

အမရပူရ

မဲဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏

အမှတ် (၂၇) ကျမ်းစာ

အဋ္ဌသာလိနိကာယာဠိကာ

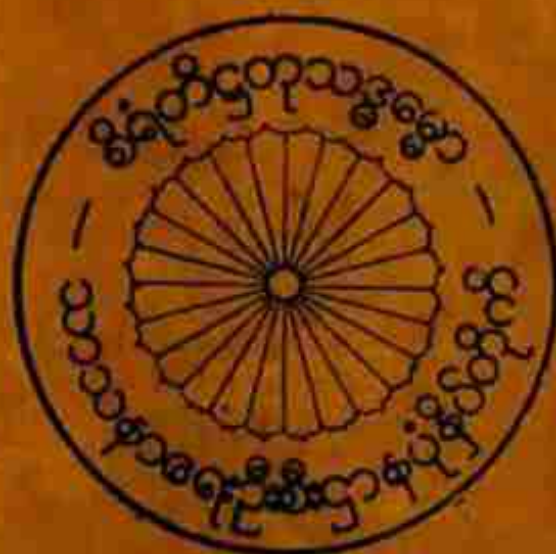
နှင့်

မူလဒီကာနိဿယ

(ဒုတိယအုပ်)

အဋ္ဌသာလိနိကာယကထာကို နိဿယအဓိပ္ပာယ်

စုံလင်စွာ တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။

ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ်သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ ၂၅၂၆

ကောဇာ ၁၃၄၄

ဇန္တဝါရီလ ၁၉၇၃

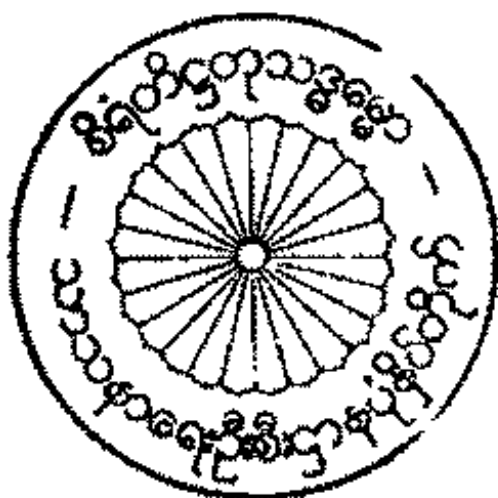
၁၉၃၇

အမရပူရ
မဟာဂန္ထဝရံဆရာတော်
အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏
အမှတ် (၂၇) ကျမ်းစာ

အဋ္ဌသာလိနိကာယာဠိကာ

နှင့်
မူလဋီကာနိဿယ
(ဒုတိယအုပ်)

အဋ္ဌသာလိနိကာယကထာကို နိဿယအဓိပ္ပာယ်
စုံလင်စွာ တန်ဆာဆင်ထားပါသည်

ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်
သာသနာရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ ၂၅၂၆၊ ကောဇာ ၁၃၄၄၊ ၁၉၈၃၊ ဇန္နဝါရီလ

ထေရဝါဒ
သာသနာတော်သန့်ရှင်းတည်တံ့ဖြန့်ပွားရေး
အတွက်
မဟာဂန္ဓာရုံဆရာတော်

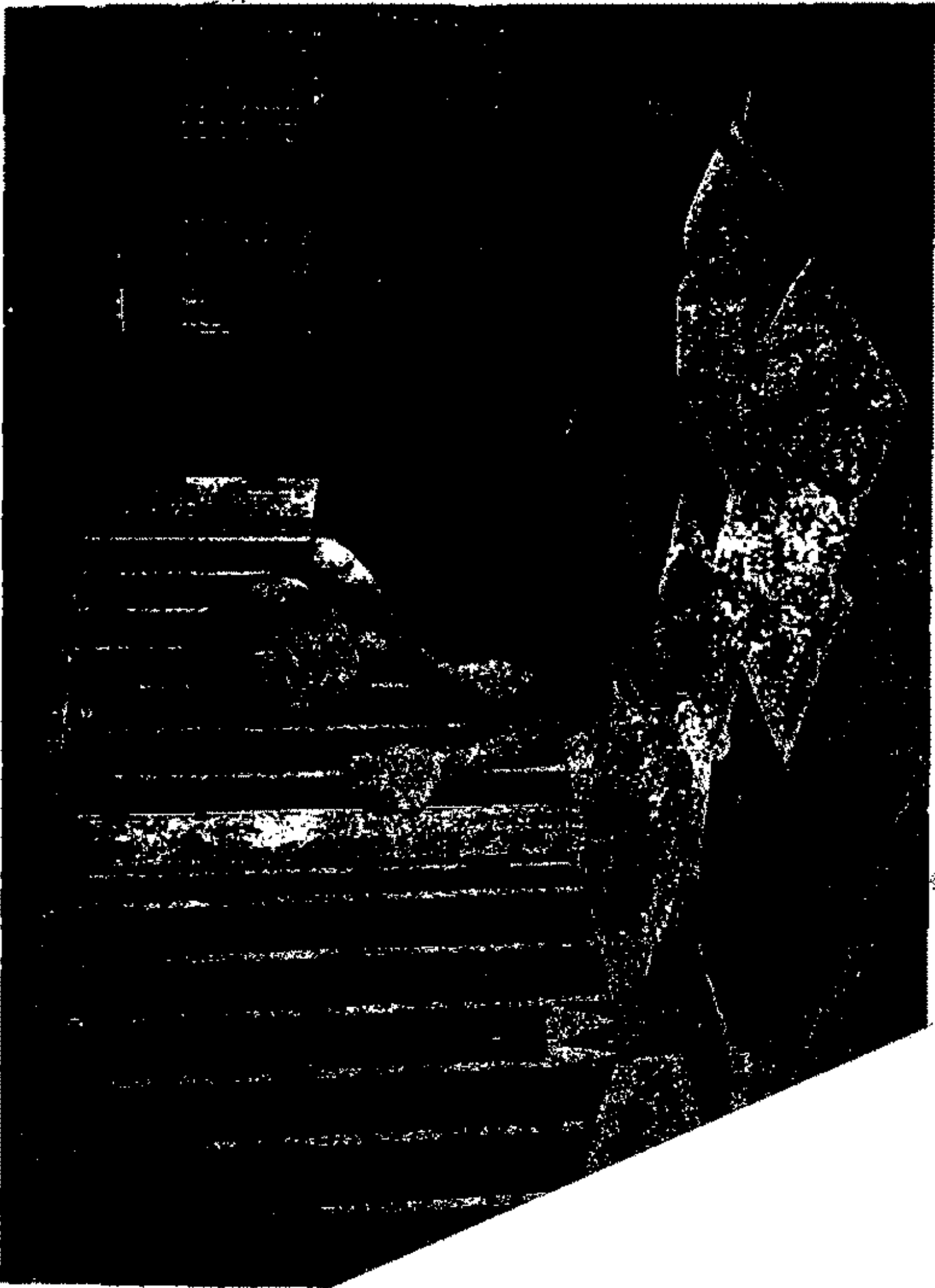
အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏

ဘာသာဋီကာကျမ်းကြီးများ
ဖြန့်ပွားရန်နှိပ်နှိပ်ဖြန့်ဖြန့်

စုတိယ-အကြိမ်

အုပ်ရေး-၃၀၀၀

ရန်ကုန်မြို့၊ ကမ္ဘာအေး၊ သာသနာရေးဦးစီးဌာနအတွက်
ဟံသာဝတီ ပုံနှိပ်တိုက် (၁၁၄၈၅) တွင် ဦးဇော်ဝင်းက
ပုံနှိပ်၍၊ လက်ထောက်ညွှန်ကြားရေးမှူး ဦးမြင့်မောင်
မှတ်ပုံတင်အမှတ် (၁၂၅၂၇) က ထုတ်ဝေသည်။

အဋ္ဌသာလိနီ အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာနှင့်
မူလဋီကာနိဿယ
(ခုတ်ယတွဲ)

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	
	ဘာသာဋီကာ	မူလ-နိဿယ
ကာမကုသိုလ်ပဒဘာဇနီ	၁၊	၅၀၅
ဒွါရကထာ “ကာယကမ္မဒွါရအဖွင့်”	၁၃၇၊	၅၆၈
။ “ဝစီကမ္မဒွါရအဖွင့်”	၁၅၄၊	၅၈၄
။ “မနောကမ္မဒွါရအဖွင့်”	၁၆၀၊	၅၈၉
။ “ကမ္မကထာအဖွင့်”	၁၆၂၊	၅၉၁
။ “ပဉ္စဝိညာဏကထာ-စသည်”	၁၉၀၊	၆၀၀
။ “အကုသလကမ္မပထကထာ”	၁၉၅၊	၆၀၅
။ “ကုသလကမ္မပထကထာ”	၂၂၃၊	၆၁၀
။ “ကမ္မပထသံသန္တနကထာ”	၂၂၉၊	၆၁၁
ယံယံဝါပနအဖွင့်	၂၃၆၊	
ယေဝါပနကကထာအဖွင့်		၆၃၂
ဓမ္မုဒ္ဓေသကထာ “ဗေဒပဉ္စမကရာသီအဖွင့်”	၂၄၂၊	၆၃၄
။ “ဈာနဂ်ရာသီအဖွင့်”	၂၇၀၊	၆၄၃
။ “ဣန္ဒြိယရာသီအဖွင့်”	၂၈၆၊	၆၄၆
။ “မဂ္ဂဂ်ရာသီအဖွင့်”	၃၀၆၊	၆၅၃
။ “ဗလရာသီအဖွင့်”	၃၀၉၊	၆၅၃
။ “မူလရာသီအဖွင့်”	၃၁၆၊	၆၅၈
။ “လောကပါလဒုကအဖွင့်”	၃၂၆၊	
။ “ပဿဒ္ဓါဒိယုဂလအဖွင့်”	၃၂၇၊	၆၅၉
။ “ယေဝါပနကအဖွင့်”	၃၃၂၊	၆၆၁
ကာမာဝစကုသလနိဒ္ဓေသဝါရအဖွင့်	၃၄၈၊	၆၆၆
(ကောဠာသ) သင်္ဂဟဝါရအဖွင့်	၄၁၃၊	၆၈၃
သုညတဝါရအဖွင့်	၄၂၅၊	၆၈၉
ဒုတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်အဖွင့်	၄၂၆၊	၆၈၉
တတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်အဖွင့်	၄၃၀၊	

(ဆ)

မာတိကာ

အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ	
	သာသာဒီကာ	မူလ-နိဿယ
စတုတ္ထမဟာကုသိုလ်စိတ်အဖွင့်	၄၃၀၊	
ပဉ္စမ မဟာကုသိုလ်စိတ်အဖွင့်	၄၃၁၊	
ဆဋ္ဌ-စသည်မဟာကုသိုလ်စိတ်အဖွင့်	၄၃၂၊	
ပုညကိရိယစတ္တု-စသည်အဖွင့်	၄၃၃၊	၆၉၀
အနိန္ဒ-စသည်အဖွင့်	၄၄၄၊	
ဗုဒ္ဓ ၁၀ ခရကုသိုလ်အဖွင့် “စတုက္ကနည်း-ပဌမဈာန်”	၄၄၉၊	၆၉၂
“ “ ဒုတိယဈာန်”	၄၇၁၊	၇၀၀
“ “ တတိယဈာန်”	၄၇၈၊	၇၀၆
“ “ စတုတ္ထဈာန်”	၄၉၃၊	၇၀၈

မာတိကာပြီး၏။

အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ

ဘာသာနိကာ

ကာမကုသိုလ် ပဒဘာဇနိ

“ဣဒါနိ၊ မာတိကာကို ထားပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ယထာနိက္ခိတ္တာယ၊ အကြင် အကြင် ထားအပ်ပြီးသော။ [ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဟောထားခြင်းကို “နိက္ခိတ္တ- ထား” ဟု ဆိုသည်။] မာတိကာယ၊ မာတိကာဖြင့်။ သင်္ဂဟိတေ၊ သိမ်းယူ အပ်ပြီးကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တရားတို့ကို။ ပဘောဒတော၊ အပြားအားဖြင့်။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာဟူသော။ ဝါ၊ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ-အစရှိသော။ ဣဒံ ပဒဘာဇနိယံ၊ ဤပဒဘာဇနိကို။ (ဘဂဝတာ၊ သည်။) အာရန္တံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ၊ ထို ပဒဘာဇနိ၌။ (တယော မဟာဝါရာ ဟောန္တိ-၌ ပဓာနစပ်၊ ကာမာဝစရံ ကုသလံ ဒဿိတံ-၌ အပဓာနစပ်။) ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ ဟောတီတိ၊ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ ဟောတိ-ဟူ၍။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ယဒေတံ ကာမာဝစရ ကုသလံ၊ အကြင် ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို။ ဒဿိတံ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။ တာဝ၊

၁။ ဣဒါနိ ။ပ။ အာရန္တံ ။ မာတိကာကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ယခုအခါ ပဒဘာဇနိကို ဖွင့်ပြ တော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဣဒါနိ ။ပ။ အာရန္တံ” ဟူသောပါဌ်ကို မိန့်၊ ကုသိုလ် စိတ် အချင်းချင်း မတူ ကွဲပြားသည်ကို “ပဘောဒ” ဟု ဆိုသည်။ “အညမညံ ပဘိဇ္ဇတိတိ ပဘောဒေါ” ဟု ပြုပါ။ [“ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ” ၌ “ဟူသော” ဟု အနက်ပေးရာဝယ် ဣတိသဒ္ဓါ နိဒဿနတ္ထတည်း။ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဝါကျကို ညွှန်ပြလိုက်သဖြင့် ပဒဘာဇနိ စကားအားလုံးကိုပါ ပြနိုင်သော နိဒဿနနည်း-ဟူလို။ “အစရှိသော” ဟု ပေးရာ၌ ဣတိသဒ္ဓါ အာချတ္ထ၊ ဣတိတစ်လုံးလည်း အကျေကြံပါ။]

၂။ ပဒဘာဇနိယံ။ ။ ဘာဇနိယံ၌ “ဘာဇ-ဝိဘာဂေ” ဟူသော စုရာဒိတတ် နောင် အနိယပစ္စည်းသက်၍ “ဘာဇနိယ” ဟု ရေးသားကြ၏။ ဘာဇနိယတေ အနေနာတိ ဘာဇနိယံ။ ပဒါနံ၊ ကုသလာ ဓမ္မာ-စသော ပုဒ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဘာဇနိယံ၊ အကျယ်ဝေဖန်ကြောင်း စကား ရပ်တည်း။ ပဒဘာဇနိယံ၊ ရပ်။ မရ၌ကား “ပဒဘာဇနိယန္တိ ပဒဘာဇနဝသေန ပဝတ္ထဝစနံ” ဟု ဖွင့်၏။ ထို၌ ပဝတ္ထဝစနံကိုထောက်၍ “ဘာဇနိယတေဘာဇနံ၊ ပဒါနံ+ဘာဇနံ ပဒဘာဇနံ၊ ကုသလာ ဓမ္မာ-အစရှိသော ပုဒ်တို့ကို အကျယ်ဝေဖန်ခြင်း၊ ပဒဘာဇနေန+ပဝတ္ထံ ပဒဘာဇနိယံ” ဟု ပဝတ္ထအနက်၌ “ဣယပစ္စည်း၊ တဒ္ဓိတ်ပုဒ်” ဟု ကြံသင့်၏။ ပုဒ်ကိုအကျယ်ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော စကား။

၂

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

ဒုတိယ ကာမာဝစရကုသိုလ် စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ၊ (ဒဿိတဿ၊ ပြတော်မူ အပ်သော။) တဿ၊ ထို ပထမကာဝစရကုသိုလ်၏။ နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသေဉ်။ (အကျယ်ညွှန်ပြ ကြောင်းဖြစ်သော ပဒဘာဇနိဉ်။) ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရော၊ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရ လည်းကောင်း။ သင်္ဂဟဝါရော၊ သင်္ဂဟဝါရလည်းကောင်း။ သုညတဝါရော၊ သုညတဝါရလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တယော၊ ၃-ပါးကုန်သော။ မဟာဝါရော၊ ဝါရကြီး တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ရှိကုန်၏။ တေသု၊ ထို ၃-ပါးသော ဝါရကြီးတို့တွင်။ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရော၊ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာန ဝါရသည်။ ဥဒ္ဒေသ နိဒ္ဒေသ ဝသေန၊ ဥဒ္ဒေသ နိဒ္ဒေသ-တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဒွိဓာအားဖြင့်။ ဌိတော၊ တည်၏။

တေသု၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင်။ ဥဒ္ဒေသဝါရဿ၊ ဥဒ္ဒေသ ဝါရ၏။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာ လည်းကောင်း။ သမယနိဒ္ဒေသော၊ သမယနိဒ္ဒေသလည်းကောင်း။ ဓမ္မုဒ္ဒေသော၊ ဓမ္မုဒ္ဒေသလည်းကောင်း။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ပရိစ္ဆေဒ၊ အပိုင်းအခြား တို့သည်။ (ပိုင်းခြားကြောင်းဖြစ်သော စကား ရပ်တို့သည်။) (ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။) တေသု၊ ထို ၄-ပါးသော ပရိစ္ဆေဒတို့တွင်။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ ဤစကားရပ်သည်။ ပုစ္ဆာ နာမ၊ ပုစ္ဆာမည်၏။ ဝါ၊ မေးကြောင်း စကားတစ်ရပ်မည်၏။ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ သည်။ သမယနိဒ္ဒေသော နာမ၊ သမယနိဒ္ဒေသ မည်၏။ ဝါ၊ သမယကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားတစ်ရပ်မည်၏။ ဖဿ ဟောတိ။ပ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ သည်။ ဓမ္မုဒ္ဒေသော နာမ၊ ဓမ္မုဒ္ဒေသ မည်၏။ ဝါ၊ ဖဿ-စသော တရားတို့၏ သရုပ်ကို ထုတ်ပြကြောင်း စကားတစ်ရပ် မည်၏။ ယေ ဝါ ပန။ပ။ ဣမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူသော။ အယံ၊ ဤစကား ရပ်သည်။ အပ္ပနာ၊ နာမ။ အပ္ပနာမည်၏။ ဝါ၊ နိဂုံးအုပ်ကြောင်း စကားတစ်ရပ် မည်၏။

၁။ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာန-သည်။ ။ ဝိပုဗ္ဗ၊ ထာ-ဌာနေဟူသော ဓာတ်တည်း။ ဝိ (ဝိသုဝိသု) အသီးအသီး။ (ဖဿ တခြား၊ ဝေဒနာတခြားသည်ဖြင့် အချင်းချင်း တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မရောယှက်အောင်။) အဝ(အဝိဇ္ဇာ)၊ ပိုင်းခြားကန်သတ်၍။ ထာန္တိတိဋ္ဌန္တိ စတ္တာတိ ဝတ္ထာနော ဓမ္မာနံ+ဝတ္ထာနော ဓမ္မဝတ္ထာနော၊ ဓမ္မဝတ္ထာနော စ+သော+ဝါရောဓာတိ ဓမ္မဝတ္ထာနဝါရော= ဖဿစသော တရားတို့၏ အသီးအသီးပိုင်းခြား၍ တည်ရာဖြစ်သော စကား အလှည့် အကြိမ်၊ ဓမ္မာစသည်တို့ဖြင့် သိမ်းယူအပ်ရာဝါရကို သင်္ဂဟ-ဝါရ၊ အတ္တစိဝတို့မှ ကင်းဆိတ်ပုံကို ပြရာ ဝါရကို သုညတဝါရဟုခေါ်သည်။

၂။ အပ္ပနာ။ ။ သက္ကတဉ် "အရ်ပဏ်" ဟု နုပုလ္လိင်ရှိ၏။ ပါဠိဉ် "အပ္ပနာ" ဟု ဣတ္ထိလိင်ရှိ၏။ သက္ကတဉ် ရိဓာတ်ကြိယာလည်း ပါဠိဉ် အပ္ပဓာတ် ကြိယာ၏။ အပ္ပေတိတိ

ဧဝံ၊ ဤသို့ ဝါ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ စတုဟိ၊ ၄-ပါးကုန်သော။ ပရိစ္ဆေဒေဟိ၊ အပိုင်းအခြားတို့ဖြင့်။ ဌိတဿ၊ တည်သော။ ဥဒ္ဓေသဝါရဿ။၏၊ ပဌမော၊ သော။ ယွာယံ(ယော+အယံ) ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒေါ၊ အကြင် ပုစ္ဆာအပိုင်းအခြားသည်။(အတ္ထိ။) ၊တတ္ထ၊ ထို ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒ၌။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ သော။ အယံ၊ ဤပုစ္ဆာသည်။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာတည်း။ (ဖြေခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဆန္ဒတော်ကြောင့်ဖြစ်သော ပုစ္ဆာတည်း။)

ဟိ၊ ချေ။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာတို့သည် အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာလည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ၊ လည်းကောင်း။ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ လည်းကောင်း။ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ လည်းကောင်း။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ ကထေတု ကမျတာ ပုစ္ဆာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဝိဓာ၊ ၅-ပါးအပြားရှိကုန်၏။

အပ္ပနာ၊ အပ္ပေတိ၊ အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေတတ်၏။ ဣတိ အပ္ပနာ။ အပ္ပနာဟူသော အမည်သည် နိဂုံးဝါကျ၏ အမည်တည်း။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ၌ “အပ္ပေတုတိ နိဂမေတု” ဟု ဖွင့်သည်။

၁။ တတ္ထပ။ ကမျတာ ပုစ္ဆာ။ ။တတ္ထဖြင့် “ယွာယံ ပဌမော ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒေါ” ကို ပြန်စွဲမှ တုံးစံကျမည်။ ထိုသို့ ထုံးစံကျအောင်စွဲလျှင် တတ္ထအရ “ကတမေ ဓမ္မာကုသလာ” ဟူသော ပုစ္ဆာကိုယူ၍ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ အယံ”နှင့် အရတူနေသည် မဟုတ်ပါလော။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “တစ်ဝါကျတည်း၌ အရတူပုဒ်တို့၏ ဝိဘတ်ကွဲရိုး မရှိရကား စာသွားထုံးစံမကျ သည် မဟုတ်ပါလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-တတ္ထ၏ အစွဲဖြစ်သော ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒဟူသည် ပုစ္ဆာအားလုံးနှင့် ဆိုင်သော သာမညစကားတည်း။ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ အယံ” အရပုစ္ဆာကား ဝိသေသစကားတည်း။ ဤသို့ကွဲပြားသောကြောင့် “တတ္ထ”ဟု လည်းကောင်း၊ “အယံ”ဟု လည်းကောင်း ဝိဘတ်ကွဲလျက် ထားနိုင်ပါသည်။ [တတ္ထာတိ တံကတမန္တိ ပုစ္ဆတီတိ ဧတ္ထ ယဒေတံ သာမညတော ပုစ္ဆာဝစနံ၊ တသ္မိံ။- “သီလကွန်ဋီကာဟောင်း၊ ဗြဟ္မဇာလ ခုဋ္ဌသီလအဖွင့်”- ဤငိုကာကို မှီး၍ရေးပါသည်။ ဤအလို တတ္ထနှင့် ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာကို “အပေါင်း အာဇာရ အစိတ်အစေ့”ဟု ခွဲပါ။ ရှေးနိဿယ၌ကား- “တတ္ထ တေသု ပုစ္ဆာပရိစ္ဆေဒေသု-တို့တွင်”ဟု စွဲလေ၏။]

၂။ ပဉ္စဝိဓာ ဟိ။ ။“အယံ ကထေတုကမျတာ ပုစ္ဆာ” ဟူသော စကားနှင့် စပ်၍ မဟာနိဒ္ဒေသ၌ လာသော ပုစ္ဆာ ၅-ရပ်ကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စဝိဓာ ဟိ” စသည်ကို မိန့်။ ဤအလို- ဟိသည် ဝတ္ထာရဇောတက။ ရှေးနိဿယ၌ကား “အယံ ပုစ္ဆာတိ ဧတ္တကမေဝ အဝတ္တာ ကသွာ ကထေတုကမျတာတိ ဝတ္ထန္တိ အာဟ ပဉ္စဝိဓာတိ အာဒိ”ဟု ကျမ်းတက်လေ၏။ ထိုအလို-ဟိသည် ကာရဏဇောတက။ ဟိ ယသွာ၊ ကြောင့်။ ပုစ္ဆာ၊ တို့သည်။ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာ၊ လည်းကောင်း။ ပ ။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဝိဓာ၊ တသွာ၊ ကြောင့်။ အယံ ပုစ္ဆာတိ ဧတ္တက

တာသံ၊ ထို ငါးပါးသောပုစ္ဆာတို့၏။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ နာနတ္တံ၊ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်တည်း။ [တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မတူ ထူးခြား ကွဲပြားပုံတည်း။] ကတမာ၊ အတယ်ပုစ္ဆာသည်။ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာမည် သနည်း။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ (မမေးမီနဂိုက။ အညာတံ-စသည်၌စပ်။) လက္ခဏံ၊ မှတ်သားအပ်သော သဘောသည်။ ဝါ၊ ကို။ (သိလိုအပ်သော သဘောကို။) အညာတံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အဒိဋ္ဌံ၊ ဉာဏ်

မေဝ အဝတ္တာ ကထေတုကမျတာတိ ဂုတ္တံ”ဟု ထည့်၍ အနက်ပေးလေသည်။ အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာ- စသော စကားရပ်တို့၌ အဒိဋ္ဌဇောတနာ စသည်တို့နှင့် ပုစ္ဆာသဒ္ဒါသည် သမာသ်ကည်း။ အနုမတိပုစ္ဆာကို ထောက်ပါ။ ထိုသို့ သမာသ်ဖြစ်လျက် ဒိဃမပျောက်ခြင်းမှာ နန္ဒာပေါက္ခရဏံ စသည်ကဲ့သို့ သညာ-သဒ္ဒါ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၁။ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ။ ။ ပဿိယိတ္တာတိဒိဋ္ဌံ၊ န+ဒိဋ္ဌံအဒိဋ္ဌံ-လက္ခဏံ၊ ဇောတိ-ယတိ တောယာတိ ဇောတနာ၊ အဒိဋ္ဌဿ+ဇောတနာ အဒိဋ္ဌဇောတနာ-မသိမမြင်အပ်သေးသော သဘောကို သိဖို့ရန် ထွန်းပြကြောင်း ပုစ္ဆာ။ အဒိဋ္ဌဇောတနာ စ+သာ+ပုစ္ဆာ စာတိ အဒိဋ္ဌ ဇောတနာပုစ္ဆာ။

၂။ လက္ခဏံ။ လေက၌ အကြောင်းအရာကို မသိ၍ ရိုးရိုးတန်းတန်း မေးလျှင် ထို အကြောင်းအရာသည် မိမိသိလိုအပ်သော သဘောတရားတည်း။ အယုတ်သဖြင့် လမ်းကိုမသိ၍ မေးလျှင် ထိုလမ်းသည် မိမိသိလိုအပ်သော သဘောပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်“လက္ခဏံ” အရ အမှတ်အသား လက္ခဏာ-ဟူသော အနက်ကို မယူရ။ သိလိုအပ်သော သဘောကို ယူရသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ဋီကာ၌ “လက္ခဏန္တိ ဉာတုံ ဣန္တိ တော ယောကောစိ သဘာဝေါ”ဟု ဖွင့်သည်။ “လက္ခိတဗ္ဗန္တိ လက္ခဏံ”ဟု ပြုပါ။ မှတ်သားထိုက်သော(မှတ်သားစရာ ဖြစ်သော)သဘော။

၃။ အညာတံ။ ။ ဉာတတံ၏အနက်သည် အသိအားလုံးနှင့်ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မည်သည့် ဉာဏ်ဖြင့်မဆို မသိအပ်သေးသည်ကို “အညာတံ”ဟု ဆိုသည်။ ဉာယိတ္တာတိ ဉာတံ၊ န+ဉာတံ အညာတံ။ [အညာတန္တိ ယေန ဧကေန ဉာဏေန အညာတဘာဝံ အာဟာ။-ဋီကာ။ ...ဤ၌ ဉာဏ်အစစ်သာမက ဉာဏ်အတုများလည်း “ဉာဏေန”အရ၌ ပါဝင်သည်။]

၄။ အဒိဋ္ဌံ။ ။ သာမန်သိစေကာမူ မျက်စိအောက်ရောက်နေသော အရာဝတ္ထုကဲ့သို့ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်တင် မတွေ့မမြင်အပ်သေးလျှင် သူတစ်ပါးကို မေးသင့်၏။ ထို့ကြောင့် အညာတံ၏နောက်၌ “အဒိဋ္ဌံ”ဟု ထပ်ဆင့်ရပြန်သည်။ ပဿိယိတ္တာတိဒိဋ္ဌံ၊ န+ဒိဋ္ဌံ အဒိဋ္ဌံ=ဉာဏ်ဖြင့် တိုက်ရိုက် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သော အကြောင်းအရာ။ [အဒိဋ္ဌန္တိ ဒဿနဘူတေန ဉာဏေန ပစ္စက္ခံ ဝိယ အဒိဋ္ဌတံ။-ဋီကာ။]

ပဒဘာဇနိ]

ဘာသာဋီကာ

၅

ဖြင့်ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အတုလိတ်^၁ ၊ ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ် ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အတိရိတ်^၂၊ အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အဝိဘူတံ^၃၊ ဉာဏ်အားထင်ရှားပြီး မဟုတ်သေးသည်။ အဝိဘာဝိတံ^၄၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာဖြစ်စေအပ်ပြီး မဟုတ်သေးသည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ တဿ(လက္ခဏဿ)၊ ထိုမှတ်သားအပ်သော သဘောကို။ ဉာဏာယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းငှာ။ ဒဿနာယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် မြင်ခြင်းငှာ။ တုလနာယ၊ ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်ခြင်းငှာ။ တိရဏာယ၊ အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းငှာ။ ဝိဘူတာယ၊ ဉာဏ်အား ထင်ရှားခြင်းငှာ။ ဝိဘာဝနတ္ထာယ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ။ ယံပဉ္စ၊ အကြင်ပြဿနာကို။ ပုစ္ဆတိ၊ မေး၏။ အယံ၊ ဤပြဿနာသည် အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ အဒိဋ္ဌဇောနာ ပုစ္ဆာ၊ မည်၏။ ဝါ၊ သိမြင်အပ်ပြီးမဟုတ်သော သဘောကို ထွန်းပြကြောင်း ပုစ္ဆာ မည်၏။

ကတမာ၊ အဘယ်ပုစ္ဆာသည်။ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာ^၅ ပုစ္ဆာ၊ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာ မည်သနည်း။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။ လက္ခဏံ၊ မှတ်သားအပ်သော သဘော သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဉာတံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီးသည်။ ဒိဋ္ဌံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီးသည်။ တုလိတံ၊ ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ်ပြီးသည်။

၁။ အတုလိတ်။ ။တချို့အရာဝတ္ထုက မျက်စိအောက် ရောက်နေသော်လည်း “ဤဤဤမျှ” ဟု ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်။ ချိန်ခွင်ပေါ်တင်၍ ချိန်လိုက်မှ ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အရာဝတ္ထုတစ်ခုကို ချိန်သကဲ့သို့ မချိန်အပ်သေးသော သဘောဟုထပ်ဆင့်ရပြန်သည်။ တုလိယိတ္တာတိ တုလိတံ၊ န+တုလိတံ အတုလိတံ။ “တုလဥမ္မာနေ(မြှောက်၍ချိန်ခြင်း)”ဟူသော ဓာတ်တည်း။ [အတုလိတန္တိ ဇတ္တကံ ဣဒန္တိတုလာဘူတာယ ပညာယ အတုလိတတံ-ဋီကာ။]

၂။ အတိရိတ်။ ။ နှိုင်းချိန်ပြီးနောက် ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော ဉာဏ်တစ်မျိုးပေါ်လာရ သေး၏။ ထို့ကြောင့် အတုလိတ်၏နောက်၌ “အတိရိတ်”ဟု ထပ်၍ဆင့်ရပြန်သည်။ တိရိယိတ္တာ၊ ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီး၊ ဣတိ တိရိတ်။ တိရ=ကမ္မနိဋ္ဌာပနေ၊ အမှန်ကိုပြီးဆုံးစေခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဟူသော ဓာတ်တည်း။ န+တိရိတ် အတိရိတ်။ [အတိရိတန္တိ တိရဏဘူတာယ ပညာယ အကတညာဏကြိယာသမာပနတံ-ဋီကာ။]

၃။ အဝိဘူတံ အဝိဘာဝိတံ။ ။ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ချက်ချပြီးသောအခါ ဉာဏ်အား ထင်ရှားသောအာရုံကို ဝိဘူတ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာဖြစ်စေအပ်ပြီးသော အာရုံကို “ဝိဘာဝိတံ”ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ မဟုတ်သောအာရုံကို “အဝိဘူတ၊ အဝိဘာဝိတံ” ဟု ခေါ်သည်။ တဿ ဉာဏာယ-စသည်ကား အညာတံ-စသည်၌ ဉာဏ-စသည်ကို အစဉ်အတိုင်း ဆိုသောစကားတည်း။

၄။ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာ။ ။သံသန္တိယတိ ဇောတာယတိ သံသန္တနာ။ သံပုဗ္ဗ-သန္တုဇာတ်၊ ယုပစ္စည်း။ သန္တုဇာတ်သည် ယိုစီးခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း သံ-ရှေးရှိသောကြောင့် အညီအညွတ် နှိုးနှောခြင်းအနက်ကိုဟော၏။ ဒိဋ္ဌဿ+သံသန္တနာ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာ။

တိရိတံ၊ အပြီးအပြတ် ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်။ ဝိဘူတံ၊ ဉာဏ်အားထင်ရှားပြီးသည်။ ဝိဘာဝိတံ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ဧ၊ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အညေဟိ၊ မိမိမှတစ်ပါးကုန်သော။ ပဏ္ဍိတေဟိ၊ တို့နှင့်။ သဒ္ဓိ၊ ကွ။ သံသန္တနတ္ထာယ၊ နီးနှောခြင်းအကျိုးငှာ။ (ယံ)ပဉ္စ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ ဧ၊ အယံ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာ၊ မည်၏။ ဝါ၊ သိမြင်အပ်ပြီးသော သဘောကို နီးနှောကြောင်းဖြစ်သော ပုစ္ဆာမည်၏။

☞

ကတမာ၊ အဘယ်ပုစ္ဆာသည်။ ဝိမတိစ္ဆေဒနာ ပုစ္ဆာ၊ မည်သနည်း။ (ပုစ္ဆကော၊ မေးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။) ပကတိယာ၊ အားဖြင့်။ သံသယပက္ခန္ဓာ၊ ယုံမှားခြင်းသို့ ပြေးဝင်သည်။ ဝိမတိပက္ခန္ဓာ၊ တွေးတောခြင်းသို့ပြေးဝင်သည်။ ဟောတိ၊ ဧ၊ ဧဝံ၊ သို့။ (ဟောတိ)နုခေါ၊ ဖြစ်လေသလော။ န(ဟောတိ)နုခေါ၊ မဖြစ်လေသလော။ ကိံ၊ အဘယ်သို့။ (ဟောတိ)နုခေါ၊ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ ကထံ၊ အဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ဟောတိ)နုခေါ၊ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေဋ္ဌကဇာတော၊ ဖြစ်သော နှလုံးနှစ်ခွရှိသည်။ ဟောတိ၊ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝိမတိစ္ဆေဒနတ္ထာယ၊ တွေးတောခြင်းကို ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှာ။ (ယံ)ပဉ္စ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ အယံ၊ သည်။ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ၊ မည်၏။

ကတမာ၊ သည်။ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ မည်သနည်း။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဘိက္ခုနံ၊ တရားနာခံသော ရတန်းတို့၏။ အနုမတိယာ၊ အလိုကို။ (ဂဟဏတ္ထံ၊ ယူခြင်းအကျိုးငှာ။) ပဉ္စ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော်မူ၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ မေးတော်မူသနည်း။) ဘိက္ခဝေ၊ ဘိက္ခုတို့။ တံ၊ ထိုမိန့်တော်မူအပ်လတ္တံ့သောအကြောင်းအရာကို။ ကိံ၊ အဘယ်သို့၊ မညထ၊ မှတ်ထင်ကြကုန်သနည်း။^၁ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓာ သည်။

၁။ သံသယပက္ခန္ဓာ-စသည်။ ။သမန္တတော သေတိတိ သံသယော။ အာရုံတစ်ခုတည်း၌ အတည်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ပတ်ဝန်းကျင်အာရုံ၌ ဖြစ်တတ်သော ဝိစိကိစ္ဆာကို “သံသယ”ဟု ခေါ်၏။ သံသယ+ပက္ခန္ဓာ သံသယပက္ခန္ဓာ။ န+မတိဝိမတိ၊ မသိခြင်း သဘောတရား။ တစ်စုံတစ်ခုကို မဆုံးဖြတ်နိုင်သောကြောင့် “မသိ”ဟု ဆိုသည်။ ဝိစိကိစ္ဆာပင်တည်း။ ဝိမတိ+ပက္ခန္ဓာ ဝိမတိပက္ခန္ဓာ။ ဒွေဋ္ဌကဇာတော၌ ဒွေဋ္ဌကပုဒ်ပြီးပုံကို အကုသလ ဝိစိကိစ္ဆာ နိဗ္ဗေသ-အဖွင့်၌ ပြထား၏။ ဒွေဋ္ဌကော+ဇာတော ယသ္မာတိဒွေဋ္ဌကဇာတော၊ ဖြစ်သော+စိတ်၏ ၂-ပါး အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယရှိသူ။ စိတ်၂-မျိုးဖြစ်သောကြောင့် “နှလုံး ၂-ခုဖြစ်သူ” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။

၂။ ရူပံနိစ္စံဝါ။ ။ ဇနာ ၅-ပါးကို မေးသောအရာဖြစ်၍ “ရူပံ-ရူပက္ခန္ဓာ”ဟု ပေးရသည်။ နိစ္စံဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါသည် သဘာဝဝိဘာဝန (သဘောကိုထင်စွာပြခြင်း အနက်ရှိ၏)။ ရူပက္ခန္ဓာသည် နိစ္စသဘောလား၊ အနိစ္စသဘောလား-ဟူလို၊ ဒုက္ခံဝါ-စသည်၌လည်းနည်းတူ။ ဝိပရိဏာမဓမ္မ၌ ဇရာမရဏ ၂-ပါး အပြားအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောကို “ဝိပရိဏာမဓမ္မ”ဟု ဆိုသည်။

နိစ္စံဝါ၊ နိစ္စလော။ ဝါ၊ နိစ္စသဘော ရှိသလော။ အနိစ္စံ ဝါ၊ အနိစ္စလော။ ဝါ၊ အနိစ္စသဘော ရှိသလော။ ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော် မူ၏။) ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ (ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓာသည်။) အနိစ္စံ၊ အနိစ္စပါတည်း။ ယံ ပန၊ အကြင် ရူပက္ခန္ဓာသည်။ အနိစ္စံ၊ အနိစ္စတည်း။ တံ ထို အနိစ္စရူပက္ခန္ဓာသည်။ ဒုက္ခံဝါ၊ ဒုက္ခလော။ ဝါ၊ ဒုက္ခသဘောရှိသလော။ သုခံဝါ၊ သုခလော။ သုခသဘောရှိသလော။ ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆတိ။) ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ (တံ၊ ထို ရူပက္ခန္ဓာ သည်။) ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခပါတည်း။ ယံ ပန၊ အကြင် ရူပက္ခန္ဓာသည်။ အနိစ္စံ၊ အနိစ္စ တည်း။ ဝါ၊ မမိ။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခတည်း။ ဝါ၊ ဒုက္ခဖြစ်၏။ ဝိပရိဏာမမ္ပံ၊ ဇရာ မရဏ- ဟူသော ၂-ပါးအပြားအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသဘောရှိ၏။ တံ၊ ထိုအနိစ္စ ဒုက္ခ ဝိပရိဏာမဓမ္မ ရူပက္ခန္ဓာကို။ (သမနုပဿိတုံ-၌ စပ်။) ဧတံ၊ ဤ ရူပက္ခန္ဓာသည်။ မမံ၊ ငါ၏ဥစ္စာတည်း။ ဧသော၊ ဤ ရူပက္ခန္ဓာသည်။ အဟံ၊ သည်။ အသ္မိ၊ ဖြစ်၏။ ဧသော၊ သည်။ မေ၊ ငါ၏။ အတ္တာ၊ အတ္တတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သမနုပဿိတုံ၊ တဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုခြင်းငှာ။ ဝါ၊ သည်။ ကလ္လံ နုခေါ၊ သင့်လျော်မည်လော။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ ဘန္တေ၊ မြတ်စွာဘုရား။ ဧတံ၊ ဤတဏှာ၊ မာန၊ ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့် အဖန်ဖန်ရှုခြင်းသည်။ နော ဟိ (ကလ္လံ)၊ မသင့်ပါ။ ဣတိ၊ ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။ အယံ၊ ဤပုစ္ဆာသည်။ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ မည်၏။

ကတမာ၊ သည်။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ မည်သနည်း။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဘိက္ခုနံ၊ တို့အား။ ကထေတုကမျတာ၊ ပြေခြင်းငှာ အလိုတော်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ [ယခု စာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမျတာယ”ဟု ရှိသော်လည်း ငိုကာ၌ “ကထေတုကမျတာတိ ကထေတုကမျတာယ”ဟု ယအက္ခရာ အကျေကြ်၍ ဖွင့်သောကြောင့် ရှေးစာအုပ်များ၌ “ကထေတုကမျတာ”ဟု ရှိခဲ့ဟန်တူသည်။] ပဉ္စံ၊ ကို။ ပုစ္ဆတိ၊ ၏။ (ကိံ၊နည်း။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သတိပဋ္ဌာန၊ တို့သည်။ ဣမေ စတ္တာရော၊ ဤ ၄-ပါးတို့တည်း။ ကတမေ စတ္တာရော၊ အဘယ် ၄-ပါးတို့နည်း။

၁။ ဧတံ မမံ။ ။ ဧတံမမံ၌ “မမ+ဣဒံ မမံ” ဟု ဣဒံတဒ္ဓိတ်ပြု။ အမှသဒ္ဓါနောင် ဒိဿန္တညပိ ပစ္စယာ-ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ဖြင့် ဣ-ပစ္စည်းသက်၊ ဣ-အနုပန်ချေ၊ တဒမိနာဒိနိဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန်သုတ်ကြီးဖြင့် အမှသဒ္ဓါကို “မမံ”ပြု၊ နာမ်ငဲ့သိသက် အံပြု၊ “မမံ”ဟု ပြီး၏။ [မမံ သန္တကန္တိ ကတွာ မမန္တိ။-ဒိဃနိကာယ် သတိပဋ္ဌာနသုတ်ငိုကာ။ အကျယ်ကို မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယ၊ ဣဒိကဏ္ဍ ၃၃-သုတ်၌ ရှုပါ။] ရှေးစာအုပ်များ၌ “မမံ”ဟု ရှိသောကြောင့် ရှေးနိဿယတို့၌ “မမံ၏။ သန္တကံ၊ ဥစ္စာတည်း”ဟု ထည့်၍ ပေးကြရသည်။ ဧတံ မမံဖြင့် တဏှာစွဲကိုပြ၏။ ဧသော ဟ မသ္မိဖြင့် မာနစွဲကိုပြ၏။ ဧသော မေ အတ္တာဖြင့် ဒိဋ္ဌိစွဲကိုပြ၏။

ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆတိ။) အယံ၊ ဤ၊ ပုစ္ဆာသည်။ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာ၊ မည်၏။ ဣတိ (ဣဒံ)၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ (တာသံ၊ ထို ၅-ပါးသော ပုစ္ဆာတို့၏။ နာနတ္ထံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ -ဤသို့ ရှေ့လှည့်စပ်။)

တတ္ထ။ ထို ၅-ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်။ ဗုဒ္ဓာနံ၊ ဘုရားရှင်တို့၏။ (ပုစ္ဆာ-ဌ်စပ်။) (ဘုရားရှင်တို့မှာ။) ပုရိမာ၊ ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော။ တိသော၊ ကုန်သော။ ပုစ္ဆာ၊ တို့သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိကုန်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဗုဒ္ဓာနံ ပုရိမာ တိသော ပုစ္ဆာ။) နတ္ထိ၊ မရှိကုန်သနည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ [တိသော ပုစ္ဆာနတ္ထိ-အရ မရှိပုံကို ချဲ့ပြသည်။] (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဗုဒ္ဓာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ (အဒိဋ္ဌ-စသည် ဌ်စပ်။) တိသု၊ (ပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ်၊ အနာဂတ်အားဖြင့်) သုံးပါးကုန်သော။ အဒ္ဓာသု၊ ကာလတို့၌။ ကိဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ သင်္ခတံ ဝါ၊ သင်္ခတလည်းဖြစ်သော။ [ရုပ်၊ နာမ်ကို ရည်ရွယ်သည်။] အဒ္ဓာဝိမုတ္တံ၊ ကာလ ၃-ပါးမှ လွတ်သော။ အသင်္ခတံ ဝါ၊ အသင်္ခတလည်း ဖြစ်သော။ [နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။] အဒိဋ္ဌ(နာမ)၊ အဒိဋ္ဌမည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင် မြင်အပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အနညာတံ(နာမ)၊ အနညာတ မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (တစ်စုံတစ်ခုသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အဇောတိတံ (နာမ)၊ အဇောတိတ-မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်ဖြင့် ထွန်းလင်းအပ် ပြီးမဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အတုလိတံ(နာမ)၊ အတုလိတ- မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ချိန်ခွင်ပမာ ဉာဏ်ပညာဖြင့် နှိုင်းချိန်အပ် ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အတိရိတံ (နာမ)၊ အတိရိတ-မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (အပြီးအပြတ်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ် အပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အဝိဘူတံ(နာမ)၊ အဝိဘူတ-မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်အားထင်ရှားပြီး မဟုတ်သည် မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။) အဝိဘာဝိတံ နာမ၊ အဝိဘာဝိတ- မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။ (ဉာဏ်ဖြင့်ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်ပြီး မဟုတ်သည်မည်သော တရားသည်လည်းကောင်း။)နတ္ထိ။ တေန၊ ကြောင့်။ တေသံ၊ ထို ဘုရား ရှင်တို့၏။-ဝါ၊ ဘုရားရှင်တို့မှာ။ အဒိဋ္ဌဇောတနာပုစ္ဆာ၊ သည်။ နတ္ထိ။

ပန၊ ကား။ (အဒိဋ္ဌဇောတနာ ပုစ္ဆာ မရှိပုံမှတစ်ပါး ဒိဋ္ဌသံသန္ဓနာပုစ္ဆာ မရှိပုံကား။) ယံ(ဓမ္မဇောတံ)၊ အကြင်သင်္ခတ အသင်္ခတဖြစ်သော တရားသဘောကို။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ အတ္တနော၊ ကိုယ်တော်၏။ ဉာဏေန၊ ဉာဏ်တော်ဖြင့်။ ပဋိဝိဒ္ဓံ၊

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၉

ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူအပ်ပြီ။ တဿ၊ ထို သင်္ခတ အသင်္ခတဖြစ်သော တရား သဘောကို ။ အနေန၊ အခြားသော။ သမဏေန ဝါ၊ ရဟန်းနှင့်လည်းကောင်း။ ဗြာဟ္မဏေန ဝါ၊ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်လည်းကောင်း။ ဒေဝေန ဝါ၊ နတ်နှင့်လည်းကောင်း။ မာရေန ဝါ၊ မာရ်နှင့်လည်းကောင်း။ ဗြဟ္မနာ ဝါ၊ ဗြဟ္မာနှင့်လည်းကောင်း။ သဒ္ဓိံ။ သံသန္တနကိစ္စံ၊ နှိုးနှောဖွယ်ကိစ္စသည်။ နတ္ထိံ။ [သမဏေန ဝါ စသည်၌ သမုစ္စည်းပေးလေ့ရှိသည့်အတိုင်း ပေးလိုက်သည်။ ဝိကပ်ဆိုလျှင် သာ၍ကောင်းမည် ထင်သည်။] တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော တရားကို အခြားသော သမဏ-စသည်တို့နှင့် နှိုးနှောဖွယ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အဿ၊ ထို မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝါ၊ မှာ။ ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာပိ၊ သည်လည်း။ နတ္ထိံ။ [သီလက္ခန်၌ ပိ-ပါသည်။]

ပန၊ ကား။ (ဒိဋ္ဌသံသန္တနာပုစ္ဆာ မရှိပုံမှတစ်ပါး ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ မရှိပုံကား။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဒေသ (သော)၊ ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အကထံကထိ၊ အဘယ်သို့သော အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ အဘယ်သို့သော အပြား အားဖြင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်းဟု တွေးတောကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာရှိသူ မဟုတ်သည်။ ဝါ၊ သို့လော သို့လော တွေးတောကြောင်း ဝိစိကိစ္ဆာရှိသူ မဟုတ်သည်။ တိဏ္ဍာ ဝိစိကိစ္ဆော၊ လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိတော်မူသည်။ (ဝိစိကိစ္ဆာကို လွန် မြောက်တော်မူပြီးသည်။) သဗ္ဗဓမ္မေသု၊ အလုံးစုံသော သင်္ခတ အသင်္ခတ တရား တို့၌။ ဝိဟတသံသယော၊ ပယ်ဖျောက်အပ်ပြီးသော သံသယရှိတော်မူသည်။ (သံသယကို ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီးသည်။) ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့် (ထိုသို့ ယုံမှားသံသယကို ပယ်ဖျောက်တော်မူပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်။) အဿ၊ ထို မြတ်စွာ ဘုရား၏။ ဝါ၊ မှာ။ ဝိမတိစ္ဆေဒနာပုစ္ဆာ(ပိ)၊ သည်လည်း။ နတ္ထိံ။ ပန၊ ကား။ (မရှိ သည်မှတစ်ပါး ရှိသည်ကို ဆိုဦးအံ့။) ဘဂဝတော၊ ၏။ ဝါ၊ မှာ။ ဣတရော၊ ဆိုအပ် ပြီးသော ပုစ္ဆာ ၃-မျိုးတို့မှ တစ်ပါး တခြားကုန်သော။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ပုစ္ဆာ၊ အနုမတိပုစ္ဆာ၊ ကထေတုကမျတာပုစ္ဆာတို့သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိကုန်၏။ တာသု၊ ထို ၂- ပါးသော ပုစ္ဆာတို့တွင်။ အယံ၊ ဤ ကတမေ ဓမ္မော ကုသလာ-ဟူသော ပုစ္ဆာကို။ ကထေတု ကမျတာပုစ္ဆာတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။

၁။ အကထံ ကထိသည်။ ။ ကထံ ဣတိ ကထိယတိ တောယာတိ ကထံကထာ။ တောယ၊ ဤ ဝိစိကိစ္ဆာဖြင့်။ ကထံဣတိ၊ အဘယ်သို့ပါလိမ့်မည်နည်းဟု။ ကထိယတိ၊ ပြောဆိုအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာ၊ ထို ဝိစိကိစ္ဆာသည်။ ကထံကထာ၊ မည်၏။ ကထံ ကထာ ယဿာတိ ကထံကထိ၊ န+ကထံကထိအကထံကထိ၊ တိဏ္ဍာ+ဝိစိကိစ္ဆာ ယေနာတိ တိဏ္ဍာဝိစိကိစ္ဆော၊ ဝိဟတော+သံသယော ယေနာတိ ဝိဟတသံသယော။

တတ္ထ၊ ထိုကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော ပုစ္ဆာစကားရပ်၌။ [ရှေ့ကိုး၍
စွဲသည်။] ဝါ၊ ထို ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်၊ [နောက်ကိုး၍
ရှေးနိဿယ စွဲသည်။] ကတမေတိ ပဒေန၊ ကတမေ-ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်။
နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗဓမ္မေ၊ အကျယ်ညွှန်ပြထိုက်သော ကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ပုစ္ဆတိ၊
မေးတော်မူ၏။ ဟိ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဓမ္မာ ကုသလာတိ
ဝစနမတ္ထေန၊ ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော စကားမျှဖြင့်။ (ကုသလာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်
သော။ ဓမ္မာ၊ တို့ကို။) ကိံ ကတား၊ အဘယ်သို့ ပြုအပ်ကုန်သနည်း။ (ဣတိဝါ၊
ဤသို့လည်းကောင်း။ ကုသလာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။) ကိံ၊ အဘယ်ကို။
ကရောန္တိ၊ ပြုတတ်ကုန်သနည်း။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့လည်းကောင်း။ ဉာတုံ၊
သိခြင်းငှာ။ နသက္ကာ၊ မတက်ကောင်းကုန်။ [မသိအပ် မသိနိုင်ကုန်ဟူလို။] ပန၊
အနွယ်-ကား။ ကတမေတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ၊ မိန့်တော်မူအပ်သော်။ တေသံ၊ ထို
ကုသိုလ်တရားတို့၏။ ပုဋ္ဌဘာဝေါ၊ မေးအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ပညာယတိ၊
ထင်ရှား၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ကတမေတိ။ပ။ ပုစ္ဆတိတိ၊ ဟူ၍။ (မယာ၊သည်။)
ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဓမ္မာ ကုသလာတိ ပဒဒ္ဒယေန၊ ဓမ္မာကုသလာ-ဟူသော ပုဒ် ၂-
ပါးအပေါင်းဖြင့်။ ပုစ္ဆာယ၊ ကတမေ-ဟူသော ပုစ္ဆာဖြင့်။ ပုဋ္ဌဓမ္မေ၊ မေးအပ်သော
တရားတို့ကို။ ဒသေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ တေသံ၊ ထို ဓမ္မာ ကုသလာ-ဟူသော
ပုဒ်တို့၏။ အတ္ထော၊ ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (မာတိကာ ကုသလာတိတ်အဖွင့်၌။)
ပကာသိတောဝ၊ ထင်ရှား ပြအပ်ပြီး သည်သာ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။
တ္ထေ၊ ဤနိဒ္ဒေသ၌။ ဝါ၊ ဤ ပဒဘာဇနီ၌။ မာတိကာယံ ဝိယ၊ မာတိကာ၌ ကဲ့သို့။
(မာတိကာတုန်းကကဲ့သို့။) ကုသလာ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ အဝတွာ၊ ဟောတော်မမူဘဲ။
ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ ပဒါနုက္ကမော၊ ပုဒ်တို့၏အစဉ်ကို။ (ဘဂဝတာ၊သည်။)
ကတော၊ ပြတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ။ ဤကား အမေးတည်း။ ပဘောဒတော၊
ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော အထူးအပြားအားဖြင့်။ ဓမ္မာနံ-ဓမ္မတို့၏။ ဒေသနံ၊
ဟောတော်မူကြောင်းဖြစ်သော မာတိကာ ဒေသနာတော်ကို။ ဒီပေတွာ၊ ပြတော်မူ

၁။ ပဘောဒတော။ပ။ ဒဿနတ္ထံ။ ။ရှေ့၌ဟောတော်မူအပ်သော မာတိကာ ဒေသနာကို
“ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနံ”ဟု ဆိုသည်။ မှန်၏-ထို မာတိကာ၌ “ကုသလာဓမ္မာ၊
အကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် ပဘောဒ (ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသောအပြား) ကို ရှေ့ကထား၍

ပြီး၍။ ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထံ၊ အထူးအပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ (ဇေတ္ထ၊ ဤနိဒ္ဒေသ၌။ ဝါ၊ ဤပဒဘာဇနီ၌။ ဓာတိကာယံ ဝိယ၊ ၌ကဲ့သို့။ ကုသလာ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ အဝတ္ထာ၊ ဟောတော်မမူဘဲ။ ဓမ္မာကုသလာတိ၊ ၍။ ပဒါနုက္ကမော၊ ကို။ ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)

ဟိ၊ ချဲ့။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣမသ္မိံ အဘိဓမ္မေ၊ ဤ အဘိဓမ္မာ၌။ ဓမ္မာဝ၊ ပရမတ္ထသဘာဝဓမ္မ တို့ကိုသာ။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်၏။ [ဧဝံဖြင့် သုတ္တန်၌ကဲ့သို့ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ-စသည်တို့ကို မဟောထိုက်ဟု ကန့်။] တေ စ၊ ထို ဓမ္မတို့ကိုလည်း။ ကုသလာဒိဟိ၊ ကုသိုလ်အစရှိကုန်သော။ ပဘောဒေဟိ၊

ဓမ္မတို့ကို နောက်ထားလျက် ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဘောဒတော” အရ “ကုသိုလ်စသော၊ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တ-စသော” အပြားကို ယူပါ။ ထို အပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို “ပဘောဒဝန္တ” ဟု ဆို၍ ထို ဓမ္မတို့ကိုပြရာ နိဒ္ဒေသ(ပဒဘာဇနီ) ဒေသနာတော်ကို “ပဘောဒ ဝန္တဒဿန” ဟုဆိုသည်။ [ပဘောဒတော ဓမ္မာနံ ဒေသနန္တိ-ဓာတိကာဒေသနံ အာဟ၊ ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထန္တိ- နိဒ္ဒေသံအာဟ။ ... “ဘောဓေါဝိသေသနံ” နှင့်အညီ ဝိသေသနနှင့် ပဘောဒ၊ ဝိသေသျှနှင့် ပဘောဒ-ဝန္တသည် သဘောတူပင်တည်း။]

ဆိုလိုရင်းကား။ ။ ဓာတိကာဒေသနာ၌ “ကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် “ကုသလာ” စသော ဝိသေသနရှိသော ဓမ္မတို့ကို ဟောတော်မူခဲ့၏။ ထို ဓမ္မတို့သည် ဝိသေသိတဗ္ဗ(ဝိသေသျှ) ဖြစ်သောကြောင့် ပဓာနတို့တည်း။ ထို ပဓာနဖြစ်သော ဓမ္မတို့သာ မေးသင့်ဖြေသင့်၏။ ထို့ကြောင့် ထို ဓမ္မတို့ကိုပင် “ကတမေ ဓမ္မာ” ဟု ပုစ္ဆာပြု၍ လည်းလောင်း၊ ထို ဓမ္မတို့ကိုပင် “ဣမေ ဓမ္မာ” ဟု ဝိသုဒ္ဓနာပြု၍လည်းကောင်း ပြခြင်းငှာ ဓမ္မာကို ကတမေ၊ ဣမေနှင့်တွဲကာ ကုသလာ၏ရှေ့က ထားသည်။ “ကုသလာ” ကား ထိုဓမ္မ၏ဝိသေသန အပဓာနမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ကတမေ ဣမေတို့နှင့်မတွဲဘဲ ဓမ္မာ၏ နောက်၌ ထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။ များသောအားဖြင့် ဝိသေသနပုဒ်တို့ကို “မဟန္တော ပုရိသော” စသည်၌ကဲ့သို့ ရှေ့က ထားလေ့ရှိသော်လည်း တစ်ရံတစ်ခါ၌မူ နောက်ကလည်းထားနိုင်၏။ ပုံစံကား-ဒေဝဒတ္တ မာနယ ဃဋ္ဌဓာရကံ-ဒေဝဒတ်ကို ခေါ်ခဲ့၊ အိုးကိုထမ်းဆောင်နေတဲ့သူ” ဟူရာ၌ ဃဋ္ဌဓာရကံ ဟူသော ဝိသေသနမျိုးတည်း။ [ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်အတိုင်း ဓမ္မာပုဒ်က ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် “ကတမေ+ဓမ္မာ၊ အဘယ်တရားတို့သည်။ ကုသလာ၊ မည်ကုန်သနည်း” ဟု အနက်ပေးပါ။]

၁။ ဣမသ္မိံဟိ။ ။ ဝိတ္တာရဝါကျတည်း။ နောက်၌ တသွာကိုထောက်၍ ဟိကို ကာရဏ ဓာတကလည်း ကြံပါ။ ထို ဝိတ္တာရတွင် “ဣမသ္မိံ၊ပ။ ဒေသနံဒိပေတွာ” သည် “ပဘောဒတော ဓမ္မာနံဒေသနံ ဒိပေတွာ” ၏ အကျယ်တည်း။ “ဣဒါနိ၊ပ။ ဒေသတုံ” ကား “ပဘောဒဝန္တဒဿနတ္ထံ” ၏ အကျယ်တည်း။

အထူးအပြားတို့ဖြင့်။ အနေကပ္ပသောဒါ၊ တစ်ပါးမကများသော အပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို (ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်၏။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အယံ၊ ဤ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာသည်။ ဝေါဟာရဒေသနာ၊ ဝေါဟာရဒေသနာသည်။ န၊ မဟုတ်။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ 'ဝေါဟာရဒေသနာ မဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။) ဣဓ၊ ဤ အဘိဓမ္မာ၌။ ဓမ္မာဇေဝ၊ တို့ကိုသာ။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ တေ စ၊ ထို ဓမ္မတို့ကို လည်း။ အနေကပ္ပဘောဒတော၊ တစ်ပါးမကများသော အပြားအားဖြင့်။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဓမ္မမတ္တတော၊ ဓမ္မသာမညအားဖြင့်။ န ဒေသေတဗ္ဗာ၊ မဟောထိုက်ကုန်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဘောဒတော၊ ကုသိုလ်စသော အပြားအားဖြင့်။ ဒေသနာ၊ ဟောကြောင်း ဒေသနာတော်သည်။ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏာဝဟာ၊ ဃနဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏ်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်ကို ဆောင်နိုင်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်တည်း။

ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (ဣတိတစ်လုံးကျေ။) [အကျယ်စွဲလိုလျှင် “ဣတိ၊ ထိုသို့ ဝေါဟာရဒေသနာ မဟုတ်သည့်အတွက် ဤ အဘိဓမ္မာဝယ် ဓမ္မတို့၏သာ

၁။ တသ္မာ။ ။ ဤ တသ္မာကို “ကုသလာ ဓမ္မာတိ။ပ။ ဒိပေတွာ”၌ လှမ်းစပ်။ တသ္မာကိုလည်း ရှေ့ ၂-ဝါကျ၏အနက်ကို စွဲရ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ နောက်လာမည့် အကြောင်းပြကိုပါယူ၍ “အဝေါဟာရဒေသနတော ဓမ္မာနုဗေဝ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ” ဟု ပထမဝါကျ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ “တေသဉ္စ။ပ။ ပဘောဒဝန္တာနံ ဒေသေတဗ္ဗတ္တာ”ဟု ဒုတိယဝါကျ၏ အနက်ကိုလည်းကောင်း တသ္မာ၏စွဲနက်အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ပြသည်။

၂။ ဓမ္မာဇေဝ။ပ။ ဟောတိတိ။ ။ တသ္မာဟူသော ဟိတ်ကိုပင် အကြောင်းနှင့်တကွ အကျယ်ပြသော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် တသ္မာနှင့် “ဓမ္မာဇေဝ။ပ။ ဟောတိတိ”ကို အနက်အရတူဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏-ဓမ္မာ ဇေဝ ဣဒေသေသဗ္ဗာကို နောက်က ဣတိနှင့်တွဲလိုက်လျှင် တသ္မာ၏ ပထမစွဲနက်နှင့် ထပ်တူကျ၏။ “နာယံ ဝေါဟာရဒေသနာ”ကား ထိုဟိတ်၏အကြောင်းပြတည်း။ “ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ” စသည်ဖြင့် နာမည် ပညတ်ကိုပြသော သုတ္တန်ဒေသနာမဟုတ်သောကြောင့် နိဿတ္တ နိဒ္ဒိဝဓမ္မတို့ကိုသာ ဟောထိုက်သည်-ဟူလို။

ထို့ပြင်-“တေစ။ပ။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ နဓမ္မမတ္တတော” ကို ဣတိနှင့် တွဲလိုက်လျှင် တသ္မာ၏ ဒုတိယစွဲနက်နှင့် ထပ်တူကျ၏။ “ပဘောဒတော ဟိ။ပ။ ဝဟာ ဟောတိ” ကား ထိုဟိတ်၏အကြောင်းပြတည်း။ “ကုသိုလ်ဓမ္မ အကုသိုလ်ဓမ္မ” စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောအပ်သော ဒေသနာတော်သာလျှင် ဃနဝိနိဗ္ဗောဂဉာဏ် ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် တို့ကို ဆောင်နိုင်သောကြောင့် ကုသိုလ် အကုသိုလ်စသော အနေကပ္ပဘောဒအားဖြင့် ဟောထိုက်သည်-ဟူလို။

ဟောထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ် (ပထမစွဲနက်။) ပဘောဒဒေသနာ၏ ယနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ်” ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်^၂ ကို ဆောင်နိုင်သည့်အတွက် တစ်ပါးမက များသော အပြားအားဖြင့် ဟောထိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဒုတိယစွဲနက်။) ဤသို့စွဲပါ။] ကုသလာ ဓမ္မာတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပဘောဒတော၊ အားဖြင့်။ ဓမ္မာနံ၊ ဓမ္မတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒေသနံ၊ ဟောကြောင်းဖြစ်သော မာတိကာဒေသနာတော်ကို။ ဒီ ပေတွာ၊ ပြတော် မူပြီး၍။ ဣဒါနိ၊ ဌ။ တေန ပဘောဒေန၊ ထိုကုသိုလ်စသော အပြားအားဖြင့်။ ဒေသေတဗ္ဗာ၊ ဟောထိုက်ကုန်သော။ ယေဓမ္မာ၊ အကြင်ဓမ္မတို့သည်။ (သန္တိ။) တေ၊ ထို ဓမ္မတို့ကို။ ဒသေတံ၊ ငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူ၍။ အယံ ပဒါ နုက္ကမော၊ ဤပုဒ်တို့၏အစဉ်ကို။ ကတော၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ပေဒိတဗ္ဗော။ ။

၃။ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ဆိုဦးအံ့။ [ရှေးနိဿယ၌ ယုတ္တိဒဋ္ဌိလည်း စွဲသေး၏။] ပဘောဒဝန္တေသု၊ အထူးအပြားရှိသော ဓမ္မတို့ကို။ ဒသိတေသု၊ ရှေးဦးစွာ ပြအပ်

၁။ ယနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ်။ ။ ကုသလာ-စသော ခွဲခြားမှု မပါဘဲ “ဓမ္မာ”ဟု သာမည အားဖြင့် ဟောလိုက်လျှင် ဓမ္မ တစ်မျိုးတည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် ဓမ္မသမူဟ(တရားအပေါင်း) ဓမ္မသန္တာန (တရားအစဉ်အတန်း)ဖြစ်၍ တစ်ခဲနက် တစ်ခုတည်းဖြစ်နေ၏။ ထိုသို့ တစ်ခဲနက် ပေါင်းစုနေသော တရားတို့တွင် “ကုသလာ ဓမ္မာ-ဤတရားသည် ကုသိုလ်၊ အကုသလာဓမ္မာ-ဤတရားကား အကုသိုလ်”စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူအပ်သော ပဘောဒဒေသနာ (မာတိကာ)သည် ထို တစ်ခဲနက် အပေါင်းအစုကို ခွဲခြားနိုင်ရကား ယနဝိနိဇ္ဈာဂဉာဏ်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်။ [ယန-တစ်ခဲနက်တစ်ခုတည်းကို+ဝိနိဇ္ဈာဂ-အသီးသီး ပြုတတ် ခွဲခြားတတ်သော ဉာဏ်။]

၂။ ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်။ ။ “ကုသလာ ဓမ္မာ အကုသလာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် အကြောင်းတရားစုကို လည်းကောင်း၊ “အဗျာကတာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် အကျိုးတရားစုကို လည်းကောင်း၊ ခွဲခြား၍ပြသောကြောင့် ပဘောဒဒေသနာ (မာတိကာ) သည် ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်ကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်၏။ [ကုသလာဒိ ဓမ္မာနံ အဗျာကတာဒိအတ္တာနံ စ ဒိပနတော ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါဒိဉာဏဉ္စ အာဝဟတိ။ ... ဋီကာ။]

၃။ ပဘောဒဝန္တေသုဟိ။ ။ လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း။ အကျယ်နိဒ္ဒေသ၌ “ကတမေ ဓမ္မာ”ဟု ပဘောဒဝန္တေဓမ္မတို့ကို ရှေးဦးစွာပြ၍ “ကုသလာ”စသည်ဖြင့် ပဘောဒကို နောက်မှပြခြင်း သည် အဘယ် အကျိုးရှိသနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဘောဒဝန္တေသုဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။ “ကတမေ ဓမ္မာ=ဘယ်တရားတွေပါလိမ့်ဟု” ဓမ္မတို့က မေးသင့် ပြေသင့်သော ပဓာနဖြစ်၍ ရှေ့၌ထားခြင်း၊ ကုသလာ-စသည်တို့က ဝိသေသန-မျှသာဖြစ်သည့်အတွက် နောက်၌ထားခြင်းသည် လောက၌ သင့်မြတ်သော ယုတ္တိရှိခြင်း၊ သိလွယ် နားလည်လွယ်ခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟုလို။

ကုန်ပြီးသော်။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာပြုအပ်ကုန်ပြီးမှ။ ပဘောဒေါ၊ ကုသိုလ်စသော အထူး
အပြားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဒဿိယမာနော၊ ပြုအပ်သော်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်လည်းသင့်၏။
သုဝိညေယျော စ၊ လွယ်ကူစွာ သိနိုင်သည်လည်း။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကတမေ ဓမ္မာ
ကုသလာအဖွင့် အပြီးတည်း။

[“ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ” ဟူသော ပုစ္ဆာ၏ အခြားမဲ့၌ “ဖဿော
ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် ကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြတော်မမူဘဲ
အဘယ်အကျိုးငှာ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ” စသည်ဖြင့်
“သမယ၌ စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူပါလိမ့်မည်နည်း”ဟု အဘိဓမ္မာတရား
နာသုတို့မှာ စဉ်းစားဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဒါနိ။ပ။ သမယေ နိဒ္ဒိသိစိတ္တံ”စသည်
ကို မိန့်တော်မူသည်။]

“ဣဒါနိ၊ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာကို ပြတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ယသ္မိံ
သမယေ။ပ။ စိတ္တန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤစကားရပ်၌။ ...မုနိ၊ မြတ်စွာ
ဘုရားသည်။ ဖိတ္တေန၊ ဝိသေသန-ဖြစ်သော စိတ်ဖြင့်။ သမယံ၊ ဝိသေသဖြစ်သော
သမယကို။ နိယမေတွာန၊ မှတ်သားပြီး၍။ (အထူးပြုပြီး၍။) တတ္ထ၊ ထိုစိတ်ဖြင့်
မှတ်သားအပ်သော သမယ၌။ ဓမ္မေ၊ ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို။ ပဘောဒတော၊
ဖဿ ဝေဒနာ-အစရှိသော အထူးအပြားအားဖြင့်။ ဒီပေတံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။
သမယေ၊ ဝိသေသနဖြစ်သော သမယ၌။ စိတ္တံ၊ ဝိသေသဖြစ်သောစိတ်ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊
အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူပြီ။

၁။ ဣဒါနိ။ပ။ နိဒ္ဒိသိစိတ္တံ။ ။ [ဣဒါနိနှင့် ဣပုဒ်တို့၏ စပ်စိုရာ “ဧဝံ ဝိနိ ဣယော
ဝေဒတဇ္ဇော”ဟု ယောနာထည့်သည်။ ထိုသို့မထည့်ဘဲ နိဒ္ဒိသိ၌စပ်လျှင်လည်း သင့်စရာရှိ၏၊]
ယခုအခါ “ယသ္မိံ။ပ။ စိတ္တံ” ဟူသော ဤစကားရပ်ထဲက “ယသ္မိံသမယေ”အရ သမယ၌
စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူသည်-ဟုလို့။ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟု အကျဉ်းပြခြင်း
မဟုတ်ဘဲ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ။ပ။စိတ္တံ”ဟု အကျယ်ပြခြင်း ဖြစ်သောကြောင့်
“နိဒ္ဒိသိ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ ဖိတ္တေန။ပ။ ပဘောဒတော။ ။ “အဘယ်အကျိုးငှာ သမယ၌ စိတ်ကို အကျယ်ညွှန်ပြ
ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဖိတ္တေန။ပ။ ပဘောဒတော” ဟု မိန့်သည်။ “ယသ္မိံ
သမယေ”ဟု အနိယမ သမယဖြင့် “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ဟု စိတ်ကိုရှေးဦးစွာ မှတ်သားပြီး၍
ထိုမှတ်သားအပ်သော စိတ်ဖြင့် “တသ္မိံ သမယေ”ဟု နိယမသမယကို မှတ်သားပြီးလျှင် ထို
သမယ၌ ဖြစ်ကြသော ကုသိုလ်စသော တရားတို့ကို “ဖဿောဟောတိ”စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍
ပြခြင်းငှာ သမယ၌ စိတ်ကို ညွှန်ပြတော်မူသည်-ဟုလို့။

“ဟိ၊ ချေ။ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ နိဒ္ဒိသန္တော၊ အကျယ်ညွှန်
ပြတော်မူသော။ ဘဂဝါ၊ သည်။ သမယေ၊ သမယ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊ ပြီ။
ကိံ ကာရဏာ၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်။ (သမယေ၊ ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊
အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူသနည်း။) ‘သမယနိယမိတေန၊ သမယဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။
(သမယဖြင့် အထူးပြုအပ်သော။) တေနစိတ္တေန၊ ဖြင့်။ (နိယမေတွာန-၌စပ်။)
‘ပရိယောသာနေ၊ အဆုံး၌။ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ သမယံ၊ ကို။
နိယမေတွာန၊ မှတ်သားပြီး၍။ (အထူးပြုပြီး၍။) ‘အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ (နိယမေတွာန၊
အထ-တို့ကို ဟောစေတုံ၌-လှမ်းစပ်။) သမယနာနတ္ထေ၊ သမယတို့၏ ထူးကုန်သည်၏
အဖြစ်သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေပိ၊ ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း။ (စိတ္တနိယမိတေ သမယေ-၌
စပ်။) ‘ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင်သမယ၌ ။ စိတ္တံ၊ သည်။ (ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ၊

၁။ ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ စိတ္တန္တိ ဟိ။ ။ ရှေ့ဂါထာကိုချဲ့သော ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း။
ဤအကျယ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ရှင်းလင်းစွာ နားလည်ဖို့ရာ ပါဠိတော်ကို ကြည့်လိုက်ပါဦး။
အကျယ်ညွှန်ပြတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ပါဠိတော်၌ “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ
ကုသလံစိတ္တံ”ဟု သမယ၌ စိတ်ကို အကျယ် ညွှန်ပြတော်မူသည်မည်၏။ [နောက်၌ “ဓမ္မေ
ဗောဓေတုံ”ကို မျှော်၍ “ကိံကာရဏာ”ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ အပိုထည့်သည်။]

၂။ တေန သမယနိယမိတေန စိတ္တေန။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ”ဟု ဆိုသော
ကြောင့် ထိုစိတ္တံကို “သမယဖြင့် မှတ်သားအပ်သောစိတ်”ဟု ဆိုသည်။ ဤစကားသည်
ဂါထာတွင်း၌ စိတ္တေန၏ အကျယ်တည်း။

၃။ ပရိယောသာနေ။ပ။နိယမေတွာန။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ ယံယံဝါပနာရဗ္ဗံ”
ဟု အနိယမဝါကျ ဆုံးသည်ကို “ပရိယောသာန”ဟု ဆိုသည်။ ထို ပနာရဗ္ဗံ-အဆုံး၏နောက်၌
“တသ္မိံ သမယေ”ဟု ပါဠိတော်၌ရှိသောကြောင့် “ပရိယောသာနေ တသ္မိံ သမယေတိ”ဟု
ဆိုသည်။ ထို “တသ္မိံ သမယေ” အရ သမယဟူသည် “ထိုစိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌”ဟု စိတ်ဖြင့်
မှတ်သားအပ် အထူးပြုအပ်သော သမယတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဧဝံ သမယံ နိယမေတွာန”ဟု
ဆိုသည်။ [ဤစကားသည် “စိတ္တေန သမယံ နိယမေတွာန”၏ အကျယ်တည်း။]

၄။ အထ။ပ။ နာနတ္ထေ။ ။ အထကို ပစ္စာဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် အထ-သဒ္ဒါ၏
အဓိကာရမင်္ဂလ-စသော အနက်တို့တွင် အပါဒါနအနက်တည်း။ ထိုအပါဒါန၏စပ်ဖို့ရာ
ပစ္စာကိုထည့်၍ ဖွင့်သည်ဟု ကြံပါ။ အနုဋီကာ၌ကား အထ-သဒ္ဒါသည်ပင် ပစ္စာအနက်ဟောဟု
ဖွင့်သည်။ ဘောဓနသမယ ဂမနသမယ သယနသမယ-စသောအားဖြင့် အမျိုးမျိုး၊ သမဝါယဇဏ
စသော အနက်အမျိုးမျိုးကို “သမယနာနတ္ထံ”ဟု ဆိုသည်။

၅။ ယသ္မိံ။ပ။စိတ္တနိယမိတေ သမယေ။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ။ပ။ ဟောတိတိ”ကား
စိတ္တနိယမိတ သမယ၌ ဖဿ ဝေဒနာ-စသော တရားတို့၏ဖြစ်ပုံကို ပြသော အာကာရဝါကျ

၏။) တသ္မိယေဝ သမယေ၊ စိတ်၏ဖြစ်ရာ ထို သမယ၌သာလျှင်။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝံ သို့။ စိတ္တ နိယမိတေ၊ စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော။ (စိတ်ဖြင့်အထူးပြုအပ်သော။) တသ္မိ သမယေ၊ ၌။ သန္တတိသမူဟ ကိစ္စရမ္ပဏ ဃနဝသေန၊ သန္တတိဃန၊ သမူဟဃန၊ ကိစ္စဃန၊ အာရမ္ပဏဃနတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုရနဗောဓပ္ပဘောဒေ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် သိအပ်သော အထူးအပြားရှိကုန်သော။ (ဒု-သဒ္ဓါသည် ကိစ္ဆ-အနက်ဟော။) ဝါ၊ သာမန်ညာဏ်ရှင်တို့ မသိနိုင်သော အထူးအပြားရှိကုန်သော။ (ဒု-သဒ္ဓါသည် အဘာဝ-အနက်ဟော။) ဖဿ ဝေဒနာဒယော၊ ဖဿ၊ ဝေဒနာ-အစရှိကုန်သော။ ဧတေ ဓမ္မေ၊ ထို တရားတို့ကို။ ဗောဓေတုံ၊ သိစေခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝါ၊ သိစေလို ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ [ကံ ကာရဏာနှင့် လျော်အောင် အဓိပ္ပာယ်နက်။] (သမယေ၊ ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ နိဒ္ဒိသိ၊ ညွှန်ပြတော်မူပြီ။) ဣတိ၊ ကား။ အတ္ထော၊ ဂါထာ၏ အကျယ်အနက်တည်း။

[ယသ္မိ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ-ပုဒ်တို့၏ အပေါင်းအနက်ကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ အစိတ်အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ” စသည်မိန့်။]

ဣဒါနိ၊ အပေါင်းအနက်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ယသ္မိ သမယေတိအ- ဒိသု၊ ယသ္မိ သမယေ-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗပဒဝဏ္ဏနာ၊ အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း။ ယသ္မိတ် (ဧသော သဒ္ဓေါ)၊ ယသ္မိ-ဟူသော ဤသဒ္ဓါသည်။ အနိယမတော၊ မည်သည့် သမယဟု မှတ်သားခြင်းမရှိသောအားဖြင့်။ ဘုဗ္ဗနိဒ္ဓေသော၊ တည်ရာ အာဓာရ-ကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း။ သမယေတိ (ဣဒံ ဝစနံ) ၊ သမယေ-ဟူသော ဤ သဒ္ဓါသည်။ အနိယမနိဒ္ဓိဌပရိဒိပနံ၊ ယသ္မိ-ဟူသော အနိယမဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီးသေး သမယကို ထင်ရှားပြကြောင်း သဒ္ဓါတည်း။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော ယသ္မိ သမယေ ဟူသော သဒ္ဓါ ၂-ပါးအပေါင်းဖြင့်။ အနိယမတော မည်သည့်သမယဟု မှတ်သားခြင်းမရှိသောအားဖြင့် သမယော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထို ယသ္မိ သမယေ- အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ သမယသဒ္ဓေါ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို၊ (ဒိဿတိ-၌ စပ်။)-

တည်း။ ဧဝံကား ထို အာကာရကိုညွှန်သော နိဒဿနတ္ထ နိပါတ်တည်း။ [တသ္မိ စိတ္တနိယမိတေ။ပ ဗောဓေတုံ”သည် ဂါထာ၌လာသော “ဓမ္မေတတ္ထပဘောဒတော ဒီပေတုံ”၏ အကျယ်တည်း သန္တတိ သမူဟ-စသော ဃနတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ငိုကာ၌ရှုပါ။]

သမဝါယော၊ အကြောင်းအပေါင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းဟူသော အနက်၌ လည်းကောင်း။ ခဏော၊ အခွင့်ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ကာလော၊ အခါဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ သမူဟော၊ အပေါင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု၊ အကြောင်းဟူသော အနက်၊ အယူဟူသော ‘အနက်တို့၌လည်းကောင်း။ ပဋိလာဘော၊ ရခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ပဟာနေ စ၊ ပယ်ခြင်းဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ပဋိဝေဓေ စ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော သဘောဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော အနက်၌လည်းကောင်း။ ဒိဿတိ၊ ထင်ရှား၏။ ဝါ၊ တွေ့မြင်အပ်၏။

တဏှာ ဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။ (တစ်နည်း) တဏှာ ဟိ၊ ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ အဿ၊ ထိုသမယ-သဒ္ဓါ၏။ (သမဝါယော အတ္ထော-စသည်၌ စပ်။) ကာလဉ္စ၊ အခါကိုလည်းကောင်း။ သမယဉ္စ၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဥပဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ (စဉ်းစားနှိုင်းချိန်၍။) သွေပိ၊ နက်ဖြန်၌လည်း။ အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ၊ လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏။ ဝါ၊ လာဖို့ရာ မသေချာကုန်။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ သမဝါယော၊ အကြောင်း ညီညွတ် ခြင်းဟူသော။ အတ္ထော၊ သည်။ ဒိဿတိ၊ ၏။ ...ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ (ယော ဩကာသော၊ အကြင် အခွင့်ကို။) ဗြဟ္မစရိယဝါသာယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းငှာ။ ခဏော စ၊ ခဏဟူ၍လည်းကောင်း။ သမယော စ၊ သမယဟူ၍လည်းကောင်း။ (ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ သော ဩကာသော၊ သည်။) ဧကောဝ ခေါ၊ တစ်ခုတည်းသော ထဏှာဂတုပ္ပါဒ-စသော နဝမဇဏသာတည်း။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ခဏော၊ အခွင့်ဟူသော။ (အတ္ထော။ ဒိဿတိ၊ ၏။) ဥဏှသမယော၊ အပူ၏အခါလည်း ကောင်း။ ဝါ၊ ပူချိန်လည်းကောင်း။ ပရိဋ္ဌာဟသမယော၊ အအိုက်၏အခါလည်းကောင်း။ ဝါ၊ အိုက်ချိန်လည်းကောင်း။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ကာလော၊ အခါဟူသော။ (အတ္ထော။ ဒိဿတိ၊ ၏။) ... ပဝနသ္မိံ၊ ကပိလဝတ်ပြည်၏အနီး တောအုပ်ကြီး၌။ မဟာသမယော၊ များစွာသော အပေါင်းသည်။ ဝါ၊ ကြီးကျယ်သော အစည်းအဝေး သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်ပါ၏။) ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ သမူဟော၊ အပေါင်းဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။)

ဘဒ္ဒါလိ၊ ဘဒ္ဒါလိ။ တေ၊ သည်။ သမယေယောဝိ၊ သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့် ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အပ္ပဋ္ဌိဝိဒ္ဓော၊ ထိုးထွင်း၍ မသိအပ် သည်။ အဟောတိ။ ပြီ။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ သာဝတ္ထိယံ၊ ၌။ ဝိဟရတိ၊

၏။ ဘဂဝါပိ၊ သည်လည်း။ မံ၊ ငါ့ကို။ ဇာနိဿတိ၊ သိထော်မူလိမ့်မည်။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ သိထော်မူပါလိမ့်မည်နည်း။) ဘဒ္ဒါလိ နာမ၊ ဘဒ္ဒါလိမည်သော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ သတ္ထု၊ ငါဘုရား၏။ သာသနေ၊ သာသနာတော်၌။ သိက္ခာယ၊ သိက္ခာ၌။ အပရိပူရကာရိ၊ ဖြည့်ကျင့်မှုကို ပြုလေ့မရှိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဇာနိဿတိ၊ သိထော်မူလိမ့်မည်။ ဘဒ္ဒါလိ၊ လိ။ တေ၊ သည်။ အယမ္ဗိ သမယော၊ ဤ သိက္ခာပုဒ် ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အပ္ပဋိဝိဒ္ဓော အဟောသိ၊ ဣတိ ဧဝမာဒိသု။ ဟေတု၊ အကြောင်းဟူသော။ အတ္ထော ဒိဿတိ။

တေန ခေါ ပန သမယေန၊ ၌။ ဥဂ္ဂါဟမာနော၊ ဥဂ္ဂါဟမာန-မည်သော။ သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော၊ ရဟန်းဦးပြည်းမ၏ သားဖြစ်သော။ ပရိဗ္ဗာဇကော၊ သည်။ သမယပ္ပဝါဒကေ၊ အယူကို အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုရာဖြစ်သော။ တိန္ဒြကာစိရေ၊ တည်ပင် အစဉ်အတန်းရှိသော။ (တည်ပင် အစဉ်ထို့ဖြင့် ကာရံအပ်သော။) ဧကသာလကေ၊ ဧကသာလက မည်သော။ မလ္လိကာယ၊ မလ္လိကာ မိဖုရား၏။ အာရာမေ၊ အရံ၌။ ပဋိဝသတိ၊ နေ၏။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ဒိဋ္ဌိ၊ အယူဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။) ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေ၊ မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင် အပ်သော သဘော၌။ ဝါ၊ ပစ္စက္ခအတ္ထဘော၌။ ယော အတ္ထော စ၊ အကြင် စီးပွား သည်လည်းကောင်း။ သမ္မရာယိကော၊ တမလွန်ဘဝ၌ယှဉ်သော။ ယော အတ္ထော စ၊ သည်လည်းကောင်း။ (အတ္ထိ၏။) ဥဘော၊ ၂-မျိုးကုန်သော။ တေ အတ္ထေ၊ ထို စီးပွားတို့ကို။ ယောဓီရော၊ အကြင်ပညာရှိသည်။ အဓိဂ္ဂဏှာတိ၊ ယူနိုင်၏။ (ပါဠိတော်အတိုင်းတည်း။) အတ္တာဘိသမယာ၊ အစီးအပွား ၂-မျိုးကိုရခြင်းကြောင့်။ သော ဓီရော၊ ထို ပညာရှိကို။ ပဏ္ဍိတောတိ၊ ပဏ္ဍိတ်ဟူ၍။ ပရစ္စတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု။ ပဋိလာဘော၊ ရခြင်းဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။) ...သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ (အကြွင်းမဲ့။) မာနာဘိ သမယာ၊ မာနကို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ပယ်ခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ခဿ၊ တေဘူမက ဝဋ်ဒုက္ခ၏။ အန္တံ၊ အဆုံးကို။ အကာသိ၊ ပြုပြီ။ ဣတိ ဧဝမာဒိသု။ ပဟာနံ၊ ပယ်ခြင်းဟူသော (အတ္ထော ဒိဿတိ။) [အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာမီကဏ်ဘာသာ ဋီကာ-၌ရှုပါ။]

ဒုက္ခဿ၊ ဒုက္ခသစ္စာ၏။ ပိဋကဋ္ဌော၊ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို ညဉ်းဆဲ နှိပ်စက်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း။ သင်္ခတဋ္ဌော၊ ကောင်းစွာရောက်၍ အကြောင်းတရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည် လည်းကောင်း။ သန္တာပဋ္ဌော၊ ဒုက္ခ ဒုက္ခတာ- အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်

ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်းအနက် သဘောသည်လည်းကောင်း။ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော^၁၊ ဇရာ
မရဏ ၂-ပါးသည် ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်
လည်းကောင်း။ အဘိသမယဋ္ဌော၊ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော အနက်သဘောတည်း။
ဝါ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်သဘောတည်း။
ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ တို့၌။ ပဋိဝေဓော၊ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘောဟူသော။
ဝါ၊ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော။ (အတ္ထော ဒိဿတိ။)

[အမှာ။ “တထာဟိ” ၌ ဟိ-ကို ဉာပကဟေတုဇောတက-ကြံ၍
လည်းကောင်း၊ တထာကို တသ္မာအနက်ကြံ၍လည်းကောင်း တစ်နည်း အနက်ပေးဟန်
ကို ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ အနေကေသု၊ များစွာကုန်သော။
သမယေသု၊ သမယတို့တွင်။ ဝါ၊ သမယ၏ အနက်တို့တွင်။ သမဝါယော၊
အကြောင်းအပေါင်းဟူသော။ (သမယော၊ သမယလည်းကောင်း။) ခဏော၊ အခွင့်
ဟူသော။ (သမယော၊ လည်းကောင်း။) ကာလော၊ အခါဟူသော။ (သမယော၊
လည်းကောင်း။) သမူဟော၊ အပေါင်းဟူသော။ (သမယော၊ လည်းကောင်း။)
ဟေတု၊ အကြောင်းဟူသော။ (သမယော) စ၊ လည်းကောင်း။ [ဧဝ-အနက်မရှိ။]
(ဣတိ၊ သို့။) ပဉ္စပိ၊ ၅-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ သမယာ၊ ဤ သမယ
တို့ကို။ ဝါ၊ ဤ သမယ၏ အနက်တို့ကို ဣဓ၊ ဤကုသိုလ်အရာ၌။ ဝိညုနာ၊
ပညာရှိသည်။ ဝိညေယျာ၊ သိထိုက်ကုန်၏။ [ဣဓ-ဟု ဆိုသောကြောင့် “ကုသိုလ်အရာ
မဟုတ်သော အကုသိုလ်နှင့် အချို့အဗျာကတ-အရာ၌ ဤ ၅-နက်လုံး မရနိုင်” ဟု
မှတ်ပါ။]

ဟိ၊ ချဲ့ [ဤ ဟိ၏ဝိတ္ထာရ-နယ်ကား ဟေတု၏ ဝိတ္ထာရ-ကုန်ရာ “အနေက
ဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော” တိုင်အောင်တည်း။] ယသ္မိံ။ပ။ ကုသလန္တိ၊ ဟူသော။

၁။ ဝိပရိဏာမ။ ။ ဝိပရိဏာမော ဇရာယ မရဏေနဇာတိန္ဒြိဓာ ဝိပရိဏာမေတဗ္ဗတာ။-
(သာရတ္ထဋီကာ။) ဇရာသည်လည်းကောင်း၊ မရဏသည်လည်းကောင်း ၂-ပါးသော အပြားသည်
ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏အဖြစ်။ ဤအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ [ဝိပရိ+နမုဓာတ်၊
ကာရိတ်ကျေ။ ဇာ-ပစ္စည်း။] ဤဋီကာကို “ဝိပရိဏာမောဓ် ဘာဝသာနုပဋ္ဌ” ဟု ယူလျှင် “ဇရာ
မရဏဟူသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့် ဖောက်ပြန်ခြင်း အနက်သဘောသည်လည်းကောင်း” ဟုလည်း
ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေ့၌ ဝိပရိဏာမဓမ္မကို ဤအတိုင်း ပေးခဲ့သည်။ ဤအလို ကာရိက်
ပစ္စည်းကျေဖွယ်မလို။

ဣမသ္မိံ ကုသလာဓိကာရေ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌။ နဝသု၊ ၉-ပါးကုန်သော။ တေသု သမယေသု၊ ထို သမယတို့တွင်။ ဝါ၊ ထို သမယ၏ အနက်တို့တွင်။ သမဝါယာဒယော၊ သမဝါယ အစရှိကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဧတေ၊ သမယာ၊ ဤ သမယတို့ကို။ ဝါ၊ ဤ သမယ၏ အနက်တို့ကို။ ပဏ္ဍိတေန၊ သည်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်ကုန်၏။ [ဣမေကို “ဣမသ္မိံ ကုသလာဓိကာရေ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဧတေ။ပ။ သမယာကို “တေသု။ပ။ပဉ္စသမယာ”ဟုလည်းကောင်း၊ ဝိညုနာကို “ပဏ္ဍိတေန”ဟု လည်းကောင်း၊ ဝိညေယျာကို “ဝေဒိတဗ္ဗာ”ဟု လည်းကောင်း အနက်ယောဇနာသည်။]

[ထို ၅-ပါးသော သမယတို့၏ အရကောက်ကို ဆက်၍ ပြလိုသောကြောင့် “တေသု” စသည်ကို မိန့်သည်။]

တေသု၊ ထို ၅-ပါးသော သမယတို့တွင်။ ဝါ၊ ထို ၅-ပါးသော အနက်တို့တွင်။ ပစ္စယာသာမဂ္ဂီ၊ အကြောင်းတို့၏ ညီညွတ်ခြင်းကို။ သမဝါယော၊ သမဝါယ-ဟူ၍။ (ဥပယျာ၊ သိထိုက်၏။) ဗန၊ ကား။ ဧတောဝ၊ တစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော။ (ဧဝ ဖြင့် အဋ္ဌကထာကို ကန့်။) နဝမော၊ အဋ္ဌကထာကို ထောက်၍ ၉-ခုမြောက်ဖြစ်သော အခွင့်ကို။ ခဏော၊ ခဏဟူ၍။ ဥပယျာ။ ဝါ၊ သည်သာမကသေး။ စတုရောပိ၊ ၄-ပါးလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ကာနိ၊ စက်တို့ကို။ (ခဏော၊ ဟူ၍။ ဥပယျာနိ၊ သိထိုက်ကုန်၏။)

ဟိ၊ ချဲ့။ သာဓာရဏဖလ နိပ္ပာဒကတ္တေန၊ ဆတ်ဆံသောအကျိုးကို ပြီးစေ တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သဏ္ဍိဘာနံ၊ ကောင်းစွာ တည်ကုန်သော။ ပစ္စယာနံ၊ အကြောင်းတို့၏။ ယာ ဧသာ သာမဂ္ဂီ၊ အကြင် ညီညွတ်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ)။ သာ၊ ထို ညီညွတ်ခြင်းကို။ ဣမ၊ ဤ သမယ၏အနက်ကိုပြရာ၌။ သမဝါယောတိ၊ ဟူ၍

၁။ ယာဟိ။ပ။ ဥတဗ္ဗာ။ ။ထိုဂါထာကို ချဲ့လို၍ “ယာဟိ” အစရှိသည်ကို မိန့်သည်။ “သာဓာရဏဖလနိပ္ပာဒကတ္တ”ဟူရာ၌ အကျိုးတစ်ခုကို အကြောင်းများစွာ ဝိုင်း၍ ဖြစ်စေရသောကြောင့် ထိုအကျိုးကို “သာဓာရဏဖလ (အကြောင်းအများနှင့် ဆက်ဆံသော အကျိုး)”ဟုခေါ်သည်။ ဥပမာ-စက္ခုဝိညာဉ်တည်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေဖို့ရန် စက္ခုပသာဒ တည်းဟူသော ဣန္ဒြိယ၊ ဂူပါရုံတည်းဟူသော ဝိသယ၊ ထိုအာရုံကို နှလုံးသွင်းမှုဟူသော မနသိကာရ၊ အရောင်အလင်းဟူသော အာလောက ဤအကြောင်း ၄-ပါးတို့ ပြည့်စုံရ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုဝိညာဉ်သည် ဤအကြောင်း ၄-ပါး၏ သာဓာရဏဖလ ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ ဤအကြောင်း ၄-ပါးတို့၏ အပြည့်အစုံရှိခြင်းကိုပင် “ပစ္စယသာမဂ္ဂီ”ဟု ခေါ်သည်။

၂။ သာမဂ္ဂီ။ ။သမံ ဂယုတေတိ သမဂ္ဂေါ။ သမံ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင်။ ဂယုတေ၊ ယူအပ်၏။ ဣတိ သမဂ္ဂေါ။ ဤဝိဂြိုဟ်အရ-အလုံးစုံ အကုန်အစင် ယူအပ်သော (အကျိုး)

ဉာတဗ္ဗာ၊ သီထိုက်၏။ [“ဣဓ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌” ဟု ရှေးနိဿယ-ပေး၏။ အကုသိုလ် အဗျာကတ-အရာ၌လည်း အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကို “သမယ”ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် “ဣဓ၊ ဤ သမယ၏အနက်ကို ပြရာ၌”ဟု ပေးလိုက်သည်။] ပန၊ ကား။ ဧကောဝ ခေါ။ပ။ ဗြဟ္မစရိယဝါ သာယာတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ နဝမော၊ အံဋ္ဌက္ခဏာကို ထောက်၍ ၉-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ ခဏောဝ၊ ခဏကိုသာ။ ဧကော ခဏောတိ၊ ဧကော ခဏော ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ခဏော ပန ဧကောဝ နဝမောကို “နဝမောဝ ခဏော ဧကော ခဏော”ဟု ဆိုထားသည်။]

တစ်ခုကို ဖြစ်စေဖို့ရန် အကုန်အစင် ယူထားအပ်သော) အကြောင်းသည် သမဂ္ဂမည်၏။ ဤသို့ အကုန်အစင် ပါဝင်ကြသော အကြောင်းကိုပင် ယခုအခါ၌ “ညီညွတ်သော အကြောင်းအပေါင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။ [သမဂ္ဂ၌ “သမံသဒ္ဓုပပံဒ+ဂဟဓာတ်”ဟု ထောမနိဓိ ကြံသည်။] သမဂ္ဂဿ၊ အကုန်အစင်ပါဝင်သော အကြောင်းအပေါင်း၏။ ဝါ၊ ညီညွတ်သော အကြောင်းအပေါင်း၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုန်အစင်ပါခြင်းသည်။ ဝါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ညီညွတ်ခြင်းသည်။ သာမဂ္ဂိ၊ မည်၏။ ထိုပစ္စယသာမဂ္ဂိကို “သမဝါယ”ဟု ခေါ်သည်။ သမဝေတိ(သံ+အဝ+တေ)၊ တစ်ပေါင်းတည်း သက်ဝင်၍ (ပါဝင်၍) ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ သမဝါယော။ ထို သမဝါယ ကို ပင် “သမယ”ဟု ခေါ်၏။ သဟကာရိကာရဏံ၊ အကျိုးကို အတူပြုလေ့ရှိသော အကြောင်းသည်။ (ဟုတ္တာ) သန့်ရှင်း၊ တစ်ပေါင်းတည်း။ သမေတိ၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ သမယော။

၁။ အဋ္ဌက္ခဏ။ ။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ရဖို့ရန်အခွင့်မဟုတ်သောကြောင့် ဘုရားပွင့်မှီက အပါယ် ၃-ပါး၌ဖြစ်ခြင်း၊ အသက်ရှည်သော အသညသတ် (အရူပ)၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ပစ္စန္နရစ် အရပ်၌ ဖြစ်ခြင်း၊ မဇ္ဈိမဒေသ၌ ဖြစ်သော်လည်း မိစ္ဆာအယူရှိနေခြင်း၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ရလောက်အောင် တိဟိတ်ဉာဏ် မရှိခြင်း ဤ ၇-ပါးနှင့်တကွ ဘုရားပွင့်တော်မမူရာ သာသနာပကာလ၌ ဖြစ်ခြင်း ဤရှစ်ပါးတို့၌ ဖြစ်ခြင်းကို “အက္ခဏ” ဟုခေါ်သည်။ [အ+ခဏ=မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ရဖို့ရန် အခွင့်မဟုတ်သော ဖြစ်ခြင်း။ အပါယ် ၃-ပါးစသော အရပ်ရှစ်ပါးမျှကို မယူရ။ အပါယ် ၃-ပါးစသော အရပ်၌ ဖြစ်ခြင်းတိုင်အောင်ယူပါ။ ဤရှစ်ပါးကိုပင် “ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး”ဟု ခေါ်ကြသည်။ “အပါယ် ၃-ပါး ဟူရာဝယ် အသုရကာယ်ကို ပြိတ္တာ၌ သွင်းထားသည်။]

နဝမဇဏ။ ။ ထိုရှစ်ပါးကို ထောက်၍ ၉-ခုမြောက် ခဏကို “နဝမဇဏ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ထို ကိုးခုမြောက် ခဏဟူသည်လည်း ဘုရားပွင့်တော်မူရာ အခါတစ်မျိုးသာမက ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်း၊ တရားဟောတော်မူခြင်း၊ မိမိက မဇ္ဈိမဒေသ၌ ဖြစ်ခြင်း၊ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ခြင်း၊ တရားနာခြင်း ဤ အပေါင်းအစုကိုမှ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဖြစ်ဖို့ရန် အခွင့်ကောင်း ဖြစ်သောကြောင့် “ခဏ” ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် “တထာဂတုပ္ပာဒါ ဒိကောဟိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဿ ဩကာသော”ဟု ဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ “ဣဓ ဘိက္ခဝေ တထာဂတော။ပ။ အတ္ထမညာတုံ” ဟု အဋ္ဌကရုံတ္ထရ၊ ဂဟပတိဝဂ်၊ အက္ခဏ-သုတ်၌ လည်းကောင်း မိန့်သည်။ [ခဏသဒ္ဓါသည်

ဝါ ပန၊ သညံသာ မကသေး။ [တထာဂတုပ္ပာဒါဒိက နဝမကိုသာ ခဏ
 ခေါ်သည်။ မဟုတ်သေး-ဟူလို။] စတ္တာရိမာနိ။ပ။ ဝတ္တတိတိ ဧတ္တ။ ဟူသော ဤ
 ပါဠိရပ်၌။ ပဋိရူပဒေသဝါသော၊ ပဋိရူပဒေသဝါသ-စက် လည်းကောင်း။
 (သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော 'အရပ်၌ နေခြင်းဟူသောစက် လည်းကောင်း။)
 သပ္ပုရိသုပနိဿယော၊ လည်းကောင်း။ (သူတော်သူမြတ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း
 ဟူသော စက်လည်းကောင်း။) အတ္တသမ္ဘာပဏိဓိ စ၊ လည်းကောင်း။ (ကိုယ်စိတ်
 ၂-ပါးကို ကောင်းစွာထားခြင်း ဟူသော စက်လည်းကောင်း။) ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ၊
 ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ စက် လည်းကောင်း။ ရှေးရှေးဘဝ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှု
 ရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော စက်လည်းကောင်း။) ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရိ၊ သော။ ယာနိ
 တောနိ စက္ကာနိ၊ အကြင် သို့သော ဤစက်တို့ကို။ ဝတ္တာနိ၊ ဟောတော် မူအပ်
 ကုန်ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့၊ စက္ကာနိ၊ တို့သည်။ ဣမာနိ စတ္တာရိ၊ ဤ ၄-ပါးတို့တည်း။
 ယေဟိ၊ ယင်းစက် ၄-ပါးတို့နှင့်။ သမန္နာဂတာနံ၊ ကုန်သော။ ဒေဝမနုဿာနံ၊
 တို့၏ စတုစက္ကံ၊ ၄-ပါးသော သမ္ပတ္တိစက်သည်။ ဝတ္တတိ၊ လည်၏။ ...စတုက္ကံအင်္ဂုတ္တရ၊
 စက္ကဝဂ်၊ စက္ကသုတ်။] တောနိ၊ ဤ ၄-ပါးသော သမ္ပတ္တိစက်တို့ကို။ ဧကန္တံ၊

အခွင့်(ဩကာသ) အနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ပုဒ်တည်း။ ထိုအခွင့်အနက်ကို
 ဟောသော သမယ-သဒ္ဓါကိုကား “သမေတိ သမာဂစ္ဆတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ ဧတ္တ တဒါဓာရပုဂ္ဂလေ
 ဟိတိ သမယော”ဟု အနုဋီကာ ဝိဂ္ဂဟ ပြု၏။]

သမဝါယနှင့် ခဏအထူး။ ။စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ-ဟူ
 သော အကြောင်းတို့ သမဝါယဖြစ်လျှင် စက္ခုဝိညာဉ်သည် မုချဖြစ်တော့၏။ ဤသို့ အကျိုးတရားကို
 မုချဖြစ်စေနိုင်သော အကြောင်းအပေါင်း၏ ညီညွတ်ခြင်းကို “သမဝါယ” ဟု ခေါ်၏။
 တထာဂတုပ္ပာဒ၊ ဓမ္မဒေသနာ-စသော အကြောင်းတွေ ပြည့်စုံနေသော်လည်း မုချ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ
 မဖြစ်နိုင်သေး။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဖြစ်ဖို့ရာ အခွင့်သာရုံသာရှိသေး၏။ ထိုသို့ အခွင့်အလမ်း
 သာသည့်အပြင် အထူး ကြိုးစားအားထုတ်မှ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဖြစ်နိုင်သည်။ ဤသို့ အကျိုးတရား၏
 အခွင့်အလမ်းကို “ခဏ” ဟု ခေါ်သည်။

၁။ စတုစက္ကံဝတ္တတိ။ ။ စရတိ ဝတ္တတိတိ စက္ကံ=အဆက်အဆက် လည်တတ်သော
 ကြောင့် ပကတိ စက်ဘီးကို “စက္ကံ”ဟု ခေါ်၏။ ပဋိရူပဒေသဝါသ-စသောအကြောင်းတရား
 ၄-ပါးလည်း ထို စက်ဘီးကဲ့သို့ ဆက်ကာဆက်ကာ လည်တတ်သောကြောင့် “စက္ကံ”ဟုခေါ်သည်။
 “စက္ကံ ဝိယာတိ စက္ကံ”ဟု ပြု။ မှန်၏-ရှေးရှေးဘဝ၌ ကောင်းမှုပြုခဲ့ခြင်းဟူသော ပုဗ္ဗေစ
 ကတပုညတာ သမ္ပတ္တိစက်ကြောင့် ပတိရူပ-သေ၌ဖြစ်ရ၊ နေရ၏။ ထို့ကြောင့် ပတိရူပဒေသဝါသ
 သမ္ပတ္တိစက်သည် ပုဗ္ဗေစ ကတပုညတာ သမ္ပတ္တိစက်နှင့် ဆက် သွယ်လျက် ရှိ၏။ ပတိရူပဒေသဝါသ
 သမ္ပတ္တိစက်ကြောင့် ထိုသေ၌ ရှိကြသော သူတော်ကောင်း မိဘ ဆရာတို့ကို မှီခိုရ၏။

တစ်ပေါင်းတည်း။ ကတ္တာ၊ ဤ။ ဩကာသဌေန၊ အခွင့်ဟူသောအနက်ကြောင့်။
ခဏောတိ၊ ခဏဟူ၍။ ဝေဒိ တဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ တာနိ၊ ထို ၄-ပါးသော
သမ္ပတ္တိစက်တို့သည်။ ကုသလပုတ္တိယာ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၏။ ဩကာသဘူတာနိ၊
အခွင့်အလမ်းဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။

ဝေ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။ (“တေသု ပစ္စယသာမဂ္ဂိမှ”စ၍
ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။) သမဝါယဉ္ဇ၊ သမဝါယ-သမယကို လည်းကောင်း။
ခဏဉ္ဇ၊ ခဏ-သမယကို လည်းကောင်း။ ဥတ္တာ၊ သောတုတို့၏ သိပြီးခြင်းကြောင့်။
[ဝိဘာဝိတော နှင့် ကတ္တာ၊ မတူသောကြောင့် ဟိတ်ပေးသည်။] ဣတရေသု၊
သမဝါယ-ခဏတို့မှ တစ်ပါးသော ကာလသမယ၊ သမ္မဟသမယ၊ ဟေတုသမယ
တို့တွင်။ တံ တံ၊ ထို ထို ဓမ္မ ဓမ္မဝုတ္တိ စသည်ကို။ (ဓမ္မေ ဝါ ဓမ္မဝုတ္တိံ ဝါ
စသည်ဖြင့် လာလတ္တံ့။) ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲမှီ၍ ပညတ္တော၊
ပညတ်အပ်သော။ ဝေါဟာရမတ္တကော၊ ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်သော အနက်မျှကို။
ကာလော(တိ)၊ ကာလဟူ၍။ (ပေါရာဏေဟိ၊ ရှေးဆရာတို့သည်။ ဝိဘာဝိတော။
ထင်စွာ ပြအပ်ပြီ။ ဖဿာဒိဓမ္မာနံ၊ ဖဿ အစရှိသော တရားတို့၏။ ပုဉ္ဇော၊
အစုအပုံကို။ သမ္မဟောတိ၊ ဟူ၍။ (ပေါရာဏေဟိ။) ဝိဘာဝိဘော၊ ပြီ။

ဟိ၊ ချေ။ စိတ္တကာလော၊ စိတ်၏ကာလ။ (စိတ်ဖြစ်ရာအခါ။) ရူပကာလော၊
ရုပ်၏ကာလ (ရုပ်ဖြစ်ရာအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ နယေန၊
ဖြင့်။ ဓမ္မေ ဝါ၊ ထင်ရှားရှိသော တရားတို့သော်လည်းကောင်း။ (ကာလသဉ္ဇယံ၊

ထို့ကြောင့် သပ္ပုရိသုပနိဿယ သမ္ပတ္တိစက်သည် ပတိရူပဒေသဝါသ သမ္ပတ္တိစက်နှင့် ဆက်သွယ်လျက်
ရှိ၏။

သပ္ပုရိသုပနိဿယကြောင့် (အဆုံးအမ ဩဝါဒတရားကို နာခံနိုင်ရကား)ကိုယ်စိတ် ၂-
ပါးကို ကောင်းစွာ ထားတတ်၏။ “စိတ်ကောင်း နှလုံးကောင်းရှိ၏” ဟူလို။ ထို့ကြောင့်
အတ္တသမ္မာပဏိဓိစက်သည် သပ္ပုရိသုပနိဿယ စက်နှင့် ဆက်သွယ်နေပြန်၏။ ထို အတ္တသမ္မာပဏိ
ဓိစက် ရှိသောကြောင့် ယခုဘဝ၌ ကုသိုလ်တရားတွေ တိုးပွား၏။ ဤ ကုသိုလ်တရားများသည်
အနာဂတ်ဘဝက ပြန်၍ကြည့်လျှင် ပုဗ္ဗေကတပုညတာပင် ဖြစ်လတ္တံ့။ ဤနည်းအားဖြင့်
သမ္ပတ္တိစက် ၄-ပါးသည် နိဗ္ဗာန်ရသည့် ဘဝတိုင်အောင် တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့် မြင့်ကာမြင့်ကာ
လည်၍ သွားလေလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ဝတ္တတိကို “ပရိဝတ္တတိ- အဖန်ဖန်လည်၏” ဟု ခိုကာဖွင့်သည်။
မှန်၏- “ဝတ္တာရိ-မာနိ” စသော ပါဠိတော်သည် ယခုဘဝ၌ စက် ၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံနေသူအတွက်
အဆက်ဆက် နောက်ဘဝ၌ ဆက်ကာဆက်ကာ သမ္ပတ္တိစက် လည်နေပုံကိုပြသော ပါဠိတော်
ဖြစ်သည်။

ဝါ တိ-ဝယ် ဣတိ-၌ စပ်။) [ကာလ-က ထင်ရှားမရှိ၊ ဓမ္မ-က သာ ထင်ရှား ရှိသည်။] အတိတော၊ အတိတ်ကာလ။ ဝါ၊ လွန်ပြီးသောအခါ။ အနာဂတော၊ အနာဂတ်ကာလ။ ဝါ၊ မလာရောက်သေးသော အခါ။ ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဓမ္မဝုတ္တိံ ဝါ၊ ထင်ရှားရှိသော တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းသော်လည်းကောင်း။ [တရားတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို စွဲ၍ဖြစ်ခြင်းက လွန်ပြီးဖြစ်လျှင် အတိတ်ကာလဟု လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ခြင်းက မလာသေးဖြစ်လျှင် အနာဂတ်ကာလ ဟု လည်းကောင်း၊ ဖြစ်ဆဲဖြစ်လျှင် ပစ္စုပ္ပန်ကာလဟု လည်းကောင်း ပညတ်ရသည်။] ဗိကောလော၊ မျိုးစေ့၏ကာလ။ (မျိုးစေ့၏ဖြစ်ခိုက်အခါ။) အင်္ဂုရကာလော၊ အညွန့်၏ ကာလ။ (အညွန့်ထွက်ရာ အခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဓမ္မပ္ပဋိပါတီ ဝါ၊ ပညတ္တိဓမ္မတို့၏ ဖြစ်စဉ်သော်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အဋ္ဌကလာပ ရုပ်တရားတို့၏ ဖြစ်စဉ်သော်လည်းကောင်း။ [ဤသို့ ၂-နက် ပေးရပုံကို ဋီကာ၌- ကြည့်ပါ။]

ဥပ္ပဒတာလော၊ ဥပါဒ်ခြင်း၏ ကာလ။ (ဖြစ်ရာအခါ။) ဇရာကာလော၊ ရင့်ခြင်း၏ ကာလ။ (ဋီအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဓမ္မလက္ခဏံ ဝါ၊ ပရမတ္ထ တရားတို့၏ အမှတ်အသားသော်လည်းကောင်း။ [ဖြစ်ခြင်း၊ ရင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်းသည် ရုပ်ကလာပ်တို့၏ အမှတ်အသားတည်း။ ဤ ၃-ပါး၏ လက္ခဏာရုပ် အမည်ရပုံကို သတိပြုပါ။] ဝေဒိယနကာလော၊ ခံစားခြင်း၏ကာလ။ (ခံစားရာအခါ။) သဉ္ဇာနနကာလော၊ မှတ်သိခြင်း၏ ကာလ။ (မှတ်သိရာအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဓမ္မကိစ္စံ ဝါ၊ ပရမတ္ထတရားတို့၏ ကိစ္စသော်လည်းကောင်း။ နာနကာလော၊ ရေချိုးခြင်း၏ ကာလ။ (ရေချိုးရာ အခါ။) ပိဝနကာလော၊ သောက်ခြင်း၏ကာလ။ (သောက်ရာ အခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ သတ္တကိစ္စံ ဝါ၊ သတ္တဝါတို့၏ ကိစ္စသော်လည်းကောင်း။ ဂမနကာလော၊ သွားခြင်း၏ကာလ။ (သွားရာအခါ။) ဌာနကာလော၊ ရပ်ခြင်း၏ကာလ။ (ရပ်ရာအခါ။) ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ ဣရိယာပထံ ဝါ၊ ဣရိယာပုတ် သော်လည်းကောင်း။ ပုဗ္ဗဏှော၊ နေ့၏ ရှေ့အဖို့ (နံနက်)။ သာယဏှော၊ နေ့၏ ဆည်းဆာ(ညနေ)။ ဒိဝါ၊ နေ့။ ရတ္တံ၊ ည၌။ ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ စန္ဒီမသုရိယာဒီ ပရိဝတ္တနံ ဝါ၊ လ နေ အစရှိ သည်တို့၏ လက်ယာရစ် လည်ခြင်းသော်လည်းကောင်း။ အမှမာသော၊ တစ်လ၏ထက်ဝက် (လခွဲ)။ ဣတိ အာဒိနာ နယေန၊ အဟော ရတ္တာဒိ သင်္ခါတံ၊ နေ့ည၌ အစရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော။ ကာလသဉ္ဇယံ ဝါ၊ ကာလ အပေါင်း လည်းကောင်း။

ဣတိ ဧဝံ သို့။ တံ တံ၊ ထိုထို ဓမ္မ ဓမ္မဝုတ္တိ-စသည်ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ် ဖြင့်ယူ၍။ ငါ၊ စွဲမှီ၍။ ပညတ္တော၊ ပညတ်အပ်သော အနက်သည်။ တာလောနာမ၊

ကာလမည်၏။ ပန၊ ဆက်။ သော' သေ(သော)၊ ထိုသို့သော ဤ ကာလကို။ သဘာဝတော၊ ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့်။ အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ၊ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပညတ္တိမတ္တကော ဝေတိ၊ ပညတ်မျှသာဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိထိုက်၏။ [ဂါထာ၌ ဝေါဟာရမတ္တကောကို "ပညတ္တိမတ္တကောဇေ" ဟု ဖွင့်သည်။] ပန၊ ကား။ ဖဿဝေဒနာဒိနံ၊ ဖဿ ဝေဒနာ အစရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ယော သေ(သော)ပုဉ္ဏော၊ အကြင်သို့သော ဤအစုအပုံသည်။ (အတ္တိ။)သော၊ ထိုအစုအပုံကို။ ဣဓ၊ ဤ သမယ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ သမူဟောတိ၊ ဟူ၍။ ဝိဘာဝိတော၊ ပြီ။ [“ဣဓ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌” ဟု ရှေးနိဿယ-ပေးလေသည်။]

ပန၊ ကား။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝါ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ [“ဣတရေသု တံတံ ဥပါဒါယ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။] ကာလသမူဟောပိ၊ ကာလသမယ သမူဟသမယ တို့ကိုလည်း။ [ပိဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော သမဝါယခဏ်ကို ပေါင်း။] ဥ တွာ၊ သိပြီး၍။ [ဝိညေယျောနှင့် ကတ္တား မကွဲရကား “ကြောင့်” ဟု မပေးရ။] ဣတရော၊ ဤကာလသမူဟ သမယတို့မှ တစ်ပါးသော။ ဟေတူတိ၊ ဟေတုဟူသော သမယကို။ ဧတ္ထ၊ ဤ သမယ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ ပစ္စယောဝ၊ ပစ္စယ အကြောင်းဟူ၍သာ။ (ဝိညေယျော၊ သိထိုက်၏။) [“ဟေတူတိ၊ သေသမယော ပစ္စယောဝ ဝိညေယျော” ဟူသော ဋီကာအတိုင်း ဤ၌ အနက် ပေးပါ။ ပစ္စယောတိ ဧဝဟု ဆိုလိုလျက် ဣတိ အကျေကြ်။] တဿ၊ ထို အကြောင်း၏။ ဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ပစ္စယာနံ၊ ပစ္စည်းတို့၏ ဝသေနဝါ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ အနေကဘာဝေါ၊ တစ်ပါးမက များသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝိညေယျော၊ ၏။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတ္ထ၊ ဤ သမယ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို ပြရာ၌။ ပစ္စယောဝ၊ ပစ္စယ အကြောင်းသည်သာ။ ဟေတု နာမ၊ ဟေတုမည်၏။ တဿ၊ ထိုအကြောင်း ၏။ ဒွါရာနံ၊ တို့၏။ (ဝသေန) ဝါ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ပစ္စယာနံ၊ ပစ္စည်းတို့၏။ ဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ အနေကဘာဝေါ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ကထံ၊ အဘယ်သို့ သိထိုက်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ [ကထံဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျကို ဝဲသည်။] (တစ်နည်း)ဟိ၊ ချဲ့။ [ဒွါရာနံ။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗောဟူသော သင်္ခေပဝါကျကို ဝဲသည်။] စက္ခုဒွါရာဒီသု၊ စက္ခုဒွါရအစရှိသော ဒွါရတို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခုဒွါရ အစရှိသော ဒွါရတို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနံ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ စက္ခုဝိညာဏာဒိနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသောဝိညာဉ်တို့၏။ စက္ခု။ပ။ မနသိကာရာ ဒယော၊ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အရောင်အလင်း နှလုံးသွင်း အစရှိသော တရားတို့သည်။ ပစ္စယာ၊

အကြောင်းတို့မည်၏။ [မနသိကာရာဒယော၌ အာဒိဖြင့် “သောတာကာသ၊ သဒ္ဓထင်ပြီ၊ မနသိ၊ လေးလီသောတဖို့ ” စသည်ဖြင့် (ထိုထို ကျမ်း၌ ပြထား ပြီးသော) အကြောင်းတို့ကို ယူပါ။]

မဟာပကရဏေ စ၊ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌လည်း။ ဟောတုပစ္စယော အာရမ္မဏ ပစ္စယောတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ စတုဝိသတိ၊ ၂၄-ပါးသော။ ပစ္စယာ၊ ပစ္စည်းတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ တေသု၊ ထို ၂၄-ပစ္စည်း တို့တွင်။ ဝိပါကပစ္စယဉ္စ၊ ဝိပါက ပစ္စည်းကိုလည်းကောင်း။ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ထပေတွာ၊ ထား၍။ [ကုသိုလ်စိတ်အရာဖြစ်၍ ထိုပစ္စည်း ၂-ပါးကို ချန်ထားသည်။] သေသာ၊ ကြွင်းသော ပစ္စည်းတို့သည်။ ကုသလဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ပစ္စယာ၊ အကြောင်းတို့သည်။ ဟောန္တိယေဝ၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာ။ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တေ၊ ထို အကြောင်းတို့ကို။ ဣမ၊ ဤ သမယ-သဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုပြရာ၌။ ဟေတူတိ၊ ဟူ၍။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ [ဟောတုနှင့် သမဝါယတို့၏အထူးကို ဋီကာ၌ရှုပါ။ ဒွါရဝသေနစသည်ကို နိဂုံးအုပ်လို၍ “ဝေ”စသည်ကို မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အဿ၊ ထိုအကြောင်း၏။ ဣမိနာ ဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဤဒွါရ၏ အစွမ်းအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဣမိနာ ပစ္စယဝသေန ဝါ၊ ဤပစ္စည်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ အနေကဘာဝေါ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ရှေးနိဿယအတိုင်း ဝါကို သမုစ္စည်းအနက်ပေးသည်။ ဝါ-သဒ္ဓါတို့ကို ဝိတပ်အနက် ယူ၍ “ဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ပစ္စည်း၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေ အနေကဘာဝ အဖြစ်ကို သိပါ”ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ရနိုင်၏။] [အနက် ၅-ပါးလုံးကို နိဂုံးအုပ်လို၍ “ဝေ . မေ . တေ”စသည် မိန့်။] ဧဝံသို့။ သမဝါယာဒယော၊ သမဝါယ အစရှိကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဧတေ အတ္တာ၊ တို့ကို။ ဣမ၊ ဤ ကုသိုလ်အရာ၌။ သမယသဒ္ဓေန၊ ဖြင့်။ ပရိဂ္ဂဟိတာ၊ ပိုင်းခြား၍ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုန်၏။

[၅-ပါးသောအနက်တို့ကို ယူရာ၌ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကသ္မာ ပန” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ပရိဟာရ-ပက္ခမှတစ်ပါး စောဒက-ပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတေသု၊ ဤ သမဝါယ အစရှိသော ၅-ပါးသော အနက်တို့တွင်။ ယံကိဉ္စ၊ အမှတ် မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကံ၊ တပါးသော အနက်ကို။ အပရိဂ္ဂဟေတွာ၊ မသိမ်းယူမှု၍။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော အနက် ၅-ပါးတို့ကို။ ပရိဂ္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်းကို။ (အဋ္ဌကထာ စရိယေဟိ၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။) ကတော၊ ပြုအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ တေန တေန၊

(တိုက်ရိုက်ပြအပ်သော) ထိုထိုအနက် ဖြင့်။ တဿ တဿ အတ္တဝိသေသဿ၊
(အပိုဖြစ်သော) ထိုထို အနက်အထူးကို။ ဒီပနတော၊ ပြနိုင်ခြင်းကြောင့်။
“ဧတေသုယံကိဉ္စိ ဧကံ အပရိဂ္ဂဟေတွာ သဗ္ဗေသံ ပရိဂ္ဂဟော အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ။
ကတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)

၂ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတေသု၊ ဤ၅-ပါးသော သမယတို့တွင်။ သမဝါယသင်္ခါတော၊
သမဝါယ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ ညီညွတ်သောအကြောင်း
အပေါင်းသည်။ (တစ်နည်း) သမဝါယသင်္ခါတော၊ သမဝါယအနက်ရှိ၏ ဟု
ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဒါသည်။ အနေကဟေတုတော၊ တစ်ပါးမက
များစွာသော အကြောင်းကြောင့်။ ဝုတ္တိ၊ ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒီပေတိ၊
ပြ၏။ တေန၊ ထိုသို့ ပြခြင်းကြောင့်။ (သမဝါယ သမယ၏ များစွာသော

၁။ ဒီပနတော။ ။ ဒဿနတ္ထ-သော ကြိယာ ၅-တန် ထုတ်ပြရာ၌ “အကြောင်းကိုပြ၊
ဒီပကမျိုး”ဟု ဆိုရိုးအတိုင်း အကြောင်းဖြစ်သော အနက်ကိုပြမှ ဒီပနတ္ထဟု အသိအမှတ်ပြု
ကြသော်လည်း ဤနေရာ၌ကား ထိုသို့မယူဘဲ မူလဟောရိုးအနက်မှ အပိုပြအပ်သော အနက်အထူးကို
ဒီပနတ္ထဟု မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် ခဏအနက်၏ ဒီပနတ္ထကိုပြရာ၌ အကြောင်းမဟုတ်သော
“ကုသလုပ္ပတ္တိယာ ဒုလ္လဘဘာဝ”ကို ဒီပနတ္ထ ဟု ဆိုထားသည်။

၂။ ဧတေသုဟိ။ ။ ရှေ့ဟေတုဝါကျ သင်္ခေပကိုချဲ့သော ဝါကျတည်း။ ထိုဝိတ္ထာရ
ဝါကျ၏နယ်မှာ သမဝါယ၊ ခဏ၊ ကာလ၊ သမူဟ၊ ဟေတု၊ ၅-နက်လုံး၏ အတ္တဝိသေသ
ဒီပန၏အဆုံး “အယံ ဟေတုသင်္ခါတေန သမယေန အတ္ထော ဒီပိတော” တိုင်အောင်တည်း။
ထိုတွင် “သမဝါယသင်္ခါတော သမယောပ။ ပတိသေခိတံ ဟောတိ” သည် သမဝါယ-
သမယ၏ အတ္တဝိသေသဒီပနကို အကျယ်ပြသော ဝါကျအပေါင်းတည်း။ ထို ဝါကျ အပေါင်း
တွင်လည်း “သမဝါယ သင်္ခါတောပ။ ပတိသေခိတော ဟောတိ”ကို အတ္တဝိသေသဒီပန
စကားတစ်ရပ်ဟုလည်းကောင်း။ “သမဝါယော စ နာမပ။ ပတိသေခိတံ ဟောတိ”ကို အတ္တဝိ
သေသဒီပန စကားတစ်ရပ်ဟုလည်းကောင်း ခွဲထားပါ။

၃။ သမဝါယပဒီပတိ။ ။ “သမဝါယသင်္ခါတော ဟူသော ဝိသေသနကြောင့်
သမယော-ညီညွတ်သောအကြောင်းအပေါင်းသည်” ဟု အနက်ပေးရသည်။ “ယသ္မိံသမယေ၊
အကြင်ညီညွတ်သောအကြောင်းအပေါင်းသည်။ (သတိ၊ ရှိသော်။) ကုသလံစိတ္တံ ဥပ္ပနံဟောတိ”
ဟူသော ပါဠိတော်အရ “ကုသိုလ်စိတ်သည် အကြောင်းတစ်ပါးတည်းကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်မဟုတ်၊
အနေကဟေတု (ညီညွတ်သော များစွာသောအကြောင်း)ရှိမှ ဖြစ်နိုင်၏” ဟူသော အနက်အထူးကို
သမဝါယ-အနက်ဖြစ်သော သမယ-က ပြနိုင်သည်။

အကြောင်းပြ။ ။ “အဘယ်ကြောင့် သမယက နေကဟေတု အကြောင်း (အကြောင်း
များစွာ) ညီညွတ်မှ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြရသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့်
အနဋီကာ၌ “သယံပစ္စယသာမဂ္ဂိဘာဝတော-မိမိဟူသော သမယအနက်က အကြောင်းတို့၏
ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့်”ဟု အကြောင်းပြသည်။ မိမိဟူသော သမယကပစ္စယ

အကြောင်းရှိ မှ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြခြင်းကြောင့်။) ဧက ကာရဏဝါဒေါ၊ တစ်ခုသော အကြောင်းရှိ၏ ဟု ပြောဆိုကြောင်း ငါဒသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေမိတော၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတံ၊ ဖြစ်တော့၏။ [ပတိသေမိတော၏ ကတ္တာကို “အနေန သမယေန၊ သည်” ဟုလည်းကောင်း၊ (တစ်နည်း) “အနေန သမယေန၊ ဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်”ဟု လည်းကောင်း ဋီကာ၌ ထည့်လတ္တံ့။]

သာမဂ္ဂိဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုသမယ၌ ဖြစ်ရသော ကုသိုလ်လည်း ပစ္စယသာမဂ္ဂိ(ညီညွတ်သော အကြောင်းများစွာကြောင့်)သာ ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြသည်-ဟူသို။

အနက်ကျယ်။ ။ ထို့ကြောင့် ဤအနုဋီကာ အကြောင်းကိုပါတည်၍ အနက်ကျယ် ပေးလိုလျှင်... “သမဝါယသင်္ခါတော၊ သော။ သမယော၊ သည်။ (သယံ၊ မိမိ ဟူသော သမယ-က။ ပစ္စယသာမဂ္ဂိ ဘာဝတော၊ အကြောင်းအပေါင်း၏ ညီညွတ်ခြင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ ဖြစ်သည့်အတွက်။) အနေကဟေတုတော၊ ကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ ကို။ ဒိပေတိ၊ ၏။ ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ “သမဝါယသင်္ခါတော သမယော”ကို သမဝါယတ္ထော ဝါ သမယ-သဒ္ဓေါ”ဟု အနုဋီကာဖွင့်သည်။ [“ဧကတ္ထော ဝါ သမယသဒ္ဓေါ” ဟူသော မူလဋီကာ ကိုမှီး၍ ဖွင့်ခြင်းတည်း။] ရှေ့နည်း၌ သမယောအရ သမဝါယအနက်ရ၏။ ဤနည်း၌ကား သမယောအရ သမဝါယအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါရသည်။ ဤနည်း၌လည်း “ယာယပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ သတိတိ ဣမဿ အတ္တဿ ပကာသနဝသေန ဓမ္မာနံ”ဟု အနုဋီကာထည့်၏။ ထိုအတိုင်း အနက်ကျယ်ပေးလိုလျှင်... “သမဝါယသင်္ခါတော၊ သမဝါယ-အနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ယာယ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ၊ အကြင် အကြောင်းအပေါင်း၏ ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ သတိ၊ ရှိသော်။ (ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ-၌ ဓပ်။) ဣတိ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ဤအနက်ကို။ ပကာသနဝသေန၊ ထင်ရှားပြနိုင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဓမ္မာနံ၊ တရားတို့၏၊ အနေက ဟေတုတော၊ ကြောင့်။ ဝုတ္တံ၊ ကို။ ဒိပေတိ၊ ၏”ဟု ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ယာယ ပစ္စယသာမဂ္ဂိယာ သတိ” ဟူသော အနက်သည် သမဝါယအနက်ဟော သမယ-သဒ္ဓါ၏အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဣမဿ အတ္တဿ ပကာသနဝသေန၊ သမယ-သဒ္ဓါက ဤအနက်ကို ပြနိုင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုအနက်ကို ယသ္မိံ သမယောဟူသော ပါဠိတော်ကြည့်၍ ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “ကုသလံစိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ” ဟု ဓပ်ပုဒ်များကို ညွှန်ပြထားသည်။

၁။ တေနပ။ ပတိသေမိတော။ ။ ဤဝါကျသည် ‘ရှေ့ဝါကျ၏ ဖလ-ဝါကျတည်း။ ရှေးနိဿယ၌ လဒ္ဓဂုဏ် ဝါကျ ဟု ဆို၏။ သမဝါယအနက်ဟော သမယ-သဒ္ဓါက ကုသိုလ်ဟူသမျှ၏ အနေကဟေတု ကြောင့် ဖြစ်ရပုံကို ပြသဖြင့် အဘယ်အကျိုးရပါသနည်းဟု

၁၈။ သည်သာမက သေး။ သမဝါယော နာမ၊ သမဝါယမည်သည်။ ဝါ၊ အညိအမျှ တကွဖြစ်ဖက်-အကြောင်းအပေါင်း မည်သည်။ (သမဝါယ၏ ဝိဂြိုဟ်နက်။) သာဓာရဏဖလနိဗ္ဗာဒန၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးကို ပြီးစေခြင်း၌။ အညမညာပေက္ခော၊ အချင်းချင်း ငဲ့ခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ သမဝါယ အကြောင်းအပေါင်း၏ သာဓာရဏအကျိုးကို ပြီးစေခြင်း၌ အချင်းချင်းငဲ့ခြင်းရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧကော၊ တစ်ယောက်သော။ ကတ္တာ နာမ၊ ပြုလုပ် ဖန်ဆင်းတတ်သူ မည်သည်။ နတ္ထိ။ ဣတိ ဣမမ္ပိ အတ္ထံ၊ ဤ အနက် အထူးကို လည်း။ ဒီပေတိ၊ ပြနိုင်၏။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဘာဝေန၊ ပင်ကိုသဘောအားဖြင့်။ ကာရဏေ၊ ကိုယ်ပိုင်အကြောင်းသည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ဝါ၊ ရှိပါလျက်။ ကာရဏန္တ ရာပေက္ခာ၊ အကြောင်းတစ်ပါးကို ရှုငဲ့ခြင်းသည်။ အယုတ္တာ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (ဧကော ကတ္တာ နာမ နတ္ထိ။

မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန” စသည်မိန့်။ ထိုသို့ အနေကဟောတုရှိမှ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်နိုင်ပုံ ကို ပြသဖြင့် ဧက ကာရဏဝါဒကို ကာရဏုပစာရအားဖြင့် တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ဧကကာရဏဝါဒကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။]

၁။ သမဝါယောဧပ။ ဒီပေတိ။ ။ သဒ္ဓါသည် ရှေ့နည်းမှ တစ်နည်းကို ထပ်၍ပြသော ဝါကျာရမ္မဇောတက။ (တစ်နည်း) ရှေ့နည်းကို ဆည်းသော သမုစ္ဆည်းတည်း။ ဣမ္ပိ-အတ္ထံ၌ ပိကာ၊ ရှေ့ဒီပနတ္ထကို ပေါင်းသော သမ္ပိတ္တနတည်း။ “သမဝါယောပ။ ပေက္ခော ဟောတိ” သည် နောက်ဝါကျကို ထောက်လျှင် ဟောတုဝါကျ၊ “တသ္မာပ။ ဒီပေတိ” ကား ဖလဝါကျတည်း။ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ” ကဲ့သို့သော အကြောင်းအပေါင်းသည် စက္ခု ဝိညာဉ်သော အကျိုးကို ဖြစ်စေရာ၌ အကြောင်းအချင်းချင်း ငဲ့သကဲ့သို့ ဖြစ်နေ၏။ ဥပမာ ၄-ယောက်ထမ်းမှ ကြွမြောက်မည့် ထမ်းစင်၌ ထို ၄-ယောက်သည် တစ်ယောက်ကို တစ်ယောက် (မငဲ့လျှင် မဖြစ်) ဧကန် ငဲ့ကြရသကဲ့သို့တည်း။ [အညမညပေက္ခ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာ၌ရှုပါဦး။]

၂။ သဘာဝေနဟိပ။ အယုတ္တာတိ။ ။ ဤဝါကျကို ရှေးနိဿယ၌ ဝိတ္တာရဝါကျ ဟု ယူ၍ “ဟိ-ရူ” ဟု ပေး၏။ မိမိကား နောက်၌ ဣတိပါသောကြောင့် “ဉာပကဟောတုဝါကျ” ဟု ယူဆပါသည်။ စက္ခုဝိညာဉ် စသည်ဖြစ်ဖို့ရာ ပင်ကို သဘာဝအတိုင်းပင် (မည်သူမျှ မစိမ့် မဖန် ဆင်းရဲဘဲ) စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ ဟူသော ကိုယ်ပိုင် အကြောင်းရှိနေပါလျက် စိမ့်ဖန်ဆင်းတတ်သူဟူသော အကြောင်းတစ်မျိုးကို ငဲ့ရှုနေခြင်းသည် (အဓိရင်းရှိပါလျက် သူ့အတွက် ဘယ်တော့ကမှ မရှိခဲ့သော ခွေးဒေါ်ကို မျှော်ခြင်းကဲ့သို့) မသင့်သော ရှုငဲ့ခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဧကော ကတ္တာနတ္ထိ” ဟူသော အနက်ဝိသေကိုလည်း သမယ-သဒ္ဓါက ပြကြောင်းကို သိရပါသည်-ဟူလို။

ဣတိ ဣမဗ္ဗိ အတ္တံ။ ဒိပေတိ၊ ပြနိင်၏။ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဝေဝံ၊ သို့။ ဧကဿ၊ တယောက်သော။ ကဿစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော။ ကာရကဿ၊ ပြုလုပ်ဖန်ဆင်းတတ်သူ၏။ (“ကာရကဿ၊ အကြောင်း၏” ဟုလည်း ရှိ၏။) အဘာဝ ဒီပနေန၊ မရှိပုံကို ပြခြင်းကြောင့်။ သယံ ကတံ သုခ ဒုက္ခန္တိ အာဒိ၊ အစရှိသော မိစ္ဆာအယူသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေခိတံ၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ [သုခဒုက္ခ၊ ချမ်းသာဆင်းရဲကို။ သယံ ကတံ၊ မိမိကိုယ်တိုင် ပြုအပ်၏။ ဝါ၊ အတ္တကိုယ်တိုင် ပြုအပ်၏။]

[ဧတေသု-အစရှိသော စကားရပ်၌။ စောဒနာဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ” စသည်မိန့်။]

တတ္ထ၊ ထို ဧတေသု ဟိ-အစရှိသော စကားရပ်၌။ (ကဿစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော။ စောဒကဿ၊ စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဤဒိသိ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ စောဒနာခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကိဒိသိ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ သနည်း။) အနေကဟေတုတော ဝုတ္တိ-ဒိပေတိတိ၊ ဟူသော။ ယံ၊ အကြင် စကားကို။ (ဘဝတာ၊ အရှင် အဋ္ဌကထာ ဆရာသည်။) ဝုတ္တိ၊ ပြီ။ တံ၊ ထို စကားသည်။ နယုတ္တံ၊ မသင့်။ ကိ၊ ကာရကဿ၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့်။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်သနည်း။ အသာမဂ္ဂိယံ၊ မညီမညွတ်ရာ အခါ၌။ အဟေတုနံ၊ အကြောင်းမဟုတ်ကုန်သော တရားတို့၏။ သာမဂ္ဂိယမ္ပိ၊ ညီညွတ်ရာ အခါ၌လည်း။ အဟေတုဘာဝါပတ္တိတော၊ အကြောင်းမဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ (တံ၊ ထိုစကားသည်။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။) [စောဒက

၁။ ဝေဝံ၊ ပတိသေခိတံ ဟောတိ။ ။ ဤဝါကျသည် “ဧကော ကတ္တာပ။ ဒိပေတိ” ဝါကျ၏ အဆက်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝေဝံဖြင့် “ဧကော ကတ္တာပ။ ဒိပေတိ” ကို ပြန်၍ ညွှန်ပြခြင်းကြောင့် သိစေဖို့ရာ ဝေဝံကိုပင် “ဧကဿ ကဿစိ ကာရကဿ အဘာဝဒီပနေန” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ [ကတ္တာနှင့် ကာရကသည် စိမ့်ဖန်ဆင်းသူကို ဟောသော သဒ္ဒါချည်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကာ ရကဿ” ဟု ရှိသောပါ၌သည် မကောင်းပါ။ “ကာရကဿ” ဟုသာ ရှိစေသင့်ပါသည်။ ထိုကာရက၊ ဝေဒက၊ ကတ္တာဟူသည်လည်း “အတ္တ” နှင့် အနက်တူတည်း။ ထိုသို့ ကာရက မရှိဟု ပြသဖြင့် “သုခ ဒုက္ခကို အတ္တ(မိမိ)သည် ပြုအပ်၏” ဟူသော မိစ္ဆာအယူကိုလည်း တားမြစ်ပြီး ဖြစ်ခြင်းဟူသော အကျိုးရသည်-ဟူလို။

၂။ အသာမဂ္ဂိယံပ။ ပတ္တိတော။ ။ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ ဟူသော ၄-ပါးတို့သည် မပေါင်းမိဘဲ တစ်ခုစီဖြစ်နေမှီ၌ စက္ခုဝိညာဉ်၏ အကြောင်းမဖြစ်နိုင်လျှင် ထို ၄-ပါး ပေါင်းမိသော်လည်း အကြောင်း မဖြစ်နိုင်ခြင်းဟူသော ထိုသဘောကို မလွန်ဆန် နိုင်သောကြောင့် “တံ န ယုတ္တံ” ဟု လှည့်စပ်။

ပုဂ္ဂိုလ်သည် “ကိံ တာရဏာ” ဟု မိမိဘာသာ ပုစ္ဆာ ထုတ်၍ “အသာမဂ္ဂိယံ။ပ။ ပတ္တိတော” ဟု အဖြေပြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤ စကားသည် စောဒက၏ စကားမျှည်းတည်း။] “ဟိမှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ (အန္တသတေ သူကန်း တစ်ရာတွင်။) “ဧကသ္မိံ အန္တေ တစ်ယောက် တစ်ယောက်သော သူကန်းသည်။ ဒဋ္ဌံ၊ မြင်ခြင်းငှာ။ အသက္ခောန္တေ၊ မစွမ်းနိုင်လတ်သော်။ (သဟိတံ၊ တကွ ဖြစ်သော။) အန္တသတံ၊ သူကန်းတစ်ရာသည်။ န ပဿတိ၊ မမြင်နိုင်။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (အသာမဂ္ဂိယံ အဟေတူနံ သာမဂ္ဂိယမ္ပိ။ အဟေတုဘာဝါပတ္တိ၊ အကြောင်း မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဤဒီသိ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ ၏။)

(အနေကဟေတုတော ပုတ္တိံ ဒိပေတိတိ၊ ဟူသော။ ယံ၊ အကြင်စကားကို။ မယာ၊ သည်။ ပုတ္တိ၊ ပြီ။ တံ၊ ထိုစကားသည်။) “နော န ယုတ္တံ၊ မသင့်မဟုတ် သင့်သည်သာ။ ဟိ၊ ချေ။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ [လောကဿာတိဋ္ဌိ ဣတိကျမှ ပြန်၍လှည့်။] “သာဓာရဏဖလနိပ္ပာဒကတ္တေန၊ ဆက်ဆံသောအကျိုးကို ပြီးစေတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဌိတဘာဝေါ၊ တည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။

၂။ န ဟိ ဧကသ္မိံ။ပ။ ပဿတိ။ ။ [ဒဋ္ဌံ၊ ဟေတု ၂-မျိုးရ ဝါကျတည်း။ ဟိတံ အနက်ပေးရာ၌ ရှေ့ဝါကျ၏ ဟိတံပုဒ်ကို “အဟေတုဘာဝါပတ္တိ ဟောတိ” ဟု ပြင်ရိုး ရှိ၏။] နောက်ရှိ “အန္တသတံ” ကို နိဗ္ဗာရဏတ္ထ-သတ္တမိပြင်၍ “အန္တသတေသုကန်းတစ်ရာတွင်” ဟု နိဗ္ဗာရဏ သမုဒါယ ထည့်၏။ ဧကသ္မိံကိုလည်း “ဧကေကသ္မိံ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ဧကသ္မိံ၌ ဝိစ္ဆာလောပဟု ကြသည်။ [ဤဝိစ္ဆာလောပကို အနု၌ “အာမေဋိတ၊ ဝစနဿ လုတ္တနိဒ္ဒိဋ္ဌတံ ဒဿတိ” ဟု ဆို၏။ တစ်ချို့နေရာ၌ ဝိစ္ဆာကိုပင် သူရူး၏စကားကဲ့သို့ ၂- ကြိမ် ထပ်သောကြောင့် အာမေဋိတဟု သုံးစွဲကြသည်။] “အန္တသတံ”၌လည်း အန္တသတံ သဟိတံ”ဟု ထည့်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၏။

ဆိုလိုရင်းကား- သူကန်းတစ်ရာ ရှိနေရာဝယ် တစ်ယောက်စီ တစ်ယောက်စီ မမြင်နိုင်လျှင် ထိုတစ်ရာလုံး ပေါင်းမိသော်လည်း မမြင်နိုင်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “စက္ခုပသာဒ စသည်တို့ တစ်ပါးစီခွဲလျှင် စက္ခုဝိညာဉ်၏ အကြောင်း မဖြစ်နိုင်ပါမှတ်ပါးလုံးပေါင်းမိသော်လည်း အကြောင်း မဖြစ်နိုင်” ဟု စောဒကပုဂ္ဂိုလ်က ဆိုလိုသည်။ [“အန္တသတေ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဝိစ္ဆာလောပ”ဟု လည်းကောင်း မကြံစိတ် စာရှိအတိုင်း တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပာယ်ယူလျှင် ရှိနိုင်သော အပြစ်များကို ငိုကာ၌ ပြထားသည်။]

၁။ သာဓာရဏ။ပ။သာမဂ္ဂိ။ ။ “စက္ခုပသာဒ ဓူပါရုံ အလောက မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းတို့၏ စက္ခုဝိညာဉ်တည်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် တည်ခြင်း” ဟူသည် စက္ခုဝိညာဉ်အား စက္ခုပသာဒ-က နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း။

(တည်ခြင်းသည်။) သာမဂ္ဂိ၊ သာမဂ္ဂိ မည်၏။ အနေကေသံ၊ တစ်ပါးမက များစွာသော တွေ့ကရအကြောင်းတို့၏။ သမောဓာန မတ္တံ၊ ပေါင်းမိခြင်းမျှသည်။ (သာမဂ္ဂိ၊ မည်သည်။) န၊မဟုတ်၊ [စောဒက၏ အန္တပမာကို ချေပလို၍ “န စ အန္တာနံ”စသည်၊မိန့်] စ၊ ဆက်။ အန္တာနံ၊ သူကန်းတို့၍။ ဒဿနံ နာမ၊ မြင်ခြင်းမည်သည်။ သာဓာရဏဖလံ၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးသည်။ န၊ မဟုတ်။ ကသ္မာ၊ နည်း။ အန္တသတေ၊ သူကန်းတစ်ရာသည်။ သတိပ၊ ရှိပါသော်လည်း။ တဿ၊ ထိုမြင်ခြင်း၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ ပန၊ အန္တယကား။ စက္ခာဒိနံ၊ စက္ခုအစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ တံ၊ ထို မြင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ထိုမြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်သည်။ သာဓာရဏဖလံ၊ ဆက်ဆံသော အကျိုးတည်း။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) တေသံ၊ ထို စက္ခု အစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ ဘာဝေ၊ ရှိခြင်းသည်။ (သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ တဿ၊ ထို မြင်ခြင်း၏။ ဝါ၊ ထို မြင်တတ်သော စက္ခုဝိညာဉ်၏။) ဘာဝတော၊ ရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ [ဤစကားဖြင့် “အသာမဂ္ဂိယံ အဟေတုနံ။ပ။အန္တသတံ ပဿတိ”ကို ဗျတိရေက အန္တယ အကြောင်းပြ၍ ချေဝသည်။]

၁။ ဆက်၊ အသာမဂ္ဂိယံ၊ ဌ။ အဟေတုနမ္ပိ၊ အကြောင်း မဟုတ်ကုန်သော တရားတို့၏လည်း။ သာမဂ္ဂိယံ၊ ဌ။ ဟေတုဘာဝေါ၊ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်သည်။ သိဒ္ဓော၊ မျက်မြင်အားဖြင့် ပြီးစီး၏။ သွာယံ(သော+အယံ ဟေတုဘာဝေါ)၊ ထို အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကို။ အသာမဂ္ဂိယံ၊ ဌ။ ဖလာဘာဝေန၊ အကျိုး၏မရှိခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း။ သာမဂ္ဂိယံ၊ ဌ။ အဲဿ၊ ထိုအကျိုး၏။ ဘာဝေန စ၊ ရှိခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ စက္ခာဒိနံ စက္ခု အစရှိသော အကြောင်းတို့၏။ ဝေကလ္လေ၊ ချို့တဲ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ၊ သော်။)

ရူပါရုံက အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ အလင်းရောင်က ပတတူပ နိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်း၊ မနသိကာရကလည်း ထိုအတူပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းတည်း။ ထိုသို့ ကျေးဇူးပြုနိုင်လောက်အောင် တည်ခြင်းကို သာမဂ္ဂိဟု ဆိုသည်။ [သာဓာ၊ပ၊ဋီတဘာဝေါတိ- စသောဒ္ဓိကာ၌ ယထာကို “ယေန နိဿယာရမ္မဏာ ဒိဗ္ဗကာရေန”ဟု မရဖွင့်သည်။]

၁။ အသာ မဂ္ဂိယံ။ပ။သိဒ္ဓော။ ။ ထမ်းစင်ထမ်းမှု၊ စသည်၌ လူငှ-ယောက် မညီညွတ်စင်က ထမ်းခြင်းကိစ္စ မပြီး။ ညီညွတ်မှ ပြီးခြင်းသည် မျက်မြင်ဖြစ်သကဲ့သို့ စက္ခုပသာဒ ရူပါရုံ စသော အကြောင်းတို့၏ သာမဂ္ဂိမဖြစ်တုန်းက စက္ခုဝိညာဉ်၏ အကြောင်းမဟုတ် သော်လည်း သာမဂ္ဂိဖြစ်သောအခါ စက္ခုဝိညာဉ်၏ အကြောင်းဖြစ်နေပုံမှာ မျက်မှောက်တွေ့ရသော ပစ္စက္ခသိဒ္ဓကည်း။ ထိုသို့ မျက်မှောက်တွေ့ရသော အနက်၌ ထိုအနက်သေချာအောင် ယုတ္တိယုတ္တာ ဥပမာပြနေဖွယ် မလိုပါ- ဟူလို။ [န ဟိ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓေ ယုတ္တိမဂ္ဂနံ ယုတ္တံ။-ဒိကာ။]

စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသော အကျိုးတို့၏။ အဘာဝေါ၊ မရှိခြင်းသည်လည်းကောင်း။ (စက္ခာဒီနံ၊ တို့၏။) အဝေကာလော၊ မချို့တဲ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ၊ သော်။ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ၊ တို့၏။) ဘာဝေါ စ၊ ရှိခြင်းသည် လည်းကောင်း။ လောကဿ၊ လူအပေါင်း၏။ ပစ္စက္ခသိဒ္ဓော၊ မျက်မှောက်အားဖြင့် ထင်ရှား၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (တံ၊ ထိုစကားသည်။ နော န ယုတ္တံ၊ မသင့် မဟုတ် သင့်သည်သာ။) [နိဂုံးကို ပြလို၍ "အယံ တာဝ" စသည်မိန့်။] တာဝ၊ ခဏ-သမယ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌေန၊ ညွှန်ပြအပ်သော။) သမဝါယ သင်္ခါတေန၊ သမဝါယဟုဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) သမဝါယသင်္ခါတေန၊ သမဝါယ အနက်ရှိ၏ဟုဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဒါဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပိတော၊ ပြအပ်ပြီ။

ပန၊ ကား။ (တနည်း) ပန၊ သမဝါယ-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံမှ တစ်ပါး ခဏသမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ အဋ္ဌဟိ၊ ရှစ်ပါးကုန်သော။ အက္ခဏေဟိ၊ အက္ခဏတို့သည်။ ပရိဝုဇ္ဈိတော၊ ကြည်အပ်သော။ နဝမော၊ ၉-ခုမြောက်ဖြစ်သော။ ယော ဒေသ (ဒေသော) ခဏော၊ အကြင် တထာဂတုပ္ပါဒ-အစရှိသော ခဏကိုလည်းကောင်း။ ပတိရူပ ဒေသဝါသာဒိကော၊ ပတိရူပဒေသဝါသာ-

၁။ ယော ပနေသ။ ။ "တေန တေန တဿ တဿ အတ္ထဝိသေသဿ ဒီပနတော" ဟူသော အကျဉ်း သင်္ခေပဝယ် သမဝါယ အနက်ရှိသော သမယဖြင့် ပြအပ်သော "အနေကဟေတုတော ဝုတ္တိံ ဒီပေတိ" ဟူသော အတ္ထဝိသေသကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ခဏအနက်ရှိသော သမယဖြင့် ပြအပ်သော အတ္ထဝိသေသကို အကျယ် ပြလိုသောကြောင့် "ယော ပနေသ" စသည်မိန့်။ ဒီပနတ္ထကို ပြရာ၌ ဒီပနတ္ထ၏နောက်ဝယ် "ပတိသေဝိတံ ဟောတိ" ဟု အကျိုးကိုလည်း ရှေ့၌ပြခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် "ဧဝမေတေသုပ။ ဒီပေတိ။ ဒီပေန္တေနပ။ ပတိသေဝိတော" ဟူသော ၂-ဝါကျနှင့် "အယံပ။ ဒီပိတော" ဟူသော နိဂုံးဝါကျသည်သာ လိုရင်းတည်း။ "ယော ဒေသ" မှစ၍ "ကုသလံ ဒုလ္လဘမေဝ" တို့ကား ဒီပနဝါကျ၏ အခြေခံတို့သာ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် "ဧဝမေတေသု" ဟု ဧဝံဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော အခြေခံအားလုံးကို ပြန်၍ ညွှန်ပြသည်။

ယောပနေသပ။ သောနတ္ထိ။ ။ "ယော ပနေသပ။ သောနတ္ထော" သည် အခြေခံဝါကျ တို့တွင် အနိယမဝါကျတည်း။ ခဏသည် နဝမခဏ၊ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိခဏဟု ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် ထို ၂-မျိုးလုံးကို ပြထားသည်။ -"သောပ။ နတ္ထိ" ကား နိယမဝါကျတည်း။ "သဒ္ဓမ္ပတ္တိတိ" ဟု ရှေးစာအုပ်များ၌ ရှိ၏။ နဝမခဏကိုပြရာ အဋ္ဌကအင်္ဂုတ္တိရ်၌ "ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်း၊ တရား ဟောတော်မူခြင်း၊ မိမိက မစွဲမဒေသ၌ ဖြစ်ရခြင်း၊ ဉာဏ်ပညာရှိခြင်း" ဟု ပြ၏။ ထို့ကြောင့်- ဉာဏ်ပညာရှိခြင်းကို ထောက်၍ "သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကံ" ဟု သိဟိုင်မှုရှိသည့်အထိုင်း ကောင်းသည်။

အစရှိသော။ စတုစက္ကသင်္ခါတော။ ၄-ပါးသော သမ္ပတ္တိစက်ဟု ဆိုအပ်သော။
ယော ယေ (ဧသော) ခဏောစံ၊ အကြင်ခဏကိုလည်းကောင်း။ ဩကာသဋ္ဌေန၊
အခွင့်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ခဏော၊ ခဏဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ သော။
ထို နဝမခဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ' ခဏသည်။ မနုဿတ္တဗုဒ္ဓုပ္ပာဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိကံ၊
လူ့အဖြစ်ဘုရားပွင့်တော်မူရာအခါ သမ္မာအယူအစရှိသော။ ခဏသာမဂ္ဂိ၊ ခဏအစိတ်
တို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်ခြင်းကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ နတ္ထိ၊ မရှိနိုင်။ စ၊ ဆက်။
မနုဿတ္တာဒိနံ၊ လူ့ အဖြစ် အစရှိသည်တို့၏။ ကာဏကုစ္ဆပေါပမာဒိဟိ၊ လိပ်ကန်း
ဥပမာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဒုလ္လဘဘာဝေါ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်ကုန်သည်၏၊
အဖြစ်ကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ခဏဿ၊ ၏။ ဣတိ တသ္မာ ဒုလ္လဘတ္တာ၊
ထိုသို့ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သုဋ္ဌတရံ၊ သာ၍ လွန်ကဲစွာ။
(ဒုလ္လဘမေဝ-၌ စပ်။) ခဏာယတ္ထမေဝ၊ ခဏနှင့်စပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။

၁။ ခဏသာမဂ္ဂိ ဝိနာ နတ္ထိ။ ။ ဘုရားပွင့်တော်မူခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ တရား
ဟောတော်မူခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ လူ့အဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ မဇ္ဈိမဒေသ၌
ဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ်၊ ပညာရှိ တိဟိတ်ပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်ရခြင်းသည် ခဏတစ်စိတ် ဤ ခဏအစိတ်တို့၏ ပေါင်းမိခြင်းကို “ခဏသာမဂ္ဂိ” ဟု
ခေါ်သည်။ ထို ခဏသာမဂ္ဂိသည်ပင် နဝမခဏတည်း။ [ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒ တစ်မျိုးတည်းကို “နဝမခဏ” ဟု
မယူဆရ။] ပတိရူပဒေသဝါသသည် ခဏတစ်စိတ်၊ သဗ္ဗုရိသုပနိဿယသည် ခဏတစ်စိတ်၊
အတ္တသမ္မာပဏိဓိသည် ခဏတစ်စိတ်၊ ပုဗ္ဗေ စ ကတပုညတာသည် ခဏတစ်စိတ် ဤခဏအစိတ်
၄-ခုတို့၏ ပေါင်းမိ ခြင်းကို “သာမဂ္ဂိ” ဟု ခေါ်၏။ ထို သာမဂ္ဂိသည်ပင် စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ
ခဏတည်း။

၂။ မနုဿတ္တာဒိနံ။ ။ မနုဿတ္တ ဗုဒ္ဓုပ္ပာဒနှင့်စပ်၍ ဆက်ပြသော ဥပနာသဝါကျ
တည်း။ ကာဏကုစ္ဆပဥပမာကို ဥပရိပံ-သုညတဝဂ်၊ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်၌လည်းကောင်း၊ သစ္စသံ
ယုတ်-ပပါတဝဂ်၊ ပဌမဆိဂ္ဂဋ္ဌယုဂ-သုတ်၌လည်းကောင်း ကြည့်ပါ။ အာဒိဖြင့် သစ္စသံယုတ်-
ပပါတဝဂ်-ဝါလသုတ်၊ အဘိသမယဝဂ်- နခသီခသုတ်တို့၌ လာသောဝါလ-ဝိဇ္ဇူပမာ၊ နခသီခ
ဥပမာတို့ကို ယူပါ။

၃။ ဣတိ၊ ပ၊ ဒုလ္လဘမေဝ။ ။ အခြားနေရာ၌ တသ္မာကိုပင် “ဣတိ ခဏဿ
ဒုလ္လဘတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျကို ဖလဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျကို ကာရဏဝါကျဟု
ခွဲပါ။ လောကုတ္တရာအား ကျေးဇူးများသော ကုသိုလ်တို့မှာ အဋ္ဌကုဏ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၊ စတုစက္က
သမ္ပတ္တိ မဟုတ်သော ခဏ၌လည်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “လောကုတ္တရာဓမ္မာနံ ဥပကာရဘူတံ” ဟု
ဝိသေသနပြုသည်။ လောကုတ္တရာဓမ္မအား ဥပကာရ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ဟူသည် နိဗ္ဗာန်ကိုရည်
မှန်း၍ ပြုအပ်သော ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကုသိုလ်များနှင့် ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ အစစ်ဖြစ်သော ဝိပဿနာကုသိုလ်
များတည်း။

(ကုသလံ-၌ စပ်။) လောကုတ္တရဓမ္မာနံ၊ တို့အား။ ဥပကာရဘူတံ၊ လျော်သော
ကျေးဇူးကို ပြုကတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ ကို။ ဒုလ္လဘမေဝ၊
ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်သာ။

“ဧဝံ၊ သို့။ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ဧတေသု၊ ဤ သမယတို့တွင်။
ဓဏသင်္ခါတော၊ ဓဏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ အခွင့်
ကောင်းသည်။ ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ဝိဝဋ္ဌနိဿိတကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်း၏။ ဒုလ္လဘ

၁။ ဧဝံ။ ဒီပေတိ။ ။ သမယောကို “ဓဏသင်္ခါတော” ဟု ဝိသေသနပြုသော
ကြောင့် သမယော၏အရ ဓဏအနက်ကိုယူရသည်။ “ဓဏဟူသော သမယ-က ကုသိုလ်ဖြစ်
ခြင်း၏ ဒုလ္လဘဖြစ်ပုံကိုပြ၏” ဟူရာ၌ ထိုသို့ ပြနိုင်ခြင်း၏အကြောင်းမပါသောကြောင့် ဋီကာ၌
“အတ္တဇော ဒုလ္လဘတာယ-မိမိဟူသော ဓဏ-က ဒုလ္လဘဖြစ်သောကြောင့်” ဟု ဟိတ်ထည့်သည်။
ဆိုလိုရင်းကား- “ဗုဒ္ဓဗြာဓေါ ဒုလ္လဘော လောကသို့” စသည်နှင့် အညီမိမိဟူသော နဝမဓဏ
စတုစက္ကသမ္ပတ္တိဓဏ ဟူသော သမယ-က ဒုလ္လဘဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုဓဏနှင့် စပ်၍ဖြစ်ရသော
ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကုသိုလ်ဖြစ်ဖို့ရာ သာ၍ ဒုလ္လဘဖြစ်ပုံကိုလည်း ပြနိုင်ပါသည်-ဟုလို။

အနက်ကျယ်။ ။ ဤနည်း၌ ဋီကာ ထည့်ပါ၌ပါသွင်း၍ အနက်ပေးလိုလျှင်-
“ဓဏသင်္ခါတော၊ သော။ သမယော။ အခွင့်ကောင်းသည်။ (အတ္တဇော၊ မိမိဟူသော နဝမဓဏ
စတုစက္က သမ္ပတ္တိ ဓဏ၏။ ဒုလ္လဘတာယ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
တဒါယတ္တာယ၊ ထို အခွင့်ကောင်းနှင့် စပ်သော။) ကုသလုပ္ပတ္တိယာ၊ ၏။ ဒုလ္လဘဘာဝံ၊ ကို။
ဒီပေတိ၊ ၏” ဟု ပေးပါ။

တစ်နည်းဖွင့်ပုံ။ ။ ဋီကာ၌ “ဓဏတ္ထော ဝါ သမယဒ္ဓေါ” စသည်ဖြင့် တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။
ထိုအလို “ဓဏတ္ထသင်္ခါတော” ဟု ဆိုလိုလျက် အတ္တသဒ္ဓါကျသည်ဟု မရဖွင့်သည်။
“ဓဏသင်္ခါ တော၊ ဓဏအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသဒ္ဓါသည်” ဟု ပေးပါ။
ဤ ဓဏအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါက ပြပုံမှာ-“ယသို့ သမယေ၊ အကြင် အခွင့်ကောင်းသည်” ဟု
ဆိုသဖြင့် “ထို အခွင့် ဓဏသည် ရစ်သော အခွင့်ဓဏ ဖြစ်၏” ဟူသော အနက်ကို ဝိဘာဝနတ္ထ
(အကျိုးကိုပြသဖြင့် အကြောင်းကိုလည်း ထင်ရှားစေအပ်သော အနက်)၏ အဖြစ်ဖြင့် ပြနိုင်၏။
ထိုသို့ပြသဖြင့် ထို ဓဏနှင့်စပ်သော ဝိဝဋ္ဌနိဿိတကုသိုလ်၏ သုဋ္ဌုတရ-ဒုလ္လဘဖြစ်ပုံကိုလည်း
သမယ-သဒ္ဓါက ဒီပနတ္ထ (မလူ ပစာရ) အားဖြင့် ပြသည်။

အနက်ကျယ်။ ။ ဤအလို တစ်နည်း အနက်ပေးပုံကား- “ဓဏသင်္ခါတော၊ ဓဏအနက်
ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ယသို့ ဓဏေ၊ အကြင်အခွင့်ကောင်းသည်။
သတိ၊ သော။ (ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ-၌စပ်။) ဣတိ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ကို။
ဝိဘာဝနဝသေန၊ ဖြင့်။ တဒါယတ္တာယ၊ ထို အခွင့်ကောင်းနှင့်စပ်သော။ ကုသလုပ္ပတ္တိယာ
ဒုလ္လဘဘာဝံ ဒီပေတိ” ဟု ပေးပါ။ [ဤနောက်နည်း၌ “ယသို့ သမယေ” ဟူသော သဒ္ဓါကို
“ယသို့ ဒုလ္လဘာဓဏေ” ဟူသော အနက်ကိုပြသော ပါဠိဟု ဆိုသည်။]

ဘာဝံ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ရအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ရနိုင်ခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏ 'ဧဝံ သို့။ ဒီပေဇ္ဇေန၊ ပြသော။ အနေန၊ ဤသမယဖြင့်။ အဓိဂတ ခဏာနံ၊ ရအပ်ပြီးသော အခွင့်ကောင်း ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ ဝါ၊ အခွင့်တောင်းရပါ ကုန်လျက်။ (မောဃဇဏံ ကုရုမာနာနံ-၌ စပ်။) ခဏာ-ယတ္တဿော၊ ခဏနှင့် စပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ တဿ ကုသလဿ၊ လောကုတ္တရာ ခမ္မတို့အား ကျေးဇူးများသော ထိုကုသိုလ်ကို။ အနုဋ္ဌာပနေန၊ မထကြွ စေခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ မထူ ထောင်ခြင်းဖြင့်။ မောဃဇဏံ၊ အကျိုးမပြီး အချည်းနှီးသော ခဏကို။ ကုရုမာနာနံ၊ ပြုနေကြသူတို့၏။ ပမာဒဝိဟာရော၊ မေ့မေ့လျော့လျော့ ပေါ့ပေါ့ဆဆ နေတိုင် ကြခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိဿေဓိတော၊ တားမြစ်တော်မူအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ ခဏသင်္ခါတေန၊ ခဏ-ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) ခဏသင်္ခါတေန၊ ခဏ အနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဒါဖြင့်။ အယမ အတ္ထော၊ ဤ အနက်ကို။ ဒီပိတော၊ ပြအပ်ပြီ။

၂ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ ခဏ-သမယ ဖြင့် အတ္တဝိသေသပြပုံမှ တစ်ပါးကာလ-သမယဖြင့် အတ္တဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတဿ ကုသလစိတ္တဿ၊ ဤ ကုသိုလ်စိတ်၏။ (ပါဠိတော်၌ “ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ဤ ကုသိုလ်စိတ်၏။) ယော ပဝတ္ထိကာလော နာမ၊ အကြင်ဖြစ်ရာကာလ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ရှိ၏။ သော၊ ထို ဖြစ်ရာကာလသည်။ အတိပရိတ္တော၊ အလွန် တို့၏။ [ခဏငယ် ၃-ချက်သာရှိသောကြောင့် အလွန်တိုသည်။] စ၊ ဆက်။ အဿ၊

၁။ ဧဝံ ဒီပေဇ္ဇေနပ။ ပတိဿေဓိတော။ ။ ဤကား ပကာသနတ္ထတည်း။ ထိုသို့ပြသော သမယဖြင့် မြတ်စွာဘုရားသည် တားမြစ်တော်မူအပ်ပြီး ဖြစ်သည်-ဟူလို။ အဘယ်ကို တားမြစ်တော်မူအပ်သနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပမာဒဝိဟာရော” ဟု လည်းကောင်း၊ အဘယ်သူတို့၏ ပမာဒဝိဟာရပါနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဓိဂတခဏာနံပ။ ကုရုမာနာနံ” ဟု လည်းကောင်း မိန့်သည်။ “အခွင့်ကောင်းကို ရကြပါလျက် ထို အခွင့်ကောင်း နှင့်စပ်သော ဝိဝဋ္ဌနိဿိတ ကုသိုလ်ထို မထူထောင်ခြင်းအားဖြင့် မောဃဇဏကို ပြုနေကြသူတို့ ၏ ပမာဒဝိဟာရကို တားမြစ်တော်မူ သည်” ဟူလို။

၂။ ယော ပနေတဿ၊ ဤ ကာလ-သမယဖြင့် အတ္တဝိသေသကို ပြရာ၌လည်း “ဧဝံ မေတေသုပ။ ဒီ ပေတိ၊ ဧဝံ ဒီပေဇ္ဇေနပ။ ဩဝါဒေါဒိဇ္ဇောဟောတိ” တို့သာ အတ္တဝိသေသဒီပန-ဖြစ်သည်။ ရှေ့ဝါကျတို့ကား အခြေခံ စကားတို့သာတည်း။ “ဧဝံဒီပေဇ္ဇေနပ။ ဒီဇ္ဇော ဟောတိ” သည် ရှေ့သမဝါယတ္တ ကာလတ္တတို့၌ ပြခဲ့သော “ပတိဿေဓိတော ဟောတိ” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။

ထို ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာကာလ၏။ သာ အတိပရိတ္တတာ၊ ထို အလွန်တိုသည်၏ အဖြစ်ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဌ်လှမ်းစပ်။) ယထာ စ။ပ။ ခီယန္တိတိ၊ ဟူသော။ ဣမံသု သုတ္တံသု၊ ဤ ဒဠုဓနုဂ္ဂဟ-သုတ်၏။ အဋ္ဌကထာဝသေန၊ အဋ္ဌကထာ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တဿ ပုရိသဿ၊ ၊ ထို ယောက်ျား၏။ (ဋီကာ၌ ပုရိသ၏ သရုပ်ကို ဖော်ထားသည်။) ယထာ (ယော) ဇေဝါ၊ အကြင် လျင်မြန်သော အဟုန်သည်။ (အတ္ထိ၊ တတော၊ ထို လျင်မြန်သော အဟုန်ထက်။) စန္ဒိမသုရိယာနံ၊ လနေတို့၏။ ဇေဝါ၊ လျင်မြန်သော အဟုန်သည်။ သီဃတရော၊ သာ၍ လျင်မြန်၏။ စန္ဒိမသုရိယာနံ၊ တို့၏။ ယထာ(ယော) ဇေဝါ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ တတော စ၊ ထက်လည်း။ ဒေဝတာနံ၊ လနေတို့၏ ရှေ့ကပြေးသော နတ်တို့၏။ ဇေဝါ၊ သည်။ သီဃတရော၊ သာ၍လျင်မြန်၏။ ယာ ဒေဝတာ၊ တို့သည်။ စန္ဒိမသုရိယာနံ၊ တို့၏။ ပုရတော၊ ရှေ့၌။ ဝါ၊ ရှေ့က။ ဓာဝန္တိ၊ ပြေးကုန်၏။ တာသံ ဒေဝတာနံ၊ ထိုနတ်တို့၏။ ယထာ (ယော) ဇေဝါ၊ အကြင် လျင်မြန်သော အဟုန်သည်။ အတ္ထိ၊ တတော စ၊ ထက်လည်း။ သီဃတရံ၊ သာ၍ လျင်မြန်စွာ။ အာယုသင်္ခါရာ၊ အာယု သင်္ခါရ တို့သည်။ ခီယန္တိ၊ ကုန်လွယ်ကုန်၏။ [နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ဩပဗ္ဗသံယုတ်၊ ဒဠုဓနုဂ္ဂဟသုတ် ပါဠိတော်။]

၁။ တဿ ပုရိသဿ။ ။ “တဿ ပုရိသဿ-ထိုယောက်ျား” ဟူရာ၌ အဘယ် ယောက်ျားပါနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သေယျ ထာပိ ဘိက္ခဝေ။ပ။ အာဟရိဿတိတိ ဧဝံ ဝုတ္တဇဝနပုရိသဿ”ဟု သရုပ်ဖော်သည်။ ထို၏အဖွင့်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။ [ဤသို့ အဟုန်ပြင်းစွာ ပြေးသွားနိုင်သော ယောက်ျားကား ရှိခဲ့ဖူးသည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ပရိကပ္ပောပမာ အဖြစ်ဖြင့် ကြံဆ၍ (“သေယျထာပိဘိက္ခဝေ” . စသည်ဖြင့်) ပရိကပ္ပောပမာစောကက-သေယျထာပိကို စချီ၍ ဟောတော်မူသည်။ “လူယောက်ျားထဲက မရှိနိုင်”ဟု ဆိုသော်လည်း ဇဝနဟံသဇာတ်၌ ဟင်္သာမင်းကား ထိုအတိုင်းပင် မိမိအဟုန်၏ အလျင်မြန်ပုံကို ပြခဲ့ဖူးပါသည်။]

၂။ ယထာ စ စန္ဒိမသုရိယာနံ ဇေဝါ။ ။ ထိုပါဠိတော်၌ “ယထာ စ ဘိက္ခဝေ တဿ ပုရိသဿ ဇေဝါ၊ ယထာ စ စန္ဒိမသုရိယာနံ ဇေဝါ၊ တတော သီဃတရော” စသည်ဖြင့် လာ၏။ ထိုသုတ်၏ အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အာယုသင်္ခါရ” အရ ရုပ်နိဝိတိန္ဒြေကို ဖွင့်၍ နာမ်တရားများမှာ အလွန်အလွန် အပြစ်အပျက် မြန်ရကား “အရူပဓမ္မာနံ ပန၊ ဘောဒေါ န သက္ကာ ပညပေတံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထို့ကြောင့် စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၏ အလွန်တိုတောင်းပုံကို ထိုဒဠုဓနုဂ္ဂသုတ်၏ အဋ္ဌကထာဖြင့် သိထိုက်သည်-ဟုဆိုသည်။

၃။ အာယုသင်္ခါရ။ ။ အာယုသင်္ခါရအရ ရုပ်နိဝိတိန္ဒြေကို ရ၏။ “အာယု”ဟူသော နာမည်သည် နိဝိတိန္ဒြေ၏ နာမည်တည်း။ [နိတိန္ဒြေယနိဗ္ဗေသ၌ လာပါလိမ့်မည်။] ထိုအာယုဟု

ဟိ၊ မှန် တတြ၊ ထို အဋ္ဌကထာ၌။ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဿ၊ ဧ၊ တာဝ
ပရိတ္တကော၊ ထိုမျှလောက် တိုလျသော။ သော ကာလော၊ တို ကာလကို။
(အာစရိယေန၊ အဋ္ဌကထာဆရာသည်။) ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ယာဝ၊ လောက်။ ပဋ္ဌပုန္နံ၊
အကြောင်းကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော။ ရူပံ၊ ရုပ်သည် (ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြိယ နှင့်တကွ ရုပ်အားလုံးသည်။)
တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။ (ဌိအဖြစ်ဖြင့် တည်နေ၏။) တာဝ၊ ထို ရုပ်တည်နေသမျှ
ကာလ၌။ သောဋ္ဌသစိတ္တာနိ၊ တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက်သော စိတ်တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ၊
ဖြစ်၍။ ဘိဇ္ဇန္တိ၊ ပျက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ရုပ်၏ ဌိဇ္ဈာ အတွင်းဝယ်
စိတ်ပေါင်း တစ်ဆယ့်ခြောက်ချက် ဖြစ်ပျက်နိုင်သောကြောင့်။) တေသံ၊ ထိုစိတ်တို့၏။
ကာလပရိတ္တတာယ၊ ကာလ၏ တိုလျသည်၏အဖြစ်၌။ ဥပမာပိ၊ ဥပမာသည်လည်း။
နတ္ထိ၊ မရှိ။ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ (ဥပမာ မပြုနိုင်လောက် အောင်
တိုသောကြောင့်ပင်။) ယာဝဉ္စိဝံ၊ ပ။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။
ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ယာဝ၊ လောက်။ စိတ္တံ၊ သည်။ လဟုပရိဝတ္တံ၊ လျင်သော အပြောင်း
အလွဲရှိ၏။ တာဝ၊ ထို စိတ်လျင်မြန်သလောက်။ ယာဝ စ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။
ဥပမာပိ၊ ဥပမာကိုလည်း။ နံ သုကရာ၊ အလွယ်တကူ မပြုအပ်။ ဝါ၊ မလွယ်ကူ။]

ခေါ်အပ်သော ဇီဝိတိန္ဒြိယကိုပင် ကံတရားသည် ပြုစီမံအပ်သောကြောင့်၍ နေရာ၌ “အာယုသင်္ခါရ”
ဟု ခေါ်ထားသည်။ “သင်္ခရိယတေ၊ ကံသည် ပြုစီမံအပ်၏။ ဣတိ သင်္ခါရော၊ အာယု
စ+တံ+သင်္ခါရောစာတိ အာယုသင်္ခါရော” ဟု ပြု၊ သံယုတ်ဋီကာ၌ကား “အာယု သင်္ခါရောတိ
ဧတေနာတိ အာယုသင်္ခါရော” ဟု တွေ့ရ၏။ မဟာ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်ဝယ် “အာယုသင်္ခါရကို
လွှတ်တော်မူသည်” ဟု လာရှိရာ၌မူ “သင်္ခရိယတေ၊ ဖလသမာပတ်သည် ပြုစီမံအပ်၏။ ဣတိ
သင်္ခါရော” ဟု ပြုရသည်။

၁။ တတြ ဟိ၊ ပ။ ဝုတ္တော။ ။ ထို နိဒါနဝဂ္ဂ၊ ဩပမ္ပသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌
“အာယုသင်္ခါရန္တိ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။ ပ။ အရူပဓမ္မာနံ ပန ဘောဒေါ န သက္ကာ
ပညပေတံ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သာ အတိပရိတ္တတာ။ ပ။ ဣမဿ သုတ္တဿ အဋ္ဌကထာဝသေန
ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟူသော စကားသည် မှန်၏-ဟူလို။

၂။ တေနောဟ။ ။ ဤပါဠိတော်သည် ဧကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပဏိတအစ္ဆဝဂ္ဂသုတ်
ပါဠိတော်တည်း။ ထို အဋ္ဌကထာ၌ “ယာဝဉ္စာတိ အဓိမတ္တပမာဏတ္ထေ နိပါတော၊ အတိဝိယ န
သုကရာတိ အတ္ထော။ ဣဒံတိ နိပါတမတ္တံ” ဟု ဖွင့်၏။ ဟောတော်မူလိုရင်းကား-“စိတ်
အဖြစ်အပျက်မြန်သလောက် ဥပမာပြဖို့ပင် အလွန်ကြီး မလွယ်ကူ” ဟူလို။ [ယောဇနာ၌ကား
“ဣဒံ အယံ ဥပမာပိ ယာဝ စ န သုကရာ အတိဝိယ န သုကရာ၊ ယာဝ ဧကန္တေနလဟု
ပရိဝတ္တံစိတ္တံ” ဟု ဣဒံကို အနက်ရှိကြ၍လည်းကောင်း၊ နောက်ယာဝကို ဧကန္တေနဟု လည်းကောင်း
ဖွင့်လေသည်။ အဋ္ဌကထာရင်းနှင့် မညီပါ။]

“ဧဝံ၊ သို့။ ဧတေသု၊ ဤ သမယတို့တွင်။ ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ အခါသည်။” (တစ်နည်း) ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလ အနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဒါသည်။ ကုသလ စိတ္တပ္ပဝတ္တိ ကာလဿ၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရာ ကာလ၏။ အတိပရိတ္တတံ၊ အလွန်တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဧဝံ၊ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ ပြတော်မူသော။ အနေန၊ ဤမြတ်စွာဘုရားသည်။ (ဩဝါဒေါ ဒိန္နော ဌ စပ်။) အတိပရိတ္တံ ကာလတာယ၊ အလွန်တိုလျသော ကာလရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိဇ္ဇုလ်တော ဘာသေန၊

၁။ စဝမေတေသုပ။ ဒီပေတိ။ ။ “ကာလသင်္ခါတော” ဟု ဝိသေသနပြုသောကြောင့် သမယော၏အရ ကာလအနက်ကို ယူရသည်။ “ကာလဟူသော သမယက ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာ ကာလ၏ အလွန်တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကို ပြ၏”ဟူရာ၌ ထိုသို့ ပြနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်း မပါသောကြောင့် ငိုကာ၌ “စိတ္တပရိစ္ဆိန္နော ဝုစ္စမာနော တေနေဝ ပရိစ္ဆေဒက စိတ္တေန ဧဝံ ပရိတ္တော အဟံတိ ဒီပေတိ။ ယထာ စ အဟံ ဧဝံ-သဗ္ဗော ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလောတိ” ဟု အကြောင်းပြ လေသည်။ ထို ငိုကာ၏ စကားကို အနုဋီကာ၌ အကျဉ်းချုပ်၍ “အတ္တနော အတိပရိတ္တတာယ” ဟု အကြောင်းပြသည်။ ဆိုလိုရင်းကား စိတ်တစ်ခုဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကာလသည် စိတ်မြန်သလောက် တို၏။ ထိုကာလ၏ တိုခြင်းကြောင့် ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာကာလလည်း တိုကြောင်းကို သမယ-သဒ္ဒါက ပြသည်-ဟူလို။ ဤအတိုင်း ထည့်ပါ၌နှင့်တကွ အနက်ပေးပုံကား “ကာလ သင်္ခါတော၊ သော။ သမယော၊ အခါသည်။ (အတ္တနော၊ မိမိဟူသော စိတ္တပရိစ္ဆိန္န-ကာလ၏။ အတိပရိတ္တတာယ၊ အလွန်တိုလျသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကုသလ စိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလဿ၊ ၏။ အတိပရိတ္တတံ ဒီပေတိ”ဟု ပေးပါ။

သဒ္ဒါက ပြပုံ။ ။ ကာလအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဒါက ပြပုံ၌ အနုဋီကာဝယ် “ယသ္မိ အတိပရိတ္တော ကာလောတိ ဧတဿ အတ္တဿ ဉာပနဝသေန၊ တဒါဓာရာယ တဒဓိနာယ စ ကုသလပ္ပဝတ္တိယာ ဒုပ္ပဋိဝိဇ္ဇတံ ဒီပေတိ” ဟု ထည့်ပါ၌တို့ကို တွေ့ရ၏။ ထိုအတိုင်း အကုန် ထည့်လျှင် အဋ္ဌကထာ၌ရှိသော “ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလဿ အတိပရိတ္တတံ ဒီပေတိ”ဟူသော မူရင်းပါ၌ ပျောက်သွားလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် အနုဋီကာ ထည့်ပါ၌ တချို့ကိုသာ ယူ၍...

“ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသဒ္ဒါသည်။ အတိပရိတ္တော၊ စိတ္တပရိစ္ဆိန္နဖြစ်၍ အလွန်တိုလျသော။ ယသ္မိ သမယေ၊ အကြင်အခါ၌။ (ကုသလ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ ဧတဿ အတ္တဿ၊ ကို။ ဉာပနဝသေန၊ သိစေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကုသလစိတ္တပ္ပဝတ္တိကာလဿ၊ ၏။ အတိပရိတ္တတံ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏” ဟု အနက် ပေးပါ။ ဆိုလိုရင်းကား “ယသ္မိ သမယေ၌ သမယ-သဒ္ဒါသည်၊ စိတ်တစ်ခု၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ကာလကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် ထိုကာလ၏ အလွန်တိုလျပုံကို ထိုသမယသဒ္ဒါက သိစေခြင်းကို အရင်းပြု၍ “ကုသလ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာကာလ၏ အလွန်တိုလျပုံကိုလည်း ပြရာရောက်သည်-ဟူလို။

လျှပ်စစ်နွယ်၏ အရောင်ဖြင့်။ မုတ္တာဝုဏနံ ဝိယ၊ ပုလဲကို သွယ်ကုံးခြင်း ကဲ့သို့။
 ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤစိတ်ကို။ ဒုပ္ပဒိဝိဇ္ဈံ၊ ခဲယဉ်းသဖြင့် ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏။ ဝါ၊
 ထိုးထွင်း၍ သိနိုင်ခဲ့၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (စိတ်ဖြစ်ရာကာလ၏ အလဝန်
 တိုလျသည့်အတွက် စိတ်ကို ထိုးထွင်း၍ သိဖို့ရာ ခဲယဉ်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။)
 တေဿ၊ ဤစိတ်ကို။ ပဋိဝေဓေ၊ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌။ မဟာဥဿာဟော စ၊
 ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်းကို လည်းကောင်း။ အာဒရော စ၊ လေးစားခြင်းကို
 လည်းကောင်း။ ကတ္တဗ္ဗော၊ ပြုထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဩဝါဒေါ၊ ဩဝါဒသည်။
 ဝါ၊ ကို။ ဒိန္နော၊ ပေးတော်မူအပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ကာလ သင်္ခါတေန၊
 ကာလ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) ကာလသင်္ခါတေန၊
 ကာလ အနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဒါဖြင့်။ အယံ
 အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပိတော၊ ပြီ။

ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ ကာလသမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံမှတစ်ပါး
 သမူဟသမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ သမူဟသင်္ခါတော၊ အပေါင်းဟု
 ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယသည်။ ဝါ၊ အပေါင်းသည်။ (တစ်နည်း) သမူဟ
 သင်္ခါတော၊ အပေါင်းအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယဝါသဒ္ဒါသည်။

၁။ မုတ္တာ ဝုဏနံ။ပ။ ဒုပ္ပဒိဝိဇ္ဈံ။ ။ အာ-ပုဗ္ဗ ဝု-ဓာတ်သည် ဘူ-သွာ ၂-ဂိုဏ်းတည်း။
 ဘူဝါဒိဖြစ်လျှင် ဝုဏံ ဥကို ဩပြု၊ ဩကို အဝပြု၍ “အာဝနနံ”ဟု ရှိရလိမ့်မည်။ ဤ၌
 သွာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ပါပုဏနံကဲ့သို့ “အာဝုဏနံ”ဟု ရှိသင့်၏။ လျှပ်ပျက်ဆဲဓကကလေး၌
 ပုလဲလုံးတွေကို သိကုံးဖို့ ခဲယဉ်းသကဲ့သို့ စိတ်၏ဖြစ်ရာကာလက အလွန်တိုလျသည့်အတွက်
 ထိုစိတ်ကိုထိုးထွင်း၍ သိဖို့ရန် အလွန်ခဲယဉ်းပါသည်-ဟူလို။ စိတ္တာနုပဿနာ ဘာဝနာကို မပွား
 များလျှင် မည်သူမျှ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ထိုးထွင်း၍ မသိနိုင်ပါ။

၂။ သမူဟသင်္ခါတော။ပ။ ဒီပေတိ။ ။ “သမူဟသင်္ခါတော” ဟု ဝိသေသနပြုသော
 ကြောင့် “သမယော-အပေါင်း”ဟု ပေးရသည်။ “သမူဟဟူသော သမယက-ဇယာ စသော
 များစွာသော တရားတို့၏ အတူတကွ (ပေါင်း၍) ဖြစ်ပုံကိုပြ၏”-ဟူရာ၌ ထိုသို့
 ပြနိုင်ခြင်း၏အကြောင်း မပါသော်လည်း “ဇယာဒိနံ ဟိ။ပ။ သဟုပ္ပတ္တိံ ဒီပိတာ”ဟု ပြလတ္တံ့
 ဖြစ်သော ဒဠိ(ဟေတု) ဝါကျကိုထောက်၍ သိသာသောကြောင့် ဦးကာ၌ အထူးမပြတော့။
 အနုဋီကာ၌ကား “သယံ ဓမ္မာနံ သမုဒါယဘာဝတော” ဟု ပြသည်။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းထည့်၍
 အနက်ပေးလိုလျှင်... “သမူဟသင်္ခါတော၊ သော။ သမယော၊ အပေါင်းသည်။ (သယံ၊ ဒီပိဟူသော
 သမယ-က။ ဓမ္မာနံ၊ ဇယာ-စသော တရားတို့၏။ သမုဒါယဘာဝတော၊ အပေါင်း၏ အဖြစ်
 ကြောင့်။) အနေကေသံ၊ တို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု အနက်က ပြပုံကို လည်းကောင်း။

အံနေကေသံ၊ တစ်ပါးမက များစွာသော တရားတို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ၊ အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ (နောက်၌ “ဣတိ” ရှိသည်။) ဖဿဒိန္နံ၊ ဖဿ-အစရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ပုဇ္ဈော၊ အစုကို။ သမူဟောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ တသ္မိံ စ၊ ထို အပေါင်း၌လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်သော။ (ပါဝင်သော။) စိတ္တံ၊ သည်။ တေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ ထို ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့နှင့်။ သဟ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနေကေသံ၊ တစ်ပါးမက များစွာသော တရားတို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ၊ ကို။ ဒီပိတာ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ သော။ အနေနံ၊ ဤ သမူဟသည်။ ဝါ၊ ဖြင့် ဧကေသေဝ၊ တစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော။ ဓမ္မဿ၊ ၏။ ဥပ္ပတ္တိံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝတိဿေမိတာ၊ တားမြစ်အပ်ပြီး သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သမူဟသင်္ခါတေန၊ သမူဟဟုဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယဖြင့်။ (တစ်နည်း) သမူဟ သင်္ခါတေန၊ သမူဟအနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဓါဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒီပိတော၊ ပြီ။

ပန၊ ကား (တစ်နည်း) ပန၊ သမူဟ-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသပြပုံမှတစ်ပါး ဟေတု-သမယဖြင့် အတ္ထဝိသေသ ပြပုံကို ဆိုဦးအံ့။ ဟေတုသင်္ခါတော၊ ဟေတုဟု

သဒ္ဓါက ပြပုံ၌လည်း “သမူဟသင်္ခါတော၊ သမူဟ-အနက်ရှိ၏ ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ (ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင်တရားအပေါင်းသည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ (ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ ဧကဿ အတ္ထဿ၊ ကို။ ဉာပနဝံသေန၊ ဖြင့်။ အနေကေသံ၊ တို့၏။ သဟုပ္ပတ္တိံ၊ ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု အနုဋီကာအတိုင်း ထည့်ပါ၌သွင်း၍ အနက်ကျယ်ပေးပါ။

၁။ ဧကေသေဝ၊ ဓမ္မဿ။ ။ ပကတိဝါဒီ အနုဝါဒီတို့၏ ဝါဒကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ် သမဝါယ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ပကတိဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့် အရာဝတ္ထုကြီးမား များသော်လည်း ထိုအကြီး ထိုအများသည် “ပကတိဟူသော ဓမ္မတစ်မျိုးတည်းကပင် များနေခြင်းတည်း” ဟု ဆိုလို၏။ အနုဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့်လည်း “အဏုမြူ တရားတစ်မျိုးတည်းပင် များနေခြင်း ကြီးနေခြင်း တည်း” ဟု ဆိုလို၏။ သမူဟအနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါက ထိုဝါဒအတိုင်း တရားတစ်မျိုးတည်း မဟုတ်။ တရားအမျိုး များစွာ ပေါင်းနေသည်ဟု ပြသောကြောင့် ထိုပကတိဝါဒီအနုဝါဒီတို့၏ ဝါဒကို တားမြစ်ပြီးဖြစ်သည်။

၂။ ဟေတုသင်္ခါတောပ။ ဒီပေတိ။ ။ “ဟေတုသင်္ခါတော” ဟူသော ဝိသေသန ကြောင့် “သမယော-ပဓာနအကြောင်းသည်” ဟု ပေးရ၏။ “ဟေတု ဟူသော သမယက ပဓာန အကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည် အဖြစ်ကိုပြ၏” ဟုရာ၌ ဋီကာဝယ် “ပစ္စယာယတ္တ ဝုတ္တိဒီပနကော၊ တပ္ပရဘာဝါ ဟေတု သင်္ခါတဿ”ဟု ဟိတ်ရှိသော်လည်း ထိုဟိတ်သည် ဒီပနကြိယာ၏ ဟိတ်မဟုတ်၊ ဝုတ္တိ၏ ဟိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဟိတ်ကို ထည့်၍ အနက်

ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ သည်။ ဝါ၊ ပဓာန အကြောင်းသည်။ (တစ်နည်း) ဟေတုသင်္ခါတော၊ ဟေကု အနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော။ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ပရာယတ္တဝုတ္တိတံ^၁ ၊ လွန်မြတ်သော ပဓာနအကြောင်းနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ ယသ္မိံ သမယေ တိ ပဒဿ၊ ယသ္မိံ သမယေ ဟူသော ပုဒ်၏။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယသ္မိံ ဟေတုမ္ပိ၊ အကြင်

ပေးလို့မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် “အတ္တနိ၊ မိမိဟူသော ပဓာနအကြောင်းသည်။ သတိ စေ၊ ရှိသောသာ (ရှိမှသာ။) ဖလာနံ၊ ကုသိုလ်စသော အကျိုးတရားတို့၏။ သမ္ဘဝတော၊ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်”ဟု ဟိတ်ထည့်၍ “ပရာယတ္တဝုတ္တိတံ၊ ကိ။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု ရှေးနိဿယ ပေးသည်။ ထိုသို့ ထည့်ခြင်းသည် နောက်၌ပြထားသော “ဟေတုမ္ပိ သတိ ပဝတ္တိတော ပရာယတ္တ ဝုတ္တိတာ ဒီပိတာ”နှင့် သဘောတူပင် ဖြစ်ပါပေသည်။ ဤကား ဟေတု အနက်ဖြစ်သော သမယက အတ္တဝိသေသပြပုံတည်း။

သဒ္ဓါက ပြပုံ။ ။ ဟေတု အနက်ရှိသော သမယ-သဒ္ဓါက အတ္တဝိသေသပြပုံ၌ အနဋီကာဝယ် “ယမိ ဟေတုမ္ပိ သတိတိ စတဿ အတ္တဿ ဉာပနဝသေန” ဟု ထည့်ပါ၌သွင်း၍ “ပရာယတ္တဝုတ္တိ” “နေရာဝယ် ပရာဓိနပွဝတ္တိ ဒီပေတိ” ဟု ဆို၏။ ထိုနည်းအရ ထည့်ပါ၌သွင်း၍ အဋ္ဌကထာပါ၌ရှိအတိုင်း... “ဟေတုသင်္ခါတော၊ ဟေတုအနက်ရှိ၏ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော၊ သမယ-သဒ္ဓါသည်။ ယမိ ဟေတုမ္ပိ၊ အကြင်ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော။ (ဝါ၊ ရှိမှ။) (ကုသလံ စိတ္တဥပဋ္ဌဟောတိ-၌စပ်။) ဣတိစတဿ အတ္တဿ၊ ကိ။ ဉာပနဝသေန။ ဓမ္မာနံ၊ ကုသိုလ်စသော တရားတို့၏။ ပရာယတ္တဝုတ္တိတံ၊ လွန်မြတ်သော ပဓာန အကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပေတိ၊ ၏”ဟု အနက်ကျယ်ပေးပါ။

၁။ ပရာယတ္တဝုတ္တိတံ။ ။ ပရ-သဒ္ဓါသည် “ပစ္စနိကောတ္တံမေသုညေ၊ ပစ္စာဘာဂေ ပရော တိသု” ဟူသော (၇၄၁)အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် ဥတ္တမ အနက်ဟောတည်း။ ထို ဥတ္တမကိုပင် ဟေတုအတွက် “လွန်မြတ်သော၊ ထူးသော၊ ပဓာနဖြစ်သော အကြောင်း”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် သမဝါယ၌ ပြခဲ့သော အကြောင်းအပေါင်းတို့တွင် ထူးသော အကြောင်းကို ဟေတု ဟု ယူရသည်။ ဥပမာ-စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်ဖို့ရာ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းအပေါင်းတွင် ရူပါရုံသည် ပရ(ဝိသေသ) အကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ဖို့ရာ အာရုံယောနိသောမနသိကာရ တို့တွင် ယောနိသော မနသိကာရသည် ပရ(ဝိသေသ) အကြောင်း ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း တည်း။ “ပရဿ၊ မြတ်သော ဝိသေသ အကြောင်း၏။ ဝါ၊ နှင့်။ အာယုတ္တာ၊ စပ်သည်တည်း။ ပရာယတ္တာ၊ စပ်သည်။ ပရာယတ္တာ+ဝုတ္တိယေသံတိ ပရာယတ္တဝုတ္တိ (ဓမ္မာ၊) တေသံ+ဘာဝေါပရာယတ္တဝုတ္တိတာ” ဟုပြု။ [ဟေတုသဒ္ဓါ၊ ဟေတ္တ န ပစ္စယသာမဂ္ဂီဝါစကော၊ အထဇာ+ပစ္စယဝိသေသ ဝါစကော။-မဝု။ ဤ ပစ္စယဝိသေသ ကိုပင် ရှေးနိဿယ၌ “ပဓာန အကြောင်း”ဟု ပေးသည်။]

ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ။ သော်။ (ကာမာဝစရံ၊ 'သော။' 'ကုသလစိတ္တံ၊ သည်။) ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဧ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ပဓာနအကြောင်း ရှိလတ်သော် ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဟေတုမှိ၊ ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော်။ ပဝတ္ထိတော၊ ကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ (တသ္မာကိုပင် ထပ်ဖွင့်သည်။) ပရောယတ္တဝုတ္တိတာ၊ ကို။ ဒိပိတာ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ဒီပေန္တေန၊ ပြသော။ အနေန၊ ဤသမယသည်။ (တစ်နည်း) အနေန၊ ဤသမယဖြင့်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ သဝသဝတ္တိတာဘိမာနော၊ မိမိအလို၌ ဖြစ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်၌ လွန်ကဲသော မှတ်ထင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပတိသေမိတော၊ တားမြစ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ။ ဟေတုသင်္ခါတေန၊ ဟေတု ဟု ဆိုအပ်သော။ သမယေန၊ သမယ-သဒ္ဒါဖြင့်။ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒိပိတော၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ၊ ၊ ထို ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ-အစရှိသော ပုဒ်တို့တွင်။ ယသ္မိံ သမယေတိ? (ပဒဿ)၊ ယသ္မိံ သမယေ ဟူသော ပုဒ်၏။ (အတ္ထော၊ အယမတ္ထော-တို့၌စပ်။) ကာလသင်္ခါတဿ၊ ကာလဟုဆိုအပ်သော။ သမယဿ၊ သမယ၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ယသ္မိံ ကာလေ၊ အကြင်အခါ၌။

၁။ သဝသဝတ္တိတာဘိမာနော ။ သဿ (အတ္တနော) +ဝသော သဝသော၊ သဝသေ+ဝတ္တိယေသန္တံ သဝသဝတ္တိ-မိမိအလို၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့။ သဝသဝတ္တိနံ+ဘာဝေါ သဝသဝတ္တိတာ။ အဘိမညနံ၊ အလွန် မှတ်ထင်ခြင်း။ အဘိမာနော၊ ခြင်း။ သဝသဝတ္တိတာယ၊ မိမိအလို၌ ဖြစ်ခြင်းရှိသော တရားတို့၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ၊ မိမိဖြစ်စေချင်သလို ဖြစ်စေ နိုင်ခြင်း၌+အဘိမာနော၊ အလွန် မှတ်ထင်ခြင်းတည်း။ သဝသဝတ္တိတာဘိမာနော၊ ခြင်း။ ဆိုလိုရင်းကား- “တရားတွေကို မိမိအလိုအတိုင်းဖြစ်စေနိုင်သည် ဟု အထင်ကြီးခြင်းတည်း။ [ယောစနာ၌ကား သဝသဝတ္တိတာနှင့် အဘိမာန ကို ဗဟုဗွိဟိ တွဲလေ၏။]

၂။ တတ္ထ ။ ယသ္မိံ သမယေ၌ သမဝါယ-စသော အနက် ၅-မျိုးအတွက် သမယက ပြနိုင်သော အတ္ထဝိသေသ ၅-မျိုးကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ၌ ထို သမဝါယ-စသော အနက် ၅-မျိုးရှိသော သမယနောင် သွိဝိဘတ်၏ အနက်ကို ပြလိုသောကြောင့် တတ္ထစသည်ကို မိန့်။ ယောစနာ၌ “တတ္ထာတိ ယသ္မိံ သမယေတိ အာဒိပဒေသု၊ နိဒ္ဒါရဏေ” ဟု ရှိ၏။ ထိုအတိုင်း အနက်ပေး၍ “ယသမိံ သမယေတိ ပဒဿ”၌ စပ်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား “တတ္ထ၊ ထို သမဝါယ-စသော ငါးပါးသော သမယတို့တွင်”ဟု စွဲ၍ “ကာလသင်္ခါတဿ သမယဿ”စသော အစိတ်၌ စပ်၏။ သင့်သည်ချည်းသာ။

၃။ ယသ္မိံ သမယေတိ ။ ယသ္မိံ သမယေဝယ် ကာလအနက် သမူဟအနက်ယူရာ၌ သွိကို အဓိကရဏ-အနက်၌ သက်စေရ၏။ မှန်၏-ကာလသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိ သော်လည်း ပညတ်အားဖြင့်ကား ထင်ရှားရှိ၍ ထိုကာလ ထိုအချိန်၌ပဿ-စသောတရားတို့

(ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရ ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ။ ဖဿာဒယောပိ၊ ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိအဇ္ဈော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ [“ဖဿောဟောတိ”စသည်ကို ကြည့်၍ “ဖဿာဒယောပိ”ဟု ဆိုသည်။ အဋ္ဌကထာ၌ “တသ္မိံ ကာလေ” ဟု မပါသော်လည်း နောက်၌ပြမည့် “တသ္မိံ ယေဝ သတိ” ကို နည်းမှီး၍ သိလောက်သောကြောင့် မဆို-ဟု မှတ်ပါ။] သမူဟသင်္ခါတဿ၊ သမူဟဟု ဆိုအပ်သော။ (သမယဿ၊ ၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။) ယသ္မိံသမူဟေ၊ အကြင် ဖဿ ဝေဒနာ-အစရှိသော တရားအပေါင်း၌။ (ကာမာဝစရံ၊ ပ။ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ တသ္မိံ သမယေ၊ ။ ဖဿာဒယောပိ၊ တရားတို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ။) ဣတိ အဇ္ဈော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ခဏသမဝါယဟေတုသင်္ခါတာနံ၊ ခဏ သမဝါယဟေတု ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ (သမယာနံ၊ သမယ တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။) ယသ္မိံ ခဏေ၊ အကြင်နဝမခဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ခဏ သည်။ သတိ၊ ရှိသော်။ ကာမာဝစရံ၊ ပ။ ဟောတိ။ တသ္မိံ

ဖြစ်ကြသောကြောင့် ထိုကာလသည် ထို ဖဿ-စသောတရားတို့၏ တည်ရာအာစာရ ဖြစ်နိုင်၏။ သမူဟ အနက်ဟူရာ၌လည်း ထို ဖဿ-စသော တရားအပေါင်း၌ အစိတ်အစိတ် တရားတို့သည် ပါဝင်ရကား ရက္ခေသာခါ-ကဲ့သို့ အပေါင်းအာစာရ၊ အစိတ်အာဓေယံ အဖြစ်ဖြင့် တည်ရာဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နောက်၌ “အဓိကရဏံ ဟိ။ ပ။ အဓိကရဏဝသေနောတ္တ ဘုမ္မံ” ဟု ဒဠိဝါကျကို ပြသည်။ တည့်၍အနက်ပေးပုံ။ ။ ယသ္မိံ ကာလေ၊ ယသ္မိံ သမူဟ တို့၏နောက်၌ “ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ တသ္မိံ ကာလေ(တသ္မိံ သမူဟေ) ဖဿာ ဒယောပိ” တို့ကား “ဟေတုမှိ သတိ” နောက်က ပုဒ်များကိုယူ၍ ထည့်အပ်သော ပုဒ်များတည်း။ ဤအဖွင့်နှင့်အညီ ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပုံကား၊-

- ၁။ “ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင်အခါ၌၊ ကာမာဝစရံ၊ ပ။ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုအခါ၌၊ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏”ဟု လည်းကောင်း၊
- ၂။ “ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင် ဖဿဝေဒနာ-စသော တရားအပေါင်း၌။ ကာမာဝစရံ၊ ပ။ ဟောတိဖြစ်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ထို ဖဿ ဝေဒနာစသော တရားအပေါင်း၌။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏” ဟု လည်းကောင်း ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။

၁။ ခဏ။ ပ။ တသ္မိံယေဝ သတိ။ ။ ခဏ သမဝါယ ဟေတုအနက် ပေးရာ၌ကား “သတိ”ဟု လက္ခဏအနက်ဟော ကြိယာကိုထည့်၍ ပေးရ၏။ မှန်၏-မည်သည့်ပုဒ်နက်မဆို စပ်စရာ ကြိယာ မရှိလျှင် ဘူ၊ ဟူ၊ အသ-စသော သတ္တာ (ထင်ရှား ရှိခြင်း) ကြိယာနှင့် မကင်းနိုင်ရကား ထိုကြိယာကို ထည့်၍ စပ်ရသည်။ ဘာဝလက္ခဏ၏

ယေဝံ၊ ထို နဝမဇဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ခဏသည်ပင်။ သတိ၊ သော။ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တိ။ ယာယ သာမဂ္ဂိယာ၊ အကြင် အာရုံ ယောနိသော မနသိကာရ အစရှိသော အကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းသည်။ သတိ၊ သော။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိ။ တာယ သာမဂ္ဂိယာ ဧဝံ၊ ထိုအာရုံ ယောနိသောမနသိကာရ အစရှိသောအကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံညီညွတ်ခြင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော။ ဖဿာဒယောပိ ဟောန္တိ။ ယမိ ဟေတုမိ၊ အကြင် ပဓာန အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော။ ကာမာဝစရံ။ပ။ဟောတိ။ တသ္မိယေဝံ၊ ထို ပဓာန အကြောင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော။ ဖဿာဒယောပိ၊ တို့သည်လည်း။ ဟောန္တိ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၏။

ဟိ၊ မှန်။ [“ယသ္မိ သမယေ ဟူသောပုဒ်၏ ယသ္မိ ကာလေ-စသော အဓိကရဏ အနက်၊ လက္ခဏ အနက်သည် မှန်၏” ဟူလို။] ကာလသင်္ခါတော၊ ကာလဟုဆိုအပ်သော။ သမယော စ၊ သမယသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အခါသည်လည်းကောင်း။ သမူဟသင်္ခါတော၊ သမူဟဟု ဆိုအပ်သော။ သမယော စ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အပေါင်းသည်လည်းကောင်း။ တတ္ထ၊ ထို အဘိဓမ္မာ

အဓိပ္ပာယ်ကို သဒ္ဓါကျမ်းများ၌ ရှုပါ။ ဤ၌ကား “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နဟောတိ” အရ စိတ်၏ ဖြစ်ခြင်း ကြိယာဟူသော ဘာဝကို ခဏ၊ သမဝါယ၊ ပဓာန-အကြောင်းတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့် မှတ်ခြင်းသည် ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏ မည်၏။ ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပုံကား၊-

၃။ “ယသ္မိ သမယေ၊ အကြင် နဝမဇဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ခဏသည်။ သတိ၊ ရှိသော။ ကာမာဝစရံ။ပ။ဟောတိ။ တသ္မိ သမယေ၊ ထို နဝမဇဏ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိ ခဏသည်ပင်။ သတိ၊ သော။ ဖဿာ ဟောတိ”ဟု ခဏအနက်လည်းကောင်း။

၄။ “ယသ္မိ သမယေ၊ အကြင်အာရုံ ယောနိသောမနသိကာရ-စသော အကြောင်း အပေါင်းသည်။ သတိ၊ သော။ ကာမာဝစရံ။ပ။ဟောတိ။တသ္မိ သမယေ၊ ထို အာရုံ ယောနိသော မနသိကာရ-စသော အကြောင်းအပေါင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော။ ဖဿာ ဟောတိ”ဟု-သမဝါယအနက် လည်းကောင်း။

၅။ “ယသ္မိ သမယေ၊ အကြင် ယောနိသောမနသိကာရ-ဟူသော ဝိသေသ(ပဓာန) အကြောင်းသည်။ သတိ၊ သော။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိ။ တသ္မိ သမယေ၊ ထို ဝိသေသ(ပဓာန) အကြောင်းသည်ပင်။ သတိ၊ သော။ ဖဿာ ဟောတိ”ဟု ဟေတု အနက်လည်းကောင်း ပေးပါ။ [ကုသိုလ်အရာဖြစ်၍ ယောနိသောမနသိကာရ ကို “ပဓာန ဝိသေသအကြောင်း”ဟု ဆိုလိုက်သည်။]

[အောင်] ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၊ ပွင့်ပေါ်လာ၍၊ ဒေသနာ မွေ၊ ဟောဖော်ပြသား၊ မဇ္ဈိမမြေ၊ လူ့သန္ဓေ နှင့်၊ မသွေတိဟိတ်၊ ဒိဋ္ဌိသမ္မာ၊ နှံ့မှသာ၊ မှတ်ပါ ခဏ-နဝမ။

၄၆

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

ပါဠိတော်၌။ ဝုတ္တဓမ္မာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော ကရားတို့၏၊ အဓိကရဏံ၊ တည်ရာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကာလ သမူဟ အနက်ဟုဆိုအပ်သော သမယ ကို။ (ဂတိတော၊ ယူအပ်သော်။ ဝါ၊ ယူအပ်ရာ၌။) အဓိကရဏဝံသေန၊ တည်ရာ အာဓာရ အနက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘုမ္မံ၊ သတ္တမိဝိဘတ်သည်။ ဟောတိ။ ခဏသမဝါယဟေတုသင်္ခါတဿ၊ ခဏသမဝါယ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော။ သမယဿ စ၊ သမယ၏လည်း။ ဝါ၊ အခွင့်၊ အကြောင်းညီညွတ်ခြင်း၊ ပုဓာန အကြောင်း၏လည်း။ ဘာဝေန၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာဖြင့်။ တေသံ၊ ထို ဖဿ-စသော တရားတို့၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြိယာကို။ လက္ခိယတိ၊ မှတ်သားအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ခဏ သမဝါယ ဟေတု ဟုဆိုအပ်သော သမယကို။ (ဂတိတော၊ သော်။ ဝါ၊ ၌။) ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏ ဝသေန၊ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဘုမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ။ [ဘူမိယံ၊ မြေကြီးပမာ တည်ရာအနက်၌+ဘဝံ၊ ဖြစ်သော ဝိဘတ်တည်း။ ဘုမ္မံ၊ တည်ရာအနက်၌ ဖြစ်သောဝိဘတ်။]

ကာမာဝစရန္တိ^၁ ၊ ကား။ ကတမေ ဓမ္မာ။ပ။ ကတ္တာတိ အာဒိနာ^၂ ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တေသု၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။ ကာမာဝစရဓမ္မေသု၊ ကာမာဝစရ တရားတို့၌ ။ ပရိယာပနံ၊ အကျုံးဝင်သော။ (စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ-

၁။ ကာမာဝစရန္တိ။ ။ “ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ စိတ္တံနှင့် အရတူသော ကာမာဝစရပုဒ်ကို ဖွင့်ပြလို၍ “ကာမာဝစရန္တိ” ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ တည်ပြီးလျှင် “ကာမာဝစရဓမ္မေသု ပရိယာပနံ”ဟု စိတ်ကိုပင် ရအောင်ဖွင့်ပြသည်။ ကာမာဝစရ ဓမ္မေသု ပရိယာပနံ- ကာမာဝစရတရားတို့၌ “အဝ+စရ သက်ဝင်၍+ဖြစ်”ဟူရာဝယ် “အကျုံးဝင်ခြင်း၊ အတွင်းဝင်ခြင်း၊ ပါဝင်ခြင်းတည်း” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ [အဝစရ ကို “ပရိယာပနံ”ဟု ဖွင့်ခြင်းလည်း နိက္ခေပကဏ္ဍာ ပါဠိတော်၌ပင် “ဧတ္တာဝစရာ ဧတ္ထ ပရိယာပနံ”ဟု အဝစရနှင့် ပရိယာပနာကို ပရိယာယအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့်တည်း။]

၂။ အာဒိနာနယေန။ ။ “ဟောဋ္ဌတော အဝိစိနိရယံ။ပ။ ကတ္တာ” စသော ပါဠိ တော်သည် နောက်နိက္ခေပကဏ္ဍာလာလတ္တံ့သော ပါဠိဖြစ်သော်လည်း ထိုပါဠိအတိုင်း မဟုတ် သောကြောင့် “အာဒိနာ နယေန”ဟု နယေန-သဒ္ဒါကို သုံးစွဲဟန်တူသည်။ ထိုပါဠိတော်နှင့် ထိုပါဠိအဖွင့်ကို နိက္ခေပကဏ္ဍာ ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌ တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ ပါဠိရှိတိုင်း သင့်ရုံအနက် ကိုကား “ဟောဋ္ဌတော၊ အောက်အဖို့အားဖြင့်။ အဝိစိနိရယံ၊ ကို။ (ပရိယန္တ ကတ္တာ၊ အဆုံး အပိုင်းအခြားပြု၍။) ဥပရိတော၊ အထက်အဖို့အားဖြင့်။ ပရနိမ္မိကဝသဝတ္ထိံ၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိ နတ်ပြည်ကို။ ပရိယန္တကတ္တာ၊ ၍ ”ဟု ပေးပါ။

၌ စပ်။) တကြ၊ ထို ကာမာဝစရံ ဟူသော စကားရပ်၌။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်
လတ္တံ့ကား။ ဝစနတ္ထော၊ ဝစနတ္ထ တည်း။ ကာမာ၊ ကာမတို့သည်။ ဝတ္ထုကာမော
စ၊ ဝတ္ထုကာမ လည်းကောင်း။ ကိလေသကာမောစ၊ ကိလေသကာမ လည်းကောင်း။
(ဣတိ၊ ဤသို့။) ဥဒ္ဓါနတော၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်။ ဒွေ၊ ၂-ပါးတို့တည်း။
တတ္ထ၊ ထို ၂-ပါးတို့တွင်။ ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမသည်။ အတ္ထတော၊
တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့်။ ဆန္တရာဂေါ၊ ဆန္တရာဂ သာတည်း။ ဝါ၊ နှစ်သက်တတ်
တပ်မက်တတ်သော လောဘာသာတည်း။ ဝတ္ထုတာမော၊ ဝတ္ထုကာမ သည်။
တောဘူမကဝဋ္ဌံ၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ဖြစ်သော ဝဋ်တရားတည်း။ စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ၂-
မျိုးတို့တွင်။ ကိလေသကာမော၊ ကိလေသကာမ သည်။ ကာမေတိ၊ လိုလား
တောင့်တတတ်၏။ ဣတိ၊ ဤ ကတ္ထုသာဓိ ဝစနတ္ထကြောင့်။ ကာမော၊ တာမ
မည်၏။ ပန၊ ကား။ ဣတရော၊ ကိလေသကာမ မှ တစ်ပါးသော ဝတ္ထုကာမသည်။
ကာမိယတိ၊ လိုလား တောင့်တ အပ်၏။ ဣတိ၊ ဤ ကမ္မသာဓိ ဝစနတ္ထကြောင့်။
ကာမော၊ မည်၏။

၁။ ဝစနတ္ထော။ ။ “တကြာယံ ဝစနတ္ထော”သည် ကာမာဝစရံပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို
ပြလို၍ စချိသော အခြေခံ စကားတည်း။ စကားတစ်ရပ်ကို ချဲ့လို၍ (သစ်ပင်ကလေးများ
ပျိုးဘားသကဲ့သို့) ပျိုးထားသော စကားပျိုး အခြေခံ ပါဒက “သင်္ခေပဝါကျ”ဟု မှတ်ပါ။
“ဝစနတ္ထ” ဆိုသော်လည်း ဝိဂြိုဟ်ဝါကျ ပြုလုပ်၍ ပြရုံသာမက အရကောက် အဓိပ္ပာယ်တို့ကိုပါ
ပြလိုမည်။ ဤ ဝစနတ္ထ၏ အကျယ်နယ်မှာ “အပိ စ။ပ။ အဝစာရေတိတိ ကာမာဝစရံ”
တိုင်အောင်တည်း။

၂။ ဥဒ္ဓါနတော။ ။ “ဥပုဗ္ဗ ဒါ=ရက္ခဏေ” ဟူသော ဓာတ်၊ ယု-ပစ္စည်းဖြစ်၍
ဥ-နောက်ဒွေသော်ရောက်ရကား “ဥဒ္ဓါန”ဟု ပါဠိမှန်ရှိပါစေ။ [သတ္တတအဘိဓာန်၌ “ဒေါ-
ဓာတ်”ဟု ဆို၏။] ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်အကျယ်၌။ ဒါတိ ရက္ခတိ၊ စောင့်ရှောက်တတ်၏။
ဣတိ ဥဒ္ဓါန။ နောက် အကျယ်စကားကို ပျောက်ကွယ်မသွားအောင် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်
စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် “ဥဒ္ဓါန”ဟု ခေါ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဥဒ္ဓေသတော
သင်္ခေပတော”ဟု ဖွင့်သည်။ “ဥဒ္ဓေသ” အရ “ရွတ်ဆိုအပ်သောပါဠိ” ဟူသော အနက်ကို
ယူမည်စိုး၍ ဥဒ္ဓေသတောကို “သင်္ခေပတော”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ မမှန်ကား ဥဒ္ဓေသတောဖြင့်
ပီတိ သမုဋ္ဌိတဝစန၊ ဂါထာဝစန ဟူသော ဥဒါန်းအနက်ကို တားမြစ်သည်ဟု ဆို၏။ ဥဒါနနှင့်
ဥဒ္ဓါနသည် ရုပ်ပြီးချင်းလည်း မတူ၊ အနက်ချင်းလည်း မတူသောကြောင့် ထိုစကားကို
စဉ်းစားပါ။ [ကာမ ၂-မျိုး၏ အရကောက်နှင့် ဝစနတ္ထကို အဋ္ဌကထာအတိုင်း သိသာပြီ။]

“ပန၊ ဆဲကံ။ [“ပန၊ ကာမဟူသောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး ကာမာဝစရ ဟူသောပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့” ဟု ရှေးနိဿယ-၌ ပေး၏။] ယသ္မိံပဒေသ၊ အကြင် အရပ်၌။ ဒုဝိဇောပိ၊ (ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမအားဖြင့်) ၂-ပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဒေသော ကာမော၊ ဤ ကာမသည်။ ပဝတ္ထိဝံသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ [ရှေးက “ကျင်လည်၏” ဟု ပေး၏။] စတုနံ၊ ၄-ပါးကုန်သော။ အပါယာနံ၊ အပါယ်တို့၏လည်းကောင်း။ မနဿာနံ၊ လူတို့၏လည်းကောင်း။ ဆနံ၊ ၆-ထပ်ကုန်သော။ ဒေဝလောကာနံ၊ နတ်ပြည်တို့၏လည်းကောင်း။ ပသေန၊ အပြားဖြင့်။ ဧကာဒသဝိဇော၊ ၁၁-ပါး အပြား ရှိသော။ သောပဒေသော၊ ထို အရပ်သည်။ (ကာမာဝစရော-၌ စပ်။) ဧတ္ထ၊ ဤ ကာမ ၁၁-ဘုံ၌။ ကာမော၊ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမ သည်။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ကာမ ၂-မျိုးလုံး၏ သက်ဝင်၍ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကာမာဝစရော၊ ကာမာဝစရမည်၏။ သသတ္တာဝစရော ဝိယ၊ သသတ္တာဝစရော ကဲ့သို့တည်း။

၁။ ယသ္မိံ ပနပ။ ကာမာဝစရော။ ။ ဤ စကားဖြင့် “ကာမာဝစရ” အရ စိတ်ကို မပြသေး။ ပဒေသ(ဘုံဌာန)ကိုသာ ပြသေး၏။ ထို့ကြောင့် သော ပဒေသောနှင့် အရတူလိင်တူအောင် “ကာမာဝစရော”ဟု ထားသည်။ “ဒုဝိဇောပေသော”၌ ဝိသည်သမ္ဘာ ဝနာဇောတက၊ အဝယဝ-သမုစွည်းတည်း။ ကာမ တစ်မျိုးသာမက၊ ကိလေသကာမ ဝတ္ထုကာမ ၂-မျိုးလုံး၏ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ရာသောကြောင့် ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံကို “ကာမာဝစရ”ဟု ခေါ်ရသည်-ဟုလို။ [“အဝစရတိ ဧတ္တာတိ အဝစရော။ ကာမဿ၊ ၂-မျိုးလုံးသော ကာမ၏+အဝစရော၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ရာအရပ် (ဘုံဌာန)တည်း။ ကာမာဝစရော၊ ရပ်”ဟု ပြုပါ။ ပဝတ္ထိဝံသေနဖြင့် နောက်နည်း၌ လာမည့် အာရမ္မဏကရဏဝံသေနကို ကန့်သည်။]

၂။ သသတ္တာဝစရော ဝိယ။ ။ သတ္တေန သဟ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သသတ္တာ။ သသတ္တာနံ၊ လက်နက်နှင့် တကွဖြစ်သော စစ်သားတို့၏+အဝစရော၊ လှည့်လည်ရာ အရပ်တည်း။ သသတ္တာဝစရော၊ ရပ်။ ထိုအရပ်၌ လက်နက်မပါသော ဒွိပဒ စတုပဒ သတ္တဝါတို့ လှည့်လည် နေထိုင်ကြသေး၏။ သို့သော် ဥပလက္ခဏနည်းအားဖြင့် လက်နက်ကိုင်သူတို့ဖြင့် ထို အရပ်ကို မှတ်သား၍ သသတ္တာဝစရ-ဟု ခေါ်ရသည်။ ယထာ ဟိ စသည်ကား ထို ဥပမာ၏အကျယ် တည်း။ [တေသံ အဘိလက္ခိတတ္တာဘိ တေဟိ သသတ္တပုရိသေဟိ ပဒေသဿ အဘိလက္ခိ တဗ္ဗဘာဝတော။-ယောဇနာ။]

မေးစွယ်။ ။ ရူပါဝစရံ အရူပါဝစရံ စိတ်စေတသိက်တို့သည်။ (“ဝတ္ထုကာမော တေဘူမကံ ဝဋ်”နှင့်အညီ) ဝတ္ထုကာမ၌ ပါဝင်၏။ ထိုစိတ်တို့ကို နှစ်သက်သော ရူပရာဂ အရူပရာဂလည်း ကိလေသာ ၁၀-ပါးတွင် ပါဝင်သော လောဘကိလေသာ ဖြစ်ရကား ကိလေသ

ဟိ၊ ချေ။ ယသ္မိံ၊ ပဒေသော၊ အကြင် အရပ်၌။ သသတ္တာ၊ လက်နက်နှင့်တကွဖြစ်
ကုန်သော။ ပုရိသာ၊ တို့သည်။ အဝစရန္တိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါ၊ လှည့်လည်
ကုန်၏။ သော၊ ထို အရပ်ကို။ (ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) အညေသု၊ လက်နက်ကို
ယောကျ်ားတို့မှ တစ်ပါးကုန်သော။ အဝစရန္တေသု၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊
လှည့်လည်ကုန်သော။ ဒွိပဒစတုပဒေသု၊ အခြေ ၂-ချောင်းရှိ အခြေ ၄-ချောင်း
ရှိသော သတ္တဝါတို့သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ၊ ထင်ရှားရှိပါကုန်သော်လည်း၊ တေသံ၊
ထို လက်နက်ကို ယောကျ်ားတို့ဖြင့်။ (တသု၊ ထိုအရပ်၏။ ဝါ၊ ကို။) အဘိလက္ခိ
တတ္တာ၊ မှတ်သားအပ်သည်၏ ဖြစ်ကြောင့်။ သသတ္တာဝစရောတွေဝ၊ သသတ္တာဝစရ
ဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဟူ။ အညေသု၊ ကာမ တရားတို့မှ
တစ်ပါးကုန်သော။ [ကာမော အဝစရတိ ကြည့်၍ စွဲသည်။] တတ္ထ၊ ထို ကာမဘုံ၌။
အဝစရန္တေသု၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ကုန်သော ရူပါဝစရာဒီသု၊ ရူပါဝစရ အစရှိသော
တရားတို့သည်။ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ၊ ကုန်သော်လည်း။ တေသံ၊ ထိုကာမတရားတို့ဖြင့်
[ဣမဿ ပဒေသဿ၊ ဤ ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံဟူသော အရပ်၏။ (သမ္မာန်ထည့်
သည်။) ဝါ၊ ကို။] အဘိလက္ခိတတ္တာ၊ ကြောင့်။ အယံ ပဒေသော၊ ကာမ 'သ-ဘုံ
ဟူသော ဤအရပ်ကို။ ကာမာဝစရောတွေဝ၊ ကာမာဝစရ ဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

[ကာမ တစ်ဆယ့်တစ်ဘုံကို “ကာမာဝစရ”ဟု ခေါ်ထားလျှင် စိတ်ကို
အရကောက်သောအခါ “ကာမာဝစရာဝစရ” ဆိုရမည်လော-ဟု စောဒနာဖွယ်
ရှိသောကြောင့် သွာယံ။ပ။ ဝုစ္စတိ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။]

ကာမ အမည်ရနိုင်၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ကာမ ၂-မျိုးလုံးပင် အရူပဘုံ၌လည်း ရှိနိုင်သော
ကြောင့် ထိုဘုံ ၂-ပါးလည်း ကာမာဝစရ မည်သင့်သည် မဟုတ်လော-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။
အဖြေကား- “ကိလေသကာမ” ဟူရာ၌ ရူပ အရူပ တရားတို့ကို တပ်မက်သော သိမ်မွေ့သော
ရာဂကို မဆိုလို။ ရူပသဒ္ဒ-စသည် အာရုံကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သော ထူထဲပြင်းပြသော
ဗဟလကိလေသာကိုသာ ဆိုလိုသောကြောင့် ရူပ အရူပတို့တို့၌ ကိလေသကာမ မရှိ။ ထို့ကြောင့်
ဒုဝိဇောပေသ-ဟူသော စကားဖြင့် ရူပ အရူပ ဘဝကို တားမြစ်နိုင်ပါသည်။ [နန စ။ ပ။
သုခုမတ္တာ။-ဋီကာ။]

ထပ်၍မေး ။ “ဥဒ္ဓါနတော ဇွေ ကာမာ” တုန်းက ကာမမှန်လျှင် ကြမ်းတမ်း
ထူထဲသည်ဖြစ်စေ သိမ်မွေ့သည်ဖြစ်စေ အားလုံးကို (ရူပ အရူပရာဂ ပါ) သိမ်းကျုံးပြီး ဖြစ်ပါ
လျက် “ဒုဝိဇော ပေသ”ကျမှ ထူထဲသော ဗဟလကိလေသကာမကိုသာ အဘယ်နည်းဖြင့်
ယူနိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ဥဒ္ဓါနတော ဇွေကာမာ တုန်းက ကာမအားလုံးကို
သိမ်းကျုံးလိုက်သော်လည်း ဒုဝိဇော ပေသ အရည်ကား ဧကဒေသုပဇာရအားဖြင့် ပြင်းပြသော
ကာမရာဂနှင့် ထိုကာမရာဂ၏ အာရုံဖြစ်သော ဝတ္ထုကာမကိုသာ ယူရပါသည်။ [ကြွင်းသော
မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌ ရှုပါ။]

“သွာယံ (သော+အယံ)၊ ထို ကာမာဝစရံ အရပ်ကို။ (ဝုစ္စတိ-၌ စပ်။) ရူပဘဝေါ၊ ရူပ ဘဝကို။ (ဥတ္တရပဒလောပံ၊ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတ္တာ၊ ပြု၍။) ရူပံ၊ ရူပဟူ၍။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဥတ္တရပဒလောပံ၊ အဝစရ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေခြင်းကို။ ကတ္တာ။ ကာမော တွေဝ၊ ကာမဟူ၍သာ။ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ [ပထမမဟာကုသိုလ်စိတ်ကို ပြနေသောအရာဖြစ်၍ ထိုစိတ်ကို “ဣဒံ” ဟု အနီးဟော သဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြသည်။] ကောဒသပဒေသသင်္ခါတော၊ ဘဝ-ဘုံ အရပ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဣမသ္မိံ ကာမေ၊ ဤ ကာမ ဘုံ၌။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်တတ်၏။ ဣတိ။ ကြောင့်။ ကာမာဝစရံ၊ မည်၏။

ဟိ၊ မှန်။ ဧတံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ [ရှေးနိဿယ၌ “၅၄-ပါးသော ကာမာဝစရစိတ်” ဟု ပေး၏။ ထို ၅၄-ပါးလုံး ရူပ အရူပဘုံ၌ မဖြစ်နိုင်ပါ။] ရူပါရူပဘဝေသုပ္ပိ၊ ရူပဘဝ အရူပဘဝ တို့၌လည်း။ ကိဉ္ဇာပိ အဝစရတိ၊ အကယ်၍ကား သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါပေ၏။ (အကယ်၍ကား ပါဝင်ပါပေ၏။) ပန၊ ထိုသို့ပင် ပါဝင်ပါသော်လည်း။ သင်္ဂါမေ၊ စစ်မြေပြင်၌။ အဝစရဏတော၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ဂါမာဝစရောတိ၊ သင်္ဂါမာဝစရ ဟူ၍။ လဒ္ဓ

၁။ သွာယံ။ ပ။ ဝုစ္စတိ။ ။ ပြနေသောနည်းအရ ကာမတစ်ဆယ့်တစ်ဘုံကို “ကာမာဝစရံ” ဟု ခေါ်၏။ သို့သော် ဤအရာ၌ ကာမာဝစရံ စိတ္တံ ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြနေသောကြောင့် စိတ်ကို “ကာမာဝစရံ” ဟု ခေါ်ရမည်ဖြစ်ရကား ဘုံအရပ်ကို ဟောစိုက်၌ “အဝစရံ” ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေရသည်။ ဥပမာ-“ရူပဿ+ဘဝေါရူပံ” ဟူရာ၌ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသကဲ့သို့တည်း။ ထိုသို့ မချေလျှင်ကား စိတ်ကိုဟောရာ၌ “ကာမာဝစရောဝစရံ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ အဝစရဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေပြီးမှ ဘုံအရပ်ကို “ကာမံ” ဟု ခေါ်၍ စိတ်ကို ရအောင်ကား “အဝစရတိတိ အဝစရံ၊ ကာမေ+အဝစရံ ကာမာဝစရံ” ဟု ပြုပါ။

၂။ ကိဉ္ဇာပိ ။ ပ။ ဝေဒီတဗ္ဗံ။ ။ ကာမာဝစရ အမည်ရသော ဤပထမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်သည် ရူပ အရူပ ဘုံတို့၌လည်း ဖြစ်သည်မဟုတ်လော၊ အဘယ်ကြောင့် “ကာမာဝစရံ” ဟူသော ခေါ်ရပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ” ဟု ခန့်သည်။ စစ်မြေပြင်၌ လှည့်လည်ခြင်းများသောကြောင့် “သင်္ဂါမာဝစရံ” ဟု အမည်ရသော ဆင်ကြီးသည် တစ်ရံတစ်ခါ မြို့၌လှည့်လည်သော်လည်း သင်္ဂါမာဝစရ-အမည်မပျက်သကဲ့သို့ ထို့အတူကာမဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းများသောကြောင့် တဗ္ဗံဟုလွှဲနည်းအားဖြင့် ကာမာဝစရ အမည်ရသော ကုသိုလ်စိတ်သည် ရူပ အရူပ ဘဝ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာမာဝစရ-အမည် မပျက်တော့ပါ-ဟူလို။ [ထလစရ-စလစရ အမည်မပျက်ပုံလည်း နည်းတူ။]

နာမကော၊ ရအပ်သော အမည်ရှိသော။ နာဂေါ၊ ဆင်ကို။ နာဂရေ၊ ခွံ။ စရန္တောပိ၊ လှည့်လည်ပါသော်လည်း။ သင်္ဂါမာဝစရောတွေဝ၊ သင်္ဂါမာဝစရ ဟူ၍သာ။ ဝုစ္ဆတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ထလဇေစရာ၊ ကုန်း၌ လှည့်လည်ကုန် ရေ၌ လှည့်လည်ကုန်သော။ ပါဏာ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ အထလေ၊ ကုန်းမဟုတ်သော ရေအရပ်၌ လည်းကောင်း။ အလေ စ၊ ရေမဟုတ်သော ကုန်းအရပ်၌ လည်းကောင်း။ ဋ္ဌိတာ၊ တည်ကုန်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ထလစရာ ဇလစရာတွေဝ၊ ထလစရ ဇလစရကို ဟူ၍သာ။ ဝုစ္ဆန္တိ ယထာ၊ ဆိုအပ်ကုန် သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ အညတ္ထ၊ ကံမဘုံမှ တစ်ပါးသော ရူပ အရူပဘုံ၌။ အဝစရန္တမ္ပိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ပါဝင်ပါသော်လည်း။ ကာမာဝစရမေဝါတိ၊ ကာမာဝစရ စိတ်ဟူ၍သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဤ။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ အာရမ္မဏ ကရဏဝသေန၊ အာရုံပြုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ [ဤ ဝိသေသနဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော “ပဝတ္ထိဝသေန”ကို ကန့်။] ဧတ္ထ၊ ဤ စိတ်၌။ ကာမော၊ ကိလေသကာမ သည်။ အဝစရတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ကာမာဝစရံ၊ မည်၏။ စ၊ ဆက်။ ဒေသ (ဒေသာကာမော)၊ ဤ ကိလေသာကာမသည်။ (ဗဟလကိလေသာကာမ မဟုတ်သော သုခုမကိလေသာကို ဆိုသည်။) ရူပါ ရူပါဝစရေသုပိ၊ ရူပ အရူပါဝစရစိတ်တို့၌လည်း။ ကာမံအဝစရတိ၊ အကယ်၍ကား သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် သက်ဝင်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။

၁။ ကာမဉ္စူပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ ကာမော အဝစရတိတိပိ ၌ “ကာမော”အရ ရူပ ရာဂ အရူပရာဂနှင့်တကွ ကိလေသာအားလုံးကို ယူရ၏။ [အာရမ္မဏကရဏဝသေနာတိ အာဒိကော ကာမောတိ သဗ္ဗံ တဏှမာဟ။] ထိုတွင် ကာမတရားတို့ကို အာရုံပြုသော ကိလေသကာမ၏ ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရဟု ခေါ်လျှင် ရူပအရူပါဝစရစိတ်တို့လည်း ရူပရာဂ အရူပရာဂဟူသော ကိလေသကာမ၏ အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်ရာဖြစ်သောကြောင့် ကာမာဝစရ-အမည် ရနိုင်သည် မဟုတ်လောဟု မေးဖွယ်ရှိရကား “ကာမဉ္စူ” စသည်မိန့်။ “ဘူးဘူး”ဟု မြည်တတ်သောကြောင့် “ဝဇ္ဇော”ဟု လည်းကောင်း၊ မြေပေါ်၌ အိပ်တတ်သောကြောင့် “မဟိံသော”ဟု လည်းကောင်း နာမည်မှည့်ထားရာ၌ ထို အမည်သည် အတင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် နှားငယ်၏အမည်၊ ကျွဲ၏အမည်သာဖြစ်၍ မြည်တတ်သော သတ္တဝါ မြေ၌အိပ်တတ်သော သတ္တဝါအားလုံး၏ အမည် မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ဤကာမာဝစရ-အမည်လည်း အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ကာမာဝစရ တရားတို့၏ အမည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ရူပါဝစရ အရူပါဝစရ တရားတို့မှာ “ကာမာဝစရ” အမည် မရနိုင်ပါ-ဟူလို။

ဝဒတိ၊ မြည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝစ္ဆော၊ ဝစ္ဆ-မည်၏။ မဟိယံ၊ မြေ၌။ သေတိ၊ အိပ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ မဟိသော၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်သော်။ ဝါ၊ ဆိုအပ်ရာ၌။ ယတ္ထကာ၊ အကြင်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော။ သတ္တာ၊ တို့သည်။ ဝဒန္တိ၊ မြည်တတ်ကုန်၏။ မဟိယံ ဝါ၊ မြေပေါ်၌သော်လည်း။ သေန္တိ၊ အိပ်တတ်ကုန်၏။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ (တတ္ထာကာနံ၊ ထိုမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော သတ္တဝါတို့၏။) တံ နာမံ၊ ထို ဝစ္ဆ မဟိသ-ဟူသော နာမည်သည်။ န ဟောတိယထာ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ သမ္ပဒံ၊ ဤ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော ဥပဓမ္မယူကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [ဣဒံ သမ္ပဒံ၏ အဖွင့်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဝေရဉ္စကဏ္ဍာ ဒီဗ္ဗစက္ခုကထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

အပိ စ^၁ ၊ သည်သာ မကသေး။ (ယံစိတ္တံ၊ အကြင်စိတ်သည်။ ကာမဘဝ သင်္ခါတေ၊ ကာမဘဝ ဟု ဆိုအပ်သော။ ကာမေ၊ ကာမ၌။ ပဋိသန္ဓိံ၊ ပဋိသန္ဓေကို။ အဝစာရေတိ၊ သက်ဝင်၍ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ။ (တံစိတ္တံ)။ ကာမာဝစရံ၊ မည်၏။ [“ဣတိ အယံ၊ ကား။ ဝစနတ္ထော၊ တည်း” ဟု နိရုံး ထည့်ပါ။]

ကုသလ^၂န္တိ၊ ကား။ ကုစ္ဆိတာနံ၊ စက်ဆုပ်အပ်ကုန်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို။ သလနာဒိဟိ၊ တုန်လှုပ်စေခြင်း အစရှိကုန်သော။ အတ္ထေဟိ၊ အနက်တို့ကြောင့်။ ကုသလံ၊ ကုသလမည်သော။ (စိတ္တံ - ၌ စပ်။) အပိ စ၊ သည်သာမကသေး။

၁။ အပိ စ။ ။ ဤနည်း၌ကား “ကာမ”အရ ပြခဲ့သော အဝစရကို ချေသောနည်းဖြင့် ကာမဘုံကိုယူ၍ ထို ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို “ကာမာဝစရံ” ဟု ဆိုလိုလျက် စာ၌ အာကို ရသသဖြင့် “ကာမာဝစရံ”ဟု ဖြစ်ရသည်။ [“အဝစာရေတိ၊ ပဋိသန္ဓေကို သက်ဝင်၍ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ အဝစာရံ။ ကာမေ+အဝစာရံ ကာမာဝစရံ”ဟု ပြု။] ကုသိုလ် အကုသိုလ် အရာ၌သာ ဤနည်းရနိုင်၏။ ဝိပါက် ကြိယာကို ကာမာဝစရခေါ်ရာ၌ ဤနည်း မရနိုင်။

၂။ ကုသလံ။ ။ “ကုစ္ဆိတာနံ သလနာဒိဟိ”၌ အာဒိဖြင့် “ကုသလာ ဓမ္မာ”ဟူသော မာတိကာအဖွင့်၌ ပြခဲ့သော စလန ကမ္မန ဝိဒ္ဓံသန တို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကုစ္ဆိတသယန ကုသလဝန ကုသလာန တို့ကိုလည်းကောင်း ယူပါ။ ဤ အနက်များသည် ဝိဂြိုဟ်နက်ဖြစ်သော ဝစနတ္ထ (သဒ္ဓါနက်)တည်း။ ထိုအနက်များကို ပြခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အကျယ်မပြောဘဲအကျဉ်းမျှ ပြသည်။ အပိ စ-စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော အနက်တို့ကား အဘိဓမ္မေယျတ္ထ (ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ဟောနက်များ)တည်း။ ထို အဘိဓမ္မေယျတ္ထတို့၏ သာကေပါဠိများကို မာတိကာအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

အာရောဂျဋ္ဌေန^၁ ၊ ထိုးကျင်ဖျားနာ ရောဂါမရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၊ အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန စ၊ ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကုသလံ၊ မည်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) ဟိ၊ ချဲ့။ ကစ္စိ နုဘောတော ကုသလန္တိ၊ ကစ္စိ နု ဘောတော ကုသလံ-ဟူသော ပါဠိတော်၌။ (မဟာဟံသဇာတ် ပါဠိတော်၌။) ရူပကာယေ၊ ရူပကာယ၌။ အနာတုရတာယ၊ ကျင်နာခြင်း မရှိသည့်အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အဂေလညေန၊ ဂိလာန မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ နိဗျာဓိတာယ၊ အနာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ (အာရောဂျ-၌ စပ်။) ဒု-မ္ပိယော ရောဂါ မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ကုသလံ၊ ကုသလ-သဒ္ဓါကို။ ဝုတ္တံ ယထေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ ဇဝံ၊ တူ။ အရူပဓမ္မေပိ၊ နာမ်တရား၌လည်း။ ကိလေသာတုရတာယ စ၊ ကိလေသာ ဟူသော ကျင်နာခြင်း ရှိသည်၏အဖြစ်၏ လည်းကောင်း။ ကိလေသဂေလညဿ စ၊ ကိလေသာဟူသော မကျန်းမာသူ၏ အဖြစ်၏လည်းကောင်း။ ကိလေသဗျာဓိနော၊ ကိလေသာဟူသော အနာ၏လည်းကောင်း။ အဘာဝေန၊ မရှိ ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ မရှိသည့်အတွက်။ အာရောဂျဋ္ဌေန၊ ထို ၃-မျိုးသော ရောဂါ မရှိသည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက် ကြောင့်။ ကုသလံ၊ ကုသလ-သဒ္ဓါကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [ဤ အလို “ကုသလံ-ကိလေသာတည်းဟူသော ထိုးကျင်ဖျားနာ ရောဂါမရှိသောတရား”ဟု ပေးပါ။]

ပန၊ ကား။ (အာရောဂျဋ္ဌေန၏ အကျယ်မှတစ်ပါး အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၏ အကျယ်ကား။) ကိလေသာဝဇ္ဇဿ ကိလေသဒေါသဿ၊ ကိလေသာဟူသော အပြစ်၏လည်းကောင်း။ [အဝဇ္ဇကိုပင် ဒေါသဟုဖွင့်သည်။] ကိလေသဒရုဏဿ စ၊ ကိလေသာဟူသော ပူလောင်ခြင်း၏လည်းကောင်း။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ မရှိသည့်အတွက်၊ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၊ အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။

၁။ အာရောဂျဋ္ဌေန ။ “အရောဂဿ-ရောဂါမရှိသူ၏+ဘာဝေါ အာရောဂျံ” နှင့်အညီ အနာရောဂါကင်း၍ ကျန်းမာခြင်းဂုဏ်ကို “အာရောဂျံ” ဟု ခေါ်၏။ “အရောဂ”၌ “ရောဂါ”ဟူသည် အာတုရတာ- ကျင်နာခြင်းဟူသော ညောင်းညာကိုက်ခဲခြင်း၊ ဂေလည- မကျန်းမမာ ဖျားနာခြင်း၊ ဗျာဓိ-အနာဖြစ်ခြင်း ဤ ၃-မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အာရောဂျ၏ သရုပ်ကိုပြရာ၌ “အနာတုရတာယ၊ အဂေလညေန၊ နိဗျာဓိတာယ”ဟု ထို ၃-မျိုးလုံး၏ မရှိခြင်းကို ပြသည်။ ထိုအနာတုရတာယ-စသော ၃-ပုဒ်သည် နောက်၌ “အဘာဝါ အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန” ဝယ် အဘာဝါနှင့် သဘောတူသောကြောင့် အာရောဂျဋ္ဌ၏ ဟိတ်ကုဟု ကြံပါ။

ကုသလံ၊ မည်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) [ဤ အလို-ကုသလံ၊ ကိလေသာတည်းဟူသော အပြစ်မရှိသော”ဟု ပေးပါ။]

[အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၏ အကျယ်ပြုပြီး၍ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကောသလ္လံ ဝုစ္ဆတိ” စသည် မိန့်။]

“ပညာ၊ ကို။ ကောသလ္လံ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္ဆတိ၊ ၏။ ကောသလ္လတော၊ ဉာဏ် ပညာကြောင့်။ သမ္ဘူတတ္တာ၊ ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ အတွက်။ ကောသလ္လသမ္ဘူတဋ္ဌေန၊ ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ကုသလံ၊ မည်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) [ဤအလို “ကုသလံ- ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သော”ဟု ပေး။]

[ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ် ဟူသောစကားနှင့် စပ်၍ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် စိတ်၏ ကုသလအမည်ရပ်ကို ထင်ရှားဖို့ရာ စောဒနာ သောနောကို ပြလိုသော ကြောင့် “ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ”စသည် မိန့်။]

ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်သည်။ ဧဝံ၊ ဤ ကောသလ္လသမ္ဘူတ အနက်ကြောင့် ကုသလ မည်သည်။ တာဝ ဟောတု၊ ရှိပါစေဦးတော့။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည်။ ကထံ၊ အဘယ်နည်းဖြင့် (ဧဝံ၊ ဤ ကောသလ္လသမ္ဘူတ အနက်ကြောင့် ကုသလ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း ။ တမ္ဗိ၊ ထို ဉာဏဝိပ္ပယုတ် စိတ်သည်လည်း ။ ရုဠိသဒ္ဓေန၊ ရုဠိသဒ္ဓါအားဖြင့်။ ကုသလမေဝ၊ ကုသလ မည်သည်သာ။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ တာလပဏ္ဍေဟိ၊ ထန်းရွက်တို့ဖြင့်။ အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ ကိလ

၁။ ကောသလ္လံပပညာ။ ။ “ဝုစ္ဆတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံ ပရိယာယ၊ ရှိလကမူ၊ ဥပစာ” ဟူသော ရှေးဆရာတို့ မိန့်သည်နှင့်အညီ ဤ၌လည်း “ဝုစ္ဆတိ”ဖြင့် ကောသလ္လ-သဒ္ဓါ၏ ပညာအနက်ကိုဟောရာ၌ ရုဠိသဒ္ဓါ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။ ချဲ့ဦးအံ့- ကုသလ-သဒ္ဓါသည် “အာရောဂျ၊ အနဝဇ္ဇ၊ သုခဝိပါက၊ ဆေက” အနက်တို့ကို ဟော၏။ “ကုသလဿ+ဘာဝေါ ကောသလ္လံ”ဟု ပြုသောအခါ အာရောဂျဂုဏ် အနဝဇ္ဇဂုဏ် သုခဝိပါကဂုဏ်တို့ကိုလည်း ဟောခွင့် ရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ ဆေကအနက်တို့ကိုယူ၍ “ကျမ်းကျင် နားလည်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဉာဏ်ပညာ အနက်ကို အဆင်ရူဠိ(အပေါင်း၏အမည်ကို အစိတ်၌ တင်စားသော) စကဒေသျှပစာရ အားဖြင့် ကောသလ္လ သဒ္ဓါက ဟောရသည်”ဟု သိစေလို၍ “ကောသလ္လံ ဝုစ္ဆတိ ပညာ”ဟု မိန့်သည်။

၂။ ရုဠိသဒ္ဓေန။ ။ ရဟဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်းဖြင့် “ရုဠိ”ဟု ဖြစ်၏။ ရဟတိ၊ ထင်ရှားသော အနက်ပေါ်၌လည်းကောင်း၊ မူရင်းအနက်မှ တစ်ပါးသော အနက်ပေါ်၌လည်းကောင်း တက်ရောက်တတ်၏။ ဣတိ ရုဠိ။ [မရ၌ကား “ရဟတိ ပါကဇော

ခွာဒိဟိ၊ နိးဗျာ အစရှိသည်ထို့ဖြင့်။ ကတံ၊ ပြုအပ်သည်။ သမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်
လည်း။ (ဝါ၊ ဖြစ်သောယပ်ကိုလည်း။) တံသရိက္ခတ္တာ၊ ထို ထန်းရွက်ယပ်နှင့်
တူသော အဖြစ်ကြောင့်။ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေန၊ ဖြင့်။ တာလဝဏှန္တေ၊ တာလဝဏှာ ဟူ၍သာ။
ဝုစ္စတိ ယထေဝ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တမ္ပိ၊ ဉာဏဝိ ပွယုတ်
စိတ်ကိုလည်း။ ကုသလန္တေ၊ ကုသိုလ်စိတ် ဟူ၍သာ။ ဝေဒိတမ္ပံ၊ ၏။

ပန၊ ဆက်။ နိပ္ပရိယာယေန၊ ပရိယာယ်-မဟုတ် မချအားဖြင့်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊
ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်သည်။ အာရောဂျဋ္ဌေန၊ ထိုးကျင် ဖျားနာကိလေသာတည်း
ဟူသော ရောဂါမရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။)
အနဝဇ္ဇဋ္ဌေန၊ ကိလေသာတည်းဟူသော အပြစ်မရှိသည် အဖြစ်ဟူသော အနက်လည်း
ကောင်း။ ကောသလ္လသမ္ဘုတဋ္ဌေန၊ ဉာဏ်ပညာကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓေနပိ၊ ၃-ပါး အပြား
ရှိသော အနက်ကြောင့်လည်း။ ကုသလန္တိ နာမံ၊ ကုသလဟူသော အမည်ကို။
လဘတိ၊ ရ၏။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်သည်။ ဒုဝိဓေန၊ ၂-ပါး
အပြားရှိသော အနက်ကြောင့်သာ။ (အာရောဂျဋ္ဌ၊ အနဝဇ္ဇဋ္ဌ-အနက်ကြောင့်သာ။)
ကုသလန္တိ နာမံ လဘတိ။ [ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်၌ ရုဋ္ဌိနည်းအားဖြင့် ကုသလ-
အမည် မရခြင်းကို “နိပ္ပရိယာယေန”ဟု ဆိုသည်။ ဒုဝိဓေန-၌ ဧဝ-ဖြင့်
ကောသလ္လသမ္ဘုတကို ကန့်။] ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ဇာတကပရိယာယေန၊ ဇာတ်

ဟောတိတိ ရဋ္ဌော”ဟု ပြလေ၏။] ရုဋ္ဌိစ+သာ+သဒ္ဓေါဇာတိ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေါ၊ ထို ရုဋ္ဌိသည် အတွင်း၊
အထင်း၊ အတင်း ဟု ၃-မျိုးရှိ၏။ ထိုနှင့်ဆိုင်ရာ နိယံများကို နိယံကျမ်းတို့၌ယူပါ။ ဉာဏဝိပ္ပ
ယုတ်ကို ကောသလ္လသမ္ဘုတ အနက်ရှိသော ကုသလ-သဒ္ဓါက ဟောရာ၌ ဉာဏသမ္ပယုတ်
ကုသိုလ်နှင့် အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကချင်း တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပဇာအတင်ရုဋ္ဌိသဒ္ဓါဟု သိစေလို၍
“တံ သရိက္ခတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ [ဤ ရုဋ္ဌိသဒ္ဓေနှင့်စပ်၍ ရုဋ္ဌိ၃-မျိုးရအောင် ဋီကာဖွင့်ထားသည်တို့
ဋီကာအဖွင့်၌ ရှိပါ။]

၁။ ဣတိ။ပ။ ကထိတံ။ ။ [နိဂုံးကိုပြလို၍ “ဣတိ”စသည်မိန့်။] “ကမ္မိ
နဘောတော ကုသလံ”ကား မဟာဟံသ-ဇာတ်တော် ပါဠိဖြစ်သောကြောင့် အာရောဂျကုသလကို
“ဇာတကပရိယာယကုသလံ”ဟု ဆိုသည်။ “ကတမော ပန ဘန္တေ ကာယ သမာစာရောကုသလော၊
ယော ခေါ မဟာရာဇ ကာယသမာစာရော အနဝဇ္ဇော” ဟု ကုသလာဓမ္မာ အဖွင့်၌ ပြခဲ့သော
ပါဠိတော်သည် ဗာဟိတိကသုတ္တန် ဒေသနာတော်တည်း။ ထို့ကြောင့် အနဝဇ္ဇဋ္ဌ-ကုသလကို
“ဗာဟိတိကသုတ္တပရိယာယကုသလံ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုပါဠိ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မာတိကာအဖွင့်၌
ပြခဲ့ပြီ။ အဘိဓမ္မ-ပါဠိတော်ဝယ် “ပညာဟောတိ”ဟူသော ဥဒ္ဓေသ၏နိဒ္ဒေသ၌ ပညာကို
“ကောသလ္လံ”ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သောကြောင့် ကုသလ ဟု အမည်ရသည့်အတွက်
ကောသလ္လသမ္ဘုတဋ္ဌ-ကုသလကို “အဘိဓမ္မာပရိယာယကုသလံ”ဟု ဆိုသည်။

တော်ဒေသနာ နည်းအားဖြင့်။ ယဉ္ဇ ကုသလံ၊ အကြင် ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အကြင် ကုသိုလ်အမည်ကို လည်းကောင်း။ [ကုသလန္တိ ကုသလ ဘာဝံ အာဟ။-ဒီကာ။] ဗာဟိတိကသုတ္တ ပရိယာယေန၊ ဗာဟိတိကသုတ် ဒေသနာတော် နည်းအားဖြင့်။ ယဉ္ဇ ကုသလံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကို လည်းကောင်း။ အဘိဓမ္မပရိယာယေန၊ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်နည်းအားဖြင့်။ ယဉ္ဇ ကုသလံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ (မယာ၊ သည်။) ကထိတံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဝါ၊ ဆိုခဲ့ပြီ။ တံသဗ္ဗံ၊ ထိုအလုံးစုံသော ကုသိုလ်၏အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ထိုအလုံးစုံသော ကုသိုလ်အမည်ကို။ ဝီဟိတိ၊ ၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ အတ္ထေဟိ၊ အနက်တို့ကြောင့်။ ဣမသ္မိံ စိတ္တေ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ လတ္တတိ၊ ရအပ်၏။

[ကုသလ-သဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ၊ အဘိဓမ္မာသုတ္တကို ပြပြီး၍ လက္ခဏာသုတ္တကို ပြလိုသောကြောင့် “တဒေတံ” စသည် မိန့်။]

တဒေတံ၊ ထိုကုသိုလ်သည်။ လက္ခဏာဒီဝသေန၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏံ၊ အနဝဇ္ဇသုခဝိပါကလက္ခဏာ ရှိ၏။ [ကုသလာဓမ္မာအပ္ပင်၌ အဓိပ္ပာယ်နှင့်တကွ အနက်အကျယ် ပေးခဲ့ပြီ။] အကုသလ ဝိဒ္ဓသနရသံ၊ အကုသိုလ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝေါဒါနပစ္စုပ္ပန်၊ (ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဉာဏ်အား) ဖြူစင်သောတရားဟု ရှေးရှုထင်လာ၏။ ယောနိသော မနသိကာရပဒဋ္ဌာနံ၊ ယောနိသော မနသိကာရလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုသလံ၊ သည်။ သာဝဇ္ဇပဋိပက္ခတ္တာ၊ သာဝဇ္ဇဖြစ်သော အကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အနဝဇ္ဇလက္ခဏမေဝ၊ အနဝဇ္ဇလက္ခဏသာရှိ၏။ [အနဝဇ္ဇလက္ခဏမေဝ၌ ဧဝံဖြင့် သုခဝိပါကကို ကန့်သည်။ ထို သုခဝိပါကကို ဣဋ္ဌဝိပါက ဟု ပစ္စုပ္ပန်၌ ဆိုလတ္တံ့ဖြစ်၍ လက္ခဏာတွင် မသွင်းဘဲ ထားသည်။] ဝေါဒါနဘာဝရသံ၊ ဖြူစင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သမ္ပတ္တိရသရှိ၏။ ဣဋ္ဌဝိပါက ပစ္စုပ္ပန်၊ ဣဋ္ဌအကျိုးဟူသော ဖလပစ္စုပ္ပန်ရှိ၏။ ယထာဝုတ္တ ပဒဋ္ဌာနမေဝ။ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ယောနိသော မနသိကာရ-ပဒဋ္ဌာန်ရှိသည်ပင်တည်း။

[လက္ခဏာ စသည်ကို၏ သရုပ်ကို ပြလို၍ လက္ခဏာဒီသု-စသည်မိန့်။]

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း)ဟိ၊ ချဲ့။ လက္ခဏာဒီသု၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့တွင်။ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုထို ပရမတ္ထတရားတို့၏။ သဘာဝေါ ဝါ၊ မိမိတစ်ပါးတည်း၏ အမှတ်အသားသည် လည်းကောင်း။ (သ-မိမိ၏+ဘာဝ-အမှတ်အသား။) သာမညံ

ဝါ၊ အများနှင့် ဆက်ဆံသော အမှတ်အသားသည် လည်းကောင်း။ လက္ခဏာ နာမ၊ လက္ခဏာမည်၏။ ကိစ္စံ ဝါ၊ ကိစ္စသည်လည်းကောင်း။ သမ္ပတ္တိဝါ၊ အကြောင်းစုံ ညီ၍ ဖြစ်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ရသော နာမ၊ မည်၏။ ဥပဋ္ဌာနာကာရော ဝါ၊ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ်အားထင်လာသော အခြင်းအရာသည် လည်းကောင်း။ ဖလံ ဝါ၊ အကျိုးသည် လည်းကောင်း။ ပစ္စုပ္ပန် နာမ၊ မည်၏။ အာသန္နကာရဏံ၊ နီးစွာသော အကြောင်းသည်။ ပဒဋ္ဌာန် နာမ၊ ပဒဋ္ဌာန် မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ယတ္ထယတ္ထ၊ အကြင်အကြင် ပရမတ္ထသဘောတရား၌။ လက္ခဏာဒီနိ၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့ကို။ (မယံ၊ တို့သည်။) ဝက္ခာမ၊ ဆိုကုန်လိမ့်အံ့။ တတ္ထတတ္ထ၊ ထိုထို ပရမတ္ထ သဘောတရား၌။ ဣမိနာဝ နယေန၊ ဤနည်းအားဖြင့် သာလျှင်။ တေသံ၊ ထို လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့၏။ နာနတ္ထံ၊ ကွဲပြားကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိ တမ္ပံ၊ [လက္ခဏာသဒ္ဓါ၏ ရှေ့ပုဒ်နှင့် တွဲပုံကို လည်းကောင်း၊ ဝစနတ္ထကိုလည်းကောင်း ကုသလာ မွှော မာတိကာပုဒ် အဖွင့်၌ပြခဲ့ပြီ။ လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပ္ပန် ပဒဋ္ဌာန် တို့၏ အကျယ်ကို ဤ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကို မှီး၍ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ စိတ်ပိုင်း စိတ္တပုဒ်အဖွင့်၌ ဂါထာနှင့်တကွ ပြထားပြီ။]

စိတ္တန္တိ၊ ကား။ (ယံ ဓမ္မဇာတ်၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) အာရမ္မဏံ၊ ကို။ စိန္တေတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ အာရုံကို သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတ်။) စိတ္တံ၊ စိတ္တမည်၏။ ဝိဇာနာတိ၊ သညာသိပုံ ပညာသိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံသိတတ်၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤသည်ကား။ အတ္ထော၊ စိန္တေတိ ဟူသော ဝစနတ္ထ၏ အနက်တည်း။ [ဤအလို “စိန္တဇာတ်၊ တပစ္စည်း။” ၂ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ စိတ္တန္တိ၊ ဟူသော။ ဒေသသဒ္ဓေါ၊ ဤ သဒ္ဓါသည်။ သဗ္ဗ စိတ္တသာဓာရဏော၊ အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော သဒ္ဓါတည်း။

၁။ ဝိဇာနာတိ။ ။ စိန္တေတိ၌ စိတ်ဇာတ်၊ တစ်နည်း-စိန္တဇာတ်သည် ဇာနန အနက်ကို ဟော၏။ ထို ဇာနနလည်း သညာ၏ မှတ်သိ-သိခြင်း၊ ပညာ၏ အပြားအားဖြင့် သိခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ ထို ၂-မျိုး၏ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းဟုပြလို၍ “ဝိဇာနာတိ”ဟု ဝိသိဋ္ဌ(ထူးခြား) အနက်ဟော ဝိသဒ္ဓါနှင့်တကွ ဖွင့်ပြသည်။ ထို တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းဟူသည် အာရုံကို ရအောင်ယူခြင်းတည်း။ [ဝိဇာနာတိတိ သညာပညာကိစ္စဝိသိဋ္ဌံ ဝိသယဂ္ဂဟဏံ အာဟာ-ဋီကာ။ တဒုဘယဝိစုရာ၊ ထို ၂-မျိုး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော။ အာရမ္မဏူပလဒ္ဓိ၊ အာရုံကို ရခြင်းကို (ရအောင် ယူနိုင်ခြင်းကို)။ ဝိဇာနာတိတိ ဣမိနာ ဝုစ္စတိ။-အနုဋီကာ။]

၂။ ယသ္မာ ဝါ။ ။ “အတ္ထဇော သန္တာနံ ဝိနောတိတိ စိတ္တံ”ဟု စိဇာတ်၊ ကတ္တားဟော တ-ပစ္စည်းဖြင့်လည်းကောင်း၊ “ကမ္မကိလေဿဟိ စိယတေတိ စိတ္တံ”ဟု စိဇာတ်၊ ကံဟော တ-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်းပုဒ်ပြီးပုံကို သိပါ။ ဇောဇောရာ၌ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ စိတ္တံဟူသော ဤ သဒ္ဓါ၏ အလုံးစုံသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော သဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တံဟု သာမညဆိုလျှင် ဤ ပထမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်သာမက၊ အားလုံးသော စိတ်တို့နှင့် ဆက်ဆံသော သဒ္ဓါဖြစ်သောကြောင့်။) ဧတ္ထ၊ ဤစိတ်တို့တွင်။ ယံ၊ လောကီယ ကုသလာကုသလကြိယ စိတ္တံ၊ အကြင် လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ တံ၊ ထို လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစိတ်သည်။ ဧဝနဝိထိဝသေန၊ ဧဝံ၊ အဖြစ်ဖြင့်။ အတ္တနော၊ ၏။ သန္တာနံ၊ အစဉ်ကို။ စိနောတိ၊ စိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ မိမိ၏အစဉ်ကို စိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ [ဤနည်း၌ “စိတ္တံ” အရလောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာသာ ရ၏။] ဝိပါကံ၊ ဝိပါကံသည်။ ဝါ၊ ကို။ ကမ္မကိလေသေဟိ၊ ကံ ကိလေသာတို့သည်။ စိတံ၊ စိအပ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ [ဤနည်း၌ “စိတ္တံ” အရ ဝိပါကံ စိတ်သာ ရသည်။]

“အပိစ၊ သည်သာမကသေး။ သဗ္ဗမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော စိတ်သည်လည်း။ ယထာနုရူပတော၊ အကြင်အကြင် လျောက်ပတ်သော သမ္ပယုတ် ဘုံ အာရုံစသော အားဖြင့်။ စိတ္တတာယ၊ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ စိတ္တ ကရုဏတာယ၊ ဆန်းကြယ်သောအမှုကို ပြုလုပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ ဣတိ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ စိတ္တံဟူသော ပုဒ်၌။ အတ္တော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထို စိတ္တတာ စိတ္တကရုဏတာ တို့တွင်။ [ယသ္မာ ရှေ့ကပုဒ်သည် တသ္မာ နောက်က ပုဒ်၌သာ စပ်ရိုးတည်း။ ယောဇနာ၌ သရာဂံ စိတ္တံ-စသည်ကိုကြည့်၍ “တတ္ထတေသု စိတ္တေသု” ဟု စွဲလေသည်။] ယသ္မာ၊

တစ်စိတ်တည်းဖြင့် ၇-ကြိမ် ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “မိမိ၏အစဉ်ကို စိသည်”ဟုဆို၏။ ပဉ္စဝိညာဉ် သမ္ပုဋ္ဌိဗျူင်း သန္တီရုဏအဖြစ်အားဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဘဝင်အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ဝိပါကံဖြစ်ရာ၌ “ထိုဝိပါကံကို အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော ကိလေသာ မကင်းသော ရှေးကံက စိအပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပဋိသန္ဓေ၊ ဘဝင်၊ ဘဝင်နောက် စုတိဖြစ်ရာ၌လည်း ထို့အတူရှေးကံကပင် စိအပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း “ကံ-ကိလေသာတို့သည် စိတန်းထားအပ်”ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ စိရာ၌ အဝိဇ္ဇာတဏှာတည်းဟူသော ကိလေသာအဖော်လည်း ပါရသေးသောကြောင့် “ကမ္မကိလေသေဟိ”ဟု ဆိုသည်။

၁။ အပိ ၈။ ပ။ စိတ္တံ။ ။ “ယသ္မာ ဝါ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော နည်း၌ ကတ္တုသာမိ ကမ္မသာမိ ၂-မျိုးလုံး၌ပင် အာဝဇ္ဇန်းဗျေ ဟူသော ကြိယာစိတ်၊ အဆုံးစောစိတ်များမပါ။ မှန်၏။-“မိမိတည်းဟူသော စိတ်ကို စိတတ်၏” ဟုရာ၌ အဋ္ဌကထာဝယ် “ဧဝနဝိထိဝသေန”ဟု ဆိုသော်လည်း ဋီကာ၌ “အာသေဝနပစ္စယဘာဝေန စိနောတိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် အဆုံးသာ သည် အာသေဝနပစ္စည်း၊ မတပ်၊ မဂ်စောများလည်း အာသေဝနပစ္စည်း မတပ်။ ထိုသို့ ထိုစိတ်များ ကျန်သေးရကား အခြားတစ်နည်းကိုပြပြန်လို၍ “အပိ ၈” စသည်ကို မိန့်သည်။

ကြောင့်။ သရာဂံ၊ ရာဂနှင့်တကွဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ အညဒေဝံ၊ သဒေါသ
သမောဟ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ သဒေါသံ၊ ဒေါသနှင့် တကွ
ဖြစ်သော။ (စိတ္တံ၊ သည်။) အညံ (၈၀)၊ သရာဂံ သမောဟ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုး
တစ်ခြား သာတည်း။ သမောဟံ၊ သော။ (စိတ္တံ။) အညံ(၈၀)၊ သရာဂ သဒေါသ
စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရ စိတ်သည်။
အညံ(၈၀)၊ ရူပါဝစရစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ရူပါဝစရာဒိသောဒံ၊
ရူပါဝစရ အစရှိသော အပြားရှိသော စိတ်သည်။ အညံ(၈၀)၊ ကာမာဝစရစိတ်
စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ရူပါရုံ ဟူသော အာရုံရှိသော
စိတ်သည်။ (အာရမ္မဏ တစ်ပုဒ်ကျေ။) အညံ(၈၀)၊ သဒ္ဓါဒိအာရမ္မဏစိတ်တို့မှ
တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ သဒ္ဓါဒိအာရမ္မဏံ၊ သဒ္ဓါဒိအာရုံဟူသော အာရုံ
ရှိသောစိတ်သည်။ အညံ(၈၀)၊ ရူပါဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။
ရူပါရမ္မဏေသုစာပိ၊ ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်တို့တွင်လည်း။ နီလာရမ္မဏံ၊
အညိုအာရုံ ဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်သည်။ အညံ(၈၀)၊ ပိတာဒိအာရမ္မဏ
စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ ရူပါရမ္မဏေ သုစာပိ၊ ရူပါရုံ ဟူသော အာရုံ
ရှိသော စိတ်သည်။ အညံ(၈၀)၊ ပိတာဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား
သာတည်း။ ပိတာဒိ အာရမ္မဏံ၊ ပိတာဒိအာရုံ ဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်သည်။
အညံ(၈၀)၊ နီလာဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ သဒ္ဓါ
ဒိအာရမ္မဏေသုပိ၊ သဒ္ဓါဒိအာရမ္မဏ စိတ်တို့၌လည်း။ ဒေသေဝ နယော၊ ဤနည်း
ပင်တည်း။

စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗေသုပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တောသု၊ ဤ သရာဂ
အစရှိသော စိတ်တို့တွင် ။ ဟိနံ ဟိနစိတ်သည်။ အညံ(၈၀)၊ မဇ္ဈိမ ပဏီတ
စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ မဇ္ဈိမံ၊ မဇ္ဈိမ စိတ်သည်။ အညံ (၈၀)၊ ဟိန
ပဏီတ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ ပဏီတံ၊ ပဏီတ စိတ်သည်။
အညံ(၈၀)၊ ဟိနမဇ္ဈိမ စိတ်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။ ဟိနာဒိသုပိ၊
ဟိနစိတ် အစရှိသည် တို့တွင်လည်း။ ဆန္ဒာဓိပတေယျံ၊ ဆန္ဒာဓိပတိကြောင့်
ဖြစ်သောစိတ်သည်။ အညံ (၈၀)၊ ဝီရိယာ ဓိပတေယျစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုး
တစ်ခြားသာတည်း။ ဝီရိယာဓိပတေယျံ၊ သည်။ အညံ(၈၀)၊ ဆန္ဒာဓိပတေယျစိတ်
စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ စိတ္တာဓိပတေယျံ၊ သည်။ အညံ(၈၀)၊
ဆန္ဒာဓိပတေယျစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြား သာတည်း။ ဝိမံသာဓိပတေယျံ၊
သည်။ အညံ (၈၀)၊ ဆန္ဒာဓိပတေယျစိတ် စသည်တို့မှ တစ်မျိုးတစ်ခြားသာတည်း။

တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အဿ၊ ထိုစိတ်၏။ ဣမေသံ။ပ။ ပဏီတာဓိပတိနံ၊ ဤသမ္ပယုတ်၊ ဘုံ၊အာရုံ၊ ဟိန၊ မံဇ္ဈိမ၊ ပဏီတာ၊ အဓိပတိတို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ စိတ္တတာ၊ စိတ်ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ [ဆန်းကြယ်ဟူသည် စိတ်တစ်ခုနှင့် တစ်ခုမတူထူးခြား ကွဲပြားခြင်းတည်း။]

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သရာဂ-အစရှိသော စိတ်တို့တွင်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ခုသော စိတ်သည်သာလျှင်။ ဧဝံစိတ္တံ၊ ဤသို့ ဆန်းကြယ်သည်။ (သမ္ပယုတ်စသော အားဖြင့် ဆန်းကြယ်သည်။) ကာမနဟောတိ၊ အကယ်၍ကား မဖြစ်နိုင်ပါပေ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် မဖြစ်နိုင်ပါသော်လည်း။ "စိတ္တာနံ၊ ဆန်းကြယ်သော စိတ်တို့၏။ အန္တောဂဓတ္တာ၊ အတွင်းဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပါဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧတေသု၊ ဤစိတ်တို့တွင်။ ယံကိဉ္စ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကမ္ပိ၊ တစ်ခုသော စိတ်ကိုလည်း။ စိတ္တတာယ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ၄၁။ ဝဋ္ဋတိ၊ သင့်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ထာဝ၊ စိတ္တကရဏတာယမှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာယ၊ သော။) စိတ္တတာယ၊ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ စိတ္တကရဏတာယ၊ ဆန်းကြယ်သော အမှုကို ပြုလုပ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (စိတ္တံ၊ စိတ္တ မည်သနည်း။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ဟိ၊ အဖြေကို ဆိုဦးအံ့။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ လောကသ္မိ၊ လောက၌။ စိတ္တကမ္ပတော၊ အဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်ထက်။ ဥတ္တရိ၊ အလွန်။ အညံ၊ အခြားသော။ စိတ္တံ နာမ၊ ဆန်းကြယ်သော အရာဝတ္ထု

၁။ စိတ္တာတာ။ ။ ဤနည်း၌ စိတ္တသဒ္ဓါသည် ဝိစိတ္တအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကတည်း။ သရာဂစိတ်နှင့် သဒေါသစိတ် သမောဟစိတ်တို့၏ မဘူခြင်းကို "ဆန်းကြယ်သည်"ဟု ဆိုသည်။ "သရာဂံ" စသည်သည် သမ္ပယုတ်အားဖြင့် ဆန်းကြယ်ပုံ၊ "ကာမာဝစရံ" စသည်ကား ဘုံအားဖြင့် ဆန်းကြယ်ပုံ၊ "ဓူပါရမ္ပကံ" စသည်မှာ အာရုံအားဖြင့် ဆန်းကြယ်ပုံတည်း။ ဟိန-စသည်နှင့် အဓိပတိ ဆန်းကြယ်ပုံမှာ တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီ။

၁။ စိတ္တာနံ အန္တောဂဓတ္တာ။ ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ၌ စိတ္တဟူသော အမည်သည် စိတ်တစ်ခုတစ်ခု၏သာ အမည်တည်း။ ဆန်းကြယ်ပုံ ပြရာ၌ ကား တစ်ခုတည်းဖြင့် ပြ၍မဖြစ်။ စိတ်အများပေါင်းမီမှ တစ်ခုနှင့်တစ်ခု မတူကြောင်း ထင်ရှားသောကြောင့် စိတ်အများကို ပြရသည်။ သို့ဖြစ်၍ အဘယ်ကြောင့် စိတ်တစ်ခုတည်းကို ဝိစိတ္တအနက်ကြောင့် စိတ္တမည်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိရကား "စိတ္တာနံ ပနအန္တောဂဓတ္တာ" ဟု မိန့်သည်။ စိတ်အများ၏ ဆန်းကြယ်ပုံကို စိတ်တစ်ခုတည်း၌ တင်စား၍ ဧကသေယျုပစာရ-အားဖြင့် စိတ်တစ်ခုတည်းကို "ဆန်းကြယ်သည်"ဟု ဆိုထားသည်ဟူလို။ ဥပမာ-တောင်ကြီး ၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို မြင်ရာ၌ ထို တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုပင် "ပဗ္ဗတော ဒိဋ္ဌော-ငါသည် တောင်ကြီးကို မြင်အပ်ပြီ" ဟု ပြောသကဲ့သို့ တည်း။ [နည်း ၄၀-က "သမုဗ္ဗေါ ဒိဋ္ဌော" နှင့် သဘောတူပင်။]

ပဒဘာဇနိ]

ဘာသာဋီကာ

၆၁

မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ တသ္မိပိ^၁ ၊ ထို အဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်တွင်လည်း။ စရဏံ နာမ^၂ ၊ စရဏ မည်သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အရုပ်လည်း။ အတိစိတ္တမေဝံ၊ အလွန် ဆန်းကြယ်သည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ တံ၊ ထို စရဏ မည်သော ပန်းချီရုပ်ကို။ ကရောန္တာနံ၊ ပြုလုပ်ကြကုန်သော။ စိတ္တ ကာရာနံ၊ ပန်းချီဆရာတို့၏။ (စိတ္တသညာ၊ စိတ္တကြိယာ-တို့၌ စပ်။) ဧတ္ထ၊ ဤ ကားပုံပေါ်၌။ ဧဝံ ဝိဓာနိ၊ ဤသို့ အပြားပြားကုန်သော။ ရူပါနိ၊ အရုပ်တို့ကို။ ရူပါနိတိ ဗိမ္ဗာနိ။ -ဋီကာ။ ကာတဗ္ဗာနိ၊ ပြုထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ စိတ္တသညာ၊ စိတ်၏ အမှတ်အသားသည်။ (စိတ်ကူးဉာဏ်သည်။) ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ [ရှေးနိဿယ ၌ “စိတ္တသညာ- ဆန်းကြယ်သော သညာသည်” ဟု ရှိ၏။] တာယ စိတ္တသညာယ၊

၁။ တသ္မိပိ။ ။ ယောဇနာ၌ “ဝိ-သဒ္ဓါသည် စိတ်ကိုဇ်၏” ဟု ဆို၏။ ထိုအဆိုကို ရှေးနိဿယ မကြိုက်၍ “လောက၌ဆန်းကြယ်သော အမှုအပေါင်းရှိ၏။ ထိုအမှုအပေါင်း၌ ပန်းချီအမှုသည် ဆန်းကြယ်၏။ ထိုအမှု၌လည်း လက်စွမ်းပြ ရေကမည်သော ပန်းချီမှုက အလွန်ဆန်းကြယ်သည်” ဟု အခြား ပန်းချီမှုကို ဇ်သည်ဟု ဆိုသည်။ [မိမိကား “အက္ခရာပါသယော” ၌ အပိုကဲ့သို့ ရှေ့ကားကိုဇ်သော ရိုးရာ အပေက္ခာဟုပင် ထင်သည်။]

၂။ စရဏံ နာမ စိတ္တံ။ ။ ဤပါဠိသည် နန္ဒသံယုတ်၊ ပုပ္ဖဝဂ်-ပါဠိတော်တည်း။ ထို အဋ္ဌကထာ၌ “စရဏံ နာမ စိတ္တန္တိ-ဝိစရဏစိတ္တံ (ထိုထို ဤဤ လှည့်လည်တတ်သော) ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီကားပုံ” ဟု ဖွင့်၏။ [“စရဏ-လှည့်လည်ကြောင်း” ဟု ကရိုဏ်းအနက် ပေးရိုးရှိသော်လည်း ထိုအနက်မှာ ခြေထောက်ကို အရကောက်ရာ၌ သာလျော်၏။ ဤပန်းချီကား ပုံကား သူ့ကိုပြဖို့ရန် သွားသူတို့က ယူဆောင်သဖြင့် ဟိုအရပ် ဤအရပ်သို့ လှည့်လည်တတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သံယုတ် အဋ္ဌကထာ အလိုအားဖြင့် ကတ္တုသာဓံ ကြံရပါသည်။ ဋီကာ၌ကား “ဂဟေတွာ စရိတဗ္ဗစိတ္တပဋေယု၍ လှည့်လည်အပ်သော ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီကား” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “စရိတဗ္ဗစရဏံ” ဟု ကမ္မသာဓံ ပြုစေလိုဟန် တူသည်။ “လှည့်လည်အပ်” ဟူရာ၌လည်း “ဂဟေတွာ စရိတဗ္ဗ” ကို ထောက်၍ “ယူသွားအပ်” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။]

ချဲ့ဦးအံ့-သင်္ခါ အမည်ရှိသော ပါသဏ္ဌာအယူကို ယူကြသော ပုဏ္ဏားတို့သည် ပန်းချီ ရေးဖို့ရန် အဝတ်ကားပေါင်ကို ပြု၍ ထို အဝတ်ကားပေါင်ပေါ်၌ သုဂတိဘဝ ရောက်နေကြသော နတ်သမီးနတ်သား ဥယျာဉ် ဗိမာန်စသော သပဗ္ဗတ္တိအရုပ်များကိုလည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ ရောက်နေကြသော ငရဲသူငရဲသား စသော ဝိပဗ္ဗိတိအရုပ်များ ကိုလည်းကောင်း (ဘုရားတန်ဆောင်း တို့၌ ရှေးဆတ်က ရေးသားထားသကဲ့သို့) ဆန်းဆန်းကြယ်ကြယ် ရေးသား၍ ထိုပန်းချီကားကို ပြပြီးလျှင် “မည်သည့်ကောင်းမှုကြောင့် ဤသဗ္ဗတ္တိ (ပြည့်စုံသော ပုံသဏ္ဌာန်) ကို ရကြ၏။ မည်သည့်မကောင်းမှုကြောင့် ဤဝိပဗ္ဗတ္တိ (ပျက်စီးသော မကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်) ကို ရကြ၏” ဟု ပြောပြ၍ လှည့်လည်ကြ သတတ်-နန္ဒသံယုတ်-အဋ္ဌကထာ။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “စရဏံ နာမ၊ လက်စွမ်းပြခြင်းငှာ သွားလေရာရာ ဆောင်ယူအပ်သော လက်စွမ်းပြပုံမည်သည်” ဟု ပေး၏။]

ထို စိတ်၏ အမှတ်အသားကြောင့်။ (ထို စိတ်ကူးညာဏ်ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-၌ စပ်။) လေခါဂ္ဂဟဏရဉ္စနဥဇ္ဈောတနဝတ္တနာဒိနိပ္ပာ ဒိကာ။ စုတ်တံကိုင်မှု၊ ဆေးရေးမှု၊ အရောင်တင်မှု၊ ရွဲလုံး ရွဲပြောက်ချမှု အစရှိသော အလုပ်ကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော။ စိတ္တကြိယာ၊ စိတ်၏အမှုအရာတို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [ရှေးနိဿယ ၌ “စိတ္တကြိယာ- ဆန်းကြယ်သော ကြိယာတို့သည်” ဟု ပေး၏။ စိတ်၏ အရင်းခံပုံကို ပြသောအရာဖြစ်၍ “စိတ်” ဟုသာ ပေးသင့်၏။]

တတော၊ ထိုမှ နောက်၌။ စရဏသင်္ခါတော၊ စရဏဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော။ စိတ္တော၊ ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီကား၌။ အညတရံ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ပိစိတ္တံ၊ ထူးဆန်းသော။ (အထူးသဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။) ရူပံ၊ အရုပ်သည်။ နိပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပြီးစီး၏။ တတော၊ ထို မူလအရုပ် ပြီးစီးရာအခါမှ။ ပရံ၊ ၌။ ဣမဿ ရူပဿ၊ ဤ အရုပ်၏။ ဥပရိ၊ အထက်၌။ (အပေါ်က။) ဣဒံ၊ ဤအရုပ်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေသင့်၏။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (အောက်က။) ဣဒံ၊ သည်။ ဟောတု၊ ဥဘယပဿေ၊ ၂-ဖက်သော ဘေး၌။ (ဘေး ၂-ဖက်က။) ဣဒံ၊ ဤ အရုပ်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေသင့်၏။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေတွာ၊ ကြံစည်ပြီး၍၊ (စိတ်ကူးပြီး၍။) ယထာ စိန္တိတေန၊ အကြင်အကြင် ကြံစည်အပ်သော။ (အကြင် အကြင် စိတ်ကူးအပ်သော။) ကမေန၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သေသစိတ္တရူပနိပ္ပာဒနံ၊ မူလအရုပ်မှ ကြွင်းသော ဆန်းကြယ်သော အရုပ်ကို ပြီးစေခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

[ပန်းချီရေးခြင်း၏ နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧဝံ-စသည် မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ လောကော၊ ၌။ ပိစိတ္တံ၊ ထူးဆန်းသော။ (အထူးသဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။) သိပ္ပဇာတံ၊ အတတ်မျိုးသည်။ အတ္တိ၊ ၏။ တံ သဗ္ဗံ၊ ထို အလုံးစုံသော အတတ်မျိုးကို။ စိတ္တေနော၊ စိတ်သည်သာလျှင်။ (အကြောင်းရင်း စိတ်ကသာ။) ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏။

၁။ လေခါပ။ နိပ္ပာဒိကာ။ ။ လိနီယတိ တောယာတိ လေခါ-ရေးသားကြောင်း စုတ်တံ။ လေခါယ+ ဂဟဏံ-လေခါဂ္ဂဟဏံ။ ရဉ္စိယတော၊ ဆေးဆိုးခြင်း(ဆေးရေးခြင်း)။ ရဉ္စနံ။ ဥဇ္ဈောတိယတော၊ တောက်ပစေခြင်း(အရောင်တင်ခြင်း) ဥဇ္ဈောတနံ၊ ခြင်း။ နှုတ်ခမ်းနေရာ၌ အနီး ချက်ခုံးမွေးနေရာ၌ အနက် စသည်ဖြင့် ဆေးရောင်တင်ခြင်းကို “ဥဇ္ဈောတနံ” ဟု ဆိုသည်။ ဝတ္တတိ အာဝတ္တတိ၊ လည်တတ် လုံးတတ်၏။ ဣတိ ဝတ္တနံ။ ရွဲလုံး ပုလဲလုံး စသည်ကို “ဝတ္တနံ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။ တာနိ+အာဒိ ယေသံတိ လေခါပ။ ဝတ္တနာဒိနိ၊ တေသံ+နိပ္ပာဒိကာ လေခါပ။ နိပ္ပာဒိကာ။

[စိတ္တကရုဏတာယ ၏ နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧဝံ-စသည် မိန့်။]

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣမာယ ကရုဏာဝိစိတ္တတာယ ဤ ပြုလုပ်အပ်သော အမှု၏ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တဿ တဿ စိတ္တဿ၊ ထိုထို ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီရုပ်ကို။ နိပ္ပာဒကံ၊ ပြီးစေတတ်သော။ စိတ္တမ္ပိ၊ အရင်းခံ စိတ် သည်လည်း။ တထေဝ၊ ထို ပန်းချီရုပ် အတူသာလျှင်။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ (ချီးမွမ်းဖွယ်ရာ သမ္ဘာဝနာ တစ်နည်းကား။) ယထာ စိန္တိတဿ၊ အကြင်အကြင် ကြံစည်အပ်ပြီးသော။ (အကြင်အကြင်စိတ်ကူးထားသော။) အနဝသေသဿ၊ အကြွင်းမရှိသော အရပ်၏။ အနိပ္ပဇ္ဇတော၊ မပြီးစီးနိုင်ခြင်းကြောင့်။ (စိတ်ကူးသလောက်လက်မမြောက်သောကြောင့်။) တတောပိ၊ ထိုအဆန်းတကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော ပန်းချီရုပ်ထက်လည်း။ စိတ္တမေဝ၊ အရင်းခံစိတ်သည်သာ။ စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။ ...တေန၊ ကြောင့်။ ဘဂဝါ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌံ၊ ဝေါဘိက္ခဝေ။ ပ။ စိတ္တတရန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။ [ဤ ပါဠိတော်သည် “ယထာ စိန္တိတဿဝါ” ဟု တက်လာသော စကား၏ သာဓက ဖြစ်၏။ အနက်ကား- ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဝေါ၊ သင်တို့သည်။ စရဏံ နာမ၊ စရဏံ မည်သော။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော အရပ်ကို။ ဒိဋ္ဌံ၊ မြင်အပ်ဖူးသလော။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ ဧဝံ ဘန္တေ၊ မေးတော်မူသည့် အတိုင်းပါဘုရား။ (မြင်အပ်ဖူးပါသည်-ဟုလို။) ဣတိ၊ ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စရဏံ၊ စရဏံ မည်သော။ တမ္ပိ စိတ္တံ၊ ထို ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီရုပ်ကိုလည်း။ စိတ္တေနေဝ၊ စိတ်ဖြင့်သာလျှင်။ စိန္တိတံ၊ ကြံစည်အပ်ပြီ။ (စိတ်ကူးအပ်ပြီ။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စရဏေန၊ မည်သော။ တေနပိ စိတ္တေန၊ ထိုဆန်းကြယ်သော ပန်းချီရုပ်ထက်လည်း။ စိတ္တယေဝ၊ စိတ်သည်သာ။ (စိတ်ကသာ။) စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။]

၁။ ကရုဏာဝိစိတ္တတာယ။ ။ “ကရုဏာ ဝိစိတ္တတာယ” ဟူသော ဤ ဟိတ်ကို ကြည့်၍ “စိတ္တ ကရုဏတာယ-ပြုအပ်သော ပန်းချီစသောအမှု (ဂတိ စသောအကျိုး) ၏ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ရှေးနိဿယ၌ တစ်နည်းပေး၏။ သို့သော် “တဿတဿ စိတ္တဿ နိပ္ပာဒကံ စိတ္တမ္ပိ” ဟူသော နောက်စကားကို ထောက်လျှင် “ပြီးစေတတ် ပြုတတ်သော စိတ်” ဟု အဓိပ္ပာယ်ရ၏။ ဤသို့ အဓိပ္ပာယ်ရသောကြောင့် “စိတ္တကရုဏ ဆန်းကြယ်သောအလုပ် (ပန်းချီရုပ်ဂတိ စသည်၌ အစွဲတ္တိက ဆန်းကြယ်ပုံ) ကို ပြုလုပ်တတ်” ဟူသော ကတ္တာအနက်က သာ၍ထင်ရှားရကား ထို ကတ္တာအနက်ကိုသာ ပေးထားပါသည်။ ဤနည်း၌ “စိတ္တကရုဏ” ဟု ဆိုလိုလျက် “ကရုဏ” ဟူသော နောက်ပုဒ်တို့ ရှေ့၌ “စိတ္တ” ဖြစ်သည်ဟု ကြံပါ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (ဆန်းကြယ်သော ပန်းချီဆေးရေးရုပ်ကို ပြုလုပ်တတ် ပုံမှတစ်ပါး ထိုထိုဂတိတို့၌ အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှု ပြုလုပ်တတ်ပုံကို ဆိုဦးအံ့။) ဒေဝမနုဿနိရယ (ပေတ) တိရစ္ဆာနဘောဒါသု၊ ဒေဝဂတိ၊ မနုဿဂတိ၊ နိရယဂတိ၊ ပေတဂတိ၊ တိရစ္ဆာနဂတိ အပြားရှိကုန်သော။ [ရှေးစာအုပ်များ၌ “ပေတ” ကျသည်။] ဂတိသု၊ ဂတိ ၅-ပါးတို့၌။ ကမ္မလိင်္ဂသညာ ဝေါဟာရာဒိဘောဒံ၊ ကံ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၊ အမှတ်သညာ၊ အခေါ်အဝေါ် အစရှိသော အပြားရှိသော။ အဇ္ဈတ္တိကံ^၁ ၊ အတ္တကို စွဲမှီ၍ဖြစ်သော။ (ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓဖြစ်သော။) ယဒေကံ စိတ္တံ၊ အကြင် ဆန်းကြယ်သော အမှုသည်။ အတ္တိ၊ ၏။ တမ္ဗိ၊ ထို ဆန်းကြယ်သော အမှုကိုလည်း။ စိတ္တကတမေဝ၊ စိတ်သည် ပြုအပ်သည်သာ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယကမ္မာဒိဘောဒံ၊ ကာယကံ အစရှိသော အပြားရှိသော။ ဒါနသီလဝိဟိံသာ သာဓဋ္ဌယျာဒိ နယပ္ပဝတ္တံ၊ ပေးကမ်းခြင်း၊ သီလဆောက်တည်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲခြင်း၊ ကောက်ကျစ် စဉ်းလဲသူ၏ အဖြစ် အစရှိသော နည်းအားဖြင့် ဖြစ်သော။ ကုသလာကုသလကမ္မံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံသည်။ စိတ္တနိပ္ပာဒိတံ၊ စိတ်သည် ဖြစ်စေအပ်သော။ ကမ္မနာနတ္တံ၊ ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ စ၊ ဆက်။ ကမ္မနာနတ္တေနေဝ၊ ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ ဘာသု တာသု ဂတိသု၊ ထိုထို ဂတိတို့၌ ။ ဟတ္ထပါဒကဏ္ဍဥဒရဂိဝါ မုခါဒိသဏ္ဌာနဘိန္န၊ လက်သဏ္ဌာန်၊ ခြေသဏ္ဌာန်၊ နားသဏ္ဌာန်၊ ဝမ်းသဏ္ဌာန်၊ လည်ပင်းသဏ္ဌာန်၊ ချက်နှာသဏ္ဌာန် အစရှိသော ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့် ကွဲပြားသော။ လိင်္ဂနာနတ္တံ^၂ ၊ အသွင် သဏ္ဌာန်၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

၁။ အဇ္ဈတ္တိကံ။ ။ အဇ္ဈတ္တိကာယတန ၆-ပါးကို ယူမည်နိုး၍ “ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ ဝဒတိ” ဟု ငိုကာဖွင့်၏။ ဇိဝိတိန္ဒြေနှင့်စပ်သော တစ်ကိုယ်လုံးကို “အဇ္ဈတ္တိက” ဟုယူပါ-ဟူလိ။

၂။ လိင်္ဂနာနတ္တံ။ ။ “လိင်္ဂံ ဟတ္ထာ ဒိသဏ္ဌာနံ” ဟု ဘာဝရုပ်အခန်း၌ လာလတ္တံအတိုင်း လိင်္ဂနာနတ္တံကို “သဏ္ဌာန နာနတ္တံ” ဟု ငိုကာဖွင့်၏။ ဤအဖွင့် အလိုအားဖြင့် “လိင်္ဂနှင့် သဏ္ဌာနကို သဘောတူ” ဟု မှတ်ပါ။ “လိင်္ဂ” ယသ အတ္ထိတိ လိင်္ဂံ ဟု ဖြစ်၍ သရီရ(ဗာန်ကိုယ်လုံး)ကို အရကောက်ပြီးလျှင် ထိုကိုယ်၏နာနတ္တံကို “လိင်္ဂနာနတ္တံ” ဟုလည်း တစ်နည်း ဖွင့်သည်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ “အရင်းခံစိတ်၏ ဆန်းကြယ်မှုကြောင့် ကံအမျိုးမျိုး ကွဲပြားရ၏။ ကံ၏ ကွဲပြားမှုကြောင့် ကံအကျိုးပေးရာ ဘဝဂတိတို့၌ လက်ခြေစသော ပုံသဏ္ဌာန်များ ကွဲပြား ရ၏။ ပုံသဏ္ဌာန် ကွဲ ပြားမှုကြောင့် ဤသူကား အမ၊ ဤသူကား အထီး (မိန်းမ-ယောက်ျား) ဟု အမှတ်သညာ ကွဲပြားရ၏။ သညာ၏ ကွဲပြားမှုကြောင့် အမ-အထီး (မိန်းမ-ယောက်ျား) ဟု အခေါ်အဝေါ်ကွဲပြားရ၏။ အခေါ်အဝေါ် ကွဲပြားမှုကြောင့် မိန်းမ ဖြစ်ရပါလိ၏၊ ယောက်ျား

လိင်နာနတ္တတော၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
ယထာဂဟိတသဏ္ဌာနဝသေန၊ အကြင် အကြင်စိတ်ဖြင့် မှတ်ယူအပ်သော ပုံသဏ္ဌာန်၏
အစွမ်းဖြင့်။ အယံ၊ ဤသူကား။ (ဤသို့ ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူကား။) ဣတ္ထိ၊ မိန့်မံတည်း။
(အမတည်း။) အယံ၊ ဤသူကား။ (ဤသို့ ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူကား။) ပုရိသော၊
ယောက်ျားတည်း။ (အထီးတည်း။) ဣတိ၊ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာယ၊ ဖြစ်သော။
သညာယ၊ အမှတ်သညာ၏။ နာနတ္တံ၊ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။
သညာနာနတ္တတော၊ အမှတ်သညာ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သညာနုရူပေန၊
အမှတ်သညာအား လျော်သောအားဖြင့်။ ဣတ္ထိတိ ဝါ၊ မိန်းမဟူ၍ လည်းကောင်း။
(အမဟူ၍လည်းကောင်း။) ပုရိသောတိ ဝါ၊ ယောက်ျားဟူ၍လည်းကောင်း။
(အထီးဟူ၍လည်းကောင်း။) ဝေါဟရန္တာနံ၊ ခေါ်ဝေါ်ကြသူတို့၏။ ဝေါဟာရနာနတ္တံ၊
အခေါ်အဝေါ်၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။

[ကမ္မ လိင်သညာဝေါဟာရာဒိဘောဒံ-ဟူသော အကျဉ်းသေခံပ စကား၌
ဝေါဟာရတိုင်အောင် အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ အာဒိ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့်
“ဝေါဟာရနာနတ္တဝသေန ပန” စသည် မိန့်။]

ပန၊ ကား။ (အတိတ်ကံကြောင့် နာနတ္တ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကံကြောင့်
အနာဂတ်၌ နာနတ္တဖြစ်ပုံကို ဆိုဦးအံ့။) ဝေါဟာရနာနတ္တဝသေန၊ အခေါ်အဝေါ်၏
ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣတ္ထိ၊ သည်။ ဘဝိဿာမိ၊
ဖြစ်အံ့။ (ဖြစ်ရလိ၏။) ပုရိသော၊ သည်။ ဘဝိဿာမိ။ ခတ္တိယော၊ ခတ္တိယသည်။
ဘဝိဿာမိ၊ ဗြာဟ္မဏော၊ ပုဏ္ဏားသည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဖြစ်အံ့။ (ဖြစ်ရလိ၏။) ဣတိ
ဝေ၊ ဤသို့ တောင့်တ၍။ တဿ တဿ အတ္တဘာဝဿ၊ ထိုထို အတ္တဘာဝကို၊
ဇနကံ၊ ဖြစ်စေတတ်သော။ ကမ္မံ၊ ပစ္စုပ္ပန် ကံကို။ ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏။ တသ္မာ၊
ကြောင့်။ (ဣတ္ထိ ဘဝိဿာမိ-စသည်ဖြင့် တောင့်တ၍ ထိုထို အတ္တဘာဝဇနကံ၏
ပြုအပ်သည့်အတွက်၊ ဝေါဟာရနာနတ္တတော၊ အခေါ်အဝေါ်၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်
ကြောင့်။ ကမ္မနာနတ္တံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဖြစ်ရပါလိ၏၊ ခတ္တိယ ဖြစ်ရပါလိ၏” စသည်ဖြင့် တောင့်တ၍ ထိုထိုကံကို ပြသဖြင့်
ရောက်လေရာဘဝ၌ ကံကွဲပြားမှုထပ်၍ ဖြစ်ရပြန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဂတိကွဲပြားပုံ၊ ထိုထို
ဂတိ၌ အပါဒက ဒွိပါဒက စသည် ကွဲပြားပုံ၊ ထိုထို ဥပပတ္တိ၌ ဥစ္စ နိစ-စသည် ကွဲပြားပုံ၊
ထိုထို အတ္တဘော၌ သုဝဏ္ဏံ ဒုဗ္ဗဏ္ဏ-စသည် ကွဲပြားပုံ၊ လာဘ အလာဘ-စသည် ကွဲပြားပုံ
ဤအလုံးစုံကို ကံ၏အရင်းခံဖြစ်သော စိတ်သည်သာ ပြုအပ်ပါသည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

[ပစ္စုပ္ပန်ကံကြောင့် အနာဂတ်ကိုပြုလျက် သံသရာစက်လည်ပုံ ဝဋ်စွသမုပ္ပါဒ်ကို ပြလိုရကား “တံပနေတံ” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ တံတေ ကမ္မနာနတ္တံ၊ ထို ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ် သည်။ ယထာ ပတ္တိတံ၊ အကြင်အကြင် တောင့်တအပ်သော။ ဘဝံ၊ ကို။ နိဗ္ဗတ္တေန္တံ၊ ဖြစ်စေလတ်သော်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဂတိဝသေန၊ ဂတိ၏အစွမ်းဖြင့်။ နိဗ္ဗတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဂတိအစွမ်းဖြင့် ဖြစ်စေသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကမ္မနာနတ္တတော၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဂတိနာနတ္တံ၊ ဂတိ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

စ၊ ဆက်။ ကမ္မနာနတ္တေနော၊ ကံ၏ ကွဲပြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ တေသံ၊ တေသံ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ တဿာ တဿာ ဂတိယာ၊ ထိုထို ဂတိ၌။ အပါဒက ဒွိပါဒကာဒိတာ၊ အခြေမရှိသော သတ္တဝါ၊ အခြေ ၂-ချောင်းရှိသော သတ္တဝါ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (ပညာယတိ-၌ စပ်။) တဿာ တဿာ ဥပပတ္တိယာ၊ ထိုထို အမျိုးစာတ၌။ [နောက်၌ ဖွင့်လတ္တံ့။] ဥစ္စနိစာဒိတာ၊ မြင့်မြတ်သော သတ္တဝါ ယုတ်နိမ့်သော သတ္တဝါ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ တသ္မိံ တသ္မိံ အတ္တဘာဝေ၊ ထိုထို အတ္တဘော ၌။ (ထိုထို ဥပပတ္တိ၌။) သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏာဒိတာ၊ ကောင်းသော အဆင်းရှိသော သတ္တဝါ မကောင်းသောအဆင်း ရှိသော သတ္တဝါ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ လောကဓမ္မေသု၊ လောကဓံတို့၌။ လာဘာ လာဘာဒိတာ စ^၁ ၊ လာဘ်ရခြင်း လာဘ်မရခြင်း အစရှိ သည်တို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗံ၊ သော။ ဒေဝမနုဿနိရယ(ပေတ) တိရတ္တာနဘောဒါသု၊ ကုန်သော။ ဂတိသု၊ တို့၌။ ကမ္မလိင်္ဂံသညာ ပေါဟာရာဒိဘောဒံ၊ သော။ အဇ္ဈိတ္တိကံ၊ သော။ ဧတံစိတ္တံ၊ ဤ ဆန်းကြယ်သော အမှုကို။ စိတ္တေနော၊ စိတ်သည်သာ။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁။ အပါဒကပလောဘာဒိတာ။ ။ အာဒိသဒ္ဓါ ၄-ခုတို့ဖြင့် နောက်လာမည့် သုတ်၌ “ဂတိယာ နာနာကရဏံ ပညာယတိ-အပါဒါ ဒွိပါဒါ စတုပ္ပဒါ” စသည်ဝယ် စတုပ္ပဒါစသည်ကို လည်းကောင်း၊ “ဥပပတ္တိယာ ဥစ္စနိစတာ၊ ဟိနပဏိ တတာ” စသည် ဝယ် ဟိန ပဏိတတာ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ အတ္တဘာဝေပသုဝဏ္ဏ ဒုဗ္ဗဏ္ဏတာ၊ သုဇာတ ဒုဇ္ဈာတတာ” စသည်ဝယ် သုဇာတဒုဇ္ဈာတ စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ လောကဓမ္မေပ။ လာဘာ လာဘော၊ ယဿ ယသေ” စသည်ဝယ် ယသ အယသ စသည်ကိုလည်းကောင်း ယူပါ-ဟု ငိုကာဖွင့်သည်။

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၆၇

သွာယံ (သော+အယံ) အတ္ထော၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသော ဤ အနက်ကို။ (ကမ္မနာနတ္ထ-စသည်ကြောင့် လိင်္ဂနာနတ္ထ-စသည် ဖြစ်ရ၏ဟူသော အနက်ကို။) သံဂီတိ အနာရုဋ္ဌဿ၊ သံဂါယနာ ၃-တန်သို့ မတက်ရောက်သော။ (သံဂါ-ယနာ မတင်အပ်သော။) ဣမဿ သုတ္တဿ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော သုတ်၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဟိ၊ သာဓက-ကား။ ကမ္မနာနတ္ထ။ပ။ သုဓဒုက္ခေတိ၊ ကမ္မနာနတ္ထ။ပ။ သုဓဒုက္ခေ ဟူသော။ ဧတံ(သုတ္တံ)၊ ဤ ပါဠိတော်ကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ကမ္မနာနတ္ထပုထုတ္တပွဘောဒ ဝဝတ္ထာနဝသေန၊ ကံ၏ မတူ ထူးခြားသည်၏ အဖြစ်၊ ကံ တစ်မျိုးတစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသော အစု၏ ကွဲ ပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ လိင်္ဂနာနတ္ထ။ပ။ ဝဝတ္ထာနံ၊ အသွင်သဏ္ဌာန်၏ မတူထူးခြားသည်၏ အဖြစ်၊ အသွင်သဏ္ဌာန် တစ်မျိုးတစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသောအစု၏

၁။ ကမ္မ။ပ။ဝဝတ္ထာနဝသေန။ ။ နာနတ္ထ၊ ပုထုတ္တ၊ ပဘောဒ ဤ ၃-မျိုးတို့၏ အဓိပ္ပာယ်အယူကို ဋီကာအတိုင်း သိရ၏။ ဝိသဒိသဘာဝတာ နာနတ္ထ-တစ်ပါးနှင့်တစ်ပါး မတူသည်၏အဖြစ်ကို “နာနတ္ထ”ဟု ခေါ်၏။ နာနာ၊ မတူသော (ကွဲပြားသော) ကံစသည် တို့၏+ဘာဝေါ၊ သည်။ (ကုသိုလ်ကံနှင့် အကုသိုလ်ကံတို့၏ မတူခြင်းသည်။) နာနတ္ထ၊ မည်၏။

၁။ ပုထုတ္တ။ ။ “ပဟုပ္ပကာရတာ ပုထုတ္တံ” နှင့်အညီကုသိုလ်၏လည်းဒါန သီလစသည် ကာယသုစရိုက်-စသည်အားဖြင့် များသည်၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်ကံ၏လည်း မစ္ဆရိယ-စသည် ကာယသုစရိုက်-စသည်အားဖြင့် များသည်၏အဖြစ် (များခြင်းသည်လည်းကောင်း ပုထုတ္တမည်၏။ ပုထုနော၊ များသောကံ၏+ဘာဝေါ၊သည်။ (များခြင်းသည်) ပုထုတ္တ၊ မည်၏။

၁။ ပဘောဒ။ ။ “ဧကေကဿ ပကာရဿ+ ဓာဒေါ ပဘောဒေါ” နှင့်အညီ တစ်ပါးတစ်ပါးသော ဒါန သီလ-စသော အစု၊ မစ္ဆရိယ-စသော အစု၏+အနုဒါန ပါနဒါန-စသော အားဖြင့် လည်းကောင်း ပါဏာတိပါတ ဝိရတိ စသော သုစရိုက်အား ဖြင့်လည်းကောင်း ပြားခြင်း၊ အာဝါသမစ္ဆရိယ-စသော အားဖြင့် လည်းကောင်း၊ ပါဏာတိပါတ-စသော သုစရိုက်အားဖြင့် လည်းကောင်း ပြားခြင်းသည် “ပဘောဒ” မည်၏။ [လိင်္ဂနာနတ္ထ စသည်၊ သညာနာနတ္ထ စသည်၊ ဝေါဟာရနာနတ္ထ စသည်ကိုလည်း ဤ ကမ္မနာနတ္ထ စသည်ကို နည်းမှီး၍ သိပါ။]

၁။ ဝ ဝတ္ထာန။ ။ ဝိ+အဝ+ တာန-အသီးအသီး+ဆိုင်ရာတွင် ပါဝင်၍+ တည်ခြင်း ကို “ဝဝတ္ထာန”ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ပါဝင်တည်နေလျှင် သဘောမတူသော တရားနှင့် မရောဘဲသီးသန့်တည်နေခြင်း ဖြစ်ရကား ထိုသို့ သီးသန့်တည်နေခြင်းကိုပင် “ဝိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း”ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝဝတ္ထာနကို “ဝဝတ္ထိတတာ ဝိနိစ္ဆိတတာ”ဟု ဋီကာဖွင့် သည်။

ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ ဘဝတိ၊ နိ။ လိင်္ဂနာနတ္ထ။ ပ။
 ဝသေန၊ ဖြင့်။ သညာနာနတ္ထ။ ပ။ ဝဝတ္တာနံ၊ အမှတ်သညာ၏ မတူထူးခြားသည်၏
 အဖြစ်၊ အမှတ်သညာ တစ်မျိုး တစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသော
 အစု၏ ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ ဘဝတိ၊ နိ။
 သညာ။ ပ။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝေါဟာရ။ ပ။ ဝဝတ္တာနံ၊ အခေါ်အဝေါ်၏ မတူ
 ထူးခြားသည်၏အဖြစ်၊ အခေါ်အဝေါ် တစ်မျိုး တစ်မျိုး၏ များသည်၏အဖြစ်၊
 တစ်ခုတစ်ခုသော အစု၏ ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။
 ဘဝတိ၊ နိ။ ဝေါဟာရ။ ပ။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ကံမ္မ။ ပ။ ဝဝတ္တာနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ မတူ
 ထူးခြားသည်၏အဖြစ်၊ ကံ တစ်မျိုးတစ်မျိုး၏ များသည်၏ အဖြစ်၊ တစ်ခုတစ်ခုသော
 အစု၏ ကွဲပြားပုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်။ ဘဝတိ၊ နိ။

ကမ္မနာနာကရဏံ^၁ ၊ ပစ္စုပ္ပန်ကံ၏ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးကို ။
 ပဋိစ္စ၊ စွဲမှီ၍။ သတ္တာနံ၊ နောက်ဘဝ၌ ဖြစ်လတ္တံ့သော သတ္တဝါတို့၏။ ဂတိယာ၊
 အနာဂတ် ဂတိ၌။ နာနာကရဏံ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးသည်။ ပညာယတိ၊
 ထင်ရှား၏။ အပဒါ၊ အခြေမရှိသော သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ ဒွိပဒါ၊ ခြေ
 ၂-ချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့သည်လည်းကောင်း။ စတုပ္ပဒါ၊ အခြေ ၄-ချောင်းရှိ
 သော သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ ဗဟုပ္ပဒါ စ၊ များသော အခြေရှိသော
 သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ ရူပိနော၊ ရုပ်သာရှိသော သတ္တဝါတို့သည်
 လည်းကောင်း။ (အသညသတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။) အရူပိ နော၊ နာမ်သာရှိသော
 သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ (အရူပဘုံသားကို ရည်ရွယ်သည်။) သညိနော၊
 သညာရှိသော သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ (နောက် ၂-မျိုးမှ ကြွင်းသော
 အားလုံးကို ရည်ရွယ်သည်။) အသညိနော၊ သညာမရှိသော သတ္တဝါတို့သည်
 လည်းကောင်း။ (အသညသတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။) နေဝသညိနာသညိနော၊ နေဝ

၁။ ကမ္မနာနာကရဏံ။ ။ ရှေ့၌ "ကမ္မနာနတ္ထ" စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ကံသည်
 အတိတ်ကံတည်း။ ထို ရှေးကံကြောင့် ယခုပစ္စုပ္ပန်၌ လိင်္ဂ၊ သညာ၊ ဝေါဟာရနာနတ္ထ-
 စသည်ဖြစ်၏။ ထိုဝေါဟာရနာနတ္ထကြောင့် ဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ကံကို "ကမ္မနာနတ္ထ ပုတုတ္တပု
 ဘောဝဝတ္တာနံ ဘဝတိ"၌ ကမ္မပုဒ်ဖြင့် ပြ၏။ "ကမ္မနာနာကရဏံပဋိစ္စ" စသော ပါဠိဖြင့်
 အနာဂတ်ဘဝ၌ လိင်္ဂ-စသည်ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ဤသို့ ပြသဖြင့် သံသရာ (ခန္ဓာအစဉ်) မပြတ်
 ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်လည်ပတ် ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

သညီနာသညီ သတ္တဝါတို့သည် လည်းကောင်း။ (နေဝသညာ နာသညာယတန သတ္တဝါကို ရည်ရွယ်သည်။ ပညာယန္တိ။)

ကမ္မနာနာကရဏံ၊ ကိ။ ပဋိစ္စ၊ ဤ။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ ဥပပတ္တိယာ^၁ ၊ ကံကြောင့်ဖြစ်ရသော ဇာတ်၌။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ ပညာယတိ။ ဥစ္စနိစတာ၊ အထက်တန်းသတ္တဝါ၊ အောက်တန်း သတ္တဝါတို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ဟိနပဏိတတာ၊ ယုတ်ညံ့သော သတ္တဝါ၊ မွန်မြတ်သော သတ္တဝါတို့၏အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ သုဂတဒုဂ္ဂတတာ၊ သုခသို့ ရောက်သူတို့၏ အဖြစ်၊ ဒုက္ခသို့ ရောက်သူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (ကြွယ်ဝသူတို့၏အဖြစ်၊ ဆင်းရဲသူတို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။) ပညာယတိ၊ ၏။ ကမ္မနာနာ ကရဏံ၊ ကိ။ ပဋိစ္စ၊ ဤ။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ အတ္တဘာဝေ၊ ၌။ နာနာကရဏံ၊ သည်။ ပညာယတိ၊ ၏။ သုဝဏ္ဏဒုဗ္ဗဏ္ဏတာ၊ ကောင်းသော အဆင်းရှိသူတို့၏ အဖြစ်၊ မကောင်းသော အဆင်းရှိသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (လှသူတို့၏ အဖြစ်၊ မလှသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။) သုဇာတ ဒုဇ္ဇာတတာ၊ ကောင်းစွာဖြစ်သူတို့၏အဖြစ် မကောင်းသဖြင့် ဖြစ်သူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ (အရပ်အလုံး ကောင်းသူတို့၏အဖြစ်၊ အရပ်အလုံး မကောင်းသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။ တစ်နည်း-လက်ခြေစသော ရုပ်လက္ခဏာအားဖြင့် ကောင်းသူတို့၏ အဖြစ်၊ မကောင်းသူတို့၏ အဖြစ်သည် လည်းကောင်း။) သုသဏ္ဌိတဒုဿဏ္ဌိတတာ၊ အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ ကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူတို့၏ အဖြစ် မကောင်းသော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသူတို့၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ ပညာယတိ၊ ၏။ ကမ္မနာနာကရဏံ၊ ကိ။ ပဋိစ္စ၊ ဤ။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ လောကဓမ္မေ၊ လောကဓံ၌။ (လာဘာလာဘော-စသည်ကား လောကဓမ္မ၏ သရုပ်ပြ။) လာဘာလာဘော၊ လာဘ်ရခြင်း လာဘ် မရခြင်း၌ လည်းကောင်း။ ယဿာယဿ၊ အခြွေအရံရှိခြင်း အခြွေအရံမရှိခြင်း၌ လည်းကောင်း။ [ဤ၌ ပရိဝါရယသ-ကိုသာ ယူ၊ ကိတ္တိယသ-ကို နောက်ဒုကဖြင့် ယူလတ္တံ့။] နိန္ဒာပသံသာယံ၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်း ချီးမွမ်းခြင်း၌လည်းကောင်း။ သုခဒုက္ခေ၊ ချမ်းသာခြင်း ဆင်းရဲခြင်း၌လည်းကောင်း။ နာနာကရဏံ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးသည်။ ပညာယတိ။

၁။ ဥပပတ္တိ။ ။ ဂတိ ၅-မျိုးတွင် ထိုထို ဂတိ၌ဖြစ်သော အမျိုးဇာတ်ကို “ဥပပတ္တိ” ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဥပပတ္တိတိ ဂေါမဟိံသာဒိ (တိရစ္ဆာန်ဂတိအတွက် နာနာကရဏ ဖြစ်ပုံ) ခတ္တိယာဒိ (မနုဿ ဂတိအတွက် နာနာကရဏ ဖြစ်ပုံ) ဓာတုမဟာရာဇိကာဒိ (ဒေဝ ဂတိအတွက် နာနာကရဏ ဖြစ်ပုံ) ဥပပတ္တိယော”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို ဥပပတ္တိတို့၏ ဥစ္စနိစ-စသည်ဖြစ်ပုံကို ဋီကာအဖွင့် ကြည့်ပါ။

အပရမ္ဘိ^၁ ၊ အခြားသော သုတ်ကိုလည်း။ (အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှု၏ စိတ်သည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေတတ်သော အခြားသုတ်ကိုလည်း။) ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။) ကမ္မတော။ပ။ ဟိန ပဏီတတာယာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ‘ကမ္မတော၊ အရင်းခံ ကံကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂတောစေ၊ နိးကပ်သော လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂသညာ၊ လိင်္ဂကြောင့်ဖြစ်သော အမှတ်သညာတို့သည်။ ပဝတ္ထရေ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “လိင်္ဂသညာ၊ လိင်္ဂ၌ဖြစ်သော သညာတို့သည်”ဟု ပေးသည်။] တစ်နည်း-ကမ္မတော၊ ကံကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂတောစေ၊ လိင်္ဂကြောင့် လည်းကောင်း။ လိင်္ဂသညာ၊ အသွင်သဏ္ဌာန် အမှတ်သညာတို့သည်။ ပဝတ္ထရေ၊ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ကုန်၏။ သညာတော၊ သညာကြောင့်။ အယံ၊ ဤကဲ့သို့ အသွင်သဏ္ဌာန်ရှိသူသည်။ ဣတ္ထိ၊ မိန်းမတည်း။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ လည်းကောင်း။ အယံ ၊ သည်။ ပုရိသော၊ တည်း။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့။ လည်းကောင်း။ ဘေဒံ၊ ဝေါဟာရ၏ ကွဲပြားခြင်းသို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။

လောကော၊ သတ္တလောကသည်။ ကမ္မုနာ၊ ကံကြောင့်။ ဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ပဇာ^၂ ၊ သတ္တဝါအပေါင်းသည်။ ကမ္မုနာ၊ ကြောင့်။ ဝတ္တတိ၊ ၏။ ယာယတော၊

၁။ အပရမ္ဘိ ဝုတ္တံ။ ။ “တထာ ယသေတံ။ပ။ အဇ္ဈတ္တိကံ စိတ္တံ၊ တံပိ၊ စိတ္တကတဓေဝ” ဟူသော စကားကိုပင် သာဓကဖြင့် ပြီးစေလို၍ “ကမ္မတော လိင်္ဂတော” စသော သုတ်တစ်မျိုးကိုလည်း ထုတ်ပြပြန်သည်။

မေးဖွယ်။ ။ “ကမ္မတော လိင်္ဂတော” စသော သုတ်၌ “စိတ်” မပါဘဲလျက် ထိုသုတ်က လိင်္ဂ- စသည်တို့၏ စိတ္တကတအဖြစ်ကို အဘယ်သို့ ပြီးစေနိုင် (သာဓကဖြစ်နိုင်) ပါသနည်း ဟုမေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ထိုသုတ်၌ ကမ္မတော စသည်ဖြင့် ကံ-စသည်ကြောင့် လိင်္ဂ-စသည် ဖြစ်ပုံကို ပြထားသော်လည်း ထိုကံသည် စိတ်ကြောင့်ဖြစ်ရကား ထို ဂါထာသုတ်သည် လိင်္ဂ-စသည်တို့၏ စိတ္တကတအဖြစ်ကို ပြီးစေနိုင် (သာဓကဖြစ်နိုင်) ပါသည်။ [“အပရမ္ဘိ ဝုတ္တံ။ ပ။ သာဓေတိ” ဟူသော ဋီကာကိုကြည့်ပါ။]

‘ကမ္မတော။ပ။ပဝတ္ထရေ။ ။ ဋီကာ၌ ၂-နည်း ဖွင့်ထား၏။ ပထမနည်း၌ လိင်္ဂသညာကို “လိင်္ဂတော+ပဝတ္ထာ+သညာ လိင်္ဂသညာ”ဟု တဖျရိသ်ပြုပါ။ လိင်္ဂသညာတို့သည် အရင်းခံ အကြောင်းဖြစ်သော ကံကြောင့်လည်းကောင်း။ နိးကပ်သော အကြောင်းဖြစ်သော လိင်္ဂကြောင့်လည်းကောင်း ဖြစ်ကြသည်-ဟုလို့။ ဒုတိယနည်း၌ လိင်္ဂဉ္စ+သညာ စ လိင်္ဂသညာ”ဟု ခွန်သမာသ်ပြုပါ။ ယထာသင်္ချနည်းလည်း ယူပါ။ “ကံကြောင့် လိင်္ဂဖြစ်၊ လိင်္ဂကြောင့် သညာ ဖြစ်သည်” ဟုလို့။

၂။ ပဇာ။ ။ ကမ္မတော ပကာရေန ဇာယတိတိ ပဇာ-ကံကြောင့် အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့် ဖြစ်ရ၏။ ဣတိ ပဇာ။ ရှေ့ပါဒ-က လောကောကိုပင် “ပဇာ” ဟု

သွားသော။ ရထသ၊ ရထား၏။ အာဏီ^၁ ၊ နားပန်းစောင့် မယ်နသည်။ (နိဗန္ဓနာ၊ ဘီးမကျွတ်အောင် ဖွဲ့ထားတတ်သည်။ ဟောတိ) ဣဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ ကမ္မနိဗန္ဓနာ၊ ကံ-ဟူသော အဖွဲ့ရှိကုန်၏။ [သံသရာမှ ကျွတ် လွက် မသွားအောင် ကံက ဖွဲ့ထားတတ်သည်-ဟူလို။- မဇ္ဈိမနိကာယ၊ ဗြာဟ္မဏဝဂ်၊ ဝါသေဋ္ဌသုတ်။]

ကမ္မေန၊ ကုသိုလ်ကံကြောင့်။ ကိတ္တိ၊ ကျော်စောခြင်းကို လည်းကောင်း။ (မျက်ကွယ် ချီးမွမ်းခြင်းကို လည်းကောင်း။) ပသံသံ၊ မျက်မှောက် ချီးမွမ်းခြင်းကို လည်းကောင်း။ လဘတေ၊ ရ၏။ ကမ္မေန၊ အကုသိုလ်ကံကြောင့်။ ဇာနိ စ၊ ဆုံးရှုံး ပျက်ပြားခြင်းကို လည်းကောင်း။ [ဇာဓာတ်၊ တိ-ပစ္စည်း၊ တိ-ကို နိပြု။] ဝဇ္ဇေ၊ သတ်ပုတ် ညှဉ်းဆဲခြင်းကို လည်းကောင်း။ ဗန္ဓစ၊ နောင်ဖွဲ့ခြင်းကိုလည်းကောင်း။ (လဘတေ၊ ခံရ၏။) တံ ကမ္မနာနာကရဏံ^၂ ၊ ထို ကံကြောင့် ဖြစ်သော အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးကို။ ဝိဒိတွာ၊ သိရ၍။ ဝါ၊ သိရပါလျက်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ လောကေ၊ ဌ။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒေ၊ ဆိုနိုင် ပါတော့အံ့နည်း။ [ကထာဝတ္ထု၊ သတ္တရသမဝဂ်၊ သဗ္ဗမိဒ် ကမ္မတောတိ-ကထာ။] ...မာဝဏ၊ သုဘလုလင်။ သတ္တာ၊ တို့သည်။ ကမ္မဿကာ^၃ ၊ ကံဟူသော မှီရာ

ဖွင့်၏။ လောကအရ သတ္တလောက ယူပါ-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် နောက်ပါသည် ရှေ့ပါဒ၏ အဖွင့်တည်းဟု မှတ်ပါ။ [“ဝတ္ထတိ”၌ ဆန်းကြောင့်ဒိဃ-ဟု ရှေးနိဿယ ဆုံးဖြတ်၏။]

၁။ အာဏီစ။ ။ ဒိဝါဒိ အဏ-ဓာတ်သည် ဒီဝန=အနက်ကို ဟော၏။ ရထား၏ စက်ဘီးသည် နားပန်းစောင့် မယ်နကြောင့် ကျွတ်မကျဘဲ အသက်ရှည်ရသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဏျတေ အနေနာတိအာဏီ”ဟု ပြု။ ဣဏ်ပစ္စည်း၊ ပုလ္လိင်ဟု လည်းကောင်း၊ ဤ-ပစ္စည်း ထပ်၍သက်လျှင် “အာဏီ” ဣတ္ထိလိင်ဟု လည်းကောင်း ထောမနိမိ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “အာဏီ+နိဗန္ဓနာ”ဟု ဖြစ်စေ “အာဏီ+ နိဗန္ဓနာ”ဟု ဖြစ်စေ ရှိသင့်သည်။

၂။ တံ ကမ္မနာနာကရဏံ။ ။ “ကမ္မတော နိဗ္ဗတ္တနာနာကရဏံ”ဟု ဖွင့်၏။ နိဗ္ဗတ္တ အလယ်ပုဒ် ကျေ၊ “ကမ္မတော+နိဗ္ဗတ္တ နာနာကရဏံ”ဟု ပြု။ “ကမ္မဇေဟိ အနုမိယမာနံ ကမ္မဿေဝ ဝါ နာနာကရဏံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်၏။ “ကံကြောင့်ဖြစ်သော ကိတ္တိပသံသာ-စသော အကျိုးထူးပုံကို မြင်သဖြင့် မှန်းဆ၍ သိအပ်သော ကံ၏ အထူး” ဟူ၍ “ကမ္မဿ+နာနာကရဏံ”ဟု ပြု။ ဧဝဖြင့် အကမ္မနိဗ္ဗတ္တကို ကန့်။

၃။ ကမ္မဿကာ။ ။ ဋီကာ၌ “ကမ္မဿယာ”ဟု ဖွင့်၏။ ကစ္စည်းဝုတ္တိ ဒေါဿေ-၌ “သကေ=သယေ”ကဲ့သို့ ယ-ကို က-ပြု။ ကမ္မမေဝ+သယော ယေသံ-တိ ကမ္မဿယာ။ “သယာ၌ သိဓာတ်သည် ဩမှ လာသောကြောင့် ရ-ပျောက်၍ ခွေးဘော်ရောက်ရသည်။

ရှိကုန်၏။ (တစ်နည်း) ကံဟူသော ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ ရှိကုန်၏။ ကမ္မဒါယာဒါ၊ ကံ၏ အမွေခံ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ကမ္မယောနီ^၁ ၊ ကံဟူသော အကြောင်းရှိကုန်၏။ ကမ္မဗန္ဓု။ ကံဟူသော ဆွေမျိုး ရှိကုန်၏။ ကမ္မပဋိဿရဏာ၊ ကံဟူသော လဲလျောင်းရာ ရှိကုန်၏။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ သတ္တေ၊ သတ္တဝါတို့ကို။ ဝိဘဇတိ၊ ဝေဖန်၏။ ဟိန ပဏီတတာယ^၂ ၊ ယုတ်ညံ့သူ၏ အဖြစ် မွန်မြတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှာ။ ယဒိဒံ(ဝိဘဇနံ၊ အကြင် ဝေဖန်ခြင်းတို့။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ တံ၊ ထို ဝေဖန်ခြင်းကို။ အညော၊ ကံမှ တစ်ပါးသော။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သည်။ နကရောတိ ၊ ပြုသည်မဟုတ်။) [ဥပရိပဏံ၊ စူဠကမ္မဝိဘင်္ဂသုတ်။]

^၃ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣမာယ ကရဏစိတ္တတာယပိ၊ ဤပြုအပ်သော အကျိုး၏ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ စိတ္တဿ၊ အကြောင်းရင်း စိတ်၏။ စိတ္တတာ၊ ဆန်းကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗာနိပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာနိ ဝိစိတြာနိ၊ ဤ ဆန်းကြယ်သော

ဥပရိပဏံ၊ သုဘသုတ်-အဋ္ဌကထာ၌ကား “ကမ္မံ+ဧတေသံသကံ (အတ္တနော ဘဏ္ဍကံ)”ဟု ထုံးစံအတိုင်းပင် ဖွင့်သည်။] ဒါယာဒါ၌ “ဒါတဗ္ဗောတိ ဒါယော (ဒါဓာတ်၊ ဏ)” ဒါယံ+အာဒိ ယန္တီတိ ဒါယာဒါ၊ ကမ္မဿ+ ဒါယာဒါ ကမ္မဒါယာဒါ” ဟုပြု။

၁။ ကမ္မယောနီ။ ။ အဘိဓာန်၌ လာသော ယောနီ-သဒ္ဒါအနက်တို့တွင် အဏ္ဏဇ ယောနီ-စသည်၌ ခန္ဓကောဋ္ဌာသ-အနက်ကို ဟော၏။ ဤ၌ကား ဟောတုအနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္တဘာဝ ပဋိလာဘနိမိတ္တံ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဖလံ သဘာဝတော ဘိန္နုပိအဘိန္နု ဝိယ ယဝတိ မိဿိတံ ဟောတိ ဧတေနာတိ ယောနီ-အကျိုးသည် အချင်းချင်းကွဲပြားသော်လည်း မကွဲသကဲ့သို့ ရောနှောကြောင်းဖြစ်သော အကြောင်း”ဟု သုဘသုတ် ဋီကာဖွင့်၏။ “ယု-မိဿနေ”ဟူသော ဓာတ်၊ ကမ္မံ+ယောနီ ဧကေသံတိ ကမ္မယောနီ(ဗဟုဝုစိ)။ ကမ္မဗန္ဓု၌ ဗန္ဓဓာတ် ဥပစုည်းဖြင့် “ဗန္ဓု” ဟု ဖြစ်၏။ ဗန္ဓုတိ၊ ချစ်ခင်ခြင်း အစေးဖြင့် ဖွဲ့ထားတတ်၏။ ဣတိ ဗန္ဓု။ “ကမ္မံ+ဗန္ဓု ဧကေသံတိ ကမ္မဗန္ဓု”ဟု ပြု။

၂။ ယဒိဒံ ဟိနပဏီတတာယ။ ။ ယံဣဒံ “တွံ ဟိနောဘဝ၊ တွံပဏီတော။ပ။ ဧဝံ ဟနပဏီတတာယ” ဝိဘဇနံကတံ၊ န အညော ကောစိကရောတိ၊ ကမ္မမေဝ ဧဝံ သတ္တေဝိဘဇတိတိ အတ္တော။ -ဥပရိပဏံ၊ သုဘသုတ်-အဋ္ဌကထာ။

၃။ ဧဝံပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ “စိတ္တတရဏတာယ စိတ္တံ”ဟူသော စကားကို နိဂုံးချုပ်လို၍ ဧဝံ-စသည်မိန့်။ ကရဏစိတ္တ-ပြုအပ်သော အကျိုး၏ ဆန်းကြယ်ပုံကို ထောက်၍ အကြောင်းရင်းဖြစ်သော စိတ်၏ဆန်းကြယ်ပုံကို ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့် သိနိုင်ပါသည်-ဟုလို။ ကရဏ စိတ္တတာယပိ၌ ပိကား ဧဝံ တာဝ စိတ္တတာယ စိတ္တံ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော စိတ္တတာယကို ပေါင်းသည်။ ဤ၌ ကရဏစိတ္တတာယကို ကြည့်၍ ကလံ စိတ္တကရဏတာယ တုန်းက စိတ္တကရဏတာယကိုလည်း “ပြုအပ်သောအကျိုး၏ ဆန်းကြယ်သည်အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ရှေးနိဿယတို့၌ တစ်နည်းပေးကြသည်။

အမှုတို့ကို။ (ပန်းချီကား၊ ကမ္မ-စသည်ကို၏ ဆန်းကြယ်မှုတို့ကို။) စိတ္တေနော၊ စိတ် သည်သာ။ ကတာနိ၊ ပြုအပ်ကုန်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ အလဒ္ဓောကာသဿံ^၁၊ မရအပ်သော အကျိုးပေးခွင့်ရှိသော။ (အကျိုးပေးခွင့်မရသော။) စိတ္တဿ၊ ကမ္မဝိညာဉ် ဟူသော စိတ်၏။ ဝါ၊ ပန၊ သည်သာမကသေး။ ယံ၊ အကြင် ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်သည်။ အဝသေသ ပစ္စယဝိကလံ^၂၊ ကြွင်းသော အကြောင်းတို့မှ ချို့တဲ့၏။ တဿ၊ ထို ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်၏။ ဧကစ္စ စိတ္တကရဏဘာဝတော^၃၊ အချို့သော ဆန်းကြယ်မှုကို ပြုခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (စိတ္တမေဝ စိတ္တတရံ-၌ စပ်၊) စိတ္တေန၊ သည်။ ကတံ၊ ပြုအပ်သော။ အဇ္ဈိတ္တိကံ၊ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်သော။ ယဒေတံ စိတ္တံ၊ အကြင် ဆန်းကြယ်သော အမှုကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ တတောပိ၊ ထို ဆန်းကြယ်သော အမှုထက်လည်း။ စိတ္တမေဝ၊ စိတ်သည်သာ။ စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။

တေန၊ ကြောင့်။ ဘဂဝါ၊ သည်။ နာဟံ ဘိက္ခဝေ။ပ။ စိတ္တတရန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တိရစ္ဆာနဂတာ၊ တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ကုန်သော။ ဣဒံ(ဣမေ) ပါဏာ၊ ဤ သတ္တဝါတို့သည်။ စိတ္တာ ယထာ၊ ဆန်းကြယ်ကုန် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ (တိရစ္ဆာန်တို့လောက်။) စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော။ အညံ၊ တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှ

၁။ အလဒ္ဓောကာသဿံ။ ။ အလဒ္ဓော+ သြကာသော (အကျိုးပေးခွင့်) ယေနာတိ အလဒ္ဓောကာသော။ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အခြားကံက တားမြစ်သောကြောင့် ဖြစ်စေ၊ မိမိ အကျိုးမပေးနိုင်ရာ ဘုံဌာန၌ ပုဂ္ဂိုလ်က ဖြစ်နေသောကြောင့် ဖြစ်စေ အကျိုးပေးခွင့် မရသော ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်ကို “အလဒ္ဓောကာသ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ အဝသေသ ပစ္စယဝိကလံ။ ။ အပရာပရိယ ဝေဒနီယ-ကံသည် ဂတိ-ကာလ-ဥပဓိ-ပယောဂ ဟူသော အကြောင်းစုံညီမှ အကျိုးပေးနိုင်၏။ ထိုသို့ အကြောင်းမစုံညီသော ကံစိတ်ကို “အဝသေသ ပစ္စယဝိကလ”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ အလဒ္ဓောကာသနှင့် အဝသေသ ပစ္စယဝိကလ အထူးကို သိပါ။ ဧ

မဓုဋီကာ။ ။ ဧတ္ထ ဧ ကာလဂတိဝသေနော အလဒ္ဓောကာသတာ၊ ကာလဂတိ ပယောဂ ဥပဓိသင်္ခါတာနံ စတုနံ ပစ္စယာနံ ဝေကလ္လဝသေန အဝသေသ ပစ္စယဝေကလ္လံတိ အယမေတေသံ ဝိသေသော။ ... ပဌမော ဝါ ဥပပဇ္ဇဝေဒနီယ ကမ္မဝသေန ဝုတ္တော၊ ဒုတိယော အပရာပရိယ ကမ္မဝိညာဏဝသေနာတိ အယ မေတေသံ ဝိသေသော။

၃။ ဧကစ္စစိတ္တ ကရဏဘာဝတော။ ။ ကမ္မဝိညာဉ်ဟူသော ထိုစိတ် ၂-မျိုးသည် အကျိုး မပေးနိုင်ရကား ထိုစိတ်များ ပြုအပ်သော အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှု မရှိတော့။ သို့ဖြစ်လျှင် စိတ်ဝိညာဉ်သည်သာ အဖြစ်များ၍ အကျိုးဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တိက ဆန်းကြယ်မှုက စိတ်ဝိညာဉ် ဖြစ်သလောက် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိကဆန်းကြယ်မှုတက် စိတ်၏ ဆန်းကြယ်မှုက သာလွန်သည်ဟု ဆိုရသည်။ [“နာဟံဘိက္ခဝေ” စသည်ကား ဓန္တဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ ဒုတိယ ဂဒ္ဒုလဗဒ္ဒ-သုတ် ပါဠိတော်တည်း။]

တစ်ပါးသော။ ဧကနိကာယမ္ပိ၊ တစ်ခုသော အပေါင်းကိုလည်း။ အဟံ၊ ငါဘုရားသည်။ န သမနုပဿာမိ၊ မြင်တော်မမူ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တိရစ္ဆာန ဂတေတိ၊ တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိပိ ပါဏေဟိ၊ ထို သတ္တဝါတို့ထက်လည်း။ စိတ္တယေဝ၊ သည်သာ။ (စိတ်ကသာ။) စိတ္တတရံ၊ သာ၍ ဆန်းကြယ်၏။

[ကျမ်းဆရာတို့သည် အသုံးများသော ပုဒ်ကိုအကျယ်တဝင့် ဖွင့်လေ့ရှိသည့် အားလျော်စွာ ဤ၌အသုံးများသော စိတ္တ ပုဒ်ကို အကျယ် ဖွင့်ပြီး၍ ယခုအခါ အသုံးများသော ဥပ္ပန္နပုဒ်ကို အကျယ်တဝင့် ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဥပ္ပန္န”စသည် မိန့်။]

ဥပ္ပန္န ဟောတိတိ ဧတ္ထ၊ ဥပ္ပန္န ဟောတိ-ဟူသော ဤပါ၌၌။ (ဥပ္ပန္န-၌ စပ်။) ဝတ္တမာနုပ္ပန္န နာမ၊ ဝတ္တမာနုပ္ပန္န ဘူတာပဂတုပ္ပန္န ဩကာသကတုပ္ပန္န ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဥပ္ပန္န နာမ၊ ဥပ္ပန္နမည်သည်။ အနေကပ္ပဘောဒံ၊ တစ်ပါးမက များသော အပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထိုဥပ္ပန္နတို့တွင် သဗ္ဗမ္ပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော။ ဥပ္ပာဒဇရာဘာဂံသမိဂီသင်္ခါတံ၊ ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ခြင်းနှင့်ပြည့်စုံသည်ဟု ဆိုအပ်သော သင်္ခတံ တရားသည်။ ဝတ္တမာနုပ္ပန္န နာမ၊ ဝတ္တမာနုပ္ပန္နမည်၏။ (ဖြစ်ဆဲဥပ္ပန္နမည်၏။)

အာရမ္မဏရသံ၊ အာရုံ၏ အရသာကို။ အနဘာဝိတွာ၊ ခံစားပြီး၍။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်လေပြီးသော။ အနဘူတာပဂတသင်္ခါတံ၊ အနဘူတာပဂတဟု ဆိုအပ်သော။ (အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားပြီး၍ ကင်းပြီဟု ဆိုအပ်သော။) ကုသလာ ကုသလံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်း။ ဥပ္ပာဒါဒိတ္တယံ၊ ဥပါဒ် အစရှိသော ဥပါး

၁။ သဗ္ဗမ္ပိ။ပ။ ဝတ္တမာနုပ္ပန္န နာမ။ ။ ဥပါဒ်၊ ဌ၊ ဘင် အနိက်၌ ဖြစ်ဆဲတရားသည် “ဝတ္တမာနုပ္ပန္န” မည်၏။ “ဝတ္တတိတိ ဝတ္တမာနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ နောက်၌ပြမည့် ဝစနတ္ထအတိုင်း “ဥဒ္ဓံ+ပန္နတိ ဥပ္ပန္န”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဝတ္တမာနံ စ+တံ+ ဥပ္ပန္န စာတိ ဝတ္တမာနုပ္ပန္န”ဟု လည်းကောင်း ဝစနတ္ထ ပြုပါ။ ဥဒ္ဓံသည် ဥ၏ အနက်တည်း။ ဥဒ္ဓံ၏ အပါဒါန်ကို “ပုဗ္ဗန္တတော” ဟု ခံ၍လည်းကောင်း၊ ပန္န၏ဝိသေသနကို “ဥပ္ပာဒါဒိအဘိဓုခံ”ဟု ထည့်၍လည်းကောင်း အဋ္ဌကထာ၌ ဝစနတ္ထပြုလိမ့်မည်။

၂။ အာရမ္မဏ။ပ။ ဘူတာပဂတုပ္ပန္န။ ။ “အာရမ္မဏ။ပ။ ကုသလာ ကုသလံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဥပ္ပာဒါဒိတ္တယံ။ပ။ သေသသင်္ခတဉ္စ”ဟု လည်းကောင်း ခွဲပါ။ အနဘူတာပဂတုပ္ပန္န အတွက် ကုသိုလ် အကုသိုလ်သာ ရ၏။ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နအတွက်ကား ထို ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော သင်္ခတံ (ဝိပါက်ကြိယာရုပ်) တရားနှင့် (စ-သဒ္ဓါဖြင့် ဆည်းပူး၍ယူအပ်သော) ကုသိုလ် အကုသိုလ်လည်း ရသည်။ ထို ၂-မျိုးတွင် ကုသိုလ် အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပာဒ်သည် အာရုံ၏ အရသာကို ခံစားပြီး၍ ချုပ်ပြီး ကင်းပြီး ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အနဘူတာပဂတ မည်၏။

အပေါင်းသို့။ အနုပွတ္တာ၊ အစဉ်အတိုင်း ရောက်၍။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်လေပြီးသော။ ဘူတာပဂတသင်္ခါတံ၊ ဘူတာပဂတ-ဟု ဆိုအပ်သော။ (ဖြစ်၍ ကင်းပြီးဟု ဆိုအပ်သော။) [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ဟုတ္တာ အပဂတသင်္ခါတံ” ဟု ရှိ၏။] သေသသင်္ခတံ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော သင်္ခတ တရားသည် လည်းကောင်း။ [စ-ဖြင့် ဆိုအပ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည်လည်းကောင်းဟု ဆည်း။] ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ နာမ၊ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ မည်၏။

“အဿ၊ ထို သေခါနီးပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ သည်။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေး၌။ ကတာနိ၊ ပြုအပ်

[အနုဘဝိတ္တာတိ အနုဘူတံ၊ အနုဘူတံ+ဟုတ္တာ+ အပဂတံ အနုဘူတာပဂတံ။ ဥပ္ပန္နိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ၊ အနုဘူတာပဂတံ စ+တံ+ဥပ္ပန္နံ+တံ အနုဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ။] ကြွင်းသော သင်္ခတ တရားသည် လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည် လည်းကောင်း၊ ဥပါဒ်စသော အစိုက်အတန့် ၃-ပါးသို့ ရောက်ပြီး၍ ချုပ်ပြီး ကင်းပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဘူတာပဂတ မည်၏။ ဘဝိတ္တာတိ ဘူတံ၊ ဘူတံ+ဟုတ္တာ+အပဂတံ ဘူတာပဂတံ။ ဥပ္ပန္နိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ၊ ဘူတာပဂတံ စ+ တံ+ ဥပ္ပန္နံ တံ အနုဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ။

ပါဠိ ၂-မျိုး။ ။ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ၊ ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ-ဟု ပါဠိ ၂-မျိုးရှိ၏။ “အဋ္ဌကထာယံ ပန ဘူတာပဂတံတိ ပါဠော အာဂတော”ဟု မဇ္ဈိကာ ဆိုသောကြောင့် ထိုမဇ္ဈိကာဆရာ၏ လက်ထက်၌ “ဘူတာပဂတ”ဟု ရှိပေလိမ့်မည်။ ဋီကာ၌ “အနုဘဝိတ္တာ ဘဝိတ္တာစ”ကို ထောက်လျှင်လည်း “ဘူတာပဂတုပ္ပန္နံ”ဟု ပင် ရှိသင့်၏ဟု ထင်စရာရှိပါ၏။ သို့သော် “အနုဘူတဘူတာ ဟိ ဘူတတာသာမညေန ဘူတသဗ္ဗေန ဝုတ္တာ”ဟု မူလဋီကာ၌ ဆိုသောကြောင့် မူလပါဠိရင်းမှာ “ဘူတာပဂတ”သာ ဖြစ်စရာရှိပါသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-“အနုဘူတ၊ ဘူတ ၂-မျိုးလုံးကို သာမညနိဗ္ဗာသနည်း (စကသေသနည်းအားဖြင့်) ဘူတ-သဒ္ဓါ တစ်ခုတည်းဖြင့် ဆိုထားသည်”ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အနုဘူတနှင့် ဘူတသည် သဒ္ဓါချင်းမတူဟု ထင်ရသော်လည်း အနုဥပသာရသည် နဂိုဘူတ-၏ ခံစားခြင်းအနက်ကို တွန်းပြသော ဇောတကမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် ခံစားခြင်းအနက်ကို ဟောရာ၌ မူလပုဒ်ရင်းမှာ ဘူတ-ပုဒ်သာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သာမညနိဗ္ဗာသ နည်းအားဖြင့် ထို အနုဘူတ၊ ဘူတ ၂-ပုဒ်ကို ဘူတ-တစ်ပုဒ်တည်းဖြင့် ဆိုနိုင်သည်။ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာ၌ရှုပါ။

၁။ ယာနိဿပ။ ကတုပ္ပန္နံနာမ။ ။ ဤဝါကျ၌ “ယာနိဿပ။ ဌိတတ္တာ ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ”ဟု လည်းကောင်း “တထာကတောပ။ ဥပ္ပန္နနတော ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ”ဟုလည်းကောင်း ၂-ဝါကျ ရှိပါ။ ဆိုလိုရင်းကား-ကမ္မ အတိတ်ဝိ သမာနံ ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ။ မရကာသနုအခါ ထင်လာ၍ အကျိုးပေးခွင့်ရသော ကံသည်အတိတ်က ပြုအပ်ခဲ့သောကြောင့် အတိတ်ဖြစ်သော်လည်း “ဩကာသကတုပ္ပန္နံ” အမည်ရ၏။ (ဥပ္ပန္နအမည်ဖြင့် ခေါ်နိုင်၏။) ဝိပါက အနုပ္ပန္နမ္ပိ သမာနံ ဩကာသကတုပ္ပန္နံ နာမ-ဝိပါကသည် ဖြစ်ဆဲမဟုတ်သော်လည်း “ဥပ္ပန္နအမည်ဖြင့် ခေါ်နိုင်၏” ဟု ဆိုလိုသည်။

ပြီးကုန်သော။ ယာနိ တာနိ ကမ္မာနိ၊ အကြင် ကံတို့သည်။ (သန္တိ။) ထာနိ ကမ္မာနိ၊
ထို ကံတို့သည်။ (ဩလမ္ပန္တိ၊ တွဲလဲဆွဲသကဲ့သို့ ထင်လာကုန်၏။) ဣတိ
ဧဝမာဒိနာ၊ ဤသို့အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောထော်မှုအပ်သော။ ကမ္မံ၊
ကံသည်။ အတိတံ၊ အတိတ်သည်။ သမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အညံ၊ မိမိ
ပေးရမည့် အကျိုးမှတစ်ပါးသော။ ဝိပါကံ၊ အကျိုးကို။ [အတ္တနောဝိပါကကို
ထောက်၍ “အညဿ၊ အခြားကံ၏။ ဝိပါကံ” ဟုရှိလျှင် ကောင်း၏။] ပဋိဗာဟိတွာ၊
တားမြစ်၍။ အတ္တနော၊ ၏။ ဝိပါကဿ၊ အကျိုးအား။ ဩကာသံ၊ အခွင့်ကို။
ကတွာ၊ ၍။ ဌိတတ္တာ၊ တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဩကာသက
တုပ္ပန္နံ နာမ-ဌံ စပ်။) ၂-တထာ၊ ထို ယာနိဿတာနိ အစရှိသည်ဖြင့် ဟောတော်
မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ကထောကာသံ၊ ပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသော။
(အကျိုးပေးခွင့်ရသော။) ဝိပါကံ၊ ဝိပါကံသည်။ အနုပ္ပန္နံ၊ ဥပ္ပန္နမဟုတ်သည်။

၁။ ယာနိပ။ ဝုတ္တံ ကမ္မံ။ ။ ဤပါဠိတော်သည် ဥပရိပဏ်၊ ဗာလပဏ္ဍိတ-
သုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ထိုသုတ်၌ ကုသိုလ် အတုသိုလ် ၂-မျိုးလုံးပင် သေခါနီး၌ ကံအာရုံ
အဖြစ်ဖြင့် ထင်လာပုံကို ဟောတော်မူ၏။ [ဤ အဋ္ဌကထာပါဠိသည် ထိုပါဠိတော်ကို ချိုးထား
ဟန်တူ၏။ ပါဠိတော်ရင်းနှင့် တိုက်ရိုက်မတူ။] ထို ထင်လာသော ကံသည် မိမိသာ
အကျိုးပေးမည်ဖြစ်၍ အခြားကံတို့၏ အကျိုးပေးခွင့်ကို တားမြစ်ပြီး ဖြစ်၏။ “ဩကာသော+ကတော
ယေနာတိ ဩကာသကတံ” ဟု သော ဝစနတ္ထကြောင့် “ဩကာသကတံ”မည်၏။ ဝိပါကံအား
အခွင့်ပြုတတ်သော ကံ-ဟုလို။

၂။ တထာပ။ ဝိပါကံ။ ။ ထိုပါဠိတော်၌ ဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာဖြင့်
ထင်လာသော ကံသည် ပြုအပ်သောအခွင့် ရှိသောကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရသော ဝိပါကံသည်လည်း
“ဩကာသော+ ကတော ယဿာတိ ဩကာသကတော-ကံသည် ပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသော
ဝိပါကံ” မည်၏။ [“ကတောကာသ”ဟု ဆိုလိုလျက် “အဂ္ဂဟိတော ”ကဲ့သို့ ဝိသေသန
နောက်ကျသည်-ဟု ခိုကာဆို၏။]

မှတ်ချက်။ ။ ကံကို အရကောက်ရာ၌ “ဥပ္ပန္နိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နံ”ဟု လည်းကောင်း၊
ဝိပါကံကို အရကောက်ရာ၌ “ဥပ္ပန္နိဿတိတိ ဥပ္ပန္နံ”ဟု လည်းကောင်း ဝိဂြိုဟ်ပြုကြ၏။
မိမိကား “ပစ္စုပ္ပန် ဥပ္ပန္နနှင့် တူသောကြောင့် အတင်ရဦးမည်ဖြစ်၍ ဝိဂြိုဟ်မပြုရ”ဟု ထင်သည်။

မေးစွယ်။ ။ “ယာနိဿ” စသော ပါဠိတော်၌ ဥပ္ပန္န-သဒ္ဒါ မပါဘဲလျက်
အဘယ့်ကြောင့် ထိုကံ တိုဝိပါကံများကို “ဥပ္ပန္နံ”ဟု ခေါ်နိုင်ပါသနည်း။ အဖြေကား-ဥပ္ပန္နသဒ္ဒါ
မပါသော်လည်း ပြုအပ်ပြီး ကံကို လည်းကောင်း၊ အကျိုးဖြစ်လတ္တံ့ ဝိပါကံကို လည်းကောင်း
“ဥပ္ပန္နံ”ဟု ခေါ်နိုင်၏။ ထိုသို့ ခေါ်နိုင်ကြောင်းကို “နာဟံ ဘိက္ခုဝေ သဗ္ဗေတနိကာနံ ကတာနံ
ဥပစိတာနံ အပ္ပဋိသံဝေဒိတွာ ဗုဒ္ဓိဘာဝံ ဝဒါမိ” ဟူသော ဒသကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ကရုဏာယဝဂ်-
သုတ်ကို ထောက်၍ သိနိုင်ပါသည်။ ထိုသုတ်၌ ဥပ္ပန္န-သဒ္ဒါ မပါသော်လည်း “ကတာနံ”
စသည်ဖြင့် ဥပ္ပန္န-ကံကိုပင် ဆိုထားသည်။

ပဒသာဇနီ]-

ဘာသာဋီကာ -

၇၇

သမာနံပိ၊ သော်လည်း။ ဧဝံ၊ ဤဟောတော်မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။
ဩကာသေ၊ အခွင့်ကို။ ငာတေ၊ ပြုအပ်ပြီးသော်။ ဧကန္တေန၊ စင်စစ်အားဖြင့်။
ဥပ္ပဇ္ဇနတော စ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဩကာသကတုပ္ပန္နံ၊ နာမ၊
မည်၏။

တာသု တာသု ဘူမိသု၊ (ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ဖြစ်ရာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော)
ထိုထို ဘုံကို၌။ အသမူဟတံ၊ မဂ်ဖြင့် မပယ်မနုတ်အပ်သေးသော။ အကုသလံ၊
အကုသိုလ်သည်။ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ နာမ၊ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံမည်၏။ (ရအပ်သော ဘုံရှိသော
ဥပ္ပန္နံမည်၏။) စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ-ဟူသော စကားရပ်၌။ ဘူမိယာ၊
ဘူမိ၏လည်းကောင်း။ ဘူမိလဒ္ဓုဿ စ၊ ဘူမိလဒ္ဓု အကုသိုလ်၏ လည်းကောင်း။
နာနတ္ထံ၊ ထူးသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။ (ထိုသို့ သိထိုက်သောကြောင့်
သိအောင်ပြုမည်-ဟူလို။) ဘူမိတိ၊ ကား။ ဝိပဿနာယ၊ ဝိပဿနာဉာဏ်၏။
အာရမ္မဏဘူတာ၊ အာရုံဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော ။ တေဘူမကာ၊ ဘုံ ၃-ပါး၌
ဖြစ်ကုန်သော။ ဝဉ္စကုန္တာ၊ ၅-ပါးသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ တို့တည်း။ ဘူမိလဒ္ဓု၊ နာမ၊
ဘူမိလဒ္ဓု မည်သည်။ တေသု ခန္ဓေသု၊ ထို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့၌။ ဥပ္ပတ္တာရဟံ၊
ဖြစ်ခြင်းကို ထိုက်သော။ (ဖြစ်ထိုက်သော။) ကိလေသဇာတံ၊ ကိလေသာ
အပေါင်းတည်း။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသမ္မာ၊ ကြောင့်။ တေန၊
ထိုကိလေသာ အပေါင်းသည်။ ဧသေ ဘူမိ၊ ဤဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသော ဘုံသည်။
ဝါ၊ ကို။ လဒ္ဓုာ နာမ၊ ရအပ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။

၁။ တာသု တာသု ဘူမိသု။ ။ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ၅-ပါးကိုပင် ဝိပဿနာဉာဏ်၏
ဖြစ်ရာအာရုံ ဖြစ်သောကြောင့် “ဘူမိ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဘဝတိ ဧတ္တာတိ ဘူမိ။] ထို ခန္ဓာ ၅-
ပါးကို အတ္တဘာဝ (အတ္တဘော)ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “မနုဿဒေဝါဒိ အတ္တဘာဝ
သင်္ခါတေသု ဝဉ္စကုန္တေသု”ဟု ဖွင့်သည်။

၂။ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ။ ။ ဘူမိ+လဒ္ဓုာ ယေနာတိ ဘူမိလဒ္ဓု=ရအပ်သော ဘုံရှိသော
(မိမိ၏ဖြစ်ရာ ခန္ဓာ ၅-ပါး ဟူသော ဘူမိကိုရသော) ကိလေသာအပေါင်း။ ထိုကိလေသာ
အပေါင်းသည် အမြဲတမ်း ဖြစ်၍မနေသောကြောင့် “ဥပ္ပန္နံ”ဟု မဆိုသင့်သော်လည်း ကိလေသာ
ဖြစ်လောက်သော အာရုံနှင့်ကြုံလာလျှင် အချိန်မရွေး ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။
ဝါ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊ ဤဝစနတ္ထကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ၊ မည်၏။”

မှတ်ချက်။ ။ “အသမူဟတံ၊ မပယ်မနုတ်အပ်သော။ ဥပ္ပတ္တာရဟံ၊ ဖြစ်ထိုက်”
ဟူသော စကားကိုထောက်၍ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ-ကိလေသာ ဟူသည် အနုဿကိလေသာ တည်းဟု
မှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ဉာဏဒဿနဝိသုဒ္ဓိဇ္ဇေသ၌ “တတ္ထ တတ္ထ။ပ။ အနုဿတိ၊ တံ
အပ္ပဟိနန္တေန ဘူမိလဒ္ဓန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်ပြီး [ဤ ဘူမိလဒ္ဓုပ္ပန္နံ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သဂြိုဟ်
ဘာသာဋီကာ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း မဂ်ပယ်ခန်း၌လည်း ပြထားပါသည်။]

ဘူမိလဒ္ဓန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုဇ္ဇတိ။ [နိဂုံးနှင့်တကွ အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြလို၍ ဧဝံ-စသည် မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စတုသု၊ ၄-ပါးကုန်သော။ ဧတေသု ဥပ္ပန္နေသု၊ ဤဥပ္ပန္န တို့တွင်။ ဣဓ၊ ဤ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော ပါဠိ၌။ ဝတ္ထုမာနုပ္ပန္နံ၊ ကို။ အဓိပ္ပေတံ၊ အလိုရှိအပ်၏။

တတြ၊ ထို စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော စကားရပ်၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဝစနတ္ထော၊ တည်း။ ပုပ္ဖန္တတော၊ ရှေ့တရား၏ အဆုံးဖြစ်သော ဘင်ခဏမှ။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌။ ဥပါဒါဒိအဘိမုခံ၊ ဥပါဒ် အစရှိသော အခိုက်အတန့်သို့ ရှေးရှု။ (ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်သို့ ရှေးရှု။) ပန္နံ၊ ရောက်သော တရားသည်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ မည်၏။ [“ဥပ္ပန္နံ၊ အတိတ်ဖြစ်သော စိတ်၏ ဘင်ခဏမှ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။”ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။]

ပန၊ ဆက်။ [ဥပ္ပန္နံ၏ နာမည်များကို ပြပြီး၍ စကားပြတ်ပြီးသော်လည်း ထို ဥပ္ပန္နံ-သဒ္ဓါ၏ အနက်များကို ပြလိုသောကြောင့် ဆက်ပြသည်။ ရှေးနိဿယ၌ “ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသကို ဆိုဦးအံ့”ဟု ပေးသည်။ အတ္ထုဒ္ဓေသသည် လိုရင်းမဟုတ်။ အဘိဓေယျတ္ထ-သာ လိုရင်းဖြစ်၍ စဉ်းစားပါ။] ဧသ ဧသော ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေါ၊ ဤ ဥပ္ပန္နံ-သဒ္ဓါသည်။ ဝါ၊ ကို။ အတိတေ၊ လွန်ပြီးဟူသော အနက် လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌စပ်။) ပဋိလဒ္ဓေ၊ ရအပ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ သမုဋ္ဌိတေ၊ ကောင်းစွာတက်လာ ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ အဝိက္ခမ္ဘိတေ၊ မပယ်ခွာအပ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ အသမုတ္တိန္နေ၊ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ်သေး ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ ခဏတ္တယဂတေ၊ ခဏတ္တယသို့ရောက် ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အနေကေသု၊ ၊ များစွာကုန်သော။

၁။ ပုပ္ဖန္တတော။ ပ။ ဥပ္ပန္နံ။ ။ ဥဒ္ဓံသည် ဥ၏ အနက်ဖွင့်၊ အပါဒါန်ကိုဉ်သော ဥဒ္ဓံ၏ အပါဒါန်ကို “ပုပ္ဖန္တတော”ဟု ထည့်သည်။ ပန္နံ၌ ပဒ-ဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း။ ထို ပန္နံ၏ ဝိသေသနကို “ဥပါဒါဒိအဘိမုခံ”ဟု ထည့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား-မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ ဇော၊ ဇော၊ စသည်ဖြင့် ဝိသိအစဉ်ဖြစ်ရာ၌ ပဌမဇောသည် မိမိဖြစ်နိုင်၌(၂)မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဟူသော ရှေးစိတ်၏ အဆုံးဘင်မှ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌ (ပန္နံ)ဥပါဒ် အစရှိသော အခိုက်သို့ ရှေးရှုဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဖြစ်ဆဲဇောသည် “ဥပ္ပန္နံ”အမည်ရ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အတိတ်စိတ်၏ နောက်နောက်စိတ် ဟူသမျှကို “ဥပ္ပန္နံ”ခေါ်သည်။

၂။ အနေကေသု အတ္ထေသု။ ။ ရှေ့၌ “ဥပ္ပန္နံနာမ အနေကပ္ပဿာဒံ”ဟူသော စကားကို ထောက်၍ ဥပ္ပန္နံအမည် ၄-မျိုး ပြားကြောင်းကိုသာ ပြ၍ဥပ္ပန္နံ၏ ဟောနက်ကို မပြရသေးဟု လည်းကောင်း၊ ဤ၌ကား “အနေကေသုအတ္ထေသု” ကိုထောက်၍ ဥပ္ပန္နံ-သဒ္ဓါ၏

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၇၉

အတ္ထေသု၊ တို့၌။ ဒိဿတိ၊ ထင်ရှား၏။ တိ၊ တွေ့မြင်အပ်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ၊ ဥပ္ပန္န-သဒ္ဓါသည်။ (အာဂတော-၌ စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ တေန ခေါ် ပန သမယေန၊ ၌။ ကကုသန္ဓော၊ ကကုသန် မည်တော်မူသော။ အရဟံ၊ ဝါသနာနှင့်တကွ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော၊ မဖောက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင်သာ ကြွင်းမဲ့ဥသုအလုံးစုံကို အကုန်အစင် သိမြင်တော်မူသော။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ လောကေ၊ သတ္တလောက၌။ ဥပ္ပန္နော၊ ပွင့်တော်မူပြီ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိရပ်၌။ အတိတေ၊ လွန်ပြီးဟူသော အနက်၌။ အာဂတော၊ လာ၏။ [ကကုသန်ဘုရားရှင်၏ ပွင့်တော်မူပြီးသည်ကို “အတိတေ”ဟု ဆိုသည်။ “ဥပ္ပဇ္ဇိတ္တာတိ ဥပ္ပန္နော”ဟု ပြု။-နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ ဝေပုလ္လပဗ္ဗတ-သုတ်။]

အာယသ္မတော အာနန္တဿ၊ အရှင် အာနန္ဒာ၏။ အတိရေကစိဝရံ၊ (အဓိဋ္ဌာန် ဝိကပ္ပနာပြုအပ်သော် သင်္ကန်းမှ) အပိုအလွန် ဖြစ်သော သင်္ကန်းသည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ရသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိဧတ္ထ၊ ၌။ ပဋိလဒ္ဓေ၊ ရအပ် ဟူသော အနက်၌။ အာဂတော၊ ၏။ [သဒ္ဓတ္ထအားဖြင့် “ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သည်”ဟုသာပေး၊ “ရအပ်”ဟူသော အနက်မှာ အဓိပ္ပာယ်တ္ထတည်း။-ပါရာဇိကဏ်၊ စိဝရဝဂ်၊ ပဌမကထိန-သိက္ခာပုဒ်။] ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သေယျထာပိ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ မဟာမေဃံ(မဟာမေဃော)၊ ကြီးစွာသောမိုးသည်။ ဥပ္ပန္နံ (ဥပ္ပန္နော)၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ ဝါ၊ တက်လာသည်။ (သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။) တမေနံ၊ ထိုတက်လာသော မိုးကို။ မဟာဝါတော၊ ကြီးစွာသော လေသည်။ အန္တရာယေဝ၊ မရွာမီအကြား၌ပင်။ အန္တရ ဓာပေတိ၊ ကွယ်ပျောက်စေ၏။ ဣတိဧတ္ထ၊ ၌။ သမုဋ္ဌိတေ၊ ကောင်းစွာတက်လာ ဟူသောအနက်၌။ အာဂတော၊ [မိုးကြီးတက်လာသည်ကို “ဥပ္ပန္နံ”ဟု ခေါ်၏။ မဟာမေဃံ ဥပ္ပန္နံ၌ လိင်္ဂဝိပလ္လာသကြံပါ။-မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဗလကရဏီယဝဂ်၊ ဒုတိယမေဃ-သုတ်။]

ဟောနက်ကိုသာ ပြသည်ဟု လည်းကောင်းမှတ်ပါ။ “ဟောနက်” ဆိုသော်လည်း သဒ္ဓတ္ထ ဝစနတ္ထ မဟုတ်၊ အဘိဓမ္မေယျတ္ထ တို့သာတည်း။

၁။ ဂမိယစိတ္တံ။ ။ ဂမိဿတိ ဂန္တုဘဇ္ဇောတိ ဂမိကော၊ ခရီးသွားလတ္တံ့သူ (ခရီးသွားထိုက်သူ) ။က-ကို ယ-ပြု၍ “ဂမိယ”ဟု ဖြစ်၏။ ဂမိယဿ+စိတ္တံ ဂမိယစိတ္တံ၊ “ခရီးသွားလိုစိတ် ဖြစ်နေသည်” ဟု ဆိုရာ၌ ထိုစိတ်သည် အမြဲဖြစ်နေသည်]မဟုတ် သောကြောင့် “ဥပ္ပန္နံ”ဟု မဆိုသင့်သော်လည်း ခရီးသွားခြင်း၏ အပြစ်ကို ဆင်ခြင်သောအားဖြင့် မပယ်ခွာနိုင်သေးသမျှ “ဥပ္ပန္နံ”ဟုပင် ဆိုရသည်။

ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်နေသော။ ဂမိယစိတ္တံ^၁ ၊ ခရီးသွားလိုသူ၏စိတ်ကို။ (ဆန့်ကျင်ဘက် အကြောင်းကို စဉ်းစား၍ မပယ်ခွာအပ်သေးသော စိတ်ကို။) ဒုပ္ပဋ္ဌိဝိနောဒနီယံ၊ ခဲယဉ်း သဖြင့် ပယ်ဖျောက်အပ်၏။ ဝါ၊ ပယ်ဖျောက်နိုင်ခဲ၏။ [ပဉ္စက အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ စတုတ္ထပဏ္ဏာသက သဒ္ဓမ္မဝဂ်၊ ဒုပ္ပဋ္ဌိဝိနောဒနီယ-သုတ်။] ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ၊ ဖြစ်ပြီး ဖြစ်ပြီးကုန်သော။ ဝါ၊ မပယ်ခွာအပ် မပယ်ခွာအပ် ကုန်သေးသော။ ပါပကော၊ ယုတ်မာကုန်သော။ (မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို အပါယ် ၄-ရွာသို့ ကျရောက်စေတတ် ကုန်သော။) အကုသလေ ဓမ္မေ၊ အကုသိုလ် တရားတို့ကို။ ဌာနသော၊ တစ်ခဏချင်းအားဖြင့်။ အန္တရဓာပေတိ၊ ကွယ်ပျောက်စေ၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိရပ်တို့၌ ။ အဝိက္ခမ္ဘိတေ^၂ ၊ မပယ်ခွာအပ်သေး ဟူသော အနက်၌။ အာဂတော။ [တတိယ ပါရာဇိက၊ ပဌမပညတ္တိနိဒါန။]

အရိယံ၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂီကံ၊ ရှစ်ပါးသော၊ အင်္ဂါရှိသော။ မဂ္ဂံ၊ မဂ်ကို။ ဘာဝေန္တော၊ မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေလတ်သော်။ ဗဟုလိကာရောန္တော၊ ကြိမ်ဖန်များစွာ အလေ့အလာ ပြုလတ်သော်။ ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ၊ ဖြစ်ကုန် ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ်ကုန် မဖြတ်အပ်ကုန်သေးသော။ ပါပကော။ အကုသလေ ဓမ္မေတို့ကို။ ဌာနသော၊ အားဖြင့်။ အန္တရဓာယေဝ^၃ ၊ အကြား၌သာလျှင်။ အန္တရဓာပေတိ၊ ၎င်း။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ အသမုစ္ဆိန္နေ^၄ ၊ မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ် သေးဟူသော အနက်၌ ။ အာဂတော။ [မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ဗလကရဏီယဝဂ်၊ ဝေပုလ္လ ပဗ္ဗတ-သုတ်။] ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်ဆဲတရားသည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဥပ္ပန္နမည်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား

၁။ အဝိက္ခမ္ဘိတေ။ ။ “ဥပ္ပန္နုပ္ပန္နေ၊ ဌာနသော အန္တရဓာပေတိ” ဟူသော ပါဠိတော်သည် အာနာပါနဿတိ ပါဠိတော်တည်း။ ထို ဥပ္ပန္န (ဖြစ်ပြီး အကုသိုလ်နှင့် တူသော ဖြစ်လတ္တံ့) အကုသိုလ်ကို မဖြစ်အောင် အာနာပါနဿတိ သမာဓိသည် ပယ်ခွာနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထို သတိဖြင့် မပယ်ခွာအပ်သေးသော အကုသိုလ်ကို “အဝိက္ခမ္ဘိတဥပ္ပန္န”ဟု ဆိုသည်။

၂။ အန္တရဓာယေဝ။ ။ တူမိလဒ္ဓ အမည်ရသော ကိလေသာ (အနုသယ)သည် မိမိ ဖြစ်ရာ ခန္ဓာပါးပါးဟူသော ဘုံ၌ အစဉ်တစိုက်ဖြစ်၍လာခဲ့ရာ မဖြတ်စဲသေးမီအကြားကာလ၌ အရယာမဂ်က ဖြတ်တောက်နိုင်ခြင်းကို “အန္တရဓာယေဝ”ဟု ဆိုသည်။ ဥပမာ-အကြီးအကျယ် ရွာဖို့ရန် တက်လာသော မိုးကြီးကို မရွာမီ လေကြီးက တိုက်လွှင့်ရာ၌ “အန္တရဓာယေဝ အန္တရဓာ-ပေတိ”ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း။ မရ၌ကား- “ဝိစ္ဆိန္နိတော” ဟူသော ငိုကာကိုကြည့်၍ အန္တရဓာယေဝကို “ဝိစ္ဆိန္နနတ္ထနိပါတ်”ဟု ဆိုလေသည်။

၃။ အသမုစ္ဆိန္နေ။ ။ အရိယာမဂ်ဖြင့် ပယ်ခွာခြင်းဟူသည် သမုစ္ဆေဒ ပဟာန်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ အရိယာမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ မဖြတ်အပ်သေးသော အနုသယ အကုသိုလ်ကို “အသမုစ္ဆိန္နဥပ္ပန္န”ဟု ဆိုသည်။

ပဒသာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၈၁

အမေးတည်း။ အာမန္တာ၊ အိမ်။ ဣတိဇေတ္ထ၊ ဌိ။ ခဏတ္တယဂတေ^၁ ၊ ခဏတ္တယ-
သို့ရောက် ဟူသော အနက်၌ ။ အာဂတော။ ၏။ [စိတ္တယမက၊ သုဒ္ဓစိတ္တသာမည၊
ဥပ္ပန္နုပ္ပဇ္ဇမာနဝါရ။] သွာယံ(သော+အယံ)၊ ထို ဥပ္ပန္န-သဒ္ဓါကို။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဥပ္ပန္န
ဟောတိ-ဟူသော ပါဌ်၌လည်း။ ခဏတ္တယဂတေဝ၊ ခဏတ္တယသို့ ရောက်ဟူသော
အနက်၌သာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓါ၏ ခဏတ္တယဂတ
အနက်ကို မှတ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဥပ္ပန္န ဟောတိတိဇေတ္ထ၊ ဌိ။ ခဏတ္တယဂတံ၊
ခဏတ္တယ-သို့ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝတ္တမာနံ၊ ဖြစ်ဆဲသည်။ ဟောတိ၊ ၏။
ပစ္စုပ္ပန္နံ၊ ပစ္စုပ္ပန်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။
သင်္ခေပတ္တော၊ အကျဉ်းချုပ် အနက်တည်း။

စ၊ ဆက်။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိတိ (ဇေတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဧတံ၊ ဤ
စိတ်သည်။ ဒေသနာသီသမေဝ^၂ ၊ ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းသာတည်း။ ပန၊
စင်စစ်ကား။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်သည်

၁။ ခဏတ္တယဂတေ။ ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဟူသည် ဥပါဒ်ဆဲ စိတ်သည်။ အာမန္တာ-“ထို
ဥပ္ပဇ္ဇမာနစိတ်သည် ဥပ္ပန္နမည်၏”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ဥပ္ပန္နလည်း ဥပ္ပဇ္ဇမာနနှင့်
အနက်တူရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “ခဏတ္တယဂတေ” ဟု ရာ၌ ဥပါဒ်၊ ဌိ၊ ဘင်နှင့် ပြည့်စုံသော
စိတ်တစ်ခုလုံး၏ ခဏတ္တယဂတ အမည်ကို ဥပ္ပာဒသမ္ပင်္ဂီစိတ် တည်းဟူသော တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၌
တင်စားသော ဧကဒေသျူပစာ-စကားဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ “ခဏတ္တယေကဒေသဂတံပိ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ခဏတ္တယဂတံတိ ဝုတ္တံ”
ဟူသော ဋီကာကိုထောက်၍ ဧကဒေသျူပစာရ-ဟုကြံသည်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဧကဒေသျူပစာ”ဟု
ဆို၏။] မရ၌လည်း-ဧကဒေသျူပစာရဝသေန-ဟု ဆိုလေသည်။ စဉ်းစားပါ။ အနုဋီကာ၌
“ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ ဥပ္ပန္နံတိ အာမန္တာ” ဟူသော ဥပါဟရုဏ်သည် ဥပစာ ဖြစ်နေသောကြောင့် မူချ
ဥပါဟရုဏ် ရဖို့ရန် “ဥပ္ပန္နာ ဓမ္မာ” ဟူသော မာတိကာပုဒ်ကို ဖြစ်စေ၊ “ပစ္စုပ္ပန္နာ ဓမ္မာ” ဟူသော
မာတိကာပုဒ်ကို ဖြစ်စေ ဥပါဟရုဏ် ထုတ်သင့်၏ဟု ဆိုသည်။

၂။ ဒေသနာသီသမေဝ။ ။ ဒေသနာယ၊ ဟောအပ်သော ဣရားတော်၏+သီသံ၊
ဦးခေါင်းဖြစ်သော အနက်တည်း။ ဒေသနာသီသံ၊ နက်။ “ယသို့ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ
စိတ္တံ-စသော ဤ အဘိဓမ္မာ ဒေသနာတော်အတွက် စိတ်ဟူသော အနက်သည် ဦးခေါင်း
(ပဓာန) ဖြစ်သော အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် စိတ္တ၏အရတွင် အပဓာနအားဖြင့် ဖဿစသော
ယုဉ်ပက် စေတသိက်များလည်း ပါဝင်ကြသည်”ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဒေသနာယ-၏၊ ပဋ္ဌာနေန
ဂဟိတော အတ္ထော သီသန္တိ ဝုစ္စတိ။ -ဋီကာ။ ဤ၌ ပဋ္ဌာနေန (ပဓာနေန)ကိုထောက်၍ “ရာဇာ
အာဂတော” ကို ပဓာနနည်းဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ မရ၌ “သီသံကို ဦးခေါင်းအနက်ဟောမဟုတ်၊ ပဓာနအနက်ဟော”
ဟု ဆို၏။ အဘိဓာန်၌ သီသသဒ္ဓါ၏ ပဓာနအနက်မပါ။ ထို့ကြောင့် “ဦးခေါင်းအနက် ဟော”

မဟုတ်။ တသွာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ စိတ်တစ်ပါးတည်းသာ မဖြစ် သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။
ဝေဒိတဗ္ဗ-ဗ္ဗံ စပ်။) ရာဇာ အာဂတောတိ၊ ရာဇာ အာဂံတောဟူ၍။ (ရှင်ဘုရင်လာ
သည် ဟူ၍။) ဝုတ္တေ၊ ဆိုအပ်သော်။ ပရိသံ၊ ပရိသတ်ကို။ ပဟာယ၊ ပယ်စွန့်၍။
ဧကကောဝ၊ တစ်ယောက်တည်းသာ။ န အာဂတော၊ လာသည် မဟုတ်။ ပန၊
အဟုတ်ကား။ ရာဇပရိသာယ၊ မင်း၏ ပရိသတ်နှင့်။ သဒ္ဓိယေဝ၊ အတူသာလျှင်။
အာဂတော၊ လာ၏။ ဣတိ၊ ဤအနက် သည်။ ပညာယတိယထာ၊ ထင်ရှားသကဲ့သို့။
ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒမ္ဗိ၊ ဤစိတ်သည်လည်း။ ပရောပဏ္ဏာသံ ကုသလဓမ္မေဟိ၊
ငါးဆယ်ကျော် ကုသိုလ် တရားတို့နှင့်။ သဒ္ဓိယေဝ၊ အတူသာလျှင်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်၏။
ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ထိုသို့ ငါးဆယ်ကျော်၊ ကုသိုလ်
စေတသိက်တို့နှင့် အတူဖြစ်ပါသော်လည်း။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန၊ ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင်၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိစ္စေဝ စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-
ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဟိ၊ ချဲ့။ လောကီယဓ္မံ၊ ဟောထိုက်သော လောကီတရားသို့။ ပတွာ၊
ဒေသနာတော် အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။
ဧဋ္ဌကံ၊ အကြီးအကဲသည်။ စိတ္တံ၊ ခုရံ၊ ပဓာနသည်။ စိတ္တံ၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊ ရှေ့သွား
ခေါင်းဆောင်သည်။ ဟောတိ၊ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ ဟောထိုက်သော လောကုတ္တရာ
တရားသို့။ ပတွာ၊ ၍။ ဝါ၊ သော်။ ပညာ၊ သည်။ ဧဋ္ဌိကာ၊ သည်။ ပညာ။
ခုရာသည်။ ပညာ။ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။
ဘဂဝါ၊ သည်။ ဝိနယပရိယာယံ၊ ဝိနည်းဒေသနာတော်သို့။ [ဝိနည်းဒေသနာတော်သည်
လောကီဒေသနာတော်တည်း။] ပတွာ၊ ဒေသနာတော် အစဉ်အားဖြင့် ရောက်၍။
ဝါ၊ သော်။ ပဉ္စံ၊ ပြဿနာကို။ ပုစ္ဆန္တော၊ မေးတော်မူလတ်သော်။ ကိံဗေသာ၊
အဘယ်ဗေသာ ရှိသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ကိံစေတနော၊ အဘယ်ဝေဒနာရှိသည်။
အသိ၊ နည်း။ ကိံ သညော၊ အဘယ်သညာ ရှိသည်။ အသိ၊ နည်း။ ကိံစေတနော၊

ဟုပင် ထင်သည်။ လူ၌ဦးခေါင်းသည် ပဓာနဖြစ်၏။ ဦးခေါင်းပြတ်လျှင် သေ၏။ ထို့ကြောင့်
ပဓာနတရားကိုလည်း ဦးခေါင်းနှင့် တူသောကြောင့် ဓူပကအလင်္ကာနည်းအားဖြင့် သိသဟု
ဆိုထားသည်ဟု ကြံပါ။

၁။ ပရောပဏ္ဏာသ။ ပဏ္ဏာသတော-ငါးဆယ်တက်၊ ပရာ-အလွန်ဖြစ်သော
တရားတို့တည်း။ ပရောပဏ္ဏာသ-ငါးဆယ်တက် အလွန်ဖြစ်သော တရား၊ ပရပဏ္ဏာသဟု
ဖြစ်ပြီးနောက် ပရောသဟာသကဲ့သို့ ပြီးစေ။ [၅၀-ကျော် တရားဟူသည် နောက်၌လာမည့်
ဗေသာ ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိ-စသော တရားတို့တည်း။ သင်္ဂြိုဟ်၌ လာသော ၅၀-ကျော်
မဟုတ်။]

အဘယ်စေတနာ ရှိသည်။ အသိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အပုစ္ဆိတွဝ၊ မေးတော်မမူဘဲ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ တံ၊ သည်။ ကိံ စိတ္တော၊ အဘယ်စိတ်ရှိသည်။ အသိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ စိတ္တမေဝ၊ စိတ်ကိုသာ။ ဓုရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ပုစ္ဆတိ၊ မေးထော်မူ၏။ ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရား။ အဟံ တပည့်တော်သည်။ အထေယျ စိတ္တော၊ တေယျ စိတ်မရှိပါ။ (ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စိတ်မရှိပါ။) ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ လျှောက်အပ်သော်။ အနာပတ္တိ အထေယျဗဿဿာတိ အာဒိနိ၊ အနာပတ္တိ၊ အထေယျဗဿဿ-အစရှိသော စကားတော်တို့ကို။ အ ဝတွာဝ၊ မိန့်တော်မမူဘဲပင်။ အနာပတ္တိ ဘိက္ခု အထေယျစိတ္တဿာတိ၊ အနာပတ္တိ။ပ။ စိတ္တဿ-ဟူ၍။ ဝဒတိ၊ မိန့်တော်မူ၏။

စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊ အခြား ဒေသနာတော်မဖက် သက်သက်။ ဝိနယပရိယာ-ယံ၊ ဝိနည်းဒေသနာတော်ကို။ ဒေသေန္တော၊ ဟောတော်မူလတ်သော်။ စိတ္တမေဝ၊ စိတ်ကိုသာ။ ဓုရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ဒေသေတိ၊ ဟောတော်မူသည်ကား။ န၊ မဟုတ်သေး။ အပရမ္မိ၊ ဝိနည်း ဒေသနာတော်မှ အခြားလည်း ဖြစ်သော။ လောကီယ ဒေသနံ၊ လောကီ သုတ္တန်ဒေသနာတော်ကို။ ဒေသေန္တော၊ သော်။ စိတ္တမေဝ၊ ကိုသာ။ ဓုရံ ကတွာ၊ ဒေသေတိ၊ ဟောတော်မူ၏။ ယထောဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ ယေကေစိ။ပ။ အနဝဿုတံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍၊ အာဟ၊ ပြီ။ (တစ်နည်း) ယထာ ယေန ပကာရေန၊ အကြင် အပြားအားဖြင့်။ လောကီယဒေသနံ၊ ကို။ ဒေသေန္တော၊ သော်။ စိတ္တမေဝ၊ ကိုသာ။ ဓုရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ဒေသေတိ၊ ဟောတော်မူ၏။ တထာ တေန ပကာရေန၊ ထို အပြားအားဖြင့်။ ယေကေစိ။ပ။ အနဝဿုတံ၊ ဟောတိတိ၊ ယေကေစိ။ပ။ အနဝဿုတံ ဟောတိ-ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အကုသလာ^၁ ၊ အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော။ အကုသလဘာဂီယာ၊ အကုသိုလ်၏ အဖို့ရှိကုန်သော။ အကုသလပက္ခိကာ၊ အကုသိုလ်၏ အသင်းအပင်း၌ ဖြစ်ကုန်သော။ (အကုသိုလ်ဘက်သား ဖြစ်ကုန်သော။) ယေကေစိ ဓမ္မာ၊ အမှတ်မရှိ အလုံးစုံသော အကြင် တရားတို့သည်။ (သန္တိ။) သဗ္ဗေ၊

၁။ အကုသလာ-စသည်။ ။ အကုသလာဖြင့် အကုသိုလ် ဝိတ္တုပြု၍ အားလုံးကို ပြ၏။ အကုသလဘာဂီယာဖြင့် အကုသိုလ် အဖို့ရှိသော (သာဝဇ္ဇဒုက္ခဝိပါက အဖို့ရှိသော) ရာဂ-စသော ဧကန် အကုသိုလ်တရားတို့ကို ပြ၏။ အကုသလပက္ခိကာဖြင့် မိမိတို့က ဧကန်သာဝဇ္ဇဓမ္မ-မဟုတ်ကြသော်လည်း အကုသိုလ်စိတ်၌ ယှဉ်စိုက် အကုသိုလ်ဘက်၌ ပါဝင်ရသော ဗဿ-သောတရားတို့ကို ပြသည်။

ကုန်သော။ တေ ဓမ္မာ တို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ စိတ်သာလျှင် ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင် ရှိကုန်၏။^၁ မနော၊ စိတ်သည်။ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထို တရားတို့၏။ ပဌမံ၊ ပထမ ကဲ့သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။]

ဓမ္မာ၊ စေတသိက် ခန္ဓာတရား ၃-ပါးတို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ စိတ်သာလျှင် ရှေ့သွား ခေါင်းဆောင် ရှိကြကုန်၏။ မနောသေဋ္ဌာ၊^၂ စိတ်သာလျှင် အမြတ်ဆုံး ရှိကြကုန်၏။ (တစ်နည်း)မနောဇေဋ္ဌာ၊ စိတ်သာလျှင် အကြီးအကဲရှိကြကုန်၏။ မနောမယာ၊ စိတ်ကြောင့် ပြီးစီးကြရကုန်၏။ ပဒုဋ္ဌေန၊ အဘိဇ္ဈာ-အစရှိသော အပြစ်တို့သည် ဖျက်ဆီးအပ်သော။ မနံသာ၊ စိတ်ဖြင့်။ စေ ဘာသတိ ဝါ၊ အကယ်၍ မူလည်း ပြောဆိုအံ့။ စေ ကရောတိ ဝါ၊ အကယ်၍မူလည်း ပြုလုပ်အံ့။ [အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္တ ဝါ-သဒ္ဓါကြောင့် “စေ စိန္တေတိ ဝါ၊ အကယ်၍ မူလည်း ကြံစည်အံ့”ဟု ထည့်။] တတော၊ ထိုသို့ ပြော ပြု ကြံခြင်းကြောင့်။ နံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သို့။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသည်။ အန္တေတိ၊ အစဉ်လိုက်၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဝဟတော၊ ဝန်ဆောင် နွားလား၏။ ပဒံ၊ ခြေသို့။ စက္ကံ၊ လှည်းဘီးသည်။ အန္တေတိ ဣဝ၊ အစဉ်လိုက်သကဲ့သို့တည်း။

ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ မနောပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ကုန်၏။ မနောသေဋ္ဌာ (မနောဇေဋ္ဌာ)၊ ကုန်၏။ မနောမယာ၊ စိတ်ကြောင့် ပြီးစီးကြရကုန်၏။ ပဒုဋ္ဌေန၊ အဘိဇ္ဈာ အစ ရှိသော ဂုဏ်တို့ကြောင့် ကြည်လင်သော။ မနံသာ၊ ဖြင့်။ စေ ဘာသတိ ဝါ၊ အကယ်၍မူလည်း ဝစီသုစရိုက် ၄-ပါးကို ပြောဆိုအံ့။ စေကရောတိ ဝါ၊ အကယ်၍မူလည်း ကာယသုစရိုက် ၃-ပါးကို ပြုလုပ်အံ့။ စေ စိန္တေတိ ဝါ၊ အကယ်၍ မူလည်း မနောသုစရိုက် ၃-ပါးကို ကြံစည်အံ့။ တတော၊ ထိုသို့ ပြောပြု

၁။ မနော ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ။ စိတ်နှင့် စေတသိက်တို့သည် ကေုပ္ပာဒ၊ ကေနိရောဝ- လက္ခဏာအားဖြင့် အတူဖြစ်ကြရာဝယ် အဘယ်နည်းဖြင့် စိတ်ကို ပထမဖြစ်သည် ဟု ဆိုပါသနည်းဟုမေး။ အဖြေကား-စိတ်သည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို သိမ်းယူ၍ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သောကြောင့် ပထမ ဖြစ်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုပါသည်။ (တစ်နည်း) အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော ရှေးရှေးစိတ်ကို ရည်ရွယ်၍ နောက်နောက်တရားတို့၏ ပထမ ဖြစ်သောကြောင့် “ပဌမံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဟု ဆိုပါသည်။-ဒိကာ။

၂။ မနောသေဋ္ဌာ။ ။ဓမ္မာဒပါဠိတော်ရင်းနှင့်တကွ စာအုပ်တိုင်းပင် “မနောသေဋ္ဌာ” ဟု ရှိကြ၏။ မိမိကား “မနော ဇေဋ္ဌာ”ဟု မူလပါဠိဖြစ်ဟန်တူ၏ ဟု ထင်၏။ သို့မှအထက်၌ “ဝိတ္တံ ဇေဋ္ဌကံ” ဟု ဆိုခဲ့သည်နှင့် လိုက်လျောမည်။ မနော+ဇေဋ္ဌာ ယေသံတိ မနောဇေဋ္ဌာ- “စိတ်ဟူသော အကြီးအကဲရှိကုန်၏”ဟု ပေးပါ။ [ရှုပသိဒ္ဓိ၌ “တာသတိဝါ”ဟု ဆန္ဒာနုရက္ခဏ- ဒီဃ ပုံဝံထုတ်၏။]

ပဒဘာစနီ]

ဘာသာဋီကာ

၈၅

ကြံခြင်းကြောင့်။ နံ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သို့။ သုခံ၊ သည်။ အန္ဓေတိ၊ အစဉ်လိုက်၏။ (ကိမိဝ-
အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဆာယာ၊ အရိပ်သည်။ သရီရံ၊ ကိုယ်သို့။ (ကိုယ်၏ နောက်သို့။)
အနုယာယိနီ” ဣဝ၊ အစဉ်တစိုက် လိုက်သကဲ့သို့တည်း။

လောကော၊ သတ္တလောကကို။ စိတ္တေန၊ အဘိသင်္ခါရဝိညာဉ်ဟူသော
စိတ်သည်။ ဝါ၊ တဏှာနှင့်ယှဉ်သောစိတ်သည်။ နိယတိ၊ ထိုထိုဘဝသို့ ဆောင်ပို့
အပ်၏။ (လောကော၊ ကို။) စိတ္တေန၊ အဘိသင်္ခါရဝိညာဉ် ဟူသော စိတ်သည်။ ဝါ၊
တဏှာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်သည်။ ပရိကဿတိ၊ ထိုထိုဘဝသို့ ဆွဲငင်အပ်၏။
သဗ္ဗေဝ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်ပင်။ စိတ္တဿ၊ စိတ်ဟူသော။ ဧကန္တဿ၊
တစ်ခုသော တရား၏ ဝသံ၊ အလိုသို့။ အန္တရ၊ အစဉ်တစိုက် လိုက်ကြရကုန်ပြီ။
[ဤလည်း သာဓက-တစ်ရပ်။-သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အဒ္ဓဝဂ်၊ စိတ္တသုတ်။]

ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စိတ္တသံကိလေသာ၊ စိတ်၏ ညစ်နွမ်းခြင်းကြောင့်။ သတ္တာ၊
တို့သည်။ သံကိလိဿန္တိ၊ ညစ်နွမ်းကြရကုန်၏။ စိတ္တဝေါဒါနာ၊ စိတ်၏
စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်။ (သတ္တာ။) ဝိသုဇ္ဈန္တိ၊ စင်ကြယ်ကြရကုန်၏။ [ဤလည်း
သာဓကတစ်ရပ်။-ခန္ဓဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ပုပ္ဖဝဂ်၊ ဒုတိယဂဗ္ဘလဗဒ္ဓ-သုတ်။] ဘိက္ခဝေ၊
တို့။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤ ဘဝင်စိတ်သည်။ ပဘဿရံ၊ ပြီးပြီးပြန်ထွက်သော
အရောင်ရှိသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ [ပင်ကိုဘဝင်စိတ်၏သဘောမှာ ဖြူစင်သောကြောင့်
အရောင်ထွက်သကဲ့သို့ ဖြစ်သည်-ဟူလို။] တဉ္စ၊ ထိုစိတ်သည်လည်း။ အာဂန္တုကေဟိ၊
အာဂန္တုကဖြစ်ကုန်သော။ ဥပက္ကိလေသေဟိ၊ ရာဂ-အစရှိသော ဥပက္ကိလေသ

၁။ အနုယာယိနီ။ ။ အန္ဓေတိ၌ အနု+ဣဓာတ်သည် အစဉ်လိုက်ခြင်း အနက်ကို
ဟော၏။ အနု+ယာဓာတ်လည်း ထိုအနက်ကိုပင် ဟော၏ “ယာတာနုယာယိဘဝါဟိ ဗြာဟ္မဏ” ဟု
ဝိဓုရဇာတ် ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဥပမာ ဥပမေယျ တူသော “အနုယာယိနီ” ဟု ရှိသင့်မည်
ထင်သည်။ [“အနုပါယိနီ” ဟု အဋ္ဌကထာ စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။ ဥပါယိ၌ ဥပ-ရှေးရှိသော
ဣဓာတ်၊ ကိပစ္စည်းတည်း။ ဥပေတိကဲ့သို့ တပ်ရောက်ခြင်း အနက်ဟောတည်း။ အနုရှေးရှိ
ပြန်သောကြောင့် အနုပါယိနီ၊ အစဉ်ကပ်၍ လိုက်ပါနေတတ်၏-ဟု ပေး။ “အနုပါယိနီ၊
ပယ်ခွာ၍မသွား” ဟူသော မူကွဲလည်းကောင်း သကဲ့သို့ ထင်၏။]

၂။ စိတ္တေန နိယတိ။ ။ “တစ်ဘဝမှ တစ်ဘဝသို့ ဆောင်ယူတတ်သော စိတ်”
ဟူသည် ပုညာတိ၊ သင်္ခါရ-စသည်၌ အဘိသင်္ခါရ-ဟု ခေါ်အပ်သော ကံနှင့်ယှဉ်သော စိတ်တည်း။
ထို့ကြောင့် “အဘိသင်္ခါရဝိညာဏံ သန္တာယာဟ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ တစ်နည်း-တဏှာကို
“ဘဝနေတ္ထိ-ထိုထိုဘဝသို့ ဆောင်တတ်သောကြီး” ဟု ခေါ်ရကား “စိတ္တေန” အရ တဏှာနှင့်ယှဉ်သော
စိတ်ကို ယူစေလို၍ ဋီကာ၌ “တဏှာသမ္ပယုတ္တံဝါ” ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ [ပရိကဿတိ၌
ကဿဓာတ်သည် “ကဗုဒ္ဓ-ဆွဲငင်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏။ ကံဟောဖြစ်သောကြောင့် ယပစ္စည်း
အကျေကြပ်ပါ။ ထိုသို့ မဟုတ်လျှင် “ကဿုတိ” ဟု ရှိရလိမ့်မည်။]

၈၆

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

တရားတို့ကြောင့်။ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ၊ ညစ်နွမ်းရ၏။ [ဤလည်း သာဓကတစ်ရပ်။-ဧက
အင်္ဂုတ္တိရုံ၊ ပဏိဟိတအတ္ထဝဂ်၊ နဝမ-သုတ်။]

ဂဟပတိ၊ အိမ်ရှင် သူကြွယ်။ စိတ္တေ၊ စိတ်ကို။ အရက္ခိတေ၊ သတိဖြင့်
အနုနယ ပဋိဃ-အစရှိသည်တို့မှ မစောင့်ရှောက်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊
ကာယကံသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အရက္ခိတံ၊ မစောင့်ရှောက်အပ်တော့သည်။
ဟောတိ၊ ၏။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ အရက္ခိတံ ဟောတိ၊
ဂဟပတိ။ စိတ္တေ၊ ကို။ ရက္ခိတေ၊ သတိဖြင့် အနုနယ ပဋိဃ-အစရှိသည်တို့မှ
စောင့်ရှောက်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ ရက္ခိတံ၊
စောင့်ရှောက်အပ်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ ရက္ခိတံ ဟောတိ၊ ဂဟပတိ။
စိတ္တေ၊ သည်။ ဗျာပနံ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
ရောက်လတ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ဗျာပနံ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့ကြောင့်
ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ ဗျာပနံ ဟောတိ၊
ဂဟပတိ။ စိတ္တေ၊ သည်။ အဗျာပနံ၊ ရာဂ- အစရှိသည် တို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့
မရောက်လတ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ အဗျာပနံ၊ ရာဂ-
အစရှိသည်တို့ကြောင့် ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ
အဗျာပနံ ဟောတိ၊ ဂဟပတိ။ စိတ္တေ၊ ကို။ အဝဿုတေ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့သည်
စိုစွတ်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊ အဝဿုတံ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့သည်
စိုစွတ်အပ်သည်။ ဟောတိ။ပ။ မနောကမ္မမ္ပိ အဝဿုတံ ဟောတိ၊ ဂဟပတိ။ စိတ္တေ၊
ကို။ အနဝဿုတေ၊ ရာဂ-အစရှိသည်တို့သည် မစိုစွတ်အပ်သော်။ ကာယကမ္မမ္ပိ၊
အနဝဿုတံ ရာဂအစရှိသည်တို့သည် မစိုစွတ်အပ်သည်။ ဟောတိ။ပ။
မနောကမ္မမ္ပိအနဝဿုတံ ဟောတိ။ [ဤလည်းသာဓက တစ်ရပ်။-တိကအင်္ဂုတ္တိရုံ၊
သမ္မောဓဝဂ်၊ အရက္ခိတ-သုတ်။]

ဧဝံ၊ သို့။ လောကီယဓမ္မံ။ပ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပန၊ ဆက်။ ဣမေသု
သုတ္တေသု၊ ဤသုတ်တို့တွင်။ (ပြခဲ့ပြီးသော သာဓက ၇-သုတ်တို့တွင်။) ဧကံ ဝါ၊
တစ်သုတ်ကိုသော် လည်းကောင်း။ ဒွေ ဝါ၊ ၂-သုတ် တို့ကိုသော် လည်းကောင်း။
အဂ္ဂဟေတွာ၊ မယူမူ၍။ သုတ္တာနုရက္ခဏတ္တာယ^၁၊ သုတ်အချင်းချင်း စောင့်ရှောက်

၁။ သုတ္တာနုရက္ခဏတ္တာယ။ ။ စိတ္တဿ ပုဗ္ဗင်္ဂမဘာဝသာဓနေ(၌) အညမည် ဗလဓာန
ဝသေန (သုတ်အချင်းချင်း အားထားရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) သုတ္တာနုရက္ခဏံ၊ တစ်သုတ်တည်းပြ
လျှင် အားမရှိသေး၊ သုတ်များစွာ ထုတ်ပြမှ အားရှိ၏။ ထိုသို့ အားရှိသောကြောင့် သုတ် တစ်မျိုး
ကိုအခြားသုတ်များက ပရဝါဒိတို့မပျက်နိုင်အောင် စောင့်ရှောက်ရာရောက်သည်။ အခြား တစ်နည်းကို
ငိုကာစွာရှုပါ။ [ဗလဓာနဝသေနာတိ ဗလဿ အာဓာနဝသေန၊ ဝိဓာနဝသေန ဝါ။ -မဝု။]

ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝါ၊ သုတ်ကို မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ။ သဗ္ဗာနိပိ၊ အလုံးစုံသော သုတ်တို့ကိုလည်း။ ဂဟိတာနိ၊ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိထိုက်ကုန်၏။

ပန၊ ကား။ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ ကောကုတ္တရာ တရားကို။ ပုစ္ဆန္တော၊ မေးတော်မူလတ်သော်၊ ကရတဖဿံ၊ အဘယ်ဖဿကို။ အဓိဂတော၊ ရသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ပ။ ကတရစိတ္တံ၊ အဘယ်စိတ်ကို။ အဓိဂတော၊ ရသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အပုစ္ဆိတွာ၊ မေးတော်မူဘဲ။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ တံ၊ သည်။ ကတရပညံ၊ အဘယ်ပညာကို။ အဓိဂတော၊ ရသည်။ အသိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာသော။ မဂ္ဂပညံ၊ မဂ်ပညာကို။ (အဓိဂတော) ကိံ၊ ရသလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။ ဒုတိယံ၊ ၂-ခုမြောက်သော။ မဂ္ဂပညံ၊ ကို။ အဓိဂတော ကိံ၊ ရသလော။ ပ။ စတုတ္ထံ၊ ၄-ခုမြောက်သော။ မဂ္ဂပညံ၊ ကို။ အဓိဂတော ကိံ၊ ရသလော။ ဣတိ၊ သို့။ ပညံ၊ ကို။ ဇေဋ္ဌိကံ၊ အကြီးအကဲ ကို။ ပညံ၊ ကို။ ဓုရံ၊ ပဓာန ကို။ ကတွာ၊ ဤ။ ပုစ္ဆတိ၊ မေးတော်မူ၏။ ပညုတ္တရာ၊ လွန်ကဲသော ပညာရှိကုန်သော။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ ကုသိုလ် တရားတို့သည်။ န ပရိဟာယန္တိ၊ မဆုတ်ယုတ်ကုန်။ -[အဋ္ဌက-အဂုံတ္တိရံ၊ သတိဝဂ်၊ မူလက-သုတ်၊] ပညာပန၊ ပညာသည်ကား။ ကိမတ္တိယာ၊ အဘယ်အကျိုး ရှိသနည်း။ (ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ပညာ၊ ပညာသည်။ အဘိညတ္တာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိခြင်းအကျိုးရှိသည်။ ပရိညတ္တာ၊ ပိုင်းခြား၍ သိခြင်းအကျိုးရှိသည်။ ပဟာနတ္တာ၊ ပယ်ခြင်း အကျိုးရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။ ဤသို့ အဖြေဝါကျထည့်ပါ။) [ဤလည်း သာဓက တစ်ရပ်။ -မူလပဏ်၊ စူဠယမကဝဂ်၊ မဟာဝေဒလ္လ-သုတ်ပါဠိတော်။]

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤလောကုတ္တရာ ဒေသနာဝယ် ပညာပဓာန၏ အဖြစ်၌။ (သုတ္တာနိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ-၌စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ပညဝတော၊ ပညာရှိသော။ အရိယသာဝကဿ၊ အရိယာ သာဝက၏။ တဒန္တယာ၊ ထိုပညာသို့ အစဉ်လိုက်သော။ သဒ္ဓာ၊ သဒ္ဓာသည်။ ကဏ္ဍာတိ၊ ကောင်းစွာတည်၏။ တဒန္တယံ၊ ထိုပညာသို့ အစဉ်လိုက်သော။ ဝီရိယံ၊ သည်။ သဏ္ဌာတိ၊ တဒန္တယာ၊ သော။ သတိ၊ သည်။ သဏ္ဌာတိ၊ တဒန္တယော၊ ထိုပညာသို့ အစဉ်လိုက်သော။ သမာဓိ၊ သည်။ သဏ္ဌာတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝမာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ သုတ္တာနိ၊ တို့ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာနိ။ ဣတိ၊ သို့။ လောကုတ္တရဓမ္မံ၊ သို့။ ပတွာ၊ ဤ။ ဝါ၊ သော်။ ပညာ၊ သည်။

ဇေဋ္ဌိကာ၊ သည်။ ဟောတိ။ပ။ ပညာ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံဟောတိ-ဟူသော ဒေသနာ သည်။ လောကီယဒေသနာ၊ လောကီ ဒေသနာတည်း။ (လောကီကာမာဝစရ စိတ်ကို ပြသော ဒေသနာတည်း။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ လောကီဒေသနာတော်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) စိတ္တံ၊ ကို။ ဓရံ၊ ပဓာနကို။ ကတွာ၊ ဒေသေဇ္ဇော၊ ဟောတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ၊ ဤ။) စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။

[စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ သောမနဿ သဟဂတံ-ဟူသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် သောမနဿသဟဂတံ စသည်မိန့်။]

သောမနဿသဟဂတန္တိ၊ ကား။^၁ သာတ။ပ။ သင်္ခါတေန၊ သာယာအပ်သော ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော အရသာနှင့်တူသော ခံစားတတ်သောတရားဟု ဆိုအပ်သော။ သောမနဿေန၊ သောမနဿနှင့်။ သဟ၊ တကွ။ ဧကုပ္ပဒါဒိဘာဝံ^၂၊ ဧကုပ္ပဒ- အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့။ ဂတံ၊ ရောက်သော။ ပန၊ ဆက်။ [“အဘိဓာနတ္ထ ဝစနတ္ထမှ တစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓါရကို ဆိုဦးအံ့” ဟု ရှေးနိဿယ-၌ ပေး၏။] အယံ သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ ဤ သဟဂတ-သဒ္ဓါသည်။ ဝါ၊ ကို။ တဗ္ဘာဝေ၊ တဗ္ဘော အနက် လည်းကောင်း။ ဝေါကိဏ္ဏေ၊ ရောပြုမ်းဟူ သော အနက်လည်းကောင်း။ နိဿယေ၊

၁။ သာတ။ပ။ဂတံ။ ။ “သဟ+ဂတံ သဟဂတံ၊ သောမနဿေန+ သဟဂတံ သောမနဿသဟဂတံ”ဟု သမာသ်တွဲပါ။ ဂတံ၏ကံကို “ဧကုပ္ပဒါဒိဘာဝံ” ဟုထည့်သည်။ သောမနဿေနကို “သာတမဓရဝေဒယိတ သင်္ခါတေန”ဟု ဝိသေသန ထည့်၍ဖွင့်သည်။ “သာတ-သာယာအပ်”ဟူသည် သောမနဿ ဝေဒနာ၏ သဘောတည်း။ “မဓရ” ကား သောမနဿ၏ သာယာအပ်ပုံ သာယာစရာ ကောင်းပုံကို ဥပမာပြသော စကားတည်း။ မဓရ- သဒ္ဓါ၏ မုချတ္ထမှာ သာယာအပ်သော အရသာတည်း။ မဓရံဝိယာတိ မဓရံ-ချို့ဆိမ့်သော အရသာနှင့် တူသော ဝေဒနာ။ “ဝေဒယိတ” သဒ္ဓါကား ဝေဒနာ၏ ပရိယာယ်တည်း။ [နိပ္ပရိယာယေန မဓရသဒ္ဓေါ ရသဝုသေသပရိယာယော၊ ဣဒ္ဓဘာဝသာမညေန ဣဥပစာရေန ဝုတ္တောတိ အာဟ-မဓရံ ဝိယာတိ။ -အနု... မဓရနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ကစွည်းဘာသာငိုကာ၊ မဇ္ဇာဒိတောရော-သုတ်၌ရှိပါ။]

၂။ ဧကုပ္ပဒါဒိဘာဝံ။ ။ “ဧကော+ဥပ္ပဒါ+ယဿ စိတ္တာသာတိ ဧကုပ္ပဒံ” “ဧကုပ္ပဒံ+အာဒိ ယဿာတိ ဧကုပ္ပဒါဒိ” စိတ်ပင်တည်း။ အာဒိဖြင့် ဧကနိရောဓ၊ ဧက ဝတ္ထုကထိုကို ယူ။ ဧကုပ္ပဒါဒိနော+ဘာဝေါ ဧကုပ္ပဒါဒိဘာဝေါ၊ ဧကုပ္ပဒ-အစရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသည် အတူတကွ ဖြစ်ခြင်း၊ ချုပ်ခြင်း၊ တူသော အာရုံ၊ တူသောဝတ္ထု ရှိခြင်းတည်း။

အခြေခံ မှီရာဟူသော အနက် လည်းကောင်း။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ သံသဋ္ဌေ၊ ရောနှော ဟူသော အနက် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသု အတ္ထေသု၊ တို့၌။ ဒိဿတိ၊ တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးသော အနက်တို့တွင်။ ပေါနတ္ထဝိကာ။ တစ်ဖန် ဘဝသစ်ကို ပြုခြင်းအလေ့ရှိသော။ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ၊ နှစ်သက်တတ် တပ်မက်တတ်သည် အဖြစ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ယာယံ တဏှာ၊ အကြွင်း တဏှာသည်။ အတ္ထိ၊ ဧ၊ ဣတိ(ဇတ္ထ)၊ ဤ ပါဠိရပ်၌။ (သစ္စဝိဘင်း ပါဠိတော်-စသည်၌။) တဗ္ဘာဝေ၊ တဗ္ဘော အနက်၌။ ဝါ၊ ထို နန္ဒိရာဂ-ဟူသော ရှေးပုဒ်၏ အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ၊ ကို) ဝေဒိတဗ္ဘော၊ ဧ၊ နန္ဒိရာဂ ဘူတာ၊ နှစ်သက်တတ် တပ်မက်တတ်သည် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ (ယာယံ တဏှာ အတ္ထိ။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“နန္ဒိရာဂ ဘူတာတိ စဿ အတ္ထော”ဟု ဋီကာလည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ဤပါဌ်သည် အဓိပ္ပာယ်ပြောဆရာတို့ ဋီကာမှ ယူထား အပ်သောပါဌ် ဟု ထင်၏။]

၁။ ပေါနတ္ထဝိကာ။ ။ သက္ကတ၌ “ပုနရ်” ပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “ပုန” ဟု ဖြစ်၏။ နောက်ပုဒ်နှင့်တွဲသောအခါ ပျောက်သော(ရ်) အစား ခွေဆော်လာ၍ “ပုနတ္ထဝ”ဟု ဖြစ်၏။ [“ပုနပ္ပုနံ” စသည်ကဲ့သို့တည်း။] “ပုနတ္ထဝကရဏ”ဟု ဆိုလိုလျက် “ကရဏ”ဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေ။ “ပုနတ္ထဝ၊ တစ်ဖန် ဘဝကို ပြုခြင်းဟူသော+သီလံဇတိဿာတိ ပေါနတ္ထဝိကာ”ဟု တဿိလ-အနက်၌ တဒ္ဓိတ် ကိက-ပစ္စည်းသက်။ [ပုနတ္ထဝကရဏံ ပုနတ္ထဝေါ၊ ပုနတ္ထဝေါ+သီလံ အဿာတိ ပေါနတ္ထဝိကာ။-သစ္စဝိဘင်း၊ အဋ္ဌကထာ။ မရ၌ “ပုနတ္ထဝ+ကရောတိတိ ပေါနတ္ထဝိကာ”ဟု ကရောတိ တဒ္ဓိတ်ပြုသည်ကို စဉ်းစားပါ။

တစ်နည်း။ ။ ပုနော ဘဝေါ၊ တစ်ဖန်ဘဝ-ဘဝသစ်။ မနောသမ္ပယောပုဒ်၌ မနော ကဲ့သို့ “ပုနော”ဟု သြကာရန္တလည်း ရှိ၏။ ဤအလို နောက်ပုဒ်၌ ခွေဆော်မရောက်ရ။ “ပုနောဘဝေါ-သီလံ+ဇတိဿာတိ ပေါနောဘဝိကာ”ဟု ဖြစ်၏။ ဥတ္တရပဒလောပံ ကတွာ ပုနတ္ထဝကရဏံ ပုနောဘဝေါတိ အာဟ၊မနောသမ္ပယောတိ ဇတ္ထ မနော ဝိယ စပုရိမပဒဿ သြကာရန္တတာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။-သစ္စဝိဘင်း၊ မူလဋီကာ။ ...“မနောဒျာ ပါဒီနမောမယေစ”ဟူသော မော ဂ္ဂလန် ၃-၅၉-သုတ်ဖြင့် ပုန၏ အ-ကို သြပြ။]

၂။ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ။ ။ ယာယံ တဏှာနှင့် အရတူသောကြောင့် နန္ဒိရာဂ သဟဂတာ၌ နန္ဒိရာဂ-မည်သော ထဏှာပင်ရ၏။ သဟဂတအတွက်ကား အနက်သီးခြား မရှိ။ ထို့ကြောင့် ဤ သဟဂတကို “တဗ္ဘာပအနက်၌ သိထိုက်၏”ဟု ဆိုသည်။ တဿ၊ ထိုနန္ဒိရာဂ-သဒ္ဓါ၏+ဘာဝေါ၊ အနက်တည်း။ တဗ္ဘဝေါ၊ နက်။ “နန္ဒတိ၊ အာရုံကို နှစ်သက်ထတ်၏။ ဣတိ နန္ဒိ။ ရန္တတိ၊ တပ်မက်တတ်၏။ ဣတိ ရာဂေါ။ နန္ဒိတူတော+ရာဂေါတိ နန္ဒိရာဂေါ”ဟု ဋီကာ၌ပြု၏။ နန္ဒိ၌ မချွေရဿ။ သဟဂတအတွက် အနက်သီးခြား မပြုကို ဋီကာ၌ ကြည့်ပါဦး။

ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ကောသဇ္ဇသဟဂတာ၊ ကောသဇ္ဇနှင့် တကွဖြစ်သော။ (ကောသဇ္ဇနှင့် ရောပြွမ်းသော။) ကောသဇ္ဇသမ္ပယုတ္တာ၊ ကောသဇ္ဇနှင့် ယှဉ်သော။ ယာ။ အယံ ဝိမံသာ၊ အကြင် ပညာသည်။ အတ္ထိ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ။ ဝေါကိဏ္ဏေ^၁ ရောပြွမ်း ဟူသော အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ အန္တရန္တရ၊ အကြား အကြား၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနေန၊ သော။ ကောသဇ္ဇေန၊ ကောသဇ္ဇနှင့်။ (ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိန မိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်နှင့်။) ဝေါကိဏ္ဏော၊ ရောပြွမ်းသော။ (ယာ အယံ ဝိမံသာ အတ္ထိ။) ဣတိ အယံ၊ ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ။ ယာယံ ဘိက္ခဝေ-အစရှိသော ပါဠိ၌။ အတ္ထော၊ တည်း။ [မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ ပါသာဒ ကမ္မ နဝဂ်၊ ဝိဘင်္ဂ-သုတ်။] အဋ္ဌိကသညာ သဟဂတံ၊ အဋ္ဌိက သညာနှင့် တကွဖြစ်သော။ (အဋ္ဌိကသညာကို မှီသော။) သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဣတိ(ဧတ္ထ)၊ ဤ။ နိဿယေ^၂၊ အခြေခံမှီရာ ဟူသော အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ အဋ္ဌိကသညာ၊ ကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ (အခြေကံပြု၍။) အဋ္ဌိကသညာ၊ ကို။ ဘာဝေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍ ပဋိလခွံ၊ ရအပ်သော။ (သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ကို၊ ဘာဝေတိ၊ ၏။) ဣတိ အတ္ထော၊ အနက်။-[မဟာဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အာနာပါနဝဂ်၊ အဋ္ဌိက မဟာပုလ-သုတ်။]

ရူပသဟဂတာနံ ဝါ၊ ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော ရုပ်အာရုံနှင့် တကွ ဖြစ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အရူပ သဟဂတာနံ ဝါ၊ ရုပ် မဟုတ်သော အာကာသ-အစရှိသော အာရုံနှင့်တကွ ဖြစ်သည်မူလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သမာပတ္တိနံ၊ ရူပဈာန် အရူပဈာန် သမာပတ်တို့ကို။ လာဘိ၊ ရခြင်းရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ (ဧတ္ထ)၊ ဤ။ အာရမ္မဏေ^၃၊ အာရုံဟူသော အနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ။) ဝေဒိ

၁။ ဝေါကိဏ္ဏေ။ ။ ပညာ ဟူသည် ကုသိုလ်အဗျာကတ တရားတည်း။ ကောသဇ္ဇ ဟူသည်ကား ထိန မိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုတရား ၂-မျိုးသည် အတူတကွ (သမ္ပယုတ္တ) မဖြစ်နိုင်ရကား ဝိမံသာ(ပညာ)ဖြစ်ခြင်း၏ အကြားအကြား၌ ကောသဇ္ဇ ရောပြွမ်းသည်ကို “သဟဂတ”ဟု ဆိုသည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “တကွဖြစ်” ပင်တည်း။ သို့သော် သံသဋ္ဌ-ရောနှောသော တကွဖြစ်ခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် “ဝေါကိဏ္ဏေ”ဟု အဓိပ္ပာယ်နက်ဖွင့်သည်။

၂။ နိဿယေ။ ။ သတိသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံကို ဖြစ်စေရာ၌ အဋ္ဌိကသညာကို အမှီပြု၍ရသော ကြောင့် (အရိုးစုကို အာရုံပြုသော သညာကို အခြေခံရသောကြောင့်) “နိဿယေ”ဟု ဆိုသည်။ [နိဿယေတိ ပါဒကေ။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “တကွဖြစ်သော”ဟု ပင်တည်း။]

၃။ အာရမ္မဏေ။ ။ ရူပဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ပထဝီကသိုဏ်းသော ရုပ်အာရုံကို ရူပါရမ္မဏ၊ အရူပဈာန်၏ အာရုံဖြစ်သော ကောင်းကင်ဗညတ်၊ နတ္ထိဘောဗညတ်၊ ပဋ္ဌမာရုပ္ပ ဝိညာဉ်၊ တတိယာရုပ္ပဝိညာဉ်တို့ကို အရူပါရမ္မဏဟု ဆိုသည်။ ရူပသဟဂတာနံ၏ သဒ္ဓတ္ထမှာ

တဗ္ဗော၊ ဧ၊။ ရူပါ၊ ရူပါရမ္မဏာနံ၊ ပထဝီကံသိုဏ်း၊ စသော ရုပ်လျှင် အာရုံရှိကုန် ရုပ် မဟုတ်သော ကောင်းကင်ပညတ် နတ္ထိဘောပညတ် စသည်လျှင် အာရုံရှိကုန်သော။ (သမာပတ္တိနံ လာဘီဟောတိ။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။- [ပုဂ္ဂလပညတ်၊ နိဒ္ဒေသ၊ ဧကပုဂ္ဂလ ပညတ္တိ။]

ဣဒံသုခံ၊ ဤသုခသည်။ ဣမာယ ပီတိယာ၊ ဤ ပီတိနှင့်။ သဟဂတံ၊ အတူတကွ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်။ သဟဇာတံ၊ တကွဖြစ်သည်။ သံသဋ္ဌံ၊ ရောနှောသည်။ သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်ယှဉ်သည်။ ဟောတိ၊ ဧ၊။ ဣတိ(ဇေတ္တ)၊ ဌံ။ သံသဋ္ဌော၊ ရောနှောဟူသောအနက်၌။ (သဟဂတသဒ္ဓေါ) ဝေဒိတဗ္ဗော။ -[ဈာနဝိဘင်း၊ သုတ္တန္တဘာဇနီယ။] ဣမသမိပိပဒေ၊ ဤ သောမနဿသဟဂတံ ဟူသော ပုဒ်၌လည်း။ [ပိဖြင့် ပီတိယာ သဟဂတံကို ပေါင်း။] အယမေဝတ္ထော၊ ဤ သံသဋ္ဌအနက်ကိုသာ။ အဓိပ္ပေတော၊ ဧ၊။ ဟိ၊ မှန်။ ဣ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်အရာ၌။ သောမနဿ သံသဋ္ဌံ၊ သောမနဿနှင့် ရောနှောသောစိတ်ကို။ သောမနဿသဟဂတန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

၂၈။ ဆက်။ ဒေ(သော) သံသဋ္ဌသဒ္ဓေါပိ၊ ဤ သံသဋ္ဌ သဒ္ဓါသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ သဒိသေ၊ အတူဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ အဝဿုတေ၊

နိဿယ၌ ပေးထားသည် အထိုင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလပညတ် အဋ္ဌကထာ၌ “ရူပသဟဂတာနန္တိ-ရူပနိမိတ္တ သင်္ခါတေန ရူပေန သဟဂတာနံ၊ တေန သဒ္ဓိပဝတ္တာနံ (န ဝိနာ)” စသည်ဖြင့် သဒ္ဓတ္ထ ဖွင့်သည်။

ထိုသို့ သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်သော်လည်း အဓိပ္ပာယ်တ္ထမှာ “ရုပ်ဟူသော အာရုံရှိကုန်သော၊ ရုပ်ကို အာရုံပြုကုန်သော”ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သဟဂတ၏ အနက်ကို “အာရမ္မဏေ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့်ပင် နိဒါန-ဘိက္ခုသံယုတ်၊ ပဌမဝဂ္ဂပထမ-သုတ်ဝယ် “ဝိတက္ကသဟဂတာ သညာ မနသိကာရာ” ပုဒ်၌ “ဝိတက္ကသဟဂတာတိ-ဝိတက္ကာရမ္မဏာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထို အဖွင့်သည် သဟဂတာ၏ သဒ္ဓတ္ထမဟုတ်၊ အဘိဓေယတ္တသာတည်း။

၁။ သံသဋ္ဌ။ ။ “သံသဇ္ဇတိ၊ ငြိကပ် ရောနှောနေတတ်၏။ ဣတိ သံသဋ္ဌော” နှင့် အညီသုခနှင့် ပီတိတို့၏ တတိယဈာန်စိတ် တစ်ခုတည်း၌ အတူတကွ ဖြစ်ခြင်းကို “ရောနှော”ဟု ဆိုသည်။ ဤ၌လည်း သဟဂတာ၏ သဒ္ဓတ္ထမှာ “တကွ (ဧကုပ္ပာဒ-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့) ရောက်” ဟူသော အနက်၊ “တကွ+ဖြစ်”ဟူသော အနက်ပင်တည်း။

၂။ သံသဋ္ဌသဒ္ဓေါပိ ။ “စ” သည် ဝါကျာရမ္မဇောတက၊ အပိသဒ္ဓါကား ရှေ့၌ “သံသဋ္ဌော” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌကိုငဲ့သော အပေက္ခာဇောတကတည်း။ ဥပမာ“အက္ခရာ ပါဒယော ဓကစတ္တာလီသံ” သုတ်၌ အက္ခရာအပိဝယ် အပိသဒ္ဓါကဲ့သို့တည်း။ ယောဇနာ၌ကား “အပိသဒ္ဓေါ သဟဂတသန္တံ အပေက္ခတိ” ဟု ဆို၏။ သဒ္ဓထုံးစံ ကျ-မကျကို စဉ်းစားပါ။

စိုစွတ်အပ်ဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ မိတ္တသန္တဝေ၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ခြင်းဟူသော အနက်လည်းကောင်း။ သဟဇာတေ၊ တကွဖြစ်ဟူသောအနက်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ ဗဟုသု၊ ကုန်သော။ အတ္ထေသု၊ ဒိသတိ။ [ဣတိကို အာချုတ္တ ယူ၍ “ဗဟုသု”ဟု ဆိုသည်။ “စတုသု”ဟုလည်း ရှိ၏။] ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ သံသဋ္ဌ သဒ္ဓါသည်။ ကိသေ၊ ကြုံလိုသော မြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း။ (ပိန်သော မြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း။) ထူလေ၊ ဝဖြိုးသော မြင်းတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဝိဝဇ္ဇေတွာ၊ ရှောင်ကြဉ်၍။ သံသဋ္ဌာ၊ ရောနှောအပ်ကုန်သော။ (အချင်းချင်းရော၍ ရလောက်အောင် အရွယ်အဆင်းအားဖြင့် တူကုန်သော။) ဟယာ၊ မြင်းတို့ကို။ (အမွေဟိ၊ ကျွန်တော်မျိုးတို့သည်။) ယောဇိတာ၊ ယှဉ်စေအပ်ပါကုန်ပြီ။ (ရထား၌ ကပ်အပ်ပါကုန်ပြီ။) ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ သဒိသေ၊ အတူဟူသော အနက်၌။ အာဂတော၊ လာ၏။ [(တေမိဇာတ်) ဤ၌ သဒ္ဓတ္ထမှာ “ရောနှော”ပင်တည်း။ ရောနှော၍ ရလောက်အောင် အရွယ်အဆင်းအားဖြင့် တူနေသောကြောင့် သဒိသအနက် ကို အဓိပ္ပာယ်ထွက်ဟု ဆိုသည်။] အယျေ၊ ရှင်မတို့။ တုမေ၊ အရှင်မတို့သည်။ သံသဋ္ဌာဝ၊ လူ တို့နှင့်ရောနှောကုန်လျက်သာ။ ဝိဟရထ၊ နေကြကုန်လော့။ ဣတိ (ဧတ္ထ)၊ ၌။ အဝဿုတေ၊ စိုစွတ်အပ် ဟူသော အနက်၌။ အာဂထော။ [“လူတို့နှင့် ရောနှောကာ ကိလေသာ တည်းဟူသောမိုးဖြင့် စိုစွတ်လျှော် နေကြပါ လော”ဟုဆိုလိုသည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “ရောနှော”အနက်ပင်တည်း။ -ပါစိတ်၊ ဘိက္ခုနီ ဝိဘင်း၊ ဒသမ-သံဃာဒိသေသံ သိက္ခာပုဒ်။]

ဂိဟိသံသဋ္ဌော၊ လူတို့နှင့်ရောနှောသည်။ (ဟုတွာ။) ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ [“ဂိဟိဟိသံသဋ္ဌော”ဟု လည်းရှိ၏။] ဣတိ (ဧတ္ထ)၊ ၌။ မိတ္တသန္တဝေ၊ မိတ်ဆွေဖွဲ့ ခြင်းဟူသောအနက်၌။ အာဂတော။ [သဒ္ဓတ္ထမှာ “ရောနှော”ဟူသော အနက်ပင်တည်း။ မိတ္တသန္တဝ-ကာ၊ အဓိပ္ပာယ်ထွက်။-ခန္တဝဂ္ဂ(၁-ဝဂ္ဂ)၊ ဟာလိဒ္ဓိကာနိ-သုတ်။] ဣဒံ သုခံ (ရှေ့၌ အနက်ပေးခဲ့ပြီ။)။ပ။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ သဟဇာတေ၊ တကွဖြစ်သော တရားဟူသော အနက်၌။ အာဂတော။ ဣဇာပိ၊ ဣမသ္မိပိ ပဒေ အယမေဝတ္ထော အဓိပ္ပေတော-ဟူသော ဤ အဋ္ဌ-ကထာ၌လည်း။ (ယထာဒဿိတ သံသဋ္ဌသဒ္ဓေါ၊ အကြင် အကြင် အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော သံသဋ္ဌ-သဒ္ဓါကို။) သဟဇာတေ၊ သဟဇာတအနက်၌။ အဓိပ္ပေတော၊ ၏။

တတ္ထ၊ ထို သဟဂတ သဟဇာတ-ထို့တွင်။ (နောက်၌လာမည့် သဂဟတံ သဟဇာတံကို ကြည့်၍စွဲသည်။) သဟဂတံ၊ သဟဂတ-တရားဟူသည်။ (သဟဂတ တရားမှန်လျှင်။) အသဟဇာတံ (နာမ)၊ သဟဇာတ မဟုတ်သည်မည်သော။

အသံသဋ္ဌ(နာမ)၊ သံသဋ္ဌ မဟုတ်သည် မည်သော။ အသမ္ပယုတ္တံ နာမ၊ သမ္ပယုတ် မဟုတ်သည် မည်သောတရားသည်။ နတ္ထိ။ သဟဇာတံပန၊ သဟဇာတတရားသည်ကား။ သံသဋ္ဌ၊ သံသဋ္ဌသည်လည်းကောင်း။ သမ္ပယုတ္တံ၊ သမ္ပယုတ်သည် လည်းကောင်း။ ဟောတိပိ၊ ဖြစ်သည်လည်းရှိ၏။ န ဟောတိပိ၊ မဖြစ်သည်လည်း ရှိ၏။

ဟိ၊ ချေ။ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။ ဇာတေသု၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါရူပ ဓမ္မေသု၊ ရုပ် နာမ် တရားတို့တွင်။ ရူပံ၊ ရုပ်တရားသည်။ အရူပေန၊ နာမ်တရားနှင့်။ သဟဇာတံ၊ တကွဖြစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (သဟဇာတ ပစ္စည်း ဖြစ်နိုင်၏။) န သံသဋ္ဌ၊ သံသဋ္ဌ မဖြစ်။ န သမ္ပယုတ္တံ၊ သမ္ပယုတ် မဖြစ်။ (သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း မဖြစ်နိုင်။) တထာ၊ တူ။ အရူပံ၊ နာမ်တရားသည်။ ရူပေန၊ ရုပ်တရားနှင့်လည်းကောင်း။ ရူပဉ္စ၊ ရုပ်တရားသည်လည်း။ ရူပေန၊ ရုပ်တရားနှင့်လည်းကောင်း။ (သဟဇာတံ ဟောတိ၊ န သံသဋ္ဌ၊ န သမ္ပယုတ္တံ။) အရူပံ ပန၊ နာမ်တရားသည်ကား။ အရူပေန၊ နှင့်။ သဒ္ဓိံ။ နိယမတောဝ၊ အမြဲအားဖြင့်သာလျှင်။ သဟဂတံ(ဧဝ)၊ အတူတကွ ဧကုပ္ပာဒတာ-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။ သဟဇာတံ(ဧဝ)၊ တကွဖြစ်သည်သာလျှင်လည်းကောင်း။ သံသဋ္ဌ(ဧဝ)၊ ရောနှောသည် သာလျှင်လည်းကောင်း။ သမ္ပယုတ္တမေဝ၊ သမ္ပယုတ်သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထို သဟဇာတ သံသဋ္ဌ သမ္ပယုတ္တ ဖြစ်သော သဟဂတ-သဒ္ဓါကို။ သန္တာယ၊ တော်မူ၍။ သောမနဿ သဟဂတန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။

ဉာဏသမ္ပယုတ္တန္တိ၊ ကား။ ဉာဏေန၊ ဉာဏ်နှင့်။ သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော။ သမံ၊ အညီအမျှ။ ဧကုပ္ပာဒတာ ဒိပ္ပကာရေဟိ၊ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်။ ယုတ္တံ၊ ယှဉ်သော။ (သမ္ပယုတ္တံကို ထပ်ဖွင့်သည်။ စိတ္တဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံဟူသော ပါဠိ၌။ ယံ၊ အကြင်စကားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ ဆိုထိုက်သည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ တံ၊ ထိုစကားသည်။ မာတိကာဝဏ္ဏနာယ၊ မာတိကာအဖွင့်၌။ ဝေဒနတ္ထိကော၊ ၌။ ပုတ္တနယမေဝ၊ ဆိုအပ်

၁။ သမ္ပယုတ္တံ။ ။ သံကို“သမံ”ဟု လည်းကောင်း၊ ပ ကို “ဧကုပ္ပာဒတာဒိပ္ပကာရေဟိ”ဟု လည်းကောင်းဖွင့်သည်။ “ဧကုပ္ပာဒဒိပ္ပကာရေဟိ”ဟု တာမပါဘဲရှိသည်ကား မကောင်း။ ဧကုပ္ပာဒအရ “အတူဖြစ်ခြင်း”စသော အပြားကို မရဘဲ“အထူဖြစ်ခြင်းရှိသောစိတ်”ကို ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ဧကုပ္ပာဒတာဒိပ္ပကာရေဟိ”ဟု တာပစ္စည်းနှင့်တကွရှိမှ ကောင်း၏။ သုခါယဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တာတုန်းကလည်း ဤအတိုင်းရှိခဲ့သည်။

ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ဝေဒီကမ္ပ-၌ စပ်။) ဧကုပ္ပာဒါ။ပ။
ဧကာရမ္မဏာတိ၊ ဟူသော။ ဣမိနာ လက္ခဏေန၊ ဤလက္ခဏာအားဖြင့်။ ဧတံ၊
ဤစိတ်ကို။ သမ္ပယုတ္တန္တိ၊ သမ္ပယုတ္တဟူ၍။ ဝေဒီတမ္ပ၊ ဤ။ [ဧကုပ္ပာဒါ စသော
စကားတို့သည် ကထာဝတ္ထု၊ သတ္တမဝဂ်၊ သမ္ပယုတ္တကထာ၌လာသော ပါဠိဖြစ်၍
ထိုအတိုင်း ဧကုပ္ပာဒါ သည်ဖြင့် ဗဟုဝဏ်ရှိရသည်။] စ၊ ဆက်။ ဧသ (ဧသော)၊
ဤ ဧကုပ္ပာဒါ အစရှိသည်တို့ကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားသည်။ ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသော၊
အလွန်ဖြစ်သော လက္ခဏာ ၄-ပါးကို ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း။ အရူပေ ပန၊
အရူပဘုံ၌ကား။ ဧကဝတ္ထုကဘာဝံ၊ ဧကဝတ္ထုက၏ အဖြစ်ကို။ ပိနာပိ၊ ကြည့်၍လည်း။
သမ္ပယောဂေါ၊ သမ္ပယုတ်ကို။ လတ္တတိ၊ ရအပ် ရနိုင်၏။

ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ယသ္မိံသမယေ-အစ ဉာဏ
သမ္ပယုတ္တံ-အဆုံးရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်။ ကိံ၊ အဘယ်ကို။ (ဘဂဝတာ၊ သည်။)
ကထိတံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ (ဧတ္တာဝတာ၊ ဖြင့်။) ကာမာဝစရ ကုသလေသု၊
ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးတို့တွင်။ သောမနဿ သဟဂတံ၊ သောမနဿ
သဟဂုတ် ဖြစ်သော။ တိဟေတုကံ၊ တိဟိတ်ဖြစ်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏ
သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော။ အသင်္ခါရိကံ၊ အသင်္ခါရိက ဖြစ်သော။ မဟာစိတ္တံ မဟာ
ကုသိုလ်စိတ်ကို။ ကထိတံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ကုသိုလ်ချင်းနှိုင်းယှဉ်လျှင်
အခြားကုသိုလ်ထက် အရေအတွက်များသောကြောင့် “မဟာ” ဟု ဆိုသည်။ အခြား
အယူကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာငိုကာ ကာမာဝစရစိတ်၌ ရှိပါ။]

[ကာမာဝစရကုသလေသု။ပ။ မဟာစိတ္တံကိုချဲ့လို၍ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ
တိဟိ” စသည် မိန့်။]

ဟိ၊ ချဲ့ ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိ၊ ဟူသော။ အနိယမိတပုစ္ဆာယ၊
မည်သည့်ကုသိုလ်ဟု မသတ်မှတ်အပ်သော အနက်ကို မေးကြောင်းစကားဖြင့်။
စတုဘူမတုသလံ၊ ဘုံ ၄-ပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကို။ ဂဟိတံ၊ ယူတော်မူအပ်ပြီ။

၁။ ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသော။ ။ အနဝသေသသင်္ဂဟေန၊ အကြွင်းမရှိသော လက္ခဏာ ၄ ပါး
လုံးကို သိမ်းယူခြင်းအားဖြင့်။ ကတော အတိသယနိဗ္ဗေသော။(ဋီကာ။) ဥက္ကဋ္ဌကို “အတိသယ”
ဟု ဖွင့်၏။ ဥက္ကဋ္ဌဿ၊ အလွန်ဆုံးဖြစ်သော လက္ခဏာ ၄-ပါးကို+နိဗ္ဗေသော၊ ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါ
(စကား)တည်း။ ဥက္ကဋ္ဌနိဗ္ဗေသော၊ အရူပဘုံ၌ ဧကဝတ္ထုက လက္ခဏာ မပါဘဲ စိတ်စေတသိက်တို့
သမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြသောကြောင့် လက္ခဏာ ၄-ပါးလုံးကို ပြကြောင်းဖြစ်သော “ဧကုပ္ပာဒါ။ပ။
ဧကာရမ္မဏာ” ဟူသော စကားသည် အလွန်ဆုံး ရနိုင်သော လက္ခဏာကို ညွှန်ပြကြောင်း စကား
ဖြစ်သည်-ဥက္ကဋ္ဌနည်းဟုလည်းကောင်း၊ အတိသယနိဗ္ဗေသောကြည့်၍ အတိသယနည်း ဟု
လည်းကောင်းခေါ်သည်။]

ပန၊ ကား။ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိတိဝစနေန၊ ကာမာဝစရံ။ပ။ ဟောတိ
 ဟူသောစကားဖြင့်။ တောဘူမကံ၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ ဖြစ်သော။ (ရူပအရူပ လောကုတ္တရာ
 ဘုံ၌ ဖြစ်သော။) ကုသလံ၊ ကို။ ပရိစ္ဆတ္တံ၊ စွန့်လွှတ်အပ်ပြီ။ [ပရိစ္ဆတ္တံ နေရာ၌
 “ပရိစ္ဆဇိတွာ၊ စွန့်လွှတ်ပြီး၍” ဟုလည်း ရှိသည်။] အဋ္ဌဝိဓံ၊ ရှစ်ပါး အပြား ရှိသော။
 ကာမာဝစရကုသလဗေဝ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် စိတ်ကိုသာ။ ဂဟိတံ၊ ပြီ။ [ဝိသေသန
 ပုဒ်၏ ထုံးစံမှာ မလိုရာအနက်ကို ပယ်ရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် ကာမာဝစရံ ဟူသော
 ဝိသေသနဖြင့် ရူပ အရူပ ကောကုတ္တရာ တို့ကို ပယ်မြစ်၍ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်
 ရှစ်ပါးကိုသာ ယူသည်-ဟူလို။]

သောမနဿသဟဂတန္တိ ဝစနေန၊ ဖြင့်။ တသော၊ ထိုကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်
 ရှစ်ပါးမှ။ စတုဗ္ဗိဓံ၊ သော။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ၊ ဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်ကို။
 ပရိစ္ဆဇိတွာ၊ စွန့်လွှတ်၍။ စတုဗ္ဗိဓံ၊ သော။ သောမနဿသဟဂတဗေဝ၊ သောမနဿ
 သဟဂုတ် စိတ်ကိုသာ။ ဂဟိတံ၊ ပြီ။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တန္တိ ဝစနေန၊ ဖြင့်။ တထော၊
 ထို သောမနဿသဟဂုတ်စိတ် ၄-ပါးမှ။ ဒုဝိဓံ၊ ၂-ပါးအပြားရှိသော။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊
 ဉာဏဝိပ္ပယုတ်စိတ်ကို။ ပဋိစ္စဇိတွာ၊ ၍။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာနေဝ၊
 ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ်တို့ကိုသာ။ ဂဟိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊
 အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ကို။ အနာဘဋ္ဌတာယေဝ၊ မဟောထိုက်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်ပင်။ (ဘဂဝတာ။) န ဂဟိတော၊ ပါဠိတော်၌ ယူတော်မမူအပ်။ [(တနည်း)
 အနာဘဋ္ဌတာယေဝ၊ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မမူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။
 န ဂဟိတော၊ အဋ္ဌကထာ၌ မယူအပ်။] ဤသို့လည်း ငိုကာ နောက်နည်းအတိုင်း
 ပေးနိုင်သည်။] (အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊ ကို။) ကိဉ္ဇာပိ န ဂဟိတော၊ အတယ်၍ကား
 မယူအပ်ပါပေ။ ပန၊ ထိုသို့ဝင် မယူအပ်ပါသော်လည်း။ ပရတော၊ နောက်စိတ်၌။
 သသင်္ခါရေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနေတော၊ ဟောတော်မူခြင်း ကြောင့်။ ဣဒ၊ ဤ ပထမ
 မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အသင်္ခါရေနာတိ၊ ဟူ၍။ အဝုတ္တေပိ၊ ဟောတော်မမူအပ်

၁။ အနာဘဋ္ဌတာယေဝ။ ။ အာပုဗ္ဗ၊ ဘာသဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်းဖြင့် “အာဘဋ္ဌ” ဟု
 ဖြစ်၏။ အာဘာသီယဓာတ် အာဘဋ္ဌော၊ န+အာဘဋ္ဌော အနာဘဋ္ဌော၊ အနာဘဋ္ဌ+ဘာဝေါ
 အနာဘဋ္ဌတာ။ ပါဠိတော်၌ “အသင်္ခါရံ” ဟု ထိုက်ရိုက် ဟောတော်မမူထိုက်သည်ကို “အနာဘဋ္ဌ”
 ဟု ဆိုသည်။ ဟောတော်မမူထိုက် (ဟောတော်မမူဖွယ်မလိုသော) ကြောင့် ပါဠိတော်၌ အသင်္ခါရိက
 အဖြစ်ကို မယူအပ်၊ ဟောတော်မမူအပ်။ [နောက်ထနည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ငိုကာ၌ ရှုပါ။]
 ဟောတော်မမူဖို့ မလိုခြင်းမှာလည်း နောက်စိတ်၌ “သသင်္ခါရေန” ဟု ဟောတော်မူသဖြင့်ဤစိတ်၏
 အသင်္ခါရဖြစ်ကြောင်း သိနိုင်သောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ န ဂဟိတော” စသည်ကို
 မိန့်သည်။

ပါသော်လည်း။ အသင်္ခါရိကဘာဝေါ၊ အသင်္ခါရိက၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဤ။ ဟိ၊ မှန်။ (တနည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သမ္မာ သမ္မုဒ္ဓော၊ သည်။ အာဒိတောဝ၊ ဟောတော်မမူမီအစဉ်ပင်။ ဣဒံ မဟာစိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကိုသိုလ်စိတ်ကို။ ဗာဇေတွာ၊ အကျယ် ဝေဖန်တော်မူ၍။ ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ မိယမေတွာဝ၊ အသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို သတ်မှတ်တော် မူပြီး၍ သာလျှင်။ [နောက်၌ သသင်္ခါရိကအဖြစ်ကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် ဤ၌ အသင်္ခါရိက အဖြစ်ကို စိတ်ဖြင့် သတ်မှတ်တော်မူပြီး၍-ဟုလို။] ဣမံ ဒေသနံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဒေသနာတော်ကို။ အာရဘိ၊ အားထုတ်တော်မူပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ (အသင်္ခါရိက အဖြစ်ဖြင့်။) ဧတ္ထ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဒါနီ၊ ယခုအခါ၌။ (ဉာဏသမ္ပယုတ်အဖြစ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။) တမေဝ စိတ္တံ၊ ထိ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကိုပင်။ အာရမ္မဏတော၊ အာရုံအား ဖြင့်။ ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ရပါရမ္မဏံ ဝါတိ အာဒိ၊ ရပါရမ္မဏံ ဝါ အစရှိသော စကားတော်ကို။ (ဘဂဝါ။) အာဟ၊ ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ["အာရမ္မဏတော ဒဿေတုံ" ဟူသော စကားသည် မှန်၏။] ဘဂဝါ၊ သည်။ အရူပဓမ္မံ၊ နာမ်တရားကို။ ဒဿေန္တော၊ ပြတော်မူလတ်သော်။ ဝတ္ထုနာ ဝါ၊ 'ဝတ္ထုဖြင့် သော်လည်း။ ဒဿေတိ၊ ပြတော်မူ၏။ အာရမ္မဏေန ဝါ၊ အာရုံဖြင့်သော်လည်း။ (ဒဿေတိ။) ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ ဝါ၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့ဖြင့် သော်လည်း။ (ဒဿေတိ။) သရသဘာဝေန ဝါ၊ မိမိ ကိစ္စရှိသည် အဖြစ်ဖြင့် သော်လည်း။ (ဒဿေတိ။) ဟိ၊ ချဲ့။ စက္ခုသမ္ပယော၊ စက္ခုဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပယာ။ပ။ မနောသမ္ပယော၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပယာ။ စက္ခုသမ္ပယာဇော၊ စက္ခုဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပယာကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ။ပ။ မနောသမ္ပယာဇော၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၌မှီသော သမ္ပယာကြောင့်ဖြစ်သော။ ဝေဒနာ၊ ဝေဒနာ။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝတ္ထု၌မှီသော ဝိညာဉ်။ပ။ မနောဝိညာဏံ၊ မနောဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၌မှီသော

၁။ မနောဝိညာဏံ။ ။ စက္ခုဝိညာဏံ၌ စက္ခုဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်၏ မှီရာဝတ္ထုကို ပြသကဲ့သို့ မနောဝိညာဏံ၌ကား ထိုကဲ့သို့ မှီရာဝတ္ထုကို ပြစရာမရှိ။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရကိုပင် ဝတ္ထုအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။ ဒွါရ-သဒ္ဒါသည် ကာရက-သဒ္ဒါ၏ ပရိယာယ်တည်း။ ဒွါရကိုပင် ဝတ္ထုအနေအားဖြင့် ဟောတော်မူရသည်-ဟုလို။ ထို့ကြောင့် မနောဒွါရဖြစ်သော ဘဝင်စိတ်ကို "ဝတ္ထု ပိယာတိ ဝတ္ထု"ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ "ဝတ္ထု"ဟု ခေါ်ရသည်။ [မနောဝိညာဏန္တိ ဧတ္ထ ဒွါရံ ဝတ္ထုတိ ဝုတ္တံ-နိကာ။]

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၉၇

ဝိညာဉ်။ ဣတိ အာဒိသု၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝတ္ထုနာ၊ ဖြင့်။
အရူပဓမ္မာ၊ တို့ကို။ ဒဿိတာ၊ ပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

[ဝတ္ထုနာ၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ အာရမ္မဏေန၏ အကျယ်ကိုပြလိုသော
ကြောင့် “ရူပသညာ” စသည်မိန့်။]

ရူပသညာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော သညာ။ပ။ ဓမ္မသညာ၊ ဓမ္မာရုံ၌ဖြစ်သော
သညာ။ ရူပသဇ္ဇေတနာ၊ ရူပါရုံ၌ဖြစ်သော သဇ္ဇေတနာ။ပ။ ဓမ္မသဇ္ဇေတနာ၊ ဓမ္မာရုံ
၌ဖြစ်သော သဇ္ဇေတနာ။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ အာရမ္မဏေန၊ အာရုံဖြင့်။ (အရူပ
ဓမ္မာ ဒဿိတာ။)

[အာရမ္မဏေန၏ အကျယ်ကိုပြပြီး၍ ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ၏ အကျယ်ကို
ပြလိုသောကြောင့် “စက္ခုစ” စသည်မိန့်။]

စက္ခု စ၊ စက္ခု ဝတ္ထုကို လည်းကောင်း။ ရူပေ စ၊ ရူပါရုံကို လည်းကောင်း။
ပဋိစ္စ၊ ရှေးရှုရောက်၍။ ဝါ၊ စွဲမှီ၍။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တိဏ္ဍံ၊
စက္ခု ဝတ္ထု၊ ရူပါရုံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဟူသော ၃-ပါးတို့၏။ သင်္ဂတိ (သင်္ဂတိယာ)၊
ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ပ။ မနဉ္စ၊ မနောဒွါရဟူသော
ဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း။ (ဝါ၊ မန၏မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုကိုလည်းကောင်း။) ဓမ္မေ စ၊
ဓမ္မာရုံတို့ကို လည်းကောင်း။ ပဋိစ္စ၊ မနောဝိညာဏံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တိဏ္ဍံ၊ မနော
ဒွါရဟူသော ဝတ္ထု၊ ဓမ္မာရုံ၊ မနောဝိညာဉ်ဟူသော ၃-ပါးတို့၏ သင်္ဂတိ (သင်္ဂတိယာ)၊
ကြောင့်။ ဖဿောဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ၊ ဝတ္ထု
အာရုံတို့ဖြင့်။ (အရူပဓမ္မာ ဒဿိတာ။)

[ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ၏ အကျယ်ကိုပြပြီး၍ သရသဘာဝေန၏ အကျယ်ကိုပြလို
သောကြောင့် “အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ” စသည်မိန့်။]

ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အဝိဇ္ဇာ ပစ္စယာ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့်။
သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရတို့သည်။ (သမ္ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) သင်္ခါရပစ္စယာ၊ ကြောင့်။

တနည်း။ ။ မနမည်သော မနောဒွါရ ဘဝင်စိတ်ဖြင့် ထိုမန၏ မှီရာဖြစ်၍
အတူဖြစ်ဖက် သဟာယဖြစ်သော ဟဒယဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို ဌာနျူပတုရအားဖြင့်
ယူရသည်။ “ကုန္တာ ပစရန္တိ” ကဲ့သို့တည်း။ မှန်၏-ဘဝင်စိတ် ဟူသမျှသည် အရူပဘုံ၌
ဖြစ်နိုင်မှတစ်ပါး များသောအားဖြင့် ဟဒယဝတ္ထုနှင့် အတူတကွ (ဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍)
ဖြစ်ကြရသည်။ [ဒွါရေန ဝါ၊ တံသဟာယဘူတံ ဟဒယဝတ္ထု ဝုတ္တံ။-ဋီကာ။]

၉၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

ဝိညာဏံ၊ သည်။ (သမ္ဘဝတိ။) ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သရသဘာဝေန၊ မိမိကိစ္စ ရှိသည်အဖြစ်ဖြင့်။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့ကို ဒဿိတာ၊ ကုန်ပြီ။

ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို ပြရာဌာန၌။ အာရမ္မဏေန၊ ဖြင့်။ ဒဿေန္တော၊ ပြတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ။) ရူပါရမ္မဏံ ဝါတိ အာဒိ၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-အစရှိသော စကားတော်ကို။ (ဘဂဝါ) အာဟ။ တတ္ထ၊ ထို ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-အစရှိသော စကားရပ်၌။ စတုသမုဋ္ဌာနံ၊ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရ- အားဖြင့် ၄-ပါးသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ သော။ ဝါ၊ ၄-ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သော။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်၊ အတိတ် အနာဂတ်၊ ပစ္စုပ္ပန် ဖြစ်သော။ ရူပမေဝ၊ အဆင်းသည်ပင်။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ရူပါရမ္မဏ မည်၏။ [ရူပမေဝ၌ ဧဝံဖြင့် “ရူပမေဝ+အာရမ္မဏံ ရူပါရမ္မဏံ” ဟု သော အဝဇာရဏ ကမ္မဇာရည်းကို ပြသည်။] ဒွိသမုဋ္ဌာနေ၊ စိတ် ဥတုအားဖြင့် ၂-ပါးသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ဝါ၊ ၂- ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော။ အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန္နော၊ သော။ သဒ္ဓေါ၊ အသံသည်ပင် သဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ မည်၏။ စတုသမုဋ္ဌာနေ။ပ။ ဂန္ဓာဝ၊ အနံသည်ပင်။ ဂန္ဓာရမ္မဏံ၊ မည်၏။ စတုသမုဋ္ဌာနေ။ပ။ ရသောဝ၊ အရသာသည်ပင်။ ရသာရမ္မဏံ၊ မည်၏။ စတုသမုဋ္ဌာနံ။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗမေဝ၊ တွေ့ထိထိုက်သော အာရုံ သည်ပင်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ၊ မည်၏။

၁။ သရသဘာဝေန ။ သကိစ္စဘာဝေန (ဇီကာ)။ ဤနည်း၌ ရသ-သဒ္ဓါသည် ကိစ္စအနက်ဟောတည်း။ အဝိဇ္ဇာသည် သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ထိုသို့ ကိစ္စရှိသည်၏ အပြစ်အားဖြင့် ပြတော်မူအပ်သည်ကို “သရသဘာဝေန”ဟု ဆိုသည်။

တနည်း။ ။ အခြားတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော မိမိတပါးတည်း၏ သဘောကို ပင် (ယောဂီတို့ သိထိုက်သောကြောင့်) “သရသဘာဝ”ဟု ခေါ်၏။ ဤနည်း၌ “ရသိတဗ္ဗော ဝိညာတဗ္ဗောတိ ရသော၊ သကော+ရသော သရသော၊ သရသော စ+သော+ဘာဝေါ (ပရမတ္ထသဘောတည်း) စာတိ သရသဘာဝေါ”ဟု ပြ။ “သရသ သဘာဝေါ”ဟု ပါဠိရှိရာ၌လည်း ဤနည်းပင်။ ဤနည်း၌ “အဝိဇ္ဇာသဘောသည် အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော မိမိ၏ ဥစ္စာလည်းဖြစ်၊ ယောဂီတို့ သိထိုက်သော ရသလည်းဖြစ်သော ပရမတ္ထ သဘောတည်း” ဟု မှတ်ပါ။ သင်္ခါရ သဘော စသည်၌လည်း နည်းတူ။

တနည်း။ ။ သရသဖြင့် အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ ဟူသော အကြောင်းကိုပြ၏။ သင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြုခြင်း ကိစ္စရှိသော အကြောင်းတရား-ဟူလို။ ဘာဝ (သဘာဝ)ဖြင့် သင်္ခါရဟူသော အကျိုးကို ပြ၏။ ထိုအကြောင့်ကြောင့် ဖြစ်ရသောကြောင့် “ဘဝတိတိ ဘာဝေါ” အရ အကျိုးတရားကို ဘာဝဟုခေါ်ရသည်-ဟူလို။

“ဧကသမုဋ္ဌာနာ၊ တပါးသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။” စတုသမုဋ္ဌာနာ၊ ၄-ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ န ကုတောစိသမုဋ္ဌာနာ၊ တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သည်လည်း မဟုတ်ကုန်သော။ “အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပစိတ္တစေတသိကာ၊ ရုပ်၊ စိတ်၊ စေတသိက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တထာ၊ ထိုဧကသမုဋ္ဌာန-အစရှိသည်တို့၏အဖြစ်၊ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် တို့၏အဖြစ်ဖြင့်။ န ဝတ္တဗ္ဗာ၊ မဆိုထိုက်ကုန်သော။ ဝုတ္တာဝသေသာ စ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ရုပ် စိတ် စေတသိက်ကိုမှ အကြွင်းလည်းဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တ ဂေါစရသင်္ခါတာ၊ ကျက်စားရာ

၁။ ဧကပ။န ကုတောစိသမုဋ္ဌာနာ။ “ဧကသမုဋ္ဌာမာဒိတာ ရူပဓမ္မေသု ဧဝယောစေတဗ္ဗာ၊ တေသု တံဇ္ဇောဟာရဗာဟုလ္လတော” ဟူသော ဋီကာ ပထမနည်း အလိုအားဖြင့် “ဧကသမုဋ္ဌာနာ” မှစ၍ “န ကုတောစိသမုဋ္ဌာနာ” တိုင်အောင်ဝိသေသနတို့ကို “ရူပစိတ္တစေတသိကာ” ဟူသော ဝိသေသျှဝယ် ရူပဟူသောပုဒ်တစ်စုံနှင့်သာ ယှဉ်တွဲရသည်။ ထိုသို့ တွဲရာ၌ ဓမ္မာရုံထည်းမှ ရုပ်များကိုသာ ယူရမည်ကိုလည်း သတိပြုပါ။ ထို့ကြောင့် ဧကသမုဋ္ဌာနာသည် ဧကန် ကမ္မသမုဋ္ဌာန်နှင့်ဝိညာတ်ရုပ်များတည်း။ တိ သမုဋ္ဌာနာသည် လဟုတာဒိ ၃-ပါးတည်း။ စတုသမုဋ္ဌာနာသည် အာပေါ၊ ဩဇာ၊ အာကာသဓာတ်တည်း။ န ကုတောစိ သမုဋ္ဌာနာကား လက္ခဏရုပ်တည်း။

တနည်း။ ဤ ပြခဲ့သောနည်းအတိုင်းခွဲလျှင် “ဒွိသမုဋ္ဌာနာ” ဟူသော ဝိသေသန အတွက် ခပ်ဖို့ရာ ဝိသေသျှမရှိ။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တစေတသိကနိဗ္ဗာနပိဝါ” စသည်ဖြင့် တနည်း ဋီကာဖွင့်ပြန်သည်။ [ပီဖြင့် ရုပ်ကိုပေါင်းပါ။] ဤနည်းအလို ရုပ်ဓမ္မာရုံ၏ ဧက၊ တိ၊ စတု၊ န ကုတောစိ-သမုဋ္ဌာန်အဖြစ်ကို ပြခဲ့သည့်အတိုင်း၊ သိ၍ ရှေးရှေးကြောင့်ဖြစ်သော နောက်နောက် စိတ်သည် ဧကသမုဋ္ဌာန်တည်း။ စေတသိက်သည် စိတ်နှင့်ဗသေကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် (သုတ္တန်နည်းအရ) ဒွိသမုဋ္ဌာန်တည်း။ [“ဗုဋ္ဌောဝေဒေတိ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ဝေဒနာ-သော စေတသိက်သည် စိတ်နှင့်တကွ ဗသေကြောင့် ဖြစ်ကြရသည်။ အနန္တရ စိတ္တဟေတုကတ္တာ ဧကသမုဋ္ဌာနတာ ဝုတ္တာ၊ သဟစိတ္တဗသေဒိဟေတု ကတ္တာ စေတသိကာနံ ဒွိသမုဋ္ဌာနတာ-အန။] နိဗ္ဗာန်သည် န ကုတောစိ သမုဋ္ဌာန်တည်း။

၂။ အတိတာပ။ နဝတ္တဗ္ဗာ စ။ “အတိတာစပ။ ပစ္စုပ္ပန်” ဟူသော ဝိသေသနသည် ရူပ စိတ္တ စေတသိကာ၌သာ ခပ်ရသော ဝိသေသနတည်း။ [တစ်ချို့စာအုပ်၌ ရူပပုဒ်ကျသည်။] တထာ န ဝတ္တဗ္ဗာ၌ တထာဖြင့် ဧကသမုဋ္ဌာနာ-စသည်နှင့် အတိတာနာဂတပစ္စုပ္ပန်ကို ပြန်ညွှန်းပါ။ န ဝတ္တဗ္ဗတရားသည် ပညတ်တမျိုးသာတည်း။ နိဗ္ဗာန်မှာ န ကုတောစိ-သမုဋ္ဌာန်တွင် ပါဝင်ခဲ့ပြီ။ [“တထာ န ဝတ္တဗ္ဗာ စ ဝုတ္တာဝသေသာ” ကို ဝိသေသန တရပ်ဟု မှတ်ပါ။] ထို ခြံသော စိတ် စေတသိက် ရုပ်နိဗ္ဗာန် ပညတ်အားလုံးပင် စိတ်၏အာရုံ ဓမ္မရည်းဖြစ်သောကြောင့် “စိတ္တဂေါစရ သင်္ခါတာ ဓမ္မာ” ဟု ဆိုသည်။

အာရုံ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာယေဝ၊ ဓမ္မတို့သည်ပင်လျှင်။ ဓမ္မာရမ္မဏံ၊ ဓမ္မာရမ္မဏ မည်၏။

ပန၊ ဝါဒန္တရ ကား။ ယေ၊ အကြင် ဆရာတို့သည်။ အနာပါထဂတာ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ မရောက်ကုန်သော။ ရူပါဒယောပီ၊ ရူပ အစရှိ သော အာရုံ ၅-ပါးတို့သည်လည်း။ ဒမ္မာရမ္မဏံ၊ ဓမ္မာရုံတည်း။ ဣစ္ဆေဝ၊ ဤသို့သာ။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။ တေ၊ ထို ဆရာတို့ကို။ ဣမိနာသုတ္တေန၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့သော သုတ်ဖြင့်။ ပဋိက္ခိပိတဗ္ဗာ၊ ပယ်ထိုက်ကုန်၏။ ဟိ၊ သာဓက ကား။ ဣမေသံ ။ပ။

၁။ အနာပါထဂတာ။ ။ [အာပါထပုဒ်၏ အဆုံးအဖြတ်ကို သင်္ကြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ ဝိထိပိုင်း၌ရူပါ။] အဘယ် ရူပာရုံမျိုးကို အာပါထသို့ မရောက်သော (စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာသော) ဘာရုံဟု ဆိုရဟန်သနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-

(က) သုခုမရဇာဒိရူပံ ဝိယ ဝတ္ထုပရိတ္တတာယ-အဏုမြူ တဇ္ဇာရိမြူ ဟူသော ဝတ္ထု၌ တည်သော ရူပာရုံသည် အထည်ဝတ္ထုကလေး သေးငယ်သောကြောင့် စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်။

(ခ) တတ္ထအယောဟုဉ္ဇေ ပတိတောဒကဓိန္ဒရူပံ ဝိယ ဓဏပရိတ္တတာယ-အလွန် ပူသော သံတွေခဲပေါ်၌ ကျသော ရေပေါက်၏အဆင်းမျိုးသည် သူ၏ ရုပ်အဆက်ဆက်ဖြစ်သော ပဗန္ဓ၏ ဖြစ်ရာကာလက အလွန် တိုလျှသောကြောင့် စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်။

(ဂ) အတိဒ္ဓရတာယ- အလွန်ဝေးနေသော ရူပါရုံသည် (အကြား၌ မြူမှုန်တို့၏ ကွယ်ကာမှုကြောင့်) စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်။

(ဃ) အစွာသန္တာဒိတာယ-စက္ခုပသာဒနှင့် အလွန် နီးကပ်နေသော မျက်လွှာစသော ရူပာရုံသည်လည်းကောင်း။ (အာဒိဖြင့် ယူရသော) မနသိကာရဖြင့် နှလုံးမသွင်းအပ်မိမဆင်ခြင် မိသော ရူပါရုံသည်လည်းကောင်း၊ တစ်ဝံတစ်ခုဖြင့် ဖုံးအုပ်ထားအပ်သော ရူပါရုံသည်လည်းကောင်း စက္ခုပသာဒ၌ ထင်ခြင်းသို့ မရောက်နိုင်။ [သဒ္ဓ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံတို့ မထင်လာနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကိုလည်း ဤနည်းကိုမှီး၍ ဖြစ်သင့်သလိုသိပါ။]

(င) အတိတာနာဂတတာယ စ-အတိတ်အာရုံ၊ အနာဂတ်အာရုံ ဖြစ်သည့် အတွက် ကြောင့် လည်း ရူပ-စသော အာရုံ ၅-ပါးသည် ထင်ခြင်းသို့ မရောက်နိုင်ကြ။

(က) မှတ်ချက်။ ။ “သိမ်မွေ့သေးငယ်သော ရူပါရုံသည် ထင်ခြင်းသို့မရောက်” ဟူသော စကားကို ထောက်၍ “စက္ခုပသာဒ၌ ထင်လာသော ရူပါရုံဟူသည် ရုပ်ကလာပ် အများ ပေါင်းမိမှ သိဝိကုဗ္ဗဟန-နည်းအားဖြင့် ထို ကလာပ်အပေါင်း၌ ပါဝင်သော ရူပါရုံအများတည်း”ဟု သိပါ။ သိဝိကုဗ္ဗဟန-ထမ်းစင်ကို ကြွမြှောက် ထမ်းဆောင်ရာ၌ အနည်းဆုံး လူ ၄-ယောက် ပေါင်းမိမှ ထမ်းဆောင်နိုင်သကဲ့သို့ ရူပါရုံလည်း အများပေါင်းမိမှ ထင်လာနိုင်သည်။ ရုပ်ကလာပ် တစ်ခုနှစ်ခုစသော အနည်းငယ်၌တည်သော ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌ မထင်လာနိုင်ဟုမှတ်ပါ။

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၁၀၁

ပစ္စနဘောတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ(သုတ္တံ)၊ ဤပါဠိကို။ (ဓမ္မာသေနာပတိနာ၊ တရားစစ်သူကြီးဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတ္တရာသည်။) ဝုတ္တံ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင် ကောဋ္ဌိတ။ ပဉ္စန္ဒ၊ ငါးပါးကုန်သော။ နာနာဝိသယာနံ၊ အထူးထူးသော ဝိသယအာရုံ ရှိကုန်သော။ နာနာဂေါစရာနံ၊ အထူးထူးသော ကျက်စားရာ အာရုံရှိကုန်သော။ အညမညဿ၊ တစ်ပါးတစ်ပါး၏။ ဂေါစရဝိသယံ၊ ကျက် စားရာအာရုံကို။ န ပစ္စနဘောန္တာနံ၊ မခံစားနိုင်ကုန်သော။ ဣမေသံ ဣန္ဒြိယာနံ၊ ဤ စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့၏။ (စက္ခုန္ဒြေအစရှိသည်၌ မှီသော

၁။ ဝိသယ။ ။ [အညတ္တာဘာဝ ဝိသယကို သတိပြုပါ။] စက္ခုဝိညာဉ်သည် ရူပါရုံမှတစ်ပါး အခြားအာရုံ၌ မဖြစ်နိုင်၊ ရူပါရုံ၌သာ ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့ အခြားအာရုံ၌ မဖြစ်ဘဲ မိမိ၌သာ ဖြစ်ရလောက်အောင် အထူးအားဖြင့် ဖွဲ့နှောင်းထားတတ်သောကြောင့် ရူပါရုံကို စက္ခုဝိညာဉ်၏ "ဝိသယ"ဟု ခေါ်၏။ [ဝိသယိဓမ္မံ၊ အာရုံရှိသော အာရမ္မဏိက တရားကို။ ဝိသေသတော၊ အထူးအားဖြင့်။ သိနောတိ ဗန္ဓတိတိ၊ ဖွဲ့ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသယော။ [ဝိ+သိ (ဗန္ဓနေ) အ - ပစ္စည်း။] အနညတ္တာဘာဝါပေက္ခော ဝိသယောတိ အာဟ-ဝိသယော အနညတ္တာဘာဝေနာတိ။-အန။]

၂။ ဂေါစရ။ ။ စက္ခုဝိညာဉ်၏ ရူပါရုံ၌ဖြစ်ခြင်းသည် မနောဝိညာဉ်ထက်များ၏။ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်လျှင် တဝီထံ၌ မနောဝိညာဉ်များ ပါရသော်လည်း မနောဝိညာဉ်ကား အခြားအာရုံတို့၌လည်း ဖြစ်ရသေး၏။ ဤနည်းအာဖြင့် စက္ခုဝိညာဉ်၏သာ များစွာ ဖြစ်ရာ သောကြောင့် ထို ရူပါရုံသည်ပင် ဂေါစရလည်းမည်၏။ ဥပမာ-နွားတို့၏ ကျက်စားရာ (နွားစားကျက်) ဌာနကို "ဂေါစရ" ဟု ခေါ်ရာ၌ ထို နွားတို့သာ ထိုစားကျက်၌ အများအားဖြင့် လှည့်လည် ကျက်စား၍ အခြားသတ္တဝါတို့ကား ရံဖန်ရံခါသာ လှည့်လည် ကျက်စား သကဲ့သို့ တည်း။ [ဂါဝေါ စရန္တိ ဧတ္တာတိ ဂေါစရော ဝိယာတိ တဗ္ဗဟုလစာရိတာပေက္ခော ဂေါစရောတိ အာဟ-ဂေါစရောတတ္ထ စရဏေနာတိ။ ဗဟုလံ ဟိ စက္ခုဝိညာဏာဒိတိ ရူပါဒယော ဂယန္တိ၊ န တထာ မနောဝိညာဏေနာတိ။-အန။ ("တဗ္ဗဟုလ" နေရာဝယ် "သမ္ပဟုလ"ဟု စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။]

အချုပ်မှာ။ ။ အရာဝတ္ထု တစ်ခုတည်းပင် သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ် အမျိုးမျိုးကို အကြောင်းပြု၍ နာမည်အမျိုးမျိုး ခေါ်ရသကဲ့သို့ ရူပါရုံစသော အာရုံတစ်မျိုးတည်းကို ဝိသယဟု လည်းကောင်း၊ ဂေါစရဟုလည်းကောင်း ခေါ်ရာ၌ "ဝိသယဟူသော နာမည်သည် အခြား၌ မဖြစ်ဘဲ မိမိ၌သာ ဖြစ်ခြင်းကိုစွဲ၍ ရအပ်သောနာမည်တည်း။ ဂေါစရဟူသော နာမည်ကား စက္ခုဝိညာဉ်စသော ဆိုင်ရာဝိညာဉ်၏ များစွာဖြစ်ခြင်းကိုစွဲ၍ ရအပ်သော နာမည်တည်း"ဟု နာမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို ခွဲခြားပါ။

၁၀၂

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိ သည်တို့၏။) မနော၊ မနောဝိညာဉ်သည်။ ပဋိဿရဏံ၊ လဲလျောင်းရာတည်း။ နေသံ၊ ထို ၅-ပါးသော ဣန္ဒြေတို့၏။ မနောဝံ၊ သည်သာ။ ဂေါစရဝိသယံ၊ ကို။ ပစ္စနဘောတိ၊ ခံစား၏။ -မူလပဏံ၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်။]

ဟိ၊ မှန်။ ဧတေသံ၊ ဤ ၅-ပါးသော ဣန္ဒြေတို့၏။ ရူပါရမ္မဏာဒိနိ၊ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံ ၅-ပါးတို့သည်။ ဂေါစရဝိသယော နာမ၊ ကျက်စားရာ အာရုံတည်၏။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့ကို။ မနေန၊ မနောဝိညာဉ်သည်။ ပစ္စနဘဝိယမာနာနိပိ၊ ခံစားအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ရူပါရမ္မဏာဒိနိယေဝ၊ ရူပါရုံ အစရှိသည် မည်မြဲ မည်ကုန်သည်သာ။ (ဟောန္တိ။) 'ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီးစီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏာဒိနိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏ် အစရှိသည်တို့၏။ ရူပါဒိ အာရမ္မဏတ္တာပိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သည် အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ အယံအတ္ထော၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ သိဒ္ဓောယေဝ၊ ဧကန် ပြီးစီးမြဲပြီးစီးသည်သာ။ ဟောတိ၊

၁။ မနော။ပ။ပစ္စနဘောတိ။ ။ “မနော ပဋိဿရဏံ”ကိုပင် “မနော။ပ။ပစ္စနဘောတိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ မနော အရပဉ္စဒ္ဓါရိကဝိတိံ၌ပါသော ဇောစိတ်၊ မနောဒ္ဓါရိက ဝိတိံ၌ ပါသော ဇောစိတ်များကိုယူပါ။ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် သိအပ်သော အာရုံကို ဇောစိတ်ရောက်မှ ရဇန ဒုဿန မုယုန်န (တပ်နှစ်သက်ခြင်း၊ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ တွေဝေခြင်း) အားဖြင့် ခံစားသောကြောင့် “မနော။ပ။ပစ္စနဘောတိ”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [မနော ပဋိဿရဏံတိ-ဝေဒနမနော ပဋိဿရဏံ၊ မနောဝေဒသန္တိ-ဧတေသံ ဂေါစရဝိသယံ ရဇနာဒိဝေဒန အနဘောတိ၊-ထိုသုတ် အဋ္ဌကထာ။]

၂။ အယမတ္ထော သိဒ္ဓော။ ။ “မနောနေသံ ဂေါစရဝိသယံ ပစ္စနဘောတိ-မနောဝိညာဉ်က ထို ပဉ္စဝိညာဉ်တို့၏ အာရုံကိုခံစား၏”ဟူသော စကားကို ထောက်လျှင် မနောဝိညာဉ်သည် ခံစားအပ်ကုန်သော်လည်း ရူပါရုံစသော နာမည်ကား ရမြဲရသည်ဟု သိသာ၏။ ထိုသို့ မဟုတ်လျှင် “မနော။ပ။ ပစ္စနဘောတိ”ဟူသောပါဠိတော်စကားပင် မသင့်ပဲရှိလိမ့်မည်-ဟုလို။

၃။ သိဒ္ဓောယေဝ ဟောတိ။ ။ သာ၍ ပြီးစီးစေနိုင်သော သာဓက ဖြစ်သောကြောင့် ဧဝံဖြင့် သန္နိဋ္ဌာနတ္ထကို ဆိုသည်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ်သည် အနာပါထဂတ ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ထိုရူပါရုံကို ဓမ္မာရုံဟု ဟောထားရာ ပါဠိမရှိ။ “ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ရူပံပဿတိ”ဟု ရူပါရုံ နာမည်ဖြင့်သာ ဟောတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် “စက္ခုပဿာဒ(စက္ခုဇြေ)၌ ထင်ခြင်းသို့ မရောက်ပါ သော်လည်း ရူပါရုံသည် ရူပါရုံဟူသာ အမည်ရ၏။ ဓမ္မာရုံဟု အမည်မရ” ဟူသော ဤ အနက်သည် သာ၍ပြီးစီးပါသည်-ဟုလို။ [ဒိဗ္ဗစက္ခုညာဏဒိနိ၌ အာဒိဖြင့် ဒိဗ္ဗသောတ၊ ဣဒ္ဓိဝိဓ၊ ပုဗ္ဗနိဝိသ၊ အတိတံသ၊ အနာဂတံသတို့ကို ယူပါ။ ထိုညာဏ်များလည်း “ဧဝံ ဝတ္ထော” စသည်ဖြင့် လာသောကြောင့် အဆင်းစသည်ကို အာရုံပြုနိုင်သည်။]

၏။ ဟိ၊ မှန်။ အနာပါထဂတာနေဝ၊ စက္ခုပသာဒ-စသော လူ၌ ၅-ပါး၌ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ မရောက်ကုန်ပဲသာလျှင်။ ရူပါရမ္မဏာဒိနိ၊ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့သည်။ ဒိဗ္ဗစက္ခု အာဒိနိ၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ် အစရှိသည်တို့၏။ အာရမ္မဏာနိ၊ အာရုံတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ၁။ ထိုသို့ ထင်ခြင်းသို့မရောက်ဘဲဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်ပါ ကုန်သော်လည်း။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ ဓမ္မာရမ္မဏာနိ၊ ဓမ္မာရုံ တို့သည်။ န ဘဝန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝုတ္တနယေနော၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ အာရမ္မဏ ဝဝတ္တာနံ၊ အာရုံကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

ဧတ္ထ၊ ဤသို့ အာရုံထင်လာရာ၌။ (ရှေးနိဿယ၌ “ဧတ္ထ-ဧတေသု ရူပါရမ္မဏာဒိသု၊ ဤရူပါရုံအစရှိသည်တို့တွင်” ဟု ပေးသည်။) ဧကေန၊ တပါး တပါးသော။ အာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဒွိသု၊ ဒွိသု၊ ၂-ပါး၊ ၂-ပါးကုန်သော။ ဒွါရေသု၊ ဒွါရတို့၌။ အာပါထံ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့။ အာဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ ဟိ၊ ချေ။ ရူပါ ရမ္မဏံ၊ သည်။ စက္ခုပသာဒံကို။ ယဇ္ဇေတွာ ၁၊ ထိနိက်၍။ (ထိနိက်သကဲ့သို့ဖြစ်၍။)

၁။ န စ တာနိ။ ပ။ ဘဝန္တိ။ ။ စက္ခုပသာဒ-စသော လူ၌ ၅-ပါး၌ ထင်ခြင်းသို့ မရောက်ဘဲလျက် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် စသည်တို့၏ အာရုံဖြစ်လျှင် ထို အာရုံတို့သည် ရူပါရုံစသည် အမည်မရတော့ဘဲဓမ္မာရုံအမည် ရသင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု စေဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “န စ တာနိ” စသည်မိန့်။ စက္ခု-စသော လူ၌ ၅-ပါး၌ မထင်လာဘဲလျက် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ် စသည် တို့၏ အာရုံဖြစ်ကြသော်လည်း ဓမ္မာရုံအမည် မဖြစ်နိုင်ပါ-ဟူလို။

၂။ ဣတိ ဝုတ္တ။ ပ။ ဝဝတ္တာနံ။ ။ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အကြောင်းများကြောင့် အဆင်း ဟူသမျှ ရူပါရုံ၊ အသမဟူသမျှ သဒ္ဓါရုံ။ ပ။ အတွေ့ဟူသမျှ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ကြွင်းတရားဟူသမျှ ဓမ္မာရုံ-ဟု အာရုံချင်းမရောအောင် ပိုင်းခြားပုံကို သိပါ။

၃။ ဒွိသု ဒွိသု အာပါထံ။ ။ အာရုံထင်လာသောအခါ ပဉ္စဝိညာဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း စသော မနောဝိညာဉ်သည်လည်းကောင်း၊ ဝိထိအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ပဉ္စဝိညာဉ်က ထိုအာရုံကို ယူနိုင်လောက်အောင် စက္ခုစသော ပဉ္စဒွါရတွင် ပါးပါး၌လည်းကောင်း၊ မနောဝိညာဉ်က ထိုအာရုံကို ယူနိုင်လောက်အောင် ဘဝင်ဟူသော မနော ဒွါရ၌လည်းကောင်း၊ ဤသို့ ၂-ဒွါရ၌ ထင်ရသည်။ ဤ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ-နှင့် စပ်၍ သဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ ဝိထိပိုင်း၌ ကျယ်ဝန်းစွာ ပြထားပြီ။

၄။ ယဇ္ဇေတွာ။ ။ စုရာဒိ-ယဉ္ဇဓာတ်သည် တာဠန (ပုတ်ခတ်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ယဇ္ဇေတွာ” အရ “ရူပါရုံသည် စက္ခုဒွါရ မနောဒွါရဝယ် တကယ်ပင် ထိမိ ခတ်မိ၏” ဟု ထင်စရာရှိ၏။ အမှန်ကား-အရာဝတ္ထုချင်း ထိခတ်မိခြင်းမျိုး မဟုတ်ပါ။ ထိခတ်မိသကဲ့သို့ ဖြစ်လောက်အောင် အာရုံနှင့်ဒွါရတို့ ရှေးရှုဓာတ်နိက်မိကြခြင်းသာ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [ယဇ္ဇေတိ-ပတိဗုဒ္ဓဘာဝါပါတံ ဂန္ထာ။]

၁၀၄

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

တခံဏညော၊ ထို ခဏဋ္ဌိသာလျှင်။ မနောဒွါရေ၊ ဘဝင်ဟူသော မနောဒွါရ၌။ အာပါထံ အာဂစ္ဆတိ။ ဘဝင်္ဂစလနဿ၊ ဘဝင် လှုပ်ခြင်း၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [မနောဒွါရ-တည်းဟူသော ဘဝင်၌လည်း ရူပါရုံ ထင်လာသောကြောင့် ဘဝင်လှုပ်သည်-ဟူလို။] သဒ္ဓ။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္ပဏေသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံ ဂန္ဓာရုံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ တို့၌လည်း။ ဒေသဝနယော၊ ဤနည်းပင်တည်း။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ သကုဏော၊ ငှက်သည်။ အာကာသေ-
န၊ ဖြင့်။ အာဂန္တာ၊ လာ၍။ ရုက္ခဂ္ဂေ၊ သစ်ပင်ဖျား၌။ နိလိယမာနော၊ နားလျှင်
နားချင်းပင်။ ရုက္ခသာခဉ္စ၊ သစ်ခက်ကိုလည်း။ ဃဋ္ဌေတိ ယထာ၊ ထိခိုက်သကဲ့သို့
လည်းကောင်း။ အဿ၊ ထိုငှက်၏။ ဆာယာ စ၊ အရိပ်သည်လည်း။ ပထဝိ-ယံ၊
မြေ၌။ ပဋိဟညတိ ယထာ၊ ထိခိုက်သကဲ့သို့လည်းကောင်း။ သာခါဃဋ္ဌန ဆာယာ
ဖရဏာနိ၊ သစ်ခက်ကို ထိခိုက်ခြင်း၊ အရိပ်၏ မြေ၌ ပျံ့နှံ့ခြင်းတို့သည်။ အပုဗ္ဗံ၊
ရှေးလည်းမကျ။ အစရိမံ၊ နောက်လည်းမကျ။ ဧကက္ခဏေယေဝ၊ တစ်ပြိုင်နက်သော
ခဏဋ္ဌိပင်။ ဘဝန္တိ ယတာ၊ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ပစ္စုပ္ပန္န ရူပါဒိနံ၊ ပစ္စုပ္ပန်
ရူပါရုံ အစရှိသည်တို့၏။ စက္ခုပသာဒါဒိ ဃဋ္ဌနဉ္စ၊ စက္ခုပသာဒ အစရှိသည်တို့ကို
ထိခိုက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဘဝင်္ဂစလနသမတ္ထတာယ၊ ဘဝင်လှုပ်စေခြင်း၌
စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (စာအုပ်တို့၌ “စာလနသမတ္ထ”ဟု ရှိပါစေ။)
မနောဒွါရေ ၌။ အာပါထဂမနဉ္စ၊ ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။
အပုဗ္ဗံ အစရိမံ။ ဧကက္ခဏေယေဝ၊ ၌ပင်။ ဟောတိ၊ ၏။ တတော၊ ထိုဘဝင်လှုပ်ရာ
အခါမှ။ (ပရံ။) ဘဝင်္ဂံ၊ ကို။ ဝိစ္ဆိန္နိတွာ၊ ဖြတ်၍။ စက္ခုဒ္ဓာရာဒီသု၊ တို့၌။ ဥပ္ပန္နာနံ၊
ကုန်သော။ အာဝဇ္ဇနာဒိနံ၊ အာဝဇ္ဇန်း အစရှိကုန်သော။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ပရိယောသာနာနံ၊
ဝုဋ္ဌော အဆုံးရှိကုန်သော စိတ်တို့၏။ အနန္တရာ၊ အခြားမဲ့၌။ တေသံ၊ အာရမ္ပဏာနံ၊
ထို ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့တွင်။ အညတရသ္မိံ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော
ရူပါရုံ၌။ ဣဒံ မဟာစိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။
[ဇောကိစ္စတပ်၍ ဖြစ်သည်-ဟူလို။

ပန၊ ကား၊ (ပဉ္စဒ္ဓာရ၌ ထင်လာပုံမှတစ်ပါး သုဒ္ဓမနောဒွါရ၌ ထင်လာပုံကား။)
သုဒ္ဓမနောဒွါရေ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရမဖက် သက်သက်သော၊ မနောဒွါရ၌။ [ပဉ္စဒ္ဓါရ၌
ထင်ပြီးသော အာရုံကို တဒနဝတ္ထိကဝိထိဖြင့် ဆက်၍ယူသောအခါ မနောဒွါရ၌
ထင်လာရာ မနောဒွါရကို “မိဿက မနောဒွါရ” ဟု ခေါ်သည်။ တိုက်သို့
မနောဒွါရမျိုး မဟုတ်၊ သက်သက် ထင်လာရာ မနောဒွါရတည်း။] ပသာဒဃဋ္ဌကိစ္စံ၊
ပသာဒကို ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။
(နဂိုက။) ဒိဋ္ဌ။ပ။ပုဋ္ဌဝသေနေဝ၊ မြင်အပ်ဖူးသော အာရုံ၊ ကြားအပ်ဖူးသော အာရုံ၊

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၁၀၅

နမ်းအပ်ဖူးသော အာရုံ၊ သာယာအပ်ဖူးသော အာရုံ၊ တွေ့ထိအပ်ဖူးသော အာရုံတို့၏ အစွမ်းကြောင့်သာလျှင်။ ဧတာနိ အာရမ္မဏာနိ၊ တို့သည်။ အာပါထံ၊ သို့။ အာဂစ္ဆန္တိ။

ကထံ၊ အဘယ်သို့ ရောက်ကုန်သနည်း။ ဣမ၊ ဤ လောက၌။ ဧကစ္စော၊ သည်။ ကတသုဓာကမ္ပံ၊ ပြုအပ်ပြီးသော အင်္ဂတေ အမှုရှိသော။ (အင်္ဂတေ သုတ်အပ်ပြီးသော။) ဟရိတာလ မနောသိလာဒိ ဝဏ္ဏဝိစိတ္တံ၊ ဆေးဒန်း မြင်းသိလာ အစရှိသည်တို့၏ အဆင်းဖြင့် ဆန်းကြယ်သော။ ပဂ္ဂဟိတနာနပ္ပကာရ ဓဗေဋ္ဌာကံ၊ ချီးမြှောက်အပ်သော အထူးထူးသော အပြားရှိသော တံခွန် ကုက္ကာရရှိသော။ မာလာဒါမဝိနဒ္ဓံ၊ ပန်းကုံးတို့ဖြင့် မြှေးယှက်အပ်သော။ (ပန်းကုံးတို့ဖြင့် စေတီတော်ကို ရစ်ပတ်အပ်သော။) ဒီပမာလာပရိက္ခိတ္တံ၊ ဆီမီး ပန်းတို့ဖြင့် ဝန်းရံအပ်သော။ (စေတီတော်ကို ရစ်ပတ်၍ ဆီမီး ပန်းအစဉ် ထွန်းထားအပ်သော။) အတိမနောရမာယ၊ အလွန် စိတ်၏မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သော။ သိရိယာ၊ အသရေတော်ဖြင့်။ ဝိရောဆမာနံ၊ တင့်တယ်တော်မူသော။ အလင်္ကတ ပဋိယတ္တံ၊ တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် စီမံအားထုတ် အပ်သော။ [ရှေ့ နိဿယ၌ “တန်ဆာဆင်ခြင်းနှင့် စပ်သော”ဟု ပေး၏။ ဤ ပုဒ် ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ ဗာဟိရနိဒါန်း၌ ပြထားပြီ။] မဟာစေတီယံ၊ မဟာစေတီတော်ကို။ ပဒက္ခဏံ၊ လက်ယာရစ်။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍၊ ဝါ၊ လှည့်လည်ပြီး၍။ သောဠသသု၊ တစ်ဆယ့်ခြောက်ရပ် ကုန်သော။ ပါဒဝိဋ္ဌိကာသု၊ အခြေခံဖြစ်သော အပြင်တော်တို့၌။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဖိနပ်တော်အပြင်တို့၌”ဟုပေးသည်။] ပဉ္စပတိ ဋီတေန၊ ၅-ပါးသော တည်ခြင်းဖြင့်။ (လက်၊ ခြေ၊ နဖူး၊ တံတောင်၊ ဒူး-ဟူသော ၅-မျိုးသော တည်ခြင်းဖြင့်။) ဝန္တိတွာ၊ ဝပ်ချပြီး၍၊ အဉ္စလိ၊ လက်အုပ်ကို။ ပဂ္ဂယု၊ ချီးမြှောက်၍။ [ဝပ်ချပြီးနောက် မတ်မတ်ရပ်လျက် လက်အုပ်ချီ ပြီး၍။] ဥလ္လောကေန္တော၊ မော်၍ဖူးလျက်။ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သက်တော်ထင်ရှား မြက်စွာ ဘုရားလျှင် အာရုံရှိသော။ ပိတိံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ဟူ၍။ တိဋ္ဌတိ၊ ရပ်တည်၏။

တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ စေတီယံ၊ ကို။ ပဿိတွာ၊ ဖူးမြော်၍။ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သော။ ပိတိံ၊ ကို။ နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ အပရဘာဂေ၊ နောက်အဖို့၌။ ယတ္ထ ကတ္တစိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော အရပ်၌။ ဂတဿ၊ ရောက်ပြီးသည်ဖြစ်၍၊ ရတ္တိဋ္ဌာနဒီဝါဋ္ဌာနေသု၊ ညဉ့်နေရာအရပ် နေ့နေရာအရပ်တို့၌။ [“ညဉ့်သန့်ရာအရပ် နေ့သန့်ရာအရပ်တို့၌” ဟုလည်း ပေး၏။ “သန့်သန့်ရှင်းရှင်း တရားအာရုံ ယူရာအရပ်”ဟုလို။] နိသိန္နဿ၊ ထိုင်လျက်။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ ဆင်ခြင်လတ်သော်။ အလင်္ကတပဋိယတ္တံ၊ သော။ မဟာစေတီယံ၊ သည်။ စက္ခုဒ္ဓ္ဌာရေ၊ ၌။ အာပါထံ၊

၁၀၆

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

သို့။ အာဂတသဒိသမေဝ၊ ရောက်လာသည်နှင့် တူသည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။ ပဒက္ခိဏံ၊ လက်ယာရစ်။ ကတွာ၊ စေတိယဝန္တနကာလော ဝိယ” စေတိတော်ကို ရှိခိုးရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ၏။ [“စေတိယဝန္တနကာလော ဝိယ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည် ထင်သည်။ စေတိတော်ကို ရှိခိုးရာကာလ၌ ထင်လာပုံအတိုင်း ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ သုတ-စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဒိဋ္ဌဝသေန၊ မြင်အပ်ပြီးသော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ရူပါရမ္မဏံ၊ သည်။ အာပါထံ၊ သို့။ အာဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ [“ဝသေန-ဟေတုဘူတေန” ဟု မရပွင့်သောကြောင့် ဟိတ် အနက်ပေးသည်။]

ပန၊ ကား။ (ဒိဋ္ဌ၏အစွမ်းကြောင့် ရူပါရုံထင်ပုံမှတစ်ပါး သုတ၏ အစွမ်းကြောင့် သဒ္ဓါရုံထင်ပုံကား။) မရရေန၊ ချို့မြို့သော အရသာနှင့် တူသော။ သရေန၊ အသံဖြင့်။ ဓမ္မံ၊ ကို။ ကထေန္တဿ၊ ဟောသော။ ဓမ္မကထိကဿ ဝါ၊ ဓမ္မကထိက၏ သော်လည်းကောင်း။ သရေန၊ ဖြင့်။ ဘဏန္တဿ၊ ပါဠိသက်သက်ကို ရွတ်ပြသော။ သရဘာဏကဿ” ဝါ၊ သရဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်၏ သော်လည်းကောင်း။ သဒ္ဓံ၊ ကို။ သုတွာ၊ ကြားနာပြီး၍။ အပရတာဂေ၊ နောက်အဖို့၌။ ယတ္ထ ကတ္ထမိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော အရပ်၌။ နိသိဒိတွာ၊ ထိုင်၍။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ ဆင်ခြင်လတ်သော်။ ဝါ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဓမ္မကထာ ဝါ၊ တရားစကားသည် သော်လည်းကောင်း။ [ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်၏ ဓမ္မကထာကို ရည်ရွယ်သည်။] သရဘညံ ဝါ၊ အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဠိတော်သည် သော်လည်းကောင်း။ [သရဘာဏက ပုဂ္ဂိုလ်၏ အရဘညကို ရည်ရွယ်သည်] သောတဒ္ဓါရေ၊ ၌။ အာပါထာဂတံ ဝိယ၊

ခ။ သရဘာဏကဿ။ ။ သရဘာဏကဿကို “သရေန ဘဏန္တဿ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်အတိုင်း “ဘဏတိတိ ဘာဏကော၊ သရေန+ဘာဏကောသရဘာဏကော” ဟု ပြု။ ဋီကာ၌ ဩသာရကဿကိုလည်း “ပါဠိ၊ ပါဠိသက်သက်ကို။ ဩသာရေတိ၊ သက်ရောက် စေတတ်၏။ ဝါ၊ ဟောသော အားဖြင့် သွင်းချတတ်၏။ ဣတိ ဩသာရကော” ဟုပြု။

မှတ်ချက်။ ။ “ဓမ္မကထိက” မည်သူသည် တရားတော်ကို အနက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်၍ အကျယ် ဟောသွားတည်း။ သို့သော်-ပရိသတ်တို့ကို ပြန်လှန် စစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်းမပြု။ သရဘာဏကံ (ဩသာရက) မည်သူကား အနက် အဓိပ္ပာယ် မပါဘဲပါဠိသက်သက်ကိုသာ ဟောရွတ်သူဖြစ်သည်။ ဓမ္မာစရိယ ပုဂ္ဂိုလ်ကား စာသင်တပည့်များကို ပြန်လှန်စစ်ဆေး မေးမြန်း ရသေးသည်။ ဤ အဓိပ္ပာယ်လည်း ရှေးခေတ်က ဣန္ဒိယ သိဟိန္ဒတို့၌ ထင်ရှားပြီး ဖြစ်သော ကြောင့် “ဓမ္မ ကထေန္တဿ” ဟူသောပါဌ် “သရေနဘဏန္တဿ” ဟူသော ပါဌ်တို့သည် နောက် ပြန်မာနိုင်ငံရောက်မှ ထည့်ပါဌ် ဖြစ်လေရောသလား ဟု စဉ်းစားမိပါသည်။]

ရှေးရှုကျခြင်းသို့ရောက်သကဲ့သို့။ ဟောတိ။ သာဓုကာရံ၊ သူတော်ကောင်းတို့ ပြုအပ်သော အသံကို။ ဝါ၊ ကောင်းချီးကို။ ဒတွာ၊ ပေး၍။ သုဏနကာလော ဝိယ၊ ကြားနာရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ၏။ [“သုဏနကာလော ဝိယ ဟောတိ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ နာရတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သုတဝသေန၊ ကြားအပ်ဖူးသော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ သဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သည်။ အာပါထ မာဂစ္ဆတိ။

ပန၊ ကား။ (သုတ၏ အစွမ်းကြောင့် သဒ္ဓါရုံ ထင်လာပုံမှတစ်ပါး ယာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ဂန္ဓာရုံ ထင်လာပုံကား။) သုဂန္ဓံ၊ ကောင်းသော အနံ့ရှိသော။ ဂန္ဓံ ဝါ၊ နံ့သာကို သော်လည်းကောင်း။ မာလံ ဝါ၊ သော်လည်းကောင်း။ လဘိတွာ၊ ၍။ အာသနေ ဝါ၊ တရားဟောရာ နေရာ၌ သော်လည်းကောင်း။ (တရားဟော ပလ္လင်၌ သော်လည်းကောင်း။) စေတိယေ ဝါ၊ စေတီတော်၌ သော်လည်းကောင်း။ ဂန္ဓာရမ္မဏေန၊ ဂန္ဓာရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ စိတ္တေန၊ ပြင့်။ ပူဇံ၊ ပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍။ အပရဘာဂေ ယတ္ထ ကတ္တမိ၊ နိသိဒ္ဓိတွာ၊ ၍။ အာဝဇ္ဇနာနဿ၊ လတ်သော်။ ဝါ၊ ၏။ တံဂန္ဓာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဃာနဒ္ဓါရေ၊ ၌။ အာပါထဂတံ ဝိယ ဟောတိ။ ပူဇာကရဏကာလော ဝိယ၊ ပူဇော်မှုကို ပြုရာအခါကဲ့သို့။ ဟောတိ။ [“ပူဇာကရဏကာလော ဝိယ ဟောတိ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ပူဇော်မှုကို ပြုရာ ကာလတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ ဤသို့လျှင်။ ယာယိတဝသေန၊ နမ်းအပ်ဖူးသော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဂန္ဓာရမ္မဏံ အာပါထမာဂစ္ဆတိ။

ပန၊ ကား။ (ယာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ဂန္ဓာရုံ ထင်ပုံမှတစ်ပါး သာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ရသာရုံ ထင်ပုံကား။) ပဏီတံ၊ မွန်မြတ်သော။ ခါဒနီယံ ဝါ၊ ကို သော်လည်းကောင်း။ ဘောဇနီယံ ဝါ၊ ကိုသော် လည်းကောင်း။ သဗြဟ္မစာရိဟိ၊ သီတင်းသုံးဖော်တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ။ သံဝိဘဇိတွာ၊ ဝေဖန်၍။ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ၊ သုံးဆောင်ပြီး၍။ အပရဘာဂေ၊ ယတ္ထ ကတ္တမိ၊ ၌။ ကုဒြူ သကာဒိဘောဇနံ၊ လူး အစရှိသော ဘောဇနကို။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ အသုကကာလေ၊ ထိုမည်သော အခါ၌။ ပဏီတံ၊

၁။ ကုဒြူသကာဒိ။ ။ ကောရံ (ရုမိရံ) ဒုဿတိတိ ကုဒြူသကော၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယယော (ဒ-နှင့်ရ၊ ရှေ့နောက်ပြန်။) ဩဿ ဥတ္တံ (ကော၌ ဩကို ဥပြု။) [ဒုဿဓာတ်၏ဥကိုဒိယပြု။] အာဒိသဒ္ဓေန ဝရဏာဒိ သင်္ဂယုတိ၊ ပြောင်း စသည်ကို သိမ်းယူအပ်၏။-ယောဇနာ။ [“ကုဒြူသကော+အာဒိယေသန္တိ ကုဒြူသကာဒယော၊ ဧဝံ+ရသော ကုဒြူသကာဒိရသော”ဟု ဆက်၍ပြု]

၁၀၈

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

သော။ ဘောဇနံ၊ ကိံ၊ သဗြဟ္မစာရိဟိ သဒ္ဓိံ။ သံဝိဘဇိတွာ၊ ဤ။ ပရိဘုတ္တံ၊ သုံးဆောင်ဖူးပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ သော်၊ ဝါ၊ ဧ၊ ဧတံ ရသာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဇိဝါဒ္ဓါရေ အာပါတဂတံ ဝိယဟောတိ။ ပရိဘုဉ္ဇနကာလော ဝိယ၊ သုံးဆောင်ရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ၊ ဧ၊ [“ပရိဘုဉ္ဇနကာလော ဝိယ ဟောတိ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သုံးဆောင်ရာ အခါတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သာယိတဝသေန၊ သာယာအပ်ဖူးသော အာရုံ၏အစွမ်းကြောင့်။ ရသာရမ္မဏံ အာပါထ မာဂစ္ဆတိ။

ပန၊ ကား။ (သာယိတ၏ အစွမ်းကြောင့် ရသာရုံ ထင်လာပုံမှတစ်ပါး ဖုဋ္ဌ၏ အစွမ်းကြောင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ ထင်လာပုံကား။) မုဒုကံ၊ နူးညံ့သော။ သုခသမ္ပဿံ၊ ကောင်းသော အတွေ့ရှိသော။ မဉ္ဇ ဝါ၊ ညောင်စောင်း ကိုသော်လည်းကောင်း။ မိဋ္ဌ ဝါ၊ ကိုသော်လည်းကောင်း။ အတ္ထရဏ ပါဝရဏံ ဝါ၊ အခင်း အခြံကိုသော်လည်းကောင်း။ ပရိဘုဉ္ဇိတွာ၊ သုံးဆောင်ပြီး၍။ အပရဘာဂေ၊ ယတ္ထ ကတ္တစိ၊ ဌံ။ ဒုက္ခသေယျံ၊ ဆင်းရဲစွာအိပ်ရခြင်းကို။ ကပ္ပေတွာ၊ ပြု၍။ အသုကကာလေ၊ ဌံ။ မေ၊ ငါသည်။ မုဒုကံ၊ သော။ မဉ္ဇပီဌံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အတ္ထရဏပါဝရဏံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ပရိဘုတ္တံ၊ သုံးဆောင်အပ်ဖူးပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဝဇ္ဇမာနဿ၊ သော်။ ဝါ၊ ဧ၊ ဧတံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ၊ သည်။ ကာယဒ္ဓါရေ၊ ဌံ။ အာပါတဂတံ ဝိယ ဟောတိ။ သုခသမ္ပဿဝေ ဒယိတတာလော ဝိယ၊ ကောင်းသော အတွေ့ကို ခံစားအပ်ရာ အခါကဲ့သို့။ ဟောတိ။ [“သုခသမ္ပဿဝေဒယိတကာလော ဝိယ ဟောတိ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ ကောင်းသော အတွေ့ကိုခံစားရာ အခါတုန်းက ထင်လာသကဲ့သို့ ထင်လာသည်-ဟူလို။] (ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဖုဋ္ဌဝသေန၊ တွေ့ထိအပ်သော အာရုံ၏အစွမ်းကြောင့်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ အာပါထ မာဂစ္ဆတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သုဒ္ဓမနောဒ္ဓါရေ၊ ဌံ။ ပ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ သိထိုက်၏။

ဣတိနိ၊ ဌံ။ ပကတိယာ၊ အားဖြင့်။ ဒိဋ္ဌာဒိနံ၊ ဒိဋ္ဌ-အစရှိသော အာရုံတို့၏။ ဝသေန၊ ကြောင့်။ အာပါထဂမနေ၊ ရှေးရှု ကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း၌။ အပရောပိ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းမှ တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော။ အဋ္ဌကထာမုတ္တကော၊ အဋ္ဌကထာ နည်းမှ အလွတ်ဖြစ်သော။ (ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌ လာသောနည်းမှ အလွတ်ဖြစ်သော။) အယံ နယော၊ ဤနည်းသည်။ ဟောတိ။ ဒိဋ္ဌံ၊ ကိုယ်တိုင်တွေ့အပ်ပြီးသော အာရုံလည်းကောင်း။ သုတံ၊ တဆင့်စကား ကြားအပ်ပြီးသော အာရုံလည်းကောင်း။ ဥဘယသမ္ပန္နံ၊ ဒိဋ္ဌ သုတ ၂-ပါးစုံနှင့် စပ်သောအာရုံလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တာဝ၊ သဒ္ဓာရစိ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဣမေ ဒိဋ္ဌာဒယော၊ ဤ ဒိဋ္ဌ-အစရှိသော

အာရုံတို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ တတ္ထ၊ ထို ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဥဘယသမ္ပန္နတို့တွင်။
 “ဒိဋ္ဌ နာမ၊ ဒိဋ္ဌ-မည်သည်ကား။ ပဉ္စဒွါရဝသေန၊ ပဉ္စဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဟတိဟ
 ပုဗ္ဗံ၊ ယူအပ်ဖူးသော အာရုံတည်း။ သုတန္တိ၊ ကား ပစ္စက္ခတော၊ မျက်မှောက်အားဖြင့်။
 (ကိုယ်တိုင်အားဖြင့်။) အဒိတွာ၊ မတွေ့မူ၍။ (မတွေ့ခဲ့ရဘဲ။) အနုဿဝ ဝသေန၊
 တဆင့်ကြားခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်သော။ ရူပါဒယောဝ၊
 ရူပ-အစရှိသော ၅-ပါးသောအာရုံတို့ပင်တည်း။ ဒွိဟိဝိ၊ ၂-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။
 တေဟိ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတတို့နှင့်။ သမ္ပန္နံ၊ စပ်သောအာရုံသည်။ ဥဘယသမ္ပန္နံ နာမ၊
 ဥဘယသမ္ပန္န-မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသမ္ပိ ဒိဋ္ဌာဒိနံ၊ ဤဒိဋ္ဌ-အစရှိသည်
 တို့၏လည်း။ [အပိဖြင့် ရှေး၌ပြခဲ့သော ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ယာယိတ၊ သာယိတ၊ ဖုဋ္ဌ
 -ဟူသော ၅-ပါးကိုပေါင်း။] ဝသေန၊ အစွမ်းကြောင့်။ ဧတာနိ၊ ဤအာရုံတို့သည်။
 မနောဒွါရေ အာပါယ မာဂစ္ဆန္တိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။

တတ္ထ၊ ထို ဒိဋ္ဌ သုတ ဥဘယသမ္ပန္နတို့တွင်။ တာဝ၊ သုတ ဥဘယသမ္ပန္န တို့မှ
 ရှေးဦးစွာ။ ဒိဋ္ဌဝသေန၊ တွေ့အပ်ဖူးသော အာရုံ၏အစွမ်းကြောင့်။ အာပါယ ဂမနံ၊
 ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ရောက်ခြင်းကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ပဉ္စဟိ၊ ကုန်သော။ နယေဟိ၊
 တို့ဖြင့်။ ဝုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။ [ကထံ ဣဓေကစ္စော ကတသုဓာကမ္ပ-
 မှစ၍ ဧဝံ ဖုဋ္ဌဝသေန ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ အာပါယမာ ဂစ္ဆတိ-တိုင်အောင် ၅-
 မျိုးသောနည်းတို့ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီ။ ထို ဆိုအပ်သည့်အတိုင်း ဤနေရာ၌လည်းသိပါ
 ဟူလို။ မှန်၏-ထို၌ ဒိဋ္ဌ။ပ။ ဖုဋ္ဌအာရုံ ၅-မျိုးကိုပင် ဤနေရာ၌ “ဒိဋ္ဌ”ဟု
 ဆိုထားသည်။] ပန၊ ကား။ (ဒိဋ္ဌ၏အစွမ်းကြောင့် ထင်ပုံမှတစ်ပါး သုတ၏အစွမ်းကြောင့်
 ထင်ပုံကား။) ဧကစ္စော၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သုဏာတိ၊ ကြားရ၏။ (ကိ၊
 အဘယ်သို့ကြားရသနည်း။) ဘဂဝတော၊ ၏။ ပညာကိသယဖလ နိဗ္ဗတ္တံ၊ လွန်ကဲသော
 ကောင်းမှု၏ အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်သော။ [အချို့စာအုပ်၌ ဖလမပါ။ “လွန်ကဲသော
 ကောင်းမှုကြောင့်ဖြစ်သော”ဟု ပေး။] ရူပံ၊ အဆင်းတော်တည်း။ ဧဝရူပံ နာမ၊
 ဤသို့ သဘောရှိသည်မည်၏။ (ပုညတိသယဖလနိဗ္ဗတ္တော၊ သော။) သဒ္ဓေါ၊

၁။ ဒိဋ္ဌနာမပ။ ဂတိတပုဗ္ဗံ။ ။ / “ပဉ္စဒွါရဝသေန ဂဟိတပုဗ္ဗံ”ကို ထောက်၍
 စက္ခုဒွါရဖြင့် မြင်အပ်သော ရူပါရုံသာမက ရှေးရှေးက ၅-ဒွါရဖြင့် ကိုယ်တိုင်ထူအပ်သော အာရုံ
 ၅-ပါးလုံးကို “ဒိဋ္ဌ” ဟု ဆိုသည်။ ယခုလောက၌လည်း ကိုယ်တိုင်သိခဲ့၍ သုတပါးအား
 တဆင့်ပြောသောအခါ “မင်းပြောတဲ့ အကြောင်းအရာဟာ ဒိဋ္ဌလား”ဟု ပြန်၍ မေးတတ်ကြ၏။
 ပြောသူကလည်း “ငါ့ကိုယ်တိုင် ကြားခဲ့ရတယ်၊ ဒိဋ္ဌပါပဲ”ဟု ပြန်၍ ပြောတတ်ကြသည်။
 ထိုကဲ့သို့ ကိုယ်တိုင်မတွေ့ခဲ့ရဘဲတဆင့်ကြားအပ်သော အာရုံ ၅-ပါးကို “သုတ”ဟု ဆိုသည်။

အသံတော်သည်။ အတိမဓရော၊ အလွန်ချိုမြိန်သော အရသာနှင့်တူ၏။ ကိသ္ဗိစိ ပဒေသော၊ တစုံတခုသော အရပ်၌။ (မည်သည့်အရပ်၌။) ကေသဉ္စိ ပုပ္ဖါနံ၊ အချို့ကုန်သောပန်းတို့၏။ (မည်သည့်ပန်းတို့၏။) ဂန္ဓော၊ အနံ့သည်။ အတိမနုညော၊ အလွန် စိတ်ကိုနှစ်သက်စေတတ်၏။ ကေသဉ္စိ၊ ဖလာနံ၊ အချို့ကုန်သော အသီးတို့၏။ (မည်သည့်အသီးတို့၏။) ရသော၊ အရသာသည်။ အတိမဓရော၊ အလွန်ချိုမြိန်၏။ ကေသဉ္စိ ပါဝုရဏာနံ၊ အချို့ကုန်သော ခြံ့ထည်တို့၏။ (မည်သည့် ခြံ့ထည်တို့၏။) သမ္ပဿော၊ အတွေ့သည်။ အတိ သုခေါ၊ အလွန်ကောင်း၏။ ဣတိ၊ သို့။ (သုဏာတိ၊ ကြားရ၏။) တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ စက္ခုပသာဒါဒိဃဋ္ဌနံ၊ စက္ခုပသာဒ- အစရှိသည်ကို ထိခိုက်ခြင်းကို။ ဝိနာ၊ ကြည်၍။ သုတမတ္တာနေဝ၊ ကြားအပ်ကာမျှသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါယ မာဂစ္ဆန္တိ။

အထ၊ ထိုအခါ၌။ အဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ တံစိတ္တံ၊ ထို မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ တသ္မိံ ရူပေ ဝါ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အသံတော်၌ သော်လည်းကောင်း။ (တသ္မိံ) သဒ္ဓေ ဝါ၊ ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အဆင်းတော်၌ သော်လည်းကောင်း။ ပသာဒဝသေန၊ ကြည်ညိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ပဝတ္တတိ-၌ စပ်။) ဂန္ဓာဒိသု၊ ဂန္ဓာရုံအစရှိသည်တို့သည်။ (အာပါထံ၊ သို့။ အာဂတောသု၊ ရောက်ကုန်လတ်သော်။) အရိယာနံ၊ အရိယာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား။ ဒါတုကာမတာ ဝသေန၊ ပေးလှူခြင်းငှာ အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တတိ။ ဝါ၊ တနည်း။ အညေဟိ၊ အခြားသူတို့သည်။ ဒိန္နေသု၊ ပေးအပ်ကုန်လတ်သော်။ အနုမောဒနာ ဝသေန၊ ကောင်းချီးနုမော် သာဓု ခေါ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သုတဝသေန၊ တဆင့်စကား ကြားအပ်သော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ တောနိ၊ ဤ ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါယ မာဂစ္ဆန္တိ။ ပန၊ ဆက်။ အပရေန၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (ဒိဋ္ဌာနိ၊ သုတာနိ- တို့၌ စပ်။) ယထာ ဝုတ္တာနိ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော။ ရူပါဒိနိ-တို့၌ စပ်။) ယထာ ဝုတ္တာနိ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော။ ရူပါဒိနိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒိဋ္ဌာနိ ဝါ၊ တွေ့အပ်ဖူးကုန်သည် သော်လည်းကောင်း။ သုတာနိ ဝါ၊ တဆင့်စကား ကြားဖူးအပ်ကုန်သည် သော်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဤဒိသံ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ ရူပံ၊ အဆင်းတော် သည်။ အာယတိံ၊ နောင်အခါ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇနက ဗုဒ္ဓဿာပိ၊ ပွင့်တော်မူလတ္တံသော မြတ်စွာဘုရား၏ အတွက်လည်း။ ဘဝိဿတိ၊ ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ စက္ခုပသာဒါဒိဃဋ္ဌနံ၊ ကို။ ဝိနာ၊ ၍။ ဒိဋ္ဌသုတ သမ္ပန္နနေဝ၊ တွေ့

ပဒဘာဇနိ]

ဘာသာဋီကာ

၁၁၁

အပ်ဖူးသော အာရုံကြားအပ်ဖူးသော အာရုံနှင့်စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ တာနိ၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ။ တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ဝုတ္တန ယေနော၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ [ပသာဒဝသေန ဒါတုကာမတာဝသေန စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။] တေသု၊ ထို ၅-ပါးသော အာရုံတို့ တွင်။ အညတရာရမ္မဏံ၊ တပါးပါးသော အာရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ ဣဒံ မဟာစိတ္တံ၊ ဤပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်သည်။ ပဝတ္တတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဥဘယသမ္ပန္နဝသေန၊ ဒိဋ္ဌသုတ ၂-ပါးစုံနှင့်စပ်သော အာရုံ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဧတာနိ၊ ဤ ၅-ပါးသော အာရုံတို့သည်။ မနောဒွါရေ အာပါထမာဂစ္ဆန္တိ။

၁။ ဆက်။ ဣဒမ္ပိ၊ ဤ ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဥဘယသမ္ပန္နတို့၏ အစွမ်းကြောင့် ထင်လာပုံကိုပြသော စကားသည်လည်း။ မုခမတ္တမေဝ၊ နည်းအမြွက်မျှသာတည်း။ (အကျဉ်းမျှသာတည်း။) ပန၊ စင်စစ်ကား။ သဒ္ဓာရစိ၊ ၁။ ၂။ အာဒိနံ၊ သဒ္ဓါ၊ ရစိ၊ အာကာရပရိဝိတက္က ၃, ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ ၄ အစရှိသည်တို့၏။ (ယုံကြည်ခြင်း၊ နှစ်သက်ခြင်း၊ အခြင်းအရာကို ကြံစည်ခြင်း၊ ဉာဏ်ဖြင့်ရှု၍ နှစ်သက်ဆုံးဖြတ်ခြင်း

၁။ ဣဒမ္ပိ၊ ပ။ မေဝ။ ။ အပိဖြင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော “ဣဓေကစ္စော ကတသုဓာကမ္ပ” စသော စကားကိုပေါင်း။ ထိုစကားသာ အကျဉ်းချုပ် အမြွက်မျှသာဖြစ်သည် မဟုတ်သေး။ “အယမပရောပိ အဋ္ဌကထာမုတ္တကော နယော ဟောတိ၊ ဒိဋ္ဌ သုတံ ဥဘယ-သမ္ပန္န” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော ထင်လာပုံပြစကားလည်းအကျဉ်းချုပ် အမြွက်မျှပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။ မုခ-သဒ္ဓါသည် “ပါးစပ်ပေါက်” ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ ပါးစပ်ပေါက်သည် အမျိုးမျိုးသော အစာတို့၏ ဝင်ကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ အကျဉ်းချုပ်စကားလည်း နောက်နောက် အကျယ်တို့၏ ဝင်ကြောင်းဖြစ်သည်-ဟူလို။ [အပိ-သဒ္ဓေန န ကေဝလံ ဣဓေကစ္စော ကတသုဓာကမ္ပန္တိ အာဒိဝစနမေဝ သင်္ခေပမတ္တံ၊ အထခေါ အယံ အပရောပိတိ အာဒိဝစနမ္ပိ သင်္ခေပမတ္တံတိ ဒသေတိ။-ယောဇနာ။]

၂။ သဒ္ဓါရစိ။ ။ တစုံတယောက်က ပြော၍ ကြားရလျှင် မစဉ်းစား မစိစစ်တော့ဘဲ ယုံကြည်ခြင်းသည် သဒ္ဓါမည်၏။ [အမှားကို ယုံကြည်ရာ၌ သဒ္ဓါအတု၊ မိစ္ဆာမိမောက္ခတည်း။ အမှန်ကို ယုံကြည်ရာ၌ သဒ္ဓါအစစ်ပင်။] ထိုသို့ ပြော၍ ကြားသောအခါ မိမိကိုယ်တိုင် စိစစ်ပြီးမှ နှစ်သက်ခြင်းသည် ရစိမည်၏။ ဤသို့ ဋီကာ၌ အထူးပြသည်။

၃။ အာကာရပရိဝိတက္က။ ။ “ဒီလိုလည်း ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဟိုလိုလည်း ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟု အကြောင်းအရာ တခုခု၏ အခြင်းအရာကို ထပ်ကာထပ်ကာ စဉ်းစား ကြံစည်ခြင်းသည် အာကာရပရိဝိတက္က မည်၏။ [ဤ၌ အာကာရ-ဟူသည် မိမိဉာဏ်တည်း၌ တင်လာသော ဥပဋ္ဌာနာကာရ-တည်း။]

၄။ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ။ ။ ထိုသို့ စဉ်းစား ကြံစည်သူ၏ ဉာဏ်ဖြင့် တစုံတခုသော အရာဝတ္ထု၌ ဧဝေဓဋ္ဌ ရှိသောအားဖြင့် နှစ်သက်(သဘောကျ)ခြင်းသည် ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ မည်၏။

အစရှိသည်တို့၏။) ဝသေန၊ ကြောင့်။ ဝိတ္တာရတော၊ အကျယ်အားဖြင့်။ စတေသံ၊ ဤ ၅-ပါးသော အာရုံတို့၏။ မနောဒွါရေ၊ အာပါထဂမနံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗမေဝ၊ သိထိုက်သည်သာ။ ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ အာပါထံ၊ သို့။ အာဂစ္ဆန္တာနီ၊ ရောက်သော အာရုံတို့သည်။ ဘူတာနိပိ၊ ဟုတ်မှန်ကုန်သည်လည်း။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ အဘူတာနိပိ၊ မဟုတ်မမှန် ကုန်သည်လည်း ဟောန္တိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်၊ အယံ နယော၊ ဤ နည်းကို။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ (အာစရိယေဟိ၊ အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်။) နဂဟိတော၊ မယူအပ်။ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ဧကေကာရမ္ပဏံ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးသော အာရုံရှိသော။ ဇေနံ၊ သည်။ ဒွိသု ဒွိသု ဒွါရေသု၊ တို့၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဣတိဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဟိ၊ ချဲ့။ ရူပါရမ္ပဏံ၊ ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ ဇေနံ၊ သည်။ စက္ခု ဒွါရေပိ၊ ခြံလည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနောဒွါရေပိ၊ ခြံလည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သဒ္ဓါဒိအာရမ္ပဏေသုပိ၊ သဒ္ဓ-အစရှိသော အာရုံရှိသော' ဇောတို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော၊ တည်း။ တတ္ထ၊ ထို ဇောတို့တွင်။ မနောဒွါရေ၊ ခြံ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ သော။ ရူပါရမ္ပဏံ၊ သော။ ဇေနံ၊ သည်။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယ-ဇောလည်းကောင်း။ သီလမယံ၊ လည်းကောင်း။ ဘာဝနာမယံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓံ၊ သုံးပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ၊ တေသု၊ ထို ဒါနမယ သီလမယ ဘာဝနာမယ ဇောတို့တွင်။ ဧကေကံ၊ တစ်ပါးတစ်ပါးသော ဇောသည်။ ကာယကမ္မံ ကာယကံ လည်းကောင်း။ ပ။ မနောကမ္မံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓမေဝ၊ သည်ပင်။ ဟောတိ၊ သဒ္ဓ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္ပဏေသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံ၊ ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၊ ဓမ္မာရုံဟူသော အာရုံရှိသော ဇောတို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော။

တတ္ထ၊ ထို ၆-ပါးသော အာရုံတို့တွင်။ ထာဝ၊ သဒ္ဓါရုံ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ အာရမ္ပဏံ၊ ကို။ ကတွာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဝါ၊ သော။ ဧတံ မဟာကုသလစိတ္တံ၊ ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ နိလ။ ပ။

နိဿေသန၊ အကြွင်းမရှိသော အားဖြင့်+ဇာနံ၊ ရှုခြင်း၊ နိဇ္ဈာနံ၊ ခြင်း။ နိဇ္ဈာနေန၊ အကြွင်းမဲ့ ရှုခြင်း(စေ့စေ့ငုငု ရှုခြင်း)အားဖြင့်+ခန္တိ၊ နှစ်သက်ခြင်းတည်း။ နိဇ္ဈာနက္ခန္တိ၊ ခြင်း။ ဒိဋ္ဌိယာ၊ ဉာဏ်ဖြင့်+နိဇ္ဈာနက္ခန္တိ ဒိဋ္ဌိနိဇ္ဈာနက္ခန္တိ။ [ရုစိတုန်းက နှစ်သက်ခြင်းသည် ဤ ခန္တိလောက် လေးလေးနက်နက် မရှိ။]

၁။ ဒါနပယံ ။ ဒါနမေဝ ဒါနမယံ၊ သုတ္တ- ခြံမယ- ပစ္စည်းသက်၊ တနည်း - ဒါနတော + နိပ္ပဋ္ဌာနနက်၌ မယ-ပစ္စည်းသက်။ သီလမယ-ဘာဝနာမယ တို့၌လည်း နည်းတူ။ ဒါနဝဂ္ဂ၊ အဋ္ဌကအဂ္ဂတ္ထရံ အဋ္ဌကထာကိုမှီးသည်။

ဝဏ္ဏေသု၊ ညိဿောအဆင်း၊ ရွေသောအဆင်း၊ နိဿောအဆင်း၊ ဖြူသောအဆင်း ရှိကုန်သော။ ပုပ္ဖဝတ္ထဓာတုသု၊ ပန်း၊ အဝတ်၊ ဝေဇနီ၊ ဆေးဒန်း၊ မျက်စဉ်း အစ ရှိသော ဓာတ်တို့တွင်။ [ဂေရုကဟရိတာလဉ္ဇနာဒိဓာတုသု။] အညတရံ၊ အမှတ် မထား တပါးတပါးသော။ သုဘနိမိတ္တသင်္ခါတံ၊ သုဘနိမိတ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဝါ၊ သုဘ ဟု ယူခြင်း၏အကြောင်း ဟု ဆိုအပ်သော [သုဘဂ္ဂဟဏဿ+နိမိတ္တ- သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ်၏ အာရုံဖြစ်သောကြောင့် သောမနဿ ဖြစ်လောက်သော သုဘနိမိတ္တ-စသော အာရုံကို ညွှန်ပြသည်။] ဣဒ္ဓံ၊ အလိုရှိအပ်သော။ ကန္တံ၊ နှစ်သက်အပ်သော။ မနာဝံ၊ စိတ်ကို တိုးပွားစေတတ်သော။ ရဇနီယံ၊ နှစ်သက် ထိုက်သော။ တနည်း။ ရဇနီယံ၊ နှစ်သက်ခြင်း၏ တည်ရာဖြစ်သော။ [ရန္တဓာတ်+ အနီယံ၊ တနည်း “ရဇနဿ+ဌာနံ ရဇနီယံ” တဒ္ဓိတ်ပုဒ်၊ ဣယပစ္စည်း။] ဝဏ္ဏံ၊ အဆင်းကို။ အာရမ္မဏံ ကတွာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [ဤတိုင်အောင် ရူပါရမ္မဏံ ဝါ- စသည်တို့၏ အဖွင့် ပြီးပြီ။]

နနုစ၊ စောဒနာပါဦးအံ။ (ကိံ။) ဧတံ ဣဋ္ဌာရမ္မဏံ၊ ဤ ဣဋ္ဌအာရုံသည်။ (သုဘနိမိတ္တတ္တာ၊ သုဘဟု ယူခြင်း၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရဇနီယတ္တာ စ၊ တပ်မက်ဖွယ်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။) လောဘဿ၊ ၏။ ဝတ္ထု၊ တည်ရာသည်။ ဟောတိ နနု၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော။ ကထံ၊ အဘယ့်ကြောင့်။ ဧတံ စိတ္တံ၊ ဤ ဣဋ္ဌာရုံဟူသော အာရုံရှိသော စိတ်သည်။ ကုသလံ နာမ၊ ကုသိုလ်မည်သည်။ ဇာထံ၊ ဖြစ်ရသနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (နနုစ၊ စောဒနာပါ၏။) “နိယမိတဝသေန၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌ အမြဲသတ်မှတ်အပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ပရိဏာမိတဝသေန၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌ ညွတ်စေအပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ သမုဒါစာရဝသေန၊ ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ လေ့ကျက်အပ်ပြီးသော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့်

၁။ နိယမိတံ။ပ။ အာဘူမိတဝသေန။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “စိတ္တံ နိယမိတံ” စသည်ဖြင့် လည်းကောင်း။ ဋီကာ၌ “နိယမိတဿ စိတ္တဿ ဝသေန၊ ဧဝမိတရေသု ခြံသု” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သောကြောင့် နိယမိတ-စသော ၃-ပုဒ်အတွက် စိတ်ကို အရကောက်ရ၏။ “အာဆာဂေါ အာဘူမိတံ” ဟု ဘာဝသာနေ ပြသောကြောင့် အာဘူမိတအတွက် နှလုံးသွင်းခြင်း (ယောနိသောမန သိကာရ) ကြိယာကို ကောက်ရသည်။ [နိယမိယတေတိ နိယမိတံ၊ ပရိဏာမိယတေတိ ပရိဏာမိတံ။ သမ္မာ+ဥဒ္ဓံ+အာစရိယတေတိ သမုဒါစာရော။ “ကောင်းစွာ +အထက်အထက်၌+ လေ့ကျက်အပ်သော (ကျင့်သားရနေသော) စိတ်” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ ထို နိယမိတ၏အဓိပ္ပာယ်ကို အကျယ်ပြခန်း၌ ထင်ရှားစေလတ္တံ့။”

လည်းကောင်း။ အာဘုဇီတဝသေန၊ နှလုံးသွင်းခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဧတံ စိတ္တံ ကုသလံ နာမ ဇာတံ။) ဣတိ၊ တည်း။

ဟိ၊ ချဲ့။ ယဿ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏။ မယာ၊ သည်။ ကုသလဗေဝ၊ ကုသိုလ် ကိုသာ။ ကတ္တဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကုသလကရဏေ၊ ကုသိုလ်ပြုခြင်း၌။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ နိယမိတံ၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်အပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အကုသလပ္ပဝတ္တိတော၊ အကုသိုလ် ဖြစ်ခြင်းမှ။ နိဝတ္တေတွာ၊ ဆုတ်နုတ်စေ၍။ ကုသလကရဏေယေဝ၊ ၌သာ။ (စိတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။) ပရိဏာမိတံ၊ ညွှတ်စေအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အဘိဏ္ဍကရဏေန၊ မပြတ် ပြုခြင်းဟူသော။ (အလေ့အကျက်ရသော။) ကုသလသမုဒါစာရေနေဝ၊ ကုသိုလ်၏ ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ဖြစ်ခြင်းဖြင့်သာလျှင်။ (စိတ္တံ။) သမုဒါစရိတံ၊ ကောင်းစွာ အထက် အထက်၌ ဖြစ်စေအပ်သည်။ ဝါ၊ လေ့ကျက်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ စ၊ အဖို့တပါးကား။ ပတိရူပဒေသဝါသ။ပ။ ပုဗ္ဗေကတပုညတာဒိဟိ၊ သင့်တင့်လျောက် ပတ်သော အရပ်၌ နေရခြင်း၊ သူတော်သူမြတ်တို့ကို မှီခိုရခြင်း၊ သူတော်ကောင်း တရားကို နာရခြင်း၊ ရှေးရှေးဘဝ၌ ပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းမှုရှိသူ အဖြစ် အစရှိ ကုန်သော။ ဥပနိဿယေဟိ၊ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်းတို့ကြောင့်။ ယောနိသော၊ သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့်။ အာဘောဂေါ စ၊ နှလုံးသွင်းခြင်းသည်လည်း။ ပဝတ္တတိ၊ ၏။ တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဣမိနာ နိယမိတဝသေန၊ ဤသို့ အမြဲ သတ်မှတ်အပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဣမိနာ ပရိဏာမိတဝသေန၊ ဤသို့ ညွှတ်စေအပ်သော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဣမိနာ

၁။ ဣမိနာ။ပ။ဇာတံ။ ။ “ငါ့မှာ မည်သည့်အာရုံနှင့် တွေ့တွေ့ ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်စေရမည်”ဟု အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ထားသည့် ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်၏။ အကုသိုလ် မဖြစ်အောင် စိတ်ကို စောင့်စည်း၍ ကုသိုလ်ဖြစ်ဖို့ရန် စိတ်ညွှတ်ထားသည့် ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ်၏။ ရှေးရှေးကပင် ကုသိုလ်စိတ်၌ အလေ့အကျက် ရနေသူမှာလည်း ကုသိုလ်စိတ်သာ ဖြစ် တတ်၏။ ဘယ်ကိစ္စ၌မဆို သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်းမှု အာဘုဇီတ(ယောနိသောမနသိကာရ) ရှိသူမှာလည်း ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်တတ်၏။ ဤ အကြောင်း ၄-ပါးကြောင့် သုဘနိမိတ် ဣဋ္ဌာရုံနှင့် တွေ့ရသော်လည်း လောဘစိတ်မဖြစ်ဘဲကုသိုလ် စိတ်သာ ဖြစ်ရပေသည်။

[အောင်] အာရုံလွေ့လွေ့ မျိုးစုံတွေ့လည်း၊ မမေ့စေအပ်၊ ကုသိုလ်မြတ်၌၊ သတ်မှတ် ၍ထား၊ ညွှတ်စေငြားတည်း၊ ရှေ့ဖျားဆက်ဆက်၊ ကုသိုလ်ဘက်၌၊ လေ့ကျက် များသဖြင့်၊ အဆင့်ဆင့်သာ၊ အသင့် မနော၊ ယောနိသောကြောင့်၊ ကောင်းသော ဣဋ္ဌ၊ တွေ့ကြုံရလည်း၊ လောဘမဖြစ် ကုသိုလ်ဖြစ်သည်၊...စင်စစ် သူမြတ် သဘောတည်း။

သမုဒါစာရဝသေန။ ဤသို့ကောင်းစွာ အထက်အထက်၌ ဖြစ်စေသော စိတ်၏ အစွမ်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဣမိနာ အာဘုဇိတဝသေန၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်ခြင်း၏ အစွမ်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ကုသလံ နာမ ဇာတံ ဟောတိ။

ပန၊ ဆက်။ [ရှေး နိဿယ၌ “ပန၊ အဖို့တပါးကား” ဟု ပေးသည်။]
 ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာ၌။ အာရမ္မဏဝသေန၊ ဖြင့်။
 သောမနဿ သဟဂတဘာဝေါ၊ သောမနဿ သဟဂုတ်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
 ၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဣဋ္ဌာရမ္မဏသ္မိံ၊ ဣဋ္ဌာရုံ၌။ ဥပ္ပန္နတ္ထာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 ဧတံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သောမနဿ
 သဟဂုတ်သည်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်ပြီ။ ဧတ္ထ၊ ဤ သောမနဿသဟဂုတ်၏ အဖြစ်၌။
 သဒ္ဓာဗဟုလတာဒိနိပိ၊ များစွာ သဒ္ဓာရှိသူ ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့သည်လည်း။
 ကာရဏာနိယေဝ၊ အကြောင်းတို့ပင်တည်း။ [ပိဖြင့် ပြခဲ့သော အာရမ္မဏကို
 ပေါင်း။] ဟိ၊ ချဲ့။ အသဒ္ဓာနံ၊ သဒ္ဓာ-မရှိသူတို့၏လည်းကောင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနန္ဒ၊
 မိစ္ဆာအယူရှိသူတို့၏ လည်းကောင်း။ ဧကန္တဣဋ္ဌာရမ္မဏဘူတံ၊ ဧကန် ဣဋ္ဌာရုံဖြစ်၍
 ဖြစ်သော။ (အတိဣဋ္ဌာရုံ ဖြစ်သော။) တထာဂတရူပမ္ပိ၊ မြတ်စွာဘုရား၏
 အဆင်းတော်ကိုသော်မှလည်း။ ဒိသ္မာ၊ မြင်ရ၍။ သောမနဿံ၊ သည်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊
 မဖြစ်နိုင်။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ယေ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကုသလပ္ပဝတ္တိယံ၊
 ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၌။ အာနိသံသံ၊ အာနိသင်ကို။ နပဿန္တိ၊ မမြင်ကြကုန်။ တေသံ၊
 ထို ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ ဖရေဟိ၊ သူတပါးတို့သည်။ ဥဿာဟိတာနံ၊
 တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ ကုသလံ၊ ကို။ ကရောန္တာနံပိ၊ ပြုရပါကုန်သော်
 လည်း။ သောမနဿံ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဒ္ဓာဗဟုလတာ၊ များစွာသဒ္ဓါ
 ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝိသုဒ္ဓိဒိဋ္ဌိတာစ၊ စင်ကြယ်သော အယူရှိသူ၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း။ အာနိသံသဒဿာဝိတာ၊ အာနိသင်ကို မြင်လေ့ရှိသူ၏
 အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဣတိ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဝါ၊ ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း။
 ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာ၌။ သောနဿသဟဂတဘာဝေါ
 ဝေဒိတဗ္ဗော။ [သဒ္ဓာ+ဗဟုလာ ယုဿာတိ သဒ္ဓာဗဟုလော၊ တဿ+ဘာဝေါ သဒ္ဓာ
 ဗဟုလတာ။]

အပိ စ၊ သည်သာ မက-သေး။ ဗုဒ္ဓနဿတိ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ (အရဟတာ
 အစရှိသော) ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်း။ ဓမ္မာနဿတိ၊
 တရားတော်၏ (သွာက္ခာတုထာ-အစရှိသော) ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း
 လည်းကောင်း။ သံဃာနဿတိ၊ အရိယာ သံဃာတော်၏ (သုပ္ပဋိပနုတာ-အစရှိသော)

ဂုဏ်တော်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းလည်းကောင်း။ သိလာနုဿတိ၊ မိမိသိလ၏။
 (အဓဏ္ဍတာ - အစရှိသော) ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့ခြင်းကို လည်းကောင်း။
 စာဂါနုဿတိ၊ မိမိစွန့်ကြဲခြင်း၏ (မစ္ဆေရ အညစ်အကြေးမှ ကင်းဝေးသော)
 ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန်အောက်မေ့ခြင်း လည်းကောင်း။ ဒေဝတာနုဿတိ၊ နတ်ဗြဟ္မာ
 တို့ကို သက်သေအရာ၌ထား၍ မိမိ၏ သံဒွာရ်သော ဂုဏ်ကို အဖန်ဖန် အောက်မေ့
 ခြင်းလည်းကောင်း။ ဥပသမာနုဿတိ၊ နိဗ္ဗာန်၏ အေးမြ ငြိမ်းချမ်းပုံကို အဖန်ဖန်
 အောက်မေ့ ခြင်းလည်းကောင်း။ လူခပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနတာ၊ ဒေါသအစွမ်း ကြမ်းတမ်းသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ် လည်းကောင်း။ [လူခပုဂ္ဂလာ-ဒေါသဗဟုလာ။]
 သိနိဒ္ဓပုဂ္ဂလသေဝနတာ၊ မေတ္တာ ပြန့်ပြော ညက်ညောသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မှီခိုခြင်းရှိသူ၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း။ [အဒေါသဗဟုလာ-သိနိဒ္ဓပုဂ္ဂလာ။] ပသာဒနီယသုတ္တန္တ
 ပစ္စဝေက္ခဏတာ၊ ကြည်ညို ဖွယ်ကောင်းသော သုတ္တန်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း ရှိသူ၏
 အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဘဒမိမုတ္တတာ၊ ထိုပီတိသမ္မောဇ္ဈင်၌ စွဲမြဲသက်ဝင်သော
 ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧကာဒသ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။
 ပီတိသမ္မောဇ္ဈင်ံသာ၊ ၏။ ဥပ္ပာဒါယ၊ ဖြစ်ခြင်းငှာ။ သံဝတ္တန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣမေဟိ
 ကာရဏေဟိပိ၊ ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်
 ဖြစ်ရာ၌။ သောမနဿသဟဂတ ဘာဝေါ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ပီတိက သောမနဿနှင့်
 မကင်းနိုင်သောကြောင့် ပီတိ ဖြစ်ကြောင်းတို့သည် သောမနဿ ဖြစ်ကြောင်းလည်း
 ဟုတ်၏။] ပန၊ ဆက်။ ဣမေသံ၊ ဤ တစ်ဆယ့်တစ်ပါးသော တရားတို့၏။
 ဝိတ္တာရော၊ သည်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂဝိဘင်္ဂံ၊ ၌။ အာဝိ၊ ထင်ရှားစွာ။ ဘဝိဿတိ၊ လတ္တံ့။

ပန၊ ကား။ (သောမနဿ ဖြစ်ကြောင်းမှထပါး ဉာဏသမ္ပယုတ်ဖြစ်ကြောင်း
 ကား။) ကမ္မတော၊ (ဉာဏ်၏ အဆောက်အဦဖြစ်သော) ကံလည်းကောင်း။
 (ဣတိ-၌ စပ်။) ဥပပတ္တိတော၊ ဗြဟ္မာပြည်၌ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းလည်းကောင်း။
 ဣန္ဒြိယ ပရိပါကတော၊ ပညိန္ဒြ၏ ရင့်ကျက်ခြင်းလည်းကောင်း။ ကိလေသခူရိ
 ဘာဝတော၊ တိလေသာတို့၏ ဝေးကွာကုန်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊
 သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်ရာ၌။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊
 ဤအကြောင်း တို့ကြောင့်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တတာ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၏ အဖြစ်ကို။
 ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယော၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပရေသံ၊ သူတံပါးတို့အား။
 ဓမ္မံ၊ ကို။ ဒေသေတိ၊ ဟောခဲ့၏။ [ရှေးတုန်းက ဟောခဲ့ခြင်းကို တံကာလာပေက္ခ-
 ဝတ္တမာန်ဖြင့် “ဒေသေတိ” ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] အနဝဇ္ဇာနိ၊

ပဒဘာစနီ]

ဘာသာဋီကာ

၁၁၇

အပြစ်မရှိကုန်သော။ သိပ္ပာယ်တန ကမ္မာယတနဝိဇ္ဇာဌာနာနီ၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဆင်စီး မြင်းစီး စသော အတတ်၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်သော လယ်ထွန် ကုန်ရောင်း၊ နွားကျောင်းမှု စသောအလုပ်၊ အသက်မွေးခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော အာယုဝေဒ-စသော အတတ်တို့ကို။ သိက္ခာပေတိ၊ သင်စေခဲ့၏။ ဝါ၊ သင်ပေးခဲ့၏။ (ရှေးက အာယုဝေဒ-ကို “သက်ကြည့်ဗေဒင်အတတ်”ဟု ပေးသည်။) ဓမ္မကထိကံ၊ ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သက္ကာရံ၊ ကောင်းစွာပြုအပ်သော ပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ဤ။ ဓမ္မံ၊ ကို။ ကုထာပေတိ၊ ဟောစေခဲ့၏။ အာယတိ၊ နောင်အခါ၌။ ပညဝါ၊ ပညာရှိသူသည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဖြစ်ရပါလိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ပတ္တနံ၊ ဆုတောင်းမှုကို။ ပဌပေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ နာနပ္ပကာရံ၊ အထူးထူးသော အပြားရှိသော၊ ဒါနံ၊ ကို။ ဒေတိ၊ ပေးလှူခဲ့၏။ တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဧဝ ရူပံ၊ သော။ ကမ္မံ၊ ကို။ ဥပနိဿယ၊ မှီ၍၊ ကုသလံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

[ကမ္မတော၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဥပပတ္တိတော၏ အကျယ်ကို ပြလိုသော ကြောင့် အဗျာပဇ္ဇေ-စသည်မိန့်။]

အဗျာပဇ္ဇေ၊ ဒေါမနဿ ဗျာပါဒ မရှိသော။ လောကေ၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်ဟူသော လောက၌။ ဥပပန္နဿ ဝါပိ၊ ဖြစ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်း။ (ဉာဏသမ္ပယုတ္တံဥပ္ပဇ္ဇတိ-

၁။ သိပ္ပာယ်ပ။ ဝိဇ္ဇာဌာနာနီ။ ။ ဆင်စီးအတတ် စသော အတတ်သည်ပင်အသက်မွေး ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် အာယတနလည်း မည်၏။ အာယတနသဒ္ဓါသည် ကာရဏ- အနက်ဟောတည်း။ သိပ္ပံစံ+အာယတနံ သိပ္ပာယ်တနံ။ ကမ္မလယ်ထွန် ကုန်ရောင်း နွားကျောင်း စသော အလုပ်သည်ပင်+အာယတနံ မည်၏။ ဝိဇ္ဇာဟူသည် အာယုဝေဒ-အသက်အပိုင်းအခြားကို သိတတ်သော အတတ်တည်း။ ထိုအတတ်လည်း အသက် မွေးခြင်း၏ တည်ရာ အကြောင်းဖြစ်သော ကြောင့် ဌာနမည်၏။

၂။ အဗျာပဇ္ဇေ လောကေ။ ။ “ဒေါမနဿ ဗျာပါဒရဟိတေ ရူပဘဝေ”ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် “လောက” အရ ရူပဘဝကိုယူရသည်။ ထို ရူပဘဝ၌ ဖြစ်ရသူမှာလည်း တို့ ဖြစ်ရခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ ကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။ [“အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ” စသည်၌ ဒေါသကို “ဗျာပါဒ”ဟု ခေါ်ရ၏။ “အဗျာပဇ္ဇံ သုခံ လောကေ” ဟူသော ဥဒါန်းဂါထာ၌ ဒေါသ၏ဆန့်ကျင်ဘက်မေတ္တာကို “အဗျာပဇ္ဇံ”ဟု ခေါ်ရ၏။ ရူပဘုံ၌လည်း ဒေါသ-မဖြစ်ခြင်းက ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် “ဒေါမနဿ ဗျာပါဒရဟိတေ” နေရာဝယ် “ဒေါသဗျာပါဒရဟိတေ” ဟု ရှိလျှင် အခြားနေရာပါဠိသုံးနှင့် သာ၍သင့်မည် ထင်သည်။]

၁၁၈

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ကာမကုသိုလ်

၌ စပ်။ ။ တဿ။ပ။ ဟောတိတိ၊ ဟူသော။ ဣမိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဥပပတ္တိ၊ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းကို။ နိဿာယပိ၊ မှီ၍လည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဝါ၊ ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ သည်။ ဉာဏံသမ္ပယုတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [တတ္ထ၊ ထို ဗြဟ္မာ့ပြည်၌။ သုခိနော၊ သုခရှိသော။ တဿ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်။ ၂။ ဓမ္မပဒါ၊ တရားအစုတို့သည်။ ပ္ဍဝန္တိ(ပိလဝန္တိ) ပေါလောပေါ် သကဲ့သို့ ထင်ရှားကုန်၏။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သတုပ္ပာဒေါ၊ သတိ၏ဖြစ်ခြင်းသည်။ (သတိရခြင်းသည်။) ဒန္တော၊ လေးဆေးသေး၏။ အထ၊ သတိရရာ တို့အခါ၌။ သောသတ္တော၊ ထို သတ္တဝါသည်။ (ဤလူ့ဘဝတုန်းက အလွန်အမင်း အားထုတ်ခဲ့သော ထို သတ္တဝါသည်။) ခိပ္ပမေဝ၊ လျင်မြန်စွာသာလျှင်။ ဝိသေသဘာဂီ၊ ထူးသော တရားအဖို့ရှိသည်။ (တရားထူးရဖို့ရှိသည်။) ဟောတိ။]

[ဥပပတ္တိတော၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဣန္ဒြိယပရိပါကတော၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် တထာ-စသည်မိန့်။]

တထာ၊ ထိုမှတပါး။ ဣန္ဒြိယပရိပါကံ၊ ပညိန္ဒြ၏ ရင့်ကျက်ခြင်းသို့။ ဥပဂတာနံ၊ ကပ်ရောက်ကုန်သော။ ပညာဒသကပ္ပတ္တာနံ၊ ပညာဒသကသို့ ရောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဣန္ဒြိယ ပရိပါကံ၊ ပညိန္ဒြ၏ ရင့်ကျက်ခြင်းကို။ နိဿာယပိ ကုသလံ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

၁။ တဿ။ပ။ ဝိသေသဘာဂီ။ ။ ဤပါဠိအသွားအတိုင်း စတုက္က အပုံတို့ရှိ၊ စတုက္ကပဏ် မဟာဝဂ္ဂ-ပထမသုတ်၌ ရှိ၏။ သို့သော် ထို ပါဠိတော်ကား နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ပုံကို ပြသော ပါဠိတော်ဖြစ်သောကြောင့် အဗျာပဇ္ဇလောက မဟုတ်ရကား တိုက်ရိုက်သာကေ-မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ထို ပါဠိတော်ကို ဝိသေသဘာဂီဖြစ်ရာ၌ နည်းပြ အနေအားဖြင့် ယူထားကြောင်းကို သိစေလို၍ “ဣမိနာ နယေန”ဟု ဆိုသည်။ “ထို ဗြဟ္မာ့ပြည်၌ ဖြစ်ရသူမှာ ရှေးက အားထုတ်အပ်ခဲ့သော တရားကိုပြန်၍ ဆောက်မေ့နေရတဲ့ အချိန်ကပင် နှေးစရာရှိသေး၏။ ဆောက်မေ့မိသည်နှင့် တဆက်တည်း တရားထူး ရဖို့ရန်မှာ အလွန်မြန်ပါသည်” ဟုလို။

၂။ ဓမ္မပဒါ ပ္ဍဝန္တိ။ ။ ပဒ-သဒ္ဒါသည် ကောဠာသ အနက်ဟော။ ပ္ဍုဇာတ်သည် ရေပေါ်၌ ပေါလောမျောသွားခြင်း အနက်ကိုဟော၏။ ထိုသို့ ပေါလောမျောနေလျှင် အများမြင် ဇာင် ထင်ရှားသောကြောင့် ပိလဝန္တိကို “ဥပဋ္ဌဟန္တိ ဒိဿန္တိ”ဟု ခိုကာဖွင့်သည်။ [သက္ကတ၌ ပ္ဍုဇာတ်သည် ပါဠိ၌ ပိလုဇာတ်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပိလဝန္တိ”ပါဠိလည်း ပါဠိမှန်ပင်။]

၃။ ပညာဒသကပ္ပတ္တာနံ။ ။ ဒသာသဒ္ဒါသည် အနိက်အတန်အနက်ကို ဟော၏။ [ဒသာ ဝတ္ထာ ပဋ္ဌန္တေသု။-အဘိဓာန်(၁၁၂၈)။] “ဒသာယေဝ ဒသကံ” ဟု ပြု။ ပညာယ၊ ၏။ ဒသကံ၊ အနိက်အတန်တည်း။ ပညာဒသကံ၊ တန်။ ပညာဒသကံ+ပတ္တာ ပညာဒသကပ္ပတ္တာ။ “ဉာဏံပညာ၏ တိုးတက်ရာ အနိက်အတန်”ဟူသည် အသက် ၄၀-ကျော်မှ ၅၀-အတွင်းတည်း။ [ဝိသတိနိပါတ်၊ စိတ္တသမ္ဘုတဇာတ်။]

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၁၁၉

[ဣန္ဒြိယ ပရိပါကတော၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ကိလေသဒူရိဘာဝတော၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ယေဟိ-စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ ယေဟိ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ကိလေသာ၊ တို့ကို။ ဝိက္ခမ္ဘိတာ၊ ဘာဝနာဖြင့် ခွာအပ်ကုန်ပြီ။ တေသံ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ကိလေသဒူရိဘာဝံ၊ ကိလေသာတို့၏ ဝေးကွာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ နိဿယ။ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ စ၊ သာဓက-ကား။ ယောဂါ။ပ။ ဘူရိသင်္ခယောတိ၊ ဟူသော ဧတံ သုတ္တံ၊ ဤ ပါဠိကို။ (ဘဂဝတာ)ပိ၊ သည်လည်း။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ယောဂါ၊ ဘာဝနာကို လွန်စွာကြိုးကုတ် အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သော သမာဓိကြောင့်။ (ယောဂါတိ ဘာဝနာဘိယောဂါ သမာဓိတော။) ဝေ၊ စင်စစ်။ ဘူရိ၊ မြေကြီးသဖွယ် ထုထယ်ကြီးမားသော ပညာသည်။ ဇာယတိ၊ ဖြစ်၏။ အယောဂါ၊ ဘာဝနာကို အားမထုတ်ခြင်းကြောင့်။ ဘူရိသင်္ခယော၊ မြေကြီး သဖွယ် ထုထယ်ကြီးမားသော ပညာ၏ ကုန်ခမ်းခြင်းသည်။ ဟောတိ။]

[နိဂုံးကို ပြလို၍ “ဧဝံ” စသည်မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ကမ္မတော၊ ဉာဏ်၏ အဆောက်အဦဖြစ်သော ကံလည်းကောင်း။ ပ။ ကိလေသဒူရိဘာဝတော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

အပိ စ၊ သည်သာမက-သေး။ ပရိပုစ္ဆကတာ၊ အဖန်ဖန် မေးမြန်းတတ်သူ၏

ဒသကဆယ်မျိုး ။ ။ မန္တဒသက-နူးညံ့သေးသော ကလေးသူငယ်၏ အခိုက်အတန့် (ပထမ ဆယ်နှစ်)၊ နိဇ္ဈဒသက-ပျော်ပျော်ပါးပါး နေရာ အခိုက်အတန့်၊ (ဒုတိယ ဆယ်နှစ်)၊ ဝဏ္ဏဒသက-ထိုဘဝ၌ အလှဆုံး အခိုက်အတန့် (တတိယ ဆယ်နှစ်)၊ ဗလဒသက-အား အကောင်းဆုံး အခိုက်အတန့် (စတုတ္ထ ဆယ်နှစ်)၊ ပညာဒသက (ပဉ္စမ ဆယ်နှစ်)၊ ဟာနိဒသက= အဆင်း ခွန်အားတို့၏ ယုတ်လျော့ရာ အခိုက်အတန့်(ဆဋ္ဌ ဆယ်နှစ်)၊ ပတ္တာရဒသက- ခါးကုန်းရာ အခိုက်အတန့် (သတ္တမ ဆယ်နှစ်)၊ ဝက်ဒသက-ကိုင်းရုံတွင် မက ခါးကုန်း၍ ကောက်နေရာ အခိုက်အတန့် (အဋ္ဌမ ဆယ်နှစ်)၊ မောဟဒသက-သတိလစ်၍ မိန်းမော တွေဝေ နေသော အားဖြင့် သူငယ်ပြန်ရာ အခိုက်အတန့် (နဝမ ဆယ်နှစ်)၊ သယနဒသက-အိပ်ရာ၌ အိပ်လျက် မထနိုင်တော့ရာ အခိုက်အတန့်(ဒသမ ဆယ်နှစ်)။

၁၊ ပရိပုစ္ဆကတာ။ ။ ခန္ဓာ အာယတန စသည်နှင့်တကွ သမထ ဝိပဿနာတို့၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို မေးမြန်းလေ့ ရှိသူ၏အဖြစ်။ ပရိပုစ္ဆတိတိ ပရိပုစ္ဆကော၊ တဿ+ဘာဝေါ ပရိပုစ္ဆကတာ။ [ပရိပုစ္ဆကတာတိ-ခန္ဓာဓာတုအာယတနနိဗ္ဗာန်စလောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂင်္ဂသမထ ဝိပဿနာနံ အတ္ထသန္နိသိတပ ရိပုစ္ဆာဗဟုလတာ။-သတိပဋ္ဌာနဝိဘင်္ဂကထာ-နောက်သာဝကများလည်း ဤ အဋ္ဌကထာချည်းတည်း။]

အံ့ဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ။ အဇ္ဈတ္တံ ဗာဟိယ-လိသော ဝတ္ထုကို သန့်ရှင်းအောင် ပြုခြင်းလည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ။ သဒ္ဓာစသော ဣန္ဒြေတို့၏ ညီမျှကုန်သည်အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းလည်းကောင်း။ (သဒ္ဓါန္တေနှင့် ပညိန္ဒြေကို ညီမျှအောင်ပြုခြင်း၊ သမာဓိန္တေနှင့် ဝီရိယိန္ဒြေကို ညီမျှအောင်ပြုခြင်း၊ သမာဓိန္တေနှင့် ဝီရိယိန္ဒြေကို ညီမျှအောင်ပြုခြင်း။) ဒုပ္ပညပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနာ၊ ပညာမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်းလည်းကောင်း။ ပညဝန္တပုဂ္ဂလသေဝနာ၊ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို မှီခိုဆည်းကပ်ခြင်း လည်းကောင်း။ ဂမ္ဘီရဉာဏစရိယ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ နက်နဲကုန်သည်ဖြစ်၍ ဉာဏ်ဖြင့် ကျက်စားထိုက်သော သုတ္တန်တို့ကို ဆင်ခြင်ခြင်း လည်းကောင်း။ တဒဓိမုတ္တတာ။ တို ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၌ စွဲမြဲ သက်ဝင်သော

၁။ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ။ ။ ဝတ္ထုနံ၊ အဇ္ဈတ္တိက ဝတ္ထု ဗာဟိယဝတ္ထုတို့၏၊ ဝိသဒေါ၊ သန့်ရှင်း စင်ကြယ်ခြင်းတည်း။ ဝတ္ထုဝိသဒေါ၊ ခြင်း။ တဿ၊ ကို+ကိရိယာ၊ ပြုခြင်း တည်း။ ဝတ္ထုဝိသဒကိရိယာ၊ ခြင်း။ [ယဒါ ဟိ သသ+ကေသ နဓ လောမာနိ ဒီယာနိ ဟောန္တိ၊ သရိရံ ဝါ ဥဿနုဒေါသဓမ္မေ (ကိုယ်တွင်း၌ သလိပ် သည်းခြေ သွေး လေ စသော အပြစ်ရှိ သည်လည်းကောင်း။) သေဒမလမက္ခိတဉ္စ၊ တဒါ အဇ္ဈတ္တိကံ ဝတ္ထု အဝိသဒံ ဟောတိ အပရိသုဒ္ဓံ။ ယဒါ ပန စိဝရံ ဇိဏ္ဍံ ကိလိန္တံ ဒုဂ္ဂန္တံ ဟောတိ၊ သေနာသနံ ဝါ ဥက္ကာပံ၊ တဒါ ဗာဟိရံ ဝတ္ထု အဝိသဒံ ဟောတိ အပရိသုဒ္ဓံ။ တသ္မာ ကေသာဒိ-ဆေဒနေန ဥဒ္ဓံဝိရေစန အဓောဝိရေစနာဒိဟိ တိ သရိရံ-စသည်။]

၂။ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ။ ။ သမာနံ+ဘာဝေါ သမတ္တံ။ ဣန္ဒြိယာနံ၊ သဒ္ဓာနှင့် ပညာ၊ သမာဓိနှင့် ဝီရိယဟူသော ဣန္ဒြေတို့၏+သမတ္တံ၊ ညီမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣန္ဒြိယသမတ္တံ၊ ပြစ်။ ပဋိပါဒိယတေ၊ အသီးအသီး ရောက်စေခြင်း။ ပဋိပါဒနာ၊ ခြင်း။ ဣန္ဒြိယသမတ္တဿ၊ သို့+ပဋိပါဒနာ ဣန္ဒြိယသမတ္တပဋိပါဒနာ။

၃။ ဒုပ္ပညပုဂ္ဂလသေဝနာ။ ။ ဒုပ္ပညပုဂ္ဂလပရိဝဇ္ဇနံ၊ နာမ-ဓနာဒိဘာဝေ အနောဂါဠ ပညာနံ (မသက်ဝင်သော ဉာဏ်ပညာရှိတုန်သော) ဒုဗ္ဗေပုဂ္ဂလနာ အာရကာ ပရိဝဇ္ဇနံ။ ပညဝန္တ ပုဂ္ဂလသေဝနာ နာမ-သမပညာသလက္ခဏာပရိဂ္ဂဟိကာယ ဥဒယဗ္ဗယပညာယ သမနာဂတပုဂ္ဂလ သေဝနာ။ [သမပညာသလက္ခဏာ သိမ်းဆည်းပုံကို "အနိစ္စတော ဒုက္ခတော" စသည်ဖြင့် လာသောကြောင့် "တောလေးဆယ်"ဟု ခေါ်ကြ၏။ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဂ္ဂါမဂ္ဂဉာဏ ဒဿနဝိသုဒ္ဓိခန်း၌ရှုပါ။]

၄။ ဂမ္ဘီရပ။ ပစ္စဝေက္ခဏာ။ ။ ဂမ္ဘီရနံ ဉာဏေန စရိတဗ္ဗာနံ၊ ဂမ္ဘီရဉာဏေန ဝါ စရိတဗ္ဗာနံ၊ သုတ္တန္တာနံ ပစ္စဝေက္ခဏာ-ဋီကာ။ [ပထမနည်းအလို "ဉာဏေန"ကို စရိတဗ္ဗနှင့် သမာသ်တွဲ။ ဒုတိယနည်းအလို "ဂမ္ဘီရ" ကို "ဉာဏ" နှင့် သမာသ်တွဲ။]

၅။ တဒဓိမုတ္တတာ။ ။ တသ္မံ၊ ထို ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်၌+ အဓိမုတ္တော၊ စွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်သူတည်း။ တဒဓိမုတ္တော၊ သူ။ တဿ+ဘာဝေါ တဒဓိမုတ္တတာ။ [တဒဓိမုတ္တ- တာ

ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံသု၊ ၏။ ဥပ္ပဒါယ၊ ငှာ။ သံဝတ္တန္တိ။ (ဣတိ၊ သို့။) ဣမေဟိပိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်လည်း။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ပန၊ ဆက်။ ဣမေသံ၊ ဤ ၇-ပါးသော-တရားတို့၏။ ဝိတ္တာရော၊ သည်။ ပ။ ဘုရိသတိ။

[ဉာဏသမ္ပယုတ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြပြီး၍ အသင်္ခါရ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ” စသည်မိန့်။]

ဧဝံ-သို့။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်။ ဟုတ္တာ။ ဥပ္ပန္နဉ္စ၊ ဖြစ်သည့်လည်း ဖြစ်သော။ ဧတံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ အသင်္ခါရေန။ သင်္ခါရမရှိသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ အပ္ပယောဂေန၊ ပယောဂ မရှိသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ အနုပါယစိန္တနာယ၊ ဥပါယ်တံမျဉ်ကို မကြံစည်ခြင်း

နာမ-ဌာနနိသဇ္ဈာဒိသု ဓမ္မဝိစယသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံသမုဋ္ဌာပနတ္ထံ နိန္နုခေါဏပဗ္ဗာရစိတ္တတာ (ညွတ်သော နှိုင်းသော ရှိုင်းသောစိတ်) ရှိသူ၏ အဖြစ်။]

၁။ အသင်္ခါရေန။ ။ သင်္ခါရောတိ၊ ပြုစီမံတတ်၏။ ဣတိ သင်္ခါရော။ သင်္ခါရ မရှိလျှင် ဖြစ်မည် မဟုတ်သော စိတ်ကို ဖြစ်အောင် ပြုစီမံတတ်သည်-ဟုလို့။ နောက်နောက်စိတ် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ကာယပယောဂ၊ ဝစီပယောဂနှင့် အကျိုးအပြစ်ကို စဉ်းစားခြင်းစသော ဥပါယစိန္တနာကို သင်္ခါရအရယူပါ။ ထို့ကြောင့် “အပ္ပယောဂေန အနုပါယစိန္တနာယ”ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုအဖွင့်သည် အသင်္ခါရေန၌ သင်္ခါရ၏ သရုပ်ပြတည်း။ ထို့နောက် “နတ္ထိ+သင်္ခါရော ယဿာတိ အသင်္ခါရော”ဟု ပြ၍ သင်္ခါရ-မရှိသော အာရုံ မနသိကာရ-စသော အကြောင်းအပေါင်းကို “အသင်္ခါရ”ဟု ယူပါ။

ပယောဂဥပါယ။ ။ သင်္ခါရကို ပယောဂ ဥပါယ(စိန္တနာ)ဟု ဖွင့်ရာ၌ ပယောဂဥပါယဟူသည် အဘယ်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ နောက်လာမည့် ဒုတိယစိတ်၌ သသင်္ခါရေနကို “သဂ္ဂယောဂေန သဥပါယေန ပစ္စယဂဏေန”ဟု ဖွင့်၏။ ထို ဋီကာ၌လည်း သပ္ပယောဂေနကို “လိနဿ၊ စိတ္တဿ ဥဿာဟနပယောဂသဟိတေန”ဟု လည်းကောင်း၊ “သဥပါယေနာတိ ကုသလဿ ကရဏာကရဏေသု အာဒိနဝါနိသံသပစ္စဝေက္ခဏံ ပရေတိ ဥဿာဟနန္တိ ဧဝမာဒိဥပါယသဟိတေန”ဟု လည်းကောင်းဖွင့်၏။ [ဥဿာဟန ပေသန နိယောဇန-အနု။]

ဤအဖွင့်များကိုကြည့်၍ “တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ကို အားတက်လာအောင် ပြုအပ်သော ကာယပယောဂ (လမ်းလျှောက်ခြင်း၊ လက်ရုံး လက်မောင်း ဆန့်တန်းခြင်းစသည်)နှင့် ဝစီပယောဂ (အားတက်ဖွယ်ကောင်းသော တရားဂါထာ ဖျိုး ကဗျာ လင်္ကာတို့ကို ရွတ်ဆိုခြင်းစသည်)ကို ပယောဂ”ဟု လည်းကောင်း၊ ကုသိုလ်မပြုခြင်း၌ အပြစ်၊ ပြုခြင်း၌ အကျိုးကို ဆင်ခြင်စဉ်းစားမှုနှင့် သူတပါးတို့၏ ကုသိုလ်ပြုဖို့ရန်၌ ခေါင်းတိုက်တွန်းမှုကို “ဥပါယ=အကြောင်း=ဥပါယ်တစ်မျိုး”ဟု လည်းကောင်း ခွဲခြားသတ်မှတ်ပါ။

ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသင်္ခါရံ နာမ၊ အသင်္ခါရ မည်သည်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်ပြီ။ တယိဒံ ထို သောမနဿ သဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်သည်။ ရဇနီယ ဝဏ္ဏာရမ္ပဏံ၊ နှစ်သက်ဖွယ် အဆင်းဟူသော အာရုံရှိသည်။ ဟုတွာ။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ၊ ဖြစ်လျှင်ဖြစ်ခြင်းပင်။ တိဝိဓေန၊ သော။ နိယမေန၊ အမှတ်အသားဖြင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၏။ ဒါနမယံ ဝါ၊

မှတ်ချက်။ ။ နောက်စိတ်၌ အသင်္ခါရေကို “သပ္ပယောဂေန သဥပါယေန ပစ္စယဂဏေန” ဟု ဖွင့်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အသင်္ခါရေကို “အပ္ပယောဂေန အနုပါယေန ပစ္စယဂဏေန”ဟု ဖွင့်လျှင် ကောင်း၏။ “အနုပါယနိန္ဒနာယ”ကား စာနေမကောင်းလှ။ ပါဠိရှိအတိုင်းသာ အနက်ပေးလိုက်ရသည်။

ပစ္စယဂဏေန။ ။ “ယေန ဟိ အာရမ္ပဏာဒိနာ ပစ္စယဂဏေန”ဟု ဖွင့်လတ္တံ့ကို ရှု၍ ရိုးရာဖြစ်သော အာရုံခွါရ မနသိကာရ စသော အကြောင်းအပေါင်းကို “ပစ္စယဂဏ”ဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏-မည်သည့်စိတ်မဆို အာရုံမရှိလျှင် မဖြစ်နိုင်၊ စက္ခု။ပ။ မောက္ခ။ရဟူသော ခွါရတပါးပါး မရှိလျှင်လည်း မဖြစ်နိုင်၊ ယောနိသောမနသိကာရ မရှိလျှင်လည်း ကုသိုလ်စိတ် မဖြစ်နိုင်။ [“အယောနိသောမနသိကာရ မရှိလျှင် အကုသိုလ်စိတ်မဖြစ်နိုင်၊ အနုသယကင်းသော ရဟန္တာသန္တာန် မဟုတ်လျှင်လည်း ကြိယာစိတ် မဖြစ်နိုင်၊ ရှေးကံမရှိလျှင်လည်း ဝိပါကစိတ် မဖြစ်နိုင်”ဟုလည်း သိပါ။ ထို့ကြောင့် အာရုံစသည် ကို “ပစ္စယဂဏ”ဟု ယူရသည်။]

၁။ ဥပ္ပန္နတ္တာ။ ။ ပါဠိတော်၌ “စိတ္တဥပ္ပန္နဟောတိ”ဟု ရှိသောကြောင့် “ဥပ္ပန္နတ္တာ” ဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ထို ပယောဂ၊ ဥပါယ-ဟူသော သင်္ခါရ မရှိသော အကြောင်း အပေါင်းကြောင့်ဖြစ်သောစိတ်သည် အသင်္ခါရိက စိတ်မည်၏။ အသင်္ခါရေန၊ ပယောဂ ဥပါယ ဟူသော သင်္ခါရမရှိသော အာရုံစသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်+ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သောစိတ်တည်း။ အသင်္ခါရိက”ဟု ဥပ္ပန္နအနက်၌ ထုတ်ပစ္စည်းသက်။

၂။ အသင်္ခါရံ နာမ ဇာတံ။ ။ စာအုပ်ထို့၌ “အသင်္ခါရံ နာမ”ဟု ရှိ၏။ သို့သော် စိတ်ကို အရကောက်ရာ၌ ဂါထာမဟုတ်လျှင် “အသင်္ခါရံ”ဟု သုံးစွဲလေ့မရှိ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ လည်း ကာမာဝစရကုသလနိဒ္ဒေသ အဆုံးနားမှစ၍ “အသင်္ခါရိက-သသင်္ခါရိက”ဟု ချည်း သုံးစွဲထား၏။ “အသင်္ခါရေနပ၊ ဥပ္ပန္နတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်လည်း “အသင်္ခါရိက” အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော နာမလာဘ ဟိတ်တည်း။ ထို့ကြောင့် “အသင်္ခါရိကံ နာမ ဇာတံ”ဟု ပါဠိရှိသင့်သည်။ “အသင်္ခါရံနာမ”ကို အတည်ယူလိုလျှင် “အကြောင်း အသင်္ခါရ ပစ္စယဂဏ၏ အမည်ကို အကျိုးစိတ်၌ တင်စားသော ဗလူပစာရစကား”ဟု ကြံပါ။

၃။ နိယမေန။ ။ ကုသိုလ်ဖြစ်သောအခါ ဥပါဒ်သည်နှင့်တပြိုင်နက် ဒါနအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သီလ-သို့မဟုတ် ဘာဝနာအဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်စေ တစ်ခုခုသော အမှတ်အသားဖြင့် ဖြစ်ရ၏။ ပုညကြိယဝတ္ထု ၁၀-ပါးရှိသော်လည်း ဤ ၃-မျိုးတွင် ပါဝင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဒါန သီလ ဘာဝနာ ၃-မျိုးကို “တိဝိဓနိယမ” ဟု ဆိုသည်။ နိယမိယတေ အနေနာတိနိယမော-မှတ်သားကြောင်းပုညကြိယဝတ္ထု။

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၁၂၃

ဒါနမယသုညသော်လည်း။ ဟောတိ၊ ဧ။ သီလမယံ ဝါ၊ ဟောတိ၊ ဘာဝနာမယံ ဝါ၊
ဘာဝနာမယ-သုညသော်လည်း။ ဟောတိ။

ကထံ၊ အဘူယံသို့ဖြစ်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ ယဒါ၊
အကြင်အခါ၌။ နိလ။ ပ။ ဒါတေသု၊ အညို့ အရွှေ အနီ အဖြူ ဖြစ်ကုန်သော။
(ဂုဏူပစာ။) တနည်း-နိလ။ ပ။ ဒါတေသု၊ ညို့သောအဆင်းရှိ၊ ရွှေသောအဆင်းရှိ၊
နီသောအဆင်းရှိ၊ ဖြူသောအဆင်းရှိ ကုန်သော။ (နိလ စသည်ကို အဿတ္တိ
တဒ္ဓိတ်ကြံ။) ပုပ္ဖာဒီသု၊ ပန်းအစရှိသော ဝတ္ထုတို့တွင်။ အညတရံ၊ အမှတ်မထား
တစ်ပါးပါးသော ဝတ္ထုကို။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ ဝဏ္ဏဝသေန၊ အဆင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။
အာဘုဇိတွာ၊ နှလုံးသွင်း၍။ မယံ၊ ဧ။ ဝဏ္ဏဒါနံ၊ အဆင်းအလှတည်း။ ဣတိ၊
ဤသို့နှလုံးသွင်း၍။ (ဝဏ္ဏဝသေန အာဘုဇိတွာကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဗုဒ္ဓရတနာဒီနိ၊
ဘုရားရတနာ အစရှိသည်တို့ကို။ ပူဇေတိ၊ ပူဇော် ဧ။ တဒါ။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယ
ကုသိုလ်သည်။ ဟောတိ။ တတြ၊ ထိုသို့ ပူဇော် ရာ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုလတ္တံ့ကား။
ဝတ္ထု တည်း။ ဘဏ္ဍာဂါရိကသံဃမိတ္တော၊ ဘဏ္ဍာ တိုက်စိုးဖြစ်သော သံဃမိတ္တ
အမတ်သည်။ ဧကံ၊ တစ်ထည်သော။ သုဝဏ္ဏခစိတံ၊ ရွှေဖြင့် စီခြယ်အပ်သော။
ဝတ္ထံ၊ အဝတ်ကို။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ ဣဒမ္ပိဝတ္ထံ၊ သည်လည်း။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ၊
ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိ၏။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓောပိ၊ သည်လည်း။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏော၊
ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိတော်မူ၏။ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ၊ သော။ ဝတ္ထံ၊ သည်။
သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏသေဝ၊ ရွှေအဆင်းနှင့်တူသော အဆင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား
အားသာ။ အနုစ္စဝိကံ၊ လျောက်ပတ်၏။ အမှာကဉ္စ၊ ငါတို့၏လည်း။ ဝဏ္ဏဒါနံ၊
အဆင်းအလှသည်။ ဘဝိဿတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ မဟာစေတိယေ၊
မဟာစေတီ၌။ အာရောပေသိ ကိရ၊ တင်လွှမ်း လှူဒါန်းသတတ်။ ဧဝရူပေ၊ သော။
ကာလေ ဒါနမယံ ဟောတိတိ ဝေဒိတံဗွံ။

ပန၊ ကား။ (ဒါနမယ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး သီလမယ ဖြစ်ပုံကား။) တထာရူပမေဝ၊
ထိုသို့ သဘောရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဒေယျဓမ္မံ၊ ပေးလှူထိုက်သော သဘောရှိသော
ဝတ္ထုကို။ လဘိတွာ။ (သော၊ ဤ ပေးလှူရခြင်းသည်။) မယံ၊ ဧ။ ကုလဝံသော၊
အမျိုး၏ အစဉ်တည်း။ (သော၊ ဤ ပေးလှူရခြင်းသည်။ မယံ၊ ဧ။) ကုသတန္တိ၊

၁။ ဝံသော တန္တိ ပဓာနီ။ ။ ဝံသောကို “အနွယ်”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ ဋီကာ၌
“အနုက္ကမော-အစဉ်ဟု ဖွင့်၏။ သားမြေးဟူသော ပုဂ္ဂိုလ်အစဉ်အဆက်ကိုသာ အနွယ်ဟု
ခေါ်ရ၏။ ဤ၌ကား ထိုအနွယ်မျိုး မဟုတ်။ အမျိုး၏အစဉ်အားဖြင့် လာခဲ့သော အကျင့်ဖြစ်
သည်။ တန္တိကို သန္တတိဟု ဖွင့်၏။ သမ္ပန္နာ၊ ဆက်စပ်လျက်၊ တတိ၊ ကျယ်ပွားသော အကျင့်

အမျိုး၏အဆက်တည်း။ (သော မယံ။) ကုလပ္ပဝေဏီ၊ အမျိုး၏ အစပ်တည်း။
 ဧတံ၊ ဤ ပေးလှူခြင်းသည်။ ကုလဝတ္ထံ၊ အမျိုး၏ ကျင့်ဝတ်တည်း။ ဣတံ၊ ဤသို့
 နှလုံးသွင်း၍။ ဗုဒ္ဓရတနာဒီနီ ပူဇော်၊ တဒါ သီလမယံ ဟောတိ။ ပံန၊ ကား။
 (သီလမယ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ဘာဝနာမယ ဖြစ်ပုံကား။) ယဒါ။ တာဒိသေနော၊
 ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဝတ္ထုနာ၊ ဖြင့်။ ရတနတ္ထယသင်္ဂါရတနာ
 ၃-ပါး အပေါင်းအား။ ပူဇံ ကတွာ။ အယံ ဝဇ္ဇော၊ ဤအဆင်းသည်။ ခယံ၊
 ကုန်ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆိသတိ၊ ရောက်လတ္တံ့။ ဝယံ၊ ပျက်ခြင်းသို့။ ဂစ္ဆိသတိ။ ဣတိ၊
 ဤသို့ကြံ၍။ ခယဝယံ၊ ကုန်ခြင်းပျက်ခြင်း အာရုံရှိသော ဘာဝနာကို။ ပံဋ္ဌပေတိ၊
 ဖြစ်စေ၏။ တဒါဘာဝနာမယံ ဟောတိ။

[ဒါနမယံ သီလမယ ဘာဝနာမယ ၃-မျိုးကို ကာယကံ ပစိကံ မနော-ကံ
 ၃-မျိုးဖြင့် မြှောက်ပွား၍ ပြလိုသောကြောင့် ဒါနမယံ ပန-စသည်မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ ဒါနမယံ၊ သည်။ ဟုတွာ။ ဝတ္ထမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊
 ဖြစ်သော ကုသိုလ်သည်လည်း။ ယဒါ၊ ဌ။ တီဏီ၊ ကုန်သော။ ရတနာနီ၊ တို့ကို။
 သဟတ္ထေန၊ မိမိလက်ဖြင့်။ ပူဇေန္တဿ၊ ပူဇော်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။
 ပဝတ္ထတိ၊ ၏။ တဒါ၊ ဌ။ ကာယကမ္ပံ၊ ကာယကံ ကုသိုလ်သည်။ ဟောတိ။ ယဒါ
 တီဏီ။ ရတနာနီ၊ တို့ကို။ ပူဇေန္တော၊ ပူဇော်လတ်သော်။ ပုတ္တဒါရ ဒါသကမ္ပကရ
 ပေါရိသာဒယောပိ၊ သား သမီး၊ မယား၊ ကျွန်၊ အလုပ်သမား ယောက်ျား အစရှိ
 သူတို့ကိုလည်း ။ အာဏာပေတွာ၊ စေခိုင်း၍။ ပူဇာပေတိ၊ ပူဇော်စေ၏။ တဒါ
 ဝစိကမ္ပံ ဟောတိ၊ ယဒါ။ ပုတ္တပ္ပကာရံ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ တဒေဝ
 ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထံ၊ ထို ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုကိုပင်။ အာရဗ္ဗ၊ အာရုံပြု၍။ ဝဏ္ဏဒါနံ၊
 ကို။ ဒဿာမိ၊ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေတိ၊ ကြံစည်၏။ တဒါ၊ ကြံစည်ရာ
 ထို အခါ၌။ မနောကမ္ပဟောတိ။

[ဤမနောကံနှင့်စပ်၍ ဝိနည်းအသုံး အဘိဓမ္မအသုံးကို ခွဲခြားပြလိုသော
 ကြောင့် "ဝိနယပရိယာယံ ပတွာ" စသည်မိန့်။]

တည်း။ သန္တတိ၊ ကျင့်။ ထို့ကြောင့် "အဆက်" ဟု ပေးသည်။ ပဝေဏီ၊ ပပုဗ္ဗဝေဏဓာတ်၊
 ဣနိပစ္စည်းဖြင့် "ပဝေဏီ"ဟု လည်းကောင်း။ ဤပစ္စည်းထပ်၍ "ပဝေဏီ"ဟု လည်းကောင်း
 ၂-မျိုးလုံး ရှိ၏။ "သမ္ပန္နော၊ အစပ်" ဟု ခိုကာဖွင့်သည်။ ဤသို့ မိမိ၏ မျိုးရိုးစဉ်လာကို
 ဆင်ခြင်၍ လှူခြင်းသည် ဓာရိတ္တသီလဖြစ်၏။ ၅-ပါးသီလ ဥပုသ်သီလတို့ကား ဝါရိတသီလ
 တည်း။

ဟိ၊ မှန်။ (“ဒါနမယံ မနောကံ ဖြစ်နိုင်ခြင်းသည် မှန်၏” ဟုလို။) ဝိနယ
ပရိယာယံ။ ဝိနည်းဒေသနာတော်သို့။ ပတွာ၊ ရောက်လတ်သော်။ ဒဿာမိ၊
ပေးလှူအံ့။ ကရိဿာမိ၊ ပြုလုပ်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝါစာ၊ စကားလုံးသည်။ ဘိန္နာ၊
ကွဲပြားသည်။ (တနည်း) ဝါစာဘိန္နာ၊ နှုတ်မြွက်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣမိနာ
လက္ခဏေန၊ ဤ နှုတ်မြွက်ခြင်းဟူသော လက္ခဏာဖြင့်။ ဒါနံ နာမ၊ ဒါနမည်သည်။
ဟောတိ၊ ပန၊ ကား။ ‘အဘိဓမ္မပရိယာယံ၊ အဘိဓမ္မဒေသနာတော်သို့။ ပတွာ
ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု၊ ကို။ အာရတ္တ၊ ဒဿာမိ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ မနသာ၊ ဖြင့်။
စိန္တိတကာလတော၊ ကြံအပ်ရာ အခါမှ။ ပဌာယ၊ စ၍။ ကုသလံ၊ သည်။ ဟောတိ။
အပရဘာဂေ၊ ဌ။ ကာယေန ဝါ၊ ကိုယ် ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ ဝါ၊
နှုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ကတ္တဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက် သောအမှုကို။ (ပေးလှူခြင်း
ကျောင်းဆောက်ခြင်းစသောအမှုကို။) ကရိဿတိ၊ ပြုလိမ့်မည်။ ဣတိ၊ သို့။
(အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး ‘အဋ္ဌကထာဌ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဒါနမယံ၊
ဒါနမယ ကုသိုလ်သည်။ ကာယဝစီမနောကမ္မဝသေနော၊ ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ၏
အပြားဖြင့်ပင်။ တိဝိဓံ၊ သည်။ ဟောတိ။

[သီလမယ-ကာယကံ ဝစီကံ မနောကံ ၃-မျိုးကိုပြလို၍ “ယဒါ ပန” စသည်
မိန့်။]

၁။ ဝိနယပရိယာယံ ။ ပရိဏတသိက္ခာပုဒ်၌ “ဒဿာမိကရိဿာမိ-သင်္ကန်းလှူပါမည်
ကျောင်း ဆောက်ပါမည်” စသည်ဖြင့် နှုတ်မြွက်လျှောက်ထားလျှင် ဒါနဖြစ်တော့၏။ “သံဃာ့အထ
ညွတ်ပြီးသော ထိုပစ္စည်းကို မိမိသို့ ညွတ်စေလျှင် ထို ရဟန်းမှာ အာပတ်သင့်၏” ဟု ဆိုသည်။
ထို့ကြောင့် ဝိနယပရိယ ဟူသော စကားသည် ထို ပရိဏတသိက္ခာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်သော
စကားတည်း။ အဘိဓမ္မာဌ်ကား ထိုသို့ နှုတ်မြွက်သော်လည်း ထင်ရှားရှိနေသော ဝတ္ထုကို
လှူမည်ဟု စိတ်ဖြစ်လျှင်ပင် ဒါနမယ ပုစ္ဆစေတနာ ကုသိုလ် ဖြစ်ပြီး။

၂။ ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု။ ။ ထင်ရှားမရှိသေးသော ဝတ္ထုကို လှူဖို့ရန် စိမ့်ပြုလုပ်တုန်းမှာ
လည်း ကုသိုလ်မဖြစ် ဟု မဆိုနိုင်ပါ။ သို့ရာတွင် “ဒါနမယ အစစ် ဟု မဆိုနိုင်သေးသောကြောင့်
“ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထု”ဟု ဝိသေသနပြု၍ ဒါနမယအစစ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ ပြပါသည်။ ထို့ပြင်
သဒ္ဓာန၌ ပညာလွန်ကဲသော ကေရာတိက (ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲသော သဘောရှိသူ) အချို့က
“ဒါနဟူသည် စေတနာပင်တည်း”ဟု ယူဆ၍ “ဒါနဝတ္ထု မရှိသော်လည်း စိတ်ကူး၍ လှူရုံမျှဖြင့်
ဒါနမယကုသိုလ်ကို ဆည်းပူးမိပြီ” ဟု ဆိုကြ၏။ ထို အဆိုကိုလည်း “ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု”
ဟူသော စကားဖြင့်တားမြစ်သည်။ [ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထုသို့တိ စေတနာပိနာပိ ဒေယျဓမ္မပရိစ္စာဂေန
ဝိတ္တုပ္ပာဒမတ္တေ နေဝ ဒါနမယံ ကုသလံ ဥပစိတံ ဟောတိတိ ကေသဉ္စိ အတိဓာဝနံ နိဝတ္တိတံ
ဟောတိ။-အန။]

ပန၊ ကား။ ယဒါ။ ပုတ္တပ္ပကာရံ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ (“နိလပိတလောဟိတောဒါတေသု ပုပ္ဖာဒိသု အညတရံ”ဟု ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။) တံ ဝတ္ထု၊ ကို။ လဘိတွာ။ ကုလဝံသာဒိဝသေန၊ အမျိုး၏ အစဉ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ သဟတ္တာ၊ ဖြင့်။ ရတနတ္ထယံ၊ ကို။ ပူဇေတိ၊ တဒါ။ သီလမယံ၊ သီလမယဖြစ်သော။ ကာယကမ္မံ၊ တာယကံကုသိုလ်သည်။ ဟောတိ၊ ယဒါ။ ကုလဝံသာဒိဝသေနော၊ ဖြင့်ပင်။ ပုတ္တဒါရာဒသော၊ သားသမီး မယား အစရှိသူတို့ကို။ အာဏာပေတွာ။ ပူဇာပေတိ၊ ပူဇော်စေ၏။ တဒါ။ (သီလမယံ၊ သော။) ဝစီကမ္မံ ဟောတိ၊ ယဒါ။ (သော၊ ဤ ပေးလှူခြင်းသည်။) မယံ၊ ၏။ ကုလဝံသော၊ အမျိုး၏ အစဉ်တည်း။ (သော မယံ။) ကုလတန္တံ၊ အမျိုး၏အဆက် တည်း။ (ဧတံ မယံ။) ကုလပ္ပဝေဏီ၊ အမျိုး၏အစပ်တည်း။ ဧတံ၊ ဤ ပေးလှူခြင်းသည်။ (မယံ၊ ၏။) ကုလဝတ္ထံ၊ အမျိုး၏ ကျင့်ဝတ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထံ၊ အာရတ္တံ၊ အဆင်းအလှူကို၊ ဒဿာမိ၊ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ စိန္တေတိ၊ တဒါ၊ ကြံစည်ရာ ထိုအခါ၌။ (သီလမယံ၊ သော။) မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သီလမယံ၊ သီလမယ ကုသိုလ်သည်။ ပ။ တိဝိဓံ ဟောတိ။

[ဘာဝနာမယ၏ ၃-ပါးပြားပုံကို ပြလို၍ “ယဒါ ပန” စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ယဒါ။ ပုတ္တပ္ပကာရံ၊ သော။ “နိလပိတ-စသည် အပြားရှိသော။) တံ ဝတ္ထု၊ ထို ဝတ္ထုကို။ [အတော် ဝေးခဲ့ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “တံ” ဟု ဆိုသည်။] လဘိတွာ၊ ၍။ တိဏိရတနာနိ။ ပူဇေတွာ၊ ပူဇော်ပြီး၍။ စင်္ကမန္တော စကြံသွားလျက်၊ ခယဝယံ၊ ကုန်ခြင်းပျက်ခြင်း အာရုံရှိသော ဘာဝနာကို။ ပဋ္ဌပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တဒါ။ ပ။ ဟောတိ။ [စင်္ကမန္တော၊ စကြံသွား၍ ဆင်ခြင်သောကြောင့် ကာယကံဖြစ်သည်။] ဝါစာယ၊ နှုတ်ဖြင့်။ သမ္မသနံ၊ ခယ ဝယ-ကို သုံးသပ်ခြင်းကို။ ပဋ္ဌပေန္တဿ၊ ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ကာယဂံဝါစင်္ဂါနိ၊ ကိုယ်၏အစိတ်အပိုင်း နှုတ်၏အစိတ်အပိုင်းတို့ကို။ အစောပေတွာ၊ မလှုပ်စေမှု၍၊ မနသာဝ၊ စိတ်ဖြင့်သာ။ သမ္မသနံ၊ ကို။ ပဋ္ဌပေန္တဿ၊ ၏။ မနောကမ္မံ၊ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ပ။ ဟောတိ။

၁။ ကုလဝံသာဒိဝသေန။ ။ ဤစကားကို ဥဒါဟရဏ် အဖြစ်ဖြင့် (နိဒဿနနည်း အားဖြင့်) ဆိုသည်။ မျိုးရိုးစဉ်လာသာမက “အတ္တနာ သမာဒိနုဝတ္ထ” (မိမိကိုယ်တိုင်အမြဲ ဆောက်တည်အပ်သော ကျင့်ဝတ်) သပ္ပရိသဝတ္ထ (သူတော်ကောင်းတို့၏ ရိုးရာဖြစ်သော ကျင့်ဝတ်) ဂါမ ဇနပဒဝတ္ထ (ရွာသူရွာသား၊ နယ်သူနယ်သားတို့၏ကျင့်ဝတ်) အစရှိသောအားဖြင့် ပူဇော်လျှင်လည်း သီလမယဖြစ်သည်သာဟု ငိုကာဖွင့်သည်။

“အားလုံးပေါင်း၍ နိဂုံးကိုပြလိုသော ကြောင့်၊ ဣတိ ဧဝံ-စသည်မိန့်။” ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ရူပါရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ ဧတံ ကုသလံ၊-ကို။ တိဝိဓပုညကြိယဝတ္ထုဝသေန၊ ၃-ပါး အပြားရှိသော ပုညကြိယဝတ္ထုတို့၏ အပြားအားဖြင့်လည်းကောင်း။ နဝဟိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒ္ဓါရေဟိ၊ ကံ၏ဖြစ်ကြောင်း ဒ္ဓါရတို့ဖြင့် လည်းကောင်း။” ဘာဇေတွာ၊ ဝေဖန်တော်မူ၍။ ဓမ္မရာဇာ၊ တရားမင်းဘုရားသည်။ ဒသေသိ၊ ပြတော်မူပြီ။ သဒ္ဓါရမ္မဏာဒိသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံဟူသော အာရုံရှိသော ကုသိုလ် အစရှိ သည်ကို၌လည်း။ ဒေသေဝ နယော၊ တည်း။

[ဒေသေဝ နယောကို ချဲ့လို၍ “ဘေရိသဒ္ဓါဒိသု ဟိ” စသည်မိန့်။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ဘေရိသဒ္ဓါဒိသု၊ စည်ကြီးသံ အစရှိသည်တို့တွင်။ ရဇနီယသဒ္ဓါ၊ နှစ်သက်ဖွယ်ကောင်းသော အသံကို။ အာရမ္မဏံ၊ ကံတွင်၊ ၍။ ဟောဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တနယေနော၊ ဖြင့်သာ။ [“ဥပ္ပဇ္ဇမာနမေဝ တိဝိဓေန နိယမေနဥပ္ပဇ္ဇတိ ဒါနမယံ ဝါ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။] တိဟိ၊ ကုန်သော။ နိယမေဟိ၊ အမှတ်အသားတို့ဖြင့်။ ဝါ၊ မှတ်သားကြောင်းဖြစ်သော ဒါနမယ သီလမယ ဘာဝနာမယ-တို့ဖြင့်။ ဧတံ ကုသလံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတ္ထ၊ ထိုသို့ သဒ္ဓါရမ္မဏ ကုသိုလ် ဖြစ်ရာ၌။ သဒ္ဓါ၊ အသံကို။ ကန္တ မူလံ ဝိယ၊ ကြာဥ ကြာမြစ်ကိုကဲ့သို့။ ဝါ၊ ကြာစွယ် ကြာရင်းကိုကဲ့သို့။ ဥပ္ပာဒေတွာ၊ နုတ်၍လည်းကောင်း။ [အသံကို စည်ထဲမှထုတ်၍ လှူလိုမဖြစ်-ဟူလို။] နိလုပ္ပလဟတ္ထကံ ဝိယ၊ ကြာညီစည်းကို ကဲ့သို့။ ဟတ္ထေ၊ ၌။ ထပေတွာ စ၊ တင်ထား၍လည်းကောင်း။ [အသံကို လက်ပေါ်တင်၍ လှူလိုမဖြစ်-ဟူလို။] ဒါတုံ နာမ၊ ပေးလှူခြင်းငှာ မည်သည်။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ပန၊ အနွယ်-ကား။ သဝတ္ထုကံ၊ အသံ၏တည်ရာ ဝတ္ထုနှင့်တကွ ဖြစ်သည်ကို။ ကတွာ။ [စည်ကြီး စသည်ပါ-ဟူလို။] ဒေန္တော၊ ပေးလှူလတ်သော်။ ဝါ၊ ပေးလှူသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သဒ္ဓါဒါနံ၊ အသံအလှူကို။ ဒေတိ နာမ၊ ပေးလှူသည်မည်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယဒ္ဓါ။ (အဟံ၊ သည်။ သဒ္ဓါဒါနံ သဒ္ဓါသာမိ။-ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။

၁။ ဘာဇေတွာ။ ပ။ ဓမ္မရာဇာ။ ။ ဤနေရာ၌ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဝါ- စသည် ဖြင့်လည်းကောင်း၊ အခြားသော သုတ္တန် ပါဠိတို့၌ “တိဏိမာနိ ဘိက္ခဝေ ပုညကြိယဝတ္ထုနိ” စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဤ အဘိဓမ္မာဝယ် နောက်နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ “တံသမုဋ္ဌာနံ ကာယကမ္မံ” စသည် ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဟောတော်မူသော ဘုရားရှင်သည် ရူပါရုံ တစ်မျိုးတည်းကိုပင် ဒါနမယ-စသော ၃-မျိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ တစ်မျိုးထစ်မျိုးလျှင် ကာယကံစသော ၃-မျိုးဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝေဖန်တော်မူရကား ရူပါရုံနှင့်စပ်၍ ၉-မျိုးခွဲခြားလျက် ဟောတော်မူ သည်။

ဆာရီမုဒိင်္ဂါဒီသု၊ စည်ကြီး မုရိုးစည် အစရှိသည်တို့တွင်။ အညတရတူရိယေန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော တူရိယာဖြင့်။ တိဗ္ဗံ၊ ကုန်သော။ ရတနာနံ၊ တို့အား။ ဥပဟာရံ၊ ပူဇော်မှုကို။ ကရောတိ။ မေ၊ န်။ သဒ္ဓဒါနံ၊ သည်။ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဘောရိအာဒိနံ၊ စည်ကြီး အစရှိသည်တို့ကို။ ထပါပေတိ၊ ထားစေ၏။ (အထားခိုင်း၏။) ဓမ္မကထိက ဘိက္ခုနံ၊ ဓမ္မကထိက ရဟန်းတို့အား။ သရဘောသဇ္ဇတေလ ဖာဏိတာဒိနီ၊ အသံကြည်ဆေး ဆီတင်လဲ အစရှိသည်တို့ကို။ ဒေတိ။ ဓမ္မဿဝနံ၊ တရားနာချိန်ကို။ (တရားနာဖို့ရန် အချိန်အခါကို။) ယောသေတိ၊ ကြွေးကြော်၏။ သရဘညံ၊ အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဠိကို။ ဘဏတိ၊ ရွတ်ဆို၏။ ဓမ္မကထံ၊ တရားစကားကို။ ကထေတိ၊ ပြောဟော၏။ ဥပနိသိန္နက-ကထံ၊ အနီး၌နေသူတို့အား ပြောဟောအပ်သော တရားစကားကို လည်းကောင်း။ အနုမောဒနကထံ၊ အဖန်ဖန် ဝမ်းမြောက်ကြောင်းဖြစ်သော တရားကို လည်းကောင်း။ ကရောတိ၊ တဒါ။ ဒါနမယံ ယေဝ၊ ဒါနမယကုသိုလ်သည်သာ။ ဟောတိ၊ န်။ [မိမိအထံသို့ ရောက်လာသူတို့အား ပြောဟောအပ်သောတရားစကား ကို ဥပနိသိန္နကထာ-ဟု ဆိုသည်။ ဆွမ်းစသည် ကပ်လှူပြီးနောက် တရားဟောခြင်းကို “အနုမောဒနကထာ” ဟု ဆိုသည်။]

ယဒါ။ ဧတဒေဝဝိဇာနံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်ကိုပင်။ (သဒ္ဓဒါနံ ဒဿမိ-စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအစဉ်တို့ပင်။) ကုလဝံသာဒိဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝတ္ထဝသေန၊ အမျိုး၏ ကျင့်ဝတ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကရောတိ၊ န်။ တဒါ-သီလမယံ ဟောတိ၊ ယဒါ။ သဗ္ဗမ္မိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော။ ဧတံ၊ ဤပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ၍။ ဧတ္တကော၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ အယံ သဒ္ဓေါ၊ ဤအသံသည်။ ဗြဟ္မ လောကပ္ပမာဏော၊ ဗြဟ္မာပြည် အတိုင်းအရှည် ရှိသည်။ ဟုတွာပိ၊ ဖြစ်၍လည်း။

၁။ သဒ္ဓဒါနံ ။ ဤ၌ သဒ္ဓဒါနဗြုရာဝယ် ရာဂဖြစ်စရာမဟုတ်သော စည်ကြီးသံ ယခုအခါ၌ ခေါင်းလောင်း၊ ကြေးစည်၊ ကြေးမောင်း၊ တုံးသံများဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကိုသာ ပြလိုသည်။ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံရာ၌သော်မှ အနိစ္စတာ-စသော သံဝေဂဖြစ်ဖွယ် သီချင်းများကို သီဆို၍ ပူဇော်ခြင်းသာ လာသည်။ အငြိမ်း၊ ဇာတ်၊ ရုပ်သေး၊ တီဝိုင်း၊ ရာဂဖြစ်စရာ တေးသီချင်းများဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကို ကျမ်းဂန်တို့၌မပြပါ။

၂။ ဓမ္မဿဝနံ ယောသေတိ။ ။ တရားနာလာဖို့ရန် ကြွေးကြော်မှု၊ တရားဟောမှု စသည်တို့၌ သဝတ္ထုက သဒ္ဓဒါန ဖြစ်ပုံမှာ အသံ၏တည်ရာ ဝတ္ထုဖြစ်သော ဌာန်ကရိုဏ်းထို့ဝယ် အသံဖြစ်ပေါ်အောင် ပြုခြင်းတည်း။ [ဓမ္မဿာဝနယောသနာဒီသု စသဝတ္ထုကံကတွာ သဒ္ဓဿ ဒါနံ သဒ္ဓဝတ္ထုနံ ဌာနကရဏာနံ သသဒ္ဓပ္ပဝတ္ထိကရဏမေဝ-ဒိကာ]

(ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် ပျံ့နှံ့ပါသော်လည်း။) - ခယ်၊ ကုန်ခြင်းသို့။ ဂမိဿတိ၊ ရောက်လတ္တံ့။ ဝိယံ၊ သို့။ ဂမိဿတိ။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္ပဿနံ၊ သုံးသပ်ခြင်းကို။ ဝါ၊ သုံးသပ်ကြောင်း ဝိပဿနာကို။ ပဌပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တဒါ၊ ဘာဝနာမယ်ဟောတိ။

['ထိုဒါနမယ်-စသော ၃-မျိုးကို ကြွယ်ဝကံ စသော ၃-မျိုးဖြင့် ပြလို၍ "တတ္ထ" စသည်မိန့်။] ထွား ထို ဒါနမယ်-စသည်တို့တွင်၊ တာဝါ၊ သီလမယ ဘာဝနာမယ်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌ၊ စသော။) ဒါနမယ်၊ "သည်။ (ကာယကမ္မ ဟောတိ-စသည်၌ စပ်။) ယဒါ။ ဘောရိအာဒိနိ၊ စည်ကြီးအစရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို။ ဂံဟေတွာ၊ ယူ၍။ သဟတ္တာ၊ ဖြင့်။ ဥပဟာရံ၊ ကရောတိ။ [တရက်တလေ ခေတ္တယူ၍ ပူဇော်မှုကို ဆိုသည်။] နိစ္စုပဟာရတ္ထာယ၊ အမြဲပူဇော်ခြင်း၊ အကျိုးငှာ။ ထပေန္တောပိ၊ ထားပြန်သော်လည်း။ သဟတ္တာ၊ ဖြင့်။ ထပေတိ၊ ထား၏။ မေ၊ ၏။ သဒ္ဓဒါနံ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဓမ္မဿဝနံ၊ ကို။ ဟောသေတု၊ ငှာ။ ဂစ္ဆတိ၊ ၏။ ဓမ္မကထံ၊ ကို။ ကာတု ဝါ၊ ပြုခြင်းငှာသော် လည်းကောင်း။ သရဉာညံ၊ ကို။ ကာတု ဝါ၊ ငှာသော်လည်းကောင်း။ ဂစ္ဆတိ၊ ၏။ ထဒါ၊ ကာယကမ္မ ဟောတိ။

ယဒါ။ တာတာ၊ အမောင်တို့။ ဂစ္ဆထ၊ သွားကြကုန်။ အမှာကံ၊ တို့၏။ သဒ္ဓဒါနံ၊ သည်။ (ဘဝိဿတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။) တိတ္ထံ၊ ရတနာနံ၊ တို့အား။ ဥပဟာရံ၊ ကို။ ကရောထ၊ ပြုချေကြကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ အာဏာပေတိ၊ စေခိုင်း၏။ မေ၊ ၏။ သဒ္ဓဒါနံ၊ သည်။ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ စေတိယဂံဏော၊ စေတီရင်ပြင်၌။ [အချို့စာအုပ်၌ စေတိယဂံဏောသု ဟု ရှိသည်။] 'လူမံ ဘောရိ၊ 'ဤ စည်ကြီးကို။ ထပေထ၊ ထားချေကြကုန်။ လူမံ မုဒိဂံ၊ ဤ မုရိုးစည်ကို။ ထပေထ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဏာ ပေတိ။ သယမေဝ၊ ကိုယ် တိုင်သာလျှင်။ ဓမ္မဿဝနံ၊ ကို။ ဟောသေတိ၊ ဓမ္မကထံ ကထေတိ၊ သရဉာညံ ဘဏတိ၊ တဒါ ဝစီကမံ ဟောတိ ၊ ယဒါ။ ပ။ အစောပေတွာ (အဟံ၊ သည်။) သဒ္ဓဒါနံ၊ ကို။ ဒဿာမိ၊ အံ။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဝိဇ္ဇမာနကဝတ္ထု၊ ကို။ မနသာ၊ ဖြင့်။ ပရိစ္စုဇေတိ၊ စွန့်ကြဲ၏။ တဒါ မနောကမ္မ ဟောတိ။

သီလမယမ္မိ၊ သီလမယ ကုသိုလ်သည်လည်း။ (ကာယကမ္မ ဟောတိ- စသည်၌ စပ်။) သဒ္ဓဒါနံ နာမ၊ အသံ အလှူမည်သည်။ မယံ၊ ကုလဝံသော၊ အမျိုး၏ အစဉ်တည်း။ ပ။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ဘောရိအာဒိနိ၊ စည်ကြီးအစရှိသည်တို့ကို။ သဟတ္တာ ဥပဟာရံ။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ ဘောရိအာဒိနိ သဟတ္တာ။ စေတိယဂံဏာဒိသု၊ စေတီရင်ပြင်

အစရှိသည်တို့၌။ ထပေန္တဿ၊ ထားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ဓမ္မကထိကာနံ၊ တို့အား။ သရဗေသန္တံ၊ အသံကြည်ဆေးကို။ သဟတ္ထာ။ ဒဒန္တဿ၊ ပေးလှူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ ဝတ္ထသိသေန၊ ကျင့်ဝတ်ကို အဦးပြုသဖြင့်။ ဓမ္မဿဝနယောသန။ပ။ ဘဏနတ္ထာယ၊ တရားနာချိန်ကို ကြွေးကြော်ခြင်း၊ တရားစကားကို ပြောဟောခြင်း၊ အသံဖြင့် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဠိကို ရွတ်ဆိုခြင်းအကျိုးငှာ။ ဂစ္ဆန္တဿ စ၊ သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ကာယကမ္မ ဟောတိ။

သဒ္ဓဒါနံ နာမ၊ မည်သည်။ အမှာကံ။ပ။ ကုလပုဝေဏိ၊ တည်း။ တာတာ၊ အမောင်တို့။ ဂစ္ဆထ၊ သွားကြကုန်။ ဗုဒ္ဓရတနာဒိနံ ဥပဟာရံ။ ကရောထ၊ ပြုကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ အာဏာပေန္တဿ၊ စေခိုင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ကုလဝံသာဒိဝသေနော၊ အမျိုး၏အစဉ် အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်။ အတ္ထနာ၊ ကိုယ်တိုင်။ ဓမ္မကထံ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ သရဘညံ ဝါ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ကရောန္တဿ စ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ သဒ္ဓဒါနံ နာမ၊ မည်သည်။ မယံ၊ ၏။ ကုလဝံသော၊ တည်း။ သဒ္ဓဒါနံ၊ အသံအလှူကို။ ဒဿာမိ၊ အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ပ။ ဝိဇ္ဇမာနက ဝတ္ထု၊ ထင်ရှားရှိသော ဝတ္ထုကို။ ပရိစ္စန္တဿ၊ စွန့်လှူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ဘာဝနာမယမ္ပိ၊ သည်လည်း။ စင်္ဂမန္တော၊ လျက်။ သဒ္ဓေ၊ အသံ၌။ ခယဝယံ ပဋ္ဌပေတိ၊ တဒါ ကာယကမ္မံ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ ကာယင်္ဂံ၊ ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းကို။ အစောပေတွာ၊ ၍။ ဝါစာယ၊ ဖြင့်။ သမ္မသန္တဿ၊ ကုန်ခြင်း ပျက်ခြင်းကို သုံးသပ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ၊ ကာယင်္ဂဝါစင်္ဂါနိ အစောပေတွာ။ မနသာဝ၊ ဖြင့်သာ။ သဒ္ဓါယတနံ၊ အသံဟူသော တည်ရာရှိသော ခယ ဝယကို။ [ရှေးနိဿယ၌ “သဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ သဒ္ဓါရုံကို” ဟု ရှိသည်။] သမ္မသန္တဿ မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သဒ္ဓါရမ္မဏမ္ပိ၊ သဒ္ဓါရုံဟူသော အာရုံရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ ကို။ပ။ ဓမ္မရာဇာ ဒေသေသိ။

[သဒ္ဓါရမ္မဏကို ပြပြီး၍ ဂန္ဓာရမ္မဏကို ပြလိုသောကြောင့် မူလဂန္ဓာဒိသု၊ စသည်မိန့်။]

မူလဂန္ဓာဒိသုပိ၊ အမြစ်နဲ့ အစရှိသည်တို့တွင်လည်း။ ရဇနိယဂန္ဓံ၊ နှစ်သက် ဖွယ်ကောင်းသော အနံ့ကို။ အာရမ္မဏံ၊ ကတွာ။ပ။ဥပုဇ္ဇတိ။ တတ္ထ၊ ထိုဂန္ဓာရမ္မဏ ကုသိုလ်ဖြစ်ရာ၌။ ယဒါ၊ မူလဂန္ဓာဒိသု၊ တို့တွင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဂန္ဓံ၊ အမုကို။ လဘိတွာ။ ဂန္ဓဝသေန၊ ဂန္ဓာရုံ၏ အစွမ်းဖြင့်။

အာဘုဇိတွာ၊ နှလုံးသွင်း၍။ မယံ၊ ငါ၏။ ဂန္ဓဒါနံ၊ အနံအလှူသည်။ (ဘဝိဿတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့၊ ကြံ၍။ ဗုဒ္ဓရတနာဒိနိ ပူဇေတိ၊ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော အစီအရင်ကို။ ဝတ္ထုဒါနေ၊ အဆင်း]အလှူ၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ပင်။ ပ။ ဓမ္မရာဇာဒဿသိ။

[ရသာရမ္မဏကို ပြလို၍ မူလရသာဒိသု စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ မူလရသာဒိသု၊ အမြစ်အရသာ အစရှိသည်တို့တွင်။ ရဇနိယရသံ၊ နှစ်သက်ဖွယ် ကောင်းသော အရသာကို။ အာရမ္မဏံ ကတွာ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တတ္ထ၊ ထို ရသာရမ္မဏ ကုသိုလ်ဖြစ်ရာ၌။ ယဒါ။ ပ။ ရသဝတ္ထံ၊ အရသာ၏ ထည်ရာဖြစ်သော ဝတ္ထုကို။ လဘိတွာ။ ပ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြံ၍။ ဒေတိ၊ ပေးလှူ၏။ ပရိစ္ဆဇေတိ၊ စွန့်ကြဲ၏။ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ ကို။ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပန၊ အထူးတား။ ဧတ္ထ၊ ဤ ရသဒါန၌။ သီလမယေ၊ သီလမယအခန်း၌။ (ဝတ္ထုနိ အာဂတာနိ-၌ စပ်။) သံဃဿ၊ အား။ အဒတွာ၊ မပေးလှူမူ၍။ ပရိဘုဉ္ဇနံ နာမ၊ သုံးဆောင် စားသောက်ခြင်းမည်သည်။ အမှာကံ၊ တို့၏။ န အာစိဏ္ဏံ၊ လေ့ကျက် အပ်သော အကျင့်မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဒွါဒသန္တံ ဘိက္ခု သဟဿာနံ၊ တစ်သောင်းနှစ်ထောင်သော ရဟန်းတို့အား။ ဒါပေတွာ၊ ပေးလှူစေ၍။ သာဓုရသံ၊ ကောင်းသောအရသာကို။ ပရိဘုဉ္ဇဿ၊ သုံးဆောင်သော။ ဒုဋ္ဌဂါမဏိ အဘယရညော၊ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယမင်း၏။ ဝတ္ထံ၊ ဝတ္ထုကို။ အာဒိကတွာ၊ အစပြု၍။ မဟာအဋ္ဌ-ကထာယံ၊ ၌။ ဝတ္ထုနိ၊ ဝတ္ထုတို့သည်။ အာဂတာနိ၊ လာကုန်ပြီ။ အယမေဝ၊ ဤ

၁။ ဒုဋ္ဌဂါမဏိ အဘယရညော။ ။ ညီတော် တိဿနှင့်စစ်ဖြစ်သောအခါ စစ်စွဲ၍ မြင်းတစ်စီး အမတ်တယောက်နှင့်အထူ တောထဲသို့ ထွက်ပြေးရစဉ် မွတ်သိပ်ဆာလောင်လှသဖြင့် အစာအာဟာရ ပါ-မပါ အမတ်အား မေးသောအခါ အမတ်က အဆင်သင့်ပါလာသော ထမင်း ထုပ်ကလေးကို ဆက်သလေသည်။ ထိုအခါ အမတ်နှင့်တကွ မြင်းလည်း ဆာရှာလိမ့်မည်ဟု ကိုယ်ချင်းစာ၍ ထို ထမင်းထုပ်ကလေးကို သုံးယောက်စာခွဲဝေပြီးလျှင် အသီးအသီး စားမည်ဟု ကြံသောအခါ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယမင်းက "ငါတို့အမျိုးမှာ လက်ဦးလက်ဖျား မလှဘဲစားရိုးမရှိပါ" ဟု ကုလဝံသကိုတွေးမိ၍ "သာသနာပြုမင်း ဖြစ်ရဦးမည်မှန်လျှင် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် ကြွရောက်ပါစေ သား"ဟု ခိဋ္ဌာန်လေသည်။

ထို အသံကို တိဿ-အမည်ရှိသော ထေရ်ကြား၍ ဆွမ်းခံကြွလာလေသော် ရှင်ဘုရင် သည်လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်၍ ဒီမိအဖို့ကို မစားတော့ပြီဟု ကြံစည်ကာ လောင်းလှူလေသည်။ အမတ်လည်း ထိုအတူလောင်းလှူ၍ မြင်းလည်း မစားဘဲနေသောကြောင့် မြင်း၏အဖို့ကိုလည်း လောင်းလှူရလေတော့သည်။ အရှင်တိဿသည် ထိုဆွမ်းကို ခံယူပြီးလျှင် ရှင်ဘုရင်မြင်အောင် တန်ခိုးဖြင့် ခိဋ္ဌာန်၍ ၁၂၀၀၀-သော ရဟန်းတို့အား ဝေငှ ဘုဉ်းပေးလေရာ အားလုံးပင်

ဆိုအပ်ပြီးသော ဝတ္ထုတို့၏ လာခြင်းသည်သာလျှင်။ ဝိသေသော၊ ထူး၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ပ။ ဓမ္မရာဇာ ဒသေသသိ။

[ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏကို ပြလို၍ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏေပိ စသည်မိန့်။] ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏေပိ၊ ဖောဋ္ဌာရုံဟူသော အာရုံရှိသော ကုသိုလ်၌လည်း။ (ဧဝံ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ စပ်ပုဒ်မရှိ၍ ရှေးနိဿယ၌ ဤသို့ ထည့်ပေးသည်။) ပထဝီဓာတု၊ ပထဝီဓာတ်လည်းကောင်း။ပ။ ဝါယောဓာတု၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ။ သို့။ တီဏိ၊ ကုန်သော။ မဟာဘူတာနိ၊ တို့သည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ နာမ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ မည်၏။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဒါနကို ပြရာဌာန၌။ ဧတေသံ၊ ဤ မဟာဘုတ်တို့၏ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ယောဇနံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ မဉ္ဇပိဋ္ဌာဒီဝသေန၊ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ။ (ယောဇနာ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။) ကာတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယဒါ၊ ၌။ မဉ္ဇပိဋ္ဌာဒီသု၊ တို့တွင်။ ယံ ကိဉ္စ၊ သော။ ရဇနီယံ၊ သော။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗပတ္တံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ တည်ရာဝတ္ထုတို့။ လဘိတွာ၊ပ။ ပရိစ္စတေ၊ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ ကို။ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဧဝံ။ပ။ ဓမ္မရာဇာ ဒသေသသိ။

[ဓမ္မာရမ္မဏကို ပြလို၍ ဓမ္မာရမ္မဏေ စသည်မိန့်။] ဓမ္မာရမ္မဏေ၊ ၌။ (ဧဝံ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဆ၊ ၆-ပါးကုန်သော။ အဇ္ဈတ္တိကာနိ၊ အဇ္ဈတ္တိက ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနာနိ၊ အာယတနတို့လည်းကောင်း။ ထီဏိ၊ ကုန်သော။ လက္ခဏာနိ၊ အနိစ္စတာ အစရှိသော လက္ခဏာတို့ လည်းကောင်း။ တယော၊ ကုန်သော။ အရူပိနော၊ နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ပန္နရသ၊ ကုန်သော။ သုခုမရူပါနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ [ဟဒယဝတ္ထုကို ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌ မပါသောကြောင့် ကြည့်၍ “ပန္နရသ”ဟု ဆိုဟန်တူသည်။] နိဗ္ဗာနံ၊ လည်းကောင်း။ ပိညတ္တိ၊ ပညတ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဓမ္မာယတနေ၊ ဓမ္မာယတန၌။ ပရိယာပန္နာ စ၊ အကျုံးဝင်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ အပရိယာပန္နာစ၊ အကျုံးမဝင်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဤ တရားတို့သည်။

လောကံရုံမက ကျန်သေးသော ဆွမ်းအနည်းငယ်ကို သပိတ်နှင့်တကွ ဒုဋ္ဌဂါမဏီမင်း အထံသို့ ပို့လိုက်သေးသည်။ ဤသို့ အရှင်တိဿထေရ်က ဝေဌ၍လှူခြင်းကို ရည်ရွယ်၍ “ဒွါဒသန္တ ဘိက္ခုသဟဿာနံ ဒါပေတွာ”ဟု ဆိုသည်။ သပိတ်ပြန်ရောက်လာသည်ကို မြင်၍ လှမ်းယူပြီးလျှင် ဆွမ်းအကျန်ကို အမတ် မြင်းနှင့်တကွ ဝေဌ၍ ဓားကြရပြန်သည်။ ထို့နောက် သပိတ်ကိုဆေး၍ သူ၏အပေါ်ခြံကို သပိတ်သုတ်ပုဝါ လုပ်ပြီးလျှင် ပြန်၍ ပို့လိုက်လေသတတ်။ နတ်ရွာစံခါနီး၌ ကောင်းမှု စာရင်းကို ပတ်သောအခါ အခြားကောင်းမှုတွေထက် ဤကောင်းမှုကို သာ၍နှစ်သက် သောကြောင့် ထိုကောင်းမှုကို အာရုံပြုကာ တုသိတာသို့ ရောက်လေသည်။

ဓမ္မာရမ္မဏံ နာမံ၊ ဓမ္မာရမ္မဏံ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ ဓမ္မဒါနအရာ၌။ ဧတေသံ၊ ဤတရားတို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ယောဇနံ၊ ယှဉ်စေခြင်းကို။ အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ သြဇဒါနံ၊ ပ။ ဝသေန၊ သြဇာအလှူ ဖျော်ရည်အလှူ အသက်အလှူတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ (ယောဇနာ) ကာတဗ္ဗာ၊ ဟိ၊ ချဲ့။ သြဇာဒီသု၊ သြဇာ အစရှိသည်တို့တွင်။ ရဇနိယံ၊ သော၊ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

တတ္ထ၊ ထို ၃-မျိုးသော ဒါနတို့တွင်။ ယဒါ မယံ သြဇဒါနံ (ဘဝိဿတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ သပ္ပိနဝနိတာဒိနိ၊ ထောပတ် ဆီဦး အစရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို။ (အဆိသြဇာ များစွာပါသော ဝတ္ထုတို့ကို။) ဒေတိ၊ ပါနဒါနံ(ဘဝိဿတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ အဋ္ဌပါနာနိ၊ ရှစ်မျိုးသော အဖျော်ရည်တို့ကို။ ဒေတိ၊ ဇီဝိတ ဒါနံ(ဘဝိဿတိ)။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ သလ္လာကာဘတ္တ ပက္ခိကာဘတ္တ သံဃာဘတ္တာဒိနိ၊ သလ္လာကာဘတ်၊ ပက္ခိကာဘတ်၊ သံဃာဘတ် အစရှိသည်တို့ကို။ ဒေတိ။ အဇာသုကာနံ၊ မကျန်းမာကုန်သော။ ဘိက္ခုနံ၊ တို့အား။ ဘေဿန္တံ၊ ကို။ ဒေတိ ဝေဇ္ဇံ၊ ဆေးဆရာကို။ ဝစ္စုပဋ္ဌာပေတိ၊ ရှေးစွာသည်စေ၏။ (ခေါ်ပေး၏။) ဇာလံ၊ ပိုက်ကွန်ကို။ ဖာလာပေတိ၊ ဖောက်ဖျက်စေ၏။ ကုမိနံ၊ မြူးကို။ ဝိဒ္ဓံသာပေတိ၊ ဖျက်ဆီးစေ၏။ သကုဏပဉ္စရံ၊ ငှက်လှောင်ချိုင့်ကို။ ဝိဒ္ဓံသာပေတိ။ ဗန္ဓနမောက္ခံ၊ နောင်အိမ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်းကို။ ကာရာပေတိ၊ ပြုစေ၏။ မာယတဘောရိ၊ သားကြီး ငါးကြီးကို မသတ်ရဟု ကြွေးကြော်ကြောင်း စည်ကို။ စရာပေတိ၊ လှည့်လည်စေ၏။ အညာနိပိ၊ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဇီဝိတပရိတ္တာဏတ္ထံ၊ အသက်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဧဝရူပါနိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကောင်းမှုတို့ကို။ ကရောတိ၊ တဒါ ဒါနမယံ ဟောတိ။

၁။ ဓမ္မာရမ္မဏံ နာမံ။ ။ ဓမ္မာယတန၌ ပါဝင်သော ဓမ္မာရံ၊ ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်သော ဓမ္မာရံ ဟု ၂-မျိုးပြားသောကြောင့် “ဓမ္မာယတနေ ပရိယာပနာ ဓ အပရိယာပနာ ဓ” ဟု မိန့်သည်။ ဓမ္မာယတန၌ ပါဝင်သော တရားတို့ဟူသည် နာမ်ဓမ္မာဟူသော စေတသိက်၊ သုစုမရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်တို့တည်း။ [ဧတ္ထ ပန စေတသိက သုစုမရူပနိဗ္ဗာနဝသေန ဓကုနသတ္တတိ ဓမ္မာ ဓမ္မာယတနဓမ္မဓာတုတိ သမိ ဂစ္ဆန္တိ။-သင်္ဂဟ။] ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်သောတရားတို့ကား ဓက္ခာ ယတန-ဓသော အဇ္ဈိတ္တိကာယတန ၆-ပါး၊ အနိစ္စတာ-ဓသော လက္ခဏာ၊ ပညတ်တရားတို့တည်း။ ထိုတွင် အဇ္ဈိတ္တိကာယတန ၆-ပါးတို့သည် ဓက္ခာယတန-ဓသော နာမည်ရပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်ကြ။ လက္ခဏာ၊ ပညတ်တို့ကား ထင်ရှားမရှိသောကြောင့် ဓမ္မာယတန၌ မပါဝင်ကြ။ [အပရိယာပနံ ဓာတိ ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနတ္တာ အညာယတနတ္တာ ဓ အသင်္ဂဟိတံ။-ဋီကာ။] လက္ခဏာရုပ်တို့သည် သုစုရုပ်၌ ပါဝင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်တိဏိ လက္ခဏာနိ-အရ အနိစ္စတာ ဓသော လက္ခဏာတို့ကို ယူရသည်။

ပန၊ ကား။ ယဒါ။ သြဇဒါန ပါနဒါန ဒီဝိတဒါနာနိ၊ အဆိသြဇာရှိသော စားဖွယ်ကို လှူခြင်း၊ ဖျော်ရည်ကို လှူခြင်း၊ အသက်ကို လှူခြင်းတို့သည်။ မယံ ကုလဝံသော။ပ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဝတ္တသိသေန၊ အမျိုး၏ကျင့်ဝတ်ကို အဦးပြု သဖြင့်။ သြဇဒါနာဒီနိ၊ သြဇာဒါန အစရှိသည်တို့ကို။ ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တဒါ သီလမယံ ဟောတိ၊ ယဒါ ။ပ။ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ ဒါနမယံ၊ သည်။ ဟုတွာ၊ ပဝတ္တမာနမှီ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ယဒါ ။ပ။ မနောကမ္မံ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ စင်္ကမိတွာ၊ ၍။ ဓမ္မာရမ္မဏော၊ ဌိ ။ပ။ ဓမ္မရာဇာ ဒသေသသိ။...ဇံဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ နာနာဝတ္ထုသု၊ အမျိုးမျိုးသော ဝတ္ထုတို့၌။ နာနာ ရမ္မဏဝသေန၊ အမျိုးမျိုးသော အာရုံတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒီပိတံ၊ ပြအပ်ပြီ။ ပန၊ ကား။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ကို။ ဧကဝတ္ထုသို့မှီ၊ ဌိလည်း။ နာနာရမ္မဏဝသေန၊ ဖြင့်။ လတ္တတိယေဝ၊ ရအပ်သည်သာ။

ကထံ၊ အဘယ်သို့ ရအပ်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ (တနည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ စတူသု၊ ပစ္စယေသု၊ ပစ္စည်းတို့တွင်။ စိဝရေ၊ သင်္ကန်းဟူသော ပစ္စည်း၌။ ဆ၊ ကုန်သော။ အာရမ္မဏာနိ၊ တို့ကို။ လတ္တန္တိ ။ ဟိ၊ ထပ်ချဲ့ဦးအံ့။ နဝရတ္တဿ၊ ဆိုးအပ် ပြီး၍ အသစ်ဖြစ်သော။ (ဆိုးသစ်စ ဖြစ်သော။) စိဝရဿ၊ ၏။ ဝဏ္ဏော၊ အဆင်း သည်။ မနာပေါ၊ စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သည်။ ဝါ၊ မြတ်နိုးဖွယ် ကောင်းသည်။ ဒဿနိယော၊ ကြည့်ရှုထိုက်သည်။ ဟောတိ။ ဣဒံ၊ ဤ မနာပ ဒဿနိယဖြစ်သော အဆင်းသည်။ ဝဏ္ဏာရမ္မဏံ၊ ရူပါရုံတည်း။ ပရိဘောဂကာလေ၊ သုံးစွဲရာအခါ၌။ ပဋုပဋုသဒ္ဓံ၊ ပဋိပဋိဟူသော အသံကို။ ကရောတိ။ [ပဋုပဋု-သဒ္ဓါသည် အဝတ်မြည်သံကို အတုပြုသော အနုကရဏ သဒ္ဓါတည်း။] ဣဒံ၊ ဤ အသံသည်။ သဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ တည်း။ ဇာတ္ထံ၊ ထို သင်္ကန်း၌။ ယော ကာဠကဏ္ဍကာဒိဂစ္ဆော၊ အကြင် ဖအောင်းနက် အစရှိသော ဆိုးရည်ခေါက်၏ အနံ့သည်။ (အတ္ထိ။) ဣဒံ၊ ဤအနံ့သည်။ ဂန္ဓာရမ္မဏံ၊ တည်း။ ပန၊ ဆက်။ ရသာရမ္မဏံ၊ ကို။ ပရိဘောဂရသဝသေန၊ သုံးစွဲရာအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပိတိ သောမနဿ-ဟူသော အရသာ၏ အစွမ်းဖြင့်။

၁။ ပရိဘောဂရသဝသေန။ သုံးစွဲသောအခါ ဖြစ်ပေါ်လာသော ပိတိ သောမနဿ-ကို “ပရိဘောဂရသ” ဟု ခေါ်သည်။ ပရိဘောဂ၊ သုံးစွဲရာအခါ၌။ ဥပ္ပဇ္ဈော၊ ဖြစ်သော။ ရသော၊ အရသာတည်း။ ပရိဘောဂရသော၊ သာ။ စားဖွယ် သောက်ဖွယ်ကို သုံးဆောင်သောအခါ ပိတိသောမနဿ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤသင်္ကန်းကို သုံးစွဲသော အခါလည်း ပိတိသောမနဿ ဖြစ်ရကား ရသာရံနှင့်တူသည်ကို အစွဲပြု၍ “ပရိဘောဂရသ” ဟု ဆိုသည်။

ပဒဘာဇနီ]

ဘာသာဋီကာ

၁၃၅

ကထိတံ၊ ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “ပရိဘောဂပစ္စယံပီတိသော မနဿ” ဟူသော ဋီကာကားကိုကြည့် “သုံးဆောင်ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော ပီတိ သောမနဿ-ဟူသော အရသာ၏အစွမ်းဖြင့်”ဟု ပေး၏။]

တတ္ထ၊ ထို သင်္ကန်း၌၊ ဝါ၊ ၏။ ယာ သုခသမ္ပယုတံ၊ အကြွင်းကောင်းသော အတွေ့ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။ (အတ္ထိ။) ဣဒံ၊ ဤ၊ ကောင်းသောအတွေ့ရှိသည်၏ဖြစ်သည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗဘုံရမ္မဏံ၊ တည်း။ စိဝရံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်သော။ သုခဝေဒနာ၊ သုခဝေဒနာသည်။ ဒမ္မာရမ္မဏံ၊ တည်း။ ပိဏ္ဍာပါတေ၊ ဆွမ်းပစ္စည်း၌။ ရသာရမ္မဏံ၊ ကို။ နိပ္ပရိယာယေနော၊ ပရိယာယံမဟုတ် မချအားဖြင့်ပင်။ လတ္တတိ၊ [ဆွမ်းပစ္စည်း၌ သုံးဆောင်စားသောက်သောအခါ တိုက်ရိုက်အရသာရှိသောကြောင့် “နိပ္ပရိယာယေနော လတ္တတိ” ဟု ဆိုသည်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ပစ္စယေသု၊ တို့၌။ နာနာရမဏဝသေန၊ ဖြင့်။ ယောဇနံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကတွာ၊ ဒါနမယာဒိဘောဒေါ၊ ဒါနမယ-အစရှိသော အထူးအပြားကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပန၊ ဆက်။ ဣမဿ စိတ္တဿ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ အာရမ္မဏမေဝ၊ အာရုံကိုသာ။ ဝါ၊ သည်သာ။ နိဗ္ဗန္တံ၊ အမြဲမပြတ် ဖွဲ့စပ်အပ်၏။ ဝါ၊ မြီ၏။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်နည်း။) ဣမဿ စိတ္တဿ၊ ၏။ အာရမ္မဏေန၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ ၍။ အနုပ္ပဇ္ဇနတော၊ မဖြစ်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ပန၊ ဗျတိရိတ်ကား။ ဒွါရံ၊ ဒွါရကို။ ဝါ၊ သည်။ အနိဗ္ဗန္တံ၊ အမြဲမပြတ် ဖွဲ့စပ်အပ်သည်မဟုတ်။ ဝါ၊ မမြီ။ ကသ္မာ။ ကမ္မဿ၊ အရင်းခံကံ၏။ အနိဗ္ဗတ္တာ၊ အမြဲမပြတ် မဖွဲ့စပ်အပ်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း။ ဝါ၊ မမြီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။ ကမ္မသ္မိံ၊

၁။ ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာ။ ။ [“နိ-အမြဲ+ဗ္ဗ-ဖွဲ့ထားအပ်” ဟူသည် နိယတ-မြီသော သဘောတရားတည်း။] ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော ပါဏာတိပါတကံသည် သူတစ်ပါးကို အသတ်ခိုင်းသောအခါ ဝစီဒွါရ၌လည်း ဖြစ်၏။ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော မုသာဝါဒကံသည် လက်ပြခြေပြဖြင့် လိမ်သောအခါ ကာယဒွါရ၌လည်း ဖြစ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကံ၏ မိမိ ဖြစ်နေကျ ဒွါရ၌ မမြီသည်ကို “ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာ” ဟု ဆိုသည်။ ကုသိုလ်အရာ၌လည်း ဒါနကုသိုလ်သည် ကိုယ်တိုင်ပြုသောအခါ ကာယကံဖြစ်၏။ သူတစ်ပါးကို အပြုခိုင်းသောအခါ ဝစီကံဖြစ်၏။ ဝိဒ္ဓမာနဝတ္ထုကို စိတ်ဖြင့်လူမည်ဟု ကြံသောအခါ မနောကံဖြစ်၏။ ဤသို့ ကုသိုလ်ကံသည် ဒွါရအားဖြင့် မမြီ။

ဒွါရကထာအဖွင့်

[ကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရ- စသည်ဖြင့် ဒွါရနှင့်စပ်သော စကားတို့ကို ဆိုရာ အခန်းဖြစ်သောကြောင့် “ဒွါရကထာ”ဟု ခေါ်၏။ ယခုအခါ “ဒွါရ ပန အနိဗ္ဗံ” စသော စကားနှင့်စပ်၍ ဒွါရကထာကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣမဿ ပန”စသည် မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်ကို။ ပကာသနတ္ထံ၊ ထင်ရှားပြခြင်း အကျိုးငှာ။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ အရာ၌။ [ရူပါရမ္မဏံ စသော ပုဒ်ကို ပွင့်ရာ၌။] မဟာအဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ဒွါရကထာ၊ ဒွါရကထာကို။ (အာစရိယေဟိ၊ အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။) ကယိတာ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ ထို မဟာအဋ္ဌကထာ၌။ တိဏိ၊ သုံးပါးကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့လည်းကောင်း။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒွါရနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ ပ။ ဒသ၊ ဆယ်ပါးကုန်သော။ အကုသလ ကမ္မပထာ၊ အကုသလကမ္မပထ-တို့လည်းကောင်း။ ဒသ၊ ကုန်သော။ ကုသလကမ္မပထာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္တကံ၊ ဤမျှအတိုင်းအရှည် ရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤစကားသည်။ ဒွါရကထာယ၊ ၌။ မာတိ-ကာထပနံ နာမ၊ မာတိကာကို ထားကြောင်း စကားမည်၏။ တတ္ထ၊ ထိုမာတိကာ၌။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ကိဉ္စာပိဝုတ္တာနိ၊ အကယ်၍ကား ဆိုအပ်ပါပေကုန်ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ တာနိ၊ ထိုခု-ပါး သော ကံတို့ကို။ ထပေတွာ၊ ထား၍။ (အကျယ်မချဲ့သေးဘဲထား၍။) အာဒိတော၊ ကံတို့၏ အစ၌။ တာဝ၊ အစဉ်အတိုင်း။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒွါရနိ၊ ကမ္မဒွါရတို့ကို။ ဘာဇေ တွာ၊ ဝေဖန်၍။ (အာစရိယေဟိ။) ဒသိတာနိ၊ ပြအပ်ကုန်ပြီ။

ကာယကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်

တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒွါရနိ၊ ကမ္မဒွါရတို့ဟူသည်။ ကတမာနိ၊ အဘယ်

၁။ 'ဣမဿ၊ ပ။ ပကာသနတ္ထံ' ။ “ဒွါရံ အနိဗ္ဗံ ကမ္မဿ အနိဗ္ဗတ္တာ”အရ “ဒွါရဖြင့်လည်း ကံကို အမြဲသတ်မှတ် နာမည်တပ်၍ မဖြစ်နိုင်၊ ကံဖြင့်လည်း ဒွါရကို အမြဲသတ်မှတ် နာမည်တပ်၍ မဖြစ်နိုင်”ဟူသော ဤအနက်ကို “ဒွါရေ ဧရန္တိ ကမ္မာနိ”စသော ဂါထာဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ ပြခြင်းငှာ ဒွါရကထာကို မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီ။

ပဉ္စဝိညာဏာနိ။ ။ ဝိညာဉ် ၅-ပါး၊ ဝိညာဏဒွါရ ၅-ပါးကိုသာ ပြ၍ ဆဋ္ဌမနော ဝိညာဉ် ဆဋ္ဌ မနောဒွါရကို မပြ။ ထိုသို့ မပြခြင်းကား မနောဒွါရ ဟူသောဘဝင်နှင့် မနောဝိညာဉ်တို့ က (စက္ခုဒွါရ စက္ခုဝိညာဉ် စသည်တို့ကဲ့သို့)တွဲဖက်၍ မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။

တို့နည်း။ ကာယကမ္မဒွါရံ၊ ကာယကမ္မဒွါရလည်းကောင်း။ ပ။ မနောကမ္မဒွါရံ၊
လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသည်တို့တည်း။ တတ္ထ၊ ထိုကာယကမ္မဒွါရံ အစရှိသော
စကားရပ်၌။ ကာယော၊ ကာယသည်။ ဥပါဒိန္နကော၊ ဥပါဒိန္နက ကာယလည်းကောင်း။
အာဟာရသမုဋ္ဌာနော၊ အာဟာရသမုဋ္ဌာန ကာယ လည်းကောင်း။ ပ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနော၊
လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတုဗ္ဗိဓော၊ ၄-ပါးအပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို ၄-ပါး
အပြားရှိသော ကာယတွင်။ စက္ခာယတနာဒိနိ၊ စက္ခာယတန အစရှိကုန်သော။
ဇီဝိတိန္ဒြိယပရိယန္တာနိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိ အဆုံးရှိကုန်သော။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ ကမ္မသမုဋ္ဌာန
ရူပါနိပိ၊ ကံဟူသောဖြစ်ကြောင်းရှိသော ရုပ်တို့သည်လည်းကောင်း။ (ဥပါဒိန္နကကာ
ယောနာမ-၌ စပ်။) [ဓမ္မသင်္ဂဏီ၌လာသော ဧကန် ကမ္မဇရုပ်တို့ကိုသာ ယူသော
ကြောင့် ၈-ပါးဖြစ်ရသည်။ ဟဒယ-ရုပ် မပါ။] ကမ္မသမုဋ္ဌာနာနေဝ၊ ကမ္မသမုဋ္ဌာန်ပင်
ဖြစ်ကုန်သော။ စတသော၊ ကုန်သော။ ဓာတုယော၊ တို့လည်းကောင်း။ ဝဇ္ဈော၊
အဆင်းလည်းကောင်း။ ဂန္ဓော၊ အနံ့လည်းကောင်း။ ရသော၊ အရသာလည်းကောင်း။
ဩဇာ၊ အဆီအနှစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ပါးသော ရုပ်တို့သည်
လည်းကောင်း။ [အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်ကို ဆိုသည်။] ဥပါဒိန္နကကာယော နာမ၊
မည်၏။ (တဏှာ ဒိဋ္ဌိတို့သည် ကပ်အပ်သော ကံသည် ငါ၏အကျိုးအဖြစ်ဖြင့်
ယူအပ်သော ကမ္မဇရုပ်အပေါင်း မည်၏။) တာနေဝ အဋ္ဌ၊ ထို ၈-ပါးသောရုပ်တို့
သည်ပင်။ အဟာရဇာနိ၊ အဟာရကြောင့် ဖြစ်ကုန်သည်။ (သမာနာနိ၊ ဖြစ်ကုန်လတ်
သော်။) အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ၊ မည်၏။ (အာဟာရဟူသော ဖြစ်
ကြောင်းရှိသော ရုပ်အပေါင်းမည်၏။) (တာနေဝ)အဋ္ဌ၊ တို့သည်ပင်။ ဥတုဇာနိ၊
ကုန်သည်။ (သမာနာနိ။) ဥတုသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ၊ မည်၏။ (ဥတုဟူသော
ဖြစ်ကြောင်းရှိသော ရုပ်အပေါင်းမည်၏။) (တာနေဝ) အဋ္ဌ။ စိတ္တဇာနိ၊ ကုန်သည်။
(သမာနာနိ။) စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ၊ မည်၏။ (စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်း
ရှိသော ရုပ်အပေါင်းမည်၏။)

တေသု၊ ထို ၄-ပါးသော ကာယတို့တွင်။ ကာယကမ္မဒွါရန္တိ၊ ကာယ-ကမ္မ
ဒွါရ-ဟူသော အမည်သည်။ ဥပါဒိန္နကကာယဿ၊ ၏။ နေဝ နာမံ၊ အမည်
မဟုတ်။ ဣတရေသံ၊ ဥပါဒိန္နကကာယမှ တစ်ပါးကုန်သော ကာယတို့၏။

၁။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကကာယော နာမ။ ။ ကံ-စသော အကြောင်း ၄-ပါးကြောင့် ဖြစ်
သော ကာယ (ရုပ်အပေါင်းဖြစ်သော ဓန္ဒာကိုယ်)ဝယ် အမြဲဖြစ်သော ရူပရူပ (ရုပ်အစစ်)တို့ကို
သာ ပြသည်။ ထို့ကြောင့် တစ်ရံတစ်ခါမှဖြစ်သော သဒ္ဓရုပ်ကိုလည်းကောင်း၊ ရုပ်အစစ်မဟုတ်သော
အနိပ္ပန္နရုပ်များကိုလည်းကောင်း မပြဘဲထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၃၉

(အာဟာရသမုဋ္ဌာနိကကာယ၊ ဥကုသမုဋ္ဌာနိကကာယ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ-
တို့၏။) န နာမံ၊ အမည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနေသု၊
ကုန်သော။ အဋ္ဌသု၊ ကုန်သော။ ရူပေသု၊ တို့၌။ ဧကာ၊ တစ်မျိုးသော။ ဝိညတ္တိ၊
ဝိညတ်သည်။ အတ္တိ၊ ရှိ၏။ (ပါ၏။) ဣဒံ၊ ဤ ကာယဝိညတ်သည်။ ကာယံ၊
ကမ္မဒွါရံ နာကာ၊ မည်၏။ ယံ၊ ယင်း ကာယကမ္မဒွါရကို။ သန္တာယ၊ ရည်ရွယ်တော်မူ၍။
ကတမံ တံ။ ပ။ ကာယဝိညတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

[ကာယဝိညတ္တိ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော။ တံ ရူပံ၊ ထို ရုပ်သည်။ ကတမံ၊
နည်း။ ကုသလစိတ္တဿ ဝါ၊ ကုသိုလ်စိတ်ရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော။ ပ။ အဗျာ-
ကတစိတ္တဿ ဝါ၊ အဗျာကတစိတ် ရှိသည်မှလည်းဖြစ်သော။ အဘိက္ကမန္တဿ ဝါ၊
ရှေ့သို့ သွားသူ၏သော်လည်းကောင်း။ ပဋိက္ကမန္တဿ ဝါ၊ နောက်သို့ ပြန်သူ၏
သော်လည်းကောင်း။ အာလောကေန္တဿ ဝါ၊ ရှေ့တည့်တည့်သို့ ကြည့်သူ၏
သော်လည်းကောင်း။ ဝိလောကေန္တဿ ဝါ၊ စောင်း၍ ကြည့်သူ၏သော်လည်း
ကောင်း။ သမိဉ္ဇေန္တဿ ဝါ၊ လက် ခြေ စသည်ကို ကွေးသူ၏သော်လည်းကောင်း။
ပသာရေန္တဿ ဝါ၊ လက် ခြေ စသည်ကို ဆန့်သူ၏သော်လည်းကောင်း။ ကာယံ၊
ဿ၊ ကိုယ်ကို။ ယာ ထမ္မနာ၊ အကြင် ထောက်ပံ့ခြင်းသည်။ (ယာ)သန္တမ္မနာ၊
အကြင် ကောင်းစွာထောက်ပံ့ခြင်းသည်။ (ယံ) သန္တမ္မိတတ္ထံ၊ အကြင်ကောင်းစွာ
ထောက်ပံ့တတ်သောရုပ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ (ယာ) ဝိညတ္တိ၊ အကြင်
သိစေခြင်း သဘောတရားသည်။ (ယာ) ဝိညာ-ပနာ၊ အကြင် သိစေခြင်းဟူသော
အခြင်းအရာသည်။ (ယာ) ဝိညာပိတတ္ထံ၊ အကြင် သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူ
သော သဘောတရားသည်။ (အတ္တိ။) ကာယဝိညတ္တိ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော။ တံ
ရူပံ၊ ထိုရုပ်သည်။ ဣဒံ၊ ဤ သဘောတရားတည်း။- ရူပကဏ္ဍဝိညတ်ရုပ်ခန်း။]

ဟိ၊ ချဲ့။ အဘိက္ကမိဿမိ၊ ရှေ့သို့သွားအံ့။ ပဋိက္ကမိဿမိ၊ ပြန်အံ့။ ဝါ၊ ဆုတ်
အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ရူပံ၊ စိတ္တဇရုပ်ကို။
သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ တတ္ထံ၊ ထိုသို့ ရုပ်ကိုဖြစ်စေရာ၌။ [ဝါယောဓာတု-၌ စပ်။
ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထာတိ တသ္မိံ ဥပ္ပဇ္ဇမာနစိတ္တက္ခဏေ”ဟု စွဲ၏။] ပထဝီဓာတု၊
ပထဝီဓာတ်လည်းကောင်း။ ပ။ တံနိဿိတော၊ ထိုဓာတ်လေးပါးကိုမှီသော။ ဝဇ္ဇော၊
အဆင်းလည်းကောင်း။ ပ။ ဩဇာ၊ အဆီအနှစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌန္တံ၊
ကုန်သော။ ဣမေသံ ရူပကလာပါနံ။ ဤ ရုပ်ကလာပ်တို့၏။ အတ္တန္တရေ၊ အတွင်း
၌။ (အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့တွင်-ဟူလို။) စိတ္တ-သမုဋ္ဌာနာ၊ သော။ ယာ ဝါယောဓာတု၊
အကြင် ဝါယောဓာတ်သည်။ (အတ္တိ။) သာ၊ ထိုဝါယောဓာတ်သည်။ အတ္တနာ၊

မိမိနှင့်။ သဟဇာတံ၊ တကွဖြစ်သော။ ရူပကာယံ၊ “ရုပ်အပေါင်းကို။ သန္တမ္ပေတိ၊ ကောင်းစွာ ထောက်ပံ့၏။ သန္တာရေတိ၊ ကောင်းစွာ ဆောင်ထား၏။ စာလေတိ၊ လှုပ်ရှားစေ၏။ အဘိက္ကမာပေတိ၊ ရှေ့သို့သွားစေ၏။ ပဋိက္ကမာပေတိ၊ ပြန်စေ၏။

တတ္ထ၊ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌိတ- ဝါယောဓာတ်တို့တွင်။ (ပဌမစိတ္တသမုဋ္ဌိတာ ဝါယောဓာတ်-စသည်၌ စပ်။) ကောဝဇ္ဇနဝိထိယံ၊ တစ်ခုသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော မနောဒွါရဝိထိ၌။ [အာဝဇ္ဇန်း ၂-မျိုးပါသော ပဉ္စဒွါရဝိထိက ဝိညတ်ကို မဖြစ်စေ နိုင်သောကြောင့် မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း တစ်ခုသာပါသော မနောဒွါရဝိထိကို ပြသည်။] သတ္တသု၊ ၇-ကြိမ်ကုန်သော။ ဝေနေသု၊ ဇောတို့တွင်။ ပဌမစိတ္တသမုဋ္ဌိတာ၊ ပထမ ဇောစိတ်ကြောင့် ဖြစ်သော။ [“ပဌမဝေနေသမုဋ္ဌိတာ၊ ပထမဇောကြောင့် ဖြစ်သော” ဟုလည်း ပြင်ကြ၏။ သို့သော် နောက်၌လည်း “သတ္တမစိတ္တေန သမုဋ္ဌိတာ”ဟုပင် ရှိသည်။] ဝါယောဓာတ်၊ သည်။ အတ္တနာ၊ နှင့်။ သဟဇာတံ၊ သော။ ရူပကာယံ၊ ကို။ “သန္တမ္ပေတုံ၊ ကောင်းစွာ တောင့်ထားခြင်းငှာလည်းကောင်း။ သန္တာရေတုံ၊ ကောင်းစွာ ဆောင်ထားခြင်းငှာလည်းကောင်း။ သက္ကောတိ၊ စွမ်းနိုင်၏။ ပန၊ ဗျာတိရိက်ကား။ အပရာပရံ၊ ထိုမှ ဤမှ။ စာလေတုံ၊ လှုပ်စေခြင်းငှာ။ န သက္ကောတိ၊ မစွမ်းနိုင်။ ဒုတိယာ-ဒီသုပိ၊ ဒုတိယစိတ္တသမုဋ္ဌိတ-ဝါယောဓာတ် အစရှိသည်တို့၌လည်း။ သေဝေနယော။

ပန၊ ကား။ သတ္တမစိတ္တေန၊ သတ္တမ-ဇောစိတ်ကြောင့်။ သမုဋ္ဌိတာ၊ ဖြစ်သော။ ဝါယောဓာတ်၊ သည်။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ဆဟိ၊ ၆-ပါးကုန်သော။ စိတ္တေဟိ၊ ဇောစိတ်တို့ကြောင့်။ သမုဋ္ဌိတံ၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်သော။ ဝါယောဓာတ်၊ ဝါယောဓာတ်ဟူသော။ ဥပတ္တမ္ဘနပစ္စယံ၊ ထောက်ပံ့တတ်သောအကြောင်းကို။ လဘိတွာ၊

၁။ သန္တမ္ပေတုံ သန္တာရေတုံ။ ။ လည်းတစ်စီးကို နှား ၇-ရှဉ်းဖြင့် ဆောင်ယူသွားရာ၌ ရှေ့ကသွားသော ၆ရှဉ်း-တို့သည် လည်းကို တောင့်ထားကြ၊ သွားမည့်လမ်းဘက်သို့ ရှေးရှုဆွဲငင် ဆောင်နေကြသကဲ့သို့ ထိုအတူ ရှေ့ဇော ၆ကြိမ်ကြောင့်ဖြစ်သော ဝါယောဓာတ်တို့က တကွဖြစ် ဖက် ရုပ်တို့ကို လျော့မသွားအောင် တောင့်ထားခြင်းကို “သန္တမ္ပေတုံ”ဟုလည်းကောင်း၊ သွားမည့်ဘက် လှုပ်ရှားမည့်ဘက်သို့ရှေးရှု ဆွဲဆောင်ထားခြင်းကို “သန္တာရေတုံ”ဟုလည်းကောင်း ဆိုသည်။

၂။ အပရာပရံ။ ပ။ န။ သက္ကောတိ။ ။ ပဌမဝေနေသမုဋ္ဌိတ-ဝါယောဓာတ်သည် လှုပ် အောင် မတတ်နိုင်သော်လည်း ထိုဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်၌ ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရရုပ်ကား ပါဝင်သည်သာ။ မှန်၏- အရှေ့သို့ သွားလိုလျှင် ပဌမဝေနေသမုဋ္ဌိတ-ဝါယော ဓာတ်ကလည်း အရှေ့သို့ ရှေးရှုလျက်သာ ထောက်ပံ့ရ ဆောင်ထားရလေသည်။ ထိုသို့ အရှေ့ ဘက် ရှေးရှုခြင်းသည် ဝိညတ်ဟူသော ဝိကာရ၏ အစွမ်းကြောင့်သာ ဖြစ်ရ၏။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၄၁

ရ၍။ အတ္တနာ သဟဇာတံ။ ရူပကာယံ၊ ကို။ သန္တမ္ဘေတံ၊ ဌာလည်းကောင်း။ ပ။
ဇာလေတံ၊ လှုပ်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ အဘိက္ကမာပေတံ၊ ရှေ့သို့ သွားစေခြင်း
ငှာ လည်းကောင်း။ ပဋိက္ကမာပေတံ၊ နောက်သို့ ပြန်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။
အာလောကာပေတံ၊ ရှေ့တည့်တည့်သို့ ကြည့်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။
ဝိလောကာပေတံ၊ စောင်း၍ ကြည့်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ သမိဉ္ဇာပေတံ၊
ကွေးစေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ ပသာရာပေတံ၊ ဆန့်စေခြင်းငှာ လည်းကောင်း။
သက္ကောတိ၊ ၏။ တေန၊ ထို သတ္တမစိတ္တသမုပ္ပိတ-ဝါယောဓာတ်ကြောင့်။
(တစ်နည်း) တေန၊ ထိုသို့ စွမ်းနိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဂမနံ နာမ၊ သွားခြင်းမည်သည်။
ဇာယတိ၊ ဖြစ်၏။ (အဘိက္ကမကို ရည်ရွယ်သည်။) အာဂုမနံ နာမ၊ ပြန်လာခြင်း
မည်သည်။ ဇာယတိ၊ ဖြစ်၏။ (ပဋိက္ကမ-ကို ရည်ရွယ်သည်။) မဂနာဂမနံ နာမ၊
သွားခြင်း ပြန်လာခြင်း မည်သည်။ ဇာယတိ၊ ၏။ (၂-မျိုးလုံးကို
ရည်ရွယ်သည်။) “ယောဇနံ၊ တစ်ယူဇနာရှိသော။ အရပ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။
ဒသယောဇနံ၊ ၁၀-ယူဇနာရှိသော အရပ်သို့။ ဂတော၊ ပြီ။” [“ယောဇနံ၊
တစ်ယူဇနာတိုင်တိုင်။ ဂတော၊ သွားပြီ။ ဒသယောဇနံ၊ ၁၀-ယူဇနာတိုင်တိုင်။
ဂတော၊ ပြီ”ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။] ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္ထုဗ္ဗတံ၊ ဆိုထိုက်သည်၏
အဖြစ်သို့။ အာပဇ္ဇာပေတိ၊ ၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ သတ္တဟိ၊ ခုနစ်ခုကုန်သော။ ယုဂေဟိ၊
ထမ်းပိုးတို့ဖြင့်။ အာကမ္ပိတဗ္ဗေ၊ ဆွဲငင် ထိုက်သော။ (နွားခုနစ်ရှဉ်း က-သော
ထမ်းပိုးခုနစ်ခုတို့ဖြင့် ဆွဲမှ ပါလာနိုင်လောက်အောင် ဝန်လေးသော။) သကဋေ၊
လှည်း၌။ တာဝ၊ ရှေးဦးစွာ။ ပဌမယုဂေ၊ ပထမထမ်းပိုး၌။ ယုတ္တဂေါဏာ၊
ကပ်ယှဉ်အပ်သော နွားတို့သည်။ ယုဂံ၊ ထမ်းပိုးကို။ သန္တမ္ဘေတံ သန္တာရေတံ၊
သက္ကောန္တိ ယထာ၊ စွမ်းနိုင်ကုန်သကဲ့သို့။ ပန၊ ဗျတိရိုက်ကား။ စက္ကံ၊ လှည်းဘီး
ကို။ နပ္ပဝဋ္ဋေန္တိယထာ၊ မလိမ့်စေနိုင်ကုန်သကဲ့သို့။ ဒုတိယာဒိသုပိ၊ ဒုတိယယုဂ-
ယုတ္တဂေါဏ အစရှိသည်တို့၌လည်း။ ဒေသဝ နယော၊ ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊
အနွယ်ကား။ သတ္တမယုဂေ၊ ၌။ ဂေါဏေ၊ ကိုကို။ ယောဇေတွာ၊ ယှဉ်စေ၍။ ဝါ၊

၁။ ဝတ္ထုဗ္ဗတံ အာပဇ္ဇာပေတိ။ ။ ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ်တွေ အကြိမ်
များ၍ ဖြစ်သောအခါ “တစ်ယူဇနာရောက်ပြီ။ ပ။ ဆယ်ယူဇနာရောက်ပြီ”ဟု ဆိုနိုင်စေသည်။
ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရုပ်ကလာပ် အနည်းငယ် ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်ကား ထိုမျှလောက်
မရောက်စေနိုင်ပါ-ဟူလို။

ကပ်၍။ ယဒါ၊ ဌံ။ ဆေကော၊ ကျွမ်းကျင်သော။ သာရထိ၊ လှည်းသမားသည်။
 [“သာရထိ၊ သွားစေတတ်၏။ ဣတိ သာရထိ”နှင့်အညီ လှည်း-နွား-မြင်း-
 ကား-ရထားတို့ကို သွားစေတတ်သောကြောင့် လှည်းသမား စသည်ကို “သာရထိ”ဟု
 ခေါ်သည်။] ဓရေ၊ လှည်းဦး၌။ နိသီဒိတွာ၊ ထိုင်၍။ ယောတ္တာနိ၊ ကြိုး၊ တို့ကို။
 အာဒါယ၊ ကိုင်၍။ သဗ္ဗုရိမထော၊ အလုံးစုံသော နွားတို့၏ ရှေ့ဖြစ်သောနွားမှ။
 ပဋ္ဌာယ၊ စ၍။ ပတောဒလဋ္ဌိယာ၊ နှင်တံဖြင့်။ ဂေါဏေ၊ တို့ကို။ အာကောဋေတိ၊
 ရိုက်နှက်၏။ တဒါ၊ ဌံ။ သဗ္ဗေဝ၊ အလုံးစုံသောနွားတို့သည်ပင်။ ဧကဗလာ၊
 တူသော အားရှိကုန်သည်။ ဟုတွာ၊ ဓရဉ္စ၊ လှည်းဦးကိုလည်း။ သန္တာရေန္တိယထာ၊
 ကောင်းစွာ ဆောင်ကုန်သကဲ့သို့။ စက္ကာနိ စ၊ တို့ကိုလည်း။ ပဝဋ္ဌေန္တိယထာ၊
 ကုန်သကဲ့သို့။ သကဋံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ၍။ (သကဋော)ဒသယောဇနံ၊ သို့။
 ဂတော၊ ပြီ။ ဝိသတိယောဇနံ၊ သို့။ ဂတော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ သို့။ အာပါ
 ဒေန္တိ ယထာ၊ ရောက်စေကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သမ္ပဒံ၊ ဤသို့ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်း
 ရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [ဧဝံ သမ္ပဒံပုဒ်ပြီးပုံကို ပါရာဇိကဏ်
 ဘာသာဋီကာ အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း အရိယူပဝါဒ-ကံ အဖွင့်၌ ရူပါ။]

တတ္ထ၊ ထို ဥပါဒိနူက အစရှိသော ကာယတို့တွင်။ ယော စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက
 ကာယော၊ အကြင် စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်။ (အတ္ထိ။) သော၊ ထို
 စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်။ ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်သည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်
 ကား။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ၊ သော။ ဝါယောဓာတုယာ၊ နှင့်။ သဟဇာတံ၊ သော။
 ရူပကာယံ၊ ကို။ ပ။ စာလေတုံ၊ ငှာ။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဘဝိတုံ၊
 ဖြစ်ခြင်းငှာ။ သမတ္ထော၊ စွမ်းနိုင်သော။ ဧကော၊ တစ်ပါးသော။ အာကာရဝိကာယော၊
 ထူးခြားသော အမူအရာသည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ အယံ၊ ဤ ထူးခြားသော အမူအရာသည်။
 ဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို ဝိညတ်သည်။ အဋ္ဌရူပါနိ၊ ရှစ်ပါးသော
 ရုပ်ကလာပ်တို့သည်။ (စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနိ) ဝိယ၊ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ န
 စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ စိတ်ကြောင့်မဖြစ်။ [“ရုပ်အစစ်မဟုတ်သောကြောင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန်
 မဟုတ်”ဟု ဆိုသည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် မဟုတ်ပါသော်လည်း။
 (စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ ဟောတိ-၌ စပ်။) အနိစ္စာဒိဘောဒါနံ၊ အနိစ္စ အစရှိသော
 အပြားရှိကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ သင်္ခတတရားတို့၏။ ဧရာမရဏတ္တာ၊ ဧရာမရဏ၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ “ဧရာမရဏံ။ ပ။ သင်္ခတ”န္တိ အာဒိ၊ ဧရာမရဏံ။ ပ။ သင်္ခတံ-
 အစရှိသော စကားတော်တို့ကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။
 စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ၊ ကုန်သော။ ရူပါနံ၊ တို့၏။ ဝိညတ္တိတာယ၊ ဝိညတ်ဟူသော

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၄၃

ပိကာရ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာပိ၊ ထို ဝိညတ်သည်လည်း။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ^၁၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာန် မည်တော့သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

[“ဝါယောဓာတ်၏ ပိကာရကို အဘယ့်ကြောင့် ဝိညတ်ဟု ဆိုရသနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိညာပနတ္တာ”စသည်မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ ဝိညာပနတ္တာ၊ သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ ဤ အမူအရာ အထူးကို။ ဝိညတ္တိတိ၊ ဝိညတ်ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ [ဤစကား ဖြင့် “ဝိညာပေတိတိ ဝိညတ္တိ”ဟူသော ဟေတုကတ္တုသ္မာန် ဝစနတ်ကိုပြသည်။] ကိ၊ အဘယ်ကို။ ဝိညာပေတိ၊ သိစေတတ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကားအမေးတည်း။ ဧကံ၊ တစ်ပါးသော။ ကာယိကကရဏံ^၂၊ ကာယဒွါယ၌ဖြစ်သော အမူအရာ ကြိယာကို။ (ဝိညာပေတိ၊ သိစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) ဟိ၊ ချဲ့။ စက္ခုပထသ္မိ၊ စက္ခုပသာဒ၏ လမ်း၌။ ဌိတော၊ တည်သူသည်။ ဟတ္ထံ ဝါ၊ လက်ကိုသော်လည်းကောင်း။ ပါဒံ ဝါ၊ ခြေကိုသော်လည်းကောင်း။ ဥက္ကိပတိ၊ မြှောက်လိုက်အံ့။ သီသံ ဝါ၊ ဦးခေါင်းကိုသော်လည်းကောင်း။ ဘမုကံ ဝါ၊ မျက်ခုံး ကိုသော်လည်းကောင်း။ စာလေတိ၊ လှုပ်စေအံ့။ ဟတ္ထာဒိနံ၊ လက် အစရှိသည်တို့၏။ (အာဒိဖြင့် ခြေ၊ ဦးခေါင်း၊ မျက်ခုံးတို့ကိုယူ။) အယံ အာကာရော၊ ဤ မြှောက် ခြင်း လှုပ်ခြင်းဟူသော အမူအရာသည်။ စက္ခုဝိညေယျော၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် သိအပ် သိနိုင်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဝိညတ္တိ ပန၊ ဝိညတ်ကိုကား။ န စက္ခုဝိညေယျော၊ စက္ခု ဝိညာဉ်ဖြင့် ‘မသိအပ် မသိနိုင်။ မနော ဝိညေယျော ဧဝ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့်သာ သိအပ် သိနိုင်၏။ ဟိ၊ မှန်။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုဖြင့်။ ဟတ္ထဝိကာရာဒိဝသေန၊ လက်၏ ထူးခြားသော အမူအရာ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝိပ္ပန္နမာနံ၊ လှုပ်ရှားသော။ ဝဏ္ဏာရမ္မဏမေဝ၊ အဆင်းဟူသော အာရုံကိုသာလျှင်။ ပဿတိ၊ မြင်နိုင်၏။ ဝိညတ္တိ ပန၊ ဝိညတ်ကိုကား။ (ဇာနာတိ-၌ စပ်။) မနောဒွါရိက စိတ္တေန၊ မနော

၁။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ။ ။ ဌာနဖြစ်သော ရုပ်ကလာပ်၏ စိတ္တသမုဋ္ဌာန အမည်အစစ်ကို ဌာနိဖြစ်သော ပိကာရရုပ် ဝိညတ်ပေါ်၌တင်စား၍ ဝိညတ်ကိုလည်းဌာနပစာရအားဖြင့် စိတ္တသမုဋ္ဌာန် အမည်ရသည်ဟု ပြလိုသောကြောင့် “စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ နာမ”ဟု နာမ-ထည့်၍ ဆိုရသည်။

၂။ ကာယိကကရဏံ။ ။ “ကာယဒွါရပွဲဝတ္ထံ စိတ္တကြိယံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ကာယော၊ ကာရဒွါရ၌+ပဝတ္ထံ ကာယိကံ။ ကရိယတော၊ ပြုခြင်း။ ဝါ၊ အမူအရာ။ ကရဏံ၊ အမူအရာ။ ထို အမူအရာ ဟူသည် “စိတ်၏ အလိုဆန္ဒတည်း”ဟု သိစေလို၍ “အဓိပ္ပာယ်တိအတ္ထော”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဒွါရိက စိတ်ဖြင့်။ စိန္တေတွာ၊ ကြိ၍။ ဝါ၊ စဉ်းစား၍။ “သေ(သော)၊ ဤသူသည်။ လူဒဋ္ဌိဒဋ္ဌ၊ ဤမည်သောအမှု ဤမည်သောအမှုကိုလည်း။ ကာရေတိ မညေ” ပြုစေ လိုယောင်တကား။ ဝါ၊ ပြုစေလို၏ဟု ထင်၏။” ဣတိ၊ သို့။ ဇာနာတိ၊ သိ၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ အရညေ၊ တော၌။ နိဒါဃသမယေ၊ နွေအခါ၌။ ဥဒကဋ္ဌာနေ၊ ရေ၏ တည်ရာအရပ်၌။ (ရေရှိရာအရပ်၌။) မနဿာ၊ လူတို့သည်။ (ဗန္ဓာပေန္တိ-၌ စပ်။) “ဣမာယ သညာယ၊ ဤ အမှတ်အသားဖြင့်။ ဣမ၊ ဤအရပ်၌။ ဥဒကဿ၊ ရေ၏။ အတ္တိဘာဝံ၊ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ (ရှိမှန်းကို။) ဇာနိဿန္တိ၊ သိနိုင်ကုန်လတ္တံ့။” ဣတိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်း၍။ ရက္ခဏေ၊ သစ်ပင်ခေါင်ဖျား၌။ တာလ ပဏ္ဏာဒီနိ၊ ထန်းရွက် အစရှိသော အမှတ်အသားတို့ကို။ ဗန္ဓာပေန္တိ၊ ဖွဲ့ချည်စေကြကုန်၏။ သုရာပါနဒွါရေ၊ သေရည်ဆိုင်၏ တံခါးပေါက်၌။ (အရက်ဆိုင်တံခါးပေါက်၌။) ဇေ၊ အလံကို။ ဥဿာပေန္တိ၊ ထောင်စေကြကုန်၏။ ဝါ၊ စိုက်ထူကုန်၏။ ဝါ ပန၊ သည်သာ မကသေး။ ဥစ္စံ၊ မြင့်သော။ ရက္ခံ၊ သစ်ပင်ကို။ ဝါတော၊ လေသည်။ ပဟရိတွာ၊ ကိုက်ခတ်၏။ စာလေတိ၊ လှုပ်စေ၏။ အန္တော ဥဒက၊ ရေ၏အတွင်း၌။ မစ္ဆေ၊ ငါးသည်။ စလန္တေ၊ လှုပ်လတ်သော။ ဥပရိ၊ အထက်၌။ ပုဗ္ဗဋ္ဌကာနိ၊ ရေပွက်ငယ်တို့သည်။ ဥဋ္ဌဟန္တိ၊ ထကုန်၏။ မဟောဃဿ၊ ကြီးစွာသော ရေအလျဉ်၏။ ဂတမဂ္ဂပရိယန္တေ၊ သွားအပ်သောလမ်း၏အထက်ပိုင်းအခြား၌။ တိဏပဏ္ဏကသဋ္ဌံ၊ မြက် သစ်ရွက်အမှိုက်သည်။ ဥဿရိတံ၊ အထက်၌ တင်နေသည်။ ဟောတိ။ [“ဥဿာရိတံ၊ အထက်၌ တင်နေစေအပ်သည်”ဟုလည်း ရှိ၏။]

တတ္ထ၊ ထို ဖွဲ့ချည်စေမှု စသည်ဖြစ်ရာ၌။ တာလပဏ္ဏ။ ပ။ ကသဋ္ဌေ၊ ထန်းရွက်၊ အလံ၊ သစ်ခက်လှုပ်ခြင်း၊ ရေပွက်၊ မြက်၊ သစ်ရွက်၊ အမှိုက်တို့ကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်ရ၍။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ဝါ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့်။ အဒိဋ္ဌံ၊ မမြင်အပ်သည်။ (သမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။) ဧတ္ထ၊ ဤ ထန်းရွက် ဖွဲ့ချည်ထားရာအရပ်၌။ ဥဒကံ၊ ရေသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ရှိလတ္တံ့။ (ဧတ္ထ၊ ဤ အလံစိုက်ထားရာ

၁။ ကာရေတိ မညေ။ ။ ကာရေတိ မညေဖြင့် ထို လက်စသည်ကို လှုပ်သူသည်၏ အလိုဆန္ဒသိရပုံကိုပြ၏။ တိုသို့ ပြသဖြင့် အလိုကိုသိခြင်း၏ အရင်းခံဖြစ်သော ဝိညာတ်ကိုလည်း သိအပ်ပြီး ဖြစ်ကြောင်းကို ဤ ကာရေတိမညေ ပါ၌ဖြင့်ပင် ပြသည်။ မှန်၏-လှုပ်သောလက် ၏ အဆင်းကိုမြင်သော ပထမဝိထိ၊ ထို အတိတ် အဆင်းကိုသိသော တဒနဝတ္ထိကာ ဒုတိယဝိထိ၊ ထိုဝိထိကို အစဉ်လိုက်သော တတိယမဇ္ဈောဒွါရဝိထိဖြင့် ဝိညာတ်ကို သိပြီးမှ စတုတ္ထမဇ္ဈောဒွါရ ဝိထိဖြင့် အလိုကို သိရသည်။ ဝိထိဆိုရိုး ဝိညာတ္တိဝိထိခန်းကိုရှုပါ။

အရပ်၌။) သုရာ၊ သေရည်သည်။ ဘဝိဿတိ၊ ရှိလတ္တံ့။ အယံ ရက္ခော၊ ဤ သစ်ပင်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝါတေန၊ လေသည်။ ပဟတော၊ တိုက်ခတ်အပ်သည်။ ဘဝိဿတိ။ အန္တော ဥဒကော၊ ၌။ မစ္ဆော၊ ငါးသည်။ ဘဝိဿတိ။ ဧတ္တကံ ဌာနံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရပ်ကို။ အဇ္ဈောတ္တရိတွာ၊ လွှမ်းမိုး၍။ ဩဃော၊ ရေအလျဉ်သည်။ ဂတော၊ သွားသည်။ ဘဝိဿတိ။” ဣတိ၊ သို့။ မနောဝိညာဏေန၊ ဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ ယထာ၊ သိနိုင်သကဲ့သို့။ (မှန်းဆနိုင်သကဲ့သို့။) “ဧဝမေဝ၊ လျှင်။ ဝိညတ္တိပိ၊ ကိုလည်း။ န စက္ခုဝိညေယျာ၊ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်။ မနော ဝိညေယျာဝ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့်သာ သိအပ် သိနိုင်၏။ ဟိ၊ မှန်။ စက္ခုနာ၊ ဖြင့်။ ပ။ ကာရေတိ မညေ၊ ပြုစေလိုယောင် တကား။ ဝါ၊ ပြုစေလို၏ဟု ထင်၏။ ဣတိ ဇာနာတိ။

စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊ ဝိညေယျအနက်မဖက် သက်သက်။ ဒေသာ၊ ဤ ဝိကာ ရသည်။ ဝိညာပနတော (ဝ)၊ အလိုတို သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာ။ ဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်သည်။ န၊ မဟုတ်သေး။ [အချို့စာအုပ်၌(ဝ)မပါ၊ ကေဝလံပါသော ကြောင့်(ဝ)မပါခြင်းက သာ၍ကောင်းသည်။] ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဝိညေယျတောပိ၊ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။ ‘ဝိညတ္တိယေဝနာမ၊ ဝိညတ် မည်သည်သာ။ [ဤစကားဖြင့် “ဝိညာယတိတိ ဝိညတ္တိ”ဟူသော ကမ္မသာန် ဝစနတ်ကိုပြသည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤဝိကာရာရပ် ဟူသော ဝိညတ်သည်။ ပရေသံ၊ သူတစ်ပါး တို့၏(စိတ်၌)။ အန္တမသော၊ အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်။ တိရစ္ဆာနာဂတာနမ္ပိ၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏ စိတ်၌သော်မှလည်း။ ပါကဋ္ဌာ၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ [ပါကဋ္ဌာ ဟောတိကို ဒဠိကရဏပြုသည်။] တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို အရပ်၌။ သန္တိပတိတာ၊ စုဝေးနေကုန်သော။ သောဏသင်္ဂါလကာကဂေါဏာဒယော၊ အိမ်ခွေး၊ တောခွေး၊ ကျီး၊ နွား-အစရှိသော သတ္တဝါတို့သည်။ ဒဏ္ဍံ ဝါ၊ တုတ်ကိုသော်လည်း ကောင်း။ လေဠှံ ဝါ၊ ခဲကိုသော်လည်းကောင်း။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ပဟရဏာကာ ရေ၊ ပုတ်ခတ်ခြင်း၏ အခြင်းအရာကို။ (ပုတ်ခတ်မည့် အမှုအရာကို။)ဒဿိတော၊ ပြအပ်သော်။ “အယံ၊ ဤလူသည်။ နော၊ ငါတို့ကို။ ပဟရိတုကာမော၊ ပုတ်ခတ်

၁။ ဧဝမေဝ။ ပ။ ဇာနာတိ။ ။ တောထဲ၌ နွေအခါဝယ် သစ်ပင်ခေါင်ဖျား၌ ဖွဲ့ထား အပ်သော ထန်းရွက်၊ အလံ-စသည်တို့သည် လှုပ်ရှားသောလက်၏ ရွပါရုံနှင့်တူ၏။ ထိုထန်း ရွက်-စသည်တို့ မြင်ပြီးနောက် ရေ-စသည်တို့ ရှိမှန်းကို သိရခြင်းသည် ရွပါရုံကို မြင်သောစိတ် မြင်ပြီးနောက် မနောဒွါရိက-စိတ်ဖြင့် ဝိညတ်ကို သိရခြင်းနှင့်တူသည်။ ဤအစဉ်သည် အကြမ်းမျှသာ။ ဤထက်ကျယ်သော စိတ်အစဉ်ကို ဋီကာအဖွင့်၌ ရွပါဦး။

ခြင်းငှာ အလိုရှိ၏။” ဣတိ၊ သို့။ ဥ တွာ၊ သိ၍။ ယေန ဝါ-တေန ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ် ညားညားသော လမ်းဖြင့်မူလည်း။ (ဦးတည်ရာ လမ်းဖြင့်မူလည်း။) ပလာယန္တိ၊ ပြေးကြကုန်၏။ ပန၊ -ဆက်။ ပါကာရကုဋ္ဌာဒိအန္တရိတဿ၊ တံတိုင်း နံရံ အစရှိ သည်တို့ ခြားကွယ်အပ်သော။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏(စိတ်၌)။ အပါကဋကောလော ပိ၊ မထင်ရှားရာ အခါသည်လည်း။ အတ္ထိ၊ ရှိပါသေး၏။ တသ္မိံ ခဏော၊ ထို ခြား ကွယ်ရာ ခဏ၌။ (ဝိညတ္တိ၊ သည်။) အပါကဋာ၊ မထင်ရှားသည်။ ကိဉ္ဇာပိဟောတိ၊ အကယ်၍မူလည်း ဖြစ်ပါစေဦးတော့။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ “သမ္ပုဇ္ဈိ ဘူတာနံ၊ မျက်မှောက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သူတို့၏(စိတ်၌)။ ပါကဋာတ္တာ၊ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိညတ္တိယေဝ နာမ၊ ဝိညတ်မည်သည်သာ။ ဟောတိ၊ ၏။

‘ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း)ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကော၊ စိတ်ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ကာယေ၊ ရုပ် အပေါင်းသည်။ (စိတ္တဇကလာပ်ရုပ်သည်-ဟူလို)။ စလန္တေ၊ လှုပ်လှုပ်သော်။ တေသမုဋ္ဌာနိကော၊ တေသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်။ (ကမ္မ၊ အာဟာရ၊ ဥတုသမုဋ္ဌာနိက ကာယသည်။) စလတိ၊ လှုပ်သလော။ န စလတိ၊ မလှုပ်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ သောပိ၊ ထို တေသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသည်လည်း။ တထေဝ၊ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ အတူသာလျှင်။ စလတိ၊ လှုပ်ရ၏။ တံဂံ-တိကော(ဝ)၊ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်သာ။ တဒနုဝတ္တိ ကောဝ၊ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌာနိက-ကာယသို့ အစဉ်လိုက်ရသည်သာ။ (တံဂတိကော- ကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။

၁။ သမ္ပုဇ္ဈိဘူတာနံ။ ပ။ နာမ ဟောတိ။ ။ သမ္ပုဇ္ဈိဘူတ ဖြစ်သူတို့၏စိတ်၌ ထင်ရှားသည် ဟု ဆိုသဖြင့် ဝိညတ္တိဟူသော နာမည်သည် အန္တရာနာမည် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြီးစေ၏။ မှန်၏- “ဝိညာပေတိတိ ဝိညတ္တိ”ဟု ဟောတုကတ္တုသင်္ဂဟံ ပြုလျှင် သမ္ပုဇ္ဈိဘူတ ဖြစ်သူတို့ကိုသာ မိမိ၏ အလိုကို သိစေနိုင်၏။ “ဝိညာယတိတိ ဝိညတ္တိ”ဟု ကမ္မသင်္ဂဟံပြုလျှင်လည်း သမ္ပုဇ္ဈိဘူတ ဖြစ်သူ တို့သည်သာ သိအပ်ဟူသော အနက်ကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ငိုကာ၌ “သဘာဝဘူတံ တံ ဒွိဓာ ဝိညတ္တိဘာဝံ သာဓေတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

၂။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကော ပန ကာယေ။ ။ ရှေး၌ “တတ္ထ ယာ ပထဝီဓာတု။ ပ။ သာအတ္တနာ သဟဓာတံ ရူပကာယံ သန္တ ဖ္ဓေတိ သန္တာရေတိ ဓာလေတိ အတိက္ကမာပေတိပဋိက္ကမာပေတိ”ဟု စိတ္တဇဝါယောဓာတ်က ဤ ရူပကာယကို လှုပ်စေပုံကို ပြခဲ့၏။ ထိုလှုပ်စေခြင်းနှင့် စပ်၍ တေသမုဋ္ဌာနိက-ကာယ လှုပ်-မလှုပ်ကို စောဒနာလိုသောကြောင့် “စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကော ပန ကာယေ” အစရှိသောစကားကို မိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် ပနသည် ဖြတ်ပြီးကို ပြန်၍ဆက်သော ဝါကျာရဗ္ဗဇောတက-သာမက၊ ပုစ္ဆာဇောတကလည်း ဖြစ်နိုင်၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင်ထင်အောင်ပြအံ့။ ဥဒကော၊ ရေသည်။ ဂစ္ဆန္တေ၊ သွားလတ်သော်။ ဥဒကော၊ ဌ။ ပတိဘာနိ၊ ကျကုန်သော။ သုက္ခဒဏ္ဍကံ၊ တိဏပဏ္ဍာဒိနိပိ၊ ခြောက်သောတုတ်ကလေး၊ ခြောက်သောမြက်၊ ခြောက်သောသစ်ရွက် အစရှိသော အရာဝတ္ထုတို့သည်လည်း။ ဥဒကဂတိကာနေဝ၊ ရေ၏ဖြစ်ခြင်းနှင့် တူသော ဖြစ်ခြင်း ရှိကုန်သည်သာ။ ဝါ၊ ရေနှင့် အလားတူကုန်သည်သာ။ ဘဝန္တိ ယထာ၊ ဖြစ်ကုန်သတဲ့သို့။ တသ္မိ၊ ထိုရေသည်။ ဂစ္ဆန္တေ၊ သွားလတ်သော်။ ဂစ္ဆန္တိ ယထာ၊ သွားရကုန် သကဲ့သို့။ တိဋ္ဌန္တေ၊ ရပ်လတ်သော်။ တိဋ္ဌန္တိ ယထာ၊ ရပ်ရကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သမ္ပဒံ၊ ဤသို့ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [စိတ္တသမုဋ္ဌာနေသုံ ပန အဋ္ဌသုရူပေသု။ ပ။ ဣဒံ၊ ကာယကမ္မဒွါရံ နာမ၊ ဟူသော စကားကို အကျယ်ပြလာခဲ့ရာ ယခုအခါ နိဂုံး အုပ်လိုသောကြောင့် ဧဝမေသာ စသည်မိန့်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနေသု၊ ကုန်သော။ ရူပေသု၊ တို့တွင်။ ဧသာ ဝိညတ္တိ၊ ဤဝိညတ်သည်။ ကာယကမ္မဒွါရံနာမ၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [ဝိညတ်၏ ကာယကမ္မဒွါရ အမည်ရပ်ကို နောက်၌လည်း ပြဦးလတ္တံ့။]

ဝန၊ ဆက်။ တသ္မိ ခွါရေ၊ ထို ကာယကမ္မဒွါရ၌။ သိဒ္ဓ္ဌာ၊ ထင်ရှားသော။ ယာ စေတနာ၊ အကြင် စေတနာသည်။ (အတ္တိ။) ယာယ၊ အကြင် စေတနာဖြင့်။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ဟနတိ၊ သတ်၏။ အဒိန္နံ၊ မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို။ အာဒိယတိ၊ ယူ၏။ မိစ္ဆာစာရံ၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အကျင့်ကို။ (ကာမေသုမိစ္ဆာစာရကို။) စရတိ၊ ကျင့်၏။ ပါဏာတိပါတာဒိဟိ၊ ပါဏာတိပါတ အစရှိသော ဒုစရိုက်တို့ မှ။ ဝိရမတိ၊ ရှောင်ကြဉ်၏။ ဣဒံ ဤစေတနာသည်။ ကာယကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။ ဧဝံ၊ သို့။ ပရဝါဒိမိ၊ ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ (ထိုစကားကို ပြောဆိုရာပရိသတ်၌ ပရဝါဒိပါလျှင်။) ကာယော၊ လှုပ်ရှားစေတတ်သော ကာယသည်။ ဒွါရံ၊ ဒွါရမည်၏။ တမ္မိ ခွါရေ၊ ထို - ကာယကမ္မဒွါရ၌။ သိဒ္ဓ္ဌာ၊ ထင်ရှားသော။

၁။ တသ္မိ ခွါရေ သိဒ္ဓ္ဌာ။ ။ လက်လှုပ် ခြေလှုပ်သော အမှုအရာကို ပြီးစေနိုင်သော ကာယဝိညတ် (ကာယဒွါယ) ပါမှ ကာယကံဟူသော စေတနာ၏ (ဖြစ်နေပုံ)ကို သူတစ်ပါး။ တို့ သိနိုင်၏။ ထို ကာယဒွါယကြောင့်ပင် စေတနာသည် ကာယကံဟူသော နာမည်ကို ရ၏။ ထို့ကြောင့် “တသ္မိ ခွါရေ သိဒ္ဓ္ဌာ-ထို ကာယဒွါယ၌ ထင်ရှားသောစေတနာ”ဟု ဆိုသည်။ [ဋီကာ၌ “ဝါကဋ္ဌာဘာဝဝသေန သိဒ္ဓ္ဌာ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် သိဒ္ဓ္ဌာ၏ နိပ္ပန္န-ပြီးစီးခြင်းအနက်၊ နိဗ္ဗာန်အနက်တို့ကို မယူဘဲ ဝါကဋ္ဌအနက်ကို ယူသည်။]

စေတနာ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံ ဖြစ်သော။ ခုကုသလံ ဝါ၊ ကုသိုလ်သည် သော်လည်းကောင်း။ အကုသလံ ဝါ၊ အကုသိုလ်သည် သော်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ၊ သို့။ ထ၊ဗေတမ္ပံ၊ တန့်ထားရာ၏။ ပရဝါဒိမိ၊ သည်။ အသတိ ပန၊ မရှိသော်ကား။ အဗျာကတံ ဝါ၊ အဗျာကတ-သည် သော်လည်း။ ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ၊ သို့။ တိကံ၊ ကုသလတိတ်ကို။ ပူရေ တွာဝ၊ ပြည့်စေပြီး၍သာလျှင်။ ထပေတမ္ပံ၊ တန့်ထားရာ၏။

တတ္ထ၊ ထိုဒွါရ ကမ္မတို့တွင်။ (ဒွါရေ ကမ္မ-တို့၌ စပ်။)နဂရဒွါရံ၊ မြို့တံခါးပေါက်သည်။ ကတဋ္ဌာနေယေဝ၊ ပြုအပ်ရာ အရပ်၌သာ။ (တံခါးပေါက် ဖောက်ထားအပ်ရာ အရပ်၌သာ။) တိဋ္ဌတိ ယထာ၊ တည်သကဲ့သို့။ အင်္ဂုလမတ္တမ္ပိ၊ လက်တစ်သစ်မျှလည်း။ အပရာပရံ၊ ထိုထို ဤဤ အရပ်သို့။ န၊ သင်္ကမတိယထာ၊ မပြောင်းရွှေ့သကဲ့သို့။ ပန၊ ကား။ တေန တေန ဒွါရေန၊ ထိုထို တံခါးပေါက်ဖြင့်။ မဟာဇနော၊ များစွာသော လူအပေါင်းသည်။ သဉ္ဇရတိယထာ၊ လှည့်လည်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ ဒွါရေ၊ ဒွါရတစ်ခု၌။ ဒွါရံ၊ ဒွါရတစ်ခုသည်။ န

၁။ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါတိ ထပေတမ္ပံ။ ။ ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်သည် အကျိုးပေးနိုင်သော သဝိပါက စေတနာကိုသာ “ကံ”ဟု အယူရှိ၏။ အကျိုးမပေးနိုင်သော အဗျာကတ ကြိယာ စေတနာကိုကား ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံ-ဟု နာမည်မပေးလို။ ထို့ကြောင့် ထို ပရိသတ်၌ ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ် ပါနေလျှင် “ကာယကမ္မံ ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါ (ကာယကံ ကုသိုလ်သော်လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်သော်လည်းကောင်း) ဟောတိ”ဟု ဆို၍ ရပ်ထားလိုက်ပါ။ ရှေ့တိုး၍ “အဗျာကတံ ဝါ”ဟု ထည့်လျှင် ပရဝါဒိက ကန့်ကွက်လိမ့်မည်-ဟူလို။

၂။ အဗျာကတံ ဝါတိ ထပေတမ္ပံ။ ။ သကဝါဒိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား အကျိုးပေးသည်ဖြစ်စေ မပေးသည်ဖြစ်စေ ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်လျှင် ကာယကံ မည်တော့၏။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မဟာကြိယာစိတ်များလည်း ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်၏။ ဝိညတ်ကို ဖြစ်စေနိုင်လျှင် ကာယကံအမည်လည်း ရတော့သည်သာ။ ထို့ကြောင့် “နာမည်တပ်ရာ၌ အကျိုးပေးခြင်း၊ မပေးခြင်းမှာ လိုရင်းမဟုတ်”ဟု ယူဆကြသည်။ ထို့ကြောင့်ကုသလံ ဝါ အကုသလံ ဝါ အပြစ် “အဗျာကတံ ဝါ”ထည့်၍ ကုသလတိတ်ကို ပြည့်ပါစေ-ဟူလို။

၃။ ဒွါရေ ဒွါရံ န သဉ္ဇရတိ။ ။ မြို့အရှေ့မျက်နှာ၌ ဖောက်ထားအပ်သော မြို့တံခါး ပေါက်သည် အနောက်ဘက် တံခါးပေါက်အဖြစ် စသည်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ကာယဒွါရ၌ ဝစီဒွါရ မနောဒွါရ၏ အဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်ခြင်း စသည်ကို “ဒွါရေ ဒွါရံ န သဉ္ဇရတိ”ဟု ဆိုသည်။ ဆိုလိုရင်းကား-ကာယဒွါရက ဝစီဒွါရ မနောဒွါရအဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်၊ ဝစီဒွါရ စသည်ကလည်း ကာယဒွါရ မနောဒွါရ အဖြစ်ဖြင့် မဖြစ်နိုင်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆိုလိုသည်။

သဗ္ဗရတိ၊ မလှည့်လည်။ (မဖြစ်-ဟူလို။) ၁ ကမ္မံ ပန၊ ကံသည်ကား။ တသ္မိံ ဒွါရေ၊
ထိုထို ဒွါရ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇနတော၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ တေနိ၊
ကြောင့်။ ပေါရာဏာ၊ ရှေးဆရာတို့သည်။ ၂ ဒွါရေ၊ ပ။ ဝဝတ္ထိတာ”တိ၊ ဟူ၍။
အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။

[ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သည်။ ဒွါရေ၊ ရိုးရာဒွါရမှ တစ်ပါးသော ဒွါရ၌။
သဗ္ဗရန္တိ၊ လှည့်လည်ကြ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဒွါရာ၊ ဒွါရတို့သည်။ န
ဒွါရစာရိနော၊ ဒွါရတစ်ပါး၌ မလှည့်လည်နိုင်ကုန်။ (ဒွါရတစ်ပါး၏ အဖြစ်ဖြင့်
မဖြစ်နိုင်ကြကုန်။) ၃ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဒွါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။
အညမညံ၊ ချင်း။ ဝဝတ္ထိတာ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်အပ်ကုန်
ပြီ။]

၁။ ကမ္မံ ပန။ ပ။ စရတိ။ ။ လူတစ်ယောက်သည် အရှေ့တံခါးပေါက်၌လည်း သွား
လာနိုင်၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်တံခါးပေါက်တို့၌လည်း သွားလာနိုင်သကဲ့သို့ ကာယဒွါရ
၌ ဖြစ်လေ့ရှိသော ပါဏာတိပါတ ကာယကံသည် ဝစီဒွါရ၌လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်
အခြားဒွါရ၌လည်း ကံ၏ဖြစ်နိုင်ခြင်းကို “ကမ္မံ ပန။ ပ။ စရတိ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ ဒွါရေ။ ဒွါရစာရိနော ။ ။ ဤ ၂-ဝါဒတွင် “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ”သည် “ကမ္မံ
ပန။ ပ။ စရတိ”၏ သာဓကတည်း။ “န ဒွါရာ ဒွါရစာရိနော”သည် “ဒွါရေ ဒွါရံ န သဗ္ဗရတိ”
၏ သာဓကတည်း။ ဤသို့ အစဉ်အတိုင်းမဟုတ်ဘဲ သာချနှင့် သာဓကတို့ နောက်ပြန်ယူရ ပုံကို
သတိပြုပါ။ ဒွါရန္တရစရတံ၊ ဒွါရန္တရပ္ပတ္တိ၊... ဒွါရေ ဒွါရာနိ န စရန္တိတိ-ဒွါရန္တရဘာဝေန
န ပဝတ္တန္တိ၊ ဒွါရန္တရံ ဝါ န သကံမန္တိ။ -အန။ ဤအဖွင့်များကိုထောက်၍ စရတံ၏ ပဝတ္တန
အနက် သကံမအနက်များကို ယူနိုင်ကြောင်းသိပါ။]

၃။ တသ္မာ။ ပ။ ဝဝတ္ထိတာ။ ။ ဒွါရက ဒွါရတစ်ပါးအဖြစ်သို့ မပြောင်းဘဲ၊ ခိုင်မြဲသော
ကြောင့် ထို မြဲသော ဒွါရတို့ဖြင့် ကံကို သတ်မှတ်လျက်-နာမည်တပ်ရသည်။ ပါဏာတိပါတ-
ကံကို တစ်ရံတစ်ခါ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော်လည်း ကာယဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ “ကာယကံ”ဟု
နာမည်တပ်ရသည်။ မုသာဝါဒ-ကံကိုလည်း တစ်ရံတစ်ခါ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်စေကာမူ ဝစီဒွါရဖြင့်
သတ်မှတ်၍ “ဝစိကံ”ဟု နာမည်တပ်ရသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။ [အခြားနာမည်နှင့်
မရောရအောင် ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထားခြင်းကို “ဝဝတ္ထိတ”ဟု ဆိုသည်။ တို့ကြောင့် ဋီကာ၌
“အညမညံ ဝဝတ္ထိတာတိစ အညမညံ ဝိသေသိတာတိအတ္ထော”ဟု အဓိပ္ပာယ်တူ ဖွင့်သည်။
သဒ္ဒတ္ထမှာ “ဝိ-အခြား နာမည်တို့မှ သီးခြား+အဝ-ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍+ထိတာ (ထာပိတာ)
-တည်စေအပ်ကုန်”ဟု ဖြစ်၏။]

၄။ အညမညံ။ ။ ရှေးဦးစွာ ဒွါရဖြင့် ကံကို သတ်မှတ်၍ ထို့နောက် ထိုကံဖြင့် ဒွါရကို
သတ်မှတ်ခြင်းကို “အညမညံ ဝဝတ္ထိတ=အပြန်အလှန် သတ်မှတ်ခြင်း”ဟု ဆိုသည်။ ဥပမာ
-ပါဏာတိပါတကို ကာယဝိညတ်ဟူသော ဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်၍ “ကာယကံ”ဟု ရှေးဦးစွာ

[အညမည် ဝဝတ္ထိတ-ဖြစ်ပုံကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ”စသည် မိန့်။] တတ္ထ၊ ထို ဒွါရကမ္မတို့တွင်။ ကမ္မနာဝိ၊ ကံဖြင့်လည်း။ ဒွါရံ၊ ဒွါရသည်။ နာမံ၊ အမည်ကို၊ လဘတိ၊ ရ၏။ ဒွါရေနာဝိ၊ ဖြင့်လည်း။ ကမ္မံ၊ သည်။ (နာမံ လဘတိ။)ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင် ပြဦးအံ့။ ဝိညာဏာဒိနံ၊ ဝိညာဉ်အစ ရှိသည်တို့၏။ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနာနိ၊ ဖြစ်ရာဋ္ဌာနတို့သည်။ ဝိညာဏဒွါရံ၊ ဝိညာဏဒွါရ။ ပ။ သံဝရဒွါရံ၊ သံဝရဒွါရ။ ဣတိ၊ သို့။ နာမံ၊ ကို။ လဘန္တိယထာ၊ ကဲ့သို့။ [ဝိညာဏ ဒွါရ-စသည်ကို ကမ္မကထာ အဆုံး၌ ပြလတ္တံ့။] ဧဝံ၊ တူ။ ကာယကမ္မဿ၊ ကာယကံ၏။ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနံ၊ ဖြစ်ရာဋ္ဌာနသည်။ “ကာယကမ္မဒွါရန္တိ” နာမံ၊ ကာယ ကမ္မဒွါရဟူသော အမည်ကို။ လဘတိ၊ ရ၏။ ဝစီမနောကမ္မဒွါရေသုပိ၊ ဝစီကမ္မဒွါရ မနောကမ္မဒွါရတို့၌လည်း။ ဧသေပနယော၊ တည်း။

ပန၊ ကား။ (ကံဖြင့် ဒွါရအမည်ရပုံမှတစ်ပါး ဒွါရဖြင့် ကံအမည်ရပုံကား။) တသ္မိံ တသ္မိံ ရက္ခေ၊ တိုထို သစ်ပင်၌။ အဓိဝတ္တာ၊ စိုးအုပ်၍ နေသော။ ဒေဝတာ၊ နတ်သည်။ (နာမံ လဘတိ-၌ စပ်။) သိဗ္ဗလိဒေဝတာ၊ လက်ပံပင်နတ်။ ပလာသ ဒေဝတာ၊ ပေါက်ပင် နတ်။ ပုစိမန္တဒေဝတာ၊ တမာပင်နတ်။ ဖန္တ နဒေဝတာ၊ ကြို့ ပင်နတ်။ ဣတိ၊ သို့။ တေန တေန ရက္ခေ၊ ထိုထို သစ်ပင်ဖြင့်။ နာမံ၊ ကို။ လဘတိ ယထာ၊ ရသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ ကာယဒွါရေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။

နာမည်ထပ်ပြီးလျှင် ထိုကာယကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ထို ကာယဝိညာဉ်ကိုပင် ကာယကံဖြင့် သတ်မှတ်၍ “ကာယကမ္မဒွါရ”ဟု နာမည်တပ်ရခြင်းမျိုးတည်း။ ဤသို့ အပြန် အလှန် သတ်မှတ်ပုံကို “ယသ္မိံ သမယေ။ ပ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ တသ္မိံ သမယေ”တုန်းတလည်း အဋ္ဌကထာဆရာ ပြခဲ့ပြီ။ ယသ္မိံ သမယေ စိတ္တံ-၌ သမယဖြင့် စိတ်ကိုသတ်မှတ်၍ “တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုစိတ်ဖြစ်ရာအခါ၌”ဟု စိတ်ဖြင့် သမယကို ပြန်၍ သတ်မှတ်သည်။

၁။ ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာနံ ။ စက္ခုဝိညာဉ်၏တည်ရာ စက္ခုပသာဒကို “စက္ခုဒွါရ”ဟု ခေါ်ရာ၌ (လူသည် ထိုင်ခုံပေါ်၌ တည်နေသကဲ့သို့) စက္ခုဝိညာဉ်သည် စက္ခုပသာဒအပေါ်၌ တကယ်တည် နေသည်မဟုတ်ပါ။ စက္ခုပသာဒမရှိလျှင် စက္ခုဝိညာဉ် မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်သာ “စက္ခုဝိညာဉ် ၏ တည်ရာ မှီရာ”ဟု ဆိုရသည်။ ထို့အတူ ကာယဝိညာဉ်မပါလျှင် ကာယကံမဖြစ်သေး။ ကာယဝိညာဉ်ပါမှ ကာယကံ ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဝိညာဉ်ကိုလည်း “ကာယကံ၏ ဖြစ်ရာဋ္ဌာန”ဟု ခေါ်ရပါသည်။ [ထိုသို့ ကာယကမ္မ၏ ဖြစ်ရာဋ္ဌာနကိုပင် ကာယကံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဒွါရလည်း ဖြစ်သောကြောင့် “ကာယကမ္မဒွါရ”ဟု ခေါ်ရသည်။]

အမှာ။ ။ ဋီကာ၌ကား “ကမ္မဿ ဝိသေသိကာ ဝိညတ္တိ”စသည်ဖြင့် ဥပ္ပဇ္ဇနဋ္ဌာန အဖြစ်ဖြင့် ဆိုရခြင်း၏အကြောင်းကို ဖွင့်လေ၏။ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၅၁

ကတံ၊ ပြုအပ်သော။ ကမ္မဋ္ဌိ၊ သည်လည်း။ ကာယကမ္မံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။
ဒွါရေန နာမံ လဘတိ။ ဝစိကမ္မ မနောကမ္မေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ ဧဝေဝနယော။
[ဤတိုင်အောင် အညမည် ဝဝတ္ထိတ အကျယ်တည်း။]

[ယခုအခါ ကာယနှင့် ကမ္မကို ခွဲခြားပြလို၍ တတ္ထ-စသည်မိန့်။]

တတ္ထ၊ ထို ကာယနှင့် ကမ္မတို့တွင်။ ကာယော၊ ကာယဟူသည်။ အညော၊
ကမ္မမှ တစ်မျိုးတခြားတည်း။ ကမ္မံ၊ ကံဟူသည်။ အည ကာယမှတစ်မျိုး တခြား
တည်း။ ပန၊ ထိုသို့ တစ်မျိုးစီ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။
ကတုတ္တာ၊ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထိုကံကို။ “ကာယကမ္မ” နှို၊ ဟူ၍။
ဝုစ္စတိ၊ ၏။ တေန၊ ကြောင့် အဋ္ဌကထာစရိယာ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။
-ကာယေန။ ပ။ ဝ ဝတ္ထိတာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။

[ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ စေ ကတံ၊ အကယ်၍ ပြု
အပ်သည်ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံ သတိ။) ကာယကမ္မနှို၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ကာယော
စ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော ကာယကိုလည်းကောင်း။ ကာယကမ္မဉ္စ၊ စေတနာ
ဟူသော ကာယကံကို လည်းကောင်း။ အညမည်၊ အချင်းချင်း။ ဝ ဝတ္ထိတာ၊
ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်အပ်ကုန်ပြီ။ သူစိယာ၊ အပ်ဖြင့်။ ကမ္မံ၊
အမှုကို။ စေ ကတံ၊ (ဧဝံ သတိ။) သူစိကမ္မနှို၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ အပ်ချုပ်မှုဟူ၍။
ဝုစ္စတိ။ ပ။ ဝါသိယာ၊ ဓားဖြင့်။ -(ရှေးက ပဲခွပ်ဟု ပေးသည်။) ကမ္မံ၊
အလုပ်ကို။ စေ ကတံ။ ပ။ ဝ ဝတ္ထိတာ။... ပုရိသေန၊ သည်။ ကမ္မံ၊ ကို။
စေကတံ။ ပ။ ဝ ဝတ္ထိတာ။ ဧဝမေဝံ၊ ဤအတူ။ ကာယေန၊ ဖြင့်။ ပ။
ဝ ဝတ္ထိတာ၊ ကုန်ပြီ။]

ဧဝံ သန္တေ၊ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော်။ (ကံတို့၏ ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်ခြင်း၊
အချင်းချင်းလည်း နာမည်တပ်၍ သတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်လတ်သော-ဟူလို။) ဒွါရဝဝတ္ထာနံ၊
ဒွါရကို ကံဖြင့်ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ နေဝ ယုတ္တတိ၊ မသင့်သည်
မဟုတ်ပါလော။ ကမ္မဝဝတ္ထာနံ၊ ကံကိုဒွါရဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်

၁။ ဧဝံ သန္တေ။ ပ။ န ကမ္မဝဝတ္ထာနံ။ “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ”နှင့် စပ်၍ စောဒနာ
ဖွယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧဝံ သန္တေ”စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤသို့ ကံတို့၏ ဒွါရတစ်ပါး၌
ဖြစ်ခြင်း၊ အချင်းချင်းလည်း နာမည်တပ်၍ သတ်မှတ်ခြင်း ဖြစ်လတ်သော ဒွါရကို ကံဖြင့်
သတ်မှတ်ခြင်းလည်း မသင့်။ ကံကိုလည်း ဒွါရဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းလည်းမသင့်-ဟူလို။ [ဧဝံ
သန္တေတိ-ကမ္မာနံ ဒွါရစရလော အညမညေန ဝ ဝတ္ထာနေ သတိ။ -ဋီကာ။] ဤဋီကာ၌လည်း
“ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မာနိ၊ အညမည် ဝ ဝတ္ထိတာ” ဟူသော လွန်ခဲ့ပြီး စကားကို ရှုံး၍ ဧဝံ သန္တေ၏
အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်သည်။ ကထံ စသည်ကား ထိုစောဒနာကို အကျယ်ပြသော စကားတည်း။ ဝ ဝတ္ထာနံ

၁၅၂

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

ခြင်းသည်။ န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်သည် မဟုတ်ပါလော။ ကထံ၊ အဘယ်သို့ မသင့်သနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကား။ (တနည်း) ဟိ၊ အကျယ်ကို ဆိုဦးအံ့။ ကာယဝိညတ္တိယံ၊ ကာယဝိညတ်၌။ (ကာယဒွါရ၌။) “ဒွါရေ စရန္တိ ကမ္မနိတိ၊ ဟူ၍ ဝစနတော၊ မိန့်ဆိုခြင်းကြောင့်။ ဝစိကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ကာယဒွါရ၌လည်း ဝစိကံ၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) အဿာ၊ ၊ ထို ကာယဝိညတ်၏။ “ကာယကမ္မဒွါရ”န္တိ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ (ဒွါရကို ကံဖြင့် သတ်မှတ်၍ နာမည်တပ်ခြင်းသည်။) န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ ကာယကမ္မဉ္စ၊ သည်လည်း။ ဝစိဝိညတ္တိယကမ္ပိ၊ ဝစိဝိညတ်၌လည်း။ (ဝစိဒွါရ၌လည်း။) ပဝတ္တတိ၊ ၏။ တေန၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ကာယကံ၏ ဝစိဒွါရ၌ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) အဿ၊ ထို ကာယကံ၏။ “ကာယကမ္မ”န္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ နော န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်မဟုတ်သင့်သည်သာ။ [ကာယကမ္မဒွါရန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ သည်လည်းကောင်း။ ကာယကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ သည်လည်းကောင်း။ နော န ယုဇ္ဇတိ။ ဤသို့လည်း ထည့်၍ပေးနိုင်သည်။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ကာယကမ္မန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဝတ္တာနံ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပ။ နော န ယုဇ္ဇတိ၊ မသင့်မဟုတ် သင့်သနည်း။) ယေဘုယျေန၊ အားဖြင့်။ ဝုတ္တိတာယ စေဝ၊ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ တဗ္ဗဟုလ္လဝုတ္တိတာယ စ၊ ထို၌ များသောဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (နော န ယုဇ္ဇတိ။)

[ထို အကျဉ်းအဖြေကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကာယကမ္မမေဝ ဟိ” စသည်မိန့်။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယကမ္မမေဝ၊ သည်သာ။ ယေဘုယျေန၊ ပ။ ပဝတ္တတိ။ ဣတရာနိ။ ကာယကံမှ တစ်ပါးသော ဝစိကံ မနောက်တို့သည်။ (ကာယဝိညတ္တိယံ၊ ၌။ ယေဘုယျေန၊ ဖြင့်။) န (ပဝတ္တန္တိ)၊ မဖြစ်ကုန်။ ကာယကမ္မဿ၊ ၏။ ယေဘုယျေန၊ ဖြင့်။ တသ္မာ ပဝတ္တိတော၊ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ တဿာ၊ ထို ကာယ

န ယုဇ္ဇတိ-တိုင်အောင် ထိုအကျယ်ကိုသိပါ။ [ယေဘုယျနည်း၊ တဗ္ဗဟုလနည်းတို့၏ သဘောကိုနည်း၊ ၄၀-၌ ကြည့်ပါ။]

၁။ တသ္မာ ကာယ။ ပ။ သိန္နော။ ။ ကာယဝိညတ်ဟူသော ကာယဒွါရ၌ ပါဏာတိ ပါတ-စသော ဒုစရိုက် ၃-ပါးသာ အဖြစ်များ၏။ မုသာဝါဒ-စသော ဝစိဒုစရိုက်တို့ကား (တစ်ရံတစ်ခါမှသာ ဖြစ်သောကြောင့်) အဖြစ်မများချေ။ ထိုသို့ အဖြစ်များရာလိုက်၍ ယေဘုယျဝုတ္တိနည်းအားဖြင့် “ကာယကမ္မဒွါရ (ကာယကံ၏ ဖြစ်ရာဒွါရ)”ဟု နာမည်သာ လောကထုံးစံအတိုင်း

ဝိညတ်၏။ ကာယကမ္မဒါရဘာဝေါ၊ ကာယကမ္မဒွါရ၏ အဖြစ်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီး၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဗြာဟ္မဏ။ ပ။ ဝနာဒိနံ၊ ပုဏ္ဏားရွာ၊ သရက် ဥယျာဉ်၊ ကံကော်တော အစရှိသည်တို့၏။ ဗြာဟ္မဏဂါမာဒိဘာဝေါ၊ ဗြာဟ္မဏ ဂါမ-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ဗြာဟ္မဏဂါမ-အစရှိသောအမည်သည်။ သိဒ္ဓော ဝိယ၊ ပြီးသကဲ့သို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ ဒွါရဝ ဝတ္ထာနံ၊ ဒွါရကို တံဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းသည်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။

ပန၊ ကား။ (ဒွါရဖြင့် နာမည်တပ်ပုံမှတစ်ပါး ကံဖြင့် နာမည်တပ်ပုံကား။) ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ကာယဒွါရမ္ပိ ယေဝ၊ ခွံသာ။ ဗဟုလံ၊ များစွာ။ ပဝတ္တတိ။ အပွံ၊ အနည်းငယ်။ ပစီဒွါရေ ခွံ။ (ပဝတ္တတိ။) [မနောဒွါရဋ္ဌိကား ကယကံ၏ မဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့် မပြတော့။] ကာယဒွါရေ ခွံ။ ဗဟုလံ၊ များစွာ။ တသ္မာ ပဝတ္တိတော၊ ကြောင့်။ ဧတဿ၊ ဤ ကာယကံ၏။ ကာယကမ္မဘာဝေါ၊ ကာယကံ ၏ အဖြစ်သည်။ သိဒ္ဓေါ၊ ။ (ကိမိဝ။) ဝနစရက။ ပ။ ဂေါစရာနံ၊ တော၌ လှည့်လည်တတ်သော မုဆိုး၊ ထုလွှဲကုမာရိကာ ဟူသော ကျက်စားရာရှိသူ အစ ရှိသည်တို့၏။ ဝနစရကဒိဘာဝေါ၊ ဝနစရက-အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ဝနစရက-အစရှိသော အမည်သည်။ သိဒ္ဓေါဝိယ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝါ၊ ဖြင့်။ ကမ္မဝ ဝတ္ထာနမ္ပိ၊ ယုဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ဤကား အပြီးတည်း။ ကာယကမ္မဒွါရ ကထာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

ပြီးစီးရသည်။ ဤသို့ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ပြီးစီးရသောကြောင့် “ဒွါရဝ ဝတ္ထာနံ ယုဇ္ဇတိ- အဖြစ်များသောကံဖြင့် ဒွါရကို နာမည်သတ်မှတ်ခြင်းသည် လောက ယုတ္တိရှိပါသည်” ဟူလို။

၁။ ဗြာဟ္မဏ။ ပ။ ဝိယ။ ။ ပုဏ္ဏားများနေရာရွာ၌ အခြားလူမျိုးတွေ နည်းနည်းပါးပါး နေကြသော်လည်း များရာလိုက်၍ “ဗြာဟ္မဏဂါမ(ပုဏ္ဏားရွာ)” ဟု နာမည်တပ်ရခြင်း၊ သရက်အများ ပေါက်ရာ ဥယျာဉ်၌ အခြားသစ်ပင်အနည်းငယ်ရှိသော်လည်း “အမ္မဝန(သရက်ဥယျာဉ်)” ဟု အမည်တပ်ရခြင်း၊ ကံကော် (ဂန့်ဂေါ) ပင် အများပေါက်ရာ ဥယျာဉ်ကိုလည်း နာဂဝန(ကံကော်ဥယျာဉ်) ဟု နာမည်တပ်ရခြင်းမျိုး၌ ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် နာမည် ပြီးစီးရသကဲ့သို့တည်း။

၂။ ကာယကမ္မံ ပန။ ။ ဒွါရဖြင့် ကံကို နာမည်တပ်၍ သတ်မှတ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ကာယကမ္မံ ပန” စသည်မိန့်။ “ဝနော၊ တော၌+စရတိ၊ လှည့်လည် နေတတ်၏” ဟူသော ဝိဂြိဟ်အရ “ဝနစရက” အမည်ရသော မုဆိုးသည် ရွာ၌ လှည့်လည်ပါသေး၏။ သို့သော် တော၌ လှည့်လည်ခြင်းက များသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် “ဝနစရက” ဟု နာမည်တပ်ရသကဲ့သို့

ဝစီကမ္မဒွါရအဖွင့်

ပန၊ ကား။ (ကာယကမ္မဒွါရကထာမှတစ်ပါး ဝစီကမ္မဒွါရကထာကား။) ဝစီကမ္မဒွါရကထာယံ၊ ဌ။ ဝါစာ နာမ၊ ဝါစာ မည်သည်။ (ဝစီကမ္မဒွါရ ဝစီမည်သည်-ဟူလို။) စေတနာဝီရတိသဒ္ဓဝသေန၊ စေတနာဝါစာ၊ ဝီရတိဝါစာ၊ သဒ္ဓဝါစာတို့၏ အပြား အားဖြင့်။ တိဝီဓာ၊ ၃-ပါး အပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို ၃-ပါးသော ဝါစာတို့တွင်။ စတူဟိ။ ပ။ ဝိညုနန္တိ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (အာဂတာ၊ လာသော။) အယံ၊ ဤ ဝါစာသည်။ စေတနာဝါစာနာမ၊ စေတနာဝါစာ မည်၏။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ “စတူဟိ၊ ကုန်သော။ အင်္ဂေဟိ၊ တို့နှင့်။ သမန္နာဂတာ (သမန္နာဂတာ)၊ ပြည့်စုံ သော။ ဝါစာ၊ စကားသည်။ သုဘာသိတာ၊ ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော စကား သည်။ ဟောတိ၊ ဒုတ္တာသိတာ၊ မကောင်းသဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ နော ဟောတိ၊ မဟုတ်။ အနုပဇ္ဇာ စ၊ အပြစ်မရှိသည် လည်းကောင်း။ ဝိညုနန္တိ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ အနုပဇ္ဇာ စ၊ (အနုပဇ္ဇာ စ)၊ မစွပ်စွဲထိုက်သည်လည်း ကောင်း။ ဟောတိ။” [ယောဇနာ၌ “အနုပဇ္ဇာ” ဟု ရှိ၏။]... သဂါထာဝဂ္ဂ-ဝဂီ သသံယုတ်၊ သုဘာသိတ- သုတ်။

ယာ စတူဟိ။ ပ။ သမ္မာဝါစာတိ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ (အာဂတာ။) အယံ၊ သည်။ ဝီရတိဝါစာ နာမ၊ မည်၏။ [“စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ဝစီ ဒုစ္စရိတေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝါ၊ တို့မှ။ ယာ အာရတိ၊ အကြင် ဝေးစွာ မွေ့လျော်တတ်သော သဘော

လည်းကောင်း၊ အပျိုကြီးအိမ်၌ အလည်အပတ်များသော ရဟန်းကို “ထုလ္လကုမာရိကာဂေါစရ” ဟု ဆိုရသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပါဏာတိပါတ စသော အမှုသည် ကာယဒွါရ၌သာ အဖြစ်များ သောကြောင့် တဗ္ဗဟုလနည်းအားဖြင့် “ကာယကမ္မ (ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သောကံ)” ဟု နာမည်တပ်၍ မှတ်ခြင်းလည်း လောကယုတ္တိ ရှိသည်သာ။

၁။ စတူဟိ အင်္ဂေဟိ။ ။ ဝစီဒုစရိတ် ၄-ပါး၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော အဝိသုဏဝါစာ စသည်ကို အင်္ဂါ ၄-ပါးဟု ဆိုသည်။ ထို အဝိသုဏဝါစာ စသည်တို့၏ အရမှာ ထို သုဘာသိ တ-စကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာတည်း။ ထို့ကြောင့် “အယံ စေတနာဝါစာ နာမ” ဟု ဆိုသည်။ [ဒီကာအဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ကြည့်ပါ။] ၁၆

၂။ အနုပဇ္ဇာ။ ။ န+ဥပဝိဇ္ဇာဟု ပုဒ်ခွဲရသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဥပဝါဒကဲ့သို့ ဥပပုဗ္ဗ၊ ဝဒ-ဓာတ်၊ ဣ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဥပဝေဒ-သဒ္ဓါလည်း ဥပဝါဒအနက်ကို ဟောသော ကြောင့်လည်းကောင်း ကောင်းသည်ဟု ထင်၏။ [သို့သော် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ “အနုပဇ္ဇာ” ဟု ရှုလည်းရှိသည်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၅၅

သည်။ ဝါ၊ ရှောင်ကြဉ်တတ်သော သဘောသည်။ ယာ ဝိရတိ၊ အကြင် ကင်း၍
ဓမ္မလျော်တတ်သော သဘောသည်။ ဝါ၊ ရှောင်ကြဉ်တတ်သော သဘောသည်။
အတ္ထိ။ ပ။ အယံ၊ ဤ ဝါစာကို။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာဝါစာဟူ၍။ ဝုစ္စတိ”။ [အရတိ-
စသည်တို့၏ အနက်ကို လောကုတ္တရာကုသိုလ် ဝိရတိခန်း၌ ဖွင့်လတ္တံ့။] ဝါစာ။
ပ။ ဝစီဘောဒေါတိ၊ ဟူသော ဤပါဌ၌။ (အာဂတာ။) အယံ။ သည်။ သဒ္ဓါဝါစာ
နာမ၊ မည်၏။ [“ဝါစာ၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ ဂီရာ၊ မြွက်ဆိုအပ်သော
အသံသည်။ ဗျပ္ပထော၊ သိလိုသောသူ သိစေလိုသော သူတို့၏ အကြောင်းဖြစ်သော
ဝါကျသည်။ ဥဒီရဏံ၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ ယောသော၊ ကြွေးကြော်
အပ်သော အသံသည်။ ယောသကမ္ပံ၊ အမျိုးမျိုး ပြုအပ်သော ကြွေးကြော်သံသည်။
ဝါစာ၊ စကားဟူသော။ ဝစီဘောဒေါ၊ စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းသည်။ အတ္ထိ။
“ဝါစာ၊ ဂီရာ” စသော ပုဒ်တို့၏အနက်ကို ရူပကဏ္ဍ၌ ဖွင့်လတ္တံ့။]

တာသု၊ ထို ၃-ပါးသော ဝါစာတို့တွင်။ ဝစီ ကမ္မဒ္ဓါရန္တိ၊ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရဟူသော
အမည်သည်။ စေတနာယ၊ ၏။ နေဝ နာမံ၊ အမည်မဟုတ်။ ဝိရတိယာ၊ ၏။ န
နာမံ၊ အမည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ သဟ သဒ္ဓါ^၁၊ သဒ္ဓါ-ရုပ်နှင့်တကွဖြစ်
သော။ (အသံနှင့် တကွဖြစ်သော။) ကော တစ်ပါးသော။ ယာဝိညတ္ထိ၊ အကြင်
ဝိညတ်သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣဒံ၊ ဤဝိညတ်သည်။ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရံ နာမ၊ မည်၏။
ယံ၊ ယင်း သဒ္ဓါရုပ်နှင့် တကွ ဖြစ်သော ဝိညတ်ကို။ သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်တော်မူ ၍။
ကတမန္တံ။ ပ။ ဝစီဝိညတ္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [ဝစီဝိညတ္တိ၊ ဝစီ
ဝိညတ်ဟူသော။ တံ ရူပံ၊ ထိုရုပ်သည်။ ကတမံ၊ နည်း။ ကုသလစိတ္တဿ ဝါ၊
ကုသိုလ်စိတ်ရှိသူ၏ သော်လည်းကောင်း။ ပ။ အဗျာကတစိတ္တဿ ဝါ၊ ၏သော်
လည်းကောင်း။ ယာ ဝါစာ၊ အကြင် ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ ယာ ဂီရာ၊
အကြင် မြွက်ဆိုအပ်သော အသံသည်။ ပ။ ဝါစာ၊ စကားဟူသော။ ယော
ဝစီဘောဒေါ၊ အကြင် စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းသည်။ (အတ္ထိ။) အယံ၊ ဤစကားကို။
ဝါစာ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ တာယ ဝါစာယ၊ ထို ဝါစာဖြင့်။ ယာ ဝိညတ္တိ၊ အကြင်

၁။ သဟ သဒ္ဓါ ပန။ ။ စကားပြောလိုသောစိတ် ဖြစ်သောအခါ ထိုစိတ်ကြောင့် စိတ္တစ
သဒ္ဓါရုပ်ကလာပ်ဖြစ်၏။ ထို သဒ္ဓါရုပ်ကလာပ်၌ ဝိညတ် ဟူသော ဝိကာရလည်းပါ၏။ တို့ကြောင့်
“သဟသဒ္ဓါ ပန ကောဝိညတ္တိ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုဝိညတ်သည် သဒ္ဓါရုပ်နှင့် အတူဖြစ်သော်လည်း
စိတ္တာနုပရိဝတ္တိဓမ္မ ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ချုပ်လျှင် ချုပ်ရကား သဒ္ဓါရုပ် တည်သလောက်
မတည်နိုင်သည့်အတွက် စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ချက် မကြာဟု မှတ်ပါ။

အလိုကို သိစေခြင်းသည်။ ယာ ဝိညာပနာ၊ အကြင် အလိုကို သိစေခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ ယံ ဝိညာပိတတ္ထံ၊ အကြင် အလိုကို သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ် သည်။ (အတ္ထိ။)၊ ဝစီဝိညတ္ထိ၊ ဟူသော။ တံ ရုပ်၊ ထို ရုပ်သည်။ ဣံ၊ ဤ ရုပ်တည်း။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဣံ၊ ဤစကားကို။ ဝက္ခာမိ၊ ဆိုအံ့။ ဧတံ၊ ထိုစကားကို။ ဝက္ခာမိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိတက္ကယတော၊ ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ^၁ နာမ၊ ဝိတက္က ဝိပ္ပာရသဒ္ဓ-မည်သည်။ ဝါ၊ ဇိတ္တာတာလု-အစရှိသည်တို့၏ လှုပ်ရှားကြောင်း ဖြစ်သော ဝိတက်ကြောင့်ဖြစ်သော အသံမည်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဝိတက္က ဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ နာမ၊ ဝိတက်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံမည်သည်” ဟု ပေး၏။ ယောဇနာအတိုင်း ပေးခြင်းတည်း။] အယံ၊ ဤ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရ-သဒ္ဓကို။ န သောတဝိညေယျော၊ သောတဝိညာဉ်ဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်။ မနော ဝိညေယျော၊ မနောဝိညာဉ်ပြင်သာ သိအပ် သိနိုင်၏။ ဣတိ၊ သို့။ မဟာအဋ္ဌကထာ ယံ၊ ၌။ အာဂတော၊ လာ၏။ ပန၊ ထိုသို့ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ လာပါသော်လည်း။ အာဂမဋ္ဌကထာသု၊ သုတ္တန် အဋ္ဌကထာတို့၌။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓန္တိ၊ ကား။ ဝိတက္က ဝိပ္ပာရဝသေန၊ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သော။ ဝိလပန္တာနံ (ဝိပ္ပလ ပန္တာနံ)၊ ယောင်ယမ်း၍ ပြောဆိုကြကုန်သော။ သုတ္တပ္ပမတ္တာဒိနံ၊ အိပ်ပျော်နေသူ မေ့လျော့နေသူ အစရှိသူတို့၏။ သဒ္ဓိံ၊ အသံကို။ သုတွာတိ၊ ကား။ တံ၊ ထိုအသံကို။ သုတွာ၊ ကြား၍။ (အာဒိသတိ-၌ စပ်။) ယံ၊ အကြင် အကြောင်းအရာကို။

၁။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ။ ။ ဖရ-ဓာတ်သည် ဗျာပန စလန-အနက်ကို ယော၏။ ဤ၌ စလန-အနက်ကို ယူပါ။ ထို့ကြောင့် ငိုကာ၌ “ဇိတ္တာတာလုစလနာဒိကရဝိတက္ကသမုဋ္ဌိတသုခမသဒ္ဓံ” ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိသေသန+ဖရတိ စတေနတိ ဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကာစ+သော+ဝိပ္ပာရော ဓာတိ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရေန၊ ဇိတ္တာတာလု-စသည်တို့၏ လှုပ်ရှားခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဝိတက်ကြောင့်+ဥပ္ပဇ္ဇော+သဒ္ဓေါ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ၊ ဇိတ္တာတာလု-စသည်တို့၏ လှုပ်ရှားကြောင်း ဖြစ်သော ဝိတက်ကြောင့် အလွန်သိမ်မွေ့စွာဖြစ်သော (ပကတိနားဖြင့် မကြားနိုင်လောက်သော) အသံတည်း။

၂။ အာဂမဋ္ဌကထာသု။ ။ မဟာအဋ္ဌကထာဝါဒကို ပယ်လိုသောကြောင့် “အာဂမဋ္ဌကထာသု”စသည် မိန့်။ တိကအင်္ဂုတ္တရ၊ ဒုပဏ်၊ ဗြာဟ္မဏဝဂ်-ဒသမသုတ်အဋ္ဌကထာ စသည်၌ လာ၏။ “ဣတိ အာဒိသတိ”တိုင်အောင်ထိုအဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်ချည်းတည်း။ ဤသို့ ဆိုပြီးနောက် ဝတ္ထုတို့ကိုလည်း ထိုအဋ္ဌကထာ၌ ပြထား၏။ စူပါလေခံလော၊ ဤအာဂမအဋ္ဌကထာ စကားအရ “ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓသည် ပြောသူ၏အလိုကို သိနိုင်လောက်အောင် ဝိညာတ်နှင့်ထက္က ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ဝိညာတ်ပါသောကြောင့်ပင် ထိုသူ၏အလိုကို ကြားရသူက “ဝေမှီ တေ မနော”စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြနိုင်သည်”ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၅၇

ဝိတက္ကယတော၊ ကြံစည်သော။ တဿ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သောသဒ္ဓေါ၊ ထိုအသံသည်။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်ပြီ။ တဿ၊ ထို အကြောင်းအရာ၏။ ဝါ၊ နှင့်။ ဝသေန၊ စပ်သဖြင့်။ တော၊ သင်၏။ မနော၊ စိတ်သည်။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း ဖြစ်၏။ တော၊ ၏။ မင်္ဂော၊ သည်။ ဣတ္ထမ္ပိ၊ ဤအပြားအားဖြင့်လည်း ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ အာဒိသတိ၊ ညွှန်ပြ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝက္ခာ၊ ဆိုပြီး၍။ ဝတ္ထုနိပိ၊ ဝတ္ထုတို့ကိုလည်း။ ကထိတာနိ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီ။ ပဋ္ဌာနေပိ၊ ခြံလည်း။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ ပ။ ပစ္စယောတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတံ၊ လာ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာယ၊ ဝိညတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ထိနိက်ခြင်းနှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော၊ ဖြစ်သော။ အာသောတဝိညေယျော၊ သောတဝိညာဉ်ဖြင့် မသိအပ် မသိနိုင်သော။ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါနာမ၊ မည်သည်။ နတ္ထိ။

ပန၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝက္ခာမိ၊ ဆိုအံ့။ ဧတံ၊ ထိုစကားကို။ ဝက္ခာမိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ (သမုဋ္ဌာပေတိ-၌ စပ်။) ပထဝိဓာတု၊ ပထဝိဓာတ်-လည်းကောင်း။ ပ။ သြဇာ၊ အဆီအနှစ်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ ရူပါနိ၊ ရုပ်တို့ကို။ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။

ယောဇနာ။ ။ ယောဇနာ၌ကား ဖရဓာတ်၏ ဗျာပနအနက်ကို ယူ၍ “ဝိပ္ပရဏံ ဝိပုလပဝတ္ထနံ (ပြန့်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်း) ဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကဿ+ဝိပ္ပာရော ဝိတက္ကဝိပ္ပာရော၊ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရေန+ဥပ္ပန္နော+သဒ္ဓေါ ဝိတက္ကဝိပ္ပာရသဒ္ဓေါ-ဝိတက်၏ ပြန့်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အသံ”ဟု ဖွင့်လေ၏။ “စိတ္တာတာလုဇလနာဒိကရဝိတက္က”ဟူသော ဋီကာ အဖွင့်ဖြင့် ထိုယောဇနာကို စဉ်းစားပါ။ [နာမ်တရား ဖြစ်သော ဝိတက်သည် အပြင်သို့ ပြန့်၍မထွက်နိုင်။ ဈာန်စန်း၌ “ဝိတက္ကော ဝိပ္ပာရဝါ”ဟု ရှိရာ၌လည်း ဖရဓာတ်သည် ဇလန-အနက်ဟောပင်။]

၁။ ပဋ္ဌာနေပိ။ ။ “စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ သဒ္ဓါယတနံ”ဟု ပဋ္ဌာန်းအာရမ္မဏံပစ္စည်း၌ဟောတော်မူ၏။ ထို စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ သဒ္ဓါယတနံ-ပါ၌ဖြင့် ဝိတက္ကဝိပ္ပာရကြောင့် ဖြစ်သော အလွန်သိမ်မွေ့သော သဒ္ဓကို လည်းကောင်း၊ မသိမ်မွေ့သော အခြားသဒ္ဓကို လည်းကောင်း ဤသို့ သဒ္ဓအားလုံးကို သိမ်းကျုံးနိုင်၏။ ထိုသဒ္ဓဟူသမျှလည်း အာရမ္မဏပစ္စည်း တပ်သောကြောင့် သောတဝိညေယျ မဟုတ်သော သဒ္ဓဟူ၍ မရှိနိုင်ပါ-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် မဟာအဋ္ဌကထာ၏ “အယံ န သောတဝိညေယျော” ဟူသောစကားကို ပယ်လို၍ “တသ္မာ ဝိနာ။ ပ။ သဒ္ဓေါ နာမ နတ္ထိ”ဟု မိန့်သည်။ မူလဋီကာ၌ မဟာအဋ္ဌကထာ၏ အဘော်ကို “မဟာအဋ္ဌကထာယံပန။ ပ။ ဝုတ္တာသိယာ”ဟု ပြထားသေး၏။]

၂။ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာယ။ ။ “ဝိညတ္တိပစ္စယာ ယဋ္ဌနာ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ၊ ဝိညတ္တိ ဧဝ ဝါ”။ -ဋီကာ။ ပထမနည်းအလို “ဝိညတ်ကြောင့် မဟာဘုတ်တို့၏ ထိနိက်ခြင်းနှင့်”ဟု ပေးပါ။ ဒုတိယနည်းအလို “ဝိညတ္တိဧဝ+ယဋ္ဌနာ ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ”ဟု ပြ၍ “ထိနိက်ခြင်းဟူသော ဝိညတ်နှင့်”ဟု ပေးပါ။ ထိနိက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်သော မဟာဘုတ်တို့၏ ထူးခြားသော အမူအရာကိုပင် “ဝိညတ္တိယဋ္ဌနာ”ဟု ဆိုသည်။

တေသံ၊ ထို ရှစ်ပါးသော ရုပ်တို့၏။ အပ္ပန္နရေ၊ အတွင်း၌။ (ထို ရှစ်ပါးသော ရုပ်တို့တွင်-ဟူလို။) စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော။ ပထဝီဓာတု၊ သည်။ ဥပါဒိန္နကံ၊ ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော စတုဇ-ပထဝီဓာတ်ကို။ ဃဋ္ဌယမာနာဝ၊ ထိုခိုက် လျက်သာလျှင်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တေန ဓာတုသယံဋ္ဌနေန၊ ထို ဓာတ်တို့၏ ထိုခိုက်ခြင်း နှင့်။ သဟေဝ၊ တစ်ပြိုင်နက်သာလျှင်။ သဒ္ဓေါ၊ သဒ္ဓရုပ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အယံ၊ ဤ သဒ္ဓသည်။ စိတ္တသမုဋ္ဌာန-သဒ္ဓေါ နာမ၊ မည်၏။ အယံ၊ ဤ စိတ္တသမုဋ္ဌာန-သဒ္ဓသည်။ န ဝိညတ္တိ၊ ဝိညတ်မဟုတ်သေး။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ၊ သော။ တဿာ ပထဝီဓာတုယာ၊ ၏။ ဥပါဒိန္နကဃဋ္ဌနဿ၊ ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော စတုဇ-ပထဝီဓာတ်ကို ထိုခိုက်ခြင်း၏။ ပစ္စယဘူတော၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဧကော၊ တစ်မျိုးသော။ အာကာရဝိကာရော၊ ထူးခြားသော အမူအရာသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ အယံ၊ ဤ ထူးခြားသော အမူအရာသည်။ ဝစီဝိညတ္တိ နာမ၊ မည်၏။

ဣထော၊ ဤ အယံ ဝစီဝိညတ္တိ နာမ-ဟူသော စကားရပ်မှ။ ပရံ၊ ၌။ သာ။ ဝ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာတိ အာဒိ၊ သာ။ ပ။ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာ-အစရှိသော။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံ သော စကားရပ်ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် ကာယကမ္မဒွါယ ကထာ၌။ ဝုတ္တနယေနော၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတိဗ္ဗံ။ [ကာယကမ္မဒွါရကထာ၌ “အယံ ဝိညတ္တိနာမ” ဟူသော စကား၏ နောက်ဝယ် “သာ အဋ္ဌ ရူပါနိ ဝိယ”စသော စကားရှိ၏။ ထိုစကား မှစ၍ “ဧကံ ကာယိကကရဏံ”တိုင်အောင် “သဗ္ဗံ၊ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု ဆိုသည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဣဓာဝိ၊ ဤ ဝစီကမ္မဒွါရ-ကထာ၌လည်း။ တိဿ၊ တိဿ။ ပ။ မိတ္တ၊ မိတ္တ။ ဣတိ၊ သို့။ ပက္ခောသန္တဿ၊ ခေါ်သူ၏။ သဒ္ဓံ၊ အသံကို။ သုတွာ၊ ကြား၍။ ဝိညတ္တိ၊ ကို။ မနောဒွါရိကစိတ္တေန၊ ဖြင့်။ စိန္တေတွာ၊ ကြံ၍။ သေ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဣဒ္ဓိဒဉ္စ၊ ဤမည် ဤမည်သော အမှုကိုလည်း။ ကာရေတိ မညေ၊ ပြုစေလိုယောင်

၁။ ဥပါဒိန္နကံ ဃဋ္ဌယမာနာဝ။ ။ “ဥပါဒိန္န”ဟု ဆိုရာ၌ ကမ္မဇရုပ်သာရ၏။ “ဥပါဒိန္နက”ဟု ဆိုရာ၌ကား ထို ကမ္မဇရုပ်ပါရှိသော ခန္ဓာကိုယ်၌ရှိသမျှ ကမ္မဇ-စသော ရုပ် ၄-မျိုးလုံး ရ၏။ ထို ရုပ် ၄-မျိုးလုံးပင် အစဉ်အဆက် ဖြစ်၊ တည်၊ ပျက်လျက်ရှိရာ ပထဝီဓာတ် လွန်ကဲသော စိတ္တဇကလာပ် ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ (အိပ်ပျော်သောအခါ၌ကဲ့သို့ ငြိမ်ငြိမ်သက် သက် မဖြစ်ဘဲ) အတူပါလာသော ဝိကာရဝိညတ်၏ အစွမ်းကြောင့် ရှိရင်းရုပ်ကလာပ် ၄-မျိုးနှင့် (အဘူးအားဖြင့် ထို ၄-မျိုး၌ပါသော ပထဝီဓာတ်နှင့်)ပွတ်တိုက်လျက် ဖြစ်လေသည်။ ထိုသို့ ပွတ်တိုက်လျက် ဖြစ်သည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် မာဏှောသော တုတ်နှစ်ခု၏ အချင်းချင်း ထိခိုက် သောအခါ ဖြစ်လာသောအသံကဲ့သို့ သဒ္ဓရုပ်လည်း ပေါ်ထွက်လာသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ :-

၁၅၉

တကား။ ဣတိ ဇာနတ်။ စ၊ ဆက်။ ကာယဝိညတ္တိ ဝိယ၊ ကာယဝိညတ်သည်
ကဲ့သို့။ အယမ္ပိ၊ ဤ ဝစီဝိညတ်သည်လည်း။ တိရစ္ဆာနဂတာနမ္ပိ၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏
စိတ်၌သော်မှလည်း။ ပါကဋ္ဌာ၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း)
ဟိ၊ ချဲ့။ ဧဟိ၊ လာလော့။ ယံဟိ၊ သွားလော့။ ဣတိ၊ ဣသို့သော။ သန္တံ၊ အသံကို။
သုတွာ၊ ကြားရ၍။ တိရစ္ဆာနဂတာပိ၊ တိရစ္ဆာန် တို့သည်လည်း။ ဧသ၊ ဤ
ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဣဒံ နာမ၊ ဤမည်သော အမှုကို ကာရေတိ မညေ၊ ပြုစေလိုယောင်
တကား။ ဝါ၊ ပြုစေလို၏ ဟု ထင်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥ တွာ။ အာဂစ္ဆန္တိစေဝ၊
လာလည်းလာကုန်၏။ ဂစ္ဆန္တိစ၊ သွားလည်း သွားကုန်၏။

ပန၊ ဆက်။ တေ သမုဋ္ဌာနိကကာယံ။ ပ။ န စာလေတိတိ၊ ဟူသော။ အယံ
ဝါယော၊ ဤဝါရကို။ ဣဓ၊ ဤ ဝစီကမ္မဒ္ဓါရ-ကထာ၌။ န လတ္တတိ၊ မရအပ်။
[“စိတ္တသမုဋ္ဌာနိကေ ပန။ ပ။ စလတိနစလတိ”ဟူသော စကားကို ရည်ရွယ်၍
ဆိုသည်။ ထိုစကားမျိုး ဤ၌ မရနိုင်ပါ။-ဟူလို။] ပုရိမ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာယ၊
ရှေးစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော ပထဝီဓာတ်၏။ ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စံပိ၊ ထောက်ပံ့ခြင်းကိစ္စ
သည်လည်း။ နတ္ထိ။ ပန၊ ဆက်။ တသ္မိံ ဝစီဒ္ဓါရေ ဌ။ သိဒ္ဓါ၊ ထင်ရှားသော။ ယာ
စေတနာ၊ သည်။ အတ္ထိ။ ယာယ၊ အကြင် စေတနာဖြင့်။ မုသာ၊ မုသားကို။
ကထေတိ၊ ပြောဆို၏။ ပေသုညံ၊ ချောပစ် ကုန်းတိုက်ကြောင်း စကားကို။
ကထေတိ။ ဖရသံ၊ ကြမ်းတမ်းသော စကားကို။ ကထေတိ။ သမ္ပံ၊ ပြန်ဖျင်းသော
စကားကို။ ပလပတိ၊ ပြောဆို၏။ မုသာဝါဒါဒီဟိ၊ မုသာဝါဒ-အစရှိသည်တို့မှ။
ဝိရမတိ၊ ရှောင်ကြဉ်၏။ ဣဒံ၊ ဤ စေတနာသည်။ ဝစီကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။
ဣတော၊ ဣဒံ ဝစီကမ္မံ နာမ-ဟူသော ဤစကားရပ်မှ။ ပရံ၊ ၌။ သမ္ပံ၊ သော။
ကမ္မဝတ္ထာနဉ္စ၊ ကံကို ဒွါရဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။
ဒွါရဝတ္ထာနဉ္စ၊ ဒွါရကို ကံဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း။
ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် ကာယကမ္မဒ္ဓါရ-ကထာ၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတမ္ပံ။ ဣတိ၊
အပြီးတည်း။

ဝစီကမ္မဒ္ဓါရကထာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

၁။ ဥပတ္တမ္ဘနကိစ္စမ္ပိ နတ္ထိ။ ။ ပြောဆိုသောအခါ ပထမဆုံး စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော
ပထဝီဓာတ်လည်း အခြားပထဝီဓာတ်နှင့် အချင်းချင်း ထိခိုက်မိ၏။ ထို့ကြောင့် မထိခိုက်မီ
ထိခိုက်ဖို့ရန် ထောက်ပံ့နေဖွယ်ကိစ္စ မရှိတော့။ [မူလဋီကာဆရာကား မထိခိုက်မီ ထောက်ပံ့နေ
သော ပထဝီဓာတ် ရှိသေး၏ဟု ယူလိုဟန်တူ၏။ လို့ကြောင့် “ဥပတ္တမ္ဘန ကိစ္စံ နတ္ထိ အတ္ထိတိ
ဝိစာရေတွာ ဂဟေတမ္ပံ”ဟု မိန့်သည်။ ထိုစကားနှင့်စပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

မနောကမ္မဒွါရကထာအဖွင့်

ပန၊ ကား။ (ဝစီကမ္မဒွါရ-ကထာမှတစ်ပါး မနောကမ္မဒွါရ-ကထာ ကား။) မနောကမ္မဒွါရကထာယံ၊ ဌ။ (မနော၌ အပေါင်း အာဇာရ၊ အစိတ် အာဇေယံ အဖြစ်ဖြင့် စပ်။) ကာမာဝစရာဒီဝသေန၊ ကာမာဝစရ-အစရှိသည်တို့၏ အပြား အားဖြင့်။ (စတုဗ္ဗိဓော၌-သရူပက္ခာ ဝိသေသန-စပ်။) စတုဗ္ဗိဓော၊ သော။ မနော၊ စိတ် သည်။ မနော နာမ၊ မန-မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို ၄-ပါးသောစိတ်တို့တွင်။ ကာမာဝစရော၊ ကာမာဝစရစိတ်သည်။ စတုပညာသဝိဓော၊ ၅၄-ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ ပ။ လောကုတ္တရော၊ သည်။ အဋ္ဌဝိဓော၊ ၈-ပါး အပြားရှိသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။ သဗ္ဗောပိ၊ အလုံးစုံသောစိတ်သည်လည်း။ ဧကေန နဝတိ ဝိဓော၊ တစ်ခုယုတ်ကိုးဆယ် အပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထိုတစ်ခုယုတ်ကိုး ဆယ်သော စိတ်တို့တွင်။ အယံ နာမ မနော၊ ဤမည်သော စိတ်သည်။ မနောဒွါ ရံ၊ မနောဒွါရသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဣတိ၊ သို့။ န ဝတ္ထဗ္ဗော၊ မဆိုထိုက်။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ အယံ နာမ စေတနာ၊ ဤမည်သော စေတနာသည်။ ကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့။ န ဝတ္ထဗ္ဗာယထာ၊ မဆိုထိုက်သကဲ့သို့တည်း။ ဟိ၊ မှန်၏။ အန္တမသော၊ အားဖြင့်။ ပဉ္စဝိညာဏသမ္ပယုတ္တာပိ၊ ပဉ္စဝိညာဉ်နှင့် ယှဉ်သည်လည်းဖြစ်သော။ စေတနာ၊ ကို။ (တစ်နည်း) ပဉ္စဝိညာဏ သမ္ပယုတ္တာပိ စေတနာ၊ ပဉ္စဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာကိုသော်မှလည်း။ မဟာပကရဏေ၊ ပဋ္ဌာန်းကျမ်းကြီး၌။ ကမ္မတွေဝ၊ ကံဟူ၍ပင်။ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ၊ ညွှန်ပြတော်မူအပ်ပြီ။ [အန္တမ သော-စသော ဤဝါကျကား- စေတနာဟူသမျှ ကံမည်ကြောင်းကို ထောက်ခံသော ဒဋ္ဌိကရဏ အပိုဝါကျတည်း။ ဥပမာနဝါကျတွင်း၌

၁။ ယထာ ဟိ အယံ နာမ စေတနာ။ ။ ပဋ္ဌာန်း သဟဇာတကမ္မပစ္စည်း၌၊ စေတနာ ဟူသမျှကို (ဒွိပဉ္စဝိညာဉ်နှင့်ယှဉ်သော စေတနာပင် ဖြစ်စေကာမူ) ကမ္မပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့် ဟောတော် မူသကဲ့သို့၊ ထိုအတူ မန-ဟူသမျှကိုလည်း မနောဒွါရဟု ဆိုရသည်။ ဆက်ဦးအံ့-“အယံ နာမ စေတနာ”စသော စကားသည် ဥပမာနလည်း ဟုတ်၏။ ထိုမနောဒွါရရှိသော ဒွါရဝန္တတရားကို ပြသောစကားလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် မန-ဟူသမျှကို “မနောဒွါရ”ဟု ဆိုရာ၌ ထို မနနှင့် ယှဉ်သော စေတနာဟူသမျှကိုလည်း မနောက်ဟု ဆို၍ ထိုကံ၏ဖြစ်ကြောင်း (ထိုကံအား သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော) မနဟူသမျှကိုလည်း “မနောကမ္မဒွါရ”ဟု အပြန်အလှန် ခေါ်ဆိုရသည်ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ ဤစကားသည် အများသုံးဖြစ်သော အဘိဈာ အနဘိဈာ-စသော မနောက်၊ ထိုနှင့်ယှဉ်သော စိတ်-ဟူသော မနောကမ္မဒွါရကို ပြသောစကားမဟုတ်။ အများသုံးကိုကား “ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု နောက်၌ ဆိုလတ္တံ့။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၆၁

တိုက်ရိုက်ဝါဝင်သော ဝါကျမဟုတ်။] ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာ လျှင်။ အယံ နာမ
မနော၊ သည်။ မနောဒွါရံ။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ သို့ န ဝတ္တဗ္ဗော၊
မဆိုထိုက်။

“ဧတ္ထ၊ အယံ နာမ စေတနာ ကမ္မံ န ဟောတိတိ န ဝတ္တဗ္ဗာ-ဟူသော ဤ
စကားရပ်၌။ [“ဧတ္ထ မနောဒွါရမိကာရေ၊ ဤမနောဒွါရ အရာ၌”ဟု ယောနောဖွင့်၏။
စဉ်းစားပါလေ။] (ဌတွံ၊ တန့်ရပ်၍။ စောဒကော၊ စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အာဟ၊
ဆိုပြီ။ (ကိ၊ နည်း။) ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ ဤ ကံမည်သည်။ ကိ၊ အဘယ်ကို။
ကရောတိ၊ ပြုသနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။)
အာယူဟတိ၊ ပေါင်းစုမိအောင် ပြု၏။ အဘိသင်္ခရောတိ၊ ပြုစီမံ ၏။ ပိဏ္ဏံ၊
အပေါင်းကို။ ကရောတိ၊ ၏။ စေတောတိ၊ စေတော်၏။ တပေတိ၊ စီမံပြုလုပ်၏။
ပကပေတိ၊ စီမံပြုလုပ်၏။ (ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။) ဧဝံ သန္တေ၊ ဣသို့
ဖြစ်လတ်သော်။ (ကမ္မစေတနာက အာယူဟန အဘိသင်္ခရဏ-စသည်ကို
ပြုလတ်သော်။) ပဉ္စဝိညာဏစေတနာ၊ ဒွိပဉ္စဝိညာဉ်၌ယှဉ်သော စေတနာသည်။ ကိ၊
ကို။ အာယူဟတိ၊ ပေါင်းစုမိအောင် ပြုသနည်း။ အဘိသင်္ခရောတိ၊ နည်း။ ပိဏ္ဏံ၊
ကို။ ကရောတိ၊ နည်း။ စေတောတိ၊ နည်း။ ကပေတိ၊ နည်း။ ပကပေတိ၊ နည်း။
ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ [စေတနာတို့တွင် ပဉ္စဝိညာဏ-စေတနာသည် သတ္တိ
အညံ့ဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် ထိုစေတနာကို မေးသည်။] (ပဉ္စဝိညာဏစေတနာ၊
သည်။) သဟဇာတဓမ္မေ၊ တကွဖြစ်သော ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့ကို။ အာယူ
ဟတိ၊ ၏။ ပ။ ပကပေတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ သာပိ၊ ထို ပဉ္စဝိညာဏစေတနာ
သော်မှလည်း။ သဟဇာတေ၊ တကွဖြစ်ကုန်သော။ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓေ၊ ဖဿ-စသော
သမ္ပယုတ်တရား အစုတို့ကို။ အာယူဟတိ၊ ၏။ ပ။ ပကပေတိ၊ ဣတိ၊ ဤကား
အဖြေတည်း။ [သဟဇာတ-အရ ရုပ်နာမ် ၂မျိုးလုံးနှင့် ဆိုင်ရကား ရုပ်သဟဇာတ
ကို တားမြစ်လို၍ “သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓေ”ဟု မိန့်သည်။

၁။ အာယူဟတိ။ “အာပုဗ္ဗ+ဥဟ-တု”ဟု ကြံကြ၏။ ဥဟ-တုက အားထုတ်
ခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ ပိဏ္ဏကရဏ- အနက်ကိုလည်း
ဟောသည်။ အနေကတ္တတ္တာ ဓာတုနံဥဟနံ ရာသီကရဏံတိ။ -သစ္စဝိဘင်း အနုဋီကာ။ [ကိပိဏ္ဏံ
ကရောတိတိ အာယူဟနတ္ထဝသေန ပုစ္ဆတိ။-ဋီကာ။ ဤဋီကာစကားအရ “အာယူဟတိနှင့် ပိဏ္ဏံ
ကရောတိသည် အနက် အဓိပ္ပာယ်တူ၏”ဟု မှတ်ပါ။ ကြွင်းသော မှတ်ဖွယ်ကို ဋီကာအဓိပ္ပာယ်၌
ပြထားပြီ။]

၂၀။ တံစနည်း။ ဣမိနာ ဝါရေန၊ ဤဝါရဖြင့်။ (“ဣမိနာ ဝါရေန”ဟု မူကွဲ ရှိ၏။ မနဟူသမျှကို မနောဒွါရဟု ဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဤဝါဒဖြင့်။) ကိံ၊ အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ ဟိ၊ မှန်။ သဗ္ဗသင်္ဂါဟကဝသေန၊ အလုံးစုံသော မနကို သိမ်းယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧတံ၊ ဤ အံယံ နာမ မနော မနောဒွါရံ န ဟောတိတိ န ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဟူသော စကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ မနောကမ္မဒွါရ အရာ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စကားတည်း။ တေဘူမကကုသလာ ကုသလော၊ ဘုံ ၃-ပါး၌ဖြစ်သော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဟူသော။ ကေနတိံသဝိဓော၊ တစ်ခုယုတ်သုံးဆယ် အပြားရှိသော။ မနော၊ စိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ တသ္မိံ မနောဒွါရေ ခွံ။ သိဒ္ဓါ၊ ထင်ရှားသော။ ယာ စေတနာ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) ယာယ၊ အကြင် စေတနာဖြင့်။ အဘိဇ္ဈာ။ ပ။ ဒဿနာနိစေတ၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒဿန တို့ကိုလည်းကောင်း။ အနဘိဇ္ဈာ။ ပ။ ဒဿနာနိ စ၊ အနဘိဇ္ဈာ၊ အဗျာပါဒ၊ သမ္မာဒဿနတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။ ဣဒံ၊ ဤ စေတနာသည်။ မနောကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။ (ဣတိ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ သိန္နိဋ္ဌာနံ၊ တည်း။) ဣတော၊ ဣဒံ မနောကမ္မံ နာမ-ဟူသော စကားရပ်မှ။ ပရံ၊ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ မနောကမ္မဒွါရကထာ နိဋ္ဌိတာ။ ဣမံနိ၊ သည်တို့ကား။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မာဒွါရာနိ နာမ၊ ကမ္မဒွါရတို့ မည်၏။

ကမ္မကထာအဖွင့်

ဣဒါနိ၊ ၃-ပါးသော ကမ္မဒွါရတို့ကို အကျယ်ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌။ (ဝိတ္ထာရ ကထာ ဟောတိ-၌ စပ်။) တိဏိ၊ ကုန်သော ယာနိကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ ထပေတွာ၊

၂။ ကိံ ဝါ၊ ပ။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ။ ။ စိတ်အားလုံးကို မနောကမ္မဒွါရဟု ဆို ကြောင်းဖြစ်သော ဝါဒကို ပယ်၍ တေဘူမကကုသလာကုသလ-မနကို မနောဒွါရဟု တစ်နည်း ပြလိုသောကြောင့်။ “ကိံ ဝါ”အစရှိသောပါဠိကို မိန့်။ ဤနည်း၌ တေဘူမက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို မနောကမ္မဒွါရဟု ဆိုခြင်းသည် အဘိဇ္ဈာ စသော အကုသိုလ်မနောကံ၊ အနဘိဇ္ဈာ စသော ကုသိုလ်မနောကံတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ရိုးရာ ထုံးစံကျ၏။ ထို့ကြောင့် “ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု မိန့်သည်။ [တေဘူမက ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကိုသာ ယူ၍ လောကုတ္တရာမဂ် ကုသိုလ်ကို မယူခြင်းမှာ ထိုမဂ်ကုသိုလ်က ကမ္မက္ခယကရ=ကံကို ကုန်ခန်း ဆောင် (အကျိုးမပေးနိုင်အောင်) ပြုတတ်သော တရားဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ ကံ၏ အဖော် သဟဲဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာတဏှာကို မဂ်ကသတ်လိုက်လျှင် ကံလည်း အကျိုးမပေးနိုင်သောကြောင့် ကံကို ကုန်ခန်းဆောင် ပြုရာရောက်သည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၆၃

ချန်ထားခဲ့၍။ (မာတိကာတုန်းက အစအဆုံးဖြစ်သော်လည်း အကျယ်မချဲ့သေးဘဲ ချန်ထားခဲ့၍။) ဣမာနိ ကမ္မဒွါရာနိ၊ ဤ ကမ္မဒွါရတို့ကို။ (မယာ၊ သည်။) ဒဿိတာနိ၊ အကျယ် ပြအပ်ကုန်ပြီ။ တာနိ၊ ထို ၃-ပါးသော ကံတို့ကို။ အာဒိ ကတွာ၊ အစပြု၍။ အဝသေသဿ၊ ကြွင်းသော။ ဒွါရကထာယ၊ ၏။ မာတိကာထပနဿ၊ မာတိကာကို ထားကြောင်းဖြစ်သော စကားရပ်၏။ ဝိတ္တာရကထာ၊ အကျယ်ဖြစ်သော စကားသည်။ ဟောတိ၊ ပြစ်၏။ (ဖြစ်တော့လတ္တံ့။) ဟိ၊ ချဲ့။ ကမ္မာနိ၊ တို့သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံလည်းကောင်း။ မ။ မနောကမ္မံလည်းကောင်း။ ဣထိ၊ သို့။ တီဏိ၊ ၃-ပါးတို့တည်း။ ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး။ စေဒကပက္ခ တို့ကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ ဤကံမည်သည်။ ကိံ၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ (ဧတံ ကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။) စေတနာ စေဝ၊ စေတနာ လည်းကောင်း။ ဧကစ္စေ၊ အချို့ကုန်သော။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကာ၊ စေတနာနှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာစ၊ တရားတို့လည်းကောင်းတည်း။ [စေတနာ သမ္ပယုတ် တရားအားလုံးကို ကံ-ဟု မခေါ်ရ။ နောက်၌ လာမည့် ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင်တရား၊ အဘိဇ္ဈာ-စသော၊ အနဘိဇ္ဈာ-စသော စေတနာသမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုသာ ကံ-ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် “ဧကစ္စေ”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။]

တတ္ထ၊ ထိုစေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့တွင်။ စေတနာယ၊ ၏။ ကမ္မဘာဝေ၊ ကံမည်သည်၏အဖြစ်၌။ ဣမာနိ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့တို့ကား။ သုတ္တာနိ၊ သက်သေခံ သုတ်တို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့၊ အဟံ၊ ငါသည်။ “စေတနံ၊ စေတနာကို။ ကမ္မံ၊ ကံဟူ၍။ ဝဒါမိ၊ ဟောတော်မူ၏။ “စေတယိတွာ၊ ပုရိမ စေတ နာဖြင့် စေ့ဆော်ပြီး၍။ ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ၊

၁။ စေတနာဟံ။ ပ။ ကမ္မံ။ ။ စေတနာ၏ ဝစနတ္ထ-စသည်ကို စေတနာ စေတ သိက်၌ ပြလတ္တံ့။ ထိုစေတနာသည်ပင် “ကရိယတိ စေတနာတိ ကမ္မံ”နှင့်အညီ ထိုထို ကိုယ် မှု နှုတ်မှု စိတ်မှုကို ပြုကြောင်းဖြစ်သောကြောင့်ကမ္မလည်း မည်၏။ မှန်၏။ စေတနာသည် ထိုထို ကိုယ်မှုစသည်ကိုပြုရာ၌ အခြား စေတသိက်များထက် ၂-ဆလောက် ဗျာပါရရှိ၏။ ထိုသို့ ဗျာပါရ အားကြီးသောကြောင့်ပင် စေတနာကို ကမ္မ(အမှုသည်၊ လက်သည်)ဟု အသိအမှတ် ပြုရသည်။

၂။ စေတယိတွာ ကမ္မံ ကရောတိ။ ။ ရှေ့၌ စေတနာနှင့် ကမ္မကို အရတူထား ၍ “စေတနံကမ္မံ ဝဒါမိ”ဟု မိန့်တော်မူပြီးလျှင် ဤ၌ “စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်ပြီး၍ ကာယ- စသည်ဖြင့် ကံကိုပြု၏”ဟု မိန့်တော်မူပြန်၏။ ဤစကား၌ စေတယိတွာ-ဟူသော ပုစ္ဆ-ကာလ ကြိယာ-အရ စေတနာကိုရ၍ “ကမ္မံ ကရောတိ”ဟူသော အပရကာလကြိယာအရ ပြုအပ်သော ကံကို ရသောကြောင့် စေတနာနှင့် ကံသည် ကာလချင်း မဘူရကား အဘယ်သို့ မှတ်ရပါမည် နည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

၁၆၄

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

ဝစီဒွါရဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ မနံသာ၊ မနောဒွါရဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ကမ္မံ။ သန္နိဋ္ဌာန-ကံကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ -[ဆက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ နိဗ္ဗေဓိက-သုတ်။]

ဟိ၊ မှန်၏။ အာနန္တံ။ ကာယေဝါ၊ ကာယဝိညတ်ဟူသော ကာယဒွါရသည် မူလည်း။ သတိ၊ ထင်ရှားရှိလတ်သော်။ (မချုပ်စေအပ်သေးသည့်အတွက် ရှိလတ်သော်။) ကာယသဗ္ဗေတနာဟေတု၊ ကာယသဗ္ဗေတနာ ဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ (ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာဟူသောအကြောင်းကြောင့်။) အဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိသန္တာန်၌။ သုခံ၊ သုခသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကောင်းသော ဣဋ္ဌအကျိုးသည်လည်းကောင်း။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခသည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ မကောင်းသော အနိဋ္ဌအကျိုးသည်လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ အာနန္တံ၊ ဝါစာယ ဝါ၊ ဝစီဝိညတ်ဟူသော ဝစီဒွါရသည်မူလည်း။ သတိ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အာနန္တံ၊ မနောဝါ၊ မနောဒွါရသည်မူလည်း။ သတိ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ -[နိဒါနသံယုတ်၊ ဒသဗလဝဂ်၊ ဘူမိဇ-သုတ်။]

အဖြေကား။ ။ “စေတယိတွာ”အရ ရှေ့ဖြစ်သော စေတနာ ရ၍ “ကမ္မံ”အရ ဆုံးဖြတ်ချက် ချကြောင်း ကံရ၏။ ဥပမာ-ရှေ့အဖို့၌ သူ့အသက် သတ်ဖို့ရန် လှုံ့ဆော်သော ပုဗ္ဗစေတနာ ဖြစ်ပြီး၍ နောက်အဖို့၌ သတ်မှုကိစ္စ (သတ်ခြင်းဟူသော ကာယကံ)ဖြစ်၏။ ထိုသတ်မှုကိစ္စလည်း စေတနာ ရှေ့သွားရှိသောကြောင့် စေတနာသဘော ရှိသည်သာဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ရှေ့ စေတနာနှင့် နောက် စေတနာသာ ကွဲပြား၍ တရားကိုယ်သဘောမှာ စေတနာချည်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် “စေတနံ ကမ္မံ ဝဒါမိ= စေတနာကို ကံဟု ဟောတော်မူသည်။”ဟု မိန့်တော်မူပါသည်။ [မူလဋီကာ၌ ပထမနည်း အဓိပ္ပာယ်တည်း၊ နောက်တစ်နည်းကို ဋီကာနိဿယ၌ ရှုပါ။]

၁။ ကာယေ ဝါ ဟိ သတိ။ ။ သတိကို “ဓရမာနေ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ အသဓာတ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ခြင်းပင်တည်း။ “အနိရောဓိတေ ဝါ” ဟု တစ်နည်း ဖွင့်ပြန်၏။ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် မပယ်အပ်သေးသောကြောင့် “သတိ-ထင်ရှားရှိသည်”ဟုလို။ ကာယဝိညတ် စသည်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စိတ်အား ကိလေသာသည် ပကတူပနိဿယဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သဟဇာတ-စသော အားဖြင့် ဖြစ်စေ ကျေးဇူးပြုနေ၏။ ထို ကိလေသာကို မပယ်ရသေးခြင်းကို အကျိုးကာယပေါ်တင်စား၍ “ကာယေ သတိ-ကာယဝိညတ် မချုပ်စေအပ်သေးပဲ ထင်ရှားရှိနေသေးလျှင်”ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [တို့ ကာယဝိညတ်ကို ချုပ်စေပြီးသော ရဟန္တာ၌ကား သုခ ဒုက္ခ အကျိုးပေးမည့် ကာယသဗ္ဗေတနာ မဖြစ်တော့။]

၂။ ကာယသဗ္ဗေတနာဟေတု။ ။ [ကာယသမုဋ္ဌာပိကာ စေတနာ ကာယသဗ္ဗေတနာ။ -ဋီကာ။] ကာယသဗ္ဗေတနာကြောင့် သုခ ဒုက္ခအကျိုးဖြစ်လျှင် ထိုကာယသဗ္ဗေတနာသည် သုခ ဒုက္ခ (ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုး) ဖြစ်စေတက်သော အကြောင်းကံဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား၏။ ထို့ကြောင့် “ကာယေ ဝါ ဟိ” စသော ပါဠိတော်ကို စေတနာ၏ ကံအဖြစ်ကိုပြသော သာဓက-ဟု သိရသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၆၅

ဘိက္ခုဝေ၊ တို့။ တိဝိဓာ၊ သော။ (ပါဏာတိပါတ-စသော အားဖြင့် ၃-ပါး အပြားရှိသော။) ကာယသဇ္ဇေတနာ၊ ကာယသဇ္ဇေတနာသည်။ (ကာယဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည်။) အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ (ဟုတွာ။) ဒုက္ခုဒြယ် (ဒုက္ခန္ဓယံ)၊ ဒုက္ခကို တိုးပွားစေတတ်သည်။ ဒုက္ခဝိပါကံ၊ ဒုက္ခအကျိုးရှိသည်။ ဝါ၊ မကောင်းသော အနိစ္စ အကျိုးရှိသည်။ (ဟောတိ။) ဘိက္ခုဝေ၊ တို့။ စတုဗ္ဗိဓာ၊ သော။ (မုသာဝါဒ-စသောအားဖြင့် ၄-ပါး အပြားရှိသော။) ဝစီသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ဝါ၊ ဝစီဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည်။ ပ။ ဘိက္ခုဝေ၊ တို့။ တိဝိဓာ၊ သော။ (အဘိဇ္ဈာ စသောအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိသော။) မနောသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ (မနောဒွါရကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာသည်။) ပ။ ဒုက္ခဝိပါကံ၊ ဟောတိ။ ဘိက္ခုဝေ၊ တို့။ တိဝိဓာ၊ သော။ (ပါဏာတိပါတဝိရတိ စသောအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိသော။) ကာယသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ (ဟုတွာ။) သုခုဒြယ် (သုခန္ဓယံ)၊ သုခကို တိုးပွားစေတတ်သည်။ သုခဝိပါကံ။ သုခအကျိုးရှိသည်။ ဝါ၊ ကောင်းသော ဣဒ္ဓအကျိုးရှိသည်။ ဟောတိ။ ဘိက္ခုဝေ။ စတုဗ္ဗိဓာ၊ သော။ (မုသာဝါဒဝိရတိ စသောအားဖြင့် ၄-ပါးအပြားရှိသော။) ဝစီသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ပ။ ဘိက္ခုဝေ။ တိဝိဓာ၊ သော။ (အနဘိဇ္ဈာ စသောအားဖြင့် ၃-ပါးအပြားရှိသော။) မနောသဇ္ဇေတနာ၊ သည်။ ပ။ သုခဝိပါကံ ဟောတိ။ -[ကထာဝတ္ထု၊ အဋ္ဌမဝဂ်၊ ရူပကမ္မန္တိကထာ။]

အာနန္ဒ၊ အာနန္ဒာ။ သမိဒ္ဓိ၊ သမိဒ္ဓိ မည်သော။ အယံ မောဃပုရိသော၊ ဤအချည်းနှီး ယောက်ျားသည်။ ပေါဋ္ဌလိပုတဿ၊ ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ မည်သော။

၁။ ဒုက္ခုဒြယ် ဒုက္ခန္ဓယံ။ “ဒုက္ခ+ဥဒယ”မှ ဒကို ခြေဖြင့် “ဒုက္ခုဒြယ်”ကို ပါဠိမှန် ဟု ရှေးနိဿယ၌ ဆုံးဖြတ်၏။ “ဒုက္ခိန္ဒြယ်၊ ဒုက္ခုန္ဒြယ်”ဟူသော ပါဠိများကို ပါဠိပျက် ဟု ဆို၏။ သို့သော် ဥပုဗ္ဗ၊ အယ (ဣ) ဓာတ်သည် “တိုးပွားသောဥစ္စာတိုးပွားခြင်း”ဟူသော အနက်ကိုသာ ဟော၏။ “တိုးပွားစေ”ဟူသော သကာရိတအနက်ကို မဟောနိုင်။ “ဥန္ဓယံ”ကား “ဥဒိ-ပသဝနေ (တိုးပွားခြင်း)”ဟူသော ဓာတ်နောင် ကာရိတ်ဏယပစ္စည်း၊ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍ ပြီး၏။ “ဒုက္ခ+ဥန္ဓယံ-ဒုက္ခကို+တိုးပွားစေနိုင်သော”ဟုလည်း အနက်ထွက်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဒုက္ခန္ဓယံ”သာ ပါဠိမှန်ဟု ထင်၏။ [“ဒုက္ခုန္ဒြယ်”မှလည်း ဒုက္ခန္ဓယံမှ ပျက်လာဟန်တူ၏။ “သုခုဒြယာနိတိ သုခပလာနိ”ဟူသော အခြားနေရာ၌လည်း “သုခုန္ဓယာနိ”ဟုပင် ရှိသင့်မည် ထင်သည်။]

ပရိစ္ဆာဏေသ၊ ပရိတ္တိဇ်အား။ (ဗျာကရေယျ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ပုဋ္ဌော-စပ်။) “စေ၊ သို့။ (ပါဠိတော်၌ ပြခဲ့ သည့်အတိုင်း။) ပုဋ္ဌော၊ မေးအပ်သည်။ (သမာနော။) “စေ၊ သို့။ သစေ ဗျာကရေယျ၊ အကယ်၍ ဖြေဆိုနိုင်အံ့။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ ဖြေဆိုရာသနည်း။) အာရုဿော ပေါဋ္ဌလိ ပုတ္တ၊ ငါ့ရှင် ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ။ သဗ္ဗေတနိယံ၊ သဗ္ဗေတနာ သဘောရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ကာယေန၊ ကာယဒွါယဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ မနဿ၊ မနောဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း။ သုခဝေဒနိယံ၊ သုခဝေဒနာရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ကတ္တာ၊ ပြုပြီး၍။ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သုခံ၊ သုခဝေဒနာကို။ ဝေဒယတိ၊ ခံစားရ၏။ ပ။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ကတ္တာ၊ သော၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဒုက္ခမသုခံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို။ ဝေဒယတိ၊ ၏။ ဣတိ စေ၊ သို့။ အာနန္တ၊ အာနန္တာ။ ဗျာကရမာနော၊ ဖြေဆိုလတ်သော်။ ဝါ၊ သော။ သမိဒ္ဓိ၊ မည်သော။ မောယပုရိသော၊ သည်။ ပေါဋ္ဌလိပုတ္တဿ၊ မည်သော။ ပရိစ္ဆာဏေသ၊ အား။ သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ဗျာကရမာနော၊ ဖြေဆိုသည်။ (ဟုတ္တာ။) ဗျာကရေယျ၊ ဖြေဆိုသူမည်ရာ၏။ ဣတိ ဣမာနိ၊ ဤသည်တို့ကား။ တာဝ၊ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့၏ ကံအဖြစ်မှ ရှေးဦးစွာ။ စေတနာယ၊ ၏။ ကမ္မဘာဝေ၊ ကံမည်သည်၏ အဖြစ်၌။ သုတ္တာနိ၊ သက်သေခံဖြစ်သော ပါဠိတော်တို့တည်း။

၁။ စေ ပုဋ္ဌော။ ။ [ဓာအုပ်များ၌ “ပါဋ္ဌလိပုတ္တဿ”ဟု ရှိ၏။ ဥပရိပဏ်၊ မဟာဝိဘင်္ဂ သုတ်ရင်း၌ “ပါဋ္ဌလိပုတ္တဿ”ဟု ရှိ၏။] ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ပရိတ္တိကံသည့် အရှင်သမိဒ္ဓိအား “သဗ္ဗေတနိကံအာရုဿော သမိဒ္ဓိကမ္မံ ကတ္တာ ကာယေန ဝါစာယ မနဿ ကိ သော ဝေဒယတိတိ”ဟု မေးသည်။ ထိုသို့မေးသောအခါ အရှင်သမိဒ္ဓိသည် “သဗ္ဗေတနိကံ အာရုဿော ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ကမ္မံ ကတ္တာ ကာယေန ဝါစာယ မနဿ ဒုက္ခ သော ဝေဒယတိတိ-ငါ့ရှင် ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ... သဗ္ဗေတနာသဘောရှိသော ကံ ကို ကာယဒွါရဖြင့်လည်းကောင်း၊ ဝစိဒွါရဖြင့် လည်းကောင်း၊ မနောဒွါရဖြင့် လည်းကောင်း ပြုပြီး၍ ထိုသူသည် ဒုက္ခကို ခံစားရ၏”ဟု ဖြေ၏။ ထို အဖြေ၌ သုခဝေဒနာကို ခံစားရပုံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို ခံစားရပုံများ မပါဘဲ ဖြေသောကြောင့် “မောယပုရိသ”ဟု ဘုရားရှင်၏ အကဲ့ရဲ့ကို ခံတော်မူရသည်။

၂။ စေ ဗျာကရေယျ။ ။ သဗ္ဗေတနိယံ အာရုဿော ပေါဋ္ဌလိပုတ္တ ကမ္မံ ကတ္တာ ကာယေန ဝါစာယ မနဿ သုခဝေဒနိယံ သုခံ သော ဝေဒယတိ-သဗ္ဗေတနိယံ သုခဝေဒနိယကံကို ပြုလျှင် ထိုသူသည် သုခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ပ။ ဒုက္ခဝေဒနိယကံကို ပြုလျှင် ထိုသူသည် ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနိယ-ကံကို ပြုလျှင် ထိုသူသည် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ ဤသို့ ခွဲခြား၍ဖြေမှ မှန်မှန်ကန်ကန် ဖြေရာရောက်သည်။ [သဗ္ဗေတနိယကို “သဗ္ဗေတနာသဘာဝဝန္တံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် အဿတ္တိအနက်၌ ဣကပစ္စည်းသက်၍ ကကို ယပြုသောပုဒ်ဟု သိရသည်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၆၇

ပန၊ ကား။ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့၏။ ကမ္မဘာဝေါ၊ ကံမည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ကမ္မစတုက္ကေန၊ ကမ္မစတုက္ကဖြင့်။ ဒီပိတော၊ ရှေးဆရာတို့ ပြအပ်ပြီ။ ဟိ၊ 'ချေ။ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ။ ပ။ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ (သုတ္တံ)၊ ဤပါဠိကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ယာနိ၊ ကမ္မာနိ၊ တို့ကို။ မယာ၊ သည်။ သယံ၊ ကိုယ်တော်တိုင်။ အဘိညာ၊ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့် သိ၍။ သစ္စိကဟွာ၊ မျက်မှောက်ပြု၍။ ပဝေဒိတာနိ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ (ထာနိကမ္မာနိ။) ဣမာနိ စတ္တာရိ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့သော ၄-ပါးတို့တည်း။ ကတမာနိ စတ္တာရိ၊ အဘယ် ၄-ပါးတို့နည်း။ ဘိက္ခဝေ။ ကဏှံ၊ မည်းညစ်သော။ ကဏှဝိပါကံ၊ မည်းညစ်သော အကျိုးရှိသော။ ကမ္မံ၊ ကံသည်။ အတ္တိ၊ ဘိက္ခဝေ။ သုက္ကံ၊ ဖြူစင်သော။ သုက္ကဝိပါကံ၊ ဖြူစင်သော အကျိုးရှိသော။ ကမ္မံ အတ္တိ၊ ဘိက္ခဝေ။ ကဏှသုက္ကံ၊ မည်းညစ် ဖြူစင်ရောသော။ ကဏှသုက္ကဝိပါကံ၊ မည်းညစ်ဖြူစင်ရောသော အကျိုးရှိသော။ ကမ္မံ အတ္တိ၊ ဘိက္ခဝေ။ အကဏှအသုက္ကံ၊ မည်းညစ်သည်လည်းမဟုတ် ဖြူစင်သည်လည်း မဟုတ်သော။ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ၊ မည်းညစ်သည်လည်း မဟုတ် ဖြူစင်သည်လည်းမဟုတ် အကျိုးရှိသော။ "ကမ္မံ၊ ကံသည်။ (သမာနံ၊ ဖြစ်ပါလျက်။) ကမ္မက္ခယာယ၊ ကံ၏ ကုန်ခြင်းငှာ။ သံဝတ္တတိ၊ ဖြစ်သော။ ကမ္မံ၊ အတ္တိ၊ ဘိက္ခဝေ အကဏှအသုက္ကံ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ။ ကမ္မံ၊ သည်။ (သမာနံ။) ကမ္မက္ခယာယ၊ ငှာ။ သံဝတ္တတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကတမံ စ၊ အဘယ်နည်း။ သတိသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂီ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဥပေက္ခာသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂီ၊ လည်းကောင်း။ (ဣတိ၊ သို့။) သတ္တံ၊ ကုန်သော။ ယဒိဒံ (ယေ ဣမေ) ဗောဇ္ဈင်္ဂီ၊ အကြင် ဗောဇ္ဈင်တို့သည်။ (သန္တိ)ဘိက္ခဝေ။ ဣဒံ၊ ဤဗောဇ္ဈင် ၇-ပါးတို့။ အကဏှအသုက္ကံ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ" ကမ္မံ (သမာနံ) ကမ္မက္ခယာယ။ သံဝတ္တတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တတိ၊ ဆိုအပ်၏။

[ဗောဇ္ဈင်္ဂီသုတ်မှတစ်ပါး မဂ္ဂင်္ဂသုတ်ဝယ် လိုရင်းပါဠိကို ပြလို၍ "ကတမဉ္ဇ" စသည်မိန့်။]

၁။ ကမ္မံ ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ။ ။ အချို့စာအုပ်၌ "ကမ္မံ"မပါ။ "ကမ္မက္ခယာယ သံဝတ္တတိ"ဟူသာ ရှိ၏။ နိဿယ၌ "ကမ္မံ"ပါသော စာအုပ်အတိုင်း ပေးထားသည်။ သံဝတ္တတိကိုလည်း "မာဇေ၊ အညာသိ"တို့ကဲ့သို့ နာမ်ဝိဘတ် သက်ထားသော အာချာတ်နာမ် ဟု ကြံသည်။ နိဿယမှ တစ်နည်း အနက်ပေးပုံကား-ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ယံကမ္မံ၊ သည်။ ကမ္မက္ခယာယ၊ ငှာ။ သံဝတ္တတိ။ အကဏှအသုက္ကံ အကဏှအသုက္ကဝိပါကံ။ တံ ကမ္မံ၊ သည်။ အတ္တိ။

ဘိက္ခဝေ အကဏှအသုက္ကံ။ ပ။ သဝတ္ထတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကကမဉ္စ၊ နည်း။ အရိယော၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော။ အယမေဝ မဂ္ဂေါ၊ ဤ မဂ်ပင်တည်း။ သေယျထိဒံ၊ အရိယ အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ်ဟူသည် အဘယ်နည်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ သမ္မာသမာဓိ၊ လည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ။ ဣဒံ၊ ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကို။ အကဏှအသုက္ကံ။ ပ။ သဝတ္ထတိ၊ သော။ ကမ္မံ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂမဂ္ဂင်-ပဘောဒတော၊ ဗောဇ္ဈင် မဂ္ဂင်တို့၏ အပြား အားဖြင့်။ ပနုရသ၊ ကုန်သော။ ဣမေ-ဓမ္မာ၊ ဤ တရားတို့တို့။ ကမ္မစတုက္ကေန၊ ဖြင့်။ ဒိပိတာ၊ ရှေးဆရာတို့ ပြအပ်ကုန်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ အဘိဇ္ဈာ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ (အကုသိုလ် မနောက် ၃-ပါးတည်း။) အနဘိဇ္ဈာ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ (ကုသိုလ်မနောက် ၃-ပါးတည်း။) ဣတိ၊ သို့။ ဆဟိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ၊ ဤတရားတို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ။ ကေဝိသတိ၊ သော။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကာ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ ထို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်ကုန်၏။

တတ္ထ၊ ထို ဗောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂင်တို့တွင်။ [“တတ္ထ တေသု စေတနာ သမ္ပယုတ္တက ဓမ္မေသု”ဟု ယောနောစွဲသည်။ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဗောဇ္ဈင်္ဂ မဂ္ဂင်တို့တွင် - ဟူလို။] လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်သည်။ တဇာပိယမာနော၊ ကပ်ဝင်စေ အပ်သော်။ ကာယကမ္မာဒိနိ၊ ကာယကံ-အစရှိကုန်သော။ တီဏိ-ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သို့။ ဘဇေတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ [လောကီကမ္မကထာ၌ လောကုတ္တရာမဂ် သည် တိုက်ရိုက်အားဖြင့် မပါဝင်နိုင်သော်လည်း သွင်းယူလျှင် ၃-ပါးသော ကံတို့ သို့ ကပ်ဝင်သည်-ဟူလို။] ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယေန၊ ကာယဒွါရဖြင့်။ ယံ ဒုဿီလျံ၊ အကြင် သီလမရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ အဇ္ဈာစရတိ၊ လွမ်းမိုး၍ကျင့်၏။ ဝါ၊ လွန် ကျူး၏။ တမှာ၊ ထို ဒုဿီလျမှ။ သံဝရော၊ စောင့်စည်းခြင်းကို။ ဝါ၊ စောင့်စည်း ကြောင်းဖြစ်သော သမ္မာကမ္မန္တ ဝိရတိကို။ ကာယိကော၊ ကာယဒွါရဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဝါစာယ၊ ဝစီဒွါရဖြင့်။ ယံဒုဿီလျံ၊ ကို။ အဇ္ဈာစရတိ။ တမှာ၊ ထို ဒုဿီလျမှ။ သံဝရော၊ ကို။ ဝါ၊ စောင့်စည်းကြောင်းဖြစ်သော သမ္မာဝါစာ

ဤသို့သော်လည်း ပေးနိုင်၏။ ဆိုလိုရင်းကား-လောကုတ္တရာမဂ်ဟူသော ကံသည် ကံဖြစ်သော် လည်း လောကီကံထို့ကို ကုန်အောင်ပြုတတ်သောကြောင့် ကဏှ-သုက္က မဟုတ်။ အကဏှ အသုက္က အကျိုးကိုပေးသော ကံတစ်မျိုးဖြစ်သည်-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်-ကမ္မဝဂ် ဗောဇ္ဈင်္ဂသုတ်-ပါဠိတော်၌ “ကတမဉ္စ တိက္ခဝေ ကမ္မံ ကဏှံ ကဏှဝိပါကံ”စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ပုစ္ဆာထုတ်၍ အဖြေရှိ၏။ ဤ၌ ကား ပေယျာလမြုပ်၍ စတုက္ကကံအတွက်သာ ပုစ္ဆာထုတ်သည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၆၉

မဂ္ဂင်ကို။ ဝါစသိကော၊ ဝစီဒွါရန္တ ဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သမ္မာကမ္မန္တ မဂ္ဂင်သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံတည်း။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင်သည်။ ဝစီကမ္မံ၊ ဝစီကံတည်း။ ဧတသ္မိံ ဒွယေ၊ ဤ သမ္မာကမ္မန္တ သမ္မာဝါစာ မဂ္ဂင် ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်ပြီးသော်။ သမ္မာအာဇီဝေါ၊ သည်။ တပွကိကတ္တာ၊ တို အဖို့၌ ပါဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဂဟိတောဝ၊ ယူအပ်ပြီးတော့သည်သာ။ ဟောတိ။ [အာဇီဝဟေတုကိုငဲ့သော ဒုဿီလျမှ ရှောင်ကြဉ် လျှင် သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂင်ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

ပန၊ ဆက်။ မနေန၊ မနောဒွါရဖြင့်။ ယံ ဒုဿီလျံ အဇ္ဈာစရတိ၊ တမှာ။ သံပရော၊ ကို။ ဝါ၊ စောင့်စည်းကြောင်းဖြစ်သော မဂ္ဂင်ကို။ မာနသိကော၊ မနော ဒွါရန္တ ဖြစ်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သော၊ ထို မာနသိကသံဝရသည်။ ဒိဋ္ဌိ။ ပ။ သမာဓိဝသေန၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာ ဓိတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ပဉ္စဝိဓော၊ ၅-ပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ။ [ဝိရတိ ၃- ပါးမှတစ်ပါး ကျန်၅-ပါးကို ဆိုသည်။] ပဉ္စဝိဓောပိ၊ လည်းဖြစ်သော။ အယံ၊ ဤ သံဝရသည်။ မနောကမ္မံ နာမ၊ မည်၏။ ဧဝံ၊ လျှင်။ လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ သည်။ ဘဇာဝိယာမာနော၊ သော်။ [ပိပါသည်ကားအပို။] တိဏိကမ္မာနိ၊ တို့သို့။ ဘဇေတိ၊ ကပ်ဝင်၏။ [ဧဝံ-စသည်ကား နိဂုံးတည်း။]

“ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ၃-ပါးသော ကံတို့ကိုပြရာ ဤဌာန၌။ ဒွါရသံသန္တနံ နာမ၊ ဒွါရသံသန္တန မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ကာယဝစီဒွါရေသု၊ ကာယဒွါယ ဝစီဒွါရတို့၌။ စောပနံ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ကမ္မပထံ၊

၁။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ။ ပ။ ဟောတိ။ ။ ကမ္မပထမြောက်သော ကံတို့၏ ထိုထိုဒွါရ၌ ပါဝင်ပုံကို ဆရာပြ၍ သိရပါပြီ။ ကမ္မပထ-မမြောက်သော ကံတို့ကို အဘယ်ဒွါရ၌ သွင်းရ မည်နည်း”ဟုလည်းကောင်း၊ အခြားဒွါရ၌ အခြားကံဖြစ်လျှင် ကံနာမည်လည်းပျက်၊ ဒွါရနာမည်လည်း ပျက်ပါသလော”ဟု လည်းကောင်း မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣမသ္မိံဌာနေ ဒွါရသံသန္တနံ နာမ ဟောတိ”ဟု မိန့်သည်။

၂။ ဒွါရသံသန္တနံ။ ။ [တံတံ ဒွာရေ+သံသန္တနံ အဝရောစနံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ကမ္မဒွါရသောဒနဉ္စ”ဟု လည်းကောင်း၊ ဋီကာ၌ သံသန္တနအတွက် ၂-နက်ဖွင့်၏။ ထိုတွင် ပထမ အနက် အလို “ကမ္မပထ-မမြောက်သော ကံတို့ကို ထိုထို ဖြစ်ရာဒွါရ၌ ဒုစရိုက်နာမည် တပ်၍ သွင်းခြင်းသည် ဒွါရသံသန္တန မည်၏။ ဥပမာ-တောသို့ သွားဖို့ရန် လေးပြင်ဆင်မှု စသည်ကို ပြု၍ တော၌ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ မသတ်ရသော မုဆိုး၏ ကံသည် ကမ္မပထ-မမြောက်သော သောကြောင့် ကာယကံ မမည်။ ကာယဒွါယ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဒုစရိုက် အမည်ဖြင့် ကာယဒွါရ၌ ပါဝင်ရသည်။-ဟူလို။ သူထစ်ပါးကို လေးပြင်မှု စသည်ခိုင်း၍ တော၌ တစ်စုံတစ် ခုကိုမျှ မရပြန်လျှင် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သောကြောင့် ဝစီဒုစရိုက်သာ ဖြစ်၏။-ဤသို့ စသည်တည်း။

ကမ္မပထကို။ (အဝါယ်လမ်းကြောင်း မကောင်းမှုသို့။) အပ္ပတ္တမ္ဘိ၊ မရောက်သောကံ သည်လည်း။ အတ္ထိ။ မနောဒွါရေ စ၊ ဌ်လည်း။ သမုဒါစာရံ၊ ဖြစ်ခြင်းသို့။ ပတ္တာ ကမ္မပထံ အပ္ပတ္တမ္ဘိ အတ္ထိ။ တံ၊ ထို ကမ္မပထ-မမြောက်သော ကံကို။ ဂဟေတွာ၊ ရှိ။ တံတံ ဒွါရပက္ခိကမေဝ၊ ထိုထို ဒွါရအဖို့၌ ပါဝင်သည်ကိုသာ။ (ထိုထို ဒွါရ၏ အဖို့၌ သွင်းခြင်းကိုသာ။) အကံသု၊ ပြုကြကုန်ပြီ။

တတြ၊ ထိုသို့ပြုရာ၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ နယော၊ သိ ကြောင်းနည်းတည်း။ ယော၊ အကြင် မုဆိုးသည်။ မိဂဝံ၊ သားကောင်တို့ကို ညဉ်းဆဲရာ တောသို့။ ဂမိဿာမိ၊ သွားအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ခနံ၊ လေးကို။ သဇ္ဇေတိ၊ ပြင်ဆင်၏။ [မိဂေ+ဝနန္တိ ဗာဇေန္တိ ဧတ္တာတိ မိဂဝံ။ ဗာဇန- အနက် ဟော ဝနဓာတ်၊ ကွဲ-ပစ္စည်း”ဟု ယောနောကြသည်။ ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၊ ဗာဟိရနိဒါန်း၊ တတိယ သံဂါယနာတင်ခန်း၌လည်း ပြထားခဲ့ပြီ။] ဖိယံ၊ လေးညှို့ ကို။ ဝဋ္ဋေတိ၊ လုံးစေ၏။ ဝါ၊ ကျစ်၏။ သတ္ထိ၊ လုံကို။ နိသေတိ၊ ထက်အောင် ပြု၏။ ဝါ၊ သွေး၏။ တတ္ထံ၊ ထမင်းကို။ ဘုဉ္ဇတိ၊ နှိပ်။ ဝတ္ထံ၊ အပေါ်ခြုံအဝတ် ကို။ ပရိဒဟတိ၊ ဝတ်ရုံ၏။ ဝါ၊ ခြုံ၏။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော လေး ပြင်ဆင်မှု အစရှိသည်တို့ ပြုခြင်းဖြင့်။ ကာယဒွါယေ၊ ၌။ စောပနပ္ပတ္တံ၊ လှုပ်ရှား ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ သော၊ ထို မုဆိုးသည်။ အရညေ၊ ထော၌။ ဒီဝသံ၊ တစ်နေ့ပတ်လုံး။ စရိတွာ၊ လှည့်လည်ပြီး၍။ အန္တမသော၊ အားဖြင့်။ သသမိလာရ မတ္တမ္ဘိ၊ ယုန်တစ်ကောင် ကြောင်တစ်ထုပ်မျှကိုလည်း။ နလဘတိ၊ မရ။ ဣဒံ အကုသလံ၊ ဤ ကုသိုလ်သည်။ ကာယကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သ

ဤအလို “ဒွါရသံသန္တနံ၊ ထိုထိုဒွါရ၌+နီးနှောခြင်း (ရောနှောခြင်း သွင်းခြင်း)”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ အခန်း ရအောင်ကား “ကမ္မာနိ သံသန္တိယန္တိ ဧတ္တာတိ သံသန္တနံ+ဒွါရေ+သံသန္တနံ ဒွါရသံသန္တနံ” ဟု ပြပါ။

ကမ္မဒွါရဘောဒနံ ။ ဒွါရတစ်ပါး၌ အခြားကံတစ်ပါးဖြစ်သော်လည်း ကံ၏နာမည် မပျက်ခြင်း၊ ဒွါရ၏နာမည် မပျက်ခြင်းကို “ကမ္မဒွါရဘောဒနံ”ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ မပျက်ခြင်း သည်လည်း ဒွါရသံသန္တနမည်၏။ ဥပမာ-ပါဏာတိပါတ-ကာယကံသည် ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော် လည်း (သတ်ဖို့ရန် ခိုင်းသော်လည်း)ကာယကံနာမည် မပျက်။ (ကာယကံ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ် စေကာမူ) ဝစီဒွါရ နာမည်လည်းမပျက်။ ဤသို့ မပျက်ခြင်းသည် “ဒွါရသံသန္တနံ-ဒွါရ၌ ကံတို့ ၏ ကာယကံဖြစ်လိုက် ဝစီကံဖြစ်လိုက် စသည်ဖြင့် ရောနှောခြင်း”မည်၏။ [ကမ္မဉ္စ+ ဒွါရဉ္စ+ ကမ္မဒွါရနိ၊ တေသံ အဘောဒနံ အဝိနာသနံ-မရ။... အနု၌ကား “ဒွါရ”ဟု မရှိဘဲ “ကမ္မဒွါရ ဘောဒနံ-ကံနှင့် ဒွါရကို ခွဲခြားသတ်မှတ် နာမည်တပ်ခြင်း”ဟု ရှေးစာအုပ်၌ တွေ့ရ၏။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၇၁

လော။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ကသွာ၊ နည်း။ ကမ္မပထံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တတာယ၊ မရောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ ထိုသို့ကမ္မပထ-မမြောက်ပါသော်လည်း။ ကေဝလံ၊ ကာယကံမဖက် သက်သက်။ ကာယဒုစ္စရိတံ နာမ၊ ကာယဒုစ္စရိတံ မည်သည်။ ဝါ၊ ကာယဒွါယ၌ ဖြစ်သော မကောင်းသောအကျင့် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ မစ္ဆဂ္ဂဟဏာဒိသု၊ ငါးဖမ်းခြင်း အစရှိကုန်သော။ ပယောဂေသုပိ၊ ပယောဂတို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော၊ တည်း။ [ကမ္မပထ-ပုဒ်၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို အကုသလကမ္မပထ-ကထာအခန်းကျမှ ပြပါမည်။]

ဝစီဒ္ဓါရေပိ၊ ၌လည်း။ မိဂဝံ၊ သို့။ ဂမိဿထ၊ သွားရကုန်လတ္တံ့။ ဝေဂေန၊ လျင်စွာ။ ဓနုအာဒိနိ၊ လေး အစရှိသည်တို့ကို။ သဇ္ဇေထ၊ ပြင်ဆင်ကြကုန်စေလော့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝါ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်။ အာဏာပေတွာ၊ စေခိုင်းပြီး၍။ ပုရိမ နယေနပ၊ ဖြင့်သာလျှင်။ အရညေ၊ ၌။ ကိဉ္စိ၊ တစ်စုံတစ်ခုကိုမျှ။ အလဘန္တဿ၊ မရသော မုဆိုး၏။ ဝစီဒ္ဓါရေ၊ ၌။ စောပနံ၊ သို့။ ကိဉ္စာပိ ပတ္တံ၊ အကယ်၍ကား ရောက်ပါပေ၏။ ပန၊ ထိုသို့ ရောက်ပါသော်လည်း။ ကမ္မပထံ၊ သို့။ အပ္ပတ္တတာယ၊ ကြောင့်။ ကာယကမ္မံ န ဟောတိ။ ကေဝလံ၊ ဝစီကံ-မဖက် သက်သက်။ ဝစီဒုစ္စရိတံ နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန၊ ကား။ မနောဒွါရေ၊ ၌။ ဝကေစေတနာယ၊ သတ်တတ်သူ၏ စေတနာသည်။ (သတ်ကြောင်း စေတနာသည်။) ဥပ္ပန္နမတ္တာယ ဧဝ၊ ဖြစ်ကာမျှသော် သာလျှင်။ ကမ္မပထဘေဒေါ၊ ကမ္မပထ အတူးအပြားသည်သာ။ ဟောတိ၊ ဖြစ်

၁။ အာဏာပေတွာပ။ အလဘန္တဿ။ ။စေခိုင်းသည့် အခါတုန်းက ဓနုသန္ဓနမှ စ၍တောသို့သွားပြီး သတ်ဖို့အထိ စေခိုင်း၏။ စေခိုင်းသူ အာဏာပကပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင် တောသို့ မလိုက်။ တို့ကြောင့် “ဝစီဒ္ဓါရေစောပနံပတ္တံ”ဟု လည်းကောင်း၊ “ကေဝလံဝစီဒုစ္စရိတံ နာမဟောတိ”ဟု လည်းကောင်းဆိုသည်။ “အလဘန္တဿ”ဟုရာ၌လည်း ထို စေခိုင်းအပ်သူတို့က တောထဲ၌ မသတ်အပ်သောကြောင့် (သတ်မှုအထမမြောက်သောကြောင့်) စေခိုင်းသူမှာ မရခြင်းကို ရည်ရွယ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ [အာဏာပေတွာပ။ အလဘန္တဿာတိ အာဏတ္တေဟိ အမာရိတာဘာဝ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ-ဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။ဤဋီကာကိုထောက်၍ အာဏာပကကိုယ်တိုင်တောသို့ မလိုက်ကြောင်းသိသာ၏။ ထို့ကြောင့် “ဝစီဒ္ဓါရေပိ မိဂဝံ ဂမိဿာမာတိ”ဟု ပါဠိမရှိသင့်။ “မိဂဝံ ဂမိဿထ”ဟုသာ ရှိသင့်သည်။ အကယ်၍ စေခိုင်းသူပါ လိုက်သွားလျှင် ဝစီဒုစ္စရိတံသာမက ကာယဒုစ္စရိတံလည်းဖြစ်ရလိမ့်မည်။

တော့၏။ သော စ၊ ထို ကမ္မပထသည်လည်း။ ဗျာပါဒဝသေန၊ ဗျာပါဒဟူသော မနောကံ၏အစွမ်းဖြင့်။ (ဟောတိ။) ပါဏာတိပါတဝသေန၊ ပါဏာတိပါတ၏ အစွမ်းဖြင့်။ န (ဟောတိ)၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဟိ၊ မှန်။ အကုသလံ အကုသိုလ် ဖြစ်သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ကာယဝစီဒ္ဓါရေသု၊ တို့၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ဖြစ်၏။ မနောဒ္ဓါရေ၊ ၌။ န (ဟောတိ)။ အကုသလံ၊ သော။ ဝစီကမ္မံ၊ သည်။ တထာ၊ ထိုအတူတည်း။ [ကာယဒ္ဓါရ ဝစီဒ္ဓါရတို့၌ ဖြစ်၏။ မနောဒ္ဓါရ၌ မဖြစ်-ဟုလို။] အကုသလံ၊ သော။ မနောကမ္မံ ပန၊ သည်ကား။ တိသုပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန် သော။ ဒ္ဓါရေသု၊ တို့၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ကုသလာနိ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ကာယဝစီ မနောတမ္ဗာနိ၊ တို့သည်။ တထာ၊ ထိုအတူတည်း။

ကထံ၊ အဘယ်သို့ ဖြစ်သနည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ သဟတ္တာ၊ မိမိလက်ဖြင့်။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ဟနန္တဿ၊ သတ်သူ၏လည်းကောင်း။ အဒိန္နံ၊ ဥစ္စာရှင်တို့ မပေးအပ်သော ဥစ္စာကို။ အာဒိယန္တဿ၊ ယူသူ၏လည်းကောင်း။ မိစ္ဆာစာရံ၊ ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော အကျင့်ကို။ (ကာမေသု မိစ္ဆာစာရံကို။) စရန္တဿ၊ ကျင့်သူ၏လည်းကောင်း။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကာယကမ္မမေဝ၊ ကာယ-ကံ သည်သာ။ ဟောတိ။ ဒ္ဓါရမ္မိ၊ ဒ္ဓါရသည်လည်း (ကာယဒ္ဓါရမေဝ၊ ကာယဒ္ဓါရသည်သာ။ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံမှ ရှေးဦးစွာ။ အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ကာယဒ္ဓါရေ၊ ၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ တောဟိစိတ္တေဟိ၊ ထို အကုသိုလ်စိတ် တို့နှင့်။ သဟဇာတာ၊ တကွဖြစ်ကုန်သော။ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့သည်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ၊ ပါဏာတိပါတ - စသော စေတနာ၏ အဖို့၌ ပါဝင်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပါဏာတိပါတ - စသော စေတနာ၏ အသင်းဝင်တို့သည်လည်းကောင်း။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။

၁။ ဗျာပါဒဝသေန။ ။ “ဣမေ သတ္တာ ဟညန္တု-ဤသတ္တဝါတို့ကို သတ်အပ် ပါစေကုန်(သေပါစေကုန်)”ဟု စိတ်၌ဖြစ်သော ဗျာပါဒကို ရည်ရွယ်၍ “သော စခေါ ဗျာပါဒဝသေန” ဟု ဆိုသည်။

၂။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ။ ။ “သဟတ္တာ ဟိ ပါဏံ ဟနန္တဿ”စသော စကား အရ ပါဏာတိပါတ-စသော စေတနာတို့က ကမ္မပထ-မြောက်၍ “ကာယကံ”ဟူသောအမည် ကို ရပြီးဖြစ်သောကြောင့် အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-တို့သည် ပါဏာတိပါတ-စေတနာ စသည်တို့နှင့် အတူတကွဖြစ်ကြရာ၌ ထို စေတနာ၏ အသင်းဝင် (အပေါင်းအဖော်) များသာ ဖြစ်ကြရတော့၏။

[ကာယ-ဒွါယ၌ ကာယ-ကံဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ ဝစီဒွါရ၌ ကာယ-ကံဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဂစ္ဆ”စသည် မိန့်။] ဂစ္ဆ၊ သွားချေ။ ဣတ္တံ၊ နာမံ၊ ဤအမည်ရှိသူကို။ (ဦးတိဿ၊ မည်သူ စသည်တို့။) ဇီဝိတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမှ။ ဝေါရောပေတိ၊ ခွင်းချေလော့။ ဣတ္တံနာမံ၊ သော။ ဘဏ္ဍံ၊ ဘဏ္ဍာကို။ အဝဟရ၊ ခိုးဆောင်ချေလော့။ ဣတိ၊ သို့။ အာဏာပေန္တဿ၊ စေခိုင်းသူ၏။ ကမ္မံ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယ-ကံသည်။ ဟောတိ၊ ဒွါရံ ပန၊ ဒွါရသည်ကား။ ဝစီဒွါရံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ လျှင်။ အကု-သလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ဝစီဒွါရေ၊ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ တေဟိ စိတ္တေဟိ၊ ထိုအကုသိုလ် စိတ်တို့နှင့်။ သဟဇာတာ၊ ကုန်သော အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော၊ တို့သည်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ၊ စေတနာ၏အဖို့၌ ပါဝင်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ အဗ္ဗော ဟာရိကာ ဝါ၊ မနောက်-ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည် လည်းကောင်း။ ဘဝန္တိ။ ဧတ္တကာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားသည်။ အာစရိယာနံ၊ ရှေးဆရာတို့၏။ သမာနတ္ထကထာနာမ၊ တူမျှသောအနက်ကို-ဖွင့်ဆို ကြောင်း စကားမည်၏။ [အဘိဓမ္မာ ခုနစ်ကျမ်းကို ပိုင်းခြားရာ ပကရဏပရိစ္ဆေဒ-အခန်း၌ “သမာနကထာ”ဟု ရှိ၏။ ဝိတဏှာ ဝါဒီပုဒ်၏ အနက်ကိုလည်း ပကရဏပရိစ္ဆေဒ-အခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၁။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ။ ။ မနောက်မ္မဝေါဟာရဝိရဟာ (ဋီကာ)။ မနောက်ဟူသော ဝေါဟာရ (နာမည်)ကို မရကြတော့-ဟုလို။ မနဋီကာ၌ကား “အစေတနာသဘာဝတောဝါ ပါဏာတိပါတာဒိဝသေန အဗ္ဗောဟာရိကာ-အဘိဇ္ဈာ စသည်ကိုက စေတနာကံ-သဘောမဟုတ်သောကြောင့် ပါဏာတိပါတ-စသောအမည်ကို မရထိုက်ကုန်”ဟုလည်း တစ်နည်းဖွင့်သေး၏။ ထိုအလို “အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ပါဏာတိပါတ-စသောအမည်ကို မထိုက်ကုန်”ဟု ပေး။ ဥပမာ- “ပကတိမြေကြီး၌ အာပေါ-စသော ဓာတ်ပါသော်လည်း ပထဝီဟူသော အမည်သာရ၍ ပထဝီဓာတ်လွန်ကဲသော ပထဝီ၏အဖို့တွင် ပါဝင်ရခြင်း၊ အာပေါ၊ တေဇော၊ ဝါယောဟူသော ဝေါဟာရ (နာမည်)ကို မရဘဲ ပထဝီဟူသော နာမည်သာ ရခြင်းကဲ့သို့တည်း။

ဝနနတ္ထ။ ။ ဝေါဟရိယတေ၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်၏။ ဣတိ ဝေါဟာရော။ ဝေါဟာရံ၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ (ဘာဝပ္ပဓာနကြီး) ဂစ္ဆန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ ဝေါဟာရိကာ။ န+ဝေါဟာရိကာ အဗ္ဗောဟာရိကာ။ နောက် အသံဝရအခန်း၌ “တံ စိတ္တံအဗ္ဗောဟာရိကံ”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “စောပနဿ ဥပ္ပနတ္တာ မနောဒွါရန္တိ သင်္ချံ န ဂစ္ဆတိ”ဟု အဗ္ဗောဟာရိကံကို ထပ်ဖွင့်သည်။ “ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်”ဟူသည် “ခေါ်ဝေါ်အပ်သော နာမည်ကို မရခြင်းပင်တည်း”ဟု ယူဆ၍ ယောနာ၌ “နတ္ထိ+ဝေါဟာရော (မနောဂစ္ဆန္တိနာမံ) စောသံတိ အဗ္ဗောဟာရိကာဟု ပြုလေသည်။

ပန၊ ဝါဒန္တရ ကား။ ဝိတဏ္ဏဝါဒီ၊ ဝိတဏ္ဏဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ကိ။) အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ မနောဒွါရေပိ၊ ခွဲလည်း။ သမုဋ္ဌာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ [အာစရိယတို့၏ သမာနကထာ၌ “အကုသလံ ကာယကမ္မံ ကာယဝစီဒ္ဓာရေသု သမုဋ္ဌာတိ၊ န မနောဒွါရေ”ဟု ဆိုခဲ့သည်။] သော၊ ထို ဝိတဏ္ဏဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (အာဟရိ-၌ စပ်။) ဝါ။ ကိ။ (ဝုတ္တော-၌ စပ်။) တယော သင်္ဂဟော၊ သံဂါယနာ သုံးတန်တို့ကို။ အာရဠံ၊ တက်ရောက်သော။ (“တင်အပ်သော”ဟုလည်း ပေးကြ၏။) သုတ္တံ၊ ပါဠိကို။ အာဟရံတိ၊ ဆောင်ပြ ပါလော့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သည်။ (သမာနော။) ဣဒံ ကုလုမ္မသုတ္တံ နာမ၊ ဤ ကုလုမ္မ-သုတ် မည်သည်ကို။ အာဟရိ၊ ဆောင်ပြပြီ။ (ကိ။)-

ပုန စပရံ။ ပ။ ဥပဿာတော ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ (အာဟရိ။) [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ပရံ၊ တစ်မျိုးကား။ ဣဓ၊ ဤလောက၌။ ဧကဇ္ဈော၊ အချို့သော။ ဣဒ္ဓိမာ၊ တန်ခိုးရှိသော။ စေတောဝသိပ္ပုတ္တော၊ စိတ်၏ အစွမ်းသတ္တိ ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ (“ဝသိဘာဝ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ် အကျေကြံ။) သမဏော ဝါ၊ သမဏ အမည်ရသူ သည်သော်လည်းကောင်း။ ဗြာဟ္မဏော ဝါ၊ ဗြာဟ္မဏ-အမည်ရသူသည်သော် လည်းကောင်း။ အညိဿာ၊ အခြားသောမိန်းမ၏။ ကုစ္ဆိဂတံ၊ ဝမ်း၌ တည် သော။ ဂစ္ဆံ၊ ကိုယ်ဝန် သူငယ်ကို။ [အနုပေက္ခကော-၌ စပ်။] ကုစ္ဆိဂံတော၊ သော။ ဂဗ္ဘော၊ ကိုယ်ဝန် သူငယ်သည်။ သောတ္ထိနာ၊ ချမ်းသာသဖြင့်။ န အဘိနိက္ခမေယျ၊ မထွက်နိုင်ပါမူကား။ အဟောဝတ အော်... ကောင်းလေ စွ။ ဣတိ၊ သို့။ ပါပကေန၊ ယုတ်မာသော။ မနဿ၊ ဖြင့်။ အနုပေက္ခကော၊ အဖန်ဖန်ကြည့်ရှုသည်။ ဟောတိ။ (တု-ပစ္စည်းဖြင့် “အနုပေက္ခိတာ”ဟု လည်းရှိ၏။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဝါ၊ ဤနည်းအားဖြင့်။ “ကုလုမ္မဿ” သူငယ်ကို။ ဝါ၊ အမျိုးအနွယ်ကို။ ဥပဿာတော၊ သတ်ဖြတ်ခြင်း သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ -ဣတိ၊ သို့။ အာဟရိ၊ ပြီ။

၁။ ကုလုမ္မဿ။ ။ ကုလ+ဥ+အပ္ပ၊ အပ္ပဓာတ်သည် ရက္ခထ-အနက် ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ကုလံ၊ အမျိုးကို+ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌+အပ္ပတိ၊ စောင့်ရှောက် တတ်၏။ ဣတိ ကုလုမ္မော”ဟု ပြု၍ ကိုယ်ဝန် သူငယ်ကိုလည်းကောင်း၊ နောက်နောင် အမျိုး အနွယ်ကို လည်းကောင်း၊ ဟောနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နိကာ၌ “ကုလုမ္မဿာတိ ဂစ္ဆဿ ကုလ သောဝ ဝါ”ဟု ၂-နည်းဖွင့်သည်။

ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤပါဠိကို။ အာဟရိတွာ၊ ဆောင်ပြီး၍။ အာဟ၊ ပြောဆိုပြန် ပြီ။ (ကိံ။) ဧဝံ၊ သို့။ မနဿ၊ ဖြင့်။ စိန္တိတမတ္တေ ယေဝ၊ ကြံအပ်ကာမျှသော်သာ လျှင်။ ကုစ္ဆိဂတော၊ သော။ ဂစ္ဆော၊ ကိုယ်ဝန်သူငယ်သည်။ ဖေဏပိဏ္ဍော ဝိယ၊ ရေမြှုပ်ခဲသည် ကဲ့သို့။ ဝိလိယတိ၊ ကြွေမွှန်။ ဧတ္ထ၊ ဤသို့ဖျက်ဆီးရာ၌။ ကာယင်္ဂ စောပနံ ဝါ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဝါစင်္ဂစောပနံ ဝါ၊ နှုတ်အင်္ဂါ၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ကုတော၊ အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ မနောဒွါယသ္မိယေဝ၊ ဌိသာလျှင်။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ် သော။ ဣဒံကာယကမ္မံ၊ ဤ ပါဏာတိပါတ ကာယ-ကံသည်။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ၊ ဝိတဏှဝါဒီဆိုပြီး။) တမေန၊ ထို ဝိတဏှဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို။ တဝ၊ သင်၏။ သုတ္တဿ၊ ပါဠိ၏။ အတ္ထံ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ တုလယိဿမ၊ နှိုင်းချိန် ကြကုန်ဦးအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတွာ၊ ပြောပြီး၍။ ဧဝံ၊ သို့။ (အာစရိယာ၊ တို့သည်။) တုလယိသု၊ နှိုင်းချိန်ကြကုန်ပြီ။ [သံဃာယနာ ၃-တန်သို့ တင်အပ်သော သုတ်ဟု မယူဆသောကြောင့် “တဝသုတ္တဿ-သင့်ပါဠိ၏”ဟု ဆိုသည်။]

တွံ၊ သင်သည်။ ဣဒ္ဓိယာ၊ တန်ခိုးဖြင့်။ ပရူပဃာတံ၊ သူတစ်ပါးကိုသတ်ခြင်း ကို။ ဝဒေသိ၊ ပြောဆို၏။ ဧသာ ဣဒ္ဓိ နာမ စ၊ ဤ တန်ခိုး မည်သည်လည်း။ (ဒသဝိဇာ-ဌိစပ်။) အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ၊ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိလည်းကောင်း။ ဝါ၊ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်းရှိသော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အထူးထူးအဖုံဖုံ ပြုလုပ် ဖန်ဆင်းခြင်းရှိသော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ မနောမယဒ္ဓိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဉာဏဝိပ္ပာရိဒ္ဓိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊

၁။ အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ။ ။ ဣဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီးတတ်၏။ ဝါ၊ ရအပ်၏။ ဣတိ၊ ဣဒ္ဓိ၊ မည်၏။ (တစ်နည်း)ဣဇ္ဈန္တိ သတ္တာ ဧတာယာတိ ဣဒ္ဓိ-သတ္တဝါတို့၏ ကြီးပွားကြောင်း တန်ခိုး။ [(က) ယံ ဟိ နိပ္ပစ္စတိ (ပြီးစီး၏)၊ ပတိလစ္စတိ စ(ရလည်းရအပ်၏)၊ တံ ဣဒ္ဓိတိဂုစ္စတိ။ (ခ) ဣဇ္ဈန္တိတိဝေဒန္တိ၊ ဥက္ကံသံ ပါပုဏန္တိတိ အတ္ထော။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ။] ဤတွင် (က) အဖွင့် ကိုကြည့်၍ ကတ္တုသာန်ပြုရာ၌ ဣဇ္ဈ+ဓာတ်သည် သိဒ္ဓိအနက်ဟော။ (ခ) အဖွင့်ကိုကြည့်၍ ကရုဏသာန်ပြုရာ၌ ဝုဒ္ဓိအနက်ဟောတည်း။ အဓိဋ္ဌာနံ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ အဓိဋ္ဌာနာ၊ အဓိဋ္ဌာနာ စ+သာ+ဣဒ္ဓိ ဓာတ် အဓိဋ္ဌာနိဒ္ဓိ။

၂။ ဝိကုဗ္ဗနိဒ္ဓိ သေသည်။ ။ ဝိဝိဓံ (ရူပနိမ္မာနသင်္ခါတံ) ကုဗ္ဗနံ ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ဝိကုဗ္ဗနာ-အထူးထူးအဖုံဖုံ ရုပ်သဏ္ဌာန် ဖန်ဆင်းပြုလုပ်ခြင်းရှိသော တန်ခိုး။ [ဝိကို “ဝိဝိဓံ” ကုဗ္ဗနံကို “ရူပနိမ္မာနသင်္ခါတံ”ဟု ဖွင့်သည်။] မနော၊ ဈာန်စိတ်ကြောင့်+နိဗ္ဗတ္တာ၊ ဖြစ်သော တန်ခိုးတည်း။ မနောမယာ၊ ခိုး။ [နိဗ္ဗတ္တ အနက်၌ မယ-ပစ္စည်းသက်။]

၃။ ဉာဏဝိပ္ပာဒ္ဓိ သေသည်။ ။ ဉာဏဿ+ဝိပ္ပာရော (ဝေဂါယိတတ္ထံ၊ အဟုန်၏

၁၇၆

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းရှိသော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ သမာဓိဝိပွာရိဒွိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ သမာဓိ၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ အရိယိဒွိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော။ တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ကမ္မဝိပါကဒိဒွိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကံ၏အကျိုးကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ပုညဝတောဣဒွိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဘုန်းကံရှိသူ၏ တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဝိဇ္ဇာမယိဒွိ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အာထဗ္ဗနမန္တာန်ကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုးလည်းကောင်း။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို ကိစ္စ၌။ သမ္မာပယောဂပစ္စယာ၊ ကောင်းစွာ အားထုတ်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဣဇ္ဈနဋ္ဌေန၊ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဣဒ္ဓိ၊ တန်ခိုးလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒသဝိဇာ၊ ၁၀-ပါး အပြားရှိ၏။ [ဣဒ္ဓိ ၁၀-မျိုး၏အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဣဒ္ဓိဝိဇာ အခန်း၌ ရှုပါ။]

တတ္ထ၊ ထို ၁၀-ပါးသော ဣဒ္ဓိတို့တွင်။ (တွဲ၊ သည်။) ကတရံ ဣဒ္ဓိ၊ အဘယ်ဣဒ္ဓိကို။ ဝဒေသိ၊ ဆိုလိုသနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ဘာဝနာမယံ၊ ဘာဝနာကြောင့်ဖြစ်သော အဓိဋ္ဌာန်ဒွိကို။ (ဝဒေမိ၊ ဆိုလို၏။) [ဘာဝနာမယန္တိ၊ အဓိဋ္ဌာန်ဒွိ သန္ဓာယဝဒတိ။ -ဋီကာ။] ဣတိ၊ ဤကားအဖြေတည်း။ ကံ ပန၊ အသို့နည်း။ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိယာ၊ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိဖြင့်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဘာဝနာမယာယ ဣဒ္ဓိယာ”ဟုချည်း ရှိ၏။] ပရူပယာတကမ္မံ၊ သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်မှုသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ အာမ၊ အိမ်း။ ဧကဇ္ဈ၊ အချို့ကုန်သော။ အာစရိယာ၊ တို့သည်။ ဧကဝါရံ၊ တစ်ကြိမ်။ (ပရူပယာတကမ္မံ၊ သည်။) ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ၊ ဆိုကြကုန်၏။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင်၊ ထင်အောင်ပြအံ့။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ပဟရိဘုကာမေန၊ ဝေါက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသူသည်။ ဥဒကဘရိတော၊ ရေဖြင့် ပြည့်သော။ ယဋ္ဌေ၊ အိုးကို။ ခိတ္တေ၊ ပြစ်အပ်သော်။ ယဋ္ဌေဝိ၊ အိုးသည်လည်း။ ဘိဇ္ဇတိ ယထာ၊ ကွဲသကဲ့သို့။ ဥဒကမ္မိ၊ ရေသည်လည်း။ နဿတိ ယထာ၊ ပျက်စီးသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိယာ၊ ဖြင့်။ ဧကဝါရံ ပရူပယာတကမ္မံ ဟောတိ။ ပန၊

ဖြစ်ခြင်းသည်။) ဧတိဿာ အတ္ထိတိ ဉာဏဝိပွာရာ၊ အရိယာနံ+အယံ အာရိယာ-အရိယာတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော တန်ခိုး။ [ဇာအုပ်တို့၌ “အရိယိဒ္ဓိ”ဟု အာ၌ ဒိဃမရှိကြ။] ယတောကုတောစိ ကမ္မဝိပါကတော ဇာတာ ကမ္မဇာ-ကံကြောင့်ဖြစ်သော တန်ခိုး။ [ဤဣဒ္ဓိသည် မွေးဖွားသည်မှ စ၍ ဖြစ်၏-ဟု မဟာဋီကာဆို၏။] အာထဗ္ဗနဝိဇ္ဇာသိနိဗ္ဗတ္တာ ဝိဇ္ဇာမယာ။ (ဝိဇ္ဇာကို အာထဗ္ဗနမန္တာန်ဟု ဖွင့်သည်။)

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၇၇

ထိုသို့ပင် သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်နိုင်ပါသော်လည်း။ တတော၊ ထို တစ်ကြိမ် သတ်ဖြတ်ရာ အခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ၊ စ၍။ သာ၊ ထို ဘာဝနာမယိဒ္ဓိသည်။ နဿတိ၊ ပျက်စီး၏။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝဒန္တိ။) [သူတစ်ပါးကိုသတ်ခြင်းသည် အိုး၏ကွဲခြင်းနှင့် တူ၏။ တန်ခိုး၏ ပျက်စီးခြင်းသည် ရေ၏ပျက်စီးခြင်းနှင့် တူ၏။]

အထ၊ ထိုအခါ၌။ နံ၊ ထို ဝိတဏှာဝါဒီကို။ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိယာ၊ မြင့်။ ကေ ဝါရံ။ (ပရူပယာတကမ္ပံ၊ သည်။) နေဝ ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဒွိဝါရံ၊ နှစ်ကြိမ်တို့ တိုင်တိုင်။ ပရူပယာတကမ္ပံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝက္ခာ၊ ပြောပြီး၍။ တံတံ သညတ္တိံ၊ ထိုထို နားလည်စေခြင်းသို့။ [သညာပနံ၊ နားလည်စေခြင်းသည်။ သညတ္တိံ၊ ခြင်း။ စာအုပ်များ၌ “ပညတ္တိ” ဟု-လည်းရှိ၏။] အဂစ္ဆန္တံ၊ မရောက်သော။ နံ၊ ထိုဝိတဏှာဝါဒီကို။ ပုစ္ဆိသု၊ မေးကြကုန်ပြီ။ (ကိံ၊ နည်း။) ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ၊ သည်။ ကုသလာကိံ၊ ကုသိုလ်လော။ ပ။ သုခါယ ဝေဒနာ ယ သမ္ပယုတ္တာကိံ၊ သုခါယ ဝေဒနာယ သမ္ပယုတ္တ-လော။ ပ။ သဝိတက္ကသ ဝိစာရာကိံ၊ သဝိတက္ကသဝိစာရ-လော။ ပ။ အရူပါဝစရာကိံ၊ အရူပါဝစရလော။ ဣတိ၊ သို့။ (ပုစ္ဆိသု။ ဣမံ ပဉ္စ၊ ဤပြဿနာကို။ ယော၊ အကြင်ဝိတဏှာဝါဒီသည်။ ဇာနာတိ၊ သိ၏။ သော၊ ထိုဝိတဏှာဝါဒီသည်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။ (ကိံ။) ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ၊ သည်။ ကုသလာ ဝါ၊ ကုသိုလ်သော်လည်း။ ဟောတိ၊ ဖြစ် ၏။ အဗျာကတာ ဝါ၊ အဗျာကတသော်လည်း။ ဟောတိ။ [“ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ် သန္တာန်၌ အဗျာကတဖြစ်၍ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များသန္တာန်၌ ကုသိုလ်ဖြစ်သည်” ဟူလို။] အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယာ ဧဝ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယ-သာတည်း။ [ပဉ္စမဈာန် အဘိ ဉာဏ်ဖြစ်သောကြောင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် ယှဉ်ရကား အဒုက္ခမသုခဝေဒနီယ- သာ။] အဝိတက္က အဝိစာရ ဧဝ၊ အဝိတက္ကအဝိစာရ-သာတည်း။ ရူပါဝစရာ ဧဝ၊ သာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။)

သော၊ တို့ ဝိတဏှာဝါဒီကို။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိံ၊ နည်း။) ပါဏာတိပါတစေတနာ၊ သည်။ ကုသလာဒိသု၊ ကုသိုလ် အစရှိသော အဖို့အစုတို့တွင်။ ကတရံ ကောဋ္ဌာသံ၊ အဘယ် အဖို့အစုသို့။ ဘဇတိ၊ ကပ်ဝင်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝတ္တဗ္ဗော။) ဇာနန္တော၊ သိလတ်သော်။ ဝါ၊ သိသော ဝိတဏှာဝါဒီသည်။ ဝက္ခတိ၊ ဆိုလတ္တံ့။ (ကိံ၊ နည်း။) ပါဏာတိပါတစေတနာ၊ သည်။ အကုသလာဝ၊ အကုသိုလ်သာတည်း။ ဒုက္ခဝေဒနီယာဝ၊ ဒုက္ခဝေဒနီယသာတည်း။ ဝါ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ နှင့် ယှဉ်သည်သာတည်း။ သဝိတက္က သဝိစာရာဝ၊ သာတည်း။ ကာမာဝစရာ ဧဝ၊

၁၇၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

ဒြေါရကထာ

သာတည်း။ ဣတိ (ဝက္ခတိ)။ ဧဝံသန္တေ၊ သော၊ တဝ၊ သင်၏။ ပညော၊ ပြဿနာ သည်။ (သူတစ်ပါးကို သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိအပ်သောအနက်သည်။) ကုသလတ္ထိ ကေန၊ ကုသလတိတ်နှင့်။ နေဝ သမေတိ၊ ညီမျှသည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်။ ဝေဒနာတ္ထိကေန၊ နှင့်။ န သမေတိ၊ ပိတက္ကတ္ထိကေန၊ နှင့်။ န (သမေတိ)။ ဘူမန္တရေန၊ ကာမာဝစရ စသော ဘုံအပိုင်းအခြားနှင့်။ န (သမေတိ)။ ဣတိ (ဝတ္ထုဇ္ဇော)။ [သမေတိကို “သမံ+တေ”ဟု ခွဲ။]

ကိံ ပန။ အသို့နည်း။ ဧဝံ မဟန္တံ၊ ဤသို့ ကြီးကျယ်သော။ ဝါ၊ သို့ ကလောက် ကြီးကျယ်သော။ သုတ္တံ၊ ဘုရားဟော ပါဠိတော်သည်။ နိရုတ္တကံ၊ အနက် အဓိပ္ပာယ် မရှိတော့သလော။ ဣတိ၊ ဤကား ပိတက္ကဝါဒီ အမေးတည်း။ နိရုတ္တကံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသည်။ နော၊ မဟုတ်ပါ။ တံ ပန၊ သင်သည်ကား။ အဿ၊ ထိုသုတ်၏။ အတ္ထံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ န ဇာနာသိ၊ မသိ။ ဟိ၊ မှန်။ ဣဒ္ဓိမာ စေတောဝသိပ္ပတ္တောတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိ၊ ကို။ နေဝ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုမရှိအပ်။ ပန၊ အနွယ် ကား။ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ၊ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိကို။ ဝါ၊ ဂါထာမန္တာန်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော တန်ခိုးကို။ အဓိပ္ပေတာ။ ဟိ၊ မှန်။

၁။ တဝ ပညော။ ။ ပညတ်သည် ပုစ္ဆ-ဣစ္ဆာအနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤ၌ ဣစ္ဆာအနက်ဟောတည်း။ “ပဉ္စိယတေ (ဉာပေတုံ ဣစ္ဆိယတေ)တိ ပညော=ဘာဝနာမယိဒ္ဓိဖြင့် သူတစ်ပါးကို သတ်နိုင်၏”ဟု ဆိုအပ်သော အနက်သည်ပင် ပိတက္ကဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်က သူတစ်ပါးကို သိစေလိုအပ်သော အနက်တည်း။ ဤ ပြဿနာကိုလည်း။ လက်မခံလိုသောကြောင့် “တဝပညော-သင့်ပြဿနာ”ဟု တဝ-ထည့်၍ဆိုသည်။ “တဝ သုတ္တဿ”တုန်းက ကဲ့သို့တည်း။]

၂။ န သမေတိ။ ။ ပါဏာတိပါတ-စေတနာက အကုသိုလ်ဖြစ်၍ ဘာဝနာ မယိဒ္ဓိက ကုသိုလ်အဈာကတဖြစ်သောကြောင့် “ဘာဝနာမယိဒ္ဓိဖြင့် သူတစ်ပါးကို သတ်နိုင်၏”ဟူသောစကားသည် ကုသလတိတ်နှင့် မညီ-ဟူလို။ နောက်တိတ်များနှင့် မညီပုံကို လည်း ဤနည်းအတိုင်း သိပါ။ ဘူမန္တရဟူသည်-ကာမာဝစရ-စသော ဘုံတည်း။ ပါဏာတိ-ပါတ-စေတနာက ကာမာဝစရဖြစ်၍ ဘာဝနာမယိဒ္ဓိက ရူပါဝစရ ဖြစ်သောကြောင့် ဘူမန္တရနှင့်လည်း မညီ။

၃။ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ။ ။ “အထဗ္ဗ”မည်သော ရသေ့သည် သိအပ်သော ဝေဒ-အ တတ်ကို “အထဗ္ဗန”ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝေဒ၌ ဂါထာမန္တာန်များလည်း ပါရှိ၏။ [ထားမနိဝိဋ္ဌိ “အထဗ္ဗန”သည် ပါဠိ၌ “အထဗ္ဗန”ဟု ဖြစ်၏။] “အထဗ္ဗနေ+အာဂတာအာထဗ္ဗနာ”ဟု ကြံ၍ အထဗ္ဗနဝေဒ၌ လာသောအတတ် (ဂါထာမန္တာန် ဝိဇ္ဇာ)ကို “အာထဗ္ဗနာ”ဟု ခေါ်ပါ။ ထို အာထဗ္ဗနဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်သော တန်ခိုးကို “အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ”ဟု ခေါ်သည်။ အာထဗ္ဗနတော + နိဗ္ဗတ္တာ + ဣဒ္ဓိ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၇၉

ဧတ္ထ၊ ဤ သူတစ်ပါးကို သတ်ဖြတ်ရာ၌။ လတ္တမာနာ၊ ရအပ်သော်။ (ရမည်ဆိုလျှင်။) သာ၊ ထို အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိကို။ လတ္တတိ၊ ရအပ်၏။

သာ ပန၊ ထို အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိ သည်ကား။ ဝါ၊ ကိုကား။ ကာယဝစီဒ္ဓါရာနိ၊ တို့ကို။ မုဉ္ဇိတွာ၊ လွတ်၍။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဟိ၊ မှန်။ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိကာ၊ အာထဗ္ဗန တန်ခိုးရှိသူတို့သည်။ (အာထဗ္ဗနဂါထာမန္တာန်ကို တတ်သိသူတို့သည်။) သတ္တာဟံ ခုနစ်ရက်ပတ်လုံး။ အလောဏကံ၊ ဆားမရှိသော ဘောဇဉ်ကို။ ဘုဉ္ဇိတွာ၊ စားပြီး၍။ ဒဗ္ဗေ၊ နေစာမြက်တို့ကို။ [“ဒုဗ္ဗေ”ဟုလည်း ရှိ၏။] အတ္တရိတွာ၊ ခင်း၍။ ပထဝိယံ၊ ၌။ သယမာနာ၊ လျောင်းကုန်လျက်။ တပံ၊ အကျင့်ကို။ သဉ္ဇရိတွာ၊ ကောင်းစွာကျင့်၍။ [“ပစ္စရိတွာ”ဟု ရှိသည်ကား ပါ၌ပျက်။] သတ္တမေ ဒိဝဿ၊ ခုနစ်ရက်မြောက်နေ့၌။ သုသာနေ၊ သုသာန်၌။ ဝါ၊ သုသာန် ဖြစ်သော။ ဘူမိ၊ မြေကို။ [“သုသာနဘူမိ”ဟုလည်း ရှိ၏။] သဇ္ဇေတွာ၊ ပြင်ဆင် ၍။ သတ္တမေပဒေ၊ စည်းဝိုင်းစသည်မှ ခုနစ်လှမ်းမြောက်၌။ [မဏ္ဍလာဒိတော သတ္တမေပဒေ။ -ဋီကာ။] ဌတွာ၊ ရပ်၍။ ဟတ္ထံ၊ လက်ကို။ ဝဋ္ဋေတွာ ဝဋ္ဋေတွာ၊ ဝင့်၍ ဝင့်၍။ ဝါ၊ ဝိုင်း၍ ဝိုင်း၍။ မုခေန၊ ပါးစပ်ဖြင့်။ ဝိဇ္ဇံ၊ ဂါထာမန္တာန်ကို။ ပရိပေဉ္စန္တိ၊ အဖန်ဖန် ရွတ်ဆိုကြကုန်၏။ ဝါ၊ စုတ်ကြကုန်၏။ အထ၊ ထိုအခါ၌။ နေသံ၊ ထို အာထဗ္ဗန-တန်ခိုးရှင်တို့၏။ ကမ္မံ၊ အလုပ်သည်။ သမိဇ္ဈတိ၊ ပြီးစီး၏။ ဧဝံ၊ သို့။ အယမ္ပိ ဣဒ္ဓိ၊ ဤ အာထဗ္ဗနိဒ္ဓိသည်လည်း။ ဝါ၊ ကိုလည်း။ [အပိဖြင့် အခြားပါဏာတိပါတ-ကံကိုဆည်း။] ကာယဝစီဒ္ဓါရာနိ၊ တို့ကို။ မုဉ္ဇိတွာ။ ကာတုံ၊ ငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ကာယကမ္မံ၊ ကာယကံသည်။ မနောဒွာရေ၊ ၌။ န သမုဋ္ဌာတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကာယကံ၏ အရာ၌။ နိဋ္ဌံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့။ ဂန္တဗ္ဗံ၊ ရောက်ထိုက်၏။

[ကာယကံ၏ ဖြစ်ရာဒွါရကို ပြပြီး၍ ဝစီကံ၏ ဖြစ်ရာဒွါရကို ပြလိုသော ကြောင့် “ဟတ္ထမုဒ္ဓါယ ပန”စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ဟတ္ထမုဒ္ဓါယ၊ လက်ချောင်း တို့ကို တွန့်စေခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ လက်ချောင်း ချိုးသဖြင့်။ [ဟတ္ထမုဒ္ဓါ၏ အဓိပ္ပာယ် ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ သိက္ခာချခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။] မုသာဝါဒါဒီနိ၊ မုသာဝါ ဒ-အစရှိသော ဝစီကံတို့ကို။ ကထေန္တဿ၊ ပြောသူ၏။ ကမ္မံ၊ သည်။ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောက်ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ [မုသာဝါဒဟူသောအမည်ကို မထိုက် ကုန်သည်လည်းကောင်း။ အနုဋီကာ-အလို။] ဘဝန္တိ။ ပန၊ ကား။ ဝစီသောဒံ၊ စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းကို။ ဝါ၊ နှုတ်မြွက်ခြင်းကို။ ကတွာ မုသာဝါဒါဒီနိ။ ပ။

၁၈၀

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ အဝန္တိ။ ဧတ္တကာ၊ သည်။ အာစရိယာနံ၊ တို့၏။ သမာနုတ္တကထာ နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ ဝိတဏ္ဏဝါဒီ၊ သည်။ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ သော၊ ထို ဝိတဏ္ဏဝါဒီသည်။ ဝါ၊ ကို။ ပ။ ဝုတ္တော၊ သည်။ (သမာနော၊ သော်။) ဥပေါသထက္ခန္ဓကတော၊ ဥပေါသထက္ခန္ဓကမှ။ ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤသုတ်ကို။ အာဟရိ၊ ပြီ။ (ကိ၊ နည်း။) ယော ပန ဘိက္ခု၊ ပ။ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ (အာဟရိ၊ ပြီ။) [ယော ပန ဘိက္ခု၊ အကြင်ရဟန်းသည်။ ယာဝတတိယံ၊ ၃-ကြိမ်တိုင်အောင်။ (ပါတိမောက္ခော၊ ကို။) အနုဿာဝိယမာနေ၊ အဖန်ဖန် ကြားသိစေအပ်စဉ်။ သရမာနော၊ သင့်သောအာပတ်ကို အမှတ်ရပါလျက်။ သန္တိ၊ ထင်ရှားရှိသော။ အာပတ္တိ၊ ကို။ နာဝိကရေယျ၊ ထင်စွာ မပြုအံ့။ အဿ၊ ထို ရဟန်း၏။ သမ္ပဇာန မုသာဝါဒေါ၊ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒသည်။ ဟောတိ။] ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤသုတ်ကို။ အာဟရိတွာ၊ ၍။ အာဟ၊ ပြောဆိုပြန်ပြီ။ (ကိ။) ဧဝံ၊ သို့။ အာပတ္တိ၊ ကို။ အာနာဝိကရောက္ခော၊ ထင်စွာမပြုသော ရဟန်းသည်။ တုဏှိဘူတောဝ၊ ဆိတ်ဆိတ် နေသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သည်သာလျှင်။ (ဟုတွာ။) အညံ၊ အခြားသော။ အပတ္တိ၊ သို့။ အာပဇ္ဇတိ၊ ရောက်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤသို့ အာပတ်သင့်ရာ၌။ ကာယင်္ဂ စောပနံ ဝါ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်လည်းကောင်း။ ဝါစင်္ဂစောပနံ ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ကုတော၊ အဘယ်မှာ ရှိအံ့နည်း။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ မနောဒွါရသို့ ယေဝ၊ ခွဲသာလျှင်။ အကုသလံ၊ သော။ ဣဒံ ဝစီကမ္ပံ၊ သည်။ သမုဋ္ဌာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ၊ ပြီ။)

သော၊ ထို ဝိတဏ္ဏဝါဒီကို ဝတ္တဗ္ဗော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိ။) ကိ ပန၊ အသို့နည်း။ ဧတံ သုတ္တံ၊ ဤသုတ်သည်။ နေယျတ္ထံ၊ နေယျတ္ထလော။ ဝါ၊ တစ်ပါးသော စကားဖြင့် သိထိုက်သော အနက်ရှိသလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။

၁။ နေယျတ္ထ။ * နိဓာတ်၊ ဣပစ္စည်း၊ ဤကို ဝုဒ္ဓိပြု၊ ယ ခွေဆော်လာလျှင် “နေယျ” ဟု ပြီး၏။ ဣပစ္စည်းသည် အရဟ-အနက်ကို ပေါ်၏။ နိတဗ္ဗော၊ ဆောင်ယူထိုက်၏။ ဣတိ နေယျော၊ နေယျော+အတ္တော ယဿာတိ နေယျတ္ထံ-ဆောင်ယူထိုက်သော အနက် အဓိပ္ပာယ်ရှိ သော သုတ်(ပုဒ်)၊ နဂိုသုတ် (ပုဒ်) အတိုင်း အနက်အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံသောကြောင့် အခြား သုတ်(ပုဒ်)တစ်ပါးကို ဆောင်ယူမှ အနက်အဓိပ္ပာယ်အမှန်ကို သိရသောသုတ် (ပုဒ်)မျိုးကို “နေယျတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။ ဇီကာ၌ “ဝစနန္တရေန ဂမိတဗ္ဗတ္ထံ နေယျတ္ထံ”ကား အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်တည်း။ ထိုအဖွင့်ကိုလိုက်၍ “ပုဒ်တစ်ပါးကို ဆောင်ယူ၍ သိအပ်သော အနက်ရှိသောပုဒ်ကို” “နေယျတ္ထ”ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၈၁

နိတတ္ထံ၊ နိတတ္ထလော။ ဝါ၊ မိမိပါဠိအတိုင်းပင် သိအပ်သောအနက် ရှိသလော။
 ဣတိ သို့။ ဝတ္တဗ္ဗော။ မယံ၊ ငါ၏။ သုတ္တံ၊ သည်။ နိတတ္ထမေဝ၊ နိတတ္ထသာတည်း။
 ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောပြီ။ သော၊ တို့ ဝိတဏှဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဧဝံ၊ သို့။ မာ အဝစ၊
 မပြောဆို ပါလင့်။ အဿ (သုတ္တဿ)၊ ထိုပါဠိ၏။ အတ္ထံ၊ ကို။ တုလယိဿာမ၊
 နှိုင်းချိန် ကုန်ဦးအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတွာ၊ ပြောပြီး၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော၊
 မေးတိုက်၏။ (ကိံ။) သမ္မဇာနဗ္ဗသာဝါဒေ၊ သမ္မဇာနဗ္ဗသာဝါဒ-ကြောင့်။ ကိံ၊
 အဘယ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ ဇာနန္ဒော၊
 သိလတ်သော်။ ဝါ၊ သိသော ဝိတဏှဝါဒီသည်။ သမ္မဇာနဗ္ဗသာဝါဒေ၊ ကြောင့်။
 ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ် အာပတ် သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ။ ဝက္ခတိ၊ ပြောလတ္တံ့။

တတော၊ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းကြောင့်။ ဝတ္တဗ္ဗော။ (ကိံ။) ဝိနယဿ၊
 ဝိနည်း၏။ မူလာနိ၊ အကြောင်းရင်းတို့သည်။ ခွေ၊ ၂-ပါးတို့တည်း။ ကာယောစ၊
 ကာယဒွါရလည်းကောင်း။ ဝါစာ စ၊ ဝစီဒွါရ လည်းကောင်းတည်း။ ဟိ၊ မှန်။
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန၊ သည်။ သဗ္ဗာပတိယော၊ အလုံးစုံသော အာပတ်တို့ကို။ ဒွိသု၊ ကုန်
 သော။ ဣမေသု ယေဝ ဒွါရေသု၊ ဤ ဒွါရတို့၌သာ။ ပညတ္တာ၊ ပညတ်တော်မူအပ်ကုန်
 ပြီ။ မနောဒွါယေ၊ ၌။ အာပတ္တိယာ၊ ကို။ ပညာပနံ နာမ၊ ပညတ်တော်မူခြင်း
 မည်သည်။ နတ္ထိ။ ယော တွံ၊ အကြင် သင်သည်။ သတ္တာရာ၊ သည်။ အပညတ္တော၊
 ပညတ်တော်မမူအပ်သော။ ဌာနေ၊ အရာ၌။ အာပတ္တိံ၊ ကို။ ပညပေသိ၊ ပညတ်နိုင်ဘိ
 ၏။ ဝါ၊ ပညတ်ဝံဘိ၏။ (သော) တွံ၊ သည်။ အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲ သာလျှင်။
 ဝိနယေ၊ ၌။ ပကတည၊ သဘောကိုသိပါပေ၏။ (ကျွမ်းကျင်ပါပေ၏။) သမ္မာ
 သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ကို။ အတ္တမိက္ခသိ၊ စွပ်စွဲဘိ၏။ ဇိနစက္ကံ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ အာဏာတော်
 စက်ကို။ ပဟရသိ၊ ပုတ်ခတ်ဘိ၏။ ဣတိ အာဒိဝစနေဟိ၊ ဤသို့ အစရှိသော

၁။ နိတတ္ထ။ ။ နိတ၌ တ-ပစ္စည်းသည် အတိတ်အနက်ဟောတည်း။ နိယိတ္တာတိ
 နိတော၊ နိတော+အတ္ထော ယဿာတိ နိတတ္ထော၊ ဆောင်ယူအပ်ပြီးသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ရှိ
 သော (နောက်ထပ် ဆောင်ယူဖွယ်မလိုသော၊ ဆိုထားပြီးအတိုင်းပင် တိုက်ရိုက်အနက် အဓိပ္ပာယ်
 ထင်ရှားနေသော) သုတ် (ပုဒ်)၊ “သယမေဝ ဂဟိတဗ္ဗတ္ထံနိတတ္ထံ”ဟူသော ဋီကာ စကားသည်
 အဓိပ္ပာယ်တူတည်း။ ဤအဖွင့်ကိုလိုက်၍ “တိုက်ရိုက် သိအပ်သော အနက်ရှိသော ပုဒ်ကို
 “နိတတ္ထံ”ဟု ပြောမှတ်ပြုကြသည်။

- [ဆောင်] ၁။ နဂိုတိုင်းကား၊ မထင်ရှား၍၊ တစ်ပါးပုဒ်ပိုက်၊ ဆောင်ယူဆိုက်သည့်၊
 အနက်ရှိ၊ မှတ်ဘိ နေယျတ္ထ။
 ၂။ နဂိုတိုင်းပင်၊ နက်ပေါ်လွင်၍၊ အပြင် မမှီး၊ ဆောင်အပ်ပြီးတဲ့၊ အနက်
 စုံ၊ မှတ်ကုန် နိတတ္ထ။

စကားတို့ဖြင့်။ နိဂ္ဂဟိတော၊ နိဝိပိဋ္ဌိ။ ဥတ္တရိ၊ အလွန်။ ပဉ္စ၊ ပြဿနာကို။ ပုစ္ဆိတဗ္ဗော။ (ကိ။) သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေါ၊ သည်။ ကြိယတော၊ မပြုထိုက်သော လွန်ကျူးမှုတို့ ပြုခြင်းကြောင့်။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ဖြစ်သလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။ အကြိယတော၊ ပြုထိုက်သော ဖြည့်ကျင့်မှုကို မပြုခြင်းကြောင့်။ (သမုဋ္ဌာတိ၊ လော။) ဣတိ (ပုစ္ဆိတဗ္ဗော)။ ဇာနန္တော၊ သိလက်သော်။ ဝါ၊ သည်။ ကြိယတော၊ ကြောင့်။ (သမုဋ္ဌာတိ) - ဣတိ ဝက္ခယိ။ တတော၊ ထိုသို့ပြောဆိုခြင်းကြောင့်။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဆက်၍ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိ။) အနာဝိကရောဇ္ဇော၊ အာပတ်ကို ထင်စွာမပြုသော ရဟန်းသည်။ ကတရံကြိယံ၊ အဘယ်ကြိယကို။ ဝါ၊ အဘယ်ပြုထိုက်သော အမှုကို။ ကရောတိ၊ နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝတ္တဗ္ဗော။)

ဟိ၊ မေးသင့်၏။ အဒ္ဓော၊ မချွတ်ကေန်။ ကြိယံ၊ ကြိယကို။ ဝါ၊ ပြုအပ်သော အမှုကို။ အပဿန္တော၊ မမြင်လတ်သော်။ ဝိယာတံ၊ စိတ်၏ပင်ပမ်းခြင်းသို့။ အာပဇ္ဇိဿတိ၊ ရောက်လတ္တံ့။ တတော၊ ထိုသို့ ရောက်ခြင်းကြောင့်။ ဣမဿ သုတ္တဿ၊ ဤ “သမ္ပဇာနမုသာဝါဒဿ ဟောတိ” ဟူသောသုတ်၏။ အတ္ထေန၊ အနက်အားဖြင့်။ (အနက်ကိုဖွင့်ပြသော အဋ္ဌကထာအားဖြင့်။) သညာပေတဗ္ဗော၊ နားလည်စေထိုက်၏။ (ကိ။) ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ “သမ္ပဇာနမုသာဝါဒဿ ဟောတိ” ဟူသော ပါဠိရပ်၌။ အတ္ထော၊ တည်း။ (အဋ္ဌကထာ တည်း။) ယွာယံ (ယော အယံ သမ္ပဇာနမုသာဝါဒေါ)၊ အကြင် သမ္ပဇာနမုသာဝါဒကို။ သမ္ပဇာန မုသာဝါဒဿ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ သော၊ ထို သမ္ပဇာန မုသာဝါဒသည်။ အာပတ္တိတော၊ အားဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ ကတရာပတ္တိ၊ အဘယ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [ကိဟောတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။] ဒုက္ကဋ္ဌာပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ သာ စ၊ ထို ဒုက္ကဋ္ဌအာပတ်သည်လည်း။ မုသာဝါဒလက္ခဏေန၊ မုသာဝါဒလက္ခဏာအားဖြင့်။ န(ဟောတိ)၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဘဂဝတော၊ ၏။ ဝစနေန၊

၁။ ကြိယတောတိ ဝက္ခယိ။ ။ ဝိတဏှဝါဒီသည် သမ္ပဇာနမုသာဝါဒ သိက္ခာပုဒ်၌ လာသော မပြုထိုက်သော လိမ်လည်မှုကို ပြုခြင်းတို့ ရည်ရွယ်၍ “ကြိယတော” ဟု ဖြေသည်။ ထိုသို့ “ကြိယတော” ဟု ဖြေခြင်းကြောင့် နောက်ထပ်မေးရာ၌ “အနာဝိကရောဇ္ဇော ကတရံ ကြိယံ ကရောတိ- အဘယ်ကြိယကို ပြုသနည်း” ဟု မေးသည်။ ရှေးစာအုပ်များ၌ “အကြိယတောတိ ဝက္ခယိ” ဟု ရှိ၏။ ထို “အကြိယတောတိ ဝက္ခယိ” ဟူသောစကားသည် နောက်ထပ်မေးမည့် “ကတရံ ကြိယံ ကရောတိ” နှင့် မလိုက်လျောချေ။ ထို့ကြောင့် ပါဠိပျက်သာတည်း။

ဒုက္ခာဓာပတ္တိဟူသော စကားတော်ကြောင့်။ ဝစီဒွါရေ ဌ။ အကြိယသမုဋ္ဌာနာ၊ အကြိယ သမုဋ္ဌာန်ဖြစ်သော။ (ထင်စွာပြုထိုက်သောအမှုကို မပြုခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော။) အာပတ္တိ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ သို့၊ ဝေဒိတ်ဗ္ဗာ၊ ဧ၊ စ၊ သာဓကကား။ အနာလပန္နော၊ ပ။ စိန္တိတာတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ၊ ဤ၊ ဂါထာစကားကို။ (အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေနပိ၊ သည်လည်း။) ဝုတ္တံ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

[(ယော၊ အကြင် ရဟန်းသည်။) ကေနစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော။ မနုဇေန၊ လူနှင့်တကွ။ အနာလပန္နော၊ စကားမပြောဆိုသည်။ (ဟောတိ။) ပရေ စ၊ မိမိမှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုလည်း။ (သန္တာယ၊ ရည်မှတ်၍။) ဝါစာဂိရံ၊ စကားဟု ဆိုအပ်သော အသံကို။ ဝါ၊ စကားလုံးတို့ကို မြွတ်ဆိုခြင်းကို။ နောဘဏေယျ၊ မပြောမဆိုရာ။ (အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်။ သော၊ ထို ရဟန်းသည်။) ဝါစသိကံ၊ ဝစီဒွါရ်ဖြစ်သော အာပတ်သို့။ အာပဇ္ဇေယျ၊ ရောက်ရာ၏။ ကာယိကံ၊ ကာယဒွါရ်ဖြစ်သော အာပတ်သို့။ န (အာပဇ္ဇေယျ)။ ဧသာ ပဉ္စာ၊ ဤ ပြဿနာကို။ ကုသလေဟိ၊ ဝိနည်းကျမ်းကျင် ပညာရှင်တို့သည်။ စိန္တိတာ၊ ကြံအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ (အယံ၊ ကား။ အတ္ထော၊ တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သညာပေတဗ္ဗော၊ ထိုက်၏။)]

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ ဝစီကမ္မံ၊ ဝစီကံသည်။ မနောဒွါရေ၊ မနောဒွါရ်၌။ န သမုဋ္ဌာတိ၊ မဖြစ်။ ဤတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဝစီကံ အရာ၌။ နိဋ္ဌံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့။ ဂန္ထဗ္ဗံ၊ ရောက်ထိုက်၏။

၁။ ဝါစာဂိရံ ။ ဝါစာသင်္ခါတံ၊ ဂိရံ၊ စကားဟု ဆိုအပ်သော အသံကို။ ဝါစာနုစ္စာရဏံ ဝါ၊ အဖန်ဖန် မြွတ်ဆိုအပ်သော စကားကို။ ဤသို့ ဋီကာ၌ ၂-နည်းဖွင့်၏။ ထိုအလို ဝါစာဂိရံကို သမာသ်ပုဒ်တစ်ပုဒ်တည်းဟု ဆိုလို၏။ “ဝါစာသင်္ခါတာ+ဂိရာ ဝါစာဂိရာ”ဟု လည်းကောင်း။ “ဂိရိယတေတိ ဂိရာ၊ ဝါစာ ဧဝံ+ဂိရာ ဝါစာဂိရာ”ဟုလည်းကောင်း ဝိဂ္ဂဟံပြုပါ။ ပရိဝါအဋ္ဌကထာ၌ကား ဝါစာနှင့် ဂိရံကို ၂-ပုဒ်ခွဲ၍ ဖွင့်ထား၏။

အမှာ။ ။ “အယံ ဟေတ္ထ အတ္ထော၊ ပ။ စိန္တိတာ” ထိုင်အောင်သော စကားသည် ဝိနည်းမဟာဝါအဋ္ဌကထာ ဥပေါသထက္ခန္ဓကဋ္ဌိလာသော စကားနှင့် သဘောတူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “အတ္ထေန-အနက်အားဖြင့်”ဟုရာ၌ “အဋ္ဌကထာဖွင့်ထားသော အနက်အားဖြင့်”ဟု ဆိုလိုသည်။ ထို၌ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပါဠိကို ချန်၍ အားလုံး အနက်တူပင်ဖြစ်သည်။ ဥပေါသထက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌လာသော “သမ္ပဇာနဓုသာဝါဒဿ ဟောတိ”ကိုပင် “ယွာယံ သမ္ပဇာနဓုသာဝါဒဿ ဟောတိ ဝိဒဿ ဟောတိဝိဒုတ္တော”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် မဟာဝါ အဋ္ဌကထာနှင့် ဤ အဋ္ဌကထာစာအုပ်တို့၌ “ယွာယံ သမ္ပဇာနဓုသာဝါဒေါ ဟောတိတိ”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။ “ယွာယံ သမ္ပဇာနဓုသာဝါဒဿ ဟောတိတိဝိဒုတ္တော”ဟု ရှိရမည်။

[ဝစီကံ၏ ကာယဒွါရဝစီဒွါရတို့၌ ဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍ မနောကံ၏ ဒွါရ ၃-ပါးလုံး၌ ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ယဒါ ပန”စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ ယဒါ။ ။ အဘိဇ္ဈာသဟဂတေန၊ အဘိဇ္ဈာနှင့်တကွဖြစ်သော။ စေတသာ၊ စိတ်ဖြင့်။ ကာယင်၊ ကိုယ်အင်္ဂါကို။ စောပေန္တေ၊ လှုပ်စေလျက်။ ဟတ္ထဂ္ဂါဟာဒီနိ၊ မာတုဂါမ၏ လက်ကိုကိုင်ဆွဲခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ [အာဒိဖြင့် ဝေဏီဂ္ဂါဟ၊ အင်္ဂပရာမသန-စသည်တို့ကို ယူ။ ရှေးနိဿယ၌ “လက်ဖြင့်ကိုင်ယူခြင်း အစရှိသည်တို့ကို”ဟု တစ်နည်း ပေးသေး၏။ “သူတစ်ပါးပစ္စည်းကို လက်ဖြင့်ကိုင် ခြင်း စသည်ကို”ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။] ဗျာပါဒသဟဂတေန၊ သော။ စေတသာ။ ဒဏ္ဍပရာမာသာဒီနိ၊ တုတ်ကိုသုံးသပ်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို။ [သူတစ်ပါးကို ပုတ်ခတ်ဖို့ရန် တုတ်ကိုကိုင်ခြင်း စသည်တို့ကို။](ကရောတိ) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတေန၊ သော။ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ခန္ဓသီဝါဒယော၊ ကဒေနတ်

၁။ ဗျာပါဒသဟဂတေန။ ။ ဗျာပါဒဟူသည် သူတစ်ပါးကို သေစေလိုသော ဒေါသတည်း။ ထိုဒေါသစိတ်ဖြင့် ဒဏ္ဍပရာမာသ (တုတ်ကိုင်မှု) စသည်ဖြုလျှင် “ဗျာပါဒမနောကံ”ဟု ဆိုထား၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ရှင်ဒေဝဒတ်၏ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို သတ်ဖို့ရန် ဂိဇ္ဈကုဋ်တောင်ပေါ်မှ ကျောက်တုံးကို လှိမ့်ချရာ၌ အထမမြောက်သော ပါဏာတိပါတာကံ၏ ပုဗ္ဗပယောဂ-အစိုက်မှာ ဗျာပါဒမနောကံ မြောက်-မမြောက် ငြင်းခုံကြရာဝယ် အဘယ်သို့ ဆုံးဖြတ်မည်နည်း။

၂။ ခန္ဓသီဝါဒယော။ ။ “ကုမာရော ခန္ဓော ဟရော”ဟု အဘိဓာန်၌ ပရိယာယ် ၃-မျိုးလာ၏။ ထို ခန္ဓကုမာရမည်သော နတ်ကို “ခဒေနတ်”ဟု မြန်မာပြန်သည်။ ရှေးအဘိဓာန်နိဿယ၌ “ဗိဿနိးနတ်”ဟု မြန်မာပြန်၏။ “မဟိဿရော သီဝေါ သူလိ”စသည်ဖြင့် အဘိဓာန်၌ လာသောကြောင့် မဟိဿရနတ်ကိုပင် “သီဝနတ်”ဟု ခေါ်၏။ “မဟာဒေဝနတ်”ဟုလည်း ခေါ်၏။ ရှေးနိဿယတို့၌ မဟိဿရကို ရည်ရွယ်၍ သီဝကို ပရမိဿရ (ပရမိသွာ)ဟု အမျိုးမျိုး အနက်ပေးကြသည်။ ထိုနတ်တို့သည်။ ဟိန္ဒူတို့က ဘုရားအရာထား၍ ကိုးကွယ်အပ်သော နတ်တို့တည်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကို ပြရာဝယ် ထိုနတ်တို့ကို နိဒဿန နည်းအားဖြင့် ဥဒါဟရုဏ် ထုတ်ပြသည်။ “ထို ခန္ဓသီဝနတ်တို့ကို အမြတ်တနိုး ကိုးတွယ်ရုံဖြင့် မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကမ္မပထမြောက်သည်-ဟု မဆိုလိုပါ”ဟုလို့။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအယူအတွက် နတ္တိကဒိဋ္ဌိ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကြိယဒိဋ္ဌိတို့သာ ကမ္မပထ မြောက်သည်။ဟု မှတ်ပါ။

အနုဋီကာ။ ။ သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိဘဝတို့၌ ဖြစ်ရခြင်းသည် ကောင်းစွာပြုအပ်မကောင်းသဖြင့် ပြုအပ်သော ကံကြောင့်မဟုတ်။ ခန္ဓနတ် သီဝနတ်စသော တန်ခိုးကြီးသော နတ်ဘုရားတို့ကြောင့် (နတ်ဘုရားတို့၏ အလိုအတိုင်း)ဖြစ်ရ၏-ဟု ယူဆ၍ “ဒါနစေတနာ၏ အကျိုးသည် မရှိ”စသည်ဖြင့် မှားယွင်းစွာသုံးသပ်သူ၏အတွက် “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသဟဂတေနစေတသာ။ ပ။ ပရိဘုဏ္ဍာဒီနိ ကရောတိ”ဟူသော စကားကို အဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုအပ်ပါသည်-ဟု ဝဒန္တဝါဒကို အနုဋီကာပြ၏။ မူလဋီကာပြသော-နိဒဿနနည်းမဟုတ်၊ မူချ ကမ္မပထ-မြောက်သော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပုံကို ပြသော စကား”ဟု ဝဒန္တ ဆရာတို့က ဆိုလိုသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၈၅

မဟာဒေဝနတ် အစရှိသူတို့သည်။ သေဋ္ဌာ၊ ချီးမွမ်းအပ်၊ မြတ်သော ကိုးကွယ်ရာ တို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ တေသံ၊ ထို 'ခဲနတ် မဟာဒေဝနတ် အစရှိသူတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အဘိဝါဒန၊ ပ။ ပရိဘဏ္ဍာဒိနိ၊ ရှိခိုးမှု၊ လက်အုပ်ချီမှု၊ နတ်ရုပ်တို့၏ အင်းပျဉ်ငယ်ကို ရေဆေးခြင်း။ ဆေးသုတ်ခြင်း အစရှိသော အမှုတို့ကို။ ကရောတိ၊ ၏။ တဒါ၊ ဝ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ စက်။ ဧတ္ထ၊ ဤမနောက်၏ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာ၊ စေတနာသည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ကာယကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ပန၊ ကား။ (မနောက်၏ကာယဒွါရ၌ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံကား။) ယဒါ၊ ၌။ အဘိဇ္ဈာ သဟဂတေန၊ သော။ စေတသော၊ ဖြင့်။ ဝါစင်၊ နှုတ်အင်္ဂါကို။ စောပေန္တော၊ လျက်။ ယံ၊ အကြင် ဥစ္စာသည်။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာတည်း။ တံ၊ ထို သူတစ်ပါးဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ၏ဥစ္စာသည်။ [မမ+ဣဒံမမံ။]အဿ၊ ဖြစ်ပါမူကား။ အဟော ဝတ၊ အော်-ကောင်းလေစွ။ ဣတိ၊ သို့။ ပရဝိတ္တပက ရဏံ၊ သူတစ်ပါး၏ နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော။ ဥစ္စာကို။ အဘိဇ္ဈာယတိ၊

၁။ ဘူတပိဋိက ပရိဘဏ္ဍာဒိနိ။ ။ နှုတ်ရုပ်ကို ဘူတ၊ ထို နှုတ်ရုပ်တို့၏ တည်နေရာ အင်းပျဉ်ငယ်ကို ပိဋိကာ-ဟု ခေါ်သည်။ [ဘူတပိဋိကာ ဒေဝကုလပိဋိကာတိ ဧတ္ထ ဒေဝတာနံ ဗလိကရုဏဋ္ဌာနဘူတံ (ပူဇော်ပသမှုကို ပြုရာဋ္ဌာနဖြစ်၍ ဖြစ်သော)ပိဋိ-ပဌမပိဌ ဝိမာနဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ။] တို့ အင်းပျဉ်ငယ်ကို ရေဆေးခြင်း ဆေးသုတ်ခြင်းကို "ပရိဘဏ္ဍ"ဟု ခေါ်သည်။

၂။ စေတနာ ပနေတ္ထ အဗ္ဗော ဟာရိကာ။ ။ အဘိဇ္ဈာ-စသော မနောက်တို့က ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် အဘိဇ္ဈာ-စသည်တို့နှင့် အတူတကွ ဖြစ်သော စေတနာသည် ကာယ ဒွါရ၌ ဖြစ်ရသော်လည်း ကာယကံဟူသော အမည်ကို မရ။ တို့ကြောင့် "အဗ္ဗောဟာရိကာ"ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ရှေးကာယကံ ဝစီကံတို့ကို ပြရာ၌ "စေတနာပက္ခိကာ ဝါ ဘဝန္တိ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ" ဟု ပြခဲ့၏။ ထိုနည်းအတိုင်းဆိုလျှင် "အဘိဇ္ဈာဒိပက္ခိကာ ဝါ ဘဝန္တိ"ဟု လည်း ရှိသင့်၏။ သို့သော် "တိဝိဓာ ဘိက္ခဝေ မနောသဇ္ဈတနာ အကုသလံ မနောကမ္မံ"ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် စေတနာသည် မိမိသဘောအတိုင်းပင် မနောက်အမည်ရနေ၏။ အဘိဇ္ဈာ-စသည်တို့၏ နောက်လိုက် အသင်းအပင်းဝင် ဖြစ်ဖွယ်မလို။ တို့ကြောင့် "အဘိဇ္ဈာဒိပက္ခိကာ ဝါ"ဟု မဆိုတော့။

ရှေးရှုကြံစည်၏။ ဗျာပါဒ သဟဂတေန၊ သော၊ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ဣမေ သတ္တာ၊
 ဤ သတ္တဝါ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဟညန္တ၊ ဝါ၊ သတ်မှုလည်း သတ်အပ်ပါစေကုန်။
 ဗစ္ဆန္တ၊ ဝါ၊ နောင်ဖွဲ့မှုလည်း နောင်ဖွဲ့အပ်ပါစေကုန်။ ဥစ္ဆိန္တ၊ ဝါ၊ ဖြတ်မှုလည်း
 ဖြတ်အပ်ပါစေကုန်။ မာ ဝါ အဟေသံ၊ မရှိမှုလည်း မရှိပါစေကုန်လင့်။ ဣတိ၊ သို့။
 ဝဒတိ၊ ပြောဆို၏။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ သဟဂတေန။ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ဒိန္နံ၊ ပေးလှူကြောင်း
 ဒါနစေတနာသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ယိဋ္ဌံ၊ ယစ်ကြီးပွဲစော်ကြောင်း စေတနာသည်။ နတ္ထိ၊
 ဣတိအာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဝဒတိ၊ ။၏။ တဒါ၊ ပ။ ဝစီဒွါရေ
 သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္တ၊ ဤ မနောက်၏ ဝစီဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာ၊
 သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ဝစီကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်သည်။
 ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ (မနောက်၏ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောဒွါရ၌
 ဖြစ်ပုံကား။) ယဒါ၊ ။ ၌။ ကာယကံ ဝါစင်္ဂါနိ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါတို့ကို။ အစော
 ပေတွာ၊ မလှုပ်စေမူ၍၊ ရဟော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်၌။ နိသိန္နော၊ ထိုင်နေလျက်။
 အဘိဇ္ဈာ၊ ပ။ သဟဂတာနိ၊ အဘိဇ္ဈာ၊ ဗျာပါဒ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။
 စိတ္တာနိ၊ တို့ကို။ ဥပ္ပာဒေတိ။ တဒါ၊ ပ။ မနောဒွါရေ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။
 ဣမသ္မိံဌာနေ၊ ဤ မနောက်၏ မနောဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်း
 ကောင်း။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တကာ၊ စေတနာနှင့် ယှဉ်ကုန်သော။ ဓမ္မာပိ၊ တရား
 တို့သည်လည်းကောင်း။ မနောဒွါရေယေဝ၊ ၌သာ။ သမုဋ္ဌဟန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [ဤ၌
 စေတနာက မနောက်ဖြစ်နေသောကြောင့် အဗ္ဗောဟာရိကအဖြစ် မရှိရကား ရှေး

၁။ ဗျာပါဒ ။ ပ။ ဝဒတိ။ ။ ဗျာပါဒနှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်ဖြင့် “ဣမေ
 သတ္တာဟညန္တ” စသည်ဆိုလျှင် “ဗျာပါဒ မနောက်” ဟု ဆိုထား၏။ သို့ဖြစ်လျှင် ရှင်ဒေဝဒတ်၏
 ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသတ်ဖို့ရန် လေးသမားတို့ကို စေခိုင်းရာ၌ ပါဏာတိပါတ-ကံအထမမြောက်သော်
 လည်း ဗျာပါဒ-ကံ အထမြောက်-မမြောက်ကို ဆုံးဖြတ် နိုင်လောက်ပါပြီ။

၂။ ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ။ ပ။ သမုဋ္ဌဟန္တိ။ ။ ကာယကံ ဝါစင်္ဂတို့ကို မလှုပ်ရှားစေ
 သောကြောင့် စေတနာနှင့် စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မ အားလုံးပင် မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်ကြ၏။ ထို့
 ကြောင့် (ရှေ့ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ၌ မနောက်ဖြစ်ပုံကို ပြရာဝယ် စေတနာကို အဗ္ဗောဟာရိက
 ဟု ဆိုရသကဲ့သို့) “ဤ မနောဒွါရဝယ် မနောက်ဖြစ်ရာ၌ ခည်သည်နည်းနှင့်မျှ စေတနာ၏
 အဗ္ဗောဟာရိက-အဖြစ် မရှိတော့” ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဣမသ္မိံ ပန ဌာနေ။ ပ။ တသ္မာ စေတနာယ
 အဗ္ဗောဟာရိကဘာဝေါ၊ ကထန္တိ နတ္ထိတိ အဓိပ္ပာယ်သော။ ဋီကာ။]

အပွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၈၇

ဒွါရတုန်းကကဲ့သို့ “စေတနာ ပနေတ္ထ အပ္ပောဟာရိကာ”ဟု မဆိုတော့။] ဧဝံ၊
လျှင်။ အကုသလံ၊ သော။ မနောကမ္မံ၊ သည်။ တိသုပ္ပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။
ဒွာရေသု၊ တို့၌။ သမုဋ္ဌာတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတမ္ပံ။

• ပန၊ ကား။ (အကုသိုလ်ကံ ၃-ပါးမှတစ်ပါး ကုသိုလ်ကံ ၃-ပါးကား။)
တထာ ကုသလာနိ ကာယဝစီမနောကမ္မာနီတိ၊ ဟူ၍။ ယံ၊ အကြင်စကားကို။
(မယာ၊ ငါသည်။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [“အကုသလံ မနောကမ္မံ ပန တိသုပ္ပိ ဒွာရေ
သု သမုဋ္ဌာတိ”နှင့် ဆက်၍ ဆိုခဲ့ပြီ။] တတြ၊ ထိုစကားရပ်၌။ အယံ၊ ကား။ နယော၊
တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယဒါ၊ ကေနစိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ကာရဏေန၊ ကြောင့်။
(ပါးစပ်၌ အနာဖြစ်နေခြင်း စသောအကြောင်းကြောင့်။) ဝုတ္တံ၊ ပြောဆိုခြင်းငှာ။
အသက္ခောန္တော၊ မစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတွာ။) ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိတိ၊
ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ အဒိန္နာဒါနာ ပဋိဝိရမာမိတိ၊
ဟူ၍လည်းကောင်း။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရာ ပဋိဝိရမာ မိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။
ဣတိ၊ သို့။ ဣမာနိ သိက္ခာပဒါနိ၊ တို့ကို။ (ကာယဒွါယ နှင့်ဆိုင်သော သိက္ခာပုဒ်
၃-ပါးတို့ကို။) ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ၊ လက်ချောင်းတို့ကို တွန့်စေခြင်းဖြင့်။ (လက်ပြသော
အားဖြင့်။) ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။ တဒါ၊ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ၊ တေဟိ စိတ္တေဟိ၊ ထို ကုသိုလ်
စိတ်တို့နှင့်။ သဟဂတာ၊ ကုန်သော အနဘိဇ္ဈာဒယော၊ အနဘိဇ္ဈာ-အစရှိသော
တရားတို့သည်။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ^၁၊ ကုန်သည်လည်း ကောင်း။ အပ္ပောဟာရိကာ
ဝါ၊ မနောတံဟု ခေါ်ပေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည် လည်းကောင်း။
ဟောန္တိ။

ပန၊ ကား။ (ကာယကံ၏ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံ
ကား။) ယဒါ၊ တာနေဝ သိက္ခာပဒါနိ၊ ထို ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ အစရှိသော

၁။ စေတနာပက္ခိကာ ဝါ။ ။ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိ-စသည်ဖြင့် ဆောက်
တည်ရာဝယ် ဝိရတိဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဝိရတိဖြစ်လျှင် “ဝိရတိပက္ခိကာ ဝါ”ဟု ဆိုသင့်
သည် မဟုတ်ပါလော။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- “တိဝိဓာ ဘိက္ခဝေ ကာယသမ္ဘေတနာ
ကုသလံ ကာယကမ္မံ” ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ကုသိုလ်စေတနာကို ကံဟု ဟောတော်မူသော
ကြောင့် ပါဏာတိပါတာဒိ ဝိရတိသည် ပဓာနမဟုတ်၊ ထို ဝိရတိဖြင့် အထူးပြုအပ်သော
စေတနာသည်သာ ပဓာနတည်း။ မှန်၏- “ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမိ” စသည်ဖြင့်
ဆောက်တည်စိုက်၌ ရှောင်ကြဉ်ဖွယ်ရာ ဝိတက္ကမိတဗ္ဗအာရုံ မရှိလျှင် ဝိရတိစေတသိက်ပင် မဖြစ်၊
စေတနာကား ဖြစ်သည်သာ။ ဤသို့ စေတနာသာ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိရတိပက္ခိကာ ဝါ”
ဟု မဆိုဘဲ “စေတနာပက္ခိကာ ဝါ” ဟုသာ ဆိုရသည်။

၁၈၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

ဒွါရကထာ

သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုပင် ဝစီဘောဒံ ကတွာ ဂဏှာတိ၊ တဒါ။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်။ ပ။ မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။-ပန၊ ကား။ (ကာယကံ၏ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောဒွါရ၌ဖြစ်ပုံကား။) ယဒါ။ တေသု သိက္ခာပဒေသု၊ ထို ပါဏာတိပါတာ ဝေရာမဏိ-အစရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို။ ဒိယျမာနေသု၊ ပေးအပ်ကုန်လတ်သော်။ ကာယကံဝါစင်္ဂါနိ အစောပေတွာ။ မနသာ ဝ၊ ဖြင့်သာ။ ပါဏာတိပါတာ ပဋိဝိရမာမီတိ၊ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ပ။ ကာမေသု မိစ္ဆာစာရာ ပဋိဝိရမာမီတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဂဏှာတိ၊ တဒါ။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနောကံဟု ခေါ်ဝေါ်သည်၏အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ကား။ (ကာယကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး ဝစီကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံကား။) မုသာဝါဒါ ဝေရာမဏိ အာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ သိက္ခာပဒါနိ၊ တို့ကို။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ သာလျှင်။ (ကာယကံ၌ ဆိုအပ် ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။) ကာယာဒိဟိ၊ ကာယဒွာရ အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ ဂဏှန္တဿ။ ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကုသလံ။ ပ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဝစီကံ၏-ဒွါရ ၃-ပါးတို့ဝယ် ဖြစ်ရာ၌လည်း။ အနဘိဇ္ဈာဒယော။ ပ။ အဗ္ဗောဟာရိကာ ဝါ၊ မနော ကံဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ မရောက်ကုန်သည် လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ကား။ (ဝစီကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောကံ၏ ၃-ဒွါရ၌ ဖြစ်ပုံကား။) အနဘိဇ္ဈာဒိ သဟဂတေဟိ၊ အနဘိဇ္ဈာ-အစရှိသည်နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ကာယကံ၊ ကို။ စောပေတွာ၊ ဤ။ စေတိယင်္ဂဏံ။ ပ။ ဝန္တနာ ဒိနိ၊ စေတီရင်ပြင်တော်ကို တံမြက်လှည်းခြင်း၊ နံသာပန်း အစရှိသည်တို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်း၊ စေတီတော်ကို ရှိခိုးခြင်းအစရှိသော အမှုတို့ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကမ္မံ၊ သည်။ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မနောကံ၏ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာ၊ သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ကာယကံ ဟု။ ပ။ သည်။ ဟောတိ။

အနဘိဇ္ဈာသဟဂတေန၊ သော။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ဝါစင်္ဂံ စောပေတွာ။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ ယံ ဝိတ္တုပကရဏံ၊ အကြင် နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဥစ္စာသည်။ (အတ္တိ။) [ဝိတ္တိယာ၊ နှစ်သက်ခြင်း၏+ဥပကရဏံ၊ အကြောင်း။]တံ၊ တို့ နှစ်သက်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ၏ဥစ္စာသည်။ န အဿ၊ မဖြစ်ပါမူကား။ အဟော ဝတ။ ဣတိ၊ သို့။ အနဘိဇ္ဈာယတော၊ ရှေးစွဲ မကြံစည် သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ အဗျာပါဒသဟဂတေန၊ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗေ သတ္တာ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့သည်။ အဝေရာ၊ ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ ရန်မရှိကြကုန်

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၈၉

သည်။ အဗျာပဇ္ဇာ၊ ဒေါသမရှိကြကုန်သည်။ အနိဃာ၊ ဆင်းရဲမရှိကြကုန်သည်။ သုခိ၊ ချမ်းသာခြင်းရှိကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) အတ္တာနံ၊ အတ္တဘောကို။ ပရိဟရန္တ၊ ဆောင်ရွက်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တဿ၊ မြွက်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိသဟဂတေန၊ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ဒိန္နံ၊ ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာ၏ အကျိုးသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ အာဒိနိ၊ ဤသို့ အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဥဒါဟရန္တဿ၊ မြွက်ဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ကမ္မံ၊ ဝ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မနောက်၏ ဝစီဒ္ဓါရဝယ် ဖြစ်ရာ ၌။ စေတနာ၊ သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကာ၊ ဝစီကံ ဟု။ ပ။ သည်။ ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ (မနောက်၏ ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံမှတစ်ပါး မနောဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပုံ ကား။) ကာယဂံဝါစင်္ဂီနိ အစောပေတွာ။ ရဟော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာ အရပ်၌။ နိသိန္နဿ၊ ထိုင်နေလျက်။ မနသာဝ၊ စိတ်ဖြင့်သာလျှင်။ အနဘိဇ္ဈာဒိသဟဂတာနိ၊ အနဘိဇ္ဈာ အစရှိသည်တို့နှင့် တကွဖြစ်သော စိတ်တို့ကို။ ဥပ္ပာဒေန္တဿ၊ ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကမ္မံ၊ ပ။ သမုဋ္ဌာတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤမနောက်၏ မနောဒ္ဓါရ ဝယ် ဖြစ်ရာ၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တကာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာပိ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ မနောဒ္ဓါရေယေဝ၊ ၌သာလျှင်။ သမုဋ္ဌဟန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [“သမုဋ္ဌဟန္တိတိ ဟု ဣတိရှိလျှင် ကောင်း၏။ “ဣတိ အယံ၊ ကား။ နယော၊ တည်း”ဟု တကြာယံ နယောကို ပြန်လှည့်ပါ။ ဤ၌ “စေတနာ ပနေတ္တ အဗ္ဗောဟာရိကာ”ဟု မဆိုပုံကို အကုသိုလ်ကို ကာယကံ ဝစီကံတို့၏ မနောဒ္ဓါရ ၌ ဖြစ်ပုံအတိုင်း သိပါ။]

တတ္ထ၊ ထို ပါဏာတိပါတ အဒိန္နဒါန အစရှိသည့်တို့တွင်။ အာဏတ္တိ- သမုဋ္ဌိတေသု၊ စေခိုင်းခြင်းကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော။ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နဒါနေသု၊ ပါဏာတိပါတ အဒိန္နဒါန ကာယကံတို့၌။ ကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ကာယကမ္မ ဟောတိ။ ဒွါရမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ကမ္မဝသေနေဝ၊ ကံနှင့်စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ ကာယဒွါရံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တော၊ ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ရက္ခတိ (နာမ)၊ နာမည် မပျက်အောင် စောင့်ရှောက်သည် မည်၏။ ဒွါရံ၊

၁။ ကမ္မံ ရက္ခတိ၊ ဒွါရံ ဘိန္နတိ။ ။ ပါဏာတိပါတ-အမှုကို နှုတ်ဖြင့် စေခိုင်း၍ ပြုစေရာ၌ ကာယကံ ဖြစ်သောကြောင့် ကာယကမ္မံ ဟု ဆိုသူသည် ကမ္မံ ရက္ခတိ-ကံကို မပျက် စီးအောင် စောင့်ရှောက် ပြောဆိုသူ မည်၏။ စေခိုင်းမှုအတွက် ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်ပါလျက် ကံကို အရင်းခံပြု၍ “ကာယဒွါရ၌ဖြစ်၏”ဟု ပြောဆိုသူကား အစစ်အမှန် ဝစီဒ္ဓါရကို ဖျက်ဆီး၍ ပြောဆိုရာ ရောက်သည်။ မုသာဝါဒ-စသည်တို့ကို လက်ပြခြေပြု၍ ဆိုရာ၌ “ဝစီကံသည် ဝစီဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်၏”ဟု ပြောသူလည်း ကံကို စောင့်ရှောက်၍ ဒွါရကို ဖျက်ရာရောက်သည်။

ကို။ ဘိန္ဒုတိ နာမ၊ နာမည်ပျက်အောင် ပျက်သည်မည်၏။ ဟတ္ထမုဒ္ဒါယ၊ ဖြင့်။ သမုဋ္ဌိတေသု၊ ဖြစ်ကုန်သော။ မုသာဝါဒါဒီသု၊ မုသာဝါဒ အစရှိသည်တို့၌။ ဒွါရဗ္ဗိ၊ သည်လည်း။ ကာယဒွါရံ ဟောတိ။ ကမ္မဗ္ဗိ၊ သည်လည်း။ ဒွါရဝသေနေဝ၊ ဒွါရနှင့် စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ ကာယကမ္မံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တော၊ သည်။ “ဒွါရံ၊ ကို။ ရက္ခတိ (နာမ)၊ မည်၏။ ကမ္မံ၊ ကို။ ဘိန္ဒုတိ နာမ၊ မည်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကမ္မံ၊ ကို။ ရက္ခာမိ၊ စောင့်ရှောက်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ကြံ၍။ ဒွါရံ၊ ကို။ န ဘိန္ဒုတမ္ပံ၊ မပျက်ထိုက်။ ဒွါရံ၊ ကို။ ရက္ခာမိ၊ အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့၊ ကြံ၍။ ကမ္မံ၊ ကို။ န ဘိန္ဒုတမ္ပံ။ ပန၊ အနွယ် ကား။ ယထာ ဝုတ္တေနေဝ၊ သော။ နယေန၊ (“ကထံ၊ သဟတ္တာ ဟိပါဏံ ဟနန္တဿ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။) ကမ္မဉ္စ၊ ကို လည်းကောင်း။ ဒွါရဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝေဒိတမ္ပံ၊ ဟိ၊ အကျိုးကား။ ဧဝံ၊ သို့။ (ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။) ကထေန္တော၊ ပြောဆိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ကမ္မံ၊ ကို။ နေဝ ဘိန္ဒုတိ၊ ပျက်သည် မမည်။ ဒွါရံ၊ ကို။ န ဘိန္ဒုတိ၊ ပျက်သည် မမည်။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... ကမ္မကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပဉ္စဝိညာဏကထာ စသည်

‘ဣဒါနိ၊ ၃-ပါးသော ကံတို့ကို အကျယ်ပြုပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ပဉ္စဝိညာဏာနိ ပဉ္စဝိညာဏဒွါရာနိတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော မာတိကာ စကားရပ်တို့၌။ (ဝိတ္ထာရကထာ၊

၁။ ဒွါရံ ရက္ခတိ၊ ကမ္မံ ဘိန္ဒုတိ။ ။ လက်ပြ ခြေပြဖြင့် မုသားပြောရာ၌ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်သောကြောင့် ကာယဒွါရဟု ပြောသူသည် အမှန်အကန် ဖြစ်ရကား ဒွါရကို စောင့်ရှောက်ရာရောက်၏။ ဒွါရကို အကြောင်းပြု၍ ထို မုသာဝါဒ-စသည်ကို ကာယကံဟု ပြောဆိုသူကား ကံကို ပျက်ရာရောက်သည်။

※ ※ ※ ※ ※

၂။ ဣဒါနိ။ ပ။ အာဒိသု။ ။ ရှေ့ ဒွါရကထာ အစ၌ “တိဏိ ကမ္မာနိ၊ တိဏိ ကမ္မဒွါရာနိ၊ ပဉ္စဝိညာဏာနိ။ ပ။ ဒဿ အကုသလကမ္မပထာ”ဟု မာတိကာထားခဲ့၏။ ထို မာတိကာတွင် တိဏိ ကမ္မာနိ၊ တိဏိ ကမ္မဒွါရာနိ-ဟူသော မာတိကာ ၂-ပုဒ်၏ ဝိတ္ထာရကထာ ကို ပြုပြီး၍ ပဉ္စဝိညာဏာနိ-သော မာတိကာပုဒ်တို့၏ ဝိတ္ထာရကထာကို ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ။ ပ။ အာဒိသု”ဟု ဖိန့်သည်။ အာဒိဖြင့် ဆ ပဿ၊ ဆ ပဿ-ဒွါရ-စသည်ကို ယူပါ။ အာဒိသု၏ စပ်ပုဒ်ကို ယောဇနာ၌ “ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဇ္ဇော”ဟု ထည့်၏။ သို့သော် ရှေ့၌ “ဝိတ္ထာရကထာ ဟောတိ”ဟု ပါခဲ့သောကြောင့် “ဝိတ္ထာရကထာ ဟောတိ”ဟု နိဿယ၌ ထည့်လိုက်ပါသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၉၁

အကျယ်ဖြစ်သော စကားသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) စက္ခုဝိညာဏံ၊ စက္ခုဝိညာဉ်လည်းကောင်း။ ပ။ ကာယဝိညာဏံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဣမာနိ၊ ဤသည်တို့ကား။ ပဉ္စ၊ ငါးပါးကုန်သော။ ဝိညာဏာနိ နာမ၊ ဝိညာဉ်တို့မည်၏။ စက္ခုဝိညာဏ ခွါရံ၊ စက္ခုဝိညာဏ ခွါရ လည်းကောင်း။ သောတဝိညာဏခွါရံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ကာယဝိညာဏခွါရံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဣမာနိ၊ တို့ကား။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ဝိညာဏခွါရာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။ ပဉ္စန္ဒ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ ခွါရာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ နေဝ ဟောတိ၊ မဟုတ်။ ဝစီကမ္မံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မနောကမ္မမေဝ၊ မနောကံသည်သာ။ ဟောတိ။ ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။

ပန၊ ကား။ စက္ခုသမ္ပသော၊ စက္ခုသမ္ပဿ-လည်းကောင်း။ သောတသမ္ပသော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မနောသမ္ပသော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဣမေ၊ ဤသည်တို့ကား။ ခေ၊ ကုန်သော။ သမ္ပဿာ နာမ၊ သမ္ပဿာတို့ မည်၏။ စက္ခုသမ္ပဿခွါရ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ စက္ခုသမ္ပဿ၏ ခွါရလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စက္ခုတည်းဟူသော သမ္ပဿ၏ ခွါရလည်းကောင်း။ (တစ်နည်း) စက္ခု၊ စက္ခုဟူသော။ သမ္ပဿခွါရံ၊ သမ္ပဿ၏ ခွါရလည်းကောင်း။ [ဤသို့ စက္ခုဝိညာဏခွါရကို

၁။ စက္ခု ဝိညာဏ ခွါရံ ။ “စက္ခုဝိညာဏဿ+ခွါရံ စက္ခုဝိညာဏခွါရံ-စက္ခုဝိညာဉ်၏ခွါရံ”ဟု ဆဋ္ဌိတပျူရိသမာသံ လည်းကောင်း။ “စက္ခုစ+တံ+ဝိညာဏခွါရံ စာတိ စက္ခုဝိညာဏခွါရံ-စက္ခုပသာဒ-ဟူသော+ဝိညာဉ်၏ခွါရံ”ဟု ကမ္မဓာရသမာသံ လည်းကောင်း ဤသို့ သမာသံပုဒ်အဖြစ်ဖြင့် ဋီကာ၌ ၂-နည်းဖြစ်။ ထို့နောက် “စက္ခု+ဝိညာဏခွါရံ”ဟု သမာသံမတွဲဘဲ ဝါကျအဖြစ်ဖြင့် တတိယနည်း ဖြစ်၏။ ထို ၃-နည်းလုံး၌ပင် အရကောက်မှာ စက္ခုပသာဒ-ချည်းသာ ဖြစ်သည်။

သောတ ယာန ဇိဝှာ။ ။ “သောတဝိညာဏခွါရံ၊ ယာနဝိညာဏခွါရံ” စသည်ဖြင့် ဆိုလိုလျက် ဝိညာဏခွါရံဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေ၍ “သောတ ယာန ဇိဝှာ”ဟု ချုံးထားသည်။ “သောတ”စသည်တို့၌ မူလဋီကာ တတိယနည်းအတိုင်း ဝါကျဟု ကြံသောအခါ “သောတံ+ဝိညာဏခွါရံ”ဟု ဆိုလိုလျက် အဝိဘတ္တိက နိဒ္ဒေသအားဖြင့် ဝိဘတ်မပါဘဲ (ဝိဘတ်သက်ပြီးမှ ချေလျက်) ညွှန်ပြထားသည် ဟု ကြံရသည်။

၂။ နေဝ ကာယကမ္မံ။ ။ ပဉ္စဝိညာဉ်သည် ကာယဝိညာဉ် ဝစီဝိညာဉ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ [ဝိညာဉ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သော စိတ်များကို သတိပြုပါ။] ဝိညာဉ်ပါမှ ကာယကံ ဝစီကံအထမြောက်၏။ ဝိညာဉ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ပဉ္စခွါရ၌ဖြစ်သော စေတနာသည် ကာယကံ ဝစီကံအမည်မရဘဲ မနောကံ အမည်သာ ရ၏။ မနောကံ ဆိုသော်လည်း ကမ္မပထမြောက်သော မနောကံ မဟုတ်ပါ။

၁၉၂

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

ဋီကာဖွင့်ဝံ့မှီး၍ ၃-နည်း ပေးပါ။] ပ။ ဣတိ ဣမာနိ၊ တို့ကား။ ဆ၊ ကုန်သော။ သမ္ပဿဒွါရာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။

စက္ခု အသံဝရော၊ စက္ခုအသံဝရလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သော အသံဝရ လည်းကောင်း။ သောတအသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ပသာဒကာယ အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကာယပသာဒ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ စောပနကာယ အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ လှုပ်ရှားစေတတ်သော ကာယ ဝိညတံ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ ဝါစာ အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ မနော အသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ မနောဒွါရ၌ဖြစ်သော အသံဝရလည်းကောင်း။ ဣတိ ဣမေ၊ တို့ကား။ 'အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ အသံဝရာနာမ၊ တို့မည်၏။ ၁-တေ၊ ထို စ-ပါးသော အသံဝရတို့သည်။ အတ္ထတော၊ အနက်အရတောက်အားဖြင့်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) ဒုဿီလျှံ၊ သီလ မရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ပါဏာတိပါတ-စသောစေတနာလည်းကောင်း။ မုဋ္ဌဿန္တံ၊ ပျောက်ကင်းသောသတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ် လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပမာဒ လည်းကောင်း။ အညာဏံ၊ ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟလည်းကောင်း။ အက္ခန္တိ၊ ခန္တီ၏ဆန့်ကျင်ဘက် ဒေါသလည်းကောင်း။ ကောသန္တံ၊ ပျင်းရိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိန မိဒ္ဓ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ ပဉ္စ ဓမ္မာ၊ ဤ ၅-ပါးသော တရားတို့သည်။ ဟောန္တိ။

တေသု၊ ထို ၅-ပါးသော တရားတို့တွင်။ ဧကဓမ္မောပိ၊ တစ်ပါးသော တရားသည်လည်း။ ပဉ္စဒွါရေ၊ ပဉ္စဒွါရ၌။ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗန ပရိယောသာနေသု၊ ဝုဋ္ဌော၊

၁။ အဋ္ဌ အသံဝရာ။ ။ ဓမ္မပဒ-ဘိက္ခုဝဂ်၌ “စက္ခုနာ သံဝရော သာဓု”စသည်ဖြင့် “စက္ခုသံဝရ၊ သောတ၊ ယာန၊ ဓိတ္တာ၊ ကာယ၊ ဝါစာ၊ မနသံဝရ”ဟု သံဝရစုနစ်ပါးကို ဟောတော်မူ၏။ ထို စုနစ်ပါး၌ ကာယသံဝရကို ကာယပသာဒအတွက် ပသာဒကာယသံဝရ ဟု လည်းကောင်း၊ ကာယဝိညတံအတွက် စောပနကာယ သံဝရဟု လည်းကောင်း ခွဲ၍ သံဝရ စ-ပါးဟု ဤ၌ ပြထား၏။ ထို သံဝရ စ-ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် အဖြစ်ဖြင့် အသံဝရကိုလည်း စ-ပါးဟုလည်း ဆိုထားသည်။

၂။ တေ အတ္ထတော။ ပ။ ပဉ္စ ဓမ္မာ။ ။ သံဝရ စ-ပါး၏ တရားကိုယ်သည် “သီလ၊ သတိ၊ ဉာဏ်၊ ခန္တီ၊ ဝီရိယ”အားဖြင့် ၅-ပါးသာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသံဝရ၏ ဆန့် ကျင်ဘက်ဖြစ်သော အသံဝရ၏ တရားကိုယ်ကိုလည်း “ဒုဿီလျှံ၊ မုဋ္ဌဿန္တံ၊ အညာဏ၊ အက္ခန္တိ၊ ကောသန္တံ”အားဖြင့် ၅-ပါးပင်ပြရသည်။ အက္ခန္တိဟူသည်-“ဓမ္မော ဟောတိ သီတဿ ဥဏ္ဏဿ”စသည်ဖြင့်လာသော “သီတ ဥဏ္ဏ ခုံသ မကသ ဝါတာတပ သရိသပ သမ္ပဿ ဒုရုတ္တဝစန”စသည်ကို သည်းမခံနိုင်သော ဒေါသတည်း။

အပွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၉၃

အဆုံး ရှိကုန်သော။ စိတ္တောသု၊ တို့၌။ နဥပုဇ္ဈတိ၊ မဖြစ်။ ဇေနက္ခယောယောဝံ၊
 ဇောဇောဇောသော။ ဥပုဇ္ဈတိ၊ ဤ။ ဇေနော၊ ဇော၌။ ဥပုဇ္ဈော၊ ဖြစ်သည်။ (သမာနော)ပိ၊
 ဖြစ်ပါသော် လည်း။ ပဉ္စဒွါရေ အသံဝရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ ပဉ္စဒွါရ၌ဖြစ်သော
 အသံဝရဟူ၍။ ဂုဇ္ဈတိ၊ ဤ။

ဟိ၊ ချေ။ စက္ခုဝိညာဏ သဟဇာတော၊ စက္ခုဝိညာဉ်နှင့် တကွဖြစ်သော။
 ဖသော၊ သည်။ စက္ခုသမ္ပသော နာမ၊ မည်၏။ စေတနာ၊ သည်။ မနောကမ္မနာမ၊
 မည်၏။ တံ စိတ္တံ၊ ထို စက္ခုဝိညာဉ်စိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ၊ မည်၏။ ဧတ္ထ၊
 ဤ စက္ခုသမ္ပသေ သည်၌။ ပဉ္စဝိဇော၊ ၅-ပါး အပြားရှိသော။ အသံဝရော၊ သည်။
 နတ္ထိ။ သမ္ပဋိစ္ဆနသဟဇာတော၊ သော။ ဖသော၊ သည်။ မနောသမ္ပသော နာမ၊
 မည်၏။ ပ။ တံ စိတ္တံ၊ ထို သမ္ပဋိစ္ဆိန်စိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ။ ဧတ္တာပိ၊
 ဤ သမ္ပဋိစ္ဆန မနောသမ္ပသေ၌လည်း။ အသံဝရောနတ္ထိ။ သန္တီရဏ ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနေသုပိ၊
 တို့၌လည်း။ ဧသေဝ နယော။ ပန။ ကား။ ဇေန သဟဇာတော၊ သော။ ဖသော၊
 သည်။ မနောသမ္ပသော နာမ၊ မည်၏။ ပ။ တံ စိတ္တံ၊ ထို ဇောစိတ်သည်။ မနော
 ကမ္မ ဒွါရံ နာမ။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဇေနသဟဇာတ မနောသမ္ပသေ၌။ အသံဝရော၊ သည်။
 စက္ခု အသံဝရော နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ [စက္ခုဒွါရ၌ဖြစ်သော
 ဇောစိတ်ဖြစ်သောကြောင့် ထိုစိတ်နှင့်ယှဉ်သော အသံဝရကို စက္ခုအသံဝရဟု ဆိုရ
 သည်။] သောတ။ ပ။ ဒွာရေသုပိ၊ သောတဒွါရ၊ ယာနဒွါရ၊ ဇိဟဒွါရ၊ ပသာဒ
 ကာယဒွါရတို့၌လည်း။ ဧသေဝ နယော။

[၅-ပါးသောဒွါရကို ပြပြီး၍ စောပန-ကာယဒွါရကို ပြလိုသောကြောင့်
 “ယဒါ ပန”စသည်မိန့်။]

ပန-ကား။ ယဒါ၊ ၌။ ရူပါဒီသု၊ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့တွင်။
 အညတရာရမ္ပဏံ၊ တစ်ပါးပါးသော အာရုံဟူသော အာရုံရှိသော။ မနောဒွါရိက
 ဇေနံ၊ မနောဒွါရိက ဇောသည်။ ဝစီဒွါရေန၊ ဝစီဒွါရနှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ “သုဒ္ဓံ၊
 ဝစီဒွါရမဖက် သက်သက်သော။ ကာယဒွါရသင်္ခါတံ၊ ကာယဒွါရဟု ဆိုအပ်သော။
 စောပနံ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့။ ပါပယမာနံ၊ ရောက်စေလျက်။ ဥပုဇ္ဈတိ၊ တဒါ။ တေန

၁။ သုဒ္ဓံ ကာယဒွါရသင်္ခါတံ။ ။ မုသာဝါဒ-ဇော ဝစီကံကို လက်ပြ ဖြေပြပြ၍
 ဖြစ်စေရာ၌ ကာယဒွါရဝယ် ဖြစ်ရကား ထို ဝစီကံနှင့် ရောနှိုင်းသောကြောင့် ထိုသို့ မရောသော
 ကာယကံ သက်သက်ကိုသာ ပြလိုသည်ဖြစ်၍ “သုဒ္ဓံ ကာယဒွါရသင်္ခါတံ”ဟု ဆိုသည်။ [နောက်
 “သုဒ္ဓံ ဝစီဒွါရသင်္ခါတံ” ၌လည်း ဤနည်း မှီးပါ။]

စိတ္တေန၊ ထို ဇောစိတ်နှင့်။ သဟဇာတော၊ သော။ ဖသော၊ သည်။ မနောသမ္ပယော
နာမ၊ မည်၏။ စေတနာ၊ သည်။ ကာယကမ္မံ နာမ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။ တံ စိတ္တံ၊
ထို ဇောစိတ်သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကံ၊ မနောဒွါရဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့
မရောက်သည်။ ဟောတိ၊ စောပနဿ၊ လှုပ်ရှားခြင်း၏။ (ကာယဒွါရဟူသော
လှုပ်ရှားခြင်း၏။) ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မနောဒွါရန္တိ သန္တံ၊
မနောဒွါရဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။ [အဗ္ဗောဟာ
ရိကံကို ထပ်ဖွင့်သည်။] ဧတ္ထ၊ ဤ သုဒ္ဓကာယဒွါရ၌။ အသံဝရော၊ သည်။
စောပနကာယအသံဝရောနာမ၊ မည်၏။

ယဒါ၊ တာဒိသံ ယေဝ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ [ရူပါဒီ
သု အညတရာရမ္ပဏံ မနောဒွါရိက-ကို ညွှန်းသည်။] ဇေနံ၊ ဇောသည်။
ကာယဒွါရေန၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ သုန္တံ၊ ကာယဒွါရမဖက် သက်သက်သော။ ဝစီဒွါရ
သင်္ခါတံ။ စောပနံ၊ သို့။ ပါပယမာနံ၊ လျက်။ ဥပ္ပန္နတိ၊ တဒါ။ တေနစိတ္တေန၊ ထို
ဇောစိတ်နှင့်။ ပ။ ပန၊ ဆက်။ တံ စိတ္တံ၊ ထိုဇောစိတ်သည်။ အဗ္ဗောဟာရိကံ၊
မနောဒွါရဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အမည်သို့ မရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။
စောပနဿ။ ပ။ န ဂစ္ဆတိ၊ မရောက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သုဒ္ဓကာယဒွါရ၌။ အသံဝရော၊ သည်။
ဝါစာအသံဝရော နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ယဒါ၊ တာဒိသံ၊ ထိုကဲ့သို့ရှုအပ်သော။ ဇေနစိတ္တံ၊ သည်
ကာယဝစီဒွါရဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ သုန္တံ၊ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရမဖက်
သက်သက်သော။ မနောဒွါရမေဝ၊ သည်သာ။ ဟုတွာ ဥပ္ပန္နတိ၊ တဒါ။ တေန
စိတ္တေန၊ ထို ဇောစိတ်နှင့်။ ပ။ မနောကမ္မံ နာမ၊ ပန၊ ဆက်။ တံ စိတ္တံ၊
ထိုဇောစိတ်သည်။ မနောကမ္မဒွါရံ နာမ။ ဧတ္ထ၊ ဤ သုဒ္ဓမနောဒွါရ၌။ အသံဝရော
သည်။ မနောအသံဝရော နာမ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။

၁။ ဧတ္ထ။ ပ။ စောပနကာယအသံဝရော။ “ဧတ္ထ+အသံဝရ-ဤ သုဒ္ဓကာယ
ဒွါရ၌+ဖြစ်သော အသံဝရ”ဟူသည် ပါဏာတိပါတ-သော ကာယကံတည်း။ တို့ ကာယကံ
သည် ဝစီဒွါရဟူသော ဒွါရတစ်ပါး၌ ဖြစ်သော်လည်း သုဒ္ဓကာယဒွါရဖြင့် မှတ်သားအပ်သော
ကြောင့် “ဧတ္ထ အသံဝရ”ဟုပင် ဆိုအပ်၏။ [ဧတ္ထ အသံဝရောတိ ဇောန သုဒ္ဓကာယဒွါရေန
ဥပလက္ခိတော အသံဝရော ဒွါရန္တရေ ဥပ္ပန္နမာနောပိဝုတ္တော-နိကာ။]

ထို့ပြင်- ပါဏာတိပါတ စေတနာ-သည်တို့နှင့် သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ပဉ္စဒွါရ (ဝစီ
ဒွါရ မနောဒွါရတို့ဖြင့်လည်း မမှတ်သားအပ်သော) ကာယဒွါရိက အကုသိုလ် ဟူသမျှကိုလည်း
“ဧတ္ထ အသံဝရ”၌ ယူအပ်၏။ [ဒွါရန္တရေနပလက္ခိတံ သန္တံ တံဒွါရိကာကုသလဉ္စ (ဝုတ္တံ)။ -
နိကာ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၉၅

လူမေသံ အသံဝရာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ စက္ခုအသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။
ပ။ မနောအသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။ လူတိလူမာနံ၊ ဤသည်တို့ကို အဋ္ဌအသံ
ဝရာဒွါရာဓိ၊ ၈-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာနံ၊ သိထိုက်ကုန်၏။

ပန။ ကား။ စက္ခုသံဝရော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မနောသံဝရော။ လည်းကောင်း။
လူတိ လူမေ၊ တို့ကား။ အဋ္ဌ၊ ကုန်သော။ သံဝရာ နာမ၊ သံဝရတို့မည်၏။ တေ၊
ထို၈-ပါးသော သံဝရတို့သည်။ အတ္ထတော၊ အနက် အရကောက်အားဖြင့်။
(တရားကိုယ်အားဖြင့်။) သီလံ၊ သီလ လည်းကောင်း။ သတိ၊ လည်းကောင်း။
ဉာဏံ၊ ဉာဏ်လည်းကောင်း။ ခန္တီ၊ သည်းခံခြင်းလည်းကောင်း။ ဝီရိယံ၊ လည်းကောင်း။
လူတိ၊ သို့။ လူမေ ပဉ္စဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ တေသုပိ၊ ထို ၅-ပါးသော တရား
တို့တွင်လည်း။ [ပိဖြင့် အသံဝရတုန်းက တေသုကို ပေါင်းသည်။] ဧကဓမ္မောပိ၊
သည်လည်း။ ပ။ နပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဝေဒနက္ခယောယဝ၊ ဌိသာ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝနေ၊ ဌ။ ဥပ္ပဇ္ဇော၊
သည်။ (သမာနော)ပိ။ ပဉ္စဒွါရေ သံဝရောတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ ၅-ပါးသော။ ဒွါရဌ
ဖြစ်သော သံဝရဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ သဗ္ဗသပိ၊ အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော။ တဿ၊ ထို
သံဝရ၏။ (ဥပ္ပတ္တိ-ဌ စပ်။) စက္ခုဝိညာဏ သဟဇာတော ဟိ ဖသော စက္ခုသမ္ပ
သောတိအာဒိနာ၊ အစရှိသည်ဖြင့်။ အသံဝရေ၊ ဌ။ ဝုတ္တနယေနော၊ သာ။ ဥပ္ပတ္တိ၊
ဖြစ်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ လူတိ၊ လျှင်။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ လူမေသံ သံဝရာနံ၊ တို့၏။
ဝသေန။ စက္ခုသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။ (“စက္ခုသံဝရ၏ ဒွါရလည်းကောင်း”စသည်
ဖြင့် စက္ခုဝိညာဏဒွါရအတိုင်း ၃-နည်းပေးပါ)။ ပ။ မနောသံဝရဒွါရံ၊ လည်းကောင်း။
လူတိ လူမာနံ၊ ဤသည်တို့ကို။ အဋ္ဌသံဝရဒွါရာနံ၊ တို့ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာနံ။

အကုသလကမ္မပထ ကထာ

ပန၊ ကား။ (အဋ္ဌသံဝရဒွါရမှတစ်ပါး ဒဿအကုသလကမ္မပထ ကား။)
ပါဏာတိပါတော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ လူတိ၊ ဤသို့။
လူမေ ဒဿ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့သည်။ အကုသလကမ္မပထာ နာမ၊ အကုသလ

၁။ ကမ္မပထ။ ။ ကမ္မုလေဝ သုဂတိဒုဂ္ဂတိနံ တဒုပ္ပန္နသုခဒုက္ခာနံ စ ပထဘာဝေန
ပဝတ္တံ ကမ္မပထောတိ ဝုစ္စတိ။ သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိ-ဘဝတို့၏လည်းကောင်း၊ ထိုဘဝတို့၌ ဖြစ်သော
သုခ ဒုက္ခတို့၏ လည်းကောင်း၊ လမ်းကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်ဖြစ်သော ကံကို ကမ္မပထဟု ဆို
အပ်၏။-အန။ “ကမ္မုလေဝ၊ သည်ပင်+ပထော၊ သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိဘဝ ထိုဘဝတို့၌ဖြစ်သော သုခ
ဒုက္ခတို့၏အကြောင်းတည်း။ ကမ္မပထော၊ ကြောင်း”ဟု ပြုပါ။

၁၉၆

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

ကမ္မပထတို့မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို ၁၀-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့တွင်။ (ပါဏာတိပါတော-စသည်၌ စပ်။) ပါဏဿ၊ သတ္တဝါကို။ (ပါတော၏ဆဋ္ဌိကံ။) အတိဝ၊ လျင်စွာသာလျှင်။ ပါတော၊ ကျစေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကျစေကြောင်း စေတနာသည်။ ပါဏာတိပါတော နာမ၊ မည်၏။ ပါဏဝဓော ပါဏဃာတော၊ သတ္တဝါကို သတ်ခြင်း။ ဝါ၊ သတ္တဝါကို သတ်ကြောင်း စေတနာ။ ဣတိ ပုတ္တံ ဟေတိ။ [ဟန-ဓာတ်ကို ဝေ-ပြုထားသည်ဟု သိစေလို၍ ပါဏဝဓောကို “ပါဏဃာတော”ဟု အဖြောင့်ဖွင့်သည်။]

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဏာတိပါတောဟူသော ပါဋ်၌။ ပါဏောတိ၊ ပါဏော ဟူသည်ကား။ ဝေါဟာရတော၊ ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ပညတ်အားဖြင့်။ သတ္တော၊ သတ္တဝါတည်း။ [ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ အစဉ်ကိုပင် “သတ္တဝါ”ဟု ခေါ်သည်။] ပရမတ္ထတော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေတည်း။ တသ္မိံပါဏေ၊ ထို သတ္တဝါ၌။ ပါဏသညီနော၊ သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (ဝဓက စေတနာ-၌စပ်။) ဇီဝိတိန္ဒြိယုပစ္ဆေဒက ဥပက္ကမ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်တတ်သော လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော။ [ရှေးက “ဇီဝိတိန္ဒြေကို ဖြတ်ကြောင်း လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော”ဟု ပေးကြ၏။] ကာယဝစီဒ္ဓါရာနံ၊ ကာယဒွါယ ဝစီဒ္ဓါရတို့တွင်။ အညတရဒ္ဓါရပ္ပဝတ္တာ၊ တစ်ပါးပါးသော ဒွါရ၌ဖြစ်သော။ (ကိုယ်တိုင် သတ်လျှင် ကာယဒွါရ၌ဖြစ်၊ သူတစ်ပါးကိုခိုင်းလျှင် ဝစီဒ္ဓါရ၌ဖြစ်သော။) ဝဓကစေတနာ၊ သတ်တတ်သူ၏စေတနာသည်။ ဝါ၊ သတ်ကြောင်း စေတနာသည်။ ပါဏာတိပါတော၊ ပါဏာတိပါတ မည်၏။ [ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာ သာဋိကာ၊ ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာတို့၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ပြထားပြီ။]

သော၊ ထိုပါဏာတိပါတသည်။ (အပ္ပသာဝဇ္ဇော မဟာသာဝဇ္ဇောတို့၌စပ်။) ဂုဏဝိရဟိတေသု၊ ဂုဏ်အထူးမှ ကင်းကုန်သော။ တိရစ္ဆာနဂတာဒိသု၊ တိရစ္ဆာန် အစရှိကုန်သော။ ပါဏေသု၊ သတ္တဝါတို့တွင်။ ခုဒ္ဒကေ၊ ငယ်သော။ ပါဏေ၊ သတ္တဝါ၌။ ဝါ၊ သတ္တဝါကို သတ်ရာ၌။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော^၁၊ ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ မဟာသရီရေ၊ ကြီးသော ကိုယ်ရှိသော။ ပါဏေ၊ ၌။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ကြီးသော

၁။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ ။ အပ္ပကို ဝဇ္ဇ-၌ စပ်၍ “ငယ်သောအပြစ်ရှိ၊ နည်းသော အပြစ်ရှိ”ဟု ပေးကြ၏။ အမှန်ကား-သဒ္ဓထုံးစံအရ အပ္ပကို သာဝဇ္ဇ တစ်ပုဒ်လုံး၌သာ စပ်နိုင် သည်။ သ-ကို ကျော်၍ အဝဇ္ဇ၌ မစပ်နိုင်ပါ။ သဟ+အဝဇ္ဇေန ယော ဝတ္တတိတိ သာဝဇ္ဇော- အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော (အပြစ်ရှိသော) ပါဏာတိပါတ။ အပ္ပေါ+သာဝဇ္ဇော အပ္ပ သာဝဇ္ဇော- ငယ်သောသာဝဇ္ဇော။ (ငယ်သော+အပြစ်နှင့်တကွဖြစ်သော ပါဏာတိပါတ။) “မဟာသာဝဇ္ဇော”

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၉၇

သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ပယောဂမဟန္တတာယ၊ ပယောဂ၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပယောဂသမတ္တေ၊ ပယောဂ၏ တူမျှသည်၏ အဖြစ်သည်။ (သတိ)ပိ၊ ဖြစ်ပြန်သော်လည်း။ ဝတ္ထုမဟန္တတာယ၊ အရာဝတ္ထု၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

[ဂုဏ်ထူးမှကင်းသော သတ္တဝါတို့ကို ပြပြီး၍ ဂုဏ်ထူးရှိသော သတ္တဝါတို့ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဂုဏဝန္နေသု”စသည် မိန့်။]

ဂုဏဝန္နေသု၊ သီလ-စသော ဂုဏ်ရှိကုန်သော။ မနုဿဒီသု၊ လူ အစရှိသော သတ္တဝါတို့တွင်။ အပ္ပဂုဏေ၊ ငယ်သော ဂုဏ်ရှိသော။ (ပါဏေ) အပ္ပသာဝဇ္ဇော။ မဟာဂုဏေ၊ ကြီးသောဂုဏ်ရှိသော။ (ပါဏေ) မဟာသာဝဇ္ဇော။ ပန၊ ဆက်။ သရီရ ဂုဏာနံ၊ ကိုယ် ဂုဏ်တို့၏။ သမဘာဝေ၊ တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ သတိ။ ကိလေသာနံ၊ တို့၏လည်းကောင်း။ [ဒေါသ-စသော ကိလေသာတို့ကို ဆိုသည်။] ဥပက္ကမာနန္တ၊ လုံ့လပြုမှုတို့၏ လည်းကောင်း။ မုဒုတာယ၊ နှံ့ကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ ဝါ ညံ့ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ တိဗ္ဗတာယ၊ ထက် မြက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ တဿ၊ ထိုပါဏာတိပါတ၏ သမ္ဘာရာ၊ အကျိုးတရားကို အတူတကွ ဆောင်တတ်သော အကြောင်း အဆောက်အဦတို့သည်။ [သဟ+ဘရိယတိ ဧတေဟိတိ သမ္ဘာရာ။ - အဝတ္ထကတ္ထုသာဓန။ သတ်ခြင်းတည်းဟူသောအကျိုးကို အတူတကွ ဆောင်တတ် သော အကြောင်းအင်္ဂါ။] ပါဏော၊ သတ္တဝါလည်းကောင်း။ ပါဏသညိတာ၊ သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝဓကစိတ္တံ၊ သတ်သူ၏စိတ် လည်းကောင်း။ ဝါ၊ သတ်ကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း။ ဥပက္ကမော၊ လုံ့လပြုခြင်း လည်းကောင်း။ တေန၊ ထိုလုံ့လကြောင့်။ မရဏံ၊ သေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စ ၅-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

ပယောဂါ၊ ပယောဂတို့သည်။ (လုံ့လပြုမှုတို့သည်။) သာဟတ္ထိကော၊ သာဟတ္ထိက-ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ မိမိလက်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂ လည်းကောင်း။ အာဏတ္ထိကော၊ အာဏတ္ထိက-ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စေခိုင်းခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပယောဂလည်းကောင်း။ နိဿဂ္ဂိယော၊ နိဿဂ္ဂိယ-

ဌ်လည်း နည်းတူ။ အပ္ပကိုလည်း “နည်း”ဟု မပေးလင့်။ အပြစ်အရေအတွက်ကား နည်းချင်မှ နည်းမည်။ ထို့ကြောင့် “သေး=ငယ်”ဟု ပေးပါ။

၁၉၈

အဋ္ဌသာလီနိအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပစ်လွှတ်ခြင်းပယောဂ လည်းကောင်း။ (သေနတ်
မြားစသည်တို့ကို ပစ်လွှတ်ခြင်းပယောဂ လည်းကောင်း။) ထာဝရော၊ ထာဝရ-
ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ခိုင်မြဲသော ပယောဂလည်းကောင်း။ (လာသမျှလူတို့
ကျ၍ သေအောင် တွင်းတူးထားခြင်းစသော ပယောဂ။) ဝိဇ္ဇာမယော၊ ဝိဇ္ဇာမယ-
ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ အတတ်ပညာ ဂါထာမန္တန်ကို စီရင်ခြင်းပယောဂ
လည်းကောင်း။ ဣဒ္ဓိမယော၊ ဣဒ္ဓိမယ- ပယောဂလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကမ္မဇိဒ္ဓိကို
အသုံးပြုခြင်း ပယောဂလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဆ၊ ၆-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

ပန၊ စက်။ ဣမသ္မိံ အတ္ထော ဤအနက်ကို။ (ပယောဂတို့၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်
ကို။) ဝိတ္ထာရိယမာနေ၊ ချဲ့အပ်သော်။ အတိပ္ပပဇ္ဇော၊ အလွန်ကျယ်သော စကားအစဉ်
သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝါ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထိုပယောဂတို့၏။
အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ န ဝိတ္ထာရယာမ၊ မချဲ့ကုန်တော့အံ့။ အညံ၊ ပယောဂမှတစ်ပါး
သော။ ဧဝရူပံ စ၊ ဤသို့ သဘောရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း။ န
ဝိတ္ထာရယာမ။ ပန၊ ထိုသို့ မချဲ့အပ်ပါသော်လည်း။ အတ္ထိကေဟိ၊ အကျယ်ကို
အလိုရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သမန္တ ပါသာဒိကံ၊ သမန္တပါသာဒိကာ-မည်သော။
ဝိနယဋ္ဌကထံ၊ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာကို။ ဩလောကေတွာ၊ ကြည့်၍။ (အယံ အတ္ထော၊
ကို။) ဂဟေတဗ္ဗော၊ ယူထိုက်၏။

အဒိန္နဿ၊ ဥစ္စာရှင်တို့ မပေးအပ်သော သူ့ဥစ္စာကို။ အာဒါနံ၊ ယူခြင်းသည်။
ဝါ၊ ယူကြောင်းစေတနာသည်။ အဒိန္နဒါနံ၊ မည်၏။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာ
ကို။ ဟရဏံ၊ ဆောင်ခြင်းတည်း။ ထေယျံ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။

၁။ ပရဿ ဟရဏံ။ ။ “ပရဿ သန္တကဟရဏံ”ဟု သီလက္ခန် ဗြဟ္မဇာလသုတ်
အဒိန္နဒါနသိက္ခာပုဒ်၌ ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။ ဤအလို “သုကာတု မေ”၌ “မေ”၏နောက် ဝယ်
“ဝစနံ”ဟု ထည့်ရသကဲ့သို့ “သန္တကံကို အနက်အားဖြင့် ထည့်ပါ”ဟု သိစေ၏။ ဋီကာသစ်၌ကား
မိမိဥစ္စာမှ တစ်ပါးသော သူ့ဥစ္စာကို “ပရ”ဟု ယူ၍ “ပရဿ၊ သူ့ဥစ္စာကို”ဟု ပေး၏။
“ပရဿ+ဣဒံ ပရံ”ဟုလည်း တစ်နည်းကြံလေ၏။ [“ပရသံဟရဏံ”ဟုလည်း သမာသ်ပုဒ်
မူကွဲရှိ၏။ တို့၌ သံသဒ္ဓါသည် ဥစ္စာအနက်ဟောတည်း။ “ပရသံဟရဏံ၊ သူ့ဥစ္စာကိုဆောင်ခြင်း”
ဟု ပေးပါ။ သို့သော် သမာသ်အတွင်း၌ “သံ”ဟု နိဂ္ဂဟိတ်မပျက်ဘဲ မနေနိုင်သောကြောင့်
ထိုမူကွဲကို စဉ်းစားပါ။]

၂။ ထေယျံ ဇောရိကာ။ ။ စုရာဒိ၊ ထေန-ဇာတ်သည် ခိုးခြင်းအနက်ကို ဟော၏။
ထေနတိတိ ထေနော၊ ထေနဿ၊ ခိုးတတ်သူ၏+ဘာဝေါ ထေယျံ-ခိုးခြင်းကြံယူတည်း။ ဇော
ရဿ+ကြံယာ (အမူအရာတည်း) ဇောရိကာ။ ကြံယာအနက်၌ ဣကပစ္စည်း သက်။ တစ်နည်း-
ဇောရဿကြံယာဖြင့် ဣဒံ အနက်၌ ဣက-ပစ္စည်း သက်ဖို့ရန် ပြသည်။ “ဇောရဿ+ဇော

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၁၉၉

စောရိကာ၊ ခိုးသူ၏ အမူအရာတည်း။ (ခိုးခြင်းအမူအရာတည်း။) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထို အဒိန္နာဒါနံ-ဟူသော ပါဠိ၌။ အဒိန္နန္တိ၊ ကား ပရပရိဂ္ဂဟိတံ^၁၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာတည်း။ ယတ္ထ၊ အကြင်ဥစ္စာ၌။ ပရော၊ ခိုးသူမှတစ်ပါးသော ဥစ္စာရှင်သည်။ ယထာကာမကာရိတံ၊ အလိုရှိတိုင်း ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သို့။ [“ယထာကာမံ၊ တိုင်း။ ကာရိတံ၊ သို့”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] အာပဇ္ဇန္တော၊ ရောက်သည်။ (ဟုတွာ။) အဒဏ္ဍရဟော၊ ဒဏ်ကို မထိုက်သည်လည်းကောင်း။ အနပဝဇ္ဇော စ၊ မကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ပရပရိဂ္ဂဟိတော၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော။ တသ္မိံ၊ ထိုဥစ္စာ၌။ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိနော၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော။ ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏။ တဒါ ဒါယကဥပက္ကမ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ထိုသူ့ဥစ္စာကို ယူတတ်သူ၏။ လုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော။ (ထိုသူ့ဥစ္စာကို ယူကြောင်းလုံ့လကို ဖြစ်စေတတ်သော။) ထေယျစေတနာ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စေတနာသည်။ အဒိန္နာဒါနံ၊ မည်၏။ [တဒါဒါယက=တံ+အာ ဒါယက၊ ထိုကိုယူတတ်သူ။ ဝါ၊ ထိုကိုယူကြောင်း လုံ့လ။]

တံ၊ ထို အဒိန္နာဒါနသည်။ ဟိနော၊ ညံ့သော။ (အဖိုးမတန်သော။) ပရသန္တ ကော၊ သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာ၌။ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ၊ ငယ်သော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ ပဏီတော၊ မွန်မြတ်သော။ (အဖိုးတန်သော။) ပရသန္တ ကော၊ ၌။ မဟာသာဝဇ္ဇံ၊ ကြီးသော သာဝဇ္ဇဖြစ်၏။ ကသ္မာ၊ နည်း။ ဝတ္ထုပဏီတတာယ၊ ခိုးအပ်သောဝတ္ထု၏ မွန်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ဝတ္ထုသမတ္ထော၊ ဝတ္ထုတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏။

စောရိကာ”ဟုပြု။ “ပရဿ ဟရဏံ၊ သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာကို ဆောင်ခြင်း”ဟုရာ၌ စိတ်ရိုးရိုးပြင် ဆောင်ခြင်းမဟုတ်ကြောင်း သိစေလို၍ “ထေယျံ စောရိကာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဥပနိက္ခာကို ပြသည်။

၁။ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ။ ။ ဤ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ ပါဠိဖြင့် “အဒိန္န”အရ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက် ထားအပ်သော သူပိုင်ဥစ္စာကိုသာ ယူစေလိုသည်။ ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ လာသော အကပ်မခံအပ်သေးသော ဥစ္စာကို ဤ၌ အဒိန္န-ဟု မဆိုလိုပါ-ဟုလို။

၂။ ယတ္ထ ပရော၊ ပ။ ဟောတိ။ ။ “ဤဝါကျသည် အာဝုတ္တိနည်း စသော နည်းအား ဖြင့် ရှေ့နောက် ၂-ဝါကျ၌ စပ်ရသော အနိယမဝါကျ”ဟု သီလက္ခန်ဋီကာသစ် ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “တံ ပရပရိဂ္ဂဟိတံ”ဟု ရှေ့သို့ လှည့်၍လည်းကောင်း၊ တသ္မိံ ပရပရိဂ္ဂဟိတော”ဟု လည်းကောင်း အနက်ပေးစေလိုသည်။ ဤ၌ကား ရှေ့သို့လှည့်၍မစပ်တော့ဘဲ တစ်ဆက်တည်း ပေးလိုက်သည်။ [“ယထာကာမံ၊ အလိုရှိတိုင်း+ကရောတိတိ ယထာကာမကာရီ၊ တဿ+ဘာဝေါ ယထာကာမကာရိတာ။ ယထာရုစိကရဏံ၊ အလိုရှိတိုင်းပြုနိုင်ခြင်း”ဟုလို။ ထိုဥစ္စာသည် သူပိုင် ဖြစ်သောကြောင့် မင်းပြစ်မင်းဒဏ် မထိုက်၊ စောဒနာခြင်းစသည်ဖြင့် ကဲ့ရဲ့လည်း မကဲ့ရဲ့ထိုက်။]

အဖြစ်သည်။ သတိ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဂုဏာဓိကာနံ၊ ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ ဝါ၊ လွန်ကဲသော ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။ သန္တကော၊ ဥစ္စာဖြစ်သော။ ဝတ္ထုသို့၊ ခွဲ။ ဝါ၊ ဝတ္ထုကို ယူရာ၌။ မဟာသာဝဇ္ဇံ။ [ဂုဏေဟိ + အဓိကာ ဂုဏာဓိကာ။ (တစ်နည်း) ဂုဏော + အဓိကော ယေသန္တိ ဂုဏာဓိကာ။] တံတံ ဂုဏာဓိကံ၊ ထိုထိုဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဝါ၊ ထိုထိုလွန်ကဲသော ဂုဏ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဥဝါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ (ထောက်စာ၍။) တတော တတော၊ ထိုထိုဂုဏ်ရှိသူ အောက်။ ဟိနဂုဏဿ၊ ညံ့သော ဂုဏ်ရှိသူ၏။ သန္တကော၊ သော။ ဝတ္ထု သို့၊ ခွဲ။ ဝါ၊ ခွဲ။ အပ္ပသာဝဇ္ဇံ။

တဿ၊ ထို အဒိန္နာဒါန၏။ သမ္ဘာရာ၊ အကျိုးကို အတူတကွ ဆောင်တတ်သော အကြောင်း အဆောက်အဦတို့သည်။ (အင်္ဂါတို့သည်။) ပရပရိဂ္ဂဟိတံ၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာလည်းကောင်း။ ပရပရိဂ္ဂဟိတသညိတာ၊ သူတစ်ပါးတို့ သိမ်းပိုက်အပ်သော ဥစ္စာဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ ထေယျစိတ္တံ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစိတ် လည်းကောင်း။ ဥပက္ကမော၊ လုံ့လလည်းကောင်း။ တေန၊ ထိုလုံ့လဖြင့်။ ဟရဏံ၊ ဆောင်ခြင်းလည်းကောင်း။ [“တေနာဟရဏံ” ရှိသည်ကား မကောင်း။ “တေနာဝဟရဏံ” ဟုရှိလျှင် တော်သေး၏။] ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဆ၊ ကုန်သော။ ပယောဂါ၊ တို့သည်။ သာဟတ္ထိကာဒယောဝံ၊ သာဟတ္ထိက-အစရှိသော ပယောဂတို့ပင်တည်း။ (ရှေ့သိက္ခာပုဒ်၌ ပြအပ်ခဲ့သော ပယောဂ ၆-ပါးပင်-ဟူလို။) တေ စ၊ ထို ပယောဂတို့သည်လည်း။ ယထာနုရူပံ၊ အကြင် အကြင် လျော်သည့်အတိုင်း။ တေယျာဝဟာရော၊ ထေယျာဝဟာရ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုး မသိအောင် ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ပသယျာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ပဋိစ္ဆာနာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဖုံးလွှမ်းအပ်ပြီးသော ဘဏ္ဍာကို ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ပရိကပ္ပာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကြိဆ၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ကုသာဝဟာရော၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကမ္မည်း မဲလိပ်ပြောင်း၍ ခိုးခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စနံ၊ ကုန်သော။

၁။ သာဟတ္ထိကာဒယောဝံ ။ မန္တပရိဗ္ဗနေန ပရဿ၊ သန္တကဟရဏံ ဝိစ္စာ-မယော-မန္တာန်စုတ်ခြင်းဖြင့် သူတစ်ပါးဥစ္စာကို ယူဆောင်ခြင်းသည် ဝိစ္စာမယပယောဂတည်း။ ဝိနာမန္တေန ပရသန္တကဿ ကာယဝစိ ပယောဂေဟိ အာကမုနံ တာဒိသ ဣဒ္ဓိပယောဂေန ဣဒ္ဓိ-မယော ဝယောဂေါတိ၊-မန္တာန်မပါဘဲ ကာယဝစိပယောဂတို့ဖြင့် တန်ခိုးကို အသုံးပြု၍ ယူဆောင်ခြင်းသည် ဣဒ္ဓိမယ ပယောဂတည်း။-အန။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၀၁

ဣမေသံ အဝဟာရာနံ၊ ဤ ခိုးခြင်းတို့၏။ ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ အဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ၌။ သင်္ခေပေါ၊ အကျဉ်းတည်း။ ဝိတ္တာရော ပန၊ ကိုကား။ သမန္တ ပါသာဒိကာယံ၊ သမန္တပါသာဒိကာ မည်သော ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ၌။ (မယာ၊ သည်။) ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ (ဆိုခဲ့ပြီ။)

ပန၊ ကား။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရောတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ကာမေသုတိ၊ ကား။ မေထုန သမာစာရေသု၊ မေထုန အကျင့်တို့၌။ [ကာမေသု-အရဗောဋ္ဌဗ္ဗာရံ မေထုနဟူသော ဝတ္ထုကာမ-ကို ယူပါ”ဟူလို။] မိစ္ဆာစာရောတိ၊ ကား။ ဧကန္တနိန္ဒိတော၊ ဧကန် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သော။ ဝါ၊ ဧကန် ကဲ့ရဲ့ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လာမကာ စာရော၊ ယုတ်မာသောအကျင့်တည်း။ [မိစ္ဆာကို လာမက-ဟု ဖွင့်သည်။ ဧကန္တနိန္ဒိတောကား လာမကဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပြတည်း။] ပန၊ ဆက်။ လက္ခဏတော၊ မှတ်သားအပ်သော သဘောအားဖြင့်။ အသဒ္ဓမ္မာဓိပ္ပာယေန၊ မသူတော်တို့၏ အကျင့်၌ဖြစ်သော အလိုဖြင့်။ ကာယဒွါရပ္ပဝတ္တာ၊ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော။ အဂမနီ ယဋ္ဌာနဝိတိက္ကမစေတနာ၊ အဂမနီယဋ္ဌာနကို လွန်ကျူးကြောင်း စေတနာသည်။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော၊ မည်၏။

တတ္ထ၊ ထို အဂမနီယဋ္ဌာန ဝိတိက္ကမစေတနာဟူသောပါဌ်၌။ အဂမနီယဋ္ဌာနံ နာမ၊ အဂမနီယဋ္ဌာန မည်သည်။ (ဝိသတိ ဣတ္ထိယော၊ အညေပုရိသာတို့၌ စပ်။) တာဝ၊ မိန်းမတို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာနံ၊ ညွှန်ပြအပ်ကုန်သော။) ပုရိသာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ ယောက်ျားတို့အတွက်။ မာတုရက္ခိတာ၊ အမိ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ပိတုရက္ခိတာ၊ အဘ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ မာတာပိတုရက္ခိတာ၊ မိဘ ၂-ပါးတို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ ဘာတုရက္ခိတာ၊ မောင်ကြီး မောင်ငယ် စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဘဂနိရက္ခိတာ၊ အစ်မ ညီမ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဉာတိ ရက္ခိတာ၊ ဆွေမျိုးစောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဂေါတ္ထရက္ခိတာ၊ အနွယ်တူသူ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမ လည်းကောင်း။ ဓမ္မရက္ခိတာ၊ တရားကျင့် ဖော်တို့ စောင့်ရှောက်အပ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ သာရက္ခိတာ၊ အစောင့်အရှောက်နှင့် တကွဖြစ်သော မိန်းမလည်းကောင်း။ သပရိဒဏ္ဍာ၊ ဒဏ်နှင့်တကွဖြစ်သော မိန်းမလည်း ကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ မာတုရက္ခိတာဒယော၊ မာတုရက္ခိတာ-အစရှိကုန်သော။ ဒသ၊ တစ်ကျိပ်သော မိန်းမတို့လည်းကောင်း။ [ဤတစ်ကျိပ်ကား အပျိုတို့တည်း။]

ဓနက္ကိတာ၊ ဥစ္စာဖြင့်ဝယ်အပ်သော မယားလည်းကောင်း။ ဆန္ဒဝါသိနီ၊ အလိုဆန္ဒတူမျှခြင်းကြောင့် နေခြင်းရှိသော မယားလည်းကောင်း။ ဘောဂဝါသိနီ၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာကြောင့် နေခြင်းရှိသော မယားလည်းကောင်း။ ပဋဝါသိနီ၊ အဝတ်၊ ထဘီ၊ အင်္ကျီ၊ ပဝါကြောင့် နေခြင်းရှိသော မယားလည်းကောင်း။ သြဒပတ္တကီနီ၊ ရေခွက်၌ လက်ဆုံချ၍ ထိမ်းမြားအပ်သော မယားလည်းကောင်း။ သြဘဋုဗ္ဗဋ္ဌာ၊ ချအပ်သော ခေါင်းခုရှိသော မယားလည်းကောင်း။ ဒါသိ စ ဘရိယာ၊ ကျွန်မလည်း-ဟုတ် မယားလည်း-ဟုတ်သော မယားလည်းကောင်း။ ကမ္မကာရီ စ ဘရိယာ၊ အလုပ်သူမလည်း-ဟုတ် မယားလည်း-ဟုတ်သော မယားလည်းကောင်း။ ဇောဟဋ္ဌာ၊ အောင်လံကိုထူ စစ်နိုင်ရာမှ ယူဆောင်အပ်သော သုံးပန်းမယား လည်းကောင်း။ မုဟုတ္တိကာ၊ တမုဟုတ်မျှ သွားလာအပ်သော ပြည့်တန်ဆာ မယားလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဓနက္ကိတာဒယော၊ ဓနက္ကိတာ-အစရှိကုန်သော။ ဇတာဒသ၊ ဤတစ်ကျိပ်သော မယားတို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိသတိ၊ ၂-ကျိပ်သော။ ဣတ္ထိယော၊ မိန်းမတို့တည်း။ [အဂမနိယဋ္ဌာနံ နာမ-ကို ရှေးဦးစွာမပေးဘဲ “ဝိသတိ။ ဣတ္ထိယော၊ တို့သည်။ အဂမနိယဋ္ဌာနံ နာမ၊ မည်၏”ဟု သော်လည်းပေးပါ။ ဤ မိန်းမတို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာငှါကာ၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

ဣတ္ထိသု ပန၊ ၂-ကျိပ်သော မိန်းမတို့တွင်ကား။ ဒွိန္နံ၊ ၂-ယောက်ကုန်သော။ သာရက္ခ သပရိဒဏ္ဍာနံ၊ သရက္ခ၊ သပရိဒဏ္ဍ-မိန်းမတို့လည်းကောင်း။ ဒသန္တံ၊ တစ်ကျိပ်ကုန်သော။ ဓနက္ကိတာဒိနန္တံ၊ ဓနက္ကိတာ-အစရှိသော မယားတို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွါဒသန္တံ၊ တစ်ကျိပ်နှစ်ယောက်ကုန်သော။ ဣတ္ထိနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ မိန်းမတို့အတွက်။ အညေ၊ မိမိယောက်ျားမှ တစ်ပါးကုန်သော။ ပုရိသာ၊ တို့တည်း။ [“အညေ၊ ပုရိသာ၊ တို့သည်။ အဂမနိယဋ္ဌာနံနာမ၊ မည်၏”ဟု သော်လည်း ပေး။ အချို့စာအုပ်၌ ပုရိသာ-မပါ။ ပါမှ ကောင်းသည်။] ဣဒံ၊ ဤယောက်ျားတို့အတွက် ၂-ကျိပ်၊ မိန်းမတို့အတွက် မိမိလင်မှ တစ်ပါးသောယောက်ျားသည်။ အဂမနိယဋ္ဌာနံ နာမ၊ မည်၏။ [ဤကား -နိဂုံးတည်း။]

ပန၊ ဆက်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ပန၊ ထိုမှတစ်ပါး”ဟု ပေးသည်။] သော ဇသ (ဇသော)မိစ္ဆာစာရော၊ ထိုသို့သော ဤ မိစ္ဆာစာရသည်။ သီလာဒိဂုဏရဟိတော၊ သီလ-အစရှိသော ဂုဏ်မှကင်းသော။ အဂမနိယဋ္ဌာနေ၊ အဂမနိယဋ္ဌာန၌။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ သီလာဒိဂုဏသမ္ပန္နော၊ သီလ-အစရှိသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော။ (အဂမနိယဋ္ဌာနေ။) မဟာသာဝဇ္ဇော၊ တဿ၊ ထို ကာမေသုမိစ္ဆာစာရ၏။ သမ္ဘာရာ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၀၃

တို့သည်။ အဂမနိယဝတ္ထု၊ မသွားလာတိုက်သော ဝတ္ထုလည်းကောင်း။ [ပြုအပ်
ပြီးသော ဣတ္ထိ ပုရိသ-တို့ကိုဆိုသည်။] တသို့၊ ထိုအဂမနိယ ဝတ္ထု၌။ သေဝနစိတ္တံ၊
မှီဝဲကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ မှီဝဲလိုသော စိတ်လည်းကောင်း။ သေဝနပ္ပယော
ဂေါ၊ မှီဝဲကြောင်း ပယောဂလည်းကောင်း။ မဂ္ဂေနမဂ္ဂပ္ပတိပတ္တိအဓိဝါသနံ၊ မဂ်
အချင်းချင်း ကျင့်ခြင်းကို သာယာခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော၊
တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဧကော၊ တစ်ပါးသော။ ပယောဂေါ၊ သည်။ သာဟတ္ထိကော
ဧဝါ သာဟတ္ထိက-သာတည်း။

မှသာ၊ တိ၊ ကား။ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿ၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်းကို ရှေးရှု
ပြုခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (ချွတ်ယွင်းစေလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။) အတ္တဘဉ္ဇကော၊
အစီးအပွားကို ဖျက်စီးတတ်သော။ ဝစိပယောဂေါ ဝါ၊ ဝစိပယောဂသည်သော်

၁။ စတ္တာရော သန္တာရော။ ။ (၁) အဂမနိယဝတ္ထု၊ မိန်းမဘက်၌ မာတုရက္ခိတာ-
စသော ၂-ကျိပ်သော အဂမနိယဝတ္ထုတွင် တစ်ခုခု၊ ယောက်ျားဘက်၌ မိမိလင်မှတစ်ပါး (မိမိ
ကို ကြောင်းလမ်းထားသူမှ တစ်ပါးသော) အခြားယောက်ျား။ (၂) သေဝနစိတ်၊ (၃) သေဝန
ပယောဂ၊ (၄) မဂ္ဂေနမဂ္ဂပ္ပတိပတ္တိ အဓိဝါသနံ၊ ဤအင်္ဂါ ၄ပါးတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ အင်္ဂါ ၄-ပါးကို ပြုရာ၌ အကြွင်းမရှိအောင် ပြုခြင်းတည်း။
မိမိအလိုအားဖြင့် မိစ္ဆာစာရပြုရာ၌ (ငြိမ်၍သာယာနေခြင်း စသည်ဝယ်) ပယောဂ-မပါသော်လည်း
အင်္ဂါ ၃-ပါးဖြင့် ကမ္မပထမြောက်၏။ အတင်းကျင့်ရာ၌ သေဝနစိတ် မရှိသော်လည်း အင်္ဂါ ၃-
ပါးဖြင့် ကမ္မပထမြောက်၏။ [ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ အတ္ထနောရစိယာ ပဝတ္တိတဿ တယော၊
ဗလက္ခာရေန ပဝတ္တိတဿ တယော၊ အနာဝသေသဂ္ဂဟဏေန ပန စတ္တာရောတိ။ -သီလက္ခန်
ဋီကာဟောင်း။] ထို၌ “သန္နိဋ္ဌာနံ” ဟု ဆိုထားသော်လည်း အနုဋီကာ၌ကား “ကေစိ ပန
ဝဒန္တိ” ဟု ဆိုသည်။

၂။ မုသာ။ ။ မုသာတိ တတိယန္တော၊ ဒုတိယန္တော ဝါ နိပါတော။ မိစ္ဆာပရိယာ
ယော ကိရိယာပဓာနောတိ အာဟ-ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရဿာတိ အာဒိ။ -သီလက္ခန်ဋီကာသစ်။
“မုသာ” အရ မှားယွင်းသော (ပြောတိုင်းလုပ်တိုင်း မမှန်သော) ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ
ရသောကြောင့် “မိစ္ဆာပရိယာယော ကိရိယာ ပဓာနော” ဟု ဆိုသည်။

ဝါဒေါ။ ။ ဝဒတိ ဧတေနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်း စေတနာ။
မုသာ-ချွတ်ယွင်းသော ကာယပယောဂ ဝစိပယောဂဖြင့်။ ဝါ၊ ကို+ဝါဒေါ၊ ပြောဆိုကြောင်း
(သိစေကြောင်း ဖြစ်စေကြောင်း) စေတနာတည်း။ မုသာဝါဒေါ၊ နာ။ [ဣမိနာ (ဤ ဝိသံဝါဒန။
ပ။ သမုဋ္ဌာပိကာ ပါဠိဖြင့်။) မုသာသင်္ခါတေန ကာယဝစိပယောဂေန (တတိယန္တနိပါတ်ကို
ရည်ရွယ်သည်။) မုသာသင်္ခါတံ ဝါ ကာယဝစိပယောဂံ (ဒုတိယန္တနိပါတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။)]
ဝဒတိဝိညာပေတိ သမုဋ္ဌာပေ တိ ဝါ ဧတေနာတိ မုသာ ဝါဒေါတိ အတ္တမာဟ။ -ဋီကာသစ်။]
ဝဒတိကို “ဝိညာပေတိ” ဟု တတိယန္တနိပါတ် အတွက်လည်းကောင်း၊ “သမုဋ္ဌာပေတိ” ဟု
ဒုတိယန္တနိပါတ်အတွက်လည်းကောင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။

လည်းကောင်း။ ကာယပယောဂေါ ဝါ၊ ကာယပယောဂသည် သော်လည်းကောင်း တည်း။ (ပန၊ ဆက်။ သီလက္ခန္ဓံ ပါ၏။) ဝိသံဝါဒနာဓိပ္ပာယေန၊ ချွတ်ယွင်းစေခြင်း၌ ဖြစ်သောအလိုဖြင့်။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ ဝိသံဝါဒက ကာယဝစိပယောဂ သမုဋ္ဌာပါကာ၊ ချွတ်ယွင်းစေကြောင်းဖြစ်သော ကာယပယောဂ ဝစိပယောဂကို ဖြစ် စေတတ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ မုသာဝါဒေါ၊ မည်၏။

အပရော နယော၊ အခြားတစ်နည်းကား မုသာတိ၊ ကား။ အဘူတံ၊ မဟုတ်သော။ အတန္တံ၊ မမှန်သော။ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုတည်း။ ဝါဒေါတိ၊ ကား။ တဿ၊

အနက်ပေးပုံ။ ။ ဤအလို "မုသာဝါဒ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သောစကားကို ပြောဆိုကြောင်း စေတနာကို" ဟု သဒ္ဒတ္ထပေးပါ။ ထိုသို့ ပြောဆိုခြင်းဟူသည် သူတစ်ပါးကို သိစေခြင်း၊ သိစေတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစိပယောဂကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် "ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစိပယောဂဖြင့် သူတစ်ပါးကို သိစေ ကြောင်း စေတနာကို။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းဖောက်ပြန် မမှန်သော ကာယပယောဂ ဝစိပယောဂကို ဖြစ်စေကြောင်း စေတနာကို" ဟု အဋ္ဌကထာ အဖွင့်အတိုင်း အဓိပ္ပာယ်တ္ထ ပေးပါ။

၃။ ဝိသံ ပ။ ကွာရဿ။ ။ ပုရေ၊ မပြောမီ ရှေ့၌+ကရဏံ၊ ပြုခြင်း။ ပုရေက္ခာရော၊ ခြင်း။ သံဝါဒီယတော၊ ကောင်းစွာ ပြောစေခြင်း။ ဝါ၊ မှန်ကန်စွာ ပြောစေခြင်း။ သံဝါဒနံ၊ ခြင်း။ န+သံဝါဒနံ၊ မှန်ကန်စွာ ပြောဆိုစေခြင်း မဟုတ်။ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေခြင်း။ (သဒ္ဒတ္ထ။) ချွတ်ယွင်းစေလို အသိလွှဲစေလိုခြင်း။ (အဓိပ္ပာယ်တ္ထ။) ဝိသံဝါဒနဿ+ပုရေက္ခာရော ယဿာတိ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရော၊ [ဤပါ၌ဖြင့် မပြောမီ ရှေ့၌ လိမ်လိုသော စိတ်ရှိကြောင်း ကို ပြ၏။ ကာယပယောဂေါ ဝစိပယောဂေါဖြင့်ကား၊ ပြောဆဲဇက ပြောတုန်းဇက၌ လိမ်ခြင်း ကိုပြသည်။] ကမ္မပထ-မြောက်သော မုသာဝါဒကို ပြလို၍ "အတ္တဘဉ္စကော" ဟု ဆိုသည်။ ဤနေရာ၌ အတ္တသဒ္ဒါသည် အကျိုးဟူသော အနက်ကို မဟော၊ အစီးအပွား ဟူသော အနက်ကို ဟောသည်။ [ကမ္မပထပတ္ထမေဝ ဒဿေတုံ "အတ္တဗဉ္စနကောတိ" ဝုတ္ထံ၊ ပရဿ၊ ဟိတဝိနာ- သကောတိ အတ္ထော။-သိ-ဋီသစ်။]

၄။ အပရော နယော။ ။ မုသာဝါဒ၏ အင်္ဂါလက္ခဏာသည် ၄-ပါးရှိ၏။ ထို လက္ခဏာဝယ် "အတထံ ဝတ္ထု" ဟူသော လက္ခဏာလည်း ပါ၏။ ပထမ ပြခဲ့သောနည်း၌ ကာယပယောဂ ဝစိပယောဂကို "ဝါဒေါ-သိစေ ဖြစ်စေ" ဟု ဆိုသောကြောင့် (၁) ဝိသံဝါဒနဓိတ္တ (၂) ကာယဝစိပယောဂ၊ (၃) ပရဿ တဒတ္ထဝိဇာနန" ဟူသော အင်္ဂါ ၃-ပါးကိုသာ ပြနိုင်၏။ "အတထံ ဝတ္ထု" ဟူသော အင်္ဂါလက္ခဏာကို မပြနိုင်။ ထို့ကြောင့် ထို အင်္ဂါလက္ခဏာကို ပြနိုင် သောတစ်နည်းကို ပြလို၍ "အပရောနယော" စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤနည်း၌ကား "မုသာ" အရ ကာယ-ဝစိပယောဂကို မယူဘဲ ပြောတိုင်းမဟုတ်သော ဝတ္ထုကို ယူရသောကြောင့် "အတထံ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၀၅

ထို မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို။ ဘူတတော၊ ဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဘာဝပ္ပဓာန-
ကြိ။) တစ္ဆတော၊ မှန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝိညာပန၊ သိစေခြင်းတည်း။ ဝါ၊ သိစေ
ကြောင်း စေတနာတည်း။ ပန၊ ဆက်။ “လက္ခဏတော၊ မှတ်သားအပ်သော
သဘောအားဖြင့်။ အတထ၊ မမှန်သော။ ဝတ္ထု၊ ကို။ တထတော၊ မှန်သည်၏
အဖြစ် ဖြင့်။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဝိညာပေတုကာမဿ၊ သိစေခြင်းငှာ အလိုရှိသော။
ပုဂ္ဂိုလ်၏။ တထာ၊ ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်။ (ထိုမမှန်သော ဝတ္ထုကို အမှန်ဟု
သိစေလိုခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။) ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ၊ ကာယဝိညတ်
ဝစိဝိညတ်ကို ဖြစ်စေတတ်သော။ စေတနာ၊ သည်။ မုသာဝါဒေါ၊ မည်၏။ သော၊
ထို မုသာဝါဒသည်။ ယံ အတ္ထံ၊ အကြင်အစီးအပွားကို။ ဘဉ္ဇတိ၊ ဖျက်ဆီး၏။
တဿ၊ ထို အစီးအပွား၏။ အပ္ပတာယ၊ နည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊
မဟန္တတာယ၊ ကြီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (များသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။) မဟာ
သာဝဇ္ဇော။ ဤအလို “မုသာဝါဒေါ၊ မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို ဟုတ်မှန်သော
အားဖြင့် ပြောဆိုကြောင်း သိစေကြောင်း စေတနာ”ဟုပေးပါ။]

ဝတ္ထု”ဟူသော လက္ခဏာကိုလည်း ပြနိုင်သည်။ ဤနည်း၌ “မုသာ (မဟုတ်မမှန်သော ဝတ္ထုကို)
+ဝဒိယတိ ဝုစ္ဆတိ စေတနာတိ မုသာဝါဒေါ”ဟု ဖြူ။ [သူတစ်ပါး၏ အသိမှားစေလိုသော စိတ်
ကို “ဝိသံဝါဒန စိတ္တ”ဟုလည်းကောင်း၊ မိမိက အမှားကို သိစေလိုသည် အားလျော်စွာ
သူတစ်ပါးက အမှားသိခြင်းကို “တဒတ္ထဝိဇာနန”ဟု လည်းကောင်း ဆိုသည်။]

၁။ လက္ခဏတော။ ပ။ စေတနာ။ ။ “မုသာဝါဒ”အရ တရားကိုယ် သဘောကို
ပြလို၍ “လက္ခဏတော”သည်ကို မိန့်သည်။ [လက္ခဏတောတိ သဘာဝတော၊ တထာတိ
တေန တထာကာရေန၊ ကာယဝစိ ဝိညတ္တိယော သမုဋ္ဌာပေတိတိ ဝိညတ္တိသမုဋ္ဌာပိကာ-
သိလက္ခန်ဋီကာသစ်။] ဤအဖွင့်အတိုင်း တထာကို နောက်ပုဒ်နှင့်မတွဲဘဲပေးသည်။ သမာသံ
တွဲ၍လည်း ပေးနိုင်ပါ၏။

၂။ ယမတ္ထံ။ ။ ယမတ္ထံ စသော ဤစကားဖြင့် ကမ္မပထ-မြောက်သော မုသာဝါဒ၏
အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ကွဲပုံကို ပြ၏။ ဤ၌ ဥစ္စာ၏တန်ဖိုး လိုက်၍ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ
ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ တန်ဖိုးချင်း တူလျှင်ကား ဥစ္စာရှင်၏ သိလ-စသော ဂုဏ်ငယ်၊ ဂုဏ်ကြီးလိုက်၍
အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇ ဖြစ်ရပေလိမ့်မည်။ [ယဿ အတ္တံဘဉ္ဇတိ၊ တဿ-အပ္ပဂုဏတာယ
အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ မဟာဂုဏတာယ မဟာသာဝဇ္ဇောတိ အဒိန္နာဒါနေ ဝိယ အပ္ပသာဝဇ္ဇမဟာသာဝဇ္ဇတာ
လတ္တံတိ။-သိ-ဋီသစ်။]

အပိစံ၊ သည်သာမကသေး၊ ဂဟဋ္ဌာနံ၊ အိမ်၌တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏။
(အဒါတုကာမတာ-၌ စပ်။) အတ္တနော၊ မိမိ၏။ သန္တကံ၊ ဥစ္စာကို။ အဒါတုကာမ
တာယ၊ ပေးခြင်းငှာ အလိုမရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နတ္ထိ၊ မရှိပါ။ [ရှိပါ
သလားဟု မေးလာသူ တောင်းလာသူအား ပြန်ပြောသော စကားတည်း။] ဣတိ
အာဒိနယပွဝတ္တော၊ ဤသို့အစရှိသော နည်းဖြင့်ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်။ အပ္ပသာ
ဝဇ္ဇော၊ သက္ကိနာ၊ သက်သေသည်။ (ဟုတွာ။) အတ္တဘဉ္စနတ္ထံ၊ အစီးအပွားကို
ဖျက်ဆီးခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သော မုသာဝါဒ-သည်။ မဟာ
သာဝဇ္ဇော၊ ၏။ ပဗ္ဗဇိတာနံ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏။ အပ္ပကမ္ဘိ၊ အနည်းငယ်လည်း
ဖြစ်သော။ တေလံ ဝါ၊ ဆီကိုသော်လည်းကောင်း။ သပ္ပိ ဝါ၊ ထောပတ်ကိုသော်
လည်းကောင်း။ လဘိတွာ၊ ရ၍။ ဟသာမိပ္ပာယေန၊ ရယ်ရွှင်ခြင်း၌ဖြစ်သော အလို
ဖြင့်။ [အပျက်အချော် ပြောလိုသဖြင့်။] အဇ္ဇ၊ ယနေ့။ ဂါမေ၊ ရွာ၌။ တေလံ၊
ဆီသည်။ နဒီမညေ၊ မြစ်ကဲ့သို့။ သန္တတိ၊ စီး၏။ [အနည်းငယ်ရသောကြောင့်
ပြောင်လှောင်၍ပြောသော စကားတည်း။] ဣတိ၊ သို့။ ပူရဏကထာ၊ နယေန၊
ဖြည့်စွက်ပြောဆိုကြောင်း နည်းဖြင့်။ [ရှေးနိဿယ၌ “စကားပို စကားလျှံဆိုသော
နည်းဖြင့်”ဟု ပေးသည်။] ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော မုသာဝါဒသည်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော။

၁။ အပိ စ။ ။ အပ္ပသာဝဇ္ဇ မဟာသာဝဇ္ဇခွဲရာ၌ ဆိုဖွယ်ကျန်သေးသောကြောင့်
“အပိစ”စသည်ကို မိန့်သည်။ [ရှေ့နည်းနှင့်မတူသော ကန်နည်းကို ပြခြင်းမဟုတ်။] လူတို့မှာ
ဖြစ်တတ်သော မုသာဝါဒ၊ ရသေ့ ရဟန်းတို့မှာ ဖြစ်တတ်သော မုသာဝါဒတို့၏ အပ္ပသာဝဇ္ဇ
မဟာသာဝဇ္ဇ တို့ကိုခွဲ၍ပြသည်။

၂။ ပူရဏကထာ။ ။ ပူရဏကထာ-ဟူသည် အနည်းငယ်ဖြစ်၍ ဦးနု (ယုတ်လျော့
သော)ဆီကို စကားအားဖြင့် ဖြည့်၍ပြောအပ်သော စကားတည်း။ ပူရေတိတိ ပူရဏ၊ ပူရဏာ
စ+သာ+ကထာ စာတိ ပူရဏကထာ၊ အပ္ပတာယ ဦးနုဿ အတ္တဿ ပူရဏဝသေန ပဝတ္တော
ကထာ ပူရဏကထာ။ ဗဟုတရသာဝေန ဝုတ္တတထာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။-သီလက္ခန်တိကာသစ်။
ယောဇနာ၌ကား “ပူရဏဿ+ကထနနယေန ပဝတ္တော မုသာဝါဒေါ”ဟု ဖွင့်၏။

မှတ်ချက်။ ။ မရှိ ဟူ ပြောခြင်း၌လည်းကောင်း၊ ပူရဏကထာနည်းဖြင့် (ဆီတွေ
မြစ်ကြီးလိုစီးနေ၏ စသည်ဖြင့်) စကားကြီး စကားကျယ် စကားပို စကားလျှံ ပြောဆိုခြင်း၌
လည်းကောင်း သူတစ်ပါး အသိမှားစေလိုသော ဝိသံဝါဒနစိတ် ရှိမှသာ မုသာဝါဒဖြစ်သည်။ ထို
စကားမျိုး ပြောရုံဖြင့်ကား မုသာဝါဒ-မဖြစ်ပါ။ [အတ္တနော သန္တကံ အဒါတုကာမတာယာတိ
ဟိ ဟသာမိပ္ပာယေနာတိ စ မုသာဝါဒသာမညတော (မဟုတ် မမှန်ပြောခြင်း တူသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်) ဝုတ္တံ။ ဥဘယတ္ထာပိ စ ဝိသံဝါဒနပုရေက္ခာရေနော မုသာဝါဒေါ၊ န ပန ဝစနမတ္တေန။
-သီလက္ခန် တိကာသစ်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၀၇

ပန၊ ကား။ အဒိဋ္ဌယေဝ၊ မမြင်အပ်သော အကြောင်းအရာကိုပင်။ ဒိဋ္ဌ၊ မြင်အပ်ပြီ။
ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ နယေန၊ မြင့်။ ဝဒန္တာနံ၊ ပြောဆိုသူတို့၏။
(မုသာဝါဒေါ၊ သည်။) မဟာ သာဝဇ္ဇော။

တဿ၊ ထိုမုသာဝါဒ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ အတထံ၊ မမှန်သော။ ဝတ္ထု၊
ဝတ္ထုလည်းကောင်း။ ဝိသံဝါဒနစိတ္တံ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေကြောင်းစိတ်
လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေကြောင်း စိတ်လည်းကောင်း။ [တဇ္ဇော၊ ထို
စိတ်အားလျော်စွာဖြစ်သော။ ဝါယာမော၊ လုံ့လလည်းကောင်း။ [လုံ့လကို ရှေ့သွား
ပြုရသော ပယောဂကို ဆိုလိုသည်။] ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ (လိမ်အပ်သူ၏။)
တဒတ္ထဝိဇာနနံ၊ ထို လိမ်လိုအပ်သော အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းလည်း
ကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော ဟောန္တိ။ စကော၊ သော။ ပယောဂေါ၊ သည်။
သာဟတ္ထိကောဝ၊ သာဟတ္ထိက-သာတည်း။ သော စ၊ ထို သာဟတ္ထိက-ပယောဂ
ကိုလည်း။ ကာယေန ဝါ၊ ကိုယ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ကာယပဋိဗဒ္ဓေန ဝါ၊
ကိုယ်နှင့်စပ်သော ဝတ္ထုဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ဝါစာယ ဝါ၊ နှုတ်ဖြင့်သော်
လည်းကောင်း။ ပရဝိသံဝါဒကကြိယကရဏေ၊ သူတစ်ပါးကို ချွတ်ယွင်းစေတတ်
သော အမူအရာကို ပြုခြင်း၌။ ဝါ၊ ပြုရာ၌။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ တာယ ကြိယာယ၊ ထို
အမူအရာကြောင့်။ ပရော၊ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (လိမ်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်
သည်။) တမတ္ထံ၊ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။ (လိမ်လိုအပ်သော အကြောင်းအရာကို။)
စေ ဇာနာတိ၊ အံ။ (စပ် သတိ။) အယံ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ကြိယသမုဋ္ဌာပိက စေတနာကွ
ဏေယေဝ၊ အမူအရာ ကြိယာကို ဖြစ်စေတတ်သော စေတနာ၏ ခဏ၌ပင်။ မုသာ
ဝါဒကမ္မနာ၊ မုသာဝါဒကံသည်။ ဗဇ္ဈတိ၊ ဖွဲ့အပ်၏။

ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာယ ကာယပဋိဗဒ္ဓ ဝါစာဟိ၊ ကိုယ်၊
ကိုယ်နှင့်စပ်သောဝတ္ထု၊ နှုတ်တို့ဖြင့်။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဝိသံဝါဒေတိယထာ၊ မှား
မှားယွင်းယွင်း ပြောဆိုစေနိုင်သကဲ့သို့။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေနိုင်သကဲ့သို့။ တထာ၊
တူ။ ဣမဿ၊ ဤသူအား။ ဣမံ၊ ဤအကြောင်းအရာကို။ ဘဏာဟိ၊ လိမ်၍ ပြော
လိုက်ပါလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အာဏာပေဇ္ဇော၊ စေခိုင်းသည်။ (ဟုတွာ)ပိ၊ ဖြစ်၍
လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဖြစ်လျက်လည်းကောင်း။ [အာဏတ္ထိကပယောဂ။] ပဏ္ဍံ၊
မုသားစကားကို ရေးသားအပ်သော စာကို။ လိခိတွာ၊ ရေးခြစ်၍။ [“ပဏ္ဍံ၊ စာရွက်
၌လိခိတွာ၊ အကွရာကိုရေးခြစ်၍”ဟုလည်း သိ-ဋီသစ် ဖွင့်သေး၏။] ပုရတော၊
ရှေ့၌။ (လိမ်လိုအပ်သူ၏ ရှေ့၌။) နိဿဇ္ဇန္တော၊ စွန့်လွှတ်ချထားသည်။ (ဟုတွာ)
ပိ၊ လည်းကောင်း။ [နိဿဂ္ဂိယပယောဂ။] အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို။

ဧဝံ သို့။ ခဋ္ဌဗ္ဗော၊ မှတ်ထိုက်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ကုဋ္ဌာဒိသု၊ နံရံ အစရှိသော အရပ်တို့၌။ လိခိတွာ၊ ရှိ။ (မဟုတ်မမှန်ရေး၍။) ထပေန္တော၊ ထားသည်။ (ဟုတွာ) ပိ၊ လည်းကောင်း။ [ထာဝရ - ပယောဂ။] ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဝိသံဝါဒေတိ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း ပြောစေနိုင်၏။ ဝါ၊ ချွတ်ယွင်းစေနိုင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤမှသာဝါဒ၌။ အာဏတ္တိကနိဿဂ္ဂိယ ထာဝရာပိ၊ အာဏတ္တိက၊ နိဿဂ္ဂိယ၊ ထာဝရလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ပယောဂါ၊ တို့သည်။ ယုဇ္ဈန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် သင့်ပါကုန်သော်လည်း။ အဋ္ဌကထာသု၊ ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌။ အနာဂတတ္တာ၊ မလာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိမံသိတွာ၊ စူးစမ်းနှိုင်းချိန်၍။ (အာဏတ္တိက နိဿဂ္ဂိယထာဝရာ၊ ကုန်သော။ ပယောဂါ၊ တို့ကို။) ဂဟေတဗ္ဗာ၊ ယူထိုက်ကုန်၏။

ပိသုဏဝါစာတိ အာဒိသု၊ ပိသုဏဝါစာ-အစရှိသော ကမ္မပထတို့၌။ (သ-ဝိနိစ္ဆယော၊ အဆုံးအဖြတ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော။ အတ္တော၊ ကို။ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ယာယ ဝါစာယ၊ အကြင်စကားဖြင့်။ (ကရောတိ-၌ စပ်။) ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်အား။ တံ ဝါစံ၊ ထို ကုန်းတိုက်စကားကို။ ဘာသဟိ၊ ပြောဆို၏။ တဿ၊ ထို ပြောဆိုရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဟဒယေ၊ စိတ်၌။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ (မိမိဟူသော ပြောဆို

၁။ ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ။ ။ ဤအယူက သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ ဆရာ၏ အတ္တနောမတိမျှသာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ”ဟု ဆိုသည်။ မိမိကိုယ်တိုင် “တထာ ဣဒမဿ ဘဏာမိတိ အာဏာပေန္တောပိ။ ပ။ ထပေန္တောပိ”ဟု ဖြစ်နိုင်သော အကြောင်းတို့ကို ပြပြီးဖြစ်ရကား အထူးစဉ်းစား စိစစ်ဖွယ် မလိုတော့။ ရှေးဆရာတို့ကို လေးစားသောအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ အတ္တုတ္တံသန - အပြစ်မရောက်စေလိုသောကြောင့်လည်းကောင်း “ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာ”ဟု ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။ [ဝိမံသိတွာ ဂဟေတဗ္ဗာတိ အတ္တနောမတိယာ သဗ္ဗဒုဗ္ဗလတ္တာ အနတ္တုတ္တံသနေန ဝုတ္တံ။ ကိဗ္ဗေတ္တ ဝိစာရေတဗ္ဗကာရဏံ အတ္ထိ။ သယမေဝ ဝိစာရိတတ္တာ၊ -သိ-ဋီသစ်။]

၂။ တဿ။ ပ။ ကရောတိ။ ။ ပိသုဏာ၌ “ပိယသုညကရဏာ”ဟု ဆိုလိုလျက် မလိုအပ်သော အက္ခရာတို့ကို ချေ၍ “ပိသုဏာ”ဟု ကြွင်းသည်။ “ပိယော စ+သုညံ စ ပိယသုညံ၊ ပိယသုညံ+ကရောတိတိ ပိယသုညကရဏာ”ဟု ပြု။ ပိယသုညတို့၌ ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ ကြံစေလို၍ ပိယံကို “ပိယံဘာဝံ”ဟု လည်းကောင်း၊ သုညံကို “သုညဘာဝံ”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ (တစ်နည်း) ပိသတိ၊ ညီညွတ်နေသူတို့ကို ကွဲပြားအောင် ကြိတ်ချတတ်၏။ ဣတိ ပိသုဏာ။ ပိသ-ဓာတ်၊ ဥန-ပစ္စည်းဖြင့် သက္ကတ၌ “ပိသုနာ”ဟု ရှိသည်။

၃။ အတ္တနော ပရဿ။ ။ ဦးဒတ္တ က ဦးနာဂ၏ အပြစ်ပြောသည်ကို ဦးတိဿသည် ကြား၏။ ထိုအခါ ဦးတိဿသည် ဦးဒတ္တနှင့် ဦးနာဂတို့ ကွဲပြားစေလို၍ သို့မဟုတ် ဦးနာဂက

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၀၉

သူ၏။) ပိယဘာဝံ၊ ချစ်အပ်သူ၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ သုညဘာဝံ စ၊ အချစ်မှ ကင်းဆိတ်သူ၏ အပြစ်ကိုလည်းကောင်း။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ သာ (ဝါစာ)၊ ထိုစကားသည်။ ပိသုဏဝါစာ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ယာယ၊ အကြင်စကားဖြင့်။ အတ္တနံပိ၊ မိမိကိုလည်းကောင်း။ ပရံပိ၊ သူတစ်ပါးကိုလည်းကောင်း။ ဖရသံ၊ ကြမ်းတမ်းသည်ကို။ ကရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ (အယံ၊ ဤစကားသည်။ ဖရသဝါစာ၊ မည်၏။) ယာ ဝါစာ၊ အကြင်စကားသည်။ သယမ္ပိ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း။ (ဖရသဝါစာ ကိုယ်တိုင်လည်း။) ဖရသာ၊ ကြမ်းတမ်းသည်။ ကဏ္ဍသုခါ၊ နားတို့၏ ချမ်းသာကြောင်းသည်။

“မိမိကို သတိပေးဖော်ရလေသည်” ဟု ချစ်ခေလို၍ ဦးနာဂတ် သွားပြီးလျှင် ဦးဒတ္တ၏ အပြစ်ပြောစကားကို ပြော၏။ ထိုသို့ပြောခြင်းသည် မိမိကို ချစ်အောင်လည်းပြု၊ ဦးဒတ္တ၏အပေါ်၌ ဦးနာဂ၏ အချစ်ကင်းဆိတ်အောင်လည်း ပြုရာရောက်သည်။ ထို့ကြောင့် အတ္တနော ပိယဘာဝံ၌ “အတ္တနော” အရ ကုန်းတိုက်သော ဦးတိဿကိုယူ၍ “ပရဿ” အရ ဦးနာဂ၏ အပြစ်ကိုပြောသော ဦးဒတ္တကို ယူပါ။ [ပရဿာတိယံ ဘိန္နိတံ တံ ဝါစံ ဘာသတိ၊ တဿ။-သိ-ဋီသစ်။]

၁။ ကာယ။ ပ။ ကရောတိ။ ။ ဖရသံ ကရောတိတိ ဖရသံကရဏာ၊ ဒေါသထွက်အောင် ကြမ်းတမ်းအောင် ပြုတတ်သောကြောင့် ဆဲဆိုမှုစကားကို “ဖရသကရဏာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ကရဏပုဒ်ကို ချေ။ (တစ်နည်း) ဆဲသောအခါ ဆဲသူ မိမိ၌လည်းကောင်း၊ အဆဲခံရသော သူတစ်ပါး၌လည်းကောင်း ဒေါသအစွမ်းကြောင့် ကြမ်းတမ်းမှု ဖရသာဖြစ်၏။ ထို ဖရသာသည် ဆဲဆိုမှုကြောင့် ဖြစ်ရကား အကျိုးဖရသာ၏ အမည်ကို အကြောင်းစကားပေါ်၌ တင်စား၍ ကြမ်းတမ်းသော စကားကိုလည်း ဖလူပစာရအားဖြင့် “ဖရသာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ [ဧတ္ထ ပန ပဋ္ဌမနယေ ဖရသံ ကရောတိတိ ဝစနတ္ထေန ဝါ ဖလူပစာရေန ဝါ ဝါစာယ (စကားအပေါ်၌) ဖရသသဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။-သိဋီသစ်။]

၂။ သယမ္ပိ ဖရသာ။ ။ ဤနည်း၌ စကားလုံးကိုယ်တိုင်ပင် ကြမ်းတမ်းသောကြောင့် ဖရသာအမည်ရ၏။ ထို ဖရသာအမည်သည် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ရအပ်သောအမည်တည်း။ (တစ်နည်း) ဆဲဆိုခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ဒေါသတည်း။ ထို အကြောင်းဒေါသ၏ ဖရသ-အမည်ကို အကျိုးစကားပေါ်၌ တင်စား၍ အကျိုးစကားကိုလည်း ကာရဏပစာရအားဖြင့် “ဖရသာ” ဟု ခေါ်သည်။ [ဒုတိယနယေ မဗ္ဗန္ဓေဒဝသေန (နားငြီးဖွယ်ကောင်းသော ဇာတိဂေါတ္တ စသည်ကို ဖြတ်တောက်ဆဲဆိုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဝတ္တိယာ ဧကန္တနိဋ္ဌရတာယ ရဋ္ဌိသဒ္ဓဝသေန သဘာဝေန (အထင်ရဋ္ဌိသဒ္ဓါဖြစ်သည့်အတွက် ဥပစာမတင်ရဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအားဖြင့်သော်လည်းကောင်း) ကာရဏပစာရေန ဝါ ဖရသသဒ္ဓပ္ပဝတ္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ - သိ-ဋီသစ်။ ...သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ် ရှိသော်လည်း ထို နိမိတ်က အများနှင့် ဆိုင်နေသောကြောင့် ထင်ရှားရာ အနက်တစ်ခုပေါ်၌ တက်ရောက်ခြင်းကို “အထင်ရဋ္ဌိ” ဟု ခေါ်သည်။]

(နားဝင်ချိုသည်။) “နေဝ ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ဟဒယင်္ဂမာ၊ စိတ်သို့ရောက်သည်။ (နှလုံး အသည်းစွဲလောက်သည်။) န ဟောတိ။ အယံ၊ ဤစကားသည်။ ဖရသဝါစာ၊ မည်၏။

ယေန၊ အကြင် စကားဖြင့်။ သမ္ပ၊ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အကြောင်းအရာကို။ နိရတ္ထကံ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို။ ပလပတိ၊ အမျိုးမျိုးအစားစား အပြားအားဖြင့် ပြောဆိုတတ်၏။ သော၊ ထိုစကားသည်။ သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ မည်၏။ တေသံ (ပိသုဏဝါစာဖရသဝါစာသမ္ပပ္ပလာပါနံ)၊ ထို ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပ-တို့၏။ မူလဘူတာ၊ အရင်းခံဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ စေတနာပိ၊ သည်လည်း။ ပိသုဏဝါစာဒိနာမမေဝ၊ ပိသုဏဝါစာ အစရှိသော နာမည်ကိုပင်။ လဘတိ၊ ရ၏။ စ၊ ဆက်။ ဣမ၊ ဤ အကုသလကမ္မဝထ အကုသိုလ်။ သာ ဧဝ၊ ထိုစေတနာကိုသာ။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

၁။ နေဝ။ ပ။ ဟဒယင်္ဂမာ။ ။ နေဝ ကဏ္ဍသုခါ၊ န ဟဒယင်္ဂမာတို့ကား ကြမ်းတမ်းပုံကို သရုပ်ဖော်သော စကားများတည်း။ ဆဲဆိုသော စကားလုံးက ကြမ်းတမ်းလှသောကြောင့် ကြားရသောနားလည်း မချမ်းသာ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်က မကောင်းလှသောကြောင့် စိတ်နှလုံးသို့လည်း မသက်ဝင်ပါ-ဟူလို။ [သုဇန္တိ စတာယာတိ သုခါ၊ ကဏ္ဍာနံ+သုခါ ကဏ္ဍသုခါ။]

၂။ သမ္ပပ္ပလာပေါ။ ။ “သံ (ဟိတသုခံ)ဖလတိ ဝိနာသေတိတိ သမ္ပ၊ ပလပတိ စေတနာတိ ပလာပေါ၊ သမ္ပဿ+ပလာပေါ သမ္ပပ္ပလာပေါ။ စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်ဆီးတတ်သော အကြောင်းအရာ (သမ္ပ)ဟူသည် “အနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာတည်း”ဟု သိစေလို၍ “နိရတ္ထကံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ဖွင့်၏။ (တစ်နည်း) ပလာပ-သဒ္ဒါသည် အနှစ်အဆံ မပါသော ဖွဲ့၊ စပါးအဖျင်းကို ဟော၏။ အကြောင်းအရာလည်း အနှစ်အဆံနှင့်တူသော အနက်အဓိပ္ပာယ် မပါသောကြောင့် ဖွဲ့၊ အဖျင်းနှင့် တူရကား “သမ္ပပ္ပလာပ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤအလို သမ္ပ စ၊ (နားထောင်နေသူ၏) စီးပွားချမ်းသာကို ဖျက်တတ်သည်လည်း ဟုတ်၏+တံ+ပလာပေါ စ၊ ဖွဲ့အဖျင်းနှင့် တူသည်လည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ သမ္ပပ္ပလာပေါ”ဟု ပြုပြန်။ ထို့ကြောင့် ရှေးဆရာတို့သည် သမ္ပပ္ပလာပကို “ပြန်ဖျင်းသော စကား”ဟု မြန်မာပြန်ကြသည်။

၃။ ပိသုဏ ဝါစာဒိနာမမေဝ။ ။ ဝဇ္ဇိ စတာယာတိ ဝါစာ (စေတနာ)။ ပိသုဏာယ၊ ကို+ဝါစာ၊ ပြောကြောင်း စေတနာတည်း။ ပိသုဏာဝါစာ။ ဤသို့ သမာသ်တွဲလျှင် စေတနာသည် မုချအားဖြင့် ပိသုဏဝါစာမည်၏။ “ပိသုဏ+ဝါစာ”ဟု ဝါကျခွဲလျှင်ကား အကျိုးပိသုဏဝါစာ (စကားလုံး)၏အမည်ကို အကြောင်းစေတနာနှင့် တင်စားသော ဇလူပစာရအမည်တည်း။ “နာမမေဝ”ဟု နာမသဒ္ဒါထည့်ထားသော အဋ္ဌကထာလည်း ဥပစာကိုပင် ရည်ရွယ်ဟန်တူသည်။ [သမာသဝိသယေ ဟိ မုချဝသေန အတ္ထောဂဟေတဗ္ဗော၊ ဗျာသဝိသယေ ဥပစာရဝသေနာပိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-သီလက္ခန်-ဋီကာသစ်။]

တတ္ထ၊ ထို-ပိသုဏဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပ တို့တွင်။ သံကိလိဋ္ဌစိတ္တ
ဿ၊ အဘိဈာ၊ ဣဿာ-စသည်တို့ကြောင့် ညစ်နွမ်းသော စိတ်ရှိသူ၏။ [“လောဘာန
ဝါ ဒေါသေန ဝါ ဝိဇာဓိတစိတ္တဿ” ဟု သီလက္ခန်ဋီကာ ဖွင့်၏။] ပရေသံ၊ သူတစ်
ပါးတို့၏။ ဘောဒါယ ဝါ၊ ကွဲပြားခြင်းငှာသော်လည်းကောင်း။ အတ္တနော၊ ၏။
ပိယကမျတာယ ဝါ၊ ချစ်ခြင်းကို အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ငှာသော်လည်းကောင်း။
ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ၊ ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော။
စေတနာ၊ သည်။ ပိသုဏဝါစာ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို ပိသုဏဝါစာသည်။ ယဿ၊
အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘောဒံ၊ ကွဲပြားခြင်းကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။ တဿ၊ ထိုကွဲပြားအောင်
ပြုရာပုဂ္ဂိုလ်၏။ အပ္ပဂုဏတာယ၊ နည်းသောဂုဏ် ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပ
သာဝဇ္ဇာ။ မဟာဂုဏတာယ၊ ကြောင့်။ မဟာသာဝဇ္ဇာ။

တဿာ၊ ထို ပိသုဏဝါစာ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ ဘိန္နိတဗ္ဗော၊ ခွဲထိုက်
သော။ ပရော၊ သူတစ်ပါးလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောဆိုအပ်သော်။ (ဤသို့
ကုန်းတိုက်စကားကို ပြောဆိုလိုက်လျှင်။) ဣမေ၊ ဤသူတို့သည်။ နာနာ၊ အသီးအသီး
တို့သည်။ ဘဝိဿန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်လတ္တံ့။ ဝိနာ၊ ကွဲကွာကုန်သည်။ ဘဝိဿန္တိ၊ ဣတိ၊
သို့။ ဘောဒပုရေက္ခာရတာ ဝါ၊ တွဲပြားခြင်းကို ရှေးစွပြုခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သော်
လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောဆိုအပ်သော်။ အဟံ၊ ငါသည်။ ဝါ၊ ကို။
ပိယော၊ ချစ်အပ်သည်။ ဘဝိဿာမိ၊ ဖြစ်လိမ့်အံ့။ ဝိဿာသိကော၊ အကျွမ်းဝင်ခြင်း
ရှိသူသည်။ (ဘဝိဿာမိ၊ အံ့။) ဣတိ၊ သို့။ ပိယကမျတာ ဝါ၊ ချစ်ခြင်းကိုအလို
ရှိသူ၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ တဇ္ဇော၊ ထို ကုန်းတိုက်ခြင်း အားလျော်စွာဖြစ်သော။
ဝါယာမော၊ လုံ့လလည်းကောင်း။ တဿ၊ ထို ပြောဆိုအပ်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏။ တဒတ္ထ
ဝိဇာနနံ၊ ထိုအနက်အဓိပ္ပာယ်ကို နားလည်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။
စတ္တာရော ဟောန္တိ။ [ဘောဒပုရေက္ခာရတာ၊ ပိယကမျတာ ဤ ၂-ပါးတွင် တစ်ပါး
ပါးသော အင်္ဂါဖြစ်နိုင်သောကြောင့် ဘောဒပုရေက္ခာရတာ ဝါ၊ ပိယကမျတာ ဝါ ဟု
ဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါ-သဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်။] ပန၊ ဆက်။ ပရေ၊ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။

၁။ ပရေသံ။ ပ။ ပိယကမျတာယ ဝါ။ ။ တချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်ယောက်
ကွဲသွားခြင်းကိုသာ အလိုရှိ၏။ မိမိကိုချစ်ဖို့မလို။ အချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ကား မိမိကို ချစ်ဖို့
လိုလား၏။ ထိုသူနှစ်ယောက် ကွဲသွားခြင်းကို မရည်ရွယ်။ တချို့ ကုန်းတိုက်ရာ၌ ထိုသူနှစ်
ယောက်လည်းကွဲစေလို၊ မိမိကိုလည်း ချစ်စေလို၏။ ဤကြောင့် ဝါ-သဒ္ဓါသည် ဝိကပ်လည်းမမြဲ၊
သမုဋ္ဌည်းလည်း မမြဲပုံကိုပြသော အနိယမတ္ထတည်း။ [ဤ အနိယမတ္ထကိုပင် တချို့နေရာ၌
ဝိကပ်ဟု ယူဟန်တူသည်။]

(ခွဲအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။) အဘိဇ္ဇေ၊ မက္ခလတ်သော်။ ကမ္မပထဘောဒေါ၊ ကမ္မပထ အတူးအပြားသည်။ နတ္ထိ။ (ပုံရေ၊ တစ်ပါးသော ခွဲအပ်သူသည်။) ဘိဇ္ဇေဝေ၊ ကွဲသော်သာ။ (ကမ္မပထဘောဒေါ၊ သည်။) ဟောတိ။

ပရဿ၊ သူတစ်ပါး၏။ မမ္မစ္ဆေဒကကာယဝစိပယောဂ သမုဋ္ဌာပိကာ၊ ပုတ် ခတ်သောအခါ သေလောက်ရာသည့် အနာအရပ်နှင့်ဟူသော ဇာတ်အစရှိသော အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်ကောက်တတ်သော ကာယဝပယောဂ ဝစိ ပယောဂကို ဖြစ်စေတတ်သော။ ဧကန္တ ဖရသစေတနာ၊ ဧတန် ကြမ်းတမ်းသော စေတနာသည်။ ဖရသဝါစာ၊ မည်၏။ တဿာ၊ ထို ဧကန္တဖရသစေတနာ၏။ အာဝိဘာဝတ္ထံ၊ ဖရသဝါစာအဖြစ်၌ ထင်စွာဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ (တစ်နည်း။)

၁။ မမ္မစ္ဆေဒက။ ပ။ ပိကာ။ ။ မရတိ ယေနာတိ မမ္မံယေန၊ အကြင် ထိခိုက်အပ် သော အနာကြောင့်။ မရတိ၊ သေတတ်၏။ ဣတိ မမ္မံ။ (ဒုဋ္ဌာရ-ဒုဋ္ဌ+အရ-ပျက်သော ဆိုးရွားသော အနာ။) [မရဓာတ်၊ ယောဇနာ၌ မ-ပစ္စည်းဟု ဆို၏။ မောဂ္ဂလ္လာန်က္ခာဒိ (၁၃၆)သုတ်ဖြင့် သက်သော မ-ပစ္စည်းကို ရည်ရွယ်သည်။ ရ်ကို ပရရုပ်(မ်)ပြု။ ဓမ္မ၌ ဓရ-ဓာတ်၊ ရမ္မ-ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသကဲ့သို့ ရမ္မ-ပစ္စည်းဖြင့်လည်း ပြီးစေနိုင်၏။] အနာပေါ် တုတ်ကျလျှင် အလွန်နာ၏။ သေလောက်အောင် ခံရ၏။ ထို့အတူ ဇာတိဂေါတ္တ-စသော အက္ခောသဝတ္ထုကို ထိခိုက်လျှင် (ထိခိုက်၍ဆဲလျှင်) အလွန်နာ၏။ ထို့ကြောင့် ဇာတိ ဂေါတ္တ-စသော အက္ခောသ ဝတ္ထုကို “မမ္မံ ပိယာတိ မမ္မံ”ဟု ဥပမာတဖွဲ့တိ ဆင့်၍ “မမ္မံ”ဟု ခေါ်သည်။

ဆိန္နတိ ယေနာတိ ဆေဒကော (အဝုတ္တကတ္တဿာဓန)၊ မမ္မံဿ+ဆေဒကော မမ္မစ္ဆေ ဒကော-အလွန်နာကျည်းဖွယ်ကောင်းသော အမျိုးအနွယ် စသည်ကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြတ်တောက် တတ်သော ဝစိပယောဂ။ (စာဖြင့်ရေး၍ ဆဲခြင်းစသည်၌ ကာယပယောဂလည်း ရနိုင်၏။) ထို့ကြောင့် “ကာယဝစိပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ”ဟု ဆိုသည်။ မမ္မစ္ဆေဒက ကာယဝစိပယောဂါနံ+ သမုဋ္ဌာပိကာ မမ္မံ။ ပ။ သမုဋ္ဌာပိကာ (စေတနာ)။ [မမ္မာနိတိ ဒုဋ္ဌာရနိ (ဒုဋ္ဌ+အရနိ-ပျက်သော အနာတို့။) သဒိသတာယ ပန ဣအက္ခောသဝတ္ထုနိ မမ္မာနိတိ ဝုစ္ဆန္တိ။ ယထာ ဟိ ဒုဋ္ဌာရသု ယေနကေနစိ ဝတ္ထုနာယဋ္ဌိတေသု (စိတ္တံ)အဓိမတ္တံ ဒုက္ခံ ဟောတိ။ တထာ တေသု ဇာတိအာဒိသု အက္ခောသဝတ္ထုသု ဖရသဝါစာယ ပုသိတမတ္တေသုတိ။-သိ-ဋီသစ်။]

၂။ ဧကန္တဖရသစေတနာ။ ။ ဖရသဝါစာ၌ “ဖရသံ ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ဖရသ ဝါစာ”ဟု ပြုလျှင် စေတနာရ၏။ ဧကန္တသဒ္ဓါကို ထည့်ခြင်းမှာ ဝါသနာအလိုက် နှုတ်ထွက် ကြမ်းရုံမျှကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်ဘဲ တကယ်ဒေါသစိတ်ဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော ဖရသဝါစာကိုသာ ယူစေလိုသောကြောင့်တည်း။ [ဧကန္တဖရသစေတနာ ဖရသာ ဝါစာ၊ ဖရသံ ဝစန္တိ ဧတာယာတိ ကတွာ၊ “ဖရသစေတနာ”ဣစ္ဆေဝ အဝတ္တာ “ဧကန္တဖရသစေတနာ” တိဝစနံ ဒုဋ္ဌစိတ္တတာယ ဝေ ဖရသစေတနာ အဓိပ္ပေတာ၊ န ပန သဝနဖရသတာမတ္တေနာတိ ဉာပနတ္ထံ-သိ-ဋီသစ်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၁၃

တဿ၊ ထို ကေန္တဖရသစေတနာ၏ ဖရသဝါစာအဖြစ်၏။ [တဿာတိ - ကေန္တ
ဖရသစေတနာယ ဧဝ၊ တဿာတိ ဝါ ကေန္တဖရသစေတနာယ ဧဝ ဖရသဝါစာဘာဝ
ဿ။ -သီလက္ခန္ဓံ ဋီကာသစ်။] အာဝိဘာဝတ္ထံ၊ ထင်စွာဖြစ်ခြင်း အကျိုးငှာ။ ဣဒံ၊
ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုတည်း။ ဧကော၊ သော။ ဒါရကော၊ သူငယ်
သည်။ မာတု၊ အမိ၏။ ဝစနံ၊ စကားကို။ အနာဒိယိတွာ၊ မနာယူမူ၍။ အရညံ၊
တောသို့။ ဂစ္ဆတိ ကံရ သွားသတတ်။ တံ၊ ထို သူငယ်ကို။ မာတာ၊ သည်။
နိဝုတ္တေတုံ၊ ပြန်နစ်စေခြင်းငှာ။ အသက္ကောန္တိ၊ မစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတွာ။) စဏှာ၊
ကြမ်းတမ်းသော။ မဟိံသိ၊ ကျွဲမသည်။ တံ၊ နင့်ကို။ အနုဗန္ဓတု၊ လိုက်ပါစေ-
ဟယ်။ ဣတိ၊ သို့။ အက္ကောသိ၊ ကျိန်ဆဲပြီ။

အထ၊ ထိုမှ နောက်၌။ အဿ၊ ထိုသူငယ်၏ အနီး၌။ တထေဝ၊ ထို အမိ
ကျိန်ဆဲလိုက်သည့် အတိုင်းပင်။ အရညေ၊ ၌။ မဟိံသိ၊ ကျွဲမသည်။ ဥဋ္ဌာသိ၊ ထပြီ။
ဒါရကော၊ သည်။ ယံ၊ အကြင် စကားကို။ မမ၊ ငါ၏။ မာတာ၊ သည်။ မုခေန၊
နှုတ်ဖြင့်။ ကထေသိ၊ ပြောလိုက်ပြီ။ တံ၊ ထိုစကားသည်။ မာ ဟောတု၊ ပြောတိုင်း
မဖြစ်ပါစေလင့်။ ယံ၊ အကြင် အကြံကို။ စိတ္တေန၊ စိတ်ဖြင့်။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြီ။ တံ၊
ထို အကြံသည်။ ဟောတု၊ ကြံတိုင်းဖြစ်ပါစေသတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သစ္စကိရိယံ၊
သစ္စာပြုခြင်းကို။ ဝါ၊ ပြုထိုက်သော သစ္စာကို။ အကာသိ၊ ပြုပြီ။ [သစ္စကိရိယန္တိ-
သစ္စကရဏံ၊ ကတ္တဗ္ဗသစ္စံ ဝါ။ -သီ- ဋီသစ်။] မဟိံသိ၊ ကျွဲမသည်။ တတ္ထေဝ၊ ထို
ထရာ အရပ်၌ပင်။ ဗဒ္ဒာ ဝိယ၊ ကြိုးဖြင့် ဖွဲ့ချည်အပ်သကဲ့သို့။ အဋ္ဌာသိ၊ ရပ်နေ
ပြီ။ ဣတိ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုတည်း။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။
မမ္မစ္ဆေဒကော၊ ပုတ်ခတ်သောအခါ သေလောက်ရာသည့် အနာအရပ်နှင့်တူသော
ဇာတ်-အစရှိသော အက္ကောသဝတ္ထုကို ထိပါးပုတ်ခတ် ဖြစ်တောက်တတ်သော။
ပယောဂေါ၊ သည်။ (သမာနော) ပိ၊ သော်လည်း။ စိတ္တသဏှာတာယ၊ စိတ်၏
နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဖရသဝါစာ၊ သည်။ နဟောတိ။

ဟိ၊ မှန်၏။ မာတပိတရော၊ တို့သည်။ ကဒါစိ၊ တစ်ရံတစ်ခါ၌။ ပုတ္တကော၊
သားငယ် သမီးငယ်တို့ကို။ ဧဝံပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဝဒန္တိ၊ ပြောဆိုတတ်ကြကုန်၏။
(ကိ။) စောရာ၊ ခိုးသူတို့သည်။ ဝေါ၊ နင်တို့ကို။ ခဏှာခဏှိကံ၊ အပိုင်းငယ် အပိုင်း
ကြီး။ [ခဏှာခဏှနောင် သုတ္တံ၌ ဣကပစ္စည်း၊ ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ ဒုတိယာ။
သီလက္ခန္ဓံ “ခဏှာခဏှ”ဟု ရှိ၏။] ကရောန္တု၊ ပြုကြပါစေဟယ်။ ဣတိ၊ သို့။
(ဝဒန္တိ။) စ၊ ထိုသို့ပင် နှုတ်က ပြောဆိုကြပါကုန်သော်လည်း။ နေသံ၊ ထို သားငယ်
သမီးငယ်တို့၏။ ဥပရိ၊ အပေါ်၌။ ဥပ္ပလမတ္တမ္ပိ၊ ကြာရွက်မျှကိုလည်း။ ပတန္တံ၊

ကျသည့်ကို။ န-ဣစ္ဆန္တိ၊ အလိုမရှိကြကုန်။ [ဥပ္ပလမတ္တမ္ပိနှင့် အရတုသောကြောင့် “ပတန္တ”ဟု ရှိသင့်သည်။ ရှေးစာအုပ်ကို၌ “ပတန”ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။ “ပတိတုံ”ရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။] အာစရိလုပဇ္ဈာယာ စ၊ ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့ သည်လည်း။ [စ-ဖြင့် မာတာပိတရောကို ဆည်း။] ကဒါစိ၊ ၌။ နိဿိတကော၊ တပည့်ငယ်တို့ကို။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝဒန္တိ။ (ကိ။) ကိ၊ အဘယံကြောင့်။ ဣမေ၊ ဤ တပည့်တို့သည်။ အဟိရိကာ၊ ရှက်ခြင်း မရှိကုန်သည်။ အနောတ္တပ္ပိနော၊ လန့်ခြင်း မရှိကုန်သည်။ (ဟုတွာ။) စရန္တိ၊ လှည့်လည်ကုန်ဘိသနည်း။ နေ၊ ထို တပည့်တို့ ကို။ နိဒ္ဒရထ။ နှင်ထုတ်ကြကုန်လော့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ၊ ပြောတတ်ကြကုန်၏။ [စာအုပ်တို့၌ “နိဒ္ဒမထ”ဟု ရှိ၏။ မေ-ဓာတ်က ထိုအနက်ကို မဟော။] အထ စ၊ ထိုသို့ပြောဆိုကြပါသော်လည်း။ နေသံ၊ ထို တပည့်တို့၏။ အာဂမာဓိဂမသမ္ပတ္တိ၊ အာဂမ အဓိဂမ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို။ ဣစ္ဆန္တိ။

စ၊ ဆက်။ စိတ္တသဏှတာယ၊ စိတ်၏ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဖရသဝါစာ၊ သည်။ န ဟောတိ ယထာ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝစနသဏှတာယ၊ စကားလုံး၏ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (စကားလုံး နူးညံ့ရုံမျှဖြင့်။) အဖရသဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ မဟုတ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ (စကားလုံးနူးညံ့ သော်လည်း ဖရသဝါစာ ဖြစ်သည်-ဟူလို။) ဟိ၊ မှန်။ မာရာပေတုကာမဿ၊ သေစေခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏။ (သတ်မိန့်ချလိုသော တရားသူကြီးစသူ၏။) ဣမံ၊ ဤသူကို။ သုခံ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ။ သယာပေထ၊ အိပ်စေကြကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။

၁။ စိတ္တသဏှတာယ။ ။ စိခင်၏ စိတ်ရင်း စေတနာရင်းက အကျိုးလိုလားသော ကြောင့် နူးညံ့သည့်အတွက် “စိတ္တသဏှတာယ ဖရသဝါစာ န ဟောတိ”ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် စကားကို နားမထောင်သည့်အတွက် အမှန်အားဖြင့် ထိုအချိန်၌ ခေါ်သဖြစ်နေသည်သာ။ ထို့ ကြောင့် “အက္ခောသိတဗ္ဗော ပရော၊ ကုပိတစိတ္တံ၊ အက္ခောသနံ”ဟု အင်္ဂါ ၃-ပါး ညီနေရကား ဖရသဝါစာကမ္မပထ-မြောက်သည်သာ ဟု မှတ်ပါ။ [စိတ္တသဏှတာယ ဖရသဝါစာ န ဟောတိ၊ ကမ္မပထပွတ္တတ္တာ ကမ္မပထဘာဝံ ပန န သက္ကာ ဝါရေတုန္တိ-သီလကွန်ဋီကာ။]

၂။ မာရာပေတု ကာမဿ။ ။ [“ဣမံ သုခံ သယာပေထ”ဟူသော စကားသည် အသတ်ခိုင်းရာ၌ ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြောအပ်သော စကားတည်း။ သတ်လိုက်သောအခါ ထိုသူသည် မလုပ်မယုက် ငြိမ်သက်သွားသောကြောင့် ချမ်းသာစွာ အိပ်နေရသူကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။] ဤ၌ “မာရာပေတုကာမဿ”ဟူသော စကားသည် စိတ်၏ ကြမ်းတမ်းပုံကိုပြသော စကားတည်း။ ဖရသဝါစာကမ္မပထ၌ကား “မာရာပေတုကာမတာ”အင်္ဂါမပါ။ “ကုပိတစိတ္တံ”သာ လာ၏။ သို့ အင်္ဂါကိုလည်း သီလကွန်ဋီကာဟောင်း၌ “ကုပိတစိတ္တန္တိ အက္ခောသာမိပ္ပာယေနော ကုပိတစိတ္တံ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၁၅

ဝစနံ၊ ပြောဆိုအပ်သော စကားသည်။ အဖရသဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ မဟုတ်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ စိတ္တဖရသတာယ၊ စိတ်၏ကြမ်းတမ်းသည် အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ ဤ စကားသည်။ ဖရသဝါစာဝ၊ ဖရသဝါစာသာတည်း။ သာ၊ ထို ဖရသဝါစာသည်။ဝါ၊ကို။ ယံ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သန္တာယ၊ ရည်ရွယ်၍။ ပဝတ္တိတာ၊ ဖြစ်စေအပ်ပြီ။ တဿာ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏။ အပ္ပဂုဏတာယ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ၊ မဟာဂုဏတာယ မဟာသာဝဇ္ဇာ။ တဿာ၊ ထို ဖရသဝါစာ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ အက္ခောသိတဗ္ဗော၊ ဆဲရေး ထိုက်သော။ ဗရော၊ သူတစ်ပါးလည်းကောင်း။ ကုပိတစိတ္တံ၊ အမျက်ထွက်သောစိတ်လည်းကောင်း။ အက္ခောသနာ၊ ဆဲရေးခြင်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တယော၊ ၃-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

အနတ္တဝိညာပိကာ။ အနက် အဓိပ္ပာယ်မရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေ တတ်သော။ ဝါ၊ အကျိုးမရှိသော အကြောင်းအရာကို သိစေတတ်သော။ ကာယဝစီပယောဂသမုဋ္ဌာပိကာ၊ သော။ အကုသလစေတနာ၊ အကုသိုလ်စေတနာ သည်။ သမ္မပ္ပလာပေါ၊ -မ မည်၏။ သော၊ ထို သမ္မပ္ပလာပသည်။ အာသေဝန- မနွတာယ၊ အဖန်ဖန် မှီဝဲခြင်း၏ နည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊

န မရဏာဓိပ္ပာယေန”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “မရဏာဓိပ္ပာယေန ဟိ စိတ္တကောပေ သတိ ဗျာပါဒေါ ယေဝ ဟောတိ=ဗျာပါဒကမ္မပထ”ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အချုပ် မှတ်ချက်ကား- “ဒီ အကောင်ကို မြန်မြန် သတ်လိုက်ဖို့ ကောင်းတာပဲ၊ သို့မဟုတ် ချမ်းသာစွာ အိပ်ပါစေ”စသည်ဖြင့် ပြောရာ၌ တကယ်သေစေလိုသော စေတနာ မပါလျှင် ဖရသဝါစာသာ ဖြစ်၏။ တစ်စုံတစ်ယောက်က သွား၍ သတ်စေလို သေစေလိုသော စေတနာ ပါခဲ့သော် သူ၏ စေတနာအတိုင်း တစ်စုံတစ်ယောက်က သွား၍ သတ်ရာ၌ အထမြောက်လျှင် ပါဏာတိပါတ၊ အထ-မမြောက်လျှင် ဗျာပါဒ-ဟု မှတ်ပါ။ [ဒုဋ္ဌစိတ္တဿ အမရဏာဓိပ္ပာယဿ ဖရသကာယဝစီပယောဂ သမုဋ္ဌာပိကာ ဖရသစေတနာ ဖရသဝါစာ။ မရဏာဓိပ္ပာယေ ပန သတိ အတ္တသိဒ္ဓိ၊ တဒဘာဝေသု ပါဏာတိပါတံ ဗျာပါဒါ စ ဟောန္တိ။-အနုဋီကာ။]

၁။ အနတ္တဝိညာပိကာ။ ။ ပြောသူတို့၏ အလိုအားဖြင့် အနက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော်လည်း ထို အနက် အဓိပ္ပာယ်သည် နားထောင်သူတို့မှာ အကျိုးမရှိသောကြောင့် “အနက်”ဟုပင် မဆို ထိုက်။ ဤအလို အတ္တသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထ=ပြောအပ်သော စကား၏ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို ဟော၏။ (တစ်နည်း) အတ္တသဒ္ဓါသည် ပယောဇနတ္ထ=အကျိုးဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ... [ကာမံ တေဟိ ဝတ္ထုမိစ္ဆိတော အက္ခော သမ္ဘဝတိ၊ သော ပန အပလတ္တာ ဘာသိတတ္ထပရိယာယေန အက္ခောယေဝ နာမ န ဟောတိတိအာဟ-အနတ္တဝိညာပိကာတိ။ အပိစ ပယောဇနတ္ထဘာဝတော အနတ္တာ ဝါစာ၊ တံဝိညာပိကာတံပိ ဝဋ္ဋတိ။-သီလက္ခန်-ဋီကာသစ်။]

အာသေဝနမဟန္တတာယ၊ အဖန်ဖန် မှီဝဲခြင်း၏ များသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
မဟာသာဝဇ္ဇော။ [အလေ့အလာမရှိဘဲ အကြောင်းအားလျော်စွာ ပြောလိုက်ခြင်းသည်
အာသေဝန မန္တတည်း။ ဤ သမ္ပပ္ပလာပမျိုးကို ပြောဖို့ရန် အလေ့အကျင့် များစွာ
လုပ်ပြီးမှ ပြောဆိုခြင်းသည် အာသေဝန မဟန္တ မည်၏။] တဿ၊ ထို သမ္ပပ္ပလာပ
၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ ဘာရတယုဒ္ဓ သိတာဟရဏာဒိ-နိရတ္တကကထာ
ပုရေက္ခာရတာ။ ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း၊ သိတာမိဖုရားကို ဒဿဂီရိဘိလူး
ဆောင်ခြင်း-အစရှိသော အနက်အဓိပ္ပာယ်မရှိသော စကားကို ရှေးရှုပြုသူ၏
အဖြစ်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အကျိုးမရှိသော စကားကို ရှေးရှုပြုသူ၏ အဖြစ်
လည်းကောင်း။ တထာရူပိကထာ ကထနဉ္စ၊ ထိုသို့သဘောရှိသော စကားကို ပြော
ဆိုခြင်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ခွေ ၂-ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ ပရေ၊ ပြောသူမှ တစ်ပါးသော နားထောင်သူသည်။ တံကထံ၊
ထိုစကားကို။ အဂ္ဂဏ္ဍန္တေ၊ အဟုတ်အမှန်ဟု မယူလတ်သော်။ (မယုံကြည်လတ်သော်။)
ကမ္မပထဘောဒေါ၊ သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ (“မဖြစ်”ဟုလို့။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “န
ဟောတိ”ဟု ဆိုသည်။) ပရေန၊ ပြောသူမှ တစ်ပါးသော နားထောင်သူသည်။
သမ္ပပ္ပလာပေ၊ သမ္ပပ္ပလာပကို။ (အပျက်အချော်စကားကို။) ဂဟိတေ ယေဝ၊
(အဟုတ်အမှန်ဟု) ယူအပ်သော်သာ။ (ယုံကြည်သော်သာ။ ကမ္မပထဘောဒေါ)ဟောတိ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) အဘိဇ္ဈာ ယတိ၊ ရှေးရှု
ကြံစည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) အဘိဇ္ဈာ၊ မည်၏။
ပရဘဏ္ဍာဘိမုခိ၊ သူတစ်ပါး၏ဘဏ္ဍာသို့ ရှေးရှုသည်။ ဟုတွာ။ (အဘိ၏အနက်။)
တနိန္ဒတာယ၊ ထိုသူ့ဘဏ္ဍာသို့ ညွှတ်ကိုင်းသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်

၁။ ဘာရတ။ ပ။ ကထာ။ ။ ဘာရတမင်း ညီနောင်တို့၏ စစ်ထိုးခြင်းကို
ပြောဆိုကြောင်းဖြစ်သော ဘာရတ-ပုရာဏကထာကို “ဘာရတကထာ”ဟု ဆိုသည်။ ဒဿဂီရိ
ဘိလူးက သိတာမိဖုရားကို ခိုးဆောင်သွားခြင်း၊ ရာမမင်းက ပြန်၍ ဆောင်ယူခြင်းကို ပြောဆို
ကြောင်းဖြစ်သော ရာမ-ပုရာဏကထာကို “သိတာဟရဏ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ကထာများသည်
တကယ်အစစ် ဖြစ်ရပ်မဟုတ်။ လုပ်ကြံ၍ ရေးသားအပ်သော ဇာတ်ဝတ္ထုများတည်း။ ထိုကဲ့သို့
ဇာတ်ဝတ္ထုဖြစ်စေကာမူ ဥပမာသဘောအားဖြင့် အကျိုးရှိအောင် ရေးသားလျှင် သမ္ပပ္ပလာပ မဖြစ်
ပါ။ ထိုကထာတို့ကား အကျိုးမရှိ၊ နားထောင်ကောင်းရုံ အပျင်းပြေရုံသာ ဖြစ်သောကြောင့်
သမ္ပပ္ပလာပ ဖြစ်ရသည်။ [ဘာရတနာမကာနံ ခွေဘာတုရာဇုနံ ယုဒ္ဓကထာ၊ ဒဿဂီရိယက္ခေန
သိတာယ နာမ ဒေဝိယာ အာဟရဏကထာ၊ ရာမရညာ ပစ္စာဟရဏကထာ၊ ယထာ တံ အဒုနာ
ဇာဟိရဏေဟိ ပရိဗယ်တာ သက္ကတဘာသာယ ဂဏှိတာ သမ္ပပ္ပလာပေါတိ ဝုတ္တံ “ဘာရတ။
ပ။ ပုရေက္ခာရတာ”တိ-သိလက္ခနံ-ဋီကာသစ်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၁၇

တတ်၏။ [ဗျာပါဒတိ၏အနက်။] ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ သာ၊ ထိုအဘိဇ္ဈာသည်။ ဣဒံ၊ ဤသူ့ဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ့ဥစ္စာသည်။ အဿ၊ ဖြစ်ပါမူကား။ အဟောဝတ၊ အော်... ကောင်းလေစွ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ပရဘဏ္ဍာဘိဇ္ဈာယနလက္ခဏာ၊ သူတစ်ပါး၏ဘဏ္ဍာကို ရှေးရှုကြံစည်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ အဒိန္နာဒါနံ ဝိယ၊ အဒိန္နာဒါနကဲ့သို့။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ အပ္ပသာဝဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ မဟာသာဝဇ္ဇာသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) တဿ၊ ထို အဘိဇ္ဈာ၏။ သမ္ဘရာ၊ တို့သည်။ ပရဘဏ္ဍံ၊ သူတစ်ပါး၏ ဘဏ္ဍာလည်းကောင်း။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ (အထံသို့)။ ပရိဏာမနဉ္စ၊ စိတ်ဖြင့်ညွှတ်စေခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန် ပရဘဏ္ဍဝတ္ထုကော၊ သူတစ်ပါး၏ဘဏ္ဍာဟူသော တည်ရာ အာရုံရှိသော။ လောဘော၊ လောဘသည်။ ဥပ္ပန္နေပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ယာဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ ဣဒံ၊ ဤသူ့ဥစ္စာသည်။ မမံ၊ ငါ့ဥစ္စာသည်။ အဿ၊ ဖြစ်ပါမူကား။ အဟောဝတ၊ ဣတိ၊ သို့။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ (အထံသို့)။ န ပရိဏာမေတိ၊ မညွှတ်စေသေး။ တာဝ၊ ထို မညွှတ်စေသေးသမျှ။ ကမ္မပထဘောဒေါ န ဟောတိ။

(ယော သဘာဝေါ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) ဟိတသုခံ၊ စီးပွားချမ်းသာကို။ ဗျာပါဒယတိ (ဝိ+အာပါဒယတိ)၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ ရောက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ ပျက်စီးတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ဗျာပါဒေါ၊ မည်၏။ သော၊ ထိုဗျာပါဒသည်။ ပရဝိနာသာရ၊ သူတစ်ပါး၏ ပျက်စီးခြင်းငှာ။ မနောပဒေါသ လက္ခဏော၊ မိမိ၏စိတ်၏ ပျက်စီးခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [ဗျာပါဒဖြစ်ရာ၌ သူတစ်ပါး၏ ဟိတသုခ ပျက်-မပျက်မှာ မသေချာ။ မိမိစိတ်ကား ရှေးဦးစွာပျက်၍ ဒေါသထွက် လေပြီ-ဟူလို။ ဥပမာ ကျင်ငယ်ရေကိုငုံလျက် သူတစ်ပါးကို လိုက်၍ ထွေးပက်သူ ကဲ့သို့တည်း။]

ဖရသဝါစာ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အပ္ပသာဝဇ္ဇော၊ သည်လည်းကောင်း။ မဟာသာဝဇ္ဇော၊ သည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ တဿ၊ ထိုဗျာပါဒ၏။ သမ္ဘရာ၊ တို့သည်။ ပရသတ္ထော စ၊ တစ်ပါးသော သတ္တဝါလည်းကောင်း။ တဿ၊ ထိုတစ်ပါးသော သတ္တဝါ၏။ ဝိနာသစိန္တာ စ၊ ပျက်စီးခြင်းကို ကြံစည်ခြင်းလည်းကောင်း။ (ဣတိ၊ သို့။) ဒွေ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ ပရသတ္တဝတ္ထုကော၊ တစ်ပါးသောသတ္တဝါဟူသော တည်ရာအာရုံရှိသော။ ကောဓေ၊ ဒေါသသည်။ ဥပ္ပန္နေပိ၊ သော်လည်း။ ယာဝ၊ လောက်။ အယံ၊ ဤအကောင်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဥစ္စိန္တေယျ၊ ဖြတ်အပ်ပါမူကား။ ဝိန သောယျ၊ ပျက်စီးပါမူကား။ အဟောဝတ၊ အော်... ကောင်းလေစွ။ ဣတိ သို့။ တဿ၊ ထိုတစ်ပါးသောသူ၏။ ဝိနာသံ၊ ပျက်စီးခြင်းကို။ န စိန္တေ တိ၊ မကြံစည်သေး။

၂၁၈

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

တာဝ၊ ထို မကြံစည်သေးသမျှ၊ ကမ္မပထဘောဒေါ န ဟောတိ။ [ဝိနာသံ နေရာ၌ “ဝိနဿနံ” ဟု ရှိလျှင် တော်သေး၏။ ဝိနာသနံ-ကား မကောင်း။]

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ယထာဘူစွဂ္ဂဟဏာဘာဝေန၊ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ယူခြင်း ၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ မိစ္ဆာ၊ မှားသောအားဖြင့်။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်။ နတ္ထိ ဒိန္နတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝိပရိတဒဿနလက္ခဏာ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် မြင်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ သမ္မပ္ပလာပေါ၊ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ မဟာသာဝဇ္ဇာ စ ဟောတိ။ အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ အနိယတာ၊ အနိယတဖြစ်သော မိစ္ဆာ ဒိဋ္ဌိသည်။ အပ္ပသာဝဇ္ဇာ။ နိယတာ၊ နိယတဖြစ်သောမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသည်။ မဟာသာဝဇ္ဇာ။ တဿာ၊ ထိုမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏။ သမ္ဘာရာ၊ တို့သည်။ ဝတ္ထုနော၊ အာရုံဖြစ်သော ဝတ္ထု၏။ ဂဟိတာကာရဝိပရိတတာ၊ ယူအပ်သော အခြင်းအရာ၏ ပြောင်းပြန်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း။ [“လှူလျှင်အကျိုးမရှိ” ဟု ယူရာ၌ ထိုအယူ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ် သော အကျိုး၏ ရှိခြင်း စသည်တည်း။] ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်။ တံ၊ ထိုအာရုံကို။ (ထိုအယူကို။) ဂဏှာတိ၊ ယူ၏။ တထာဘာဝေန၊ ထိုယူတိုင်းသော အခြင်းအရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တဿ၊ ထို ဝတ္ထု၏။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ စိတ်၌ ထင်ခြင်းလည်း ကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ ဟောန္တိ။ တတ္ထ၊ ထိုမိစ္ဆာအယူတို့တွင်။ နတ္ထိကာဟေတုက အကြိယဒိဋ္ဌိဟိ ဧဝ၊ နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ အကြိယဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်သာလျှင်။ ကမ္မပထန ဘောဒေါ ဟောတိ။ အညဒိဋ္ဌိဟိ၊ အခြားသော ဒိဋ္ဌိတို့ဖြင့်။ (ကမ္မပထ ဘောဒေါ) န ဟောတိ။ [နတ္ထိကဒိဋ္ဌိစသည်တို့၏ အကျယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာငိုကာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။ အချုပ်မှာ-နောက်နောက်ဘဝ၌ ကံ၏ အကျိုးမရှိဟူသော အယူသည် နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ၊ အကြောင်းလည်းမရှိ အကျိုးလည်းမရှိ ဟူသော အယူသည် အဟေတုကဒိဋ္ဌိ၊ ကောင်းမှု မကောင်းမှုကို ပြုရာမရောက် ဟူသောအယူသည် အကြိယဒိဋ္ဌိ။]

ပန၊ ဆက်။ ဒသန္တံ၊ ဆယ်ပါးကုန်သော။ ဣမေသံ အကုသလကမ္မပထာနံ၊ တို့၏။ (ဝိနိစ္ဆယော-၌ စပ်။) ဓမ္မတော၊ တရားကိုယ်လည်းကောင်း။ ကောဋ္ဌာသ- တော၊ အဖို့အစုလည်းကောင်း။ အာရမ္မဏတော၊ အာရုံလည်းကောင်း။ ဝေဒနာတော၊ ဝေဒနာလည်းကောင်း။ မူလတော စ၊ မူလလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဟိ၊ ကုန်သော။ အာကာရေဟိ၊ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ ဝိနိစ္ဆယောဝေဒိတဗ္ဗော၊ တတ္ထ၊ ထိုဓမ္မတော-စသော မာတိကာပုဒ်တို့တွင်။ ဓမ္မတောတိ (ပဒဿ)၊ ဓမ္မတော- ဟူသော မာတိကာပုဒ်၏။ (ဝိနိစ္ဆယံ၊ ကို။) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာဒဿမိ)၊ ထုတ်၍

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၁၉

ပြဦးအံ့။ စေတသု၊ ဤ ၁၀-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့တွင်။ ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သတ္တ၊ ၇-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာဓမ္မာဝ၊ စေတနာတရားတို့သည်သာ။ ဟောန္တိ။ အဘိဇ္ဈာဒယော၊ အဘိဇ္ဈာ-အစရှိကုန်သော။ တယော၊ သုံးပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာသမ္ပယုတ္တာ၊ စေတနာနှင့် ယှဉ်သော တရားတို့သည်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့် လောဘ၊ ဒေါသ၊ ဒိဋ္ဌိတို့သည်။) ဟောန္တိ။

ကောဋ္ဌာသတော^၁ တိ(ပဒဿ ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ပဋိပါဋိယာ၊ အားဖြင့်။ သတ္တ၊ ခုနစ်ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့လည်းကောင်း။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ အဋ္ဌ၊ ဤရှစ်ပါးတို့သည်။ ကမ္မပထာ ဧဝ၊ ကမ္မပထတို့သည်သာ။ ဟောန္တိ။ [ကမ္မပထ၌ ပါဝင်သည်-ဟူလို။] မူလာနိ၊ မူလတို့သည်။ နော ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ အဘိဇ္ဈာဗျာပါဒေါ၊ တို့သည်။ ကမ္မပထာ စေဝ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ မူလာနိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ အဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ မူလံ၊ မူလအရာသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော။ လောဘော၊ လောဘဟူသော။ အကုသလမူလံ၊ အကုသိုလ်မူလသည်။ ဟောတိ။ ဗျာပါဒေါ၊ သည်။ (မူလံပတွာ။) ဒေါသော၊ ဒေါသဟူသော။ အကုသလမူလံ၊ သည်။ ဟောတိ။ [ထို့ကြောင့် အဘိဇ္ဈာနှင့်ဗျာပါဒသည် ကမ္မပထ-ကောဋ္ဌာသ၌ လည်း ပါဝင်၊ မူလ-ကောဋ္ဌာသ၌လည်း ပါဝင်သည်-ဟူလို။]

အာရမ္မဏတောတိ (ပဒဿ)၊ အာရမ္မဏတော ဟူသော ဗာတိကာပုဒ်၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ပါဏာတိပါတော၊ သည်။ ဇီဝိတိန္ဒြိယာရမ္မဏတော၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ ဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ခါရာရမ္မဏော၊ သင်္ခါရဟူသော အာရုံရှိသည်။ ဟောတိ။ [ဇီဝိတိန္ဒြေက သင်္ခါရတရားဖြစ်သောကြောင့် “သင်္ခါရာရမ္မဏော ဟောတိ” ဟု ဆိုသည်။] အဒိန္နာဒါနံ၊ သည်။ သတ္တာရမ္မဏံ ဝါ၊ သတ္တဝါ ဟူသော အာရုံရှိသည်သော်လည်းကောင်း။ [သတ္တဝါကို ခိုးရာ၌ သတ္တဝါကို

၁။ ကောဋ္ဌာသတော။ ။ ပါဠိတော်၌ စိတ်၏အင်္ဂါကို ပြရာဝယ် “ဗသော ဟောတိ။ ပ။ စေတနာ ဟောတိ၊ စိတ္တံ ဟောတိ”ကို ဖဿအစုဟု လည်းကောင်း၊ “ဝိတက္ခော ဟောတိ။ ပ။ စိတ္တဿကဏ္ဍတာ ဟောတိ”ကို ဈာနအစု ဟုလည်းကောင်း၊ “ပ။ အလောဘော ဟောတိ၊ အမောဟော ဟောတိ”ကို မူလအစု ဟုလည်းကောင်း ဤသို့ တစ်စုစီကပ်စုစီ ပြထား ၏။ ထို ကောဋ္ဌာသ (အစု)အားဖြင့် ကမ္မပထတို့ကို ခွဲပြခြင်းကို “ကောဋ္ဌာသတော”ဟု ဆိုသည်။ ထို ကောဋ္ဌာသတို့တွင် ဖဿပဉ္စမကဋ္ဌံ စေတနာဓမ္မပါ၏။ [ပါဠိတော်အစဉ် ကြည့်ပါ။] ထို စေတနာသည် ကမ္မပထဖြစ်သောကြောင့် “ဣမေ အဋ္ဌ ကမ္မပထာ ဧဝ”ဟု ဆိုသည်။

အာရုံပြုသည်။] သင်္ခါရာရမ္မဏံ ဝါ၊ သင်္ခါရ-ဟူသော အာရုံရှိသည် သော်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ [ပစ္စည်းဥစ္စာကို ခိုးရာ၌ ရုပ်ဟူသော သင်္ခါရတရားဖြစ်သောကြောင့် “သင်္ခါရာရမ္မဏံ ဝါ”ဟု ဆိုသည်။] မိစ္ဆာစာရော၊ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရသည်။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ ဝသေန၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏အစွမ်းဖြင့်။ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဟောတိ။ သတ္တာရမ္မဏော၊ သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိပိ၊ ဤသို့လည်း။ ဧကော၊ အချို့ဆရာတို့သည်။ (ဝဒန္တိ။) [ယောက်ျားမိန်းမဟူသော သတ္တဝါပညတ်ကို အာရုံ ပြုသောကြောင့် “သတ္တာရမ္မဏော”ဟု ဧကောဆရာတို့ဆိုသည်။] မုသာဝါဒေါ၊ သည်။ သတ္တာရမ္မဏော ဝါ၊ သတ္တဝါဟူသော အာရုံရှိသည် သော်လည်းကောင်း။ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဝါ၊ သည် သော်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ [လိမ်အပ်သူ ဟူသော သတ္တဝါကိုသော်လည်း အာရုံပြုသည်။ သို့မဟုတ် လိမ်စရာဝတ္ထုဟူသော သင်္ခါရ ကိုသော်လည်း အာရုံပြုသည်။] တထာ၊ တူ။ ပိသုဏငါစာ၊ သည်။ (သတ္တာရမ္မဏာ ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏာ ဝါ ဟောတိ။) ဖရုသဝါစာ၊ သည်။ သတ္တာရမ္မဏာဝ၊ သတ္တဝါ ဟူသော အာရုံရှိသည်သာ။ ဟောတိ။ ၏။ သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌသုတဗုဒ္ဓံ ဝိညာတဝသေန၊ ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ဗုဒ္ဓံ၊ ဝိညာတအာရုံတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ [ရုံပါရုံကို ဒိဋ္ဌ၊ သဒ္ဓါရုံကို သုတ၊ သုံးပါးသောဝိညာဉ်ဖြင့် ရောက်၍သိအပ်သော ဂန္ဓာရုံ၊ ရသာ ရုံ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရုံတို့ကို ဗုဒ္ဓံ၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့် သိအပ်သော ဓမ္မာရုံကို ဝိညာတ-ဟု ဆိုသည်။] (သတ္တာရမ္မဏော ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏော ဝါ ဟောတိ။ တထာ၊ တူ။ အဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ (သတ္တာရမ္မဏာ ဝါ သင်္ခါရာရမ္မဏာ ဝါ ဟောတိ။) ဗျာပါဒေါ၊ သည်။ သတ္တာရမ္မဏောဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ တေဘူမက ဓမ္မဝသေန၊ တေဘူမကဓမ္မတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ သင်္ခါရာရမ္မဏာဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။

ဝေဒနာတောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ပါဏာတိ ပါတော၊ သည်။ ဒုက္ခဝေဒနော၊ ဒုက္ခဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ ရာဇာ နော၊ မင်းတို့သည်။ စောရံ၊ ခိုးသူကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ဟသမာနာပိ၊ ပြုံးရယ်ကုန် လျက်တည်း။ ဂစ္ဆထ၊ သွားကြကုန်။ နံ၊ ထို ခိုးသူကို။ ဃာတေထ၊ သတ်လိုက်ကြ ကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ကိဉ္ဇာပိ ဝဒန္တိ၊ အကယ်၍ကား ဆိုကြပေကုန်၏။ [ပြုံး၍ဆို သောကြောင့် သောမနဿဝေဒနာဟု ထင်စရာရှိသည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် ပြုံးလျက် ဆိုကြပါသော်လည်း။ နနသံ၊ ထိုမင်းတို့၏။ သန္နိဋ္ဌာပက စေတနာ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း စေတနာသည်။ ဒုက္ခသမ္ပယုတ္တာဝ၊ ဒုက္ခဝေဒနာနှင့် ယှဉ်သည်သာ။ ဟောတိ။ အဒိန္နာဒါနံ၊ သည်။ တိဝေဒနံ၊ သုံးပါးသောဝေဒနာရှိ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ တံ၊ ထို အဒိန္နာ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၂၁

ဒါနသည်။ ပရတဏ္ဏံ၊ သူတစ်ပါး၏ ဥစ္စာဘဏ္ဍာကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌဿ၊ ရွှင်လန်း နှစ်သက်သည်ဖြစ်၍။ ဂဏှတော၊ ယူသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ အတွက်။ သုခဝေဒနံ၊ သုခဝေဒနာ ရှိသည်။ ဟောတိ။ ဘိတတသိတဿ၊ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်သည် ဖြစ်၍။ ဂဏှတော၊ ၏ အတွက်။ ဒုက္ခဝေဒနံ၊ ရှိသည်။ ဟောတိ။ တဿ၊ တူ။ ပိပါကနိဿန္တဖလာနိ၊ -ပိပါကအကျိုး နိဿန္တအကျိုးတို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ အတွက်။ (ဒုက္ခဝေဒနံ၊ ဟောတိ။) ပန၊ ကား။ ဂဟဏကာလေ၊ ယူရာအခါ၌။ မဇ္ဈတ္တဘာပေ၊ အလယ်အလတ်၌တည်သော သဘောရှိသူ၏ အဖြစ် ၌။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုသူ၏အဖြစ်၌။ ဌိတဿ၊ တည်သည်ဖြစ်၍။ ဂဏှတော၊ ၏ အတွက်။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနံ၊ အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့မှတ်အပ်၏။ [တံဟိဌိ ဟိကို ဟေတုဇောတက ကြံ၍ “ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်” ဟု ပေးခဲ့လျှင် “ဣတိ၊ ကြောင့်။ တိဝေဒနံ ဟောတိ” ဟု ပြန်လှည့်နိုင်သည်။]

မိစ္ဆာစာရော၊ သည်။ သုခမဇ္ဈတ္တဝသေန၊ သုခဝေဒနာ ဥပက္ခာဝေဒနာ တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဒွိဝေဒနော၊ နှစ်ပါးသော ဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် နှစ်ပါးသောဝေဒနာ ရှိပါသော်လည်း။ သန္နိဋ္ဌာပကစိတ္တေ၊ ဆုံးဖြတ်ကြောင်း ဖြစ်သောစိတ်၌။ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ၊ ဥပက္ခာဝေဒနာသည်။ န ဟောတိ၊ နိုင်။ [ပုဗ္ဗ စေတနာ အစိုက်တုန်းက သုခဖြစ်လိုက် ဥပက္ခာဖြစ်လိုက် အားဖြင့် အပြောင်းအလွှဲ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း။ နောက်ဆုံးလွန်ကျူး၍ သာယာနေသောအခါ သန္နိဋ္ဌာပက စိတ်ဖြစ်သော မိစ္ဆာစာရ၌ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ မဖြစ်နိုင်ပါ-ဟုလို။ “မဇ္ဈတ္တဝေဒနော” ဟု ဗဟုဗွိဟိရှိသည်ကား မကောင်း။] မုသာဝါဒေါ၊ သည်။ အဒိန္နာဒါနေ၊ ၌။ ဝုတ္တနယေနော၊ ဖြင့်သာ။ တိ ဝေဒနော (ဟောတိ)။ တဿ၊ တူ။ ပိသုဏဝါစာ၊ သည်။ (တိ ဝေဒနာ ဟောတိ။) ဖရသဝါစာ၊ သည်။ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ ရှိသည်။ ဟောတိ။ သမ္ပပ္ပလာပေါ၊ သည်။ တိဝေဒနော (ဟောတိ)။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချေ။ ပရေသု၊ ပြောသူမှတစ်ပါးသောနားထောင်သူတို့သည်။ သာဓု ကာရံ၊ ကောင်းချီးကို။ ဒေန္တေသု၊ ပေးကုန်စဉ်လည်းကောင်း။ [သမ္ပပ္ပလာပပျက်လုံး က ကောင်းလွန်းသောကြောင့် ဩဘာပေးကြစဉ်-ဟုလို။] စေလုက္ခေပါဒီနိ၊ အဝတ် ကိုမြှောက်လွှင့်ခြင်း အစရှိသည်တို့ကို။ ခိပန္တေသု၊ မြှောက်ပစ်ကြကုန်စဉ်လည်း ကောင်း။ ဟဋ္ဌတုဋ္ဌဿ၊ ရွှင်လန်းနှစ်သက်သည်ဖြစ်၍။ သိတာဟရဏဘာရတယုဒ္ဓာ ဒီနိ၊ သိတာမိဖုရားကို ဒသဂိရိဘိလူး ဆောင်ခြင်း၊ ဘာရတမင်းတို့၏ စစ်ထိုးခြင်း အစရှိသောစကားတို့ကို၊ ကထနကာလေ၊ ပြောဆိုရာ အခါ၌။ သော၊ ထိုသမ္ပပ္ပလာ ပသည်။ သုခဝေဒနော၊ သုခဝေဒနာရှိသည်။ ဟောတိ။

“ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဒိန္နဝေတနေန၊ ပေးအပ်ပြီးသော အခဖြင့်။ ဧကေန၊ အခြားတစ်ယောက်သည်။ ပစ္စာ၊ နောက်မှ အာဂန္တု၊ လာ၍။ အာဒိတော၊ အစမှ။ ပဌာယ၊ စ၍။ ကထေဟိ၊ ပြောပါဦးလော့။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တေ၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ အနနုသန္တိကံ၊ အနုသန္တေ မရှိသော။ ပကိဏ္ဍကကထံ၊ ရောပြွမ်းသော စကားကို။ ကထေဿာမိ န ခေါ၊ ပြောရအံ့လော။ နော (ကထေဿာမိ န ခေါ)၊ မပြောရအံ့လော။ ဣတိ၊ သို့။ ဒေါမနဿိတဿ၊ လွန်စွာဖြစ်သော ဒေါမနဿရှိသော ကွက်စိပ်ဆရာ၏။ ကထနကာလေ၊ ဌ။ ဒုက္ခဝေဒနော ဟောတိ။ မဇ္ဈတ္တဿ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသည်ဖြစ်၍။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုလျက်။ ကထယတော၊ ပြောဆိုသော ကွက်စိပ်ဆရာ၏။ အဒုက္ခမသုခဝေဒနော၊ သည်။ ဟောတိ။ အဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ သုခမဇ္ဈတ္တဝသေန၊ အားဖြင့်။ ခွိ ဝေဒနာ၊ ဟောတိ။ တထာ၊ တူ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ (ခွိ ဝေဒနာ ဟောတိ။) ဗျာပါဒေါ၊ သည်။ ဒုက္ခဝေဒနော ဟောတိ။

မူလတောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ပါဏာတိ ပါတော၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန၊ ဒေါသ၊ မောဟတို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ခွိ မူလကော၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်။ ဟောတိ။ အဒိန္နာဒါနံ၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ လောဘမောဟဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ (ခွိ မူလကံ ဟောတိ။) မိစ္ဆာစာရော၊ သည်။ လောဘမောဟဝသေန၊ ဖြင့်။ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) မုသာဝါဒေါ၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန ဝါ လောဘမောဟဝသေန ဝါ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) တထာ၊ တူ။ ပိသုဏ္ဏဝါစာ၊ သည်လည်းကောင်း။ သမ္ပပ္ပလာပေါ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) ဖရသဝါစာ၊ သည်။ ဒေါသမောဟဝသေန၊ ဖြင့်။ (ခွိ မူလကော ဟောတိ။) အဘိဇ္ဈာ၊ အဘိဇ္ဈာဟူသော လောဘသည်။ မောဟဝသေန၊ ယှဉ်ဖက်မောဟ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧကမူလာ၊ တစ်ပါးသော မူလ-ရှိသည်။ ဟောတိ။ တထာ၊ တူ။ ဗျာပါဒေါ၊ သည်။ (ဧကမူလော ဟောတိ။) မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ လောမေသာဟဝသေန၊ ဖြင့်။ ခွိမူလာ၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

အကုသလကမ္မပထကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ခ။ ပဌမံ၊ ပ။ ကထေဟိ တိ ဝုတ္တေ။ ။ ရှေးခေတ်က စာပြောဆရာဟု လည်းကောင်း၊ ကွက်စိပ်ဆရာဟု လည်းကောင်း ခေါ်အပ်သော ဆရာတို့ကို အခပေး၍ (ရယ်စရာ မောစရာပါသော)ထိုထိုဤဤ အကြောင်းအရာကို မဿ-အသုဘ-သော ကိစ္စတို့၌ ပြောစေကြသည်။ ထိုကွက်စိပ်ဆရာကို ပထမပေးထားသော အစိုးအခဖြင့်ပင် နောက်တစ်ယောက်က ထပ်၍ခိုင်းသည်။

အဖွဲ့]

ဘာသာဋီကာ

၂၂၃

ကုသလကမ္မပထကထာ

ပန၊ ကား။ (အကုသလကမ္မပထ-မှတစ်ပါး ကုသလကမ္မပထ-ကား။) ပါဏာတိပါတာဒိဟိ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော ဒုစရိုက်တို့မှ။ (ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက်တို့မှ။) ဝိရတိယော၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့လည်းကောင်း။ အနာဘိဇ္ဈာအဗျာ ပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိယော စ၊ အနာဘိဇ္ဈာ အဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိတို့ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ ဒသ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့သည်။ ကုသလကမ္မပထာ၊ နာမ၊ တို့မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို ၁၀-ပါးသော ကုသလကမ္မပထ တို့တွင်။ ပါဏာတိပါတာဒယော၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော သဒ္ဓါတို့သည်။ ဝုတ္တတ္တာ ဧဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက် ရှိကုန်သည်သာ။ [“ပါဏောတိ စေတ္ထဝေါဟာရတောသတ္တော၊ ပရမတ္တတော ဇီဝိ တိန္ဒြိယံ” စသည်ဖြင့် ပါဏာတိပါတ-စသောပုဒ်တို့၏အနက်ကို ဖွင့်ဆိုခဲ့ပြီး-ဟူလို။] ဧတာယ ဤ တရားသဘောဖြင့်။ (တံသမင်္ဂီနော၊ ထိုတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။) ပါဏာတိပါတာဒိဟိ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော ဒုစရိုက်တို့မှ။ ဝိရမန္တိ၊ ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ပါဏာတိပါတ-စသော ဒုစရိုက်တို့မှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ ဓမ္မဇာတိ။ ဝိရတိ၊ ဝိရတိ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ သည်။) သယံ၊ မိမိဟူသော ဝိရတိ ကိုယ်တိုင်။ ဝိရမတိ၊ ရှောင်ကြဉ်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ ရှောင် ကြဉ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ ဓမ္မဇာတိ။ ဝိရတိ မည်၏။) ဝါ၊ တစ် နည်း။ ဧတံ၊ ဤ တရားသဘောသည်။ ဝိရမဏမတ္ထမေဝ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းမျှသာ တည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဝိရတိ၊ မည်၏။ [ဝိရတိ စေတသိတ်က ပရမတ်တရား ဖြစ်သောကြောင့် ပရမတ္ထသဒ္ဓါကို ဝိဂြိုဟ်ပြုရိုးအတိုင်း ပြုသည်။]

ပါဏာတိပါတာ။ ပ။ အာရတိ ဝရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တာ၊ ဟော တော်မူအပ်သော။ (သိက္ခာပဒ-ဝိဘင်းနှင့် ဟောတော်မူအပ်သော။) ကုသလစိတ္တ သမ္ပယုတ္တာ၊ ကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်သော။ ယာ ဝိရတိ၊ အကြင် ဝိရတိသည်။ အတ္ထိ၊ သာ(ဝိရတိ)၊ ထို ဝိရတိသည်။ ပဘောဒတော၊ အပြားအားဖြင့်။ သမ္ပတ္တိဝိရတိ၊ သမ္ပတ္တိဝိရတိ လည်းကောင်း။ သမာဒါနဝိရတိ၊ လည်းကောင်း။ သမုစ္ဆေဒဝိရတိ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓာ၊ ၃-ပါးအပြားရှိသည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ၊ ထို ၃-ပါးသော ဝိရတိတို့တွင်။ အသမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ၊ မဆောက်တည်အပ်သော သိက္ခာပုဒ်ရှိကုန်သော။ (သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်၍ မထားကုန်သော။ အဝီတိက္ကမန္တာ နံ-၌ စပ်။) [သမာဒါနဝိရတိနှင့် ကွဲအောင် “အသမာဒိန္နသိက္ခာပဒါနံ” ဟုဆိုသည်။] အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ဇာတိဝယဗာဟုသသစ္စာဒိနိ၊ အမျိုးဇာတ်၊ အရွယ်၊ ချားသော

သုတရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသောဂုဏ်တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဆင်ခြင်၍။ အမှာကံ၊ ငါတို့၏။ [“အမျိုးမြတ်သော ငါတို့၏၊ အရွယ်ကြီးသော ငါတို့၏၊ ဗာဟုဿစွဂုဏ်ရှိသော ငါတို့၏” စသည်။] ဧဝရူပံ၊ ဤသို့ သဘောရှိသော။ ပါပံ၊ မကောင်းမှုကို။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှာ။ အယုတ္တံ၊ မသင့်။ ဣတိ၊ ဤသို့နှလုံးသွင်း၍။ သမ္ပတ္တံ၊ ရောက်လာသော။ (တွေ့ကြုံနေသော။) ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုကို။ အဝိတိက္ကမန္တာနံ၊ မလွန်ကျူးသူတို့၏(သန္တာန်၌။) ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဖြစ်သော။ ဝိရတိ၊ ဝိရတိကို။ သမ္ပတ္တဝိရတိတိ၊ ဟူ၍ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

[ဝေဒိတဗ္ဗာနောက်၌ “တတြိဒံ ဝတ္ထု”ဟု ရှိ၏။ “ဇေဂ္ဂနဥပါသကဿ ဝိယ”ဟု ဝိယ-သဒ္ဒါဖြင့် ဥပါဟရဏ် ထုတ်ဆိုထားသောကြောင့် “တတြိဒံ ဝတ္ထု” ဟု ပါဖွယ် မလို။] (ကုဿ ဝိယ၊ အဘယ်သူ၏ ဝိရထိကဲ့သို့နည်း။) သိဟဠဒီပေ၊ သိဟိဋ္ဌိကျွန်း၌။ ဇေဂ္ဂနဥပါသကဿ၊ ဇေဂ္ဂ ဥပါသကာ၏။ (ဝိရတိ) ဝိယ၊ ဝိရတိ ကဲ့သို့တည်း။ ကိရ၊ ချဲ့ဦးအံ့။ တုဿ၊ ထို ဇေဂ္ဂ၏။ ဒဟရကာလေ ယေဝ၊ ငယ် ရွယ်သူ၏ အခါ၌ပင်။ (ငယ်ရွယ်စဉ် တုန်းကပင်။) မာတုယာ၊ အမိ၏။ ရောဂေါ၊ ရောဂါသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ ဝဇ္ဇေန စ၊ ဆေးဆရာသည်လည်း။ အလ္လသသမံ သံ၊ စိုစိုဖတ်ဖတ် လစာဆတ်သော ယုန်သားကို။ (အသက်ရှင်ဆဲဖြစ်သော ယုန်၏ အသားကို။) လဒ္ဓံ၊ ရခြင်းငှာ။ ဝဋ္ဋတိ၊ သင့်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ ပြောဆိုအပ် ပြီ။ တတော၊ ထိုသို့ ပြောခြင်းကြောင့်။ ဇေဂ္ဂဿ၊ ဇေဂ္ဂ၏။ ဘာတာ၊ အစ်ကို သည်။ တာတာ၊ ညီငယ်။ ဂစ္ဆ၊ သွားချေ။ ခေတ္တံ၊ လယ်တောသို့။ အာဟိဏ္ဏာဟိ၊ လှည့်လည်ချေလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ ဇေဂ္ဂံ၊ ကို။ ပေသေသိ၊ စေလွှတ်ပြီ။ သော၊ ထို ဇေဂ္ဂသည်။ တံ၊ ခေတ္တံ၊ တုံ လယ်တောသို့။ ဂတော၊ သွားပြီ။ တသ္မိံ စ သမယေ၊ ထိုအခါ၌လည်း။ ဧကော၊ တစ်ကောင်သော။ သသော၊ ယုန်သည်။ တရဏသဿံ၊ နုသော ကောက်ပင်ကို။ ခါဒီတုံ၊ ခဲစားခြင်းငှာ။ အာဂတော၊ လာသည်။ ဟောတိ၊ သော၊ ထို ယုန်သည်။ တံ၊ ထို ဇေဂ္ဂကို။ ဒိသ္မာဝ၊ မြင်၍ သာလျှင်။ (မြင်လျှင်မြင်ခြင်းပင်။) ဝေဂေန၊ လျင်သော အဟုန်ဖြင့်။ ဓာဝန္တော၊ ပြေးလတ်သော်။ ဝလ္လိယာ၊ နွယ်ဖြင့်။ ဗဒ္ဒေါ၊ ဖွဲ့မိသည်။ ဝါ၊ ငြိနေသည်။ (ဟုတွာ။) ကိရိ-ကိရိတိ၊ ကိရိ ကိရိဟူ၍။ သဒ္ဓံ၊ အသံကို။ အကာသိ၊ ပြုပြီ။

ဇေဂ္ဂနော၊ သည်။ တေန သဒ္ဓေန၊ ထို အသံကြောင့်။ ဂန္ဓာ၊ ၍။ တံ၊ လိုယုန်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ဖမ်း၍။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြီ။ (ကိံ၊ နည်း။)မာတု၊ အမိ၏။ ဘောသန္တံ၊ ဆေးကို။ ကရောမိ၊ ပြုရတော့အံ့။ ဣတိ စိန္တေသိ။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ စိန္တေသိ။ ကြံပြန်ပြီ။ (ကိံ) ယွာဟံ (ယော+အဟံ။) အကြင်ငါသည်။ မာတု

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၂၅

အမိ၏။ ဇီဝိတကာရဏာ၊ အသက်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ဇီဝိတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမှ။ (ယံ)ဝေါရောပေယျံ၊ အကြင် ခွင်းရာ၏။ (တဿ မေ၊ ထို ငါ၏။) ဧတံ၊ ဤခွင်းခြင်းသည်။ န ပတိရူပံ၊ မလျောက်ပတ်ချေ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြန်ပြီ။ အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ နံ၊ ထို ယုန်ကို။ (မုဉ္ဇိ-၌ စပ်။) ဂစ္ဆ၊ သွားတော့။ အရညေ၊ တော၌။ သသေဟံ၊ ယုန်တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ။ တိဏောဒကံ၊ မြက် ရေကို။ ပရိဘုဉ္ဇ၊ သုံးဆောင်ချေတော့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ မုဉ္ဇိ၊ လွှတ် လိုက်ပြီ။ စ၊ ဆက်။ ဘာတရာ၊ အစ်ကိုသည်။ တာတ၊ ညီငယ်။ သသော၊ ယုန် ကို။ လဒ္ဓေါကံ၊ ရအပ်ပြီလော။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတော၊ မေးအပ်သည်။ (သမာနော၊ သော်။) တံ ပဝတ္ထိံ၊ ထိုဖြစ်ပုံအကြောင်းကို။ အာစိကံ၊ ပြောပြပြီ။ တတော၊ ထိုသို့ ယုန်ကိုလွှတ်ခြင်းကြောင့်။ နံ၊ ထို ဧဂ္ဂနကို။ ဘာတာ၊ အစ်ကိုသည်။ ပရိဘာသိ၊ ဘေးကိုပြု၍ ခြိမ်းခြောက်ပြီ။ သော၊ ထိုဧဂ္ဂနသည်။ ဗာတု၊ ၏။ သန္တိကံ၊ အထံ သို့။ ဂန္ထာ၊ ၍။ အဟံ၊ ငါသည်။ ယတော၊ အကြင် အခါမှ စ၍။ ဇာကော၊ မွေးဖွား ပြီ။ တတော၊ ထိုအခါမှ စ၍။ သဒ္ဓိစ္စ၊ သတ္တဝါ ဟူသော သညာနှင့်တကွ စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ဇီဝိတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမှ။ ပေါရောပေတာ၊ ခွင်းဖူးသည်။ (ဟုတွာ။) နာဘိဇာနာမိ၊ မသိရ။ ဣတိ၊ သို့။ သစ္စံ၊ သစ္စာကို။ (မှန်သောစကားကို။) ဝတွာ၊ ဆို၍။ တညံပြီ။ တာဝေဒဝ၊ ထိုခဏ၌ပင်။ အဿ၊ ထို ဧဂ္ဂန၏။ မာတာ၊ မိခင်သည်။ အရောဂါ၊ ရောဂါမရှိ သည်။ (ရောဂါပျောက်သည်။) အဟောသိ၊ ဖြစ်ပြီ။

ပန၊ ကား။ (သမ္ပတ္တဝီရတိမှတစ်ပါး သမာဒါနဝီရတိကား။) သမာဒိန္နသိက္ခာ ပဒါနံ၊ ဆောက်တည်အပ်ပြီးသော သိက္ခာပုဒ်ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ကုန်ပြီး၍။ အဝီတိက္ကမန္တာနံ-၌ စပ်။) သိက္ခာပဒ သမာဒါနေစ၊ သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ရာအခါ၌လည်းကောင်း။ တတုတ္တရိဉ္စ၊ ထို သိက္ခာပုဒ်ကို ဆောက်တည်ရာအခါမှ နောက်၌လည်းကောင်း။ အတ္တနော၊ ၏။ ဇီဝိတမ္ပိ၊ အသက် ကိုသော်မှလည်း။ ပရိစ္စဇိတွာ၊ စွန့်၍။ ဝတ္ထု၊ လွန်ကျူးထိုက်သော ဝတ္ထုကို။ အဝီ

၁။ တတုတ္တရိဉ္စ။ ။ တတုတ္တရိကိုထောက်၍ “ဝီရတိ စေတသိတ်သည် အနာဂတ် အာရုံကို အာရုံပြု၏”ဟု ထင်မှားကြ၏။ “တတုတ္တရိ ဝတ္ထု၊ အဝီတိက္ကမန္တာနံ”ဟု ပစ္စုပ္ပန် အနက်ဟော အန္တသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုပုံကိုရှု၍ ဝတ္ထုပေါ်လာမှ မလွန်ကျူးသော ဝီရတိဖြစ်ရကား သမာ ဒါနဝီရတိသည် ပစ္စုပ္ပန်အာရုံကိုသာ အာရုံပြုသည်။ သို့သော် သိက္ခာပုဒ် ဆောက်တည်၍ ထားခြင်းကြောင့် ရှောင်ကြဉ်သည့်အတွက် သိက္ခာပုဒ်မဆောက်တည်ဘဲ ရှောင်သော သမ္ပတ္တဝီရတိ မှ ထူးခြားလျက်ရှိသည်။

တိက္ကမန္တဘနံ၊ မလွန်ကျူးသူတို့၏ 'သန္တဘနံ'။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ ဆော။ ဝိရတိ၊ ကို။ သမာဒါန ဝိရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ (ကဿ ဝိယ၊ နည်း။) ဥတ္တရ၊ ပ။ ဝိယ၊ ဥတ္တရဝဗ္ဗမာနတောင်၌ နေလေ့ရှိသော ဥပါသကာ၏ ဝိရတိကဲ့သို့တည်း။

ကိရ၊ ချဲ့ဦးအံ့။ ဆော၊ ထို ဥပါသကာသည်။ အမ္မတိဿ ဝိဟာရဝါသိနော၊ အမ္မတိဿကျောင်း၌ နေလေ့ရှိသော။ ပိင်္ဂလဗုဒ္ဓရက္ခိတတ္ထေရဿ၊ ပိင်္ဂလဗုဒ္ဓရက္ခိတထေရ်၏။ [အချို့စာအုပ်၌ ထေရဿ နောက်ဝယ် "သတ္တု" ဟု ပါရှိ၏။ "ထေရ် ဖြစ်သော ဆရာ၏" ဟုပေး။] သန္တိကေ၊ ဌံ။ သိက္ခာပဒါနိ၊ တို့ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ခေတ္တံ၊ လယ်ကို။ ကဿတိ၊ ထွန်၏။ အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ အဿ၊ ထို ဥပါသကာ၏။ ဂေါဏော၊ နွားသည်။ နဋ္ဌော၊ ပျောက်ပြီ။ ဆော၊ ထို ဥပါသကာသည်။ တံ၊ ထိုနွားကို။ ဂဝေသန္တော၊ ရှာလတ်သော်။ ဥတ္တရ ဝဗ္ဗမာန ပဗ္ဗတံ၊ ဥတ္တရ ဝဗ္ဗမာနတောင်ကို။ အာရဟံ၊ တက်ပြီ။ တတြ၊ ထိုတောင်၌။ နံ၊ ထို ဥပါသကာကို။ မဟာသပ္ပေါ၊ စပါးကြီးမြေသည်။ အဂ္ဂဟေသိ၊ ဖမ်းယူပြီ။

ဆော၊ ထို ဥပါသကာသည်။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြီ။ (ကိ။) အဿ၊ ဤမြေ၏။ ဣမာယ တိဓိဏဝါသိယာ၊ ဤ ထက်လှစွာသော ဓားဖြင့်။ သီသံ၊ ဦးခေါင်းကို။ ဆိန္တိဿာမိ၊ ဖြတ်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံပြီ။ ပုန၊ စိန္တေသိ၊ ကြံပြန်ပြီ။ (ကိ။) ယွာဟံ (ယော+အဟံ)၊ သည်။ ဘာဝနီယဿ၊ လူအများ၏ စိတ်နှလုံးကို တိုးပွားစေတတ်သော။ ဝါ၊ လူအများသည် ချီးမွမ်းအပ်သော။ ဂရုနော၊ ဆရာ၏။ သန္တိကေ သိက္ခာပဒါနိ ဂဟေတွာ။ (ယံ) ဘိန္တေယျံ၊ အကြင်ပျက်ရာ၏။ (တဿ မေ၊ ၏။) ဧတံ၊ ဤ ပျက်ခြင်းသည်။ န ဝတိရူပံ၊ မလျောက်ပတ်ချေ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြံပြန်ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ယာဝကတိယံ၊ ၃-ကြိမ်တိုင်အောင်။ စိန္တေတွာ၊ ကြံပြီး၍။ ဇီဝိတံ၊ ကို။ ပရိစ္စဇာမိ၊ စွန့်အံ့။ သိက္ခာပဒါ၊ ကို။ န(ပရိစ္စဇာမိ)၊ မစွန့်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ကြံ၍။ အံသေ၊ ပန်း၌။ ထပိတံ၊ ထားအပ်သော။ တိဓိဏဒဏ္ဍဝါသိ၊ ထက်လှစွာသော အရိုးရှိသော ဓားကို။ အရညေ၊ ဌံ။ ဆဇ္ဈေသိ၊ စွန့်လိုက်ပြီ။ တာဝဒေဝ၊ ထိုခဏ၌ ပင်။ နံ၊ ထို ဥပါသကာကို။ မဟာဝါဠော၊ စပါးကြီးမြေသည်။ မုဉ္ဇိတွာ၊ လွတ်၍။ အဂမာသိ၊ သွားပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ကား။ (သမာဒါနဝိရတိမှ တစ်ပါး သမုစ္ဆေဒဝိရတိ-ကား။) အရိယမဂ္ဂသမ္ပယုတ္တာ၊ အရိယမဂ်နှင့်ယှဉ်သော။ ဝိရတိ၊ ကို။ သမုစ္ဆေဒ ဝိရတိတိ၊ ဟူ၍။ (ကိလေသာကို သတ်ဖြတ်တတ်သော ဝိရတိဟူ၍။) ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ယဿာ၊ ယင်း သမုစ္ဆေဒဝိရတိ၏။ ဥပ္ပတ္တိတော၊ ဖြစ်ရာအခါမှ။ ပဘုတိ၊ စ၍။ ပါဏံ၊ သတ္တဝါကို။ ယာတေဿာမိ၊ သတ်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ အရိယပုဂ္ဂလာနံ၊ တို့၏။ စိတ္တမ္ပိ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၂၇

စိတ်သည် သော်မှလည်း။ နှ ဥပဇ္ဈတိ၊ မဖြစ်တော့။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ဣဒါနိ၊ ဌ။ အကုသလာနံ၊ အကုသလ ကမ္မပထတို့၏။ (ဝိနိစ္ဆယော၊ ကိ။ ဝေဒိတဗ္ဗော)ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣမေသမ္ဘိ ကုသလကမ္မပထာနံ၊ ဤ ကုသလ ကမ္မပထတို့၏လည်း။ ဓမ္မတော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ မူလတော၊ လည်း ကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဟိ၊ အာကာရေဟိ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။ တတ္ထ၊ ထို ဓမ္မတော-စသော မာတိကာပုဒ်တို့တွင်။ ဓမ္မတောတိ၊ (ပဒဿ)၊ ဓမ္မတောဟူသော မာတိကာပုဒ်၏။ (ဝိနိစ္ဆယံ၊ ကိ။) ဟိ (ဥဒ္ဓရိတွာ ဒဿေမိ)၊ အံ။ ဧတေသု၊ ဤ ၃၀-ပါးသော ကုသလကမ္မပထတို့တွင်။ ပဋိပါဒိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ သတ္တ၊ ၇-ပါးသော ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာပိ၊ တို့သည်လည်း။ ဝဇ္ဇန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ ဝိရတိယောပိ၊ တို့သည်လည်း။ ဝဇ္ဇန္တိ။ အန္တေ၊ အဆုံး၌။ တယော၊ ၃-ပါးသော ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ စေတနာသမ္ပယုတ္တာဝ၊ စေတနာ နှင့် ယှဉ်ကုန်သည်သာ။ ဟောန္တိ။ [အနဘိဇ္ဈာသည် အလောဘ၊ အဗျာပါဒသည် အဒေါသ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိသည် အမောဟဖြစ်၍ “စေတနာ သမ္ပယုတ္တ”ဟုဆိုသည်။]

ကောဋ္ဌာသတောတိ(ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ပဋိပါဒိ ယာ၊ အားဖြင့်။ သတ္တ၊ တို့သည်။ ကမ္မပထာ ဧဝံ၊ ကမ္မပထတို့ သည်သာ။ ဟောန္တိ။ မူလာနိ၊ တို့သည်။ နော ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်။ အန္တေ၊ ဌ။ တယော၊ တို့သည်။ ကမ္မပထာ စေဝ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ မူလာနိစ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ အနဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ မူလံ၊ မူလအရာသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ အလောဘော၊ အလောဘ ဟူသော။ ကုသလမူလံ ဟောတိ။ အဗျာပါဒေါ၊ သည်။ (မူလံ ပတွာ) အဒေါသော ကုသလမူလံ ဟောတိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ (မူလံ ပတွာ) အမောဟော ကုသလမူလံ ဟောတိ။

အာရမ္မဏတောတိ(ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဝါဏာတိ ပါတာဒိနံ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော ဒုဿိလျတို့၏။ အာရမ္မဏာနေဝ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ-အစရှိသော အာရုံတို့သည်ပင်။ ဧထေသံ၊ ဤ ကုသလကမ္မပထတို့၏။ အာရမ္မဏာ နိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ [ဤ အဋ္ဌကထာကိုပင် ဋီကာ၌ “ဒုဿိလျာဒါရမ္မဏာ ကဒါရမ္မဏာ”ဟု ဆိုသည်။]ဟိ၊ မှန်။ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗတော ယေဝ၊ လွန်ကျူးထိုက် သော အာရုံမှ(ဇီဝိတိန္ဒြေ-စသည်မှ)သာလျှင်။ ဝေရမဏိ နာမ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း မည်သည်။ ဟောတိ။ [ဤ “ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗတော ယေဝ”ကို ကြည့်၍လည်း ကောင်း၊ ရှေ့၌ဆိုအပ်ပြီးသော “ဝတ္ထု အဝိတိက္ကမန္တာနံ”ကို ကြည့်၍လည်းကောင်း “သုံးထွေဝိရတိ၊ ဝိတိက္ကမိတဗ္ဗ၊ သမုတ်ရသည့်၊ ကာမနာမ်ရုပ်၊ ပစ္စုပ္ပန်မြဲမှတ်၊ စွဲမှီ

ကပ်၏”ဟု အခြေပြုသဖြင့် ဆိုလိုက်ပါသည်။]

[ဇီဝိတိန္ဒြေ-စသည်ကို အာရုံပြုသော ပါဏာတိပါတရိတိ-စသည်သည် အဘယ်နည်းဖြင့် ပါဏာတိပါတ-စသည်ကို အာရုံမပြုဘဲလျက် ပယ်စွန့်နိုင်ပါသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယထာ ပန”စသည် မိန့်။]

ပန၊ ဆက်။ နိဗ္ဗာနာရုံမ္ပဏော၊ နိဗ္ဗာန်ဟူသော အာရုံရှိသော။ အရိယမဂ္ဂေါ။ အရိယမဂ်သည်။ ကိလေသေ၊ တို့ကို။ ပဇဟတိ၊ ယထာ။ ပယ်စွန့်နိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဇီဝိတိန္ဒြေယာဒိ အာရမ္ပဏာပိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေ-အစရှိသော အာရုံရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ ကမ္မပထာ၊ ဤကုသလကမ္မပထတို့သည်။ ပါဏာတိပါတာဒိနိ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိကုန်သော။ ဒုဿီလျာနိ၊ ဒုဿီလျာစေတနာတို့ကို။ ပဇဟန္တိ၊ ပယ်စွန့်နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဝေဒနာတောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံသော ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ သုခဝေဒနာ ဝါ၊ သုခဝေဒနာ ရှိကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ မဇ္ဈတ္တဝေဒနာ ဝါ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာ ရှိကုန်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်အရာသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ ဒုက္ခဝေဒနာ နာမ၊ ဒုက္ခဝေဒနာမည်သည်။ နတ္ထိ။

မူလထောတိ (ပဒဿ)၊ ၏။ (ဝိနိစ္ဆယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဝဋ်ပါဠိယာ၊ အားဖြင့်။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ကမ္မပထာ၊ ကုသလကမ္မပထတို့သည်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ဖြင့်။ ဝိရမန္တဿ၊ ရှောင်ကြဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ အလောဘာ အဒေါသ အမောဟဝသေန၊ အလောဘာ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့၏ အပြားဖြင့်။ တိမူလာ၊ ၃-ပါးသော မူလရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ ဒွိမူလာ ဟောန္တိ။ အနဘိဇ္ဈာ၊ သည်။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တစိတ္တေန ဝိရမန္တဿ။ ဒွိမူလာ၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်။ ဟောတိ။ [“ဝိရမန္တဿ”ဟု ဆိုသော်လည်း အနဘိဇ္ဈာ-စသော မနောကံတို့သည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝိရတိမဟုတ်။ အလောဘာ၊ အဒေါသ၊ အမောဟတို့ ဖြစ်ရကား ဝိရမန္တဿကို “ပဇဟန္တဿ”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။ အနဘိဇ္ဈာ။ ပ။ ဝိရမန္တဿာတိ အဘိဇ္ဈ ပဇဟန္တဿာတိ အတ္ထော။ -ဒိကာ။] ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တ စိတ္တေန (ဝိရမန္တဿ) ဧကမူလာ ဟောတိ။ ပန၊ ဆက်။ အလောဘော၊ အနဘိဇ္ဈာဖြစ်သော အလောဘသည်။ အတ္တနာဝ၊ မိမိသည်သာလျှင်။ အတ္တနော၊ ၏။ မူလံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ အဗျာပါဒေါပိ၊ ခြံလည်း။ ဒေသဝနယော၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သည်။ အလောဘာ ဒေါသ ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဒွိမူလာဝ၊ ၂-ပါးသော မူလရှိသည်သာ။ ဟောတိ။ [ဧဝံဖြင့်

အဖွင့်]

ဘာသာမင်္ဂလာ

၂၂၉

ကမ္မလ ကို ကန့်။] ဣတိ။ သို့။ ဣမေ ဒသ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့သည်။
ကုသလကမ္မပထ နာမ၊ တို့မည်၏။

ကမ္မပထသံသန္တနကထာ

ဣဒါနိ၊ ဌ။ (ဒွါရကထာ၏ အစ မာတိကာဝယ် “တိဏိ ကမ္မာနိ။ ပ။
ဒသကုသလကမ္မပထာ” ဟု ပြခဲ့ရာဝယ် ဒသကုသလကမ္မပထတို့ကို အကျယ်ပြုပြီးရာ
ယခုအခါ၌။) ဣသို့၊ ဌာနေ၊ ဤနေရာ၌။ ကမ္မပထသံသန္တန နာမ၊ ကမ္မပထသံ
သန္တန” မည်သည်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သိထိုက်၏။

၁။ ကမ္မပထသံသန္တန။ ။ ဋီကာ၌ ကေဝါဒကို အပြစ်ပြုပြီးနောက် တသွာစသည်ဖြင့်
မိမိဝါဒကို ပြရာဝယ် ကမ္မပထသံသန္တန အမည်ရခြင်း၏ အကြောင်းကို “ကသွာ” ဟု
ပုစ္ဆာထုတ်၍ “ကမ္မပထာနံ။ ပ။ ဧတ္ထ သံသန္တိတတ္တာ” ဟု ၃-မျိုးပြ၏။ ထိုတွင်...

(က) “အကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု ကမ္မပထာနဉ္စ အကမ္မပထေသု သမာနနာမတာ
ဝသေန (ဧတ္ထ သံသန္တိတတ္တာ)” ဟူသော ပထမအကြောင်းပြကို ကြည့်၍ “ကမ္မပထောစ၊
ကမ္မပထဖြစ်သော ဒုစရိုက် သုစရိုက်လည်း။ အကမ္မပထော စ၊ ကမ္မပထ မဟုတ်သော သံဝရ
အသံဝရလည်း။ ကမ္မပထာ၊ တို့” ဟု ကေသေသံပြု။ ထို့နောက် “ဧတ္ထ သံသန္တိ တတ္တာ” ကြည့်၍
“သံသန္တိယန္တိ ဧတ္တာတိ သံသန္တနံ။ ဧတ္ထ၊ ဤအခန်း၌။ သံသန္တိယန္တိ၊ နှိုးနှော၍ ပြအပ်ကုန်၏။
ဣတိ သံသန္တနံ။ ကမ္မပထာနံ။ ကမ္မပထမည်ကုန် ကမ္မပထမမည်ကုန်သော ဒုစရိုက် အသံဝရ
စသည်တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ကမ္မပထာကမ္မပထေသု၊ ကမ္မပထ အကမ္မပထတို့၌။ ဝါ၊ တို့နှင့်။
သံသန္တနံ၊ ကာယကံ-စသော တူသော နာမည်ရှိကုန်သည်၏၊ အပြစ်ဖြင့် နှိုးနှောပြအပ်ရာ
အခန်းတည်း။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ခန်း” ဟု ပြုပါ။

(ခ) “ကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု သာမညနာမာဝိဟေနဝသေန (ဧတ္ထ သံသန္တိတတ္တာ)”
ဟူသော ဒုတိယအကြောင်းပြကို ကြည့်၍ “သံသန္တိယန္တိ ဧတ္တာတိ သံသန္တနံ။ ကမ္မပထာနံ၊
တို့၏။ ဝါ။ တို့ကို။ သာမညနာမာဝိဟေနဝသေန၊ ကာယကံ-စသော သာမညနာမည်ကို မစွန့်
ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကမ္မပထေသု၊ တို့၌။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ သံသန္တနံ၊ နှိုးနှောပြအပ်ရာ အခန်းတည်း။
ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ခန်း” ဟု ပြုပါ။

(ဂ) “ဥဘယေသံ ဓ ဥပ္ပတ္တိဝသေန ဒွါရေသု ဧတ္ထ သံသန္တိတတ္တာ” ဟူသော တတိယအ
ကြောင်းပြကို ကြည့်၍ “ကမ္မပထာနံ၊ ကမ္မပထ ဟုတ်၊ မဟုတ်သော ဒုစရိုက် အသံဝရ-စသည်
တို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဒွါရေသု၊ တို့၌။ ဝါ၊ တို့နှင့်။ ဥပ္ပတ္တိဝသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။
သံသန္တနံ၊ နှိုးနှောပြအပ်ရာ အခန်းတည်း။ ကမ္မပထသံသန္တနံ၊ ခန်း” ဟု ပြုပါ။ [ဤဝိကပ် ၃-
မျိုး၏ အဓိပ္ပာယ်ကို အဋ္ဌကထာ၌ အစဉ်အတိုင်း ဖွင့်ပြပါလိမ့်မည်။]

၂၃၀

အဋ္ဌသံဝရဒီအဋ္ဌကထာ

[ဒွါရကထာ

ဟိ၊ ချဲ့။ ပဉ္စမဿဒွါရဝသေနံ၊ ၅-ပါးသော ဖဿဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်သော။ အသံဝရော၊ အသံဝရသည်။ အကုသလံ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်သော။ မနောကမ္မမေဝ၊ မနောကံသည်သာ။ ဟောတိ။ မနောဖဿဒွါရဝသေနံ၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော။ (အသံဝရော၊ သည်။) တိဏိပိ၊ ၃-ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ထပ်၍ ချဲ့ဦးအံ့။ သော။ ထိုမနောဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော အသံဝရသည်။ ကာယဒွါရေ၊ ဌံ။ စောပနံ၊ လှုပ်ရှားခြင်းသို့။ ပတ္တော၊ ရောက်သည်။ (သမာနော၊ သော။) အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဝစီဒွါရေ (စောပနံ ပတ္တော သမာနော) အကုသလံ၊ ဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ဥဘယတ္ထ၊ ၂-ပါးစုံသော ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့၌။ စောပနံ၊ သို့။ အပတ္တော၊ မရောက်သည်။ (သမာနော) အကုသလံ မနောကမ္မံ၊ ဟောတိ။

[ဖဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍၊ အသံဝရဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စ အသံဝရဒွါရဝသေနံ” စသည်မိန့်။]

ပဉ္စအသံဝရဒွါရဝသေနံ၊ ၅-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော။ (အသံဝရော)ပိ၊ သည်လည်း။ အကုသလံ မနောကမ္မံမေဝ ဟောတိ။

၁။ ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေနံ။ ဒွါရကထာ အစ မာတိထားခေါင်းစဉ်၌ ကမ္မ-ကမ္မဒွါရ၊ ဝိညာဏ-ဝိညာဏဒွါရ၊ ဖဿ-ဖဿဒွါရ-စသည်ဖြင့် စဉ်ဆက်လည်း ကံတို့မှာ “ကာယဒွါရ၌ဖြစ်လျှင် ကာယကံမည်၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထင်ရှားပြီးဖြစ်သည့်အတွက် ဆိုဖွယ်မလိုသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ကာယဒွါရ-စသည်တို့၌ ထိုကံတို့၏ဖြစ်ပုံကို ဆိုခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ စက္ခုဝိညာဏဒွါရ-စသော ငါးပါးသော ဝိညာဏ-ဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့် အသံဝရ-သံဝရတို့၏ဖြစ်ပုံကို ဆိုကြောင်း စကား၏ အကြောင်းပရိယာယ်မရှိ (နှိုးနှောပြစရာမလို)သောကြောင့် လည်းကောင်း ထိုကမ္မဒွါရ ဝိညာဏဒွါရတို့ကို မဆိုတော့ဘဲ ရှောင်လွှဲ၍ (ထိုကိုရှောင်လျှင် ထို၌ဖြစ်သော ကမ္မ-ဝိညာဏတို့ကိုလည်း ရှောင်ပြီးဖြစ်၍) ဖဿဒွါရ ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို စ၍ ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေနံ” စသည်ကိုမိန့်သည်။ [တတ္ထ တိဝိကမ္မဒွါရဝသေနံ။ ပ။ ဥပ္ပန္နောတိအာဒိ ဝုတ္တံ။-ဋီကာ။]

ပထမဝိဂ္ဂဟ။ ။ ပြခဲ့သော “ပဉ္စ ဖဿဒွါရဝသေနံ” စသော ဝါကျ၊ “ပဉ္စ အသံဝရ ဒွါရဝသေနံ” စသောဝါကျနှင့် နောက်၌လာသော သံဝရဝါကျတို့ဖြင့် ကမ္မပထမြောက်-မမြောက် သော အသံဝရ-သံဝရတို့၏ ကမ္မပထ-အကမ္မပထတို့နှင့် သမာနနာမ (နာမည်တူ) ဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာ၌ “အကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု ကမ္မပထာနုဉ္စ အကမ္မပထေသု သမာနနာမတာဝသေနံ (ဧတ္ထ သံသန္နိတတ္ထာ) ဟု ဟိတ်ပါဌ်ကို ပြ၏။ တို့ဟိတ်နှင့်အညီ ကမ္မပထသံသန္နနုဒ်ကို ပထမဝိဂ္ဂဟပြုခဲ့ရသည်။ ထိုဟိတ်၏ ဖလဝါကျ စကားရပ်ကား “ဣဓ ကမ္မပထ အပတ္တာနုဉ္စ။ ပ။ ကာယကမ္မာဒိတာဒိပနံ (ကမ္မပထ သံသန္နနံ နာမ)” ဟူသော ဋီကာစကားတည်း။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၃၁

စောပန်ကာယ အသံဝရဒ္ဓါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော(အသံဝရော) အကုသလံ ကာယကမ္မဓေဝံ ဟောတိ။ ဝါစာ အသံဝရဒ္ဓါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော(အသံဝရော) အကုသလံ ဝစီကမ္မဓေဝံ ဟောတိ။ မနောအသံဝရဒ္ဓါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော (အသံပရော)အကုသလံ။ မနောကမ္မဓေဝံ သည်သာ။ ဟောတိ။

‘[အသံဝရဒ္ဓါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကိုပြပြီး၍ ဒုစရိုက်၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံ ကို ပြလိုသောကြောင့် “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ်” စသည် မိန့်။]

‘တိဝိဓံ၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော။ ကာယဒုစရိတ်၊ ကာယဒုစရိုက်သည်။ အကုသလံ။ ကာယကမ္မဓေဝံ သည်သာ။ ဟောတိ၊ စတုပ္ပိဓံ။ ဝစီဒုစရိတ်၊ သည်။ အကုသလံ ဝစီကမ္မဓေဝံ ဟောတိ၊ တိဝိဓံ။ မနောဒုစရိတ်၊ သည်။ အကုသလံ မနောကမ္မဓေဝံ ဟောတိ။

[အသံဝရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကိုပြပြီး၍ သံဝရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဉ္စဗဿဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပန္နော သံဝရောပိ” စသည်မိန့်။]

ပဉ္စဗဿဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပန္နော။ သံဝရောပိ သည်လည်း။ [ပိဖြင့် အသံ-ဝရောကိုပေါင်း။] ကုသလံ မနောကမ္မဓေဝံ ဟောတိ။ ပန၊ ကား။ မနောဗဿ

၁။ တိဝိဓံ။ ပ။ မေဝ ဟောတိ။ ။ ဗဿဒ္ဓါရ၏အစွမ်းဖြင့် ပြရာ၌ “သော ဟိ ကာယဒ္ဓါရေ စောပန် ပတ္တာ အကုသလံ ကာယကမ္မံ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် ပြခဲ့၏။ ထို့ပြင် အသံဝရဒ္ဓါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ပြရာ၌ “စောပန်ကာယအသံဝရဒ္ဓါရဝသေန ဥပ္ပန္နော” စသည်ဖြင့်လည်း ပြခဲ့၏။ ထိုအလို ကမ္မပထမြောက်သော အသံဝရဝစီကံသည် ကာယဒ္ဓါရ၌ဖြစ်လျှင် (လက်ပြခြေဖြင့် မုသားစသည် ပြောလျှင်) ကာယကံအမည် ဖြစ်ရတော့မည်တို့သို့ ထင်ရ၏။ ထိုသို့ မဖြစ်ဖို့ရန် (မထင်ဖို့ရန်) “စတုပ္ပိဓံ ဝစီဒုစရိတ်။ ပ။ ဝစီကမ္မဓေဝံ ဟောတိ” ဟု ဧဝံဖြင့် မိန့်ရပြန်၏။ ပါဏာတိပါတ-စသော ကမ္မပထပတ္တ-အသံဝရတို့၏ ဝစီဒ္ဓါရဝယ် ဖြစ်ရာ၌လည်း ရှေ့စကားများအလို ဝစီကံဟု ထင်စရာရှိ၏။ ထိုသို့ မဖြစ်ဖို့ (မထင်ဖို့)ရန် “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ် အကုသလံ ကာယကမ္မဓေဝံ” ဟု ဧဝံဖြင့် မိန့်ရပြန်သည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ရှေ့စကားဖြင့် လျဉ်းပါးဖွယ်ကို ဤနောက်စကားဖြင့် ကာကွယ်သည်” ဟူလို။ [သော ဟိ ကာယဒ္ဓါရေ။ ပ။ အပဝါဒေနိဝတ္တိဒဋ္ဌဗ္ဗာ-ဋီကာ။]

ဒုထိယ ဝိဂ္ဂဟ။ ။ ဤပြခဲ့သော “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ်” စသော ဝါကျနှင့် နောက်၌ လာသော “တိဝိဓံ ကာယဒုစရိတ်” စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ပါဏာတိပါတ-စသော ကမ္မပထတို့သည် ဝစီဒ္ဓါရ-စသည်၌ ဖြစ်ကြသော်လည်း မိမိ၏ ကာယကံ-စသော နာမည်စသည်ကို မစွန့်ပုံကိုပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျတို့ကို ရည်ရွယ်၍ ဋီကာ၌ “ကမ္မပထာနံ ကမ္မပထေသု သာမညနာမာဝိဟေနဝသေန (ဧတ္ထ သံသန္နိကတ္တာ)” ဟု ဟိတ်ပါ၍ပြ၏။ ထိုဟိတ်နှင့်အညီ ကမ္မပထသံသန္တနပုဒ်ကို ဒုတိယဝဂ္ဂိဟတစ်မျိုး ပြုခဲ့ရသည်။ ထို ဟိတ် ပါ၍ မလဝါကျကား “ကမ္မပထပတ္တနံ။ ပ။ ကာယကမ္မာဒိဘာဝါဝိဟေနဒိပနံ (ကမ္မပထသံသန္တနံ နာမ)” ဟူသော စကားတည်း။

ဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နော။ အယမ္မိ၊ ဤ သံဝရသညလည်း။ အသံဝရော ဝိယ၊ သို့။ တိဏိပိ ကမ္မာနိ ဟောန္တိ။ ပဉ္စသံဝရဒွါရဝသေန၊ ၅-ပါးသော သံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နော။ (သံဝရော) ဝိ၊ လည်း။ ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ စောပနံ ကာယသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နော (သံဝရော) ကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ ဝါစာသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နော (သံဝရော) ကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ မနောသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နော (သံဝရော) ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ။ တိဝိဓံ၊ သော။ ကာယသုစရိတံ၊ သည်။ ကုသလံ ကာယကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ စတုပ္ပိဓံ။ ဝစီသုစရိတံ၊ သည်။ ကုသလံ ဝစီကမ္မမေဝ ဟောတိ၊ တိဝိဓံ။ မနောသုစရိတံ၊ သည်။ ကုသလံ မနောကမ္မမေဝ ဟောတိ။

[အသံဝရ-သံဝရတို့၏ ဖြစ်ရာ-မဖြစ်ရာ ဒွါရကို ပြပြီး၍ ကံတို့၏ ဖြစ်ရာ မဖြစ်ရာ ဒွါရကို ပြလိုသောကြောင့် “အကုသလံ ကာယကမ္မ” စသည် မှီန့်။]

အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊ သည်။ ပဉ္စဗဿဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ မနောဗဿဒွါရဝသေနော၊ ဖြင့်သာ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလံ။ ဝစီကမ္မံ၊ သည်။ တထာ၊ ထိုအတူတည်း။ [“ပဉ္စဗဿဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနောဗဿဒွါရဝ သေနော-ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကို ညွှန်းသည်။] ပန၊ ကား။ အကုသလံ မနောကမ္မံ။ ဆ ဗဿဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ “တံ၊ ထို အကုသိုလ် မနောကံသည်။ ကာယ ဝစီဒွါရေသု၊ တို့၌။ စောပနံ၊ သို့။ ပတ္တံ၊ ရောက်သည်။ (သမာနံ။) အကုသလံ၊

၁။ တံ။ ပ။ ကာယဝစီကမ္မံ ဟောတိ။ ။ ဋီကာ ပထမနည်းအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထားသည်။ ဤနည်းအလို “ကာယဝစီကမ္မံ၊ ကာယကံ ဝစီကံသည်”ဟု မပေးဘဲ နိဿယပေးသလို ပေးရသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-မနောကံသည် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ၌ ဖြစ်သော် လည်း ကာယကံအမည် ဝစီကံအမည် မရနိုင်သောကြောင့်တည်း။ [နော န ယုဇ္ဇတိ၊ စောပနံ ပတ္တံ ကာယေ ဝါစာယ စ အကုသလံ ကမ္မံ ဟောတိတိ အတ္ထသိဒ္ဓိတော-ဋီကာ။]

အထဝါ တံ သဒ္ဓဿ။ ။ “အထဝါ တံ သဒ္ဓဿ။ ပ။ သိဒ္ဓောဝ ဟောတိ”ဟူသော ဋီကာ ဒုတိယနည်း အလိုအားဖြင့် “ဆ ဗဿဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ ယံ၊ အကြင် ကံသည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တံ၊ ထို ၆-ပါးသော ဗဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောကံသည်။ ကာယဝစီဒွါရေသု၊ တို့၌။ စောပနံ၊ ပတ္တံ(သမာနံ) အကုသလံ။ ကာယဝစီကမ္မံ၊ ကာယကံ ဝစီကံ သည်။ ဟောတိ” ဟု ပေးပါ။

အထဝါ တန္တိ။ ။ “အထဝါ တန္တိ”စသော ဋီကာ တတိယနည်းအလို အားဖြင့်-“တံ၊ ထို ၆-ပါးသော ဗဿဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်ဖြစ်သော မနောကံသည်”ဟုပင် ခွဲရသည်။ သို့သော် ထို မနောကံဟူသည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့် ဖြစ်သော ကာယကံ ဝစီကံလည်း ပါသော မနောကံတည်း။ မှန်၏-စောဒက၏ အလိုမှာ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော အဘိဇ္ဈာ-စသော ကံဟူသမျှ ကာယဒွါရ၌ဖြစ်ဖြစ်၊ ဝစီဒွါရ၌ဖြစ်ဖြစ် မနောကံ ဟူသာ ဆိုလိုသည်။ [ယော ပဟိ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၃၃

သော။ ကာယဝစီကမ္မံ၊ ကာယံဒွါရံ ဖြစ်သော ကံဝစီဒွါရံ ဖြစ်သော ကံသည်။
ဟောဝံ၊ ဤ။ စောပနံ၊ သို့။ အပတ္တံ၊ မရောက်သည်။ (သမာနံ) အကုသလံ။
မနောကမ္မမေဝ၊ သည်သာ။ ဟောဝံ၊

စ၊ ဆက်။ ပဉ္စ ဖဿဒွါရဝသေနံ ဖြင့်။ (အကုသလံ၊ သော။ ကာယကမ္မံ၊
သည်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ) ယထာ၊ မဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တုံ။ ပဉ္စအသံဝရဒွါရဝသေနပီ၊
ဖြင့်လည်း။ အကုသလံ ကာယကမ္မံ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ ပန၊ အနွယ်-ကား။ စောပနကာယ
အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝါစာအသံဝရဒွါရဝသေန စ၊ ဖြင့်
လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မနောအသံဝရဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ။ အကုသလံ၊ သော။
ဝစီကမ္မမ္ပိ၊ သည်လည်း။ ပဉ္စ အသံဝရဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ။ စောပနကာယ ဝါစာ
အသံဝရဒွါရဝသေန၊ စောပနကာယ အသံဝရဒွါရ ဝါစာ အသံဝရဒွါရတို့၏
အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနော အသံဝရဒွါရဝသေန နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလံ၊ မနောကမ္မံ၊
သည်။ အဋ္ဌအသံဝရဒွါရဝသေနပီ၊ ဂ-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း။
ဥပ္ပဇ္ဇတေဝ၊ ဖြစ်သည်သာ။ ကုသလကာယကမ္မာဒိသုပိ၊ ကုသိုလ် ကာယကံ အစရှိ
သည်တို့၌လည်း။ ဧသေဝနယော။

ပန၊ အထူးကား။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဝိသေသော၊ အထူးတည်း။
အကုသလ ကာယကမ္မံ ဝစီကမ္မာနိ၊ အကုသိုလ် ကာယကံ ဝစီကံတို့သည်။ မနော
အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇန္တိ ယထာ၊ မဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။
ဧတာနိ၊ ဤ ကုသိုလ် ကာယကံ ဝစီကံတို့သည်။ (မနောအသံဝရဒွါရဝသေန၊ ဖြင့်။)
နုပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်ကုန်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ ဧတာနိ၊ ဤ
ကုသိုလ်ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့သည်။ ကာယဂံဝါစင်၊ ကိုယ်အင်္ဂါ နှုတ်အင်္ဂါကို။

ပရဿ အဓိပ္ပာယ်ော၊ မနသာ နိဗ္ဗတ္တိတေနသဗ္ဗေန မနောကမ္မေနော ဘဝိတမ္ပံ-ဋီကာ။]

အထဝါ ကမ္မန္တိ။ “အထဝါ ကမ္မန္တိ” စသော ဋီကာ စတုတ္ထနည်းအထို အားဖြင့်
“တံ၊ ထိုကံသည်”ဟု သာမညစွဲပါ။ ထိုကံ၏ ၃-မျိုးပြားပုံကို ပြလို၍ “ကာယဝစီဒွါရေသု
စောပနံ ပတ္တံ” စသည်ကို မိန့်သည်။ [အထဝါ ကမ္မန္တိ အဝိသေသေန ကမ္မသဒ္ဓမတ္ထေန (မနော
ကမ္မဝယ် ကမ္မသဒ္ဓါမျှနှင့်) သမ္ပန္တံ ကတွာ” စသည်-ဋီကာ။]

တတိယ ဝိဂ္ဂဟ။ “ဤပြခဲ့သော “အကုသလံ ကာယကမ္မံ ပဉ္စဖဿဒွါရဝသေန
နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မနောဖဿဒွါရဝသေနော ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသော ဝါကျတို့ဖြင့် ကမ္မပထ-အကမ္မပထတို့၏
ဖဿဒွါရ-စသည်တို့၌ ဖြစ်ပုံကို ရောနှော၍ ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤဝါကျတို့ကို ရည်ရွယ်၍
ဋီကာ၌ “ဥဘယေသဉ္စ ဥပ္ပတ္တိဝသေန ဒွါရေသု ဧတ္ထ သံသန္တိတတ္တာ”ဟု ဟိတ်ပါ၍ပြ၏။ ထို
ဟိတ်နှင့်အညီ ကမ္မပတ်သသန္တနုပုဒ်ကို တတိယဝိဂ္ဂဟပြုခဲ့ရသည်။ ထို ဟိတ်၏ ဖလဝါကျ
စကားရပ်ကား “ယထာပကာသိတာနဉ္စ။ ပ။ ဥပ္ပတ္တိပကာသနံ ကမ္မဝထသံသန္တနံ နာမ”ဟူသော
စကားရပ်တည်း။

(ဗဟုဝစ်ရှိလျှင် ကောင်း၏။) အစောပေတွာ၊ မလှုပ်စေမူ၍။ သိက္ခာပဒါနိ၊ တို့ကို။ ဂဏန္တဿ၊ ယူသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ (သန္တာန်၌)။ မနောသံဝရဒွါရေပိ၊ ခွဲလည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ ဧဝံ၊ ဖြစ်ကုန်သည်သာ။ [ဧဝံ၊ ဤ မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ ကမ္မာနံ၊ ကံတို့၏။ ဒွါရေသု၊ တို့ခွဲလည်းကောင်း။ ဒွါရာနဉ္စ၊ တို့၏လည်း။ ကမ္မေသု၊ တို့ခွဲလည်းကောင်း။ အနိယတတ္တာ၊ မမြဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒွါရနိဗန္ဓနံ၊ ဒွါရဖြင့် စိတ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ဖွဲ့စပ်မှုကို။ န ကတံ၊ ပြုတော်မမူအပ်။]

အမှာ။ ။ ဤသို့ ဧဝံ-စသော ဋီကာပါဌ်ကို ထည့်၍ မရ-အဖွင့်အတိုင်း ယောဇနာသည်။ ဧဝံ-စသည်ဖြင့် ဋီကာ၌ နိဂုံးဝါကျ ထည့်ထားသောကြောင့် ဤနေရာတွင် ကမ္မပထသံသန္တနကထာ ပြီးပြီဟု ထင်သည်။ အဓိပ္ပာယ်ကို ဋီကာမှာရှုပါ။

[ယခုအခါ ဒွါရကထာ၏နိဂုံးနှင့်တကွ ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ဖြစ်ပုံကို ပြလို၍ တတ္ထ-စသည်ကို မိန့်သည်။ ဒွါရကထာ၏အစ မာတိကာ၌ တိဏိကမ္မဒွါရာနိ၊ ပဉ္စ ဝိညာဏဒွါရာနိ-စသည်ကို သတိပြုပါ။ ထို မာတိကာအတိုင်း ဆိုလိမ့်မည်။]

တတ္ထ၊ ထို ကမ္မဒွါရ-စသည်တို့တွင်။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရဖြစ်သော။ ကုသလံ စိတ္တံ၊ သည်။ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန၊ ၃-ပါးအပြားရှိသော ကမ္မဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ ပဉ္စ ဝိညာဏဒွါရဝသေန၊ ငါးပါးသော ဝိညာဏဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပန၊ ကား။ ယမိဒံ၊ ပ။ အဒုက္ခမသုခံ ဝါတိ၊ ဟူသော။ ဣမိနာ နယေန၊ ဖြင့်။ ဆ ဖဿဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အဋ္ဌ အသံဝရဒွါရဝသေန၊ ၈-ပါးသော အသံဝရဒွါရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ။ အဋ္ဌသံဝရဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒသ အကုသလကမ္မပထဝသေန၊ ၁၀-ပါးသော အကုသလကမ္မပထတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒသ ကုသလကမ္မပထဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဣဒမ္မိစိတ္တံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်လည်း။ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သည်။ ဝါ၊ အတိတ်စိတ်၏ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ဓဏတ္ထယသို့ ရောက်သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ။ ဆ ဖဿဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ (ဥပ္ပန္နံ၊ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ။) အဋ္ဌ သံဝရ

၁။ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန။ ။ “စိတ္တံ တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ဟူသော စကားရပ်၌ ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်၏ ကာယကမ္မဒွါရ (ကာယဝိညာတ်)၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံ၊ ဝစီကမ္မဒွါရ (ဝစီဝိညာတ်)၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပုံမှာ ထင်ရှားပါ၏။ စိတ်ကိုယ်တိုင်က “အယံနာမ မနော မနောဒွါရံ န ဟောတီတိ န ဝတ္တဗ္ဗံ”နှင့်အညီ မနောဒွါရဖြစ်နေသောကြောင့် “ထိုဒွါရ ဖြစ်သောစိတ်က အဘယ်နည်းဖြင့် ထိုဒွါရ၏အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောစိတ် ဖြစ်နိုင်ပါမည်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၃၅

ဒွါရဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ (ဥပ္ပန္နံ ဟောတု။) ဒသ ကုသလ ကမ္မပထဝသေန ဝါ၊ ဖြင့်မူလည်း။ (ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ။) ကာမာဝစရံ ကုသလံ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော စိတ်သည်။ (“တိဝိဓကမ္မဒွါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သောစိတ်”အစရှိသော အလုံးစုံသော စိတ်သည်။) ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာ။ ဟောတိ၊ ဖြစ်တော့၏။ [မည်သည့်နည်းဖြင့် ဖြစ်စေကာမူ “ကာမာဝစရံ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ”ဟု ဟောတော်မူလိုက်လျှင် အားလုံး ပါဝင်တော့သည်-ဟူလို။] ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

ဒွါရကထာ၊ သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

အဖြေကား- မနောကမ္မဒွါရဖြစ်သော စိတ်၏ မနောကမ္မဒွါရ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ပုံကို မှတ်ယူ၍ “ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်သည် မနောကမ္မဒွါရ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်၏။”ဟု ဆိုလိုသည်။ [တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန ဥပ္ပန္နတိတိ ဣဒံ မနောကမ္မဒွါရဘူတဿ တေန သဘာဝေန ဥပ္ပတ္တိံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။ -ဋီကာ။ ...တေန သဘာဝေနာထိ မနောကမ္မဿ (မနောကံ၏) ဒွါရဘာဝေန၊ န အတ္တနောတိ အဓိပ္ပာယော။ -အနု။ ဤအလို ကာယကမ္မဒွါရ ဝစီကမ္မဒွါရနှင့် တွဲစိုက် “ဝသေန၊ အစွမ်းဖြင့်”ဟု အနက်ပေး၍ မနောကမ္မဒွါရဝသေနနှင့် တွဲစိုက် “ဝသေန၊ အဖြစ်ဖြင့်”ဟု အနက်ပေးပါ။ မနောကံဟူသည် အနဘိဇ္ဈာ-စသည်တည်း။ ထိုကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရအဖြစ်ဖြင့် ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဖြစ်သည်-ဟူလို။]

တစ်နည်းအဖြေ။ ။ တေဘူမကကုသလအဆုံး၌ “စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ပ။ စိတ္တာဓိပတေယျံ”ဟု ရှိ၏။ တို့ပါ၌ “စိတ္တာဓိပတေယျံ၊ စိတ္တာဓိပတိမှလာသော ဖဿ-စသော သမ္ပယုတ်တရားဟူ သော”ဟု အနက်ပေး၍ “စိတ္တာဓိပတေယျံ”အရ သမ္ပယုတ်တရားကို ကောက်ရသကဲ့သို့၊ ဤ၌လည်း “တိဝိဓကမ္မဒွါရ၌ သမ္ပယုတ်တရားစုကို မနောကမ္မဒွါရ”ဟု ကောက်ပါ။ [ယထာ ဝါ စိတ္တံ စိတ္တာဓိပတေယျန္တိ သမ္ပယုတ္တဝသေန ဝုတ္တတိ၊ ဧဝံ ဣဓာပီတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ -ဋီကာ။] ဤဋီကာ၌ အနုဋီကာ ယူပုံမှာ သမ္ပယုတ်တရားစု၏ မနောကမ္မဒွါရအမည်ကို စိတ်၌ပြန်၍ တင်စားပါ။ သို့မှ စိတ်ကို မနောကမ္မဒွါရဟု ယူနိုင်မည်-ဟူလို သတတ်။

တစ်နည်း။ ။ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရမပါဘဲ မနောအစဉ်ချည်း ဆက်၍ ဖြစ်နေရာ၌ ရှေးရှေးစိတ်ကို “မနောကမ္မဒွါရ=မနောကံ၏ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရ”ဟု ယူနိုင်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် တိဝိဓကမ္မဒွါရဝသေန-၌လည်း မနောကမ္မဒွါရအတွက် ရှေးရှေးစိတ်ကိုယူ၍ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ စိတ္တံ အတွက် နောက်နောက်စိတ်ကို ယူနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ယူလျှင် စောဒနာဖွယ်ပင် မရှိတော့။ [စောပနဒ္ဒယရဟိတဿ မနောပဗန္ဓဿ မနောကမ္မဘာဝေ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ -ဋီကာ။ ... ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ အနန္တရပစ္စယဘူတမနောရဟိတဿ စိတ္တဿ အဘာဝတော။ -အနုဋီကာ။]

ဒွါရကထာအဖွင့်ပြီး၏။

ယံယံဝါပနအဖွင့်

အမှာ။ ။ ပါဠိတော်၌ “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။-ဓမ္မာ ရမ္မဏံ ဝါ” နှင့် စပ်၍ “စိတ်ဖြစ်ဖို့ရာ အာရုံသည် အမြဲပါရ၏။ ဒွါရ်ကား မမြဲ”ဟု ဆိုပြီးလျှင် “ဒွါရမမြဲ”ဟူသော ထိုစကားနှင့်စပ်၍ ဒွါရကထာကို အကျယ်ဆိုခဲ့ရာ ယခုအခါ ပြီးပြီဖြစ်၍ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ တိုင်အောင် ဖွင့်ပြပြီး ဖြစ်ရကား “ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗ”စသော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြပါတော့မည်။

ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ စတ္ထံ။ ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗ-ဟူသော ဤပါဠိ၌။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ယောဇနာ၊ ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသောပုဒ်ကို ဆိုခြင်း၌ အကျိုးကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ (ယှဉ်စပ်၍ ပြခြင်းတည်း။) ဟောဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ ဝုတ္တေသု၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။ ရူပါရမ္မဏာဒီသု၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံထို့တွင်။ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ၊ ရူပါရုံကိုသော်လည်း။ အာရဗ္ဗ၊ အာရုံပြု၍။ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ အာရုံပြု၍။ (ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [အာရဗ္ဗ ကို “အာရမ္မဏံ ကတွာ”ဟု ဖွင့်သည်။] သဒ္ဓါရမ္မဏံ ဝါ၊ ကိုသော်လည်း။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ၊ ကိုသော်လည်း။ အာရဗ္ဗ။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။ [အချို့စာအုပ် ၌ “ဟောတိတိ”ဟု ရှိ၏။ ဣထိ(အယံ)၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ ယောဇနာ၊ တည်း” ဟု ပြန်အုပ်ပါ။]

၁။ ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ စတ္ထံ။ ။ “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ”ဟု ဟောတော်မူပြီးလျှင် “အာရဗ္ဗ”ဟု ဆက်၍ ပါဠိတော်၌ ဟောထိုက်သည် မဟုတ်ပါလော။ အဘယ်အကျိုးငှာ “ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသော ပုဒ်အပေါင်းကို ဟောတော်မူပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ စတ္ထံ”ဟူသော ပါဠိကို မိန့်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ကား “ပဒယောဇနာ၊ ဖလယောဇနာ ၂-ပါးကိုတွင် ဖလယောဇနာအားဖြင့် ယောဇနာလိုသော ဆရာသည် ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဗာတိ စတ္ထံအယံ ယောဇနာ-မိန့်သော်”ဟု ကျမ်းတက်လေသည်။

၂။ အယံ ယောဇနာ။ ။ [ယုဇတတ်၊ ကာရိတ်ကျေ၊ ယုပစ္စည်း။] ယောဇနာတော၊ ယှဉ်စေခြင်း။ ယောဇနာ၊ ခြင်း။ ထို ယောဇနာသည် တစ်ပုဒ်နှင့်တစ်ပုဒ်ကို ယှဉ်စေခြင်း (စပ်၍ ဆက်သွယ်၍ ပြခြင်း)ဟူသော ပဒယောဇနာ၊ ထိုထိုပုဒ်၌ ရထိုက်သော အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်း (ပါဠိကို မြန်မာလို နိဿယပြန်ခြင်း)ဟူသော အတ္ထယောဇနာ၊ ထိုထိုပုဒ်ကို ဆိုရခြင်း၏ အကျိုးကို ယှဉ်စေခြင်း (ယှဉ်စပ်၍ ပြခြင်း)ဟူသော ဖလယောဇနာဟု ၃-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ-၏ နောက်၌ ပါဠိတော်ဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော “ယံယံ ဝါ ပန” စသော ပုဒ်အပေါင်းကို ဟောတော်မူရခြင်း၏အကျိုးကို ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ တို့နှင့်တကွ ယှဉ်တွဲ၍ပြသောကြောင့် “ဖလယောဇနာ ဖြစ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။ [အယံ ယောဇနာတိ-ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ပဒယောဇနံ သမ္ပန္နော-ဒီကာ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၃၇

“ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်။ (ယံယံ ဝါ ပန-မပါသော ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ အာရတ္တ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ-ဟူသော စကားအစဉ်ဖြင့်။) ဧတဿ စိတ္တဿ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ ဧတေသု အာရမ္မဏေသု၊ ဤ အာရုံ ၆-ပါးတို့တွင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော။ အာရမ္မဏံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ အနညာတသ ဒိသံ၊ ခွင့်ပြုအပ်သည်နှင့် ထူသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

၁။ စင်စစ်ကား။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဧကသ္မိံသမ ယေ၊ တစ်ခုသောအခါ၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧကဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ တစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ အာရတ္တ၊ ၍။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။ ပန၊ တစ်ဖန်။ အညသ္မိံ သမယေ၊ အခြားသောအခါ၌။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အညဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏(သန္တာန်၌)။ သံဒွါဒိသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံ အစရှိသည် တို့တွင်လည်း။ အညတရံ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ အာရမ္မဏံ အာရတ္တ။ ဥပ္ပစ္စတိ ဧဝ၊ ဖြစ်နိုင်သည်သာ။

ပယောဇန သမ္ပန္နံ ။ ယောဇနာကို “သမ္ပန္နော”ဟု ဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့် ဤ နေရာဝယ် ယောဇနာနှင့် သမ္ပန္နောကို သဘောတူ ဟု သိရ၏။ ထိုသမ္ပန္နသည်လည်း ဆဋ္ဌိဝိဘတ် ၏ အနက်ဖြစ်သော သာမိသမ္ပန္နံ၊ အနုသန္ဓေ ကျမ်းတက်မျိုး ဖြစ်သော အနုသန္ဓေသမ္ပန္နံ၊ အကျိုး ဖလကို ဆက်စပ်၍ ပြုခြင်း ဟူသော ပယောဇနသမ္ပန္နံ၊ ပါဌသေသစသည်ကြောင့် ပုဒ်ချင်းဆက်စပ် ၍ ပြရသော ပဒသမ္ပန္နံ ဟု ၄-မျိုးရှိ၏။ ထိုထွင်-ဤနေရာ၌ ပယောဇနသမ္ပန္နံတည်း။ [ဧကော ပနာယံ သမ္ပန္နောတိ။ ပ။ တံပုဗ္ဗာပရဝစနေ ပယောဇနံ သမ္ပန္နော။-ဋီကာ။] ထိုအကျိုးကား ဧတ္တာဝတာ-စသော နောက်စကားဖြင့် ထင်ရှားလတ္တံ့။

၁။ ဧတ္တာ ဝတာ။ ပ။ သဒိသံ ဟောတိ။ ။ ယံယံ ဝါ ပန မပါလျှင် “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ”ဟု ဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဟောတော်မူသောကြောင့် ထိုအာရုံ ၆-ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါးတို့သာ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်က အာရုံပြုရာရောက်သည်။ ဤသို့ ရောက်သောအပြစ်ကို ပြသောကြောင့် “ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဧတ္တကေနအာပန္နံ ဒေါသံ ဒဿေတွာ”ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

၂။ ဣဒ္ဓ။ ပ။ အာဟ။ ။ ဤဣဒ္ဓ-မှစ၍ ဒဿေတုံ ယံယံ ဝါ ပနာရတ္တာတိ အာဟ” ထိုင်အောင်သော စကားဖြင့် ထိုအပြစ်ကို နှစ်စေ၍ “ယံယံ ဝါ ပန”ဟု ဟောတော်မူရ ခြင်း၏ အကျိုးကိုပြသည်။ ထိုထွင်-ဣဒ္ဓ။ ပ။ ဥပ္ပစ္စတိ ဧဝဖြင့် စိတ်၏ သဗ္ဗာရမ္မဏ (အာရုံ ၆-ပါးလုံးကို) အာရုံပြုနိုင်ကြောင်းပြ၏။ ယံယံ ဝါ ပန-(အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအာရုံ)ဟု ဆိုသဖြင့် မည်သည့်အာရုံ မဆို အာရုံပြုနိုင်ကြောင်း ပြသည်-ဟူလို။

“စ၊ ဆက်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနဿ၊ ဖြစ်သော။ အဿ၊ ထို ပထမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်၏။ ဧကသ္မိံ ဘဝေ၊ တစ်ခုသော ဘဝ၌။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ရူပါ- ရမ္မဏံ၊ ကို။ အာရဗ္ဘံ၊ ပဝတ္ထိံ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ပစ္ဆာ၊ နောက်မှ။ သဒ္ဓါရမ္မဏံ (အာရဗ္ဘ ပဝတ္ထိံ ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ အယမ္ဗိကမော၊ ဤ အစဉ်သည်လည်း။ နတ္ထိ။

၂။ သည်သာ မကသေး။ ရူပါဒီသုပိ၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့တွင်လည်း။ ပဌမံ၊ စွာ။ နိလာရမ္မဏံ၊ ညှိသောအဆင်း အာရုံကို။ (အာရဗ္ဘ ပဝတ္ထိံ ဟောတိ။) ပစ္ဆာ၊ နောက်မှ။ ပိတာရမ္မဏံ၊ ရွှေသောအဆင်း အာရုံကို။ (အာရဗ္ဘ ပဝတ္ထိံဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ အယမ္ဗိ နိယမော၊ ဤအမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း သည်လည်း။ နတ္ထိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမံ သဗ္ဗာရမ္မဏတဉ္စေ၊ ဤ အလုံးစုံသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း။ (ဣမံ)ကမာဘာဝဉ္စ၊ ဤ အစဉ်၏ မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ကမာဘာဝေပိ၊ အစဉ် မရှိပြန်သော်လည်း။ ဝါ၊ အစဉ် မရှိရာတွင်လည်း။ နိလပိတာဒီသု၊ နိလ ပိတ-အစရှိသော အာရုံတို့တွင်။ နိယမာဘာဝံ စ၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်အပ်သော အာရုံ၏မရှိခြင်းကိုလည်းကောင်း။ ဒသေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ “ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဘာ”တိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ။) အာဟ၊ ပြီ။

ဣဒံ၊ ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ (ကိံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) ဣမေသု ရူပါဒီသု၊ ဤ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံ တို့တွင်။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသော အာရုံ ကိုသာ။ (အာရဗ္ဘံ၊ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်ကား။)န၊ မဟုတ်။ အထ ခေါ၊ အဟုတ်ကား။ ယံယံ ဝါ ပန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို အာရဗ္ဘံ၊ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ။

၁။ ဧဝံ၊ ပ။ ကမော နတ္ထိ။ ။ ဤပါဌ်ဖြင့် တစ်ဘဝတွင် ရူပါရုံကို ရှေးဦးစွာ အာရုံပြုပြီးမှ သဒ္ဓါရုံကို ဒုတိယ၊ ဂန္ဓာရုံကို တတိယ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း အာရုံပြု ရခြင်း မရှိကြောင်းကို ပြ၏။ “ယံယံ ဝါ ပန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံ”ဟု ဆိုသဖြင့် အစဉ်အတိုင်းမဟုတ်၊ သင့်သလို အာရုံပြုနိုင်သည်-ဟူလို။

၂။ ရူပါဒီသု။ ပ။ နိယမော နတ္ထိ။ ။ ရူပါဒီသုစာပိ။ ပ။ နိယမော နတ္ထိ ဖြင့် ရူပါရုံတို့တွင်လည်း ရှေးဦးစွာ နိလ-အာရုံကို အာရုံပြု၍ နောက်မှ ပိတ-အာရုံကို အာရုံပြုရ မည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓါရုံတို့တွင်လည်း ရှေးဦးစွာ လူ၏အသံကို အာရုံပြု ရမည်။ နောက်မှ မိုးသံစသည်ကို အာရုံပြုရမည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အမြဲ သတ်မှတ်ခြင်းမရှိကြောင်းကို ပြ၏။ “ယံယံ ဝါ ပန၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသောအာရုံ”ဟု ဆိုသဖြင့် မည်သည့်အာရုံကို စ၍ အာရုံပြုရမည်၊ ဒုတိယ အကြိမ်၌ မည်သည့် အာရုံကို အာရုံ ပြုရမည် ဤသို့စသည်ဖြင့် သတ်မှတ်ချက် မရှိကြောင်းကို ပြသည်-ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၃၉

[ဤစကားဖြင့် သဒ္ဓါရမ္မဏတာ၏ ဆိုလိုရင်းကို ပြသည်။] စ၊ ဆက်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဥပ္ပဗ္ဗမာနန္တိ၊ ဖြစ်ပြန်သော်လည်း။ ပဌမံ၊ စွာ။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ (အာရမ္မ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ပစ္စာ သဒ္ဓါရမ္မဏံ အာရမ္မ (ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ဣတိ။ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့ လည်း။ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ၊ မဖြစ်မူ၍။ ယံယံ ဝါ ပန အာရမ္မ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။ ပဋိ လောမတော ဝါ၊ ပဋိလုံအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ (ဓမ္မာရုံမှစ၍ နောက်ပြန်သော် လည်းကောင်း။) အနုလောမတော ဝါ၊ အနုလုံအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ (ရူပါ ရုံမှစ၍ အစဉ်အတိုင်းသော်လည်းကောင်း။) ဧကန္တရိကဒ္ဓန္တရိကာဒိနယေန ဝါ၊ တစ်အာရုံခြား၊ နှစ်အာရုံခြား အစရှိသော နည်းအားဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ ရူပါရမ္မဏာဒိသု၊ ရူပါရုံအစရှိသောအာရုံတို့တွင်။ ယံဝါ တံဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို။ အာရမ္မဏံ ကတွာ၊ ၍။ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ပဋိလောမတော ဝါ-မှစ၍ အတ္ထောတိုင်အောင် ယံယံ ဝါ ပန အာရမ္မ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။ ဤစကားဖြင့် ကမာဘာဝ၏ ဆိုလိုရင်းကို ပြသည်။]

စ၊ ဆက်။ ရူပါရမ္မဏေသုပိ၊ တို့တွင်လည်း။ ပဌမံ၊ စွာ။ နိလာရမ္မဏံ၊ ကို။ (အာရမ္မ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ပစ္စာ၊ မှ။ ပိတာရမ္မဏံ၊ ကို။ (အာရမ္မ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ဣတိ ဣမိနာပိ နိယမေန၊ ဤ အမှတ်အသား အားဖြင့်လည်း။ အနုပ္ပဇ္ဇိတွာ။ ယံယံ ဝါ ဝန၊ ကို။ အာရမ္မ၊ ၍။ နိလပိတကာဒိသု၊ နိလပိတက-အစရှိကုန်သော။ ရူပါ ရမ္မဏေသု၊ တို့တွင်။ ယံဝါ တံဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ အာရမ္မ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၊ ဣတိ အတ္ထော။ [ယံယံ ဝါ ပနာရမ္မကို “နိလ။ ပ။ ဣတိ အတ္ထော”ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သည်။ ဤစကားဖြင့် နိယမာဘာဝ၏ ဆိုလိုရင်း ကို ပြသည်။] သဒ္ဓါရမ္မဏာဒိသုပိ၊ သဒ္ဓါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့၌လည်း။ ဧသေ ဝနယော၊ တည်း။ (ဣတိ-ဤအနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) [ဧသေဝန ယောတိ-ဟု ဣတိ ရှိသင့်သည်။ မရှိလျှင် ထည့်၍ပေးပါ။] အယံ၊ ဤ ဆိုအပ် ပြီးကား။ တာဝ၊ နောက်ယောဇနာနည်းမှ ရှေးဦးစွာ။ ဧကာ၊ တစ်မျိုးသော။ ယောဇနာ၊ ဖလ- ယောဇနာတည်း။ (ယံယံ ဝါ ပန-ကို ဟောတော်မူခြင်း၏ အကျိုးကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။)

ပန၊ ကား။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ အပရာ၊ ပထမနည်းမှ တစ်မျိုး တစ်ခြားသော။ ယောဇနာ၊ ယောဇနာတည်း။ ဧတဿ၊ ဤစိတ်၏။ ရူပံ၊ အဆင်း

၁။ အပရာ ပန ယောဇနာ။ ။ ရှေ့နည်း၌ ရူပါရမ္မဏံ စသောပုဒ်ကို “ရူပမေဝ+ အာရမ္မဏံ ရူပါရမ္မဏံ”စသည်ဖြင့် ကမ္မဓာရာယ်တွဲ၍ အာရမ္မ၏ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရ၏။ ဤ နည်း၌ကား ဗဟုဗ္ဗိဟိသမာသ်တွဲ၍ စိတ္တံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့်စပ်ရသည်။ ယံယံ ဝါ ပန-ကို

ဟူသော။ အာရမ္မဏံ၊ သည်း။ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ရူပါရမ္မဏံ အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထို စိတ်သည်။) ရူပါရမ္မဏံ၊ ရူပါရမ္မဏံ မည်၏။ ပ။ ဧတဿ၊ ဤစိတ်၏။ ဓမ္မော၊ ဓမ္မဟူသော။ အာရမ္မဏံ (အတ္ထိ။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဓမ္မဟူသော အာရုံရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တံ၊ ထို စိတ်သည်။) ဓမ္မရမ္မဏံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ၊ အဆင်းဟူသော အာရုံရှိသည်မှ လည်းဖြစ်သော။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ၊ ဓမ္မ-ဟူသော အာရုံရှိသည်မှလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်း။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်း။ ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဘာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ) အာဟ၊ တဿ။ ထို ယံယံ ဝါ ပနာရဗ္ဘ-ဟူသော ပါဠိ၏။ အတ္ထော၊ အနက်ကား။ ဧတေသု ရူပါဒီသု၊ ဤ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့တွင်။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက် ပထမ ယောဇနာ နည်း၌။ ဝုတ္တနယေနော၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်ပင်။ (သဗ္ဗာရမ္မဏတာ၊ ကမာဘာဝ နိယမာဘာဝ နည်းဖြင့်ပင်။) ယံဝါ တံဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အာရုံကို။ အာရဗ္ဗ ဥပ္ပန္နံ။ ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ အပရာ၊ သော။ ယောဇနာ၊ တည်း။

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ယေဝါပနကော၊ ယေဝါပနက-တရား၌။ အဘိနဝံ၊ အသစ်ဖြစ်သော တရားသည်။ နတ္ထိ။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-စသည်၌။) ဂဟိတမေဝ၊ ယူအပ်ပြီးသော တရားကိုသာ။ ဂဟိတံ၊ ထပ်၍ ယူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတ္တာ၊ ဆိုပြီး၍။ ရူပံ၊ ကို။ အာရဗ္ဗ ဝါ၊ အာရုံ ပြု၍ သော်လည်းကောင်း။ ပ။ ဓမ္မံ၊ ကို။ အာရဗ္ဗ ဝါ၊ လည်းကောင်း။ ဣဒံ ဝါ ဣဒံ

ဟောတော်မူခြင်း၌ သဗ္ဗာရမ္မဏတာ စသော အကျိုးရပ်မှာ ပထမနည်းအတိုင်းပင်တည်း။ [ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေနောတိ သဗ္ဗာရမ္မဏတာဒိ နယေန-ဋီကာ။] ဤသို့ အကျိုးပြုရာမှာ ရှေ့နည်းနှင့် မတူဘဲ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ-စသည်၌ အနက်အရသာ ထူးသောကြောင့် ဤ ယောဇနာအရ အတ္ထယောဇနာကို ယူသင့်သည်။

၁။ ယေ ဝါ-ပနကော။ ။ ပါဠိတော်၌ ဤနေရာဝယ် “ယေဝါပန”ဟု မဟော။ “ယံယံ ဝါ ပန”ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် “ယံ ဝါ ပနက”ဟု ဆိုသင့်၏။ သို့သော် “ယေဝါပနက”ဟု အသုံးပြုသောကြောင့် အတွင်ရရှိအားဖြင့် “ယေဝါ ပနက”ဟု သုံးစွဲထားဟန်တူ၏။ ယောဇနာ၌ကား ယံဝါပနကောတိ ယံဝါပနာတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တေ ယံဝါပနကော”ဟု တွေ့ရ၏။ က၌ “ကာ-သဗ္ဗေ”ဟူသောစာတိ။ အ-ပစ္စည်း။ “ယေဝါပနန၊ ယေဝါပန-သဒ္ဓါဖြင့်။ ကိယတိ-ကထိယတိ၊ ဟောအပ်၏။ ဣတိ ယေဝါပနကော”ဟု ပြုပါ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၄၁

ဝါ၊ ဤမည်သော အာရုံ ဤမည်သော အာရုံကိုမူလည်း။ အာရတ္တ ဝါ၊ လည်းကောင်း။
 (စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့။ ကထေတုံ၊ မိန့်တော်မူခြင်း ငှာ။ ဣဒံ၊
 ဤ ယံယံ ဝါ ပန-ဟူသော စကားကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။
 “ဧတ္တကမေဝ၊ ဤမျှလောက်သည်သာ။ အာဂတံ၊ လာ၏။

၁။ ဧတ္တကမေဝ အာဂတံ။ ။ ဤအဋ္ဌကထာ ယောနောပုံကဲ့သို့ အကျယ်မပြတ်
 မဟာ အဋ္ဌကထာ၌ အကျဉ်းမျှပြသောကြောင့် “ဧတ္တကမေဝ အာဂတံ”ဟု ခေါ်သည်။ တို့သို့
 အကျဉ်းမျှဆိုသော်လည်း ယံယံ ဝါ ပနာရတ္တ-ကို “ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါ အာရတ္တ”ဟု ဖွင့်သော
 ကြောင့် ဤ အဋ္ဌကထာကဲ့သို့ သဗ္ဗာရမ္ပဏတာ၊ ကမာဘာဝ၊ နိယမာဘာဝ ကိုပင် ရည်ရွယ်၍
 “ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါ အာရတ္တ”ဟု ဖွင့်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဤ အဋ္ဌကထာနှင့်
 မဟာအဋ္ဌကထာသည် အကျဉ်းအကျယ်သာ ကွဲပြား၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူ ဟု ခုတ်ပါ။
 ...[တတ္ထ ဣဒံ ဝါ ဣဒံ ဝါတိ ဧတံ သဗ္ဗာရမ္ပဏတာဒိ သန္ဓာယ ကထိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ-
 ဋီကာ။]

ဓမ္မုဒ္ဓေသကထာ အဖွင့်

[“ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်ဖြင့် ဖဿ၊ ဝေဒနာ-
စသော သရုပ်ကို ထုတ်ပြခြင်းကို “ဓမ္မုဒ္ဓေသ” ဟု ခေါ်သည်။]

ဖဿပဉ္စမကရာသီအဖွင့်

တသ္မိံ သမယေတိ ဣဒံ၊ တိံ သမယေ-ဟူသော ဤစကားသည်။
အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌဿ၊ ယသ္မိံ သမယေ-ဟူသော အနိယမဖြင့် ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော။
(မည်သည့် သမယဟု သတ်မှတ်ခြင်းမရှိဘဲ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော။) သမယဿ၊
သမယကို။ နိယမတော၊ မှတ်သားသောအားဖြင့်။ (“သောမဟဿသဟဂုတ်၊
ဉာဏသမ္ပယုတ်၊ ဂူပါရုံ-စသည်ကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်၏
ဖြစ်ရာအခါ” ဟု သတ်မှတ်သောအားဖြင့်။) ပဋိနိဒ္ဓေသဝစနံ၊ တစ်ဖန် ညွှန်ပြကြောင်း
စကားတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ တသ္မိံ သမယေ-ဟူသော ဤသဒ္ဒါ၏
အနိယမနိဒ္ဒိဋ္ဌ သမယကို နိယမအားဖြင့် တစ်ဖန် ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါ၏ အဖြစ်
ကြောင့်။) ယသ္မိံ သမယေ၊ အကြင် အခါ၌။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရဖြစ်သော။
ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မိံ ယေဝ
သမယေ၊ ထိုအခါ၌ပင်။ (ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်၏ ခဏတ္တယသို့ရောက်ရာ
ထိုအခါ၌ပင်။) ဖဿော၊ ဖဿသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ၊ သည်။ ဟောတိ၊
၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ။ တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ
ဟောတိ-ဟူသောပါဏဋီရပ်၌။ အယံ အတ္ထော၊ ဤ အနက်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊
သိထိုက်၏။

[“ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသော ပါဠိရပ်၌ အာစရိယဝါဒကို
ပြလို၍ “တတ္ထ” စသည် မိန့်။]

တတ္ထ၊ ထို ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ-အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။
(ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ-၌ စပ်။ ယောဇနာ၌ “တတ္ထာတိ စိတ္တဖဿာဒီသု” ဟု
စွဲလေသည်။) စိတ္တံ၊ သည်။ (ဟောတိ) ယထေဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့ပင်။) ဧဝံ၊ တူ။
ဖဿာဒီသုပိ၊ ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့တွင်လည်း။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊
၏။ ကိံ၊ အဘယ်သို့။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သနည်း။ ကာမာဝစရော၊ ကာမာဝစရဖြစ်သော။
(ဖဿော၊ သည်။) ဟောတိ။ ကုသလော၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ (ဖဿော) ဟောတိ။
[ဥပ္ပန္နော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဤ ဝါကျသည် ရှေးစာအုပ်များ၌ မပါ။]
သောမနဿသဟဂတော၊ သောမနဿသဟဂုတ် ဖြစ်သော။ (ဖဿော) ဟောတိ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၄၃

ဣတိ အာဒိနာ၊ ဤသို့အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ဉာဏသမ္ပယုတ္တော၊ ရူပါရမ္မဏံ ဝါ အာရမ္ဘ။ တစ်နည်း-ရူပါရမ္မဏော ဝါ စသည်တို့ကို ညွှန်းသည်။) လတ္တမာနပဒဝသေန၊ ရထိုက်သော ပုဒ်တို့နှင့် စပ်သဖြင့်။ ယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ကာတဗ္ဗာ၊ ပြုထိုက်၏။ ဟိ၊ မှန်။ (လတ္တမာနပဒဝသေန ယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ-ဟူသောစကားသည်မှန်၏။) (တစ်နည်း)-ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝေဒနာယံ၊ ဝေဒနာပုဒ်၌။ (ဝေဒနာဟောတိ-ဟူသော ပုဒ်၌။) သောမနဿသဟဂတန္တိ၊ သောမနဿသဟဂတံ-ဟူသော ပုဒ်ကို။ (န လတ္တတိ၊ မရအပ် မရနိုင်။) ပညိန္ဒြိယေ စ-ပညိန္ဒြိယလည်း။ (ပညိန္ဒြိယံ ဟောတိ-ဟူသော ပုဒ်၌လည်း။) ဉာဏသမ္ပယုတ္တန္တိ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ-ဟူသော ပုဒ်ကို။ နံ လတ္တတိ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ လတ္တမာန ပဒဝသေနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ ဣဒံ၊ ဤစကားသည်။ အဋ္ဌကထာ-မုတ္တကံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာတို့မှ လွတ်သော။ အာစရိယာနံ၊ ရေဝတ-ဆရာတို့၏။ မတံ၊ အလိုရှိအပ်သော အယူတည်း။ ပန၊ ဆက်။ ၊ တံ၊ ဤရေဝတဆရာ၏ စကားကို။ သာရတော၊ အနှစ်အသားအားဖြင့်။ ဝါ၊ အနှစ်အသားဟူ၍။ န ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မမှတ်ထိုက်။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှ တစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတ္တ၊ ဤဗဿ ဝေဒနာ-အစရှိသည်တို့တွင်။ ဖဿောဝ၊ ဖဿကိုသာ။ ပဌမံ၊ စွာ။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား စောဒနာတည်း။ (ဖဿဿ၊ ဖဿ၏။ ဣ-ဌံ စပ်။) ဝါ၊ ဖဿက။ (အဘိနိပါတဝယ် ဏ-ပစ္စည်း၌ စပ်။) စိတ္တဿ၊ ၏။ (အဘိနိပါတ-၌ စပ်) ပဌာမာဘိနိပါတတ္တာ၊ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ကြောင်းတရား၏အဖြစ်ကြောင့်။ (ဧတ္တ ဖဿောဝပဌမံ၊ ဝုတ္တော၊ ပြီ။

၁။ နပနေတံ သာရတော ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ။ အာစရိယာနံ အရ-ရေဝတ အမည်ရှိသော ဆရာကိုယူ။ ဆရာတစ်ပါးတည်း ဖြစ်သော်လည်း လေးစားလောက်သောကြောင့် “အာစရိယာနံ” ဟု ဗဟုဝစ် ဆိုသည်။ ထိုဆရာကား “တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာဟောတိ” စသော တရားသရုပ်ကို ထုတ်ပြရာ ဓမ္မဋ္ဌေသ အခန်း၌လည်း ရှေ့ဝါကျ၌ရှိသော “ကာမာဝစရံ ကုသလံသောမနဿသဟဂတံ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ” စသော ဝိသေသနတို့ကို ရသင့်သလို လိုက်စေ၍ “ကာမာဝစရော ကုသလော သောမနဿသဟဂတော ဉာဏသမ္ပယုတ္တော ရူပါရမ္မဏံ ဝါ။ ပ။ ဓမ္မာရမ္မဏံ ဝါ ယံယံ ဝါ ပန အာရမ္ဘဖဿော ဟောတိ” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ယောဇနာစေလိုသည်။ ထိုသို့ ယောဇနာစေလိုသော စကားကို အနှစ်အသားဟု မမှတ်ပါနှင့်။ ဘာကြောင့်နည်း- ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာအခါဝယ် ဖဿပေဒနာ-စသည်တို့ ပါဝင်ကြောင်းကိုသာ ဘုရားရှင် ပြတော်မူလိုရင်းဖြစ်၍ ဖဿ-စသည်တို့၏ ကာမာဝစရ ကုသိုလ်၊ သောမနဿသဟဂုတ် ဖြစ်ကြောင်းစသည်ကို ပြတော်မူလိုရင်း မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။-ဋီကာ။

ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) [အဘိနိပါတတိ စတေ-နာတိ အဘိနိပါတော၊ ပဌမံ+အဘိနိပါတော။] ဟိ၊ ချဲ့။ (တစ်နည်း) ဟိယသွာ၊ ကြောင့်။ အာရမ္မဏသို့၊ ဌံ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပဌမာဘိနိပါတော၊ ရှေးဦးစွာ ကျရောက်ကြောင်းသည်။ ဟုတွာ။ ဖဿော၊ သည်။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဖုသမာနော၊ ထိလျက်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တသွာ၊ ကြောင့်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ ဖဿေန၊ ဖြင့်။ ဖုသိတွာ၊ ထိ၍။ ဝေဒနာယ၊ ဖြင့်။ ဝေဒယတိ၊ ခံစား၏။ သညာယ၊ ဖြင့်။ သဉ္ဇာနာတိ၊ အမှတ်ပြု၍သိ၏။ စေတနာယ၊ ဖြင့်။ စေတေတိ၊ စေ့ဆော်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ဖုဋ္ဌော။ပ။စေတေတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။)ဝုတ္တံ၊ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဖုဋ္ဌော၊ အာရုံ၌ တွေ့ထိသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဝါ၊ အာရုံ၌တွေ့ထိသော စိတ် စေတသိက် အစုသည်။ ဝေဒေတိ၊ ခံစား၏။ ဖုဋ္ဌော။သဉ္ဇာနာတိ၊ မှတ်သိသိ၏။ ဖုဋ္ဌော။ စေတေတိ၊ စေ့ဆော်၏။- သဉ္ဇာယတနသံယုတ်၊ ဒုတိယဒွယသုတ်။]

[ထို ဖဿ၏ ပဌမာဘိနိပါတ သဘောကိုပင် ဥပမာဖြင့် ပြလို၍ “အပိစ” စသည်ကို မိန့်။] အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ အယံ ဖဿော နာမ၊ ဤဖဿ မည်သည်။ (သဟဇာတသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော ဟောဟိ-၌ စပ်။) ပါသာဒံ၊ ပြာသာဒ်သို့။ ဝါ၊ ပြာသာဒ်ဆောက်လုပ်ခန်းသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ ထမ္ဘော နာမ၊ တိုင်မည်သည်။ သေသဒဗ္ဗသမ္ဘာရာနံ၊ ကြွင်းသော သစ်-အဆောက်အဦတို့၏။ ဗလဝပစ္စယော၊ အားကြီးသောအကြောင်း သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ တုလာ၊ ထုပ်လျှောက်။ သဃိတ၊ ခေါင်လျှောက်။ ဘိတ္တိပါဒ၊ နံရံခြေ။ ကုဋ၊ အတွတ်။ ထုပိကာဂေါပါနသီ၊ အခြင်ရနယ်။ [ဤဂေါပါနသီ၏နောက်၌ “သဃိတက”ဟု ပါသေး၏။ ရှေးနိဿယ၌မပါ။] ပက္ခပါသက၊ ဝမ်းဘဲတောင်၊ခေါင်အုပ်။ မုခဝဋ္ဋိယော၊ နဖူးစည်း တို့သည်။ ဝါ၊ ခြင်ပိတ်တို့သည်။ ထမ္ဘဗဒ္ဓာ၊ တိုင်၌ စပ်ကုန်သည်။ (ဟုတွာ။)ထမ္ဘော၊ တိုင်၌။ ပတိဋ္ဌိတာ ယထာ၊ တည်ရကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ သဟဇာတ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ အတူတကွဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ ဗလဝပစ္စယော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဟိ၊မှန်။ (တစ်နည်း။) ဟိ ယသွာ၊ ကြောင့်။ ဒေသ(ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ထမ္ဘသဒိသော၊ တိုင်နှင့်တူ ၏။ အဝသေသာ၊ ဖဿမှ ကြွင်းသော တရားတို့သည်။ ဒဗ္ဗသမ္ဘာရသဒိသာ၊ သစ် အဆောက်အဦနှင့် တူကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သဟဇာတသမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော ဟောတိ။) တသ္မာပိ၊ ထို့ကြောင့်လည်း။ (ထိုသို့ဖဿ၏ အတူဖြစ်ဖက် သမ္ပယုတ် တရားတို့၏ အားကြီးသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း။) ပဌမံ၊ စွာ။ (ဖဿော၊ ကို။) ဝုတ္တော၊ ပြီ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၄၅

[ပိဖြင့် ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ ဟူသော ရှေ့အကြောင်းကို ပေါင်းပါ။ ယောနော၌ “အပေက္ခာ” ဟု ဆိုလေ၏။]

ပန၊ ထိုသို့ပင် အကြောင်း ပြကြပါသော်လည်း။ ဣဒံ၊ ဤ ရှေးဆရာတို့၏ ပြအပ်သော အကြောင်းသည်။ (ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ-ဟူသော အကြောင်း၊ သဟဇာတသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော-ဟူသော အကြောင်းသည်။) အကာရဏံ၊ သင့်သောအကြောင်း မဟုတ်။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဧကစိတ္တသို့၊ တစ်ခုသောစိတ်၌။ ဥပ္ပန္နဓမ္မာနံ၊ ဖြစ်ကြသော တရားတို့တွင်၊ အယံ၊ ဤတရားသည်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်၏။ အယံ၊ သည်။ ပစ္စာ၊ နောက်မှ။ (ဥပ္ပန္နော။) ဣတိ၊ သို့။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝတ္တံ၊ ဆိုခြင်းငှာ။ န လတ္တာ၊ မရအပ်။ [ဤစကားဖြင့် ပဌမာဘိနိပါတတ္တာ-ဟူသော အကြောင်းကို ပယ်သည်။] ဖဿဿ၊ ဖဿ၏။ ဗလဝပစ္စယဘာဝေပိ၊ အားကြီးသောအကြောင်း၏ အဖြစ်၌လည်း။ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို။ န ဒိဿတိ၊ မတွေ့ မမြင်အပ်။ [ဤစကားဖြင့် “သဟဇာတ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ ဗလဝပစ္စယော” ဟူသော အကြောင်းကို ပယ်သည်။] ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဒေသနာဝါရေနေဝ၊ ဒေသနာတော်၏ အလှည့် အကြိမ်အားဖြင့်သာ။ (ဒေသနာက္ကမအားဖြင့်သာ။) ဖဿော၊ ကို။ ပဌမံ၊ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ဝေဒနာ ဟောတိ။ ပ။ ပိတက္ကော ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟရိတုမ္ပိ၊ ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှာလည်း။ ဝဋ္ဋေယျ၊ သင့်ရာ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် သင့်ရာပါသော်လည်း။ ဒေသနာဝါရေန၊ အားဖြင့်။ ဖဿောဝ၊ ကိုသာ။ ပဌမံ၊ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ဖဿတရား၌။ (ပုဗ္ဗာပရက္ကမော၊ ရှေ့နောက်၏ အစဉ်ကို။ န ပရိယေသိတဗ္ဗော) ယထာ၊ မရှာထိုက်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သေသ ဓမ္မေသုပိ၊ ကြွင်းသော တရားတို့၌လည်း။ ပုဗ္ဗာပရက္ကမော နာမ၊ ရှေ့နောက်၏ အစဉ်မည်သည်ကို။ န ပရိယေသိတဗ္ဗော၊ မရှာထိုက်။ (ရှာဖွယ်မလို။) ပန၊ အန္တယ ကား။ ဝစနတ္ထလက္ခဏရသာဒိဟိ၊ ဝစနတ္ထ၊ လက္ခဏ၊ ရသ၊ အစရှိသည် တို့ဖြင့်။ (အာဒိဖြင့် ပစ္စုပဋ္ဌာန်၊ ပဒဋ္ဌာန်တို့ကိုယူ။) ဓမ္မာဝ၊ သဘာဝဓမ္မတို့ကိုသာ။ ပရိယေ သိတဗ္ဗာ၊ ရှာထိုက်ကုန်၏။ သေယျထိဒံ၊ ဝစနတ္ထ လက္ခဏ ရသ-အစရှိသည်တို့ ဟူသည် အဘယ်နည်း။ (ရှေးနိဿယ၌ “ဣဒံ ဣမေ ဝစနတ္ထလက္ခဏရသာဒယော၊ တို့သည်။ သေယျထာ ကတမေ၊ အဘယ်သည်တို့နည်း” ဟု ပေးသည်။)

(ယော သဘာဝေါ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) ဖုသတိ၊ အာရုံ၌ တွေ့ထိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ဖဿော၊ ဖဿမည်၏။ သွာယံ၊ (သော+အယံ)၊ ထို ဖဿသည်။ ဖုသနလက္ခဏော၊ အာရုံ၌ တွေ့ထိခြင်း

လက္ခဏာ ရှိ၏။ ဤကား အလွယ် ပေးခြင်းတည်း။ ။ “အနဝဇ္ဇသုခဝိပါက လက္ခဏာ ကုသလာ” တုန်းက ညွှန်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အနက်အကျယ်ကိုလည်း ပေးပါ။] သဃ်ဋ္ဌနရသော၊ အာရုံစိတ်ကို ထိခိုက်ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ သန္တိပါတပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အာရုံစိတ်တို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ အာပါတကတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနော၊ ရှေးရှုကျရောက်သော အာရုံလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ ဖဿသည်။ အစူပဓမ္မော၊ နာမ်တရား သည်။ သမာနောပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အာရမ္မဏော၊ ၌။ ဖုသနာကာရေနော၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်သာ။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဖုသနလက္ခဏော၊ ဖုသနလက္ခဏာရှိ၏။ (အာရုံ၌ တွေ့ထိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။) [အမှာ-“ဖုသတိ၊ အာရုံကို တွေ့ထိ တတ်၏”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ ဤ၌ကား “အာရမ္မဏော”ဟု အာဓာရထားပုံကို ကြည့်၍ “အာရုံ၌”ဟု အနက်တစ်မျိုး ပေးလိုက်ပါသည်။]

စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ (လက္ခဏာမှ တစ်ပါး ရသကား၊) “ဧကဒေသေန၊ တစ်စိတ်တစ်ဖို့အားဖြင့်။ (ဘေးဘက်တစ်ခုခုအားဖြင့်။) အနုလ္လိယမာနောပိ၊ မငြိမကပ် ပါသော်လည်း။ ခူပံ၊ ရူပါရုံသည်။ စက္ခု၊ စက္ခုပသာဒကို။ (သဃ်ဋ္ဌေတိ) ဝိယ၊ ထိခိုက်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ သဒ္ဓေါ၊ သဒ္ဓါရုံသည်။ သောတံ၊ သောတပသာဒကို။ (သဃ်ဋ္ဌေတိ) ဝိယ စ၊ ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ တထာ၊

၁။ ဧကဒေသေန အနုလ္လိယမာနောပိ။ ။ လောက၌ “ထိ”သော အရာဝတ္ထု ၂-ခုသည် ဘေးချင်းကပ်လျက် စပ်နေရိုးတည်း။ [သစ်သား ၂-ချောင်းကပ်၍ ထိနေပုံကို ကြည့်ပါ။] ဖဿ၏ စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရုံကို လည်းကောင်း ထိခိုက်ရာ၌ ထိုကဲ့သို့ တိပါသလော ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧကဒေသေန အနုလ္လိယမာနောပိ” ဟု မိန့်သည်။ ဧကဒေသေနကို ဋီကာ၌ “ဧကပဿေန၊ ဘေးတစ်ဘက်ချင်းအားဖြင့်” ဟု ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- “သစ်သား ၂-ချောင်းသည် ဘေးချင်းကပ်၍ ထိစပ်နေသကဲ့သို့ ဖဿသည် စိတ်အာရုံကိုထိရာ၌ငြိမကပ် ထိစပ်မနေပါ”ဟူလို။

၂။ ရူပံ၊ ပ။ သောတံ။ ။ “ထိုသို့ ဖြေ မကပ်လျှင် အဘယ်နည်းဖြင့် စိတ်အာရုံကို ထိနိုင်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “ရူပံ ဝိယ”သည်ကို မိန့်သည်။ ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒကို ထိခိုက်ရာ၌ အရာဝတ္ထုချင်း မငြိမကပ်ဘဲ ဓာတ်ခိုက်သည့် သဘောအားဖြင့် ထိခိုက်သကဲ့သို့ (သဒ္ဓါရုံက သောတကို ထိခိုက်ရာ၌လည်း နည်းတူ။) ဖဿကလည်း မငြိမကပ် မထိမစပ်ဘဲပင် စိတ်အာရုံ ၂-ပါးစုံကို ထိခိုက်နိုင်သည်-ဟူလို။ [အဋ္ဌကထာ၌ “သဃ်ဋ္ဌေတိ”ဟု ကတ္ထုသာဓ် ရှိသော်လည်း “ထိခိုက်တတ်”ဟူသော စကားနှင့် “ထိခိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ”ဟူသော စကားသည် အဓိပ္ပာယ် တူသောကြောင့် “သဃ်ဋ္ဌန+ရသော ယဿာတိ သဃ်ဋ္ဌနရသော”ဟု ပြုပါ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၄၇

တူ။ စိတ္တံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အာရမ္မဏဉ္စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ သဃိဋ္ဌေတိ၊ ထိခိုက်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်၊ သဃိဋ္ဌနရသော၊ သဃိဋ္ဌနရသ ရှိ၏။ (ထိခိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝတ္ထာရမ္မဏသဃိဋ္ဌနတော၊ ဝတ္ထုအာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်။ ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်ရသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္ပတ္တိအတ္ထေနပိ၊ သမ္ပတ္တိ အနက်ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ရသေန၊ ရသအားဖြင့်။ သဃိဋ္ဌနရသော၊ သဃိဋ္ဌနရသ ရှိ၏။ (ဝတ္ထု အာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်း ဟူသော ရသရှိ၏။) ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဟိ၊ သာဓက ကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ မဟာအဋ္ဌကထာ၌။ စတုဘူမကဗသော။ ပ။ သဃိဋ္ဌနရသောတိ၊ ဟူ၍။ ဧတံ၊ ဤစကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [ဟိ၊ မှန်။ စတုဘူမကဗသော၊ ဘုံ ၄-ပါး၌ဖြစ်သော ဖဿသည်။ နော ဖုသနလက္ခဏော နာမ၊ ဖုသနလက္ခဏာ မရှိသည်မည်သည်။ နတ္ထိ။ (“နော ဖုသနလက္ခဏော စတုဘူမက ဗသော နာမနတ္ထိ”ဟုသော်လည်း ပေး။) သဃိဋ္ဌနရသော ပန၊ သဃိဋ္ဌနရသ သည်ကား။ ပဉ္စဒ္ဓါရိက္ခော ဝ၊ ၅-ဒ္ဓါရ၌ ဖြစ်သော ဖဿသည်သာ။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ ပဉ္စဒ္ဓါရိက္ခဿ၊ ၅-ဒ္ဓါ၌ဖြစ်သော ဖဿ၏။

၁။ သဃိဋ္ဌန ရသော။ ။ ရသ၏ကိစ္စရသ သမ္ပတ္တိရသ ၂-မျိုးတွင် “ကေသေနေပ။ သဃိဋ္ဌနရသော”ဖြင့် ကိစ္စရသကို ဖြစ်၏။ [သံပုဗ္ဗ၊ စုရာဒိ ဃဋ္ဌဓာတ်သည် တာဠန (ထိခိုက်ဝတ်ခတ်)၊ ဤဟာ (အားထုတ်) အနက်တို့ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ တာဠန-အနက်တည်း။] ရူပါရုံသည် စက္ခုပသာဒ၌၊ သဒ္ဓါရုံသည် သောတပသာဒ၌ ထိခိုက်သကဲ့သို့ ဤ ဖဿသည်လည်း ယှဉ်ဖက်စိတ်ကိုလည်းကောင်း၊ အာရုံကိုလည်းကောင်း တိခိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်တတ်၏။ မှန်၏-ဖဿ၏ ထိခိုက်မှုကြောင့်သာ စိတ်နှင့်အာရုံ ၂-ပါးစုံသည် ပေါင်းစိတ်၏။ ဖဿသည် အာရုံကိုသာ ထိ၍ စိတ်ကို မထိလျှင်လည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုသာ ထိ၍ အာရုံကို မထိလျှင်လည်းကောင်း စိတ်နှင့်အာရုံသည် မဆုံမိ မစပ်မိနိုင်။ [သဃိဋ္ဌနဉ္စ ဖဿဿ စိတ္တာရမ္မဏာနံ သန္တိပတနဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။-ဋီကာ။]

၂။ ဝတ္ထာရမ္မဏဗေဒိတဗ္ဗော။ ။ ဤနည်းကား သမ္ပတ္တိရသကို ပြသောနည်းတည်း။ “သမ္ပတ္တိ”ဟူသည်လည်း “ပြည့်စုံခြင်း”မဟုတ် ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်အတိုင်း အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ [ဖဿဿ သမ္ပတ္တနံ ဥပ္ပန္နနမေဝ။-အနု။] “ဝတ္ထာရမ္မဏသဃိဋ္ဌနတော ဥပ္ပန္နတ္တာ”ကို ကြည့်၍ “သံဃဋ္ဌနေန၊ ဝတ္ထုအာရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့်+ရသော၊ အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်းဟူသော သမ္ပတ္တိရသသည်။ ယဿ အတ္တိတိ သဃိဋ္ဌနရသော”ဟု ပြုပါ။

၃။ ပဉ္စဒ္ဓါရိက္ခော။ ။ “သဃိဋ္ဌနရသသည် ပဉ္စဒ္ဓါရိက္ခ ဖဿအတွက်သာ ဖြစ်၏။ မနောဒ္ဓါရိက္ခ ဖဿအတွက် မဟုတ်”ဟု ဝေဖြင့် တားမြစ်ရာ ရောက်၏။ သို့သော် မနောဒ္ဓါရိက္ခ ဖဿအတွက် သမ္ပတ္တိအနက်အားဖြင့်သာ သဃိဋ္ဌနရသ မရသော်လည်း ကိစ္စအနက်အားဖြင့် ကား သဃိဋ္ဌနရသရနိုင်ပါသည်။

ဖုသနလက္ခဏောတိပိ၊ ဖုသနလက္ခဏော တူ၍ လည်းကောင်း။ သဃိဋ္ဌန ရသော
တိပိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ နာမံ၊ အမည်သံညည်း။ (ဟောတိ။) မနောဒွါရီ ကဿ၊
မနောဒွါရံ ဖြစ်သော မဿ၏။ ဖုသန လက္ခဏောတွေဝ၊ ဖုသန လက္ခဏော
ဟူ၍သာ။ နာမံ၊ သည်။ (ဟောတိ။) သဃိဋ္ဌနရသောတိ၊ ဟူ၍။ (နာမံ) န ဟောတိ။]

စ၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤစကားကို။ ဝတွာ၊ ဆိုပြီး၍။ ဣဒံ သုတ္တံ၊ ဤပါဠိကို။
(မိလိန္ဒ ပဉ္စပါဠိတော်ကို။) အာဘတ်၊ ဆောင်အပ်ပြီ။ (ရှေး မဟာအဋ္ဌကထာ ၌
ဆောင်အပ်ပြီ။ ကိ။) မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ယထာ၊ ဥပမာကား။ ဒွေ၊
၂-ကောင်ကုန်သော။ မေဏှော၊ ဆိတ်တို့သည်။ ယုဇ္ဈေယျံ၊ ခတ်ကုန်ရာ၏။
တေသု၊ ထို ဆိတ်၂-ကောင်တို့တွင်။ ဧကော၊ တစ်ကောင်သော။ မေဏှော၊ ကို။
(ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ မှတ်ထိုက်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ စက္ခုပဿာဒကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊
မှတ်ထိုက်၏။ ဒုတိယော၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ မေဏှော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊
ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တေသံ၊ ထို ၂-ကောင်သော ဆိတ်
တို့၏။ သနိပါယော၊ ပေါင်းဆုံခြင်းကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ။ ဧဝံ၊ တူ။ ဖဿော၊
ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဖဿော၊ သည်။ ဖုသန လက္ခဏော စ၊
ဖုသနလက္ခဏာ ရှိသည်လည်းကောင်း။ သဃိဋ္ဌနရသောစ၊ ဝတ္ထု အာရုံတို့၏
ထိစိုက်ခြင်းကြောင့် အပြည့်အစုံ ဖြစ်ခြင်း ဟူသော သမ္ပတ္တိရသ ရှိသည်လည်းကောင်း။
(ဟောတိ။)

မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ယထာ၊ ဥပမာ တစ်နည်းကား။ ဒွေ၊ ၂-ခု
ကုန်သော။ သမ္မာ၊ လင်းကွင်းတို့ကို။ (“ခွက်ခွင်းတို့ကို”ဟုလည်း ပေးကြ၏။)
ဝဇ္ဇေယျံ၊ ခြည်စေကုန်ရာ၏။ ဝါ၊ တီးကုန်ရာ၏။ ပ။ ဒွေ၊ ၂-ဘက်ကုန်သော။
ပါဏယော၊ လက်တို့ကို။ (ပါဏိသဒ္ဓါ ပုံလှိုင်။) ဝဇ္ဇေယျံ။ (တေသု၊ ထို ၂-ဘက်
သောလက်တို့တွင်။) ဧကော၊ သော။ ပါဏိ၊ လက်ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ဧဝံစက္ခု
ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ဒုတိယော။ ပါဏိ၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ ရူပံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တေသံ၊
ထို၂-ဘက်သော လက်တို့၏။ သနိပါတော၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော) ယထာ၊ ဧဝံ
ဖဿော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ဧဝံ၊ လျှင်။ ဖဿော၊ သည်။ ဖုသနလက္ခဏော စ၊ သည်
လည်းကောင်း။ သဃိဋ္ဌနရသောစ၊ သည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။
(ဣဒံ သုတ္တံ အာဘတ်။) ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသော။ ဝိတ္တာရော၊ အကျယ်ကို။
(ဝေဒိတဗ္ဗော)။

ဝါ၊ တစ်နည်း။ စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္မာဒိ အာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။
စက္ခုဝိညာဏာဒိနိ၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသည်တို့ကို စက္ခုအာဒိနာမေန၊ စက္ခု

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၄၉

အစရှိသောနာမည်ဖြင့်။ (ဌာနပစာအားဖြင့်)။ ဝုတ္တာနိ၊ (ယထာ) ၊ ဟောတော်
မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဓာပိ၊ ဤ ပါဠိရပ်၌လည်း။ တာနိ၊ ထိုစက္ခု
ဝိညာဉ် အစရှိသည်တို့ကို။ စက္ခုအာဒိနာမေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ
ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧဝံ စက္ခု ဒဋ္ဌဗ္ဗန္တိ အာဒိသု၊ ဧဝံ စက္ခု ဒဋ္ဌဗ္ဗံ
အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဧဝံ၊ တူ။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ဣတိဣမိနာနယေန၊
ဖြင့်။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ဧဝံ သန္တေ၊ ဤသို့ ဖြစ်လတ်သော်။ စိတ္တာ
ရမ္မဏသဃ်ဋ္ဌနတော၊ စိတ်အာရုံ ၂-ပါးစုံကို ထိခိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
ဣမသ္မိံဝိ သုတ္တော၊ ဤ မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိတော်၌လည်း။ ကိစ္စဋ္ဌေနော၊ ကိစ္စအနက်
ရှိသည်သာလျှင်ဖြစ်သော။ ရသေန၊ ရသအားဖြင့်။ သဃ်ဋ္ဌနရသော၊ သဃ်ဋ္ဌနရသ
ရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤအနက်သည်။ သိဒ္ဓော၊ ပြီးစီးသည်။ ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ (ရသမှတစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကား။) တိတ္ထံ၊ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ်
၃-ပါးတို့၏။ [စက္ခု စ ပဋိစ္စ ရူပေ စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခု ဝိညာဏံ၊ တိတ္ထံ
သင်္ဂတိဖဿော”စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။] သန္တိပါတသင်္ဂါတဿ၊ ပေါင်းဆုံခြင်း
ဟု ဆိုအပ်သော။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ကာရဏဿ၊ အကြောင်း၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။
ပဝေဒိတတ္တာ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သန္တိပါတ
ပစ္စုပ္ပန်နော ဝတ္ထု အာရုံ ဝိညာဉ် ၃-ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းဟူသော အခြင်း
အရာအားဖြင့် ရှေးရှု ထင်လာတတ်၏။ [“တေနောကာရေန ပစ္စုပ္ပန်တိ” ဟု
ဆိုလတ္တံ့။] ဟိ၊ မှန်။ အယံ၊ ဤ ဖဿကို။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုတို့ ပါဠိရပ်၌။ တိတ္ထံ
သင်္ဂတိ ဖဿောတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ကာရဏဿ၊ ၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။
ပဝေဒိတော၊ အပြားအားဖြင့် သိစေအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

စ၊ ဆက်။ ဣမဿ သုတ္တပဒဿ၊ ဤ သုတ်ပုဒ်၏။ (တိတ္ထံ သင်္ဂတိ ဖဿော
ဟူသော ဤသုတ်ပုဒ်၏။) တိတ္ထံ၊ ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ် ၃-ပါးတို့၏။ သင်္ဂတိ
ယာ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ အယံ
အတ္ထော၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ သင်္ဂတိမတ္တမေဝ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းမျှသည်သာ။
ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ န (ဒဋ္ဌဗ္ဗော)၊ မမှတ်ထိုက်။
[တိတ္ထံ သင်္ဂတိ ဖဿော၌ “သင်္ဂတိ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့်။ ဖဿော၊ သည်။
ဟောတိ”ဟု အနက်မှတ်ပါ။ သင်္ဂတိ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ “ဖဿော၊ သည်။

၁။ ကိစ္စဋ္ဌေနော။ ။ “စက္ခု၊ စက္ခုပသာဒကို”ဟု ပေးလျှင် သဃ်ဋ္ဌနရသအရ “စက္ခု
ပသာဒနှင့် ရူပါရုံတို့၏ ထိခိုက်ခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်၏”ဟူသော သမ္ပတ္တိရသ-သာရ၏။
“စက္ခု၊ စက္ခုဝိညာဉ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ၏” ဟု ပေးလျှင် စက္ခုဝိညာဉ်ဟူသော စိတ်၊ ရူပါရုံဟူသော
အာရုံ၊ ထို ၂-ပါးစုံကို ထိခိုက်တတ်သော ကိစ္စရသ-သာ ရသည်-ဟူလို။

ဟောတိ၊ ဤ” ဟု အနက်မမှတ်ပါနှင့်-ဟူလို။] ပန၊ ဆက်။ ဧဝံ၊ သို့။ (ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ် ၃-ပါးတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် ဖဿဖြစ်၏၊ ဟူ၍။) ပဝေဒိ တတ္တာ၊ အပြားအား ဖြင့် သိစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ “တောနေဝါကာရေန၊ ထို ၃-ပါးစုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့်ပင်။ ပစ္စုပ္ပန်တိ၊ ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သန္နိပါတ ပစ္စုပ္ပန်နောတိ၊ သန္နိပါတပစ္စုပ္ပန်နော-ဟူ၍ (မယာ။) ဝုတ္တော၊ ပြီ။

ပန၊ ကား။ (ဥပဋ္ဌာနာကာရ-ပစ္စုပ္ပန်မှတစ်ပါး ဖလ-ပစ္စုပ္ပန်ကား။) ဖလဋ္ဌေန၊ ဖလအနက်ရှိသော။ မစ္စုပ္ပန်နော၊ ပစ္စုပ္ပန်အားဖြင့်။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ဝေဒနာပစ္စုပ္ပန်နော နာမ၊ ဝေဒနာ ပစ္စုပ္ပန် မည်သည်။ ဝါ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ။ [ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာကို ရည်ရွယ်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ဝေဒနံ၊ ဝေဒနာဟူသော အကျိုးကို။ ပစ္စုပ္ပန်ပေတိ၊ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဥပ္ပာဒေတိ၊ ဖြစ်စေတတ်၏။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ အတ္တော၊ ပစ္စုပ္ပန်ပေတိ၏ အနက်တည်း။ [“ပစ္စုပ္ပန်ပေတိ၊ ရှေးရှု ထင်လာစေတတ်၏” ဟု အနက် မပေးပါနှင့်။ “ဖြစ်စေတတ်၏” ဟု အနက်ပေးပါ-ဟူလို။]

၂၈။ ဆက်။ ဥပ္ပာဒယမာနော၊ ဝေဒနာကို ဖြစ်စေလတ်သော်။ ဗဟိဒ္ဓာ၊ အပဉ္စ။ (ပြင်ဘက်က။) ဥဏှပစ္စယာ၊ အပူဟူသော အကြောင်းရှိသော။ (မီးကျိုး မီးခဲ ဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဥသွာ၊ ပုဒ်၌ စပ်။) လာခါသင်္ခါတဓာတုနိသိတာ၊ ချိပ်ဟု ဆိုအပ်သော ဓာတ်၌မီသော။ ဥသွာ၊ အငွေ့သည်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။

၁။ တောနေဝါကာရေန ပစ္စုပ္ပန်တိ။ ဖလပစ္စုပ္ပန်၊ ဥပဋ္ဌာနာကာရပစ္စုပ္ပန်ဟု ၂-မျိုး ရှိကြောင်းကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာနိကာ စိတ္တပုဒ်၏ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ ပြီ။ ထိုတွင် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ သည် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်း စီးဖြန်းလိုသောအခါ “လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပ္ပန်နဝသေန နာမရူပ ပရိဂ္ဂဟော ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ နာမ” နှင့်အညီ ရုပ် နာမ် တရားတို့ကို လက္ခဏ ရသ ပစ္စုပ္ပန်တင်၍ ပိုင်းခြားရ၏။ ထိုသို့ ပိုင်းခြားရာ၌ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ဉာဏ်အားထင်လာသော အခြင်းအရာကို “ဥပဋ္ဌာနာကာရပစ္စုပ္ပန်” ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ဖဿ ကို ဆင်ခြင်ရာ၌ “ဝတ္ထု၊ အာရုံ၊ ဝိညာဉ် ၃-ပါးစုံတို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော သဘော” ဟု ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့ ဉာဏ် အား ထင်လာသည်-ဟူလို။

၂။ ဥပ္ပာဒယမာနော ဧဝံ၊ ဝေဒိတဇ္ဈဝ။ မီးကျိုးခဲ၊ ချိပ်၊ အငွေ့၊ ဤ၃-မျိုးကို စဉ်းစားကြည့်ပါ။ မီးကျိုးခဲသည် အပြင်ဘက်က အရာဝတ္ထုဖြစ်သော အကြောင်းတည်း။ ထိုမီးကျိုးခဲဖြင့် ချိပ်ကို ကင်သောအခါ ချိပ်၌ အပူငွေ့ ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို အပူငွေ့သည် မီးကျိုးခဲကြောင့် ဖြစ်ရသော် လည်း မီးကျိုးခဲကို နူးညံ့အောင် မဖြူ။ မိမိမှီရာ ချိပ်ကိုသာ နူးညံ့အောင် ပျော့ပျောင်းအောင် ပြုသကဲ့သို့၊ ထိုအတူဝတ္ထု အာရုံဟူသော ဗဟိဒ္ဓအကြောင်း၊

နိဿယေ၊ မှီရာဖြစ်သော ချိပ်၌။ မုဒုဘာဝကာရိ၊ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုလေ့ ရှိသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ အတ္တနော၊ ၏။ ပစ္စယဘူတေပိ၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ (ဥဏှဘာဝေ -၌ စပ်။) ဗဟိဒ္ဓာ၊ ၌။ ဝိတစ္ဆိတင်္ဂါရ သင်္ခါတေ၊ ကင်းသော အလျှံရှိသော မီးကျိုးဟု ဆိုအပ်သော။ ဥဏှဘာဝေ၊ အပူငွေ့၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ခြပ်၌။ (မုဒုဘာဝကာရိ၊ သည်။ န ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။) ဧဝံ၊ တူ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏ သင်္ခါတအညပစ္စယော၊ ဝတ္ထု အာရုံဟု ဆိုအပ်သော တစ်ပါးသော အကြောင်းရှိသည်။ သမာနောပိ၊ သော်လည်း။ စိတ္တနိဿိတတ္တာ၊ စိတ်၌ မှီသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္တနော၊ ၏။ နိဿယဘူတေ၊ မှီရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ စိတ္တေ ဧဝံ၊ ၌သာ။ ဧသ (ဧသော)၊ ဤ ဖဿသည်။ ပေဒနုပ္ပာဒကော၊ ဝေဒနာ ကို ဖြစ်စေတတ်သည်။ ဟောတိ။ အတ္တနော၊ ၏။ ပစ္စယဘူတေပိ၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဝါ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သည်လည်းဖြစ်သော။ ဝတ္ထုမှိ၊ ဝတ္ထုရုပ်၌ သော်လည်းကောင်း။ အရမ္မဏေ ဝါ၊ ၌သော်လည်းကောင်း။ (ဝေဒနုပ္ပာဒကော၊ သည်။ န ဟောတိ။) ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပန၊ ကား။ (ပစ္စုပ္ပန်မှတစ်ပါး ပဒုပ္ပန်ကား။) တစ္စသမန္နာဟာရေန၊ ထို ဖဿအား လျှောက်ပတ်သော နှလုံးသွင်း အာဝဇ္ဇန်းသည် လည်းကောင်း။

စိတ် ဖဿ-ဟူသော ၃-မျိုးတို့တွင် ဝတ္ထု အာရုံကြောင့် ဖြစ်ရသော ဖဿသည် ထိုဝတ္ထု အာရုံ၌ ဝေဒနာကို မဖြစ်စေ၊ မိမိမှီရာ စိတ်၌သာ ဝေဒနာကို ဖြစ်စေသည်။ [ဝတ္ထု အာရုံသည် မီးကျိုးနှင့် တူ၏။ စိတ်သည် ချိပ်နှင့် တူ၏။ ဖဿသည် အပူငွေ့နှင့်တူ၏။ ဖဿကြောင့်ဖြစ်သော ဝေဒနာသည် မုဒုဘာဝနှင့် တူ၏။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဥဏှပစ္စယောပမာတုနိဿိတာ”ဟု ဣတ္ထိလိင်ပုဒ်များကို တွေ့ရ၏။ ဥသ္မာ၌ ဥသ(ဒါယော)ဟူသော ဇာတ်၊ မက် ပစ္စည်း၊ ပုလ္လိင် ဟု ထောမနိမိ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် “ဥဏှပစ္စယော နိဿိတော”ဟု ပုလ္လိင်ရှိလျှင် ကောင်းမည်။ ဥဏှဘာဝေ၌လည်း ဝိတစ္ဆိတင်္ဂါရသင်္ခါတေ ဟူသော ဝိသေသနကို ရှု၍ အပူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဟူသည် ဝိတစ္ဆိတင်္ဂါရဟူသော မီးကျိုးခံပင်တည်း ဟု သိပါ။ [ရှေးနိဿယဝယ် “ဥဏှဘာဝေ၊ အပူရှိသော ဝတ္ထု”ဟု ပေးလေသည်။]

၁။ စိတ္တေယေဝ။ ။ ဖဿသည် ဝေဒနာဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေသောအခါ စိတ်၌သာ ဖြစ်စေ၏-ဟူရာ၌ စိတ္တေယေဝဖြင့် ဖဿ၏ စေတသိက် (စိတ်၌မှီသော) သဘော ဖြစ်ကြောင်း၊ ဝတ္ထုအာရုံတို့နှင့် မရောဘဲ ဝေဒနာကို ထိခိုက်နိုင်သော သဘောဖြစ်ကြောင်း ပြသည်။ [စိတ္တေယေဝါတိ ခံတေန စေတသိကသဘာဝေ ဝတ္ထာရမ္မဏေဟိ အသံ သဋ္ဌံ သမ္ပန္နန ဝေဒနာယ ဒေသတိ။-ဋီကာ။]

၂။ တစ္စသမန္နာဟာရေန။ ။ တစ္စကို “အနုစ္စဝိကတ္ထရုဋ္ဌိပုဒ်”ဟု နောက်ဝေဒနာနိဒ္ဒေသ၌

ဣန္ဒြိယေန စ၊ ဓက္ခ-ဓသော ဣန္ဒြေသည်လည်းကောင်း။ ပရိက္ခတေ၊ ထက်
ဝန်းကျင် ပြုစုစီမံအပ်သော။ ဝိသယေ၊ အာရုံ၌။ ၊ အနန္တရာယေန၊ အန္တရာယ်
မရှိသဖြင့်။ ဥပ္ပဇ္ဇနတော၊ ဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်။ ဓသ (ဓသော)၊ ဤ ဖဿကို။
အာပါတဂတဝိသယ ပဒဋ္ဌာနောတိ၊ ရှေးစွ ကျရောက်လာသော အာရုံလျှင်
နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) ဝေဒယတိ၊ ခံစားတတ်၏။
ဣတိ၊ ထိုသို့ ခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဝေဒနာ၊
ဝေဒနာမည်၏။ သာ၊ ထို ဝေဒနာသည်။ *ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ ခံစားတတ်
သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ [ဝေဒယိတံ၌ ဘာဝုဇာန-ကြံ။]
အနဘဝနရသာ၊ ခံစားခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသာ၊
အာရုံ၏ ဣဋ္ဌအခြင်းအရာကို သုံးဆောင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ စေတသိကအဿာဒ
ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ စိတ်၌မှီလျက် သာယာသောတရားဟု ယောဂီတို့ညွှတ်အား ရှေးစွ
ထင်လာ၏။ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာ၊ ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ဟူသော နီးစွာသော
အကြောင်းရှိ၏။ [ဤ သုခဝေဒနာအတွက် “ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနာ”ဟု ဆိုသည်။]

ဗွင်္ဂလတ္တံ။ ထို့ကြောင့် ငိုကာ၌ “တဿ ဖဿဿ ကာရဏဘူတော တဒနုဗ္ဗပေါ”ဟု ဗွင်္ဂသည်။
“သမန္နဟာရ”ဟူသည် အာဝဇ္ဇန်းတည်း။ [ဇာအုပ်တို့၌ “တဇ္ဇာ”ဟု ရည်း တွေ့ရ၏။ “တဇ္ဇ
တဿာရုပ္ပံ”ဟု လည်းကောင်း။ “တဇ္ဇော ဝါယာမော”စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ၃-လိင်
ရှိနိုင်၏။ “တဇ္ဇော ဓဝ သမန္နဟာရော”ဟု ယောနာ၌လည်း ဝိဂြိုဟ်ပြထား၏။ ထို့ကြောင့်
“တဇ္ဇသမန္နဟာရေန”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင်သည်။]

၁။ ပရိက္ခတေ။ ။ “ပရိက္ခတ (ပရိ+ကတ)ဟူသည် အာရုံကို ပြုစီမံခြင်းတည်း။
“ထင်လာသော အာရုံသည် ဖဿဖြစ်ဖို့ရန် နီးစွာသော အကြောင်း ပဒဋ္ဌာန် ဖြစ်၏” ဟူရာ၌
တိုအာရုံ ကို ဓက္ခ-ဓသော ဣန္ဒြေ က ရှေးစွလျက်လည်း ရှိရခြင်း၊ အာဝဇ္ဇန်းက ထိုအာရုံကို
ဆင်ခြင်စိရခြင်း၊ ဤသို့ဖြစ်ခြင်းကို “ပရိက္ခတ (ထက်ဝန်းကျင် ပြုပြင်အပ် ဝိုင်းဝန်း၍
ပြုအပ်)”ဟု ဆိုသည်။ [ပရိက္ခတကာ အဘိသင်္ခတတာ။]

၂။ ။ အနန္တရာယေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော။ ။ ထိုသို့ ဝိုင်း၍ပြုအပ်သော အာရုံမျိုး၌ စိတ်မဖြစ် ဆောင်
မည်သည့်တန်ခိုးရှင်မျှ မတားနိုင်သည့်အတွက် စိတ်ဖြစ်လျှင်လည်း ဖဿပါ ဖြစ်ရမည်
ဖြစ်သောကြောင့် “အနန္တရာယေန ဥပ္ပဇ္ဇနတော”ဟု ဆိုသည်။

*ဝေဒယိတ၊ အနဘဝန။ ။ ဝေဒယိတံ၌ ဝိဒ-ဇာတ်၊ ဓုရာဒိ-ဇာတ်-ပစ္စည်းဖြင့်
“ဝေဒယ”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် တ-ပစ္စည်းဖြင့် “ဝေဒယိတ”ဟု ဖြစ်၏။ ယောနာ၌ “ဝေဒန+
အယိတံ ပဝတ္တံ ဝေဒယိတံ- (ခံစားခြင်းဖြင့် ဖြစ်သော တရား)ဟု ကြံလေ၏။ ဝိဒ-ဇာတ်၏
အနက်များစွာတွင် အနဘဝန-အနက်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဤစေတသိကံ၌ လက္ခဏနှင့်ရသသည်
သဘောတူ၏။ “အာရုံကို ခံစားမှုသည် ထိုတရား၏ အမှတ်အသားလည်း ဖြစ်၊ အလုပ်ကိစ္စရသလည်း
ဖြစ်သည်”ဟုလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၅၃

ဟိ၊ ချဲ့။ စတုဘူမိကဝေဒနာ၊ ဘုံ ၄-ပါး၌ ဖြစ်သောဝေဒနာသည်။ နော
 ဝေဒယိတလက္ခဏာ နာမ၊ ဝေဒယိတ-လက္ခဏာ မရှိသည် မည်သည်။ နတ္ထိ။
 [“နော ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ သော။ စတုဘူမိက ဝေဒနာ နာမ နတ္ထိ” ဟု
 သော်လည်း၊ ပေး။] အနုဘဝနရသတာ ပန၊ နုဘဝနရသ၏ အဖြစ်ကိုကား။
 သုခဝေဒနာယ၊ မေဝ၊ ဌိသာ။ လတ္တတိ၊ ရအပ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတွာ၊ ဆိုပြီး၍။
 ပုန၊ တစ်ဖန်။ တံ ဝါဒံ၊ ထိုဝါဒကို ။ ပဋိက္ခိပိတွာ၊ ပပတ်ပြီး၍။ သုခ ဝေဒနာ ဝါ၊
 သုခဝေဒနာသည် မူလည်း။ ဟောတု၊ ဖြစ်စေ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ ဝါ၊ သည်မူလည်း။
 (ဟောတု။) အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဝါ၊ အဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာသည် မူလည်း။
 (ဟောတု။) သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံသော ဝေဒနာသည်။ အနုဘဝနရသာ၊ ခံစားခြင်း
 ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝတွာ၊ ဆိုပြီး၍။ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒီပိတော၊
 ပြအပ်ပြီ။ (ကိ။) အာရမ္မဏရသာနုဘဝနဋ္ဌာနံ၊ အာရုံအရသာကို ခံစားရာဋ္ဌာနသို့။
 ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ သေသသမ္ပယုတဓမ္မာ၊ ဝေဒနာမှ
 ကြွင်းသော သမ္ပယုတ် တရားတို့သည်။ ဧကဒေသမတ္တမေဝ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ
 မျှကိုသာ။ အနုဘဝန္တိ၊ ခံစားနိုင်ကုန်၏။

ဟိ၊ မှန်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဟိ၊ ထင်ရှားဆိုအံ” ဟု တပွဲကဋီကရဏ
 ကြံသည်။] ဖဿဿ၊ ၏။ ဖုသနမတ္တမေဝ တွေ့ထိခြင်းမျှ သည်သာ။ ဟောတိ။
 [ဤတွေ့ထိခြင်းကိုပင် “တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ခံစားခြင်း”ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌
 လည်း နည်းတူ။] သညာယ၊ ၏။ သဗ္ဗာနနမတ္တကမေဝ၊ အမှတ်ပြု၍ သိခြင်းမျှ
 သည်သာ။ (ဟောတိ။) စေတနာယ၊ ၏။ စေတနာမတ္တကမေဝ၊ စေ့ဆော်ခြင်း
 မျှသည်သာ။ (ဟောတိ။) ဝိညာဏဿ၊ ဝိညာဉ်၏။ ဝိဇာနနမတ္တကမေဝ၊ သညာ
 ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းမျှသည်သာ။ (ဟောတိ။) ဧကသတောပန၊
 စင်စစ်အားဖြင့်ကား။ ဣဿရ ဝတာယံ၊ အစိုးရခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။

၁။ ဣဿရဝတာယ။ ။ ဣဿရသဒ္ဓါသည် အစိုးရသူ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟော၏။
 ဣဿရသဒ္ဓါလည်း အစိုးရသူပုဂ္ဂိုလ်ကိုပင် ဟော၏။ ဤသို့ အရတူနေသောကြောင့် အရက္ခအောင်
 ရှေ့ဣဿရန္တိ ဣဿရဘာဝဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဓာန-ဘာဝလောပံ ကြံပြီးမှ “ဣဿရော
 ဧတိသာ အတ္ထိတိ ဣဿရဝါ(ဝေဒနာ)”ဟု ကေသဝေါကဲ့သို့ မဏိမဉ္ဇူ ကြံသည်။ [ဝ-ပစ္စည်း
 မသက်ဘဲ ဝန္တု ပစ္စည်းသက်၍ “ဣဿရဝန္တု”ဟု ပြီးပြီးမှ နှုတ်ချေလျှင်လည်း ဖြစ်နိုင်စရာ
 ရှိ၏။ ဥပမာ-မဟန္တဿ+ဘာဝေါ မဟတ္ထံ-၌ နှုတ်ချေရသကဲ့သို့တည်း။] ထို့နောက် “
 ဣဿရဝါယ+ဘာဝေါ ဣဿရဝတာ”ဟု ဆက်ပါ။ ဤနည်းအလို “အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ရှိသော
 ဝေဒနာ၏ အဖြစ်”ဟု အနက်ပေးမှ သဒ္ဓတ္ထ ဖြည့်စုံစရာ ရှိသည်။

ဝိဿဝိတာယံ၊ ထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သာမိဘာဝေန၊ အရှင်သခင်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝေဒနာဝ၊ သည်သာ။ အာရမ္မဏရသံ၊ ကို။ အနဘာဝတိ၊ ခံစား၏။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ရာဇာ ဝိယ၊ မင်းနှင့် တူ၏။ သေသဓမ္မာ၊ ဝေဒနာမှ ကြွင်းသော သမ္ပယုတ် တရားတို့သည်။ သူဒေါ ဝိယ၊ စားဖိုသည်နှင့်တူ၏။ သူဒေါ၊ သည်။ နာနာရသဘောဇနံ၊ အမျိုးမျိုး အရသာရှိ သော ဘောဇနကို။ သမ္မာဒေတွာ၊ ပြီးစီးစေ၍။ [နိပ္ပာဒေတွာဟု အခြားနေရာ၌ ဖွင့်လေ့ရှိ၏။ ပြည့်စုံစေပြီး၍ -ဟူလို။] ပေဠာယ၊ ပွဲတော်အုပ်၌။ ပက္ခိပိတွာ၊ ထည့်ပြီး၍။ လဉ္ဇနံ၊ တံဆိပ်ကို။ ဒတွာ၊ ပေးပြီး၍။ (တံဆိပ် ခပ်နှိပ်ပြီး၍။) [ပိတ်ထားသော အဖုံးကို အခြားလူတစ်ယောက်က ဖွင့်၍ အဆိပ် ခတ်လိုက်မည် စိုးသောကြောင့် ထိုသို့ မဖွင့်နိုင်အောင် တံဆိပ်နှိပ်လိုက်ရသည်။] ရညော၊ ၏။ သန္တိကော၊ အနီး၌။ သြတာရေတွာ၊ ချ၍။ လဉ္ဇနံ၊ ကို။ ဘိန္ဒိတွာ၊ ဖျက်၍။ ပေဠံ၊ ကို။ ဝိဝရိတွာ၊ ဖွင့်၍။ သဗ္ဗသုပဗျဉ္ဇနေဟိ၊ အလုံးစုံသော ဟင်းရည် ဟင်းလျာတို့မှ။ အဂ္ဂဂ္ဂံ၊ အဦးအဖျား အဦးအဖျားကို။ အာဒါယ၊ ယူ၍။ ဘာဇနေ၊ ခွက်တစ်ခု၌။ ပက္ခိပိတွာ၊ ထည့်၍။ (စုပေါင်း ထည့်ထား၍။) သုဒေါ သနိဒ္ဓေါ သဘာဝဝီမံသနတ္တံ၊ အပြစ်ရှိသည်၏ အဖြစ် အပြစ်မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို စုံစမ်းခြင်း အကျိုးငှာ။ အဇ္ဈောဟရတိ၊ မျိုရ၏။ (စား၍ ပြရ၏။) [အဆိပ်ပါလျှင် ချက်ထားသော စားဖိုသည်ပင် ရှေးဦးစွာ သေရလိမ့်မည်။] တတော၊ ထိုမှ နောက်၌။ ရညော၊ အား။ နာနဂ္ဂရသ ဘောဇနံ၊ အမျိုးမျိုး ကောင်းမြတ်သော အရသာရှိသော ဘောဇနကို။

၁။ ဝိဿဝိတာယ။ ။ဝိပုဗ္ဗ၊ သုဓာတ်သည် ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီအရဟံ-အနက် ကို ဟော၏။ ဝိဿဝတိ၊ထိုက်တန်၏။ ဣတိ ဝိဿဝိ၊ (ဝိဿဝိဟူသော၍ ဣကာရဗ္ဗုဇာင် ဣတ္ထိဓာတုက ဤပစ္စည်း။) ဝိဿဝိယာ၊ ထိုက်တန်သော ဝေဒနာ၏။ (တစ်နည်း-အဿတ္ထိ ကိပစ္စည်းဖြင့်) ဝိဿဝိနော၊ ထိုက်တန်သော ရှင်ဘုရင်၏ + ဘာဝေါ ဝိဿဝိတာ။ [အနေကတ္တတ္တာ ဟိ ဓာတုနံ အရဟတ္တော ဝိပုဗ္ဗော သုသဒ္ဓေါ။ -ဋီကာ။] (တစ်နည်း) ဝိပုဗ္ဗ-သုဓာတ်သည် သဇန (စွမ်းနိုင်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ သဇနံကို သမတ္တနံဟု ယောဇနာ ဖွင့်၏။ အာရုံကို (သို့မဟုတ်-စားဖွယ်ကို) အလိုရှိတိုင်း အာရုံပြုနိုင် (သို့မဟုတ်-စားစွမ်းနိုင်) ခြင်းဟူသော ဝသိတာ သည်လည်းကောင်း၊ အာရုံပြုခြင်း (စားခြင်း၊ စွန့်ပေးခြင်း- စသည်ဖြင့် အလိုရှိတိုင်း ပြုခြင်း)ဟူသော ကာမကာရိတာသည် လည်းကောင်း ဝိဿဝိတာ မည်၏။ [ဝိဿဝ ဝါ သဇနံ၊ ဝသိတာ ကာမကာရိတာ ဝါ ဝိဿဝိတာ။-ဋီကာ။] ဤနည်းဝယ် မဓုဋီကာ၌ “ဝိဿဝပုဗ္ဗ+ဣဓာတ်”ဟု လည်းကောင်း၊ “ဣဓာတု ဝသိတဝါစကော၊ ကာမကာရိတဝါစကော ဝါ”ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်လေ၏။ စဉ်းစားပါ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၅၅

ဥပနာမေတိ၊ ဆက်သရ၏။ ရာဇာ၊ သည်။ ဣဿရဝတာယ၊ ဖြင့်။ ဝိဿဝိတာယ၊ ဖြင့်။ ဝါ၊ ဖြင့်။ သာမိ၊ အရှင်သခင်သည်။ ဟုတွာ၊ ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတံ၊ အလိုရှိအပ်သော ဘောဇဉ်ကို။ ဘုဉ္ဇတိ၊ စားနိုင်၏။

ဟိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျရောနှော၍ ပြဦးအံ့။ တတ္ထ၊ ထို ဥပမာစကားရပ်၌။ သုဒဿ၊ ၏။ ဘတ္ထဝိမံသနမတ္ထမိဝ၊ ထမင်းကို စုံစမ်းရခြင်းမျှကဲ့သို့။ အဝသေသဓမ္မာနံ၊ ဝေဒနာမှကြွင်းသော သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ အာရမ္မဏရသဿ၊ ကို။ ဧကဒေသာနဘဝနံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ခံစားရခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) တိ၊ မှန်။ သုဒေါ၊ သည်။ ဘတ္ထေကဒေသမတ္ထမေဝ၊ ထမင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ မျှကိုသာ။ ဝိမံသတိ ယထာ၊ စုံစမ်းရသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သေသဓမ္မာပိ၊ ဝေဒနာမှ ကြွင်းသော တရားတို့သည်လည်း။ အာရမ္မဏရသေကဒေသမေဝ၊ အာရုံ အရသာ၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသာ။ အနဘဝန္တိ၊ ခံစားကြရကုန်၏။ ပန၊ ကား။ ရာဇာ၊ သည်။ ဣဿရဝတာယ ဝိဿဝိတာယ သာမိဟုတွာ။ ယဒိစ္ဆကံ၊ အလိုရှိထိုင်း။ တုဉ္ဇတိ ယထာ၊ စားနိုင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝေဒနာပိ၊ သည်လည်း။ ဣဿရဝတာယ ဝိဿဝိတာယ။ သာမိဘာဝေန၊ အရှင်သခင်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အာရမ္မဏရသံ၊ ကို။ အနဘဝတိ၊ ခံစားနိုင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အနဘဝနရသာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

ဒုတိယေ အတ္ထဝိကပွေ၊ ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌။ (ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသာ ဝါ ဟူသော ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌။) ဣမ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်သော။ အယံ ဝေဒနာ၊ ဤ သောမနဿပေဒနာကို။ ယထာ ဝါ တထာ ဝါ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ အာရမ္မဏဿ၊ ၏။ ဣဋ္ဌာကာရမေဝ၊ ဣဋ္ဌ အခြင်းအရာကိုသာ သမ္ပုဉ္ဇတိ၊ ကောင်းစွာ ခံစား၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဋ္ဌာကာရသမ္ဘောဂရသာတိ၊ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ပန၊ ကား။ (ရသမှတစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကား။) စေတသိက အဿာဒတော၊ စိတ်၌မှီသော သာယာတတ်သော တရား၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ ဤ ဝေဒနာကို။ အတ္တနော၊ ၏။ သဘာဝေနေဝ၊ ပင်ကို သာယာခြင်း သဘောအားဖြင့်ပင်။ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာခြင်းတို့။ သန္ဓာယ၊ ရည်ရွယ်၍။ စေတသိက အဿာဒ ပစ္စုပ္ပန်နာတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ စိတ်၌မှီသော သာယာတတ်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ပန၊ ကား။ (ပစ္စုပ္ပန်မှတစ်ပါး ပဒဋ္ဌာန်ကား။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဿဒ္ဓကာယော၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော ရူပကာယ နာမကာယ ရှိသူသည်။ သုခံ၊ သုခကို။ ဝေဒေတိ။ ခံစား၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဿဒ္ဓိပဒဋ္ဌာနနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) နိလာဒိဗေဒံ ၊ အညိ အစရှိသော အပြားရှိသော။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ သဉ္ဇာနာဘိ၊ မှတ်သိ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့၊ မှတ်သိ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သညာ၊ ၏။ သာ၊ ထို သညာသည်။ *သဉ္ဇာနန လက္ခဏာ၊ မှတ်သိ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ပစ္စာဘိညာဏရသာ၊ ရှေးအမှတ်ဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဟိ၊ မှန်။ စတုဘူမိကသညာ၊ သည်။ နော သဉ္ဇနနလက္ခဏာ နာမ၊ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ မရှိသည့် မည်သည်။ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံသော သညာသည်။ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ၊ သဉ္ဇနနလက္ခဏာရှိသည်သာ။ ဟောတိ၊ ပန၊ ဆက်။ ဇတ္ထ၊ ဤသညာတို့တွင်။ ယာ၊ အကြင် သညာသည်။ အဘိညာဏေန၊ ရှေး အမှတ်အသားဖြင့်၊ သဉ္ဇာနာဘိ၊ ၏။ သာ၊ ထိုသညာသည်။ ပစ္စာဘိညာဏရသာ နာမ၊ ပစ္စာဘိညာဏ-ရသ မည်သည်။ ဟောတိ။

တဿာ၊ ထိုသညာ၏။ (ပဝတ္ထိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဌ်စပ်။) ဝဗုဒ္ဓိဿ၊ လက်သမား၏။ ဒါရမ္မိ၊ သစ်သား၌။ အဘိညာဏံ၊ အမှတ်အသားကို။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ တေန အဘိညာဏေန၊ ထို အမှတ်အသားဖြင့်။ တံ၊ ထို သစ်သားကို။ ပစ္စာဘိဇာနနကာလေ၊ နောက်ထပ် သိရာအခါ၌ လည်းကောင်း။ (ပဝတ္ထိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဌ်စပ်။) ပုရိသဿ၊ ၏။ ကာဠတိလကာဒိ အဘိညာဏံ၊ မဲသော အပြောက် အကွက် အစရှိသော အမှတ်အသားကို။ [ကာဠောဇေ တိလကော ကာဠတိ လကော။-ယောဇနာ။ ရှေး နိဿယ၌ ကာဠကို “မဲ့မည်း”ဟု လည်းကောင်း၊ တိလကကို “မှန်ကူ”ဟု လည်းကောင်း ပေး၏။] သလ္လက္ခေတွာ၊ မှတ်သား၍။ ပုန၊ တေန၊ ထို အမှတ်အသားဖြင့်။ ဇေသော၊ ဤသုကား။ အသုကော နာမ၊ ထိုမည်သူတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ တဿ၊ ထို ယောက်ျားကို။ ပစ္စာဘိဇာနနကာလေ၊ ၌ လည်းကောင်း။ ရညော၊ ၏။ ပိဋန္တနဂေါပက ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ၊ ကန်ဆာကို စောင့်ရှောက်သော ဘဏ္ဍာစိုး၏။ တသ္မိံ တသ္မိံ- ပိဋန္တနေ၊ ထိုထို တန်ဆာ၌။ နာမပဏ္ဍကံ၊ နာမည် စာရွက်ငယ်ကို။ ဝါ၊ ကမ္ပည်းစာရွက်ငယ်ကို။ [နာမဿ လိခနပဏ္ဍကံ- နာမည်ကို ရေးအပ်ရာ စာရွက်ငယ်။] ဗန္ဓိတွာ၊ ဖွဲ့ချည်၍။ အသုကံ ပိဋန္တနံ နာမ၊ ထိုမည်သော တန်ဆာကို။ အာဟရ၊ ဆောင်ခဲ့လော့။ ဣတိ၊ သို့။

*သဉ္ဇာနန ပစ္စာဘိညာဏ။ ။ပညာကဲ့သို့ တူးထူးထွေထွေ မသိဘဲ ထင်လာသော အာရုံကို အညှိပဲ၊ အရွှေ့ပဲ၊ အရှည်ပဲ-စသည်ဖြင့် မှတ်သောအားဖြင့် သိခြင်းကို “သဉ္ဇာနန”ဟု ခေါ်၏။ ထို ရှေးအမှတ်အသားဖြင့် နောက်ထပ်သိခြင်းကို “ပစ္စာဘိညာဏ”ဟု ခေါ်သည်။ ပတိ၊ တစ်ဖန်။ ဝါ၊ နောက်ထပ်။ အဘိညာဏရသာ၊ ရှေးအမှတ်ဖြင့် သိခြင်းကိစ္စရှိ၏။ ထိုသို့ ရှေးအမှတ် ဖြင့် နောက်ထပ်သိရာ၌လည်း တတိယအကြိမ် ထပ်၍ သိဖို့ရန် မှတ်သေး၏။ ထိုမှတ်ခြင်းကား သဉ္ဇာနနတည်း။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၅၇

ဝုတ္တော၊ သော၊ ဒီပံ၊ ဆီမီးကို။ ဇာလေတွာ၊ တောက်စေ၍။ ဝါ၊ ညှိထွန်း၍။ ရတန
ဂဗ္ဘံ၊ ရတနာတိုက်ခန်းသို့။ ပဝီသိတွာ၊ ဝင်၍။ ပဏ္ဏံ၊ စာရွက်ကို။ ဝါစေတွာ၊ တိုးတိုး
ဆိုစေ၍။ ဝါ၊ ဖတ်၍။-တဿ တဿေဝ ပိဋန္တနဿ၊ ထိုတို တန်ဆာကို သာလျှင်။
အာဟရဏကာလေစ၊ ဆောင်ယူရာ အခါ၌လည်းကောင်း။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။
ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ [ဤ ဥပမာများဖြင့် ရှေးဦးစွာ မှတ်သားပြီးနောက် ထို အမှတ်ဖြင့်
နောက်ထပ် သိပုံကိုပြသည်။]

အပရော၊ အခြားသော။ နယော၊ နည်းကို။ (ဧဝံ ဝေဒိဗ္ဗော။) ဟိ၊ ချဲ့၊
“သဗ္ဗသင်္ခါဟကဝသေန” အလုံးစုံသော သညာကို သိမ်းယူသော စကား၏
အစွမ်းဖြင့်။ သညာ၊ သည်။ သဗ္ဗာနနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဝါ၊
နောက်ထပ်။ သဗ္ဗာနန ပစ္စယနိမိတ္တ ကရဏရသာ၊ မှတ်သိ သိမှတ်ခြင်း၏
အကြောင်းဖြစ်သော အမှတ်အသားကို ပြခြင်းကိစ္စရှိ၏။ (ကေ ဝိယ၊
အဘယ်သူတို့ကဲ့သို့နည်း။) ဒါရအာဒိသု၊ သစ်သား အစရှိသည်တို့၌။ တစ္ဆကာဒယော
ဝိယ၊ လက်သမား အစရှိသူတို့ ကဲ့သို့တည်း။ (လက်သမား စသူတို့၏ မှတ်သားပုံ
ကဲ့သို့တည်း။)

ယထာ ဂဟိတ နိမိတ္တဝသေန၊ အကြင်အကြင် ယူအပ်ပြီးသော အမှတ်
အသား၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဘိနိဝေသကရဏ ပစ္စုပ္ပန်နာ၊ မှားမှားယွင်းယွင်း
နှလုံးသွင်းခြင်းကို ပြုတတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်
၏။ (ကေ ဝိယ၊ အဘယ်သူတို့ ကဲ့သို့နည်း။ ဟတ္ထိဒဿကအန္ဓာ၊ ဆင်ကို ညွှန်ပြ
သော သူကန်းတို့သည်။ (အဘိနိဝေသံ၊ မှားမှား ယွင်းယွင်း နှလုံးသွင်းခြင်း
ကို။ ဝါ၊ စွဲလမ်းခြင်းကို။ ကရောန္တိ ဝိယ၊ ပြုကုန်သကဲ့သို့တည်း။) [ဤ ပုဒ်၏
အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အာရမ္မဏေ၊
၌။ အနောဂါဠ ဝုတ္တိတာယ၊ သက်ဝင်သော ဖြစ်ခြင်း မရှိသည်၏။ ဣတိ၊ သို့။

၁။ သဗ္ဗဝသယော ဝိယ။ ။ရှေးဦးစွာ မှတ်သားသော သညာ၊ နောက်ထပ် သိဖို့ရန်
အမှတ်အသားပြုသော သညာ ဤသညာအားလုံးကို သိမ်းယူခြင်းကို “သဗ္ဗသင်္ခါဟကဝသေန”ဟု
ဆိုသည်။ လက်သမားသည် ဤသစ်သားကို မည်သည့်နေရာ၌ အသုံးပြုဖို့ရာ ဟု ရှေးဦးစွာ
မှတ်သားလိုက်၏။ ထိုမှတ်သားခြင်းမျိုးသည် နောက်ထပ်သိဖို့ရန်လည်း မှတ်သားရာ ရောက်၏။
ထိုသို့ မှတ်သားရာ၌ ပထမသိခြင်းကား သဗ္ဗာနနလက္ခဏာတည်း။ နောက်ထပ်သိဖို့ရန်
အမှတ်အသားပြုခြင်းကား ကိစ္စတည်း။ တစ္ဆကာဒယော၌ အာဒိဖြင့် ရှေ့၌ပြခဲ့သော ကာဠဘိလက-
စသည်ကို မှတ်တတ်သော ပုရိသ၊ ပိဋန္တနဂေါပက ဘဏ္ဍာဂါရိက-တို့ကို ယူပါ။ [တစ္ဆကော
ဝမုကိ မတော။- အဘိဓာန်။]

(နက်နက်နဲနဲ မယူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အစိရဋ္ဌာန ပစ္စု ပဋ္ဌာနာ၊ ကြာမြင့်စွာ တည်ခြင်း မရှိသော တရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဝိဇ္ဇု၊ ဝိယ၊ လျှပ်စစ်ကဲ့သို့ တည်း။ [လျှပ်စစ်သည် ကြာမြင့်စွာ မတည်သကဲ့သို့ သညာလည်း အာရုံ၌ ကြာမြင့်စွာ မတည်-ဟူလို။] ယထာ ဥပဋ္ဌိတ ဝိသယပဒဋ္ဌာနာ၊ အကြင်အကြင် ထင်လာတိုင်းသော အာရုံဟူသော နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ (ကိမိဝ။) တိဏပုရိသကေသု၊ မြက်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သော ယောကျ်ားရုပ်တို့၌။ မိဂပေါတကာနံ၊ သမင်ငယ်တို့၏ ။ ပုရိသာတိ ဥပ္ပန္နသညာ ဝိယ၊ ယောကျ်ားတွေဟု ဖြစ်သော အမှတ်အသား ကဲ့သို့တည်း။ [ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ သညာတို့တွင်။ ယာ၊ အကြင် သညာသည်။ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တာ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ သာ သညာ၊ ထိုသညာသည်။ ဉာဏမေဝ၊ ဉာဏ်သို့သာ။ အနုဝတ္တတိ၊ အစဉ်လိုက်၏။ ဉာဏ်သို့ အစဉ်လိုက် သောကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်သညာသည် အဘိနိဝေသကိုလည်း မပြု။ ဝိပရိ တဂ္ဂါဟ-လည်း မဖြစ်တော့-ဟူလို။] (ကိမိဝ။) “သသမ္ဘာရပထဝီ အာဒိသု၊ အဆောက်အဦနှင့်တကွဖြစ်သော ပထဝီ အစရှိသည်တို့၌။ သေသဓမ္မော၊ ပထဝီမှ ကြွင်းသော အာပေါ-စသော တရားတို့သည်။ ပထဝီအာဒိနိ၊ ပထဝီ- အစရှိသည်တို့သို့။ (အာနုဝတ္တန္တိ) ဝိယ၊ အစဉ်လိုက်ကုန်သကဲ့သို့တည်း။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) စေတယတိ၊ စေတော် တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ စေတော် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) စေတနာ၊ မည်၏။ အတ္တနာ၊ မိမိနှင့်။ သဒ္ဓိ၊ တကွ။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။

၁။ သသမ္ဘာရပထဝီတဗ္ဗာ။ ။အတူတကွ ဖြစ်ဖက် အာပေါ တေဇော ဝါ ယော- စသော ရုပ်တို့ကို “သမ္ဘာရ”ဟု ခေါ်၏။ ထိုသမ္ဘာရနှင့်တကွ ဖြစ်သော ပထဝီဇာတ်ကို “သသမ္ဘာရပထဝီ”ဟု ခေါ်သည်။ ယခုမျက်မြင် မြေကြီးပင်တည်း။ ထိုမြေကြီး၌ ပထဝီဇာတ် လွန်ကဲရကား ကကုဋ္ဌ သဘောရှိ၏။ ကြွင်းသော ရုပ်တရားတို့သည် ပထဝီသဘောသို့ လိုက်လျော၍ ဖြစ်ကြရသောကြောင့် မြေကြီးတစ်ခုလုံး ခက်မာခြင်းသဘော ရှိရလေသည်။ မီး၊ လေ၊ ရေ တို့လည်း သသမ္ဘာရ တေဇော၊ သသမ္ဘာရ ဝါယော၊ သသမ္ဘာရ အာပေါ တို့တည်း။ ထိုဝတ္ထုတို့၌ လည်း ကြွင်းသော ရုပ်တရားတို့သည် တေဇော၊ သို့မဟုတ် ဝါယော၊ သို့မဟုတ် အာပေါတို့၏ သဘောသို့ လိုက်ကြရကုန်၏။

၂။ စေတော်ခြင်း။ ။စေတနာကို “စေတော်ခြင်း”ဟု ခေါ်ရာတို့ မြန်မာပြန်ကြ၏။ ထိုမြန်မာပြန်၌ “စေ”ဟူသော စကားသည် ဤ အတိသန္တဟန အနက်ဖြစ်သော ဖွဲ့စပ်ခြင်းပင် တည်း။ “ဆော်”ဟူသော စကားကား နောက်၌ လာမည့် ဓမ္မတ္ထသာမီစသုတို့၏ နှိုးဆော်ပုံကို

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၅၉

အဘိသန္ဓဟတိ၊ ဖွဲ့စပ်တတ်၏။ ဣတိ (အသံ)၊ ကား။ အတ္ထော၊ စေတယတိ ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်တည်း။ သာ၊ ထို စေတနာသည်။ စေတယိတလက္ခဏာ၊ စေတော်တတ်သည်၏အဖြစ်-ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။ [စုရာဒိ၊ စိတ-ဓာတ်သည် ဥဿာဟ-အနက်ကို ဟော၏။ ထိုဥဿာဟဟူသည့်လည်း ဝီရိယ မဟုတ်၊ လေးလေးစားစား အာရုံပြုခြင်းတည်း။] စေတနာဘာဝလက္ခဏာ၊ စေတော်တတ် သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [စေတယိတ-၌ ဘာဝပ္ပဓာန ကြံပါ။ စေတနာဘာဝေါ ဗျာပါရဘာဝေါ-ဋီကာ။] အာယူဟနရသာ၊ ဖရိုဖရဲကြို၍ မနေအောင် ပေါင်းစုခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏။

ဟိ၊ မှန်။ စတုဘူမိက စေတနာ၊ သည်။ နော စေတယိတ လက္ခဏာ နာမ၊ မည်သည်။ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံသော စေတနာသည်။ စေတယိတလက္ခဏာဝ၊ စေတယိတလက္ခဏာ ရှိသည်သာ။ ဟောတိ၊ ပန၊ ကား။ အယူဟနရသတာ၊ အာယူဟနရသ ရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ ကုသလာကုသလေသု ဧဝ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် စိတ်တို့၌သာ။ ဟောတိ၊ ဟိ၊ ချဲ့။ ကုသလာကုသလကမ္မာယူဟနဋ္ဌာနံ၊ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့ အားထုတ်ရာဋ္ဌာနသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ သော်။ သေသသမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ စေတနာမှ ကြွင်းသော သမ္ပယုတ်တရား တို့၏။ ဧကဒေသမတ္တမေဝ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသည်သာ။ ကိစ္စံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ စေတနာ ပန၊ သည်ကား။ အတိရေက ဥဿာဟာ၊ လွန်ကဲသော အားထုတ် ခြင်း ရှိသည်။ အတိရေကဝါယာမာ၊ လွန်ကဲသော ကြိုးစားခြင်းရှိသည်။ ဒိဂုဏဿာဟာ၊ နှစ်ဆတက် အားထုတ်ခြင်းရှိသည်။ ဒိဂုဏဝါယာမာ၊ နှစ်ဆတက်

ကို ယူထားသော စကားတည်း။ အဘိသန္ဓဟတိတို့ “ပဗန္ဓတိ၊ အဆက်မပြတ်အောင် ဖွဲ့စပ် တတ်၏။ ပဝတ္ထေတိ၊ အဆက်မပြတ်အောင် ဖြစ်စေတတ်၏” ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်။ ဆိုလိုရင်းကား- စေတနာ၏ စေတော်မှုကြောင့် အာရုံ၌ အဆက်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ သမ္ပယုတ်တရားတွေ ဖြစ်နေကြသည်-ဟူလို။

၁။ အာယူဟနရသာ။ ။ “အာ+ဥဟန”ဟု ခွဲ၊ ယ-လာ၍ “အာယူဟန”ဟု ဖြစ်၏။ အာသည် ဗျာပန အနက်ဟော။ ဥဟဓာတ်သည် (“ဓာတုနံ အနေကတ္ထတ္တာ”နှင့်အညီ ရာသိ ကရဏ အနက်ဟော။ အာ-ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတိုင်း၌ ပျံ့နှံ့၍+ ဥဟန-တစ်ပါးစီကွဲ၍ မနေအောင်) ပေါင်းစုခြင်း။ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို တစ်ပါးစီကွဲ၍ မနေဘဲ ပေါင်းစုခြင်းကိစ္စကို “အာယူဟနရသ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ခေတ္တသာမိ ဥပမာ၌ “ဧကတော ခေတ္တံ ဩတရတိ”ဟု ပေါင်းစုပုံကို ဥပမာပြသည်။ [အနေကတ္ထတ္တာ ဓာတုနံ ဥ ဟနံ ရာသိကရဏံ။ပ။ဧတ္ထ စ ဗျာပနတ္ထံ အာကာရံ၊ တဿ စ ယကာရာဂမံ ကတွာ သမ္ပိတ္တနတ္ထံ အာယူဟနန္တိ ပဒံ ဝေဒိတမ္ပံ။-သစ္စဝိဘင်း အနုဋီကာ။]

ကြိုးစားခြင်း ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ဧ။ [အတိရေက ဥဿာဟောကိုပင် “အတိရေက ဝါယာမာ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဒီဂဏသံသာဟာ ဒီဂဏဝါယာမာတို့ကား အတိရေက ဖြစ်ပုံကို ပြသော စကားတည်း။ ဒီဂဏ ဆိုသော်လည်း ၂-ဆတက် အားထုတ် ခြင်း မဟုတ်။ ဗျာပါရ များခြင်းတည်း။] တေန၊ ကြောင့်။ ပေါရာဏာ၊ ရှေးဆရာ တို့သည်။ ထာဝရိယ။ပ။စေတနာတိ ဟူ၍။ အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။ [သော စေတနာ၊ ဤ စေတနာသည်။ ထာဝရိယသဘာဝသဏ္ဍိတာ၊ လယ်ယာ ပိုင်ရှင်၏။ သဘော၌ ကောင်းစွာတည်သော တရားတည်း။] ခေတ္တသာမိ၊ လယ်ယာပိုင်ရှင် ကို။ ထာဝရိယောတိ၊ ထာဝရိယ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

ခေတ္တသာမိ၊ လယ်ပိုင်ရှင်ဖြစ်သော။ ပုရိသော၊ သည်။ ပဉ္စပုဏ္ဏာသ၊ ၅-ကျိပ် ၅-ယောက်သော။ ဗလိပုရိသော၊ အစား၊ ယောက်ျားတို့ကို ။ ဂဟေတွာ၊ ခေါ်၍။ လာယိသာမိ၊ ရိတ်အုံ။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ ဧကတော၊ တစ်ပေါင်း တည်း။ ခေတ္တံ၊ လယ်သို့။ သြတရတိ ယထာ၊ သက်ဆင်း သကဲ့သို့။ တဿ၊ ထိုလယ်ပိုင်ရှင် ယောက်ျား၏။ အတိရေကော၊ လွန်ကဲသော။ ဥဿာဟော၊ အားထုတ်ခြင်းသည်။ အတိရေကော၊ သော။ ဝါယာမော၊ ကြိုးစားခြင်းသည်။ ဒီဂဏော၊ ၂-ဆတက်သော။ ဥဿာဟော၊ သည်။ ဒီဂဏော၊ သော။ ဝါယာမော၊ ကြိုးစားခြင်းသည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ နိရန္တရံ၊ မပြတ်မလပ်။ (ဝဒတိ- ဌ်စပ်။) ဂဏှာထာတိ အာဒိနိ၊ ဂဏှထ- အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဝါ၊ ယူကြငင်ကြ အစရှိသော စကားတို့ကို။ ဝဒတိ ယထာ ပြောသကဲ့သို့။ သီမံ၊ အပိုင်းအခြားကို။ (“မည်သည့်နေရာတိုင်အောင် ရိတ်ရမည်”ဟူသော အပိုင်းအခြား ကို။) အာစိက္ခတိ ယထာ၊ ပြောပြသကဲ့သို့။ တေသံ၊ ထိုကောက်ရိတ်သမားတို့ဖို့။ သုရာဘတ္တဂန္ဓမာလာဒိနိ၊ သေရည်၊ ထမင်း၊ နံ့သာ၊ ပန်း အစရှိသည်တို့ကို။ ဇာနာတိ ယထာ၊ သိသကဲ့သို့။ (တိုက်ကျွေးဖို့ ပေးကမ်းဖို့ရန် အလိုက် သိသကဲ့သို့။) မဂ္ဂံ၊ လမ်းကို။ (ရိတ်၍သွားရမည့်-လမ်း၊ ရိတ်စရာလမ်းကို။) သမကံ၊ ညီမျှအောင်။

၁။ ထာဝရိယသဘာဝသဏ္ဍိတာ။ ။ ရွှေငွေစသော ဥစ္စာသည် ရွှေလျားပြောင်းသွားတတ်သော ကြောင့် ဧကံပဉ္စာ မည်၏။ လယ်ယာတို့ကား မရွှေ့ မပြောင်းတတ်သော ထာဝရဥစ္စာ မည်၏။ ထာဝရော ယဿ အတ္တိတိ ထာဝရိယော။ ဣက- ပစ္စည်းမှ က-ကို ယ-ပြု။ [ယောဇနာ၌ “ထာဝရဿ ခေတ္တဿ သာမိ ထာဝရိယော”ဟု ပြုလေ၏။] ထာဝရိယဿ+သဘာဝေါ ထာဝရိယသဘာဝေါ - လယ်ပိုင်ရှင်၏ လုပ်သားတို့ထက် ဗျာပါရများသော သဘော၊ ထာဝရိယ သဘာဝေ+သဏ္ဍိတာ ထာဝရိယသဘာဝသဏ္ဍိတာ လယ်ပိုင်ရှင်ကဲ့သို့ ဗျာပါရများခြင်း သဘောကို “ထာဝရိယသဘာဝ”ဟု ခေါ်ပါ။ ထိုသဘော၌ ကောင်းစွာ တည်သည်။ ထိုသဘောရှိသည်- ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၆၁

ဟရတိ ယထာ၊ ဆောင်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သံဗုဒ္ဓံ၊ ဤသို့ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော။
ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

ဟိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျကို ရောနှော၍ ပြဦးအံ့။ ခေတ္တသာမိ၊ သော။
ပုရိသော၊ ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော) ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) စေတနာ၊ ကို။
(ဝေဒိတဗ္ဗော။) ပဉ္စပဏ္ဏာသ၊ သော။ ဗလိပုရိသာတို့ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော ယထာ။
တထာ၊ တူ။) စိတ္တဂိုဝသေန၊ စိတ်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်ကုန်သော
ပဉ္စပဏ္ဏာသ၊ ၅၅-ပါးသော။ ကုသလာဓမ္မာ၊ ဖဿ ဝေဒနာ-စသော ကုသိုလ်
တရားတို့ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုန်၏။) ခေတ္တသာမိ ပုရိသသ၊ ၏။ ဒီဂုဏ်သာဟ
ဒီဂုဏဝါယာမကရဏကာလော၊ ၂-ဆတက် အားထုတ်မှု၊ ၂-ဆတက် ကြိုးစား
မှုကို ပြုရာအခါကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဝိယ၊ တထာ။) ကုသလာကုသလ ကမ္မာ
ယူဟနဋ္ဌာနံ ပတွာ၊ စေတနာယ၊ ၏။ ဒီဂုဏ်သာဟော 'ဒီဂုဏဝါယာမော
ဟောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အဿာ၊ ထိုစေတနာ၏။ အာယူဟနရသတာ၊
အာယူဟနရသ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပန၊ ကား။ (ရသမှ တစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကား။) သာ၊ သော၊ ထိုစေတနာသည်။
သံဝိဒဟနပစ္စုပ္ပန်နာ၊ စိမ့်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ညာဏ်အား ထင်လာ
တတ်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ စေတနာသည်။ သံဝိဒဟနာ၊ စိမ့်တတ် သည်။
(ဟုတွာ။) [စိမ့်တတ်သည် အဖြစ်ဖြင့်-ဟူလို။] ဥပဋ္ဌဟတိ၊ ယောဂီတို့ညာဏ် အား
ထင်လာ၏။ (ကော၊ ဝိယ၊ အဘယ်သူတို့ ကဲ့သို့နည်း။) သကိစ္စ ပရကိစ္စ သာဓကော၊
မိမိကိစ္စ သူတစ်ပါးကိစ္စကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော။ ဇေဋ္ဌသိဿ၊ မဟာဝနကိအာဒယော၊
တပည့်ကြီး လက်သမားကြီး အစရှိသူတို့သည်။ သံဝိဒ ဟန္တိ ဝိယ၊ စိမ့်တတ်ကုန်
သကဲ့သို့တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဇေဋ္ဌသိသော၊ သည်။ ဥပဇ္ဈာယံ၊ ဥပဇ္ဈာယ်ကို။
ဒူရတောဝ၊ ခွဲပင်။ အာဂစ္ဆန္တိ၊ လာနေသည်ကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်ရ၍။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။
အဓိယမာနော၊ သရဇ္ဈာယ်သည်။ ဝါ၊ စာအံသည်။ (ဟုတွာ၊ ၍။) ဣတရေပိ၊ မိမိမှ
တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဒါရကော၊ သူငယ်တို့ကို။ အတ္တနော၊ အတ္တနော၊ မိမိ
မိမိ၏။ အဇ္ဈေနကမ္မော၊ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း အမှု၌။ ဝါ၊ စာအံခြင်း အမှု၌။ ပဝတ္တယတိ၊
ဖြစ်စေ၏။ [အဓိပုဗ္ဗ ဣဇာတ်၊ ယုပစ္စည်း။ ဣကို ပြုလျှင် အဇ္ဈေနဟု ဖြစ်၍၊ ဧကို
အယုပုလျှင် အဇ္ဈာယနဟု ဖြစ်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ တသ္မိံ၊ ထိုတပည့်ကြီးသည်။
အဓိယိတုံ၊ သရဇ္ဈာယ်ခြင်း ငှာ။ အာရဒ္ဓော၊ အားထုတ်လတ်သော်။ တေပိ၊ ထို
သူငယ်တို့သည်လည်း။ တဒနုဝတ္တိတာယ၊ ထို တပည့်ကြီးသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့်။ အဓိယန္တိ၊ သရဇ္ဈာယ် ကြရကုန်၏။

စ၊ ဥပမာ တစ်နည်းကား။ (ဇေဋ္ဌသိဿနှင့် တူပုံမှတစ်ပါး မဟာဝဗ္ဗကီနှင့် တူပုံကား။) မဟာဝဗ္ဗကီ၊ သည်။ သယံ။ တစ္ဆန္တော၊ ရွှေလတ်သော်။ (ရွှေပေါ် ထိုးလတ်သော်။) ဣတရေပိ၊ မိမိမှတစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တစ္ဆကော၊ လက် သမားငယ်တို့ကို။ အတ္တနော အတ္တနော၊ ၏။ တစ္ဆနကမ္မေ၊ ရွှေခြင်းအမှု၌။ (ရွှေပေါ်ထိုးခြင်း အမှု၌။) ပဝတ္တယတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဟိ၊ မှန်။ တသ္မိံ၊ ထိုလက်သမားကြီးသည်။ တစ္ဆိထုံ၊ ရွှေခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓေ၊ အားထုတ်လတ်သော်။ တေပိ၊ ထို လက်သမားငယ်တို့ သည်လည်း။ တဒန ဝတ္တိတာယ၊ ထိုလက်သမားကြီးသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ တစ္ဆန္တိ၊ ရွှေကြရကုန်၏။

စ၊ ဥပမာ တစ်နည်းကား။ [မဟာဝဗ္ဗကီအာဒယော၌ အာဒိအရ ဥပမာကို ပြပြန်သည်။] ယောဓနာယကော၊ စစ်သား၏ ရှေ့ဆောင် အကြီးအကဲသည်။ ဝါ၊ စစ်ဗိုလ်သည်။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ ယုဇ္ဈမာနော၊ စစ်တိုက်လတ်သော်။ ဣတရေပိ၊ မိမိမှတစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ယောဓေ၊ စစ်သားငယ်တို့ကို။ သမ္မဟာရဝုတ္တိယံ၊ (ပြင်းစွာ ပုတ်ခတ်ခြင်းဟူသော) စစ်တိုက်မှုငယ် ဖြစ်ခြင်း၌။ ပဝတ္တယတိ ယထာ၊ ဖြစ်စေသကဲ့သို့။ ဟိ၊ မှန်။ တသ္မိံ၊ ထို စစ်ဗိုလ်သည်။ ယုဇ္ဈိတုံ၊ စစ်တိုက်ခြင်းငှာ။ အာရဒ္ဓေ၊ သော်။ တေပိ၊ ထို စစ်သားငယ်တို့သည်လည်း။ အနိဝတ္တမာနာ၊ နောက်မဆုတ်ကုန်ဘဲ။ တဒနဝတ္တိတာယ၊ ထို စစ်ဗိုလ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ယုဇ္ဈန္တိ ယထာ၊ စစ်တိုက်ကြကုန် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သောပိ၊ ဤ စေတနာသည်လည်း။ အတ္တနော၊ ၏။ ကိစ္ဆေန၊ ကိစ္ဆအားဖြင့်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ အညေပိ၊ မိမိမှ တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သမ္မယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို။ အတ္တနော အတ္တနော၊ မိမိ မိမိ၏။ ကြိယာယံ၊ အမှုအရာ၌။ ကိစ္ဆ၌၊ ပဝတ္တေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။

ဟိ၊ မှန်။ တဿာ၊ ထို စေတနာသည်။ အတ္တနော၊ ၏။ ကိစ္စံ၊ ကို။ အာရဒ္ဓါယ၊ အားထုတ်လတ်သော်။ တံ သမ္မယုတ္တာပိ၊ ထို စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့သည်လည်း။ အာရတန္တိ၊ အားထုတ်ကြရကုန်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ သကိစ္စ။ ပ။ ဝိယာကိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ စ ပန၊ ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့။ အစွာယိက ကုမ္မာနုဿရဏာဒိသု၊ အဆောတလျှင် ဖြစ်စေအပ်သော အမှုကို အောက်မေ့ခြင်း အစရှိသည်တို့၌။ အယံ၊ ဤစေတနာသည်။ သမ္မယုတ္တာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့၏။ ဥဿဟနတာဝေန၊ အားထုတ်ခြင်း ရှိကုန်သည်၏ ဖြစ်

၁။ ဥဿဟနတာဝေန။ ။ဥပုဗ္ဗ-သဟဓာတ်၊ ယုပစုည်း။ ဥဿဟိယတေ ဥဿဟနံ၊ ဥဿဟနံ စေတသံ အတ္တိတိ ဥဿဟနာ (သမ္မယုတ္တဓမ္မာ)။ “သမ္မယုတ္တာနံ”ဟူသော ဘာဝသမ္ပန်ကို

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၆၃

ကြောင်းဖြစ်ရာ အားဖြင့်၊ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်လတ်သော်၊ ပါကဋ၊ ထင်ရှားသည်။
ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [ဤစေတနာအတွက် ပဒဋ္ဌာန် မပါ။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌
“သေသခန္ဓပဒဋ္ဌာနာ”ဟု ပဒဋ္ဌာန် ထည့်သည်။]

အာရမ္မဏံ စိန္တေတိတိ၊ စိတ္တန္တံ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။
စိတ္တဿ၊ စိတ်၏။ ဝစနတ္ထော၊ ဝစနတ္တကို။ ဝုတ္တော ဧဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။ ပန၊
ဝစနတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာချတ္တကား။ လက္ခဏာဒိတော၊ လက္ခဏာ အစရှိသော
အားဖြင့်။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ သညာ ပညာတို့ကို သိပုံမှတစ်မျိုးတစ်ဖုံ
အာရုံကို သိခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသံ၊ ရှေ့ဆောင် ရှေ့သွား၏အဖြစ်ဟူသော
ကိစ္စရှိ၏။ [ပုဗ္ဗင်္ဂမ၌ ဘာဝပ္ပဓာန-ကြံ။] သန္တဟန ပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ အစဉ်မပြတ်အောင်
ဖွဲ့စပ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ထင်လာ၏။ နာမရူပ ပဒဋ္ဌာနံ၊
ယှဉ်ဖက် စေတသိက်နာမ်၊ မှီရာဝတ္ထု ရုပ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဟိ၊
ချဲ့။ စတုဘူမိကစိတ္တံ၊ သည်။ နော ဝိဇာနနလက္ခဏံ နာမ၊ ဝိဇာနနလက္ခဏာ
မရှိသည် မည်သည်။ နတ္ထိ၊ သမ္ပ၊ အလုံးစုံသော စိတ်သည်၊ ဝိဇာနနလက္ခဏာမေဝ၊
ဝိဇာနနလက္ခဏာ ရှိသည်သာ။ (ဟောတိ။) ပန၊ ကား။ ဒွါရံ၊ စက္ခု-စသော
ဒွါရသို့။ ပတွာ၊ ရှိ။ (စက္ခုဝိညာဉ် စသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ရောက်၍။) အာရမ္မဏ
ဝိဘာဝနဋ္ဌာနေ၊ အာရုံကို ထင်စွာဖြစ်စေရာ ဋ္ဌာန၌။ စိတ္တံ၊ သည်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊

ထောက်၍ “ဥဿဟနာနံ၊ အားတက်သရော ရှိကုန်သော သမ္ပယုတ် တရားတို့၏+ဘာဝေါ၊
ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ဥဿဟနဘာဝေါ၊ ရာ”ဟု ပြုပါ။ ထို ဥဿဟနဘာဝ-ဟူသည်
သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ အားထုတ်ကြောင်းတည်း။ [ဇာအုပ်တို့၌ “ဥဿဟန”ဟု သာ၌
ဝုဒ္ဓိတွေ့ရ၏။ “သမ္ပယုတ္တာနံ၊ တို့ကို။ ဥဿဟန ဘာဝေန၊ အားထုတ်စေတတ်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့်”ဟုလည်း ကာရိတ် သွင်း၍ ပေးကြ၏။ သို့သော် ဋီကာ၌ “အာဒရဘာဝေန”ဟု
ကာရိတ်မပါဘဲ ဖွင့်သောကြောင့် “ဥဿဟန”ဟူသာ ရှိသင့်မည် ထင်သည်။]

ဆက်ဦးအုံ-စေတနာသည် အာရုံကိုယူရာ၌ ဗျာပါရ အားကြီးသောကြောင့် စေတနာနှင့်
ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ်တရားများလည်း ဗျာပါရ အားကြီးသကဲ့သို့ တက်တက်ကြွကြွ ရှိရလေသည်။
စိတ် စေတသိက် တရားတို့က ထက်တက်ကြွကြွ ရှိသောကြောင့် စိတ္တဇရုပ်လည်း သွက်သွက်
လက်လက် ဖြစ်နေပေသည်။ စိတ္တဇရုပ် သွက်သွက်လက်လက် ဖြစ်သောကြောင့် အတူဖြစ်ဖက်
တိဇရုပ်များလည်း သွက်သွက်လက်လက် ဖြစ်ကြရကား ကုသိုလ်ပြုသောအခါ၌ ဖြစ်စေ၊
အကုသိုလ်ပြုသောအခါ၌ ဖြစ်စေ စေတနာထက်သန်လျှင် ထက်သန်သလောက် ခန္ဓာကိုယ်
တစ်ခုလုံး သွက်သွက်လက်လက် ထက်ထက်မြက်မြက်ရှိ၍ စေတနာ မထက်သန်လျှင်
မထက်သန်သလို အေးအေးစက်စက် ထုံထုံထိုင်းထိုင်း နံနံချာချာ ဖြစ်နေလေသည်။ ထို့ကြောင့်ပင်
ကောင်းမှုမကောင်းမှု ကိစ္စတို့၌ အရင်းခံဖြစ်သော စေတနာကို “ကမ္မ-အမှုသည် လက်သည်”ဟု
ဆိုရပေသည်။

၂၆၄

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဓမ္မဒွေသ

ရှေ့သွားသည်။ ပုရေစာရိကံ၊ ရှေ့သွားသည်၊ ဟောတိ။ [ပုဗ္ဗင်္ဂမံကို ပုရေစာရိကံ ဟု ထပ်ဖွင့်။]

ဟိ၊ မှန်။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ဒိဋ္ဌံ၊ မြင်ထိုက်သော။ ရူပါရမ္မဏံ၊ ကို။ စိတ္တေနော၊ ဖြင့်သာ။ ဝိဇာနာတိ၊ သိ၏။ သောတေန သုတံ သဒ္ဓါရမ္မဏံ စိတ္တေနော ဝိဇာနာတိ၊ ယာနေန ယာယိတံ (နမ်းရှုထိုက်သော) ဂန္ဓာရမ္မဏံ စိတ္တေနော ဝိဇာနာတိ၊ ဇိဝ္ဗာယ သာယိတံ (သာယာထိုက်သော) ရသာရမ္မဏံ စိတ္တေနော ဝိဇာနာတိ၊ ကာယေန ဖုသိတံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရမ္မဏံ စိတ္တေနော ဝိဇာနာတိ။ မနေန၊ မနောဒွါရဖြင့်။ ဝိညာတံ၊ သိထိုက်သော။ ဓမ္မာရမ္မဏံ စိတ္တေနော ဝိဇာနာတိ။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ နာဂရဂုတ္တိကော နာမ၊ မြို့စောင့် ယောက်ျားမည်သည်။ နဂရမဇ္ဈေ၊ မြို့၏ အလယ်၌။ သိဃိန္ဒကော၊ လမ်းဆုံ လမ်းခွဲ၌။ နိသိဒ္ဓိတွာ၊ ထိုင်၍။ အယံ၊ ဤသူကား။ နေဝါသိကော၊ အမြဲနေခြင်း ရှိသူတည်း။ ဝါ၊ မြို့နေသူတည်း။ အယံ၊ ကား။ အာဂန္တုကော၊ ခေတ္တ ရောက်လာသူတည်း။ (ညော်သည်တည်း။) ဣတိ၊ သို့။ အာဂတာဂတံ၊ ရောက်လာ ရောက်လာသော။ ဇနံ၊ လူကို။ ဥပမာရေတိ ယထာ၊ မှတ်သားသကဲ့သို့။ ဝဝတ္တာပေတိ ယထာ၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ သမ္ပဒံ၊ ဤသို့ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော။ ဣဒံ၊ ဤ ဥပမေယျကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

စ၊ သာဓက ကား။ မဟာထေရေနပိ၊ အရှင်နာဂလိနီ မဟာထေရ်သည် လည်း။ ဧတံ၊ ဤ စကားကို။ ဝုတ္တံ၊ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ။ (ကို။) မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ၊ နာဂရဂုတ္တိကော နာမ၊ မည်သည်၊ နဂရဿ၊ ၏။ မဇ္ဈေ၊ ၌။ သိဃိန္ဒကော၊ ၌။ နိသိန္ဒော၊ ထိုင်လျက်။ ပုရတ္ထိမတော ဒိသတော၊ အရှေ့အရပ်မှ။ ပုရိသံ၊ ကို။ အာဂစ္ဆန္တံ၊ လာသည်ကို။ ပဿေယျ ယထာ၊ မြင်ရာသကဲ့သို့။ ပစ္ဆိမတော ဒိသတော ပုရိသံ အာဂစ္ဆန္တံ ပဿေယျ ယထာ၊ ဒက္ခိဏတော ဒိသတော ပုရိသံ အာဂစ္ဆန္တံ ပဿေယျ ယထာ၊ ဥတ္တရတော ဒိသတော ပုရိသံ အာဂစ္ဆန္တံ ပဿေယျ ယထာ။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ မဟာရာဇံ၊ ဇာ။ ယံ ရူပံ၊ အကြင် ရူပါရုံကို။ စက္ခုနာ၊

၁။ စက္ခုနာ ဟိ ဒိဋ္ဌံ။ ။ ဒိဋ္ဌံ၌ တ-ပစ္စည်းသည် ရိုးရာအားဖြင့် “မြင်အပ်ပြီး” ဟူသော အတိတ်အနက်နှင့်တကွ မူချမြင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ “စက္ခုပသာဒဖြင့် မြင်အပ်ပြီးဖြစ်လျှင် စက္ခုဝိညာဉ်က ထပ်၍မြင်ဖွယ် မလို။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ဒိဋ္ဌံအရ “မြင်အပ်ပြီး” ဟု မပေးဘဲ “မြင်ထိုက်” ဟု တ-ပစ္စည်း၏ အနာမဋ္ဌ ကာလသာမန်နှင့်တကွ အရဟ-အနက်ပေးရသည်။ မြင်ခြင်းကြိယာ၏ ကတ္တာမှာ စက္ခုဝိညာဉ်တည်း။ စက္ခုဒွါရဖြင့် မြင်ထိုက်သော ရူပါရုံကို စက္ခု ဝိညာဉ်စိတ်ကမြင်သိ သိသည်-ဟူလို၊ သုတံ၊ မှတ်၊ ဝိညာတံ-တို့၌လည်း နည်းတူ။ စက္ခုနာ ဟိ ဒိဋ္ဌတိစက္ခုနာ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-ဋီကာ]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၆၅

စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ပဿတိ၊ မြင်၏။ တံ၊ ထို ရူပါရုံကို။ ဝိညာဏေန၊ စက္ခုပိညာဉ်ဖြင့်။ ဝိဇာနာတိ။ ယံ သဒ္ဓါ၊ အကြင် သဒ္ဓါရုံကို။ သောတေန၊ ဖြင့်။ သုဏာတိ၊ ကြား၏။ ပ။ ယံ ဂန္ဓ၊ အကြင် ဂန္ဓာရုံကို။ ယာနေန၊ ဖြင့်။ ယာယတိ၊ နှမ်းရှု၏။ ပ။ ယံ ရသံ၊ အကြင် ရသာရုံကို။ ဇီဝာယ၊ ဖြင့်။ သာယတိ၊ သာယာ၏။ ပ။ ယံ ဖောဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အကြင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို။ ကာယေန၊ ဖြင့်။ ဖုသတိ၊ တွေ့ထိ၏။ ပ။ ယံ ဓမ္မံ၊ အကြင် ဓမ္မာရုံကို။ မနသာ၊ မနောဒွါရဖြင့်။ ဝိဇာနာတိ။ တံ ထို ဓမ္မာရုံကို။ ဝိညာဏေန၊ မနောဝိညာဉ်ဖြင့်။ ဇာနာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ သို့။ ပ။ ပုရေစာရိကံ ဟောတိ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမရသန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။

တဒ္ဓေတံ (တံ+ဧတံ)၊ ထိုစိတ်သည်၊ ပစ္စိမံ ပစ္စိမံ၊ နောက်နောက်၌ ဖြစ်သည်။ (ဟုတွာ။) ဥပ္ပဇ္ဇမာနံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ပုရိမံ ပုရိမံ၊ ရှေးရှေး၌ဖြစ်သော စိတ်ကို။ နိရုတ္တရံ၊ အကြား မရှိသည်ကို။ ကတွာ။ သန္တဟနမေဝ၊ ဆက်စပ်လျက် သာလျှင်။ ဥပဋ္ဌာတိ၊ ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ထင်လာတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သန္တဟနပစ္စုပဋ္ဌာနံ၊ မည်၏။ ပန၊ ကား။ (ပစ္စုပဋ္ဌာန်မှတစ်ပါး ပဒဋ္ဌာန်ကား။) ပဉ္စဝေါကာရတဝေ၊ ပဉ္စဝေါကာရတံ၌။ အဿ၊ ထိုစိတ်၏။ နိယမတော၊ အမြဲအားဖြင့်။ နာမရူပံ၊ နာမ်ရုပ်သည်။ (ပဒဋ္ဌာနံ၊ နီးစွာသော အကြောင်းသည်။ ဟောတိ။) စတုဝေါကာရတဝေ၊ ၌။ နာမမေဝ၊ နာမ်သည်သာ။ ပဒဋ္ဌာနံ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ နာမရူပပဒဋ္ဌာနန္တိ၊ ဟူ၍။ (မယာ။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုအံ့။ ဧတံ စိတ္တံ၊ သည်။ (“စေတနာ ဟောတိ၊ စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု ပြအပ်သော ဤစိတ်သည်။) ပုရိမ နိဒ္ဒိဋ္ဌစိတ္တေန၊ ရှေ့ သမယဝဝတ္ထာန ခန်း၌ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော စိတ်နှင့်။ သဒ္ဓိ၊ တကွ။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ (ဟောတိ) ကိံ၊ ဖြစ်သလော။ ဥဒါဟု၊ သို့မဟုတ်။ အညံ၊ အခြားသောစိတ်သည်။ (ဟောတိ ကိံ၊ လော။) ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ [သမယဝဝတ္ထာန ခန်း၌ “စိတ္တဥပ္ပန္နံ”ဟု ပြအပ်ခဲ့သော စိတ်နှင့် ဤနေရာ၌ ပြအပ်သော စိတ်သည်တစ်ပါးတည်းသာလော၊ သို့မဟုတ် တစ်မျိုးစီ လောဟု မေးသည်။] (ဧတံ စိတ္တံ။ ပုရိမနိဒ္ဒိဋ္ဌစိတ္တေန၊ နှင့်။ သဒ္ဓိ။) ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ ဟောတိ။ (ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။) အထ၊ ထိုသို့ တစ်ပါးတည်းဖြစ်လျှင်၊ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုရိမနိဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ ရှေ့ သမယဝဝတ္ထာန ခန်း၌ ညွှန်ပြအပ်ပြီးသော စိတ်ကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ဧတံ၊ ဤ ပြဿနာကို။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ (အာစရိယေဟိ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။) အဝိစာရိတံ၊ မစိစစ်အပ်ခဲ့။

[ယောဇနာ၌ ဝုရိမနိဒ္ဓိ၌ ဟူသော ပုဒ်လည်း မပါ။ “ဧတံ စိတ္တံ ပုန ဝုတ္တန္တိ ဧတံ ဝစနံ အဋ္ဌကထာယံ အဝိစာရိတံ” ဟု ဝုတ္တန္တိနှင့် အဝိစာရိတံကို တစ်ဝါကျတည်းလုပ်၍၊ ယောဇနာ ထားသည်။]

“ပန၊ ထိုသို့ပင် မစိစစ်အပ်ခဲ့ပါသော်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ စိတ္တံ ဟောတိဟု နောက်ထပ် ဟောတော်မူခြင်း၌။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ‘ယုတ္တိ၊ သင့်သောအကြောင်းတည်း။’ ဟိ၊ ချဲ့။ ရူပါဒီနိ၊ ရူပ အစရှိသော ကလာပ်ရုပ်တို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝါ၊ စွဲမှီ၍။ ပညတ္တာ၊ ပညတ်အပ်ကုန်သော။ သူရိယာဒယော၊ နေ အစရှိသည်တို့သည်။ အတ္ထတော၊ လိုရင်း အနက်အားဖြင့်။ ရူပါဒီဟိ၊ ရူပ အစရှိသည်တို့မှ။ အညော၊ တစ်မျိုးတခြားတို့သည်။ နယောန္တိ ယထာ၊ မဟုတ်ကုန်သကဲ့သို့။ တေနော၊ ထိုသို့ တစ်မျိုးတခြား မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ ယသ္မိ သမယော၌။ သူရိယော၊ သည်။ ဥဒေတိ၊ တက်လာ၏။ တသ္မိ သမယော၊ နေတက်လာရာ ထိုအခါ၌။ တဿ၊ ထို နေ၏။ တေသေခါတံ၊ အရှိန်ဟု ဆိုအပ်သော။ ရူပမ္ပိ၊ အဆင်းအရောင် သည်လည်း။ (ဥဒေတိ၊ ပေါ်ထွက်လာ၏။) ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုစ္စမာနေပိ၊ ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။ (“နေထွက်လာလျှင် အဆင်းအရောင်လည်း ပေါ်ထွက်လာ၏” ဟု နေက တခြား အဆင်းအရောင်က တခြား ဤသို့ ခွဲခြား၍ဆိုအပ်ပါသော်လည်း။) ရူပါဒီဟိ၊ အဆင်းအရောင် အစရှိသည်တို့မှ။ အညော၊ တစ်မျိုးတခြားသော။ သူရိယော နာမ၊

၁။ အယံ ပဓနတ္ထ ယုတ္တိ။ ။ “စိတ္တံဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟုဓမ္မဝဝတ္ထာန်ခန်း၌ ဟောတော်မူပြီးပါလျက် “စိတ္တံဟောတိ” ဟု ဓမ္မဒွေသခန်း၌ စိတ္တံကို ထပ်၍ ဟောတော်မူရာဝယ် ထိုသို့ ဟောတော်မူခြင်း၏ သင့်လျော်သော အကြောင်းကို “ယုတ္တိ” ဟု ဆိုသည်။ ထို ယုတ္တိကို ဖြသော စကားသည် “ပုန ဝုတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ” တိုင်အောင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ယထာ ဟိ” စသည်ကို ယုတ္တိအကျယ်ပြဟု မှတ်ပါ။

၂။ ယထာပ။ သူရိယော နာမ နတ္ထိ။ ။ “နေ၌အဆင်းအရောင် ၇-မျိုးရှိ၏” ဟု ဆိုကြ၏။ ထို အဆင်းအရောင်ကို “ရူပ” ဟုဆိုသည်။ အာဒိဖြင့် ရူပ(ဝတ္ထု)မှတစ်ပါးသော အတူဖြစ်ဖက် ဥတုဓရုပ်(ပထဝီစသော) ရ-ပါးကို ယူပါ။ ထို ရူပ-စသည်တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍ “သူရိယ” ဟုလည်းကောင်း၊ “နေ” ဟုလည်းကောင်း နာမည်ပညတ် သတ်မှတ် ခေါ်ဝေါ်ရာဝယ် ထို ရူပ-စသည်တို့မှတစ်ပါး နေ(သူရိယ)ဟု သီးခြားမရှိ။ ထို့ကြောင့် “အကြင်အခါ နေထွက်လာ၏။ ထိုအခါ အရှိန်အဝါဟူသော အဆင်းရူပလည်း ပေါ်လာ၏” ဟု ဆိုရာ၌ စကားသုံးနှုန်းပုံမှာ နေက တခြား ရူပက တခြားဟု ဖြစ်နေသော်လည်း လက်တွေ့အားဖြင့် ရူပ-စသည်တခြား နေတခြား မရှိတော့သကဲ့သို့...

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၆၇

နေမည်သည်။ န အတ္တိ ယထာ၊ မရှိသကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။ စိတ္တံ၊ ကို။
 ဖဿာဒယော၊ ဖဿ အစ ရှိကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဥပါဒါယ၊ န ပညာပိယတိ၊
 ပညတ်အပ်သည် မဟုတ်။ အတ္တတော ပန၊ လိုရင်းအနက်အားဖြင့်ကား။ ဧတံ၊
 ဤစိတ်သည်။ တေဟိ၊ ထို ဖဿ အစရှိသည်တို့မှ။ အညမေဝ တစ်မျိုးတခြား
 သည်သာ။ ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ယသ္မိံ သမယေ၊ ဌံ။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊
 အတိတ်စိတ်၏ ဘင်္ဂဏမှ အထက်ဖြစ်သော နောက်ကာလ၌ ခဏတ္တယသို့
 ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ ဧကံသေနေဝ၊ စင်စစ်အားဖြင့် သာလျှင်၊ တသ္မိံ
 သမယေ၊ ထိုအခါ၌။ ဖဿာ ဒီဟိ၊ ဖဿ အစရှိသည်တို့မှ။ အတ္တတော၊ အားဖြင့်
 အညမေဝ၊ တစ်မျိုးတခြား သာလျှင် ဖြစ်သော။ တံ၊ ထိုစိတ်သည်။ ဟောတိ၊
 ဣတိ၊ သို့။ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ကို။ ဒီပနတ္တာယ၊ ငှာ။ ဧတံ၊ ဤစိတ်ကို။ ပုန၊
 ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

၁။ သည်သာမကသေး၊ ယသ္မိံသမယေ။ပ။ ဟောတိတိ အာဒီသု၊ အစရှိ
 သော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဘာဝေန္တေန၊ ဘာဝေတိ-ကြိယာကို ဖြစ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်။
 ဝဝတ္တာပိတေ၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်သော။ သမယေ၊ သမယ၌။ ယော၊ အကြင်
 ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဘာဝေတိ၊ မဂ္ဂကို ဖြစ်စေ၏။ သော၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အတ္တတော၊
 အားဖြင့်။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ၊ ဖြစ်သည်မမည်။ တေနေဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ တတ္ထ၊
 ထို ရူပူပပတ္တိယာ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိတိ၊
 ဟူ၍။ ဝုတ္တံ ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ် သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ယော ဘာဝေတိသော
 ဟောတိတိ၊ ယော ဘာဝေတိ သော ဟောတိ-ဟူ၍။ န ဝုတ္တံ။ ပန၊ အနွယ် ကား။
 ဖဿသ္မိံ သမယေ။ဝ။ ဟောတိတိ အာဒီသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ စိတ္တေန၊
 ဖြင့်။ ဝဝတ္တာပိတေ၊ သော။ သမယေ၊၌။ သမယဝ ဝတ္တာပိတံ၊ သမယဖြင့်

၁။ တထာ။ပ။ အညမေဝ ဟောတိ။ ။ ဤ ဥပမေယျဝါကျ၌ ဥပမာနမှ ပြောင်းပြန်
 အနက်ကိုရည်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ပြခဲ့သော နေ-ဥပမာသည် ဝိသဒီသုပမာတည်း။ ဥပမာန၌
 ရူပ-စသည်မှတစ်ပါး သူရိယ ဟု သီးခြားမရှိ။ ဤ ဥပမေယျ၌ကား ဖဿစသည်မှတစ်ပါး
 စိတ်ဟု သီးခြားရှိသည်။ ဤသို့ ဖဿ-စသည်မှတစ်ပါး စိတ်ဟု သီးခြားရှိကြောင်းကို
 ပြခြင်းအကျိုးငှာ “စိတ္တံ ဟောတိ” ဟု စိတ်ကို တပ်၍ ဟောတော်မူပါသည်။

၂။ ယထာ။ပ။အာဒီသု။ ။ “ယသ္မိံသမယေရူပူပပတ္တိယာ”စသော ရူပါဝစရ ကုသလပဒ၊
 ထိုပါဠိတော်ဝယ် “ယသ္မိံ” ။ပ။မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ”၌ ဘာဝေတိ၏ ကတ္တာဖြစ်သော ဘာဝေန္တ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်
 သမယကို မှတ်သား၏။ ထိုဘာဝေန္တ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသောကြောင့်
 “ဖဿော ဟောတိ”စသည်ကဲ့သို့ “ယော ဘာဝေတိ၊သော ဟောတိ”ဟု ထို ရူပါဝစရကုသလပဒ
 ဓမ္မုဇ္ဈသ၌ ဟောတော်မူမူ။

၃။ ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ-စသည်။ ။ဤကာမာဝစရကုသိုလ် အရာ၌ကား
 “ယသ္မိံသမယေ။ပ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ”ဟု ရှေးဦးစွာ စိတ်ဖြင့် သမယကို မှတ်သား၍ “တသ္မိံ

၂၆၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ဓမ္မဒေသ

ပိုင်းခြားသတ်မှတ် အပ်ပြီးသော။ စိတ္တံ၊ သည်။ တထာ၊ ထို ဆိုအပ်ပြီးသည့်အတိုင်း။ (“န သော အတ္ထတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ နာမ” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း။) အတ္ထတော၊ လိုရင်း အနက်အားဖြင့်။ ဝါ၊ တရားကိုယ်အားဖြင့်။ နုပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။ တဒါ၊ ဌှံ။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ ယထေဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့သာ၊ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ ယထေဝ။ တထာ၊ တူ။ စိတ္တံ၊ သည်လည်း။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမဿပိ အတ္ထဿ၊ ကိုလည်း။ (ပိဖြင့် ရှေ့ဣမဿ အတ္ထဿကို ပေါင်း။) ဒိပနတ္ထံ၊ ဌာ။ ဣဒံ၊ ဤစိတ်ကို။ ပန ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊-[ဤ ဝေဒိတဗ္ဗံ နောက်၌ “ဣတိ အယံ၊ ကား။ ယုတ္တိ၊ တည်း” ဟု အယံ ပနေတ္ထ ယုတ္တိကို ပြန်၍ လှည့်ပါ။]

ပန၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤစိတ္တံ ဟောတိဟု စိတ်ကို ထပ်၍ ဟောတော်မူအပ်ရာ၌။ သန္နိဋ္ဌာနံ၊ အဆုံးအဖြတ်တည်း။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ် ကြောင်း အကျိုးတည်း။ ဥဒ္ဓေသဝါရေ ဌှံ။ (ဖဿော ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိ ဟူသော ဥဒ္ဓေသဝါရ-၌။) သင်္ဂဏနတ္ထံ၊ စိတ်ကို သိမ်းယူခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း။ နိဒ္ဓေသဝါရေ ဌှံ။ (ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ-စသော နိဒ္ဓေသ ဝါရ၌။) ဝိဘဇနတ္ထံ စ၊ စိတ်ကိုအကျယ် ဝေဖန်ခြင်း အကျိုးငှာ လည်းကောင်း။ (ပန။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။) [သင်္ဂဏနတ္ထံ ဝိဘဇနတ္ထံကို ချဲ့လို၍ “ပုရိဓေန ဟိ” စသည်မိန့်။] ဟိ၊ ချဲ့၊ ပုရိဓေန၊ ရှေ့ဖြစ်သော။ စိတ္တသဒ္ဓေန၊ ပြင့်။ (စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ၌ ပါသော စိတ္တသဒ္ဓါဖြင့်။) ကေဝလံ၊ သင်္ဂဏနတ္ထံ မဖတ် သက်သက်။ သမယော၊ ကို။ ဝဝတ္တာပိတော၊ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်ပြီ။ ပန၊ ဆက်။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ တသ္မိံ ဝဝတ္တာပိတသမယေ၊ ထို ပိုင်းခြား သတ်မှတ်အပ်ပြီးသော သမယ၌။ ယေဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါ၊ ပါဝင်ကုန်၏၊ တေသံ။

သမယေ”ဟု စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော တို့ သမယဝယ် (စူပါဝစရ၌၊ ဘာဝေနပုဂ္ဂိုလ် မဖြစ်သသို့ မဟုတ်ဘဲ) စိတ်ကလည်းဖဿ-စသည်တို့ကဲ့သို့ ဖြစ်လျက် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ ဤသို့သော အဓိပ္ပာယ်ကို ပြခြင်း အကျိုးငှာလည်း စိတ္တံ ဟောတိ ဟု ထပ်၍ ဟောတော်မူရသည်။ [ဤ၌လည်း ဥပမာနသည် ဝိသဒိသုပမာပင်တည်း။]

၁။ ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ ။ ရှေ့ယုတ္တိပြ စကားဝယ် “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဟောတော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းယုတ္တိကို ၂-မျိုးအားဖြင့် ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အကျိုးကိုပြ၍ ဆုံးဖြတ်ချက် ချလိုသောကြောင့် “ဣဒံ ပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာနံ”ဟု မိန့်သည်။ ထိုအကျိုးကား “ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ”စသော ဥဒ္ဓေသဝါရ၌ “စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု စိတ်ကို သိမ်းယူခြင်းအကျိုး “ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော”စသော နိဒ္ဓေသ ဝါရ၌ “ကတမံတသ္မိံ သမယေစိတ္တံ” စသည်ဖြင့် အကျယ်ဝေဖန်ရခြင်း အကျိုးတည်း။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၆၉

ထို တရား တို့ကို။ ဒဿနတ္တံ၊ ငှာ။ ပဿော ဟောတိတိ အာဒိ၊ အစရှိသော စကား ရပ်ကို။ (ဘဂဝတာ။) အာရန္တံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ စိတ္တဉ္စာပိ၊ သည်လည်း။ တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုစိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်ပြီးသော သမယ၌။ ဟောတိ ယေဝ၊ ဖြစ်သည်သာ။ ဝါ၊ ပါဝင်သည်သာ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဿာပိ၊ ထို စိတ်ကိုလည်း။ သင်္ဂဏနတ္တံ၊ ငှာ။ ဧတံ စိတ္တံ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ဤတိုင်အောင် သော စကားဖြင့် ဥဒ္ဓေသဝါရေ သင်္ဂဏနတ္တံ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ (အကျိုးသည်သာ မကသေး-ဟူလို။) [“သင်္ဂဏ နတ္တံ၏ အကျယ်မှတစ်ပါး ဝိဘဇနတ္တံ၏ အကျယ်ကား”ဟုလည်း ပေးပါ။] ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ဤ ဥဒ္ဓေသ အရာ၌။ ဧတသ္မိံ၊ ဤစိတ်ကို။ အဝုစ္စမာနေ၊ ဟောတော်မမူအပ်သော်။ (ဟောတော်မမူလိုက်လျှင်။) ကတမံ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ နိဒ္ဓေသဝါရေ ဌံ၊ ဝိဘဇနိတုံ၊ အကျယ် ဝေဖန်ခြင်းငှာ။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်းသည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့ မတတ်ကောင်းလတ်သော်။ အဿ၊ ထိုစိတ်ကို။ ဝိဘဇနံ ယေဝ၊ အကျယ်ဝေဖန်ကြောင်း စကားရပ်သည်ပင်။ ပရိဟာယေထ၊ ယုတ်လျော့ရာ၏။ (မဝေဖန်နိုင်ဘဲ ရှိရာ၏။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဿ၊ ထိုစိတ်ကို။ နိဒ္ဓေသဝါရေ ဌံ၊ ဝိဘဇနတ္တံ၊ ငှာလည်း။ ဧတဉ္စ၊ ဤ စိတ္တံ ဟောတိ ဟူသော စကားကိုလည်း။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [ဤ ဝုတ္တံတိုင်အောင်သော စကားဖြင့် နိဒ္ဓေသဝါရေ ဝိဘဇနတ္တံ၏ အကျယ်ကို ပြသည်။ ဤနေရာတွင် ဣတိထည့်၍ ဣဒံပနေတ္ထ သန္နိဋ္ဌာန်ကို ပြန်၍ လှည့်သင့်သည်။ ယသ္မာ ဝါ-စသော စကားကား ပြအပ်ပြီးသော ယုတ္တိစကား သန္နိဋ္ဌာန် စကားတို့မှ တစ်နည်းပြအပ်သော စကားတည်း။]

ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ၌။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နန္တိ ဧတံ၊ ဟူသော ဤစကားသည်။ ဒေသနာသိသမေဝ၊ ဒေသနာတော်၏ ဦးခေါင်းမျှသာတည်း။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်းသာ။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ ဤအကြောင်းကို။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌။ ဝိစာရိတံ၊ စိစစ်အပ်ပြီ။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နန္တိ ဧတ္တာပိ၊ ဟူသော ဤပါဌ၌လည်း။ စိတ္တမတ္တမေဝ၊ စိတ်မျှကိုသာ။ အဂ္ဂဟောတွာ၊ မယူမူ၍။ ပရောပဏ္ဏာသကုသလဓမ္မေဟိ၊ ငါးဆယ်ကျော် ကုသိုလ်တရားတို့နှင့်။ (ဗဿ-စသော တရားတို့နှင့်။) သဒ္ဓိယေဝ၊ အတူတကွ သာလျှင်။ စိတ္တံ၊ ကို။ ဂဟိတံ၊ ယူအပ်ပြီ။ ဧဝံ၊ လျှင်။ တတ္ထ၊ ထိုသမယ ဝုတ္တုန်ခန်း၌။ [ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထ၊ ထို စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟူသော စကားရပ်၌”ဟု-

စွဲ၏။-သင့်သည်သာ။] သင်္ခေပတော၊ အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့်။ သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ စိတ္တ စေတသိကဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူပြီး၍။ ဣ၊ ဤ၊ ဥဒ္ဓေသဝါရန္တံ။ သရူပေန၊ သရုပ်သကောင်အားဖြင့်။ (ထို အကျဉ်းပြအပ်ပြီးသော တရားစုကို သရုပ် ထုတ်ပြသော အားဖြင့်။) ပဘောဒတော၊ အထူး အပြားအားဖြင့်။ (“ဖဿော ဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ”စသော အထူး အပြားအားဖြင့်။) ဒဿေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ဖဿော ဟောတိတိ အာဒိ၊ ကို။ (ဘဂဝတာ။) အာရန္တံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဖဿာဒယော၊ ဖဿ-အစရှိသော တရားတို့ကို။ (ဝုတ္တာ) ဝိယ၊ ဟောတော်မူအပ် ကုန်သကဲ့သို့။ (တထာ။) စိတ္တံပိ၊ ကိုလည်း။ ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်သာ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဈာနဂံရာသိအဖွင့်

[ဖဿလျှင် ၅-ခုမြောက်ရှိသော ဖဿပဉ္စမကရာသိကို ဖွင့်ပြပြီး၍၊ ယခု အခါ၌ ဈာနဂံရာသိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဝိတက္ကောတိ”စသည် မိန့်သည်။] (ယော သဘာဝေါ။) ဝိတက္ကောတိ၊ အာရုံကို ကြံတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အာရုံကို ကြံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ယော သဘာဝေါ။) ဝိတက္ကော၊ ဝိတက္ကမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိတက္ကနံ၊ အာရုံကို ကြံခြင်း။ ဝိတက္ကော၊ ခြင်း။ ဦဟနံ၊ အာရုံကို ကြံခြင်း။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သွာယံ (သော+အယံ)၊ ထိုဝိတက်သည်။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံပေါ်၌။ စိတ္တံဿ၊ ကို။ အဘိနိရောပနလက္ခဏော၊ ရှေးရှု ဇာန်ရောက်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ ရှေးရှု တင်ပေးခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ [အဘိနိရောပန၌ အဘိ+နိပုဗ္ဗ-ရူပဓာတ်+ကာရိတ် ဏာပေပစ္စည်း+ယုပစ္စည်း။] ဟိ၊ မှန်။ သော ထိုဝိတက်သည်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တံကို။ အာရောပေတိ၊ တက်ရောက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ တင်ပေးတတ်၏။

၁။ ဝိတက္ကော။ ။“ဝိတက္ကောတိတိ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက္ကနံ ဝါ ဝိတက္ကော”ဟု သာဓန ၂-မျိုးသာပြထားသော်လည်း “ဝိတက္ကန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ ဧတေနာတိ ဝိတက္ကော”ဟု ကရုဏသာဓနလည်း ရနိုင်၏။ ထိုသို့ သာဓန ၃-မျိုး ဆိုရခြင်း၏ အကြောင်းကို သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာမူကာ စိတ္တအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။ [“ဝိတက္ကော-ကြံ+စည်ခြင်း”ဟု ပေးရိုးရှိ၏။ သို့သော် အာရမ္မဏာဘိနိရောပနလက္ခဏာနှင့် အညီ စိတ်ကို အာရုံပေါ်ရောက်အောင် အစွာ တင်ပေးခြင်းသာ ဝိတက်၏ တာဝန်တည်း။ ထိုသို့ တင်ပေးပြီးနောက် ထိုအာရုံကို အထပ်ထပ် အာရုံပြုသော အားဖြင့် “စည်နေခြင်း” သဘောမှ ဝိစာရ၏ သဘောသာဖြစ်သည်။ လို့ကြောင့်“ဝိတက္ကောတိ-ကြံတတ်၏”ဟုသာ အနက်ပေးပါ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၇၁

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော
ယောက်ျားသည်။ ရာဇဝလ္လဘံ၊ မင်းကျွမ်းဝင်သော။ (မင်း၏ အကျွမ်းဝင်သူဖြစ်သော။)
ဉာတိ ဝါ၊ ဆွေမျိုးကိုသော်လည်းကောင်း။ မိတ္တံ ဝါ၊ မိတ်ဆွေကိုသော်လည်းကောင်း။
နိဿာယ၊ မှီ၍။ ရာဇဂေဟံ၊ မင်း၏ အိမ်တော်သို့။ (နန်းတော်သို့။) အာရောဟတိ
ယထာ၊ တက်ရောက်ရသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝိတက္ကံ၊ ကို။ နိဿာယ။ စိတ္တံ၊ သည်။
အာရမ္မဏံ၊ သို့။ အာရောဟတိ၊ တက်ရောက်ရ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သော၊ ထို
ဝိတက်ကို။ အာရမ္မဏေ။ပ။လက္ခဏောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ နာဂုသေနတ္ထေရော၊ အရှင်နာဂသိန် ထေရ်သည်။
အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ကို။) ဝိတက္ကော၊ သည်။ အာကောဋ္ဌနလက္ခဏော၊ အာရုံကို
ရှေးဦးစွာ ခေါက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ဘေရိ၊ သည်။ ဝါ၊
ကို။ အာကောဋ္ဌိတာ ယထာ၊ ရှေးဦးစွာ တီးခေါက်အပ်သကဲ့သို့။ အထပစ္ဆာ၊
ထိုမှနောက်၌။ အနုရဝတိယထာ၊ အဆက်ဆက် မြည်နေသကဲ့သို့။ အနုသဒ္ဓါယတိ
ယထာ၊ အဆက်ဆက် အသံပြုသကဲ့သို့။ [သဒ္ဓဟူသောနာမ်ပုဒ် နောင်
ကရောတိအနက်၌ အာယ-ပစ္စည်းသက်ထားသော/နာမဓာတ်။] မဟာရာဇ၊ ဇာ။
ဧဝမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ အာကောဋ္ဌနာ၊ ရှေးဦးစွာ ခေါက်ခြင်းကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ)
ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက်ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ပစ္ဆာ၊ နောက်မှ။
အနုရဝနာ၊ အဆက်ဆက် မြည်ခြင်းကို။ အနုသဒ္ဓါယနာ၊ အဆက်ဆက် အသံပြုခြင်းကို။
(ဒဋ္ဌဗ္ဗာ) ယထာ၊ ဧဝံ။ ဝိစာရော၊ ဝိစာရကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊
ပြီ။

သ္မာယံ(သော+အယံ)၊ ထို ဝိတက်သည်။ အာဟနန ပရိယာဟနနရသော၊
အစွာ တီးခေါက်ခြင်း ထက်ဝန်းကျင် တီးခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ ရှေးစွာ
ခေါက်ခြင်း လှည့်ပတ်၍ ခေါက်ခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏။ တထာဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။
တေန၊ ထို ဝိတက်ကြောင့်။ ယောဂါဝစရော၊ ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ်ကို။
အာရမ္မဏံ။ပ။ကရောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ [အာရမ္မဏံ၊ ကို။ ဝိတက္ကာဟတံ၊
ဝိတက်သည် အစွာ ခေါက်အပ်သည်ကို။ (အာဟတံ၌ အာသည် အာဒိကမ္မ
အနက်ဟော။) ဝါ၊ ဝိတက်သည် ရှေးစွာခေါက်အပ်သည်ကို။ (အာသည် အဘိ မုခံ
အနက်ဟော။) ဝိတက္က ပရိယာဟတံ၊ ဝိတက်သည် ထက်ဝန်းကျင် ခေါက်အပ်သည်ကို။
ဝါ၊ ဝိတက်သည် လှည့်ပတ်၍ ခေါက်အပ်သည်ကို။ ကရောတိ၊ ပြု၏။]
အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တဿ၊ ကို။ အာနယန ပစ္စုပ္ပန္နာနော၊ ဆွဲဆောင်တတ်သော
တရား ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးစွာထင်လာ၏။

တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ စိတ္တံ၊ သည်။ အာရမ္မဏော၊ ၌။ ဝိစရတိ၊ လှည့်လည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ စိတ်၏ အာရုံ၌ လှည့်လည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ဝိစာရော၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိစရတံ၊ အာရုံ၌ အထူးသဖြင့် လှည့်လည်ခြင်း။ ဝိစာရော၊ ခြင်း။ အနုသဉ္စရတံ၊ အာရုံ၌ အဖန်ဖန် ကောင်းစွာ လှည့်လည်ခြင်း။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ သွာယံ (သော+အယံ)၊ ထို ဝိစာရသည်။ အာရမ္မဏာနုမဇ္ဈနလက္ခဏော၊ အာရုံကို အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို အာရုံ၌။ သဟဇာတာနုယောဇန ရသော၊ တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို အဖန်ဖန် ယှဉ်ကပ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ စိတ္တဿ၊ ကို။ အနုပ္ပဗန္ဓ ပစ္စုပ္ပန်နော၊ အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်တတ်သော တရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

စ၊ ဆက်။ နေသံ၊ ထို ဝိတက်၊ ဝိစာရတို့၏။ ကတ္တစိ၊ အချို့စိတ်၌။ (ဝိတက်ယှဉ်ရာ ၅၅-ပါးသော စိတ်၌။) အဝိပ္ပယောဂေါ၊ မကွေမကွာ ယှဉ်ခြင်းသည်။ သန္တေပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဩဠာရိကဋ္ဌေန၊ အာရုံယူမှု၌ ကြမ်းတမ်းသည်၏။ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန စ၊ ရှေ့သွား၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ (ပဌမာဘိနိပါတော-၌ စပ်။) ယဏ္ဍာဘိယာတော ဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏ ရှေးရှု ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော အသံကဲ့သို့။ [ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ ယဏ္ဍာ-ဘိယာတသဒ္ဓေါ ဝိယံ ဟုရှိ၏။] အဘိနိရောပနဋ္ဌေန၊ ရှေးရှု တင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စေတသော၊ ၏။ ပဌမာဘိနိပါတော၊ အာရုံ၌ ရှေးဦးစွာကျရောက်ခြင်း သဘောသည်။ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက်တည်း။ [အဘိနိရောပနဋ္ဌေန-ဟူသော ပါဌသည် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ မပါ။ ဩဠာရိကဋ္ဌေန၊ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန စ-ဟု ရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့် မပါခြင်းက ကောင်းမည်ထင်သည်။] သုခုမဋ္ဌေန၊ အာရုံယူမှု၌ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း။ အနုမဇ္ဈနသဘာဝဋ္ဌေန စ၊ အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်ခြင်း သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ယဏ္ဍာနုရဓေါဝိယ၊ ခေါင်းလောင်း၏ အဆက်မပြတ် မြည်သံကဲ့သို့။ ဝါ၊ ကြေးညည်းသံ ကဲ့သို့။ အနုပ္ပဗန္ဓော၊ အာရုံ၌ စိတ်ကို အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ခြင်း သဘောသည်။ ဝိစာရော၊ တည်း။ ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၊ သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးတို့တွင်။ ပဌမုပ္ပတ္တိ ကာလေ၊ ပထမ ဖြစ်ရာအခါ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပရိပ္ပန္နနဘူတော၊ တုန်လှုပ်ကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဝိပ္ပါရဝါ၊ အာရုံယူမှု၌ အထူးသဖြင့်

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၇၃

တုန်လှုပ်ခြင်းရှိ၏။ [ဝိပူရဝါတိ ဝိစလနယုတ္တော။-ဋီကာ။ ဝိပူရဏံ၊ အထူးသဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်း။ ဝိပူရော၊ ခြင်း။ ဝိပူရောယဿ အတ္ထိတံ ဝိပူရဝါ။ “ဝိပူရဝါ၊ အာရုံယုမ္ဘံ အထူးသဖြင့် တုန်လှုပ်ခြင်းသဘောရှိသော။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ပဌမပုပ္ဖတ္တိကာလေ၊ ခွံ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပရိပ္ပန္နနဘူတော၊ တုန်လှုပ်ကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်၏”ဟု အစဉ်အတိုင်းလည်း ပေးနိုင်သည်။ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ၌ “ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ” ဟု ရှိ၏။ ဝိစာရ ဥပမာ၌လည်း “နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ”ဟု တွေ့ရလတ္တံ့။] အာကာသော၊ ခွံ။ ဥပ္ပတိတုကာမဿ၊ ပျံတက်လိုသော။ ပက္ခိနော၊ ငှက်ကြီး၏။ ပက္ခဝိက္ခေပေါ ဝိယ၊ အတောင်ခတ်ခြင်း ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အတောင်ခတ်ခြင်းနှင့် တူသည်လည်းကောင်း။ ဂန္ဓာနုဗန္ဓစေတသော၊ ပန်းရနံ သို့ အစဉ်လိုက်သော စိတ်ရှိသော။ ဘမရဿ၊ ပီတုန်း၏။ ပဒုမာဘိမုခပါတော ဝိယစ၊ ပဒုမ္မာကြာတောသို့ ရှေးရှု ပျံသွားခြင်း ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဝါ၊ နှင့် တူသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) [“ပါတော၊ ကျခြင်း”ဟု မပေးနှင့်။ နောက် ဝိစာရဥပမာ၌ ရစ်ဝဲနေလိမ့်ဦးမည်။ ထို့ကြောင့် “ပတ-ဂတိမှီ”အရ “ပျံသွားခြင်း”ဟု ပေးပါ။]

ဝိစာရော၊ သည်။ သန္တုပ္ပတ္တိ၊ ငြိမ်သက်သော ဖြစ်ခြင်းရှိ၏။ စိတ္တဿ၊ ၏။ နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ၊ အလွန်မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသောသဘောတည်း။ အာကာသော၊ ခွံ။ ဥပ္ပတိတဿ၊ ပျံတက်ပြီးသော။ ပက္ခိနော၊ ၏။ ပက္ခပ္ပသာရဏံ ဝိယ၊ အတောင်ကို ဆန့်တန်းခြင်း ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ ဝါ၊ နှင့်တူသည် လည်းကောင်း။ (အတောင်ကိုဆန့်၍ လေဟုန်စီးကာ ငြိမ်သက်စွာ ပျံနေခြင်းနှင့် တူသည် လည်းကောင်း။) ပဒုမာဘိမုခ ပတိတဿ၊ ပဒုမ္မာကြာတောသို့ ရှေးရှုရောက်ပြီးသော။ (ဤ၌လည်း “ကျပြီးသော”ဟု မပေးနှင့်။) ဘမရဿ၊ ၏။ ပဒုမဿ၊ ပဒုမ္မာကြာတော၏။ ဥပရိဘာဂေ၌၊ ပရိဗ္ဗမနံဝိယ၊ (ဘေးရန်ရှိ မရှိ စသည်ကို သိဖို့ရန်) ရစ်ဝဲခြင်းကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ရစ်ဝဲခြင်းနှင့် တူသည် လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ (ဥပမာနုပုဒ်တို့ကို အတွင်းသွင်း၍လည်းပေးပါ။)

ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ အာကာသော၊ ခွံ။ ဂစ္ဆတော၊ ပျံသွားသော။ မဟာသကုဏဿ၊ ငှက်ကြီး၏။ ဥဘောဟိ၊ ၂-ဖက်ကုန်သော။ ပက္ခေဟိ၊ အတောင်ကိုဖြင့်။ ဝါတံ၊ လေဟုန်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ပက္ခေ၊ တို့ကို။ သန္နိသီဒါပေတွာ၊ ကောင်းစွာ တည်နေစေ၍။ ဂမနံဝိယ၊ ပျံသွားခြင်းကဲ့သို့။ အာရမ္မဏေ၊ ခွံ။ စေတသော၊ ကို။ အဘိနိရောပန ဘာဝေန၊ ရှေးရှုတင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော။ ဝိတက္ကော၊ သည်။

(ဟောတိ။) [“အာရမ္မဏေ။ပ။ဝိတက္ကော။သည်။ အာကာသေ။ပ။ ဂမနံ ဝိယ၊ ဝျံသွားခြင်းနှင့် တူ၏”ဟုလည်း ဥပမာကို နောက်ထား၍ အနက် ပေးနိုင်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထို ဝိတက်သည်။ ဧကဂ္ဂေါ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ ဝါ၊ လတ်သော်။ အပ္ပေတိ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်၏။ ဝါတဂ္ဂဟဏတ္ထံ၊ လေအဟုန်ကို ယူခြင်းအကျိုးငှာ။ ပက္ခေ၊ တို့ကို။ ဖန္ဒာပယမာနဿ၊ လှုပ်ရှားစေလျက်။ (အတောင်ခတ်လျက်။) ဂမနံ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အနုမဇ္ဇနဘာဝေန၊ အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တော၊ ဝိစာရော၊ သည်။ ဟောတိ။ [“အနုမဇ္ဇန ဘာဝေန။ပ။ဝိစာရော၊ ဝါတဂ္ဂဟဏတ္ထံ။ပ။ဂမနံ ဝိယ”ဟုလည်း ပေးနိုင်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ထို ဝိစာရသည်။ အာရမ္မဏံကို။ အနုမဇ္ဇတိ၊ အဖန်ဖန် ပွတ်တိုက်တတ်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [“အဋ္ဌကထာယံ ပန”မှ အဋ္ဌကထာယံကို ဤ ဝုတ္တံ-၌ စပ်ပါ။]

တံ၊ ထို အဋ္ဌကထာ စကားသည်။ အနုပ္ပဗန္ဓေန၊ အာရုံ၌ စိတ်ကို အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့စပ်ခြင်းအားဖြင့်။ ပဝတ္တိယံ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ အတိ ဝိယ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်မြတ်ပါပေ၏။ ပန၊ ဆက်။ နေသံ၊ ထို ဝိတက် ဝိစာရ ၂-ပါးတို့၏။ သော ဝိသေသော၊ သည်။ (ပြခဲ့သော အထူးသည်။) ပဌမ ဒုတိယဇ္ဈာနေသု၊ ထို့၌။ ပါကဋ္ဌော၊ ထင်ရှားသည်။ ဟောတိ။ (ဤ ဝါကျ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။)

အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ မလဂ္ဂဟိတံ၊ ယူအပ်သော အညစ်အကြေး ရှိသော။ (ကြေးတင်နေသော။) ကံသဘာဇနံ၊ ကြေးခွက်ကို။ ဧကေန ဟတ္ထေန၊

၁။ အတိဝိယယုဇ္ဇတိ။ ။ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော စကားသည် ဤသင်္ဂဟ အဋ္ဌကထာဝယ် ပြခဲ့သောစကားနှင့် ပြောင်းပြန်ဖြစ်၍ နေသောကြောင့် မသင့်သကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ မှန်၏-ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၌ “ဝိပ္ပါရဝါဝိတက္ကော”ဟု ဆို၏။ ရှေးအဋ္ဌကထာ၌ “ဝါတဂ္ဂဟဏတ္ထံပက္ခေ ဖန္ဒာပယမာနဿဂမနံဝိယ။ ပ။ဝိစာရော”ဟု ဆိုထား၏။ ဝိတက်၏ သဘောသည်ပင် ရှေး အဋ္ဌကထာ၌ ဝိစာရ၏သဘော ဖြစ်နေပြန်သည်။ ဤသင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၌ “သန္တဝုတ္တိ ဝိစာရော”ဟု ဆို၏။ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌ကား “ပက္ခေသန္တိသိဒါပေတွာ။ပ။ဝိတက္ကော”ဟု ဆို၏။ ဝိစာရ၏သဘောကိုပင် ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ၌ ဝိတက်၏သဘောကဲ့သို့ ဖြစ်နေပြန် သည်။ ဤသို့ ရှေးအဋ္ဌကထာစကားနှင့် ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာ စကားသည် ပြောင်းပြန်ဖြစ်နေ၏။ သို့သော် ဤ သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာသည် ဝိတက်၏ ပထမဖြစ်ရာအခါကို ရည်ရွယ်၍ ပဌမုပ္ပတ္တိကာလေ- စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့သည်။ ရှေးအဋ္ဌကထာ ၌ကား ဥပစာရဘာဝနာ အပ္ပနာဘာဝနာ ဖြစ်ရာအခါဝယ် ဝိတက်၏ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေသောကြောင့် ဝိတက်၏ အာရုံယူပုံလည်း အလွန်ငြိမ်သက်၏။ ထို့ကြောင့် “တံ အနုပ္ပဗန္ဓေန ပဝတ္တိယံ အတိဝိယ ယုဇ္ဇတိ”ဟု ဆိုသည်။

၁။ အပိစ။ ။တေလစုဏ္ဏကေနာတိ တေလေန စုဏ္ဏေန မိသိတတေလေန၊ လဏ္ဍတိ ဟိသတိ မလဘာဝန္တိ လဏ္ဍ၊ ယဒါဒိနာ ဥ၊ လဏ္ဍ၊ စ + တံ + ဥပကမ္ဘာတိ လဏ္ဍ၊ ပကံ၊ ဟေန၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၇၅

လက်တစ်ဖက်ဖြင့်။ ဒဋ္ဌ၊ မြို့စွာ။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ဣတရေန၊ အခြားသော။ ဟတ္ထေန၊ ဖြင့်။ စုဏ္ဏတေလေန ဝါ၊ ဆပ်ပြာမှုန့်တို့ဖြင့် ရောအပ်သော ဆီဖြင့် သော်လည်းကောင်း။ လဏ္ဍုပကေန ဝါ၊ ပွတ်တိုက်ခြင်းငှာ လျှောက်ပတ်သော ဘရွတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း။ ပရိမစ္ဆန္တဿ၊ ပွတ်တိုက်သူ၏။ ဒဋ္ဌဂ္ဂဟဏ ဟတ္ထော ဝိယ၊ မြို့စွာ ကိုင်ယူကြောင်း လက်သည်ကဲ့သို့။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဟောတိ။ ပရိမစ္ဆန္တဟတ္ထော ဝိယ၊ ထက်ဝန်းကျင် ပွတ်တိုက်ကြောင်း လက်သည်ကဲ့သို့။ ဝိစာရော ဟောတိ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ဒဏ္ဍပွဟာရေန၊ တုတ်ဖြင့် ပုတ်ခတ်ခြင်းဖြင့်။ စက္ကံ၊ စက်ဘီးကို။ ဘမယိတွာ၊ လည်စေ၍။ ဘာဇနံ၊ ခွက်ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော။ ကုမ္ဘကာရဿ၊ အိုးလုပ်သမား၏။ ဥပ္ပိဋ္ဌနဟတ္ထော ဝိယ၊ ဖိနှိပ်ကြောင်း လက်သည် ကဲ့သို့။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတော စိတောစ၊ ဤဘက် ဤဘက်၌လည်း။ သဉ္ဇရဏဟတ္ထော ဝိယ၊ လှည့်လည်ကြောင်း လက်သည်ကဲ့သို့။ ဝိစာရော၊ သည်။ ဟောတိ။ ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ မဏ္ဍလံ၊ ကောက်နယ် တလင်းဝိုင်းကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသူ၏။ မဇ္ဈေ၊ အလယ်၌။ သန္နိရုစ္စိတွာ၊ ကောင်းစွာ ဖိနှိပ်၍။ ဌိတကဏ္ဍကော ဝိယ၊ တည်သော စူးသည်ကဲ့သို့။ အဘိနိရောပနော၊ ရှေးရှုတင်တတ်သော။ ဝိတက္ကော (ဟောတိ။) ဗဟိ၊ သေး ပတ်ဝန်းကျင်၌။ ပရိတ္တမနကဏ္ဍကော ဝိယ၊ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်ပတ်ကြောင်း စူးသည်ကဲ့သို့။ အနမစ္စမာနော၊ အပန်ပန် ပွတ်တိုက်တတ်သော။ ဝိစာရော(ဟောတိ)။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ဝိဏယတိ၊ နှစ်သက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ တိုးပွားစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဝိဟိ၊ မည်၏။ သာ၊ ထို ဝိတိသည်။ သမ္ပိယာယနလက္ခဏာ၊ လွန်စွာချစ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ လွန်စွာ နှစ်သက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ကာယစိတ္တဝိဏနရဿ၊ ကိုယ် စိတ် ၂-ပါးကို

ပရိမစ္ဆန္တာနုပဓာရိကာဒိနာတိ အတ္ထော။ ဝါ သဗ္ဗဒါတေလေန ဝါတိ ယောစေတက္ခော။ ဤသို့ ယောနာပွင့်သောကြောင့် “စုဏ္ဏတေလေန လဏ္ဍုပကေန” ဟု ရှေးပါဠိရှိဟန်တူသည်။ ရှေး နိဿယ၌ကား “စုဏ္ဏတေလဝါလဏ္ဍုပကေန-ဆပ်ပြာမှုန့် ဆီဆွတ်စတစ်အပ်သော ဆိတ်မွှေး စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော သားပြီးတပွတ်ဖြင့်”ဟု တစ်ပုဒ်တည်း အနက်ပေးသည်။

၁။ ဓမ္မဇာတိ။ ။မဏ္ဍလံကို “ဓလမဏ္ဍလံ”ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ထိုအစိုင်းဆိုလျှင် အလယ် တည့်တည့်၌ စူးတစ်ချောင်းဖြင့် ထောက်ထား၍ ထိုစူး၌ ကြိုးတပ်ပြီးလျှင် သေးပတ်ပတ်လည် အလိုရှိသလောက် ဝိုင်းပုံမျိုးကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။ ယခုခေတ် ကွန်ပါစက်ဝိုင်းလှည့်ပတ်ပုံနှင့်လည်း သဘောတူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် မဏ္ဍလံကို “သာမည-အဝန်းအဝိုင်း”ဟု ပေးသင့်မည် ဆင်တည်း။

ပွားတိုးစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဖရဏရသာ၊ ပဏီတရုပ်တို့ဖြင့် တစ်ကိုယ်လုံးကို ဖြန့်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဩဒဂျပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ တက်ကြွသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။ [ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ ဈာန်ခန်း၌ ပြထားပြီ။]

ပန၊ ဆက်။ သာ သော၊ ထို ပီတိသည်။ ခုဒ္ဒိကာပီတိ၊ ခုဒ္ဒိကာပီတိလည်း ကောင်း။ ခဏိကာပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဩက္ကန္တိကာပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဖရဏာပီတိ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပဉ္စဝိဓာ၊ ၅-ပါး အပြားရှိသည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ၊ ထို ၅-ပါးသော ပီတိတို့တွင်။ ခုဒ္ဒိကာ၊ ခုဒ္ဒိကာမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ သရိရေ၊ ကိုယ်၌။ လောမဟံသမတ္တမေဝ၊ အမွေးတို့၏ ရွှင်ခြင်းမျှကိုသာ။ ဝါ၊ ကြက်သီးမွေးညင်း ထခြင်းမျှကိုသာ။ ကာတုံ၊ ငှာ။ သက္ကောတိ၊ စွမ်းနိုင်၏။ [ထို့ကြောင့် အငယ်ဟော ခုဒ္ဒ သဒ္ဓါနောင် သွတ္တံ၌ က-ပစ္စည်းသက်၊ အ ကို ဣပြု၍ “ခုဒ္ဒိကာ”ဟု ဆိုသည်။ “သေးငယ်သောပီတိ”ဟူလို။] ခဏိကာ၊ ခဏိကာမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ ခဏေ ခဏေ၊ ခဏ ခဏ၌။ ဝိဇ္ဇုပ္ပာဒသဒိသာ၊ ‘လျှပ်စစ်၏ ဖြစ်ခြင်းနှင့်တူသည်။ ဝါ၊ လျှပ်လက်ခြင်းနှင့် တူသည်။ ဟောတိ။ [လျှပ်လက်လလို၊ ခဏခဏ ဖြစ်၍ ပျက်သွားသည်-ဟူလို။ ခဏေ ခဏေ+ပဝတ္တာ ခဏိကာ”ဟု ပြု။ ခဏ-တစ်ပုဒ်ချေ။ ခဏခဏဖြစ်သော ပီတိ။] ဩက္ကန္တိကာ၊ ဩက္ကန္တိကာမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ သမုဒ္ဒတိရံ၊ သမုဒ္ဒရာကမ်းသို့။ ဝိစိ၊ လှိုင်း တံပိုးသည်။ (ဩက္ကမိတွာ ဩက္ကမိတွာ၊ သက်ရောက်၍ သက်ရောက်၍။ ဘိဇ္ဇတိ) ဝိယ၊ ပျက်သကဲ့သို့။ (တဏှာ၊ တူ။) ကာယံ၊ ကိုယ်သို့။ ဩက္ကမိတွာ ဩက္ကမိတွာ၊ ၍။ ဘိဇ္ဇတိ၊ ပျက်တတ်၏။ ဩက္ကမတိတိ (သက်ရောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဩက္ကန္တာ၊ ဩက္ကန္တာယေဝ ဩက္ကန္တိကာ-ဟု ပြု။] ဥဗ္ဗေဂါ၊ ဥဗ္ဗေဂါမည်သော။ ပီတိ၊ သည်။ ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။ ဟောတိ။ ကာယံ၊ ကို။ ဥဒ္ဓဂ္ဂံ၊ အထက်သို့ တက်သည်ကို။ ကတွာ၊ အာကာသေ၊ ၌။ လဃံပနပမာဏပ္ပတ္တာ၊ ပျံတက်စေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်သို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ။ [လဃိဓာတ် ဏာပေပစ္စည်း ယုပစ္စည်းဖြင့် “လဃံပန”ဟု ပြီး၏။ “ဥဒ္ဓံ+ဝေဂေါဇတိဿာတိ ဥဗ္ဗေဂါ”ဟု ပြု။ အထက်သို့တက်သော အဟုန်ရှိသော ပီတိ။]

တထာဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။ ပုဏ္ဏဝလ္လိကဝါသိ၊ ပုဏ္ဏဝလ္လိက အရပ်၌ နေလေ့ရှိသော။ မဟာတိဿတ္ထေရော၊ မဟာတိဿထေရ်သည်။ ပုဏ္ဏမဒိဝသေ၊ လပြည့်နေ့၌။ သာယံ၊ ညချမ်းအခါ၌။ စေတိယဂံဏံ၊ စေတိ ရင်ပြင်သို့။ (ပုဏ္ဏဝလ္လိက ကျောင်းတိုက်၌ရှိသော စေတိရင်ပြင်သို့။) ဂန္ဓာ၊ ၍။ ဓန္ဒာလောကံ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၇၇

လရောင်ကို။ ဒီသွား၊ ကြည့်၍။ မဟာစေတီယာဘိမုခေါ၊ မဟာစေတီသို့ ရှေးရှုသည်။
ဟုတွာ၊ ၍။ ဣမာယ၊ ဝေလာယ၊ ဤ အမျိန်အခါ၌။ စတသော၊ ၄-ပါးကုန်သော။
ပရိသာ၊ ပရိသတ်တို့သည်။ (ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဥပါသက၊ ဥပါသိကာ
ပရိသတ်တို့သည်။) မဟာစေတီယံ၊ မဟာစေတီတော်ကို။ ဝန္တန္တိဝတ၊
ရှိခိုးနေကြလေယောင် တကား။ ဣတိ၊ သို့။ ပကတိယာ၊ ပင်ကိုအားဖြင့်။
(ရှေးတုန်းက။) ဒိဋ္ဌာရမ္မဏ ဝသေန၊ မြင်အပ်ပြီးသော အာရုံ၏ အစွမ်းဖြင့်။
ဗုဒ္ဓါရမ္မဏံ၊ ဘုရားဟူသော အာရုံရှိသော။ ဥဗ္ဗေဂါပိတိ၊ ဥဗ္ဗေဂါပိတိကို။ ဥပ္ပါဒေတွာ၊
ဖြစ်စေ၍။ သုဓာတလေ-အင်္ဂတေ အပြင်၌။ ပဟတစိတြဂေဏ္ဍုကော ဝိယ၊
ပေါက်အပ်သော ဆန်းကြယ်သော ဂျင်လုံးသည်ကဲ့သို့။ ဝါ၊ ပေါက်အပ်သော
ဆန်းကြယ်သော ဘောလုံးသည်ကဲ့သို့။ (ဘောလုံးသည် ပေါက်လိုက်သောအခါ
မြေက မာသောကြောင့် အထက်သို့ မြောက်တက်လာသကဲ့သို့။) အာကာသေ၊ ၌။
ဥပ္ပတိတွာ၊ ပျံတက်၍။ စေတီယင်္ဂဏေယေဝ၊ မဟာစေတီ ရင်ပြင်တော်၌သာ။
အဋ္ဌာသိ၊ တည်ဖူးပြီ။

တထာ၊ ထိုမှ တစ်ပါး။ ဂီရိကဏ္ဍကဝိဟာရဿ၊ ဂီရိကဏ္ဍက ကျောင်းတိုက်
၏။ ဥပနိဿယေ၊ မှီရာဖြစ်သော။ (ဂေါစရဂံ အမှီပြုရာ ဖြစ်သော။) ဝတ္တဂါလကဂါမေ၊
ဝတ္တဂါလက ရွာ၌။ ဧကာ၊ တစ်ယောက်သော။ ကုလဇိတာပိ၊ အမျိုးသမီးသည်လည်း။
(ပိဖြင့် မဟာတိဿထေရ်ကို ပေါင်း။) ဗလဝဗုဒ္ဓါရမ္မဏာယ၊ အားရှိသော ဘုရားဟူသော
အာရုံရှိသော။ ဥဗ္ဗေဂါပိတိယာ၊ ဖြင့်။ အာကာသေ၊ ၌။ လဃေသိ၊ ပျံတက်ဖူးပြီ။
[“ဗလဝတိယာ ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာယ ဥဗ္ဗေဂါပိတိယာ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သို့မဟုတ်
“ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာယ ဗလဝဥဗ္ဗေဂါပိတိယာ”ဟု ရှိလျှင်လည်း ကောင်း၏။] ကိရ၊ ချဲ့။
တဿာ၊ ထို အမျိုးသမီး၏။ မာတာပိတရော၊ တို့သည်။ သာယံ၊ ညချမ်းအခါ၌။
ဓမ္မဿဝနတ္တာယ၊ ငှာ။ ဝိဟာရံသို့။ ဂစ္ဆန္တာ၊ သွားကုန်လတ်သော်။ (သွားခါနီး
ဖြစ်ကုန်လတ်သော်။) အမ္မ၊ ချစ်သမီး။ တွံ၊ သင်သည်။ ဂရဘာရာ၊ လေးသော
ကိုယ်ဝန်ရှိ၏။ အကာလေ၊ အခါမဲ့၌။ ဝိစရိဘုံ၊ လှည့်လည်ခြင်းငှာ။ န သက္ကောသိ၊
မစွမ်းနိုင်။ မယံ၊ တို့သည်။ တုယံ၊ သင်၏။ ဝါ၊ သင့်ဖို့။ ပတ္တိံ၊ ကုသိုလ်အဖို့ကို။
ကတွာ၊ ၍။ ဓမ္မံ၊ ကို။ သောဿာမ၊ နာခဲကုန်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍ အဂမံသု၊
သွားကြကုန်ပြီ။

သာ၊ ထို အမျိုးသမီးသည်။ ဂန္တုကာမာ၊ လိုက်လိုသည်။ (သမာနာ) ပိ၊
သော်လည်း။ တေသံ၊ ထို မိဘတို့၏။ ဝစနံ၊ စကားကို။ ပဋိဇာဟိကံ၊ ပယ်မြစ်
ခြင်းငှာ။ အသက္ကောန္တိ၊ မစွမ်းနိုင်သည်။ (ဟုတွာ။) ဃရေ၊ ၌။ ဩဟိယိတွာ၊

၂၇၈

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဓမ္မဒွေသ

ကျန်ရစ်၍။ ယရဒွါရေ၊ အိမ်တံခါး၌။ ဌတွာ၊ ရပ်၍။ စန္ဒာလောကေန၊ လရောင်ဖြင့်။
 ဂိရိကဏ္ဍကော၊ ဂိရိကဏ္ဍက ကျောင်းတိုက်၌။ (ဂိရိကဏ္ဍက ကျောင်းတိုက်ထဲက။)
 အာကာသေ၊ ၌။ စေတိယင်္ဂဏံ၊ ကို။ ဩလောကေန္တိ၊ လှမ်းမျှော်၍ ကြည့်လတ်သော်။
 စေတိယဿ၊ စေတိတော်အား။ ဒိပပူဇံ၊ ဆီမီးဖြင့် ပူဇော်ခြင်းကို။ အဒ္ဓသ၊ မြင်ရပြီ။
 စတသော၊ ကုန်သော။ ပရိသာ စ၊ တို့သည်လည်း။ မာလာဂန္ဓာဒိဟိ၊ ပန်းနံ့သာ
 အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်။ စေတိယပူဇံ၊ စေတိတော်ကို ပူဇော်ခြင်းကို။
 ကတွာ၊ ပဒေကံ၊ လက်ယာရစ်။ ကရောန္တိယော၊ ပြုနေသည်တို့ကို။ (လက်ယာရစ်
 လှည့်နေသည်တို့ကို။ အဒ္ဓသ။) ဘိက္ခုသံဃဿ စ၊ ရဟန်း သံဃာတော်၏လည်း။
 ဂဏသဇ္ဈာယသဒ္ဓံ၊ အပေါင်း၏ သရဇ္ဈာယ်သံကို။ (အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယ်သံကို။)
 အသောသိ၊ ကြားရပြီ။

အထ၊ ထို အခါ၌။ အဿာ၊ ထို အမျိုးသမီး၏။ ယေ၊ အကြင် လူတို့သည်။
 ဝိဟာရံ၊ သို့။ ဂန္ဓာ၊ ၍။ ဧဝရူပေ၊ သော။ စေတိယင်္ဂဏေ၊ ၌။ အနု သဉ္ဇရိတံ၊
 အစဉ်လှည့်လည်ခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ (လှည့်လည်ခွင့်ကိုလည်းကောင်း။) ဧဝရူပံ၊
 သော။ မဓရံ၊ ချိုမြိန် ကောင်းမြတ်သော အရသာနှင့် တူသော။ ဓမ္မကထံ၊
 တရားစကားကို။ သောတံ၊ နာခြင်းငှာ လည်းကောင်း။ (နာခွင့်ကိုလည်းကောင်း။)
 လဘန္တိ၊ ရကြကုန်၏။ ဣမေ မနဿာ၊ တို့သည်။ ဧညာ ဝတာ၊ ဘုန်းကံရှိပါပေကုန်စွာ။
 ဣတိ၊ ဤသို့။ ကြံ၍။ မုတ္တရာသိ သဒိသံ၊ ပုလဲအစနှင့် တူသော။ စေတိယံ၊
 စေတိတော်ကို။ ပဿန္တိယာ ဧဝ၊ လှမ်း၍ ဖူးမြော်စဉ်ပင်။ ဥဗ္ဗေဂါ၊ အထက်သို့
 တတ်သော အဟုန်ရှိသော။ ပီတိ၊ သည်။ ဥဒပါဒိ၊ ပြီ။ သာ၊ ထို အမျိုးသမီးသည်။
 အာကာသေ၊ ၌။ လဃံတွာ၊ ပျံတက်၍။ မာတာပိတုနံ၊ တို့၏။ ပရိမတရံ ယေဝ၊
 ရှေးဦးစွာသာလျှင်။ အာကာသေန၊ ကောင်းတင် ခရီးဖြင့်။ [အချို့စာအုပ်၌
 “အာကာသတော၊ မှ”ဟု ရှိ၏။ ကောင်းသည်။] စေတိယင်္ဂဏေ၊ ၌။ ဩရယု၊
 သက်ဆင်း၍။ စေတိယံ၊ ကို။ ဝန္တိတွာ၊ ၍။ ဓမ္မံ၊ ကို။ သုဏမာနာ၊ နာလျက်။
 အဋ္ဌာသိ၊ ဘည်ပြီ။ [မိဘတို့က တောင်ပေါ်ကျောင်းသို့ တက်နေရသောကြောင့်
 နောက်ကျနေသည်။]

အထ၊ ထိုမှ နောက်၌။ (အမျိုးသမီးရောက်ပြီးသည်မှ နောက်၌။) နံ၊ ထို
 အမျိုးသမီးကို။ မာတာပိတရော၊ တို့သည်။ အာဂန္ဓာ၊ လာ၍။ အမ္မ၊ ချစ်သမီး။ တံ၊
 သင်သည်။ ကတရေန မဂ္ဂေန၊ အဘယ်လမ်းဖြင့်။ အာဂတာ၊ လာသည်။ အသိ၊
 ဖြစ်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆံ၊ သု၊ မေးကြကုန်ပြီ။ သာ၊ ထို အမျိုးသမီးသည်။
 အာကာသေန၊ ကောင်းကင်ဖြင့်။ အာဂတာ၊ လာသည်။ အမှိ၊ ဖြစ်ပါ၏။ မဂ္ဂေန၊

လမ်းဖြင့်။ (သွားရိုးလမ်းဖြင့်။ အာဂတာ သည်။) န (အမှီ)၊ မဖြစ်ပါ။ ဣတိ၊ သို့။
 ဝတ္တာ၊ ပြော၍။ ဝါ၊ သော်။ အမှ၊ ချစ်သမီး။ အာကာသေန နာမ၊ ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်
 မည်-ည်။ ခိဏာသဝါ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ သဗ္ဗရန္တံ၊ လှည့်လည်တော်မူ
 ကြကုန်၏။ တံ၊ သည်။ ကထံ၊ အဘယ်နည်းဖြင့်။ အာဂတာ၊ သည်။ နည်း။ ဣတိ၊
 သို့။ ဝတ္တာ၊ ပြောဆိုအပ်သည်။ (သမာနာ။) အာဟ၊ ပြောပြီ။ (ကိ။) မယုံ၊
 ကျွန်မ၏။ (ဗလဝပီတိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဌိတာယ-၌ စပ်။) စန္ဒာလောကေန၊
 ဖြင့်။ စေတိယံ၊ ကို။ ဩလောကေန္တိယာ၊ ကြည့်လျက်။ ဌိတာယ၊ တည်လတ်သော်။
 ဗုဒ္ဓါရမ္မဏာ၊ သော။ ဗလဝပီတိ၊ အားရှိသော ပီတိသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်ပါ၏။
 အထ၊ ထို အခါ၌။ အဟံ၊ ကျွန်မသည်။ အတ္ထနော၊ ၏။ ဌိတာဘာဝံ၊ ရပ်နေသည်၏
 အဖြစ်ကို။ (ရပ်နေမှန်းကို။) နေဝ (အညာသိ)၊ မသိလိုက်ပါ။ နိသိန္နဘာဝံ၊
 ထိုင်နေသည်၏အဖြစ်ကို။ (ထိုင်နေမှန်းကို။) န အညာသိ၊ မသိလိုက်ပါ။ ပန၊
 စင်စစ်ကား။ ဂဟိတနိမိတ္တေနော၊ ယူအပ်ပြီးသော အာရုံဖြင့်သာလျှင်။ အာကာသံ၊
 သို့။ လဃီ-တွာ၊ ပျံတက်၍။ စေတိယင်္ဂဏော၌၊ ပတိဌိတာ၊ တည်သည်။ အမှီ၊
 ဖြစ်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြောပြီ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဥဗ္ဗေဂါပီတိ၊ ဥဗ္ဗေဂါပီတိသည်။
 အာကာသေ၊ ၌။ လဃီပနပ္ပမာဏာ၊ ပျံတက်စေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊
 ဟောတိ။

ပန၊ ကား။ ဖရဏပီတိယာ၊ ဖရဏပီတိသည်။ (တစ်ကိုယ်လုံး၌ ပျံ့နှံ့သော
 ပီတိသည်။) ဥပ္ပန္နာယ၊ သော်။ သကလသရီရံ၊ အလုံးစုံသော ကိုယ်သည်။
 (အနုပရိပ္ပုဋ် ဟောတိ-၌ စပ်။) ဓမ္မိတွာ၊ လေဖြင့် မှုတ်၍။ ပူရိတဝတ္ထိ ဝိယ၊
 ပြည့်စေအပ်သော စည်ပေါင်းသည်ကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ မဟတာ၊ ကြီးစွာသော။
 ဥဒကောယေန၊ ရေအလျဉ်သည်။ ပက္ခန္ဓပဗ္ဗတကုန္တိ ဝိယ စ၊ ပြေးဝင်အပ်သော
 တောင်ဝှမ်းသည် ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ အနုပရိပ္ပုဋ်၊ အစဉ်အတိုင်း ဖြန့်အပ်သည်။
 ဟောတိ။ [သကလသရီရံ နောက်၌ ဖရိတွာဟု ရှိ၏။ သကလ သရီရံကို
 “အနုပရိပ္ပုဋ် ဟောတိ”၌ စပ်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် “ဓမ္မိတွာ”ဟု ရှေးနိဿယ
 ရှိသည့် အတိုင်းကောင်းသည်။ လေဖြင့် မှုတ်၍ ပြည့်စေအပ်သော စည်ပေါင်းကဲ့သို့-
 ဟူလို။]

ပန၊ ဆက်။ ပဉ္စဝိဓာ၊ သော။ သာ သော ပီတိ၊ သည်။ ဂမ္ဘံ၊ ကိုယ်ဝန်ကို။
 ဂဏ္ဍန္တိ၊ ယူလတ်သော်။ [ပီတိရင့်လာလျှင် ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ ဖြစ်သော
 ကြောင့် ထို ပဿဒ္ဓိဖြစ်ဖို့ရန် ရင့်နေသည်ကို “ဂမ္ဘံ ဂဏ္ဍန္တိ”ဟု ဆိုသည်။] ပရိပါကံ၊
 ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်လတ်သော်။ [ဂမ္ဘံ ဂဏ္ဍန္တိ -ကို ထပ်ဖွင့်သည်။]

ကာယပဿဒ္ဓိံ စ၊ ကာယပဿဒ္ဓိလည်း ဖြစ်သော။ စိတ္တပဿဒ္ဓိံ စ၊ ဖြစ်သော။ ဒုဝိဓံ၊ သော။ ပဿဒ္ဓိံ၊ ကို။ ပရိပူရေတိ၊ ပြည့်စေ၏။ ပဿဒ္ဓိံ၊ သည်။ ဂစ္ဆံ၊ ကို။ ဂဏှန္တိ၊ သော်။ ပရိပါကံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ သော်။ ကာယိကံ၊ ကိုယ်၌လည်း ဖြစ်သော။ စေတသိကံ စ၊ စိတ်၌လည်း ဖြစ်သော။ ဒုဝိဓံ သုခံ ပရိပူရေတိ။ သုခံ၊ သည်။ ဂစ္ဆံ၊ ကို။ ဂဏှန္တိ၊ သော်။ ပရိပါကံ ဂစ္ဆန္တိ။ ခဏိကသမာဓိံ၊ ခဏိကသမာဓိလည်း ဖြစ်သော။ ဥပစာရသမာဓိံ၊ သော။ အပ္ပနာသမာဓိံ၊ သော။ တိဝိဓံ သမာဓိံ ပရိပူရေတိ။ [“အပ္ပနာသမာဓိန္တိ” ဟု ဣတိပါသည်ကား မကောင်း။ ခဏိကသမာဓိံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဣတိ၊ သို့။ တိဝိဓံ သမာဓိံ။ -ဟုသော်လည်းပေး။] တာသု၊ ထို ပီတိတို့တွင်။ [သုခက သမာဓိကို ပြည့်စေတတ်သော်လည်း သုခ၏ အရင်းခံမှာ ပီတိဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ပီတိကို ပြရာဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ပီတိကိုစွဲရသည်။] အပ္ပနာသမာဓိပူရိကံ၊ အပ္ပနာသမာဓိကို ပြည့်စေတတ်သော ပီတိကို။ ထပေတွာ၊ ထား၍၊ ဣတရာ၊ အခြားကုန်သော။ ဒွေပိ၊ ၂-ပါးသော ခဏိကသမာဓိ ဥပစာရသမာဓိကို ပြည့်စေတတ်သော ပီတိတို့သည်လည်း။ ဣဓ၊ ဤကာမာဝစရ ကုသိုလ်အရာ၌။ ယုဇ္ဈန္တိ၊ သင့်ကုန်၏။ [အပ္ပနာသမာဓိ ပူရိက ပီတိမှာ ဈာန်အရာ၌သာ ရနိုင်သည်။]

(ယံ ဓမ္မဇာတံ။) သုခယတိ၊ ချမ်းသာစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ချမ်းသာ စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတံ။) သုခံ၊ မည်၏။ ယဿ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တံ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သုခံ၊ ချမ်းသာသည်ကို။ ဝါ၊ ချမ်းသာအောင်။ ကရေတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ (အဓိပ္ပာယ်အနက်။) ပါ၊ တစ်နည်း။ ကာယစိတ္တာဗာဝံ၊ ကိုယ်နာ စိတ်နာ ၂-ဖြာသော ဒုက္ခဝေဒနာကို။ သုဋ္ဌ၊ လွန်စွာ။ ခါဒတိ၊ ခဲစားတတ်၏။ ခနတိ စ၊ တူးဖြိုလည်း တူးဖြိုတတ်၏။ ဣတိ သုခံ။ [“ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဈာန်ခန်း၌ ပြထားပြီ။] ဧတံ၊ ဤသုခသည်။ သောမနဿ ဝေဒနာယ၊ ၏။ နာမံ၊ တည်း [သုခဟု ဆိုသော်လည်း ကာယိကသုခ မဟုတ်။ ဤမဟာကုသိုလ်စိတ်နှင့် ယှဉ်ရာ ဝယ် စေတသိကသုခ- သာတည်း။ သောမနဿဝေဒနာ ကိုပင် စေတသိက-

၁။ သုခယတိ။ “သုခ ဒုက္ခ၊ သုခမာတ် ဒုက္ခဇာတ်သည်။ တကြိယာယံ၊ ထို ချမ်းသာခြင်း ကြိယာ ဆင်းရဲခြင်းကြိယာ ဟူသော အနက်၌။ (ဝတ္ထုတိ။) အကပ္ပကာဝဏ္ဏမေ ခါတပေါ”ဟု ဆို၍ “ဒုက္ခတိ-ဆင်းရဲ၏”ဟု သဒ္ဒနီတိပုံစံထုတ်၏။ ထို့ကြောင့် သုခယတိ၌ သုခဇာတ် ကာရိတ် ဇာယ-ပစ္စည်းဟု မှတ်ပါ။ သုခ၌လည်း ကာရိတ်ပစ္စည်းကျေ၊ အ- ပစ္စည်းတည်း။ “ချမ်းသာစေတတ်”ဟုရာ၌ “မိမိဖြစ်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကို ချမ်းသာအောင် ပြုတတ်၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့် “ယဿဥပ္ပဇ္ဇတိ”သည်ကို မိန့်သည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၈၁

သုခဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “သောမနဿဝေဒနာယ”ဟု ဆိုသည်။] တဿ၊ ထို သုခ၏။ လက္ခဏာဒီနိ၊ တို့ကို။ ဝေဒနာပဒေ၊ ဝေဒနာပုဒ်၌။ ဝုတ္တုနယေနဝ၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။

အပရော၊ ရှေ့နည်းမှ တစ်ပါးသော။ နယော၊ ကို။ (ဝေဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) သုခံ၊ သည်။ သာတလက္ခဏံ၊ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို သာယာစေ တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ သမ္ပယုတ်တရား တို့ကို။ ဥပဗြူဟနရသံ၊ ထိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ တို့ကို။ (လိုက်စေ။) အနုဂ္ဂဟဏ ပစ္စုပ္ပန်၊ အဖန်ဖန် ယူခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ညာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ ချီးမြှောက်ခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ညာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

စ၊ ဆက်။ နေသံ ပီတိသုခါနံ၊ ထို ပီတိ သုခကို၏။ ကတ္တမိ၊ အချို့စိတ်၌။ (ပီတိယုဉ်ရာ စိတ်၌။) အဝိပ္ပယောဂေါ၊ မတွေမကွာ ယှဉ်ခြင်းသည်။ သတိပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။ ဣဋ္ဌာရမ္မဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိ၊ ဣဋ္ဌာရုံကို ရခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်။ ပီတိ၊ ပီတိတည်း။ ပဋိလဒ္ဓရသာနဘဝနံ၊ ရအပ်ပြီးသော အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းသဘောသည်။ သုခံ၊ သုခတည်း။ ယတ္ထ၊ အကြင်စိတ်၌။ ပီတိ၊ သည်။ (အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ယုဉ်၏-ဟူလို။) တတ္ထ၊ ထို ပီတိယုဉ်ရာစိတ်၌။ သုခံ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) ယတ္ထ၊ ၌။ သုခံ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) တတ္ထ၊ ထို သုခယုဉ်ရာ စိတ်၌။ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်။ ပီတိ၊ သည်။ န(အတ္ထိ)။ ပီတိ၊ ကို။ သင်္ခါရက္ခန္ဓ သင်္ဂဟိတာ၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ သုခံ၊ ကို။ ဝေဒနာက္ခန္ဓ သင်္ဂဟိတံ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ ကန္တာရဓိနုဿ၊ ခရီးခဲ၌ ပင်ပန်းနေသူ၏။ ဝနန္တောဒက သဝနဒဿနေသု ဝိယျ၊ ဇာတဿရတောကို ကြားရခြင်း၊ ရေကို မြင်ရခြင်းတို့၌ ကဲ့သို့။ ပီတိ၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဝနန္တယပ္ပဝေသန ဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ၊ တောရိပ်သို့ဝင်ရခြင်း၊ ရေကိုသုံးဆောင်ရခြင်းတို့၌ ကဲ့သို့။ သုခံ၊ သည်။ (ဟောတိ။) ဤပုဒ်တို့၏ အကျယ်ကို ‘ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဈာန်ခန်း၌ ပြထားပြီ။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ပုရိသော၊ သည်။ မဟာကန္တာရမဂ္ဂံ၊ ကြီးစွာသော ခရီးခဲကို။ ပဋိ ပန္နော၊ သွားသည်။ (သမာနော၊ ဖြစ်စဉ်။) ဃမ္မပရေတော၊ နွေ နေပူသည် နှိပ်စက် အပ်သည်။ (ဟုတွာ။) [“ပရံ+ဣတော-အလွန်ရောက်အပ်”ဟု သဒ္ဓတ္ထ ဖြစ်သော်လည်း “နှိပ်စက်အပ်”ဟု အဓိပ္ပာယ်ထွက် ပေးလိုက်သည်။] တသိတော၊ ပင်ပန်းသည်။ ပီပါသိတော၊ လွန်စွာဖြစ်သော မွတ်သိပ်ခြင်းရှိသည်။ [သဉ္ဇာတ-အဿအနက်၌

ဣတ-ပစ္စည်းသံကံ။] (ဟုတွာ။) ပဋိပထေ၊ ရှေးရှုခရီး၌။ (ခရီးရင်ဆိုင်။) ပုရိသံ၊ ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်ရ၍။ ကတ္ထ၊ အဘယ်အရပ်၌။ ပါနိယံ၊ သောက်ရသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိပါသနည်း။ ဣတံ၊ သို့။ ပုစ္ဆေယျ၊ မေးရာ၏။ သော၊ ထိုယောက်ျားသည်။ (ဝဒေယျ-၌ စပ်။) အဋ္ဌဝိ၊ တောအုပ်ကို။ ဥတ္တရိတွာ၊ လွန်ပြီး၍သာလျှင်။ (လွန်လျှင် လွန်ခြင်းပင်။) ဇာတဿရဝနသဏ္ဍော၊ ဇာတဿရအိုင်ရှိသော တောအုပ်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိလေ၏။ (ရှိလေရဲ့။) တတ္ထ၊ ထိုတောအုပ်သို့။ ဂန္ဓာ၊ ရောက်၍(ရောက်လျှင်။) လဘိဿသိ၊ ရေကိုရပါလတ္တံ့။ ဣတံ၊ သို့။ ဝဒေယျ၊ ပြောရာ၏။ သော၊ သည်။ တဿ၊ ၏။ ကထံ၊ စကားကို။ သုတွာ၊ ကြားရ၍။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော၊ ရွှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းသည်။ (အလွန်ရွှင်လန်းသည်။) ဘဝေယျ၊ မြစ်ရာ၏။

တတော၊ ထိုကြားရာအခါမှ နောက်၌။ ဂစ္ဆန္တော၊ သွားလတ်သော်။ ဗုမိယံ၊ ၌။ ပတိတာနိ၊ ကျကုန်သော။ ဥပ္ပလဒလနာလပတ္တာဒိနိ၊ ကြာပွင့်ဖတ်၊ ကြာရိုး၊ ကြာရွတ် အစရှိသည်တို့ကို။ ဒိသွာ၊ မြင်ရ၍။ သုဋ္ဌတရံ၊ အလွန် အမင်း။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော၊ သည်။ ဟုတွာ။ ဂစ္ဆန္တော၊ သော်။ အလ္လဝတ္ထေ၊ စိုသောအဝတ် ရှိကုန်သော။ အလ္လကေသေ၊ စိုသောဆံပင် ရှိကုန်သော။ ပုရိသေ၊ တို့ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရရာ၏။ ဝနကုတ္တာဋ္ဌမောရာဒိနိ၊ ရေကြက်၊ ဥဒေါင်း အစရှိသော ငှက်တို့၏။ သဒ္ဓံ၊ အသံကို။ သုဏေယျ၊ ကြားရရာ၏။ [“အဏ္ဍော နိရု-ဝန ဝါလံ၊ တောယံ အဗ္ဗု ဒကဉ္စကံ” ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဝနကုတ္တာဋ္ဌ ဝနသဒ္ဓါသည် ရေဟူသောအနက်ကို ဟော၏။] ဇာတဿရပရိယန္တေ၊ ဇာတဿရအိုင်၏ အဆုံး၌။ (ဘေးပတ်ဝန်းကျင်၌။) ဇာတံ၊ ပေါက်သော။ မဏိဇာလ သဒိသံ၊ ပတ္တမြား ကွန်ရက်နှင့်တူသော။ နီလဝနသဏ္ဍံ၊ စိမ်းညိုသော တောအုပ်ကို။ ပဿေယျ၊ မြင်ရရာ၏။ သရေ၊ ဇာတဿရအိုင်၌။ ဇာတာနိ၊ ပေါက်ကုန်သော။ ဥပ္ပလ ပဒုမ ကုမုဒါဒိနိ၊ ဥပ္ပလ-မည်သောကြာ၊ ပဒုမ္မာကြာ၊ ကုမုဒြာကြာ အစရှိသည်တို့ကို။ ပဿေယျ။ အစွဲ၊ ကြည်လင်သော။ ဝိပ္ပသန္တံ၊ အထူးသဖြင့် ကြည်လင်သော။ ဥဒကံ၊ ရေကို။ ပဿေယျ။

သော၊ ထိုယောက်ျားသည်။ ဘိယျော ဘိယျော၊ အလွန်အလွန်။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌော ဟုတွာ။ ဇာတဿရံ၊ ဇာတဿရအိုင်သို့။ ဩတရိတွာ၊ သက်ဆင်း၍။ ယထာရစံ၊ အလိုရှိတိုင်း။ နှတွာ စ၊ ရေချိုးပြီး၍လည်းကောင်း။ ပိဝိတွာ စ၊ ရေသောက်ပြီး၍ လည်းကောင်း။ ပဋိပ္ပဿဒ္ဓဒရထော၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော အပူရှိသည်။ (ဟုတွာ။)

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၈၃

ဘိသမုဋ္ဌာလပေါက္ခရာဒီနိ၊ ကြာဇ္ဇယံ ကြာဉကြာဓေ အစရှိသည်တို့ကို။ ခါဒိတွာ၊ ခဲစားပြီး၍။ နိလုပ္ပလာဒီနိ၊ ကြာညှိပန်း အစရှိသည်တို့ကို။ ပိဋ္ဌန္တိတွာ၊ ပန်ဆင်၍။ မန္ဒာလကမူလာနိ၊ ဟင်းညှပ်မြစ်တို့ကို။ ခန္ဓေ၊ ပန်း၌။ ခိပိတွာ၊ ပစ်တင်၍။ ဥတ္တရိတွာ၊ ရေမှတက်၍။ သာဋ္ဌကံ၊ ပုဆိုးကို။ နိဝါသေတွာ၊ ဝတ်၍။ ဥဒကသာဋ္ဌကံ၊ ရေသနပ်ကို။ အာတပေ၊ နေပူ၌။ ကတွာ၊ ပြ၍။ (လှန်း၍။) သီတစ္ဆာယာယ၊ အေးသောအရိပ်၌။ မန္တမန္ဓေ၊ ညင်းညင်းသာသာသော။ ဝါတေ၊ လေသည်။ ပဟရန္တေ၊ တိုက်ခက်စဉ်။ နိပန္နော၊ လျောင်းလျက်။ အဟောသုခံ အဟောသုခန္တိ၊ အော်-ချမ်းသာလေစွာ၊ အော်-ချမ်းသာလေစွာ ဟူ၍။ ဝဒေယျ ယထာ၊ ပြောဆိုရာ သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ သမ္ပဒံ၊ ဤ မချွက်မယွင်း ပြီးစီးခြင်းရှိသော ဥပမေယျကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ။

ဟိ၊ ဥပမာန ဥပမေယျ ရောနှော၍ ပြဋ္ဌိအံ။ တဿ ပုရိသဿ၊ ။ ။ ဇာတဿရဝနဘဏ္ဍာသဝနတော၊ ဇာတဿရအိုင်ရှိသော တောအုပ်ကို ကြားရရာ အခါမှ။ ဝုဋ္ဌာယ၊ ၍။ ယာဝုဒကဒဿနာ၊ ရေကိုမြင်ရာအခါ တိုင်အောင်၊ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌကာလော ဝိယ၊ ရွှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းရာအခါကဲ့သို့။ ပုဗ္ဗတာဂါရမ္မဏေ၊ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်သော အာရုံ၌။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌကာရာ၊ ရွှင်လန်းအပြား အားဖြင့် ရွှင်လန်းသော အခြင်းအရာရှိသော ပီတိကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။) နတွာ စ။ ပ။ အဟောသုခန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝဒေတော၊ ပြောဆိုသော ယောကျ်ား၏။ နိပန္နကာလော ဝိယ၊ လျောင်းရာအခါ ကဲ့သို့။ ဗလဝပ္ပတ္တံ၊ အားရှိသည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ အာရမ္မဏ ရသာနဘဝနာကာရ သဏ္ဍိတံ၊ အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းဟူသော အခြင်းအရာအားဖြင့် ကောင်းစွာတည်သော။ သုခံ၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။) စ၊ စက်။ တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ၊ ထိုထိုအခါ၌။ (ဇာတဿရ ဝနသဏ္ဍာကို ကြားရရာအခါ၊ ရေကို မြင်ရရာ အခါ၊ တောရိပ်သို့ ဝင်ရာအခါ၊ ရေကို သုံးဆောင်ရာအခါ၌။) ပါကဋ္ဌဘာဝတော၊ ပီတိ သုခတို့၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧဝံ၊ ဤဣဋ္ဌရမ္မဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိ-အစရှိသော စကားကို။ (အာစရိယေဟိ၊ ရှေးဆရာ

၁။ ဘိသမုဋ္ဌာလပေါက္ခရာဒီနိ။ အဘိဓာန်(၆၈၇)၌ ဘိသနှင့်မုဋ္ဌာလကို ကြာဇ္ဇယံ အနက်တော ပရိယာယံ ၂-ပုဒ်ဟု ဆိုထား၏။ ဤနေရာ၌ကား ထို၂-ပုဒ်သည် အနက်တူ မဟုတ်နိုင်။ ဝိကိသ သံယုတ်ဋီကာ၌ “မုဋ္ဌာလန္တိ-သေတရတ္ထပဒုမာနံ မူလံ (ကြာရင်း ကြာစွယ်)။ ဘိသန္တိ-တေသံယေဝ ကန္တံ(ကြာဉ)”ဟု ဖွင့်၏။ ပေါက္ခရာသဒ္ဒါသည် အနက်အမျိုးမျိုးကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ “ပဒုမကောသ-ကြာဓေအိမ်၊ ကြာခွက်”ဟူသော အနက်ဖြစ်သင့်၏။ ထိုကြာခွက်၌ ပါရှိသော အစေ့များကို စားလေ့ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် ပေါက္ခရာ-အရ ကြာခွက် အစေ့တိုင်အောင် ယူပါ။

တို့သည်။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ယတ္ထ၊ အကြင်စိတ်၌။ ပီတိ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ တတ္ထ၊ ထို ပီတိယှဉ်ရာ စိတ်၌။ သုခမ္ပိ၊ သည်လည်း။ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဧတံ၊ ဤစကားကို။ (မယာ။) ဝုတ္တမေဝ၊ ဆိုအပ်၊ ပြီးသည်သာ။ [ရှေ့၌ “ယတ္ထပီတိ၊ တတ္ထသုခံ” ဟု ဆိုခဲ့သည်ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။]

စိတ္တဿကဂ္ဂတာတိ၊ ကား။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ကေဂ္ဂဘာဝေါ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ (ပါဠိတော် ဟောတိ-၌ စပ်။) ဧကံ၊ ဤ စိတ္တဿကဂ္ဂတာ-ဟူသော အမည်သည်။ သမာဓိဿ၊ သမာဓိ၏။ နာမံ၊ တည်း။ ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာချတ္တကား။ အဿ၊ ထို သမာဓိ၏။ လက္ခဏာဒိသု၊ လက္ခဏာ အစရှိသည်တို့တွင်။ တာဝ၊ နောက်တစ်နည်းမှ ရှေးဦးစွာ၊ အဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (ကိ။) သမာဓိ၊ သည်။ ပါမောက္ခလက္ခဏော စ၊ အကြီး အမှူး၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ အဝိက္ခေပ လက္ခဏော စ၊ ပိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ကုဋ္ဌာဂါရကတ္ထိကာ၊ စုလစ်မွမ်းချွန် အထွတ်ရှိသောအိမ်၏ အချက်သည်။ သေသဒဗ္ဗသမ္ဘာရာနံ၊ ကြွင်းသော အဆောက်အဦတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ အာဗန္ဓနတော၊ လွန်စွာ ဖွဲ့တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပမုခေါ၊ အကြီးအမှူးသည်။ ဝါ၊ ပဓာနသည်။ ဟောတိယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သဗ္ဗကုသလဓမ္မာနံ၊ အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားတို့၏။ သမာဓိစိတ္တေန၊ သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကြောင့်။ ဣဇ္ဈနတော၊ ပြီးစီးရခြင်းကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ ကုန်သော။ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထို ကုသိုလ်တရား တို့၏။ သမာဓိ၊ သည်။ ပါမောက္ခော၊ အကြီးအမှူးသည်။ ဟောတိ။

တေန၊ ကြောင့်။ ယထာ မဟာရာဇေ၊ ပ။ အဂ္ဂမဂ္ဂါယတီတိ၊ ဟူ၍။ (အာယသမ္ပတာ နာဂဿနတ္ထေရေန၊ သည်။) ဝုတ္တံ၊ မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ [မဟာရာဇေ၊ ဇာ။ ကုဋ္ဌာဂါရဿ၊ အထွတ်ရှိသော အိမ်၏။ ယာကာစိ၊ အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော။ ဂေါပါနသီယော၊ အခြင်ရနယ်တို့သည်။ (သန္တိ။) သဗ္ဗာ၊ ကုန်သော။ တာ၊ ထို အခြင်ရနယ်တို့သည်။ ကုဋ္ဌင်္ဂမာ၊ အထွတ်သို့ ရောက်ကြရကုန်သည်။ ကုဋ္ဌနိန္နာ၊ အထွတ်သို့ ညွတ်ကိုင်းကြရကုန်သည်။ ကုဋ္ဌသမောသရဏာ၊ အထွတ်၌ ပေါင်းဆုံ ကြရကုန်သည်။ (ဟောန္တိ။) ကုဋ္ဌံ၊ အထွတ်ကို။ တာသံ၊ ထို အခြင်ရနယ်တို့ထက်။ အဂ္ဂံ၊ အမြတ်ဆုံး ဟူ၍။ (အရေးအကြီးဆုံး ဟူ၍။) အက္ခာယတိ ယထာ၊ ဆိုအပ် သကဲ့သို့။ မဟာရာဇေ ဧဝမေဝ၊ ယေနာစိ၊ အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော။ ကုသလာ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ (သန္တိ။) သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထို ကုသိုလ်တရား တို့သည်။ သမာဓိနိန္နာ၊ သမာဓိသို့ ညွတ်ကြရကုန်သည်။ ပ။ သမာဓိပတ္တာရာ၊ ကုန်သည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၈၅

(ဟောန္တိ။) သမာဓိ၊ ကို၊ တေသံ၊ ထို ကုသိုလ်တရားတို့ထက်။ အဂ္ဂံ၊ အမြတ်ဆုံးဟူ၍။ အက္ခာယတိ၊ ဆိုအပ်၏။]

စ၊ ပါမောက္ခလက္ခဏာမှတစ်ပါး အဝိက္ခေပလက္ခဏာကား။ သေန၊ စစ်အင်္ဂါသို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ ရာဇာ နာမ၊ မင်းမည်သည်။ (ဂစ္ဆတိ-စသည်၌ စပ်။) ယတ္ထ ယတ္ထ၊ အကြင်အကြင် အရပ်၌။ သေန၊ စစ်တပ်သည်။ သြသီဒတိ၊ ဆုတ်နစ်၏။ တံတံ ဌာနံ၊ စစ်တပ်၏ဆုတ်နစ်ရာ ထိုထို အရပ်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ သွားရ၏။ တဿ၊ တိုမင်း၏။ ဂတဂတဌာနေ၊ ရောက်အပ် ရောက်အပ်သော အရပ်၌။ သေန၊ သည်။ ပရိပူရတိ၊ ပြည့်၏။ ပရသေန၊ တစ်ဖက်စစ်တပ်သည်။ ဘိဇ္ဇိတွာ၊ ပျက်၍။ ရာဇာနမေဝ၊ မင်းသို့သာ။ (တစ်ဖက်စစ်တပ်၏ အရှင်ဖြစ်သော မင်းသို့သာ။) အနုဝတ္တတိ ယထာ၊ အစဉ် လိုက်ရသကဲ့သို့။ (မိမိတို့မင်းရှိရာသို့ ဆုတ်ရသကဲ့သို့။) ဧဝမေဝ။ သဟဇာတဓမ္မာနံ၊ တကွဖြစ်ဖက်တရား တို့အား။ ဝိက္ခိပိတုံ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းငှာ။ ဝါ၊ ပျံ့လွင့်ခွင့်ကို။ ဝိပုကိရိတုံ၊ ဖရိဖရဲပြန်ကြံခြင်းငှာ။ ဝါ၊ ခွင့်ကို။ အပ္ပဒါနတော၊ မပေးခြင်းကြောင့်။ သမာဓိ၊ သည်။ အဝိက္ခေပလက္ခဏော နာမ၊ ဝိကောက္ခပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်လက္ခဏာ ရှိသည်မည်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ(ဝုတ္တံ)။ [တာဝံ ဝုတ္တံပြန်လှည့်။]

ပန၊ ကား။ အပရော၊ တစ်ပါးသော။ နယော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) စိတ္တဿကဂ္ဂတာသင်္ခါတော၊ စိတ္တဿကဂ္ဂတာဟု ဆိုအပ်သော။ အယံ သမာဓိနမ၊ ဤ သမာဓိမည်သည်။ အဝိသာရလက္ခဏော၊ မိမိသဘောအားဖြင့် မပျံ့လွင့်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိက္ခေပလက္ခဏော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မပျံ့လွင့်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ [“ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏”ဟုလည်း ပေး။] နာနိယစုတ္တာ နံ၊ ဆပ်ပြာမှုန့်တို့ကို။ (သမ္မိဏ္ဍကံ၊ ပေါင်းစုတတ်သော။) ဥဒကံ ဝိယ၊ ရေကဲ့သို့။ သဟဇာတဓမ္မာနံ၊ တို့ကို။ သမ္မိဏ္ဍနရသော၊ ပေါင်းစုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။

ဥပသမပစ္စုပ္ပန္နာနော၊ ငြိမ်သက်ခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဉာဏပစ္စုပ္ပန္နာနော၊ ဉာဏ် တည်းဟူသော အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်၏။ (ဖလပစ္စုပ္ပန္နံ။) ဟိ၊ မှန်။ သမာဟိတော။ ပ။

၁။ အဝိသာရ၊ အဝိက္ခေပ။ မိမိပင်ကိုသဘောအတိုင်း မပျံ့လွင့်ခြင်းသည် အဝိသာရမည်၏။ “သရ-ဝတိမိ” ဟူသော ဓာတ်နှင့်အညီ “ဝိဝိဓသရဏံ ဝိသာရော - အထူးထူး အပြားပြား သွားခြင်း။ ဝါ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း။ န+ဝိသာရော အဝိသာရော၊ အဝိက္ခေပကား-သမ္ပယုတ်တရား တို့ကို ပစ်လွှတ်တတ်သော ဥဒ္ဒစ္စ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ [အဝိသာရော အတ္တနော ဧဝံ အဝိသာရဏသဘာဝေါ၊ အဝိက္ခေပေါ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ အဓိက္ခိတ္တတာ-ဋီကာ။]

ပဿတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [သမာဟိတော၊ အာရုံ၌ ကောင်းစွာ ထားအပ်သော စိတ်ရှိသူသည်။ ဝါ၊ သမာဓိရှိသူသည်။ ယထာဘူတံ၊ မဖောက်ဖျက် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ။ ဇာနာတိ၊ သိ၏။ ပဿတိ၊ မြင်၏။ - ခန္ဓသံယုတ်၊ သမာဓိ- သုတ်။] ဝိသေသတော၊ အထူးအားဖြင့်။ (များသောအားဖြင့်။) သမာဓိ၊ သည်။ သုခပဒဋ္ဌာနော၊ သုခဟူသော နိဗ္ဗာသောအကြောင်းရှိ၏။ [အများအားဖြင့် သုခရှိလျှင် သမာဓိဖြစ်တတ်၏။ သို့သော် သုခမပါသော စက္ကတ္တဈာန် သမာဓိများလည်း ရှိသေးရကား ဝိသေသတောကို ယေဘုယျနုဟု ဖွင့်သည်။] နိဝါတော၊ လေမရှိသော အရပ်၌။ (လေငြိမ်သော အရပ်၌။) ဒီပစွိနံ၊ ဆီမီးအလျှံတို့၏။ ဌိတိ ဝိယ၊ တည်ငြိမ်ခြင်းကဲ့သို့၊ စေတသော၊ ၏။ ဌိတိ၊ တည်ငြိမ်ခြင်းသဘောတည်း။ ဝါ၊ တည်ငြိမ်ကြောင်းသဘောတည်း။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ [မီးလျှံ၏တည်ငြိမ်ပုံကို ဥပမာပြု သဖြင့် စေတသော ဌိတိ အရ၌ စိတ္တက္ခဏာတစ်ခု၏ တည်ခြင်းကိုမဆိုလို၊ မီးလျှံ အစဉ်ကဲ့သို့ စိတ်အစဉ်၏တည်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။]

ဣန္ဒြိယရာသိအဖွင့်

[ဈာနရာသိကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ဣန္ဒြိယရာသိကိုဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သဒ္ဓဟန္တိ” စသည်ကိုမိန့်။]

ဧတာယ၊ ဤ သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သဒ္ဓဟန္တိ၊ ဘုရားအစရှိသော အာရုံကို ယုံကြည်တတ်ကုန်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာ၊ ထို သဘောတရားသည်။ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယာ၊ အကြင်သဘောတရား သည်။) သယံ၊ မိမိဟူသော သဒ္ဓါကိုယ်တိုင်။ သဒ္ဓဟတိ၊ ဘုရား အစရှိသောအာရုံကို ယုံကြည်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။ သာ၊ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဧသာ၊ ဤ သဘောတရားသည်။ သဒ္ဓဟန မတ္တမေဝ၊ ဘုရားအစရှိသောအာရုံကို ယုံကြည်ခြင်း မျှသာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်၊ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။ သာဝ၊ ထို သဒ္ဓါသည်ပင်။

၁။ သဒ္ဓဟန္တိ ဧတာယ။ ။ သဒ္ဓါသည် ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဖြစ်လတ်သော် ယှဉ်ဖက် တရားတို့အားလည်း ထို ယုံကြည်ခြင်းကြိယာ၌ဖြစ်အောင် ပကတူပနိဿယသဘောအားဖြင့် ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိ၏။ ဤသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့သည် သဒ္ဓါကို အကြောင်းပြု၍ ယုံကြည်မှုကြိယာ ၌ ဖြစ်ကြရသောကြောင့် “သဒ္ဓဟန္တိ ဧတာယ” ဟုဆိုသည်။ ဤသို့ သဒ္ဓါသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏ ယုံကြည်သောအခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်ကြသောအခါ ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်၏ တည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ ဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ခန္ဓာအစဉ်လည်းဘုရားအစရှိသော အာရုံကို ယုံကြည်နေရကား “သဒ္ဓါတရား ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ခေါ်ဆိုရသည်။ “ကတ္တုသာမိ၊ ဘာဝသာမိ ပြုရခြင်း၏အကြောင်းကို ရှေးနည်းအထိုင်းသိပါ။]

၂။ သာဝ။ ပ။ ဣန္ဒြိယံ။ ။ ရှေးစာအုပ်များ၌ “သာဝ” ဟုရှိ၏။ ဝိရိယိန္ဒြေ၊ သတိန္ဒြေစသည် တို့၌ “တဒေဝ” ဟုလည်းကောင်း၊ “သာဝ” ဟုလည်းကောင်းရှိသောကြောင့် “သာဝ” ဟုရှိသင့်သည်။

အဿဒ္ဓိယဿ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို။ အဘိဘဝနတော၊ လွမ်းမိုးနိုင်ခြင်းကြောင့်။ (ဝါ၊ လွမ်းမိုးနိုင်သည့်အတွက်။) အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြိယမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဓိမောက္ခလက္ခဏော၊ (ယုံကြည်ဖွယ် ဝတ္ထုကို ယုံကြည်သောအားဖြင့်)ဆုံးဖြတ်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ကို။ ကာရေတိ၊ ပြုစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ သဒ္ဓါဝ၊ သဒ္ဓါသည်ဝင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေတည်း။ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ၊ သဒ္ဓါဣန္ဒြေ။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှ တစ်ပါး လက္ခဏာချတ္ထကား။ သာသော သဒ္ဓါ၊ ထို သဒ္ဓါသည်၊ သမ္ပသာဒနလက္ခဏာ စ၊ ကောင်းစွာ ကြည်လင် စေခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ သမ္ပက္ခန္ဓနလက္ခဏာ စ၊ ကောင်းစွာ ပြေးဝင်ခြင်း လက္ခဏာရှိသည် လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) [“ပက္ခန္ဓနံ သံသီဒနံ” ဟု

အဓိပတိယဋ္ဌေနကားဣန္ဒြိယသဒ္ဓါ၏ အနက်တည်း။ ဣန္ဒြိယသဒ္ဓါသည် အဓိပတိ အနက်ကို ဟောသော “အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်” ဟုဆိုလိုသည်။ အဘယ်ကြောင့် “အစိုးတရ ဖြစ်သနည်း” ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဿဒ္ဓိယဿ အဘိဘဝနတော” ဟု မိန့်သည်။ အဿဒ္ဓိယ ဟူသည်- သဒ္ဓါမရှိသော(ဘုရားအစရှိသော အာရုံ၊ ကံ ကံ၏အကျိုး စသည်၌ မယုံကြည်သော) ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း။ တစ်ချို့နေရာ၌ ဓိတ္တာဓိမောက္ခ(မယုံကြည်ထိုက်သော ပုရုဏကဿပ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချတတ်တော့ မှားသော အဓိမောက္ခစေတသိက်)ကိုလည်း အဿဒ္ဓိယဟုခေါ်သေး၏။ [နတ္ထိသဒ္ဓါ ယဿာတိ အဿဒ္ဓေါ၊ အဿဒ္ဓဿ+ဘာဝေါ အဿဒ္ဓိယံ။]

၁။ အဓိမောက္ခလက္ခဏေ။ ။ အဓိမောက္ခသည် “ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဟူသော သဒ္ဓါဓိမောက္ခ၊ အဓိမောက္ခစေတသိက်တည်းဟူသော ယေဝါပနကာဓိမောက္ခ” ဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ဤ သဒ္ဓါစေတသိက်ကိုပင် ယုံကြည်ထိုက်သော ဝတ္ထုတို့၌ ယုံကြည်သောအားဖြင့် ဆုံးဖြတ်တတ်သောကြောင့် “သဒ္ဓါဓိမောက္ခ” ဟု ခေါ်သည်။ ပကိဏ္ဍိယစေတသိက်တွင်းက အဓိမောက္ခကိုပင် (“ဖဿောဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ” စသည်တို့ကဲ့သို့ နာမည်သီးခြား မတပ်ဘဲ) “ယေဝါပန တသ္မိံ သမယေ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူရာတွင် ပါဝင်သွားသောကြောင့် ယေဝါပနကာဓိမောက္ခ ဟုခေါ်သည်။ ထိုတွင် အဓိမောက္ခလက္ခဏေ၌ အဓိမောက္ခကား သဒ္ဓါဓိမောက္ခတည်း။

၂။ ဣန္ဒြိယံ ကာရေတိ။ ။ ဣန္ဒြိယဝိသင်း မူလဋီကာ၌ ဣန္ဒြိယကို “ဣန္ဒြိယာဝံ” ဟုဖွင့်၏။ ထိုဣန္ဒြိယာဝံကိုလည်း “ပရမိဿရဘာဝံ” ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။ “ဣဒိ ပရမိဿရိယေ” ဟူသော ဓာတ်နက်ကို ဖွင့်ခြင်းတည်း။ သဒ္ဓါစေတသိက်သည် မိမိနှင့်ယှဉ်ဖက်သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အဓိမောက္ခလက္ခဏာအရာ၌ မိမိကို မင်းမြှောက်စေသကဲ့သို့။ အစိုးရသူ၏ အဖြစ်ဟူသော ရာထူးကို သမ္ပယုတ်တရားတို့က ပြုပေးရသည်။

ဆိုလိုရင်းကား-ငါ့မပါလျှင် အသင် သမ္ပယုတ်တရားတို့မှ ဆုံးဖြတ်စွမ်းနိုင်သော အဓိမောက္ခ-သဘောမရှိကြ၊ ထို ဆုံးဖြတ်ရမည့် ကိစ္စဝယ် ငါက အကြီးအချုပ်လုပ်မည်၊ အသင်တို့က ငါ့ကို အကြီးအချုပ်ပြုစေကြ၊ အကြီးအကဲမြှောက်ကြ-ဟူလိုက်ကာရေတိ၏ ကာရိတ်ကံ၊ ဓာတ်ကတ္တာကို “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ” ဟု ရှေးဆရာတို့ ထည့်ကြသည်။

ဋီကာရှိ သောကြောင့် “ပက္ခန္ဓနုလက္ခဏာ”ဟု ရှေးပါဌ်ရှိဟန်တူသည်။] ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ စက္ကဝတ္တိဿ၊ စကြာရတ်နာကို လည်စေနိုင်သော။ ရညော၊ ဤ။ ဥဒကပ္ပသ္မာဒကော၊ ရေနောက်ကို ကြည်စေနိုင်သော။ မဏိ၊ ပတ္တမြားသည်။ ဥဒကော၊ ဌ။ ပက္ခိတ္တော၊ ထည့်အပ်သည်။ (သမာနော။) ပက်သေဝါ လပဏက္ကဒ္ဓမံ၊ ညွှန်ပျစ်၊ မှော်၊ ရှေ့၊ ညွှန်ကြိုကို၊ သန္နိသီဒါပေတိ ယထာ၊ ကောင်းစွာ နစ်မြုပ် စေသကဲ့သို့။ ဥဒကံ၊ ကို။ အစ္စ၊ ကြည်လင်သည်ကို။ ဝိပ္ပသန္တံ၊ အထူးသဖြင့် ကြည်လင်သည်ကို။ အနာဝိလံ၊ မနောက်ကျသည်ကို။ ကရောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ သော်။ နိဝရဏေ၊ နိဝရဏ အနောက်အကျတို့ကို။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ၊ ခွာနိုင်၏။ ကိလေသေ၊ တို့ကို။ သန္နိသီဒါပေတိ၊ ကောင်းစွာ နစ်မြုပ် စေ၏။ စိတ္တံ၊ ကို၊ ပဿာဒေတိ၊ ကြည်လင်စေ၏။ အနာဝိလံ၊ ကို။ ကရောတိ။ ပသန္နေန၊ သော။ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ ယောဂါဝစရော၊ ယောဂါဝစရ ဖြစ်သော။ (အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌ သက်ပင်၍ ဖြစ်သော။) ကုလပုတ္တော၊ အမျိုးသားသည်။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒေတိ၊ ပေးလှူ၏။ သီလံ၊ ကို။ သမာဒိယတိ၊ ဆောက်တည်၏။ ဥပေါသထကမ္မံ၊ ဥပုသ် စောင့်သုံးမှုကို။ ကရောတိ။ ဘာဝနံ၊ ကို။ အာရဘတိ၊ အားထုတ်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ တာဝ၊ သမ္ပက္ခန္ဓနုလက္ခဏာမှ ရှေးဦးစွာ။ သဒ္ဓါ၊ ကို။ သမ္ပဿာဒနုလက္ခဏာတိ၊ ကောင်းစွာကြည်လင်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကာရိတံကံ၊ ဓာတ်ကတ္တာ၊ ရနိုင်သောအရာဝယ် တတိယာဝိဘတ်ဖြင့် အသုံးများ၏။ ထို့ကြောင့် “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ”ဟု ထည့်သင့်၏။ ဝီရိယိန္ဒြေ-စသည်တို့၌ ဤနည်း မှီးပါ။

သဒ္ဓတ္ထ။ ။ ဣန္ဒြိယ ကာရေတိ-ဟူသော အနက်သည် ဣန္ဒြိယသဒ္ဓါ၏ သဒ္ဓတ္ထမဟုတ်၊ ဣန္ဒြေထိုက်သော တရားတို့၏သဘောကိုပြသော သဘာဝတ္ထတည်း။ သဒ္ဓတ္ထကား “ဣန္ဒြိယပရိသုဒ္ဓါရိယံ ကရောတိတိဣန္ဒြေ”ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အလွန်အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို ပြတတ်သော မြတ်စွာဘုရားကို လည်းကောင်း၊ ကံကိုလည်းကောင်း “ဣန္ဒြ”ဟုခေါ်ပါ။ ဣန္ဒြေန+ဒေသိတံ ဣန္ဒြိယံ။ ဣန္ဒြေန၊ ဣန္ဒြမည်သော မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဒေသိတံ၊ ဟောတော် မူအပ်သော တရားတည်း။ ဣန္ဒြိယံ၊ တရား။ (တစ်နည်း)ဣန္ဒြဿ၊ ဣန္ဒြမည်သော ကံ၏။ လိင်္ဂံ၊ သီစေအပ်သော စက္ခု-စသော ဣန္ဒြေတည်း။ (တစ်နည်း)သန္တိတံ၊ စိမ့်အပ်သော စက္ခု-စသော ဣန္ဒြေတည်း။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေ။ ဤသို့ ဝစနတ္ထပြု၍ ဒေသိတံ-အနက်လိင်္ဂံ-အနက် သန္တိတံ=အနက်၌ ဣယ-ပစ္စည်းသက်၊ ဒ-ကို ခြံပြု၍ “ဣန္ဒြိယ”ဟုပြီးသော တဒ္ဓိတ်ပုဒ်တည်း။ အခြားသော အနက်များလည်းရှိသေး၏။ ထိုအနက်များကို ဣန္ဒြိယဝိတင်း အဋ္ဌကထာဋီကာ၌ လည်းကောင်း၊ သဒ္ဓနိတိ တဒ္ဓိတ်ခန်း၌လည်းကောင်း ရှုပါ။ [သက္ကတဉ်ကား ဣန္ဒြ-အရ အစိုးရသော ပရမအတ္တကို အရကောက်၍ ထိုအနက်များကိုပင် ဖွင့်ပြသည်။]

တေန၊ ကြောင့်။ အာယသွာ နာဂသေနော၊ သည်။ အာဟ၊ ဆိုပြီ။ (ကိ။) မဟာရာဇ။ စက္ကဝတ္တိ၊ စကြာရတနာကို လည်စေနိုင်သော။ ရာဇာ၊ သည်။ တုရဂီနိယာ၊ ၄-ပါးသော အင်္ဂါရှိသော။ သေနာယ၊ နှင့်။ သဒ္ဓိ။ အဒ္ဓါနမဂ္ဂ၊ အခွန်ရှည်သော ခရီးကို။ ပဋိပန္နော၊ သွားသည်။ (သမာနော။) ပရိတ္တံ၊ အနည်းငယ်သော။ ဥဒကံ၊ ကို။ တရေယျ၊ ဖြတ်ကူးရာ၏။ တံ ဥဒကံ၊ သည်။ (ဘဝေယျ-၌ စပ်။) ဝါ၊ ကို။ (သန့်စွိတ်-၌ စပ်။) ဟတ္ထိဟိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ (ကမ္မရုပ် ကြိယာတို့၌ စပ်။) ဝါ၊ တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ကတ္တရုပ် ကြိယာတို့၌ စပ်။) အသေဟိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ ရထေဟိ စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပတ္တိဟိ စ၊ ခြေလျင် စစ်သားတို့သည်လည်းကောင်း။ ဝါ၊ တို့ကြောင့် လည်းကောင်း။ သန့်စွိတ်၊ လှုပ်ချောက်များအပ်သည်။ (ဟုတွာ။) အာဝိလံ၊ နောက်ကျသည်။ လုလိတံ၊ နောက်အပ်သည်။ ကလလိဘူတံ၊ ညွှန်ဖြစ်၍ဖြစ်သည်။ ဘဝေယျ၊ ၏။ [“လုလ-မဒ္ဒနေ=နင်းချေ မွေ့နှောက်အပ်”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။]

ဥတ္တိဇ္ဈော၊ ရေကို ကူးမြှောက်ပြီးသော။ စက္ကဝတ္တိ၊ သော။ ရာဇာ၊ သည်။ မနဿ၊ တို့ကို။ အာဏာပေယျ၊ စေခိုင်းရာ၏။ (ကိ။) ဘဏေ၊ အမောင်တို့။ ပါနိယံ၊ သောက်ရေကို။ အာဟရထ၊ ဆောင်ချေကြကုန်။ ပိဝိဿာမိ၊ သောက်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဏာပေယျ။) [ဋီကာ၌ “ပါနိယံ”နေရာဝယ် “ပိတံ”ဟုရှိ၏။ ပိတံ၊ သောက်ထိုက်သော ရေကိုဟု ပေး။] ရညော စ၊ ၏လည်း။ ဥဒကပ္ပသာဒကော၊ သော။ မဏိ၊ သည်။ ဘဝေယျ၊ ရှိရာ၏။ ဒေဝ၊ မင်းမြတ်။ ဇဝံ၊ အမိန့်တော်အတိုင်းပါ။ ဣတိ၊ ဤသို့ သံတော်ဦးတင်၍။ တေ မနဿ၊ ကိုသည်။ စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ မင်းအား။ ပဋိသုဏိတွာ၊ ဝန်ခံ၍။ ဥဒကပ္ပသာဒကံ၊ သော။ တံ မဏိ၊ ကို။ ဥဒကော၌။ ပက္ခိပေယျံ၊ ထည့်ကုန်ရာ၏။ (မဏိမိ၊ ကို။) ဥဒကော၌။ ပက္ခိတ္တမတ္တော၊ ထည့်အပ်ကာမျှနှင့်။ သဟ၊ တစ်ပြိုင်နက်။ ပကံသေဝါလပဏကံ၊ သည်။ ဝိဂစ္ဆေယျ၊ ကင်းရာ၏။ ကဒ္ဒမော စ၊ သည်လည်း။ သနီသိဒေယျ၊ ကောင်းစွာ။ နစ်မြုပ်ရာ၏။ ဥဒကံ၊ သည်။ အစ္စ၊ သည်။ ဝိပ္ပသန္နံ အနာဝိလံ ဘဝေယျ။ တတော၊ ထိုမှ

၁။ သဟ ဥဒကေ။ “သဟသာ ဥဒကေ ပက္ခိတ္တမတ္တေ”ဟု အချို့စာအုပ်၌ရှိ၏။ ကပ္ပာကယာ ထည့်မည်မဟုတ်သောကြောင့် “သဟသာ”ဟု မရှိသင့်။ “သဟသစ္စေကတေ မယံ”ကဲ့သို့ “သဟ ဥဒကေပက္ခိတ္တမတ္တေ”ဟုသာ ရှိသင့်သည်။ တစ်ချို့စာအုပ်၌ “တသ္မိဥဒကေ ပက္ခိတ္တမတ္တေ”ဟုလည်းရှိ၏။ “တသ္မိ၊ ထို ပတ္တမြားကို။ ဥဒကေ၊ ၌။ ပက္ခိတ္တမတ္တေ၊ ထည့်အပ်ကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်”ဟု ပေးပါ။

နောက်၌။ စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ အား။ ပါနိယံ၊ ကို။ ဥပနာမေယျံ၊ ဆက်သကုန်ရာ၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ သံတော်ဦးတင်၍ ဆက်သကုန်ရာသနည်း။) ဒေဝေါ၊ သည်။ ပါနိယံ၊ ကို။ (တစ်နည်း) ပိတံ၊ သောက်တော်ရေကို။ ပိဝတု၊ သောက်တော်မူပါ။ ဣတိ၊ ဤသို့ သံတော်ဦးတင်၍။ (ဥပနာမေယျံ။)

☞

မဟာရာဇ။ ဥဒကံ၊ ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗံ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ စိတ္တံ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ တေ မနုဿာ၊ တို့ကို။ (ဒဋ္ဌဗ္ဗာ) ယထာ။ ဧဝံယောဂါဝစရော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ သေဝါလပဏကံ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ကဒ္ဒမော စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗောယထာ၊ ဧဝံ၊ ကိလေသာ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဥဒကပသာဒကော၊ သော။ မဏိံ၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော ယထာ၊ ဧဝံ သဒ္ဓါ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ ဥဒကပ္ပသာဒကမ္ပိ၊ သော။ မဏိမ္ပိ၊ ကို။ ပက္ခိတ္တမတ္တော၊ ထည့်အပ်ကာမျှ ဖြစ်လတ်သော်၊ ပကံ။ ပ။ ပဏကံ၊ သည်။ ဝိဂစ္ဆတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ သန္နသီတတိ ယထာ၊ ကောင်းစွာ နစ်မြုပ်သကဲ့သို့။ ဥဒကံ၊ သည်။ အစ္စ္စံ ဝိပ္ပသန္တံ အနာဝိလံ ဘဝတိယထာ၊ မဟာရာဇ ဧပ မေဝ။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ သော်။ နိဝရဏေ၊ တို့ကို။ ဝိက္ခမ္ဘေတိ၊ ခွာနိုင်၏။ ဝိနိဝရဏံ၊ ကင်းသော နိဝရဏရှိသော။ စိတ္တံ၊ သည်။ အစ္စ္စံဝိပ္ပသန္တံ အနာဝိလံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (အာဟ၊ မိန့်ဆိုပြီ။)

ပန၊ ကား။ (သမ္ပသာဒနလက္ခဏာ၏ ဥပမာမှတစ်ပါး သမ္ပက္ခန္ဓနလက္ခဏာ၏ ဥပမာကား။) ကုမ္ဘိလ။ ပ။ ကိတ္တံ၊ မိကျောင်း၊ မကန်း၊ ဖမ်းစားတတ်သော ရက္ခိုသ် အစရှိသည်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော။ ပူရံ၊ ရေဖြင့်ပြည့်သော။ မဟာနဒိံ၊ မြစ်ကြီးကို။ အာဂမ္မ၊ ရောက်၍။ ဘိရုကဇနော၊ ကြောက်တတ်သော လူအဝေါင်း သည်။ ဥဘောသု၊ ၂-ဘက်ကုန်သော။ တိရေသု၊ ကမ်းတို့၌။ တိဋ္ဌတိ၊ ရပ်နေ၏။ သင်္ဂါမသုရော၊ စစ်မြေပြင်၌ ရဲရင့်သော။ မဟာယောဓော ပန၊ သူရဲကောင်းကြီးသည် ကား။ အာဂန္ဓာ၊ လာ၍။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဌိတာ၊ ရပ်နေကုန်သည်။ အတ္ထ၊ ဖြစ်ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ပုစ္ဆိတွာ၊ မေး၍။ ဝါ၊ သော်။ သပ္ပဋိဘယဘာဝေန၊ ဘေးဘျမ်းနှင့်တကွ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ရေထဲ၌ ဘေးရန်ရှိသောကြောင့်။) ဩထရိတုံ၊ သက်ဆင်းခြင်းငှာ။ န ဝိသဟာမ၊ မဝံပါကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တော၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ (မဆင်းဝံလို့ ရပ်နေရမကြောင်းကို ပြောအပ်သော်။) သုနိသိတံ၊ ကောင်းစွာသွေးအပ်ပြီးသော။ အသိံ၊ သန်လျက်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ မမ၊ ငါ၏။ ပစ္ဆတော၊ နောက်၌။ (နောက်က။) ဧထ၊ လိုက်ခဲ့ကြကုန်။ မာဘာယိတ္ထ၊ မကြောက်ကြကုန်လင့်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝတွာ၊ ပြောဆို၍။ (ပြောပြော ဆိုဆို။) နဒိံ၊ သို့။ ဩထရိတွာ၊ သက်ဆင်း၍။ အာဂတာဂတေ၊ လာကုန် လာကုန်သော။ ကုမ္ဘိလာဒယော၊ မိကျောင်း အစရှိသော ဘေးရန်တို့ကို။ ပဋိဗာဟိတွာ၊ တားမြစ်၍။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၉၁

ဩရိမတီရေ၊ ဤဘက်ကမ်း၌။ (ဤဘက်ကမ်းက။) မနုဿာနံ၊ ကို၏။ သောတ္တိတာဝံ၊ ချမ်းသာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ကရောန္တော၊ ပြုလျက်။ ပါရိမတီရံ၊ ထိုဘက်ကမ်းသို့။ နေတိယထာ၊ ပို့ဆောင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ပါရိမတီရတောပိ၊ ထိုဘက်ကမ်းမှလည်း။ သောတ္တိနာ၊ ချမ်းသာသဖြင့်။ ဩရိမတီရံ၊ ဤဘက်ကမ်းသို့။ အာနေတိ ယထာ၊ ဆောင်လာသကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဧဝမေဝ။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒဒတော၊ ပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ သီလံ၊ ကို။ ရက္ခတော၊ စောင့်ရှောက်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ လည်းကောင်း။ ဥပေါသထကမ္ပံ၊ ဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်း အမှုကို။ ကရောတော၊ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ ဘာဝနံ၊ ကို။ အာရတတော၊ အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏လည်းကောင်း။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ရှေ့သွားသည်။ ပုရေစာရိကာ၊ ရှေ့သွားသည်။ ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ပက္ခန္ဓနလက္ခဏာ စ သဒ္ဓါတိ၊ ဟူ၍။ (မယာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

အပရော၊ ရှေ့နည်းမှ တစ်ပါးသော။ နယော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ သဒ္ဓါ၊ သည်။ သဒ္ဓဟနလက္ခဏာ၊ ယုံခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဩကပ္ပနလက္ခဏာ ယုံကြည်ထိုက်သော ဝတ္ထုတို့၌ အစဉ်အတိုင်းသက်ဝင်၍ ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [ဩကပ္ပနလက္ခဏာတိ အနုပဝိသိတွာ ဧဝမေတန္တိ ကပ္ပနလက္ခဏာ။-ဋီကာ။] ဥဒကပသာဒကမဏိ ဝိယ၊ ရေနောက်ကို ကြည်စေတတ်သော ပတ္တမြားကဲ့သို့။ ပသာဒနရသာ၊ သမ္ပယုတ်တရားကို ကြည်လင်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဩယုတ္တရဏော ဝိယ၊ ရေကို ဖြတ်ကူးသော သူရဲကောင်းကဲ့သို့။ ပက္ခန္ဓနရသာ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုတို့၌ ပြေးဝင်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အကာလုသိယ ပစ္စုပ္ပန္နာနာ၊ မနောက်ကျသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေ့ရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဓိမုတ္တိ ပစ္စုပ္ပန္နာနာ၊ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုတို့၌ ဆုံးဖြတ်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ သဒ္ဓေယျဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနာ၊ ယုံကြည်ထိုက်သော ဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ [ဗုဒ္ဓါဒိဝတ္ထုနိ သဒ္ဓေယျာနိ-ဘုရား အစရှိသော ရတနာ ၃-ပါး၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးတို့ကို “သဒ္ဓေယျဝတ္ထု”ဟုခေါ်သည်။ သဒ္ဓါတဗ္ဗာနီတိ သဒ္ဓေယျာနိ။ သံပုဗ္ဗ-ဒါဓာတ်၊ ကျပစ္စည်း။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ သောတာပတ္တိယဂ်ပဒဋ္ဌာနာ၊

၁။ သောတာပတ္တိယဂ်ပဒဋ္ဌာနာ။ ။ သမ္ပရိသုပသေဝန (သုတော်ကောင်းကို မှီခို ဆည်းကပ်ရခြင်း)၊ သဒ္ဓမ္မဿဝန (သုတော်ကောင်းတရားကို ကြားနာရခြင်း)၊ ယောနိ သောမနသိကာရ၊ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပတ္တိ (လောကုတ္တရာတရားအား လျော်သော အကျင့်ကို ကျင့်ခြင်း) တို့သည် သောတာပတ္တိမဂ်၏ အကြောင်း အင်္ဂါတို့တည်း။ ထိုအကြောင်းအင်္ဂါ ပြည့်စုံသူမှာ သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ယှဉ်သောသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာတတ်သောကြောင့် “သောတာပတ္တိယဂ်ပဒဋ္ဌာနာ”ဟု ဆိုသည်။ [ဤနေရာ၌ သဒ္ဓါအရ သောတာပတ္တိမဂ်နှင့် ယှဉ်သော သဒ္ဓါကို ယူပါ။]

သောတာပတ္တိမဂ်၏ အကြောင်းအင်္ဂါဟူသော နိဗ္ဗာသော အကြောင်းရှိ၏။ သာ၊
ထို သဒ္ဓါကို။ ဟတ္ထဝိတ္ထဗီဇာနီ” ဝိယ၊ လက်၊ ဥစ္စာ၊ မျိုးစေ့တို့ကဲ့သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊
မှတ်ထိုက်၏။

ဝီရိယ၊ ရဲရင့်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဘောတည်း။ ဝီရိယံ၊
ဘော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝီရာနံ၊ ရဲရင့်သူတို့၏။ ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ ဝီရိယံ၊ လုပ်။
[ကမ္မဟူရာ၌ ထိုအလုပ်ကို ဝီရိယဖြင့် လုပ်ရသောကြောင့် အကျိုး-အလုပ်၏။
ကမ္မ-အမည်ကို အကြောင်းဝီရိယ၌ တင်စားထားသော ဖလူပစာရ-ဟုမှတ်ပါ။]
ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝီဇီနာ၊ အစီအရင်ဖြင့်။ နယေန၊ နည်းလမ်းဖြင့်။ ဥပါယေန၊

၁။ ဟတ္ထ ဝိတ္ထ ဝီဇာနီ။ ။ဟတ္ထမြားထွက်သော ကျောက်တောင်သို့ ရောက်သောအခါ
မကျိုး မပျက် ကောင်းသော လက်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ ထိုရတနာတို့ကို ကောက်ယူနိုင်၍
ကောင်းသော လက်မရှိသူကား ထိုရတနာတို့ကို မကောက်ယူနိုင်သကဲ့သို့၊ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်
တိုင်အောင်သော တရားရတနာတို့ ထွက်ပေါ်ရာ ဗုဒ္ဓသာသနာ တည်းဟူသော ရတနာတောင်ကြီးဝယ်
သဒ္ဓါတရားတည်းဟူသော လက်ရှိသူသာ သူတော်ကောင်းဥစ္စာတို့ကို ကောက်ယူနိုင်၏။ သဒ္ဓါလက်
မပါသူကား မကောက်ယူနိုင်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါသည် လက်နှင့်တူ၏။

ဝိတ္တနှင့် တူပုံ။ ။“သဒ္ဓါမ ဝိတ္တံ၊ ပုရိသဿ သေဋ္ဌံ” ဟူသော ယကွသံယုတ်၊ အာဠဝက-
သုတ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ ရတနာအမျိုးမျိုးကို ရောင်းရာ ဈေးအတွင်းသို့ ရောက်သူသည်
ဝယ်ဖို့ရန် ဥစ္စာပါမှသာ ဝယ်ယူနိုင်၊ ဥစ္စာမပါသူကား မဝယ်ယူနိုင်သကဲ့သို့၊ ဗုဒ္ဓသာသနာတည်း
ဟူသော ရတနာဈေးကြီးဝယ် သဒ္ဓါကည်းဟူသော ဥစ္စာပါသူသည်သာ သူတော်ကောင်း
ရတနာများကို ဝယ်ယူနိုင်၏။ သဒ္ဓါဥစ္စာ မပါသူကား မဝယ်ယူနိုင်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါသည်
ဥစ္စာနှင့်တူ၏။

မျိုးစေ့နှင့် တူပုံ။ ။“သဒ္ဓါ ဗိဇံ၊ တပေါ ရဋ္ဌိ”ဟူသော ဗြာဟ္မဏသံယုတ်၊ ကသိတာရဒ္ဒါဇ-
သုတ် ပါဠိတော်နှင့်အညီ မိုး လေ ကောင်းမွန်နေသော ဥတုရေမြေဝယ် မျိုးစေ့ရှိသူသာ
စိုက်ပျိုးကြံချ၍ အသီးအနှံကို ရ၏၊ မျိုးစေ့ မရှိသူကား မကြံနိုင်သကဲ့သို့၊ တရားတည်းဟူသော
မိုး လေ ကောင်းမွန်နေသော သာသနာမြေဝယ် သဒ္ဓါမျိုးစေ့ရှိသူသာ ကြံချ၍ သူတော်ကောင်းတရား
အသီးအနှံများကို ရနိုင်၏။ သဒ္ဓါမျိုးစေ့မရှိသူကား မကြံချနိုင်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဓါသည်
မျိုးစေ့နှင့်လည်းတူ၏။

၂။ ဝီဇီနာ။ပ။ဝီရိယံ။ ။ ရှေ့ ၂-နည်း၌ ဝီရိယ၊ ဝီရာနံ-ပုဒ်တို့နောင်
ဘာဝအနက်ကမ္မအနက်၌ ဣ-ပစ္စည်းသက်။ရ-၏ အ-ကို ဣဖြ၍ ဝီရိယဟု ပြီးခဲ့၏။ ဤ
နည်း၌ကား “ဝီ+ဤရိယ”ဟု ခွဲ။ ဤရိယံတစ် ပဝတ္ထေတဗ္ဗန္တိ ဤရိယံ။ဤရတတ်၊ ဣ ပစ္စည်း၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၉၃

သင့်သောအကြောင်းဖြင့်။ ဤရယ်တဖွံ့ ပဝတ္တယိတဖွံ့၊ ဖြစ်စေထိုက်သော တရားတည်း။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝီရိယံ၊ မည်၏။ တဒေဝ၊ ထိုဝီရိယသည်ပင်။ ကောသဇ္ဇဿ၊
ကောသဇ္ဇကို။ (ပျင်းရိသူ၏ အဖြစ်ကို။) အဘိဘဝနတော၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ အတွက်။
အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ ဝါ၊ ကစ်နည်း။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏေ၊
သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ [ဋီကာ၌ “အနုဗလပ္ပဒါနံ
ပဂ္ဂဟော”ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ပဂ္ဂဟလက္ခဏေ-ဟု ရှိသင့်၏။] ဣန္ဒြိယံ၊ မိမိ၏
အစိုးရသူ၏အဖြစ်ကို။ ကာရေတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ ဝီရိယမေဝ၊
သည်ပင်။ ဤန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေတည်း။ ဝီရိယိန္ဒြိယံ၊ ဝီရိယဣန္ဒြေ။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာဒျတ္ထကား။ တံ
ဧတံ ဝီရိယံ၊ သည်။ ဥပတ္တမ္ဘနလက္ခဏာ၌၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ထောက်ပံ့ခြင်း
လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏာ၌၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို
ချီးမြှောက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင်
ထင်အောင်ပြအံ့။ ဇိဏ္ဏယရံ၊ အိုသောအိမ်သည်။ (အိမ်အိုသည်။) အာဂန္တုကေန၊
အာဂန္တုကဖြစ်သော။ ထူဏုပတ္တမ္ဘေန၊ ထောက်တိုင်ဖြင့်။ (ထောက်ပံ့တတ်သော
တိုင်ဖြင့်။) တိဋ္ဌတိယထာ၊ တည်ရသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ ယောဂါဝစရော၊
သည်။ ဝီရိယပတ္တမ္ဘေန၊ ဝီရိယ-တည်းဟူသော ထောက်တိုင်သည်။ ဥပတ္တမ္ဘိတော၊
ထောက်ပံ့အပ်သည်။ ဟုတွာ။ သဗ္ဗကုသလဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ၊ န ဟာယတိ၊ မယုတ်။
န ပရိဟာယတိ၊ မလျော့။ ဧဝံ၊ လျှင်။ တာဝ၊ ပဂ္ဂဟလက္ခဏာမှရှေးဦးစွာ။ အဿ၊
ထို ဝီရိယ၏။ ဥပတ္တမ္ဘနလက္ခဏတာ၊ ဥပထမ္ဘနလက္ခဏာ ရှိသည်၏အဖြစ်ကို။
ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ကာရိတံပစ္စည်းကျေ။ “ဝိဓိနာ+ဤရိယံ ဝီရိယံ”ဟု သမာသ်တွဲပါ။ ဝိသည် ဝိဓိအနက်ဟော။ ထို
ဝိဓိဟူသည် တစ်စုံတစ်ခုကိစ္စ လုပ်ငန်းကို ဖြစ်စေဖို့ရန် ရှေးဦးစွာ တင်ကြို၍ စီမံအပ်သော
ပုဗ္ဗပယောဂတည်း။ ထို အစီအရင်ကိုပင် နယ(နည်းလမ်း) ဥပါယ (သင့်သောအကြောင်း) ဟု
ဖွင့်သည်။

ဆိုလိုရင်းကား- ကိစ္စတစ်ခု ပြုလုပ်ဖို့ရန် ပျင်းရိသောကြောင့် ဝီရိယ-မဖြစ်သူ၏
သန္တာန်၌ ထိုအလုပ်ကို မလုပ်ခြင်းကြောင့် ရရှိမည့်အဖြစ်၊ လုပ်ခြင်းကြောင့် ရရှိမည့် အကျိုးကို
စဉ်းစား ဆင်ခြင်လိုက်သောအခါ ထိုအလုပ်ကို လုပ်ဖို့ရန် ဝီရိယဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဝီရိယမျိုးကို
ရည်ရွယ်၍ “ဝိဓိနာ ဤရယ်တဖွံ့-သင့်လျော်သော ပုဗ္ဗပယောဂ ဥပါယ အစီအရင်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သော
တရား”ဟု ဆိုသည်။

တေန၊ ကြောင့်။ နာဂသေနော ထေရော၊ သည်။ အာဟ၊ ပြီ။ (ကိ။) မဟာရာဇ။ ပုရိသော၊ သည်။ ဂေဟေ၊ အိမ်သည်။ ပတန္တေ၊ ပြုလုလတ်သော်။ တံ၊ ထိုအိမ်ကို။ အညေန၊ အခြားသော။ ဒါရုနာ၊ ထောက်တိုင်ဖြင့်။ ဥပတ္တမ္ဘယျ၊ ယထာ၊ ထောက်ထားရာ သကဲ့သို့။ ဥပတ္တမ္ဘိတံ၊ ထောက်အပ်သည်။ သန္တံ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ထောက်ခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ တံ ဂေဟံ၊ သည်။ န ပတေယျ ယထာ၊ မလဲရာ သကဲ့သို့။ [ဧဝံ တံ ဂေဟံ-ဟု ဧဝံ-ပါသည်ကား မကောင်း။] မဟာရာဇ ဧဝ မေဝ။ ဝီရိယံ၊ သည်။ ဥပတ္တမ္ဘနလက္ခဏံ၊ ထောက်ပံ့ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝီရိယုပတ္တမ္ဘိတာ၊ ဝီရိယသည် ထောက်ပံ့အပ်ကုန်သော။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ကုသလာဓမ္မော၊ တို့သည်။ န ဟာယန္တိ၊ မယုတ်ကုန်။ န ပရိဟာယန္တိ၊ မလျော့ကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ၊ ပြီ။)

ဝါ ပန၊ သည်သာ မကသေး။ (ဥပတ္တမ္ဘန လက္ခဏာမှတစ်ပါး ပဂ္ဂဟလက္ခဏာ ကား။) ခုဒ္ဒိကာယ၊ ငယ်သော။ (သေနာယ) စ၊ စစ်တပ်၏လည်းကောင်း။ မဟတိယာ၊ ကြီးသော။ သေနာယ စ၊ ၏လည်းကောင်း။ [မဟတိကာယ ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။] သင်္ဂါမေ၊ ပေါင်းဆုံခြင်းသည်။ ဝါ၊ စစ်ပွဲသည်။ ပဝတ္ထေ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ခုဒ္ဒိကာ၊ သော။ သေနာ၊ သည်။ သြလီယေယျ၊ ဆုတ်နစ်ရာ၏။ တတော၊ ထိုသို့ ဆုတ်နစ်ခြင်းကြောင့်။ ရညော၊ အား။ အာရောဓေယျ၊ သံတော်ဦးတင်ရာ၏။ ရာဇာ၊ သည်။ ဗလဝါဟနံ၊ အားရှိသော စစ်တပ်ကို။ ပေသေယျ၊ စေလွှတ်ရာ၏။ တေန၊ ထိုအားရှိသော စစ်တပ်သည်။ ပဂ္ဂဟိတာ၊ ချီးမြှောက်အပ်သော။ (ထောက်ပံ့အပ်သော။) သကသေနာ၊ မိမိ စစ်တပ်သည်။ ပရသေနံ၊ တစ်ပါးသော ရန်သူ၏ စစ်တပ်ကို။ ပရာဇေယျ ယထာ၊ ရှုံးစေရာ သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ ဝီရိယံ၊ သည်။ သဟဇာတ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ တကွဖြစ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့အား။ သြလီယိတုံ၊ ကွန်ဆုတ်ခြင်းငှာ။ သြသက္ကိတုံ၊ ဆုတ်နစ်ခြင်းငှာ။ န ဒေတိ၊ မပေး။ ဥက္ကိပတိ၊ မြှောက်ပင့်၏။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏန္တ ဝီရိယန္တိ၊ ဟူ၍။ (မယာ) ဝုတ္တံ။

အပရော နယော (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ဝီရိယံ၊ သည်။ ဥဿာဟလက္ခဏံ၊ ရသည့်ဆင်းရဲ ကြိတ်အံ့ခဲ၍ အမြဲသည်းခံခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏။ [ဥ (ဒုက္ခလာဘော) ဆင်းရဲကို ရလတ်သော်။ သဟနံ၊ သည်းခံနိုင်ခြင်း။ ဥဿာဟော၊ ခြင်း။] သဟဇာတာနံ၊ တို့ကို။ ဥပတ္တမ္ဘနရသံ၊ ထောက်ပံ့ခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အသံသီဒန ဘာဝပစ္စုပ္ပန်၊ ဆုတ်နစ်ခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။ သံဝိဂ္ဂေါ ယောနိသော ပဒဟတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝစနတော၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၉၅

ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ။ ထိတ်လန့်ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပ ဉာဏ်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။ [သံဝိဂ္ဂေါ၊ ထိတ်လန့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယောနိသော၊ သင့်သောအကြောင်းအားဖြင့်။] ပဒဟတိ၊ အားထုတ်၏။ အဓိပ္ပာယ်က မသင့်သောအားဖြင့် အလွဲကို အားထုတ်တတ်သောကြောင့် “ယောနိသော ပဒဟတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ -စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ပတောဒ-သုတ်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိရိယာရမ္မဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ၊ ဝိရိယာရမ္မဝတ္ထုလျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏။ သံမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ (လမ်းမှန်အားဖြင့်။) အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်အပ်သော ဝိရိယသည်။ (ရှေ့ဝိရိယဖြင့် အားထုတ်အပ်သော နောက်ဝိရိယသည်။) သဗ္ဗာသံ၊ ကုန်သော။ သမ္ပတ္တိနံ၊ သမ္ပတ္တိတို့၏။ (မနုဿသမ္ပတ္တိ၊ ဒေဝသမ္ပတ္တိ၊ နိဗ္ဗာနသမ္ပတ္တိတို့၏။) မူလံ၊ အကြောင်းရင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တောယ၊ ဤ သဘောတရားဖြင့်။ (တံ သမင်္ဂီ ပုဂ္ဂလာ၊ ထို သဘောတရားနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ (တစ်နည်း) သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သရန္တိ၊ အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အောက်မေ့ကြောင်း အမှတ်ရကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ၊ ထို သဘောတရားသည်။ သတိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယာ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) သယံ၊ မိမိဟူသော သတိကိုယ်တိုင်။ သရတိ၊ အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ အောက်မေ့တတ် အမှတ်ရတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာ။ သတိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဒေသာ၊ ဤ သဘောတရားသည်။ သရဏမတ္တမေဝ၊ အောက်မေ့ခြင်း အမှတ်ရခြင်း မျှသာတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သတိ၊ မည်၏။ [သရဏံ သတိ ဟု- ဘာဝသာဓနပြု။ မတ္တဖြင့် ကရဏသတ္တိကတ္တုသတ္တိကို ကန့်။ ဧဝကား သုန္နိဋ္ဌာနာ ဝဇာရဏတည်း။] သာဝ၊ ထို သတိ သည်ပင်။ ဓုဋ္ဌသစ္စဿ၊ ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ (ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို။) အဘိဘဝနတော အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။

၁။ သံဝေဂပဒဋ္ဌာနံ။ ။ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏ၊ အပါယဗယ၊ အတိတေဝဋ္ဌမူလဒုက္ခ၊ အနာဂတေ ဝဋ္ဌမူလဒုက္ခ၊ ပစ္စုပ္ပန္န အာဟာရ ပရိယေသနဒုက္ခ။ ဤရှစ်ဌာနသည် သံဝေဂ၏ အကြောင်းဝတ္ထုတည်း။ ထို ရှစ်ဌာနကို အာရုံပြု၍ စဉ်းစားသောအခါ ထိတ်လန့်ကြောင်းဖြစ်သော သြတ္တပုန့်တကွ ဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထို သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်ကို “သံဝေဂ” ဟုခေါ်၏။ ထို သံဝေဂသည် ဝိရိယဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။ ဤ ပဒဋ္ဌာနကို ကုသိုလ်ဝိရိယ၌သာ ရအပ်၏။ [ဝိရိယာရမ္မဝတ္ထုပဒဋ္ဌာနံ-အရ ဝိရိယာရမ္မဝတ္ထုရှစ်ပါး အကျယ်ကို သုတ်ပါထေယျ သံ ဂီတိသုတ်ကိုမှီး၍ ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏော၊ စိရကတ-အစရှိသော အာရုံသို့ ကပ်၍တည်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဝါ၊ ပစ္စုပ္ပန်အာရုံသို့ ကပ်၍တည်ခြင်း၊ မစ္စန့်လွှတ်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ မိမိ၏။ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။ ကာရေတိ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ သတိ ဧဝံ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေတည်း။ သတိန္ဒြိယံ၊ သတိဣန္ဒြေ။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာဒျတ္တကား။ သာဓသာ သတိ၊ သည်။ အပိလာပန လက္ခဏာ စ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မပေါ်လွင် ဆေခြင်း လက္ခဏာရှိသည် လည်းကောင်း။ ဥပဂ္ဂဏှန လက္ခဏာ စ၊ အာရုံကို သိမ်းပိုက်ခြင်း လက္ခဏာရှိသည်လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့၊ ရညော။ ၏။ ဘဏ္ဍာဂါရိကော၊ ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးသည်။ ဒသဝိဓံ၊ သော။ ရတနံ၊ ကို။ ဂေါပယန္တော၊ လုံခြုံစေလျက်။ ဝါ၊ စောင့်ရှောက်လျက်။ သာယံ၊ ညနေချမ်းအခါ၌ လည်းကောင်း။ ပါတံ၊ နံနက်အခါ၌ လည်းကောင်း။ ရာဇာနံ၊ ကို။ ဣဿရိယသမ္ပတ္တိံ၊ အစိုးရသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ စည်းစိမ်ကို။ သလ္လက္ခာပေတိ ယထာ၊ မှတ်မိစေသကဲ့သို့။ သာရေတိယထာ၊ အောက်မေ့စေသကဲ့သို့။ ဝါ၊ အမှတ်ရစေသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ကုသလံ ဓမ္မံ၊ ကို။ သလ္လက္ခာ ပေတိ၊ မှတ်စေ၏။ သရာပေတိ၊ အောက်မေ့စေ၏။ ဝါ၊ အမှတ်ရစေ၏။

တေန၊ ကြောင့်။ ထေရော၊ ရှင်နာဂသိန် ထေရ်သည်။ အာဟ၊ ပြီ။ (ကိ။) မဟာရာဇ။ စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ ၏။ ဘဏ္ဍာဂါရိကော၊ သည်။ စက္ကဝတ္တိံ၊ သော။ ရာဇာနံ၊ ကို။ သာယံ၊ ၌လည်းကောင်း။ ပါတံ၊ ၌လည်းကောင်း။ ယသံ၊ အခြံအရံကို။ သရာပေတိ၊ အမှတ်ရစေ၏။ (ကိ။ အဘယ်သို့အမှတ်ရစေ သနည်း။) ဒေဝ၊ မင်းမြတ်။ ဟတ္ထိ၊ ဆင်တို့သည်။ ဧတ္တကာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိ

၁။ အပိလာပန၊ ဥပဂ္ဂဏှန။ ။ ပိလာပန၌ ပျူဇာတ်၊ ဇာပေ ပစ္စည်း၊ ယုပစ္စည်း။ ပ-
၏အ-ကို ဣဗြု။ တစ်နည်း-သက္ကတ၌ သြိပုဒ်သည် ပါဠိ၌ “သိရိ”ဟုဖြစ်သကဲ့သို့ သက္ကတ၌ပျူ
ဇာတ်သည် ပါဠိ၌ “ပိလုဇာတ်”ဟု ဖြစ်သင့်၏။ ဤသို့ဆိုလျှင် ပိလုဇာတ် ဇာပေပစ္စည်း၊
ယုပစ္စည်းဟု ကြံပါ။ ထို့ပျူ(ပိလု)ဇာတ်သည် သပ္ပန-ရေပေါ်၌ ပေါ်၍သွားခြင်းအနက်ကို
ဟော၏။ ဤ သတိသည် အာရုံကို ပေါ်လောပေါ်၍ မသွားစေ။ [ဥဒကော အလာဗု ပိယ
အာရမ္မဏံ ပိလဝိတွာ ဂန္တု အပ္ပဒါနံပ။ အပိလာပနံ-ဋီကာ။] နောက်၌ “အဟိတော ဓမ္မ
အပနုဇာတိ၊ ဟိတော ဓမ္မေ ဥပဂ္ဂဏှတိ”ကို ကြည့်၍ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မဝယ်ရှားဘဲ
သိမ်းပိုက်ထားခြင်းကို “ဥပဂ္ဂဏှန”ဟု ယူပါ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

. ၂၉၇

ပါကုန်၏။ အဿာ၊ မြင်းတို့သည်။ ဧတ္တကာ။ ရထား၊ ရထားတို့သည်။ ဧတ္တကာ။ ပဋ္ဌိ၊ ခြေလျင်တပ်သားတို့သည်။ ဧတ္တကာ။ ဟိရုညံ၊ ငွေသည်။ ဧတ္တကံ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိပါ၏။ သုဝဏ္ဏံ၊ ရွှေသည်။ ဧတ္တကံ၊ သဗ္ဗံ၊ သော။ သာပတေယျံ၊ ဥစ္စာနှစ်သည်။ ဧတ္တကံ၊ ဒေဝေါ၊ မင်းမြတ်သည်။ တံ၊ ထိုစည်းစိမ်ကို။ သုရတု၊ အမှတ်ရတော်မူပါ။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သံတော်ဦးတင်၍။ (သရာပေတိ) ယထာ၊ အမှတ်ရစေသကဲ့သို့။ [“သော ဓနသို့ မနိတ္ထိယံ” အဘိဓာန်နှင့်အညီ သ သဒ္ဓါသည် ဥစ္စာအနက်ကို ဟော၏။ သဿ၊ ဥစ္စာ၏ + ပတိ၊ အရှင်တည်း။ သပတိ၊ ဥစ္စာ၏အရှင်။ သပတိဿ၊ ဥစ္စာရှင်၏ + ဟိတံ၊ စီးပွားတည်း။ သာပတေယျံ၊ ဥစ္စာရှင်၏ စီးပွား။ ဟိတအနက်၌ ဧကယျပစ္စည်း။]

မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ကုသလေ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ အပိလာပေတိ၊ ပေါလော မပေါ်စေ။ [ပေါလောပေါ်၍ လွင့်မသွားစေ။ အာရုံအဖြစ်ဖြင့် ထင်လာစေသည် ဟူလို။] (ကိ၊ သို့။ အပိလာပေတိ၊ နည်း။) ဣမေ ဓတ္တာရော၊ ဤ ၄-ပါးတို့သည်။ သတိပဋ္ဌာနာ၊ တို့တည်း။ ပ။ ဣမေသတ္တာ၊ ဤ ၇-ပါးတို့သည်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂါ၊ တို့တည်း။ အယံ၊ ဤ တရားအပေါင်းသည်၊ အရိယော၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂီကာ၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသော။ မဂ္ဂေါ၊ မဂ်တည်း။ အယံ၊ ဤ သမာဓိသည်။ သမထော၊ တည်း။ အယံ၊ ဤ ပညာသည်။ ဝိပဿနာ၊ တည်း။ အယံ၊ ဤ ပညာသည်။ ဝိဇ္ဇာ၊ တည်း။ အယံ၊ ဤ အရတ္တဖိုလ်သည်။ ဝိမုတ္တိ၊ တည်း။ ဣမေ၊ ဤ တရားတို့သည်။ လောကုတ္တရာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ (အပိလာပေတိ။) ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ မဟာရာဇ။ သတိ၊ သည်။ အပိလာပနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ဣတိ။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဋီကာ၌ “အပိလာပေကရောတိ”ဟု ဖွင့်၏။ ပိလုမှ ဥကို ဩ၊ ဩကို အာဝပြု၍ “အပိလာဝေ”ဟု ရှိသင့်၏။ အကမ္မကနောင်ကာရိတ်ဝင်လျှင် သကမ္မကဓာတ်ဖြင့် ဖွင့်ရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “အပိလာဝေ+ကရောတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။]

ပန၊ ကား။ (အပိလာပန လက္ခဏာမှတစ်ပါး ဥပဂ္ဂဏှနလက္ခဏာကား။) စက္ကဝတ္တိဿ၊ သော။ ရညော၊ ၏။ ပရိဏာယကရတနံ၊ သားကြီး ရတနာသည်။ ရညော၊ ၏။ အဟိတေ စ၊ စီးပွား မဟုတ်သူတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဝါ၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဟိတေ စ၊ စီးပွားဖြစ်သူတို့ကို လည်းကောင်း။ ဝါ၊ စီးပွားကို ပြုတတ်သူတို့ကိုလည်းကောင်း။ ဥတ္တာ၊ သိ၍။ အဟိတေ၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့ကို။ အပယာပေတိ ယထာ၊ ဖယ်ရှားသကဲ့သို့။ (ဖဲသွားစေသကဲ့သို့။) ဟိတေ၊ စီးပွားဖြစ်သူတို့ကို။ ဥပယာပေတိယထာ၊ ရျဉ်းကပ်စေသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။

သတိ၊ သိတသည်။ ဟိတာ ဟိတာနံ၊ စီးပွားဖြစ်ကုန် စီးပွားမဲ့ဖြစ်ကုန်သော။
ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဂတိယော၊ ဖြစ်ခြင်းတို့ကို။ (သဒ္ဒတ္ထ။) ဝါ၊ ပြီးစီးခြင်းတို့ကို၊
(အဓိပ္ပာယ်တ္ထ။) သမန္နေသိတွာ (သံ+အနု+သိတွာ)၊ ကောင်းစွာ ရှာ၍။
ကာယဒုစ္စရိတာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အဟိတာ၊
စီးပွားမဲ့ တရားတို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ သိ၍။ အဟိတော၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်ကုန်သော။
ဓမ္မေ၊ ဒုစ္စရိက် တရားတို့ကို။ အပနဒေတိ၊ ပယ်ရှား၏။ ကာယသုစ္စရိတာဒယော၊
ကာယ သုစ္စရိက် အစရှိကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဤတရားတို့သည်။ ဟိတာ၊ စီးပွား
တို့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ သိ၍။ ဟိတော၊ စီးပွားဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ သုစ္စရိက်
တရားတို့ကို။ ဥပဂ္ဂဏှာတိ၊ သိမ်းပိုက်၏။ [ဥပ-ကပ်၍+ဂဏှ-ယူ” ဟူသည်
“သိမ်းပိုက်ခြင်း”ပင်တည်း။]

တေန၊ ကြောင့်။ ထေရော အာဟ၊ (ကိံ) ဟာရာဇ၊ စက္ကဝတ္တိဿ ရညော။
ပရိဏယကရတနံ၊ သည်၊ ရညော၊ ၏။ ဟိတာဟိတော၊ စီးပွားဖြစ်သူ စီးပွားမဲ့သူ
ဖြစ်သူတို့ကို။ ဇာနာတိ၊ (ကိံ။) ဣမေ၊ ဤ သူတို့သည်။ ရညော၊ ၏၊ ဟိတာ၊
စီးပွားဖြစ်သူတို့တည်း။ ဣမေ၊ ဤသူတို့ကား။ အဟိတာ၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့တည်း။
ဣမေ၊ တို့သည်။ ဥပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သူတို့တည်း။ ဣမေ၊
တို့ကား။ အနုပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို မပြုတတ်သူတို့တည်း။ ဣတိ
ဇာနာတိ၊ [အခြားနေရာ၌ ဥပကာရနှင့်တွဲလျှင် “အပကာရ-ကျေးဇူးမဲ့ကို
ပြုတတ်သူ”ဟု သုံးစွဲတတ်၏။]

တတော၊ ထိုသို့ သိခြင်းကြောင့်။ အဟိတော၊ စီးပွားမဲ့ ဖြစ်သူတို့ကို။
အပနဒေတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဟိတော၊ စီးပွားဖြစ်သူတို့ကို။ ဥပဂ္ဂဏှာတိ ယထာ၊
ကဲ့သို့။ မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ သော်။ ဟိတာဟိတာနံ
ဓမ္မာနံ၊ ဂတိယော၊ တို့ကို။ သမန္နေသတိ၊ ကောင်းစွာရှာမှီး၏။ (ကိံ။) ဣမေ ဓမ္မာ၊
တို့သည်။ ဟိတာ၊ စီးပွားတို့တည်း။ ဣမေဓမ္မာ၊ တို့ကား။ အဟိတာ၊ စီးပွားမဲ့တို့တည်း။
ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဥပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သော
တရားတို့တည်း။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့ကား။ အနုပကာရာ၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို
မပြုတတ်သော တရား တို့သည်။ ဣတိ (သမန္နေသတိ)။ တတော၊ ထိုသို့
ရှာမှီးခြင်းကြောင့်။ အဟိတော ဓမ္မေ၊ အပနဒေတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဟိတော ဓမ္မေ၊
ဥပဂ္ဂဏှာတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ သတိ၊ သည်။ ဥပဂ္ဂဏှာနု
လက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ (အာဟ၊ ပြီ။)

[လက္ခဏာမှာ ရှေးနည်းအတိုင်း ဖြစ်သော်လည်း ရသ-စသည်ကို ထည့်၍

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၂၉၉

ပြလိုသောကြောင့် “အပရော နယော” ဟုမိန့်သည်။ အပရော နယောတိ ရသာဒိ ဒဿနတ္ထံ အာရဒ္ဓံ။-ဋီကာ။] အပရော နယော (စဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ သတိ၊ သည်။ အပိလာပနလက္ခဏာ။ ရှိ၏။ အသဗ္ဗောသန ရသာ၊ အာရုံကို ပျောက်ပျက်စေတတ်သော ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စ ရှိ၏။ အာရက္ခပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အာရုံကို စောင့်ရှောက် တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ညဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိသယာဘိမုခိဘာဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ ပ။ ထင်လာ၏။ ထိရသညာ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ခိုင်မြဲသောသညာလျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏။ [ဤပုဒ်၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ၊ ကာယအစရှိသော သတိပဋ္ဌာန်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်း ရှိ၏။ ပန၊ ဆက်။ အာရမ္မဏော ဌံ။ ဒဋ္ဌံ၊ မြဲစွာ။ ပတိဋ္ဌိတတ္တာ၊ တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဒသိကာ ဝိယ၊ မြို့၏တံခါးတိုင်နှင့် တူ၏ ဟူ၍လည်းကောင်း။ [ထို တံခါးတိုင်သည် အထက်၌ ၁၈-တောင်မြင့်လျှင် အောက်၌လည်း ၁၈-တောင်စိုက်ရ၏။] စက္ခုဒွါရဒိ ရက္ခဏတော၊ စက္ခုဒွါရ- အစရှိသော ဒွါရကို စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒေါဝေါရိကော ဝိယ စ၊ တံခါးမှူးနှင့် တူ၏ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

(ယော သဘာဝေါ။) အာရမ္မဏော ဌံ။ စိတ္တံ၊ ကို။ သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ အာဓိယတိ-ထပေတိ၊ ထားတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အာရုံ၌ စိတ်ကို ကောင်းစွာ ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမာဓိ၊ မည်၏။ [အာဓိယတိ၌ အာပုဗ္ဗ ဗူဝါဒိ ဓာဓာတ်၊ အ-ပစ္စည်း၊ ယ-လာ၊ ဓာ၏ အကို ဣပ္ပ၊ ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ကား “အာဓေတိ” ဟု ရှိ၏။ အ-ပစ္စည်းကို ပြု၊ သံ+အာ+ဓာဓာတ်၊ ဣပစ္စည်းဖြင့် “သမာဓိ” ဟု ဖြစ်၏။] သောဝ၊ ထို သမာဓိသည်ပင်။ ဝိက္ခေပဿ၊

၁။ ကာယာဒိ သတိပဋ္ဌာန ပဒဋ္ဌာနာ။ “ကာယာဒိ” အရ ကာယ ဝေဒနာစိတ္တ ဓမ္မဟူသော အာရုံရ၏။ “သတိပဋ္ဌာနာ” အရကား-ထိုအာရုံကို အာရုံပြုသော သတိရ၏။ ဤသို့ အရမတူသောကြောင့် သတိပဋ္ဌာနာအရ အာရမ္မဏိ၊ က သတိပဋ္ဌာန်တို့၏ အမည်ကို ကာယ- အစရှိသော အာရုံ၌တင်စားထားသော ဗလူပစာစကားဟု မှတ်ပါ။ [သတိယာ ဝတ္ထုဘူတာ ကာယာဒယော ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနာ။-ဋီကာ။]

တစ်နည်း။ ။ရှေးရှေးသတိသည် နောက်နောက်သတိ၏ ပဒဋ္ဌာန်ဖြစ်သောကြောင့် “ကာယာဒိသတိပဋ္ဌာနပဒဋ္ဌာနာ-ကာယ အစရှိသည်၌ ဖြစ်သော သတိပဋ္ဌာန်လျှင် နီးစွာသောအကြောင်းရှိ၏” ဟု ပေးပါ။ [သတိယောယေဝ ဝါ ပုရိမာ ပစ္စိမာနံ ပဒဋ္ဌာနံ။-ဋီကာ။]

သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သော ဥဒ္ဓစ္စကို။ အဘိဘဝနတော။ပ။ ဣန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိက္ခေပလက္ခဏေ၊ ဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။) ကာရေတိ၊ ပြုစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယံ၊ သာမာဓိယေဝ၊ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ အစိုးရသော တရားတည်း။ သမာဓိန္ဒြိယံ၊ သမာဓိ ဣန္ဒြိယံ။ ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာကား။ အဿ၊ ထို သမာဓိ၏။ လက္ခဏာဒီနီ၊ တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ (အောက် ကေဂ္ဂတာ ပုဒ်၏ အဖွင့်၌။) ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒီတဗ္ဗာနိ။

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ပဇာနာတိ၊ အပြားအားဖြင့်သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဝညာ၊ မည်၏။ ကိ၊ အဘယ်ကို။ ပဇာနာတိ၊ နည်း။ ဣဒံ၊ ဤ တဏှာ ကြည်ထား တောဘူမက တရားသည်။ (အဘိဓမ္မာနည်း။) ဝါ၊ ဤ ဇာတိ- အစရှိသော တရားသည်။ (သုတ္တန်နည်း။) ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခတည်း။ ဣတိ အာဒိနာ၊ သော။ နယေန၊ ဖြင့်။ အရိယသစ္စာနိ၊ တို့ကို။ (ပဇာနာတိ။) ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ အဋ္ဌကထာယံ၊ ရှေး အဋ္ဌကထာ၌။ ပညာပေတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပညာ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [“ပ+ည”ဟု ပုဒ်ခွဲ။ ပသည် ပကာရ အနက်ဟော။ ပညာပေတိတိ ပကာရေဟိ ဇာနာပေတိ။-ဋီကာ။] ကိန္တိ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ပညာပေတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိစေတတ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ အနိစ္စံ၊ အနိစ္စ။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခ။ အနတ္တာ၊ အနတ္တ။ ဣတိ၊ သို့။ ပညာပေတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိစေတတ်၏။ သာဝ၊ ထို ပညာသည်ပင်။ အဝိဇ္ဇာယံ၊ ကို။ အဘိဘဝနတော။ပ။ ဣန္ဒြိယံ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဒဿနလက္ခဏေ၊ ဒုက္ခ- အစရှိသည်ကို သိမြင်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ ကာရေတိ၊ ဣတိ “ဣန္ဒြိယံ။ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ ပညန္ဒြိယံ၊ ဖြစ်။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာချတ္တကား။ သာဓဿ ပညာ၊ သည်။ ဩဘာသနလက္ခဏာ စ၊ ထွန်းပြခြင်း လက္ခဏာရှိသည် လည်းကောင်း။ ပဇာနနလက္ခဏာ စ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိခြင်း လက္ခဏာ ရှိသည် လည်းကောင်း။ (ဟောတိ။) ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ စတုမ္ဘိတ္တိကေ၊ ၄-ဘက် နံရံရှိသော။ (၄-ဘက် ကာထားသော။) ဂေဟေ၊ အိမ်၌။ ရတ္တိဘာဂေ၊ ညဉ့်အဖို့၌၊ ဒီပေ၊ ဆီမီးကို။ ဇာလိတေ၊ တောက်ပ စေအပ်သော်။ ဝါ၊ ညှိထွန်းအပ် သော်။ [ဇလဓာတ်သည် အကမ္မကဓာတ်ဖြစ်၍ ကံရှိသောအခါ ကာရိတ်ဝင်၍ ဇာလဟု ရှိရသည်။] အန္တကာရော၊ အမှိုက်မှောင်သည်။ နိရုဇ္ဈတိ ယထာ၊ ချုပ်ပျောက်ရသကဲ့သို့။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၀၁

[အနန္တ+ကရောတိတိ အနန္တကာရော၊ ပကတိမျက်စိကို ကန်းသကဲ့သို့ပြုတတ်သော အမှောင်။] အာလောကော၊ အရောင်သည်။ ပါတုဘဝတိ ယထာ၊ ထင်ရှားဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝံမေဝ။ ပညာ၊ သည်။ ဩဘာသနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ပညောဘာသသမော၊ ပညာရောင်နှင့်တူသော။ ဩဘာသော နာမ၊ အရောင်မည်သည်။ နတ္ထိ။ ဟိ၊ မှန်။ ပညဝတော၊ ဝိပဿနာ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ သည်။ ဧကပလ္လင်္ကေန၊ တစ်ခုတည်းသော ထက်ဝယ် တင်ပျဉ်ဖြင့်။ နိသိန္နဿ၊ ထိုင်နေလတ်သော်။ ဒသသဟဿိလောကဓာတု၊ တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်။ ဧကာလောကော၊ တစ်ခုတည်းသော အရောင်ရှိသည်။ ဟောတိ။ [ဝိပဿနပက္ခိလေသ၌ လာသော ဩဘာသကို ရည်ရွယ်၍ဆိုသည်။”]

တေန ထေရော အာဟ၊ (ကိ)မဟာရာဇ။ ပုရိသော၊ သည်။ အနန္တကာရော၊ အမှိုက်မှောင်ဖြစ်သော။ ဂေဟေ၊ ၌။ [အမှောင်၏အမည်ကို အမှောင်ရှိသော အိမ်၌ တင်စားထားသော ဂုဏ္ဍပစာတည်း။] တေလပ္ပဒိပံ၊ ဆီမီးကို။ ပထေသေယျ၊ သွင်းရာ၏။ ပဝိဋ္ဌော၊ သွင်းအပ်ပြီးသော။ ပဒိပေါ၊ သည်။ အနန္တကာရံကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ ယထာ၊ ဖျက်စီးသကဲ့သို့။ ဩဘာသံ၊ အရောင်ကို။ ဧနေတိ ယထာ၊ ဖြစ်စေသကဲ့သို့။ အာလောကံ၊ အလင်းကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ ယထာ၊ ထင်ရှားပြသကဲ့သို့။ [“ဒံသ-ဒဿနေ”ဓာတ်ကျမ်း။] ရူပါနိ စ၊ ရူပါရုံတို့ကိုလည်း။ ပါကဇ္ဇာနိ၊ ထင်ရှားသည်တို့ကို။ ကရောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ မဟာရာဇ ဧဝမေဝ။ ပညာ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ၊ သော်။ အဝိဇ္ဇန္တကာရံ၊ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အမှိုက်မှောင်ကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ။ ဝိဇ္ဇောဘာသံ၊ ဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အရောင်ကို။ ဧနေတိ။ ဉာဏာလောကံ၊ ဉာဏ်တည်းဟူသော အရောင်ကို။ ဝိဒ္ဓံသေတိ၊ ၏။ အရိယသစ္စာနိ၊ တို့ကို။ ပါကဇ္ဇာနိ ကရောတိ။ [နိဂုံးဖြစ်၍ ဧဝံ ဟုရှိစေ။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ မဟာရာဇ။ ပညာ၊ သည်။ ဩဘာသနလက္ခဏာ၊ ရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ။)

ပန၊ ကား။ (ဩဘာသနလက္ခဏာမှတစ်ပါး ပဇာနန လက္ခဏာကား။) ဆေကော၊ ကျွမ်းကျင်သော။ ဘိသက္ကော၊ ဆေးဆရာသည်။ အာတုရာနံ၊ ကြင်နာသူ ဝှို့၏။ ဝါ၊ မကျန်းမာသူတို့၏။ ဝါ၊ တို့အား။ သပ္ပာယာသပ္ပာယာနိ၊ လျှောက်ပတ်ကုန် မလျှောက်ပတ်တုန်သော။ ဘောဇနာနိ၊ ဘောဇဉ်တို့ကို။ ဇာနာတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ပညာ၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ။ ကုသလာကုသလေ၊ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ဖြစ်ကုန်သော။ သေဝိတဗ္ဗာသေဝိတဗ္ဗေ၊ မှီဝဲထိုက်ကုန် မမှီဝဲထိုက်ကုန်သော။ ဟိနပဏီတော၊ ဖုတ်ညွှံ့ကုန် မွန်မြတ်ကုန်သော။ ကဏှာ။ ပ။ ဘာဂေ၊ မည်းညစ်သော တရား၊ ဖြူစင်သောတရား၊ တိုတရားတို့နှင့် တူသော အဖို့ရှိကုန် မတူသောအဖို့

ရှိကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ပဇာနာတိ။ စ၊ သာတေ-ကား။ ဓမ္မသေနာပတိနာပိ၊ သည်လည်း။ ဧတံ၊ ဤစကားကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ (ကိ။) အာဝုသော၊ ငါ့ရှင် မဟာကောဠိက။ (ယံသွာ၊ ကြောင့်။) ပဇာနာတိ၊ အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိခေါ တသွာ၊ ထို့ကြောင့်။ ပညာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၏။ ကိဉ္စ၊ အဘယ်ကို။ ပဇာနာတိ၊ နည်း။ ဣဒံ၊ ဤတရားသည်။ ဒုက္ခံ၊ တည်း။ ဣတိ ပဇာနာတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်။ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗံ၊ အကျယ်ချဲ့ထိုက်၏။ -[မူလပဏ်၊ စူဠယမကဝဂ်၊ မာဟာဝေဒလ္လသုတ်။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အဿာ၊ ထိုပညာ၏။ ပဇာနနလက္ခဏာတာ၊ ပဇာနနလက္ခဏာ ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၏။

အပရော နယော(ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော)။ ပညာ၊ သည်။ ယထာသဘာဝ ပဋိဝေဓလက္ခဏာ၊ သဘောအားလျော်စွာ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ [အမှန်ကိုသိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏-ဟုလိ။ ယထာသဘာဝဖြင့် အမှားအားဖြင့် သိခြင်းကို ကန့်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကုသ။ ပ။ ဝိယ၊ ကျွမ်းကျင်သော လေးသမားသည် ပစ်အပ်သောလေး၏ ထိုးထွင်းခြင်းကဲ့သို့။ (တထာ။) အကူလိတပဋိဝေဓ လက္ခဏာ၊ မဇ္ဈိတ်မယွင်း ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ပဒီပေါ၊ သည်။ (ဩဘာသတိ) ဝိယ၊ ထွန်းပြသကဲ့သို့။ (တထာ။) ဝိသယောဘာသနရသာ၊ အာရုံကို ထွန်းပြခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အာရညဂတသုဒေသကော၊ တော၌ရောက်သော ကောင်းစွာလမ်းညွှန် တတ်သော ယောက်ျားသည်။ (အမူဇ္ဈော)ဝိယ၊ မတွေ့ဝေသကဲ့သို့။ ဝါ၊ မျက်စိမလည် သကဲ့သို့။ (တထာ။) အသမ္မောဟပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ သမ္မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။

(ယော သဘာဝေါ။) မနတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ယော သဘာဝေါ။) မနော၊ ၏။ ဝိဇာနာတိ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“မနတိ” အရ သညာသိ ပညာသိကိုယူမည်စိုး၍ “ဝိဇာနာတိ”ဟု ဖွင့်သည်။ ဝိညာဉ်သိသိသည်-ဟုလိ။] ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ အဋ္ဌကထာစရိယာ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာ ဆရာတို့သည်။ အာဟု၊ ကုန်ပြီ။ (ကိ။) နာဠိယာ၊ ကွမ်းစားခွက်ဖြင့်။ မိနမာနော ဝိယ၊ ချင့်သူကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ မဟာတုလာယ၊ ကြီးစွာသော ချိန်ခွင်ဖြင့်။ [ရှေးက ချိန်ခွင်ကြီးကို “ရာဇ”ဟုခေါ်သည်။] ဓာရယမာနော ဝိယစ၊ နှိုင်းချိန်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ အာရမ္မဏံ၊ ကို။ “မိနာတိ၊ နှိုင်းချိန်တတ်၏။ န ဇာနာတိ၊ မသိတတ်။ ဣတိ၊

၁။ မိနာတိ။ ပ။ မနော။ ။ မိနာတိ၏အနက်များစွာတို့တွင် ဤနေရာ၌ မာန(နှိုင်းချင့်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ကိယာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “မိနာတိတိမနော”ဟု ပြု၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေ။

ကြောင့်။ မနော၊ မည်၏။ ဣတိ။ အာဟု၊ ကုန်ပြီ။ တဒေဝ၊ ထို မနသည်ပင်။ မနနလက္ခဏော၊ သိခြင်း လက္ခဏာ၌၊ ဝါ၊ နှိုင်းချိန်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ (သပ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ) ကာရေတိ၊ ဣကံ ဣန္ဒြိယံ။ မနော၊ မနသည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ မနိန္ဒြိယံ၊ နြေ။ ဧတံ၊ ဤမနိန္ဒြိယ-သဒ္ဓါသည်။ ဟေတ္တာ၊ ၌၊ ဝုတ္တစိတ္တဿေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော စိတ်၏သာလျှင်။ ဝေဝစနံ၊ ဝေဝစပရိယာယ်တည်း။

“ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂတော၊ သာယာနှစ်သက်တတ်သော သောမနဿနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပီတိဖြင့် မှတ်သားအပ်သော သောမနဿနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ သောဘနံ၊ တင့်တယ်သော။ မနော၊ စိတ်တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုမနော၊ မည်၏။ [(တစ်နည်း)ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သောဘနံ၊ သော။ မနောသည်။ အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သုမနော၊ မည်၏။] သုမနဿ၊

မိနာတိ၏ နောက်၌ ပါဌ်အမျိုးမျိုး ပျက်၍နေ၏။ “န ဇာနာတိ”ဟု ရှိသင့်သည်။ အာရုံကို နှိုင်းချိန်ရုံသာ နှိုင်းချိန်တတ်၏။ ပညာကဲ့သို့ မသိတတ်-ဟူလို။ ရှေးနိဿယ၌ “ပဇာနာတိ”ဟုရှိ၏။ စဉ်းစားပါ။

၁။ ပီတိပဿသောမနဿ။ “ပီတိသောမနဿသမ္ပယောဂတော”ဟူသော ပီတိကို မူလဋီကာဆရာသည် မနှစ်သက်။ ဘာကြောင့်နည်း-“ပီတိ စ+သောမနဿပူ ပီတိသောမနဿ”ဟု ဒွန်သမာသ်တွဲ၍ ထို ပီတိသောမနဿ ၂-ပါးစုံနှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့် စိတ်သည်(တစ်နည်း) ပုဂ္ဂိုလ်သည် သုမနအမည်ရလျှင် “သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿ”ဟု ပြုသောအခါ ထို သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ဖြစ်သော ပီတိသောမနဿ ၂-ပါးစုံကို ရပ္ပယံရှိသောကြောင့်တည်း။ အမှန်အားဖြင့် ကား သောမနဿ အရတွင် ပီတိ မပါဝင်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ပီတိနေရာဝယ် “သာတ”သဒ္ဓါကို ယှဉ်စေသင့်သည်-ဟု မိန့်သည်။

အနုဋီကာ။ အနုဋီကာဆရာကား-ပီတိနှင့် သောမနဿကို ဒွန်သမာသ်မတွဲဘဲ “ပီတိယာ+ယုတ္တံ သောမနဿ ပီတိသောမနဿ”ဟု မဇ္ဈေလောပိ တပွဲရိသ်တွဲ၍ သောမနဿကိုသာ အရကောက်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် “သုမနဿ ဘာဝေါ သောမနဿ”၌လည်း “ပဇာနုဖြစ်သော သောမနဿဓာနာသာ ရသည်”ဟု မိန့်၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ပီတိသောမနဿ”ဟု အဘယ့်ကြောင့် ပီတိကို အပိုထည့်ထားရပါသနည်း။ ဤသို့မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ပီတိနှင့်ယှဉ်သော သောမနဿက များသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ ထင်ရှားသောကြောင့်လည်းကောင်း ပီတိကို ထည့်၍ဆိုပါသည်။

တစ်နည်း။ ပီတိသောမနဿ၌ “ပီတိယာ+ဥပလက္ခိတံ သောမနဿ ပီတိသောမနဿ”ဟု ပြု။ ဥပလက္ခဏာနည်းအရ ပီတိဖြင့် မှတ်သားအပ်သော သောမနဿ-ဟူလို။ ဤစကားဖြင့် သပ္ပိတိကသောမနဿကို တိုက်ရိုက်ပြ၍ နိပ္ပိတိကဖြစ်သော စတုတ္ထဇ္ဈာန သမ္ပယုတ္တသောမနဿတို့ကို ဥပလက္ခိတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့် ယူရသည်။

၂။ သုမနော။ စာအုပ်များ၌ “သောဘနံ+မနော ယဿာတိ သုမနော”ဟု ဗဟုဋ္ဌိဟိသမာသ် တွေ့ရ၏။ ထို ဗဟုဋ္ဌိဟိသမာသ် အရဆိုလျှင် တင့်တယ်သောစိတ်ကိုမရ၊ တင့်တယ်သောစိတ်ရှိသူ

တင့်တယ်သောစိတ်၏။ (ဝါ၊ တင့်တယ်သောစိတ်ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။) ဘာဝေါ၊
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ သောမနဿံ၊ ဖြစ်ရာ။ သာတလက္ခဏေ၊ သာယာ
စေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ(သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ) ကာရေ
တိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ သောမနဿမေဝ၊ သည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ သော
မနဿိန္ဒြိယံ၊ ခြံ့။ ဧတံ၊ ဤ သောမနဿိန္ဒြိယ-သဒ္ဓါသည်။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။
ဝုတ္တဝေဒနာယ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော ဝေဒနာ၏။ ဝေဝစနံ၊ ဝေဝစပရိယာယ်
စကားလှယ် သဒ္ဓါတည်း။

တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တကာ၊ သမ္ပယုတ် ဖြစ်ကုန်သော။
ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှင်ကြကုန်၏။ (အသက်ရှည်ကြကုန်၏။) ဣတိ၊
ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏။ အသက်ရှင်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ၊ ထို
သဘောတရားသည်။) ဇီဝိတံ၊ မည်၏ အနုပါလနလက္ခဏေ။ စောင့်ရှောက်ခြင်း
လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ မိမိ၏ အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ)
ကာရေတိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ ဇီဝိတမေဝ၊ ဇီဝိတသည်ပင်။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ ဇီဝိ-

တင့်တယ်သောစိတ်ရှိသူပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ ရ၏။ မစဉ်းလည်း “ပုဂ္ဂလော သုမနောဟောတိ” ဟုပင်
ဖွင့်၏။ ဤသို့ ပုဂ္ဂိုလ်ရသောနည်းလည်း အခြားနေရာ၌ ရှိပါ၏။ သို့သော် “ပီတိသောမနဿ
သမ္ပယောဂတော” ဟူသော စကားသည် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မဆိုင်၊ စိတ်နှင့်သာဆိုင်၏။ မူလဋီကာ၌လည်း
“ယေန ယော+ဂါသုမနော ဟောတိ” ဟု ယှဉ်ဖက်ဖြစ်သော စိတ်ကိုပင် ဆိုထား၏။ [မစဉ်း
“ပုဂ္ဂလော သုမနော” ဟု ဖွင့်သည်ကိုလည်း စဉ်းစားပါ။] ထို့ကြောင့် “သောတာပန်မနောတိ
သုမနော” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ်သာ သင့်မည်ထင်သည်။ အရကိုလည်း တင့်တယ်သောစိတ်ကို
ကောက်ပါ။

ဇီဝန္တိ။ ။ နာမ်ဇီဝိတအရာဖြစ်၍ “သမ္ပယုတ္တကာဓမ္မာ” ဟု ကတ္တားထည့်၏။ ဤဝေဒနာသည်
ရုပ်ဇီဝိတနှင့်လည်းဆိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “သဟဇာတ ဓမ္မာ” ဟုလည်း ကတ္တားရှိနိုင်သည်။ ဤ
ဇီဝိတကြောင့် သဟဇာတ်တရားတို့သည် ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင် တည်နိုင်၊ အသက်ရှင်နိုင်ကြ၏။
ရှေးရှေး ဇီဝိတသည် မိမိ၏နောက်၌ အလားတူသဟဇာတ်တရားတို့ ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြု၏။
ထို ကျေးဇူးပြုမှုသည် တစ်ဘဝအတွက် စုတိတိုင်အောင် လည်းကောင်း၊ သတ္တဝါတစ်ယောက်အတွက်
ပရိနိဗ္ဗာန် ခံသည့်တိုင်အောင်လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုလျက်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဇီဝိတ ဖြစ်ခိုက်
ဧကတ္တယ၌ အသက်ရှင်ဆဲ ကိုယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှင်ကြကုန်၏” ဟု လည်းကောင်း၊
နောက်နောက် အဆက်ဆက်ဖြစ်ဖို့ရန် ကျေးဇူးပြုမှုကို ရည်ရွယ်၍ “ဇီဝန္တိ၊ အသက်ရှည်ကြကုန်၏” ဟု
လည်းကောင်း ၂-နက်ပေးနိုင်သည်။ [ကြွင်း အဓိပ္ပာယ် များကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌
လည်းကောင်း၊ မူလဋီကာနိဿယ၌ လည်းကောင်းရှုပါ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၀၅

တိန္ဒြိယံ၊ ခြေ။ တံ၊ ထို ဇီဝိတိန္ဒြိယသည်။ ပဝတ္ထသန္တတာဓိပတေယျံ၊ အဆက်
မပြတ်ဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်၏ အကြီးအကဲသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ပန၊ ပဒတ္တမှ တစ်ပါးလက္ခဏာချတ္တကား။ လက္ခဏာဒီဟိ၊ လက္ခဏာ အစ
ရှိသည်တို့ဖြင့်။ (အနုပါလနလက္ခဏံ-စသည်၌ အဘိန္နဝိသေသန စပ်။) ဇီဝိတိန္ဒြိယံ၊
သည်။ အတ္တနာ၊ မိမိနှင့်။ အဝိနိဘုတ္တာနံ၊ အသီးအခြား မခွဲအပ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊
တကွ ဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။ အနုပါလနလက္ခဏံ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ လက္ခဏာရှိ၏။
တေသံ၊ ထို တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။ ပဝတ္ထနရသံ၊ ဥပါဒ်မှ ဘင်တိုင်အောင်
ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ တေသံ ယေဝ၊ ထို တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကိုပင်။
ထပနပစ္စ၊ ပဋ္ဌာနံ၊ ဘင်မတိုင်မီ ဖြစ်တည်အောင် ထားတတ်သော တရားဟု ယောဂီ
တို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ယာပယိတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနံ၊ ဥပါဒ်မှစ၍ ဘင်သို့
ကျအောင် ရောက်စေထိုက်သော တရားလျှင် နီးစွာသောအကြောင်း ရှိ၏။

စ၊ ဆက်။ အနုပါလနလက္ခဏာဒီဟိ၊ အနုပါလနလက္ခဏာ အစရှိသော။
(အာဒိဖြင့် ပဝတ္ထနထပနကို ယူ။) ဝိဓာနေ၊ အစီအရင်သည်။ သန္တေပိ၊ သော်လည်း။
ဥဒကံ၊ ရေသည်။ ဥပ္ပလာဒီနိ၊ ကြာ အစရှိသည်တို့ကို။ (အနုပါလေတိ) ဝိယ၊
စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့။ (တထာ။) အတ္ထိက္ခဏေယေဝ၊ အနုပါလေတဗ္ဗတရားတို့၏
ထင်ရှားရှိဆဲ ခဏ၌သာလျှင်။ တံ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယသည်။ တေ ဓမ္မေ၊ ထိုတကွဖြစ်ဖက်
တရားတို့ကို။ အနုပါလေတိ၊ စောင့်ရှောက်၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဓာတိ၊
အထိန်းသည်။ ကုမာရံ၊ သတို့သားကို။ (ပါလေတိ)ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ (တထာ။)
ယထာသကံ ပစ္စယုပ္ပန္နေပိ၊ အကြင်အကြင် မိမိဥစ္စာဟူသော အကြောင်းကြောင့်
ဖြစ်ရသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေ၊ တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။ ပါလေတိ၊ ၏။
စ၊ သည်သာ မကသေး။ နိယာမကော၊ လေ့သူကြီးသည်။ (သယံပဝတ္ထိတနာ
ဝါသမ္ပန္နေန၊ မိမိသည် ဖြစ်စေအပ်သော လေ့နှင့် စပ်သဖြင့်။ ပဝတ္တတိ)ဝိယ၊
ဖြစ်တည်နိုင်သကဲ့သို့။ (တထာ။) သယံပဝတ္ထိတဓမ္မာဝါသမ္ပန္နေန မိမိသည် ဖြစ်စေ
အပ်သော တရားနှင့် စပ်သဖြင့်သာလျှင်။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်တည်နိုင်၏။ [ဤတိုင်အောင်
အနုပါလနလက္ခဏာကို ထင်စွာပြသော စကားတည်း။]

၁။ ပဝတ္ထသန္တတာဓိပတေယျံ။ ။ပဝတ္တတိ၊ အဆက်မပြတ် ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊
ကြောင့်၊ ပဝတ္တံ၊ မည်၏။ အဆက်မပြတ်ဖြစ်၍နေသော ခန္ဓာအစဉ်တည်း။ ပဝတ္တံ စ+တံ+သန္တတိဓာတိ
ပဝတ္ထသန္တတိ၊ အဓိပတိမေဝ အာဓိပတေယျံ၊ သုတ္တံ၌ဇောယုပစ္စည်းသက်။ပဝတ္ထသန္တတိယာ+
အာဓိပတေယျံ ပဝတ္ထသန္တတာဓိပတေယျံ။[ပဝတ္ထသန္တတာ ဓိပတေယုန္တံ ပဝတ္ထသန္တိတာယ
သန္တတိယာ အဓိပတိဘူတံ။-ဋီကာ။]

[လက္ခဏာမှတစ်ပါး ရသကိုပြလို၍ “နဘင်္ဂတော” စသည် မိန့်။] ဘင်္ဂတော၊ ဘင်္ဂဇာယု။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်ဖြစ်သော နောက်၌။ န ပဝတ္ထယတိ၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို မဖြစ်စေနိုင်။ (ကသ္မာ၊ နည်း) အတ္တနော စ၊ မိမိဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ လည်းကောင်း။ ပဝတ္ထယိတဗ္ဗာနံ စ၊ ဖြစ်စေထိုက်သော သဟဇာတ် တရားတို့၏ လည်းကောင်း။ အဘာငါ၊ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်တည်း။ [ရသမှတစ်ပါး ပစ္စုပ္ပန်ကို ပြလို၍ နဘင်္ဂကုဏေ စသည်မိန့်။] ဘင်္ဂကုဏေ၊ ဌ။ န ထပေတိ၊ သဟဇာတ်တရားတို့ကို တည်တံ့အောင် မထားနိုင်။ (ကသ္မာ။) သယံ၊ မိမိဟူသော ဇီဝိတိန္ဒြေက။ ဘိဇ္ဇမာနတ္တာ၊ ပျက်ဆဲ၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (ကော ဝိယ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ခီယမာနော၊ ကုန်ခန်းဆဲဖြစ်သော။ ဝဋ္ဋိသိနေဟော၊ မီးစာ ဆီသည်။ ဒီပသိခံ၊ ဆီမီးလျှံကို။ (နထပေတိ) ဝိယ၊ တည်တံ့အောင် မထားနိုင်သကဲ့သို့တည်း။

စ၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (အတ္ထိဇာယုစောင့်ရှောက်နိုင်၊ ဘင်္ဂဇာယု အထက်၌ မဖြစ်စေနိုင်၊ ဘင်္ဂဇာယု တည်တံ့အောင် မထားနိုင်ပါသော်လည်း။) အနုပါလန။ပ။ဝိရဟိတံ၊ စောင့်ရှောက်နိုင်ခြင်းဟူသော အာနုဘော်၊ ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းဟူသော အာနုဘော်၊ တည်တံ့အောင် ထားနိုင်ခြင်းဟူသော အာနုဘော်မှကင်းသည်။ န(ဟောတိ)၊ မဖြစ်။(ကသ္မာ။) ယထာဝုတ္တကုဏေ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ဇာယု။ (အတ္ထိဇာယု-စသည်၌) တဿတဿ၊ ထိုထိုကိစ္စကို။ (စောင့်ရှောက်ခြင်း၊ ဖြစ်တည်စေခြင်း၊ ထားခြင်းကိစ္စကို။) သာဓနတော၊ ပြီးစေနိုင်ခြင်းကြောင့်တည်း။ ဣတိ ဓဋ္ဌဗ္ဗံ။

မဂ္ဂင်္ဂရာသိအပ္ပင်

[ဣန္ဒြိယရာသိကို ဖွင့်ပြပြီး၍ မဂ္ဂင်္ဂရာသိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သမ္မာဒိဋ္ဌိ အာဒိသု” စသည်မိန့်။]

သမ္မာဒိဋ္ဌိ အာဒိသု၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသော ပုဒ်တို့၌။ (အတ္ထော ဇဝေဒီတဗ္ဗော။) ဒဿနဋ္ဌေန၊ မြင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။ [ဒဿန၌ ဘာဝပုဗ္ဗာနကြံ၊ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] အဘိနိရောပနဋ္ဌေန၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံကို ရှေးရှုတင်တတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ မည်၏။ ပဂ္ဂဟဏဋ္ဌေန၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာဝါယာမော၊ မည်၏။ ဥပဋ္ဌာနဋ္ဌေန၊ အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်တတ်သည်၏

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၀၇

အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာသတိ၊ မည်၏။ အဝိက္ခေပဋ္ဌေနဝိက္ခေပ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ သမ္မာသမာဓိ၊ မည်၏။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။

ပန၊ သဘာဝတ္ထမှတစ်ပါး ဝစနတ္ထကား။ ဝစနတ္ထတော၊ အားဖြင့်။ [ယောဇနာ၌ “ဝစနတ္ထော”ဟု ရှိ၏။ “ဝစနတ္ထော၊ ကိ။ ဧဝံဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု ပေးပါ။] (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) “သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ဝါ၊ မဖောက်မပြန်။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာမြင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာဓမ္မဇာတိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ တာယ၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သမ္မာ၊ စွာ။ ပဿန္တိ၊ မြင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ကောင်းစွာ မြင်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။ (ယော သဘာဝေါ) သမ္မာ။ သင်္ကပ္ပေတိ၊ ကြံတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာ ကြံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ၊ သည်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သမ္မာ၊ စွာ။ သင်္ကပ္ပေန္တိ၊ ကြံတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်

၁။ သမ္မာ ပဿတိ။ ။သမ္မာတိ အဝိပရိတနိယျာနိကဘာဝေန-ဋီကာ။ မရ၌ သမ္မာ၏ သုဋ္ဌ(ကောင်းစွာ) အနက်ကို မနှစ်သက် သော်လည်း သမ္မာကို “ကောင်း”ဟူသော အနက်ပေးပါ။ ဘာကြောင့် “ကောင်းသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “အဝိပရိတနိယျာနိကဘာဝေန”ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ “မဖောက်မပြန်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ ကာမဘဝ ဝဋ္ဋဒုက္ခတို့မှ ထွက်မြောက် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း ကောင်းသည်-ဟူလို။ ကာမာဝစရ မဂ္ဂင်သည် ဒုဂ္ဂတိ ဘဝမှ ထွက်မြောက်တတ်၏။ မဟဂ္ဂုတ်မဂ္ဂင်သည် ကာမဘဝမှ ထွက်မြောက် တတ်၏။ လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်သည် ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်တတ်၏။ ဤကား ဖိစိ၏အယူတည်း။

အနုဋီကာ။ ။အနုဋီကာ၌မူ “အဝိပရိတတ္ထော ဟိ သမ္မာသဒ္ဓေါ”ဟု လည်းကောင်း၊ “အဝိပရိတနိယျာနိကတ္ထော ဧဝ ဝါ သမ္မာသဒ္ဓေါ”ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ဒိဋ္ဌိ စသည်နှင့်လည်း သမာနာဓိကရဏ (တုလျာဓိကရဏ)ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို “သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန်သော။ ဝါ၊ ဒုဂ္ဂတိဘဝ၊ ကာမဘဝ၊ ဝဋ္ဋဒုက္ခမှ ထွက်မြောက်တတ်သော။ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိတည်း”ဟု အနက်ပေးစေ လိုသည်။ ဒိဋ္ဌိနှင့် စပ်စိုက် သမ္မာကို တုလျာဓိကရဏအနက် ပေးနိုင်ပါ၏။ ပဿတိ၌စပ်စိုက် “သမ္မာ-စွာ”ဟု ကြိယာဝိသေသနသာ ပေးလိုဖြစ်ပါသည်။ ထိုအဖွင့်သည် ပဿတ္တတာ၌ “ပဿတ္တတာ စ ဧဝမေဝ ဒဋ္ဌဇ္ဇာ”ဟူသော ဋီကာစကားနှင့် ညီမည်မထင်ပါ။ ထို၌ “သမ္မာ၊ (အဝိပရိတ နိယျာနိက၏ အဖြစ်ကြောင့်) ချီးမွမ်းအပ်စွာ”ဟူသော ပေးနိုင်ပါသည်။ [ဧဝမေဝါတိ- အဝိပရိတနိယျာနိကဘာဝေန-မရ။]

တရားတို့၏ ကောင်းစွာကြံကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ၊ မည်၏။ (ယော သဘာဝေါ) သမ္မာ။ ဝါယမတိ၊ အားထုတ် တတ်၏။ (တစ်နည်း) ဝါယာမေတိ၊ လုံ့လကိုပြုတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာ အားထုတ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော သဘာဝေါ။ သမ္မာဝါယာ- မော၊ မည်၏။) [စာအုပ်များ၌ “ဝါယာမေတိ”ဟု တွေ့ရ၏။ ဝိ+အာပုဗ္ဗ၊ ယမုဓာတ်၊ ဘူဝါဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ “ဝါယမတိ”ဟုသာ ရှိသင့်၏။ တစ်နည်း “ဝါယာမံ”ဟူသော ဒုတိယန္တနာမ်ပုဒ်နောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ ဣပစ္စည်းသက်၍ “နာမဓာတ်”ဟု သော်လည်းကြံပါ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ တေန၊ ဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မာ) သမ္မာ။ ဝါယမန္တိ၊ အားထုတ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ကောင်းစွာ အားထုတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သောသဘာဝေါ။) ‘သမ္မာဝါယာမော၊ မည်၏။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ) သမ္မာ။ သရတိ၊ အမှတ်ရတတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ ကောင်းစွာ အမှတ်ရတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သာ ဓမ္မဇာတိ။ သမ္မာသတိ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တာယ၊ ဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ) သမ္မာ။ သရန္တိ၊ အမှတ်ရတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ကောင်းစွာ အမှတ်ရကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သမ္မာသတိ၊ မည်၏။ (ယော သဘာဝေါ) သမ္မာ။ သမာဓိယတိ၊ အာရုံ၌ကောင်းစွာ တည်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ အာရုံ၌ကောင်းစွာ တည်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ။ သမ္မာသမာဓိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ တေန၊ ဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ) သမ္မာ။ သမာဓိယန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ အာရုံ၌ ကောင်းစွာတည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမ္မာသမာဓိ၊ မည်၏။

အပိစ၊ တစ်နည်းကား။ ပသတ္ထာ၊ ချီးမွမ်းအပ်သော။ (ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိတည်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ချီးမွမ်းအပ်သော ဒိဋ္ဌိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သုန္တရာ၊ ကောင်းသော။ ဒိဋ္ဌိ၊ တည်း။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ ကောင်းသော ဒိဋ္ဌိ။ ဣတိ ဣမိနာပိ နယေန၊ ဤနည်းအား ဖြင့် လည်း။ တေသံ၊ ထို သမ္မာဒိဋ္ဌိ အစရှိသောပုဒ်တို့၏။ ဝစနတ္ထော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ပသတ္ထဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ပြခဲ့သော အဝိပရိတ နိယျာနိက ပင်တည်း။] ပန၊ ပစ္စက္ခသံ ဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး အတိဒေသံသံဝဏ္ဏနာကား။ လက္ခဏာဒီနိ၊ တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တာနေဝ၊ သည်သာ။ [ဝိတက် စသည်တို့၌ ဆိုခဲ့ပြီဟူလို။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၀၉

ဗလရာသီအဖွင့်

[ဓမ္မဂီရာသီကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ဗလရာသီကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “သဒ္ဓါဗလာဒီသုဝိ” စသည် မိန့်။]

သဒ္ဓါဗလာဒီသုဝိ၊ သဒ္ဓါဗလံ-အစရှိသော ပုဒ်တို့၌လည်း။ သဒ္ဓါဒီနိ၊ သဒ္ဓါအစရှိသော ပုဒ်တို့သည်။ ဝုတ္တတ္ထာနေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိကုန်သည်သာ။ [သဒ္ဓါန္တရံ စသည်၌ ဆိုခဲ့ပြီ-ဟူလို။] ပန၊ အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာမှ တစ်ပါးပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာကား။ အကမ္မိယဋ္ဌေန၊ တုန်လှုပ်ခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဗလံ၊ ဗလမည်၏။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဧတေသု၊ ဤ ဗိုလ် ၇-ပါးတို့တွင်။ အဿဒ္ဓိယေ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ ဝါ၊ မိစ္ဆာမိမောက္ခကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ မတုန်လှုပ်တတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သဒ္ဓါဗလံ၊ သဒ္ဓါဗလ မည်၏။ ကောသဇ္ဇေ၊ ပျင်းရိသူ၏ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ၊ ဝိရိယဗလံ၊ မည်၏။ မုဋ္ဌဿဇ္ဇေ၊ ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ၊ သတိဗလံ မည်၏။ ဥဒ္ဓစ္စေ၊ ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ၊ သမာဓိဗလံ၊ မည်၏။ အဝိဇ္ဇာယ၊ အဝိဇ္ဇာကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ၊ ပညာဗလံ၊ မည်၏။ အဟိရိကေ၊ အဟိရိကကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ၊ ဟိရိဗလံ၊ မည်၏။ အနောတ္တပ္ပေ၊ ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ၊ ဩတ္တပ္ပဗလံ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အယံ၊ ဤ အနက်ဖွင့်သည်။ ဥဘယပဒဝသေန၊ သဒ္ဓါပုဒ် ဗလပုဒ် အစရှိ သော နှစ်ပုဒ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အတ္ထဝဏ္ဏနာ၊ အနက်အဖွင့်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထိုဗိုလ် ၇-ပါးတို့တွင်။ ပုရိမာနိ၊ ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ပဉ္စ၊ ၅-ပါးသော ဗိုလ်တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ လက္ခဏာဒီဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ပကာသိတာနေဝ၊ ထင်ရှားပြအပ်ကုန်ပြီးသည်သာ။ [ဤ ပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သဂြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ သမုစ္စည်းပိုင်း ဗလအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။]

ပစ္စိမဒ္ဓယေ၊ နောက်ဖြစ်သော ဟိရိဩတ္တပ္ပ-ဗိုလ် နှစ်ပါးအပေါ်၌။ (ဝစနတ္ထလက္ခဏာဒီနိ၊ တို့ကို။ ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ။ ယာဓမ္မဇာတိ။) ကာယဒုစရိတာဒီဟိ၊ ကာယဒုစရိက် အစရှိသည်တို့ကို။ ဝါ၊ တို့ကြောင့်။ [နောက်၌ အဋ္ဌကထာဝယ် “ဥပယောဂတ္ထေ ကရဏဝစနံ” ဟု လည်းကောင်း၊ ဋီကာဝယ် “ဟေတု အတ္ထေကရဏဝစနံ” ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်လတ္တံ့။] ဟိရိယတိ၊ ရှက်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ကာယဒုစရိက်စသည်တို့ကို ရှက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။)

ဟိရိ၊ မည်၏။ ဧတံ၊ ဤ ဟိရိဟူသော အမည်သည်။ လဇ္ဇာယ၊ ကာယ ဒုစရိုက် စသည်တို့ကို ရှက်ခြင်း သဘောတရား၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ (ယံ ဓမ္မဇာတံ။) တေဟိ ဧဝ၊ ထို ကာယဒုစရိုက် စသည် တို့ကြောင့်ပင်။ (ဤ၌ကား ဟိတ်အနက်သာ ဖွင့်လတ္တံ့။) သြတ္တပွတိ၊ ထိတ်လန့်တတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ကာယဒုစရိုက် စသည် တို့ကြောင့် ထိတ်လန့်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတံ။) သြတ္တပွံ၊ မည်၏။ ဧတံ၊ ဤ သြတ္တပွဟူသော အမည်သည်။ ပါပတော၊ မကောင်းသော ဒုစရိုက်ကြောင့်။ ဥဗ္ဗေကဿ၊ ထိတ်လန့်ခြင်း သဘောတရား၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ တေသံ၊ ထို ဟိရိသြတ္တပွနှစ်ပါးတို့၏။ နာနာကရဏဒီပနတ္ထံ၊ အသီးအခြားပြုကြောင်း အထူးကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ လဇ္ဇာ ဘယလက္ခဏေန၊ လဇ္ဇာ ဘယလက္ခဏာနှင့်။ (သိဒ္ဓိ။) သမုဋ္ဌာနံ စ၊ သမုဋ္ဌာန် လည်းကောင်း။ အဓိပတိံ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမံ မာတိကံ၊ ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ အယံ ဝိတ္တာရကထာ၊ ဤ အကျယ်ဖြစ်သော စကားကို။ ဝုတ္တာ၊ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်ပြီ။ (ကိ။)

ဟိရိနာမ၊ ဟိရိမည်သည်။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ၊ မိမိ ခန္ဓာကိုယ်ဟူသော နိယကဇ္ဈတ္တလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ [နိယကဇ္ဈတ္တံ+ဇာတိအာဒိသမုဋ္ဌာနံ ဧတိဿာတိ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနာ။ -ဋီကာ။] သြတ္တပွံ နာမ၊ မည်သည်။ ဗဟိဒ္ဓာ သမုဋ္ဌာနံ၊ ဗဟိဒ္ဓ ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိ၏။ ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ အတ္တာဓိပတိံ၊ မိမိဟူသော အကြီးအကဲရှိ၏။ သြတ္တပွံ နာမ၊ မည်သည် လောကဓိပတိံ၊ လောက ဟူသော အကြီးအကဲရှိ၏။ ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ လဇ္ဇာသဘာဝ သဏ္ဌိတာ၊ ရှက်ခြင်း သဘောအားဖြင့် ကောင်းစွာတည်၏။ သြတ္တပွံ နာမ၊ မည်သည်။ ဘယ သဘာဝ သဏ္ဌိတံ၊ ကြောက်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ကောင်းစွာတည်၏။ ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ သပ္ပတိဿဝ လက္ခဏာ၊ ရှေးရှု နားထောင်ခြင်းနှင့် တကွဖြစ်သော ဂါရဝတရားလျှင် မှတ်ကြောင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [သဟ+ပတိဿဝေန သပ္ပတိဿဝံ၊ ပတိဿဝဘူတံ တံသဘာဝဉ္စ ယံကိဉ္စ ဂါရဝန္တိ အတ္ထော။ - ဋီကာ။] သြတ္တပွံ နာမ၊ မည်သည်။ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝီ^၁ လက္ခဏံ၊ အပြစ်ကို ကြောက်တတ်သူ၏ အဖြစ်၊ အပြစ် ကို ဘေးဟု ရှုလေ့ရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။

၁။ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝီ။ ။ ဘာယတိ၊ ကြောက်တတ်၏။ ဣတိ ဘိရုကော။ [ဘိဇာတ်- ရူပစွည်း၊ သုတ္တံ၌ က-ပစ္စည်းသက်။ တစ်နည်း-ဘိဇာတ်-ဣကပစ္စည်း၊ ရ်-လာ။] ဝဇ္ဇ + ဘိရု ကော ဝဇ္ဇဘိရုကော၊ ဘယတော+ပဿတိတိ ဘယဒဿာဝီ။ [ဒိသဇာတ်- အာဝိပစ္စည်း။] ဝဇ္ဇ ဘိရုကော စ+သော+ဘယဒဿာဝီဇာတိ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝီ။ [ဝဇ္ဇ ဘာယတိ၊ တဉ္စ ဘယတော ပဿတိဘိ ဝဇ္ဇဘိရုကဘယဒဿာဝီ-ဋီကာ။ ဤဋီကာ၌ တဿိလအနက် မဖွင့်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၁၁

တတ္ထ၊ ဤ ဟိရိ၊ ဩတ္တပ္ပ ၂-ပါးတို့တွင်။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ မိမိခန္ဓာကိုယ် ဟူသော နိယကဇ္ဈတ္တလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော။ ဟိရိ၊ ကို။ စတုဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ အကြောင်းတို့ကြောင့်။ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ လေးပါးသရုပ်ကို ဇာတိ ပစ္စဝေက္ခိတွာ- စသည်ဖြင့် ပြသည်။ ဇာတိ၊ အမျိုးဇာတ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ ဆင်ခြင်၍ လည်းကောင်း၊ ဝယံ၊ အရွယ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဤလည်းကောင်း။ သူရဘာဝံ၊ ရဲရင့်သူ၏အဖြစ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဤလည်းကောင်း။ ဗဟုဿန္တံ၊ များသောသုတရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဤလည်းကောင်း။ (သမုဋ္ဌာပေတိ။) ကထံ၊ အဘယ်သို့ ဖြစ်စေသနည်း။ ဧတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ ဤ (ငါးဖမ်းခြင်း အစရှိသော) မကောင်းမှုကို ပြုခြင်းမည်သည်။ ဇာတိသမ္ပန္နာနံ၊ အမျိုးဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံသူတို့၏ န ကမ္မံ၊ အလုပ်မဟုတ်။ ဣဒံ၊ ဤ (ငါးဖမ်းခြင်းအစရှိသော) အလုပ်သည်။ ဟိနဇ္ဇောနံ၊ ယုတ်ညံ့သော ဇာတ်ရှိကုန်သော။ ကေဝဠာဒီနံ၊ တံငါသည် အစရှိသူတို့၏ ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ မာဒိသဿ၊ ငါကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ ဇာတိသမ္ပန္နဿ၊ ဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံသူအား။ ဝါ၊ ၏။ ဣဒံ ကမ္မံ၊ ဤအလုပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှာ။ န ယုတ္တံ၊ မသင့်။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ တာဝ၊ ဝယ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဇာတိ၊ ကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ၊ ဆင်ခြင်၍။ ပါဏာတိပါတာဒိပါပံ၊ ပါဏာတိပါတ-အစရှိသော မကောင်းမှုကို။ အကရောန္တော၊ မပြုဘဲ၊ ဟိရိ၊ ဟိရိ ကို။ သမုဋ္ဌာပေတိ။

တထာ . ဘိမှတစ်ပါး။ (ဇာတိ ပစ္စဝေက္ခိဏာမှတစ်ပါး ဝယပစ္စဝေက္ခိဏာကား။) ဧတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ မည်သည်။ ဒဟရေဟိ၊ ငယ်ရွယ်သူတို့သည်။ ကတ္တဗ္ဗံ၊ ပြုထိုက်သော။ ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ မာဒိသဿ၊ သော။ ဝယေ၊ ကြီးရင့်သော အရွယ်၌။ ဌိတဿ၊ တည်သူအား။ ဝါ၊ ၏။ ဣဒံ ကမ္မံ ကာတုံ န ယုတ္တံ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝယံ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ ပ။ သမုဋ္ဌာပေတိ။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (ဝယ ပစ္စဝေက္ခိဏာ မှတစ်ပါး သူရဘာဝ ပစ္စဝေက္ခိဏာကား။) ဧတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ မည်သည်။ [ဓာအုပ်များ၌ ဝါပကမ္မံ နာမ ဟု ရှိ၏။ “ပါပကရဏံ နာမ”ဟု ရှိမှ ရှေ့နောက် ညီသည်။] ဒုဗ္ဗလဇာတိကာနံ၊ အားမရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော ရှိသူတို့၏။ (အားနည်းသူတို့၏။) ကမ္မံ၊ အလုပ်တည်း။ သူရဘာဝါနံ၊ ရဲရင့်သူ၏အဖြစ် ရှိသူတို့၏။ ဝါ၊ သူရဲဘောကောင်းတို့၏ န(ကမ္မံ)၊ အလုပ်မဟုတ်။ မာဒိသဿ၊ သော။ သူရဘာဝသမ္ပန္နဿ၊ ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော သတ္တိနှင့်ပြည့်စုံသူ၏။ (သူရဲဘော ကောင်းသူ၏။) ဣဒံ ကမ္မံကာတုံ န ယုတ္တံ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ သူရဘာဝံ၊ ရဲရင့်သူ၏ အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ သူရဲဘော ကောင်းခြင်းကို။ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ ဝ။ သမုဋ္ဌာပေတိ။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (သုရဘာဝပစ္စဝေက္ခဏာ မှတစ်ပါး ဗာဟုဿပစ္စဝေက္ခဏာကား။) ဧတံ ပါပကရဏံ နာမ၊ မည်သည်။ အန္တဟလာနံ၊ ကန်းမိုက် သူတို့၏။ ကမ္မံ၊ တည်း။ ပဏ္ဍိတာနံ၊ ပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့၏။ န(ကမ္မံ)။ မာဒိသဿ၊ သော။ ပဏ္ဍိတဿ၊ ပညာရှိဖြစ်သော။ ဗဟုဿုတဿ၊ များသော သုတရှိသူ၏။ ဣဒံ၊ ပ။ န ယုတ္တံ၊ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဗာဟုဿပစ္စ ပစ္စဝေက္ခိတွာ။ ပ။ သမုဋ္ဌာပေတိ။ ဧဝံ ဤသို့လျှင်။ အဇ္ဈတ္တသမုဋ္ဌာနံ၊ သော။ ဟိရိ၊ ကိ။ စတုဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရုဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ သမုဋ္ဌာပေတိ၊ ၏။ စ ပန၊ ထပ်၍ ဆက်ဦး အံ။ သမုဋ္ဌာပေတွာ၊ ဖြစ်စေပြီး၍။ အတ္တနော၊ ၏။ စိတ္တော၊ ဌံ။ ဟိရိ၊ ကိ။ ပဝေ- သေတွာ၊ သွင်း၍။ ပါပကမ္မံ၊ မကောင်းမှုကို။ န ကရော တိ၊ မပြု။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ အဇ္ဈတ္တ သမုဋ္ဌာနာ၊ သည်။ ဟောတိ။

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ၊ ဗဟိဒ္ဓ ဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသည်။ (ဟောတိ၊ နည်း။) တံ၊ သည်။ ပါပကမ္မံ၊ ကိ။ သစေ ကရိဿသိ၊ အကယ်၍ ပြုအံ။ (ဧဝံ သတိ။) စတုသု၊ ကုန်သော။ ပရိသာသု၊ တို့၌ ဂရဟပုတ္တော၊ ကဲ့ရဲ့ခြင်းသို့ ရောက်သည်။ ဘဝိဿသိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဟိ၊ မှန်။ [နာဂရိကော၊ မြို့ကြီးသားသည်။ အသုစိ၊ မစင်ကို။ (ဂရဟတိ) ယထာ၊ ကဲ့ရဲ့ စက်ဆုပ်သကဲ့သို့။ (တထာ။) ဝိညူ၊ ပညာရှိတို့သည် တံ၊ မကောင်းမှုပြုသော သင့်ကို။ ဂရဟိဿန္တိ၊ ကဲ့ရဲ့ စက်ဆုပ်ကုန် လတ္တံ့။ ဘိက္ခု၊ အို-ရဟန်း။ သီလ- ဝန္တေဟိ၊ သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ ဝဇ္ဇိတော၊ ရှောင်ကြဉ်အပ်သည်။ (သမာနော၊ သော်။) ကထံ၊ အဘယ်သို့။ ကရိဿသိ၊ ပြုလတ္တံ့နည်း။] ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ သစ္စဝေက္ခန္တော၊ ဆင်ခြင်လျက်။ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌိတေန၊ ဗဟိဒ္ဓ-ဟူသော ဖြစ်ကြောင်း ရှိသော၊ ဩတ္တပ္ပေန၊ ဩတ္တပ္ပကြောင့်။ ပါပကမ္မံ၊ ကိ။ န ကရောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့ လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ ဗဟိဒ္ဓာသမုဋ္ဌာနံ၊ ရှိသည်။ ဟောတိ။ [မိမိ မှတစ်ပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကို "ဗဟိဒ္ဓ"ဟု ဆိုသည်။]

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဟိရိ နာမ၊ မည်သည်။ အတ္တာဓိပတိ၊ မိမိဟူသော အကြီးအကဲ ရှိသည်။ (ဟောတိ၊ နည်း။) ဣမ၊ ဤလောက၌။ ဧကဇ္ဈော၊ အချို့ သော၊ ကုလပုတ္တော၊ အမျိုးသားသည်။ အတ္တာနံ၊ မိမိကို။ အဓိပတိ၊ အဓိပတိကို။ ဇေဋ္ဌကံ၊ အကြီးအကဲကို။ [အဓိပတိ ကို ထပ်ဖွင့်သည်။] ကတွာ။ မာဒိသဿ၊ သော။ သဒ္ဓာပဗ္ဗဇိတဿ၊ သဒ္ဓာကြောင့် ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ခဲ့သော။ (သဒ္ဓာ သက်သက် ကြောင့် ရဟန်းပြုခဲ့သော။) ဗဟုဿုတဿ၊ များသော သုတရှိသော။ ဓုတင်္ဂဓာရိဿ၊ ဓုတင်္ဂကို ဆောင်လေ့ရှိသူအား။ ဝါ၊ ၏။ ပါပကမ္မံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကိ။ ကာတုံ၊ န

ယုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့တွေး၍၊ ပါပံ၊ ကို။ န ကရောတိ။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ဟိရိ
 နာမ၊ မည်သည်။ အတ္တာဓိပတိ၊ သည်။ ဟောတိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ဘဂဝါ
 အာဟ(ကိ)။ သော။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အတ္တာနယော၊ မိမိကိုပင် အဓိပတိ၊ အဓိပတိ
 ကို။ ဇေဋ္ဌကံ၊ အကြီးအကဲကို။ ကရိတွာ၊ အကုသလံ၊ ကို။ ပဟေတိ၊ ပယ်စွန့်၏။
 ကုသလံ၊ ကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ သာဝဇ္ဇံ၊ အပြစ်ရှိသော အကုသိုလ်တရားကို။
 ပဟေတိ။ အနဝဇ္ဇံ၊ အပြစ်မရှိသော ကုသိုလ်တရား ကို။ ဘာဝေတိ၊ ၏။ အတ္တာနံ၊
 ကို။ သုဒ္ဓံ၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင်။ ပရိဟရတိ၊ ရွက်ဆောင်၏။ ဣတိ။ (အာဟ၊
 ပြီ။) - [တိကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ အာဓိပတေယျသုတ်။]

ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ လောကာဓိပတိ၊ လောက
 ဟူသော အကြီးအကဲရှိသည်။ (ဟောတိ၊ နည်း။) ဣမ ဧကဇ္ဈော ကုလ ပုတ္တော။
 လောကံ၊ ကို။ ဝါ၊ လူအပေါင်းကို။ အဓိပတိ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ ပါပကမ္မံ နကရော
 တိ။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ အယံ လောကသန္နိ ဝါသော၊
 သတ္တဝါအပေါင်း၏ စုဝေးတည်နေရာ ဤသြကာသ လောကသည်။ မဟာ၊ ကျယ်ဝန်း
 ၏။ မဟန္တသ္မိ၊ ကျယ်ဝန်းသော။ လောကသန္နိဝါသော၊ သတ္တဝါ အပေါင်း၏ စုဝေး
 တည်နေရာ သြကာသလောက၌။ ဣဒ္ဓိမန္တော၊ တန်ခိုးရှိကုန်သော။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ၊
 ဒိဗ္ဗစက္ခု အဘိညာဉ် ရှိကုန်သော။ ပရစိတ္တဝိဒုနော၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိကုန်သော။
 သမဏ ဗြာဟ္မဏာ၊ သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့သည်။ သန္တိ။ တေ၊ ထို သမဏ ဗြာဟ္မဏ
 တို့သည်။ ဒူရတောပိ၊ အဝေး၌လည်း။ ပဿန္တိ၊ လှမ်း၍ မြင်ကြကုန်၏။ [ရှေး
 နိဿယ၌ “ဒူရတောပိ၊ အဝေးမှလည်း” ဟု ဖေး၏။ အပါဒါနံ-အပါဒါနီ မဖြစ်နိုင်။]
 အာသန္နာ၊ နီးကုန်သည်။ ဝါ၊ အနီး၌ နေကုန်သည်။ (သမာနာ) ပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်
 သော်လည်း။ န ဒိဿန္တိ၊ မမြင်အပ် မမြင်နိုင်ကုန်။ စေတသာပိ၊ မိမိတို့၏
 စိတ်ဖြင့်လည်း။ စိတ္တံ၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို။ ပဇာနန္တိ၊ အပြားအားဖြင့် သိကုန်၏။
 တေပိ၊ ထို သမဏ ဗြာဟ္မဏကိုသည်လည်း။ မံ၊ ငါ့ကို။ ဧဝံ၊ သို့။ ဇာနိဿန္တိ၊
 သိကုန်လတ္တံ့။ (ကိ။) ဘော၊ အမောင်တို့။ ဣမံ ကုလပုတ္တံ၊ ကို။ ပဿထ၊
 ကြည့်ကြကုန်။ သဒ္ဓာယ၊ ကြောင့်။ အဂါရညာ၊ အိမ်မှ။ (နိက္ခမိတွာ။) အနဂါရိယံ၊
 အိမ်၏ အစီးအပွားဖြစ်သော လယ်ထွန်၊ ကုန်ရောင်း၊ နွားကျောင်းမှ မရှိရာ
 ရဟန်းဘောင်သို့။ ပဗ္ဗဒိတော၊ ကပ်ရောက်ပြီးသည်။ သမာနော၊ ဖြစ်ပါလျက်။
 ပါပကေဟိ၊ ကုန်သော။ အကုသလေဟိ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ၊ တို့နှင့်။ ဝေါကိဇ္ဈော၊
 ရောပြုမ်းသည်။ (ဟုတွာ။) ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဣတိ၊ သို့။ (ဇာနိဿန္တိ။)

ဣဒ္ဓိမန္တိယော၊ တန်ခိုးရှိကုန်သော။ ဒိဗ္ဗစက္ခုကာ၊ နတ်၌ ဖြစ်သော ပသာဒ
စက္ခု ရှိတုန်သော။ ပရစိတ္တ ဝိဒူနိယော၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို သိကုန်သော။ ဒေဝတာ၊
နတ်တို့သည်။ သန္တိ။ တာ၊ ထိုနတ်တို့သည်။ ဒုရတောပိ ပဿန္တိ။ ပ။ ဓမ္မေဟိ၊
တို့နှင့်။ ဝေါကိဏ္ဍော ဟုတ္တာ ဝိဟရတိ၊ ဣတိ(ဇာနိသန္တိ)။ သော၊ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည်။
လောကံယေဝ၊ ကိုပင်။ အဓိပတိံ ဇေဋ္ဌကံ ကတွာ။ ပ။ ပရိဟရတိ၊ ဣတိ (အာဟ)။
- [အာဓိပတေယျသုတ်။] ဧဝံ၊ လျှင်။ ဩတ္တပ္ပံ နာမ၊ မည်သည်။ လောကာ ဓိပတိ၊
လောကဟူသော အကြီးအကဲရှိသည်။ ဟောတိ။

[သမုဋ္ဌာနံ၊ အဓိပတိ လဇ္ဇာ၊ ဘယလက္ခဏေန-ဟူသော မာတိကာပုဒ်တို့ကွင်
အဓိပတိ၏အကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ လဇ္ဇာဘယ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့်
“လဇ္ဇာသဘာဝသဏ္ဌိကာ ဟိရီ” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ လဇ္ဇာ။ ပ။ ဩတ္တပ္ပန္တိ ဇတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ လဇ္ဇာတိ၊
ကား။ လဇ္ဇနာကာရော၊ ရှက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတည်း။ ဟိရီ၊ သည်။ တေန
သဘာဝေန၊ ထိုရှက်ခြင်းသဘောအားဖြင့် ။ သဏ္ဌိတာ၊ ကောင်းစွာတည်၏။ ဘယန္တိ၊
ကား။ အပါယဘယံ၊ အပါယ်မှ ကြောက်ခြင်းတည်း။ ဩတ္တပ္ပံ၊ သည်။ တေန သဘာ
ဝေန၊ ထိုကြောက်ခြင်း သဘောအားဖြင့်။ သဏ္ဌိတံ။ တဒုဘယမ္ပိ၊ ထို ဟိရီ ဩတ္တပ္ပ
၂-ပါးစုံသည်လည်း။ ပါပပရိဝဇ္ဇနေ၊ မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ရာအခါ၌။ ပါကဋံ၊
သည်။ ဟောတိ။

ဟိ၊ ချဲ့။ ဧကစ္စော၊ အချို့ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (ပါပကမ္မံ နကရောတိ-၌ စပ်။)
ယထာ နာမ၊ ဥပမာမည်သည်ကား။ ဧကော၊ သော။ ကုလပုတ္တော၊ သည်။ ဥစ္စာရ
ပဿာဝါဒီနိ၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် အစရှိသည်တို့ကို။ ကရောန္တော၊ ပြုနေစဉ်။
လဇ္ဇိတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ ရှက်ခြင်း၌ သင့်လျော်သော။ (ရှက်ခြင်းငှာ သင့်လျော်သော၊
ရှက်လောက်သော။) ဧကံ၊ တစ်ယောက်ကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ (သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။) လဇ္ဇနာ
ကာရပ္ပတ္တော၊ ရှက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသို့။ ရောက်သည်။ (ရှက်သူ၏ အမှု
အရာ ရှိသည်။) ဘဝေယျ ယထာ၊ ဖြစ်ရာသကဲ့သို့။ ဟိဋ္ဌိတော၊ ရုတ်ချအပ်သည်။
(လူမြင်ကွင်း၌ ပြုရမလားဟု အရုတ်ချခံရသည်။ ဘဝေယျ ယထာ၊ ကဲ့သို့။) ဧဝ
မေဝ။ အဇ္ဈတ္တံ၊ နိယကဇ္ဈတ္တံ။ (မိမိသန္တာန်၌။) လဇ္ဇိဓမ္မံ၊ လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်၏ သဘော
သို့။ (ရှက်ခြင်းသဘောသို့။) ဩက္ကမိတွာ၊ သက်ရောက်၍။ ပါပကမ္မံ၊ ကို။ န ကရော
တိ။ ဧကစ္စော၊ သည်။ အပါယဘယဘိတော၊ အပါယ်မှ ကြောက်သည်။ ဟုတ္တာ
ပါပကမ္မံ န ကရောတိ။

တတြ၊ ထိုသို့ မပြုရာ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဩပမ္မံ၊ ဥပမာ
တည်း။ [“ဥပမာယေဝ ဩပမ္မံ”ဟု ပြ] ဟိ၊ ချဲ့။ ဒီသု၊ နှစ်လုံးကုန်သော။ အယော

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၁၅

ဂုဠေသု၊ သံလုံးတို့တွင်။ ဧကော၊ တစ်လုံးသည်။ သီတလော၊ အေးသည်။ ဂူထမက္ခိတော၊ မစင်သည် လူးအပ်သည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်ရာ၏။ ဧကော၊ တစ်လုံးသည်။ ဥဏှော၊ ပူသည်။ အာဒိတ္တော၊ အလျှံ တပြောင်ပြောင် တောက်လောင်သည်။ ဘပေယျ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထိုသံလုံး နှစ်လုံးကိုတွင်၊ ပဏ္ဍိတော၊ ပညာရှိသည်။ (ဉာဏ်အမြော်အမြင်ရှိသူသည်။) သီတလံ၊ အေးသော သံလုံးကို။ ဂူထမက္ခိတတ္ထံ၊ မစင် လူးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဖိဂုစ္ဆန္တော၊ စက်ဆုပ်သည်။ (ဟုတွာ။) န ဂဏှာတိယထာ၊ မကိုင်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ ဣတရံ၊ အေးသော သံလုံးမှ တစ်ပါးသော ပူသော သံလုံးကို။ ဒါဟာဘယေန၊ ပူလောင်ခြင်းမှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်။ န ဂဏှာတိယထာ၊ ကဲ့သို့လည်းကောင်းတည်း။ တတ္ထ၊ ထို ဥပမာစကားရပ်၌။ သီတလဿ၊ အေးသော သံလုံးကို။ ဂူထမက္ခနဖိဂုစ္ဆာယ၊ မစင်လူးခြင်းမှ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်။ အဂဏှနံ ဝိယ၊ မကိုင်ခြင်းကိုကဲ့သို့။ အဇ္ဈတ္တံ၊ ၌။ လဇ္ဈိမ္မံ၊ သို့။ သြက္ကမိတွာ၊ ရှိ။ ပါပဿ၊ ကို။ အကရဏံ၊ မပြုခြင်းကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ) ဥဏှဿ၊ ပူသောသံလုံးကို။ ဒါဟာဘ ယေန၊ ကြောင့်။ အဂဏှနံ ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ အပါယာဘယေန၊ အပါယ်မှ ကြောက်ခြင်း ကြောင့်။ ပါပဿ အကရဏံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[လဇ္ဈာဘယ၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ လက္ခဏာ၏-အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “သပ္ပတိဿဝလက္ခဏာ ဟိရီ”စသည့် မိန့်။]

သပ္ပတိဿဝ။ ပ။ သြတ္တပုန္နံ၊ ဟူသော။ ဣဒံပိ ဒွယံ၊ ဤလက္ခဏာ၂-ပါး အပေါင်းသည်လည်း။ ပါပပရိဝဇ္ဇနေ ဧဝ၊ မကောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၌ပင်။ ပါကဋံ ဟောတိ။ [ရှေ့၌ “ပါပပရိဝဇ္ဇနေ”ဟု ရှိခဲ့ပြီးဖြစ်၍ “ပါပပရိဝဇ္ဇနေ ဧဝ”ဟု ဧဝ-ထည့်သည်။] ဟိ၊ ရဲ့။ ဧကဇ္ဈော၊ သည်။ (ပါပံန ကရောတိ-၌ စပ်။) ဇာတိ မဟတ္တ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ အမျိုးဇာတ်၏ မြင့်မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်း လည်းကောင်း။ သတ္တုမဟတ္တ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ ဆရာဖြစ်သော မြတ်စွာတရား၏ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဒါယဇ္ဇမဟတ္တ ပစ္စဝေက္ခဏာ၊ အမွေဖြစ်သောကိုးပါးသော လောကုတ္တရာတရားစသည်၏ မြင့်မြတ်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ သဗြဟ္မစာရိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ၊ သီတင်းသုံး ဖော်တို့၏ မြင့်မြတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ဆင်ခြင်ခြင်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ သပ္ပတိဿဝ လက္ခဏံ၊ ရှေးစွ နားထောင်ခြင်း နှင့်တကွဖြစ်သော ဂါရဝတရားဟူသော လက္ခဏာရှိသော။ ဟိရီ၊ ကို။ သမုဋ္ဌာပေတွာ ပါပံ န ကရောတိ။

ဧကဇ္ဈော၊ သည်။ အတ္တာနုဝါဒဘယံ၊ မိမိကိုယ်ကို မိမိ စွပ်စွဲခြင်းဟူသော ဘေးလည်းကောင်း။ ပရာနုဝါဒဘယံ၊ သူတစ်ပါးတို့၏ စွပ်စွဲခြင်းဟူသောဘေး

၃၁၆

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဓမ္မဒွေသ

လည်းကောင်း။ ဒဏ္ဍဘယံ၊ ဒဏ်ခံရခြင်းဟူသော ဘေးလည်းကောင်း။ ဒုဂ္ဂတိဘယံ၊
ဒုဂ္ဂတိဘေးလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတုဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဝဇ္ဇံ။
ပ။ လက္ခဏံ၊ အပြစ်ကို ကြောက်တတ်သူ၏ အဖြစ်၊ အပြစ်ကို ဘေးဟု ရှုလေ့
ရှိသူ၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာရှိသော။ ဩတ္တပ္ပံ၊ ကို။ သမုဋ္ဌာပေက္ခာ၊ ဝါပံ န
ကံရောတိ။ တတ္ထ၊ ထို ဟိရိဩတ္တပ္ပ အရာ၌။ ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာဒီနိ စေဝ၊
တို့ကိုလည်းကောင်း။ အတ္တာနုဝါဒ ဘယာဒီနိ စ၊ တို့ကိုလည်းကောင်း။ ဝိတ္တာရေတွာ၊
အကျယ်ချဲ့၍။ ကထေတဗ္ဗာနိ၊ ပြောဟောထိုက်ကုန်၏။ (ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တာ၊ ရှေး
အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်ပြီ။) [ဇာတိမဟတ္တပစ္စဝေက္ခဏာ- စသည်တို့၏ အကျယ်
ကို ကေရုတ္တရဋ္ဌကထာ၊ အပရအစ္ဆရာသယံတဝဂ်၌ လည်းကောင်း၊ အတ္တာနု
ဝါဒဘယ- စသည်တို့၏အကျယ်ကို စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဘယဝဂ်၊ အတ္တာနုဝါဒ-
သုတ်၌လည်းကောင်း ရှုပါ။]

ဓမ္မဒွေသ

မူလရာသိအပ္ပင်

[မူလရာသိကို ဖွင့်ပြပြီး၍ မူလရာသိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “န လုပ္ပန္တိ၊
ဧတေန” စသည်မိန့်။]

ဧတေန၊ ဤသဘောတရားဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ တို့သည်။) န လုပ္ပန္တိ၊
မတပ်မက်တတ်ကုန်။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မတပ်မက်ကြောင်း၏
အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ၊ အလောဘော၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ (ယော
သဘာဝေါ။) သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ န လုပ္ပတိ၊ မတပ်မက်တတ်။ (ဣတိ၊ ထိုသို့ မတပ်
မက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော သဘာဝေါ၊ အလောဘော၊ မည်၏။) ဝါ၊
တစ်နည်း။ တံ၊ ထို သဘောတရားသည်။ အလုပ္ပနမတ္တမေဝ၊ မတပ်မက်ခြင်းမျှသာ
တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အလောဘော၊ မည်၏။ အဒေါသာမောဟေသုပိ၊ အဒေါသ
အမောဟတို့၌လည်း။ ဒေသဝနယော။

တေသု၊ ထိုအလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။
အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။ အဂေလက္ခဏော၊ မမက်မောခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။
ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကမလတလေ၊ ကြာဇက် အပြင်၌။ ဇလဗိန္ဒု၊ ရေပေါက်သည်။
(နလဂ္ဂတိ) ဝိယ၊ မငြိကပ်သကဲ့သို့။ (တထာ။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ စိတ္တဿ၊ ၏။)
အလဂ္ဂဘာဝလက္ခဏော၊ မငြိကပ်သည် အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။ မုတ္တဘိက္ခု၊
မငြိမကပ် လွတ်လပ်သော ရဟန္တာရဟန်းသည်။ (န ပရိဂ္ဂဏှာတိ) ဝိယ၊ တစ်စုံ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၁၇

တစ်ခုကို မျှ မသိမ်းပိုက်သကဲ့သို့။ (တထာ။) အပရိဂ္ဂဟဏရသော၊ မသိမ်းပိုက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အသုဓိမ္မိ၊ မစင်၌။ ပတိတပုရိသော ဝိယ၊ ကျသော ယောက်ျားသည်ကဲ့ သို့။ အနုလ္လိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ မငြိကပ်ခြင်းဟူသော အလိုရှိသောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှု ထင်လာ၏။

အဒေါသော၊ သည်။ အစဏ္ဍိက္ကလက္ခဏော၊ ကြမ်းတမ်းခြင်းမရှိသူ၏ အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ [စဏ္ဍော+ယဿ အတ္ထိတိ စဏ္ဍိကော၊ စဏ္ဍိကဿဘာဝေါ စဏ္ဍိက္ကံ။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနုကူလမိတ္တော၊ အရာရာ၌ လိုက်လျောသော မိတ်ဆွေ သည်။ (န ဝိရဇ္ဈတိ) ဝိယ၊ မဆန့်ကျင်သကဲ့သို့။ (တထာ။) အဝိရောဓလက္ခ ဏော၊ မဆန့်ကျင်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ အာယာတဝိနယရသော၊ အာယာတကို ပယ် ပျောက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ ရန်ငြိုးကို ပယ်ပျောက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ စန္ဒနံ၊ စန္ဒကူးသည်။ (ပရိဋ္ဌာဟံ၊ ပူလောင်ခြင်းကို။ ဝိနေတိ) ဝိယ၊ ပယ်ပျောက်သကဲ့သို့။ (တထာ။) ပရိဋ္ဌာဟဝိနယရသော၊ ဒေါသအပူကို ပယ်ပျောက်ခြင်း ကိစ္စ ရှိ၏။ ပုဏ္ဏစန္ဒော၊ ပြည့်သော လသည်။ (သီတလော) ဝိယ၊ အေးမြသကဲ့သို့။ (တထာ။) သောမ္မဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော၊ အေးမြသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။ အမောဟော၊ကို။ လက္ခဏာဒိဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဟောဋ္ဌာ၊ ၌ ပညိန္ဒြိယပဒေါ ပညိန္ဒြိယပုဒ် ၌။ ဝိဘာဝိတော ဧဝ၊ ထင်စွာပြုအပ်ပြီးသည်သာ။

ပန၊ ဆက်။ တီသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ မစ္ဆေရမလဿ၊ မစ္ဆေရ အညစ်အကြေး၏။ (မပေး ရက်လို ဝန်တိုခြင်းဟူသော အညစ်အကြေး၏။) ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း။ [မစ္ဆေရကို ပယ်တတ်သော ပဟာယကပဋိပက္ခ ဖြစ်သည်ဟုလို။] အဒေါသော၊ သည်။ ဒုဿီလျမလဿ၊ ဒုဿီလျ အညစ်အကြေး၏။ (ပဋိပက္ခော။) အမောဟော၊ သည်။ ကုသလေသု၊ ကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊ တို့၌။ အဘာဝနာယ၊ မဖြစ်စေကြောင်း မတိုးပွားစေကြောင်း မောဟ၏။ ဝါ၊ ဘာဝနာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏ၏။

၁။ အနုလ္လိနဘာဝပစ္စုပဋ္ဌာနော။ ဘာဝသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်ထို့တွင် အလို-ဟူသော အနက်ဟောတည်း။ ဆိုလိုရင်းကား- မစင်ထဲ၌ ကျနေသော ယောက်ျားသည် မစင်တွေ ငြိကပ်၍နေသော်လည်း စိတ်အားဖြင့် မငြိကပ်ခြင်းကိုသာ အထိုရှိသကဲ့သို့၊ အလောဘ ၏သဘောလည်း လောဘနေယျအာရုံထို့နှင့် ရော ယှက်နေရသော်လည်း သဘောအားဖြင့် ထိုအာရုံတို့၌ မငြိမကပ်လိုသော သဘောရှိသည်-ဟုလို။

၂။ ဒုဿီလျမလဿ။ ။ များစွာသော သီလဈာန်မူသည် ဒေါသအရင်း ခံလျက်ရှိတတ်၏။ လောဘပြဋ္ဌာန်းသော အဒိဇ္ဈာဒါနုဿီလျသော်မှ ဥစ္စာရှင်ကို မုန်းသော ဒေါသအရင်းခံလျက် ရှိတတ်သေး၏။ ထို့ကြောင့်“အဒေါသော၊ ပ။ ဣဒံ၊ ကို။ ဒေါသသမုဋ္ဌာနတံ

၃၁၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ဈေးဇွေသ

ပဋိပက္ခော။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ ဒါနဟေတု၊ ဒါန၏ အကြောင်းသည်။ (ဟောတိ။) အဒေါသော၊ သည်။ သီလဟေတု (ဟောတိ)။ အမောဟော၊ သည်။ ဘာဝနာဟေတု (ဟောတိ။)

စ၊ သည်သာ မကသေး။ တေသု၊ ထို အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ အဓိကံ၊ ပိုလွန်သော ဂုဏ်ကို။ န ဂဏှာတိ၊ မယူ။ (ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ အလောဘေန အဓိကံ န ဂဏှာတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိညာယတိ၊ နည်း။) လုဒ္ဓဿ၊ လောဘကြီးသူ။ အဓိကဂ္ဂဟဏတော၊ အပိုအလွန်ကို ယူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အလောဘေန အဓိကံ န ဂဏှာတိ၊ ဣတိဝိညာယတိ။) အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဦနံ၊ ယုတ်လျော့သောဂုဏ်ကို။ နဂဏှာတိ၊ (ကသ္မာ အဒေါသေန ဦနံ နဂဏှာတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) ဒုဋ္ဌဿ၊ ဒေါသကြီးသူ၏။ ဦနဂ္ဂဟဏတော၊ ယုတ်လျော့သည်ကို ယူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အဒေါသေန ဦနံ နဂဏှာတိ၊ ဣတိ ဝိညာပေတိ။) အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ဝိပရိတံ၊ ဖောက်ပြန်သော ဝိပလ္လာသလေးပါးကို။ နဂဏှာတိ၊ (ကသ္မာ အမောဟေန ဝိပရိတံ န ဂဏှာတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။) မူဠဿ၊ မောဟကြီးသူ၏။ ဝိပရိတဂ္ဂဟဏတော၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ယူတတ်သည် အဖြစ်ကြောင့်။ အမောဟေန ဝိပရိတံ န ဂဏှာတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤအလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ဝိဇ္ဇမာနံ၊ ထင်ရှားရှိသော။ ဒေါသံ၊ အပြစ်ကို။ ဒေါသတော၊ အပြစ်အားဖြင့်။ ဓာရေန္တော၊ ဆောင်ရွက်မှတ်သားလျက် ဒေါသေ၊ အပြစ်၌။ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်တတ်၏။ [အပြစ်ဟု ဝန်ခံသည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ လုဒ္ဓော၊ လောဘကြီးသူသည်။ ဒေါသံ၊ အပြစ်ကို။ ပဋိစ္ဆာဒေတိ၊ ဖုံးကွယ်ထားတတ်၏။ အဒေါသေန၊

ဒေါသဟူသော ဖြစ်ကြောင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ (ပါဏာတိပါတ စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။) ဒေါသုပနိဿယတံ စ၊ ဒေါသဟူသော အားကြီးသော မှီရာရှိသည်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ (အဒိန္နဒါန-စသည်ကို ရည်ရွယ်သည်။) သန္တာယဂုတ္တံ။ -ဋီကာ။

၁။ အနဓိကံ ဂဏှာတိ-စသည်။ ။ အနဓိကံ၌ အယုတ္တသမာသံ၊ “န အဓိကံအနဓိကံ” ဟု ပြု၍ န-ကို ဂဏှာတိနှင့် တွဲပါ။ အနုနံ အဝိပရိတံ တို့၌လည်း နည်းတူ။ “လုဒ္ဓဿ အဓိကဂ္ဂဟဏတော” စသော ဟိတ်တို့ကား ဉာပက ဟိတ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် “ကသ္မာ ဝိညာယတိ” ဟု ထည့်သည်။ မိမိနှင့်စပ်သော ဂုဏ်မရှိသူ အပေါ်၌ ဂုဏ်ကိုယူခြင်းသည် (ဂုဏ်ရှိသလိုပြောဆိုခြင်းသည်) အဓိကဂ္ဂဟဏတည်း။ မိမိမုန်းသူ၌ ရှိနေသောဂုဏ်ကိုချေဖျက်၍ ဂုဏ်မရှိသူဟု ပြောဆိုခြင်းသည် ဦနဂ္ဂဟဏတည်း။ ဒေါသဓာတ်ခံဖြင့် မစ္ဆရိယဖြစ်နေသူတို့သည် ဤ ဦနဂ္ဂဟဏကို ပြုတတ်၏။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၁၉

ကြောင့်။ ဝိဇ္ဇမာနံ၊ သော။ ဂုဏံ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ။ ဂုဏတော၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးအားဖြင့်။ ဓာရေန္တော၊ လျက်။ ဂုဏော၊ ဂုဏ်ကျေးဇူး၌။ ပဝတ္တတိ။ “သူတစ်ပါး၏ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဂုဏ်ကျေးဇူး”ဟု အသိအမှတ်ပြုသည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ ဒုဋ္ဌော၊ ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သူသည်။ ဝါ၊ ဒေါသကြီးသူသည်။ ဂုဏံ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို။ မက္ခေတိ၊ ချေဖျက်တတ်၏။ အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ယာထာဝ သဘာဝံ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သဘောကို။ ယာထာဝ သဘာဝတော၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သဘောအားဖြင့်။ ဓာရေန္တော၊ လျက်။ ယာထာဝ သဘာဝေ၊ ၌။ ပဝတ္တတိ။ [“အမှန် အတိုင်းသိသံည်”ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ မုဋ္ဌော၊ တွေဝေသူသည်။ ဝါ၊ မောဟကြီးသူ သည်။ တစ္ဆံ၊ အမှန်ကို။ အတစ္ဆန္တိ၊ မမှန်ဟူ၍ လည်းကောင်း။ အတစ္ဆံ၊ မမှန် သည်ကို။ တစ္ဆန္တိ၊ အမှန်ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ဂဏှာတိ၊ ယူတတ်၏။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခံ၊ ချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့် ကွေကွင်းခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ဒုက္ခသည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။ (ကသွာ) လုဒ္ဓဿ၊ လောဘကြီးသူ၏။ ပိယသဘာဝတော စ၊ ချစ်ခြင်းသဘော ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ပိယဝိပ္ပယောဂါသဟနတော စ၊ ပိယဝိပ္ပယောဂဒုက္ခကို သည်းမခံနိုင်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ အဒေါ-
သေန၊ ကြောင့်။ အပိယသမ္ပယောဂ ဒုက္ခံ၊ မချစ်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့် အတူတကွ ယှဉ်တွဲရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဒုက္ခသည်။ န ဟောတိ။ ဟိ(ကသွာ)၊ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ ဒုဋ္ဌဿ၊ ဒေါသသည် ဖျက်ဆီးအပ်သူ၏။ ဝါ၊ ဒေါသကြီးသူ၏။ အပိယ သဘာဝတော၊ မုန်းခြင်းသဘော ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အပိယသမ္ပယောဂါသဟနတော စ၊ အပိယသမ္ပယောဂ ဒုက္ခကို သည်းမခံနိုင်ခြင်း ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ အမောဟေန၊ ကြောင့်။ ဣစ္ဆိတာလာဘ ဒုက္ခံ၊ အလို ရှိအပ်သော အရာဝတ္ထုကို မရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ဒုက္ခသည်။ န ဟောတိ။ ဟိ(ကသွာ)။ အမုဋ္ဌဿ၊ မတွေဝေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ တံ။ ပ။ သဘာဝတော၊ တံကုတေတ္ထလဗ္ဘာ-ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်ခြင်းသဘောရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်တည်း။ [ဧတ္ထ၊ ဤ အိုခြင်းသဘောရှိသော တရား၌။ တံ၊ ထို မအိုပါစေ နှင့်ဟူသော ကောင့်တခြင်းကို။ ကုတော လဗ္ဘာ၊ အဘယ်မှာ ကောင့်တတိုင်းရအပ်ပါ အံ့နည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဆင်ခြင်လေ့ရှိသောကြောင့် “အလိုရှိအပ်သော ဝတ္ထုကို မရသည့်အတွက် ဒုက္ခမဖြစ်တော့”ဟူလို။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့တွင်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ဇာတိဒုက္ခံ၊ ဇာတိဒုက္ခသည်။ န ဟောတိ။ (ကသွာ။)

အလောဘဿ၊ နီ။ တဏှာပဋိပက္ခတော၊ တဏှာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်
 ကြောင့်လည်းကောင်း၊ ဇာတိဒုက္ခဿ၊ နီ၊ တဏှာမူလကတ္တာ စ၊ တဏှာဟူသော
 အကြောင်းအရင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ [ဘဏှာဖြင့်
 ထိုထိုဘဝကို တောင့်တသောကြောင့် ဇာတိဖြစ်ရကား ဇာတိသည် တဏှာအရင်းခံ
 ရှိ၏။] အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဇရာဒုက္ခံ၊ သည်။ န ဟောတိ၊ (ကသွာ။)
 တိက္ခဒေါသဿ၊ ထက်သောဒေါသရှိသူ၏။ ခိပ္ပံ၊ လျင်မြန်စွာ။ ဇရာသမ္ဘဝတော၊
 အိုခြင်း၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း။ [“ဒေါသကြီးလျှင် အိုလွယ်၏”ဟူလို။]
 အမောဟေန၊ ကြောင့်။ မရဏဒုက္ခံ၊ သည်။ န ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ သမ္မောဟမရဏံ၊
 တွေတွေဝေဝေ သေရခြင်းသည်။ ဒုက္ခံ၊ ဆင်းရဲကြောင်းတည်း။ ဧတံ၊ ဤ သမ္မောဟ
 မရဏသည်။ အမူဠဿ၊ မတွေဝေသူ၏(အတွက်)။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ စ၊ သည်သာ
 မကသေး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ဂဟဋ္ဌာနံ၊ အိမ်၌ တည်သူ လူဝတ်ကြောင်တို့၏။
 (သုခသံဝါသတာ၊ ချမ်းချမ်းသာသာ ပေါင်းသင်းရခြင်း ရှိ ကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်။
 ဟောတိ။ -လယ်ယာစသည်အတွက် ငြင်းခုံခြင်း မရှိသောကြောင့်တည်း။) အမော
 ဟေန၊ ကြောင့်။ ပဗ္ဗဇိတာနံ၊ ရသေ့ရဟန်းတို့၏။ (သုခ သံဝါသတာ၊ သည်။
 ဟောတိ။ -အယူဝါဒနှင့်စပ်၍ ငြင်းခုံရခြင်း မရှိသောကြောင့် တည်း။) [ပစ္စည်းမရှိသော
 ရှေးခေတ်ကို ရည်ရွယ်သည်။ ယခုခေတ်၌ကား အလောဘ ရှိမှ ပဗ္ဗဇိတတို့လည်း
 သုခသံဝါသ ဖြစ်နိုင်သည်။ အလောဘ မရှိသူ(လောဘကြီးသူ)တို့ကား ကျောင်းလုမှု၊
 ဒါယကာ ဒါယိကာမလုမှု စသည်ဖြင့် ဒုက္ခသံဝါသ ဖြစ်ကြသည်။] ပန၊ ကား။
 အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ အလုံးစုံသော ဂဟဋ္ဌ ပဗ္ဗဇိတ တို့၏လည်း။
 သုခသံဝါသတာ ဟောတိ။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္တံ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့
 တွင်။ ဝိသေသတော။ အထူးအားဖြင့်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ ပေတ္တိဝိသယေ၊
 ပြိတ္တာတို့၏ အထူးအားဖြင့် ဖြစ်ရာနယ်၌။ ဝါ၊ ပြိတ္တာဘုံ၌။ ဥပပတ္တိ၊ ပဋိသန္ဓေ
 နေရခြင်းသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ ဟိ၊ မှန်။ ယေဘုယျေန၊ အားဖြင့်။ သတ္တာ၊
 တို့သည်။ တဏှာယ၊ ဥစ္စာ စသည်၌ တပ်မက်ခြင်း တဏှာကြောင့်။ ပေတ္တိဝိသယံ၊
 ပြိတ္တာတို့၏ အထူးအားဖြင့် ဖြစ်ရာနယ်သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တိ၊ ကပ်ရောက်ကြရကုန်၏။
 အလောဘော စ၊ သည်လည်း။ တဏှာယ၊ နီ။ ပဋိပက္ခော၊ တည်း။ အဒေါသေန၊
 ကြောင့်။ နိရယေ၊ ငရဲ၌။ ဥပပတ္တိ န ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ ဒေါသေန၊ ဖြင့်။
 စဏှဇာတိတာယ၊ ကြမ်းတမ်းသူ၏ အဖြစ်ဟူသော - သဘောရှိကုန်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ ဒေါသသဒိသံ၊ ဒေါသနှင့်သဘောတူသော။ နိရယံ၊ သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တိ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၂၁

ကုန်၏။ အဒေါသော စ၊ သည်လည်း။ ဒေါသဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခော၊ တည်း။ အမောဟေန၊ ကြောင့်၊ တိရစ္ဆာနယောနိယံ၊ တိရစ္ဆာန်အမျိုး၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ န ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ မောဟေန၊ ကြောင့်။ (သတ္တာ၊ တို့သည်။) နိစ္စံ၊ အမြဲ။ သမ္ပုဋ်၊ ပြင်းစွာ တွေဝေသော။ တိရစ္ဆာနယောနိ၊ သို့။ ဥပပဇ္ဇန္တိ၊ ကုန်၏။ အမောဟော စ၊ သည်လည်း။ မောဟဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခော၊ တည်း။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတေသု၊ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ ရာဂဝသေန၊ ရာဂ၏အစွမ်းဖြင့်။ ဥပဂမနဿ၊ ချဉ်းကပ်ခြင်း၏။ အဘာဝကရော၊ မရှိခြင်းကို ပြုတတ်၏။ [ရာဂ၏အစွမ်းဖြင့် မိတ်ဆွေဖွဲ့လို၍ ထိုသူသို့ ချဉ်းကပ်၏။] အဒေါသော၊ သည်။ ဒေါသဝသေန၊ ဖြင့်။ အပဂမဿ၊ ဖဲ့ခွာခွဲခြင်း၏။ (အဘာဝကရော။) [ချဉ်းကပ်ပြီးနောက် ဒေါသအတွက် မတည့်သောအခါ ခွဲခွာကြပြန်၏။] အမောဟော၊ သည်။ မောဟဝသေန၊ ဖြင့်။ အမဇ္ဈတ္တဘာဝဿ၊ လျစ်လျူ မရှုနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘော၏ (အဘာဝကရော။) [အမဇ္ဈတ္တဘာဝဿ ပဋိဃာနနယသင်္ခါတဿ မောဟေန ပဝတ္တိ။ ဋီကာ။ လျစ်လျူမရှုနိုင်သည့်အတွက် ဒေါသဖြင့် မုန်းခြင်း၊ လောဘဖြင့် ချစ်ခြင်းကို ပြုကြ၏။ အမောဟသည် 'ထိုနှစ်မျိုးလုံး မရှိခြင်းတို့ ပြုတတ်သည်-ဟူလို။]

စ၊ သည်သာ မကသေး။ တိဟိပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေဟိ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ကြောင့်။ (တိဿော သညာယော-၌စပ်။) ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ (အလောဘ၊ အဒေါသ၊ အမောဟ အစဉ်အားဖြင့်။) နေက္ခမ္မသညာ၊ နေက္ခမ္မသညာလည်းကောင်း။ ဝါ၊ ကာမမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း။ ဖြစ်သော အလောဘနှင့် ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း။ အဗျာပါဒသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း။ အဝိဟိံသာသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဝိဟိံသာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ကရုဏာနှင့်ယှဉ်သော သညာ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဣမာ (သညာယော)၊ ဤ သညာတို့သည်လည်းကောင်း။ အသုဘသညာ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အသုဘဟု ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း။ အပ္ပမာဏသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ အတိုင်း အရှည်မရှိသော သတ္တဝါပညတ်လျှင် အာရုံရှိသော မေတ္တာနှင့် ယှဉ်သော သညာလည်းကောင်း။ ဓာတုသညာ၊ လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ဓာတ်သဘောချည်းသာဟု ဖြစ်သော သညာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဣမာ သညာယော စ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ ဟောန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ ဝါ၊ သည်သာမကသေး။ အလောဘောန၊ ကြောင့်။ ကာမ။ ပ။ အန္တဿ၊ ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ဖြစ်သော ချမ်းသာမှုကို ခံစားသောအားဖြင့် အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်း ဟူသော အဖို့ကို လည်းကောင်း။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ အတ္တ။ ပ။ အန္တဿ၊ အတ္တဘော၏ ပင်ပန်းကြောင်း ဖြစ်သောအကျင့်၌ အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်းဟူသော အဖို့ကို လည်းကောင်း။ ပရိဝဇ္ဇနံ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ အမောဟေန၊ ကြောင့်။ မဇ္ဈိမာယ၊ ကာမသုခလ္လိက အတ္တကံ လမထာနယောဂ အကျင့်နှစ်ပါး၏ အလယ်၌ဖြစ်သော။ ပဋိပတ္တိယာ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ရပ် ပဋိပတ်ကို။ ပဋိပဇ္ဇနံ၊ ကျင့်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ အလောဘောန၊ ကြောင့်။ အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထဿ၊ အဘိဇ္ဈာ-ဟူသော ကာယအထုံးအဖွဲ့ကို။ ပဘောဒနံ၊ ဖျက်နိုင်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ဖြေနိုင်ခြင်းသည်။ ဟောတိ။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဗျာပါဒ ကာယဂန္ထဿ၊ ဗျာပါဒဟူသော ကာယအထုံးအဖွဲ့ကို။ (ပဘောဒနံ ဟောတိ။) အမောဟေန၊ ကြောင့်။ သေသဂန္ထဒ္ဓယဿ၊ ကြွင်းသောအထုံးအဖွဲ့ ၂-ပါးအပေါင်းကို။ (ပဘောဒနံ ဟောတိ။) စ၊ သည်သာ မကသေး။ ပုရိမာနိ၊ ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ သတိပဋ္ဌာနာနိ၊ ကာယာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံ၊ ဝေဒနာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံတို့သည်။ ပုရိမာနံ၊ ကုန်သော။ ဒွိန္နံ၊ ၂-ပါးကုန်သော အလောဘ အဒေါသတို့၏။ အာနုဘာဝေန၊ အာနုဘော်ကြောင့်။ (ဣဇ္ဈန္တိ၊ ပြီးစီးကုန်၏။) [ဋီကာ၌ “ဣဇ္ဈ-ဟု”မရှိ “သိဇ္ဈ”ဟု ရှိ၏။] ပစ္ဆိမာနိ၊ နောက်၌ ဖြစ်ကုန်သော။ (ဒွေ၊ ကုန်သော။ သိပဋ္ဌာနာနိ၊ စိတ္တာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံ၊ ဓမ္မာနုပဿနာ သတိပဋ္ဌာနံတို့သည်။) ပစ္ဆိမသေဝ၊ နောက်ဖြစ်သော အမောဟ၏ သာလျှင်။ အာနုဘာဝေန၊ ကြောင့်။ ဣဇ္ဈန္တိ။

စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ အာရောဂျဿ၊ ရောဂါမရှိသူ၏ အဖြစ်၏။ (ကျန်းမာခြင်း၏။) ပစ္စယော၊ အကြောင်းသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အလုဒ္ဓော၊ လောဘမကြီးသူသည်။ လောဘနိယမ္ပိ၊ လောဘ၏ အာရုံလည်းဖြစ်သော။ အသပ္ပါယံ၊ မလျှောက်ပတ်သော အရာဝတ္ထုကို။ (မလျှောက်ပတ်သော ဥတု၊ မလျှောက်ပတ်သော အိပ်ရာနေရာ၊ မလျှောက်ပတ်သောအစာ အာဟာရကို။) န သေဝတိ၊ မမှီဝဲ။ ဘေန၊ ထိုသို့ မမှီဝဲခြင်းကြောင့်။ အရောဂေါ၊ ရောဂါမရှိသည်။ (ကျန်းမာသည်။) ဟောတိ။ ဤအဓိပ္ပာယ်ကို ပြောင်းပြန်ပြန်၍ “လောဘကြီးသူ၊ အစားမက်မောသူ၊ မလျှောက်ပတ်သော အိပ်ရာနေရာ၌ နေသူသည် မကျန်းမာ”ဟု မှတ်ပါ။] အဒေါသော၊ သည်။ ယောဗ္ဗနဿ၊ နုပျိုသူ၏ အဖြစ်၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ အဒုဒ္ဓော၊ ဒေါသမကြီးသူသည်။ ဝလိပလိတာဝဟေန၊

အရေကွန်ခြင်း ဆံဖြူခြင်းကို ဆောင်တတ်သော။ ဒေါသဂ္ဂိနာ၊ ဒေါသမီးသည်။ အသုယုမာနော၊ မလောင်အပ်သည်။ (ဟုတွာ။) ဒီဃရတ္တံ၊ ရှည်စွာသော ညဉ့်ပတ်လုံး။ ယုဝါ၊ နုပျိုသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ အမောဟော၊ သည်။ ဒီဃာယုတာယ၊ ရှည်သော အသက်ရှိသူ၏ အဖြစ်၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ အမူဋ္ဌော၊ မတွေဝေ သူသည်။ ဟိတာဟိတံ၊ စီးပွားစီးပွားမဲ့ကို။ ဥတွာ၊ သိ၍။ အဟိတံ၊ စီးပွားမဲ့ကို။ ပရိဝစ္စန္တော၊ ရှောင်ကြဉ်လျက် လည်းကောင်း။ ဟိတံ၊ စီးပွားကို။ ပဋိသေဝမာနော၊ မှီဝဲလျက် လည်းကောင်း။ ဒီဃာယုကော၊ ရှည်သော အသက်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [“အသက် ဉာဏ်စောင့်သည်” -ဟူလို။]

စ၊ သည်သာမကသေး။ ဧတ္ထ၊ တို့တွင်။ အလောဘော၊ သည်။ ဘောဂသမ္ပတ္တိယာ၊ စည်းစိမ်၏ ပြည့်စုံခြင်း၏။ ပစ္စယော ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အလုဒ္ဓဿ၊ လောဘမကြီးသူ၏။ စာဂေန၊ စွန့်ကြဲပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်းကြောင့်။ ဘောဂပဋိလာဘော၊ စည်းစိမ်ကို ရခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [နောက် နောက်ဘဝ၌ စည်းစိမ်ရသည်-ဟူလို။] အဒေါသော၊ သည်။ မိတ္တသမ္ပတ္တိယာ၊ မိတ်ဆွေ၏ ပြည့်စုံခြင်း၏။ ပစ္စယော ဟောတိ၊ (ကသွာ။) မေတ္တာယ၊ ကြောင့်။ မိတ္တာနံ၊ မိတ်ဆွေတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ပဋိလာဘတော စေဝ၊ ရခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ အပရိဟာနတော စ၊ မယုတ်လျော့ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ အမောဟော၊ သည်။ အတ္တသမ္ပတ္တိယာ၊ မိမိ၏ ပြည့်စုံခြင်း၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်။ အမူဋ္ဌော၊ သည်။ အတ္တနော၊ ၏။ ဟိတမေဝ၊ စီးပွားကိုသာ။ ကရောန္တော၊ ပြုလျက်။ အတ္တာနံ၊ မိမိကို။ သမ္မာဒေတီ၊ ပြည့်စုံစေ၏။

စ၊ သည်သာမကသေး။ အလောဘော၊ သည်။ ဒိဗ္ဗဝိဟာရဿ၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရ ဟူသော ဈာန်လေးဝါး၏။ ပစ္စယော ဟောတိ။ [ဒိဗ္ဗဝိဟာရဿာတိ စတုနံ ဈာနာနံ -ဋီကာ။] အဒေါသော၊ ဒေါသ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မေတ္တာသည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရဿ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရ၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) အမောဟော၊ သည်။ အရိယဝိဟာရဿ၊ အရိယာတို့၏ နေကြောင်း ဖလသမာပတ်၏။ (ပစ္စယော ဟောတိ။) [အရိယဝိဟာရော ဖလသမာပတ္တိ။ -ဋီကာ။] စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဧတ္ထ၊ တို့တွင်။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ သကပက္ခေသု၊ မိမိ၏ အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ သတ္တသင်္ခါရေသု၊ သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၌။ နိဗ္ဗတော၊ ငြိမ်းအေးသည်။ ဟောတိ၊ (ကသွာ။) တေသံ၊ ထိုမိမိ၏ အသင်းအပင်းဖြစ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့၏။ ဝိနာသေန၊ ပျက်စီးခြင်း ကြောင့်။ အဘိသင်္ဂဟေတုကဿ၊ အလွန် ကပ်ငြိခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ဒုက္ခဿ၊ ၏။ အဘာဝါ၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ပရပက္ခေသု၊

သုတစ်ပါး အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ (သတ္တသင်္ခါရေသု၊ နိဗ္ဗတော ဟောတိ။) ဟိ(ကသွာ။)၊ နည်း။ အဋ္ဌဿ၊ ဒေါသမကြီးသူ၏။ ဝေရီသုပိ၊ ရန်သူတို့၌ သော်မှ လည်း။ ဝေရီသညာယ၊ ရန်သူဟူသော အမှတ် သညာ၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်း ကြောင့်တည်း။ အမော ဟေန၊ ကြောင့်။ ဥဒါသိနံ ပက္ခေသု၊ အလယ်အလတ် အသင်းအပင်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှု ထိုက်သော အသင်းအပင်းဖြစ်ကုန်သော (သတ္တသင်္ခါရေသု နိဗ္ဗတော ဟောတိ၊ ကသွာ။) အမူဠဿ၊ ၏။ သဗ္ဗာဘိ သင်္ဂတာယ၊ အလုံးစုံသော သကပက္ခ ပရပက္ခ တို့၌ ကပ်ငြိခြင်း၏။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်တည်း။

စ၊ သည်သာမကသေး။ အလောဘေန၊ ကြောင့်။ အနိစ္စဒဿနံ၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ လုဒ္ဓော၊ သည်။ ဥပဘောဂါသာယ၊ အသုံး အဆောင်၌ တွယ်တာခြင်းကြောင့်။ အနိစ္စပိ၊ အနိစ္စလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သင်္ခါရေ၊ တို့ကို။ အနိစ္စတော၊ အားဖြင့်။ ပဿတိ၊ မရှုနိုင်။ အဒေါသေန၊ ကြောင့်။ ဒုက္ခဒဿနံ၊ ဒုက္ခဟု ရှုခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အဒေါသဇ္ဈာသယော၊ အဒေါသဟူသော အဇ္ဈာသယရှိသူသည်။ ပရိစ္ဆတ္တအာယာတဝတ္ထု၊ ပရိဂ္ဂဟော၊ စွန့်လွှတ်အပ်ပြီးသော အာယာတဝတ္ထုကို သိမ်းပိုက်ခြင်းရှိသည်။ ဝါ၊ အာယာတဝတ္ထု ကို သိမ်းပိုက်မှုကို စွန့်လွှတ်ပြီးသည်။ (ဟုတွာ။) သင်္ခါရေယေဝ၊ သင်္ခါရတို့ကိုသာ။ ဒုက္ခတော၊ အားဖြင့်။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ [အာယာတဝတ္ထုသည် ဒေါသဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းပင် ဖြစ်သော်လည်း သင်္ခါရဟု ရှုသောအခါ ဒေါသ ပြေပျောက်သွားသည် -ဟူလို။] အမောဟေန၊ ကြောင့်။ အနတ္တဒဿနံ၊ ဟောတိ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ အမူဠော၊ သည်။ ယာထာဝဂဟဏကုသလော၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်စွာယူခြင်း၌ ကျွမ်းကျင် သည်။ (ဟုတွာ။) အပရိဏာယကံ၊ ရှေ့ဆောင် အတ္တမရှိသော။ ခန္ဓပဉ္စကံ၊ ခန္ဓာ ၅-ပါး အပေါင်းကို။ အပရိဏာယကတော၊ ရှေ့ဆောင် အတ္တ မရှိသည်၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ဗုဒ္ဓတိ၊ သိတတ်၏။

စ၊ သည်သာမကသေး။ ဧတေဟိ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့ ကြောင့်။ အနိစ္စဒဿနာဒိနိ၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်း အစရှိသည်တို့သည်။ (ဟောန္တိ)- ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧတေပိ၊ ဤ အလောဘ အဒေါသ အမောဟတို့သည် လည်း။ အနိစ္စဒဿနာဒိဟိ၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ အနိစ္စဒဿနာနေန၊ အနိစ္စဟု ရှုခြင်းကြောင့်။ အလောဘော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဒုက္ခဒဿနေန၊ ကြောင့်။ အဒေါသော (ဟောတိ)။ အနတ္တဒ ဿနေန၊ ကြောင့်။ အမောဟော ဟောတိ။ ကော နာမ၊ အဘယ်မည်သူသည်။ ဣဒံ၊ ဤ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၂၅

ရုပ်နာမ်တရားသည်။ အနိစ္စ၊ တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန်
ဟုတ်မှန်စွာ။ ဥတွာ၊ သိပြီး၍။ ဝါ၊ သိပြီးဖြစ်ပါလျက်။ တဿ၊ တို့ အနိစ္စဖြစ်သော
ရုပ်နာမ်တရား၏။ အတ္ထာယ၊ ဌာ။ ပိဟံ၊ တောင့်တခြင်းကို။ ဥပ္ပါဒေယျ၊ ဖြစ်စေ
ရာပါတော့အံ့နည်း။ [သို့အတွက် အနိစ္စဟု ရှုခြင်းကြောင့် အလောဘ ဖြစ်နိုင်သည်-
ဟူလို။] သင်္ခါရေ၊ တို့ကို။ ဒုက္ခာတိ ဝါ၊ ဟူ၍သော်လည်း။ ဇာနန္တော၊ သိသော
ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အပရံ၊ တစ်ပါးလည်းဖြစ်သော။ အစ္ဆန္တတိဓိဏံ၊ အလွန်ထက်မြက်သော။
ကောဓဒုက္ခံ၊ ဒေါသဟူသော ဒုက္ခကို။ ဥပ္ပါဒေယျ၊ ဖြစ်စေရာပါတော့အံ့နည်း။
[သို့အတွက် ဒုက္ခဟု ရှုခြင်းကြောင့် အဒေါသ ဖြစ်နိုင်သည် -ဟူလို။](သင်္ခါရေသု၊
တို့၌။) အတ္တသုညတဉ္စ၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ် ကိုလည်း။ ဗုဒ္ဓိတွာ၊
သိပြီး၍။ ဝါ၊ သိပြီးပါလျက်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ သမ္မောဟံ၊ လွန်စွာ တွေဝေခြင်းသို့။
အာပဇ္ဇေယျ၊ ရောက်ရာပါတော့အံ့နည်း။ [သို့အတွက် အနတ္တဟု ရှုခြင်းကြောင့်
အမောဟ ဖြစ်သည်-ဟူလို။] ဣတိ၊ ဤတွင် အလောဘ အဒေါသ အမောဟအဖွင့်
အပြီးတည်း။

ကမ္မပထရာသိအဖွင့်

[မူလရာသိကို ဖွင့်ပြပြီး၍၊ ကမ္မပထရာသိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့်
“နာဘိဇ္ဈာယတိ” စသည်ကို မိန့်။]

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) နာဘိဇ္ဈာယတိ၊ ရှေး ရှု မကြိတတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။
(သာ ဓမ္မဇာတိ။) အနာဘိဇ္ဈာ၊ မည်၏။ (ယော သဘာဝေါ။) ကာယိက
စေတသိကသုခံ၊ မိမိ သူတစ်ပါး ၂-ဦးသားတို့၏ ကာယိကသုခ စေတသိက သုခ
ကိုလည်းကောင်း။ ဣလောက ပရလောကဟိတံ၊ ဤလောက၌ ဖြစ်သော စီးပွား
နောက်လောက၌ ဖြစ်သော စီးပွားကိုလည်းကောင်း။ ဂုဏာနုဘာဝ ပဋိလဒ္ဓံ၊
ဂုဏ်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ရအပ်သော။ ကိစ္ဆိသဒ္ဓန္တ၊ ကျော်စောသံကို လည်းကောင်း။
န ဗျာပါဒေတိ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်းသို့ မရောက်စေတတ်။ ဝါ၊ မဖျက်ဆီးတတ်။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ယော သဘာဝေါ။) အဗျာပါဒေါ၊ မည်၏။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။)
သမ္မာ၊ ကောင်းစွာ။ ဝါ၊ မဖောက်မပြန်။ ပဿတိ၊ မြင်တတ်၏။ (ဣတိ၊ ကြောင့်။
သာ ဓမ္မဇာတိ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သောဘနာ၊ တင့်တယ်သော။
ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိဋ္ဌိတည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ တာနိ နာမာနိ၊
တို့ အနာဘိဇ္ဈာအဗျာပါဒ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော အမည်တို့သည်။ အလောဘာဒိနံ ယေဝ၊

အလောဘ အစရှိသည်တို့၏ သာလျှင်။ (နာမာနိ။) [အလောဘကို “အနဘိဇ္ဈာ” ဟု လည်းကောင်း၊ အဒေါသကို “အဗျာပါဒ” ဟု လည်းကောင်း၊ အမောဟကို “သမ္မာဒိဋ္ဌိ” ဟု လည်းကောင်း ခေါ်သည်။] ပန၊ တိုသို့ အလောဘ စသည်တို့၏ အမည်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဟေဋ္ဌာ၊ ဌ။ ဧတေ ဓမ္မာ၊ ဤ အလောဘ အစ ရှိသောတရားတို့ကို။ မူလဝသေန၊ မူလ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတာ၊ ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣမ၊ ဤ နေရာ၌။ ကမ္မပထ ဝသေန၊ ကမ္မပထအဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

လောကပါလဒုကအဖွင့်

[လောကပါလ-ဒုကကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဟိရောတ္တပ္ပာနိပိ” ဟု မိန့်သည်။]

ဟိရောတ္တပ္ပာနိပိ၊ ဟိရိဩတ္တပ္ပတို့ကိုလည်း။ ဟေဋ္ဌာ၊ ဌ။ ဗလဝသေန၊ ဖြင့်။ ဂဟိတာနိ၊ ကုန်ပြီ။ [“ဟိရိဗလ ဩတ္တပ္ပဗလ” အဖြစ်ဖြင့် ယူခဲ့သည်-ဟူလို။] ဣမ၊ ဤနေရာ၌။ လောကပါလဝသေန၊ လောကပါလ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဂဟိတာနိ။) ဟိ၊ မှန်။ လောကံ၊ သတ္တလောကကို။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ ဤဟိရိဩတ္တပ္ပ တရားတို့သည်။ ပါလယန္တိ၊ စောင့်ရှောက်တတ်ကုန်၏။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ ဒွေ မေ။ ပ။ ဒါရာတိဝါတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ။

[ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဒွေ ကုန်သော။ သုက္ကာ၊ ဖြုစင်ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ လောကံ၊ ကို။ ပါလေန္တိ၊ စောင့်ရှောက်ကုန်၏။ ဒွေ၊ ၂-ပါး တို့သည်။ ကတမေ၊ အဘယ်တို့နည်း။ ဟိရိ စ၊ လည်းကောင်း။ ဩတ္တပ္ပဉ္စ၊ လည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဒွေ သုက္ကာ။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ (“ပါလေန္တိ၊ ဘိက္ခဝေ ဒွေ သုက္ကာ ဓမ္မာ လောကံ” ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိပိုတည်း။) လောကံ၊ ကို။ သစေ န ပါလေယျ၊ အကယ်၍ မစောင့် ရှောက်ကုန်အံ့။ (ဧဝံ သတိ။) ဣမ၊ ဤ လောက၌။ မာတာတိ ဝါ၊ အမိဟူ၍ လည်းကောင်း။ မာတုတ္တာတိ ဝါ၊ မိကြီး မိထွေးဟူ၍လည်းကောင်း။ မာတုလာနိတိ ဝါ၊ ဦးရီး ဦးလေး၏ မယားဟူ၍လည်းကောင်း။ အာစရိယ ဘရိယာတိ ဝါ၊ ဆရာကတော်ဟူလည်းကောင်း။ ဂရုန၊ သိက္ခာတင်ပေးသော ပုဏ္ဏားဆရာကြီးတို့၏။ ဒါရာတိ ဝါ၊ ဆရာကတော်တို့ ဟူ၍လည်းကောင်း။ န ပညာယျေထ၊ မထင်ရှားတော့ရာ။ အဇ္ဈေက။ ပ။ သိင်္ဂါလာ၊ ဆိတ်သိုး၊

रज्जु \

Abstract

ကာယဿ၊ စေတသိက်အပေါင်း၏။ ပဿမ္မနံ၊ ကိလေသာ အပူဝေး၍
ငြိမ်းအေးခြင်းတည်း။ ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စေတသိက် အပေါင်း၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။
စိတ္တဿ၊ ၏။ ပဿမ္မနံ၊ တည်း။ စိတ္တပဿဒ္ဓိ။ ၈၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ကာယပဿဒ္ဓိ
စိတ္တပဿဒ္ဓိဟူသော ပါဠိ၌။ ကာယောတိ၊ ကာယော ဟူသည်ကား။ ဝေဒနာဒယော၊
ဝေဒနာ အစရှိကုန်သော။ တယော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ ခန္ဓာတို့တည်း။ ပန၊ ဆက်။
(တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တ မှတစ်ပါး လက္ခဏာချုတ္တကား။ ဥဘောပိ၊ ၂-ပါးလည်း
ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာ ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိယော၊ တို့သည်။ [“ကာယစိတ္တပဿဒ္ဓိယော”
ကား နောက်မှထည့်ပါဠိ ဖြစ်ဟန်တူ၏။] ဧကတော၊ တစ်ပေါင်းတည်း။ ကတွာ၊
၍။ [“ကာယ စိတ္တ ၂-ဝါးစုံကို တစ်ပေါင်းတည်းပြု၍-ဟူလို။ “ဧကတောဟုတွာ”
ဟု ရှိလျှင် သာ၍ကောင်းသည်။] ကာယ။ ပ။ လက္ခဏာ၊ စေတသိက်အပေါင်း
စိတ်တို့၏ ပူလောင်ကြောင်းဖြစ်သော ဥဒ္ဓစ္စပြုဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာအပူတို့၏
ငြိမ်းအေးခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏။ ကာယစိတ္တဒရထ နိဗ္ဗဒ္ဓနရသာ၊ စေတသိက်
အပေါင်းတို့၏ ပူလောင်ကြောင်းဖြစ်သော ကိလေသာတို့ကို နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိ
ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏။ အပရိပ္ပန္နသိတိဘာဝပစ္စ၊
ပဋ္ဌာနာ၊ မတုန်လှုပ်ကုန်သည်၏အဖြစ် ငြိမ်းအေးကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။

၃၂၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ဓမ္မဒ္ဒေသ

ပ။ တင်လာကုန်၏ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်ဟူသော နီးစွာ
သော အကြောင်းရှိကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အရူပသမ္ပ၊ ပ။ ဘူတာ၊ မငြိမ်
သက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဥဒ္ဓစ္စပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏
ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝါ၊ မငြိမ်သက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြု တတ်
သော ဥဒ္ဓစ္စ အစရှိသော ကိလေသာတို့၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ၊
သို့။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ [အာဒိသဒ္ဓါသည် ပဓာနအနက်၊ ကောဋီ(အစွန်းအစ)အနက်
၂-မျိုးကို ဟော၏။ နောက်လည်း နည်းတူ။]

ကာယဿ၊ ၏။ လဟုဘာဝေါ၊ လျင်မြန် ပေါ့ပါးသည်၏ အဖြစ်တည်း။
ကာယလဟုတာ၊ အဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ လဟုဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တလဟုတာ
အဖြစ်။ တာ၊ ထိုကာယလဟုတာ စိတ္တလဟုတာတို့သည်။ ကာယ။ ပ။ လက္ခဏာ၊
စေတသိက်အပေါင်းစိတ်တို့၏ လေးလံကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ထိနမိဒ္ဓ
ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း လက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ကာယ။ ပ။
ရသာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ လေးလံကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ
ထိန မိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့ကို နိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊
တို့၏ အဒန္တတာပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ မန့်နေ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။
ကုန်၏။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏ ။ ဂရုဘာဝ။ ပ။
ဘူတာ၊ လေးလံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ထိန မိဒ္ဓ ပြဋ္ဌာန်းသော
ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်၏။

ကာယဿ၊ ၏။ မုဒုဘာဝေါ၊ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ကာယမုဒုတာ၊
အဖြစ်။ ပ။ တာ၊ ထို ကာယမုဒုတာ စိတ္တမုဒုတာတို့သည်။ ကာယ။ ပ။ လက္ခဏာ၊
စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ခက်ထန်ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။
ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တ။ ပ။ နိမ္မဒ္ဓနရသာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏
ခက်ထန်ကုန်သည်၏။ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဒိဋ္ဌိ မာန ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့ကို
နိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ အပ္ပဋိယာတပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ မထိပါးတတ်သော တရားဟု
ယောဂီတို့။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ ထဒ္ဓ။ ပ။ ဘူတာ၊ ခက်ထန်
ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဒိဋ္ဌိ မာန ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏
ဆန့်ကျင်ဘက်။ ပ။ ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ၊ ၏။ ကမ္မညဘာဝေါ၊ ကောင်းသောအမှု၌ ခံသည်၏အဖြစ်တည်း။
ကာယကမ္မညတာ၊ ဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ကမ္မညဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တကမ္မညတာ။
တာ၊ ထို ကာယကမ္မညတာ စိတ္တကမ္မညတာ တို့သည်။ ကာယ။ ပ။ လက္ခဏာ။
စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကောင်းသောအမှု၌ မန့်ကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်း

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၂၉

ဖြစ်ရာ ဥဒ္ဓစ္စ-စသည်မှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏ အကမ္မည။ ပ။ ရသာ၊ ကောင်းသောအမှု၌ မခံကုန်သည်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဥဒ္ဓစ္စ- စသည်မှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့ကို နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အာရမ္မဏ။ ပ။ ပဋ္ဌာနာ၊ အာရုံပြုခြင်း၏ ပြည့်စုံ ကြောင်းတရားဟု ယောဂီတို့။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တပဒဋ္ဌာနာ၊ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အကမ္မည။ ပ။ ဘူတာ၊ ကောင်းသောအမှု၌ မခံကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော ဥဒ္ဓစ္စ -စသည်မှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ [ရှေး၌ ဥဒ္ဓစ္စဖြင့် ကုက္ကုစ္စကိုပါယူ။ ကာမစ္ဆန္တ- စသည်ကို “အဝသေသနိဝရဏ”ဟု ဆိုသည်။]

တာ၊ ထို ကာယကမ္မညတာ စိတ္တကမ္မညတာတို့သည်။ ပသာဒနိယဝတ္ထုသု၊ ကြည်ညိုဖွယ်ဝတ္ထုတို့၌။ ပသာဒါဝဟာ၊ ကြည်ညိုခြင်းကို ဆောင်တတ်ကုန်၏။ သုဝတ္ထဝိသုဒ္ဓိ ဝိယ၊ အလွန် သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော ရွှေကဲ့သို့။ ဟိတကြိယာသု၊ စီးပွားကို ပြုခြင်းတို့၌။ ဝိနိယောဂက္ခမဘာဝါဝဟာ၊ ယှဉ်စပ်သုံးစွဲမှု၌ ခံသည်၏အဖြစ် ကို ဆောင်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ [လှော်ပြီး ဦးပြီးသော ရွှေသည် ပုတီး နားတောင်းစသော တန်ဆာပြုမှုတို့၌ သုံးစွဲခြင်းငှာ သင့်လျော်သကဲ့သို့၊ ကောင်း သောကိစ္စတို့၌ စိတ် စေတသိက်များကို- ယှဉ်စပ်သုံးစွဲခြင်းငှာ သင့်လျော်အောင် ရွက်ဆောင်တတ်ကြသည်-ဟုလို။]

ကာယဿ၊ ၏။ ပါဂုညဘာဝေါ၊ ပြွမ်းတီးလေ့လာ မကျင့်နာသည်၏အဖြစ် တည်း။ ကာယပါဂုညတာ၊ အဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပါဂုညဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တပါ- ဂုညတာ။ တာ၊ ထို ကာယပါဂုညတာ စိတ္တပါဂုညတာတို့သည်။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အဂေလည ဘာဝလက္ခဏာ၊ မကျင့်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ ရှိကုန် ၏။ ကာယ။ ပ။ ရသာ၊ စေတသိက်အပေါင်း၊ စိတ်တို့၏ ကျင့်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို နှိမ်နင်းခြင်းကိစ္စ ရှိကုန်၏။ နိရာဒီနဝ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ အပြစ်မရှိသောတရား ဟု ယောဂီတို့။ ပ။ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ကုန်၏။ ကာယ။ ပ။ ဘူတာ၊ စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကျင့်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ကိုပြုတတ်သော အဿဒ္ဓိယ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။

ကာယဿ၊ ၏။ ဥဇုကဘာဝေါ၊ ဖြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ကာယု ဇုကတာ၊ အဖြစ်။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဥဇုကဘာဝေါ၊ တည်း။ စိတ္တုဇုကတာ။ တာ၊ ထို ကာယုဇုကတာ စိတ္တုဇုကတာတို့သည်။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ အဇ္ဇဝလက္ခဏာ၊ ဖြောင့်မတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ကာယ။ ပ။ ရသာ၊

စေတသိက်အပေါင်း စိတ်တို့၏ ကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို နှိမ်နင်းခြင်း ကိစ္စရှိကုန်၏။ အဓိပ္ပာယ်တရားပစ္စုပ္ပန်နာ၊ မကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီ တို့။ ပ။ ထင်လာကုန်၏။ ကာယစိတ္တ ၀ဒဋ္ဌာနာ၊ ကုန်၏။ ကာယစိတ္တာနံ၊ တို့၏။ ကုဋီလ။ ပ။ ဘူတာ၊ ကောက်ကျစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြုတတ်သော မာယာ သာဓဗ္ဗယျ ပြဋ္ဌာန်းသော ကိလေသာတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ။ [ဤ ကာယပဿဒ္ဓိ-စသည်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ် ဘာသာ ဋီကာ၌ အပြည့် အစုံ ပြထားပြီ။]

(ယာ ဓမ္မဇာတိ။) သရတိ၊ ဘုရား အစရှိသော အာရုံကို အမှတ်ရတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) သတိ၊ မည်၏။ (ယံဓမ္မဇာတံ။) သမ္မဇာနာတိ၊ ထက်ဝန်းကျင် အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ထက်ဝန်းကျင် အပြားတို့ဖြင့် သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတံ။) သမ္မဇေ၊ သမ္မဇေ မည်၏။ သမန္တတော၊ ထက်ဝန်းကျင်၌ ။ ပကာရေဟိ၊ အပြားတို့ဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ပန၊ ဆက်။ သာတ္ထကသမ္မဇေ၊ သာတ္ထကသမ္မဇေ လည်းကောင်း။ သပ္ပာယသမ္မဇေ၊ လည်းကောင်း။ ဂေါစရသမ္မဇေ၊ လည်းကောင်း။ အသဗ္ဗောဟသမ္မဇေ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတုနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ၊ ဤ သမ္မဇေတို့၏။ ဝသေန ဖြင့်။ အဿ၊ ထို သမ္မဇေ၏။ ဘေဒေါ၊ အပြား ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [သမ္မဇေ ၄-ပါးတို့၏ သဘောကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။ ထိုထက်အကျယ်ကို သိလက္ခန်အဋ္ဌကထာ သာမညဖလသုတ်အဖွင့်၌ ရှုပါ။] စ၊ ဆက်။ တေသံ၊ တိုသဘိ သမ္မဇေတို့၏။ လက္ခဏာ ဒိနိ၊ တို့ကို။ သတိန္ဒြိယပညိန္ဒြိယေသု၊ တို့၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤ သို့လျှင်။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တမေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ တံ ဓမ္မဒ္ဓယံ၊ ထို သတိ ပညာတရားနှစ်ပါးအပေါင်းကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊

၁။ သမ္မဇေ။ ။ သံကို “သမန္တတော”ဟု လည်းကောင်း၊ ပကို “ပကာရေဟိ” ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်သည်။ သိသင့်သမျှ အာရုံအားလုံးကို အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ စုံအောင် သိနိုင်သည် ဟူလို၊ တရားကိုယ်မှာ ပညာပင်တည်း။ “ဇာနာတိ”ဟု ကတ္တုသာဓံ ဝနတ္ထပြုသောကြောင့် သံ-ရှေးပ-ရှေးရှိသော ဉာဏတိ၊ ကိယာဒိ-နာပစ္စည်းဖြင့် “သမ္မဇာန”ဟု ဖြစ်ပြီးနောက် ကိတ်ဈပစ္စည်း သက်၍ နှုတ် ၂ ပြု၊ ခွေတော်လာပြီးလျှင် ဇာန္တိ ရသေပြု၊ ဈပစ္စည်းကို “ကတ္တာဟော”ဟု ကြံပါ။ အခြားနေရာ၌ကား သတော သမ္မဇာနော စသည်ဖြင့် သမ္မဇာနပုဒ်က ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟော၍ “သမ္မဇာနဿ+ဘာဝေါ သမ္မဇေ”ဟု ပြုရသည်။ ဋီကာ၌ “သမံ သမန္တတော ပကာရေဟိ ဇာနနံ သမ္မဇေ”ဟု ဘာဝသာနေ တစ်နည်းပြထား၏။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၃၁

ဤအရာ၌။ ဥပကာရဝသေန၊ လျော်သော ကျေးဇူးကို ပြုတတ်သည်၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဟိတံ၊ ယူတော်မူအပ်ပြီ။ [ဤတရား ၂-ပါးသည် ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သော ယောဂီတိုင်းအား ကျေးဇူးများသောကြောင့် ထပ်၍ ယူအပ်သည်-တူလို။]

(ယော သဘာဝေါ။) ကာမစ္ဆန္ဒာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ ပစ္စနိကဓမ္မေ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို။ သမေတိ၊ ငြိမ်းစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ ကာမစ္ဆန္ဒ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ငြိမ်းစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) သမထော၊ မည်၏။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) အနိစ္စာဒိဝသေန၊ အနိစ္စ-အစရှိ သည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝိဝိဓေဟိ၊ အတူးထူး အပြားပြားကုန်သော။ အာကာရေဟိ၊ တို့ဖြင့် [အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တကိုပင် “ဝိဝိဓအာကာရ” ဟု ဆိုသည်။] ဓမ္မေ၊ တေဘူ မကတရားတို့ကို။ ပဿတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ အနိစ္စ-အစ ရှိသော အထူးထူး အပြားပြားသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် တေဘူမကတရားတို့ကို ရှုတတ်သည်၏အဖြစ် ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဝိပဿနာ၊ မည်၏။ ဧသော၊ ဤ ဝိပဿနာသည်။ အတ္ထတော၊ အနက်တရားကိုယ်အားဖြင့်။ ပညာဝ ပညာပင်တည်း။ ဒွိန္ဒု၊ ကုန်သော။ ဣမေသမ္ပိ၊ ဤ သမထ ဝိပဿနာတရားတို့၏လည်း။ လက္ခဏာ ဒီနိ၊ တို့ကို။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တာနေဝ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် အောက်၌ဟောတော် မူအပ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဣဓ၊ ဤနေရာ၌။ ဧတေ၊ ဤ သမထ ဝိပဿနာတရား တို့ကို။ ယုဂနန္ဒဝသေန၊ အစုံဖွဲ့အပ်သော တရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂဟိတာ၊ ကုန်ပြီ။

(ယော သဘာဝေါ။) သဟဇာတဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ တက္ခဖြစ်ဖက်တရားတို့ကို ချီးမြှောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ။) ပဂ္ဂါဟော၊ မည်၏။ [တရားကိုယ်မှာ ဝိရိယဝင်တည်း။] ဥဒ္ဓစ္စ

၁။ ယုဂနန္ဒဝသေန။ - ယုဂေါ၊ ထမ်းပိုး၌။ နန္ဒာ၊ ဖွဲ့အပ်သော အာဇာနည်မြင်းတို့တည်း။ ယုဂနန္ဒာ၊ တို့။ အာဇာနည်မြင်းထိုသည် တစ်စီးကို တစ်စီးက မလွန်ဘဲ အချင်းချင်း ကျေးဇူး ပြုကာ အညီအမျှ ထမ်းပိုးကို ထမ်းဆောင်ကြသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သမထဝိပဿနာတရားတို့လည်း ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံတစ်ခု၌ အချင်းချင်း လွန်တက်၍ မသွားဘဲ အညီအမျှ အာရုံပြုကြရ သည်။ [သမ ပဝတ္တာတိ အညမညာနတိဝတ္ထနေန သမံ။ ပ။ ပဝတ္တာ။ -အနုဋီကာ။] နန္ဒာ၌ နဟ-ပန္နနေ ဟူသော ဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း၊ သိနိဟ-မှ သိနိဒ္ဓဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ အချို့ဓာအုပ်များ၌ “ယုဂနန္ဒာ” ဟု ရှိ၏။ ထိုပါ၌၌ နန္ဒဓာတ်လည်း ဖွဲ့ခြင်း အနက်ဟောပင်၊ အ-ပစ္စည်းဟု ကြံပါ။

အနုဋီကာ။ - အညမညသဟာယဘာဝပဂမနေန ယောဂီနော မနောရထရရာ ကမုနေ(စိတ်တည်းဟူသော ရထားထမ်းပိုးကို ဆွဲငင်ခြင်း၌) ရထရရာကမုနေ ဝိယအာဇာနေယျယုဂေါ ယုဂလကော ဟုတွင် အညမညာနတိဝတ္ထမာနေန နန္ဒာ ဗဒ္ဓာ ဝိယာတိ ဝါ ယုဂနန္ဒာ၊ ဤသို့လည်း ဖွင့်သေး၏။ ဤအလို“ယုဂေါ၊ အစုံသည်(ဟုတွင်) ဗဒ္ဓါ၊ ဖွဲ့အပ်သော တရားတို့တည်း။ ယုဂနန္ဒာ၊ တို့”ဟု ပြုပါ။

သင်္ခါတဿ၊ သော။ ဝိက္ခေဝဿ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သောတရား၏ ပဋိပက္ခဘာဝတော၊ ဆန့်ကျင် ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိက္ခေပေါ ဝိက္ခေပသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အဝိက္ခေပေါ၊ မည်၏။ [အသဒ္ဓါသည် ပဋိပက္ခအနက်ဟော။ တရားကိုယ်မှာ သမာဓိပင်တည်း။] ဧတေသံပိ၊ ဤ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပတို့၏လည်း၊ ပိဖြင့်သတိ သမ္ပဇညကို ပေါင်း။] လက္ခဏာဒီနိ၊ တို့ကို။ ဟေတ္တာ၊ ဂုတ္တာနေဝ၊ ဆိုအပ်ကုန်ပြီးသည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် အောက်၌ ဟောတော်မူအပ်ပြီး ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဣမ၊ ဤနေရာ ၌။ ဧတံ ဒွယံ၊ ဤ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယ” ဝီရိယ သမာဓိ တို့ကို ယှဉ်စေရပုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဂဟိတံ၊ ထပ်၍ ယူတော်မူအပ်ပြီး ဣတိ ဝေဒိတမ္ပံ။

ယေဝါပနကအဖွင့်

ယေဝါပန။ ပ။ ကုသလာ^၂ တိ၊ ကား။ ဖဿော ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ကေဝလံ၊ ယေဝါပနကံ - တရားမဖက်သက်သက်။ ပဒပဋိပါဠိယာ၊ ပုဒ်တို့၏ အစဉ်အားဖြင့်။ ဥဒ္ဓိန္ဒာ၊ သရုပ်အရ ထုတ်ပြအပ်ပြီးကုန်သော။ ဣမေ ပရော

၁။ ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယ။ ။ သဗ္ဗကုသလဓမ္မေသု လိနဒ္ဓန္တာဘာဝေါ ဧတေဟိ န္ဒီဟိ သမံ ယုတ္တေဟိတိ ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယာတိ အာဟ၊ ယောဂဝဇနတ္ထာယာတိ အတ္ထော- အလုံးစုံသော ကုသိုလ်တရားတို့၌ တွန့်ဆုတ်ခြင်း၊ ပျံ့လွင့်ခြင်း၏ မရှိမှုသည် အညီအမျှ ယှဉ်ကြကုန်သော ဤဝီရိယ သမာဓိ ၂-ပါးတို့ကြောင့် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝီရိယ သမာဓိယောဇနတ္ထာယ”ဟု သင်္ဂဟအဋ္ဌကထာဆရာ ဆိုသည်။- ဋီကာ။ ဤဋီကာ၌ ယောဇနတ္ထာယ ကို“ယောဂဝဇနတ္ထာယ”ဟု အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်၏။ “ယောဇနတ္ထာယ၊ ယှဉ်စပ်စေရပုံကို ပြဆိုခြင်း အကျိုးငှာ”ဟု ပေးပါ။ ဘုရားရှင်က ယှဉ်စေပုံကိုသာ ပြတော်မူ၏၊ ယှဉ်စေသော ပုဂ္ဂိုလ်ကား ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ “ဝီရိယသမာဓိတို့၏ ထိုထိုကုသိုလ်ကိစ္စ၌ အညီအမျှ ယှဉ်ကြရပုံကို ဆိုခြင်း (ယှဉ်စေရသည်ဟု နားလည်စေခြင်း) အကျိုးငှာ ဤ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂-ပါးကို ထပ်၍ ဘုရားရှင်ယူတော်မူသည်” ဟု အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

မှန်၏။ ဝီရိယနှင့် သမာဓိလည်း အညီအမျှ ယှဉ်ကြရသော တစ်ပါးကိုတစ်ပါးက မလွန်ရသော တရားပင်တည်း။ “ဝီရိယလွန်တော့ ဥဒ္ဓစ္စ၊ သမာဓိလွန်တော့ ကောသစ္စ”ဟု ရှေး ဆရာတို့ ဆိုရိုးအတိုင်း ဝီရိယလွန်၍ သမာဓိလျော့နေလျှင် ဥဒ္ဓစ္စဖြစ်တတ်၏။ သမာဓိလွန်၍ ဝီရိယလျော့နေလျှင်လည်း ကောသစ္စဖြစ်၍ တွန့်ဆုတ်နေတတ်၏။ ဤတရား ၂-ပါးသည် အညီအမျှ ယှဉ်နေမှသာ လိုရာကိစ္စ ပြီးစေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် “ဝီရိယသမာဓိယောဇနတ္ထာယ၊ ဝီရိယသမာဓိ တို့ကို ယှဉ်စပ်ရပုံကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ”ဟု ပေးထားသည်။

၂။ ယေဝါပန။ ပ။ ကုသလာ။ ။ အဋ္ဌကထာဆရာသည် ယေဝါပန။ ပ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၃၃

ပဏ္ဍာသဓမ္မာ ဧဝံ ဤ ငါးဆယ်ထက်ပိုလွန်သော တရားတို့သည်သာ။ (၅၆-ပါး
တို့သည်သာ။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်သေး။ အထခေါ၊
အဟုတ်ကား။ ယသ္မိံ သမယေ၊ ဌ။ ကာမာဝစရံ၊ ကာမာဝစရ ဖြစ်သော။
တိဟေတုကံ၊ တိဟိတံဖြစ်သော။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သောမနဿသဟဂုတ်
ဖြစ်သော။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာသော။ အသင်္ခါရိကံ၊ အသင်္ခါရိက ဖြစ်သော။ မဟာ
စိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပန္နံ၊ အတိတ်စိတ်၏ ဘင်ဇဏမှ အထက်ဖြစ်သော
နောက်ကာလ၌ ဇဏတ္တယသို့ ရောက်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ဌ။
အညေပိ၊ ဖဿ-စသည်တို့မှ တခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တေဟိယေဝ ဖဿာဒိဟိ၊
ထိုဖဿ-အစရှိသည်တို့နှင့်ပင်။ သမ္ပယုတ္တာ၊ အညီအမျှ ကေုပ္ပာဒတာ အစရှိသော
အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်ကုန်သည်။ ဟုတွာ၊ ဤ။ ပဝတ္တမာနာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ အတ္တနော
အတ္တနော၊ အား။ အနုရူပံ၊ လျော်သော။ ပစ္စယံ၊ အကြောင်းကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲမှီ၍။
သမုပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါဘာဝေန၊ ဖောက်ပြန် ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။
အရူပိနော၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း မရှိကုန်သော။ (ဝါ၊ နာမ် ဖြစ်ကုန်သော။) သဘာဝတော၊
မိမိ မိမိတို့၏ အမှတ်အသားအားဖြင့်။ ဥပလတ္တမာနာ၊ ရအပ်ကုန်သော။ ယေဝါပန
ဓမ္မာ၊ အကြင်တရားတို့သည်။ အတ္တိ၊ ရှိကုန်၏။ သဗ္ဗေပိ၊ အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်
သော။ (ဖဿမှစ၍ အားလုံးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။) ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ကုသလာ၊
ကုသိုလ်တရားတို့တည်း။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အထိုင်းအရှည်ရှိသော ဖဿာ-အစ
အရူပိနောဓမ္မာ- တိုင်အောင်သော စကားအစဉ်ဖြင့်။ စိတ္တင်္ဂဝသေန၊ စိတ်၏
အင်္ဂါ၏အဖြစ်ဖြင့်။ ပါဠိယံ၊ ဌ။ အာရဇ္ဈေ၊ တက်ရောက်ကုန်သော။ ပရောပတ္တာ
သဓမ္မေ၊ ၅၀-ကျော် တရားတို့ကို။ ဒီပေတွာ၊ ပြတော်မူပြီး၍။ ယေဝါပနကဝသေန
ယေဝါပနက၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ယေဝါပန-သဒ္ဓါဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော
တရားတို့၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အပရေပိ၊ တခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ နဝ၊ ကုန်သော။

အရူပိနောဓမ္မာကို အပ္ပနာပရိစ္ဆေဒ (နိဂုံးအပိုင်းအခန်း)၌ သွင်းပြခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် “ယေဝါပန။
ပ။ ကုသလာတိ”ဟု တပေါင်းတည်း တည်ပါ၌လုပ်သည်။ “ဖဿ-စသောအားဖြင့် သရုပ်ပြခဲ့သော
၅၆-ပါး တရားတို့သာ မကသေး၊ အခြားသောတရားများလည်း ရှိကြသေး၏။ ထိုတရားအားလုံးပင်
ကုသိုလ်တရားများ ဖြစ်ကြသည်-ဟူလို။ [ပါဠိတော်၌ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာ အရူပိနော ဓမ္မာပုဒ်တို့တွင်
ပဋိစ္စ၏ကံကို “အတ္တနော အတ္တနော အနုရူပပစ္စယံ” ဟု ထည့်၏။ အရူပိနောကို “ရူပါဘာဝေန”
ဟု ဝိသေသနထည့်၍ ဖွင့်၏။ “ရူပနံ ရူပံ၊ နတ္ထိ+ရူပံ+တေသန္တိ အရူပိနော”ဟု ပြုပါ။ ဓမ္မာ
ကို “သဘာဝတော ဥပလတ္တမာနာ”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် အစစ်အမှန် မရကောင်းသော
ပညတ္တိဓမ္မတို့ကို တားမြစ်သည်။ “အစစ်အမှန် ပရမတ္ထအားဖြင့် ရအပ်ရကောင်းသည်”ဟူလို။]

၁။ ယေဝါပနကဝသေန။

။ ပါဠိတော်၌ ။ “ယေဝါပန”ဟု ဟောတော်မူအပ်

ဓမ္မေ၊ ဆန္ဒအဓိမောက္ခ အစရှိသော တရားတို့ကို။ ဓမ္မရာဇာ၊ တရားမင်းဘုရားသည်။ ဒီပေတိ၊ ပြတော်မူ၏။

ဟိ၊ မှန်။ တောသု တောသု သုတ္တပဒေသု၊ ထိုထို ပါဠိတော်ပုဒ်တို့၌။ ဆန္ဒော၊ ဆန္ဒ လည်းကောင်း။ ပ။ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ၊ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ နဝ၊ ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ပညာယန္တိ၊ ထင်ရှားကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ဣမ သို့ပီ မဟာစိတ္တေ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌လည်း။ ကတ္တာကမ္ပတာ ကုသ လဓမ္မစ္ဆန္ဒော၊ ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော ကုသိုလ်ဓမ္မဖြစ်သော ဆန္ဒသည်။ အတ္တိ၊ ရှိ၏။ ဝါ၊ ပါဝင်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း။ စိတ္တဂံဝသေန၊ ဖြင့်။ ပါဠိယံ၊ ၌ န အာရဋ္ဌော၊ မတက်ရောက်။ [အာပုဗ္ဗ ရဟဓာတ်၊ တ- ဝစ္စည်းဖြစ်၍ ကတ္တာဟော ကြံသည်၊ ကံဟော ဖြစ်လျှင် “အာရောပိတော” ဟု ကာရိတ်ဝင်စေ ရသည်။] သော၊ ထိုကုသလဓမ္မစ္ဆန္ဒကို။ ဣမ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ ယေဝါပနကဝသေန၊ ယေဝါပနက-သဒ္ဓါဖြင့် ဟောတော်မူ အပ်သောတရား၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်တော်မူပြီ။

[ဣမသို့ပီ မဟာစိတ္တေကို ပုဒ်တိုင်းလိုက်စေ။] အဓိမောက္ခော၊ သည်။ အတ္တိ။ ပ။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ အတ္တိ။ မေတ္တာ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော မေတ္တာ၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ပရိကံ မေတ္တာသည်။ အတ္တိ။ [မဟာကုသိုလ်အရာ ဖြစ်၍ အပ္ပနာစာရန်မေတ္တာကို မယူရ၊ မဟာကုသိုလ်၌ယှဉ်သော ပရိကံ မေတ္တာကိုသာ ယူရသည်။ “ပရိကံမေတ္တာ”ဟုရာ၌ သာမန်မေတ္တာများလည်း ပါဝင်၏။ နောက် ပုဗ္ဗဘာဂတို့၌လည်း ဤအဓိပ္ပာယ်မှီးပါ။] သော၊ ထိုမေတ္တာပုဗ္ဗဘာဂသည်။ ဝါ၊ ကို။ အဒေါသေ၊ အဒေါသကို။ ဂဟိတော၊ ယူအပ်သော်။ ဂဟိတောဝ၊ ယူအပ်ပြီးတော့ သည်သာ။ ဟောတိ။ [“အဒေါသော ဟောတိ” အရတုန်းက ပါဝင်သွားလေပြီ ဟူလို။] ကရဏာ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော ကရဏာ၏ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ် သော ပရိကံကရဏာသည်။ အတ္တိ။ မုဒိတာ ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ သည်။ အတ္တိ။ [ဤ ကရဏာ မုဒိတာကား ပါဠိတော်၌ အခြားနာမည်တစ်မျိုးဖြင့် မယူခဲ့သေး။] ဥပေက္ခာ

သော တရားကို “ယေဝါပနက”ဟု ခေါ်သည်။ ယေဝါပနာတိ၊ ယေဝါပနတို့ဟူ၍။ ကာယန္တိ ကထိယန္တိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ယေဝါပနကာ၊ တို့မည်၏။ ကာ- ဓာတ် သည် ကတန- အနက်ဟော။ ဖသော ဟောတိသည်ထို့ကဲ့သို့ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် မဟော ဘဲ ယေဝါပန- သဒ္ဓါဖြင့် ပေါင်းရုံး၍ ရောပြွမ်းသောပြွမ်း ဟောတော်မူအပ်သော တရားများ ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၃၅

ပုဗ္ဗဘာဂေါ၊ အပ္ပနာသို့ရောက်သော ဥပေက္ခာ၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ပရိကံဥပေက္ခာ သည်။ အတ္တိ။ သော ပန၊ ထို ဥပေက္ခာသည်ကား။ ဝါ၊ ကိုကား။ တတြမဇ္ဈတ္တတာယ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာကို။ ဂဟိတာယ၊ ယူအပ်သော်။ ဂဟိတောဝ၊ ယူအပ်ပြီးတော့သည်သာ။ ဟောတိ။ [ယေဝါပနက- အဖြစ်ဖြင့် တတြမဇ္ဈတ္တတာကို ယူလိုက်လျှင် ထိုဥပေက္ခာ ပုဗ္ဗဘာဂ ပါဝင်တော့သည်-ဟူလို။] သမ္မာဝါစာ၊ သည်။ အတ္တိ။ ပ။ သမ္မာကမ္မန္တော၊ သည်။ အတ္တိ။ ပ။ [ဤသို့ ပေယျာလရှိသင့်၏။ ထို ပေယျာလဖြင့် “စိတ္တင်္ဂဝသေန ပန”စသည်ကို မြှုပ်ထား၏။ ဤသို့ (ပေ)ဟု ရှိမှ နောက်လာမည့် “သောဝိ” ဖြင့် သမ္မာအာဇီဝ တစ်ပါးတည်းကို စွဲနိုင်မည်။] သမ္မာအာဇီဝေါ အတ္တိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း။ စိတ္တင်္ဂဝသေန ပါဠိယံ န အာရဇ္ဈော။ သောပိ၊ ထို သမ္မာအာဇီဝကို လည်း။ ဣမံ၊ ဤ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ် ၌။ ယေဝါပနကဝသေန။ ဂဟိတော၊ ပြီ။

ပန၊ ဆက်။ နဝသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု၊ ဤ တရားတို့တွင်။ ဆန္ဒော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ စတ္တာရောဝ၊ ဤ လေးပါးသော စေတသိက်တို့ကိုသာ။ ဧကက္ခဏေ၊ တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌။ လတ္တန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။ [နိယတယောဂီစေတသိက်များ ဖြစ်သောကြောင့် တစ်ပြိုင်နက် ယှဉ်ကြသည်- ဟူလို။] သေသာ၊ ကြွင်းသောစေတသိက် ၅-ပါးတို့ ကို။ နာနာက္ခဏေ၊ အသီးအသီးသော ခဏ၌။ (လတ္တန္တိ။) [အနိယတယောဂီစေတသိက် များ ဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ အာရုံမတူသောကြောင့်လည်းကောင်း တစ်ပြိုင် နက် မရနိုင်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ ယဒါ၊ ၌။ ဣမိနာ စိတ္တေန၊ ဖြင့်။ “မိစ္ဆာဝါစံ၊ မိစ္ဆာဝါစာကို။ ပဗဟတိ၊ ပယ်စွန့်၏။ [မပြောတော့ဟု ရှောင်ကြဉ်သောအားဖြင့် ပယ်စွန့်၏”] ဝိရတိဝသေန၊ ဖြင့်။ သမ္မာဝါစံ၊ ကို။ ပူရေတိ၊ ပြည့်စေ၏။ တဒါ၊ ၌။ ဆန္ဒာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ စတ္တာရော၊ ၄-ပါးသော နိယတစေတသိက်တို့ လည်းကောင်း။ သမ္မာဝါစာ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေ ပဉ္စ၊ ဤ ၅- ပါးသော စေတသိက်တို့ကို။ ဧကက္ခဏေ၊ ၌ ။ လတ္တန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။

၁။ မိစ္ဆာဝါစံ၊ ပ။ ပူရေတိ။ ။ “မိစ္ဆာဝါစာကို ပယ်စွန့်၍ ဝိရတိ၏ အစွမ်းဖြင့် စိတ်အင်္ဂါကို ပြည့်စေ၏”ဟုရာ၌ “ကောင်းသောစကားကို ပြောသောအားဖြင့် စိတ်အင်္ဂါကို ပြည့်စေသည်မဟုတ်၊ သမ္မာဝါစာဝိရတိနှင့် ယှဉ်သောအားဖြင့် စိတ်အင်္ဂါကို ပြည့်စေ၏”ဟု သိစေလို၍ “ဝိရတိဝသေန။ ပ။ ပူရေတိ”ဟု မိန့်သည်။ [ဝိရတိဝသေနာတိဝစိပဝတ္တိယာန ပူရေတိ၊ ကိန္နု၊ ဝိရတိယောဂေနာတိ အတ္ထော-ဋီကာ။] “မိစ္ဆာကမ္မန္တံ ပဗဟတိ၊ ဝိရတိဝသေန သမ္မာကမ္မန္တံ ပူရေတိ”၌လည်း နည်းတူ။

ယဒါ မိစ္ဆာကမ္မန္တံ ပဟေတိ၊ ဝိရတိဝသေန သမ္မာကမ္မန္တံ ပူရေတိ၊ တဒါဆန္ဒာ
ဒယော စတ္တာရော၊ သမ္မာကမ္မန္တောစာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။ ယဒါ
မိစ္ဆာ အာဇီဝံ ပဟေတိ၊ ဝိရတိဝသေန သမ္မာအာဇီဝံ ပူရေတိ၊ တဒါဆန္ဒာဒယော
စတ္တာရော၊ သမ္မာအာဇီဝေါစာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။ ယဒါ။ ကရုဏာယး
ဖြင့်။ ပရိကမ္ပံ၊ ပရိကံကို။ ကရောတိ၊ တဒါ ဆန္ဒာဒယော စတ္တာရော၊ ကရုဏာ
ပုဗ္ဗဘာဂေါစာတိ ဣမေ ပဉ္စ ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။ ယဒါမုဒိတာယ ပရိကမ္ပံ
ကရောတိ၊ တဒါဆန္ဒာ ဒယော စတ္တာရော၊ မုဒိတာပုဗ္ဗဘာဂေါစာတိ ဣမေ ပဉ္စ
ဧကက္ခဏေ လဗ္ဘန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ ဣတော၊ ဤ သမ္မာဝါစာကို ပြည့်စေခြင်း အစရှိသည်မှ။
(ဝိရတိ ၃-ပါး ကရုဏာ မုဒိတာတို့မှ။) မုစ္ဆိတွာ၊ လွတ်၍။ [အချို့စာအုပ်၌
“မုစ္ဆိတွာ”ဟု ရှိ၏။ ဒီဝါဒီ မုစ-ဇာတ်သည် အပါဒါန်ကို ငဲ့သည်။ ရဇာဒီ ဖြစ်မှု
ကံကို ငဲ့၍ “ဣမေ မုစ္ဆိတွာ”ဟု ရှိရလိမ့်မည်။] ဒါနံ၊ အလှူကို။ ဒေန္တဿ၊ ပေးလှူ
သူ၏ (သန္တာန်၌ လည်းကောင်း)။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေန္တဿ၊ ဖြည့်ကျင့်သူ၏ (သန္တာန်၌
လည်းကောင်း)။ ယောဂေ၊ အားထုတ်အပ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်း၌။ ကမ္ပံ၊ စီးဖြန်းမှုကို။
ကရောန္တဿ၊ ပြုသူ၏။ (သန္တာန်၌ လည်းကောင်း)။ စတ္တာရိ၊ ဆန္ဒ အဓိမောက္ခ
မနသိကာရ တဩမဇ္ဈတ္တတာအားဖြင့် ၄-ပါးကုန်သော။ အပဏ္ဏကင်္ဂါနေဝ၊
မဇ္ဈိတ်မယွင်းသော အင်္ဂါတို့ကိုသာ။ (အမြီယှဉ်သော အင်္ဂါတို့ကို သာ။) လဗ္ဘန္တိ။

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ နဝသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု ယေဝါပနကံဓမ္မေသု၊ တို့တွင်။
ဆန္ဒောတိ ဧတံ နာမံ၊ ဆန္ဒောဟူသော ဤ အမည်သည်။ ကတ္တုကမ္ပတာယ၊
အာရုံကို ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။ [ကာမစ္ဆန္တ-
စသည်၏ အမည်မဟုတ်၊ ထိုထို အာရုံကို ပြုလိုသော ဆန္ဒစေတသိက်၏ အမည်
ဖြစ်သည်- ဟူလိ။] တသ္မာ၊ ကြောင့်။ သော ဆန္ဒော၊ သည်။ ကတ္တုကမ္ပတာလက္ခဏော၊
ပြုခြင်းငှာ အလိုရှိသူ၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ အာရမ္မဏပရိယေသနရသော၊
အာရုံကို ရှာမှီးခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အာရမ္မဏေန၊ ဖြင့်။ အတ္ထိ ကတာပစ္စုပဋ္ဌာနော၊
အလိုရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။ တဒေဝ၊ ထိုအာရုံသည်ပင်။
အဿ၊ ထိုဆန္ဒ၏။ ပဒဋ္ဌာနံ၊ နီးစွာသောအကြောင်းတည်း။ စ၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ
ဆန္ဒကို။ အာရမ္မဏဿ၊ ကို။ ဂဟဏေ၊ ယူခြင်း၌ ။ စေတသော၊ ၏။ ဟတ္ထပသာ
ရဏံ ဝိယ၊ လက်ကို ဆန့်တန်းခြင်းနှင့် တူ၏ဟူ၍။ ဝါ၊ လက်လှမ်းခြင်းနှင့် တူ၏
ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ [ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၃၇

အဓိဗုဒ္ဓနံ၊ အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်း။ ဝါ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း။ အဓိမောက္ခော၊ ခြင်း။
 သော၊ ထို အဓိမောက္ခသည်။ သန္နိဋ္ဌာနလက္ခဏော၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။
 အသံသပ္ပနရသော၊ ထို ဤ ရွှေ့ရှား မဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိစိကိစ္ဆာတရား၏ ဆန့်ကျင်
 ဘက် ကိစ္စရှိ၏။ နိစ္စယပစ္စုပ္ပန်နော၊ ဆုံးဖြတ်တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်
 အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ သန္နိဋ္ဌာတဗ္ဗဓမ္မပဒဋ္ဌာနော၊ ဆုံးဖြတ်ထိုက်သော တရားလျှင်
 နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ အာရမ္မဏော၊ ၌။ နိစ္စလဘာဝေန၊ လှုပ်ရှားခြင်း
 မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဣန္ဒြိယော ဝိယ၊ ခိုင်မြဲစွာ စိုက်ထားအပ်သော တံခါး
 တိုင်နှင့်တူ၏။ ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ကိရိယာ၊ ပြုခြင်း။ ကာရော၊ ပြုခြင်း။ မနသိ၊ စိတ်၌။ ကာရော၊ အာရုံကို
 ပြုပေးခြင်းတည်း။ မနသိကာရော၊ ခြင်း။ ပုရိမ မနတော၊ ရှေးစိတ်မှ။ ဝိသဒိသံ၊
 မတူသော။ မနံ၊ ကို။ ကာရောတိ၊ ပြုတတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ မနသိ-
 ကာရောမည်၏။ [ဤ ဒုတိယဝိဂြိုဟ်ဖြင့် ဝိထိပဋိပါဒက-ဇဝနပဋိပါဒက မနသိ-
 ကာရကို ရည်ရွယ်သည်။] သွာယံ (သော အယံ)၊ ထိုမနသိကာရသည်။ အာ ရမ္မဏ
 ပဋိပါဒကော၊ အာရမ္မဏပဋိပါဒက-မနသိကာရ လည်းကောင်း။ ဝိထိ ပဋိပါဒကော၊
 လည်းကောင်း။ ဇဝန ပဋိပါဒကော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိပ္ပကာရော၊
 ၃-ပါးအပြားရှိ၏။ တတ္ထ၊ ထို ၃-ပါးတို့တွင်။ အာရမ္မဏ ပဋိပါဒကော၊ အာရုံကို
 တိရောက်စေတတ်သော မနသိကာရသည်။ မနသိ၊ ၌။ ကာရော၊ အာရုံကို ပြုပေး
 တတ်သော တရားတည်း။ ဣတိ၊ ဤဝစနတ္ထကြောင့်။ မနသိကာရော၊ မနသိကာရ
 မည်၏။ [တရားကိုယ်မှာ မနသိကာရ စေတသိက်ပင် တည်း။] သော၊ ထိုမနသိကာရ
 သည်။ သာရဏလက္ခဏော၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အာရုံသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်မတ်မတ်
 သွားစေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ [နောက်၌ သမ္ပယုတ္တာ နံ သာရဏံ ဝိယ-ကို ထောက်
 ၍ “သာရဏ-သွားစေခြင်း”ဟု အနက်ပေးရသည်။ “အောက်မေ့ခြင်း”ဟု အနက်
 မပေးရ။] သမ္ပယုတ္တာနံ၊ တို့ကို။ အာရမ္မဏေန၊ နှင့်။ သမ္ပယောဇနရသော၊ ယှဉ်စေခြင်း

၁။ အသံသပ္ပနရသော။ ။ သပ္ပဓာတ်သည် ဂတိ-အနက်ဟောတည်း။ သံ
 (သမန္တတော)၊ ထက်ဝန်းကျင်အာရုံ၌+သပ္ပနံ၊ သွားခြင်းတည်း။ သံသပ္ပနံ၊ ခြင်း။ အာရုံတစ်ခုတည်း
 ၌ မတည်နိုင်၊ မဆုံးဖြတ်နိုင်ဘဲ ထက်ဝန်းကျင်အာရုံ၌ ရွှေ့ရှားသွားလာခြင်းဟူသော သံသပ္ပနကိုပင်
 သံသယ(ယုံမှားခြင်း)ဟု ခေါ်၏။ အဓိမောက္ခသည် ထိုသံသပ္ပနကို ဆန့်ကျင်ဘက်ပြုလျက်
 ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စရှိသည်။ [ဒါရကဿ ဝိယ ဣတောစိတောစ သံသပ္ပနဿ (ကလေးသည်
 အငြိမ်မနေနိုင်သကဲ့သို့ ဟိုအာရုံ သည်အာရုံ၌ ရွှေ့ရှားလျက်) ကရိယာမိ န ကရိယာမိတိ
 အဝိနိစ္စယဿ (ပြုရအံ့လော မပြုရအံ့လောဟု ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်သော သံသယ၏) ပဋိပက္ခ
 ကိရိယာအသံသပ္ပနံ-ဋီကာ။]

ကိစ္စရှိ၏။ အာရမ္မဏာဘိမုခဘာဝ ပဗ္ဗု ပဋ္ဌာနော၊ အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာ၏။ သင်္ခါရက္ခန္ဓ ပရိယာပဇ္ဇော၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ အကျုံးဝင်၏။ သမ္ပယုတ္တာနံ၊ တို့ကို။ အာရမ္မဏ ပဋိပါဒကတ္ထေန၊ အာရုံသို့ ထိရောက်စေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ သာရထိ ဝိယ၊ ရထားထိန်းနှင့် တူ၏ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဝီထိပဋိပါဒကောတိ ဧတံ၊ ဝီထိပဋိပါဒကော-ဟူသော ဤအမည်သည်။ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇနဿ၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇန်း၏။ အမိဝစနံ၊ တည်း။ ဧဝန ပဋိပါဒကောတိ(ဧတံ)၊ သည်း။ မနောဒ္ဓါရာ ဝဇ္ဇနဿ၊ ၏။(အမိဝစနံ။) တော၊ ထိုဝီထိ ပဋိပါဒက၊ ဧဝနပဋိပါဒက-မနသိကာရ တို့ကို။ ဣဓ၊ ဤစိတ်အင်္ဂါကို ပြရာ၌။ န အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုမရှိအပ်ကုန်။ [ဤ မနသိကာရ ၃-မျိုး၏ အကျယ်နှင့်တကွ လက္ခဏာ-စသည်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ မနသိကာရ-စေတသိက် အခန်း၌ ရှုပါ။]

တေသု ဓမ္မေသု၊ ထိုစိတ် စေတသိက်တို့၌။ မဇ္ဈတ္တတာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၊ မည်၏။ သာ၊ ထိုတတြမဇ္ဈတ္တတာသည်။ စိတ္တစေတသိကာနံ၊ တို့ကို။ သမဝါဟိတလက္ခဏာ၊ မိမိကိစ္စ၌ အညီအမျှ ဆောင်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝါ၊ အညီအမျှဖြစ်စေခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဥနာမိကတာ နိဝါရဏရသာ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မိမိကိစ္စတို့၌

၁။ သမဝါဟိတ လက္ခဏာ။ ။ “သမံ (အဝိသမံ) သကသကကိစ္စေသု ပဝတ္တန လက္ခဏာ”ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် ခန္ဓနိဒ္ဒေသ၌ မဟာဋီကာဖွင့်၏။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “သမံ+ဝါဟိတ”ဟု ခွဲပြီးလျှင် သမံသည် “အညီအမျှအနက်ဟော” ဟု သိသာ၏။ ဝါဟိတ၌ ဝဟဓာတ်၊ ကာရိတ်ကျေတ-ပစ္စည်းဖြင့် “ဆောင်စေခြင်း”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏။ မိမိကိစ္စကို အညီအမျှ ထမ်းဆောင်စေခြင်း ဟူသည့် မိမိကိစ္စ၌ အညီအမျှ ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ပဝတ္တနကို အဝိပ္ပာယ်ဖွင့်ဟု မှတ်ပါ။ [ယောဇနာ၌ “သံ+အဝပုဗ္ဗ ဟိ-ဓာတ်”ဟု ကြံလေ၏။ မဟာဋီကာဖွင့်ပုံနှင့် မညီ။] သမဝါဟိတံ၊ မိမိ မိမိကိစ္စကို အညီအမျှ ထမ်းဆောင်စေခြင်းဟူသော+လက္ခဏံ ယသ္မာတိ သမဝါဟိတလက္ခဏာ။

၂။ ဥနာမိကတာ နိဝါရဏရသာ။ ။ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ဥနာမိကတာ” ဟု ရှိ၏။] အာဓာနည်မြင်းတို့ကို ရထား၌တပ်၍ မောင်းနှင်သော ရထားထိန်းသည် မြင်းတစ်စီးကို အဟုန် လျော့အောင် ဆွဲ၍လည်း မထား၊ အခြားတစ်စီးကို အဟုန်ထိုးအောင် မောင်းနှင်၍လည်း မပေး၊ သူတို့ဘာသာ အညီအမျှ ပြေးသွားနေသည်ကို အသင့်အားဖြင့် ရှုစားလျက် ဧကန်ကြိုးကိုသာ ကိုင်ထား၏။ ထိုသို့ အသင့်အားဖြင့် ရှုစားနေသော်လည်း အာဓာနည်မြင်း ၂-စီး၏ တစ်စီးနှင့် တစ်စီး မယုတ်ဘဲ မလွန်ဘဲ အညီအမျှ ပြေးသွားနေခြင်းမှာ ရထားထိန်း၏ အရှိန်ကြောင့်သာ ဖြစ်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မိမိတို့ကိစ္စ၌ မလျော့ခြင်း မလွန်ခြင်းမှာ တတြမဇ္ဈတ္တတာ၏ အစွမ်းကြောင့်သာ ဖြစ်ရကား တတြမဇ္ဈတ္တတာသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့၏

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၃၉

လျော့သည်၏အဖြစ် လွန်သည်၏အဖြစ်ကို တားမြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း၊ ပက္ခပါတုပစ္စေဒနရသာ၊ အလျော့တက် အတိုးဘက်၌ ကျရောက်ခြင်းကို ဖြတ်တောက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ မဇ္ဈတ္တဘာဝပစ္စုပ္ပန်နာ၊ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ စိတ္တစေတသိကာ နံ၊ တို့ကို။ အဇ္ဈုပေက္ခနဝသေန၊ လျစ်လျူရှုခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သမပ္ပဝတ္တာနံ၊ အညီအမျှ ဖြစ်ကုန်သော။ အာဇာနေယျာနံ၊ အာဇာနည်မြင်းတို့ကို။ အဇ္ဈုပေက္ခနသာရထိ ဝိယ၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုစားသော ရထားထိန်းနှင့် တူ၏ ဟူ၍။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ မှတ်ထိုက်၏။

ကရုဏာ မုဒိတာ၊ တို့သည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသေ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရနိဒ္ဒေသ၌။ အာဝိ၊ စွာ၊ ဘဝိဿန္တိ၊ တို့။ ဟိ၊ မှန်၊ ကေဝလံ၊ သက်သက်။ (တုံအားဖြင့် ရောယှက်ခြင်းမဖက် သက်သက်။) တာ၊ ထို ကရုဏာ မုဒိတာတို့သည်။ အပ္ပနပ္ပတ္တာ၊ အပ္ပနာသို့ ရောက် ကုန်သော။ ရူပါဝစရာ၊ တို့တည်း။ ဣဓ၊ ဤကာမာဝစရကုသိုလ် အရာ၌။ ကာမာ ဝစရာ၊ တို့တည်း။ ဣတိ အယမေဝ၊ ဤ ရူပါဝစရ အဖြစ် ကာမာ ဝစရ အဖြစ်သည်သာ။ ဝိသေသော၊ ထူး၏။ ကာယဒုစ္စရိတတော၊ မှ။ ဝိရတိ၊ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတည်း။ ကာယဒုစ္စရိတ ဝိရတိ၊ ခြင်း။ သေသပဒဒ္ဒယေပိ၊ ကြွင်းသော (ဝစိဒုစ္စရိတဝိရတိ၊ မိစ္ဆာဇီဝဝိရတိ)ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၌လည်း။ သေဝ နယော၊ တည်း။

ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး လက္ခဏာချတ္တကား။ လက္ခဏာဒိတော၊ အစရှိသော အားဖြင့်။ တိဿောပိ၊ ၃-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဤ ဝိရတိတို့သည်။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထုနံ၊ ကာယဒုစ္စရိတ အစရှိသော ဝတ္ထုတို့ကို။ အဝိတိက္ကမလက္ခဏာ၊ မလွန်ကျူးခြင်း လက္ခဏာရှိကုန်၏။ အမဒ္ဒနလက္ခဏာ၊ မကျော်နင်းခြင်း လက္ခဏာ ရှိကုန်၏။ ဣတိဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ကာယဒုစ္စရိတာဒိဝတ္ထု တော၊ မှ။ သင်္ကောစနရသာ၊ တွန့်ဆုတ်ခြင်း ကိစ္စရှိကုန်၏။ အကိရိယပစ္စုပ္ပန်နာ၊ ဒုစ္စရိတကို မပြုခြင်းသဘောတရား

မိမိတို့ကိစ္စ၌ လျော့ခြင်း လွန်နေခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စ ရှိရာ ရောက်သည်။ [အလိနာနုဒ္ဒ တပ္ပဝတ္ထိပစ္စယတ္တာ ဥနာဓိကတာ နိဝါရဏရသာ။-ဋီကာ။]

၁။ ပက္ခပါတုပစ္စေဒနရသာဝါ။ ။ ဣဒံ နိဟီနကိစ္စံ ဟောတု၊ ဣဒံ အဘိရေက တရကိစ္စံတိ ဧဝံ ပက္ခပါတဝသေန ဝိယ ပဝတ္ထိ ပက္ခပါတော၊ တံ ဥပဇ္ဇိန္တိ ဝိယ ဟောတိတိ အဓိပ္ပာယော။ -မဟာဋီကာ။ [မိမိယှဉ်ဖက်တို့တွင် ဤတရားက နဂိုကိစ္စကို လျော့၍ပြုစေ၊ ဤတရားက ပို၍ပြုစေ၊ ဤသို့ စေခိုင်းတိုက်တွန်းခြင်း အမှုသည် ၂-ဖက်ရှိသည်တွင် တစ်ဖက်၌ မိမိက ပါနေသကဲ့သို့ (ဘက်လိုက်သကဲ့သို့)ဖြစ်၏။ တဩမဇ္ဈတ္တတာသည် ဤသို့ ဘက်လိုက်မှုကို ဖြတ်တောက်သကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း ကိစ္စရှိသည်။ “ဘက်မလိုက်ဘဲဆိုင်ရာကိစ္စကို အညီအမျှ ဆောင်စေသည်”ဟူလို။

ဟု ယောဂီတို့။ ပ။ ထင်လာကုန်၏။ သဒ္ဓါ။ ပ။ ပဒဋ္ဌာနာ၊ သဒ္ဓါ၊ ဟိရီ၊ ဩတ္တပ္ပ၊ အပ္ပိစ္ဆတာ-အစရှိသော ဂုဏ်လျှင် နိးစွာသော အကြောင်းရှိကုန်၏။ ပါပကိရိယတော၊ မကောင်းမှုကို ပြုခြင်းမှ။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ပီမုခိဘာဝဘူတာ၊ မျက်နှာလွှဲ၏ အဖြစ် ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ဣတိ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ပဿာဒီနိ၊ အစရှိကုန်သော။ ဆပညာသ၊ ၅-ကျိပ် ၆-ပါးသော တရားလည်းကောင်း၊ ယေဝါပနကဝသေန၊ ဖြင့်။ (ယေဝါပနက-နာမည် ဖြင့်။) ဝုတ္တာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။ နဝ၊ ကိုးပါးသောတရားတို့ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သဗ္ဗာနိပိ၊ အလုံးစုံသောတရားတို့သည်လည်း။ ဣမသ္မိံ ဓမ္မဒွေသဝါရေ၊ ဤ ဓမ္မဒွေသ-ဝါရ၌။ ဝါ၊ ဤတရားတို့ကို သရုပ်ထုတ်ပြရာ ဝါရ၌။ ပဉ္စသဋ္ဌိ၊ ၆-ကျိပ် ၅-ပါးသော၊ ဓမ္မပဒါနိ၊ တရားအစုတို့သည်။ ဘဝန္တိ၊ ကုန်၏။ ဧကသု၊ ထို ၆-ကျိပ် ၅-ပါးသော တရားတို့တွင်။ ဧကက္ခဏေ၊ ၌ ကဒါစိ၊ တစ်ရံတစ်ခါ၌။ ဧကသဋ္ဌိ၊ သော။ (ဓမ္မပဒါနိ။) ဘဝန္တိ။ ကဒါစိ၊ ၌။ သမသဋ္ဌိ အတိကျ ၆-ကျိပ် သော။ (ဓမ္မပဒါနိ ဘဝန္တိ။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ တာနိ၊ ထိုတရားတို့ သည်။ သမ္မာဝါစာ ပူရဏာဒိဝသေန၊ သမ္မာဝါစာကို ပြည့်စေခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပတ္တိယံ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ ပဉ္စသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု ဌာနတို့၌။ ဧကသဋ္ဌိ(ဓမ္မပဒါနိ) ဘဝန္တိ။ [သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝ၊ ကရုဏာ၊ မုဒိတာဖြစ်ရာ ၅-ဌာနကို ရည်ရွယ်သည်။ ထို ၅-ပါး တို့၏ တစ်ပြိုင်နက် မယှဉ် နိုင်သောကြောင့် “ဧကသဋ္ဌိ”ဟု ဆိုသည်။] တေဟိ၊ ထို ၅-ဌာနတို့မှ။ မုတ္တေ၊ လွတ်သော။ ဧကသ္မိံ၊ သော။ ဌာနေ၊ ၌။ [ထိုတရား ၅-ပါးတို့ မပါရာ ဌာန၌။] သမသဋ္ဌိ(ဓမ္မပဒါနိ) ဘဝန္တိ။ ပန၊ ဆက်။ ယေဝါပနကေ၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ ဝါဠိယံ၊ ၌။ ယထာရုတဝသေန၊ အကြင်အကြင် ဟောတော် မူအပ်သော တရားတို့၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ တိုက်ရိုက် ဟောတော်မူအပ်သော တရားတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဂယုမာနာနိ ယူအပ်ကုန်လတ်သော်။ ဆပညာ သာဝ၊ ၅-ကျိပ် ၆-ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ (ဓမ္မပဒါနိ) ဟောန္တိ။

ပန၊ ဆက်။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန၊ ယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို မယူခြင်းအား ဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ၅-ကျိပ် ၆-ပါးတို့တွင်။ ဖဿပဉ္စမကံ၊ လည်းကောင်း။ ဝိတက္ကော၊

၁။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန။ ။ ဂဟိတဿ၊ ရှေ့၌ ယူအပ်ပြီးသော တရားကို+အဂ္ဂဟ ဏံ၊ ထပ်၍ မယူခြင်း။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ ခြင်း။ [အ-ကို ဂဟဏနှင့် အနက်အားဖြင့် ဖပ်သော ကြောင့် မဖပ်သင့်သော ဂဟိတနှင့် တွဲထားသော အယုတ္တသမာသံ။] တစ်နည်း-အဂဟိတဿ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၄၁

လည်းကောင်း။ ပ။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ လည်းကောင်း။ ပဋိန္ဒြိယာနိ၊ ၅-ပါးသော
 ဣန္ဒြေတို့လည်းကောင်း။ ဟိရိဗလံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ၊ ကုန်သော။
 မလာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ အလောဘော၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွေ၊
 ကုန်သော။ မူလာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ [အမောဟကို ပဋိန္ဒြိယာနိ-အရတွင် “ပညိန္ဒြိယံ
 ဟောတိ”၌ ယူခဲ့ပြီ။] ကာယပဿန္တိ စိတ္တပဿန္တိအာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။
 ဒွါဒသ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သမတိံသ၊ အတိကျ
 သုံးဆယ်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ [သင်္ဂြိုဟ်၌ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်ဝယ်
 ၃၈-ပါး ယှဉ်၏ဟု ဆိုသော်လည်း ယေဝါပနက တရား ၉-ပါးကို နတ်၍
 ပဿပဉ္စမက၌ စိတ်ပါနေသောကြောင့် ထိုစိတ်ထည့်၍ သမတိံသ ဖြစ်ရသည်။]

သမတိံသာယ၊ သော။ တေသုဓမ္မေသု၊ တို့တွင်။ အဋ္ဌာရသ၊ ကုန်သော။
 ဓမ္မာ၊ တရားတို့သည်။ အဝိဘတ္တိကာ၊ ဝေဖန်အပ်သော အပြား မရှိကုန်သည်။
 ဟောန္တိ။ ဒွါဒသ၊ ကုန်သော။ (ဓမ္မာ၊ တို့သည်။) သဝိဘတ္တိကာ၊ ဝေဖန်အပ်သော

ရှေ့၌ မယူအပ်သေးသည်ကို+ဂဟဏံ၊ ယူခြင်း။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏံ၊ ခြင်း။ [ဤနည်း၌
 ယုတ္တသမာသံ။] ပဿပဉ္စမက၌ ဝေဒနာကို ယူပြီး၍ သုခ-သောမနသိန္ဒြိယတို့ကို ထပ်၍ မယူ။
 ရာနရာသိ၌ ကေဂ္ဂတာကို ယူပြီးဖြစ်၍ သမာဓိန္ဒြေကို မယူ။ “ပဋိန္ဒြိယ” အရ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊
 သတိ၊ ပညာ၊ ဖိဝိတိန္ဒြေတို့ကို ယူပါ။

၁။ သဝိဘတ္တိကာ အဝိဘတ္တိကာ။ ။ ဝိဘာဓိယတေတိ ဝိဘတ္တိ၊ ရာနရာသိစသော
 ကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်အပ်သော အပြား။ သဟ+ဝိဘတ္တိယာ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သဝိဘတ္တိကာ၊
 နတ္တိ+ဝိဘတ္တိ ယေသံတိ အဝိဘတ္တိကာ။ သမာသန္တ က-ပစ္စည်းသက်။ [ရှေးနိဿယ၌
 ယောဇနာကို မှီး၍ “သဝိဘတ္တိကာ၊ တိုထိုရာသိ ကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်ခြင်း ရှိကုန်သည်။
 အဝိဘတ္တိကာ၊ တိုထို ရာသိကိစ္စ၏ အစွမ်းဖြင့် ဝေဖန်ခြင်းကင်းကုန်သည်”ဟု အနက်ပေးလေသည်။]

သဏ်၊ ဝိစ္စမာနအနက်။ ။ သဝိဘတ္တိကာ၌ သဟဏ် ကာရိယဖြစ်သော
 သသည် ဝိစ္စမာန-အနက်ရှိ၏ ဥပမာ-သလောမကော(အမွေးရှိသောလူ) သပက္ခကော(အတောင်ရှိ
 သောငှက်)ဟူရာ၌ ကဲ့သို့တည်း။ ဤပုဒ်တို့ကို ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ကလာပ်ဝတ္တိသမာသံ(၂၆၇)သုတ်ဝယ်
 “သဟ+လောမေန ဝတ္တတေတိ သလောမကော” ဟု ပြု၏။ ဤသို့ပြုမှလည်း သဟဟူသော
 မူလပုဒ်ရင်းပါသောကြောင့် သဘာဝကျ၏။ အနက်ကိုလည်း “အမွေးနှင့်တကွဖြစ်သော လူ”ဟု
 သဒ္ဓတ္ထလည်းကောင်း၊ “အမွေးရှိသော လူ”ဟု အဓိပ္ပာယ်တ္ထလည်းကောင်း ပေးပါ။ ဆရာတို့ကား
 “ဝိစ္စမာနာနိ+လောမာနိ အသာတိ သလောမကော”ဟု ပြုတော်မူကြသည်။ [သဟယောဂ+
 သဟယောဂဝစ္စ ခွဲ၍ မရသောပုဒ်များ၌ ဤသို့ ဝိစ္စမာန-အနက်ယူမှ အဓိပ္ပာယ်မှန်ရသည်။]

အပြားနှင့်တကွ ပြစ်ကုန်သည်။ ဝါ၊ ဝေဖန်အပ်သော အပြားရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ။
 အဋ္ဌာရသ၊ ၁၈-ပါးတို့ဟူသည်။ ကတဓမ္မ၊ အဘယ်တို့နည်း။ ဖဿော၊ လည်းကောင်း။
 [ဖဿ၏ အခြားနာမည်တစ်မျိုးဖြင့် ဝေဖန်၍မရခြင်းကို “သဝိဘတ္တိက” ဟု ဆိုသည်။
 နောက်၌လည်း နည်းတူ။] သညာ၊ လည်းကောင်း။ ပ။ ကာယပဿဒ္ဓိအာဒယော၊
 အစရှိကုန်သော။ ဒွါဒသ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။
 အဋ္ဌာရသ၊ ကုန်သော။ ဣဓေ၊ ဤတရားတို့သည်။ သဝိဘတ္တိကာ ဟောန္တိ။
 ဝေဒနာ၊ လည်းကောင်း။ [ဝေဒနာ၏ “သုခံ ဟောတိ၊ သောမနသိန္ဒြိယံ
 ဟောတိ” စသည်ဖြင့် အခြားနာမည်တစ်မျိုးတပ်၍ ခွဲခြားဝေဖန်အပ်သည်ကို
 “သဝိဘတ္တိက” ဟု ဆိုသည်။ နောက်၌လည်း နည်းတူ။] စိတ္တံ၊ လည်းကောင်း။
 ပ။ အဒေါသော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒွါဒသ၊ ဣဓေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။
 သဝိဘတ္တိကာ ဟောန္တိ။

တေသု၊ ထို ၁၂-ပါးသော သဝိဘတ္တိကာ တရားတို့တွင်။ သတ္တ၊ ကုန်သော။
 ဓမ္မာ၊ တို့ကို။ ဒွိသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ တို့၌။ ဝိဘတ္တော၊ ဝေဖန်အပ်ကုန်ပြီ။ ဧကော၊
 သော။ (ဓမ္မော။) တိသု၊ ကုန်သော။ (ဌာနေသု၊ တို့၌။ ဝိဘတ္တော၊ ပြီ။) ဒွေ၊ ကုန်သော။
 (ဓမ္မာ၊ တို့ကို။) စတူသု (ဌာနေသု ဝိဘတ္တော)၊ ဧကော (ဓမ္မော) ဆသု (ဌာနေသု ဝိဘတ္တော)၊
 ဧကော (ဓမ္မော) သတ္တသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တော။ [ထိုစကားကို ရဲ့လို၍ ကထံ-
 စသည် မိန့်။] ကထံ၊ အဘယ်သို့ ဝေဖန်အပ်သနည်း။ စိတ္တံ၊ လည်းကောင်း။ ပ။
 အဒေါသော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဣဓေ၊ ဤတရားတို့ကို။
 ဒွိသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တော။ ဟိ၊ မှန်။ ဧတေသု၊ ဤတရားတို့တွင်။ တာဝ၊ စွာ၊ စိတ္တံ၊
 ကို။ ဖဿပဉ္စမကံ၊ သို့။ ပတွာ၊ ရောက်၍။ ဝါ၊ ရောက်လတ်သော်။ စိတ္တံ ဟော
 တိတိ၊ စိတ္တံ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣန္ဒြိယာနိ၊ တို့သို့။ ပတွာ၊ မနိန္ဒြိ ယန္တိ၊
 မနိန္ဒြိယံ ဟောတိ ဟူ၍။ (ဝုတ္တံ။) ဝိဘတ္တော၊ ကို။ ဈာနင်္ဂါနိ ပတွာ ဝိဘတ္တော
 ဟောတိဟိ ဟူ၍။ ဝုတ္တော။ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ပတွာ။ သမ္မာသင်္ကပ္ပောတိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပော
 ဟောတိ ဟူ၍။ (ဝုတ္တော။) သဒ္ဓာ၊ ကို။ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ သဒ္ဓိန္ဒြိယံ ဟောတိတိ။
 ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဗလ္လာနိ ပတွာ။ သဒ္ဓာဗလန္တိ၊ သဒ္ဓာဗလံ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တော။ ဟိရိ၊
 ကို။ ဗလ္လာနိ ပတွာ ဟိရိဗလံ ဟောတိတိ ဝုတ္တော။ လောကပါလဒုကံ၊
 လောကပါလဒုကံသို့။ ပတွာ။ ဟိရိတိ၊ ဟိရိ ဟောတိဟူ၍။ ဝုတ္တော။ ဩတ္တပ္ပေပိ၊
 ၌လည်း။ ဒေသဝနယော၊ အလောဘော၊ ကို။ မူလံ ပတွာ အလောဘော
 ဟောတိတိဝုတ္တော၊ ကမ္မပထံ ပတွာ။ အနဘိဇ္ဈာတိ၊ အနဘိဇ္ဈာဟောတိ ဟူ၍။
 ဝုတ္တော။ အဒေါသော၊ ကို။ မူလံ ပတွာ အဒေါသော ဟောတိတိ ဝုတ္တော။

ကမ္မပထံပတွာ။ အဗျာပါဒေါတိ၊ အဗျာပါဒေါ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တော။ [အချို့ စာအုပ်၌ ဧဝံမပါ။ နိဂုံးဝါကျဖြစ်၍ ဧဝံ ရပါသည်။ နောက်၌လည်း ပါသည်။] ဧဝံ သို့လျှင်။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဣမေ၊ ဤတရားတို့ကို။ ဒွိသုဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။

[သတ္တ မော ဒွိသု ဋ္ဌာနေသု-၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဧကော တီသု-၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် ဝေဒနာပန- စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ဝေဒနာ၊ ကို။ ဖဿပဉ္စမကံ ပတွာ ဝေဒနာ ဟောတိတိ ဝုတ္တော။ ဈာနဂါနိ ပတွာ။ သုခံတိ၊ သုခံ ဟောတိ ဟူ၍ ။ ဝုတ္တာ၊ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ။ သောမနဿန္ဒြိယန္တိ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဧကော၊ သော။ ဓမ္မော၊ ဝေဒနာတရားတို့ကို။ တီသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တော။ [ဒွေ စတူသု-၏။ အကျယ်ကို ပြလို၍ ဝီရိယံ ပန- စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ ဝီရိယံ၊ ကို။ ဣန္ဒြိယာနိပတွာ ဝီရိယိန္ဒြိယံ ဟောတိတိ ဝုတ္တံ၊ မဂ္ဂဂါနိ ပတွာ။ သမ္မာဝါယာမောတိ၊ သမ္မာဝါ ယာမော ဟောတိ ဟူ၍။ (ဝုတ္တံ။) ဗလ္လာနိ ပတွာ။ ဝီရိယဗလံတိ၊ ဝီရိယဗလံ ဟောတိ ဟူ၍။ (ဝုတ္တံ။) ပိဋ္ဌိဒုကံ၊ ပိဋ္ဌိဒုကံသို့။ ပတွာ။ ပဂ္ဂါဟောတိ၊ ပဂ္ဂါဟော- ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ [ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ ၂-ပါးကို “ပိဋ္ဌိဒုကံ”ဟု ခေါ်၏။] သတိပိ၊ ကိုလည်း။ ဣန္ဒြိယာနိ။ ပ။ ဝုတ္တာ၊ မဂ္ဂဂါ နိပတွာ။ သမ္မာသတိတိ၊ သမ္မာသတိ ဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဗလ္လာနိ ပတွာ။ သတိဗလန္တိ၊ သတိဗလံဟောတိ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။ ဥပကာရဒုကံ၊ ဥပကာရဒုကံသို့။ ပတွာ သတိ ဟောတိတိ ဝုတ္တာ။ [သတိသမ္ပဇေကို ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ကျေးဇူးများသော ဥပကာရတရားဟု နာမည်တပ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် “ဥပကာရဒုကံ”ဟု ခေါ်သည်။] ဧဝံ။ ပ။ စတူသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တာ။

[ဧကော ဆသု- ၏ အကျယ်ကို ပြလို၍ “သမာဓိ ပန”စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ သမာဓိ၊ ကို။ ဈာနဂါနိ ပတွာ။ ပ။ ဝုတ္တာ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ သမာဓိန္ဒြိယန္တိ (ဝုတ္တာ)၊ မဂ္ဂဂါနိ ပတွာ သမ္မာသမာဓိတိ (ဝုတ္တာ)၊ ဗလ္လာနိ ပတွာ သမာဓိဗလန္တိ (ဝုတ္တာ။) ပိဋ္ဌိဒုကံပတွာ။ သမထော အဝိက္ခေပေါတိ၊ ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။) [သမထ- ဝိပဿနာကိုလည်း ပိဋ္ဌိဒုကံဟု ခေါ်သည်။] ဧဝံ။ ဧကော၊ သော။ အယံ ဓမ္မော၊ ဤ သမာဓိတရားကို။ ဆသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တော။ [ဧကော သတ္တသု ဋ္ဌာနေသုကို ချဲ့လို၍ “ပညာ ပန”စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ ပညာ၊ ကို။ ဣန္ဒြိယာနိ ပတွာ။ ပ။ ဝုတ္တာ၊ မဂ္ဂဂါနိ ပတွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ(ဝုတ္တာ)၊ ဗလ္လာနိ ပတွာ ပညာဗလန္တိ (ဝုတ္တာ)၊ မူလ္လာနိ ပတွာ အမောဟောတိ (ဝုတ္တာ)၊ ကမ္မပထံ ပတွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ (ဝုတ္တာ)၊ ပိဋ္ဌိဒုကံ ပတွာ သမ္ပဇေ ဝိပဿနာတိ (ဝုတ္တာ)၊ ဧဝံ ဧကော။ ဓမ္မော၊ ပညာတရား ကို။ သတ္တသု ဋ္ဌာနေသု ဝိဘတ္တော။

ပန၊ ဆက်။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပရဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်သည်။
ဝဒေယျ၊ ပြောဆိုအံ့။ (ကိ။)။ ဧတ္ထ၊ ဤသင်္ခါတတ္ထိက တရားတို့ကို။ (ဒုတိယဌာနာ
ဒီသု၊ ဒုတိယဌာန အစရှိသည်တို့၌။ ဝါ၊ ဒုတိယရာသိ အစရှိသည်တို့၌။ ဘာဇိယ
မာနေသုပိ၊ ဝေဖန်အပ်ပါကုန်သော်လည်း။) အပုဗ္ဗ နာမ၊ အသစ်ဖြစ်သော တရား
မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်ဌာန၌။ ဂဟိတမေဝ၊
ယူအပ်ပြီးသော တရားကိုပင်။ ဂဏှိတွာ၊ ယူ၍။ တသ္မိံ တသ္မိံ ဌာနေ၊ ထိုထို
ဒုတိယ ဌာန-စသည် ၌။ ပဒံ၊ ဈာန- အစရှိသော ပုဒ်ကို။ ပူရိတံ၊ ပြည့်စေအပ်ပြီ။

၁။ ဧတ္ထ အပုဗ္ဗ နာမ နတ္ထိ။ ။ စတေသု သင်္ခါတတ္ထိကေသု ဒုတိယဌာနာဒီသုပိ
ဘာဇိယမာနေသု အပုဗ္ဗ နတ္ထိ။ -ဋီကာ။ [ဧတ္တံ ဟ-ပစ္စည်းကို “လက္ခဏအနက်ဟော”ဟု
သိစေလို၍ “စတေသု။ ပ။ ဘာဇိယမာနေသု”ဟု ဖွင့်သည်။] ပထမဌာန-စသည်၌ ဟောတော်မူ
အပ်ပြီးသော ဝေဒနာစသော သင်္ခါတတ္ထိကတရားတို့ကို ဒုတိယဌာန-စသည်တို့၌ ဝေဖန်အပ်ကုန်
သော်လည်း (ဖဿပဉ္စမကရာသိ၌ပါသော ဝေဒနာကို ဒုတိယဈာန ရာသိ၌ သုခံဟုလည်းကောင်း၊
တတိယ ဣန္ဒြိယရာသိ၌ သောမနသိန္ဒြိယံဟု လည်းကောင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့်
ဝေဖန်အပ်သော်လည်း) အသစ်တရားဟူ၍ မရှိတော့။ “ဝေဒနာတစ်မျိုးတည်းကိုပင် ၃-ဌာန၌
ဟောတော်မူသည်”ဟုလို။ [“အဋ္ဌမကော သောတာပနော”ကဲ့သို့ စိတ္တပုဒ်က ပြန်၍ ရေတွက်လျှင်
ဖဿသည် ၅-ပါးမြောက်ဖြစ်၏။ ထိုဖဿလျှင် ၅-ပါးမြောက်ရှိသော တရားအပေါင်းကို
“ဖဿပဉ္စမက”ခေါ်၏။ စာအုပ်တို့၌ “ဖဿပဉ္စက”ဟု အရှိများသည်။]

၂။ ပဒံ ပူရိတံ။ ။ ဈာနာဒိပဒံ ပဉ္စကာဒိဝသေန ပူရိတံ။ -ဋီကာ။ ရှေ့၌ ဟော
အပ်ပြီးသော ဝေဒနာကိုပင် ဈာနရာသိ၌ “သုခံ”ဟု ထပ်၍ ဟောတော်မူခြင်းအားဖြင့် “ဈာနံ”
ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဈာနင် ၅-ပါးပြည့်အောင် ဖြည့်တော်မူအပ်သည်-ဟုလို။ ရှေ့၌
ဟောအပ်ပြီးသော စိတ္တကိုပင် “ဣန္ဒြိယံ”ဟူသောပုဒ်၏ အနက်ဖြစ်သော ဣန္ဒြိယပြည့်အောင်
“မနိန္ဒြိယံ”ဟု တပ်၍ ဟောတော်မူသောအားဖြင့် ဖြည့်တော်မူအပ်သည်။ -ဤသို့ စသည်ဖြင့်သိပါ။

ပဒံ၏အနက်။ ။ ဈာနာဒိပဒံ၌ ပဒံ၏အနက်ကို ဋီကာ၌ ၃-မျိုးဖွင့်၏။ ဆို
တွင် “ပဒသမူဟော ဝါကျ”ဟူသော ပထမနည်းအလို ပဒံ-သဒ္ဒါသည် “ပုဒ်အပေါင်း”ဟူသော
ဝါကျကို ဟော၏။ ထိုပုဒ်အပေါင်းကိုလည်း စကဒေသုပဇာရအားဖြင့် “ပဒံ”ဟု ခေါ်ရသည်။
ဤအလို “ဈာနာဒိပဒံ၊ ဈာနံ အစရှိသည်တို့၏ +ဝိတက္ကော ဝိစာရော-စသော ပုဒ်အပေါင်းကို”ဟု
ပေးပါ။

တစ်နည်း။ ။ “ပဒကောဋ္ဌာသော ပဒံ”ဟု ဖွင့်သော ဒုတိယနည်းအလို ပဒသဒ္ဒါသည်
အစုအနက်ဟောတည်း။ ဖဿပဉ္စမကရာသိ တစ်စု၊ ဈာနရာသိ တစ်စု စသည်ဖြင့် ထိုထိုအစု
ကောဋ္ဌာသ-ရ၏။ “ဈာနာဒိပဒံ၊ ဈာနံ စသည်တို့၏ အစုကို”ဟု ပေး၍ “ဈာနရာသိအစု၌
တရား ၅-ပါးရှိရာ ထို၅-ပါးပြည့်အောင် ဖြည့်တော်မူအပ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။ တစ်နည်း-
တံတမေဝ ပဒံ”ဟု ဖွင့်သော တတိယနည်းအလို ပဒံ-သဒ္ဒါသည် ဝိတက္ကော ဝိစာရော-စသော

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၄၅

အနုနုသန္တိကာ၊ အဆက်အသွယ်မရှိသော။ ကထာ၊ စကားကို။ (ကထိတာ-၌ စပ်။) ဥပ္ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်မဟုတ်သောအားဖြင့်။ (ကထိတာ-၌ စပ်။) စောရေဟိ၊ စိုးသူတို့သည်။ အာဘတဘဏ္ဍာသဒိသာ၊ ယူဆောင်အပ်သော ဘဏ္ဍာနှင့်တူသည်။ ဂေါယုထေန၊ နွားအပေါင်းသည်။ ဂတမဂ္ဂေ၊ သွားအပ်သော လမ်း၌။ အာလုလိတ၊ တိဏသဒိသာ၊ ဓမ္မနောက်အပ်သော မြက်တို့နှင့် တူသည်။ (ဟုတွာ။) အဇာနိတွာ၊ မသိမူ၍။ ကထိတာ၊ ပြောဆိုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ (ဝဒေယျ၊ ပြောဆိုအံ့။) သော၊ ထို ပရဝါဒိပုဂ္ဂိုလ်ကို။ မာဟေဝန္တိ၊ ဟူ၍။ (ဤသို့ မပြောပါနှင့် ဟူ၍။) ပဋိသေ၊ ခေတ္တာ၊ တားမြစ်ပြီး၍။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဆက်၍ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိ။) ဗုဒ္ဓာနံ၊ ဘုရား ရှင်တို့၏။ အနုနုသန္တိကာ၊ သော။ ဒေသနာ နာမ၊ မည်သည်။ နတ္ထိ၊ သာနုသန္တိကာဝ၊ အကျိုးပယောဇဉ်နှင့် တကွဖြစ်သော ဒေသနာသည်သာ။ ဟောတိ၊ အဇာနိတွာ၊ ၍။ ကထိတာပိ၊ ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာသည်လည်း။ နတ္ထိ၊ သဗ္ဗာ၊ အလုံးစုံ သော ဒေသနာတော်ကို။ ဇာနိတွာ ယေဝ၊ သိတော်မူ၍ သာလျှင်။ ကထိတာ၊ ဟောတော် မူအပ်ပြီ။ (ဣတိ ဝတ္တဗ္ဗော။)

တစ်ပုဒ်ကိုသာ ဟော၏။ “ဈာနာဒိပဒံ၊ ဈာန် အစရှိသည်တို့၏ ဝိတက္ကော ဝိစာရော-စသော ပုဒ်ကို”ဟု ပေးပါ။

ပြည့်စေ့။ ။ အဘယ်နည်းဖြင့် “ပြည့်အပ်ပါသနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသော ကြောင့် ဋီကာ၌ “အဝုတ္တံ ဟာပိတံ နာမ ဟောတိတံ ဝုတ္တံ ပုရိတံ”ဟု မိန့်သည်။ ဈာနပဉ္စက၌ “သုခံ ဟောတိ” ဟု မဟောလျှင် ထိုသုခံကို ယုတ်လျော့စေရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ဟော အပ်သည်ကို “ပုရိတ- ပြည့်စေအပ် ပြည့်အပ်သည်”ဟု ဆိုလိုသည်။

၁။ အနုနုသန္တိကာ။ ။ ဤ၌ “အနုသန္တိ”ဟူသည် ပယောဇနသမ္ပန္န-ဟူသော အကျိုး အနုသန္တေတည်း။ ပုရိသ-သဒ္ဓါ တစ်ခုကို ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဟောနေလျှင် ရှေ့စကားနှင့် နောက်စကားသည် ဆက်သွယ်၍ မရ၊ စာစပ်၍ မဖြစ်၊ အကျိုးလည်း မရှိသကဲ့သို့၊ ဝေဒနာ တစ်ခုကိုပင် “ဝေဒနာ ဟောတိ၊ သုခံ ဟောတိ၊ သောမနဿိန္ဒြိယံ ဟောတိ”ဟု ထပ်ကာ ထပ်ကာ ဟောနေခြင်းကြောင့် အနုသန္တေလည်း မရှိ၊ အကျိုးလည်း မရှိသော စကားဖြစ်သည်- ဟူလို။ [“ကောစိ သမ္ပန္နော နတ္ထိ”ဟု ဋီကာ၌ အနုသန္တိကို “သမ္ပန္နော”ဟု ဖွင့်၏။ မဝုဉ် “ကောစိ သမ္ပန္နော- ကောစိ ပယောဇနံ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။]

၂။ ဥပ္ပဋိပါဋိယာ။ ။ [ကထိတာ-၌စပ်။] ဖဿပဉ္စမကရာသီ၏ အကြား၌ ဟောအပ်ပြီးသော ဝေဒနာ စိတ္တတို့ကို နောက်နောက်ရာသီ၌ ထပ်၍ ဟောသောကြောင့် တရားစဉ်အတိုင်း ဟောရာမရောက်၊ အစဉ်မဟုတ်သောအားဖြင့် ဟောအပ်ရာ ရောက်သည်။ ဥပမာ- စိုးသူတို့ စိုးယူအပ်ခဲ့သော ဘဏ္ဍာထုပ်သည် အစီအစဉ်မရှိဘဲ ဟိုအထုပ် သည်အထုပ် ထဲ၌ အမျိုးမျိုး ထည့်ထားသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ နွားအပေါင်း သွားအပ်သော လမ်း၌ မြက်တွေ ရှုပ်ပွေနေသကဲ့သို့ လည်းကောင်း ဖြစ်နေသည်-ဟူလို။

ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓော၊ သည်။ တေသံ တေသံ
ဓမ္မာနံ၊ တို့၏ ကိစ္စံ၊ ကို။ ဇာနာတိ၊ သိတော်မူ၏။ တံ၊ ထိုကိစ္စကို။ ဥတွာ၊ သိတော်
မူ၍။ ကိစ္စဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိံ၊ ဝေဖန်ခြင်းသို့။ (ဝေဖန်အပ်သော အပြားသို့။)
အာရောပေန္တော၊ တင်တော်မူလတ်သော်။ အဋ္ဌာရဿ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။
ဧကေကကိစ္စာ၊ တစ်ခု တစ်ခုစီသော ကိစ္စရှိကုန်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥတွာ၊ သိတော်မူ
၍။ ဧကေကသ္မိံ၊ သော။ ဌာနေ၊ ဌံ။ ဝိဘတ္တိံ အာရောပေသိ။ သတ္တံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊
ဝိတက်စသော တရားတို့သည်။ ဒွေဒ္ဒေကိစ္စာ၊ ၂-ပါး ၂-ပါးသော ကိစ္စရှိကုန်၏။ [“ဒွိဒ္ဒ
ကိစ္စာ” ဟု ရှိလျှင် သဒ္ဓါနေကောင်း၏။] ဣတိ ဥတွာ၊ ဒွိသု ဒွိသု။ ဌာနေသု၊ တို့၌။
ဝိဘတ္တိံ အာရောပေသိ။ ဝေဒနာ၊ သည်။ တိ ကိစ္စာ၊ ၃-ပါးသော ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ
ဥတွာ တိသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တိံ အာရော ပေသိ။ ဝိရိယသတိနံ၊ တို့၏။ စတ္တာရိ
စတ္တာရိ၊ ၄-ပါး ၄-ပါးကုန်သော။ ကိစ္စာနိ၊ တို့သည်။ (ဟောန္တိ။) ဣတိ ဥတွာ၊
စတုသု စတုသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တိံ အာရော ပေသိ။ သမာဓိ၊ သည်။ ဆ ကိစ္စော၊
၆-ပါးသော၊ ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ ဥတွာ ဆသု ဌာနေသု ဝိဘတ္တိံ အာရောပေသိ။
ပညာသံသည်။ သတ္တံ ကိစ္စာ၊ ၇-ပါးသော ကိစ္စရှိ၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဥတွာ၊ သိတော်မူ၍။
သတ္တသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ ဌာနတို့၌။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ အာရောပေသိ၊ တင်တော်
မူပြီ။ [အာပုဗ္ဗရဟ-ဓာတ်၊ ဣာပေပစ္စည်းဖြင့်။ “အာရော ပေ-ဓာတ်ရောက်စေ” ဟု
သဒ္ဓတ္တဖြစ်၏။ “တင်” ကား အဓိပ္ပာယ်တူတည်း။]

တတြ၊ ထိုသို့ ကိစ္စကို သိ၍ ဝေဖန်တော်မူရာ၌။ ဣဒံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ ကား။
ဩပမ္ပံ၊ ဥပမာတည်း။ [ဥပမာယေဝ ဩပမ္ပံ၊ သုတ္တံ၌ ဣ ပစ္စည်းသက်။] ကိရ၊
ချဲ့။ ဧကော၊ တစ်ယောက်သော။ ပဏ္ဍိတော၊ ကြောင်းကျိုးမြင်သိ ပညာရှိသော၊
ရာဇာ၊ သည်။ ရဟောဂတော၊ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်သည်။ (ဟုတွာ) စိန္တေသိ၊
ကြံပြီ။ (ကိ။) ဣမံ ရာဇကုလသန္တကံ၊ ဤ မင်းမျိုး၏ ဥစ္စာကို။ ယထာ ဝါ တထာ
ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်လည်း။ နခါဒိတမ္ပံ၊ မခံစားထိုက်။
(မသုံးစွဲထိုက်။) သိပ္ပာနုစ္ဆဝိကံ၊ အတတ်အား လျောက်ပတ် သော။ ဝေတနံ၊ လစာ
ရိက္ခာကို။ ဝဓေဿာမိ၊ တိုးပွားစေအံ့။ (တိုး၍ ပေးအံ့။) ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံပြီ။ (ဣတိ၊
ဤသို့ ကြံပြီး၍။) သော၊ ထိုမှင်းသည်။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ သိပ္ပိကေ၊ အတတ်သည်
တို့ကို။ သန္နိပါတာပေတွာ၊ စည်းဝေးစေ၍။ ဧကေကသိပ္ပ ဇာနနကေ၊ တစ်ခုတစ်ခုသော
အတတ်ကို တတ်သူတို့ကို။ ပက္ခောသထ၊ ခေါ်ကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။

ဧဝံ၊ သို့။ ပက္ခောသိယမာနာ၊ ခေါ်အပ်ကုန်လတ်သော်။ အဋ္ဌာရဿ၊
တစ်ဆယ့်ရှစ်ယောက်ကုန်သော။ ဇနာ၊ လူတို့သည်။ ဥဋ္ဌဟိသု၊ ထကုန်ပြီ။ တေသံ၊

ထို ၁၈-ယောက်သော လူတို့အား။ ဧကေကံ၊ တစ်ခုတစ်ခုသော။ ပဋိဝိသံ၊ ရိက္ခာ အဖို့ကို။ ဒါပေတွာ၊ ပေးစေပြီး၍။ ဝိဿဇ္ဇေသိ၊ လွတ်လိုက်ပြီ။ ခွေ ခွေ၊ ၂-ခု ၂-ခု ကုန်သော။ သိပ္ပါနိ၊ အတတ်တို့ကို။ ဇာနန္တာ၊ တတ်သိသူတို့သည်။ အာဂစ္ဆန္တ၊ လာကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တေ၊ ပန၊ ဆိုအပ်သော်ကား။ သတ္တ၊ ကုန်သော။ ဇနာ၊ တို့သည်။ အာဂမံသု၊ လာကြကုန်ပြီ။ တေသံ၊ ထိုလူတို့အား။ ခွေ ခွေ၊ ကုန်သော။ ပဋိဝိသေ၊ ရိက္ခာအဖို့တို့ကို။ ဒါပေသိ၊ ပေးစေပြီ။ တိဏိ၊ ကုန်သော။ သိပ္ပါနိ၊ တို့ကို။ ဇာနန္တာ၊ တို့သည်။ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ၊ သော်။ ဧကောဝ၊ တစ်ယောက်သည်သာ။ အာဂစ္ဆိ၊ လာပြီ။ တဿ၊ ထိုသူအား။ တယော ပဋိဝိသေ ဒါပေသိ၊ စတ္တာရိ သိပ္ပါနိ ဇာနန္တာ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ၊ ဝုတ္တေ၊ သော်။ ခွေ၊ ကုန်သော။ ဇနာ၊ တို့သည်။ အာဂမံသု၊ တေသံ၊ ထိုလူတို့အား။ စတ္တာရော စတ္တာရော ပဋိဝိသေ ဒါပေသိ။ [ပဋိဝိသ-သဒ္ဓါသည် ပုလ္လိင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “စတ္တာရော စတ္တာရော”ဟု ရှိသင့်သည်။] ပဉ္စ သိပ္ပါနိ ဇာနန္တာ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ ဝုတ္တေ။ ဧကောပိ၊ တစ်ယောက်သည်လည်း။ (တစ်ယောက်မျှလည်း။) န အာဂစ္ဆတိ၊ မလာ။ ဆ သိပ္ပါနိ ဇာနန္တာ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ ဝုတ္တေ။ ဧကောဝ၊ သည်သာ။ အာဂစ္ဆိ တဿ ဆ ပဋိဝိသေ ဒါပေသိ၊ သတ္တသိပ္ပါနိ ဇာနန္တာ အာဂစ္ဆန္တ၊ ဣတိ ဝုတ္တေ ဧကောဝ အာဂစ္ဆိ၊ တဿ။ ပ။ ဒါပေသိ။

တတ္ထ၊ ထို ဥပမာ၌။ ပဏ္ဍိတော၊ သော။ ရာဇာ ဝိယ၊ မင်းကိုကဲ့သို့။ အနတ္တရော၊ အတူမရှိ မြတ်သော။ ဓမ္မရာဇာ၊ တရားမင်းဘုရားကို။ (ဒဋ္ဌဇ္ဇော။) သိပ္ပဇာနနကာ ဝိယ၊ အတတ်ကို တတ်သိသူတို့ကိုကဲ့သို့။ စိတ္တ စိတ္တင်္ဂဝသေန၊ စိတ် စိတ်အင်္ဂါ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့ကို။ (ဒဋ္ဌဇ္ဇော။) [“စိတ္တ ဟောတိ” အရစိတ္တ၊ ပဿော ဟောတိ- စသည်တို့အရ ဖဿ-စသော စိတ္တင်္ဂတည်း။ ထို့ကြောင့် “စိတ္တ စိတ္တင်္ဂဝသေန”ဟု ရှိသော ပါဠိသာ ကောင်းသည်။] သိပ္ပါနုစ္ဆ ဝိကဝေတနဝန ဝိယ၊ အတတ်အား လျောက်ပတ်သော ရိက္ခာကို တိုးပွားစေခြင်းကို ကဲ့သို့။ ကိစ္စဝသေန၊ ဖြင့်။ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ဝိဘတ္တိအာရောပနံ၊ ဝေဖန်အပ်သော အပြားသို့ တင်ခြင်းကို။ (ဒဋ္ဌဇ္ဇံ။) ပန၊ ဆက်။ သဗ္ဗေဝိ၊ ကုန်သော။ ဧတေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဖဿပဉ္စမကဝသေန၊ ဖဿပဉ္စမက အစွမ်းလည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) ဈာနင်္ဂဝသေန၊ ဈာနင်္ဂ၏ အစွမ်းလည်းကောင်း။ ပ။ ပဂ္ဂါဟာ ဝိက္ခေပဝသေန၊ ပဂ္ဂါဟ အဝိက္ခေပ၏ အစွမ်းလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တရုဿ၊ ကုန်သော။ ရာသယော၊ အစုတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ။

ဓမ္မုဋ္ဌေသ ဝါရကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ကာမာဝစရကုသလ နိဒ္ဒေသဝါရအဖွင့်

ဣဒါနီ၊ ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရေ၊ ၌။ ပါဠိ
 အာရဋ္ဌာနီ၊ ပါဠိတော်၌ တက်ရောက်ကုန်သော။ (ပါဠိတော်၌ တင်အပ်ကုန်သော။)။
 ဆပ္ပညာသ၊ ၅၆-ပါး သော။ တာနေဝ ပဒါနီ၊ ထိုပုဒ်တို့ကိုပင်။ ဝိဘဇိတွာ၊
 အကျယ်ဝေဖန်၍။ ဒသေတုံ၊ ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ကတမော တသ္မိံသမယေ ဖဿော
 ဟောတိတိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ နိဒ္ဒေသ ဝါရော၊ ကို။ (ဘဂဝတာ)
 အာရဋ္ဌေါ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ တို့ နိဒ္ဒေသဝါရ၌။ တာဝ၊ ဝိဿဇ္ဇနာမှ
 ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာယ၊ ညွှန်ပြအပ်သော။) ပုစ္ဆာယ၊ ပုစ္ဆာ၏။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံ့၊
 ကား။ အတ္ထော၊ အနက်တည်း။ ယသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ကမာဝစရံ၊
 ကာမာဝစရဖြစ်သော။ ကုသလံ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော။ သောမနဿသဟဂတံ၊
 သောမနဿသဟ ဂုတ် ဖြစ်သော။ တိဟေတုကံ၊ တိဟိတ်ဖြစ်သော။ အသင်္ခါရိကံ၊
 အသင်္ခါရိကဖြစ်သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာစိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တသ္မိံ
 သမယေ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် တိဟိတ် အသင်္ခါရိက
 မဟာစိတ်၏ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌ (ယော ဖဿော၊ အကြင် ဖဿကို။) ဖဿော
 ဟောတိတိ၊ ဖဿော ဟောတိဟူ၍။ ဝုတ္ထော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သော ဖဿော၊
 ထိုဖဿဟူသည်။ ကတမော၊ အဘယ်နည်း။ ဣတိ(အယံ)၊ ကား။ (အတ္ထော၊
 တည်း။) ၊ ဣမိနာနယေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗပုစ္ဆာသု၊ တို့၌။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

၁။ ပုစ္ဆာယ။ ပ။ မတ္ထော။ ။ "ကတမော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ"
 ဟူသော ပုစ္ဆာဝါကျ၏ အနက်ကို ပြလို၍ "ပုစ္ဆာယ။ ပ။ မတ္ထော" ဟု စချီသည်။ "အကြင်အခါ၌
 ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ်-တိဟိတ်အသင်္ခါရိက မဟာစိတ် ဖြစ်၏။ ထိုအခါ၌
 ဖဿောဟောတိ" ဟု ဥဒ္ဒေသဝါရဝယ် အကြင်ဖဿကို ဟောတော်မူအပ်ခဲ့ပြီ။ ထိုဖဿဟူသည်
 အဘယ်နည်း။ ဆိုလိုရင်းကား-ပုစ္ဆာဝါကျ၌ မေးအပ်သော ဖဿဟူသည် အခြားဖဿမဟုတ်
 ဓမ္မုဒ္ဒေသဝါရ၌ "ဖဿော ဟောတိ" ဟု ဟောတော်မူအပ်ခဲ့သော ဖဿပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

၂။ ဣမိနာ။ ပ။ အတ္ထော။ ။ ပါဠိတော်ဝယ် နိဒ္ဒေသဝါရအစ၌ "ကတမော တသ္မိံ
 သမယေ ဖဿော ဟောတိ" ဟု စတင်လျက် ပုစ္ဆာဝါကျရှိ၏။ ထိုပုစ္ဆာဝါကျ၌ "တသ္မိံသမယေ"
 ဟူသော နိယမအတွက် "ကာမာဝစရံ ကုသလံ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇံ ဟောတိ" စသော ပါဠိတော်၌
 တိုက်ရိုက်ရှိသော ပါဠိကို လိုရင်းချုံး၍ "ယသ္မိံ" သမယေ။ ပ။ မဟာစိတ္တံဥပ္ပဇ္ဇတိ" ဟု အနိယမ
 ဝါကျ အပိုထည့်၍ လည်းကောင်း၊ တသ္မိံသမယေ၏ နောက်၌ "ဖဿော ဟောတိတိ ဝုတ္ထော" ဟု
 လည်းကောင်း၊ "သော ဖဿော" ဟု လည်းကောင်း အပိုထည့်၍ အနက်ယောဇနာ ရသကဲ့သို့၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၄၉

ယော တသ္မိသမယေ ဖဿောတိ၊ ကား။ တသ္မိသမယေ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်
သောမနဿသဟဂုတ် တိဟိတ် အသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏ဖြစ်ရာ တို့အခါ၌။
ဖုသနကဝသေန၊ တွေ့ထိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ၊ ဥပ္ပန္နော၊ ဖြစ်သော။ ယော
ဖဿော၊ သည်။ (အတ္ထိ။)၊ သော၊ ထိုဖဿသည်။ ဖဿော၊ ဖဿမည်၏။ ဣတိ၊

ထို့အတူ “ကတမာ တသ္မိသမယေဝေဒနာ ဟောတိ” စသော ပုစ္ဆာဝါကျတို့၌လည်း ဤကဲ့သို့
ထည့်ပါ၌များထည့်၍ အနက်ယောဇနာပါ-ဟူလို။ [“ယော ဖဿော”ဟု ထည့်သော
ကြောင့် “ယောဖဿော”ဟုလည်း နိဿယပေးရာ၌ အပိုထည့်ရသည်။ တသ္မိသမယေ ကိုကား
ပဓာနဖြစ်သော ယော ဖဿော-၌ စပ်ပါ။]

၁။ ဖုသနကဝသေန။ ။ ဖုသနကဝသေနာတိ သန္တေ အသန္တေပိ ဝိသယေ အာပါ
တဂတေ စိတ္တဿ သန္တိပတနဝသေန။ -ဋီကာ။ ထိုဋီကာ၌ ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော
ရုပ်နာမ်အာရုံကို “သန္တဝိသယ”ဟု လည်းကောင်း၊ ပညတ်အာရုံကို “အသန္တဝိသယ”ဟု
လည်းကောင်း ဆိုသည်။ အသန္တပိ၌ ပိကား “ထင်ရှားမရှိသော်လည်း ထင်ခြင်းသို့ရောက်နိုင်၏”ဟု
ဂရဟာပြုသော စကားတည်း။ တစ်နည်း-သန္တ ကိုပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏနတည်း။ သန္တအာရုံသည်
လည်းကောင်း၊ အသန္တအာရုံသည် လည်းကောင်း ထင်ခြင်းသို့ ရောက်လတ်သော် ထိုအာရုံ၌
စိတ်၏ကျရောက်ခြင်း၊ အာရုံနှင့် စိတ်၏ ပေါင်းမိခြင်းကို “ဖုသနက(ထိခြင်း)”ဟု ဆိုသည်။
အရာဝတ္ထု ၂-ခု ထိခြင်း ကဲ့သို့သော ထိခြင်းမျိုး မဟုတ်-ဟူလို။ [ဖုသိယတော၊ တွေ့ထိခြင်း။
ဖုသန၊ ခြင်း။ ဖုသနမေဝ+ ဖုသနကံ။ သွတ္တံ၌ က-ပစ္စည်းသက်။]

၂။ ဥပ္ပန္နော ဖဿော၊ ယော ဖဿော။ ။ စာအုပ်တို့၌ ဥပ္ပန္နော ဖဿော၏နောက်ဝယ်
“ယော ဖဿော”ဟု နိယမစကားကို တွေ့ရ၏။ ထိုစကားသည် ပိုဟန်တူ၏။ ဘာကြောင့်နည်း
ယော ဖဿောဟူသော အနိယမ၏ နိယမမှာ အယံ တသ္မိသမယေဖဿောဝယ် “အယံ”ဟု
ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ မှန်၏ “အယံပနေတ္ထ ယောဇနာ”ဟု စချီ၍
ပြအပ်လတ္တံ့သော ယောဇနာ၌ “ယော တသ္မိ သမယေ ဖဿော။ ပ။ အယံ တသ္မိသမယေ
ဖဿော ဟောတိတိ”ဟု အဆုံးဝါကျနှင့်တွဲ၍ ယောဇနာ(အနက်ယှဉ်စေပုံ)ကို ပြထားသည်။
ထို့ကြောင့်-ယော ဖဿောအတွက် နိယမထည့်လိုလျှင် “တသ္မိသမယေ အယံ ဖဿော
ဟောတိ”ဟူသော ထည့်ထိုက်၏။ ထိုသို့ ပိုသည်ဟု ထင်သော်လည်း ပါဠိရှိအတိုင်းပင် ပေးလိုက်
ပါသည်။

၃။ ယော ဖဿောတိ ဣဒံ။ ။ နောက်ပြင် စာအုပ်များ၌ “ယော၊ ဖဿောတိဣဒံ”
ဟု တွေ့ရ၏။ ရှေးစာအုပ်များ၌ကား “ယော ဖဿောတိ ဣဒံ”ဟု တွေ့ရ၏။ ထို ၂-မျိုးတွင်
ဝိစာရနိဒ္ဒေသ၌ “အာရမ္မဏေ စရဏကဝသေန စာရော၊ ဣဒမဿ သဘာဝပဒံ”ဟု လည်းကောင်း၊
သတိဋ္ဌိယနိဒ္ဒေသ၌ “သရဏကဝသေန သတိ၊ ဣဒံသတိယာ သဘာဝပဒံ”ဟု လည်းကောင်း
ဤသို့စသည်ဖြင့် သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်ကို ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် မတည်ဘဲ ဖွင့်ရာ၌သာ “ဣဒံ”သဒ္ဓါ
ပါရှိ၏။ ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် တည်ရာ၌ကား “ပီတိတိ သဘာဝပဒံ”ဟု ဣဒံပုဒ် မပါ။ ထို့ကြောင့်

ဤကား အနက်။ ဣဒံ၊ ဤ၊ ဖဿော-ဟူသော ပုဒ်သည်။ ဖဿဿ၊ ၏။ သဘာဝဒီပနတော၊ သဘောကို ပြတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သဘာဝပဒံ နာမ၊ သဘာဝပဒ-မည်၏။ (မိမိသဘောကိုသာ ပြသောပုဒ် မည်၏။)

“ဖဿောတိ ဣဒံ”ဟု မရှိသင့်၊ “ဣဒံ”ဟုသာ ရှိသင့်၏။ ထို့ပြင် “သော ဖဿောတိ”သည် ပိုသည်ဟု လည်း ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။

၁။ သဘာဝပဒံ။ ။ သဘာဝဒီပနတောကို ကြည့်၍ “သဘာဝဒီပနံ+ပဒံသဘာဝ ပဒံ”ဟု ပြု။ သဘာဝဒီပနဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌ ဒီပနဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ဈေ။ ချဲ့ဦးအံ-စိတ္တံ မနော-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ စိတ္တံသည် အာရုံကိုသိခြင်းဟူသော ကိစ္စအထူးကိုခွဲ၍၊ မနောကား အာရုံကို နှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသော ကိစ္စ အထူးကို ခွဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကိစ္စအထူးကိုလည်း မခွဲသော၊-

မာနသံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ မနောနှင့် မာနသံသည် စိတ်ဟူသော အနက်ရင်းတူသော် လည်း သဒ္ဓါချင်း ထူးပုံကို ခွဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သဒ္ဓါအထူးကိုလည်း မခွဲသော၊-

ပဏှရံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ စိတ်ကိုပင် ဖြူစင်သော ဂုဏ်ရှိသောကြောင့် ဂုဏဝိသေသကို ခွဲသကဲ့သို့ ၊ ထို့အတူ ဂုဏဝိသေသကိုလည်း မခွဲသော၊-

စေတသိကံ သာတံ- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ သာယာခြင်းသဘော တည်းဟူသော ဝေဒနာ၏ စိတ်၌ မှီသော ကြောင့် မှီရာဝိသေသကိုခွဲ၍ စေတသိကံ-ဟု ဆိုရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ မှီရာဝိသေသကိုလည်း မခွဲသော၊-

စိတ္တဿ ဌိတိ- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ စိတ်၏တည်ခြင်း အနိက်အတန့်ကို ပြသောကြောင့် အခြားတရား၏ တည်ခြင်းအနိက်အတန့် မဟုတ်ဟူသော အထူးကို ခွဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အခြားတရား၏ တည်ခြင်းမဟုတ်ဟူသော အထူးကိုလည်း မခွဲသော၊-

အလုပ္ပနာ- အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ အလောတမှတစ်ပါး အခြားသော တရား၏ လိုချင်ခြင်းကြိယာ မဟုတ်ဟူသော အထူးကို ခွဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အခြားသော တရား၏အမှုအရာ ကိရိယာ မဟုတ်ဟူသော အထူးကိုလည်း မခွဲသော၊-

အလုတ္တိတတ္ထံ-အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ အခြားသောစိတ်၏ ပဝတ္တိနိမိတ်အနက်ဖြစ်သော ဘာဝ၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကို ခွဲသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အခြားသောတရား၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အထူးကိုလည်း မခွဲသော ဖုသန (တွေ့ထိခြင်း)ဟူသော မိမိ သဘောမျှကိုသာ ပြသော ပုဒ်ကို “သဘာဝပဒ”ဟု ဆိုသည်။

ဆိုလိုရင်းကား- သဘာဝမှတစ်ပါး အခြားအနက်အထူးကို မပြဘဲ သဘာဝကိုသာ (ဖုသန-စသော သဘောမျှကိုသာ) ပြသောပုဒ်ကို “သဘာဝပဒ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဖုသနာ- စသည်တို့ကား သဘာဝကို ပြသည့်အပြင် အာကာရကိုလည်း ပြသေး၏။ ထို့ကြောင့် “သဘာဝပဒ” ဟု မခေါ်ရ။ [စိတ္တံ မနောတိ အာဒိသုဝိယ ကိစ္စဝိသေသံ။ ၁။ အနုပေက္ခိတွာ ဓမ္မမတ္တဒီပနံ သဘာဝပဒံ။ -ဋီကာ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၅၁

ဖုသနာတိ၊ ကား။ ဖုသနာကာရော၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ၊ ရှိ၏။) ဖုသနာကာရော၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကိုပင် [“ဖုသနာကာရော” ဟု ရှေ့၌ ရှိပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဧဝံ ထည့်သည်။] ဥပသဂ္ဂေန၊ သံ ဥပသာရဖြင့်။ ပဒံ၊ ပုဒ်ကို။ ဝဓေတွာ၊ တိုးပွားစေ၍။ သမ္ပုသနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သမ္ပုသိတတ္ထံ၊ နှိ၊ ကား။ သမ္ပုသိတဘာဝေါ၊ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိသောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပဒတ္တမှတစ်ပါး ယောဇနာကို ဆိုဦးအံ့။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ ယော တသ္မိံ သမယေ ဖဿော- အစရှိသော ဖဿနိဒ္ဓေသ၌၊ ယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ တသ္မိံ သမယေ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿ သဟဂုတ် တိဟိတ် အသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ဖုသနကဝသေန၊ ဖြင့်။ (ဥပ္ပန္နော၊ သော။) ယော ဖဿော၊ သည်။ (အတ္ထိ။) တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ယံ ဖုသနာ၊ အကြင်အာရုံ၌ တွေ့ထိ ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ။) ဘသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ယံ သမ္ပုသနာ၊ အကြင်အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (အတ္ထိ။) တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ယံ သမ္ပုသိတတ္ထံ၊ အကြင် အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိတတ်သော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ (အတ္ထိ။) [“တသ္မိံ သမယေ၊

၁။ ဖုသနာကာရော။ ။ ဖုသိတဿ ဟိ စိတ္တဿ ဖုသနကိရိယာ ဖုသနာကာရော- ဋီကာ။ ဤ ဋီကာအတိုင်း စိတ်၏ အာရုံ၌ ထိခြင်း အမှုအရာကိရိယာကို “ဖုသနာကာရ” ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ကိတ်ပုဒ်ကို အာကာရဖြင့် ဖွင့်ပြရာဝယ် “သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၊ ကိတ်ပဒကို၊ ယုပစ္စယ၊ အာကာရနှင့်၊ ဘာဝသဒ္ဓါ၊ ဖွင့်ပြရာ၊ ကြံပါမချ၊ ကိတ်ဘာဝ”ဟူသော နိယံနှင့် အညီ ဘာဝသာဓန ကြံရိုးတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဖုသိယတေ ဖုသနံ”ဟု ဘာဝသာဓနပြု။

၂။ သမ္ပုသနာ။ ။ သံသည် သမာဂမ(သမောဓာန)အနက်ဟော။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “သမ္ပုသနာတိ အာရမ္မဏ သမာဂမဖုသနာ၊ န ပဋိလာဘ သမ္ပုသနာ”ဟု မိန့်သည်။ ပဋိလာဘ သမ္ပုသနာ ဟူသည်ကား “ဖုသန္တိ ဓိရာ နိဗ္ဗာနံ” ကဲ့သို့ တစ်စုံတစ်ခုသော အရာ ဝတ္ထုကို ထိခြင်း၊ သို့မဟုတ်-တရားတစ်မျိုးမျိုးကို ရခြင်းတည်း။ ထိုကဲ့သို့ ရခြင်းမျိုးမဟုတ်- ဟူလို။ “သမာဂမေ ဖုသနာ သမ္ပုသနာ”ဟု ပြု။ ရှေးက ဖုသနာကိုပင် သံ-ဥပသာရဖြင့် တိုးရဲ့ ထားသည်။

၃။ သမ္ပုသိတတ္ထံ။ ။ သမ္ပုသိတဿ အာရမ္မဏေန သမာဂတဿ စိတ္တဿ ဘာဝေါ သမ္ပုသိတတ္ထံ။ -ဋီကာ။ “သမာဂမေ+ဖုသိတံ (တွေ့ထိတတ်သော စိတ်) သမ္ပုသိတံ၊ သမ္ပုသိတဿ ဘာဝေါ သမ္ပုသိတတ္ထံ”ဟု ပြု။

၌၊ အယံ၊ ဤသို့သော။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ” ဟု “အယံတသ္မိံ သမယေ ဖဿော ဟောတိ” နှင့် လှမ်း၍ တွဲရသည်။]

အထ ဝါ၊ ထို့ပြင် ‘တစ်နည်းကား။ တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ ဖုသနဝသေန၊ အာရုံ၌ ထိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယော ဖဿော၊ ကို။ အညေနာပိ၊ အခြားလည်း ဖြစ်သော။ ပရိယာယေန၊ ပရိယာယ်အားဖြင့်။ ဖုသနာ သမ္ပုသနာ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ တသ္မိံသမယေ၊ ၌ ။ အယံ၊ ဤသို့သော။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ(အယံ)၊ ကား။ (ယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်း တည်း။) ဝေဒနာဒိနမ္ပိ၊ ဝေဒနာ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏လည်း။ နိဒ္ဒေသေသု၊ တို့၌။ ဣမိနာဝ နယေန၊ ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်။ ပဒယောဇနာ၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [ဤ ၂-နည်းကို ကြည့်၍ ပါဠိတော်၌ ၂-နည်း အနက်ပေးပါ။]

ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ နိဒ္ဒေသ၌။ [ယောဇနာဝယ်“ဧတ္ထ၊ ဤ ပထမစိတ်၌” ဟု စွဲလေသည်။] သဗ္ဗသာဓာရဏော၊ အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသနှင့် ဆက်ဆံသော။ ဝိဘတ္တိဝိနိစ္ဆယော၊ အကျယ် ဝေဖန်ပုံ အဆုံးအဖြတ်တည်း။ [“ယာနိမာနိ ဟိ” ဟု ဝိတ္ထာရဇောတက ဟိ-ပါလျှင် ကောင်းသည်။ မပါလျှင်ထည့်။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ပဌမံ၊ စွာ။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ ကုသလံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ ကို။ ဘာဇေတွာ၊ အကျယ်ဝေဖန်၍။ ဒဿေန္တေန၊ ပြတော်မူလိုလတ်သော်။ ယာနိမာနိ၊ အတိရေက ပဏ္ဏာသပဒါနိ၊ အကြင် ၅၀-ကျော် ပုဒ်တို့ကို။ မာတိကာဝသေန၊ ခေါင်းစဉ်မာတိကာ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဌပေတွာ၊ ထားတော်မူပြီး၍။ ပန၊ တစ်ဖန်၊ ဧကေက ပဒံ၊ တစ်ပုဒ် တစ်ပုဒ်ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဝိဘတ္တိံ၊ အကျယ်ဝေဖန်အပ်ကုန်သည် အဖြစ်သို့။ (ဘာဝပ္ပဓာန- ကြိပါ။) အရောပိတာနိ၊ တင်အပ်ကုန်ပြီ။ တာနိ၊ ကို ၅၀-ကျော်ပုဒ်တို့သည်။ ဝိဘတ္တိံ၊ အကျယ် ဝေဖန်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တာနိ၊ ရောက်ကုန်လတ်သော်။ တိဟိ၊ ကုန်သော။ တာရဏေဟိ၊ အကြောင်းတို့ကြောင့်။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ နာနာ၊ အသီးအသီး။ ဟောန္တာနိ၊ ဖြစ်ကုန်လတ်သော်။ စတုဟိ၊ ကုန်သော။ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ နာနာ၊ အသီးအသီး။ ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပုဒ်တို့၌။ အပရဒီပနာ၊ တစ်ပါးသော ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလှယ်ကို ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ တစ်ပါးသော ဝေဝုဇ်ပရိယာယ် စကားလှယ်ဖြင့် ရှေ့အနက်ကို ပြခြင်းသည်။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဌာနာနိ၊ ဌာနတို့သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ [အပရဿ ဝေဝစနဿ၊ အပရေန ဝါ။ ပုရိမတ္ထဿ ဒီပနာ အပရဒီပနာ။-ဋီကာ။]

အပွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၅၃

[တိဟိ ကာရဏေဟိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ - စသည်ကို အကျယ်ပြလို၍ “ကထံ” ဟု မိန့်။] ကထံ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ (တာနိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တာနိ တိဟိ ကာရဏေဟိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ၊ နာနာ ဟောန္တာနိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ နာနာ ဘဝန္တိ၊ အပရဒိပနာ ပနေတ္တ ဒွေ ဌာနာနိ။ ဂစ္ဆတိ၊ နည်း။) ဟိ၊ ချေ။ ဧတာနိ၊ ဤ ၅၀-ကျော်ပုဒ်တို့သည်၊ ပျဉ္စနဝသေန^၁၊ သဒ္ဓါ၏ အစွမ်း လည်းကောင်း။ ဥပသဂ္ဂဝသေန^၂၊ ဥပသာ-ရ၏ အစွမ်း လည်းကောင်း။ အတ္ထဝသေန^၃၊ အနက်၏ အစွမ်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဟိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တိ။ တတ္ထ၊ ထို သုံးပါးသော အကြောင်းတို့တွင်။ (ပျဉ္စနဝသေန၊ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ အတ္ထဝသေန-တို့၌ စပ်။) ကောဓော ကုဇ္ဈနာ ကုဇ္ဈိတတ္ထံ - ဒေါသော ဒုဿနာ ဒုဿိတတ္ထန္တိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပျဉ္စနဝသေန၊ သဒ္ဓါ၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝိဘတ္တိဂမနံ၊

၁။ ပျဉ္စနဝသေန။ ပ။ ဂတော။ ။ တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့် ကောဓတည်း ဟူသော ဒေါသတစ်မျိုးကိုသာ ရသော်လည်း “ကောဓော” ဟု ဏ-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ “ကုဇ္ဈနာ” ဟု ယု-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်း၊ “ကုဇ္ဈိတတ္ထံ” ဟု ဣ-ပစ္စည်းဖြင့် လည်းကောင်း ခွဲခြား ဝေဖန်ခြင်းသည် သဒ္ဓါ၏ အစွမ်းဖြင့် ခွဲခြားဝေဖန်ခြင်းတည်း။ ဒေါသော ဒုဿနာ ဒုဿိတတ္ထံတို့၌လည်း နည်းတူ။

၂။ ဥပသဂ္ဂဝသေန။ ။ တရားကိုယ် အနက်အားဖြင့် ဝိစာရတစ်ပါးသာ ရ၍ မပြား သော်လည်း ဓာရောနောက်၌ ဝိ-ဥပသာရဖြင့် “ဝိစာရော” ဟု လည်းကောင်း၊ ထို့နောက် အနု၊ ဝိ-ဥပသာရ ၂-မျိုးဖြင့် “အနုဝိစာရော” ဟု လည်းကောင်း၊ ထို့နောက် ဥပ၊ ဝိ-ဥပသာရ ၂-မျိုးဖြင့် “ဥပဝိစာရော” ဟု လည်းကောင်း အကျယ် ဝေဖန်ခြင်းသည် ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့် အကျယ် ဝေဖန်ခြင်းတည်း။

၃။ အတ္ထဝသေန။ ။ ပဏ္ဍိစ္စ-စသည်တို့၏ အနက် အရကောက်မှာ ဉာဏ်ပညာ ချည်းရသောကြောင့် အနက်အားဖြင့် မပြားသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ သို့သော် “ပဏ္ဍိတဿ+ဘာဝေါ ပဏ္ဍိစ္စ” အရ အကြားအမြင် အတွေ့အကြုံများသော ပညာကို “ပဏ္ဍိစ္စ” ဟု ခေါ်ရ၏။ “ကုသလဿ+ဘာဝေါ ကောသလ္လ” အရ အတတ်အမျိုးမျိုး၌ ကျွမ်းကျင်သော ပညာကို “ကောသလ္လ” ဟု ခေါ်ရ၏။ “နိပုဏဿ+ဘာဝေါနေပုည” အရ သိမ်မွေ့နက်နဲ ခက်ခဲသော အရာကို သိတတ်သော ပညာကို “နေပုည” ဟု ခေါ်ရ၏။ “ဝိဘာဓေတိတိ ဝိဘာဓေါ၊ ဝိဘာဓေါယော ဝေဘဗျာ” နှင့် အညီ အနိစ္စ အစရှိသည်တို့ကို ထင်စွာပြတတ် (သုတစ်ပါး နားလည်အောင် နာမည်တပ်၍ တင်ထင်ရှားရှား ဟောပြ ရေးသားတတ်)သော ပညာကို “ဝေဘဗျာ” ဟု ခေါ်ရ၏။ ဣပစ္စည်းဖြစ်သော ကြောင့် “ဝေဘာဗျ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။

“စိန္တေတိတိစိန္တာ” အရ အနိစ္စ အစရှိသည်ကို စဉ်းစားကြံစည်တတ်သော ပညာကို “စိန္တာ” ဟု ခေါ်ရသည်။ “ဥပပရိက္ခတိတိ ဥပပရိက္ခာ” အရ ရုပ်နာမ်တို့၏ အနိစ္စ စသည်ကိုနှိုင်းချိန်

၃၅၄

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[နိဒ္ဒေသဝါရ

အကျယ် ဝေဖန်အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။
 ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ကောဓော ကုဇ္ဈနာ ကုဇ္ဈိတတ္ထံ၊ ဒေါသော ဒုဿနာ ဒုဿိတတ္ထံ-ဟူသော
 ပါဠိရပ်၌။ ကောဝ တစ်ပါးတည်းသာလျှင် ဖြစ်သော။ ကောဓော၊ ကောသေသည်။
 ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ ဖြင့်။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝိဘတ္တိံ၊ သို့။ ဂတော၊ ရောက်ပြီ။

ပန၊ ကား။ စာရော ဝိစာရော အနုဝိစာရော ဥပဝိစာရောတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊
 သို့။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိဂမနံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ပဏ္ဍိစ္စံ၊ ပ။ ဥပ
 ပရိက္ခာတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အတ္ထဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိဂမနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ တေသု၊
 ထို ၅၀-ကျော် ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့တွင်။ [ယောဇနာ၌ ဖဿပဒနိဒ္ဒေသာဒိသု-
 ဟု စွဲ၏။ အဓိပ္ပာယ်မှာအတူပင်။] တာဝ၊ ဝေဒနာပဒ နိဒ္ဒေသ-စသည်တို့မှရှေးဦးစွာ။
 (နိဒ္ဒိဋ္ဌေ) ဖဿ ပဒနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ တိဿောပိ၊ သုံးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမာ
 ဝိဘတ္တိယော၊ ဤ ဝေဖန်ခြင်းတို့ကို။ လဗ္ဘန္တိ၊ ရအပ်ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဖဿော
 ဖုသနာတိ၊ ဟူ၍။ (ဝိဘတ္တိဂမနံ၊ ဝေဖန်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်ခြင်း သည်။)
 ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘတ္တိဂမနံ သည်။ ဟောတိ။ သမ္မုသနာတိ၊ ဟူ၍။
 (ဝိဘတ္တိဂမနံ) ဥပသဂ္ဂဝသေန (ဝိဘတ္တိဂမနံ ဟောတိ။ သမ္မု သိတတ္ထံတိ၊ ဟူ၍
 (ဝိဘတ္တိဂမနံ) အတ္ထ-ဝသေန ဝိဘတ္တိဂမနံ ဟောတိ။ ဣမိနာ၊ နယေန၊ ဖြင့်။
 သဗ္ဗပဒ နိဒ္ဒေသေသု၊ အလုံးစုံ ၅၀-ကျော် ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ ဝိဘတ္တိဂမနံ၊
 အကျယ် ဝေဖန်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ရာဝယ် အကြောင်းကို မြင်လျှင် အကျိုးကို နှိုင်းချိန်တတ်၊ အကျိုးကို မြင်လျှင် အကြောင်းကို
 နှိုင်းချိန်တတ်သော ပညာကို “ဥပပရိက္ခာ”ဟု ခေါ်ရသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သတ္တိချင်း၊ ကိစ္စချင်း
 မတူကြသောကြောင့် “အတ္ထဝသေန ဝိဘတ္တိဂမနံ”ဟု ဆိုသည်။

အနုဂီကာ။ ။ ဗဟုသုတ ဘာဝသမ္မာဒိကာယ ပညာယ ပဏ္ဍိစ္စပရိယာယော၊
 သိပ္ပါယတနာဒိသု ဒက္ခတာဘူတာယ ကောသလ္လပရိယာယော၊ ယတ္ထကတ္တိစိတိက္ခသုခုမာယ
 နေပုညပရိယာယော၊ သမ္မာ ဓမ္မေ ပညပေန္တိယာ ဝေဘဗျာ ပရိယာယောတိ ဧဝမာဒိနာ တေသု
 တေသု ပညာဝိသေသေသု တေ တေ ပရိယာယဝိသေသာ ဝိသေသေန ပဝတ္တာတိ တေသံ ပညာ
 ဝိသေသာနံ နာနာ ကာလေ လဗ္ဘမာနတာ ဝုတ္တာ။ အခြားတစ်နည်းကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။

၁။ သမ္မုသိတတ္ထန္တိ အတ္ထဝသေန။ ။ ကုဇ္ဈိတတ္ထံတုန်းက “ဗျဉ္ဇနဝသေန ဝိဘတ္တိ
 ဂမနံ”ဟု ဆိုခဲ့ပါလျက် ဤ သမ္မုသိတတ္ထံကို အဘယ်ကြောင့် “အတ္ထဝသေန ဝိဘတ္တိဂမနံ”ဟု
 ဆိုရသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား ကောဓော ကုဇ္ဈနာ ကုဇ္ဈိတတ္ထံတို့၌ အနက်
 အရမှာ အမျက်ထွက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ အာကာရ-အနက်သာ ရသောကြောင့် အနက်အားဖြင့်
 မပြား။ သဒ္ဓါအားဖြင့်သာ ပြားသည်။ ဤ၌ သမ္မုသိတတ္ထံအရ ဖဿော ဖုသနာတို့၏ အနက်ဖြစ်

[တာနိ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တနိ။ ပ။ ဝိဘတ္တိံ ဂစ္ဆန္တိ-၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍၊ နာနာ ဟောန္တနိ စတူဟိ ကာရဏေဟိ နာနာ ဘဝန္တိ-၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် နာနာ ဟောန္တနိပိ-စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ (တာနိ၊ ထို ၅၀-ကျော်ပုဒ်တို့သည်။) နာနာ၊ အသီးအသီး။ ဟောန္တနိပိ၊ ဖြစ်ပြန်ကုန်သော်လည်း။ နာမနာနတ္ထေန၊ နာမည်အားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း၊ လက္ခဏာနာနတ္ထေန၊ လက္ခဏာအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း၊ ကိစ္စနာနတ္ထေန၊ ကိစ္စအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန၊ ပဋိက္ခေပအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ၊ တို့ကြောင့်။ နာနာ၊ အသီးအသီးတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ တတ္ထ၊ ထိုလေးပါးသော အကြောင်းတို့တွင်။ (နာမနာနတ္ထေန၊ လက္ခဏာနာနတ္ထေန၊ ကိစ္စနာနတ္ထေန၊ ပဋိက္ခေပနာနတ္ထေန-တို့၌ စပ်။) ကတမော။ ပ။ ဒုဿနာတိ ဧတ္ထ၊ ကတမော။ ပ။ ဒုဿနာဟူသော ဤပါဠိရပ်၌။ ဗျာပါဒေါတိ ဝါ၊ ဗျာပါဒဟူသော တရားသည် လည်းကောင်း။ ဒေါဿတိဝါ၊ ဒေါသဟူသော တရားသည်လည်းကောင်း ဒွေပိ၊ ၂-ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတေ၊ ဤတရား တို့သည်၊ ကောဓောဝေ၊ ကောဓျည်းသာတည်း။ နာမေန၊ နာမည်အားဖြင့်။ နာနတ္ထံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ရောက်ကုန်ပြီ။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ နာမနာနတ္ထေန၊ နာမည်အားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နာနတ္ထံ၊ ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ [ဤသို့ တရားကိုယ်တူလျက် နာမည်ထူးသောကြောင့် ဒေါသမူစိတ်၏ ဥဒ္ဓေသ၌ “ဒေါသော ဗျာပါဒေါ”ဟု နာမည် ၂-မျိုးကို ပြ၍ နိဒ္ဓေသ၌လည်း ထိုအတိုင်းပင် ချဲ့သည်။]

[နာမနာနတ္ထေနကို ပြပြီး၍ လက္ခဏာနာနတ္ထေနကို ပြလိုသောကြောင့် ရာသဋ္ဌေန-စသည် မိန့်။] စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ရာသဋ္ဌေန၊ အစု၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ပဉ္စပိ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဧကောဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ ခန္ဓော၊ သည်။ ဟောတိ၊ ပန၊ ထိုသို့ ခန္ဓာတစ်ပါးတည်း ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့တွင်။ ရူပံ၊ ရုပ်သည်။ ရူပနလက္ခဏံ၊ ဖောက်ပြန်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဝေဒယိတလက္ခဏာ၊ ခံစားခြင်း သော ဖုသနာကာရ သာမညမဟုတ်။ အာရုံနှင့် ပေါင်းမိလတ်သော် တွေ့ထိခြင်းဟူသော သမာဂမ ဖုသနာကာရတည်း။ ဤသို့ ဖသော ဖုသနာတို့နှင့် အနက်ချင်း မတူ၊ သံအတွက် သမာဂမအနက် ပို၍ လာသောကြောင့် “အတ္တဝေသေန ဝိဘတ္တိဂမနံ”ဟု ဆိုရသည်။ [သမ္ပုဿိတတ္ထန္တိ ဧတ္တာပိ န ဖသောတိ ဧဝမာကာရောဝ အတ္တော ဝုတ္တော၊ သမ္ပုဿောတိ ဧဝမာကာရော ပန ဝုတ္တောတိ အတ္တတော ဝိဘတ္တိဂမနန္တိ ဝုတ္တံ။- ဋီကာ။]

လက္ခဏာရှိ၏။ သညာ၊ သည်။ သဉ္ဇာနနလက္ခဏာ၊ မှတ်သိ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ စေတနာသည်။ စေတယိတလက္ခဏာ၊ စေတော်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ [သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဖွဲ့ရသော စေတသိက် ၅၀-တို့တွင် စေတနာသည် ပဓာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် စေတနာ၏ လက္ခဏာကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၏ လက္ခဏာအဖြစ်ဖြင့်ပြသည်။] ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ဣတိ ဣမိနာ လက္ခဏနာနတ္ထေန၊ ဤသို့ လက္ခဏာအားဖြင့် ထူးကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ ပဉ္စ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ လက္ခဏနာနတ္ထေန၊ ကြောင့်။ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[လက္ခဏာနာနတ္ထေနကို ပြပြီး၍ ကိစ္စနာနတ္ထေနကို ပြလိုသောကြောင့် စတ္တာရော သမ္ပပ္ပဓာနာ-စသည် မိန့်။] စတ္တာရော။ ပ။ ပဒဟတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ ဝီရိယံ၊ သည်။ ကိစ္စနာနတ္ထေနကိစ္စအားဖြင့် ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ တို့၌ အာဂတံ၊ လာပြီ။ [ကိစ္စလေးပါးထူးပုံကို သင်္ဂြိုဟ် သမ္ပပ္ပဓာန်အခန်းဖြင့် သိပါ။] ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ ကိစ္စနာနတ္ထေန နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[ကိစ္စနာနတ္ထေနကို ပြပြီး၍ ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေနကို ပြလိုသောကြောင့် စတ္တာရော အသဒ္ဓမ္မာ-စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား စတ္တာရော။ ပ။ န သဒ္ဓမ္မဂရတာတိ ဝေမာဒီသု၊ ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေန^၁၊ ပယ်တတ်သော တရား၏ ထူးကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [စတ္တာရော၊ ကုန်သော၊ အသဒ္ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ကောဓဂရတာ၊ အမျက်ထွက်ခြင်း၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ် ဟူသော။ နသဒ္ဓမ္မဂရတာ၊ သဒ္ဓမ္မဂရတာမဟုတ်သော တရားလည်းကောင်း။ (ဝါ၊ အသဒ္ဓမ္မတရား လည်းကောင်း။) မက္ခဂရတာ၊ သူတစ်ပါး၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ချေဖျက်ခြင်း၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော။ န သဒ္ဓမ္မဂရတာ၊ လည်းကောင်း။ လာဘဂရတာ၊ လာဘ၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော။ သက္ကာရဂရတာ၊ သက္ကာရ၌ အလေးပြုတတ်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော။ န သဒ္ဓမ္မဂရတာ၊ လည်းကောင်းတည်း။ -စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်၊ ဒုတိယကောဓဂရ-သုတ်။]

၁။ ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေန။ ။ အသဒ္ဓမ္မသည် တစ်မျိုးတည်းဖြစ်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့် လေးမျိုးသော နာနတ္တံကို သိရသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဋိက္ခေပ နာနတ္ထေန နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ”ဟု မိန့်သည်။ အသဒ္ဓမ္မ တစ်မျိုးတည်းဖြစ်သော်လည်း သဒ္ဓမ္မကို ပယ်မြစ်သော ကောဓ-စသည်တို့က ၄-မျိုးပြားသောကြောင့် အသဒ္ဓမ္မ ၄-မျိုး ပြားရသည်-ဟူလို။ [အကျယ်ကို ဋီကာ၌ ရှုပါ။]

ပန၊ ဆက်၊ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ ဣမာနိ နာနတ္တာနိ၊ ဤ နာနတ္တတို့ကို။
 ဖဿယောဝ၊ ဖဿတစ်ပါးတည်း၌သာ။ န လတ္တန္တိ၊ ရအပ်ကုန်သည် မဟုတ်။
 သဗ္ဗေသုပိ၊ ကုန်သော။ ဖဿပဉ္စမကာဒိသု၊ ဖဿပဉ္စမက အစရှိသောတရားတို့၌။
 လတ္တန္တိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဖဿဿ၊ ၏။ ဖဿောဝတိ နာမံ၊ ဖဿဟူသော အမည်သည်။
 (ဟောတိ။)။ ပ။ စိတ္တဿ၊ ၏ စိတ္တန္တိ(နာမံ)၊ သည်။ ဟောတိ။ စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။
 (နာမနာနတ္တ ရပုံမှတစ်ပါး လက္ခဏနာနတ္တ ရပုံကား။) ဖဿော၊ သည်။
 ဖုသနလက္ခဏော၊ ရှိ၏။ ပ။ ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဝိဇာနနလက္ခဏံ၊ ရှိ၏။
 [ဖဿပဉ္စမက၌ “ဖဿောဟောတိ၊ ဝေဒနာ ဟောတိ၊ သညာ ဟောတိ၊ စေတနာ
 ဟောတိ၊ စိတ္တံ ဟောတိ”ဟု ရှိသောကြောင့် “စိတ္တံ ဝိဇာနန လက္ခဏံ”ဟု ရှိလျှင်
 ကောင်းမည်ထင်သည်။] တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ (လက္ခဏ-နာနတ္တ ရပုံမှတစ်ပါး
 ကိစ္စနာနတ္တ ရပုံကား။) ဖဿော၊ သည်။ ဖုသနကိစ္စော၊ တွေ့ထိခြင်း ကိစ္စရှိ၏။
 ပ။ ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဝိဇာနနကိစ္စံ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်း
 ကိစ္စ ရှိ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့၊ ကိစ္စနာနတ္တေန၊ ကြောင့်။ နာနတ္တံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။
 ပဋိက္ခေပနာနတ္တံ၊ သည်။ ဖဿပဉ္စမကော၊ ၌။ နတ္ထိ။

အလောဘာဒိနိဒ္ဒေသေ ပန၊ အလောဘ-အစရှိသော ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသ၌
 ကား။ (လတ္တတိ-၌ စပ်။) အလောဘော၊ ပ။ အလုပ္ပိတတ္တန္တိ အာဒိနာ၊ အစရှိသော။
 နယေန၊ ဖြင့်။ လတ္တတိ၊ ရအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ပဋိက္ခေပနာနတ္တေန၊
 ပယ်တတ်သောတရား၏ ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧဝံ၊ သို့။ နာနတ္တံ၊ ကို။
 ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [လောဘော လုပ္ပနာ လုပ္ပိတတ္တံကို ပယ်တတ်သောကြောင့် “အလောဘော
 အလုပ္ပနာ အလုပ္ပိတတ္တံ”ဟု ရနိုင်သည်။] ဧဝံ၊ သို့။ သဗ္ဗပဒနိဒ္ဒေသေသု၊ အလုံးစုံ
 သော ပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ လတ္တမာနဝသေန၊ ရထိုက်သော နာနတ္တတို့၏ အစွမ်း
 ဖြင့်။ စတုပ္ပိဝံပိ၊ သော။ နာနတ္တံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

[နာနာ ဟောန္တာနိ။ ပ။ နာနာဘဝန္တိ၏ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ အပရဒီပနာပနေတ္ထ
 ဒွေ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ၏ အကျယ်ကို ပြလိုသောကြောင့် အပရဒီပနာ-စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ အပရဒီပနာ၊ တစ်ပါးသော ဝေဝုဓ်ပရိယာယ်စကားလှယ်ကို
 ပြခြင်းသည်။ ဝါ၊ တစ်ပါးသော ဝေဝုဓ်ပရိယာယ်စကားလှယ်ဖြင့် ရှေ့အနက်ကို ပြ
 ခြင်းသည်။ ပဒတ္ထုတိ ဝါ၊ ပုဒ်အနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းသည် သော်လည်းကောင်း။
 ဒဠိကမ္ပံ ဝါ၊ ခိုင်မြဲအောင် ပြခြင်းသည်သော်လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ
 ဧဝံ၊ သို့။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ ဌာနာနိ၊ တို့သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ၏။ [ပဒတ္ထဿ ပဒန္တရေန
 ဝိဘာဝနံ ပဒတ္ထုတိ။ -ဋီကာ။ “ပဒတ္ထထုတိ”ဟု ဆိုလိုလျက် အတ္ထပုဒ် အကျေကြံ။]

ဟိ၊ ချဲ့။ ယဒ္ဓိကောဋိယာ၊ တောင်တူးဖျားဖြင့်။ ဥပိဋ္ဌေန္တေန ဝိယ၊ အထက်မှ ဖိ၍ ထောက်သူကဲ့သို့။ (မြွေကို ဖမ်းရာ၌ အထက်ကဖိ၍ တစ်ချက်တည်း ထောက်လိုက် သကဲ့သို့။) သင်္ကမေဝ၊ တစ်ကြိမ်သာလျှင်။ ဖဿောတိ၊ ဖဿောဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ ဧကံ ပဒံ၊ ဤ ဖဿော ဟူသော ပုဒ်သည်။ [စာအုပ်တို့၌ “ဧဝံ” ဟု ရှိ၏။ မကောင်း။] ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတဝိဘူသိတံ နာမ၊ လွန်စွာဖြစ်သော ပွင့်လင်း ခြင်းရှိသော ပုဒ်၊ အမွမ်းတင်အပ်သော ပုဒ်၊ တန်ဆာဆင်အပ်သော ပုဒ် မည်သည်။ န ဟောတိ။ ပုနပ္ပန္နံ၊ အဖန်ဖန်။ ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ပ။ အတ္ထဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ဖဿော။ ပ။ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ၊ ဟူ၍၊ ဝုတ္တော။ ဖုလ္လိတမဏ္ဍိတဝိဘူသိတံ နာမ၊ မည်သည်၊ ဟောတိ။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ ဒဟရကုမာရံ၊ သတို့သားငယ်ကို။ နာပေတွာ၊ ရေချိုးစေပြီး၍။ ဝါ၊ ရေချိုးပေးပြီး၍။ မနောရမံ၊ စိတ်၏ မွေ့လျော်ရာ ဖြစ်သော။ [ရမတိ တွောတိ ရမံ၊ မနဿ+ရမံ မနောရမံ။ (တစ်နည်း) ရမံ၌ ကာရိတ်အကျေကြ၍ “စိတ်ကို ‘မွေ့လျော်စေနိုင်သော’ ဟု ပေး] ဝတ္ထံ၊ အဝတ်ကို။ ပရိဒဟာပေတွာ၊ ဝတ်စေပြီး၍။ (ဝတ်ပေးပြီး၍။) ပုပ္ဖာနိ၊ တို့ကို။ ပိဋန္တာပေတွာ၊ ပန်ဆင်စေပြီး၍။ (ပန်ဆင်ပေးပြီး၍။) အက္ခိနိ၊ မျက်လုံးတို့ကို။ အဉ္ဇေတွာ၊ မျက်ရေးကွင်းပြီး၍။ [အဉ္ဇဓာတ်-ဝုရာဒိဂိုဏ်း။] အထ၊ ထိုမှ နောက်၌။ အဿ၊ ထို သတို့သား၏။ နလာဋ္ဌေ၊ နဖူးပြင်၌။ ဧကမေဝ၊ တစ်ခုသာလျှင် ဖြစ်သော။ မနောသိလာဗိန္နံ၊ ဆေးဒန်း မြင်းသီလာ ပြောက်ကို။ ကရေယျံ၊ ပြုကုန်ရာ၏။ တဿ၊ ထို သတို့သား၏။ တွောဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော ဆေးဒန်း မြင်းသီလာတစ်ပြောက်ကို ပြုရုံမျှဖြင့်။ စိတ္တတိလကော နာမ၊ ဆန်းကြယ်သော မှန်ကူပြောက်ရှိသူ မည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်သေး။ ပန၊ အနွယ် ကား။ နာနာ ဝတ္ထေဟိ၊ အမျိုးမျိုးသော အဆင်းတို့ဖြင့်။ ပရိဝါရေတွာ၊ ခြံရံ၍။ ဝိန္နုဿ၊ အပြောက်တို့ကို။ ကတေသု၊ ပြုအပ်ကုန်လတ်သော်။ စိတ္တတိလကော နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ သမ္ပဒံ၊ မချွတ်မယွင်း ပြီးစီး ခြင်းရှိသော ဤ ဥပမေယျကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ ပဒတ္ထု တိ နာမ၊ ပုဒ်အနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းမည်၏။

၁။ ဖုလ္လိတ မဏ္ဍိတ ဝိဘူသိတံ။ ။ သဉ္ဇာတံ ဖုလ္လံ ယဿ အတ္တိတိ ဖုလ္လိတံ၊ သဉ္ဇာတ အဿတ္တိ အနက်၌ ဣတ-ပစ္စည်းသက်။ မဏ္ဍိယတေတိ မဏ္ဍိတံ၊ နိမ့်ရာအရပ်ကို ဖိုသိပ်ခြင်းကို “မဏ္ဍန” ဟု ခေါ်၏။ အမွန်းတင်ခြင်းမျိုးတည်း။ ဝိဘူသိယတေတိ ဝိဘူသိတံ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ “တစ်ပုဒ်တည်းဟောထားလျှင် ဝေဝေဆာဆာ မရှိ” ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၅၉

[ပဒတ္တုတိ ဝါ-၏။ အကျယ်ကို ပြပြီး၍ ဒဠိကမ္မံ ဝါ-၏ အကျယ်ကို ပြလိုသော ကြောင့် ဗျဉ္ဇနဝသေန -စသည် မိန့်။] ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ပ။ အတ္ထဝသေန၊ လည်းကောင်း။ ပုနပ္ပုနံ။ ဘဏနမေဝ၊ ဆိုခြင်းသည်ပင်။ ဒဠိကမ္မံ နာမ၊ ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း မည်၏။ [ဗျဉ္ဇနဝသေန ဥပသဂ္ဂဝသေန အတ္ထဝသေနတို့သည် ရှေ့၌ ပါပြီးဖြစ်၍ “ဘဏနမေဝ”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ (တစ်နည်း)ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့ အာဝုသောတိ ဝါ၊ အာဝုသော ဟူ၍သော်လည်းကောင်း။ ပ။ သပ္ပေါတိ ဝါ၊ ဟူ၍သော်လည်းကောင်း။ ဝုတ္တေ၊ ဆိုအပ်သော် ဒဠိကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။ နဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပန၊ အနွယ်ကား။ အာဝုသော၊ အာဝုသော၊ ငါ့ရှင် ငါ့ရှင်။ ဘန္တေ ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား အရှင်ဘုရား။ ယက္ခော၊ ယက္ခော၊ ဘီလူး ဘီလူး။ သပ္ပေါ သပ္ပေါ၊ မြွေ မြွေ။ ဣတိ။ ဝုတ္တေ၊ ဆိုအပ်သော်။ ဒဠိကမ္မံ နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝ မေဝ။ သတိဒေဝ၊ တစ်ကြိမ်သာလျှင်။ ယဋ္ဌိကောဋိယာ၊ ဖြင့်။ ဥပ္ပိဋ္ဌေန္တေန ဝိယ၊ ကဲ့သို့။ ဖဿောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ ပဒံ၊ သည်။ ဒဠိကမ္မံ နာမ၊ ခိုင်မြဲအောင် ပြုအပ်သောပုဒ် မည်သည်။ န ဟောတိ။ ပုနပ္ပုနံ၊ ပံ။ အတ္ထဝသေန၊ ဖြင့်လည်းကောင်း။ ဖဿော။ ပ။ သမ္ပုသိတတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တေ ယေဝ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်သာ။ ဒဠိကမ္မံ နာမ ဟောတိ။ ဧဝံ၊ လျှင်။ အပရဒိပနာ၊ သည်။ ဒွေ ဌာနာနိ ဂစ္ဆတိ။ ဧတဿာပိ၊ ဤ အပရဒိပနာ၏လည်း။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံကုန်သော။ လဗ္ဘမာနကပဒ နိဒ္ဒေသေသု၊ ရထိုက်သောပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [သဗ္ဗတ္ထ မပါသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံ၏။ သဗ္ဗတ္ထ ပိုဟန် တူသည်။]

အယံ။ ပ။ ဟောတိတိ၊ ကား ယသ္မိံ သမယေ၊ ၌ ၊ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာသော။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ မဟာကုသလစိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ [ရှေး၌ ပြခဲ့သော “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ကုသလံ သောမနဿသဟဂတံ တိဟေတုကံ အသင်္ခါရိကံ မဟာစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ”ကိုပင် ချုံး၍ တသ္မိံသမယေ၏ အစွဲကို ပြသည်။ ပါဠိတော် အနတ်ပေးသောအခါ ရှေ့နည်းကိုလည်း ပေးနိုင်၏။ ဤနည်းကိုလည်း ပေးနိုင်၏။] တသ္မိံ သမယေ၊ ကာမာဝစရံ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌ ။ အယံ၊ ဤသို့သော။ ဖဿော နာမ၊ ဖဿမည်သော တရားသည်။ ဟောတိ၊ ။ ။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ တာဝ၊ဝေဒနာပဒ နိဒ္ဒေသ-စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌဿ။) ဖဿပဒနိဒ္ဒေသဿ၊ ။ ။ ဝဏ္ဏနာ၊ အဖွင့်တည်း။ ဝါ၊ ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာတည်း။ ဣတော၊ ဤ ဖဿပဒနိဒ္ဒေသမှ။ ပရေသု၊ နောက်ဖြစ်ကုန်သော။

ဝေဒနာဒိန္နံ၊ အစရှိကုန်သော။ ပဒါနံ၊ တို့၏။ နိဒ္ဒေသေသု ပန။ တို့၌ကား။
ဝိဿသမတ္တမေဝ၊ ထူးသော အစီအရင်မျှကိုသာ။ ဝဏ္ဏယိဿာမ၊ ဇွင့်ကုန်တော့အံ့။
ဿသံ၊ ကြွင်းသော အစီအရင်ကို။ ဣဝ၊ ဤ၊ ဖဿပဒနိဒ္ဒေသ၌။ ဝုတ္တနယေနေဝ၊
ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ယံ တသ္မိံ သမယေတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ကတမာ၊ ပ။ ဟောတိတိ၊
ဟူ၍။ ကိဉ္စာပိအာရဒ္ဓံ၊ အကယ်၍ကား ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် အားထုတ်အပ်ပါပေ၏။ ပန၊
ထိုသို့ပင် ဣတ္ထိလိင်ဖြင့် အားထုတ်အပ်ပါသော်လည်း။ သာတပဒဝသေန၊
သာတဟူသော နပုလ္လိင်ပုဒ်၏ အစွမ်းဖြင့်။ (သာတဟူသော နပုလ္လိင်ပုဒ်ကို ငဲ့၍။)
ယံတိ၊-ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္ပဿ ဇန္တိ
ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ တဿ သာတသုခဿ၊ ထို သာယာစေတတ်သော
သုခအား။ အနုစ္စပိကာ၊ လျောက်ပတ်သော။ သာရပ္ပ၊ လျောက်ပတ်သော
မနောဝိညာဏဓာတ်ကို။ တဇ္ဇာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဟိ၊ မှန်။ အယံ တဇ္ဇသဒ္ဓေါ၊
ဤ တဇ္ဇာ-သဒ္ဓါသည်။ အနုစ္စပိကတ္ထော၊ အနုစ္စပိက ဒ နှက်ရှိသည်။ ဟောတိ။
[“အနုစ္စပိကတ္ထောပိ”ဟု ယောဇနာ၌ ရှိ၏။ ထို ပိဖြင့် ဆိုအပ်လတ္တံ့ အနက်ကို
ငဲ့သည် ဟု ဆို၏။ သို့သော်- ပိ ပါခြင်းသည် ရိုးရာမကျ၊ နောက်အနက်ကျမှ ပိ
ပါလိမ့်မည်။] ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ တဗ္ဗံ၊ ပ။ မန္တေ
တိတိ၊ ဟူ၍။ (အာဟ၊ ပြီ။) [တဗ္ဗံ၊ ထိုအကျိုးအား လျောက်ပတ်သော။ တဿရပ္ပံ၊
ထို အကျိုးအား လျောက်ပတ်သော၊ (တဗ္ဗံကို ထပ်ဖွင့်သည်။) ကထံ၊ စကားကို။
မန္တေတိ၊ တိုင်ပင်၏။ ... ဥပရိပဏ် သုညတဝဂ်၊ ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်။]

၁။ တဇ္ဇာဝုစ္စတိ၊ ပ။ သာရပ္ပ၊ ။ ပါဠိတော်ဝယ် “တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ
ဓာတု သမ္ပဿင်္ဂ စေတသိကံ သာတံ စေတသိကံ သုခံ”ဟု ရှိ၏။ တဇ္ဇာ၌ တ- သဒ္ဓါသည်
ပါဠိတော်ဝယ် ဟောတော်မူအပ်ဆဲဖြစ်သော သာတ-သုခတို့ကို ညွှန်ပြသည်ဟု သိစေလို၍
“တဿ သာတသုခဿ”ဟု လည်းကောင်း၊ တဇ္ဇာ တစ်ပုဒ်လုံးသည် အနုစ္စပိကအနက်ဟောတည်း”
ဟု သိစေလို၍ “အနုစ္စပိကာ”ဟုလည်းကောင်း၊ အနုစ္စပိကာဒ် သာရပ္ပအနက်ကို သိစေလို၍
“သာရပ္ပ”ဟု လည်းကောင်း ထို အနုစ္စပိက အနက်ကို ဟောရာ၌ နတ်-ဝုစ္စည်း ခွဲဖွယ်မလို။
“အထင်ရဋီ၊ ဧကဒေသျှပတ”ဟု သိစေလို၍ “ဝုစ္စတိ”ဟုလည်းကောင်းဖွင့်သည်။ ဤသို့
အထင်ရဋီဖြစ်သောကြောင့် “တဇ္ဇာ”ဟု အာ-မပျောက်ဘဲ သမာသ်အတွင်း၌ ရှိရသည်။ [အနက်
အများ၏ အမည်ကို မနောဝိညာဏဓာတ်၌ တင်စားသောကြောင့် ဧက ဒေသျှပတဟု
ဆိုသည်။]

[ဆောင်] ဝုစ္စတိ ဝုတ္တံ၊ နာမံရှိရာ၊ ဥပစာ၊ မြို့စွာ ဉာဏ်ဖြင့် ၅။

२६०

၃။ မဇ္ဈိမနိကာယ သာတ်။ ။ မဇ္ဈိမနိကာယ သာတ်၏ အနက်ပြောသည်။
သာတာသဒ္ဓါသည် ချိုမြိန်ကောင်းမြတ်သော အရသာအနက်ကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကရဋီပုဒ်

ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ဣံ ဝုတ္တံ ဟောတိ။) တသ္မိံသမယေ၊ ကာမာဝစရ ကုသိုလံ သောမနဿသဟဂုတ် တိဟိတံ အသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ယထာဝုတ္တေန၊ အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ အတ္တေန၊ အနုဝိစ္ဆက အစရှိသော အနက်ကြောင့်။ တဇ္ဇာယ၊ တဇ္ဇာမည်သော။ မနောဝိညာဏ ဓာတုယာ၊ ၏ သမ္ပဿဇံ၊ သမ္ပဿကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝါ သမ္ပဿ၌ ဖြစ်သော။ စေတသိကံ၊ စိတ်၌ မှီသော။ ယံ သာတံ၊ အကြင် တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို မိမိ၌ သာယာစေတတ်သော သဘောသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တသ္မိံ သမယေ၊ ၌။ အယံ၊ ဤသို့သော။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ (ဝုတ္တံဟောတိ)။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ သုဗ္ဗပဒေဟိ၊ တို့နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ ယောဇနာ၊ အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ [သာတ-ပုဒ်ပြီးပုံကို ဋီကာ၌ တိုက်ရိုက်ပြထား၏။]

ဣဒါနိ၊ စေတသိကံ သာတံပုဒ်ကို ဟောတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌။ (ဝုတ္တေသု၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော။) စေတသိကံ သုခံတိ အာဒိသု၊ စေတသိကံ သုခံ အစရှိသော ပုဒ်တို့တွင်။ စေတသိကပဒေန၊ စေတသိကပုဒ်ဖြင့်။ ကာယိကသုခံ၊ ကို။ ပဋိက္ခိပတိ၊ ပယ်မြစ်တော်မူ၏။ သုခပဒေန၊ သုခပုဒ်ဖြင့်။ စေတသိကံ၊ စိတ်၌ မှီသော။ ဒုက္ခံ၊ ကို။ (ပဋိက္ခိပတိ။) စေတောသမ္ပဿဇန္တိ၊ ကား။ စိတ္တသမ္ပဿေ၊ စိတ်၏ သမ္ပဿ၌။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော။ သာတံ သုခံ ဝေဒယိတန္တိ၊ ကား။ သာတံ ဝေဒယိတံ၊ တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို မိမိ၌ သာယာစေတတ်သော သာတ-ဝေဒနာဖြစ်သော။ န အသာတံ ဝေဒယိတံ၊ မသာယာစေတတ်သော အသာတဝေဒနာ မဟုတ်သော။ သုခံ ဝေဒယိတံ၊ သုခ ဝေဒနာ ဖြစ်သော။ န ဒုက္ခံ ဝေဒယိတံ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ မဟုတ်သော သဘောတရားသည်။ ဟောတိ။ [ဤသို့ဖွင့်ခြင်းကား သာတံ သုခံ ပုဒ်တို့က ဝေဒယိတ-ပုဒ်၏ ဗျဝစ္ဆေဒက ဝိသေသန ဖြစ်ကြောင်းကို ဖွင့်ပြခြင်းတည်း။] ပရတော၊ သာတံ သုခံ ဝေဒယိတံ ပုဒ်တို့၏ နောက်၌။ တိဏိ၊ သုံးပါးကုန်သော။ ပဒါနိ၊ စေတောသမ္ပဿဇာ သာတာ သုခါ ဟူသော ပုဒ်တို့ကို။ ဣတ္ထိလိင်္ဂဝေသေန၊ ဖြင့်။ ဝုတ္တာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ [ဝေဒနာပုဒ်က ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် စေတောသမ္ပဿဇာ သာတာ သုခါတို့ကို

တည်း-ဟူလို။ ဋီကာ၌ ဤ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းပြလို၍ “သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဝါ”စသည်ဖြင့် ဝါ-သဒ္ဓါနှင့်ဗာကွ ဆိုသည်။ ဋီကာအလို “တံသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဝါ သာဒယတိတိ သာတံ”ဟု ဟောတုကတ္ထုသာန်ပြု၊ ကာရိတ်ကျေ။ ဣ-ပစ္စည်း၊ ဒ-ကို တ-ပြု။ [အဋ္ဌကထာ နိဿယကိုကြည့်၍ ပါဠိတော်၌ “တဇ္ဇာမနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇံ”စသော ပုဒ်တို့ကို အနက်ပေးပါ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၆၃

ဣတ္ထိလိင်အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူရသည်။] ပန၊ ဆက်။ သာတာဝေဒနာ၊ သာတာဝေဒနာ ဖြစ်သော။ န အသာတာ (ဝေဒနာ)၊ အသာတာ-ဝေဒနာ မဟုတ်သော။ သုခါ ဝေဒနာ၊ သုခဝေဒနာ ဖြစ်သော။ န ဒုက္ခာ (ဝေဒနာ)၊ ဒုက္ခဝေဒနာ မဟုတ်သော သဘောတရားသည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္တ၊ ဤ နောက်သုံးပုဒ်တို့၌။ အယမေဝ အတ္တော၊ ဤ အနက်ပင်တည်း။ [သ္မာတံ သုခံ ဝေဒယိတံနှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ချင်း တူသောကြောင့် “အယမေဝ”ဟု ဧဝဖြင့် ဆိုသည်။]

သညာနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ (အတ္တော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) တဇ္ဇာ။ ပ။ သမ္ဗဿ ဇာတိ၊ ကား။ တဿာ ကုသလသညာယ၊ ထိုကုသိုလ်သညာအား။ အနုစ္စဝိကာယ၊ လျောက်ပတ်သော။ မနောဝိညာဏဓာတုယာ၊ ၏။ သမ္ဗဿမိ၊ ၌။ ဇာတာ၊ ဖြစ်သော သညာတည်း။ သညာတိ၊ သညာဟူသော အမည်သည်။ သဘာဝနာမံ၊ သဘောကိုသာပြသော နာမည်တည်း။ [ဖဿတုန်းက “သဘာဝပဒံ နာမ”ဟု ဖွင့်ခဲ့၏။ ဤ၌ “သဘာဝနာမံ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် စကားအသုံး ရှေ့နောက် မတူသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။] သဉ္ဇာနနာတိ၊ ကား။ သဉ္ဇာ နနာကာရော၊ အမှတ်ပြု၍ သိခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတည်း။ သဉ္ဇာနိတတ္တန္တိ၊ ကား။ သဉ္ဇာနိတဘာဝေါ၊ အမှတ်ပြု၍ သိတတ်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ သဘောတည်း။ စေတနာနိဒ္ဒေသေပိ၊ ၌လည်း။ ဣမိနာဝ နယေန၊ ဖြင့်သာလျှင်။ (အတ္တော) ဝေဒိတဗ္ဗော။

စိတ္တ နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ စိတ္တ ဝိစိတ္တတာယ၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ စိတ္တံ၊ မည်၏။ [“စိတ္တံကို ဝိစိတ္တဟု ထင်ဖွင့်။ စိတ္တံ၊ ဆန်းကြယ်သော သဘော တရားသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေး။] (ယံ၊ အကြင် တရားသဘောသည်။) အာရမ္မဏံ၊ ကို။ မိနမာနံ၊ နှိုင်းချင့်လျက်။ ဇာနာတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တံ၊ သည်။) မနော၊ မနမည်၏။ မာနသံတိ၊ ကား။ မနော ဧဝ၊ စိတ်ပင်တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ အန္တလိက္ခစရော၊ ပ။ မာနသောတိ ဧတ္တ ပန၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌ကား။ သမ္ဗယုတ္တကဓမ္မော၊ သမ္ဗယုတ်ဖြစ်သော တရားကို။ (ရာဂကို။) မာနသောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [“မနသိ+ဘဝေါ မာနသော”ဟု ပြု၊ စိတ်၌ဖြစ်သော ရာဂ-ကျော့ကွင်း။-အန္တလိက္ခစရော၊ ကောင်းကင်၌ လှည့်လည် နိုင်သော။ မာနသော၊

၁။ မိနမာနံ ဇာနာတိ။ ။ ဇာနာတိကိုကြည့်၍ “မန-ဉာဏေ”ဟူသော ဓာတ်ဖြင့် “မနတိတိမနော”ဟု လည်းကောင်း၊ “မိနမာနံ”ကို ကြည့်၍ “မာ-ပရိမာဏေ(ပရိစ္ဆိန္တနေ)”ဟူသော ဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် “မိနာတိ၊ နှိုင်းချင့်တတ်၏။ ဣတိ မနော”ဟု လည်းကောင်း ပြုကြ၏။

စိတ်၌ဖြစ်သော။ ယွာယံ (ယော+အယံ)ပါသော၊ အကြင် ရာဂတည်းဟူသော
ကျော့ကွင်းသည်။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ (“တေန တံ ဗာဓယိဿာမိ၊ န မေ
သမဏ မောက္ခသိ”ဟူသော ၂-ပါဒကို ဆက်။ မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ မာရကထာ။)
“အန္တလိက္ခေ စရန္တေ ပဉ္စာဘိညေပိ ဗန္ဓတိတိအန္တလိ က္ခစရော၊ ရာဂပါသော”-
ဝိမတိ။ အဘိညာဉ်ရ၍ ကောင်းကင်၌ သွားနေသူထို့ကို သော်မှ နောင်ဖွဲ့နိုင်သော
ရာဂ-ကျော့ကွင်းကို “အန္တလိက္ခစရ- ကောင်းကင်လှည့်လည်နိုင်သည်”ဟု ဆိုသည်။]

ကထံဟိ။ ပ။ ဇနေသုတောတိ ဧတ္ထ၊ ခွံ။ အရဟတ္တံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ကို။
မာနသံတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [မာနံ+သာတိ သြသာနံ၊ ကရောတိတိ မာနသံ။ -
မာနကို အဆုံးတိုင်အောင်ပြုတတ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်။ မာန သဒ္ဒါ
ပပဒ သာဓာတ်၊ သာ-သြသာနကရဏေ။ ... ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရား။ တုယံ၊
အရှင်ဘုရား၏။ သာသနေ၊ ခွံ။ ရတော၊ မွေ့လျော်သော။ ဇနေ၊ လူအပေါင်း၌။
သု။ တော၊ ထင်ရှားသော။ သာဝကော၊ သာဝကသည်။ အပ္ပတ္တမာနသော၊
မရောက်အပ်သေးသော အရဟတ္တဖိုလ်ရှိသည်။ (ဟုတွာ။) သေခေါ၊ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်သည်။
(သမာနော၊ ဖြစ်ပါလျက်။) ကထံ၊ ကြောင့်။ ကာလံ၊ သေခြင်းကို။ ကယိရာ၊
ပြုရာပါသနည်း။။ -သင်္ဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ် တတိယဝဂ်၊ ဂေါမိက-သုတ်။] ပန၊
အတ္ထုဒ္ဓါရမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣမံ၊ ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။ မနောဝ၊
စိတ်သည်ပင်။ မာနသံ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဧတံ ပဒံ၊ ဤ မာနသံဟူသော ပုဒ်ကို။
ဗျဉ္ဇန ဝသေန၊ ဖြင့်။ ဝမိတံ၊ တိုးပွားစေအပ်ပြီ။ [“မနော ဧဝ မာနသံ”ဟု ပြု၍
သုတ္တံ၌ ဏ-ပစ္စည်းသတ်၊ ဝုဒ္ဓိပြု၊ သ-လာ။]

ဟဒယံတိ၊ ကား။ စိတ္တံ၊ တည်း။ [“ဖာလေဿာမိတိ ဟိ”ဟု ရှိသင့်သည်၊
မရှိလျှင် ထည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ စိတ္တံ ဝါ။ ပ။ ဖာလေဿာမိတိ ဧတ္ထ၊ ခွံ။ ဥရော၊ ရင်ကို။
ဟဒယံတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တော၊ သင်၏။ စိတ္တံ ဝါ၊ ကိုမူလည်း။ နိပိဿာပိ၊
ပစ်လွှင့်အံ့။ တော၊ သင်၏။ ဟဒယံ ဝါ၊ ရင်ကိုလည်း။ ဖာလေဿာမိ၊ ခွဲအံ့။
[ယက္ခသံယုတ်၊ သူစိလောမသုတ်။] ဟဒယာ ဟဒယံ၊ ပ။ တစ္ဆတိတိ ဧတ္ထ၊ ခွံ။
စိတ္တံ၊ ကို။ (ဟဒယံတိ ဝုတ္တံ။) [ဟဒယာ၊ မိမိ၏စိတ်ဖြင့်။ ဟဒယံ၊ သူတစ်ပါးစိတ်ကို။
အညာယ၊ သိ၍။ တစ္ဆတိ မညောရွေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ -မူလပဏ် -မူလပရိယာယဝဂ်၊
အနင်္ဂဏ-သုတ်။] ဝတ္တံ ဟဒယံတိ ဧတ္ထ၊ ခွံ။ ဟဒယဝတ္ထု၊ ကို။ (ဟဒယံတိ ဝုတ္တံ။)
[မဟာဝဂ္ဂပါဠိ၊ မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်၊ ကာယာနုပဿနာ-ပဋိကူလ မနသိကာရပဗ္ဗာ”
ပန၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ စိတ္တမေဝ၊
ကိုပင် အဗ္ဘန္တရဋ္ဌေန၊ အတွင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဟဒယံတိ ဝုတ္တံ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၆၅

[ဟဒယံ၊ အတွင်း၌ဖြစ်သော စိတ်။ အဇ္ဈတ္တိကတရား ဖြစ်သောကြောင့် “အတွင်း”ဟု ဆိုသည်။]

တမေဝ၊ ထိုစိတ်သည်ပင်။ ပရိသုဒ္ဓဋ္ဌေန၊ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပဏ္ဍရံ၊ မည်၏။ [“ပဏ္ဍရံ၊ ပြုစင်သုန့်ရှင်းသော သဘောသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ ပေး။] ဧတံ၊ ဤ ပဏ္ဍရံဟူသော ပုဒ်ကို။ ဘဝင်္ဂ၊ ဘဝင်္ဂကို။ သန္ဓာယ၊ ရှိ။ ဝုတ္တံ၊ မူအပ်ပြီ။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ ပဘဿရမိဒံ။ ပ။ ဥပက္ကိလိဋ္ဌန္တိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဣဒံ စိတ္တံ၊ ဤစိတ်သည်။ ပဘဿရံ၊ ပြီးပြီးပြတ်ပြတ် တွက်သောအရောင်ရှိ၏။ (သရတိ နိဿရတိတိ သရာ၊ ပဘာ+သရာ ယသ္မာတိ ပဘဿရံ။) တဉ္စ၊ ထိုစိတ်သည်လည်း။ အာဂန္တုကေဟိ၊ အဂန္တုက ဖြစ်ကုန်သော။ ဥပက္ကိလေသေဟိ၊ ညစ်နွမ်းစေတတ် သော ကိလေသာတို့ကြောင့်။ ဥပက္ကိလိဋ္ဌံ၊ ညစ်နွမ်း၏။ -ဧကာအင်္ဂုတ္တိုရံ၊ အစ္စရာ သဃံတ ဝင်္ဂ။] ပန၊ ဆက်။ တတော၊ ထိုဘဝင်မှ။ နိက္ခန္တတ္တာ၊ ထွက်လာသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။ အကုသလံပိ၊ အကုသိုလ်ကို သော်မှလည်း။ [ပိဖြင့် ကုသိုလ်မှာ ဆိုဖွယ် မရှိဟု သမ္ဘာဝနာပြု။] ဂင်္ဂါယ၊ ဂင်္ဂါမြစ်မှ၊ နိက္ခန္တာ၊ ထွက်သော။ နဒီ၊ မြစ်ကို။ ဂင်္ဂါ၊ ဂင်္ဂါ ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ ဝိယ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။) ဂေါဓာဝ ရိတော၊ ဂေါဓာဝရီမြစ်မှ။ နိက္ခန္တာ၊ သော။ (နဒီ၊ ကို။) ဂေါဓာဝရီ၊ ဟူ၍။ (ဝုတ္တာ) ဝိယ စ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ (ဧဝံ၊ အတူ။) ပဏ္ဍရန္တေဝ၊ ပဏ္ဍရ ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။ [အကြောင်းဘဝင်၏ ပဏ္ဍရအမည်ကို အကျိုးအကုသိုလ်၌ တင်စားသောကြောင့် အကုသိုလ်ကိုလည်း “ပဏ္ဍရ”ဟု ဆိုရသည်။ ကာရဏုပစာတည်း။ ဝိထိစဉ်အားဖြင့် “ဘဝင်္ဂစလန၊ မနောဒွါရာ ဝဇ္ဇန်း၊ ဧဝံ”ဟု ရှိသောကြောင့် အကုသိုလ်ဇောကို “ဘဝင် မှ ထွက်လာသည်”ဟု ဆိုသည်။ ဋီကာ၌ အခြားတစ်နည်း ပြသေး၏။]

ပန၊ ဆက်ဦးအံ့။ မနော မနာယတနံ^၁ နှိ ဣဓ၊ မနော မနာယတနံ-ဟူသော ဤပါဌ်၌။ မနောဂ္ဂဟဏံ၊ မနောသဒ္ဓါသည်။ မနဿေဝ၊ မန၏ပင်။ အာယတန ဘာဝဒီပနတ္ထံ၊ အာယတန၏အဖြစ်ကို ပြရခြင်းအကျိုးရှိ၏။ တေန၊ ထို မနောသဒ္ဓါဖြင့်။

၁။ မနော မနာယတနံ။ ။ ဤ၌ မနော၏အတွက် အနက်တစ်မျိုး၊ မနာယတ န၏ အတွက်အနက်တစ်မျိုးဟု ၂-မျိုးမမှတ်ရ။ “မနော၊ မနဟူသော။ ယံ မနာယတနံ၊ သည်”ဟု ဝိသေသန-ဝိသေသျှအဖြစ်ဖြင့် တစ်နက်တည်း မှတ်ရသည်။ မနာယတနံကို မနောဟု ဝိသေသန ပြုသဖြင့် မနာယတနံ အရမန၏ တည်ရာဟဒယဝတ္ထုစသည်ကို မရ၊ စိတ်သာရသည်ဟု ပြ၏။ ထို့ကြောင့် “မနဿ+အာယတနံ မနာယတနံ”ဟု ဆဋ္ဌိတပဗ္ဗရိသ်မပြုဘဲ “မနော ဧဝ အာယတနံ မနာယတနံ”ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ပြုရသည်။

၃၆၆

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[နိဒ္ဒေသဝါရ

တေ၊ ဤ အနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြစ်။ (ကိ၊ အဘယ် အနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြသနည်း။ ဒေဝါနံ၊ နတ်တို့၏။ အာယတနံ၊ တည်ရာ နတ်ကွန်းသည်။) ဒေဝါယတနံ၊ ဒေဝါယတနံ- မည်သည်။ ဟောတိ ဝိယ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) ဣဒံ၊ ဤတရားသည်။ မနဿ၊ မန၏။ အာယ-တနတ္ထာ၊ တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မနာယတနံ၊ မနာယတနမည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။ အထ ခေါ၊ အဟုတ်ကား။ မနော ဧဝံ၊ မနသည်ပင်။ အာယတနံ၊ အာယတနတည်း။ မနာယတနံ၊ မနအာယတန။ ဣတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြစ်။

တတ္ထ၊ ထို မနာယတနံ ပါဠိ၌။ နိဝါသဋ္ဌာနတ္ထေန၊ နေရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အာကရဋ္ဌေန၊ ရောပြွမ်းရာ ပေါ်ထွက်ရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ သမောသရဏဋ္ဌေန၊ ပေါင်းဆုံရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ သဗ္ဗာတိဒေသဋ္ဌေန၊ ကောင်းစွာပေါက်ဖွားရာဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကာရဏဋ္ဌေန စအကြောင်းဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အာယတနံ၊ အာယတနမည်၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။

တထာဟိ၊ ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ လောကေ၊ ၌(လောကုပြောရိုးဆိုစဉ်၌။) ဣဿာရာယတနံ၊ အစိုးရသော ဗြဟ္မာမင်း၏နေရာ။ ဝါသုဒေဝါယတနံ၊ ဝါသုဒေဝမည်သော ဗိဿနိုးနတ်၏နေရာ။ ဣတိ အာဒိသု၊ ဤသို့အစရှိသော စကားရပ်တို့၌။ နိဝါသဋ္ဌာနံ၊ နေရာအရပ်ကို။ အာယတနန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ အပ်၏။ ["ဝါသုဒေဝေါဟရိကဏှော" စသော အဘိဓာန်(၁၆)၌ "ဗိဿနိုး" ဟု နိဿယသစ် အနက်ပေးသည်။] သုဝဏ္ဏာယတနံ၊ ရွှေတို့၏ ပေါ်ထွက်ရာအရပ်

၁။ တတ္ထ။ ပ။ အာယတနံ။ ။ နိဝါသဋ္ဌာန- စသော အနက်များသည် အာယတန သဒ္ဒါ၏ သဒ္ဓတ္ထ(ဝစနတ္ထ)မဟုတ်ကြ။ ထိုအနက်များ၌ အာယတန-သဒ္ဒါက ထင်ရှားသောကြောင့် ရှဉ့်အနက်များသည်။ [ရှဉ့်ဝသေန အာယတနသဒ္ဓဿတ္ထံ ဝတ္ထု အပိဓာတိအာဒိ အာရဒ္ဓံ။ "အပိဓနိဝါသနဋ္ဌာနဋ္ဌေန"စသော အာယတနဝိဘင်း အဋ္ဌကထာ၏ အဖွင့်- မူလဋီကာ။] အာယ တနသဒ္ဒါ၏ ဝစနတ္ထကို ထိုအဋ္ဌကထာ၌ တိုက်ရိုက်ပြထား၏။

၂။ အာကရဋ္ဌေန။ ။ ထောမနိဓိ အာပုဗ္ဗ-ကြိဓာတ် အပ်-ပစ္စည်းဖြင့် "အကရ"ဟု ရှိ၏။ ပါဠိ၌ အာပုဗ္ဗ-ကိရဓာတ်၊ အ-ဝစ္စည်းဟု ကြိ။ ကိ၏ ဣကို (အ)ပြု။ အာကရိယန္တေ ဓာတဝေါ အတြာဘိ အာကရေ- ရွှေဓာတ်၊ ငွေဓာတ်စသော ဓာတ်သတ္တုတို့၏ ရောပြွမ်းအပ်ရာ (ဓာတ်သတ္တုတို့၏ ထွက်ရာ) ရွှေတွင်း၊ ငွေတွင်း၊ ပတ္တမြားတွင်း၊ ကျောက်တွင်းစသော အရပ်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၆၇

(ရွှေတွင်း။) ရတောယဘနံ၊ ငွေတို့၏ ပေါ်ထွက်ရာအရပ်။ (ငွေတွင်း။) ‘ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ အာကရော၊ ရောပြွမ်းရာအရပ်ကို။ (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။)

[လောကကြောင်း ပုံစံကို ပြပြီး၍ သာသနာတော်ကြောင်း ပုံစံကို ပြလိုသောကြောင့် “သာသနေ ပန” ဟု မိန့်။] သာသနေ ပန၊ သာသနာတော်၌ကား။ မနောရမေ၊ စိတ်၏ ဓမ္မလျော်ရာဖြစ်သော။ အာယတနေ၊ လူအများ သတ္တဝါအများတို့၏ ပေါင်းဆုံရာအရပ်၌ ။ ဝိဟင်္ဂမာ၊ ငှက်အပေါင်းတို့သည်။ နံ၊ ထို ပညောင်ပင်ကြီးကို။ သေဝန္တိ၊ မှီဝဲကြကုန်၏။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သမောသရဏဌာနံ၊ ပေါင်းဆုံရာ အရပ်ကို။ (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။)

ဒက္ခိဏာပထော၊ ဂင်္ဂါမြစ်၏ တောင်ဘက်ကမ်း အရပ်သည်။ ဂုနံ၊ နွားတို့၏။ အာယတနံ၊ ပေါက်ဖွားရာ အရပ်တည်း။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ သဉ္ဇာတိဒေသော၊ ကောင်းစွာ ပေါက်ဖွားရာအရပ်ကို။ (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။) [သမ္မာ+ဇာယန္တိ ဧတ္တာတိ သဉ္ဇာတိ- နွားစသည်တို့၏ ကောင်းစွာပေါက်ဖွားရာဒေသ။]

သတိ၊ ထင်ရှားရှိသော။ အာယတနေ၊ အဘိညာဉ်ဟူသော အကြောင်းသည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ‘တတြ တတြေ၊ ထိုထိုအဘိညာဉ်ဖြင့် မျက်မှောက်ပြုထိုက်သော

၁။ သမောသရဏဌာနံ။ ။ ပဉ္စကအင်္ဂုတ္တိုရ် မဇ္ဈိမပဏ်-သုမနဝဂ်-အဋ္ဌပ-သုတ် ၌လာသော ပါဠိတည်း။ “လူနှင့်တကွ သတ္တဝါအများတို့၏ ပေါင်းစုရာ သာယာသောအရပ်ဝယ် ပညောင်ပင်ကြီးတစ်ပင် ပေါက်နေ၏။ ထိုပညောင်ပင်ကြီးကို ငှက်အပေါင်းလာ၍ မှီခိုနေကြသည်”ဟု ဥပမာပြု၍ “သဒ္ဓါတရားရှိသော ဥပါသကာကိုလည်း ရဟန္တာတိုင်အောင် သူတော်မြတ် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်တို့က မှီခိုကြရသည်”ဟု ဟောတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုပါဠိ၌ အာယတန-သဒ္ဓါသည် အများ၏ ပေါင်းဆုံစုဝေးရာဟူသော အနက်ကိုဟော၏။

ရှေးနိဿယ။ ။ “မနောရမေ၊ နှလုံး ဓမ္မလျော်ဖွယ်သော။ အာယတနေ၊ ရဟန်းသူမြတ်တည်းဟူသော ငှက်တို့၏ စုဝေးရာ အင်ကြင်းတောနှင့်တူသော ဘုရားသာသနာတော်၌။ ဝိဟင်္ဂမာ၊ ရဟန်းသူတော်သူမြတ်ဟု ဆိုအပ်သော ငှက်အပေါင်းတို့သည်။ နံ၊ ထိုသီလသမာဓိ ပညာဂုဏ်ဖြင့်လွန်၍ သူမွန်သူမြတ်ဟု ဆိုအပ်သော တောစိုးသစ်ပင်ကြီးကို။ သေဝန္တိ၊ မှီဝဲကုန်၏”ဟု ပေးလေသည်။ ဤသုတ်မှတစ်ပါး အခြားသုတ္တန်များ၌ ထိုအဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်လေရောသလားဟု စဉ်းစားမိသည်။ ဤ သုတ်၌ကား ထိုအဓိပ္ပာယ်မျိုးမရပါ။

၂။ တတြ တတြေ ၀။ ပ။ အာယတနေ။ ။ “ယဿ ယဿ အဘိညာသန္တိကရဏိယဿ ဓမ္မဿ စိတ္တံ အဘိနိဇ္ဈာမေတိ အဘိညာ သန္တိကရိယာယ”ဟု ဥပရိပဏ္ဏာသ၊ ကာယဂတာသတိသုတ်-ပါဠိတော်ရင်းဝယ် အနိယမဝါကျရှိသောကြောင့် “တတြတတြေ”ဖြင့် အဘိညာ သန္တိကရဏိယ ဓမ္မကို ခွဲရသည်။ သက္ခိဘဗ္ဗတံကို “ပစ္စက္ခဘာဝံဟု လည်းကောင်း၊ သတိ အာယတနေကို “သတိကာရဏေ”ဟု လည်းကောင်း “အဘိညာဝကာရဏံ”ဟု ကာရဏသရုပ်

၃၆၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[နိဒ္ဒေသဝါရ

ဣဒ္ဓိဝိဓ-စသော ဓမ္မဉ်ပင်။ သက္ကိဘဗ္ဗတံ၊ မျက်မှောက်ပြုနိုင်သူ၏ အဖြစ်သို့။ ပါပုဏာတိ၊ ရောက်၏။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌ ကာရဏံ၊ အကြောင်းကို (အာယတနန္တိ ဝုစ္စတိ။)

ပန၊ အတ္တဒွါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္တဒွေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣဓ၊ ဤ မနော မနာယတနံ-ဟူသောပါဌ်၌။ သဉ္ဇာတိ ဒေသဋ္ဌေန၊ သဉ္ဇာတိဒေသ အနက် လည်းကောင်း။ သမောသရဏဋ္ဌေန၊ သမောသရဏအနက် လည်းကောင်း။ ကာရဏဋ္ဌေန၊ ကာရဏအနက် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ တိဝိဓာပိ၊ သုံးပါး အပြားအားဖြင့်လည်း။ ဝဋ္ဋတိ၊ ၏။ (ရှေးနိဿယ၌ “တိဝိဓာပိ ဝဋ္ဋန္တိ” ဟု ရှိ၏။) ဟိ၊ ချဲ့။ ဖဿာဒယော၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မန၌။ သဉ္ဇာယန္တိ၊ ကောင်းစွာ ဖြစ်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ကောင်းစွာ ဖြစ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သဉ္ဇာတိဒေသဋ္ဌေနပိ၊ သဉ္ဇာတိဒေသ အနက်အားဖြင့်လည်း။ ဧတံ၊ ဤ မနသည်။ အာယတနံ၊ မည်၏။ ဗဟိဒ္ဓါ၊ အပသန္တာန်၌ ။ ရူပ သဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာ၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏ ဘာဝေန၊ အာရုံ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ မန၌။ ဩသရန္တိ၊ သက်ရောက်ကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ကိုသို့ သက်ရောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမောသရဏဋ္ဌေနပိ၊ သမောသရဏ အနက်အားဖြင့်လည်း။ (ဧတံ၊ သည်။) အာယတနံ၊ မည်၏။ ပန၊ အဖို့ဟစ်ပါးကား။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ - အစရှိသော တရားတို့၏။ သဟဇာတဒိ ပစ္စယဋ္ဌေန၊ သဟဇာတ-အစရှိသော ပစ္စည်း၏ အဖြစ် ဖြင့်။ ကာရဏတ္တာ၊ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကာရဏဋ္ဌေနပိ၊ အကြောင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်း။ အာယတနံ၊ အာယတန-မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ကို လည်းကောင်း ထို အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။ [“သန္တိကာတဗ္ဗဿာတိ ပစ္စက္ခတော ကာတဗ္ဗဿ အဓိဋ္ဌာန ဝိကုဗ္ဗနာဒိ ဓမ္မဿ”။ -ဥပရိပဏ်ဋိကာ။]

ရှေးနိဿယ။ “သတိ(အတ္တနော သန္တာနေ ဘူတေ ပုဗ္ဗေ ပရိစိဏ္ဍေ)၊ ရှေးဘဝ၌ လေ့ကျက်အပ်ဖူးသောအားဖြင့် မိမိသန္တာန်၌ ထင်ရှားဖြစ်ဖူးသော။ အာယတန၊ ဣဒ္ဓိဝိဓ- စသော အဘိညာဉ်အား လျှောက်ပတ်သော အဓိကာရ အကြောင်းသည်။ သတိ-သန္တေ ဝိဇ္ဇမာနေ၊ ရှိလတ်သော်။ တတြေ တတြေဝ၊ ထိုထို ဣဒ္ဓိဝိဓ-စသော အရာ၌လျှင်။ သက္ကိဘဗ္ဗတံ၊ သက်သေထိုက်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ပါပုဏာတိ၊ ၏။ ” ဟု ပေးလေ၏။ အခြားပါဠိ အဋ္ဌထာ ဖွင့်ကို တွေ့၍ ပေးလေရောသလား ဟု စဉ်းစားမိ၏။ ယခုတွေ့ရသော ကာယဂတာသတိ သုတ္တန်ပါဠိတော်၏ အဖွင့် အလိုအားဖြင့်ကား ဤသို့ မပေးနိုင်။ ဤဝါကျ၌ ယေနာဖွင့်ပုံမှာ သာ၍ အဋ္ဌကထာဖွင့်နှင့် မညီသေး၏။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၆၉

မနိန္ဒြိယံ၊ မနိန္ဒြိယပုဒ်သည်။ ဝုတ္တတ္ထမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ။

(ယံ ဓမ္မဇာတံ၊ သည်။) ဝိဇာနာတိ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုး တစ်ဖုံ သိတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တံ ဓမ္မဇာတံ၊ သည်။) ဝိညာဏံ၊ မည်၏။ ဝိညာဏ မေဝ၊ ဝိညာဉ်သည်ပင်။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓာတည်း။ ဝိညာဏက္ခန္ဓော၊ ဝိညာဉ်ခန္ဓာ။ တဿ၊ ထိုခန္ဓသဒ္ဓါ၏။ ရာသိ အာဒိဝသေန၊ အစု အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အတ္ထော၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိထိုက်၏။ ဟိ-ချဲ့။ မဟာဥဒကက္ခန္ဓောတွေဝ၊ များစွာသော ရေအစု ဟူ၍သာ။ သဗ္ဗံ၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤပါဠိရပ်၌။ ရာသဋ္ဌေန (ရာသိ+အဋ္ဌေန)၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓသဒ္ဓါကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ -(စတုက္ကအင်္ဂတ္တိရံ၊ ဒုတိယပဏ်-ပညာဘိသန္ဓဝဂ်၊ ပညာဘိသန္ဓ-သုတ်။) သီလက္ခန္ဓော၊ သီလဂုဏ်။ သမာဓိက္ခန္ဓော၊ သမာဓိဂုဏ်။ ဣတိ အာဒိသု၊ တို့၌။ ဂုဏဋ္ဌေန၊ ဂုဏ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ (ခန္ဓော ဝုတ္တော။) ဘဂဝါ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ မဟန္တံ၊ ကြီးစွာသော။ ဒါရက္ခန္တံ၊ သစ်တုံးကို။ အဒ္ဓဿ၊ မြင်တော်မူရပြီ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ပဏ္ဏတ္ထိမတ္တဋ္ဌေန၊ ပညတ်မျှဖြစ်သော အနက်အားဖြင့်။ (ခန္ဓော ဝုတ္တော။)

၂ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဣမ ဤ ဝိညာဏက္ခန္ဓော-ဟူသော ပုဒ်၌။ ရုဠိ-တော၊ ရုဠိအားဖြင့်။ ခန္ဓော၊ ခန္ဓသဒ္ဓါကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။

၁။ ပဏ္ဏတ္ထိမတ္တဋ္ဌေန။ ။ မတ္တသဒ္ဓါဖြင့်သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကို ကန့်သည်။ “ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓော”၌ ခန္ဓ-သဒ္ဓါသည် အစုအနက် ဟူသော သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကို ငဲ့သေး၏။ ဂုဏဋ္ဌေန ခန္ဓော” စသည်၌လည်း ထိုအတူ ဆိုင်ရာအနက်ဟူသော သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကို ငဲ့သေး၏ “သစ်တုံး”ဟူသော နာမည်ပညတ်ကို ဟောရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့ သဒ္ဓပဝတ္တိနိမိတ်ကို မငဲ့သောကြောင့် “ပဏ္ဏတ္ထိမတ္တ ဋ္ဌေန”ဟု ဆိုသည်။ [ထိုဒါရက္ခန္တဟူသော နာမည်ပညတ်မျိုးသည် ဒါရမှတစ်ပါး သီလာ (ကျောက်တုံး)စသည်တို့၌ မဖြစ်နိုင်။]

၂။ ဣမပန။ ပ။ ရုဠိတော။ ။ဤ၌ ရုဠိဟူသည် ဧကဒေသျှူ ပစာဖြစ်သော အတင်ရုဠိတည်း။ မှန်၏- ဤ ပထမမဟာကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ရာအခါ၌ ပါဝင်သော “ဝိညာဏက္ခန္ဓာ” ဟူသည် ပစ္စုပ္ပန်အနိုက်၌ ဖြစ်သော စိတ်တည်း။ ထိုစိတ်တစ်ခုတည်းကို အစု စု၍ မဖြစ်ရကား ရာသိအနက်အားဖြင့် ခန္ဓအမည် မရနိုင်။ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်စိတ် ၃-မျိုးပေါင်းမိမှ(အဇ္ဈတ္တ ဝိညာဉ်ဗဟိဒ္ဓဝိညာဉ် စသည်ဖြင့် ၂-မျိုးစီ ပေါင်းမိမှ) ရာသိအနက်အားဖြင့် ခန္ဓ-အမည်ရနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၃-မျိုး စသည်ပေါင်းမိမှ ရာသိအနက်အားဖြင့် ခန္ဓ-အမည်ရနိုင်သော ဝိညာဏက္ခန္ဓာအမည်ကို ဤပစ္စုပ္ပန်စိတ်တစ်ခု၌ တင်စားထားရကား ဧကဒေသျှူ ပစာ-ရုဠိအမည်သာ ဖြစ်ရလေသည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ဧကဒေသဘူတံ”စသည်ဖြင့် အကျယ်မိန့်သည်။

(တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ရာသဋ္ဌေန၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧတံ ဝိညာဏံ၊ ဤ ဝိညာဉ်သည်။ (ဝိညာဏက္ခန္ဓောဟု ဟောတော်မူအပ်သော ဤ ဝိညာဉ်သည်။) ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ၏။ ဧကဒေသော တစ်စိတ်တစ်ဒေသ တည်း။ (အချို့စာ၌ “ဧကံ ဝိညာဏံ” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်း။) တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ရက္ခဿ၊ သစ်ပင်၏။ ဧကဒေသံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသဖြစ်သော သစ်ကိုင်းကို။ ဆိန္ဒန္တော၊ ဖြတ်သူကို။ ရက္ခံ ဆိန္ဒတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ သစ်ပင်ဖြတ်သူဟူ၍။ ဝုစ္စတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဤ အတူသာလျှင်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ ဧကဒေသဘူတံ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ ဖြစ်၍။ ဖြစ်သော။ ဧကမ္ပိ၊ တစ်ခုလည်းဖြစ်သော။ (ဤ ၌ကား ဧကံ-ဟုပင် ရှိသင့်၏။) ဝိညာဏံ၊ ကို။ ရဋ္ဌိတော၊ ရဋ္ဌိအားဖြင့်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။

တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုတိ၊ ကား။ ဖဿာဒိနံ၊ ဖဿ အစရှိကုန်သော တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုတရားတို့အား။ အနုတ္တဝိကာ၊ လျောက်ပတ်သော။ မနောဝိညာဏ ဓာတု၊ မနောဝိညာဏဓာတ်တည်း။ ဟိ၊ မှန်။ ဣမသ္မိံ ပဒေ၊ ဤ တဇ္ဇာ မနော ဝိညာဏဓာတု ဟူသောပုဒ်၌။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်သော။ စိတ္တံ၊ ကို။ (ဝုတ္တံ-၌ စဝံ။) မိနနဋ္ဌေန၊ နှိုင်းချင့်တတ်သည်အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မနော၊ မနမည်၏။ ဝိဇာနနဋ္ဌေန၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိတတ် သည် အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝိညာဏံ၊ ဝိညာဏမည်၏။ သဘာဝဋ္ဌေန၊ သဘောဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ နိဿတ္တဋ္ဌေန၊ သတ္တဝါမဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဓာတု၊ ဓာတ်မည်၏။ ဣကံ၊ ဤသို့။ တီဟိ၊ (မန+ဝိညာဏ+ဓာတုအားဖြင့်) ၃-ပါးကုန်သော။ နာမေဟိ၊ အမည်တို့ဖြင့်။ ဝုတ္တံ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ဣမသ္မိံ ဖဿပဉ္စမကေ ဤ ဖဿပဉ္စမက နိဒ္ဒေသ၌။ တာဝ၊ ဝေဒနာ-စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော၊ ညွှန်ပြအပ်သော။) ဖဿော၊ ဖဿသည်။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ ဖဿော ဧဝ။ ဖဿသာတည်း။ န တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု သမ္ပဿဇော၊ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ ဓာတုသမ္ပဿဇေ မဟုတ်။ [ဖဿသည် သမ္ပဿဇေ(ဖဿကြောင့် ဖြစ်သောတရား) မဖြစ်နိုင်-ဟူလို။] စိတ္တဉ္စ၊ စိတ်သည်လည်း။ (စိတ္တံ ဟောတိ၌ စိတ်သည်လည်း။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတု ဧဝ၊ တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ ဓာတ်သာတည်း။ (ဧဝဖြင့် သမ္ပဿဇေကို ကန့်၊ မနောဝိညာဏ ဓာတ်ဟူသော စိတ်ကသာ ဖဿ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်၍ ဖဿက မနောဝိညာဏဓာတ်ဟူသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း

မဟုတ်သောကြောင့် စိတ်ကို သမ္မဿဇဟု မခေါ်နိုင်-ဟူလို။) တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။
ဣမသ္မိံ ပဒဒ္ဒယေ၊ ဤ ဖဿစိတ္တဟူသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်း၌။ တဇ္ဇာ
မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇာတိ၊ ဟူ၍။ န အာရောပိတာ၊ တင်တော်မမူအပ်။
(ပါဠိတော်ဝယ် ဖဿနိဒ္ဒေသ၌ လည်းကောင်း၊ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ လည်းကောင်း၊ “တဇ္ဇာ
မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇာ”ဟု နာမည်တပ်၍ ဟောတော် မမူအပ်-ဟူလို။)

ဝိတက္ကပဒါဒီသု ပန၊ ဝိတက္ကပုဒ် အစရှိသည်တို့၌ကား။ လတ္တမာနာပိ၊
ရထိုက်ပါသော်လည်း။ (တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇာကို ရထိုက်ပါသော်
လည်း) ဣဓ၊ ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌။ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ၊ ဖြတ်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။
(ဟောတော်မမူဘဲ ဖြတ်ထားအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။) န ဥဒ္ဒတာ၊ ထုတ်ဆောင်တော်
မမူအပ်။ (ဝိတက္က-စသော ပုဒ်တို့၌ “တဇ္ဇာ မနောဝိညာဏဓာတုသမ္မဿဇာ”ဟူသော
နာမည်ကို ရနိုင်ပါသော်လည်း ဤ စိတ္တနိဒ္ဒေသ၌ မဟောဘဲ ဖြတ်ထားအပ်ပြီး
ဖြစ်သောကြောင့် ထိုတဇ္ဇာ မနောဝိညာဏ ဓာတုသမ္မဿဇာ နာမည်ကို ထုတ်ပြတော်
မမူအပ်-ဟူလို။)

စ ပန၊ ထပ်၍ ဆက်ဦးအံ့။ ဖဿပဉ္စမကာနံ၊ ဖဿပဉ္စမက ဖြစ်တုန်သော။
ဣမေသံ ဓမ္မ-နံ၊ တို့၏။ (ပညတ္တိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ ဤတရားတို့ကို။ (ဝိနိဇ္ဈာန် ၌
စပ်။) ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ၊ အသီးအသီး။ ဝိနိဇ္ဈာန်၊ ခွဲခြားခြင်းကို။ ကတွာ၊
ပြုတော်မူ၍။ ပညတ္တိံ၊ နာမည်ပညတ်ကို။ ဥဒ္ဒရမာနေန၊ ထုတ်ပြတော်မူသော။
ဘဂဝတာ၊ သည်။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာပြုအပ်သော အမှုကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပါပေပြီ။
ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင် ပြဦးအံ့။ ဧကဘာဇနေ၊ တစ်ခုတည်းသော ခွက်၌။
ပက္ခိပိတွာ၊ ထည့်၍။ ဒီဝသံ၊ တစ်နေ့ပတ်လုံး။ နိဗ္ဗုတိတာနံ၊ မွေနှောက်အပ်ပြီးကုန်သော။
နာနာဥဒကာနံ၊ အထူးထူးသော ရေတို့၏ သော်လည်းကောင်း။ နာနာ တေလာနံ
ဝါ၊ အထူးထူးသော ဆီတို့၏ သော်လည်းကောင်း(နာနာကရဏံ-၌ စပ်။)
ဝဏ္ဏဂန္ဓရသာနံ၊ အဆင်း အနံ့ အရသာတို့၏။ နာနာတာယ၊ ထူးကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဒိသ္မာ ဝါ၊ မျက်စိဖြင့် ကြည့်၍သော်လည်းကောင်း။ ယာယိတွာ ဝါ၊
နာခေါင်းဖြင့် နမ်း၍သော်လည်းကောင်း။ သာယိတွာ ဝါ၊ လျှာဖြင့် သာယာ၍
သော်လည်းကောင်း။ (လျက်၍သော်လည်းကောင်း။) နာနာကရဏံ၊ အသီးအခြားပြု
ကြောင်း အထူးကို။ ဉာတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ သက္ကာ၊ တတ်ကောင်းသည်။ ဘဝေယျ၊
ဖြစ်တန်ရာသေး၏။ ဧဝံ သန္တေပိ၊ ဤသို့ သိခြင်းငှာ တတ်ကောင်းပါသော်လည်း။
တံ၊ ထို သိခြင်းကို။ ဒုက္ကရန္တိ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်၏ဟူ၍။ ဝါ၊ ပြုနိုင်ခဲ၏ဟူ၍။

ဝုတ္တံ၊ (မိလိန္ဒပဉ္စာ၌) မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။ “သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနပန၊ မြတ်စွာဘုရားသည်ကား။ ကောရမ္မဏေ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံ၌။ ပဝတ္တမာနာနံ၊ ကုန်သော။ အရူပိနံ၊ နာမ်ဖြစ်ကုန်သော။ စိတ္တစေတသိကာနံ၊ စိတ်စေတသိက် ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ၊ ဤ တရားတို့၏။ (ပညတ္တိံ ၌ စပ်။) ပါဠိယေက္ကံ ပါဠိယေက္ကံ အသီးအသီး။ ဝိနိဇ္ဇာဂံ၊ ခွဲခြားခြင်းကို။ ကတ္တာ၊ ပြုတော်မူ၍။ ပညတ္တိံ၊ နာမည်ပညတ်ကို။ ဥဒ္ဓရမာနေန၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူလတ်သော်။ (တစ်နည်း) ဥဒ္ဓရမာနေန၊ ထုတ်ဆောင်တော်မူသော။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန၊ သည်။ အတိဒုက္ကရံ၊ အလွန်ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော အမှုကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပါပေပြီ။

တေန၊ ထို့ကြောင့်။ အာယသ္မာ နာဂသေနတ္ထေရော၊ အရှင်နာဂသိန်ထေရ်သည်။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။ (ကိံ အာဟ။) မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ (မိလိန္ဒမင်းကို ခေါ်သည်။) ဘဂဝတာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော အမှုကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပါပေပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။ ဘန္တေ နာဂသေန၊ အရှင်နာဂသိန်။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ကိံ၊ အဘယ်သို့သော။ ဒုက္ကရံ၊ ကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပါသနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ လျှောက်ပြီ။ မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ဘဂဝတာ၊ သည်။ ကောရမ္မဏေ၊ ၌။ ပဝတ္တမာနာနံ၊ ကုန်သော။ အရူပိနံ၊ ကုန်သော စိတ္တစေတသိကာနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ ဓမ္မာနံ၊ ဤတရားတို့ကို။ ယံ ဝဝတ္ထာနံ၊ အကြင် ပိုင်းခြားခြင်းကို။ အက္ခာတံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ကိံ၊ အဘယ်သို့။

၁။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေနပ။ အတိဒုက္ကရံ။ ။ ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌ အမြဲအားဖြင့် စေတသိက် ၃၃-ပါး ယှဉ်၏။ ထို စိတ် စေတသိက်တို့သည် ဧကုပ္ပါဒ-စသော လက္ခဏာ ၄-ပါးနှင့်ညီစွာ အတူဖြစ် အတူချုပ် တူသောမှီရာရှိ၍ အာရုံတစ်ခုကို ဝိုင်းလျက် ပြုကြလေရာ သဗ္ဗညုတညဏ်တော်ရှင် မဟုတ်လျှင် “ဤသဘောကား ဖဿ၊ ဤသဘောကား ဝေဒနာ” စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ သိဖို့ရန် မည်သည့် လောကဓာတ်နည်းနှင့်မျှ ရှေးကလည်းမဖြစ်ခဲ့၊ ယခုလည်း မဖြစ်နိုင်၊ နောက်နောင်အခါ ကမ္မာအဆက်ဆက်လည်း ဖြစ်နိုင်လိမ့်မည်မဟုတ်။ ထို့ကြောင့် အရှင်နာဂသိန်သည် မိလိန္ဒမဟာရာဇာအား ဤအဓိပ္ပာယ် ထင်ရှားအောင် သမုဒ္ဓရာဝယ် မြစ်ကြီးငါးသွယ်မှ စီးဝင်လာသော ရေကို ဥပမာပြုလျက် မိန့်တော်မူသည်။

ဗုဒ္ဓမြက်စွာ၏ တရားတော်ကို နှစ်နှစ်ကာကာ ယုံကြည်၍ အဘိဓမ္မာ လေ့လာကြရသော မိမိတို့အတွက်မှာ ဘုရားတရားတော်ကို အစဉ်လိုက်၍ “သဘောအားဖြင့် အချင်းချင်း မတူကွဲပြား ထူးခြားသော တရားဓမ္မတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ထိုသဘာဝဓမ္မတို့၏ ဝိထိအစဉ်အားဖြင့် စိကာစဉ်ကာ ဖြစ်ပေါ်နေပုံကိုလည်းကောင်း၊ ထို သဘာဝဓမ္မတို့၏ ဟေတုသတ္တိ အာရမ္မဏသတ္တိ-စသော ပဋ္ဌာန်းပစ္စယသတ္တိ ကိုလည်းကောင်း” ကြံစည်စဉ်းစား နာကြားဖို့ချ၍ နေရသည်မှာ အလွန် ဝမ်းမြောက်ဖွယ် ကောင်းပါပေသည်။

အကွာတံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ အယံ၊ ဤ တွေ့ထိခြင်းသဘောတရားသည်။
 ဖဿော၊ ဖဿတည်း။ အယံ၊ ဤခံစားခြင်း သဘောတရားသည်။ ဝေဒနာ၊
 ဝေဒနာတည်း။ အယံ၊ ဤ မှတ်သားခြင်း သဘောတရားသည်။ သညာ၊ သညာတည်း။
 အယံ၊ ဤ စေ့ဆော်ခြင်းသဘောတရားသည်။ စေတနာ၊ စေတနာတည်း။ ဣဒံ၊
 ဤ ဆန်းကြယ်သော သဘောတရားသည်။ စိတ္တံ၊ စိတ်တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယံ
 ဝဝတ္ထာနံ၊ အကြင်ပိုင်းခြားခြင်းကို။ အကွာတံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တံ၊ ထိုပိုင်းခြားခြင်း
 ဟူသော။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော အမှုကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊
 ဤသို့။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘန္တေ၊ ရား၊ ဩပမ္ပံ၊ ဥပမာကို။ ကရောဟိ၊ ပြုပါဦးလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့
 လျှောက်ပြီ။ မဟာရာဇ၊ မဟာရာဇာ။ ယထာ၊ ဥပမာကား။ ကောစိ ဒေဝ၊
 တစ်စုံတစ်ယောက်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ပုရိသော၊ သည်။ နာဝါယ၊ လှေဖြင့်။ သမုဒ္ဒံ၊
 သို့။ အဇ္ဈောဂါဟေတွာ၊ သက်ဝင်၍။ ဟတ္ထပုဋ္ဌေန၊ လက်ခုပ်ဖြင့်။ ဥဒကံ၊ ရေကို။
 ဂယေတွာ၊ ယူ၍။ ဇိဝှာယ၊ လျှာဖြင့်။ သာယိတွာ၊ လျက်၍။ ဇာနေယျ နုခေါ၊
 သိနိုင်ရာသလော။ ကိ၊ အဘယ်သို့။ ဇာနေယျ၊ သိနိုင်ရာသနည်း။ မဟာရာဇ။
 သော ပုရိသော၊ သည်။ ဣဒံ၊ ဤရေသည်။ ဂင်္ဂါယ၊ ဂင်္ဂါမြစ်၏။ ဝါ၊ ဂင်္ဂါမြစ်က။
 ဥဒကံ၊ ရေတည်း။ ဣဒံ၊ သည်။ ယမုနာယ၊ ၏။ ဝါ၊ က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ ဣဒံ၊
 သည်။ အစိရဝတိယာ၊ ၏။ ဝါ၊ က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ ဣဒံ၊ သည်။ သရဘူယာ၊
 သရဘူမြစ်၏။ ဝါ၊ သရဘူမြစ်က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ ဣဒံ၊ သည်။ မဟိယာ၊ မဟိ
 မြစ်၏။ ဝါ၊ က။ ဥဒကံ၊ တည်း။ (မြစ်ကြီးငါးသွယ်က ရေတွေသည် သမုဒ္ဒရာထဲသို့
 ဝင်လာသောကြောင့် ဤ စကားကို ဆိုရသည်။) ဣတိ၊ ဤသို့။ ဇာနေယျ နုခေါ၊
 သိနိုင်ရာသလော။ ဣတိ၊ ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။ ဘန္တေ နာဂသေန၊ အရှင်နာဂသိန်။
 ဇာနိတုံ၊ သိခြင်းငှာ။ ဒုက္ကရံ၊ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ လျှောက်ပြီ။
 မဟာရာဇ။ ကောရမ္မ ဣ၊ ဌံ။ ပဝတ္တမာနာနံ၊ ကုန်သော။ အရူပိနံ၊ ကုန်သော။
 စိတ္တစေတသိကာနံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ၊ ဓမ္မာနံ၊ တို့ကို။ ယံ ဝဝတ္ထာနံ၊ အကြင်
 ပိုင်းခြားခြင်းကို။ အကွာတံ၊ ပြီ။ ပ။ ဣဒံ၊ ဤ ဆန်းကြယ်သော သဘောသည်။
 စိတ္တံ၊ တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယံ ဝဝတ္ထာနံ၊ ကို။ အကွာတံ။ တံ၊ ထိုပိုင်းခြား
 ရခြင်းသည်။ တတော၊ ထိုရေကို ခွဲခြား ရခြင်းထက်။ ဒုက္ကရတရံ၊ သာ၍ ခဲယဉ်းစွာ
 ပြုအပ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ဝိတက္ကနိဒ္ဒေသ၊ ဝိတက္ကနိဒ္ဒေသဌံ။ (တက္ကော-စသည်၌ အပေါင်းအာဇာရ+
 အစိတ် အာဇေယံအဖြစ်ဖြင့် စပ်။) တက္ကနဝသေန၊ အာရုံသို့ စိတ်ကို ဆွဲငင်ခြင်း၏

အစွမ်းအားဖြင့်။ တက္ကော၊ တက္ကမည်၏။ တဿ၊ ထို ဝိတက်၏(ပဝတ္တိ-၌ စပ်။) ကိတ္တကံ၊ အဘယ်မျှလောက်ကို။ တက္ကေသိ၊ ဆွေငင်သွားသနည်း။ ကုမ္ဘံ၊ တစ်ကုမ္ဘကို။ တက္ကေသိ၊ ဆွေငင်သွားပြီ။ သကဋ္ဌံ၊ တစ်လှည်းကို။ တက္ကေသိ၊ ပြီ။ ယောဇနံ၊ တစ်ယူဇနာတိုင်တိုင်။ တက္ကေသိ၊ ပြီ။ အဒ္ဓယောဇနံ၊ ယူဇနာ ဝက်တိုင်တိုင်။ တက္ကေသိ၊ ပြီ။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ (လောကသိဒ္ဓေန၊ လောက၌ ထင်ရှားသော။) တက္ကနဝသေန၊ အာရုံသို့စိတ်ကို ဆွေငင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သိထိုက်၏။ ဣဒံ၊ ဤ တက္ကောဟူသော ပုဒ်သည်။ ဝိတက္ကဿ၊ ဝိတက်၏။ သဘာဝပဒံ၊ သဘောကိုသာပြသော ပုဒ်တည်း။ ဝိတက္ကနဝသေန၊ အာရုံသို့ အထူးထူး အပြားပြား ဆွေငင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝိတက္ကော၊ ဝိတက္ကမည်၏။ ဧတံ၊ ဤ ဝိတက္ကောဟူသော အမည်သည်။ ဗလဝတရတက္ကဿ၊ အထူးသဖြင့် အားရှိသော ဆွေငင်ခြင်း၏ နာမ်၊ အမည်တည်း။

သုဋ္ဌ၊ ကောင်းစွာ။ ကပ္ပနဝသေန၊ ကြံစည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သင်္ကပ္ပော၊ သင်္ကပ္ပ မည်၏။ ကေဂ္ဂံ၊ တစ်ခုတည်းသော အာရုံရှိသော။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ အာရမ္မဏော၊ အာရုံ၌။ ဝါ၊ သို့။ အပေတိ၊ ရောက်စေတတ်၏။ ဝါ၊ သွင်းထားတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာမည်၏။ (အပ္ပဓာတ်-ပါပုဏန အနက်ဟော၊ ယုပစ္စည်း၊ ကာရိတ်ကျေ။) ဒုတိယပဒံ၊ ဗျပ္ပနာဟူသော ဒုတိယပုဒ်ကို။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ဝိ-ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝနိတံ၊ တိုးပွားစေအပ်ပြီ။ (ဝိအနက် အထူးမရှိပါ-ဟူလို။) ဝါ တစ်နည်း။ ဗလဝတရာ၊ သာ၍ အားရှိသော။ အပ္ပနာ၊ စိတ်ကို အာရုံ၌ တင်သွင်းတတ်သော တရားသည်။ ဗျပ္ပနာ၊ ဗျပ္ပနာမည်၏။ အာရမ္မဏော၊ အာရုံ၌။ စိတ္တံ၊ စိတ်ကို။ အဘိနိရောပေတိ၊ ရှုံးရှုတင်ထားတတ်၏။ ပတိဋ္ဌာပေတိ၊ တည်စေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထိုကြောင့်။ စေတသော အဘိနိရောပနာ၊ မည်၏။ (“အဘိနိရောပန-ရှေးရှု တင်ခြင်း”ဟူသည် အာရုံပေါ်၌ စိတ်ကိုတည်စေခြင်းတည်း။ ထိုကြောင့် “ပတိဋ္ဌာပေတိ”ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။) ယာထာဝတာယ၊ ဟုတ်မှန် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ နိယျာနိကတာယ စ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်

၁။ ဧဝံ တက္ကနဝသေန။ ။တက္ကသဒ္ဓါသည် အခြားနေရာ၌ ကြံစည်ခြင်းအနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ “ကုမ္ဘံ တက္ကေသိ” စသည်ဖြင့် လောက၌ ထင်ရှားသော စကားအသုံးကို ထောက်၍ ဆွေငင်ခြင်း အာကမ္ပနအနက်ကို ဟောရသည်။ ကြံစည်ခြင်းအနက်ကိုကား သင်္ကပ္ပပုဒ်က ဟောလိမ့်မည်။ ဆွေငင်ခြင်းဟူသည်လည်း စိတ်ကို အာရုံပေါ်သို့ရောက်အောင် ဆွေငင်ခြင်းတည်း။ (“အဘိနိရောပန-စိတ်အာရုံသို့တင်ပေးခြင်း” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။) [ဧဝံ တက္ကနဝသေန လောကသိဒ္ဓေနာတိ အဓိပ္ပာယ်ော၊ ဧဝေဝေဝေ။ ။ အာရမ္မဏဿ အာကမ္ပနံ ဝိတက္ကနံ-ဋီကာ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၇၅

တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ (ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိကို ရည်ရွယ်သည်။) ကုသလဘာဝပုတ္တော၊ ကုသိုလ်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်သော။ ပသတ္တော၊ ချီးမွမ်းအပ်သော။ သင်္ကပ္ပော၊ သင်္ကပ္ပတည်း။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပော၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပမည်၏။ (သမ္မာသဒ္ဓါသည် ပသတ္တအနက်ဟောတည်း။ ထို“ပသတ္တ ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းမှာလည်း ယာထာဝတာဂုဏ်၊ နိယျာနိကတာဂုဏ်တည်း”ဟု သိစေလို၍ “ယာထာဝ၊ ပ။ ပသတ္တော”ဟု ဖွင့်သည်။)

ဝိစာရနိဒ္ဒေသေ၊ ဝိစာရ နိဒ္ဒေသ၌။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံ၌။ စရဏကဝသေန၊ လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ စာရော၊ စာရမည်၏။ (ဝိစာရ၏ ဥပမာကို ပြရာ၌ ပျားပိတုန်း၏ ရစ်ဝဲနေပုံကို ဥပမာပြသည်။ ထို့ကြောင့် အာရုံပေါ်၌ အထပ်ထပ် အာရုံပြုသောအားဖြင့် သုံးသပ်နေခြင်းကိုပင် “စရဏက-လှည့်လည်ခြင်း”ဟု ဆိုသည်။) ဣဒံ၊ ဤစာရောဟူသောပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထိုဝိစာရ၏ သဘာဝပဒံ၊ သဘာဝကိုသာ ပြသောပုဒ်တည်း။ ဝိစရဏကဝသေန၊ အာရုံ၌ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ ဝိစာရော၊ ဝိစာရမည်၏။

အနဂန္တာ အာရုံသို့အစဉ်လိုက်၍။ ဝိစရဏကဝသေန၊ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနဝိစာရော၊ အနဝိစာရမည်၏။ (အနုသဒ္ဓါသည် အနဂမန အနက်ဟောတည်း။) ဥပဂန္တာ၊ အာရုံသို့ကပ်၍။ ဝိစရဏကဝသေန၊ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပဝိစာရော၊ ဥပဝိစာရမည်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ဝိ၊ အနု၊ ဥပ-ဟူသော ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဒါနိ၊ ပုဒ်တို့ကို။ ဝမိတာနိ၊ တိုးပွားစေအပ်ကုန်ပြီ။ [ဥပသဂ္ဂဝသေန ဝါ-ဟူသော ဤနည်းအားဖြင့် ဝိစာရ၊ အနုဝိစာရတို့လည်း စာရ၏ အနက်ကိုပင် ဟောကြရသည်။ ဥပသာရအတွက် အနက်သီးခြား မရှိ။ ရှေး၌ ဖွင့်ခဲ့သော နည်းအားဖြင့်ကား ဥပသာရအတွက် အနက်သီးခြားရှိသည်။] (ဝနစရဏော၊ တောလည် မုဆိုးသည်။) သရံ၊ မြားကို။ ဇိယာယ၊ လေးညှို့၌။ အနုသန္တဟိတွာ၊ ဆက်စပ်၍။ ဌပေတိ ဝိယ၊ ထားသကဲ့သို့။ တထာ၊ ထို့အတူ။ အာရမ္မဏေ၊ အာရုံ၌။ စိတ္တံ၊ ကို။ အနုသန္တဟိတွာ၊ ဆက်စပ်၍။ ဌပနတော၊ ထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဘာဝပဓာန။) စိတ္တဿအနုသန္တာနတာ၊ စိတ္တဿ အနုသန္တာနတာ-မည်၏။ [“စိတ္တဿ၊ စိတ်ကို- အနုသန္တာနတာ၊ အာရုံ၌ ဆက်စပ်တတ်သည်၏

၁။ ဝိစရဏကဝသေန။ ။သမန္တတော စရဏံ ဝိစရဏံ။-ဋီကာ။ဤအလို ဝိသဒ္ဓါသည် သမန္တအနက်ဟောတည်း။ ဝိစာရသည် အာရုံကိုအဖန်ဖန် သုံးသပ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ ထိုသို့ အဖန်ဖန်သုံးသပ်ခြင်းလည်း အာရုံပေါ်၌ ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ဝဲနေသကဲ့သို့ဖြစ်ရကား “သမန္တတော စရဏံ ဝိစရဏံ”ဟု ဆိုသည်။

၂၇၆

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[နိဒ္ဒေသဝါဂ္ဂ]

အဖြစ်ဟူသော သဘောတရားသည်။ (တစ်နည်း) စိတ္တဿ၊ ကို။ အနုသန္တာနကာ၊ ဖွဲ့စပ်ခြင်း သဘောတရားသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ ပေး။ နောက်နည်းအလို တာပစ္စည်း အနက်မရှိ။]

(ယာ ဓမ္မဇာတိ၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) အာရမ္မဏံ၊ အာရုံကို။ အနုပေက္ခမာနော ဝိယ၊ အဖန်ဖန် ကြည့်ရှုသကဲ့သို့။ (ဝိယသည် ဥပရိက္ခာဇောတကာ။) တိဋ္ဌတိ၊ တည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အနုပေက္ခနတာ၊ မည်၏။ [အနုပေက္ခနတာ၊ အာရုံကို အဖန်ဖန်ကြည့်ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောတရား။ ဝါ၊ ကြည့်ရှုခြင်း သဘောတရား။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိစရဏပသေန၊ အာရုံ၌ ထက်ဝန်းကျင် လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပေက္ခနတာ၊ ကြည့်ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အနုပေက္ခနတာ၊ အနုပေက္ခနတာမည်၏။ [အနုပေက္ခနတာ၊ အာရုံကို ထက်ဝန်းကျင်လှည့်လည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်ကြည့်ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်၊ ဝါ၊ ကြည့်ရှုခြင်း။ အနုကို “ဝိစရဏပသေန”ဟု ဖွင့်။]

ပီတိနိဒ္ဒေသေ၊ ပီတိနိဒ္ဒေသ၌။ ပီတိတိ၊ ပီတိဟူသော ပုဒ်သည်။ သဘာဝပဒံ၊ သဘောကိုသာပြသော ပုဒ်တည်း။ ပမုဒိတဘာဝေါ၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ ပါမောဇ္ဇံ၊ ပါမောဇ္ဇမည်၏။ [ပမောဒနံ၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ ပမောဒေါ၊ ခြင်း။ ပမောဒေါယေဝ ပါမောဇ္ဇံ၊ သွတ္တံ၌ ဈာပစ္စည်း။ ပမုဒိတဘာဝေါကာ၊ အနက်ဖွင့်သာ။] အာမောဒနာကာရော၊ လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဟူသော အခြင်းအရာသည်။ အာမောဒနာ မည်၏။ ပမောဒနာကာရော၊ အပြားအားဖြင့် ဝမ်းမြောက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ ပမောဒနာ၊ ပမောဒနာမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း ဘာသဇ္ဇာနံ ဝါ၊ ဆေးတို့ကိုသော်လည်းကောင်း။ တေလာနံ ဝါ၊ ဆီတို့ကို

၁။ ယထာ ဝါ၊ ပ။ ဝုတ္တာ။ ။ မုဒဓာတ်သည် “မုဒေါ ဟဿ ကိဉ္စာ ဓုတ္တာဒနေသုစုတု မိဿနေ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိသောကြောင့် ဝမ်းမြောက် ရှင်လန်းခြင်းဟူသော ဟဿအနက်ဖြင့် “အာမောဒနာကာရော။ ပ။ ပမောဒနာ”ဟု ဖွင့်ပြပြီး၍ ဓုရာဒိ မုဒဓာတ်၏ မိဿနအနက်ကို တစ်နည်းဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ယထာ ဝါ ဘာသဇ္ဇာနံ ဝါ” စသည်မိန့်။ လောက၌ ဆေး၊ သို့မဟုတ် ဆီ၊ သို့မဟုတ် ရေဇွေး ရေအေးတို့ကို တပေါင်းတည်းပြုခြင်းကို “မောဒနာ”ဟု ဆိုရိုးရှိ၏။ ထို့အတူ ဤ၌လည်း ပီတိနှင့်ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကို ပီတိက တပေါင်းတည်းပြုခြင်းကို “မောဒနာ”ဟု ဆိုရ၏။ ထို မောဒနာကိုပင် အာ-ဥပသာရ ပ-ဥပသာရတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်၍ ပါဠိတော်၌ “အာမောဒနာ၊ ပမောဒနာ”ဟု ဟောတော်မူသည်။ အာ-ဥပသာရ၊ ပ-ဥပသာရတို့အတွက် အနက်သီးခြားမရှိ-ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၇၇

သော်လည်းကောင်း။ ဥက္ခောဒကသီတောဒကာနံ ဝါ၊ ရေဇွေး ရေအေးတို့တို့သော်
လည်းကောင်း။ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။ ကရဏံ၊ ပြုခြင်းကို။ မောဒနာတိ၊
မောဒနာဟူ၍။ ဝုစ္ဆတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ ဤအတူ။ အယမ္ပိ ပီတိ၊ ဤ
ပီတိသည်လည်း။ ဓမ္မာနံ၊ သမ္မယုတ်တရားတို့ကို။ ဧကတော၊ တပေါင်းတည်း။
ကရဏေန၊ ပြုခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ မောဒနာ၊
မောဒနာမည်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဧကတော ကရဏကြောင့်။ မောဒနာဟု
ဆိုရပါသော် လည်း။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ အာ၊ ပ၊ ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။
မဏ္ဍေတွာ၊ တန်ဆာဆင်၍။ အာမောဒနာပမောဒနာတိ၊ အာမောဒနာ ပမောဒနာ
ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

(ယော၊ အကြင် သဘောတရားသည်။) ဟာသေတိ၊ တံ သမင်္ဂီပုဂ္ဂလ
သမ္မယုတ္တဓမ္မတို့ကို ရွှင်လန်းစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ (သော သဘာဝေါ၊
သည်။) ဟာသော၊ ဟာသမည်၏။ [ပီတိဖြစ်သောအခါ ပီတိနှင့်ပြည့်စုံသော
ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း တပြုပြုတရွှင်ရွှင် ဖြစ်စေတတ်၊ ယှဉ်ဖက်တရားတို့ကိုလည်း
ရွှင်လန်းစေတတ်သည်-ဟူလို။] ပဟာသေတိ၊ အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းစေတတ်၏။
ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ပဟာသော၊ ပဟာသမည်၏။ ဧတံ၊ ဤဟာသော ပဟာသော
ဟူသော အမည်သည်။ ဟဋ္ဌပယဋ္ဌာကာရာနံ၊ ရွှင်လန်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ
အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတို့၏ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။

ဝိတ္တိ^၁ တိ၊ ဝိတ္တိဟူသည်ကား။ ဝိတ္တံ၊ ဥစ္စာတည်း။ ဧတံ၊ ဤ ဝိတ္တိဟူသော
အမည်သည်။ ဓနဿ၊ ဥစ္စာ၏။ နာမံ၊ အမည်တည်း။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ ပီတိ
သည်။ သောမနဿပစ္စယတ္တာ၊ သောမနဿ၏ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊
သောမနဿ၏ အကြောင်းဖြစ်သည့်အတွက်။ ဝိတ္တိသရိက္ခတာယ၊ ဥစ္စာနှင့် တူသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိတ္တိ၊ ဝိတ္တိ မည်၏။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။
ဓနိနော၊ ဓနရှင်၏။ ဓနံ၊ ဥစ္စာကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ သောမနဿံ၊ သောမနဿသည်။
ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယထာ၊ ဖြစ်ရသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ပီတိမတောပိ၊ ပီတိရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏
လည်း။ ပီတိ၊ ပီတိကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲ၍။ သောမနဿံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တသ္မာ၊

၁။ ဝိတ္တိ။ ။ ဝိတ္တိနှင့် ဝိတ္တံသည် ဓနအနက်ကိုဟော၏။ ရုဇာဒိ ဝိဒဓာတ်-လာဘ
အနက်ဟော၊ တိပစ္စည်း။ တ-ပစ္စည်းတည်း။ “သောမနဿံ ဝိန္နတိ ဧတာယာတိ ဝိတ္တိ၊ ဝိန္နတိ
ဧတေနာတိ ဝိတ္တံ” ဟုပြု။ လောက၌ စည်းစိမ်ဥစ္စာသည် သောမနဿ (ဝမ်းမြောက်ခြင်း၏)
အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ ပီတိတည်းဟူသော ဥစ္စာလည်း သောမနဿ၏ အကြောင်းပစ္စည်း
ဖြစ်သည်-ဟူလို။

၃၇၈

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[နိဒ္ဒေသဝါရ

ထို့ကြောင့်။ ဝိတ္တိတိ၊ ဝိတ္တိဟူ၍ ဂုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဧတံ၊ ဤ ဝိတ္တိဟူသော အမည်သည်။ တုဋ္ဌိသဘာဝ သဏ္ဍိတာယ၊ နှစ်သက်ခြင်းသဘော၌ ကောင်းစွာ တည်သော။ ပီတိယာ၊ ဧ၊ နာမံ၊ တည်း။

ပန၊ ကား။ ပီတိမာ၊ ပီတိရှိသော။ ပုဂ္ဂလော၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ကာယစိတ္တာနံ၊ ကိုယ်စိတ်တို့၏။ ဥဂ္ဂတတ္တာ၊ တက်ကြွကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အဗ္ဗုဂ္ဂတတ္တာ၊ အလွန်တက်ကြွကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဥဒဂ္ဂေါတိ၊ ဥဒဂ္ဂေါ ဟူ၍။ ဂုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ဥဒဂ္ဂဿ၊ အထက်၌ အဖျားရှိသကဲ့သို့ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ တက်ကြွသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ သြဒဂုံ၊ အထက်၌ အဖျားရှိ သကဲ့သို့ ဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ။ ဝါ၊ တက်ကြွသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။

အတ္တနော၊ မိမိ၏။ မနတာ၊ စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ အတ္တ မနတာ၊ မိမိစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ ဟိ၊ ချေ။ အနဘိရဒ္ဓဿ၊ မိမိ သူတစ်ပါး

၁။ သြဒဂုံ။ “ဥဒဂ္ဂေါကို ဥ+အဂ္ဂေါ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ သက္ကတ၌ ဥတ်-ဥပသာရသည် သန္နိဝေသောအခါ ဒ-အဖြစ်ဖြင့် စပ်၏။ ပါဠိ၌ကား ထို တ-၏အစား ဒ-အက္ခရာလာ၍ ဥဒဂ္ဂ-ဟု ဖြစ်ရ၏။ ဥဒ္ဓ+အဂ္ဂေါ ယဿာတိ ဥဒဂ္ဂေါ။ ယဿ၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်၌။ အဂ္ဂေါ၊ အဦးအဖျားသည်။ အတ္တိ။ ဣတိ သော ဥဒဂ္ဂေါ။ ပီတိဖြစ်နေသောအခါ ကိုယ်ရောစိတ်ပါ တက်ကြွနေသောကြောင့် အထက်၌ အဦးအဖျားရှိသကဲ့သို့ မောလျက် တကြော့ကြော့ ဖြစ်နေသည်။ ထို ဥဒဂ္ဂ၏ဖြစ်ကြောင်းမှာ ဤပီတိစေတသိက်ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဥဒဂ္ဂဿ+ဘာဝေါ သြဒဂုံ”ဟု ပြုရသည်။ ဘာဝအနက်၌ ဣ-ပစ္စည်းသက်၊ ဂ-တစ်လုံးချေ။

၂။ အတ္တမနတာ။ ။မနှစ်သက် မရွှင်လန်းသူမှာ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု စိတ်ဆင်းရဲမှု အကြောင်းတစ်ခုခု ရှိတတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသူ၏စိတ်သည် မိမိသဘောကျသောစိတ်မဟုတ်ရကား “အတ္တနောမန”မမည်။ ကိုယ်ချမ်းသာမှု စိတ်ချမ်းသာမှု အကြောင်းတစ်ခုခုရှိမှ ချမ်းသာသောစိတ် ဖြစ်ရကား မိမိသဘောကျ “အတ္တနောမန”မည်၏။ ထို အတ္တနောမန၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဟူသည် ဤ ပီတိမည်သော စေတသိက်ပင်တည်း။

၃။ အနဘိရဒ္ဓဿ။ ။သိလက္ခန် ဗြဟ္မဇာလသုတ် အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း၌ အနဘိရဒ္ဓိကို “နေဝ အတ္တနော န ပရေသံ ဟိတံ အဘိရာဓယတိတိ အနဘိရဒ္ဓိ၊ ကောပဿေတံ အဓိဝစနံ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ အဘိရာဓယတိကိုလည်း “သာဓယတိ”ဟု ဦးကာဖွင့်၏။ ဓာတ်ကျမ်း၌လာသော ရာဇဓာတ်၏ အဘိနိပ္ပါဒန အနက်ပင်တည်း။ အဘိရာဓယတိတိ အဘိရဒ္ဓေါ-မိမိသူတစ်ပါး၏ စီးအပွားကို ပြီးစေတတ်သူ။ ဝါ၊ နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်သူ၊ နအဘိရဒ္ဓေါ အနဘိရဒ္ဓေါ-သူ။ [ရှေးနိဿယ၌ “အနဘိရဒ္ဓဿ၊ မငြိမ်းအေးသော ကိုယ် စိတ်ရှိသူ၏။ ဝါ၊ အမျက်ထွက်သူ၏”ဟု ပေးလေသည်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၇၉

စီးအပွားကို မပြီးစေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပါ၊ မနှစ်သက် မရွှင်ပျသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ မနော၊ စိတ်သည်။ ဒုက္ခပဒဋ္ဌာနတ္တာ၊ ဒုက္ခ၏ နီးစွာသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏ မနော နာမ၊ စိတ်မည်သည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ အဘိရဒ္ဓဿ၊ မိမိ သူတစ်ပါး စီးအပွားကို ပြီးစေတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝါ၊ နှစ်သက်ရွှင်ပျသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မနော၊ စိတ်သည်။) သုခပဒဋ္ဌာနတ္တာ၊ သုခ၏ နီးစွာသော အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ မနော နာမ၊ စိတ်မည်သည်။ ဟောတိ။ ပီတိဖြစ်လျှင် ပဿဒ္ဓိသုခဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ပီတိကို “သုခ၏ နီးစွာသောအကြောင်း”ဟု ဆိုသည်။]

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ ဝါ၊ ဤ နည်းအားဖြင့်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ မနတာ၊ စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာသည်။ အတ္တမနတာ၊ မည်၏။ သကမနတာ၊ မိမိ စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ သကမနဿ၊ မိမိစိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ ဣတိ အတ္တော၊ ဤကား အနက်။ [သကမနသဘာဝေါ၊ ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သုတ္တန္တိကဒုက၊ နိက္ခေပကဏ္ဍ-ခန္တိနိဒ္ဒေသ-မူလဋီကာကို ကြည့်ပါ။] (သကဟု ဖွင့်သဖြင့် “အတ္တသည် စိတ်ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ မိမိဟူသော အနက်ကို ဟောသည်”ဟု ပြသည်။)။ ပန၊ ဆက်။ သာ၊ ထို အတ္တမနတာတို့။ ယသ္မာ၊ အကြင်ကြောင့်။ အညဿ၊ စိတ်မှတစ်ပါး အခြားသော။ ကဿစိ၊ တစ်စုံတစ်ယောက် သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အတ္တမနတာ၊ အတ္တမနတာသည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ စိတ္တဿေဝ၊ စိတ်၏သာလျှင်။ ဧသော ဘာဝေါ၊ ဤ သဘောတရားသည်။ စေတ သိက္ခော၊ စိတ်၌ဖြစ်သော။ ဓမ္မော၊ သဘောတရားတည်း။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ အတ္တမနာ စိတ္တဿာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ မူအပ်ပြီ။

ဧကဂ္ဂတာနိဒ္ဒေသေ၊ ဧကဂ္ဂတာနိဒ္ဒေသ၌။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) အစလဘာဝေန၊ မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။)၊ ဌိတိ၊ မည်၏။ ပရတော၊ နောက်၌။ ပဒဒ္ဓယံ၊

၁။ သာပနပစိတ္တဿာတိ ဝုတ္တာ။ ။ထို ပီတိမည်သော စေတသိက်တရားကို အတ္တမနတာ ဟုဆိုလျှင် စိတ္တဿဟု အဘယ်ကြောင့် ဝိသေသနသမ္ပန် ထည့်ရသေးသနည်းဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် သာ ပန-စသည်မိန့်။ “အတ္တမနတာ၊ မိမိစိတ်၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ” ဟူသည် “အဘယ်သူ၏ အတ္တမနတာပါနည်း၊ တစ်စုံတစ်ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ၏ အတ္တမနတာ - ပါလော”ဟု ဇောဒနာဖွယ် ရှိသောကြောင့် “စိတ္တဿ”ဟု ဝိသေသနသမ္ပန် ထည့်ရသည်။ “တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အတ္တမနတာမဟုတ်၊ စိတ်၏ အတ္တမနတာ ဖြစ်သည်” ဟူလို။ ဇာအုပ်များ၌ “နအညဿ ကဿစိ အတ္တနော မနတာ”ဟုရှိ၏။ “န အညဿ ကဿစိ အတ္တမနတာ”ဟု ရှိမှ ဇာသွားမြောင့်သည်။

သဏ္ဌိတိအဝဋ္ဌိတိဟူသော ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ သံ၊ အဝ-
ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပနိတံ၊ တိုးပွားစေတော်မူအပ်ပြီ။ (ဤ အလို သံ-
အတွက် အဝအတွက် အနက်မရှိ။) အပိ စ၊ တစ်နည်းကား။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။)
သမ္ပယုတ္တဓမ္မော၊ တို့ကို။ အာရမ္မဏာမိ၊ ဌ။ သမ္ပိဏ္ဍေတွာ၊ ပေါင်း၍။ တိဋ္ဌတိ၊ ၏။
ဣတိ (သာဓမ္မဇာတိ)။ သဏ္ဌိတိ၊ သဏ္ဌိတိမည်၏။ [သံ သဒ္ဓါ၏ အဘိဓာန်လာ
အနက်တို့တွင် သမောဓာနအနက် ဟု သိစေလို၍ “သမ္ပိဏ္ဍေတွာ”ဟု ဆိုသည်။]
(ယာဓမ္မဇာတိ။) အာရမ္မဏံ၊ သို့။ ဩဂါဟေတွာ၊ သက်ဝင်၍။ အနုပဝိသိတွာ၊
အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်၍။ (ဩဂါဟေတွာကို ထပ်ဖွင့်သည်။) တိဋ္ဌတိ၊ ၏။
ဣတိ(သာ ဓမ္မဇာတိ၊ အဝဋ္ဌိတိ၊ မည်၏။ [အဝဋ္ဌိတိ၌ အဝကို ဩဂါဟေတွာဟု
ဖွင့်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ ကုသလပက္ခသ္မိံ၊ ကုသိုလ်အဖို့၌။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါလည်းကောင်း။
သတိ၊ သတိလည်းကောင်း။ သမာဓိ၊ သမာဓိလည်းကောင်း၊ ပညာ၊ လည်းကောင်း။
ဣတိ၊ သို့။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ ဩဂါဟန္တိ၊
သက်ဝင်တတ်ကုန်၏။ တေနော၊ ထို့ကြောင့်ပင်။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါကို။ ဩကပ္ပနာ၊
ဩကပ္ပနာဟူ၍။ ဝါ၊ အာရုံ၌ သက်ဝင် ယုံကြည်တတ်သော တရားဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊
ဟောတော်မူအပ် ပြီ။ [အပေါ်ယံ ယုံကြည်ခြင်းမျိုးမဟုတ်၊ အာရုံ၌ သက်ဝင်၍
ယုံကြည်ခြင်းကို ဩကပ္ပနာဟု ခေါ်သည်။] သတိ၊ သတိကို။ အပိလာပနတာ^၁၊
အပိလာပနတာ ဟူ၍။ ဝါ၊ ပေါလောမပေါ်သောစိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာဟူ၍။
(ဝုတ္တာ၊ ပြီ။) သမာဓိ၊ သမာဓိကို။ အဝဋ္ဌိတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝါ၊ အာရုံ၌ သက်ဝင်၍
တည်တတ်သော သဘောဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။) ပညာ၊ ပညာကို။ ပရိယောဂါဟနာတိ၊
ပရိယောဂါဟနာ ဟူ၍။ ဝါ၊ ထက်ဝန်းကျင် အာရုံ၌ သက်ဝင်တတ်သော
တရားဟူ၍။ (ဝုတ္တာ။)

ပန၊ ကား။ အကုသလပက္ခေ၊ အကုသိုလ်အဖို့၌။ တဏှာ၊ တဏှာ
လည်းကောင်း။ ဒိဋ္ဌိ၊ လည်းကောင်း။ အဝိဇ္ဇာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ တယော၊
ကုန်သော။ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ ဩဂါဟန္တိ၊ သက်ဝင်ကုန်၏။ တေနော၊
ထို့ကြောင့်ပင်။ တေ၊ ထို တရားတို့ကို။ ဩဃာတိ၊ ဩဃတို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ။
[ကာမောယ၊ ဘဝေါယ၊ ဒိဋ္ဌောယ၊ အဝိဇ္ဇောယ-ဟု ဟောတော်မူသည်။] ပန၊

၁။ အပိလာပနတာ။ ပိလုဇာတ် ယုပစ္စည်းဖြင့် ဥကိုဩ၊ ဩကို အဝပြုလျှင်
“ပိလဝန”ဟု ဖြစ်၏။ သက္ကတ၌ ဗျု-ဟု တစ်လုံးဇာတ်ဖြစ်သောကြောင့် ဥ-မချေ ရသကဲ့သို့
ထို ဗျုကို ဖြန့်ထားသော ပိလုဇာတ်၌လည်း ဥ-မချေရ။ ထို့ကြောင့် “အပိလဝနတာ”ဟု ရှိလျှင်
ကောင်းမည်တင်သည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၈၁

ဆက်။ ဧတ္ထံ၊ ဤ အကုသိုလ်အဖို့၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာသည်။^၁ ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။

ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြဦးအံ့။ ရဇဋ္ဌာနဋ္ဌာနေ၊ မြူမှုန်တို့၏ ထကြွရာအရပ်ကို။ (ဖုန်ထရာအရပ်ကို။) ဥဒကေန၊ ရေဖြင့်။ သိဉ္စိတွာ၊ သွန်းဖျန်း၍။ သမ္ပဋ္ဌေ၊ တံမြက်လှည်းအပ်သော်။ [ရှေးနိဿယ၌ “သမ္ပဋ္ဌေ၊ ကောင်းစွာ အညီအညွတ် ပြုအပ်သော်” ဟု ပေး၏။] ထောကမေဝ၊ အနည်းငယ်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ကာလံ၊ ကာလပတ်လုံး။ ရဇော၊ မြူမှုန်သည်။ သန္နိသိဒတိ၊ ကောင်းစွာတည်၏။ ဝါ၊ ငြိမ်သက်စွာတည်၏။ (ရဇဋ္ဌာနဋ္ဌာနေသည်။) သုက္ကန္တေ သုက္ကန္တေ၊ ခြောက်လတ်ခြောက်လတ်သော်။ (အန္တအနက်မရှိ။) ပကတိဘာဝေန၊ ပကတိ အဖြစ်ဖြင့်။ (နဂိုအတိုင်း။) ဝုဋ္ဌာတိ ယထာ၊ ထသကဲ့သို့။ ဧဝ မေဝ၊ ဤ အတူသာလျှင်။ အကုသလပက္ခေ၊ ၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာသည်။ ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။ န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ ပန၊ ဗျတိရိက်ကား။ တသ္မိံ ဌာနေ၊ ထိုအရပ်ကို။ (ဥပလိတ္တေ-၌ စပ်။) ဃာဋ္ဌေဟိ၊ ရေအိုးတို့ဖြင့်။ ဥဒကံ၊ ရေကို။ အာသိဉ္စိတွာ၊ သွန်းလောင်း၍။ (ရှေးနိဿယ၌ “အာသိဉ္စိတွာ” ဟု ရှိ၏။) ကုဒါလေန၊ ပေါက်တူးဖြင့်။ ခဏိတွာ၊ တူးဆွ၍။ အာကောဋ္ဌနမဒ္ဒနဃဋ္ဌနာနိ၊ မြေခဲလုံးထို့ကို ထုရိုက်ခြင်း၊ ထုရိုက်ပြီးနောက် မြေမှုန်တို့ကို ရေဖြင့်နယ်ခြင်း၊ နယ်ပြီးနောက် ဒင်ဆောင့်ခြင်းတို့ကို။ ကတွာ၊ ပြု၍။ ဥပလိတ္တေ၊ အင်္ဂတေဖြင့် လိမ်းကျံအပ်သော်။ အာဒါသေ ဝိယ၊ ကြေးမုံ၌ကဲ့သို့။ ဝါ၊ မှန်၌ကဲ့သို့။ ဆာယာ၊ အရိပ်သည်။ ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ ဝဿသတာ တိက္ကမေပိ၊ အနှစ်တစ်ရာလွန်ရာအခါ၌သော်လည်း။ တံမုဟုတ္တကတံဝိယ၊ ထိုတစ်မုဟုတ်၌ ပြုလုပ်အပ်သကဲ့သို့။ ဟောတိ ယထာ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ ကုသလပက္ခေ၊ ၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ သည်။ ဗလဝတိ၊ အားရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၏။

ဥဒ္ဒစ္စဝိစိကိစ္ဆာဝသေန၊ ဥဒ္ဒစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပဝတ္တဿ၊ ဖြစ်သော။ (အကုသလနိဒ္ဒေသ၌ ပဝတ္တဿဟု ရှိလတ္တံ့။) ဝိသာဟာရဿ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်

၁။ န ဗလ ဝတိ ဟောတိ။ ။ အကုသိုလ်ခန်း၌လည်း ဧကဂ္ဂတာနိဒ္ဒေသဝယ် “အဝဉ္စိတိ” ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထို ဧကဂ္ဂတာကို အားမရှိလျှင် အဘယ့်ကြောင့် “အဝဉ္စိတိ” ဟု ဟောတော်မူရပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဲဖြေကား- ပါဏာတိပါတ-စသော မကောင်းမှုကို ပြုရာဝယ် အနိုက်အတန်ပင် ဖြစ်စေကာမူ ထိုအာရုံ၌ သက်ဝင်၍ တည်မှ ပါဏာတိပါတ-စသောအမှုတို့ ထမြောက်ကြ၏။ ထို ထမြောက်လောက်ရုံမျှ သက်ဝင်၍ တည်ခြင်းကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ “အဝဉ္စိတိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ “နဗလဝတိ”ပ။ တထာ အဝဋ္ဌာနမတ္တဘာဝတော”ဟူသော ဋီကာအဓိပ္ပာယ်ကို မှီးသည်။

ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း၏။ ဝါ၊ အထူးထူးအပြားပြား ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း
၏။ ဝါ၊ ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲခြင်း၏။ ပဋိပက္ခတော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
အဝိသာဟာရော၊ မည်၏။

ဥဒ္ဓစ္စဝိစိကိစ္ဆာဝသေနေဝ၊ ဥဒ္ဓစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ၏ အစွမ်းဖြင့်ပင်။ ဂစ္ဆန္တံ၊ သွားနေ
သော။ စိတ္တံ၊ စိတ်သည်။ (သဟဇာတဓမ္မေ၊ တကွဖြစ်ဖက် တရားတို့ကို။) ဝိက္ခိပတိ
နာမ၊ အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်သည်မည်၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဝိက္ခိပတိ
နာမ၊ အထူးထူးသော အာရုံသို့ ပြေးသွားပျံ့လွင့်သည် မည်၏။” ဟု ပေးလေ၏။
နောက် အကုသလနိဒ္ဒေသ၌ “သဟဇာတဓမ္မေ”ဟု ရှေ့ပုဒ်မှ လိုက်လာသောကြောင့်
လည်းကောင်း၊ ဝိပုဗ္ဗ-ဗိပ-ဇာတ်က သဒ္ဓတ္ထအားဖြင့် ပျံ့လွင့်ခြင်းဟူသော အကမ္မက
အနက်ကိုမဟော၊ ပစ်လွှင့်ခြင်းဟူသော သကမ္မကအနက်ကိုသာ ဟောသောကြောင့်
လည်းကောင်း၊ ထို ရှေးနိဿယအနက်ကို စဉ်းစားပါ။]

အယံ ပန၊ ဤ ဧကဂ္ဂတာသည်ကား။ တထာဝရော၊ ထိုသို့ သဘောရှိသော။
ဝိက္ခေပေါ၊ အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်တတ်သော တရားသည်။ န ဟောတိ၊
မဟုတ်။ ဣတိ၊ အဝိက္ခေပေါ၊ ပမည်၏။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဥဒ္ဓစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ
ဝသေနေဝ၊ ဖြင့်ပင်။ စိတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝိသာဟင်္ဂနာမ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်
ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်အပ်သည်မည်သည်။ ဝါ၊ အထူးထူး အပြားပြား ထက်ဝန်းကျင်
ဆောင်အပ်သည်မည်သည်။ ဝါ၊ ဖရိုဖရဲ ဖြန့်ကြဲအပ်သည် မည်သည်။ ဟောတိ၊

၁။ အဝိသာဟာရော။ ။ဝိရူပံ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန်။ (တစ်နည်း)ဝိဝိဓံ၊
အထူးထူးအပြားပြား+သံဟရံ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ခြင်း။ ဝါ ဖရိုဖရဲဖြန့်ကြဲခြင်း။ ဝိသာဟာရော၊
ခြင်း။ ဥဒ္ဓစ္စဝိစိကိစ္ဆာသည် တစ်ခုသော အာရုံ၌ ငြိမ်သက်စွာ မတည်နိုင်-မဆုံးဖြတ်နိုင်ရကား
စိတ်ကို ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်ယူကာ ဖြန့်ကြဲသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ခြင်း၏
ဆန့်ကျင်ဘက်ဟူသည် စိတ်၏ အာရုံတစ်ခု၌ ငြိမ်သက်စွာ တည်နေခြင်းဟူသော ဧကဂ္ဂတာတည်း။
ထိုသို့ တည်နေခြင်းကို “အဝိသာဟာရ”ဟု ဆိုသည်။ [သံ+ဟာရ၌ နိဂ္ဂဟိတံဈေ၊ ဒီယဗြူ။]
(တစ်နည်း) သံ+ဟာရ၌ သံသည် သမာဓာန အနက်ဟောတည်း။ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို
တပေါင်းတည်း ဆောင်ခြင်း ပေါင်းစုခြင်းကို “သံဟာရ”ဟု ဆို၍ ထိုသို့ ပေါင်းစုမှုမရှိခြင်းကို
“ဝိသာဟာရ”ဟု ခိုကာ၌ တစ်နည်းဖွင့်၏။ ဤနည်း၌ ဝိသည် အဘာဝ အနက်ဟောတည်း။
ဝိသာဟာရော၊ ပေါင်းစုမှုမရှိခြင်းသည်။ န၊ မဟုတ်၊ သမ္ပယုတ်တို့ကို ပေါင်းစုမှုမရှိခြင်းမဟုတ်၊
ပေါင်းစုခြင်းသဘောတရား။

၂။ ဝိသာဟင်္ဂ နာမ။ ။ဝိ+သံ+အာ+ဟာရဇာတ်၊ တ-ဝစည်း၊ ကံဟောတည်း။
ထို့ကြောင့် “ဣတော စိတော စ ပသာရိယတိ”ဟု ကံဟော အာချာတ်ကြိယာဖြင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်
ဖွင့်ပြသည်။ “ပသာရိယတိ”ဟု ဣတိပါနေသည်ကား မကောင်းလှ။ ထို့ကြောင့် “ဣတိ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၈၃

၏။ ဣတော စိတော စ၊ ဤ အာရုံ ဤအာရုံသို့လည်း။ ပသာရိယတိ၊ ဖြန့်အပ်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အနက်တည်း။ ပန၊ ဆက်။ အယံ၊ ဤ ဧကဂ္ဂတာသည်။ ဧဝံ၊ သို့။ အဝိသာဟဋ္ဌဿ၊ ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်အပ်သည် မဟုတ်သော။ ဝါ၊ အထူးထူးအပြားပြား ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်အပ်သည် မဟုတ်သော။ ဝါ၊ ဖရိုဖရဲ ဖြန့်ကြဲအပ်သည် မဟုတ်သော။ မာနဿ၊ စိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ဣတိ၊ အဝိသာဟဋ္ဌ မာနသတာ၊ မည်၏။

သမထောတိ ဧတ္တ၊ သမထောဟူသော ဤပါဌ်၌။ (လဗ္ဘမာနော၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ အဖြစ်ဖြင့် ရထိုက်သော။) သမထော၊ သမထသည်။ စိတ္တသမထော၊ လည်းကောင်း။ အဓိကရဏသမထော၊ လည်းကောင်း။ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ တိပိဓော၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထိုသုံးပါးတို့တွင်။ အဋ္ဌသု၊ ရှစ်ပါးကုန်သော။ သမာ ပတ္တိသု၊ တို့၌။ စိတ္တေကဂ္ဂတာ၊ သည်။ စိတ္တသမထောနာမ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)။ တံ၊ ထိုသမာဓိသို့။ အာဂမ္မ၊ ရှေးရှုရောက်၍။ ဝါ၊ စွဲ၍။ စိတ္တစလနံ၊ စိတ်၏ လှုပ်ရှားခြင်းသည်။ စိတ္တဝိပ္ပန္နိတံ၊ စိတ်၏ အထူးထူး အပြား ပြား တုန်လှုပ်ခြင်းသည်။ သမ္မတိ၊ ငြိမ်သက်၏။ ဝုပသမ္မတိ၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ် သက်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ စိတ်လှုပ်ရှားခြင်း၏ ငြိမ်သက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ [“တံ အာဂမ္မ၊ ထိုကိုစွဲ၍” ဟူရာ၌ “ထို့ကြောင့်”ဟု အဖြောင့်အား ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ထွက်၏။ သို့ဖြစ်၍ “သမ္မတိ ဧတေနာတိ သမတော”ဟု ကရဏ သာဓိပြု။ “စိတ္တဿ+သမထော စိတ္တသမထော”ဟု ဆက်ပါ။] သော၊ ထိုသမာဓိကို။ စိတ္တသမထောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ [ရှေးနိဿယ၌ “တံ၊ သော” တို့အရ ဧကဂ္ဂတာကို စွဲပြီးလျှင် သမထောဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုငဲ့၍ “သော”ဟု ထားရ ကြောင်းကို ဆုံးဖြတ်လေ၏။ ထိုအဆုံးအဖြတ်ကို “တံ သဗ္ဗသင်္ခါရ သမထောတိ ဝုစ္စတိ” ဟူသော လာလတ္တံ့စကားကို ထောက်၍ စဉ်းစားပါ။]

သမ္မုခါဝိနယာဒိ၊ သမ္မုခါဝိနယ အစရှိသော။ သတ္တဝိဓော၊ ခုနစ်ပါး အပြား ရှိသော။ သမထော၊ သည်။ အဓိကရဏသမထောနာမ၊ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း)ဟိ(ယသ္မာ)။ တံ၊ ထို သမ္မုခါဝိနယ အစရှိသော သမထသို့။ အာဂမ္မ၊ ၍။ တာနိတာနိ အဓိကရဏာနိ၊ ထိုထိုအဓိကရဏ်တို့သည်။ သမ္ဘန္တိ၊ ငြိမ်းအေးကုန်၏။

ဤကားအနက်”ဟု ပေးလိုက်သည်။ ပသာရိယတိနေရာဝယ် “ဟရိယတိ”ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။ ရှေးနိဿယ၌ “ဝိသာဟဋ္ဌနာမ၊ ဖောက်ပြန်သည်ဖြစ်၍ ဓမ္မဂ္ဂား ပျံ့လွင့်သည်မည်သည်”သည်ဖြင့် ကတ္တုဟော အနက်ပေးလေသည်။

ရူပသမ္ပန္နိ၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းအေးကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ အဓိကရုဏ်းတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ ထိုသမ္ပုခါဝိနယ အစရှိသော သမထကို။ အဓိကရုဏ သမထောတိ၊ ဟူ၍။ (အဓိကရုဏ်း၏ ငြိမ်းအေးကြောင်းဟူ၍။) ဝုစ္စတိ၊ ပန၊ ကား။ ယသ္မာ၊ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ သင်္ခါရာ၊ တို့သည်။ နိဗ္ဗာနံ၊ သို့။ အာဂမ္မ၊ ၍။ သမ္ပန္နိ၊ ငြိမ်းအေးကုန်၏။ ရူပသမ္ပန္နိ၊ အထူးသဖြင့် ငြိမ်းအေးကုန်၏၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (အဓိကရုဏသာဓိလည်း ရနိုင်၏။ “ငြိမ်းအေးရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ပေး။) တံ၊ ထို နိဗ္ဗာန်ကို၊ သဗ္ဗ သင်္ခါရ သမထောတိ၊ သဗ္ဗသင်္ခါရသမထ ဟူ၍။ ဝါ၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်းဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဣမသ္မိံအတ္ထေ၊ ဤ သမထော ဟူသော ပုဒ်၏ အနက်၌။ စိတ္တသမထော၊ စိတ္တသမထကို။ အဓိပ္ပေတော၊ အလိုရှိအပ်၏။

(ယံ ဓမ္မဇာတံ။) သမာဓိလက္ခဏေ၊ သမာဓိ၏ လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ မိမိအစိုးရသည်၏ အဖြစ်ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မဟိ၊ တို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။) ကာရေတိ၊ ပြုစေတတ်၏။ ဣတိ (တံဓမ္မဇာတံ။) သမာဓိန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ (ယံ ဓမ္မဇာတံ။) ဥဒ္ဓစ္စေ၊ ဥဒ္ဓစ္စကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ မတုန်လှုပ်တတ်။ ဣတိ (တံ ဓမ္မဇာတံ။) သမာဓိဗလံ၊ မည်၏။ [ဗလ၏ အကမ္မန်အနက်ကို ဖွင့်သည်။] သမ္မာ သမာဓိတိ၊ ကား။ ယာထာဝ သမာဓိ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သမာဓိသည်။ နိယျာနိက သမာဓိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သမာဓိသည်။ ကုသလ သမာဓိ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော သမာဓိသည်။ (ဟောတိ။) [သမ္မာ၏အနက်ကို ယာထာ ဝ၊ နိယျာနိက၊ ကုသလဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ သဒ္ဓတ္ထမှာ “ကောင်းသော”ဟုပင်ဖြစ်သည်။ သမ္မာသင်္ကပ္ပပုဒ်အဖွင့်ကို ပြန်ကြည့်ပါ။]

သဒ္ဓိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ဗုဒ္ဓာဒိဂုဏာနံ၊ ဘုရားအစရှိသော ရတနာ ၃-ပါး၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို။ သဒ္ဓဟနဝသေန၊ ယုံကြည်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါမည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဗုဒ္ဓါဒိနိ၊ ဘုရား အစရှိကုန်သော။ ရတနာနိ၊ ရတနာတို့ကို။ သဒ္ဓဟတိ၊ ယုံကြည်တတ်၏။ ပတိယယတိ၊ စွဲ၍ ဖြစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ သဒ္ဓါ၊ မည်၏။ [ဤ သို့ သဒ္ဓဟတိကို ပတိယယတိဟု ဖွင့်ခြင်းမှာလည်း သဒ္ဓဟတိ၌

၁။ ပတိယယတိ။ ။စာအုပ်များ၌ “ပတ္တိယာယတိ”ဟုတွေ့ရ၏။ “အပရပ္ပစ္စယော”ပုဒ်၌ ပစ္စယောသည် ယုံကြည်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ပုဒ်ရင်းမှာ ပတိပုဗ္ဗ ဣဇာတိ၊ အ-ပစ္စည်းတည်း။ ဤ၌လည်း “ပတိ+အယတိ”ဟု ဖြစ်သောအခါ (ယ)လာ၍ “ပတိယ-ယတိ”ဟု ဣဇာတ်ဖြင့်သာ ပါဌ်မှန်ဖြစ်သင့်၏။ ပတိ ယယတိ၊ စွဲ၍ဖြစ်၏။ (သဒ္ဓတ္ထ) ယုံကြည်၏။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၈၅

သံပုဗ္ဗ ဓာ-ဓာတ်ဖြစ်၍ “ကောင်းစွာထားတတ်၏။ စေ့စပ်တတ်၏”စသော အနက်တို့ကို ယူမည်စိုးသောကြောင့်တည်း။]

သဒ္ဓဟနာတိ၊ ကား။ သဒ္ဓဟနာကာရော၊ ယုံကြည်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာ တည်း။ ဗုဒ္ဓါဒိနံ၊ ဘုရား အစရှိသော ရတနာတို့၏ ဂုဏေ၊ ဂုဏ်တို့သို့။ ဩဂါဟတိ၊ သက်ဝင်တတ်၏။ ဘိန္နိတွာ၊ ခွဲ၍။ (အနုပဝိသတိ) ဝိယ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်သကဲ့သို့။ အနုပဝိသတိ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်ကတ်၏။ ဣတိ။ ဩကပ္ပနာ၊ မည်၏။ တောယ၊ ဤ သဒ္ဓါဖြင့်။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ ဗုဒ္ဓါဒိနံ၊ ဘုရားအစရှိသော ရတနာတို့၏။ ဂုဏေသု၊ ဂုဏ်တော်တို့၌။ အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။ [အဘိ၏ အဖွင့်တည်း။] ပသိဒန္တိ၊ ကြည်ညိုကြကုန်၏။ (ဤတိ။ သော၊ ထိုသဒ္ဓါတရားသည်။ အဘိပ္ပသာဒေါ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သယံ၊ မိမိ ဟူသော သဒ္ဓါကိုယ်တိုင်။ အဘိပ္ပသိဒတိ၊ အလွန်ကြည်လင်တတ်၏။ ဣတိ။ (သော၊ ထို သဒ္ဓါတရားသည်။) အဘိပ္ပသာဒေါ၊ မည်၏။ [မဏ္ဍိတုဿုကေ သုတတိယာနှင့်အညီ ကြည်လင်ခြင်းအနက်ဟော ပုဒ်က သတ္တမုတ္တံ၌ “ဂုဏေသု”ဟု အာဓာရဖြင့် ထားသည်။]

ဤဒါနိ၊ ချွံ။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိနံ၊ ကုန်သော။ သမာသပဒါနံ၊ သမာသ်ပုဒ်တို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ အညသ္မိ၊ သော။ ပရိယာယေ၊ အကြောင်းကို။ [“အညသ္မိ” ကာရဏေ”- ဋီကာ။] အာရဒ္ဓေ၊ အားထုတ်အပ်သော်။ အာဒိပဒံ၊ အစဖြစ်သောပုဒ်ကို။ [ယာ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓဟနာ-စသည်ဖြင့် ဆိုခဲ့ရာဝယ် အစဖြစ်သော သဒ္ဓါ-ပုဒ်ကို။] ဂဟေတွာဝ၊ ယူ၍သာလျှင်။ ပဒဘာဇနံ၊ ပဒဘာဇနီကို။ ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏။ အယံ၊ ဤသို့ ပြုခြင်းသည်။ အဘိဓမ္မေ၊ ချွံ။ ဓမ္မတာ၊ သဘောတံတွာ ဓမ္မကာတည်း။ (ထုံးစံတည်း။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ သဒ္ဓါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဣတ္ထိယာ၊ မိန်းမ၏။ ဣန္ဒြိယံ၊ ဣန္ဒြေသည်။ ဣတ္ထိန္ဒြိယံ၊ ဣတ္ထိန္ဒြိယမည်သည်။ (ဟောတိ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။ ဣတံ၊ သဒ္ဓိန္ဒြိယပုဒ်

(အဓိပ္ပာယ်တွင်) [ပရံ နပစ္စတိ ပရဿ သဒ္ဓါယ ဇတ္ထ န ပဝတ္တတိ။-မဟာဝါ၊ ဓမ္မစက္ကသုတ်ဖွင့် တေရသကဏ်၊ ... ဤ၌ “န ပဝတ္တတိ”သည် ဣဓာတ်၏ အနက်ပြတည်း။]

၁။ ဩကပ္ပနာ။ ။ အဝပုဗ္ဗ ကံပွဓာတ်ကို ဩဂါဟတိဟု အနက်ဖွင့်သည်။ ဓာတုနံ အာနကတ္တတာပင်တည်း။ ထိုဩဂါဟနကို ဂါဟု-ဝိလောဠနေ ဓာတ်နက်အရ မွေ့နှောကံ ချောက်ချားခြင်းအနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဘိန္နိတွာ ဝိယ အနုပဝိသတိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “ရတနာ ၃-ပါးတို့၏ ဂုဏ်တော်တွင်းသို့ ခွဲ၍ဝင်သွားသကဲ့သို့ သက်ဝင်ယုံကြည်တတ်သော သဒ္ဓါ”ဟုလို။]

သည်။ န၊ မဟုတ်။ [သဒ္ဓါယ လူနိယံ သဒ္ဓိနိယံ"ဟု ဆဋ္ဌိတပျုရိသံသမာသံ ပြုရမည်မဟုတ်။] ပန၊ အဟုတ်ကား။ လူဒံ၊ ဤ သဒ္ဓိနိယံပုဒ်သည်။ သဒ္ဓါဝ၊ သဒ္ဓါသည်ပင်။ လူနိယံ၊ လူနိယတည်း။ သဒ္ဓိနိယံ၊ သဒ္ဓါလူနိယံ။ လူတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သမာနာဓိကရဏဘာဝဉာပနတ္ထမ္ပိ၊ တူသော တည်ရာအနက်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိစေခြင်းအကျိုးငှာလည်း။ ပန၊ တစ်ဖန်။ သဒ္ဓါတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သဗ္ဗပဒနိဒ္ဒေသသု၊ အလုံးစုံသောပုဒ်တို့၏ နိဒ္ဒေသတို့၌။ အာဒိပဒဿ၊ အစပုဒ်ကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဝစနေ၊ ဟောတော်မူခြင်း၌။ ပယောဇနံ၊ အကျိုးကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ အဓိမောက္ခလက္ခဏေ၊ ယုံကြည်သော အားဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ လူနန္တံ၊ ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ၊ တို့ကို။) ကာရေတိ၊ လူကိ။ သဒ္ဓိနိယံ၊ မည်၏။ အသဒ္ဓိယေ၊ သဒ္ဓါမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အကုသိုလ်စိတ္တပျိုဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ မတုန်လှုပ်တတ်။ လူတိ၊ သဒ္ဓါဗလံ၊ သဒ္ဓါဗိုလ်မည်၏။

ဝိရိယိနိယနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ စေတသိကောတိ လူဒံ၊ စေတသိကောဟူသော ဤပုဒ်ကို။ ဝိရိယဿ၊ ၏။ နိယမတော၊ အမြဲအားဖြင့်။ စေတသိကဘာဝဒိပနတ္ထံ၊ စိတ်၌ မှီသည်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ ချဲ့။ လူဒံပိရိယံ၊ သည်။ (ကာယိကန္တံ ဝိစ္စမာနမ္ပိကာယိကံ နာမ နတ္ထိ-၌စပ်။) ယဒပိ။ ပ။ ဥဒ္ဓေသံ ဂစ္ဆတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝမာဒိသု၊ ဤသို့ အစရှိကုန်သော။ သုတ္တေသု၊ သုတ်တို့၌။ [မဟာဝဂ္ဂ-ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ်၊ သာကစ္ဆင်္ဂ၊ ပရိယာယ-သုတ်။] စင်္ကမနာဒိနိ၊ စကြိုသွားခြင်း အစရှိသည်တို့ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပ္ပန္နတ္တာ၊ ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကာယိကန္တံ၊ ကာယိကဟူ၍။ ဝုစ္စမာနမ္ပိ၊ ဟောတော်မူအပ် ပါသော်လည်း။ ကာယဝိညာဏံ ဝိယ၊ ကာယ ဝိညာဉ်သည်ကဲ့သို့။ ကာယိကံ နာမ၊ ကာယဒွါရ၌ ဖြစ်သည်မည်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ [ကာယဒွါရ၌ဖြစ်သော ဝိညာဉ်သည် ကာယိကမည်၏။ ထိုကာယိက ဝိညာဉ်မျိုးရှိ သကဲ့သို့ ကာယိကဝိရိယ မရှိ-ဟူလို] ပန၊ အနွယ် ကား။ ဧဝံ၊ ဤ ဝိရိယသည်။ စေတသိကမေဝ၊ စိတ်၌ မှီသည်သာလျှင်တည်း။ လူတိ၊ ဤအနက်ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ စေတသိကောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ ဘိက္ခုတို့။ ကာယိကံ၊ ကာယ ဒွါရ၌ ဖြစ်သော။ ယဒပိ ဝိရိယံ၊ အကြင် ဝိရိယသည်လည်း။ အတ္ထိ၊ ၏။ တဒပိ၊ ထို ကာယိက ဝိရိယ သည်လည်း။ ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေ၊ ဝိရိယ သမ္ပောဇ္ဈင် မည်၏။ စေတသိကံ၊ စိတ်၌ မှီသော။ ယဒပိဝိရိယံ၊ အကြင် ဝိရိယသည်လည်း။ (အတ္ထိ။) တဒပိ၊ ထိုစေတသိက ဝိရိယသည်လည်း။ ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဈင်္ဂေ၊ ဝိရိယသမ္ပောဇ္ဈင် မည်၏။ လူတိ ဟိ၊ ဤ သို့လျှင်။ လူဒံ၊ ဤ ဝိရိယသည်။ ဥဒ္ဓေသံ၊ သရုပ်အားဖြင့် ထုတ်ပြအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်၏။]

ဝိရိယာရမ္ဘောတိ၊ ကား။ ဝိရိယသင်္ခါတော၊ ဝိရိယဟု ဆိုအပ်သော အာရမ္ဘော၊ အားထုတ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ။) ဣမိနာ၊ ဤ ဝိရိယ-ဟူသော ဝိသေသနဖြင့်။ သေသာရမ္ဘော၊ ဝိရိယမှ ကြွင်းသော အာရမ္ဘတို့ကို။ ပဋိက္ခိပတိ၊ ပယ်၏။ ဟိ၊ မှန်။ အယံ အာရမ္ဘသဒ္ဓေါ၊ ဤ အာရမ္ဘ-သဒ္ဓါသည်။ ကမ္မေ၊ ကံ လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) အာပတ္တိယံ၊ အာပတ် လည်းကောင်း။ ကိရိယာယံ၊ ကိရိယာ လည်းကောင်း။ ဝိရိယေ၊ ဝိရိယ လည်းကောင်း။ ဟိ သာယံ၊ ညှင်းဆဲခြင်း လည်းကောင်း။ ဝိကော ပနေ၊ ဖျက်ဆီးခြင်း လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အနေကေသု၊ ကုန်သော၊ အတ္ထေ သု၊ တို့၌။ အာဂတော၊ လာပြီ။ ဟိ၊ ချဲ့။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခကို။ သမ္ဘောတိ၊ ခံစားရ၏။ သမ္ပံ၊ အလုံးစုံသော။ တံ၊ ထိုဒုက္ခကို။ အာရမ္ဘပစ္စယာ၊ မိမိကိုယ်တိုင် အားထုတ်အပ်သော ကံဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ သမ္ဘောတိ၊ ခံစားရ၏။ အာရမ္ဘနံ၊ မိမိကိုယ်တိုင် အားထုတ်အပ် ကုန်သော ကံတို့၏ နိရောဓနေ၊ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ခဿ၊ ၏။ သမ္ဘဝေါ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ ပါဠိရပ်၌။ ကမ္ပံ၊ ကံသည်။ အာရမ္ဘောတိ၊ အာရမ္ဘဟူ၍။ အာဂတံ၊ လာပြီ။ [ခုဒ္ဒကနိကာယ်- သုတ္တနိပါတ်၊ မဟာဝဂ်၊ ဒွယတာနုပဿနာ-သုတ်။ “အာရိမ္ဘိယတေ၊ အားထုတ်အပ်၏။ ဣတိ-အာရမ္ဘော”ဟု ပြု။]

အာရမ္ဘတိ စ၊ အာပတ်သို့လည်း ရောက်၏။ ဝိပဋိသာရိစ၊ နှလုံးမသာယာခြင်း ရှိသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧတ္ထ ။ အာပတ္တိ၊ သည်။ အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတာ၊ ပြီ။ [စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ်-ပဌမပဏ်၊ စက္ကဝဂ်၊ ဥဇ္ဇယသုတ်။] မဟာရမ္ဘာ၊ များစွာအားထုတ်အပ်သော ကိရိယာရှိကုန်သော။ ဝါ၊ များစွာအားထုတ် အပ်သော ကိစ္စရှိကုန်သော။ တေ မဟာယညာ၊ ထိုကြီးစွာသော ယဇ်တို့သည်။ မဟပ္ပလော၊ များသော အကျိုးရှိကုန်သည်။ နဟောန္တိ၊ ကုန်။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ယညုဿာ ပနာဒိကိရိယာ၊ ယဇ်တိုင်ထူခြင်း အစရှိသော အမှုအရာသည်။ ဝါ၊ ယဇ်တိုင်ထူခြင်း အစရှိသော ကိစ္စသည်။ (အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတာ။) [ပဉ္စကအင်္ဂုတ္တိုရ်-တတိယပဏ်၊ တိကဏ္ဍကိဝဂ်၊ အာရမ္ဘတိသုတ်။] ဗုဒ္ဓသာသနေ၊ မြတ်စွာဘုရား သာသနာတော်၌။ အာရမ္ဘေ၊ အစွာ အားထုတ်ကြကုန်လော့။ နိက္ကမေ၊ ကော သဇ္ဇမှ ထွက်မြောက်ကြကုန်လော့။ ယုဉ္ဇေ၊ ပြီးစီးအောင် အားထုတ်ကြကုန်လော့။ [စ၍ အားထုတ်ပြီးနောက် ကောသဇ္ဇဖြစ်၍ ပျင်းရိနေတတ်၏။ ထိုကဲ့သို့ မပျင်းရိအောင် အားထုတ်ကြ-ဟူလို။] ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ဝိရိယံ၊ သည်။ (အာရမ္ဘောတိအာဂတံ။) [သဂါထာဝဂ္ဂ-ဗြဟ္မသံယုတ်၊ ဒုတိယဝဂ်၊ အာရဏ္ဏဝတိ သုတ်။] သမုဏံ၊ ဂေါတမံ၊ ကို။ ဥဒ္ဓိဿ၊ ရည်စူး၍။ ပါဏံ သတ္တဝါကို။ အာရမ္ဘန္တိ၊ သတ်ဖြတ်ကြကုန်၏။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ၌။ ဟိ သာ၊ ဟိ သာသည်။ အာရမ္ဘောတိ အာဂတာ။) [မဇ္ဈိမပဏ်၊

၂၈၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[နိဒ္ဒေသဝါရ

ဂဟပတိဝဂ်၊ ဇီဝကသုတ်။]

ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမ သမာရမ္ဘာ၊ ဗီဇဂါမ ဘူတဂါမတို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်းမှ။
ပဋိဝီရတော၊ ရှောင်ကြဉ်သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ ဣတိ ဧတ္ထ၊ ဤ ဆေးဒန ဘဉ္ဇနာဒိကံ၊
ဖြစ်ခြင်း ခွဲခြင်းအစရှိသော။ ဝိက္ခောပနံ၊ ဖျက်ဆီးခြင်းသည်။ (အာရမ္ဘောတိ
အာဂတံ။) [သီလက္ခန္ဓံ၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ်-စူဠသီလအခန်း။] ပန၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ
သာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣ၊ ဤဝိရိယိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသဌ်။
ဝိရိယမေဝ၊ ဝိရိယကိုသာ။ အာရမ္ဘောတိ၊ အာရမ္ဘဟူ၍။ အဓိပ္ပေတံ၊ အလိုရှိအပ်၏။
တေန၊ ကြောင့်။ ဝိရိယာရမ္ဘောတိ၊ ဝိရိယသင်္ခါတော အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊
မိန့်ဆိုပြီ။ ဟိ၊ မှန်၏။ ဝိရိယံ၊ ကို။ အာရမ္ဘနကဝသေန၊ အားထုတ် ခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့်။ အာရမ္ဘောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ဣဒံ၊ ဤ ဝိရိယာ ရမ္ဘော
ဟူသော ပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထို ဝိရိယ၏။ သဘာဝပဒံ၊ သဘောကိုသာပြသော
ပုဒ်တည်း။

ကောသဇ္ဇထော၊ ပျင်းရိသူ၏အဖြစ်မှ။ နိက္ခမနဝသေန၊ ထွက်မြောက်ခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့်။ နိက္ခမော၊ နိက္ခမမည်၏။ [“နိက္ခမနံ နိက္ခမော”ဟု ပြု၊ နိက္ခမတိ
ဧတေနာတိ နိက္ခမော”ဟုလည်း ပြုနိုင်သည်။ ကောသဇ္ဇမှ ထွက်မြောက်ကြောင်း
ဝိရိယ-ဟူလို။] ပရံပရံ၊ အဆင့်ဆင့် မြင့်သော။ ဌာနံ၊ အရာသို့။ အတ္တမနဝသေန
(အာ+ကမနဝသေန)၊ ရှေးရှုရောက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပရက္ခမော၊ မည်၏။
[“ပရံ+အတ္တမော”ဟု ဖြတ်၊ ပရံ၊ အဆင့်ဆင့်မြင့်ရာသို့။ အတ္တမော၊ ရှေးရှုရောက်ခြင်း။
ဝါ၊ ရှေးရှုရောက်ကြောင်းဝိရိယ။] ဥဂ္ဂန္တာ၊ အထက်သို့တက်၍။ ဝါ၊ တိုးတက်၍။
ယမနဝသေန၊ အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥယျာမော၊ ဥယျာမ-မည်၏။ [ဥ-
ကို “ဥဂ္ဂန္တာ”ဟု ဖွင့်၏။ ဥပဂ္ဂန္တာဟု ရှိသည်ကားမကောင်း။ ယမုဓာတ်-
ယုပစ္စည်းဖြင့် “ယမန”ဟု ရှိ၏။ ယာမနဟု ရှိလျှင် ပါဌ်ပျက်တည်း။] ဗျာယမနဝသေန
(ဝိ+အာယမနဝသေန)၊ ထူးကဲစွာ အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါယာမော၊
မည်၏။ [ဝိ+အာ+ယမုဓာတ်ဏံ ပစ္စည်း။]

ဥဿဟနဝသေန၊ အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥဿဟော၊ မည်၏။
အဓိမတ္တုဿဟနဝသေန၊ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော အားထုတ်ခြင်း၏

၁။ ဥဿဟော။ ဥပုစ္ဆ သဟဓာတ်သည် အားထုတ်ခြင်း အနက်ဟောဟု
ဓာတ်ကျမ်း၌ဆို၏။ ဥ ဥပဿာရ၏ လာဘအနက်နှင့် သဟဓာတ်၏ သည်းခံခြင်းအနက်ကိုယူ၍
ဥ (ဒုက္ခလာဘော)၊ ဆင်းရဲရလတ်သော်။ သဟတိတိ “ဥဿဟော”ဟုလည်း ပြုကြ၏။ ယု
ပစ္စည်းဖြင့် ဥဿဟနံ၊ ဏ-ပစ္စည်းဖြင့် “ဥဿဟ”ဟု ဖြစ်၏။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၈၉

အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ အတိုင်းထက်အလွန် အားထုတ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥဿောဋ္ဌိ၊ ဥဿောဋ္ဌိ မည်၏။ ထိရဘာဝဋ္ဌေန၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ထာမော၊ ထာမမည်၏။ (“ထာတိ တိဋ္ဌတိတိ၊ မြိစ္ဆာတည်တတ်သည်အဖြစ်ကြောင့်။ ထာမော” ဟုပင် ပြုပါ။) စိတ္တစေတသိကာနံ၊ တို့ကို ဓာရဏဝသေန၊ မလျော့ရအောင် ဆောင်ထားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒါရေတိ၊ ဆောင်ထားတတ်၏။ ဣတိ၊ ဓိတိ၊ မည်၏။ (ဓာဓာတ်-တိပစ္စည်း၊ ဓာ၏ အာကို ဣပြ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဝိစ္ဆေဒ တော၊ အဆက်မပြတ်သော အားဖြင့်။ ပဝတ္တနဝသေန၊ ဖြစ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ကုသလသန္တာနံ၊ ကုသိုလ်အစဉ်ကို။ ဓာရေတိ၊ ဆောင်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဓိတိ၊ မည်၏။

အပရော နယော၊ အခြားတစ်နည်းကား။ ဧသော၊ ဤ ဝီရိယသည်။ ကာမာနံ၊ ကာမတို့ကို။ ပန္နဒနာယ၊ ပယ်ခြင်းငှာ။ [ယောဇနာ၌ ပန္နဒနာယကို တတိယာဝိသေသနဟု ဆို၏။ သို့သော် နဒါဒိဟိသုတ်၌ ပန္နဒနံဟု နဝုလ္လိင် ရှိသောကြောင့် ပန္နဒနာယသည် တတိယာဝိဘတ်၏ ကာရိယ မဖြစ်နိုင်။ သဝိဘတ်၏ ကာရိယသာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဗန္ဓနစ္ဆေဒါယ ဩဃနိတ္ထဏာယ တို့၌လည်း နည်းတူ။] နိက္ကမော စ၊ ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်သောတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ ဤ ဝီရိယသည်။ ဗန္ဓနစ္ဆေဒါယ၊ ကိလေသာအနှောင်အဖွဲ့ကို ဖြတ်ခြင်းငှာ။ ပရုက္ကမော စ၊ အဆင့်ဆင့်ဖြင့်သောအရာသို့ ရောက်ကြောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ဩဃနိတ္ထရဏာယ၊ ဩဃမှ ထွက်မြောက်ခြင်းငှာ။ - ဥယျာမော စ၊ တိုးတက်၍၊ အားထုတ်ကြောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ပါရံ၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော ဟိုဘက်ကမ်းသို့။ ဝါ၊ အပြီးအဆုံးသို့။ ဂမနဋ္ဌေန၊ ရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝါယာမော စ၊ အထူးသဖြင့် အားထုတ်ကြောင်းတရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ပုဗ္ဗင်္ဂမဋ္ဌေန၊ ရှေးသွား၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဥဿာဟော စ၊ ဒုက္ခ ရလတ်သော် သည်းခံကြောင်း တရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ အဓိမတ္တဋ္ဌေန၊ လွန်ကဲသော အတိုင်းအရှည် ရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဝါ၊ အတိုင်းထက်အလွန် အားထုတ်တတ်

၁။ ဥဿောဋ္ဌိ။ ။ဥပုဗ္ဗ သဟဓာတ် တ-ပစ္စည်း။ ဟန္တေဟိ ဟော၊ ဟဿဉ္စော ဝါ အဒဟနံဟာနံ-သုတ်ဖြင့် တ-ပစ္စည်းကို ဟ-ပြု၊ သဟဓာတ်၏ ဟ-ကို ဋ-ပြု၊ သုတ်ကြီးဖြင့် သ-၏ (အ)ကို ဩပြု၊ ဥနောက် ခွေဆော်လာ “ဥဿောဋ္ဌ”ဟု ပြီးပြီးနောက် နဒါဒိ ဤပစ္စည်းသက်၍ “ဥဿောဋ္ဌိ”ဟု ဖြစ်၏။ သာမန် ဥဿာဟထက် လွန်သော ဝီရိယတည်း။ [ရှေးနိဿယ၌ကား “ဥ (ပဗဠ) ဒုက္ခရုဏမ္ပ သဟတိ ယာယာတိ ဥဿောဋ္ဌိ”ဟု ပြု၍ သဟဓာတ်ကို သောဋ္ဌ ပြုလေ၏။]

သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဥဿောဋ္ဌိ စ၊ အလွန်အကဲအားထုတ်ကြောင်း တရားလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ ပလိယုတ္တိဋ္ဌနတာယ၊ အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော တံခါးကျည်းမင်းတုပ်ကို ခွါလှစ်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ထာမော စ၊ အားအစွမ်းလည်း ဟုတ်၏။ ဧသော၊ သည်။ အဝဋ္ဌိတိ ကာရိတာယ၊ သက်ဝင်၍ တည်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓိတိ စ၊ ခိုင်မြဲစွာ တည်တတ်သော တရားလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ကား၊ (အပရော နယော၊ တည်း။)

ကာမံ။ ပ။ အဝသိဿတူတိ၊ ဤ။ ဧဝံ၊ သို့။ ပဝတ္ထိကာလေ၊ ဖြစ်ရာအခါ၌။ အသိထိလ ပရက္ကမနဝသေန၊ မလျော့သဖြင့် အဆင့်ဆင့် မြင့်သောအရာသို့ ရောက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ အသိထိလ ပရက္ကမတာ၊ မည်၏။ ထိရပရက္ကမောဒဋ္ဌ ပရက္ကမော၊ ခိုင်မြဲသော အဆင့်ဆင့် မြင့်သောအရာသို့ ရောက်ကြောင်း ဝီရိယတည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ ကာမံ၊ စင်စစ်။ တစော စ၊ အရေသည် လည်းကောင်း။ နှာရ စ၊ အကြောသည်လည်းကောင်း။ အဋ္ဌိ စ၊ အရိုးသည်လည်းကောင်း။ အဝသိဿတု၊ ကြွင်းကျန်ပါစေတော့။ -[ဒုက အင်္ဂုတ္တိရိ၊ ပဌမပဏ၊ ကမ္မကရဏဝဂ်-ဥပညာတသုတ်။]

ပန၊ ကား။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတံ ဝီရိယံ၊ သည်။ ကုသလကမ္မကရဏဋ္ဌာနေ၊ ကုသိုလ်ကံကို ပြုရာဌာန၌။ ဆန္တံ၊ အလိုဆန္ဒကို။ န နိက္ခိပတိ၊ မလျော့ချတတ်။ ဓူရံ ၊ တာဝန်ဖြစ်သော ကုသိုလ်ကို။ ဝါ၊ ဝန်ခံအပ်သော ပဋိညာဉ်ကို။ န နိက္ခိပတိ၊ မလျော့ချတတ်။ န ဩတာရေတိ၊ အောက်သို့ မချတတ်။ န ဝိဿဇ္ဇေတိ၊ မစွန့် တတ်။ အနောသက္ကိတမာနသတံ၊ မဆုတ်နစ်သောစိတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ကို။ အာဝဟတိ၊ ဆောင်တတ်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အနိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ၊ အနိက္ခိတ္တဓူရ တာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [အနိက္ခိတ္တဆန္ဒတာ၊ မချအပ်သော ကုသိုလ်ဆန္ဒရှိသူ၏ အဖြစ်။ အနိက္ခိတ္တဓူရတာ၊ မချအပ်သော တာဝန်ရှိသူ၏ အဖြစ်။]

၁။ ဓူရံ။ “သက္ကတ၌ ဓူရ်ဗဇာတ်၊ ကွပ်ပစ္စည်း၊ ဟိံသာ-အနက်ဟောဟု ဆို၏။ ပါဠိ၌ကား ဓူရိဗဇာတ်၊ အ-ပစ္စည်းဟု ကြံပါ။ “ဓူရတိ၊ မိမိကိန်းရာ သက္ကဝါကို ညှဉ်းဆဲတတ်၏။ ဣတိ ဓူရံ” ဟု ပြု၊ ဗုဒ္ဓကို သုတ်ကြီးဖြင့် ရ-ပြု။ တာဝန်ဟူသည် ကိုယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ စိတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ ထမ်းဆောင်၍ နေရသောကြောင့် လိုတာဝန်က တာဝန်ရှိသူကိုနှိပ်စက်ရာ ရောက်သည်။ ဤနေရာ၌ “ကုသလကမ္မကရဏဋ္ဌာနေ” ဟူသော ရှေ့စကားကို ထောက်၍ ဓူရ်၏ အရကောက်ကို ကုသလံဟု ဖွင့်၍ ဓူရအားလုံးနှင့် ဆိုင်အောင် “ပဋိညံ”ဟု တစ်နည်းဖွင့်သည်။ ထို ပဋိညာ ဟူသည် ဝန်ခံအပ်သော တာဝန်ပင်တည်း။

ပန၊ ကား။ တဇ္ဇာတိကော၊ ထိုဝီရိယကို လျှော့ချထိုက်သော သဘောရှိသော။ (ဝီရိယကို လျှော့ရတော့မလို ဖြစ်နေသော။) ဥဒက သမ္ဘိန္ဒုဌာနေ၊ ရေဖြင့် ရောအပ်သော ရွံ့ညွန်အရပ်၌။ ဓုရဝါဟဂေါဏံ၊ ဝန်ဆောင် နွားလားကို။ ဂဏှထ၊ ယူခဲ့ကြကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ၊ ပြောတတ်ကြကုန်၏။ သော၊ ထို ဝန်ဆောင် နွားလားသည်။ ဇဏ္ဍုနာ၊ ဒူးပုဆစ်ဖြင့်။ ဘူမိ၊ မြေကို။ ဥပ္ပိဋ္ဌိတွာပိ၊ ဖိနှိပ်၍သော်မှလည်း။ ဝါ၊ ထောက်၍သော်မှလည်း။ ဓုရံ၊ ဝန်ကို။ ဝဟတိ ယထာ၊ ဆောင်သကဲ့သို့။ ဘူမိယံ၊ ၌။ ပတိတုံ၊ ကျခြင်းငှာ။ (ဝန်ကို မြေကြီးပေါ်၌ ကျခြင်းငှာ။) န ဒေတိ ယထာ၊ မပေးသကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ ဝီရိယံ၊ သည်။ ကုသလ ကမ္မကရဏဌာနေ၊ ၌။ ဓုရံ၊ ကို။ ဥက္ခိပတိ၊ အထက်သို့ ချီးမြှောက်၏။ ပဂ္ဂဏှာတိ၊ ချီးမြှောက်၏။ တသ္မာ၊ ဓုရသမ္ပဂ္ဂါယောတိ၊ ဟူ၍။ ပုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ပဂ္ဂဟလက္ခဏော၊ သမ္ပယုတ်တရား တို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ၊ ကို။ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မဟိ) ကာရေတိ၊ ဣတိ။ ဝီရိယိန္ဒြိယံ၊ မည်၏။ ကောသဇ္ဇေ၊ ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ဝီရိယဗလံ၊ မည်၏။ ယာထာဝ နိယျာနိက ကုသလဝါယာမတာယ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန် သော ဝါယာမ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွတ်မြောက်တတ်သော ဝါယာမ၊ ကုသိုလ်ဝါယာမ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္မာဝါယာမော၊ မည်၏။

သတိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ သရဏကဝသေန၊ အမှတ်ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝါ၊ အောက်မေ့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သတိ၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ သတိပုဒ်သည်။ သတိယာ၊ ၏။ သဘာဝပဒံ၊ တည်း။ ပုနပ္ပုနံ၊ အဖန်ဖန်။ သရဏတော၊ အမှတ်ရခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ အောက်မေ့ခြင်းကြောင့်။ အနုဿရဏဝသေန၊ အဖန်ဖန် အမှတ်ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အနုဿတိ၊ မည်၏။ (အနုသဒ္ဓါ ပုနပ္ပုနံ အနက်ဟော။) အဘိဓုခံ၊ ရှေးစူ။ ဂန္ဓာ ဝိယ၊ သွားသကဲ့သို့။ သရဏတော၊ ကြောင့်။ ပတိ သရဏဝသေန၊ ရှေးစူ အမှတ်ရခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ပတိဿတိ၊ ပတိဿတိ မည်၏။ (ပတိသဒ္ဓါသည် အဘိဓုခ အနက်ရှိ၏။) တစ်နည်း-ဧတံ ဤပတိဿတိ ပုဒ်သည်။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ပတိ ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝနိတမတ္တံ၊ တိုးပွားစေအပ် ကာမျှဖြစ်သော ပုဒ်တည်း။ [ပတိ အနက်မရှိ-ဟူလို။] သရဏာကာရော၊ အမှတ် ရခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ သရဏတာ၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ သရဏတာတိ၊ သရဏတာဟူသော အမည်သည်။ တိဏ္ဍံ၊ တုရား စသော အားဖြင့်သုံးပါးကုန်သော။ သရဏာနမ္ဘိ၊ သရဏတို့၏လည်း။ နာမံ၊ တည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ တံ၊ ထိုဘုရားစသော ကိုးကွယ်ရာဟူသော အနက်ကို။ ပဋိ သေဓေတုံ၊ တားမြစ်ခြင်းငှာ၊ ပုန၊ တစ်ဖန်။ သတိဂ္ဂဟဏံ၊ သတိသဒ္ဓါကို။ ကံတံ၊

ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ “သတိသင်္ခါတာ၊ သော။ သရဏတာ၊ အမှတ်ရခြင်းဟူသော အခြင်းအရာတည်း။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ ဧတ္ထ၊ ဤ သတိသရဏတာ ဟူသော ပုဒ်၌။ အတ္ထော၊ တည်း။ “သုတပရိယတ္တဿ၊ ကြားနာအပ် ကိုယ်တိုင် သင်ယူ အပ်ပြီးသော အတတ်ကို။ ဓာရဏဘာဝတော၊ ဆောင်ရွက် မှတ်သားနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဓာရဏတာ၊ မည်၏။ [ယခုအခါ၌ စာတို့ကို မမေ့အောင် ဆောင်နိုင်ခြင်းကို ဉာဏ်ဟု ထင်မှတ်ကြ၏။ “မှတ်ဉာဏ်ကောင်းသည်”ဟုလည်း ချီးမွမ်းကြ၏။ သို့သော်- ထို မမေ့အောင်မှတ်နိုင်ခြင်းသည် ဉာဏ်မဟုတ်၊ ဤ သတိ၏ သဘောသာတည်း။] အနုပဝိသန သင်္ခါတေန၊ အာရုံ၌ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော။ ဩဂါဟနဋ္ဌေန၊ သက်ဝင်ခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ အပိလာပနဘာဝေါ၊ အာရုံတို့၌ ပေါလောပေါလော မျော့မသွားစေတတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။ အပိလာပနတာ၊ မည်၏။

၂။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင် ထင်အောင်ပြအံ့။ လာဗုကဋ္ဌာဟာဒိနိ၊ ဘူးတောင်းအစရှိ သည်တို့သည်။ (အထဲ၌ အသားမရှိသော ဘူးသီးခွက် စသော အရာဝတ္ထုတို့သည်။) ဥဒကော၊ ရေပေါ်၌။ ဖ္ဓဝန္တိ၊ ယထာ၊ ပေါလော ပေါ်ကုန်သကဲ့သို့။ န အနုပဝိသန္တိ ယထာ၊ မသက်ဝင် မနစ်မြုပ်ကုန်သကဲ့သို့။ တထာ၊ ထို့အတူ။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ သတိ၊ သတိသည်။ ပိလဝတိ၊ ပေါလောပေါ်သည်ကား။ န၊ မဟုတ်။ န အနုပဝိသတိ၊ အစဉ်အတိုင်း မသက်ဝင်သည်ကား။ န၊ ဟုတ်။ (ဝိသဒိသူပမာ။) ဟိ၊ မှန်။ သော၊ ဤ သတိသည်။ အာရမ္မဏံ၊ သို့။ အနုပဝိသတိ၊ အစဉ်အတိုင်း သက်ဝင်တတ်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အပိလာပနတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။

၁။ သတိသင်္ခါတာ။ပ။အတ္ထော။ ။ ပါဠိတော်၌ “သတိ သရဏတာ”ဟု ရှိ၏။ သတိ-သဒ္ဓါသည် သရဏတာကို အထူးပြုသော ဝိသေသနတည်း။ ထို ဝိသေသနဖြင့်၊ “ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သော ရတနာ ၃-ပါးတို့၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟု အနက်ပေးမည်ကို တားမြစ်သည်။ “သတိ၊ သတိဟူသော။သရဏတာ၊ အောက်မေ့ခြင်း အခြင်းအရာ”ဟု ပေးပါ- ဟူလို။ သရဏံ ယေဝ သရဏတာ၊ တာဝစွည်း အနက်မရှိ။

၂။ ယထာဟိ။ပ။သတိ။ ။ရေပြင်ပေါ်၌ ဘူးခွက်သည် ပေါလော ပေါလောမျော၍ နေသကဲ့သို့၊ မသက်ဝင် မနစ်မြုပ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ အာရုံပေါ်၌ သတိသည် ပေါလော ပေါလော မျော့မနေ၊ သက်ဝင် နစ်မြုပ်၏။ အာရုံပေါ်၌ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မမျောခြင်း၏ အကြောင်း သည် ဤသတိပင်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သတိကို “အပိလဝနတာ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ ပေါလော ပေါလော မမျောခြင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ”ဟု ဆိုရသည်။ [ဤအလို “အပိလဝနတာ” ဟု ရှိလျှင် ကောင်းသည်။ သတိ၏ လက္ခဏာကို ပြရာ၌ကား “အပိလာပန”ပင်တည်း။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၉၃

ကြာမြင့်စွာသောကာလ၌ ပြုအပ်ပြီးသောအမှု၊ ကြာမြင့်စွာသော ကာလ၌ ပြောဆိုအပ်ပြီးသောစကားတို့၏။ အသမ္ပုဿနဘာဝတော၊ မပျောက်ပျက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အသမ္ပုဿနတာ၊ မည်၏။ [“မုသ-နဿနေ” ဓာတ်ကျမ်း၊ “မေုလျော” ဟု မပေးနှင့်။]

ဥပဋ္ဌာနလက္ခဏေ၊ စိတ်၌ အာရုံ၏ ကပ်၍တည်ကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာ၌ လည်းကောင်း။ ဇောတနလက္ခဏေ စ၊ အာရုံကို ထွန်းပြကြောင်း၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာ၌ လည်းကောင်း။ ဣန္ဒြ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ) ကာရေတိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ။ သတိသင်္ခါတံ၊ သော။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ သတိန္ဒြိယံ၊ သတိဣန္ဒြေ။ ပမာဒေ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ မေုလျောကြောင်း ဖြစ်သော အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်ကြောင့်။ န ကမ္မတိ၊ ဣတိ။ သတိဗရိပ်၊ မည်၏။ ယာထာဝ သတိ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သော သတိတည်း။ နိယျာနိကသတိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သော သတိတည်း။ ကုသလာ၊ သော။ သတိ၊ တည်း။ ဣတိ။ သမ္မာသတိ၊ မည်၏။

ပညိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ဌ။ တဿ တဿ အတ္တဿ၊ ထိုထို အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ ပါကဋကရဏသင်္ခါတေန၊ ထင်ရှားအောင် ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ပညာပနဋ္ဌေန၊ ထင်ရှားစေတတ်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပညာ၊ မည်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အနိစ္စာဒိနာ၊ အနိစ္စတာ အစရှိသော။ [“အနိစ္စတာ ဒိနာ” ဟု ဆိုလိုလျက် တာ-ပစ္စည်းအကျေကြ်။] တေန တေန ပကာရေန၊ ထိုထို အပြားအားဖြင့်။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဇာနာတိ၊ သိတတ်၏။ ဣတိပိ၊ ထို့ကြောင့်လည်း။ ပညာ၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤပညာဟူသောပုဒ်သည်။ အဿာ၊ ထိုပညာ၏ သဘာဝပဒ်၊ တည်း။ ပဇာနနာကာရော၊ အပြားအားဖြင့်။ သိခြင်းဟူသော

၁။ ဥပဋ္ဌာန၊ ဇောတန။ ။ အခြားနေရာ၌ “စိတ်၏ အာရုံ၌ တည်ခြင်းကို ဥပဋ္ဌာန” ဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ကား စိတ်၌ အာရုံ၏ ကပ်၍တည်ခြင်းကို “ဥပဋ္ဌာန” ဟု ခေါ်သည်။ “ဇောတန” ဟူသည်လည်း ထိုကဲ့သို့ အာရုံထင်လာအောင် သတိက အာရုံကို ထွန်းပြခြင်းတည်း။ [စိတ္တေ အာရမ္မဏဿ ဥပဋ္ဌာနံ ဇောတနဉ္စ သတိယေဝါတိ၊ တဿာဇေတံ လက္ခဏံ - ဋီကာ။] နိဿယ၌ “ကပ်တည်ကြောင်း၊ ထွန်းပြကြောင်း” ဟု ကရဏသင်္ခါ အနက်ပေး၍ ဘာဝဗ္ဗဓာန ကြိုလိုက်သည်။ [ယေန ဓမ္မေန စိတ္တေ အာရမ္မဏံ ဥပတိဋ္ဌတိ၊ ဇောတတိ စ၊ သော ဓမ္မော ဥပဋ္ဌာနံ ဇောတနန္တိ စ ဝုတ္တော။ - အနု။]

၂။ ပညာ။ ။ “ပါကဋကရဏ၊ ပညာပနဋ္ဌ” ကိုကြည့်၍ ပ-ပုစ္ဆဉာဏတ် ကာရိတ်ကျေ၊ အ-ပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာ-ဝစ္စည်း။ ပ-ဥပသာရကြောင့် ဉာဏတ်သည် ထင်ရှားခြင်း အနက်ဟော။ ပညာပေတိ၊ (အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို) ထင်ရှားစေတတ်၏။ ဣတိ ပညာ။ နောက်နည်း၌ ပ-ဥပသာရသည် ပကာရ အနက်ဟော။ ဉာဏတ်ကား သိခြင်းအနက်ဟောတည်း။ ပကာရေန ဇာနာတိတိ ပညာ။

အခြင်းအရာသည်။ ပဇာနနာ၊ မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ အနိစ္စတာ အစရှိသော အခြင်း
 အရာတို့ကို။ ဝိစိနာတိ၊ စိစစ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဝိစယော၊ မည်၏။ ပဝိစယောတိ၊
 ဟူ၍။ ဥပသဂ္ဂေန၊ ပဥပ၊ ဘာရဖြင့်။ ပဒံ၊ ပုဒ်ကို။ ဝုဗ္ဗိတံ၊ တိုးပွားစေတော်မူအပ်ပြီ။
 [ပ-အနက်မရှိ-ဟူလို။] စတုသစ္စဓမ္မေ၊ လေးပါးသော သစ္စာတရားတို့ကို။ ဝိစိနာတိ၊
 ၏။ ဣတိ၊ ဓမ္မဝိစယော၊ မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဝိစိနာတိ၊ ၏။ ဣတိ၊
 ဓမ္မဝိစယော၊ မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ ကိုကို။ သံလက္ခဏာဝသေန၊ ကောင်းစွာမှတ်သား
 ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ သလ္လက္ခဏာ၊ မည်၏။ သာယေဝ၊ ထို သလ္လက္ခဏာကိုပင်။ ပုန၊
 တစ်ဖန်။ ဥပသဂ္ဂနာနတ္ထေန၊ ဥပသာရအားဖြင့် ထူးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
 ဥပလက္ခဏာ ပစ္စုပလက္ခဏာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ [ဥပ-ပတိ ဥပသာရတို့ အနက်
 မရှိ - ဟူလို။]

ပဏ္ဍိတဿ၊ ပညာရှိသူ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ပဏ္ဍိတံ၊
 ရာ။ ကုသလဿ၊ ကျွမ်းကျင်သူ၏။ ဘာဝေါ တည်း။ ကောသလ္လံ၊ ကျွမ်းကျင်သူ၏
 ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ။ နိပုဏဿ၊ ဖြူစင်သူ၏။ ဘာဝေါ၊ တည်း။ နေပုညံ၊ ဖြူ
 စင်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ၊ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဝိဘာဝနဝသေန၊ ထင်စွာဖြစ်စေခြင်း
 ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝေဘဗျာ၊ မည်၏။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ စိန္တနကဝသေန၊ သိခြင်း
 ၏အစွမ်းဖြင့်။ စိန္တာ၊ မည်၏။ [“စိန္တနံ စိန္တာ”ဟု ပြု။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယဿ
 အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဖြစ်၏။ တံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အနိစ္စာဒိနိ၊
 တို့ကို။ စိန္တာပေတိ၊ သိစေတတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း စိန္တာ၊ မည်၏။
 [ယဿ ဝါ ဟု ဝါသဒ္ဓါပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဣတိပိဟု ပိ-လိုမည်မထင်။]
 အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို။ ဥပပရိက္ခတိ၊ စူးစမ်း နှိုင်းချိန်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဥပပရိက္ခာ၊
 မည်၏။

ဘူရိတိ၊ ဘူရိဟူသော အမည်သည်။ ပထဝိယာ၊ မြေကြီး၏။ နာမံ၊ တည်း။
 အယံပိ၊ ဤ ပညာသည်လည်း။ သဏ္ဌဋ္ဌေန၊ သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ဟူသော

၁။ ဝေဘဗျာ။ ။ဝိဘာဝနဝသေနကိုကြည့်၍ “ဝိပုဗ္ဗ ဘူတံ၊ ကာရိတံကျေ၊
 ဣပစ္စည်းဖြင့် “ဝိဘာဝေတိတိ(အနိစ္စတာ စသော အခြင်းအရာတို့ကို) ထင်စွာပြတ်တတ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဘာဝေါ-မည်၏။ ဝိဘာဝေါယေဝ ဝေဘဗျာ”ဟု ပြု။ သွတ္တံ၌ ဣ ပစ္စည်း၊ ဝ-
 ကို ဗ-ပြု၊ ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဝေဘဗျံ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။ သို့သော် ပညာကို အရကောက်
 ရသောကြောင့် “ဝေဘဗျာ”ဟု ထားဟန်တူသည်။

၂။ သဏ္ဌဋ္ဌေန။ ။ကျောက်၊ ကျောက်စရစ်၊ သဲ-စသည်တို့မှ ကောင်းသော
 မြေကို ရည်ရွယ်၍ “သဏ္ဌ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုမြေကဲ့သို့ ကိလေသာ တည်းဟူသော ကျောက်
 စသည်မှ ကင်းသောကြောင့် ပညာအစစ်အမှန်လည်း သဏ္ဌပင်ဖြစ်သည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၉၅

အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝိတ္ထုဋ္ဌဋ္ဌေန စ၊ ပြန့်ကျယ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော
 အနက်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဘူရိ ဝိယ၊ မြေကြီးနှင့်တူ၏။ ဣတိ၊ ဘူရိ၊ မည်၏။
 တေန၊ ကြောင့်။ ဘူရိ ဝုစ္စတိ ပထဝီ။ ပ။ ဘူရိပညာတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။
 ပထဝီမြေကြီးကို။ ဘူရိ၊ ဘူရိဟူ၍။ ဝုစ္စကိ၊ အပ်၏။ ပထဝီသမာယ၊ မြေကြီးနှင့်
 တူသော။ ဝိတ္ထုဋ္ဌာယ ဝိပုလာယ၊ ပြန့်ကျယ်သော။ ကာယ ပညာယ၊ နှင့်။ သမန္တာ
 ဂတာ၊ ပြည့်စုံတော် မူ၏။ ဣတိ ကြောင့်။ ဘူရိပညာ၊ မည်၏။ -[မဟာနိဒ္ဒေသပါဠိ၊
 အဋ္ဌကဝဂ်၊ သုတ္တက-နိဒ္ဒေသ။] အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ ဘူရိတိ၊ ဟူသော။
 တေ၊ ဤအမည်သည်။ ပညာယ၊ ၏။ အဓိဝစနံ၊ တည်း။ [ဤအလို အထင်ရရှိဟု
 မှတ်ပါ။] ဘူတေ၊ ထင်ရှားရှိသော။ အတ္ထေ၊ အနက်၌။ [ပရမတ္ထတရားလေးပါးကို
 ဆိုသည်။] ရမတိ၊ မွေ့လျော်တတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ဘူရိ၊ မည်၏။
 [ဘူတသဒ္ဓါပပဒ+ရမုဓာတ်၊ ကိပ္ပစည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက ဤပစည်း။ “ဘူတရီ”ဟု
 ဆိုလိုလျက် တ-ကိုချေ။]

အသနိ၊ မိုးကြိုးသည် သီလုစွယေ၊ ကျောက်တောင်တို့ကို။ (မေဓတိ)ဝိယ၊
 ညဉ့်ဆဲ ဖျက်ဆီးတတ်သကဲ့သို့။ (ယာ ဓမ္မဇာတိ။) ကိလေသေ၊ တို့ကို။ မေဓတိ
 ဟိသတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ မေဓာ၊ မည်၏။ [ဓာတ်ကျမ်း၌ လာသော မေဓ-ဓာတ်၏
 ဟိသာ အနက်ကို ဖွင့်သည်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ခိပ္ပံ၊ လျင်စွာ။ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန၊
 သင်ယူနိုင် ဆောင်ရွက်မှတ်သားနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မေဓာ၊
 မည်၏။ [ဓာတ်ကျမ်း၌ “မေဓ-ဓာတ်သည် လျင်စွာယူခြင်းအနက်ဟော”ဟုဆို၏။
 ထိုအနက်ဖွင့်သည်။ “မေဓတိ ခိပ္ပံ ဂဟာတိတိ မေဓာ”ဟု ပြု။] ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်
 ၏ သန္တာန်၌။ ဥပဋ္ဌာတိ၊ ကပ်၍ တည်၏။ တံ၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အတ္တဟိတပဋိပတ္တိယံ၊
 မိမိစီးပွားကို ကျင့်ခြင်း၌။ ပရိဏေတိ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဆောင်တတ်၏။ စ၊ တစ်နည်း
 ကား။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ယာဏာဝ လက္ခဏပဋိပေဓေ၊ ဟုတ်မှန်သော
 လက္ခဏာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်း၌ ပရိဏေတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ပရိဏာယိကာ၊ မည်၏။

၁။ ပရိဏာယိကာ။ ပရိပုဗ္ဗ-နိဓာတ်၊ ဣပစည်း၊ ရ-ကြောင့် န-ကို က-ပြန်၊
 ဓ-ကို အာယ-ပြု၊ နောက် က-အက္ခရာကြောင့် အ-ကို ဣပြု။ အာပစည်းသက်၍
 “ပရိဏာယိကာ”ဟု ပြီး၏။ ထို နိဓာတ်သည် အာချာတ်ရပ်ဖြင့် “နေတိ၊ နယတိ”ဟု
 ရှိရသောကြောင့် “ပရိဏေတိ၊ သို့မဟုတ်-ပရိဏယတိ”ဟု ရှိသင့်သည်။ “ပရိဏာမေတိ၊
 ညွတ်စေတတ်၏။”ဟု ရှိသည်ကား ပါဠိဖျက်ဟန်တူ၏။ မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို မိမိစီးပွားကို
 ကျင့်မှု၌ ပို့ဆောင်တတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မှန်သောလက္ခဏာကို
 ထိုးထွင်း၍ သိမှု၌ ပို့ဆောင်တတ်သောကြောင့် လည်းကောင်း ဖညာကို “ပရိဏာယိကာ”ဟု
 ခေါ်ရသည်။

အနိစ္စာဒိဝသေန၊ အနိစ္စတာ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဓမ္မေ၊ တို့ကို။ ဝိပဿတိ၊ အထူးထူး အပြားပြား ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ပိပဿနာ၊ ဝိပဿနာမည်၏။ သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန်။ အနိစ္စာဒိဟိ၊ အနိစ္စတာ အစရှိကုန်သော။ ပကာရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဇာနာတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ သမ္ပဇည်း၊ မည်၏။ [အနိစ္စာဒိနိ ဟု စာအုပ်တို့၌ တွေ့ရ၏။ ပကာရေဟိ၏ သရုပ်ပြဖြစ်သောကြောင့် “အနိစ္စာဒိဟိ” ဟု ရှိသင့်သည်။ ရှေး၌ “အနိစ္စာဒိနာ ပကာရေန” ဟု ရှိခဲ့သည်။ စာရှိအတိုင်း ဆိုလျှင် “ပကာရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။ အနိစ္စာဒိနိ၊ တို့ကို” ဟု ပေးပါ။] ဥပ္ပထပဋိပဇ္ဇေ၊ မမှန်သောလမ်း၌ သွားနေကုန်သော။ ဝါ၊ လမ်းမှား၌ သွားနေကုန်သော။ သိန္နဝေ၊ သိန္နောမြင်းတို့ကို။ ဝိထိအာရောပနတ္ထံ၊ လမ်းမှန်သို့ တက်ရောက်စေခြင်းအကျိုးငှာ။ ပတောဒေါ၊ နှင်တံသည်။ (လှံတံသည်။) ဝိဇ္ဈတိ ဝိယ၊ ထိုးဆွတ်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ ထို့အတူ။) ဥပ္ပထေ၊ မမှန်သောလမ်း၌။ ဝါ၊ လမ်းမှား၌ (ကာမဂုဏ် အာရုံလမ်း၌။) ဇာဝနကံ၊ ပြေးသွားနေသော။ ကုဋ္ဌစိတ္တံ၊ ကောက်ကျစ်သောစိတ်ကို ဝိထိအာရောပနတ္ထံ၊ လမ်းမှန်သို့ တက်ရောက်စေခြင်းအကျိုးငှာ။ (ဝိပဿနာလမ်းသို့ တက်ရောက်စေခြင်း ငှာ။) ဝိဇ္ဈတိ၊ ထိုးဆွတ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပတောဒေါ၊ မည်၏။ ဒဿနလက္ခဏေ၊ မြင်ခြင်းလက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ) ကာရေတိ၊ ဣတိ ဣန္ဒြိယံ၊ ပညာ သင်္ခါတံ၊ သော။ ဣန္ဒြိယံ၊ တည်း။ ပညိန္ဒြိယံ။ [နိဿယ၌ “ပညာဝ ဣန္ဒြိယံ၊ ပညိန္ဒြိယံ” ဟုရှိ၏။] အဝိဇ္ဇာယ၊ ကြောင့်။ နကမ္မတိ၊ ဣတိ။ ပညာဗလံ၊ မည်၏။ ကိလေသဈ္ဈေဒနဋ္ဌေန၊ ကိလေသာကို ဖြတ်တောက်တတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ သတ္တံ၊ လက်နက်တည်း။ ပညာသတ္တံ၊ ပညာ လက်နက်။ အစ္စဂ္ဂတဋ္ဌေန၊ အထက်သို့ စွင့်စွင့် မြင့်တက်တတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ ပါသာဒေါ၊ ပြသာဒ်တည်း။ ပညာပါ သာဒေါ၊ ပညာပြာသာဒ်။ [သဒိသူပစာဖြစ်၍ မူလ လိင်အတိုင်း “သတ္တံပါသာဒေါ” ဟု ထားရသည်။]

၁။ ပတောဒေါ။ ။ တုဒတတ်သည် ပိဋက(နှိပ်စက်ခြင်း)အနက်ဟော၊ “နှိပ်စက်” ဟူသည် ထိုးဆွတ်ခြင်းပင်တည်း။ နှင်တံ(လှံတံ) သည် လမ်းမှားသို့ ပြေးနေသော သိန္နောမြင်းကို ထိုးဆွ၍ လမ်းမှန်သို့ တင်ပေးသကဲ့သို့၊ ထို့အတူပညာသည် ကာမဂုဏ်အာရုံ လမ်းမှားသို့ ပြေးသွားနေသောစိတ်ကို ဘာဝနာကမ္မဋ္ဌာန်း ဟူသော လမ်းမှန်သို့ရောက်အောင် (တစ်နည်း- ကာမသုခဗ္ဗိကာ၊ အတ္တကိလမထဟူသော လမ်းမှားသို့သွားနေသောစိတ်ကို မဇ္ဈိမပဋိပဒါဟူသော လမ်းမှန်သို့ရောက်အောင်) တင်ပေးတတ်သောကြောင့် နှင်တံနှင့်တူသည်။ [ရှေး၌ “ ပတောဒေါ ဝိယ” ဟု ပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဝိဇ္ဈတိတိ၏နောက်၌ “ပတောဒေါဝိယ” ဟု ရှိပြန်သည်မှာ ပိုဟန်တူသည်။]

အာလောကနဋ္ဌေန၊ ထင်စွာပြတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။
 ပညာဝ၊ သည်ပင်။ အာလောကော၊ အရောင်တည်း။ ပညာအာလောကော၊ ပညာ
 အရောင်။ သြဘာသနဋ္ဌေန၊ ထွန်းလင်းတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။
 ပညာဝ၊ သည်ပင်။ သြဘာသော၊ အလင်းတည်း။ ပညာသြဘာသော၊ ပညာအလင်း။
 ပဇ္ဇောတနဋ္ဌေန၊ အပြားအားဖြင့် တောက်ပတတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။
 ပညာဝ၊ ပင်။ ပဇ္ဇောတော၊ အထိန် အဝင်းတည်း။ ပညာပဇ္ဇောတော၊ ပညာ အထိန်
 အဝင်း။ ဟိ၊ မှန်။ ပညဝတော၊ ပညာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဧကပလ္လင်္ကေန၊ တစ်ခု
 တည်းသော ထက်ဝယ်တင်ပျဉ်ဖြင့်။ နိသိန္နဿ၊ ထိုင်နေလတ်သော်။ ဒဿသဟဿိ
 လောကဓာတု၊ တစ်သောင်းသော လောကဓာတ်သည်။ ဧကာလောကာ၊ တစ်ခု
 တည်းသော အရောင်ရှိသည်။ ဧကောဘာသာ၊ တစ်ခုတည်းသော အလင်းရှိသည်။
 ဧကပဇ္ဇောတာ၊ တစ်ခုတည်းသော အဝင်းအထိန်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ တေန၊ကြောင့်။
 ဧတံ၊ ဤ ပညာ အာလောကော စသော သုံးပုဒ်ကို။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ် ပြီ။
 [ပညဝတောအရ ဝိပဿနာပညာ ရှိသူကိုရ၏။ ထိုဝိပဿနာ ပညာ အရှင်မှာ
 ဝိပဿနပက္ကိလေသတွင် ပါဝင်သော သြဘာသ ဖြစ်ပေါ်လာသောအခါ လောက
 ဓာတ်ကြီးတစ်ခုလုံး၌ အရောင်အလင်းတွေ ဖြစ်နေသည်-ဟူလို။]

ပန၊ ဆက်။ တီသု၊ ကုန်သော။ ဣမေသု ပဒေသု၊ ဤ ပညာ အာလော
 ကောစသော ပုဒ်တို့တွင် ။ ဧကပဒေနပိ၊ တစ်ခုသော ပုဒ်ဖြင့်လည်း။ ဧတသ္မိံအတ္ထေ၊
 ဤ ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်သည်။ သိဒ္ဓေ၊ ပြီးစီးပါလျက်။ (တဒ နရူပေနော ဣဓာပိ
 ဒေသနာ ကတာ-၌စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အာလောကာ၊ အရောင်တို့သည်။ ဣမေ
 စတ္တာရော၊ ဤလေးပါးတို့တည်း။ ကတမေ စတ္တာရော၊ အဘယ်လေးပါးတို့နည်း။
 စန္ဒာလောကော၊ လရောင် လည်းကောင်း။ သူရိယာလောကော၊ နေရောင်
 လည်းကောင်း။ အဂ္ဂာလောကော၊ မီးရောင် လည်းကောင်း။ ပညာလောကော၊
 ပညာရောင် လည်းကောင်းတည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အာလောကာ၊ တို့သည်။ ဣမေ
 စတ္တာရော၊ တို့တည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ စတုန္နံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ အာလော

၁။ အာလောကောစသည်။ ။ စုရာဒိ လောက-ဓာတ်သည် ဒီပန (ပြခြင်း)အနက်ကို
 ဟော၏။ “အရောင်=အလင်း”ဟု ပညတ်နက်ဖြစ်၏။ အဝပုဗ္ဗ ဘာသဓာတ်လည်း စုတ(ထွန်းလင်း
 ခြင်း)အနက်ရှိ၏။ “အရောင်အလင်း”ဟုပင် ပညတ်နက်ဖြစ်၏။ စုတဓာတ်လည်း ဒိတ္တိ
 (ထွန်းလင်းခြင်း) အနက်ပင်တည်း။ ပါဠိ၌ ပရိယာယ်သဒ္ဒါဖြစ်သောကြောင့် မြန်မာ၌လည်း
 “အရောင်၊ အလင်း၊ ဝင်းထိန်”ဟု ပရိယာယ်ပြန်လိုက်သည်။

ကာနံ၊ တို့တွင်။ ယဒိဒံ (ယော+အယံ) ပညာလောကော၊ အကြင် ပညာရောင်သည်။ အတ္တံ၊ ဤ။ ဧတံ၊ ဤ ပညာရောင်သည်။ အဂ္ဂံ၊ အမြတ်ဆုံးတည်း။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဩဘာသာ၊ အလင်းတို့သည်။ ဣမေစတ္တာရော၊ တို့တည်း။ ပ။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ပစ္စောတာ၊ အဝင်းအထိန်တို့သည်။ ဣမေ စတ္တာရော၊ တို့တည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သတ္တာနံ၊ တို့၏။ အဇ္ဈာသယဝသေန၊ အလိုဆန္ဒ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ယာနိ ဧတာနိ သုတ္တာနိ၊ တို့ကို။ (ဘဂဝတာ။) ဒေသိတာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ တဒနုရူပေနော၊ ထိုသုတ်တို့အား လျော်သဖြင့် သာလျှင်။ ဣဓာပိ၊ ဤ အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်၌လည်း။ ဒေသနာ၊ ကို။ ကတာ၊ ပြီ^၁ ဟိ၊ မှန်။ အတ္ထော၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ အနေကေဟိ၊ ကုန်သော။ အာကာရေဟိ၊ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်။ ဝိဘဇ္ဇမာနော၊ ဝေဖန်အပ်သော်။ သုဝိဘတ္ထော၊ ကောင်းစွာ ဝေဖန်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အညထာ စ၊ အခြားသော အနက်ဖြင့်လည်း။ အညော၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဗုဇ္ဈတိ၊ သိနိုင်၏။ အညထာ စ၊ ထိုသူ သိနိုင်လောက်သောအနက်မှ တစ်ပါးသောအနက်ဖြင့်လည်း။ အညော၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဗုဇ္ဈတိ၊ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်တည်း။

ရတိ ကရဏဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရတိ ဒါယကဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ပေးထုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ရတိ ဇနကဋ္ဌေန၊ မွေ့လျော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ စိတ္တိကတဋ္ဌေန၊ စိတ်မဟုတ်သော်လည်း စိတ်ကဲ့သို့ အလေးဂရုပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဒုလ္လဘပါတုဘာဝဋ္ဌေန၊ ခဲယဉ်းစွာ ရအပ်သည်ဖြစ်၍

၁။ အတ္ထော ဟိ။ ပ။ သုဝိဘတ္ထော။ “အနက်တစ်မျိုးကို အထပ်ထပ်ဆိုသဖြင့် ပုနရုတ္တိဒါသ မရောက်ပါလော”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ “အတ္ထော ဟိ”သည်ကို မိန့်သည်။ အနက်တစ်မျိုးကို အခြင်းအရာ (သဒ္ဓါ အမျိုးမျိုးဖြင့် ဝေဖန်မှ ကောင်းစွာ အပြည့်အစုံ ဝေဖန်ရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် ပုနရုတ္တိဒါသ မဖြစ်ပါ-ဟုလို။ ပုနရုတ္တိဒါသ မဖြစ်လျှင် ရှိပါစေတော့၊ အကျိုးထူး တစ်စုံတစ်ရာမရှိလျှင် နိရတ္တကဒါသရောက်ရာသည်မဟုတ်လော၊ အဘယ့်ကြောင့် အမျိုးမျိုးဝေဖန်မှ သုဝိဘတ္တဖြစ်သနည်း-ဟု မေးဖွယ်ရှိပြန်၍ “အညထာ စ အညော ဗုဇ္ဈတိ”သည်ကို မိန့်သည်။ တချို့က “ပညာ ဘာလောကော”ဟု ဟောမှ အနက် အဓိပ္ပာယ် နားလည်၍၊ တချို့ကမူ “ပညာ ဩဘာသာ၊ ပညာ ပစ္စောတာ”ဟု တစ်မျိုးမျိုး ဟောမှ နားလည်နိုင်ရကား ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးကို နားလည်စေရခြင်း အကျိုးရှိသောကြောင့် အမျိုးမျိုးဝေဖန်မှ သုဝိဘတ္တဖြစ်သည်-ဟူ၍။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၃၉၉

ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာသည်၏ အဖြစ်ဟူသောအနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ (အခြား
နေရာ၌ ဒုလ္လဘဒဿနနှင့် သဘောတူပင်တည်း။) အတုလဋ္ဌေန၊ အတုမရှိသည်၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အနောမသတ္တ ပရိဘောဂဋ္ဌေနစ၊
မယုတ်ညံ့သော အထက်တန်း သတ္တဝါတို့၏ အသုံးအဆောင်၏ အဖြစ်ဟူသော
အနက်ကြောင့် လည်းကောင်း ။ ပညာဝ၊ သည်ပင်။ ရကနံ၊ ရတနာတည်း။
ပညာရတနံ၊ ပညာရတနာ။

တေန၊ ထို သဘောတရားဖြင့်။ သတ္တာ၊ တို့သည် န မုယုန္တိ၊ မတွေဝေကုန်။
ဝါ၊ တစ်နည်း။ သယံ၊ မိမိဟူသော အမောဟကိုယ်တိုင်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ န
မုယုတိ၊ မတွေဝေတတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အမောဟော၊ မည်၏။ [“မုယုန္တိ
ဧတေနာတိ မောဟော၊ မုယုတိတိ မောဟော၊ န + မောဟော အမောဟော” ဟု
ပြုစေလိုသည်။] ဓမ္မဝိစယပဒံ၊ ဓမ္မဝိစယပုဒ်သည်။ ဝုတ္တတ္ထ မေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော
အနက်ရှိသည်သာ။ ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကသ္မာ၊
ကြောင့်။ ဧတံ၊ ဤ ဓမ္မဝိစယ ပုဒ်ကို။ ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။
ဣတိ၊ ဤ ကား အမေးတည်း။ အမောဟဿ၊ ၏။ မောဟပဋိပက္ခဘာဝဒီပနတ္ထံ၊
မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝါ၊ မောဟ၏
ဆန့်ကျင်ဘက်၏အဖြစ်ကို ပြလိုခြင်း ဟူသောအကြောင်းကြောင့်။ (ဝုတ္တံ၊ ပြီ။)

တေန၊ ထို ဓမ္မဝိစယပုဒ်ဖြင့်။ ဧတံ၊ ဤအနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ (ကိံ၊
အဘယ်အနက်ကို။ ဒီပေတိ၊ နည်း။) ယွာယံ (ယော+အယံ) အမောဟော၊ သည်။
(အတ္ထိ။) သော၊ ထို အမောဟသည်။ ကေဝလံ၊ ပဋိပက္ခမဖတ် သက်သက်။ မောဟ
တော၊ မှ။ အညော၊ အခြားသော။ ဓမ္မော၊ သည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဟုတ်ကား။
မောဟဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော။ ဓမ္မဝိစယသင်္ခါတော၊

၁။ ရတနံ ။ ရတိကရဏဋ္ဌေန ရတိဒါယကဋ္ဌေန ရတိနေကတ္တေန တို့ကို ကြည့်၍
“ရတိကရောတိတိ ရတိကရဏံ၊ ရတိံ ဒဒါတိတိ ရတိဒါနံ၊ ရတိ ဇနေတိတိ ရတိဇနနံ”ဟု
ဆိုလိုလျက် မလိုရာ အက္ခရာတို့ကိုချေ၍ လည်းကောင်း၊ တိ၏ ဣကို အ-ပြု၍လည်းကောင်း၊
ရတန ဟုပြီးရသည်။ စိတ္တိကတဋ္ဌေန-စသည်တို့ကား သဒ္ဒတ္ထ မဟုတ်၊ ရတန၏ ဂုဏ်ကိုပြသော
ပုဒ်တို့တည်း။ ထိုပုဒ်တို့၏ အနက်၏အရ အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် ရတန ဟုခေါ်ရသည်။ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက
ပုဒ်တည်း။ အခြားနေရာ၌ကား “မဟန္တ-များသောအဖိုးရှိ” အနက်ကိုလည်းပြ၍။

စိတ္တိကတံ မဟန္တံ၊ အတုလံ ဒုလ္လဘဒဿနံ။

အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနံ တေန ဝုစ္စတိ။

ဓမ္မဝိစယဟု ဆိုအပ်သော။ အမောဟော နာမ၊ အမောဟမည်သော တရားကို။ ဣဓ၊ ဤ ပါဠိတော်၌။ အဓိပ္ပေတော၊ ဤ။ ဣတိ၊ ဤ အနက်ကို။ (ဒီပေတိ။ အသဒ္ဓါ အညအနက်မဟုတ် ပဋိပက္ခအနက်-ဟူလို။) [“ဓမ္မဝိစယော၊ ဓမ္မဝိစယဟု ဆိုအပ်သော။ ယော အမောဟော၊ အကြင် မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တရားသဘောသည်”ဟု ပါဠိတော်၌ ပေးပါ။] သမ္မာဒိဋ္ဌိတိ၊ ကား။ ယာထာဝ နိယျာနိ ကကုသလဒိဋ္ဌိ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်သောဒိဋ္ဌိ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက်မြောက်တတ်သော ဒိဋ္ဌိ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော ဒိဋ္ဌိတည်း။

၁။ ဇီဝိတိန္ဒြိယနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ယော၊ ပ။ အာယူတိ၊ ကား။ သမ္ပယုတ္တကာနံ၊ ကုန်သော။ တေသံ အရူပဓမ္မာနံ၊ ထို နာမ်တရားတို့၏ ။ (အာယု-၌ စပ်။) ဝါ၊ တို့ကို။ အာယာပနဋ္ဌေန၊ ဖြစ်စေတတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ယော အာယု၊ အကြင် အသက်သည်။ အတ္ထိ၊ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ) ကြောင့်။ တသ္မိ၊ ထို ဇီဝိတိန္ဒြေသည်။ သတိ၊ သော်။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အယန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ထိုသို့ နာမ်တရားတို့၏ ဖြစ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အာယူတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဤ။ ဣဒံ၊ ဤ အာယုဟူသော ပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထိုဇီဝိတိန္ဒြေ၏ သဘာဝပင်။ တည်း။

ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့် ဧတေ၊ ဓမ္မာ၊ ဤ သမ္ပယုတ်ဖြစ်သော နာမ်တရားတို့သည်။ အာယုသ္မိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေဟူသော အသက်သည်။ သတိယေပ၊ ရှိသော်သာ။ ဝါ၊ ရှိခြင်းကြောင့်သာ။ (လက္ခဏဟိတံ။) တိဋ္ဌန္တိ၊ တည်တန့်နိုင်ကုန်၏။ ယပေန္တိယာပေန္တိ၊ မျှတနိုင်ကုန်၏။ ဣရိယန္တိ ဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ပါလယန္တိ၊ စောင့်ရှောက်နိုင်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဌိတိတိ၊ အာဒိနိ၊ ဌိတိ - အစရှိသော

၁။ အာယု။ ။အယဓာတ်၊ ကုပစ္စည်းဖြစ်၍ ဝုဒ္ဓိဖြင့် “အာယု”ဟု ဖြစ်၏။ ဝိဂြိုဟ်၌ကား ဇာ-အနုဗန် မရှိသောကြောင့် “အယန္တိ”ဟု ရှိရသည်။ အယဓာတ်သည် ဂတိ အနက်ရှိသောကြောင့် “ဂစ္ဆန္တိ” ဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်၍ ထိုဂမုလည်းဖြစ်ခြင်းအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ပဝတ္တန္တိ”ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “ယေ ဂတျတ္တာ တေ ဗု ချတ္တာ၊ ပဝတ္ထိ ပါပုဏတ္တကာ” -ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ။] ဆက်ဦးအံ၊-တသ္မိ၊ သတိ၊ ထိုတရားရှိလတ်သော်” ဟူရာ၌ လက္ခဏအနက်သည် ဟိတံသဘောလည်းရှိ၏။ တို့ကြောင့် “အယန္တိ ဧတေ-နာတိ အာယု”ဟု ဝစနတ္ထပြု။ “အယန္တိ ဧတေန”အရ “ဖြစ်ကြောင်း” ဟူသည် ဇဏတ္တယမျှဖြစ်ကြောင်း မဟုတ်။ တစ်ဘဝအတွက် ကံ အရှိန်ရှိသမျှ တစ်ဘဝလုံး ဖြစ်ကြောင်းတည်း။ မှန်၏။ -ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတဟု ခေါ်အပ်သော ဤအာယုသည် ကံကုန်လျှင် တစ်ဘဝအတွက် အဆက်ပြတ်၏။ ထို အာယုပြတ်လျှင်လည်း နာမ်တရားအားလုံးနှင့် ကမ္မဇရုပ်အားလုံးပင် မဖြစ်နိုင်ကြ။ [အယန္တိတိ ဇကကမ္မနိဗ္ဗတ္တမနုဿာဒိ သန္တတိ၊ အဝိဇ္ဇေဒဝသေန ပဝတ္တန္တိ။-ဋီကာ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၀၁

ပုဒ်တို့ကို။ ဝတ္ထာနိ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ပန၊ သဒ္ဓတ္ထမှတစ်ပါး၊ ဝစနတ္ထကား။
 ဧတ္ထ၊ ဤ ဌိတိ - စသော ပုဒ်တို့၌။ ဝစနတ္ထော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗျော။) ဧတာယ၊
 ဤ သဘောတရားဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တကာ၊ ကုန်သော။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့သည်။)
 တိဋ္ဌန္တိ၊ တည်တံ့နိုင်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ တည်တံ့နိုင်ကြောင်း
 ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာဓမ္မဇာတိ။) ဌိတိ၊ မည်၏။ (ဧတာယ၊ ဖြင့်။ သမ္ပယုတ္တ
 ကာ။ အရူပဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ယပေန္တိ၊ မျှတကုန်၏။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏
 မျှတကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ယပနာ၊ မည်၏။ တထာ၊
 ထိုသမ္ပယုတ်တရားတို့၏ မျှတကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ယာပနာ၊ မည်၏။ ပန၊
 ဆက်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ရဿပြုမှသာ။ ဗုဒ္ဓန္တနံ၊ အနက်ကို သိကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏
 ဝသေန၊ ဖြင့်။ ၁ပုရိမပဒေ၊ ယပနာဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌။ ရဿတ္ထံ၊ ရဿ၏အဖြစ်ကို။
 ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။

ဧတာယ၊ ဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္မာ။) ဣရိယန္တိ၊ အသက်မွေးကြကုန်၏။
 ဝါ၊ အသက်ရှင်ကြရကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သာ ဓမ္မဇာတိ။) ဣရိယနာ၊
 မည်၏။ [ဣရိယ ဓာတ်သည် ဇီဝဝတ္ထိအနက်ကို ဟော၏။] (ဧတာယ၊ ဖြင့်။
 သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္မာ၊) ဝတ္တန္တိ၊ ဖြစ်ရကုန်၏။ ဣတိ၊ ဝတ္တနာ၊ မည်၏။
 (ဧတာယ သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္မာ။) ပါလယန္တိ၊ မိမိကို စောင့်ရှောက်တတ်ကုန်၏။
 ဣတိ၊ ပါလနာ၊ မည်၏။ ဧတေန၊ ဖြင့်။ (သမ္ပယုတ္တကာ အရူပဓမ္မာ။) ဇီဝန္တိ။
 အသက်ရှင်ကြရကုန်၏။ ဣတိ၊ ဇီဝိတံ၊ မည်၏။ အနပါလန လက္ခဏေ၊
 သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယံ (သမ္ပယုတ္တဓမ္မေဟိ)
 ကာရေတိ၊ ဣတိ၊ ဇီဝိတိန္ဒြိယံ ၊ မည်၏။

ဟိရိဗလနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ယံ တသ္မိံ သမယေတိ၊ ကား။ တသ္မိံ သမယေ၊
 ကာမာဝစရကုသိုလ် သောမနဿသဟဂုတ် တိဟိတံအသင်္ခါရိက မဟာစိတ်၏
 ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ ယေန ဓမ္မေန၊ အကြင် တရားကြောင့်။ (ဟိရိယတိ-၌ စပ်။) ဝါ၊
 တစ်နည်း။ လိင်္ဂဝိပလ္လာသံ၊ ပုလ္လိင်၏ နုပုလ္လိင် ပြောင်းယွဲခြင်းကို။ ကတွာ၊ တသ္မိံ
 သမယေ၊ ၌။ ယော ဓမ္မော၊ သည်။ (ဟိရိယတိ။) ဣတိပိ၊ ဤသို့လည်း။ အတ္ထော

၁။ ပုရိမ ပဒေ ရဿတ္ထံ ကတံ။ «ယပဓာတ်သည် မျှတခြင်းအနက်ကို
 ဟောရာ၌ ဗုဒ္ဓာဒိဂိုဏ်းဖြစ်၍ ဇောပစ္စည်းသက်ရသည်၊ ထို ဇောပစ္စည်းကြောင့် ဝုဒ္ဓိလည်း ရောက်
 ရသည်။ ထို့ကြောင့် ယာပနာသည် သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် ပုဒ်ရင်းတည်း။ ယပနာကား တမင်လာ
 ရဿပြုထားသော ပုဒ်ဖြစ်သည်။ ဤသို့ "ယပနာ" ဟု ဟောမှ သိနိုင်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်ရှိသည့်အတွက်
 ရဿပြု၍ ဟောတော်မူရသည်။

ဝေဒိတဗ္ဗော။ [နောက်နည်း၌ “ယံ” ကို လိင်ဝိပလ္လာသကြံ၍ ဟိရိယတိ၏ ကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် “ယော ဓမ္မော” ဟု ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ။] ဟိရိယိတဗ္ဗေနာတိ၊ ဟိရိယိတဗ္ဗေနဟူသော သဒ္ဒါသည်။ ဥပယောဂတ္ထေ၊ ဒုတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌။ ကရဏဝစနံ၊ ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။ ဟိရိယိတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ ရှက်ထိုက်သည် ၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော။ ဝါ၊ ရှက်ခြင်း၌ ယှဉ်သော။ ကာယဒုစ္စရိတာ ဒိဓမ္မံ၊ ကာယဒုစ္စရိက် အစရှိသော တရားကို။ ဟိရိယတိ ဇီဂုစ္ဆတိ၊ စက်ဆုပ်ဟတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“ဟိရိယိတဗ္ဗေန၊ စက်ဆုပ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့်။ (ဘာဝပ္ပဓာန။) တစ်နည်း၊ စက်ဆုပ်ခြင်းနှင့်။ (တဗ္ဗပစ္စည်း ဘောဟော။) ယုတ္တံ ဟိရိယိတဗ္ဗယုတ္တကံ၊ သမာသန္တ က-ပစ္စည်း။]

ပါပကာနန္တိ၊ ကား။ လာမကာနံ၊ ယုတ်ညံ့ကုန်သော။ အကုသလာနံ ဓမ္မာနန္တိ၊ ကား။ အကောသလ္လ သမ္ပူတာနံ၊ ဉာဏ်ကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်မဟုတ် ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့သို့။ (သမာပတ္တိယာ-၌ စပ်။) သမာပတ္တိယာတိ ဣဒမ္ပိ၊ သမာပတ္တိယာ ဟူသော ဤ သဒ္ဒါသည်လည်း။ (ပိဖြင့် ဟိရိယိတဗ္ဗေနကို ပေါင်း။) ဥပယောဂတ္ထေ၊ ၌။ ကရဏဝစနံ၊ တည်း။ တေသံ ဓမ္မာနံ၊ ထိုအကုသိုလ်တရားတို့ကို။ ဝါ၊ ထို့သို့။ သမာပတ္တိ၊ ကောင်းစွာရောက်ခြင်းကို။ ပဋိလာဘံ၊ ရခြင်းကို။ သမင်္ဂိဘာဝံ၊ ပြည့်စုံသူ၏အဖြစ်ကို။ ဟိရိယတိ ဇီဂုစ္ဆတိ၊ စက်ဆုပ်တတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။

ဩတ္တပ္ပဗလနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေနာတိ၊ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗေနဟူသော သဒ္ဒါသည်။ ဟေတွတ္ထေ၊ ဟိတ်အနက်၌။ ကာရဏဝစနံ၊ တည်း။ ဩတ္တပ္ပိတဗ္ဗ ယုတ္တကေန၊ ကြောက်လန့်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်နှင့် ယှဉ်သော။ ဝါ၊ ကြောက်လန့်ခြင်း နှင့် ယှဉ်သော။ ဩတ္တပ္ပဿ၊ ၏။ ဟေတုဘူတေန၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ကာယဒုစ္စရိတာဒိနာ၊ ကာယဒုစ္စရိက် အစရှိသည်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဩတ္တပ္ပဿ၊

၁။ ဟိရိယိတဗ္ဗေန။ ။ “ဟိရိ” ဟူသော ဤ ကာရန္တဓာတ်သည် “လစ္စနအနက်ဟော” ဟု ဓာတ်ကျမ်း၌ဆိုသော်လည်း ဤ၌ ဇီဂုစ္ဆတိတိ အတ္ထောကိုကြည့်၍ “ဇီဂုစ္ဆနတ္ထ” ဟု မှတ်ပါ။ သက္ကတ၌ ဖြိုဓာတ်သည် ပါဠိ၌ “ဟိရိ” ဟု ဖြစ်၏။ ဒိဝါဒိဂိုဏ်း ဖြစ်သောကြောင့် ယ-ပစ္စည်း သက်၍ “ဟိရိယိတဗ္ဗေန၊ ဟိရိယတိ” ဟု ရှိရသည်။ သက္ကတ၌ “ဟိ” ဟု ဧကဿရဓာတ် ဖြစ်သောကြောင့် ပါဠိ၌ “ဟိရိ” ဟု အဓိကဿရဓာတ် ဖြစ်သော်လည်း ဓာတွမ်မချေရ။ ဥပမာ- “ဣ” ဟူသော ဧကဿရဓာတ်သည် ပါဠိ၌ “ဂိလေ” ဟု အဓိကဿရဓာတ် ဖြစ်သော်လည်း ဓာတွန် မကျေသကဲ့သို့တည်း။ [မူလဒီကာ၌ အဋ္ဌကထာနည်းမှ တစ်နည်းဖွင့်ထားသေး၏။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၀၃

၏။ ဟေတုဘူတာယ၊ အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ် သော။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ သမာပတ္တိယာ စ၊ အကုသိုလ်တရားတို့သို့ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဩတ္တပ္ပတိ၊ ၏။ ဘာယတိ၊ ကြောက်တတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ [ဩတ္တပ္ပတိတဗ္ဗေန၌ ဟိတ်အနက်ဖွင့်ခြင်းမှာ အဝပုဗ္ဗ+ဒိဝါဒီ တပ-ဓာတ်က ကြောက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၍ ထိုကြောက်ခြင်း အနက်က ဟိတ်ကို ငဲ့သောကြောင့် တည်း။ “တပ” ဟု ပ-ဒွေဘော် ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း ယ-ကို ပုဗ္ဗရုပ် ပြုသောကြောင့် တည်း။ ဝုတ္တပ္ပကာရ-ဟူသည် “ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ” ဟု ဆိုအပ်ပြီး သောအပြား တည်း။]

အလောဘနိဒ္ဒေသေ၊ ဌ။ အလုပ္ပနကံ^၁ ဝသေန၊ မလိုချင်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အလောဘော၊ မည်၏။ န လုပ္ပတိ၊ မလိုချင်တတ်။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ အလောဘော၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ အလောဘောဟူသော ပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထို အလောဘ၏။ သဘာဝပဒံ၊ တည်း။ အလုပ္ပနာတိ၊ ကား။ အလုပ္ပနာကာရော၊ မလိုချင်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ဟောတိ။) လောဘသမဂ္ဂိပုဂ္ဂလော၊ လောဘနှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ လုတ္တိတော နာမ၊ လုတ္တိတ မည်၏။ လုတ္တိတော၊ လောဘကြီးသူသည်။ န၊ မဟုတ်။ အလုတ္တိတော၊ လောဘကြီးသူမဟုတ်။ အလုတ္တိတဿ၊ လောဘမကြီးသူ၏။ ဘာပေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ အလုတ္တိတတ္ထံ၊ ရာ။ သာရာဂပဋိပက္ခတော၊ ပြင်းစွာ တပ်မက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ပြင်းစွာတပ်မက်တတ်သော ရာဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သာရောဂေါ၊ ပြင်းစွာ တပ်မက်တတ်သော ရာဂသည်။ န၊ မဟုတ်။ အသာရာဂေါ၊ မဟုတ်။ [သာရာဂေါကို “သံ+ရာဂေါ” ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ သံသည် ဘုသ-အနက်ဟော၊ နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ သ၏ အ-ကို ဒိဃပြု။ ပဋိပက္ခတော နေရာ၌ “ပဋိက္ခေဝတော” ဟု ရှိသည်ကား မကောင်း။]

အသာရဇ္ဇနာတိ၊ ကား။ အသာရဇ္ဇနာကာရော၊ ပြင်းစွာ မတပ်မက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (တောတိ။) အသာရဇ္ဇိတဿ၊ ပြင်းစွာ မတပ်မက်သော

၁။ အလုပ္ပနကံ။ “အလုပ္ပနမေဝ အလုပ္ပနကံ” ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် လုဘဓာတ်၊ ဒိဝါဒီ ယ ပစ္စည်း၊ ဘောဟောယုပစ္စည်းဖြင့် “လုပ္ပနံ” ဟုပြီးပြီးနောက် “လုပ္ပနမေဝ လုပ္ပနကံ” ဟု သုတ္တံ၌ က-ပစ္စည်းသက်။ န+လုပ္ပနကံ အလုပ္ပနကံ။ [“ဖုသနကဝသေန ဖသော” တုန်းကလည်း ဤနည်းရနိုင်၏။] ပါဠိတော်၌ “လုပ္ပနံလောဘော၊ န+လောဘော အလောဘော” ဟု ပြု။ နောက်နည်း၌ကား “လုပ္ပတိတိလောဘော” ဟု ကတ္ထုသာင်ပြု၍ “န+လောဘော အလောဘော” ဟု ပြုပါ။

၄၀၄

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[နိဒ္ဒေသဝါရ]

ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဘာဝေါ၊ တည်း။ အသာရဇ္ဇိတတ္ထံ၊ ရာ။ န အဘိဇ္ဈာယတိ၊ သူတစ်ပါး စည်းစိမ်ကို ရှေးရှုမကြံတတ်။ ဣတိ။ အနဘိဇ္ဈာ၊ မည်၏။ အလောဘော ကုသလ မူလံတိ၊ ကား။ အလောဘသင်္ခါတံ၊ သော။ ကုသလမူလံ၊ ကုသိုလ်မူလသည်။ ဟောတိ။ ဟိ၊ မှန်။ အလောဘော၊ သည်။ ကုသလာနံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏။ ပစ္စယဋ္ဌေန၊ ဟောတု သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မူလံ၊ မူလတည်း။ ဣတိ။ ကုသလမူလံ၊ မည်၏။ ကုသလဉ္စ၊ ကုသိုလ်လည်း ဟုတ်၏။ တံ၊ ထို ကုသိုလ်ဟူသည်။ ပစ္စယဋ္ဌေန၊ ဟောတု သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ မူလဉ္စ၊ မူလလည်းဟုတ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ကုသလမူလံ၊ မည်၏။

အဒေါသ နိဒ္ဒေသော၊ ဌ [“အဒေါသပဒ”ဟု “ပဒ” ပါသည်ကား အပို၊ ရှေးနိဿယ၌လည်း မပါ။] အဒုဿနကဝသေန၊ မပျက်စီးခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဒေါသော” ၊ မည်၏။ [“ဒုဿနံ ဒေါသော”ဟု ဘာဝသာနေပြု၊ “န ဒေါသော အဒေါသော”ဟု ဆက်။] န ဒုဿတိ၊ မပျက်စီးတတ်။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ အဒေါသော၊ မည်၏။ ဣဒံ၊ ဤ အဒေါသောဟူသော ပုဒ်သည်။ အဿ၊ ထို အဒေါသ၏။ သဘာဝပဒံ၊ တည်း။ အဒုဿနာတိ၊ ကား။ အဒုဿနာကာရော၊ စိတ်၏ မပျက်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာသည်။ ဟောတိ။ အဒုဿိတဿ၊ မပျက် သော စိတ်၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ အဒုဿိတတ္ထံ၊ ရာ။

ဗျာပါဒ ပဋိပက္ခတော၊ ဗျာပါဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဗျာပါဒေါ၊ ဗျာပါဒသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ။ အဗျာပါဒေါ၊ မည်၏။ ကောဓဒုက္ခပဋိပက္ခတော၊ အချက်ထွက်ခြင်းဟူသော ဒုက္ခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏

၁။ အဒေါသော။ ။ဒိဝါဒိ ဒုသဓာတ်သည် အပွိုတိ-မနှစ်သက်ခြင်း၊ ဝိဂတ-ပင်ကိုသဘောမှ ကင်းခြင်းဟူသော ပျက်စီးခြင်း၊ ဤ ၂-နက်ကို ဟော၏။ ဤနေရာ၌ ဝိဂတ အနက်ကို ယူ၍ပေးလိုက်သည်။ “အဒုဿနကဝသေန၊ မနှစ်သက် မဟုတ် နှစ်သက်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဟု လည်းကောင်း၊ “နဒုဿတိ၊ မနှစ်သက်မဟုတ် နှစ်သက်တတ်၏” ဟုလည်းကောင်း ဤသို့လည်း အပွိုတိအနက် ပေးနိုင်သည်။ ရှေးနိဿယ၌ “အဒုဿန-ဝသေန၊ မပြစ်မှားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်”ဟု လည်းကောင်း၊ “န ဒုဿတိ၊ မပြစ်မှားတတ်”ဟု လည်းကောင်း ပေးလေသည်။

၂။ အဗျာပါဒေါ။ ။ဝိ-အာ-ပုဗ္ဗ ပဒ-ဓာတ်၊ က ပစ္စည်း။ ဝိဂ္ဂပံ+ အာပစ္စတိ ဧတေနာတိ ဗျာပါဒေါ-စိတ်၏ ဖောက်ပြန်ခြင်းကို ရောက်ကြောင်း ဒေါသ။ ကရဏသာမိ ရရာပုဒ်၌ ဟောတုကတ္ထုသာဓ်လည်း ရနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကာရိတ်အကျေကြ်၍ “ဝိဂ္ဂပံ အာပါဒတိတိ ဗျာပါဒေါ”ဟုလည်း ပြုရ၏။ န+ဗျာပါဒေါ၊ အဗျာပါဒေါ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၀၅

အဖြစ်ကြောင့်။ ဗျာဓဇ္ဈော၊ လွန်စွာနှိပ်စက် ပျက်ဆီးတတ်သော ဒုက္ခသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ။ အဗျာဓဇ္ဈော၊ မည်၏။ အဒေါသသင်္ခါတံ၊ သော။ ကုသလမူလံ၊ ကုသိုလ်တို့၏ မူလသည်။ ဝါ၊ ကုသိုလ်ဖြစ်သော မူလသည်။ အဒေါသော၊ အဒေါသ ဟူသော။ ကုသလမူလံ၊ ကုသလမူလ မည်၏။ တံ၊ ထိုကုသလမူလံ ဟူသော ပုဒ်သည်။ ဝုတ္တတ္ထမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ။

ကာယပဿဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသာဒီသု၊ ကာယပဿဒ္ဓိ နိဒ္ဒေသ အစရှိသည်တို့၌။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကာယောတိ၊ ကာယော ဟူသော ပုဒ်ဖြင့်။ တယော၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ စေတသိက်ခန္ဓာတို့ကို။ အဓိပ္ပေတာ၊ အလိုရှိအပ်ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿာတိ အာဒိ၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ အစရှိသော စကားရပ်ကို။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ဧတာယ၊ ဤ သဘောတရားဖြင့်။ တေ ခမ္မာ၊ ထို သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်။ ပဿမ္ဘန္တိ၊ ငြိမ်းအေးကုန်၏။ ဝိဂတဒရထာ၊ ကင်းသော ကိလေသာ အပူရှိကုန်သည်။ သမဿာသပ္ပတ္တာ၊ လွန်စွာ သက်သာခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်။ ဘဝန္တိ။ ဣတိ၊ ထိုသို့ သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ ငြိမ်းအေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (သာ ခမ္မဇာတိ။) ပဿဒ္ဓိ၊ မည်၏။ ဒုတိယပဒံ၊ ပတိပဿဒ္ဓိဟူသော ဒုတိယပုဒ်ကို။ ဥပသဂ္ဂဝသေန၊ ပတိ-ဥပသာရ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝနိတံ၊ တိုးပွားစေတော်မူအပ်ပြီ။ ပဿမ္ဘနာတိ၊ ကား။ ပဿမ္ဘနာကာရော၊ ကိလေသာ အပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်း ဟူသော

၁။ အဗျာဓဇ္ဈော။ ။ ဇာဝ ဓာတ်သည်တားမြစ်ခြင်း၊ ညှဉ်းဆဲခြင်းနှိပ်စက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ ဝိသေသေန အာ (ဘုသော) ဇာတိထိ ဗျာဓဇ္ဈောမိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို လည်းကောင်း၊ စိတ်ကိုလည်းကောင်း အထူးအားဖြင့် အလွန်နှိပ်စက်တတ်သော တရား။ ဗျာဓဇ္ဈောယေဝ ဗျာဓဇ္ဈော၊ သတ္တ၌ ကျပစ္စည်းသက်။ ဤဗျာဓဇ္ဈသဒ္ဓါသည် “ဒုက္ခ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုဒုက္ခသည် ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုဒုက္ခ ၂-မျိုးလုံးကို ယူမည်စိုး၍ “ကောဓ”ဟုဝိသေသနပြုသည်။ ဒေါသစေတသိက်တည်းဟူသော စေတသိက ဒုက္ခ-ဟုလို။ “အ”သဒ္ဓါသည် ပဋိပက္ခအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် “ကောဓဒုက္ခ ပဋိပက္ခတော”ဟု ဟိတ်ထည့်သည်။ [မူလဋီကာ၌ ကမ္မသာဓန တစ်နည်းပြသေး၏။ ထိုနိဿယ၌ ရှိပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ စာအုပ်များ၌ “အဗျာဓဇ္ဈော”ဟု ပဇာတ် တတိယကွရာ ၉ ၂-လုံးဖြင့်ချည်း ရှိ၏။ ထိုပါဌ်သည် “ကောဓဒုက္ခ”ဟူသော ဟိတ်ပါဌ်ကိုထောက်၍ မသင့်။ ဘာကြောင့်နည်း၊ ဗျာဓဇ္ဈသဒ္ဓါသည် ဗျာပါဒ(ဒေါသ)ကို တိုက်ရိုက်ဟောသောကြောင့် လည်းကောင်း၊ ထိုဗျာပါဒကိုဟောလျှင် ရှေ့အဗျာပါဒါနှင့် အနတ်တူနေသောကြောင့်လည်းကောင်းတည်း။ [ဗျာဓဇ္ဈေနန္ဒ၊ ဗျာဓဇ္ဈော၊ ဗျာဓဇ္ဈောဝ ဗျာဓဇ္ဈံ၊ ဒုက္ခန္တိအတ္ထော-။ -သာသစူပစ္စဝေက္ခကာ- အဖွင့်၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ။]

အခြင်းအရာသည်။ ဟောတိ၊ ဒုတိယပဒံ၊ ပတိပဿမ္မနာဟူသော ဒုတိယပုဒ်ကို။ ဥပသဂ္ဂဝသေန ဝုဗ္ဗိတံ။ ပဿဒ္ဓိသမင်္ဂီတာယ၊ ပဿဒ္ဓိနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပတိပဿမ္မိတဿ၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော။ ခန္တတ္တယဿ၊ စေတသိက် ခန္ဓာသုံးပါး အပေါင်း၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာတည်း။ ပတိပဿမ္မိတတ္တံ၊ ငြိမ်းအေးပြီးသော စေတသိက်ခန္ဓာ သုံးပါးအပေါင်း၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။ သဗ္ဗပဒေဟိပိ၊ ပဿဒ္ဓိ ပတိပဿဒ္ဓိ အစရှိသော အလုံးစုံသော ပုဒ်တို့ဖြင့်လည်း။ တိတ္ထံ၊ ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ ကိလေသဒရထ ပတိပဿဒ္ဓိ ဧဝ၊ ကိလေသာအပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကိုသာ။ ကထိတာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဒုတိယနယေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ ဒရထပတိပဿဒ္ဓိ ဧဝ၊ ကိလေသာအပူတို့၏ ငြိမ်းအေးခြင်းကိုသာ။ ကထိတာ။

လဟုတာတိ၊ ကား။ လဟုတာကာရော၊ လျင်မြန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာသည်။ (ဟောတိ၊) [စေတသိက် ခန္ဓာအပေါင်း၏ ဘဝင်အစဉ်မှ လျင်မြန်စွာ ထနိုင်ခြင်းကို ကာယဿလဟုတာဟု ဆိုသည်။] လဟု ပရိဏာမတာတိ (ဧတ္ထ)၊ ဌ။ (ဝစနတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဧတေသံ ဓမ္မာနံ၊ ဤတရားတို့၏ လဟု၊ လျင်မြန်သော။ ပရိဏာမော၊ ပြောင်းလွဲခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (တေဓမ္မာ။) လဟုပရိဏာမာ၊ တို့မည်၏။ တေသံ၊ ထိုလျင်မြန်သော ပြောင်းလွဲခြင်း ရှိသော တရားတို့၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာတည်း။ လဟု ပရိဏာမတာ၊ ရာ။ သီယံ သီယံ၊ လျင်စွာ လျင်စွာ။ ပရိဝတ္တန သမတ္တတာ၊ အဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်တည်း။ ဝါ၊ ပြောင်းလွဲခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၁။ လဟုပရိဏာမတာ။ “လဟု+ပရိဏာမော”ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ၍ ဗဟုဒ္ဓိဟိသမာသံ ပြု။ လဟုပရိဏာမာနံ+ဘာဝေါ လဟုပရိဏာမတာ။ လဟုအရ “သီယံ သီယံ”ဟု လည်းကောင်း၊ ပရိဏာမတာအရ “ပရိဝတ္တနသမတ္တတာ”ဟု လည်းကောင်း အနက်ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် ပရိပုဗ္ဗ နမုဓာတ်သည် ပရိဝတ္တန(ပြောင်းလွဲခြင်း) အနက်ဟောဟု ပြ၏။ ပရိဝတ္တန-အဖန်ဖန် ဖြစ်ခြင်းဟူသည် ကုသိုလ်ကိစ္စကို ပြုရာ၌ လည်းကောင်း၊ အနိစ္စ-စသည်ဖြင့် ဝိပဿနာကမ္မဋ္ဌာန်းကို စီးဖြန်းရာ၌လည်းကောင်း ထိန မိဒ္ဓပြဋ္ဌာန်းသော အကုသိုလ်စိတ်တို့ကဲ့သို့ ထိုင်းမှိုင်း လေးတွဲခြင်း မရှိဘဲ ရှေးဝီထိနှင့်နောက်ဝီထိအကြား၌ ဘဝင်များစွာ မခြားအောင် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နိုင်ခြင်း တည်း။ ထိုဖြစ်နိုင်ခြင်းကိုပင် ရှေးဝီထိမှ ပြောင်းလွဲ၍ နောက်ဝီထိတစ်ခု ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ပရိဝတ္တန ဟု ခေါ်ရသည်။ ရှေးနိဿယ၌ ပရိဏာမ၊ ပရိဝတ္တနတို့ကို “ပြန်ခြင်း”ဟု ပေးသည်။ ထိုပြန်ခြင်း ဟူသည် ထပ်ပြန်တလဲလဲဖြစ်ခြင်းပင်တည်း။ [ထိနမိဒ္ဓါဒိ ပဋိပက္ခဘာဝေန ကုသလကမ္မေ အနိစ္စာ ဒီမန သိကာရေ စ သီယံ သီယံ ပရိဝတ္တနသမတ္တတာ လဟုပရိဏာ မတာ။-ဋီကာ။]

အဒန္တတာတိ ဧတံ၊ အဒန္တတာဟူသော ဤ သဒ္ဒါသည်။ ဂရဘာဝပဋိက္ခေပဝ-
စနံ၊ လေးနေ့သည်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ကြောင်း သဒ္ဒါသည်။ အဘာရိယတာ၊
ဝန်မလေး သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“အဒန္တနတာ”ဟု
စာအုပ်တို့၌ ရှိ၏။ “အဒန္တန”ဟူသောပါဠိကို မတွေ့ဖူးပါ။ ဒဓိဓာတ်၊ အ-ပစ္စည်း၊
“ဒန္တော”ဟု ပြီးစေ၍ “နတ္ထိ ဒန္တော ဧတေသံတိ အဒန္တာ၊ အဒန္တာနံ ဘာဝေါ အဒန္တ
တာ”ဟု ရှိလျှင် ကောင်းသည်။] အဝိတ္ထမ္ဘနာတိ၊ ကား။ မာနာဒိကိလေသဘာရဿ၊
မာန-အစရှိသော ကိလေသာဝန်၏။ အဘာဝေန၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ အထဒ္ဒတာ၊
မခက်ထန်သည်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ [စာအုပ်တို့၌ “အဝိတ္ထနတာ”ဟု ရှိ၏။
“ဝိတ္ထန”ဟုပါဠိ မရှိ။ ဝိပုဗ္ဗ-ထဘိဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် “ဝိတ္ထမ္ဘန”ဟုသာ ရှိ၏။
တိုထဘိဓာတ်နောင်တ၊ ပစ္စည်းသက်လျှင် “ထဒ္ဒ”ဟု ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အဝိတ္ထမ္ဘ
နတာ”ဟု သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ၌ လည်းကောင်း။ “အထဒ္ဒတာ”ဟု သံဝဏ္ဏနာ၌ လည်း
ကောင်း ရှိမှ သင့်မည်ထင်သည်။] ဧဝံ၊ သို့လျှင် ပဌမေန၊ ပထမ ပုဒ်ဖြင့်။ တိတ္ထံ၊
ကုန်သော။ ခန္ဓာနံ၊ စေတသိက် ခန္ဓာတို့၏ လဟု တာကာရော၊ လျင်မြန်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဒုတိယေန၊
ဒုတိယပုဒ်ဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ လဟုတာကာရော ကထိတော။

မုဒုတာတိ၊ ကား။ မုဒုဘာဝေါ၊ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။
မဒ္ဒဝတာတိ(ဧတ္ထ)၊ သိနိဒ္ဓံ၊ ပြေပြစ်သော။ မဒ္ဓံ၊ ညက်ညောသော စိတ်ကို။ မဒ္ဒဝံ၊
မဒ္ဒဝ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ မဒ္ဒဝဿ၊ ပြေပြစ် ညက်ညောသော စိတ်၏ ဘာဝေါ၊
တည်း။ မဒ္ဒဝတာ၊ ရာ။ [“မုဒုနော+ဘာဝေါ မဒ္ဒဝံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရသော်လည်း
အထင်ရဋ္ဌိအားဖြင့် စိတ်ကို အရကောက်ရသောကြောင့် “ဝုစ္စတိ သိနိဒ္ဓံ မဒ္ဓံ”ဟု
ဝုစ္စတိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသည်။] အကက္ခဋတာတိ၊ ကား။ အကက္ခဋဘာဝေါ၊ မကြမ်းတမ်း
သော စိတ်၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ဣဓာပိ၊ ဤ မုဒုတာ နိဒ္ဒေသ၌လည်း။
ပုရိမနယေန၊ ဖြင့်။ တိတ္ထံ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (မုဒုတာကာရော၊ နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်
ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော၊ ပြီ။) ပစ္စိမနယေန၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။
မုဒုတာကာရောဝ၊ ကိုသာ။ ကထိတော။

ကမ္မညတာတိ၊ ကား။ ကမ္မနိ၊ ကောင်းသော အမှု၌။ သာဓုတာ၊ ကောင်းသည်၏
အဖြစ်သည်။ ဟောတိ။ ကုသလကိရိယာယ၊ ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း၌ ဝိနိယောဂက္ခမတာ၊
ယှဉ်စပ်ခြင်း၌ ခံသည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [“ကုသိုလ်
အဗျာကတဆိုင်ရာ ကောင်းသော အလုပ်၌ ကောင်းမွန်ခံညားသော တရား”ဟူလို။
“ကမ္မနိ+သာဓု ကမ္မညံ၊ ကမ္မညဿ ဘာဝေါ ကမ္မညတာ”ဟု ပြု။] သေသဝဒဒ္ဒယံ၊

ကြွင်းသော ကမ္မညတ္တံ ကမ္မညဘာဝေါဟူသော ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်းကို။ ဗျဉ္ဇနဝသေန၊
တ္တသဒ္ဓါ ဘာဝသဒ္ဓါတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဝမိတံ၊ ဟိ၊ မှန်။ ပဒဒ္ဓယေနာပိ၊ ပုဒ် ၂-
ပါးအပေါင်းဖြင့် လည်း။ ပုရိမနယေန၊ ဖြင့်။ တိဏ္ဍံ။ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (ကမ္မနိယာကာရော၊
ကောင်းသော အမှု၌ ခံသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော။)
ပစ္ဆိမနယေန၊ ဖြင့်။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ ကမ္မနိယာကာရော၊ ကိုသာ။
ကထိတော၊ ပြီ။

ပဂုဏတာတိ၊ ကား။ ပဂုဏဘာဝေါ၊ ပြွမ်းတီးလေ့လာသည်၏ အဖြစ်သည်။
(ဟောတိ။) အနာတုရတာ၊ မကျင်နာသည်၏ အဖြစ်တည်း။ နိဂ္ဂိုလာနတာ၊ ဂိလာန
မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ [ဤ ပဂုဏတာ ပုဒ်၏
သဒ္ဓတ္တကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ကာယပါဂုညတာအဖွင့်၌ ပြထားပြီ။] သေသ
ပဒဒ္ဓယံ၊ ကြွင်းသော ပဂုဏတ္တံ ပဂုဏဘာဝေါဟူသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်းကို။
ဗျဉ္ဇနဝသေန၊ တ္တသဒ္ဓါဘာဝသဒ္ဓါတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝမိတံ။ ဣဓာပိ၊ ဤ
ပါဂုညတာ နိဒ္ဒေသ၌လည်း။ ပုရိမနယေန တိဏ္ဍံ ခန္ဓာနံ (နိဂ္ဂိုလာနာကာရော၊
မကျင်နာကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကို။ ကထိတော။) ပစ္ဆိမနယေန
ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ။ နိဂ္ဂိုလာနာကာရော၊ ကိုသာ။ ကထိတော။

ဥဇုကတာတိ၊ ကား။ ဥဇုကဘာဝေါ၊ မြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ်သည်။
(ဟောတိ။) ဥဇုကေန၊ သော။ အာကာရေန၊ အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ပဝတ္ထနတာ၊
ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်တည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ဥဇုကဿ၊ သော။ ခန္ဓတ္တယဿ၊
ခန္ဓာသုံးပါးအပေါင်း၏ လည်းကောင်း။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏ လည်းကောင်း။
ဘာဝေါ၊ တည်း။ ဥဇုကတာ၊ မြောင့်မတ်သောတရား၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ။
အဇိမ္မတာတိ၊ အဇိမ္မတာဟူသော သဒ္ဓါသည်။ ဂေါမုတ္တဝင်္ကဘာဝပဋိက္ခေပေါ၊
နွားကျင်ကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သည်၏ အဖြစ်ကို ပယ်ရှားကြောင်း သဒ္ဓါတည်း။
အဝင်္ကတာတိ၊ ဟူသော သဒ္ဓါသည်။ စန္ဒလေခါ ဝင်္ကဘာဝပဋိက္ခေပေါ၊ လရေး
ကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပ။ သဒ္ဓါတည်း။ အကုဋ္ဌိလတာတိ၊

၁။ ပဒဒ္ဓယေနာပိ ဟိ။ “ဟိ”ဟု ဒဋ္ဌိစောတကဖြင့် တက်လာသော်လည်း
ရှေ့စကားကိုထောက်ခံသော အခြင်းအရာကို မတွေ့ရ။ ပါဠိရှိအတိုင်းသာဆိုလျှင် ပဒဒ္ဓယေန
ပုရိမနယေန ၂-ပုဒ်လုံးပင် ကထိတော၌ စပ်ရမည်ဖြစ်၍ ကထိတောအတွက် ကရိုဏ်း ၂-
ခုရှိခြင်းမှာ မကောင်း။ ရှေး၌ “ဧဝံ ပဌမပဒေန”ဟု လည်းကောင်း၊ ဣဓာပိ ပုရိမနယေန”ဟု
လည်းကောင်း။ ကရိုဏ်းတစ်မျိုးစီသာ ရှိခဲ့၏။ ထို့ကြောင့် စာကျနေဟန်တူသည်။ ဤသို့ရှိလျှင်
ကောင်း၏။ “ပဒဒ္ဓယေနာပိ ဟိ ကုသလံကိရိယာယ ဝိနိယောက္ခမတာ ယေဝ ဝုတ္တာ”ဟု
ဒဋ္ဌိဝါကျ ရှိစေ၍ “ဣဓာပိ ပုရိမနယေန” စသည်ဖြင့် ရှိသင့်မည်ထင်သည်။

ဟူသောသဒ္ဒါသည်။ နင်္ဂလကောဋီ ဝက်ဘာဝ ပဋိက္ခေပေါ၊ ထယ်တုံး၏ အဖျား
ကောက်ခြင်းကဲ့သို့ ကောက်သည်၏အဖြစ်ကို ပယ်ရှားကြောင်း သဒ္ဒါတည်း။

တိ၊ ချဲ့။ ယော၊ အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ပါပံ၊ မကောင်းမှုကို။ ကတွာဝ၊
ပြုပြီး၍သာ။ န ကရောမိ၊ မပြုပါ။ ဣတိ၊ သို့။ ဘာသတိ၊ လိမ်၍ ပြော၏။ သော၊
ထို ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဂန္ဒာ၊ သွား၍။ ပစ္စောသက္ကနတာယ၊ တစ်ဖန် ဆုတ်နစ်တတ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။ ဂေါမုတ္တဝကော နာမ၊ နွားကျင်ကောက်ကဲ့သို့ ကောက်သူမည်သည်။
ဟောတိ၊ ယော ပါပံ။ ကရောန္တောဝ၊ ပြုလျက်သာ။ (အပြုသားနှင့်ပင်။) ၂ အဟံ၊
သည်။ (ငါဖြင့်။) ပါပဿ၊ မှ။ ဘာယာမိ၊ ကြောက်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဘာသတိ၊
ညာ၍ ပြော၏။ သော၊ သည်။ ယေဘုယျေန၊ အားဖြင့်။ ကုဋိလတာယ၊ ကောက်
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ စန္ဒလေခါဝကော နာမ၊ လရေးကောက်သကဲ့သို့ ကောက်သူ
မည်သည်။ ဟောတိ၊ ယောပါပံ။ ကရောန္တောဝ၊ ပြုလျက်သာ။ ၃ ကော၊
အဘယ်သူသည်။ ပါပဿ၊ မှ။ န ဘာယေယျ၊ မကြောက်ဘဲ ရှိပါအံ့နည်း။ ဣတိ၊
ဘာသတိ၊ ပရိယာယ်ဖြင့် ပြော၏။ သော၊ ထိုသူသည်။ နာတိ ကုဋိလတာယ၊

၁။ ဂန္ဒာ ပစ္စောသက္ကနတာယ။ ။ပါပံ ကတွာ- အရ မကောင်းမှုကိုပြုခြင်းကို
ရည်ရွယ်၍ “ဂန္ဒာ” ဟုဆိုသည်။ န ကရောမိတိ ဘာသတိ-အရ မပြုပါဟု မိမိအမှုကို ဖုံးခြင်းကို
“ပစ္စောသက္ကန-တစ်ဖန် ပြန်၍ ဆုတ်ခြင်း”ဟု ဆို၏။ ပြုလျက်သားနှင့် မပြုဟု ဖုံးခြင်းသည်
မာယာသဘောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ ပစ္စောသက္ကနဘာဝေန ပဝတ္တံ အကုသလမေဝ ပစ္စောသက္ကနံ”
ဋီကာ၌ လည်းကောင်း၊ “ပစ္စောသက္ကန မာယာ”ဟု အနုဋီကာ၌ လည်းကောင်း မိန့်သည်။
ထိုကဲ့သို့ ဂန္ဒာ ပစ္စောသက္ကန အမှုသည် နွားကျင်ကောက်နှင့်တူ၏။ နွားတို့သည် သွားရင်း
ကျင်ငယ်စွန့်သောအခါ ဝဲဘက်ကခြေ မြှောက်လျှင် ဝဲဘက်သို့ ကျင်ငယ်ကြောင်း ကောက်သွား၏၊
တစ်ဖန် ယာဘက်ခြေ မြှောက်ပြန်သော် ယာဘက်သို့ ကျင်ငယ်ကြောင်း ပြန်လာပြန်၏။
ဤနည်းအားဖြင့် တစ်လမ်းလုံး ကောက်၍ချည်း နေသောကြောင့် ထို ဂန္ဒာ ပစ္စောသက္ကန
ပြုသူကို “ဂေါမုတ္တဝကံနှင့် တူသူ” ဟု ဆိုသည်။ [၃-ဒွါရလုံး မစင်ကြယ်သူလည်း အကောက်
တွေ များလှသောကြောင့် “ဂေါမုတ္တဝကံနှင့် တူ၏”ဟု နောက်တစ်နည်း ပြသည်။]

၂။ ဘာယာမဟံ ပါပဿ။ ။မကောင်းမှုကို ပြုလျက်သားနဲ့ “တို့များတော့
မကောင်းမှုမှ ကြောက်ပါ၏”ဟု ပြောဆိုသူသည် ဂန္ဒာ ပစ္စောသက္ကနလောက် မကောက်သောကြောင့်
“သုံးရက်လအရေး၏ ခပ်ကွေးကွေး ကောက်ခြင်းနှင့်တူ၏”ဟု ဆိုသည်။ [၃-ဒွါရတို့တွင် ဒွါရ
၂-ပါး မစင်ကြယ်သူသည်လည်း လ-အရေးဝယ် အစ ၂-ဖက်က ကောက်နေသည်နှင့်
တူသောကြောင့် “စန္ဒလေခါဝကံ”ဟု နောက်တစ်နည်း ပြသည်။]

၃။ ကော ပါပဿ န ဘာယေယျ။ ။မကောင်းမှုကို ပြုလျက်ပင် “ဘယ်သူသည်
မကောင်းမှုမှ မကြောက်ဘဲ ရှိပါမည်လဲ”ဟု ပြောသူကား သူမပြုဟု ဖုံးရာမရောက်၊ မလွဲသာ၍
ပြုမိသည်ဟု ဝန်ခံရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် အလွန်အမင်း မကောက်ရကား ထယ်တုံး၏လက်ကိုင်ရာ

အလွန် မကောက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝါ၊ မကောက်လွန်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ နဂံလကောဋိဝကော နာမ၊ ထယ်တုံး၏ အဖျားကောက်ခြင်းကဲ့သို့ ကောက်သူ မည်သည်။ ဟောတိ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယဿ၊ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ တီဏိ၊ ကုန်သော။ ကမ္မဒ္ဓါရာနိ၊ ကံ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဒွါရတို့သည်။ အသုဒ္ဓါနိ၊ မစင်ကြယ်ကုန်။ သော၊ သည်။ ဂေါမုတ္တ ဝကော နာမ ဟောတိ။ ယဿ၊ ၏။ ယာနိ ကာနိစိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးကုန်သော။ ဒွေ၊ ကုန်သော။ (ကမ္မဒ္ဓါရာနိ အသုဒ္ဓါနိ။) သော၊ သည်။ စန္ဒလေခါဝကော နာမ ဟောတိ။ ယဿ၊ ၏။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တစ်ပါး ပါးသော။ ဧကံ၊ တစ်ပါးသော ကမ္မဒ္ဓါရသည်။ (အသုဒ္ဓါ၊ မစင်ကြယ်။) သော၊ သည်။ နဂံလကောဋိဝကော နာမ ဟောတိ။

ပန၊ ဝါဒန္တ ရကား။ ဒိဃဘာဏကာ၊ ဒိဃနိကာယ်ကို ရွတ်အံကြကုန်သော ထေရ်တို့သည်။ (ဒိဃနိကာယ်ဆောင် ထေရ်တို့သည်) အာဟု၊ ကုန်ပြီ။ (ကိ။) ဧကစ္စော၊ အချို့သော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ သဗ္ဗဝယေ၊ အလုံးစုံသော အရွယ် သုံးပါး၌။ ဧကဝီသတိယာ၊ သော။ အနေသနာသု၊ မသင့်သော ရှာမှီးခြင်းတို့၌ လည်းကောင်း။ ဆသု၊ ကုန်သော။ အဂေါစရေသု စ၊ ကျက်စားရာ မဟုတ်သော အရပ်တို့၌ လည်းကောင်း။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ အယံ(ဘိက္ခု)၊ ဤရဟန်းသည်။ ဂေါမုတ္တဝကော နာမ ဟောတိ။ ဧကော၊ အချို့သော။ (ဘိက္ခု၊ သည်။) ပဌမပယေ၊ ၌။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ၊ ကိ။ ပရိပူရေတိ၊ ပြည့်စေ၏။ ဝါ၊ ဖြည့်ကျင့်၏။ လဇ္ဈိ၊ မကောင်းမှုမှ ရှက်ခြင်းရှိသည်။ ကုက္ကုစ္စကော၊ အပ်လေသလော မအပ်သလောဟု တွေးတော စဉ်းစားတတ်သော ကုက္ကုစ္စရှိသည်။ သိက္ခာကာမော၊ သိက္ခာသုံးပါးကို လိုလားသည်။ ဟောတိ။ မဇ္ဈိမဝယပစ္စိမဝယေသု၊ တို့၌ ပုရိမသဒိသော၊ ရှေး၌ဖြစ်သော ဂေါမုတ္တဝကံပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူသည်။ ဟောတိ။ အယံ (ဘိက္ခု)၊ သည်။ စန္ဒလေခါဝကော နာမ ဟောတိ။

ဧကော၊ သော။ (ဘိက္ခု။) ပဌမဝယေ၊ ၌လည်းကောင်း။ မဇ္ဈိမဝယေပိ၊ ၌ လည်းကောင်း။ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလံ ပူရေတိ၊ လဇ္ဈိ။ ပ။ သိက္ခာကာမော ဟောတိ။ ပစ္စိမဝယေ၊ ၌။ ပုရိမသဒိသော၊ ရှေး၌ ဖြစ်သော ဂေါမုတ္တဝကံ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် တူသည်။ ဟောတိ။ အယံ (ဘိက္ခု)၊ နဂံလကောဋိ ဝကော နာမ ဟောတိ။ ကိလေသဝသေန၊

အဖျားတစ်ဖက်၌သာ ကောက်ခြင်းနှင့်တူသည်။ [၃- ဒွါရထို့တွင် ဒွါရတစ်ခုခုသာ မစင်ကြယ်သူသည် ထို “နဂံလကောဋိဝကံနှင့်တူ၏”ဟု နောက်တစ်နည်းပြသည်။ ဒိဃဘာဏကာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အယူ ဝါဒကား ထင်ရှားပြီ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၁၁

ကိလေသာတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဧဝံ သို့။ ဝကံဿ၊ ကောက်သော။ တဿ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ ဘာဝေါ၊ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာကို။ ဇိမှတာဝကံတာ ကုဋ္ဌိလတာတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ တာသံ၊ ထို ဇိမှတာ ဝကံတာ၊ ကုဋ္ဌိလတာတို့၏။ ပဋိပက္ခဝသေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အစွမ်းဖြင့်။ အဇိမှတာဒိကာ၊ အဇိမှတာ အစရှိသည်တို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ခန္ဓာဓိဋ္ဌာနာဝ၊ ခန္ဓာဟူသော တည်ရာရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ ဒေသံနာ၊ ဒေသနာတော်ကို။ ကတာ၊ ပြုတော် မူအပ်ပြီ။ [ဝေဒနာက္ခန္ဓဿ သညာက္ခန္ဓဿ သင်္ခါရက္ခန္ဓဿဟူ၍ လည်းကောင်း၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿဟူ၍ လည်းကောင်း ခန္ဓာကို တည်ရာပြု၍ ဟောတော်မူအပ်သည် ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ခန္ဓာဓိဋ္ဌာနာဝ ဒေသနာ။ ကတာ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တော၊ ဤ အဇိမှတာ အစရှိသည်တို့သည်။ ခန္ဓာနံ၊ ခန္ဓာတို့၏။ အဇိမှတာဒိကာ၊ အဇိမှတာ အစရှိသည်တို့တည်း။ ပုဂ္ဂလဿ၊ ၏။ (အဇိမှတာဒိကာ၊ တို့သည်။) နော၊ မဟုတ်ကုန်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ခန္ဓာဓိဋ္ဌာနာဝ ဒေသနာ။ ကတာ၊ ပြီ။)

ဧဝံ သို့လျှင်။ သဗ္ဗေဟိပိ၊ ကုန်သော။ ဣမေဟိ ပဒေဟိ၊ ဤ ကာယုဇကတာ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်။ ပုရိမနယေန၊ ဖြင့်။ တိဏ္ဍံ ခန္ဓာနံ၊ တို့၏။ (ဥရတာကာရောဝ၊ ဖြောင့်မတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အခြင်းအရာကိုသာ။ (ကထိတော။) ပစ္ဆိမနယေန၊ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ၊ ၏။ (ဥရတာကာရောဝ၊ ဖြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသော အခြင်းအရာကိုသာ။ ကထိတော၊ ဣတိ၊ သို့။ အရူပိနံ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ တို့၏ ။ နိက္ကိလေသတာယ၊ ကိလေသာမရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဥရတာကာရောဝ ကထိတော၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ဣမေဟိ ပဒေဟိကို ကထိတော ဌံ တိုက်ရိုက်စပ်၊ ပုရိမနယေနကို “ တိဏ္ဍံ ခန္ဓာနံ။ ပ။ ဝိညာဏက္ခန္ဓဿ ဥရတာ ကာရောဝ ကထိတော”ဟူသော ထည့်ပါ၌ စပ်။ ထို့ကြောင့် ကရိုဏ်း ၂-ရပ် ယှဉ်ကပ်၍ နေသည်။]

ဣဒါနိ၊ ဌံ။ ယေဝါပနာတိ၊ ဟူသော။ ယွာယံ (ယော+အယံ) အပ္ပနာဝါရော၊ အကြင် အပ္ပနာဝါရကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တေန၊ ထို အပ္ပနာဝါရဖြင့်။ ဓမ္မုဒ္ဓေသဝါရေ၊ ဓမ္မုဒ္ဓေသဝါရ၌။ ဒဿိတာနံ၊ ပြတော်မူအပ်ပြီးကုန်သော။ ယေ ဝါပနကာနံ ယေဝ၊ ယေဝါပနက တရားတို့၏ ပင်။ သင်္ခေပတော၊ အကျဉ်းချုပ် အားဖြင့်။ နိဒ္ဓေသော၊ အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ကထိ တော၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ နိဒ္ဓေသဝါရအဖွင့် အပြီးတည်း။ နိဒ္ဓေသဝါရကထာ နိဋ္ဌိတာ။

[နိဂုံးကိုပြလို၍ ဣတ္တာဝတာ စသည်မိန့်။] ဣတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်။ ပုစ္ဆာ၊ ပုစ္ဆာလည်းကောင်း။ သမယနိဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ ဓမ္မဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဥဒ္ဒေသဝါရေ၊ ဥဒ္ဒေသဝါရ၌။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ပရိစ္ဆေဒေဟိ၊ အပိုင်းအခြားတို့ လည်းကောင်း။ (ဣတိ-၌ စပ်။) ပုစ္ဆာ လည်းကောင်း။ သမယ နိဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ ဓမ္မနိဒ္ဒေသော၊ လည်းကောင်း။ [ဓမ္မဒ္ဒေသောဟု မှားနေတတ်သည်။] အပ္ပနာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ နိဒ္ဒေသဝါရေ၊ ၌။ စတူဟိ ပရိစ္ဆေဒေဟိ၊ တို့လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌ ပရိစ္ဆေဒ ပဋိမဏ္ဍိ တော၊ ရှစ်ပါးသော ပရိစ္ဆေဒတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော။ [“အဋ္ဌဟိ ပရိစ္ဆေဒေဟိ ပဋိမဏ္ဍိတော”ဟု ရှိလျှင် ကောင်း၏။] ဓမ္မဝဝတ္တာနဝါရော၊ ဓမ္မဝဝတ္တာနဝါရ သည်။ (ဗဿ တခြား၊ ဝေဒနာတခြား ဤသို့ စသောအားဖြင့် ဓမ္မတို့ကို တစ်ပါးစီ သီးသန့်ခွဲခြား၍ တည်စေရာ ဝါရသည်။) နိဋ္ဌိတောဝ၊ ပြီးတော့သည်သာလျှင်။ ဟောတိ။

ဓမ္မဝဝတ္တာနဝါရ ပြီး၏။

သင်္ဂဟဝါရ အဖွင့်

ဣဒါနိ၊ ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ တသ္မိံ ခေါ၊ ပန သမယေ စတ္တာရော ခန္ဓာ ဟောန္တိတိ၊ အစရှိသော။ သင်္ဂဟဝါရော၊ သင်္ဂဟဝါရကို။ (ဘဂဝတာ) အာရဒ္ဓေါ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ (“ဣဒါနိ” ပါသောကြောင့် “အားထုတ်တော်မူအပ်၏”ဟု ပစ္စုပ္ပန်အနက် ပေးကြ၏။) သော၊ ထို သင်္ဂဟဝါရသည်။ ဥဒ္ဓေသနိဒ္ဓေသပဋိနိဒ္ဓေသာနံ၊ တို့၏။ ဝသေန၊ အပြားအားဖြင့်။ (ဝသ-သဒ္ဓါ ဘေဒ-အနက်ဟော။) တိဝိဓော၊ သည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ၊ ထို၃-ပါးတို့တွင်။ တသ္မိံ ခေါ၊ ပန သမယေ စတ္တာရော ခန္ဓာတိ ဧဝမာဒိကော၊ တသ္မိံ။ ပ။ ခန္ဓာ၊ ဤ သို့အစရှိသော စကားရပ်သည်။ ဥဒ္ဓေသော၊ အကျဉ်းချုပ် ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်တည်း။ ကတမေ တသ္မိံ သမယေ စတ္တာရော ခန္ဓာတိ အာဒိကော၊ အစရှိသော စကားရပ်သည်။ နိဒ္ဓေသော၊ အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်တည်း။ ကတမော တသ္မိံသမယေဝေဒနာက္ခန္ဓာတိ အာဒိ ကော၊ အစရှိသော စကားရပ်သည်။ ပဋိနိဒ္ဓေသော၊ တစ်ဖန် အကျယ်ညွှန်ပြကြောင်း စကားရပ်တည်း။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ တတ္ထ၊ ထို သုံးပါးသော ဝါရတို့တွင်။ ဥဒ္ဓေသဝါရေ၊ ၌။ စတ္တာရော ခန္ဓာတိ အာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ တေဝိသတိ၊ ၂၃-ပါးသော။ ကောဋ္ဌာသာ၊ အစုတို့သည်။ ဟောန္တိ။ (စတ္တာရော ခန္ဓာ တစ်စု၊ ဒွေ အာယတနာနိ တစ်စု-ဤသို့အားဖြင့် “ကော ဓမ္မဓာတု” တိုင်အောင် ၂၃-စုကို ပါဠိတော် ကြည့်၍ သိပါ။) တေသံ၊ ထို၂၃-ပါးသော အစုတို့၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့အပ်လတ္တံ့သော နည်းဖြင့်။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ယသ္မိံသမယေ၊ ၌။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ ပဌမံ၊ သော။ မဟာကုသလစိတ္တံ၊

၁။ သင်္ဂဟဝါရော။ ။ “ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာ”သော ပဒဘာဇနီကို စ၍ဖွင့်ရာ၌ နိဒ္ဓေသဝယ် “ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရ၊ သင်္ဂဟဝါရ၊ သုညတဝါရ”ဟု ဝါရကြီး၃-ပါး ရှိ၏ ဟုဆိုခဲ့၏။ ထိုတွင် ဓမ္မဝဝတ္ထာနဝါရကို ဖွင့်ပြပြီး၍ သင်္ဂဟဝါရကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “ဣဒါနိ။ ပ။ သင်္ဂဟဝါရော အာရဒ္ဓေါ”ဟုမိန့်သည်။ သင်္ဂဟ=သံ+ဂဟ၊ သံသည် သင်္ခေပ အနက်ဟော။ သံခီပိတွာ+ဂဟဏံ သင်္ဂဟော။ (တစ်နည်း) သံသည် သဟ အနက်ဟော။ သဟ+ဂဟဏံ သင်္ဂဟော။ ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရ၌ ပြအပ်ခဲ့သောပဿ၊ ဝေဒနာ-စသော တရားတို့ကို ခန္ဓာ၄-ပါး၊ အာယတန ၂-ပါး၊ ဓာတ်၂-ပါးစသည်ဖြင့် ပြခြင်းသည် ၅၀-ကျော် (၆၅)တရားတို့ကို၄-ပါး ၂-ပါး စသည်ဖြင့်အကျဉ်းချုပ်၍ ယူခြင်းဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဂဟမည်၏။ (တစ်နည်း)၅၀-ကျော်(၆၅)တရားတို့ကိုပင် ခန္ဓာ၄-ပါး အာယတန၂-ပါး စသည်ဖြင့် အတူတကွပေါင်း၍ ယူခြင်းဖြစ်သောကြောင့် သင်္ဂဟမည်၏။ သင်္ဂဟဿ၊ အကျဉ်းချုပ်ယူခြင်း၏။ ဝါ၊ အတူတကွ ပေါင်း၍ယူခြင်း၏။ ဝါရော၊ အလှည့်အကြိမ်ဖြစ်သော စကားရပ်တည်း။ သင်္ဂဟဝါရော၊ ရပ်။

မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဤ။ တသ္မိသမယေ၊ ကာမာဝစရ ပထမ
မဟာကုသိုလ်စိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ စိတ္တဂံဝသေန၊ စိတ်၏ အင်္ဂါ၏အစွမ်းဖြင့်၊
ဥပ္ပန္နာ၊ ကုန်သော။ ယေဝါပနကော၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကို။ ထပေတွာ၊
ချန်ထား၍။ ဝါဠိ အာရဇ္ဇာ၊ ပါဠိ၌ တက်ရောက်ကုန်သော။ ယေ အတိရေက
ပဏ္ဏာသဓမ္မာ၊ အကြိုင် ၅၀-ကျော်တရားတို့သည်။ (သန္တိ)။ (“ထပေတွာ ယေဝါ
ပနကော” ဟူသော စကားကို ဋီကာဆရာ မနှစ်သက်၍ ဋီကာ၌ အဋ္ဌကထာ၏
အလိုကို ရှေးဦးစွာ ပြပြီးလျှင် မိမိ၏ အလိုကို နောက်၌ ပြထားသည်။ ဋီကာ၌
ရှုပါ။) သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ တေ၊ ထို၅၀- ကျော်တရားတို့သည်။ ဝါ၊ တို့ကို။
သင်္ဂယု မာနာ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်လတ်သော။ ရာသဋ္ဌေန၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။
စတ္တာရောဝ၊ ၄-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ခန္ဓာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ (ရှေး
နိဿယ၌ “ရာသဋ္ဌေန၊ ကြောင့်” ဟုပေး၏။ ဤ၌ကား “ခန္ဓာအားဖြင့် ၄-ပါး၊
အာယတနအားဖြင့် ၂-ပါး” စသော စကားကို ထောက်၍ “အားဖြင့်” ဟု ကြိယာ
ဝိသေသန ပေးလိုက်ပါသည်။)

ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တေန၊ ဆိုအပ်ပြီးသော။ (မနာယတန အဖွင့်၌ “တတ္ထနိ
ဝါသဋ္ဌေန” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော။) အာယတနဋ္ဌေန၊ အာယတန၏
အနက်အားဖြင့်။ ဒွေဝ၊ ၂-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ အာယတနာနိ၊ တို့သည်။
ဟောန္တိ၊ သဘာဝဋ္ဌေန၊ သဘောဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သုညတ
ဋ္ဌေန၊ အတ္ထိ-ဇီဝမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။
နိဿတ္တဋ္ဌေန၊ သတ္တ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူ သော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။
ဒွေဝ ဓာတုယော ဟောန္တိ။ ပစ္စယသင်္ခါ တေနော၊ အာဟာရဝစ္စည်းဟု ဆိုအပ်သော။

၁။ ပစ္စယသင်္ခါတေန။ ။ “အာဟာရဋ္ဌေန”အရ အာဟာရပစ္စည်းကို ယူစေလို၍
“ပစ္စယသင်္ခါတေန” ဟု ဝိသေသနပြုသည်။ (ပစ္စယသင်္ခါတေနာတိ အာဟာရပစ္စယသင်္ခါတေနာတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ။-ဋီကာ။) ဤသို့ ဝိသေသနပြုသဖြင့် အာဟာရသင်္ခါ၏ အကြောင်းသာမညအနက်
အစာအာဟာရအနက်စသည်ကို တားမြစ်၏။ မရ၌ကား “အာဟာရပစ္စယသင်္ခါတေနာတိ န
သဟဇာတာဒိဝသေန”ဟု သဟဇာတ စသော ပစ္စည်းများကို တားမြစ်သည်-ဟု ဖွင့်၏။
စဉ်းစားပါ။

တစ်နည်း။ ။ နေကသတ္တိဖြင့် ဖြစ်စေတတ်သော နေကအကြောင်း၊ ဥပတ္တမ္ဘက သတ္တိ
ဖြင့် ထောက်ပံ့တတ်သော ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဟုအကြောင်း ၂-မျိုးရှိသည်တွင်နေကအကြောင်းကို
ဟေတု၊ ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းကို ပစ္စယဟုခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် “အာဟာရဋ္ဌ” အရ နေက
အကြောင်းမဟုတ်၊ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဟု သိစေလို၍ “ပစ္စယသင်္ခါတေန”ဟု ဝိသေသနပြုသည်။
ဋီကာ ဒုတိယနည်း။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၁၅

အာဟာရဋ္ဌေန၊ အာဟာရ အနက်အားဖြင့်။ (တစ်နည်း၊ ပစ္စယ သင်္ခါတေန၊ ထောက်ပံ့တတ်သောအကြောင်းဟု ဆိုအပ်သော။ အာဟာရဋ္ဌေန၊ အားဖြင့်။) ဧတ္ထ၊ ဤ ၅၀-ကျော်တရားတို့တွင်။ တယောဝ၊ ၃-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ (ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်ဟူကုန် သော။) ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ အာဟာရ၊ အာဟာရတို့သည်။ ဟောန္တိ။ အဝသေသာ၊ ဖဿစေတနာဝိညာဉ်တို့မှ ကြွင်းသောတရားတို့သည်။ နော အာဟာရော၊ အာဟာရ မဟုတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ။ (ရှေးနိဿယ၌ "အဝသေသာ" အရ ဖဿစေတနာ ဝိညာဉ်မှတစ်ပါး ပါဠိတော်၌ လာသော ကျန်၅၃-ပါးကို ယူလေ၏။ သို့သော်- ဝိညာဏက "စိတ္တံ၊ မနိန္ဒြိယံ" ဟူ သော နာမည်ဖြင့် ၂-ဌာန ပါသောကြောင့် အဝသေသာ အရ ၅၂-ပါးသာ ရနိုင်ပါသည်။)

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတေ၊ ဤဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့သည်။ အညမညံဝါ၊ အချင်းချင်း၏လည်းကောင်း။ တံ သမုဋ္ဌာနရူပဿ ဝါ၊ ထို တရားတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ရုပ်၏လည်းကောင်း။ ပစ္စယာ၊ အကြောင်းတို့သည်။ န ဟောန္တိ ကံ၊ မဖြစ်ကုန်သလော။ ဣတိ၊ ဤကား အမေး တည်း။ (ဧတေ၊ ဤ ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့သည်။ အညမညံ ဝါ၊ ၏ လည်းကောင်း။ တံသမုဋ္ဌာနရူပဿ ဝါ၊ ၏လည်းကောင်း။ ပစ္စယာ၊ တို့သည်။) န ဟောန္တိ၊ မဖြစ်ကုန်သည်ကား။ နော၊ မဟုတ်ကုန်။ (ဟောန္တိ ဧဝံ။) ပန၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဣမေ၊ ဤ ဖဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့ကို။ (ဝုတ္တာ- ဌံ စပ်။) ဝါ၊ တို့သည်။ (ဟောန္တိ-ဌံ စပ်။) *တထာ စ၊ ထိုဝေဒနာ သညာ စသည် တို့ ကျေးဇူးပြုတိုင်းသော သဟဇာတ-စသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ ဟောန္တိ။ အညထာ စ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ (ဝေဒနာ သညာ-စ သည်တို့ ကျေးဇူးပြုပုံမှတစ်ပါး အာဟာရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုခြင်းဟူသော အခြင်း အရာအားဖြင့်လည်း။) ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပစ္စယတ္ထေ၊ အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်သည်။ သမာနေပိ၊ တူပါသော်လည်း။ အတိရေကပစ္စယာ၊ လွန်ကဲသော အကြောင်းတို့သည်။ (ဝါ၊ အပိုအလွန် ကျေးဇူး ပြုတတ်ကုန်သည်။) ဟောန္တိ။ တသ္မာ၊ကြောင့်။ အာဟာရတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။

၁။ တထာ စ အညထာ စ။ ။ တထာဖြင့် စောဒနာဝါကျ၌ပါသော အညမညံတံ သမုဋ္ဌာနရူပဿကို ညွှန်း၏။ ထို့ကြောင့် သဟဇာတ အညမည-စသော သဟဇာတစ်မျိုးဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို "တထာစ ဟောန္တိ"ဟု ဆိုသည်။ ထို သဟဇာတစ်မျိုးမှ တစ်ပါးသော အာဟာရ ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုမှုကို "အညထာစဟောန္တိ"ဟု ဆိုသည်။

ကထံ၊ အဘယ်သို့။ (အတိရေကပစ္စယာ၊ ဟောန္တိ၊ နည်း။) ဟိ၊ ချေ။ စတေသု၊ ဤ သုံးပါးတို့တွင်။ ဖဿဟာရော၊ သည်။ အဝသေသာ၊ ဖဿစေတနာ ဝိညာဉ်တို့မှ ကြွင်းကုန်သော။ စိတ္တစေတသိကာ၊ တို့သည်။ ယေသံ ဓမ္မာနံ၊ အကြင်တရားတို့အား။ ပစ္စယာ၊ ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။ (သဟဇာတ-စသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။) ဟောန္တိ။ တေသဉ္စ၊ ထို တရားတို့အားလည်း။ ပစ္စယော၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်။ ဟောတိ။ 'တိဿော၊ ကုန်သော။ ပေဒနာ၊ တို့ကိုလည်း။ အာဟရတိ၊ အပိုအလွန်ဆောင်တတ်သေး၏။) [ထို့ကြောင့် "အတိ ရေကပစ္စယာ"ဟု ဆိုသည်။] မနောသဉ္စေတနာဟာရော၊ သည်။ တေသဉ္စ၊ ထို တရားတို့အားလည်း။ (ကြွင်းသော စိတ်စေတသိက်တို့ ကျေးဇူးပြုရာ တရားတို့ အားလည်း။) ပစ္စယော ဟောတိ။ တယော၊ ကုန်သော။ ဘဝေစ၊ ဘဝတို့ကိုလည်း ။ အာဟရတိ။ ဝိညာဏာဟာရော၊ သည်။ တေသဉ္စ၊ တို့အားလည်း။ (ကြွင်းသော စိတ်စေတသိက်တို့ ကျေးဇူးပြုရာ တရားတို့အားလည်း။) ပစ္စယော ဟောတိ။ ပဋိ သန္တိနာမရူပဉ္စ၊ ပဋိသန္ဓေဖြစ်သော နာမ်ရုပ်ကိုလည်း။ အာဟရတိ။ ဣတိ၊ သို့။ (အတိရေကပစ္စယာ၊ ဟောန္တိ။)

သော-ထို ဝိညာဏာဟာရ ဟူသည်၊ ဝိပါကောဝ-ဝိပါက်သည်သာလျှင်၊ (ပဋိသန္ဓေ ဝိညာဉ်ကည်းဟူသော ဝိပါက်သည်သာလျှင်၊ ဟောတိ) နန-ဖြစ်သည် မဟုတ်လော။ ဣဒံပန၊ ဤပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်ကား၊ ကုသလဝိညာဏံ၊ ကုသိုလ်ဝိညာဉ်သည်။ ဟောတိနန၊ လော။ ဣတိ၊ ဤကားစောဒနာတည်း။ (ဣဒံ၊ ဤပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။) ကုသလဝိညာဏံ၊ သည်။ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ၊ အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင်ဖြစ်ပါသော်လည်း။ တံသရိက္ခတာယ၊ ထိုဝိပါက်ဝိညာဉ်နှင့်တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိညာဏာဟာရောတွေဝ၊ ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

[အာဟာရဋ္ဌေန အရ အာဟာရပစ္စည်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ ဥပတ္တမ္ဘကအကြောင်းဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် "ဥပတ္တမ္ဘကဋ္ဌေနဝါ"

၁။ တိဿော စပေဒနာ။ ။ ဖဿ အားလုံးအတွက် ဖြစ်သင့်သမျှ ဆောင်နိုင်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ "တိဿောစပေဒနာ" ဟုဆိုသည်။ ဤပထမ မဟာကုသိုလ်ဖဿကားသုခဝေဒနာကို သာဆောင်နိုင်သည်။ နောက်စေတနာဟာရက တယောဘဝ ဆောင်နိုင်ပုံ၊ ဝိညာဏာဟာရက ပဋိသန္ဓေနာမ်ရုပ် ဆောင်နိုင်ပုံ၌လည်း ဤသို့ ယထာသမ္ဘဝနည်း အားဖြင့်ဆိုထားသည်ဟုမှတ်ပါ။ [တိဿောစ ပေဒနာ အာဟရတိတိ-အာဒိယထာသမ္ဘဝ ဝသေန ဝုတ္တံ၊ န ဣမသ္မိံ ယေဝစိတ္တေ ဖဿာဒိဝသေန-ဋီကာ။ ထိုသို့ဆောင်ရာ၌ အကျယ်ကို သမုစ္စည်းပိုင်း ဘာသာဋီကာ "စတ္တာရော အာဟာရ" အဖွင့်၌ရှိပါ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၁၇

ဟု တစ်နည်းမိန့်ပြန်သည်။] ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပတ္တမ္ဘကဋ္ဌေန၊ ထောက်ပံ့တတ်သည်
၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ တယော၊ ကုန်သော။ ဣမေ၊ ဤဗဿ
စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့ကို။ အာဟာရာတိ၊ တို့ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟိ၊ ချဲ့။
ကဗဠိကာရာဟာရော၊ သည်။ ရူပကာယဿ၊ ရူပကာယကို။ (ဥပတ္တမ္ဘကော) ဝိယ၊
ထောက်ပံ့တတ်သကဲ့သို့။ (တထာ-တူ။) ဣမေ၊ ဤဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရား
တို့သည်။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာနံ၊ တို့အား။ ဥပတ္တမ္ဘပစ္စယာ၊ ထောက်ပံ့တတ်သည်ဖြစ်၍
ကျေးဇူးပြုတတ်ကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ တောနေဝ၊ ထို့ကြောင့်ပင်၊ အရူပိနော
အာဟာရာ။ ပ။ အာဟာရပစ္စယေန ပစ္စယောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ပြီ။

အပရော နယော၊ အခြားတစ်နည်းကား။ အဇ္ဈတ္တိက သန္တတိယာ၊ အဇ္ဈတ္တိက
ဓန္တာ အစဉ်၏။ ဝိသေသပစ္စယတ္တာ၊ ထူးသော အကြောင်းတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်။
ကဗဠိကာရာဟာရော၊ ကိုလည်းကောင်း။ တယော၊ ကုန်သော။ ဣမေ ဓမ္မာစ၊
ဤ ဗဿ စေတနာ ဝိညာဉ်တရားတို့ကို လည်းကောင်း။ အာဟာရာတိ၊ တို့ဟူ၍။
ဝုတ္တာ၊ ဟိ၊ ချဲ့။ ကဗဠိကာရော၊ ကဗဠိကာရ ဟူသော။ အာဟာရော၊ သည်။
ကဗဠိကာရာဟာရဘက္ခာနံ၊ ကဗဠိကာရာဟာရ ဟူသော အစာရှိကုန်သော။
သတ္တာနံ၊ တို့၏။ ရူပကာယဿ၊ ၏။ ဝိသေသပစ္စယော၊ ထူးသောအကြောင်းသည်။
ဟောတိ၊ ၏။ နာမကာယေ၊ ဌ။ ဗသော၊ သည်။ ဝေဒနာယ၊ ၏။ (ဝိသေသ
ပစ္စယော ဟောတိ။) မနောသဇ္ဈတနာ၊ သည်။ ဝိညာဏဿ၊ ၏။ (ဝိသေသပစ္စယော
ဟောတိ။) ဝိညာဏံ၊ သည်။ နာမရူပဿ၊ ၏။ (ဝိသေသ-ပစ္စယော ဟောတိ။)
ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ဟောတော်မူသနည်း။ သေယျထာပိ ဘက္ခဝေ။ ပ။
နာမရူပံတိ၊ ဟူ၍။ အာဟာ၊ ပြီ။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သေယျထာပိ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။
အယံ ကာယော၊ ဤ ရူပကာယသည်။ အာဟာရဋ္ဌိတိကော၊ အာဟာရဟူသော
တည်ကြောင်းရှိသည်။ (ဟုတွာ။) အာဟာရံ၊ ကို။ ပဋိစ္စ၊ စွဲမှီ၍။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။
အနာဟာရော၊ အစာအာဟာရမရှိသည်။ (သမာနော၊ သော်။) နော တိဋ္ဌတိ၊
မတည်နိုင်။-ဗောဇ္ဈင်္ဂသံယုတ်၊ ပဗ္ဗတဝဂ်-ကာယသုတ်။] တထာ၊ တူ။ ဗဿပစ္စယာ၊
ဗဿဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ ဝေဒနာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ သင်္ခါရပစ္စယာ၊
ကြောင့်။ ဝိညာဏံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဝိညာဏပစ္စယာ၊ ကြောင့်။ နာမရူပံ၊ သည်။
ဟောတိ။ [နိဒါနသံယုတ်၊ ဗုဒ္ဓဝဂ်-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒသုတ်။ ဤ အပရော နယော-
နည်း၏ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ သမုစ္စည်းပိုင်း၊ အာဟာရအဖွင့်၌
ရူပါ။]

[ပါဠိတော်၌ “တယော အာဟာရာ” ဟူသော ပါဠိကိုဖွင့်ပြပြီး၍ “အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ”

အစရှိသော ပါဠိကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် “အဓိပတိယဋ္ဌေန ပန” စသည်မိန့်။] ပန၊ ကား။ အဓိပတိယဋ္ဌေန၊ မိမိနှင့်စပ်သော တရားတို့၏ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဝါ၊ အစိုးရသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ အဋ္ဌေဝ၊ ရှစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ (ဇီဝိတ၊ စိတ်၊ ဝေဒနာ၊ သဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ ဧကဂ္ဂတာ၊ ပညာ-အားဖြင့် ရှစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ နောက်၌လည်း ပါဠိတော်ကြည့်၍ သိပါ။) ဓမ္မာ၊ ဘို့သည်။ ဣန္ဒြိယာနိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ အဝသေသာ၊ ကြွင်းသော တရားတို့သည်။ (ဣန္ဒြိယာနိ န ဟောန္တိ။) တေန၊ ကြောင့်။ အဋ္ဌိန္ဒြိယာနိ ဟောန္တိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ဥပနိဇ္ဈာယနဋ္ဌေန၊ အာရုံသို့ကပ်၍ ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ပဉ္စေဝ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဈာနင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ပဉ္စင်္ဂီကံ ဈာနံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ နိယျာနဋ္ဌေန စ၊ ဝဋ်ဆင်းရဲမှ ထွက် မြောက်တတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဟေတွဋ္ဌေန စ၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော သမ္မာပကဟိတ် ဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ပဉ္စေဝ ဓမ္မာ မဂ္ဂင်္ဂါနိ ဟောန္တိ။ တေန၊ ကြောင့်။ ပဉ္စင်္ဂီကော မဂ္ဂေါ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ။ ဟိ၊ မှန်။ (ပဉ္စင်္ဂီကော မဂ္ဂေါ- ဟူသော စကားသည် မှန်၏-ဟူလို။) အရိယမဂ္ဂေါ၊ အရိယာမဂ်သည်။ အဋ္ဌင်္ဂီကော၊ ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါ ရှိသည်။ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ လောကီယစိတ္တေ၊ ၌။ ဧကက္ခဏေ၊ တစ်ပြိုင်နက်သော ခဏ၌။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဝီရတိယော၊ တို့ကို။ နလံ ဗုဒ္ဓိ၊ မရအပ်ကုန်။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပဉ္စင်္ဂီကောတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။

[သုတ္တန်ပါဠိတော်ကို ထောက်ထား၍ ပဉ္စင်္ဂီ ကော မဂ္ဂေါ ဟူသော စကားကို မနှစ်သက်သော စေဒက ပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “နနစ” စသည်မိန့်။] (အာစရိယ၊ အံရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ။) နနစ၊ စောဒနာပါဦးအံ။

ခ။ ယထာဂတမဂ္ဂေါ။ ။ ဤပါဠိတော်သည် သဠာယတနသံယုတ်-အာသီဝိသ-ဝဂ်၊ ကိသုကောပမ-သုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ထို၏ အဋ္ဌကထာ၌ “ယာဒိသောဝေပုဗ္ဗေ အာဂတဝိပဿနာမဂ္ဂေါ၊ အယမ္ပိ အဋ္ဌင်္ဂသမန္နာဂတတ္တာ ကာဒိသော ဧဝ” ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၌ “အာဂတ”ဟူသော ပုဒ်ကိုထောက်၍ “ယထာ+အာဂတ” ဟု ခွဲပြီးလျှင် “အာဂတဿ၊ ရှေ့ အဖို့၌ဖြစ်ပေါ်လာပြီးသော ဝိပဿနာမဂ်အား+အနု ရူပံ၊ လျော်သည်တည်း။ ယထာဂတံ၊ သည်။ ယထာဂတံ၊ ရှေ့အဖို့၌ ဖြစ်ပေါ်လာပြီးသော ဝိပဿနာမဂ် အားလျော်စွာ+ပဝတ္တော၊ ဖြစ်သော+မဂ္ဂေါ၊ လောကုတ္တရာမဂ်တည်း။ ယထာဂတမဂ္ဂေါ၊ မဂ်”ဟုဖြု။ [ယောဇနာ၌ကား “ယထာ+ဂတ” ဟုပုဒ်ခွဲ၍ “ပုဗ္ဗဘာဂေ ပဝတ္တမဂ္ဂဿ အနုရူပံ ဂစ္ဆတိပဝတ္တတိတိ ယထာဂတော၊ ယထာဂတော စ+သော+မဂ္ဂေါ စာတိယထာဂတမဂ္ဂေါ”ဟု ပြုလေ၏။] ဆိုလိုရင်းကား-လောကုတ္တရာမဂ်မရမီ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၁၉

(ကိံ။) ယထာဂတမဂ္ဂေါတိခေါ။ ပ။ အဓိဝစနံတိ၊ ဟူသော။ ဣသိသုတ္တေ၊ ဤသုတ်၌။ လောကုတ္တရာမဂ္ဂေါ၊ သည်။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်။ ဟောတိယထေဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ တထေဝ၊ ထို့အတူသာလျှင်။ ပုဗ္ဗဘာဂ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေါပိ၊ လောကုတ္တရာမဂ်၏ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော ဝိပဿနာမဂ်သည်လည်း။ အဋ္ဌင်္ဂိကော၊ ရှစ်ပါးသော အင်္ဂါရှိ၏။ ဣတိ ဣမဿတ္ထဿ၊ ဤအနက်၏။ ဝါ၊ ကို။ ယထာဂတ ဝစနေန၊ ယထာဂတသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဒိပိတတ္တာ၊ ပြတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လောကီယ မဂ္ဂေနာပိ၊ လောကီ ဝိပဿနာ-မဂ်သည်လည်း။ အဋ္ဌင်္ဂိကေန၊ ရှစ်ပါးသောအင်္ဂါရှိသည်။ ဘဝိတဗ္ဗမ နန၊ ဖြစ်ထိုက်သည်မဟုတ် ပါလော။ ဣတိ၊ သို့။ (နနစ၊ စောဒနာပါ၏။) (ဘိက္ခု၊ ရဟန်း။ ယထာဂတ မဂ္ဂေါတိ၊ ယထာဂတ မဂ္ဂေါ ဟူသော။ ဧတံ၊ ဤအမည်သည်။ အရိယဿ၊ မြတ်သော။ အဋ္ဌင်္ဂိကဿ၊ သော။ မဂ္ဂဿ၊ ၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။)

(ဘဒြမုခ၊ကောင်းသောမျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင်စောဒနာ။ လောကီယမဂ္ဂေနာပိ၊ သည်လည်း။ အဋ္ဌင်္ဂိကေန၊ သည်။) ၂နဘဝိတဗ္ဗံ၊ မဖြစ်ထိုက်။ (တစ်နည်း-ရှေ့ကပုဒ်တွေကို အားလုံးလိုက်၍ “ဣမဿတ္ထဿ ဒိပိတတ္တာ” ဟူသော စောဒ-

ရှေ့အဖို့ ဝိပဿနာ အနိုက်၌ဖြစ်သော လောကီမဂ်နှင့် အလားတူစွာ ဖြစ်သော လောကုတ္တရာမဂ်ကို “ယထာဂတမဂ်”ခေါ်သည်-ဟူလို။

၁။ ယထာဂတဝစနေန။ ပ။ ဒိပိတတ္တာ။ ။ လောကုတ္တရာမဂ်၏ အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိကြောင်း မှာ ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏။ ထိုလောကုတ္တရာမဂ်သည် အင်္ဂါရှစ်ပါး ရှိသကဲ့သို့ ပုဗ္ဗဘာဂဝိပဿနာမဂ်လည်း အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိ၏ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ယထာဂတသဒ္ဓါဖြင့်ပြအပ်၏။ ပြပုံကား-“ယထာဂတ-လာဓံ၊သော လောကီဝိပဿနာမဂ်အားလျော်သော လောကုတ္တရာမဂ်” ဟု ဆိုသဖြင့်“လောကီမဂ်လည်း အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိ၏”ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်-ဟူလို။ ထိုသို့ အဓိပ္ပာယ် ရသောကြောင့် လောကီဝိပဿနာမဂ်ကိစ္စတပ်သော ဤပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်လည်း မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ရှိသောစိတ်သာ ဖြစ်ထိုက်ရကား“ပဉ္စင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ”ဟုဟောတော်မူခဲ့ဘဲ“အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ” ဟုဟောတော်မူသင့်သည် မဟုတ်ပါလောဟု စောဒနာသည်။

၂။ န ဘဝိတဗ္ဗံ။ ပ။ ပရိယာယဒေသနာ။ ။ပရိယာယဒေသနာဟူသည် တိုက်ရိုက် ဟောအပ်သော ဒေသနာမဟုတ်။ သွယ်ဝိုက်၍ ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်တည်း။ ဤ ယထာဂတမဂ္ဂေါ-စသော ဒေသနာတော်သည် လောကီမဂ်၌ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးရှိ၏ ဟုပြသော်လည်း တကယ်အားဖြင့် ရှိသည်မဟုတ်။ ဝိပဿနာ မစီးဖြန်းမီ ရှေ့အဖို့က ကာယကံ ဝစီကံ အာဇီဝတို့ စင်ကြယ်ပြီးဖြစ်၍ ထိုရှေ့အဖို့က စင်ကြယ်မှုကို “ဝိရတိသုံးပါး”ဟု ယူပြီးလျှင် ဝိပဿနာဓက ၌လည်း ထိုဝိရတိသုံးပါး ပါဝင်သည့်အနေအားဖြင့် ယထာဂတ (လောကီဝိပဿနာမဂ်မှာလည်း အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိ၏) ဟုဟောတော်မူသည်။ ထိုသို့ပရိယာယဒေသနာ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိပဿနာ စိတ္တက္ခဏ၌ ဝိရတိသုံးပါး မယှဉ်ရကား အဋ္ဌင်္ဂိကမဂ္ဂ မဖြစ်နိုင်။ ပဉ္စင်္ဂိက မဂ္ဂသာ ဖြစ်နိုင်မည် ဟူလို။

ကာ ဘောဂဟိတ်ကို “ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ဒိပိတေပိ” ဟု လက္ခဏာ အရစိတင်၍
 ပေးမည်။ ယထာဂတ မဂ္ဂေါတိ။ ပ။ အဓိဝစနံတိ၊ ဟူသော။ ဣမသ္မိံ သုတ္တော၊ ခွံ။
 လောကုတ္တရမဂ္ဂေါ၊ သည်။ အဋ္ဌင်္ဂီကော၊ သည်။ ဟောတိ ယထေဝ၊ ကဲ့သို့။
 တထေဝ။ ပုဗ္ဗဘာဂ၊ ဝိပဿနာမဂ္ဂေါပိ၊ သည်လည်း။ အဋ္ဌင်္ဂီကော၊ ၏။
 ဣတိဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤအနက်ကို။ ယထာဂတဝစနေန၊ ဖြင့်။ ဒိပိတေပိ၊
 ပြအပ်ပါသော်လည်း။ လောကီယ မဂ္ဂေနာပိ၊ သည်လည်း။ အဋ္ဌင်္ဂီကေန၊ သည်။
 နဘဝိတဗ္ဗံ။) ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း-ကသွာ၊ ကြောင့်။ န ဘဝိတဗ္ဗံ၊ မဖြစ်ထိုက်သနည်း။)
 ဟိ ယသွာ၊ ကြောင့်။ အယံ သုတ္တန္တိကံဒေသနာ နာမ၊ ဤသုတ္တန္တိကဒေသနာမည်သည်။
 ပရိယာယဒေသနာ၊ ပရိယာယဒေသနာတည်း။ (တသွာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့
 သုတ္တန္တိကဒေသနာ၏ ပရိယာယဒေသနာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ န ဘဝိတဗ္ဗံ။)
 ဝတေန၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗေဝ။ ပ။ သုပရိသုဒ္ဓေါ ဟော-တိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါအာဟ။)
 (ပုဗ္ဗေဝ၊ ဝိပဿနာ မရောက်မီ ရှေ့အဖို့၌ပင်။ အယံ၊ ထိုရဟန်း၏။ ကာယကမ္မံ၊
 သည်လည်းကောင်း။ ဝစီကမ္မံ၊ သည်လည်းကောင်း။ အာဇီဝေါ၊ အသက်မွေး
 ဝမ်းကျောင်းသည်လည်းကောင်း။ သုပရိသုဒ္ဓေါ၊ အလွန် စင်ကြယ်သည်။ ဟောတိ။)

ပန၊ ကား။ အယံ၊ ဤ၊ ပဉ္စင်္ဂီကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ ဟူသော အဘိဓမ္မာ
 ဒေသနာသည်။ နိပ္ပရိယာယဒေသနာ၊ ပရိယာယမဟုတ် မုချဒေသနာတည်း။ ဟိ၊

၁။ တေနာဟ။ ပ။ ဟောတိတိ။ ။ ဥပရိပဏ်-သဠာယတနဝဂ်၊ မဟာသဠာယတန
 သုတ် ပါဠိတော်တည်း။ ဤပါဠိတော်၏ အဆက်၌ “အရိယော အဋ္ဌင်္ဂီကော မဂ္ဂေါဘာဝနာပါရိ
 ပူရိံ ဂစ္ဆတိ” ဟု ရှိ၏။ ထိုသို့ “အဋ္ဌင်္ဂီက” ဟု ဆိုသော်လည်း ပုဗ္ဗေဝ-ဟူသော ရှေ့စကားကို
 ထောက်၍ ဝိပဿနာစေ၌ အင်္ဂါရှစ်ပါးပြည့်သည်မဟုတ်။ ရှေ့အဖို့က ကာယကံ ဝစီကံ အာဇီဝ
 စင်ကြယ်မှုကို “ဝိရတိသုံးပါး” ဟုယူ၍ “အင်္ဂါရှစ်ပါးပြည့်သည်”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့်
 ဤဒေသနာတော်လည်း ပရိယာယဒေသနာ ဖြစ်ကြောင်းကို ထောက်ခံသော သာဓကဖြစ်သည်။
 မှတ်ချက်။ ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာမှ ရှိသောကြောင့်သာဓကတွေပြု၍
 ဖွင့်နေရသော်လည်း အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟကျမ်းကို စ၍လေ့လာခဲ့ရသော မိမိတို့မှာ “ဝိရတိယော
 ပန တိဿောပိ လောကုတ္တရ စိတ္တေသု သဗ္ဗထာပိ နိယတာ ဧကတောဝ လက္ခန္တိ၊ လောကီယေသု
 ပန ကာမာဝစရကုသလေသ္မေဝ ကဒါစိ” ဟူသော စကားတုန်းကပင် လောကီမဟာကုသိုလ်စိတ်၌
 အဋ္ဌင်္ဂီကမဂ်မရ၊ ပဉ္စင်္ဂီကမဂ်သာ အမြဲရကြောင်း နားလည်ခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြပါသည်။ [ဝိရတိ၁-ပါး
 ပါးယှဉ်သောအခါ ဝိရတိ၁-ပါး တိုးနိုင်၍ အဋ္ဌင်္ဂီက ဖြစ်ပါသော်လည်း ဝိပဿနာစိတ်
 ဖြစ်သောအခါ ရုပ်နာမ်တစ်ခုခုကို လက္ခဏာယာဉ်တင်၍ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ-ဟု ရှုနေသောကြောင့်
 ဝိတိတ္တမိတဗ္ဗဝတ္ထုကို အာရုံမပြုရကား ဝိရတိ၁-ပါး မှလည်း မယှဉ်နိုင်ပါ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၂၁

မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိယသွာ၊ ကြောင့်။ လောကီယ စတ္တသ္မိံ၊ ဌံ။ တိဿော၊ ကုန်သော။ ဝိရတိယော၊ ကိုကို။ န လမ္ဘန္တိ၊ တစ်ပြိုင်နက် မရအပ်၊ မရနိုင်ကုန်။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (လောကီစိတ်၌ ဝိရတိသုံးပါးတို့ တစ်ပြိုင်နက် မရအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ပဉ္စဂီကောဝ၊ ၅-ပါးသော အင်္ဂါရှိ၏ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

[“ပဉ္စဂီကော မဂ္ဂေါ ဟောတိ”၏ အဖွင့်ကို ပြပြီး၍ “သတ္တဗလောနိ ဟောန္တိ” ၏ အဖွင့်ကို ပြလိုသောကြောင့် “အကမ္မိယဋ္ဌေန ပန” စသည် မိန့်။] ပန၊ ကား။ အကမ္မိယဋ္ဌေန၊ အဿဒ္ဓိယ အစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့သည် မလွှပ်ရှားစေအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ သတ္တဝ၊ ၇-ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ သဒ္ဓါ အစရှိသောတရားတို့သည်။ ဗလောနိ၊ ဗိုလ်တို့သည်။ ဟောန္တိ။ မူလဋ္ဌေန၊ အခြေအမြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ တယောဝ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မာ၊ အလောဘ အစရှိသော တရားတို့သည်။ ဟေတူ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဖုသနဋ္ဌေန၊ တွေ့ထိခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကောဝ၊ သော။ ဓမ္မော၊ တရားဟူသည်။ ဖဿော၊ ဖဿတည်း။ ဝေဒယိတဋ္ဌေန၊ ခံစားတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကောဝ။ ဓမ္မော၊ ဟူသည်။ ဝေဒနာ၊ တည်း။ သဉ္ဇာနနဋ္ဌေန၊ အမှတ်ပြု၍ သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကောဝ။ ဓမ္မော၊ သည်။ သညာ၊ တည်း။ စေတယနဋ္ဌေန၊ စေတော်ထတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဧကောဝ ဓမ္မော။ စေတနာ၊ တည်း။ စိတ္တ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန၊ ထူးဆန်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ [စိတ္တကို ဝိစိတ္တဟု ထပ်ဖွင့်သည်။] ဧကောဝ၊ သော။ ဓမ္မော၊ သည်။ စိတ္တံ၊ တည်း။

ရာသဋ္ဌေန စေ၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဝေဒယိတဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဧကောဝ ဓမ္မော။ ဝေဒနာက္ခန္ဓော၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။ ရာသဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ သဉ္ဇာနနဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကောဝ ဓမ္မော သညာက္ခန္ဓော။ ရာသဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အဘိသင်္ခရဏဋ္ဌေန စ၊ ပြုစီမံတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဧကောဝ ဓမ္မော သင်္ခါရက္ခန္ဓော။ ရာသဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ စိတ္တ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကောဝ ဓမ္မော ဝိညာဏက္ခန္ဓော။ (ဝိညာဏအရ ဝိညာဉ်၏ သညာပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းကိုပင် “စိတ္တ ဝိစိတ္တံ--ထူးဆန်းသော သိခြင်း” ဟုဆိုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိညာဏကိုပင် “စိတ္တ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန” ဟုဖွင့်သည်။ ဝိဇာနနမေဝ စိတ္တ ဝိစိတ္တတာတိ

စိတ္တံ ဝိစိတ္တဋ္ဌေန ဧကောဝ ဓမ္မော ဝိညာဏက္ခန္ဓော တိ အာဟာ။-ဋီကာ။)

ဝိဇာနနဋ္ဌေန စေဝ၊ သညာ ပညာတို့ သိပုံမှ တစ်မျိုးတစ်ဖုံ သိခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဟောဋ္ဌာ၊ အောက် မနာယတန အဖွင့်၌။ ဝုတ္တ အာယတနဋ္ဌေန စ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အာယတန၏ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော။ မနာယတနံ၊ မနာယတနသည်။ ဟောတိ။ ဝိဇာနနဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့် လည်းကောင်း။ အဓိပတိ-ယဋ္ဌေန စ၊ မိမိနှင့်စပ်သော တရားတို့၏ အကြီးအကဲ၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကမေဝ၊ သော။ မနိန္ဒြိယံ၊ သည်။ ဟော တိ။ ဤ-ဝါကျသည် ပါဠိသွားတစ်မျိုး ဖြစ်နေ၏။ ရှေ့၌ “ဧကောဝ ဓမ္မော” ဟု ချည်းလာခဲ့၏။ နောက်၌လည်း လာလတ္တံ့၊ ထို အတိုင်းဆိုလျှင် “ဧကောဝ ဓမ္မော မနာယတနံ၊ ဧကောဝ ဓမ္မော မနိန္ဒြိယံ” ဟု ရှိသင့်သည်။] ဝိဇာနနဋ္ဌေန စ၊ အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သဘာဝ သုညတ နိဿတ္တဋ္ဌေန စ၊ ပရမတ္ထ သဘာဝဟူသော အနက်၊ အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်၊ သတ္တဝါ မဟုတ်သည်၏ အဖြစ် ဟူသောအနက် အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဧကောဝ ဓမ္မော။ မနောဝိညာဏ ဓာတု နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ။ အဝသေသာ၊ ကြွင်းသောတရားတို့သည်။ (မနောဝိညာဏ ဓာတုနာမ၊ မည်သည်။) န ဟောန္တိ။ ပန၊ ဆက်၊ စိတ္တံ၊ ကို။ ဌပေတွာ၊ ၍။ ယထာ ဝုတ္တေန၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော။ အတ္တေန၊ အားဖြင့်။ (အာယတနဋ္ဌ၊ သဘာဝ သုညတနိဿတ္တဋ္ဌ အားဖြင့်။) အဝသေသာ၊ မနောဝိညာဏဓာတ်မှ ကြွင်းကုန်သော။ သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ ဓမ္မော၊ တို့သည်။ ဧကံ၊ တစ်ပါးသော။ ဓမ္မာယတနမေဝ၊ ဓမ္မာယတန သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။ ဧကာ၊ သော။ ဓမ္မဓာတုယေဝ စ၊ သည်သာလျှင် လည်းကောင်း။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ပန၊ ဆက်။ ယေဝါပန တသ္မိံ သမယေတိ ဣမိနာ အပ္ပနာဝါရေန၊ ယေဝါ- ပန တသ္မိံသမယေ ဟူသော ဤ အပ္ပနာဝါရ်ဖြင့်။ ဣဓာပိ၊ ဤ သင်္ဂဟ- ဝါရ်၌လည်း။ [ပီဖြင့် ဓမ္မဝ ဝတ္ထာနဝါရကို ပေါင်း။] ဟောဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော် မူအပ်ပြီးကုန်သော။ ယေဝါပနကာဝ၊ ယေဝါပနက တရားတို့ကိုသာ။ (ဆန္ဒ အဓိမောက္ခ အစရှိသော ယေဝါပနက တရားတို့ကိုသာ။) သင်္ဂ-ဟိတာ၊ သိမ်းယူ အပ်ကုန်ပြီ။ စ၊ ဆက်။ ဣဓ၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရ်၌။ (ဟောဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်သော။ ယေဝါပနကာဝ၊ တို့ကိုသာ။ သင်္ဂဟိတာ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သဗ္ဗတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ဝါရ်တို့၌။ (နောက်လာမည့် သုညတ-ဝါရ်နှင့် ဒုတိယစိတ်စသည်ဝယ် လာမည့်ဝါရ်တို့၌။ ဟောဋ္ဌာ ဝုတ္တာ ယေဝါပနကာဝ သင်္ဂဟိတာ။) ဟိ၊ မှန်။

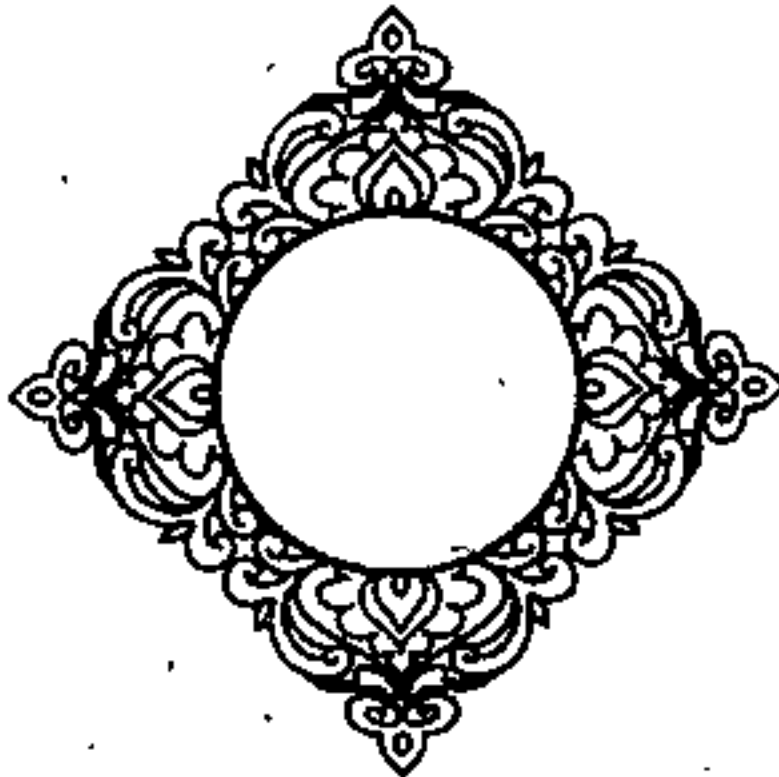
အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၂၃

ဣတော၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရမှ။ ပရံ၊ ဌံ။ ဧတ္ထကံပိ၊ ဤမျှလောက်သော စကားကိုလည်း။
 န ဝိစာရယိဿာမ၊ မစိစစ်ကုန်တော့အံ့။ နိဒ္ဒေသ ပဋိနိဒ္ဒေသ ဝါရေသု၊ တို့၌။
 ဟေဋ္ဌာ၊ ဌံ။ ဝုတ္တနယေနဝ၊ ပြင်သာ။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။
 သင်္ဂဟဝါရော၊ သင်္ဂဟဝါရသည်။ နိဋ္ဌိတော၊ ပြီ။
 ကောဋ္ဌာသဝါရောတိပိ၊ ကောဋ္ဌာသဝါရဟူသော အမည်သည်လည်း။
 ဧတဿေဝ၊ ဤ သင်္ဂဟဝါရ၏ပင်။ နာမံ၊ အမည်တည်း။

သင်္ဂဟဝါရပြီး၏။

သုညတဝါရအဖွင့်

ဣဒါနိ၊ သင်္ဂဟဝါရကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ တသို့ ခေါ်ပန သမယေ ဓမ္မာ
ဟောန္တိတိ၊ တသို့ ခေါ် ပန။ ပ။ ဟောန္တိ အစရှိသော။ သုညတဝါရော၊ ကို။
(ဘဂဝတာ။) အာရဒ္ဓေါ၊ ပြီ။ ဝါ၊ ဧ။ သော၊ ထိုသုညတဝါရကို။ ဥဒ္ဓေသနိ-
ဒ္ဓေသဝသေန၊ ဥဒ္ဓေသ နိဒ္ဓေသတို့၏။ အပြားအားဖြင့်။ ဒွိဓာ၊ အားဖြင့်။ ဝ
ဝတ္တိတော၊ ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပြီ။ (ဤ ဝါရ၌ ပဋိနိဒ္ဓေသ မပါ။) တတ္ထ၊ ထို
ဥဒ္ဓေသနိဒ္ဓေသတို့တွင်။ ဥဒ္ဓေသဝါရေ၌။ ဓမ္မာ ဟောန္တိတိ ဣမိနာ၊ ဓမ္မာ ဟောန္တိ။
ဟူသော ဤ ကောဋ္ဌာသနနှင့်။ သဒ္ဓိ။ စတုဝိ သတိ၊ သော။ ကောဋ္ဌာသာ၊ အစု
တို့သည်။ ဟောန္တိ။ စ၊ ဆက်။ သဗ္ဗကောဋ္ဌာသေသု၊ အလုံးစုံသော ကောဋ္ဌာသတို့၌။
စတ္တာရော ဒွေ တယောတိ၊ စတ္တာရော ဒွေတယောဟူ၍။ ဂဏန ပရိစ္ဆေဒေါ၊
ဂဏန်းဖြင့် ပိုင်းခြားခြင်းကို။ န ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မမူအပ်။ [စတ္တာရော ခန္ဓာ ဒွေ
အာယတနာနိ စသည်ဖြင့် စတ္တာရော ဒွေ စသော ဂဏန်းများမပါ - ဟူလို။]
ကသွာ၊ ကြောင့်။ (န ဝုတ္တော။) သင်္ဂဟဝါရေ ၌။ ပရိစ္ဆိန္နတ္ထာ၊ စတ္တာရော ဒွေ
စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်ပြီး ကုန်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (န ဝုတ္တော။) ဟိ၊ မှန်။ တတ္ထ၊
ထို သင်္ဂဟဝါရ၌။ ပရိစ္ဆိန္နဓမ္မာ ယေဝ၊ ပိုင်းခြားအပ်ပြီးသော ဓမ္မတို့ကိုသာ။ ဣဓာပိ၊
ဤ သုညတဝါရ၌လည်း။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မမူအပ်ကုန်ပြီ။

ဟိ၊ မှန်။ (ဓမ္မတို့ကိုသာ ဟောအပ်၏ဟူသော စကားသည် မှန်၏။)
တစ်နည်း-ဟိယသွာ၊ ကြောင့်။ စတ္တာ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော တရားအပေါင်း၌။ [ဧတ္တာတိ
ဧတသို့ ယထာဝုတ္တေ သမယေ။] (တစ်နည်း)ဧတ္တာ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော ခန္ဓာ အစရှိသော
တရားတို့၌။ [ဧတေသု ဝါ ခဓမ္မသု။ -ဋီကာ။] သတ္တာဝါ၊ သတ္တာဝါကို လည်းကောင်း။
ဘာဝေါ ဝါ၊ အထည်ကိုယ်ပညတ်ခြိပ်ကိုလည်းကောင်း။ အတ္တာဝါ၊ အတ္တကို
လည်းကောင်း။ န ဥပလဗ္ဗတိ၊ မရအပ်။ [“ဘာဝေါ တိ သတ္တာ၊ ယောကောစိ
ဝါ အတ္တာ”ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ သတ္တာဟူသော ပါဠိသည်
ရှေးက ရှိဟန်မတူ။] ဓမ္မာဝ၊ ဓမ္မတို့ကိုသာ။ (ဝုတ္တော-၌ စပ်။) ဧတေ၊ ဤတရားတို့သည်။
ဓမ္မမတ္တာ၊ ဓမ္မမျှတို့သာတည်း။ အသာရာ၊ အနှစ်သာရမရှိကုန်။ အပရိဏာယကာ၊
ရှေ့ဆောင်လမ်းပြမရှိကုန်။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမိသာ သုညတာယ၊ ဤ သုည၏
အဖြစ်ကို။ ဝါ၊ ဤသတ္တ-အတ္တမှ ကင်းဆိတ်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒီပနတ္ထံ၊
ပြခြင်းအကျိုးငှာ။ ဝုတ္တော၊ ကုန်ပြီ။ တသွာ၊ ကြောင့်။ ဧတ္တာ၊ ဤ တသို့ ခေါ် ပန
သမယေဓမ္မာ ဟောန္တိ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌။ ဧဝံ၊ သို့။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယသ္မိံ သမယေ၊ ဌံ။ ကာမာဝစရံ၊ သော။ ဝဋ္ဌမံ၊ သော။ မဟာကုသလစိတ္တံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ တသ္မိံ သမယေ၊ ကာမာဝစရ ပထမ မဟာကုသိုလ် စိတ်၏ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌။ စိတ္တဂံဝသေန၊ စိတ်၏ အင်္ဂါ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဥပ္ပနာ၊ ကုန်သော။ အတိရေက ပဏ္ဏာသ ဓမ္မာ၊ ၅၀-ကျော် တရားတို့သည်။ သဘာဝဋ္ဌေန၊ ပရမတ္ထ သဘာဝ ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဓမ္မာ ဇံဝ၊ ဓမ္မတို့ချည်းသာ။ ဟောန္တိ။ အညော၊ ဓမ္မမှတစ်ပါးသော။ ကောစိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော။ သတ္တော ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဘာဝေါ ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပေါသော ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပုဂ္ဂလော ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဣတိ ဇံဝ၊ သို့။ အတ္တော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ပါဠိတော်၌ “ဓမ္မာ ဟောန္တိ” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် ဓမ္မမှတစ်ပါးအခြားသော သတ္တ စသည် မရှိ-ဟူလို။] တထာ၊ တူ။ ရာသဋ္ဌေန (ရာသိ+အဋ္ဌေန)၊ အစုဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ခန္ဓာဝ၊ ခန္ဓာတို့ ချည်းသာ။ ဟောန္တိ။ ဣတိ ဇံဝ၊ သို့။ ပုရိမ နယေနော၊ ဖြင့်သာလျှင်။ သဗ္ဗပဒေသု၊ တို့၌။ အတ္ထယောဇနာ၊ အနက်တို့ ယှဉ် စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဈာနတော၊ မှ။ အညံ၊ အခြားသော ဈာနဂီ၊ ဈာနင်သည်။ (နတ္ထိ) မဂ္ဂတော ဝါ၊ မဂ်မှလည်း။ အညံ၊ အခြားသော။ မဂ္ဂဂီ၊ သည်။ နတ္ထိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣဓ၊ ဤ သုညတ ဝါရ၌။ ဈာနံ ဟောတိ မဂ္ဂေါ ဟောတိ ဣစ္ဆော၊ ဟူ၍သာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [သင်္ဂဟ ဝါရ၌ “ဈာနဂီနိ မဂ္ဂဂီနိ” ဟု ဟောသကဲ့သို့ ဤ၌မဟောဘဲ “ဈာနံ ဟောတိ၊ မဂ္ဂေါ ဟောတိ” ဟူသာ ဟောတော် မူအပ်သည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ ဥပနိဇ္ဈာ ယနဋ္ဌေန၊ အာရုံသို့ ကပ်၍ ရွတ်တတ် သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဈာနမေဝ၊ ဈာန်သည်သာ။ ဟောတိ။ ဟေတွတ္ထေန၊ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတတ်သော သမ္မာပက အကြောင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ မဂ္ဂေါဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။ အညော၊ ဈာန် မဂ်တို့မှ တစ်ပါးသော။ ကောစိ၊ သော။ သတ္တောဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဘာဝေါ ဝါ၊ သည်လည်းကောင်း။ န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဣတိ ဇံဝ၊ သို့။ သဗ္ဗပဒေသု၊ တို့၌။

၁။ တထာ ရာသဋ္ဌေန ခန္ဓာဝ။ ။ တတာဖြင့် “ယသ္မိံ သမယေ ကာမာဝစရံ ပဋိမဟာကုသလစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ တသ္မိံ သမယေ စိတ္တဂံဝသေန ဥပ္ပနာ အတိရေကပဏ္ဏာသဓမ္မာ” တို့ကိုလည်းကောင်း၊ “န အညော ကောစိ သတ္တော ဝါ ဘာဝေါ ဝါ ပေါသော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ ဟောတိ” ဟူသော စကားကိုလည်းကောင်း ပြန်ညွှန်းသည်။ ထို့ကြောင့် “ဣတိ ဇံဝ ပုရိမန ယေနော၊ ပ။ ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟုမိန့်သည်။

၄၂၆

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ဒုတိယစိတ်ဝါရ

အတ္တယောဇနာ ကာတဗ္ဗာ။ နိဒ္ဒေသဝါရော၊ သည်။ ဥတ္တာနတ္ထော ယေဝ၊ ပေါ်လွင်
ထင်ရှားသောအနက် ရှိသည်သာ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။

သုညတဝါရော နိဋ္ဌိတော။

စ၊ ဆက်။ ဝါ၊ နိဂုံးကို ဆိုဦးအံ့။ တိဟိ၊ ကုန်သော။ မဟာဝါရေဟိ၊ တို့ဖြင့်။
မဇ္ဈောတွာ၊ တန်ဆာဆင်၍။ နိဋ္ဌိဋ္ဌဿ၊ ညွှန်ပြတော်မူအပ်သော။ ပဌမစိတ္တဿ၊
ပထမ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ အတ္တဝဏ္ဏနာ၊ အနတ်ဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီးပြီ။

ဒုတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်

ဣဒါနိ၊ ပထမစိတ်ကို ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ဒုတိယစိတ္တာဒိနိ၊ ဒုတိယစိတ်
အစရှိသော စိတ်တို့ကို။ ဒဿတုံ၊ ငှာ။ ကာတမေ ဓမ္မာတိ အာဒိ၊ အစရှိသော
စကားရပ်ကို။ (ဘဂ ဝတာ၊ သည်။) အာရဒ္ဓံ၊ ပြီ။ သဗ္ဗေသုပိ၊ ကုန်သော။ တေသု၊
ထို ဒုတိယစိတ် အစရှိသော စိတ်တို့၌။ [ယောဇနာ၌ကား၊ “ဒုတိယစိတ္တာဒိနိ
ဥဒ္ဓေသေသု”ဟု ဖွင့်၏။] ပဌမစိတ္တော ဌံ၊ ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ဖြင့်သာ။ တယော
တယော၊ သုံးပါး သုံးပါးကုန်သော။ မဟာဝါရာ၊ ဝါရကြီးတို့ကို။ (ဓမ္မဝ
ဝတ္တာနဝါရ၊ သင်္ဂဟဝါရ၊ သုညတဝါရ။) ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊
ပဒတ္တ မဖက် သက်သက်။ မဟာဝါရာ ဧဝ၊ ဝါရကြီးတို့ကိုသာ။ (ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
ကုန်သည်ကား။) န၊ မဟုတ်ကုန်သေး။ ပဌမစိတ္တော ဌံ၊ ဝုတ္တသဒိသာနံ၊ ဟောတော်
မူအပ်ပြီးသော ပုဒ်နှင့်တူကုန်သော။ သဗ္ဗပဒါနံ၊ တို့၏။ အတ္ထောပိ၊ ကိုလည်း။
ဝုတ္တနယေနေဝ၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဣတော၊ ဤဝါရတို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၊ ပဒတ္တကို ညွှန်ပြခြင်းမှ။ (ရှေးနိဿယ၌
“ဣတော၊ ဤဒုတိယစိတ္တ နိဒ္ဒေသမှ”ဟုပေးလေ၏။) ပရမ္ပိ၊ ၌လည်း။ အပုဗ္ဗပဒ-
ဝဏ္ဏနယေဝ၊ ရှေးမဟုတ်သောပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုသာ။ ဝါ၊ အသစ်ဖြစ်သော
ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုသာ။ ကရိဿာမ၊ ပြုကုန်တော့အံ့။ တာဝ၊ တတိယစိတ္တ
နိဒ္ဒေသ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဋ္ဌိဋ္ဌေ။) ဣမသ္မိံ ဒုတိယစိတ္တ နိဒ္ဒေသ၊ ၌။
သသင်္ခါရေနာတိ ဣဒမေဝ၊ သသင်္ခါရေန ဟူသော ဤ ပုဒ်သည်သာ။ အပုဗ္ဗံ၊
ရှေးမဟုတ်သည်။ ဝါ၊ အသစ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တဿံ၊ ထိုသသင်္ခါရေနဟူသော
ပုဒ်၏။ အတ္ထော၊ ကို။ (ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) (ယော၊ အကြင်အကြောင်းအပေါင်းသည်။)
သင်္ခါရေန၊ တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ကို ပြုစီမံတတ်သာ ပယောဂ ဥပါယနှင့်။

သဟ(ဝတ္ထတိ)။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (သော၊ ထိုအကြောင်းအပေါင်းသည်။) သသင်္ခါရော၊ သသင်္ခါရမည်၏။ သသင်္ခါရေန၊ တွန့်ဆုတ်သော စိတ်ကို ပြုစီမံတတ်သော သင်္ခါရနှင့် တကွဖြစ်သော။ သပ္ပယောဂေန၊ ပယောဂနှင့်တကွဖြစ်သော။ သဥပါယေန၊ ဥပါယနှင့်တကွဖြစ်သော။ တေန ပစ္စယ ဂဏေန၊ ထိုအာရုံ မနသိကာရစသော

၁။ သသင်္ခါရော။ ။ သဟသင်္ခါရေနကား လဟုကနည်းအားဖြင့် စိတြိဟ်ပြုသောစကားတည်း။ “သဟ+သင်္ခါရေန+ ယော+ဝတ္ထတိတိ သင်္ခါရော” ဟုဗဟုဗွိဟ်ပြု။ ထိုသသင်္ခါရောသည် ပဌမာဝိဘတ်ဖြင့် ရှိရိုးဖြစ်သော ပုဒ်အစိုက်အတန့်ကို ငဲ့သော ပဒါဝတ္ထိကန္တ၊ ပါဠိတော်၌ရှိသော သသင်္ခါရေနပုဒ်ကို ဖြတ်သော ဒန္တဇ္ဈေဒန နည်းတည်း။ တေန သသင်္ခါရေနကား ပါဠိတော်၌ ဝါကျအရှိကိုငဲ့သော ဝါကျာဝတ္ထိကန္တ၊ ဖြတ်အပ်ပြီးသော ဆင်စွယ်ကို ပြန်၍ ချန်ပေးသည်နှင့် တူသော ဒန္တသောဓန နည်းတည်း။

၂။ သသင်္ခါရေန။ ။ သသင်္ခါရေနကို “သပ္ပယောဂေန သဥပါယေန ပစ္စယဂဏေနာတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် “သင်္ခါရ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်တစ်စိတ်အရ ပယောဂ ဥပါယကို ယူပါဟု လည်းကောင်း၊ “သသင်္ခါရ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်လုံးအရ ပစ္စယဂဏကို ယူပါဟု လည်းကောင်းသိစေ၏။ ချဲ့ဦးအံ့။ “သင်္ခါရောတိ၊ တစ်စုံတစ်ခုသော ကိစ္စ၌ တွန့်ဆုတ်နေသော စိတ်ကို မတွန့်ဆုတ်အောင် ပြုပြင်တတ်၏။ ဣတိ သင်္ခါရော” ဟုပြုပါ။ ထိုပြုပြင်တတ်သောအရာ ဟူသည် ပယောဂနှင့် ဥပါယတည်း။

၃။ ပယောဂ။ ။ “သပ္ပယောဂေနာတိ လိနဿ စိတ္တဿ ဥဿာဟနပယောဂ သဟိတေန (အားတက်စေတတ်သော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂနှင့် တကွဖြစ်သော)” ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် စေတီရင်ပြင်တော်ကို တံမြက်လှည်းမှု စသည်ဖြူဖို့ရန် တွန့်ဆုတ်နေသော စိတ်ကို မတွန့်ဆုတ်ဖို့ရန်၊ အားတက်လာဖို့ရန် ပြုစီမံတတ်သော လက်မောင်းလက်ရုံးကို ဆန့်တန်းခြင်း လမ်းလျှောက်ခြင်း စသော ကာယပယောဂ၊ အားတက်စေတတ်သော “ဝိရိယ ဝတောကိနာမ န သိဇ္ဈတိ” စသော ပါဠိဂါတာ ပျို့ကဗျာကို ရွတ်ဆိုခြင်းစသော ဝစီပယောဂကို “ပယောဂ” ဟုယူပါ။

၄။ ဥပါယ။ ။ “ဥပယတိ၊ အကျိုးသို့ ကပ်ရောက်တတ်၏။ ဣတိ ဥပါယော” နှင့်အညီ အကျိုးသို့ ကပ်ရောက်တတ်သော အကြောင်းတစ်မျိုးကို “ဥပါယ” ဟုခေါ်၏။ [ဥပ+ဣတတိ၊ ဣပစ္စည်း။] ထို ဥပါယကို ဋီကာ၌ “ကုသလဿ ကရဏာကရဏေသု အာဒိနဝါနိသံသပစ္စဝေက္ခဏံ၊ ပရေဟိ ဥဿာဟနတိ ဧဝမာဒိ” ဟုဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် ကုသိုလ်ကို ပြုခြင်း၌အကျိုး မပြုခြင်း၌အပြစ်ကို ဆင်ခြင်မှုဟူသော မိမိ၏ မနောပယောဂကိုလည်းကောင်း၊ ဆရာ မိဘစသော သူတစ်ပါးတို့က ကိုယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေတိုက်တွန်းမှု ဟူသော ကာယပယောဂ ဝစီပယောဂကို လည်းကောင်း “ဥပါယ” ဟုယူပါ။

၅။ ပစ္စယဂဏေန။ ။ ပစ္စယဂဏ၏ သရုပ်ကို “ယေန အာရမ္မဏာဒိနာ” ဟု ဖွင့်ထားသောကြောင့် အာရုံ မနသိကာရ-စသော စိတ်ဖြစ်ဖို့ရန် အကြောင်းအပေါင်းကို “ပစ္စယဂဏ” ဟု ယူရသည်။ မှန်၏-မည်သည့်စိတ်မဆို အာရုံမပါဘဲ မဖြစ်နိုင်၊ အာဝဇ္ဇန်းဟူသော ယောနိသော

အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ (ဥပ္ပန္နံ-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်။ အာရမ္မဏာဒိနာ၊ အာရုံအစရှိသော။ ယေန ပစ္စယဂဏေန၊ အကြင်အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ ပဌမံ၊ ပထမဖြစ်သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သပ္ပယောဂေန၊ သော။ သဉ္စပါယေန၊ သော။ တေနော (ပစ္စယဂဏေန)၊ ထိုအကြောင်းအပေါင်းကြောင့်ပင်။ ဣဒံ၊ ဤ ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။

တဿ၊ ထို ဒုတိယ မဟာကုသိုလ်စိတ်၏။ ဧဝံ၊ သို့။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ဣမံ၊ ဤသာသနာတော်၌။ ဧကစ္စော၊ အချို့သော။ ဘိက္ခု၊ သည်။ ဝိဟာရ ပစ္စန္တေ၊ ကျောင်းတိုက်၏ အစွန်အဖျား၌။ ဝသမာနော၊ နေလျက်။ စေတိယဂံဏ သမ္ပဇ္ဇနဝေလာယ၊ စေတီရင်ပြင်တော်ကို တံမြက်လှည်းရာ အချိန်သည် လှည်းကောင်း။ ထေရပဋ္ဌာနဝေလာယ၊ ထေရ်ကို ဆည်းကပ်ရာ အချိန်သည် လှည်းကောင်း။ (ဆရာတော်ကို ဆည်းကပ်ရာ အချိန်သည်လည်းကောင်း။) သမ္ပတ္တာယ၊ ရောက်သော် လည်းကောင်း။ ဓမ္မသဝနဒီဝသေ၊ တရားနာရာနေ့သည်။ သမ္ပတ္တေ ဝါ၊ ရောက်သော် လည်းကောင်း။ မယျံ၊ ၏။ ဝါ၊ ငါ့မှာ။ ဂန္ထာ၊ သွား၍။ ပစ္စာ ဂစ္ဆတော၊ ပြန်လာလတ်သော်။ အတိဒ္ဓေရံ၊ အလွန်ဝေးသည်။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်လိမ့်မည်။ န ဂမိဿာမိ၊ မသွားတော့အံ့။ (မသွားတော့ပါဘူးလေ။) ဣတိ၊ ဤသို့။ စိန္တေတွာ၊ ကြံပြီး၍။ [ဤတိုင်အောင် စိတ်၏ တွန့်ဆုတ်ပုံကို ပြသည်။] ပုန၊ တစ်ဖန်။ စိန္တေသိ၊ ကြံပြန်ပြီ။ (ကိ။) ဘိက္ခုဿ နာမ၊ ရဟန်းအားမည်သည်။ (ရဟန်းဆိုတာ။) စေတိယဂံဏံ၊ ဝါ၊ စေတီရင်ပြင်တော်သို့ လည်းကောင်း။ ထေရပဋ္ဌာနံ ဝါ၊ ထေရ်ကို ဆည်းကပ်ရာ အရပ်သို့လည်းကောင်း။ ဓမ္မသဝနံ၊ တရားနာရာ အရပ်သို့ လည်းကောင်း။ အဂန္တံ၊ မသွားဘဲ နေခြင်းငှာ။ အသာရပုံ၊ မလျောက်ပတ်ချေ။ ဂမိဿာမိ၊ သွားဦးအံ့။ (သွားဦးမှပါပဲလေ။) ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေသိ၊ ပြီ။ [ဤ တိုင်အောင် အကျိုးအပြစ် စဉ်းစားပုံ မနောပယောဂ ဟူသောဥပါယကို ပြသည်။]

မနသိကာရ မပါဘဲလည်း ကုသိုလ်မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ထို၂-ပါးကို အရင်းခံအဖြစ်ဖြင့် ယူရ၏။ အာဒိ-အရကားသမယ အဖွင့်တုန်းက ပြခဲ့သော ဟေတု၏ အရ ဖြစ်သော ဟေတုပစ္စည်း စသော ရသင့်ရာ အကြောင်းများကိုလည်း ယူရသည်။

မှတ်ချက်။ သသင်္ခါရေနကို ဥပ္ပန္နံ စပ်ရသောကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း ဝယ် “သသင်္ခါရိကံ” ဟူသော ပုဒ်ကိုလည်း “သသင်္ခါရေန+ဥပ္ပန္နံ သသင်္ခါရိကံ” ဟု ဥပ္ပန္နတဒ္ဓိတ် ပြု၍ အဋ္ဌကထာအဖွင့်နှင့်လျော်သည်။ ဤ ဒုတိယစိတ်ကို “သသင်္ခါရေန ဥပ္ပန္နံ ဟုဟောတော်မူသောကြောင့် ပထမစိတ်ကို သင်္ခါရ မရှိသော အကြောင်းအပေါင်းကြောင့် ဖြစ်သောစိတ် ဟုဗျုပ္ပာယ်ရကနည်းအားဖြင့် သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် အဘိဓမ္မတ္ထ သင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ ပထမစိတ်ကို “အသင်္ခါရိကံ” ဟု တိုက်ရိုက်ဆိုထားသည်။

ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေတွာ၊ ကြံပြီး၍။ ဂစ္ဆတိ၊ ဧ။ [ဤစကားဖြင့် ဒုတိယ မဟာ ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်ပုံကို ပြသည်။]

တဿ၊ ထိုရဟန်း၏ (သန္တာန်၌)။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။ အတ္တ နော၊ ဧ။ ပယောဂေန၊ ပယောဂကြောင့်။ (ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သော။ ကုသလစိတ္တံ၊ သည်။ သသင်္ခါရေန၊ တွန့်ဆုတ်သောစိတ်ကို ပြုစီမံတတ်သော ပယောဂ ဥပါယ- ဟူသော သင်္ခါရနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ပစ္စယဂဏေန၊ အကြောင်းအပေါင်းကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ နာမ၊ ဖြစ်သည်မည်သည်။ ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပရေန၊ သူတစ်ပါးသည်။ ဝတ္တာဒိနံ၊ ဝတ် အစရှိသည်တို့ကို။ အကရဏေ၊ မပြုခြင်း၌။ အာဒိနဝံ၊ အပြစ်ကို လည်းကောင်း။ ကရဏေ၊ ပြုခြင်း၌။ အာနိသံသံ၊ စ၊ အကျိုးကိုလည်းကောင်း။ ဒဿေတွာ၊ ပြ၍။ ဩဝဒီယမာနဿ၊ ဆုံးမအပ်သော်။ ဝါ၊ ဆုံးမအပ်သော။ (တဿ၊ ထိုရဟန်း၏ သန္တာန်၌။) [ဤစကားဖြင့် သူတစ်ပါး၏ ဩဝါဒဟူသော ဥပါယကို ပြ၏။] (ဥပ္ပန္နံကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယဂဏေန၊ ဥပ္ပန္နံနာမ ဟောတိ။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ နိဂ္ဂဟဝ သေန၊ နှိပ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ (အတင်းထိုက်တွန်းသောအားဖြင့်။) ဧဟိ၊ လာ။ ဣဒံ၊ ဤအမှုကို။ ကရောဟိ၊ ပြုလော့။ ဣတိ၊ သို့။ ကာရိယမာနဿ၊ ပြုစေအပ်သော်။ ဝါ၊ ပြုစေအပ်သော။ (တဿ၊ ထိုရဟန်း၏ သန္တာန်၌။-ဤ စကားဖြင့် သူတစ်ပါး၏ ဥပါယကို ပြ၏။) ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ။ ပ။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ (ဥပ္ပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။) ...ဒုတိယ စိတ္တံ နိဋ္ဌိတံ။

၁။ အတ္တနော ပယောဂေန။ ။ စာအုပ်များဝယ် ပယောဂေန၏နောက်၌ ဝါသဒ္ဓါကိုတွေ့ရ၏။ ထိုဝါကို ရှေးအဖွင့်များ မဖွင့်ကြ၊ သူ၏ ဝိကပ်ပြုစရာလည်းမရှိ။ ထို့ကြောင့် တဿဝံမှ စ၍ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ ထိုင်အောင် ဝါကျသုံးမျိုးခွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်မှတ်ပါ။

(၁) တဿ ဧဝံ အတ္တနော ပယောဂေန ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယ ဂဏေန ဥပ္ပန္နံ နာမ ဟောတိ။

(၂) တဿ ပရေန ဝါဝတ္တာဒိနံ အကရဏေ စ အာဒိနဝံ၊ ကရဏေ စ အာနိသံသံ ဒဿေတွာ ဩဝဒီယမာနဿ ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယ ဂဏေန ဥပ္ပန္နံ နာမ ဟောတိ။

(၃) တဿ နိဂ္ဂဟဝသေန ဝါ “ဧဟိ ဣဒံ ကရောဟိ” တိ ကာရိယမာနဿ ဥပ္ပန္နံ ကုသလစိတ္တံ သသင်္ခါရေန ပစ္စယဂဏေန ဥပ္ပန္နံ နာမ ဟောတိ။

ဤသို့သုံးဝါကျခွဲ၍ အဓိပ္ပာယ်ယူသောအခါ ပထမဝါကျအတွက် ဝါသဒ္ဓါ ပါဗ္ဗယ်မလိုကြောင်း၊ ဒုတိယ တတိယဝါကျအတွက်သာ “ပရေန ဝါ၊ နိဂ္ဂဟဝသေန ဝါ” ဟု ဝါသဒ္ဓါ ပါသင့်ကြောင်း သိသာ၏။ [အတင်းထိုက်တွန်းမှုကို “နိဂ္ဂဟ”ဟုဆိုသည်။]

တတိယမဟာကုသိုလ်စိတ်

တတိယေ၊ တတိယစိတ်၌။ (သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပူယုတ် အသင်္ခါရိက စိတ်၌။) ဉာဏေန၊ နှင့်။ ဝိပူယုတ္တံ၊ မယှဉ်သည်တည်း။ ဣတိ၊ ခြေအိုး။ ဉာဏဝိပူယုတ္တံ မည်၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤတတိယစိတ်သည်လည်း။ (ပိဖြင့်ရှေးစိတ်၂-ပါးကိုပေါင်း။) အာရမ္မဏေ၊ ၌။ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌံ၊ ရွှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းသည်။ ဝါ၊ အလွန်ရွှင်လန်းသည်။ ဟောတိ။ [“ဤစကားဖြင့် သောမနဿ သဟဂုတ် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။”] ပန၊ ထိုသို့အလွန်ရွှင်လန်းပါသော်လည်း ။ စတ္တာ၊ ဤတတိယစိတ်၌။ ပရိစ္ဆိန္ဒက ဉာဏံ၊ ပိုင်းဖြတ်တတ်သော ဉာဏ်သည်။ န ဟောတိ၊ မရှိ။ ဝါ၊ မပါ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤ တတိယစိတ်ကို။ (ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ-၌ စပ်။) ဒဟရကုမာရကာနံ၊ ငယ်ရွယ်သော သတို့သားတို့ ၏။ (သတို့သားငယ်တို့၏။) ဘိက္ခူ၊ ကို။ ဒိသ္မာ၊ ၍။ အယံ ထေရော၊ ဤထေရ်သည်။ မယှံ၊ ငါ၏။ (ထေရော၊ တည်း။) ဣတိ၊ ဤသို့နည်း သွင်း၍။ ဝန္တနကာလေ၊ ရှိခိုးရာအခါ၌လည်းကောင်း။ တေနော နယေန၊ ထိုနည်းအားဖြင့် သာလျှင်။ (ငါတို့၏ စေတီတည်း စသော နည်းအားဖြင့်သာလျှင်။) စေတီယဝန္တန ဓမ္မဿဝနကာလာဒိသု စ၊ စေတီတော်ကို ရှိခိုးရာအခါ၊ တရားနာရာအခါ အစရှိသည်တို့၌ လည်းကောင်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ပန၊ ဆက်။ ပါဠိယံ၊ ၌။ စတ္တာ၊ ဤ တတိယစိတ်၌။ သတ္တ သု၊ ကုန်သော။ ဌာနေသု၊ တို့၌။ ပညာ၊ သည်။ ပရိဟာယတိ၊ ယုတ်လျော့၏။ သေသံ၊ ပညာ၏ ယုတ်လျော့ခြင်းမှ ကြွင်းသော အစီအရင်သည်။ ပါကတိကမေဝ၊ ပင်ကို သဘော ရှိသည်သာ။ (ပထမ ဒုတိယစိတ်တို့နှင့် တူသည်သာ။) ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... တတိယစိတ္တံ နိဋ္ဌိတံ။

စတုတ္ထမဟာကုသိုလ်စိတ်

စတုတ္ထစိတ္တေပိ၊ ၌လည်း။ (သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏဝိပူယုတ် မဟာ ကုသိုလ် သသင်္ခါရိက စိတ်၌လည်း။) ဒေသေဝနယော၊ တည်း။ ပန၊ အထူးကား။

၁။ သတ္တသု ဌာနေသု။ ။ ပညိန္ဒြဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာဣန္ဒြိယဌာနသမ္မာဒိဋ္ဌိ ဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာမဂ္ဂင်္ဂဌာန၊ ပညာဗလ်ဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ဗလဌာန၊ အဓောဟော ဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ မူလဌာန၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ကမ္မပထဌာန၊ သမ္မုဓညံဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ဥပကာရဌာန၊ ဝိပဿနာဟူသော နာမည်ဖြင့်ဖြစ်ရာ ဝိဋ္ဌိဒုကဌာန ကို “၇-ဌာန”ဟု ဆိုသည်။ ထို၇-ဌာန၌ ပညာကို အရကောဏ်ရသော ပညိန္ဒြ စသည်မပါ-ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၃၁

လူဒံ၊ ဤစတုတ္ထစိတ်ကို။ (လဗ္ဘတိ၊ ဝေဒိတဗွံ-တို့၌ စပ်။) သသင်္ခါရေနာတိ၊ ဟူ၍။
ဝစနတော၊ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်။ (ဝေဒိတဗွံ-၌ စပ်။) ယဒါ၊ ၌။ မာတာပိတရော၊
တို့သည်။ ဒဟရကုမာရဏော၊ ငယ်ရွယ်သော သတို့သားတို့ကို။ (သတို့သားငယ်တို့ကို)
သိသော၊ ၌။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ (ဦးခေါင်းကို နှိမ်၍။) စေတိယာဒိနိ၊ စေတိတော်
အစရှိသော ရှိခိုးဖွယ်တို့ကို။ ဝန္တပေန္တိ၊ ရှိခိုးစေကြကုန်၏။ တေ စ၊ ထိုသတို့သားငယ်
တို့သည်လည်း။ အနတ္တိကာ၊ ရှိခိုးခြင်းဖြင့် အလိုမရှိကြ ကုန်သည်။ (ပင်ကိုက
ရှိမခိုး လိုကြကုန်သည်။) သမာနာပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။ ဟဋ္ဌ ပဟဋ္ဌာဝ၊
ရွှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရွှင်လန်းကုန်သည်သာ။ ဝါ၊ အလွန်ရွှင်လန်း ကုန်သည်သာ။
(ဟုတွာ။) ဝန္တန္တိ၊ ရှိခိုးကုန်၏။ ဧဝရူပေ၊ သော။ ကာလေ၊ ၌။ လဗ္ဘတိ၊ လူတိ
ဝေဒိတဗွံ။

ပဉ္စမမဟာကုသိုလ်စိတ်

ပဉ္စမေ၊ ၌။ (ဥပေက္ခာသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ် အသင်္ခါရိက
စိတ်၌။) ဥပေက္ခာသဟဂတံတိ၊ ကား။ ဥပေက္ခာဝေဒနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တံ၊ အညီအမျှ
ဧကုပ္ပါဒတာ- အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော။ (စိတ္တံ-၌ စပ်။) ဟိ၊
မှန်။ လူဒံ၊ ဤပဉ္စမစိတ်သည်။ အာရမ္မဏေ၊ ၌။ မဇ္ဈတ္တံ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော
သဘောရှိသည်။ ဝါ၊ လျစ်လျူ ရှုသည်။ ဟောတိ၊ ပန၊ ထိုသို့လျစ်လျူရှုပါ
သော်လည်း။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပဉ္စမစိတ်၌။ ပရိစ္ဆိန္ဒကဉာဏံ၊ သည်။ ဟောတိ ယေဝ၊
ရှိသည်သာ။ ပန၊ ဆက်။ ပါဠိယံ၊ ၌။ ဧတ္ထ၊ ဤ ပဉ္စမစိတ်၌။ ဈာနစတုက္ကေ၊ ၌။
ဥပေက္ခာ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဣန္ဒြိယဋ္ဌကေ၊ ဣန္ဒြိယ အဋ္ဌက၌။
ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ ဟောတိတိ၊ ဟူ၍လည်းကောင်း။ ဝတွာ၊ ဟောတော်မူပြီး၍။
သဗ္ဗေသမ္ပိ၊ ကုန်သော။ ဝေဒနာဒိပဒါနံ၊ ဝေဒနာ အစရှိသောပုဒ်တို့၏။ နိဒ္ဒေသေ၊
၌။ သာတာ သာတသုခ ဒုက္ခ ပဋိက္ခေပဝသေန၊ သာတ အသာတကို ပယ်ခြင်း၊
သုခ ဒုက္ခကို ပယ်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒေသနံ၊ ကို။ ကတွာ၊ ပြုတော်မူ၍။
အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၊ ကို။ ကထိတာ၊ ပြီ။ [“နေဝသာတံ နာသာတံ” ဟုလည်းကောင်း၊
“အဒုက္ခမသုခံ” ဟုလည်း ကောင်း ဒေသနာဟော်ကို ပြုတော်မူသည်။ ပါဠိတော်ကို
ကြည့်ဝါ။]

အဿာ၊ ထိုအဒုက္ခမသုခဝေဒနာ၏။ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏေ၊ လျစ်လျူရှုခြင်း
လက္ခဏာ၌။ ဣန္ဒြိယကာရဏဝသေန၊ အစိုးရသည်၏အဖြစ်ကို ပြုစေခြင်း၏
အစွမ်းဖြင့်။ ဥပေက္ခိန္ဒြိယဘာဝေါ၊ ဥပေက္ခိန္ဒြိယ၏ အဖြစ်ကို။ ဝေဒိတဗျော။

[“ဣန္ဒြိယ ကာရေတိ” နှင့်လျော်အောင် “ဣန္ဒြိယကာရဏ” ဟု ရှိသောမူ သာကောင်း၏။] စ၊ ဆက်။ ပဒပဋိပါဋိယာ၊ ပုဒ်တို့၏ အစဉ်အားဖြင့်။ ဧကသ္မိဋ္ဌာနေ၊ တစ်ခုသောဌာန၌။ (ဈာနင်္ဂ ဌာန၌။) ပီတိ၊ သည်။ ပရိဟိနာ၊ ယုတ်လျော့၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ စိတ္တင်္ဂဝသေန၊ ဖြင့်။ ပါဠိအာရဋ္ဌာ၊ ပါဠိတော်၌ တက်ရောက်ကုန်သော။ ပဉ္စပဏ္ဏာသေဝ၊ ၅၅-ပါးသာလျှင်ဖြစ်သော။ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ တေသံ၊ ထိုတရားတို့၏။ ဝသေန၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗကောဋ္ဌာသေသု၊ အလုံးစုံသော ကောဋ္ဌာသတို့၌လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗဝါရေသု စ၊ တို့၌လည်းကောင်း၊ ဝိနိစ္ဆယော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ဆဋ္ဌ-စသည်မဟာကုသိုလ်စိတ်

ဆဋ္ဌ သတ္တမ အဋ္ဌမာနိ၊ ဆဋ္ဌစိတ်၊ သတ္တမစိတ်၊ အဋ္ဌမစိတ်တို့ကို။ ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထေသု၊ ဒုတိယ၊ တတိယ၊ စတုတ္ထစိတ်တို့၌။ ဂုတ္တနယေနော၊ ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာ။ ဝေဒိဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ကေဝလံ၊ ကြွင်းသော အစိအရင်မဖက် သက်သက်။ ဣမေသု၊ ဤဆဋ္ဌ၊ သတ္တမ၊ အဋ္ဌမစိတ်တို့၌။ ဝေဒနာ ပရိဝတ္တနဉ္စော၊ ဝေဒနာကို လဲလှယ်ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ သီတိပရိဟာနဉ္စ၊ ပီတိ၏ ယုတ်လျော့ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ ဟောတိ၊ ၏။ သေသံ၊ ကြွင်းသော အစိအရင်ကို။ ဥပ္ပတ္တိနယေန၊ စိတ်ဖြစ်ပုံနည်းနှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တာဒိသမေဝ၊ ထို ဒုတိယ တတိယ စတုတ္ထစိတ်တို့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အစိအရင်ကဲ့သို့ ရှိအပ်သည်သာ။ ဟိ၊ မှန်။ ကရဏာ၊ မုဒိတာ ပရိကမ္မကာလေပိ၊ ကရဏာ မုဒိတာ ပရိကံပြုရာ အခါ၌လည်း။ ဣမေသံ၊ ဤဥပေက္ခာသဟဂုတ် စိတ်တို့၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ပုံကို။ မဟာအဋ္ဌကထာယံ၊ ၌။ အနုညာတာ ဝေ၊ ခွင့်ပြုအပ်သည်သာ။ ဣမာနိ အဋ္ဌ၊ ဤ ရှစ်ပါးသောစိတ်တို့သည်။ ကာမာဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။

၁။ ကရဏာ။ ပ။ အနုညာတာဝေ။ ။ “တေသံ တာဒိသမေဝ” ဟူသော စကားကို နိုင်မြဲစေလို၍ “ကရဏာ။ ပ။ အနုညာတာဝေ” ဟု မိန့်သည်။ ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်များဖြစ်သောကြောင့် ကရဏာ မုဒိတာတို့ မယှဉ်နိုင်ဟု ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိ၏။ ထိုသို့ ထင်မှတ်ဖွယ်ရှိသည့်အတိုင်း ပင် အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂြိုဟ်ကျမ်း၌ “ဥပေက္ခာသဟဂတေသု ပနေတ္ထကရဏာ မုဒိတာန သန္တိတိ ကေဝိ ဝဒန္တိ” ဟု ကေဝိဝါဒ လာသည်။ ထိုသို့ ကေဝိဆရာတို့က ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ်၌ ကရဏာ မုဒိတာတို့ မယှဉ်နိုင်ဟု ဆိုသော်လည်း မဟာအဋ္ဌကထာ၌ ယှဉ်နိုင်ကြောင်းကို ခွင့်ပြုထားသည်-ဟူလို။ [ကေဝိဝါဒ၏ အဓိပ္ပာယ်နှင့် တကွ ပယ်ရှားချက်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီး မူလဋီကာကိုလည်း ရှုပါ။]

ပုညကိရိယာဝတ္ထုစသည်

သဗ္ဗာနိပိ၊ ကုန်သော။ တာနိ၊ ထိုကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို။ ဒသဟိ၊ ကုန်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ၊ ကုန်၏။ ကတံ၊ အဘယ်သို့ သိထိုက်ကုန်သနည်း။ ဒါနမယံ၊ ဒါနမယဖြစ်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုလည်းကောင်း။ သီလမယံ၊ သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဘာဝနာမယံ၊ သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) အပစိတိ သဟဂတံ၊ အရိအသေပြုခြင်းဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ၊ ဝေယျာဝစ္စဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ပတ္တာနုပ္ပဒါနံ၊ ပတ္တာနုပ္ပဒါန ဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) အဗ္ဘနုမောဒနံ၊ ဟူသော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဒေသနာမယံ၊ ဖြစ်သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) သဝနမယံ၊ သော။ (ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။) ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မဖြစ်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဣမာနိ ဒသ၊ ဤ ၁၀-ပါးတို့ သည်။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုနိ နာမ၊ တို့မည်၏။ တတ္ထ၊ ထို၁၀-ပါးသော ပုညကိရိယာဝတ္ထု တို့တွင်။ ဒါနမေဝ၊ ဒါနသည်ပင်။ ဒါနမယံ၊ မည်၏။ (မယံအတွက် အနက်သီးခြား မရှိ။) ပုညကိရိယာ စ၊ ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုလည်း ဟုတ်၏။ သာ၊ ထို ပြုထိုက်သော ကောင်းမှု ဟူသည်။ တေသံ တေသံ အာနိသံသာနံ၊ ထိုထို အကျိုး အာနိသင် တို့၏။ ဝတ္ထု စ၊ တည်ရာအကြောင်းလည်း

၁။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု။ ။ ကတ္တာဗ္ဗာတိကိရိယာ။ ပုညံ+ တံ+ ကိရိယာ စာတိပုညကိရိယာ (ပြုထိုက်သော ကောင်းမှု) ပုညကိရိယာ စ၊ ပြုထိုက်သော ကောင်းမှုလည်းဟုတ်၏။ သာ။ ပ။ ဟူသည်။ ဝတ္ထု စ၊ ထိုထိုအကျိုးတို့၏ တည်ရာအကြောင်းလည်းဟုတ်၏။ ဣတိပုညကိရိယာဝတ္ထု။ ဒါနမယံ စသည်၌ မယပစ္စည်း၏ သွတ္တဖြစ်ပုံနှင့် အခြားတစ်နည်းကို ပြခဲ့ပြီ။

၂။ အပစိတိ သဟဂတံ။ ။ အပ-ရှေးရှိသော စိ-ဓာတ်သည် ဓာတ်ကျမ်းတို့၌ ဖျက်ဆီးခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ သို့သော် ဓာတုနံ အနေကတ္တတ္တာနှင့်အညီ ဤနေရာ၌ အရိအသေပြုခြင်း အနက်ကို ဟောသင့်၏။ “အပစိနနံ၊ အရိအသေပြုခြင်း။ အပစိတိ၊ ခြင်း။ အပစိတိ ဧဝ အပစိတိသဟဂတံ”ဟူသော ဋီကာပထမနည်းအလို သဟဂတ အတွက်အနက်သီးခြား မရှိ။... (တစ်နည်း) အပစိတိ အရ အရိအသေပြုကြောင်း စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အရိအသေပြုသော ကိုယ်အမူအရာ နှုတ်အမူအရာ ကိုလည်းကောင်းယူ၍ “ အပစိတိယာ+ သဟဂတံ အပစိတိသဟဂတံ” ဟု ပြုလျှင် ထိုတရားတို့နှင့်ယှဉ်သော စေတနာကိုလည်းကောင်း ထိုအမူအရာကိရိယာနှင့် တကွဖြစ်သော စေတနာကိုလည်းကောင်း “အပစိတိသဟဂတမည်၏” ဟုဋီကာဖွင့်သည်။

[ဝေယျာဝစ္စသဟဂတံ၌လည်း နည်းတူ။]

ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၊ မည်၏။ သေသေသုပိ၊ ဒါနမယ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုမှ ကြွင်းသော သီလမယ ပုညကိရိယာဝတ္ထု စသော ပုညကိရိယာဝတ္ထု တို့၌လည်း။ ဒေသေ နယော၊ တည်း။

တတ္ထ၊ တိုပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့တွင်။ (ဒါနမယံ ပုညကိရိယာဝတ္ထု နာမ-
စသည်၌ စပ်။) စိဝရာဒိသု၊ သင်္ကန်းအစရှိကုန်သော။ စတူသု၊ ကုန်သော။
ပစ္စယေသု၊ တို့တွင်။ [ဤစကားဖြင့် ဝိနည်း၌လာသော ဒါနဝတ္ထုကို ပြ၏။] ဝါ၊
တစ်နည်း။ ရူပါဒိသု၊ ရူပါရုံ အစရှိကုန်သော။ ဆသု၊ ကုန်သော။ အာရမ္မဏေသု၊
တို့တွင်။ [ဤစကားဖြင့် အဘိဓမ္မာ၌လာသော ဒါနဝတ္ထုကို ပြသည်။] ဝါ၊
တစ်နည်း။ အနာဒိသု၊ ထမင်း အစရှိကုန်သော။ (အာဒိဖြင့် “အနံ ပါနံ ဃရံ
ဝတ္ထံ၊ ယာနံ မာလာ ဝိလေပနံ၊ ဂန္ဓော သေယျာ ပဒီပေယျံ၊ ဒါနဝတ္ထု သိယံ ဒသ”
ဟူသော (၄၂၂) အဘိဓာန်ဂါထာ၌ လာသော ပါနံ စသည်တို့ကို ယူ။) ဒသသု၊
ကုန်သော။ ဒါနဝတ္ထုသု၊ တို့တွင်။ [ဤစကားဖြင့် သုတ္တန်၌လာသော ဒါနဝတ္ထုကို
ပြသည်။] တံတံ၊ ထိုထို ဒါနဝတ္ထုကို။ ဒေန္တ သံ၊ ပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌
လည်းကောင်း)။ တေသံ၊ ထို သင်္ကန်း အစရှိသော လှူဖွယ်ဝတ္ထုတို့၏။ [စာအုပ်
တို့၌ “တေသံ တေသံ” ဟုဝိစ္ဆာရှိ၏။ “တံတံ”ဟု ဧကဝုစိဝိစ္ဆာ ဆိုပြီးနောက်
ထိုအရကိုပင် “တေသံ တေသံ”ဟု ဗဟုဝုစိဝိစ္ဆာ မပြုထိုက်။ ထို့ကြောင့်
“တေသံတိ စိဝရာဒိနံ” ဟူသော ယောဇနာ နှင့်အညီ တေသံတစ်ပုဒ်သာ
ရှိထိုက်သည်။] ဥပ္ပါဒေတော၊ ဖြစ်ရာအခါမှ။ ပဋ္ဌာယ၊ ရှိ။ ပုဗ္ဗဘာဂေ၊
ရှေ့အဖို့လည်းကောင်း။ (ပုဗ္ဗစေတနာ အခိုက်လည်းကောင်း။) ပရိစ္ဆာဂကာလေ၊
စွန့်လွှတ်ရာ အခါလည်းကောင်း။ (မုဉ္ဇစေတနာ အခိုက် လည်းကောင်း။) ပစ္ဆာ၊
၌။ သောမနဿစိတ္တေန၊ သောမနဿနှင့် ယှဉ်သောစိတ်ဖြင့်။ အနုဿရဏေစ၊
အောက်မေ့ရာအခါ လည်းကောင်း။ (အပရစေတနာ အခိုက်လည်းကောင်း။) ဣတိ၊
သို့။ တိသု၊ ကုန်သော။ ကာလေသု၊ တို့၌။ ပဝတ္တာ၊ သော။ စေတနာ၊ သည်။
ဒါနမယံ၊ ဒါနမယဖြစ်သော။ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုနာမ၊ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထု မည်၏။

ပဉ္စသီလံ၊ ၅-ပါးသီလကို သော်လည်းကောင်း။ အဋ္ဌသီလံ၊ ရှစ်ပါးသီလကို
သော်လည်းကောင်း။ ဒသသီလံ၊ ကိုသော်လည်းကောင်း။ သမာဒိယန္တဿ၊
ဆောက်တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ပဝတ္တာ စေတနာ-၌ စပ်။)
ပဗ္ဗဇိဿာမိ၊ ရှင်ရဟန်းပြုအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဝိဟာရံ၊ သို့။ ဂစ္ဆန္တဿ၊
သွားသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ လည်းကောင်း။ ပဗ္ဗဇန္တဿ၊ ရှင်ဖြစ်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်၏
သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ မနောရထံ၊ စိတ်၏အလိုကို။ မတ္တကံ၊ အထွတ်အထိပ်သို့။

ပါပေတွာ၊ ရောက်စေ၍။ (အဟံ၊ သည်။) ပုဗ္ဗဇိတော၊ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသည်။ အမှိ ဝတ၊ ဖြစ်ရပေစွ။ သာဓု သာဓု၊ ကောင်းလေစွ ကောင်းလေစွ။ ဣတိ၊ သို့။ အာဝဇ္ဇန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ ပါတိမောက္ခ၊ ပါတိမောက္ခသီလကို။ သံဝရန္တဿ၊ စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) စိဝရာဒယော၊ သင်္ကန်း အစရှိကုန်သော။ ပစ္စယေ၊ တို့ကို။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ပစ္စယသန္နိသီတ သီလကို စောင့် ရောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) အာပါထဂတေသု၊ ရှေးစုကျခြင်းသို့ရောက်ကုန်သော။ ရူပါဒိသု၊ ရူပါရုံ အစရှိသော အာရုံတို့၌။ စက္ခုဒ္ဓါရာဒိနိ၊ စက္ခုဒ္ဓါရ အစရှိသော ဒ္ဓါရတို့ကို။ သံဝရန္တဿ၊ စောင့်စည်းသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (ဣန္ဒြိယသံဝရ သီလကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) အာဇီဝံ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို။ သောဇေန္တဿ စ၊ သုတ်သင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း။ (အာဇီဝ ပါရိ သုဒ္ဓိသီလကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဆိုသည်။) ပဝတ္တာ စေတနာ၊ သီလမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ။

ပဋိသန္တိဒါယံ၊ ပဋိသန္တိဒါမဂ် ပါဠိတော်၌။ ပုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ဝိပဿနာမဂ္ဂေန၊ ဝိပဿနာ အစဉ်အားဖြင့်။ စက္ခု၊ စက္ခုပဿာဒကို။ အနိစ္စတော၊ အနိစ္စအားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဒုက္ခတော၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အနတ္တတော၊ အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဘာဝေန္တဿ၊ ဖြစ်စေသောပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌လည်းကောင်း) ။ပ။ မနံ၊ မနောဒ္ဓါရကို။ [သောတဒ္ဓါရ၊ ဃာနဒ္ဓါရ၊ ဇိဝှိဒ္ဓါရ၊ ကာယဒ္ဓါရတို့ကို ပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။] ရူပေ၊ ရူပါရုံတို့ကို။ ပ။ ဓမ္မေ၊ ဓမ္မာရုံတို့ကို။ စက္ခုဝိညာဏံ၊ ကို။ ပ။ မနောဝိညာဏံ၊ ကို။ စက္ခုသမ္ပဿံ၊ စက္ခုသမ္ပဿံ။ ပ။ မနောသမ္ပဿံ၊ ကို။ စက္ခုသမ္ပဿံ၊ စက္ခုသမ္ပဿံကြောင့် ဖြစ်သော။ ဝေဒနံ၊ ကို။ ပ။ မနောသမ္ပဿံ၊ စက္ခုသမ္ပဿံ၊ ဝေဒနံ၊ ကို။ ပ။ ရူပသည်၊ ရုပ်၌ဖြစ်သော သညာကို။ ပ။ ရောမရဏံ၊ ကို။ အနိစ္စတော၊ ပ။ ဘာဝေန္တဿ၊ ၌လည်းကောင်း။ ပဝတ္တာ၊ စေတနာ၊ သည်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အဋ္ဌတိသာယ၊ ၃၈-ပါးသော။ အာရမ္မဏေသု၊ တို့၌။ အပ္ပနံ၊ အပ္ပနာသို့။ အပ္ပတ္တာ၊ မရောက်သေးသော။ သမ္မာပိ၊ သော။ စေတနာ၊ သည်။ ဘာဝနာမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထုနာမ၊ မည်၏။ [အာကာသကသိုဏ်းကို ကသိဏုဂ္ဂါဋီမာကာသ၌ သွင်းပြီးလျှင် အာလောကကသိုဏ်းကို သြဒါတကသိုဏ်း၌ သွင်း၍ ဓမ္မသင်္ဂဏီစသော ပါဠိတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း “၃၈” ပါးသာ လာ၏။

ကာမာဝစရအခန်း ဖြစ်၍ “အပ္ပနံ အပ္ပတ္တာ” ဟုဆိုသည်။ အပ္ပနာသို့ ရောက်လျှင် ရူပါဝစရဘာဝနာ ဖြစ်လိမ့်မည်။]

ပန၊ ကား။ မဟလ္လကံ၊ အသက် သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကြီးရင့်သူကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ပစ္စုပ္ပန်။ ပ။ မဂ္ဂသမ္ပဒါနာဒိဝသေန၊ ခရီးဦးကြိုဆိုခြင်း၊ သပိတ်သင်္ကန်းကို လှမ်းယူခြင်း၊ ရှိခိုးခြင်း၊ လမ်းဖယ်ပေးခြင်း (လမ်း၌ဆုံနေလျှင် မိမိက ဖယ်ပေးခြင်း) အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ အပစိတိသဟဂတံ၊ အပစိတိ ပုညကိရိယာဝတ္ထုကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ဝုပတရာနံ၊ အသက် သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကြီးရင့်သူတို့၏။ [သာရတ္ထဋီကာ-သေနာသနက္ခန္ဓက၊ အဂ္ဂါသနာဒိကထာ၌ “ယေ ဝုပ မပစာယန္တိတိ ဇာတိဝုဗော ဝဿောဝုဗော ဂုဏဝုဗောတိ တယောဝုဗော” ဟုဖွင့်၏။] ဝတ္တပဋိပတ္တိကရဏဝသေန၊ ဝတ် အကျင့်ကို ပြုခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ဂါမံ၊ သို့။ ပိဏ္ဍာယ၊ ဌာ။ ပပိဋံ၊ ဝင်လာသော။ ဘိက္ခု၊ ကို။ ဒိသ္မာ၊ ၍။ ပတ္တံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဂါမေ၌။ ဘိက္ခု၊ ဆွမ်းကို။ သမာဒါပေတွာ၊ ဆောက်တည်စေ၍။ (ထိုထိုအိမ်၌ ဆွမ်းလှူကြဖို့ရန် ဆော်သြ၍-ဟူလို၊ “သမာပေတွာ၊ ပြည့်စုံစေ၍” ဟု ရှိလျှင်လည်းကောင်း၏။) ဥပသံဟရဏဝသေန၊ ရဟန်း၏ အထံသို့ ဆောင်ပို့ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း ။ ဂစ္ဆ၊ သွားချေ။ ဘိက္ခုနံ၊ တို့၏။ ပတ္တံ၊ ကို။ အာဟာရ၊ ဆောင်ယူချေလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့ စေခိုင်းအပ်သော စကားကို။ သုတွာ၊ ကြား၍။ ပေဂေန၊ လျင်စွာ။ ဂန္ဓာ၊ ၍။ ပတ္တာဟရဏာဒိဝသေန၊ သပိတ်ကို ဆောင်ယူခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်းကောင်း။ ကာယဝေယျာဝဋ္ဋိကကာလေ၊ ကိုယ်ဖြင့် ဝေယျာဝဋ္ဋကို ပြုရာအခါ၌။ ဝေယျာဝဋ္ဋသဟဂတံ၊ ဝေယျာဝဋ္ဋ ပုညကိရိယာဝတ္ထုကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၍။ [ဝုပတရာနံ ဝတ္တပဋိပတ္တိကရဏဝ သေနသည်ရဟန်းသာမဏေတို့၏ ဝေယျာဝဋ္ဋပြုပုံကို ပြသောစကားတည်း။ ဂါမံ ပိဏ္ဍာယံ စသောစကားတို့ကား လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ဝေယျာဝဋ္ဋပြုပုံကို ပြသောစကားတည်း။]

ဒါနံ၊ အလှူကို။ ဒတွာ၊ ပေးလှူပြီး၍လည်းကောင်း။ ဂန္ဓာဒိဟိ၊ နံသာ အစရှိသော ပူဇော်ဖွယ်တို့ဖြင့်။ ပူဇံ၊ ပူဇော်မှုကို။ ကတွာ၊ ပြုပြီး၍လည်းကောင်း။ အသုကဿ နာမ၊ ထိုမည်သူ၏ အတွက်။ ပတ္တံ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ် အဖို့သည်။ ဟောတု၊ ဖြစ်ပါစေ။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်လည်းကောင်း။ သဗ္ဗသတ္တာနံ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါတို့၏ အတွက်။ (ပတ္တံ၊ သည်။) ဟောတု၊ ဖြစ်ပါစေ။ ဣတိ ဝါ၊ သော်လည်းကောင်း။ ပတ္တံ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ်အဖို့ကို။ ဒ ဒတော၊ ပေးသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ပတ္တာနုပ္ပဒါန ပုညကိရိယာဝတ္ထုကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [အနုပ္ပဒိယတေ ဒတေနာတိ အနုပ္ပဒါနံ၊ တစ်ဆင့်ပေးဝေကြောင်း

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၃၇

(အမျှဝေကြောင်း) ဖြစ်သောစေတနာ။ ပတ္တိယာ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ် အဖို့ကို။ အနုပ္ပဒါနံ၊ တစ်ဆင့်ပေးဝေကြောင်းဖြစ်သော စေတနာတည်း။ ပဝတ္တာနုပ္ပဒါနံ။]

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ဧဝံ၊ သို့။ ပတ္တိ၊ ကို။ ဒဒတော၊ ပေးဝေသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ (အမျှဝေသောပုဂ္ဂိုလ်၏။) ပုညက္ခယော၊ ကောင်းမှု၏ ကုန်ခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်သလော။ [မိမိကုသိုလ်ကို သူတစ်ပါးအား ဝေလိုက်သည့်အတွက် ကုန်သွားသလား-ဟူလို။] (ပတ္တိ 'ဒဒတော။ ပုညက္ခယော၊ သည်။) န ဟောတိ၊ မဖြစ်၊ ပန၊ အနုယကား။ ဧကံ၊ တစ်ခုသော။ ဒိပံ၊ ဆီမီးကို။ ဇာလေတွာ၊ တောက်စေ၍။ ဝါ၊ ညှိထွန်း၍။ တတော၊ ထိုဆီမီးမှ။ ဒီပသဟသံ၊ ဆီမီးတစ်ထောင်ကို။ ဇာလေန္တဿ၊ တောက်စေသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ (မီးကူး၍ ထွန်းပေးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။) ပဌမဒီပေါ၊ ပထမ ဆီမီးကို။ ခီဏောတိ၊ ကုန်သွားပြီဟူ၍။ န ဝတ္ထုဗ္ဗော ယထာ၊ မဆိုထိုက်သကဲ့သို့။ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ပုရိမာလောကေန၊ ရှေ့ဆီမီးရောင်နှင့်။ သိဒ္ဓိံ၊ ပစ္ဆိမာလောကော၊ နောက်ဆီမီးရောင်သည်။ ဧကတော၊ တစ်ပေါင်းတည်း။ ဟုတွာ၊ ၍။ အတိမဟာ၊ အလွန်ကျယ်ပြန့်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ တူသာလျှင်။ ပတ္တိ၊ ဒဒတော၊ ၍။ ပရိဟာနိ နာမ၊ ယုတ်လျော့ ခြင်းမည်သည်။ နတ္တိ၊ ပန၊ စင်စစ်ကား။ ဝုဗ္ဗယေဝ၊ တိုးပွားခြင်းသည် သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။

ပရေဟိ၊ သူတစ်ပါးတို့သည်။ ဒိန္နာယ၊ အမျှပေးဝေအပ်သော။ ပတ္တိယာ ဝါ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ်အဖို့ကိုသော်လည်းကောင်း။ အညာယ၊ အမျှပေးဝေ အပ်သော ကုသိုလ်မှတစ်ပါးသော။ ပုညကိရိယာယဝါ၊ ပြုအပ်သောကောင်းမှုကို သော်လည်းကောင်း။ သာဓု သာဓုတိ၊ သာဓု သာဓု ဟူ၍။ အနုမောဒနဝသေန၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်။ အတ္တနုမောဒနံ၊ အတ္တနုမောဒနပုညကိရိယဝတ္ထုကို ဝေဒိတဗ္ဗံ။ [သင်္ဂြိုဟ်၌ “ပတ္တာနုမောဒန” ဟုရှိ၏။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “အတ္တနုမောဒန” ဟုရှိ၏။ ထိုသို့ရှိသည့်အလိုက် အဓိပ္ပာယ် အယူအဆ ကွဲပြားပုံ ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ ပုညကိရိယဝတ္ထုခန်း၌ ရှုပါ။]

ဧကော၊ တစ်ပါးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ တရားဟောရလျှင်။ မံ၊ ငါ့ကို။ ဓမ္မကထိကောတိ၊ ဟူ၍။ ဇာနိဿန္တိ၊ သိကြကုန်လတ္တံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဣစ္ဆာယ၊ ယုတ်မာသောအလို၌။ ဌတွာ၊ တည်၍။ လာဘဂရုကော၊ လာဘ်၌ အလေးပြုသည်။ ဟုတွာ။ ဒေသေတိ၊ ဟော၏။ တံ၊ ထိုဟောကြောင်းစေတနာသည်။ မဟပ္ပလံ၊ များသော အကျိုးရှိသည်။ န၊ မဖြစ်။ ဧကော၊ သည်။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။

ပရုဏံ၊ အဝါးဝစ္စာ လေ့လာအပ်ပြီးသော။ ဓမ္မံ၊ ကို။ အပစ္စာသိသမာနော၊ လာဘ်ကို မတောင့်တသည်။ ဟုတ္တာ၊ ။ ဤ။ ဝိမုတ္တာယတနသီသေန၊ နိဗ္ဗာန်တည်းဟူသော အကြောင်းကို အဦးပဓာနပြုသဖြင့်။ ဝါ၊ နိဗ္ဗာန်ကို ပဓာန အကြောင်းပြုသဖြင့်။ ပရေသံ၊ သူတစ်ပါးတို့အား။ ဒေသေတိ၊ ဟော၏။ ဣဒံ၊ ဤ။ ဟောကြောင်းစေတနာ သည်။ ဒေသနာမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယ ဝတ္ထု နာမ၊ ၏။

ဧကော၊ တစ်ပါးသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သုဏန္တော၊ တရားနာလတ်သော်။ ဣတိ၊ ဤသို့ တရားနာရလျှင်။ ဓံ၊ ကို။ သဒ္ဓေါတိ၊ သဒ္ဓါရှိသူ ဟူ၍။ ဇာနိဿန္တိ၊ သိကုန်လတ္တံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ သုဏာတိ၊ နာ၏။ တံ၊ ထိုတရားနာကြောင်း စေတနာသည်။ မဟပ္ပလံ၊ သည်။ န၊ မဖြစ်။ ဧကော၊ သည်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ တရားနာရသည်ရှိသော်။ မေ၊ ၏။ ဝါ၊ မှာ။ မဟပ္ပလံ၊ များသောအကျိုးသည်။ ဘင်္ဂိဿတိ၊ လတ္တံ့။ ဣတိ၊ သို့။ ဟိတဖရဏေန၊ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်၌ အစီးအပွားကို ဖြန့်ကြောင်းဖြစ်သော။ ဝါ၊ မိမိ၏ အစီးအပွားကိုဖြန့်ကြောင်းဖြစ်သော။ မုဒုစိတ္တေန၊ နူးညံ့သောစိတ်ဖြင့်။ ဓမ္မံ၊ ကို။ သုဏာတိ၊ နာ၏။ ဣဒံ၊ ဤ။ တရားနာကြောင်း စေတနာသည်။ သဝနမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ၊ မည်၏။

ဒိဋ္ဌိ၊ အသိဉာဏ်ကို။ ဝါ၊ အယူကို။ ဉာဏ်ဖြင့်သိအပ်သော အယူကို ကာရဏပဓာရအားဖြင့် ဒိဋ္ဌိ ဟုဆိုသည်။]၂၃။ ဖြောင့်မတ်အောင်။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပ ဖြစ်သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထုနာမ၊ မည်၏။ ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ ဒိဃဘာဏကာ၊ ဒိဃနိကာယကိုရွတ်အံ့ သရဇ္ဈာယ်သော ထေရ်တို့သည်။ ဝါ၊ ဒိဃနိကာယဆောင် ထေရ်တို့သည်။ အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။ (ကိ။) ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပသည်။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော ပုညကိရိယဝတ္ထုတို့၏။

၁။ ဝိမုတ္တာယတန သီသေန။ ။ ဝိမုတ္တိသဒ္ဓါသည် များသောအားဖြင့် အရဟတ္တဖိုလ် ကိုသာ ဟော၏။ ဤနေရာ၌ကား နိဗ္ဗာန်ကိုဖွင့်ကြသည်။ အာယတနသဒ္ဓါသည် အကြောင်း ဟူ သော အနက်ကိုဟော၏။ သိသသဒ္ဓါကား အဦးပဓာန အနက်ဟောတည်း။ နိဗ္ဗာန်တို့ပဓာနအား ဖြင့် ရည်စူး၍ တရားဟောသည်။ "တရားနာသူများကို တတ်သိ လိမ္မာစေလိုခြင်းများလည်း အပဓာနအားဖြင့်ပါဝင်နိုင်သည်"ဟုလို။ [ဝိမုတ္တာယတနသီသေနာတိ နိဗ္ဗာနသင်္ခါတဿ အာယတနဿ သိသဘာဝေန၊ နိဗ္ဗာနဿ ဝါ ပဋိလာဘဿ ပဓာနကာရဏဘာဝေန-နိဗ္ဗာန်ကို ရခြင်း၏ ပဓာနအကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်။-ယောဇနာ။ အနည်းငယ်ပျက်သည်တို့ ပြင်လိုက်သည်။]

၂။ ဟိတ ဖရဏေန။ ။ ဟိတ ဖရဏေနာတိ ဒေသကေ မေတ္တာဖရဏေန။ ဤနည်း၌ ဒေသကပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်ဝယ် စိပွားလိုလားသော မေတ္တာကို "ဟိတဖရဏ" ဟုဆိုသည်။ ဧဝံမေ ဟိတံ ဘင်္ဂိဿတိတိ ပဝတ္တေန ဟိတမိတ္တေန ဝါ။ ဤဒုတိယနည်း၌ကား မိမိအစီးအပွားကို လိုလားသောစိတ်ကို "ဟိတဖရဏ"ဟုဆိုသည်။ အဓိပ္ပာယ်၂-မျိုးလုံးပင် စိတ်အနေ နူးညံ့သောကြောင့် "မုဒုစိတ္တေန" ဟုဆိုသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၃၉

နိယမလက္ခဏံ၊ အကျိုးကြီးသည် အဖြစ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ လက္ခဏာ တည်း။ [နိယမ လက္ခဏန္တိ မဟပ္ပလတာ နိယမဿလက္ခဏံ။-ဋီကာ။ ဉာဏသမ္ပယုတ် ကုသိုလ်ဖြစ်၍ အကျိုးကြီးသည်-ဟူလို။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ကဿော။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ သည်။ သဗ္ဗေသံ၊ တို့၏။ နိယမလက္ခဏံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ယံ ကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစ်စုံတစ်ခုသော။ ပုညံ၊ ကို။ ကရောန္တဿ၊ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဒိဋ္ဌိယာ၊ အသိဉာဏ်၏။ ဝါ၊ အယူ၏။ ဥဇုက-ဘာဝေနော၊ ဖြောင့်မတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်သာလျှင်။ မဟပ္ပလံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ သည်။ သဗ္ဗေသံ၊ တို့၏။ နိယမလက္ခဏံ၊ သည်။ ဟောတိ။)

[ပုညကိရိယ ဝတ္ထုတို့၏ စေတနာသုံးတန်ကို ပြလို၍ ဧတေသုပန- စသည်မိန့်။] ပန၊ ဆက်။ ဧတေသု ပုညကိရိယ ဝတ္ထုသု၊ တို့တွင်။ တာဝ၊ သီလမယ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ (နိဒ္ဒိဋ္ဌံ။) ဒါနမယံ၊ ဒါနမယ ပုညကိရိယ ဝတ္ထုသည်။ ဒါနံ၊ အလှူကို။ ဒဿာမိ၊ ပေးလှူအံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တဿ၊ ရှေ့အဖို့ဝယ် ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒါနံကို။ ဒဒတော၊ ပေးလှူဆဲပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မေ၊ သည်။ (ဒါနံကို။) ဒိန္နံ၊ ဖော်လှူ အပ်ပေပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ၊ ဆင်ခြင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ပုဗ္ဗစေတနံ၊ ရှေ့အဖို့၌ဖြစ်သော စေတနာ လည်းကောင်း။ မုဉ္ဇစေတနံ၊ စွန့်လွှတ်ကြောင်း စေတနာ လည်းကောင်း။ အပရစေတနံ၊ နောက်အဖို့ ၌ဖြစ်သော စေတနာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ တိဿောပိ၊ ကုန်သော။ စေတနာ၊ တို့ကို။ ဧကတော၊ တစ်ပေါင်းတည်း။ ကတွာ၊ ၍။ ဒါနမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ၊ မည်သည်။ ဟောတိ။ သီလမယံပိ၊ သီလမယ ပုညကိရိယဝတ္ထု သည်လည်း။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေဿမိ၊ ဖြည့်ကျင့်အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သီလပူရဏကာလေ၊ သီလကို ဖြည့်ကျင့်ရာအခါ၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မေ၊ သည်။ (သီလံကို။) ပူရိတံ၊ ဖြည့်ကျင့်အပ်ပေပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သဗ္ဗာပိ၊ ကုန်သော။ တာ၊ ထိုပုဗ္ဗ မဇ္ဈ အပရစေတနာတို့ကို။ ဧကတော ကတွာ။ သီလမယံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမဟောတိ။ ပ။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ သည်လည်း။ ဒိဋ္ဌိ၊ အသိဉာဏ်ကို။ ပါ၊ အယူကို။ ဥဇုကံ၊ ဖြောင့်မတ်အောင်။ ကရိဿာမိ၊ ပြုအံ့။ ဣတိ။ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကို။ ဥဇု၊ ဖြောင့်မတ်အောင်။ ကရောန္တဿ၊ ပြုဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ မေ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကို။ ဥဇုကာ၊ ဖြောင့်မတ် သည်ကို။ ကတာ၊ ပြုအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ပ။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ သဗ္ဗာပိ၊ ကုန်သော။ တာ၊ ထိုပုဗ္ဗ မဇ္ဈ အပရစေတနာတို့ကို။ ပ။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္ပံ၊ သော။ ပုညကိရိယဝတ္ထု နာမ ဟောတိ။

[ပုညကိရိယာဝတ္ထု ၁၀-ပါးကို သီလမယ၊ဒါနမယ၊ ဘာဝနာမယ သုံးပါး၌ သွင်းပုံကို ပြလို၍ “သုတ္တေ ပန” စသည်မိန့်။]

ပန၊ ကား။ သုတ္တေ၊ သုတ္တန်ပါဠိတော်၌။ တီဏိ ယေဝ၊ သုံးပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ပုညကိရိယာဝတ္ထုနိ၊ ပုညကိရိယာ ဝတ္ထုတို့သည်။ အာဂတာနိ၊ လာကုန်ပြီ။ တေသု၊ ထိုသုံးပါးသော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့၌။ ဣတရေသမ္ပိ၊ အခြားသော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့ကိုလည်း။ သင်္ဂဟော၊ သိမ်းယူခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ ချဲ့။ အပစိတိဝေယျာဝစ္စာနိ၊ အပစိတိဝေယျာဝစ္စတို့သည်။ သီလမယေ၊ သီလမယ ပုညကိရိယာဝတ္ထု၌။ သင်္ဂဟံ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ပတ္တာနုပ္ပဒါန အပ္ပနုမောဒနာနိ၊ ကိုသည်။ ဒါနမယေ၊ ၌။ (သင်္ဂဟံဂစ္ဆန္တိ။) ဒေသနာသဝနဒိဋ္ဌိဇုကမ္မာနိ၊ တို့သည်။ ဘာဝနာမယေ၊ ၌။ (သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ။) [ဤသို့ သိမ်းယူရခြင်းအကြောင်းကို ဋီကာဖွင့်အတိုင်း သဂြိုဟ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ပန၊ ဝါဒန္တရကား။ ယေ၊ အကြင် ဆရာတို့သည်။ ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မံ၊ သည်။ သဗ္ဗေသံ၊ အလုံးစုံသော ပုညကိရိယာဝတ္ထုတို့၏။ နိယမလက္ခဏံ၊ အကျိုးကြီးသည်၏အဖြစ်ကို အမြဲသတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ လက္ခဏာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဝဒန္တိ၊ တေသံ၊ ထိုဆရာတို့၏။ (ဝါဒေ၊ အယူ၌။) တံ၊ ထို ဒိဋ္ဌိဇုကမ္မ ပုညကိရိယာဝတ္ထုသည်။ တီသုပိ၊ သုံးပါးသော ဒါနမယ၊ သီလမယ၊ ဘာဝနာမယ တို့၌လည်း။ သင်္ဂဟံ၊ သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဧတာနိ၊ ဤ ပုညကိရိယာဝတ္ထု တို့သည်။ သဇေပတော၊ အားဖြင့်။ တီဏိ၊ တို့သည်။ ဟုတွာ၊ ဝိတ္တာရတော၊ အားဖြင့်။ ဒသ၊ ဆယ်ပါးတို့သည်။ ဟောန္တိ။

တေသု၊ ထို၁၀-ပါးတို့တွင်။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒဿာမိ၊ အံ။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တော၊ ရှေ့အဖို့ဝယ် ကြံစည်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ ကာမာဝစရကုသလစိတ္တာနံ၊ တို့တွင်။ အညတရေနော၊ တစ်ပါးပါးသောစိတ်ဖြင့် သာလျှင်။ စိန္တေတိ၊ ၏။ ဒေမာနောပိ၊ ပေးလှူဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ တေသံ ယေဝ၊ ထိုရှစ်ပါးသော ကာမာဝစရကုသိုလ်စိတ်တို့တွင်ပင်။ အညတရေန၊ ဖြင့်။ ဒေတိ၊ ၏။ မေ၊ သည်။ ဒါနံ၊ ကို။ ဒိန္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ၊ ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ တေသံ ယေဝ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေဿာမိ၊ အံ။ ပ။ စိန္တေတိ။ သီလံ၊ ကို။ ပူရေန္တောပိ၊ ဖြည့်ကျင့်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ် သည်လည်း။ ပ။ ပူရေတိ။ မေ၊ သည်။ သီလံ၊ ကို။ ပူရိတံ၊ ဖြည့်ကျင့်အပ်ပြီ။ ပ။ ပေစ္စဝေက္ခတိ။ ဘာဝနံ၊ ဘာဝနာကို။ ဘာဝေဿာမိ၊ ပွားစေအံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ ဘာဝေန္တောပိ၊ ပွားစေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ ဘာဝေတိ။ [ဘာဝနံ ဘာဝေ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၄၁

န္တောပိအရ အပ္ပနာသို့ မရောက်သေးသော ကာမာဝစရ ဘာဝနာကိုသာ ယူရသည်။ အပ္ပနာသို့ရောက်အောင် ပွားစေနိုင်လျှင် ကာမာဝစရစိတ်မဟုတ်၊ မဟဂ္ဂုတ်စိတ် ဖြစ်သည်။] မေ၊ သည်။ ဘာဝနာ၊ ကို။ ဘာဝိတာ၊ ပွားစေအပ်ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မံ၊ ကြီးရင့်သူတို့ကို အရိုအသေပြုမှုကို။ ကရိဿာမိ၊ အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မံ၊ ကို။) ကရောန္တောပိ၊ ပြုဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ ကရောတိ။ မေ၊ သည်။ (ဇေဋ္ဌာပစိတိကမ္မံ၊ ကို။) ကံတံ၊ ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။

ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ၊ ကိုယ်ဖြင့်ဆည်းကပ်လုပ်ကျွေး ကြောင်း အမှုကို ပြုတတ်သူ၏ အလုပ်ကို။ ကရိဿာမိ၊ အံ့။ ဣတိ၊ သို့။ စိန္တေန္တောပိ၊ သည်လည်း။ (တေသံ ယေဝ အညတရေန စိန္တေတိ။ ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ၊ ကို။) ကရောန္တောပိ၊ သည်လည်း။ (တေသံ ယေဝ အညတရေန ကရောတိ။) မေ၊ သည်။ (ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ၊ ကို။) ကံတံ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ [ရှေ့ ၂-ဝါကျကိုပေယျာလမြှုပ်ထားသည်။ နောက်၌လည်း ဤသို့ ပေယျာလမြှုပ်ထားသည် ဟူ၍ ချည်းမှတ်ပါ။] ပတ္တိံ၊ ရောက်အပ် ရအပ်သော ကုသိုလ်အဖို့ကို။ ဒဿာမိ၊ အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ပတ္တိံ၊ ကို။) ဒဒန္တောပိ၊ ပေးဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ (တေသံ ယေဝ အညတရေန ဒေတိ။) မေ၊ သည်။ (ပတ္တိံ၊ ကို။) ဒိန္နာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တောပိ (တေသံ ယေဝ အညတရေန ပစ္စဝေက္ခတိ။)

ပတ္တိံ ဝါ၊ ကိုသော်လည်းကောင်း။ သေသကုသလံ ဝါ၊ ပတ္တိကုသိုလ်မှ ကြွင်းသော ကုသိုလ်ကိုသော်လည်းကောင်း။ [အမျှမပေးဝေအပ်သော ဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ် စသည်ကိုယူ။] အနုမောဒိဿာမိ၊ ဝမ်းမြောက်အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ အနုမောဒန္တောပိ၊ ဝမ်းမြောက်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။ အနုမောဒတိ။ မေ၊ သည်။ အနုမောဒိတံ၊ ဝမ်းမြောက်အပ်ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဓမ္မံ၊ ကို။ ဒေသေဿာမိ၊ အံ့။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ဓမ္မံ၊ ကို။) ဒေသေန္တောပိ၊ သည်လည်း။ ပ။ ဒေသေတိ။ မေ

၁။ ကာယဝေယျာဝဋီကကမ္မံ ။ ဝေယျာဝဋ်သည် ဗျာဝဋ်နှင့် သဘောတူတည်း။ ဗျာဝဋ်၌ ဝိ-အာပုဗ္ဗ ဝရဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း၊ ဝရဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ “ဘတ္တိ အနက်ဟော” ဟုကြံသင့်၏။ ဗျာဝရယတိတောနာဘိ ဗျာဝဋော=သူတစ်ပါးကို ဆည်းကပ်ကြောင်းဖြစ်သော ဘူညီဝိုင်းဝန်းမှု ပြုစုလုပ်ကျွေးမှု။ ဗျာဝဋ် ကရောတိဘိ ဝေယျာဝဋ်ကော။ “ဗျာကရဏံ အဓိ တေ ဝေယျာကရဏီကော” ကဲ့သို့ ရုပ်ပြီးပါစေ။ ဝေယျာဝဋ်ကဿ+ ကမ္မံ ဝေယျာဝဋ်ကကမ္မံ= ပြုစု လုပ်ကျွေးမှုကို ပြုတတ်သူ၏အလုပ်။ တချို့နေရာ၌ဏိကပစ္စည်းမသက်ဘဲ “ဗျာဝဋော-ကြောင့်ကြ ခိုက်သူ” ဟုလည်းရှိ၏။ “ဗျာဝရယတိထိ ဗျာဝဋော” ဟုပြု။ ဗျာဝဋဿ+ ဘာဝေါ ကမ္မံ ဝါ ဝေယျာဝဋ်။

သည်။ (ဓမ္မော၊ ကိ။) ဒေသိတော၊ ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဓမ္မံ၊ ကိ။ သောဿာမိ၊
 နာအံ။ ပ။ စိန္တေတိ။ (ဓမ္မံ၊ ကိ။) သုဏန္တောပိ၊ နာဆပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ ပ။
 သုဏာတိ။ မေ၊ သည်။ (ဓမ္မော၊ ကိ။) သုတော၊ ပြီ။ ပ။ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကိ။
 ဥဇကံ ကရိဿာမိ။ ပ။ စိန္တေတိ။ ပန၊ အထူးကား။ (ဒိဋ္ဌိ၊ ကိ။ ဥဇံ၊ ကရောန္တော၊
 ပြုဆဲပုဂ္ဂိုလ်သည်။ စတုနံ၊ ကုန်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တာနံ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်
 မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့တွင်။ အညတရေန ကရောတိ။ [အသိဉာဏ်ကို ဖြောင့်မှန်
 အောင် ပြုကြောင်းစိတ် ဖြစ်သောကြောင့် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ်ကိုသာ ယူသည်။]
 မေ၊ သည်။ ဒိဋ္ဌိ၊ ကိ။ ဥဇကာ၊ ကိ။ ကတာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ပစ္စဝေက္ခန္တော၊ သည်။
 အဋ္ဌနံ၊ ရှစ်ပါးသော မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့တွင်။ အညတရေန ပစ္စဝေက္ခတိ။

အနန္တ-စသည်

[မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးတည်းဖြင့် အပရိမာဏ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌
 ဖြစ်နိုင်ပုံကို ပြလို၍ “ဣမသ္မိံ ဌာနေ” အစရှိသောပါဌ်ကို မိန့်။ နောက်၌ “ဝေဿဗ္ဗာနိပိ
 ။ ပ။ အဋ္ဌေဝေတာနိ” ဟူသော နိဂုံးစကားကို ကြည့်၍ ကျမ်းတက်သည်။]

ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးကိုပြရာ ဤအရာ၌။ စတ္တာရိ၊
 ကုန်သော။ အနန္တာနိနာမ၊ အနန္တတို့မည်သည်ကို။ ဂဟိတာနိ၊ ရှေးဆရာတို့
 ယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (စတ္တာရိ အနန္တာနိ ဟူသောစကားသည် မှန်၏ဟူလို။)
 အနန္တာနိ၊ အဆုံးအပိုင်းအခြားမရှိသော အရာတို့သည်။ အာကာသော၊
 ကောင်းကင်ဟူသော။ အနန္တော၊ အနန္တလည်းကောင်း။ စက္ကဝါဠာနိ၊ စကြဝဠာ တို့
 ဟူသော။ အနန္တာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။ သတ္တနိကာယော၊ သတ္တဝါအပေါင်းဟူသော
 အနန္တော၊ လည်းကောင်း။ ဗုဒ္ဓဉာဏံ၊ ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်ဟူသော။ အနန္တံ၊
 လည်းကောင်း။ (ဣတိ၊ သို့။) စတ္တာရိ၊ ၄-ပါးတို့တည်း။ ဟိ၊ ချဲ့။ အာကာသံသာ၊
 ၏။ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယဝါ၊ အရှေ့အရပ်၌ သော်လည်းကောင်း။ ပစ္စိမုတ္တရ ဒက္ခိဏာ
 သု ဝါ၊ အနောက်၊ မြောက်၊ တောင်အရပ်တို့၌ သော်လည်းကောင်း။ ဧတ္တကာနိ၊
 ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော။ ယောဇနသတာနိ၊ ယူဇနာအရာတို့သည်။
 ဟောန္တိ။ (ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ လည်းကောင်း။) ဧတ္တကာနိ၊ ကုန်သော။ ယောဇန
 သဟံသာနိ၊ ယူဇနာ အတောင်တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ ဝါ၊ လည်းကောင်း။
 ပရိစ္ဆေဒေါ၊ အပိုင်းအခြားသည်။ နတ္ထိ၊ သိနေရ်မတ္တမ္ပိ၊ မြင်းမိုရ်တောင် ပမာဏ
 ရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ အယောကုဋံ၊ သံတုံးကို။ ပထဝီ၊ မြေကို။ ဒွိဝါ၊ နှစ်ဖြာ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၄၃

ကတွာ၊ ဤ။ ဟေတ္တာ၊ အောက်၌။ (အောက်အဇ္ဈကာသသို့။) ခိတ္တံ၊ ပစ်ချအပ်သည်။ (သမာနံ၊ သော်။) ဘဿတေဝ၊ တစ်လျှောတည်းလျှောကျတော့သည်သာ။ ပတိဋ္ဌိတံ၊ တည်ရာကို။ နော လဘေထ၊ မရရာ။ ဤစကားဖြင့် မြေအောက်၌ရေ၊ ရေအောက်၌ လေ၊ လေအောက်၌ရှိသော အဇ္ဈကာသကို ပြသည်။ အထက်အဇ္ဈကာသလည်း ဤအတူပင်တည်း။] ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ အာကာသံ၊ သည်။ အနန္တံ နာမ၊ အနန္တ မည်၏။ [“အာကာသော အနန္တော” ဟု ပုလ္လိင်လည်းရှိ၏။]

စက္ကဝါဠာနမ္ပိ၊ တို့၏လည်း။ (ပိဖြင့် အာကာသကို ပေါင်း။) သတေဟိ ဝါ၊ အရာတို့အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သဟဿေဟိ ဝါ၊ အထောင်တို့အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ပရိစ္ဆေဒေါ နတ္ထိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ အကနိဋ္ဌဘဝနေ၊ အကနိဋ္ဌဘုံ၌။ နိဗ္ဗတ္တာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ (မဟာဗြဟ္မာနော-၌ စပ်။) ဒဠဓမ္မဓနုဂ္ဂဟဿ၊ ခိုင်မြဲသော လေးရှိသော လေးသမား၏။ လဟုကေန၊ ပေါ့ပါးသော။ သရေန၊ မြားဖြင့်။ တိရိယံ၊ ဖီလာ။ ဝါ၊ ကန်၊ လန့်။ တာလစ္ဆာယံ၊ ထန်းပင်ရိပ်ကို။ အတိက္ကမနမတ္ထေန၊ လွန်ခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ဝါ၊ လွန်လောက်ရုံမျှ ဖြစ်သော။ ကာလေန၊ အချိန်ဖြင့်။ စက္ကဝါဠသတသဟဿံ၊ စကြဝဠာတစ်သိန်းတို့။ အတိက္ကမန သမတ္ထေန၊ လွန်သွားခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော။ ဧဝေန၊ အဟုန်နှင့်။ သမန္နာဂတာ၊ ပြည့်စုံကုန်သော။ စတ္တာရော၊ ၄-ယောက်ကုန်သော။ မဟာဗြဟ္မာနော၊ ဗြဟ္မာကြီး တို့သည်။ [အရပ် ၄-မျက်နှာသို့ ပြေးရမည်ဖြစ်၍ အကနိဋ္ဌ ဗြဟ္မာကြီး ၄-ယောက် ကို ပြသည်။] (မယံ၊ တို့သည်။) စက္ကဝါဠပရိယန္တံ၊ စကြဝဠာတို့၏ အဆုံးကို။ ပဿိသာမ၊ ကြည့်ကုန်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ကြံ၍။ တေန ဧဝေန၊ ထို အဟုန်ဖြင့်။ သစေပိ ဓာဝေယျံ၊ အကယ်၍မူလည်း ပြေးသွားစေကုန်ဦးတော့။ (ဧဝံ သတိပိ၊ ဤသို့ပြေးသွားပါသော်လည်း။) စက္ကဝါဠပရိယန္တံ၊ ကို။ အဒိသ္မာဝ၊ မမြင်မူ၍သာ။

၁။ သစေပိ။ ပ။ ဓာဝေယျံ။ ။ ရုပ်ဓန္တာရှိသောသတ္တဝါတို့တွင် အထက်တန်းအကျဆုံး သတ္တဝါကိုပြလို၍ အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာကို ပြသည်။ “ဒဠဓမ္မဓနုဂ္ဂဟ” ဟု ခေါ်သော လေးတော်သား တစ်ယောက်သည် အလွန်ပေါ့သောမြားဖြင့် ထန်းပင်ရိပ်ကို ကန်လန့်ဖြတ်လွန်အောင်ပစ်သောအခါ ထန်းပင်ရိပ်တစ်ရိပ်ကို မြားလွန်သွားရာ အချိန်အခါသည် ဘာလောက်မျှမကြာ၊ သို့ရာတွင် “တစ်စက္ကန်မျှကြာသည်” ဟု ဆိုကြရိ။ ထိုမျှလောက်အချိန်ကလေးဖြင့် စကြဝဠာတစ်သိန်းကို လွန် သွားအောင် ပြေးနိုင်သော အဟုန်ရှိကြသော အကနိဋ္ဌဗြဟ္မာကြီးတို့သည် စကြဝဠာအဆုံးကို ကြည့်ကုန်အံ့ ဟုကြံ၍ ပြေးသွားလျှင် ဗြဟ္မာအသက်တမ်းစေ၍ ပရိနိဗ္ဗာန်စံရမည်သာ၊ စကြဝဠာ အဆုံးကိုကား မတွေ့နိုင်ပါ။ ဤသို့လျှင် စကြဝဠာသည်အဆုံး အပိုင်းအခြားမရှိသော အနန္တ တစ်မျိုးဖြစ်သည်-ဟူလို။ [ဒဠဓမ္မဓနုဂ္ဂဟ၏ အဓိပ္ပာယ်ကို မူလဋီကာ- ကာမာဝစရကုသိုလ်- သမယအဖွင့်၌ ရှုပါ။]

ပရိနိဗ္ဗာယေယျ၊ ပရိနိဗ္ဗာန် စံကုန်ရာ၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ စက္ကဝါ ဌာနံ၊ တို့သည်။ အနန္တာနိ နာမ၊ တို့မည်၏။

ပန၊ ကား။ (တစ်နည်း) ပန၊ စကြဝဠာ အနန္တမှတစ်ပါး သတ္တဝါအနန္တကား။ တွေ့ကေသု၊ ကုန်သော။ စက္ကဝါဌေသု၊ တို့၌။ ဥဒကဋ္ဌကထာလဋ္ဌကသတ္တာနံ၊ ရေ၌တည်ကုန် ကုန်း၌တည်ကုန်သော သတ္တဝါတို့၏။ ပမာဏံ၊ သည်။ နတ္ထိ၊ ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ သတ္တနိကာယော၊ သတ္တဝါအပေါင်းသည်။ အနန္တေနာမ၊ မည်၏။ တတောပိ၊ ထိုအနန္တသုံးပါးထက်လည်း။ ဗုဒ္ဓဉာဏံ၊ သည်။ အနန္တမေဝ၊ အနန္တ အစစ်သာတည်း။ ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ အပရိမာဏေသု၊ အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော။ စက္ကဝါဌေသု၊ တို့၌။ အပရိမာဏာနံ၊ ကုန်သော။ သတ္တာနံ၊ သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌။ ကာမာဝစရ၊ ပ။ စိတ္တာနိ၊ ကာမာဝစရ သောမနဿသဟဂုတ် ဉာဏသမ္ပယုတ် အသင်္ခါရိက ကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ ဧကဿ၊ တစ်ယောက်သော သတ္တဝါ၏ သန္တာန်၌။ ဗဟူနိ၊ များစွာသောစိတ်တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ဗဟူနံပိ၊ များစွာသော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌လည်း။ ဗဟူနိ၊ များစွာသော ကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ သဗ္ဗာနိပိ၊ ကုန်သော။ တာနိ၊ ထိုကာမာဝစရ ကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ ကာမာဝစရဋ္ဌေန၊ ကာမာဝစရ၏ အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ သောမနဿ သဟဂတဋ္ဌေန၊ သောမနဿ သဟဂုတ်၏ အနက်အားဖြင့် လည်းကောင်း။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဋ္ဌေန၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၏ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အသင်္ခါရိကဋ္ဌေန၊ အသင်္ခါရိက၏ အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကတ္တံ၊ တစ်ခုတည်း၏အဖြစ်သို့။ ဂစ္ဆန္တိ၊ ရောက်ကုန်၏။ ဧကမေဝ၊ တစ်ခုတည်းသာ လျှင် ဖြစ်သော။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သော။ တိဟေတုကံ၊ သော။ အသင်္ခါရိကံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ်စိတ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တထာ၊ တူ။ သသင်္ခါရိကံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ သည်။ ပ။ တထာ၊ တူ။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ၊ သော။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သော။ ဒွိဟေတုကံ၊ သော။ သသင်္ခါရိကစိတ္တံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဧဝံ၊ ဤသို့လျှင်။ သဗ္ဗာနိပိ၊ ကုန်သော။ (ကာမာဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ ၌ စပ်။) အပရိမာဏေသု စက္ကဝါဌေသု အပရိမာဏာနံ။ သတ္တာနံ၊ တို့၏ သန္တာန်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာနိ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ကာမာဝစရ ကုသလစိတ္တာနိ၊ တို့ကို။ သဗ္ဗာသမ္ပုဒ္ဓေါ၊ သည်။ မဟာတုလယ၊ ကြီးစွာသော ချိန်ခွင်ဖြင့်။ တုလယမာနော ဝိယ၊ နှိုင်းချိန် သူကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ တုမ္ပေ၊ ပြည်တောင်း၌။ ပက္ခိပိတ္တာ၊ ထည့်၍။ မိနမာနော

ဝိယ၊ နှိုင်းချင့်သူကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ သဗ္ဗညုတညာဏေန၊ ဖြင့်။ ပရိစ္ဆိန္နိတွာ၊ ပိုင်းဖြတ်တော်မူ၍။ ဧတာနိ၊ ဤ ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စိတ်တို့သည်။ အဋ္ဌေဝ၊ ရှစ်ပါးတို့သာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သရိက္ခဋ္ဌေန၊ တူသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်။ (ကာမာဝစရချင်း၊ သောမနဿ သဟဂုတ်ချင်း၊ သို့မဟုတ်- ဥပေက္ခာသဟဂုတ်ချင်း၊ သမ္ပယုတ်ချင်း၊ သို့မဟုတ်-ဝိပ္ပယုတ်ချင်း၊ အသင်္ခါရိကချင်း၊ သို့မဟုတ်-သသင်္ခါရိကချင်း တူသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်။) အဋ္ဌေဝ၊ ရှစ်ပါးသာလျှင် ဖြစ်ကုန်သော။ ကောဋ္ဌာသေ၊ အစုတို့ကို။ ကတွာ၊ ၍။ ဒဿသိ၊ ပြတော်မူပြီ။

[မဟာကုသိုလ်စိတ် ရှစ်ပါးကို ဆဗ္ဗိဓ ပုညာယူဟနဖြင့် သိမ်းယူပုံကို ပြလို၍ “ပုန ဣမသ္မိံ ဌာနေ” စသည်ကို မိန့်သည်။ ရှေး၌ ဣမသ္မိံ ဌာနေဟု ပါခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “ပုန” ဟုဆိုသည်။]

ပုန၊ တစ်ဖန်။ ဣမသ္မိံ ဌာနေ၊ ၌။ ဆဗ္ဗိဓေန၊ ၆-ပါး အပြားအားဖြင့်။ ပုညာယူဟန၊ ကောင်းမှုကို အားထုတ်ခြင်း မည်သည်ကို။ ဂဟိတံ၊ ရှေးဆရာတို့ ယူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ (ပုညာယူဟန၏ ဆဗ္ဗိဓအဖြစ်သည် မှန်၏။) ပုညံ၊ ကောင်းမှုသည်။ သယံကာရံ၊ သယံကာရ ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ ပရံကာရံ၊ ပရံကာရ ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ သဟဟတ္ထိကံ၊ သာဟတ္ထိက ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ အာဏတ္ထိကံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ သမ္ပဇာနကတံ၊ သမ္ပဇာနကတ ကောင်းမှုသည်။ အတ္ထိ၊ အသမ္ပဇာနကတံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ၊ သို့။ ဆဗ္ဗိဓံ၊ သည်။ ဟောတိ၊

[ထို၆-ပါးကို ချဲ့ပြလို၍ တတ္ထ-စသည်မိန့်။] တတ္ထ၊ ထို၆-ပါးတို့တွင်။ အတ္တနော၊ ၏။ ဓမ္မတာယ၊ သဘောအားဖြင့်။ ကတံ၊ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုသည်။ သယံကာရံနာမ၊ သယံကာရ မည်၏။ (မိမိဘာသာပြုအပ်သော ကောင်းမှုမည်၏။) [ကရိယတေတိ ကာရံ၊ သယံ+ကာရံ သယံကာရံ။] ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ ကရောန္တံ၊ ပြုနေသည်ကို။ ဧသ္မာ၊ မြင်၍။ ကတံ၊ အတုလိုက်၍ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုသည်။ ပရံကာရံ နာမ၊ မည်၏။ [ပရံ + အနုကာရံ ပရံကာရံ။ ပရံ၊ သူတစ်ပါးကို။ အနုကာရံ၊ အတုလိုက်၍ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုသည်။ ပရံကာရံ၊ “ပရကာရံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဝါစာသီလိဋ္ဌ နိဂ္ဂဟိတံလာ၊ တစ်နည်း ဝိဘတ်မကျေသော အလှူတ္တ သမာသံ။] သဟတ္ထေန၊ မိမိလက်ဖြင့်။ ကတံ၊ သည်။ သာဟတ္ထိကံ နာမ၊ မည်၏။ [သဟတ္ထေန+ကတံ သာဟတ္ထိကံ။] အာဏာပေတွာ၊ စေခိုင်း၍။ ကာရိတံ၊ ပြုစေ အပ်သော ကောင်းမှုသည်။ အာဏတ္ထိကံနာမ၊ မည်၏။ [အာဏတ္ထိယာ + ကာရိတံ အာဏတ္ထိကံ။] ကမ္မဉ္စ၊ ကံကိုလည်းကောင်း။ ဖလဉ္စ၊ ကံ၏ အကျိုးကိုလည်း ကောင်း။ သဒ္ဓဟိတွာ၊ ယုံကြည်၍။ ကတံ၊ သည်။ သမ္ပဇာနကတံ နာမ၊ မည်၏။

[သမ္မဇာနေန၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသည်။ ဟုတွာ။ ကတ်၊ တည်း။ သမ္မဇာနကတ်။] ကမ္ပပိ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဗလမ္ပိ၊ ကိုလည်းကောင်း။ အဇာနိတွာ၊ မသိမူ၍။ ကတ်၊ သည်။ အသမ္မဇာနကတ် နာမ၊ မည်၏။ [အသမ္မဇာနေန + ဟုတွာ ကတ်အသမ္မဇာနကတ်။]

တေသု၊ ထို၆-ပါးတို့တွင်။ သယံကာရံ၊ သယံကာရ ကောင်းမှုကို။ ကရောန္တောပိ၊ ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း။ အဋ္ဌန္တံ၊ ကုန်သော။ ဣမေသံ ကုသလစိတ္တာ နံ၊ တို့တွင်။ အညတရေနော၊ ကရောတိ။ ပရံကာရံ၊ ကို။ ကရောန္တောပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ သဟတ္ထေန၊ ဖြင့်။ ကရောန္တောပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ အာဏာပေတွာ၊ ၍။ ကာရေန္တောပိ၊ ပြုစေသောပုဂ္ဂိုလ်သည် လည်းကောင်း။ [ရှေ့၌ “ကာရိတံ” ဟုရှိခဲ့သောကြောင့် “ကာရေန္တော” ဟုရှိမှ ရှေ့နောက်ညီသည်။] အဋ္ဌန္တံ ဣမေသံ၊ ကုသလစိတ္တာနံ၊ အညတရေနော၊ ကရောတိ။ ပန၊ အထူးကား။ သမ္မဇာနကရဏံ၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသည်ဖြစ်၍ ပြုခြင်းသည်။ စတူဟိ၊ ကုန်သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တောဟိ၊ တို့ဖြင့်။ ဟောတိ၊ အသမ္မဇာနကရဏံ၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် မသိသည်ဖြစ်၍ ပြုခြင်းသည်။ စတူဟိ၊ ဉာဏဝိပလ္လယုတ္တောဟိ၊ တို့ဖြင့်။ (ဟောတိ။)

အပရာပိ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ၆-ပါးမှ အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဣမသ္မိဋ္ဌာနေ၊ ၌။ စတသော၊ ကုန်သော။ ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယော၊ အလှူ၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကြောင်းတို့ကို။ ဂဟိတာ၊ ရှေးဆရာတို့ ယုံအပ်ကုန်ပြီ။ ပစ္စယာနံ၊ လှူဖွယ် ဝတ္ထုပစ္စည်းတို့၏။ ဓမ္မိကာတာ၊ တရားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်လည်းကောင်း။ စေတနာမဟတ္တံ၊ စေတနာ၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ ပြည့်စုံခြင်း လည်းကောင်း။ ဂုဏာတိရေကတာ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏ ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသည်၏အဖြစ် လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ (စတသော ဒက္ခိဏာဝိသုဒ္ဓိယော ဂဟိတာ။) ဝတ္ထုတို့ လေးပါးတို့တွင်။ ဓမ္မေန၊ တရားနှင့်။ သမေန၊ ညီသဖြင့်။ ဥပ္ပန္နာ၊ ဖြစ်ကုန်သော။ ပစ္စယာ၊ တို့သည်။ ဓမ္မိကာ နာမ၊ တို့မည်၏။ [ဓမ္မော၊ စတေသု သန္တိတိ ဓမ္မိကာ။] ပန၊ ကား။ သဒ္ဓဟိတွာ၊ ကံ-ကံ၏အကျိုးကို ယုံကြည်၍။ ဩကပ္ပေတွာ၊ ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်၍။ ဒဒေတွာ၊ ပေးလှူသောပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌။ စေတနာမဟတ္တံ နာမ၊ စေတနာ၏ ကြီးသည်၏ အဖြစ် မည်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ ခိဏာသဝဘာဝေါ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အဖြစ် သည်။ ဝတ္ထုသမ္ပတ္တိနာမ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ဝတ္ထု၏ ပြည့်စုံခြင်း မည်၏။ ခိဏာသဝသေဝ၊ ရဟန္တာ၏ပင်။ နိရောဓော၊ နိရောဓသမာပတ်မှ။ ဝုဋ္ဌိတဘာဝေါ၊ ထပြီးခါစ၏ အဖြစ်သည်။ ဂုဏာတိရေကတာ နာမ၊ ဂုဏ်အားဖြင့် လွန်ကဲသည်၏

အဖွင့်]

ဘာသာနိကာ

၄၄၇

အဖြစ်မည်၏။ ဣမာနိ စတ္တာရိ၊ ဤလေးပါးတို့ကို။ သမောဓာနေတွာ၊ ပေါင်း၍
ဒါတုံ၊ လျှာခြင်းငှာ။ သက္ကောန္တဿ၊ စွမ်းနိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်၏။ ကာမာဝစရံ၊ သော။
ကုသလံ၊ သည်။ ဣမသ္မိံ ယေဝ အတ္တဘာဝေ၊ ဤ အတ္တဘောဌ်ပင်။ ဝိပါကံ၊
ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယ အကျိုးကို။ ဒေဟိ၊ ပေး၏။ (ကေသံ ဝိယ၊ အဘယ်သူတို့၏
ကုသိုလ်ကဲ့သို့နည်း။) ပုဏ္ဏသေဋ္ဌိ ကာဠဝလိယ သုမနမာလာရာဒိနံ၊ ပုဏ္ဏသူဌေး၊
ကာဠဝလိယ ဥပါသကာ၊ သုမန-ပန်းသည် အစရှိသူတို့၏။ (ကုသလံ) ဝိယ၊
ကုသိုလ်ကဲ့သို့တည်း။ [ပုဏ္ဏသူဌေးဝတ္ထု၊ သုမနပန်းသည်ဝတ္ထုကို ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၌
ရှုပါ။ ကာဠဝလိဝတ္ထုကိုဥပရိပဏ် - ဒေဝဒဟသုတ် - အဋ္ဌကထာ၌ရှုပါ။ ထို၌
ပုဏ္ဏသူဌေးဝတ္ထုလည်း ပါ၏။]

ပန၊ ဆက်။ သန္တေပတော၊ ဖြင့်။ သဗ္ဗမ္မိ၊ သော။ ဧတံ ကာမာဝစရကုသလ
စိတ္တံ၊ သည်။ စိတ္တံ၊ စိတ်တည်း။ ဣတိ ကရိတွာ၊ ဤသို့ ပြု၍။ စိတ္တဋ္ဌေန၊ စိတ်ဟူ
သော အနက်အားဖြင့်။ ဧကမေဝ၊ တစ်ပါးတည်း သည်သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။
ဝေဒနာဝသေန၊ ဝေဒနာ၏ အပြားအားဖြင့်။ သောမနဿသဟဂတံ၊ သောမနဿ
သဟဂုတ်လည်းကောင်း။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒုဝိဓံ၊
သည်။ ဟောတိ။ ဉာဏဝိဘတ္တိ ဒေသနာဝသေန၊ ဉာဏ်အားဖြင့် ဝေဖန်ကြောင်း
ဒေသနာ၏ အစွမ်းဖြင့်။ စတုဗ္ဗိဓံ ဟောတိ။ ဟိ၊ ချဲ့။ သောမနဿသဟဂတံ၊
သော။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊ သော။ အသင်္ခါရိကံ၊ သော။ မဟာစိတ္တံ၊ မဟာကုသိုလ်
စိတ်သည်လည်းကောင်း။ ဥပေက္ခာသဟဂတံ ဉာဏ သမ္ပယုတ္တံ အသင်္ခါရိကံ။
မဟာစိတ္တဉ္စ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တဋ္ဌေန၊ ဉာဏသမ္ပယုတ်၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ အသင်္ခါရိက ဋ္ဌေန စ၊ အသင်္ခါရိက၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်အားဖြင့်လည်းကောင်း။ ဧကမေဝ ဟောတိ။ ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ၊
သော။ သသင်္ခါရိကံ၊ သသင်္ခါရိကစိတ်သည်လည်းကောင်း။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သော။
အသင်္ခါရိကံ၊ သည်လည်းကောင်း။ ဉာဏဝိပ္ပယုတ္တံ၊ သော။ သသင်္ခါရိကဉ္စ၊ သည်
လည်းကောင်း။ တထာ၊ တူ။ (ဧကမေဝ ဟောတိ။) ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ဉာဏဝိဘတ္တိဒေသနာဝသေန၊ ဖြင့်။ စတုဗ္ဗိဓေ၊ သော။
တေသ္မိံ၊ ဤ မဟာကုသိုလ်စိတ်၌။ အသင်္ခါရ သသင်္ခါရဝိဘတ္တိတော၊ အသင်္ခါရ
သသင်္ခါရကို ဝေဖန်ခြင်းအားဖြင့်။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ အသင်္ခါရိကာနိ၊ အသင်္ခါရိက
စိတ်တို့ လည်းကောင်း။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ သသင်္ခါရိကာနိ၊ တို့လည်းကောင်း။
ဣတိ၊ သို့။ အဋ္ဌေဝ၊ ကုန်သော။ ကုသလစိတ္တာနိ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ တာနိ၊
ထိုရှစ်ပါးသော ကုသိုလ်စိတ်တို့ကို။ ယာဘာဝတော၊ မဖောက်မပြန် ဟုကံမှန်သော

၄၄၈

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

အားဖြင့်။ ဥတ္တာ၊ သိတော်မူ၍။ ဘဂဝါ၊ ဘုန်း ၆-ပါး ရှိတော်မူသော။ သဗ္ဗညု၊
 ကြွင်းမဲ့ဥသု အလုံးစုံကို သိတော်မူသော။ ဂဏိဝရော၊ ဝိဇ္ဇာဆရာတို့ထက်
 မြတ်တော်မူသော။ မုနိသေဋ္ဌော၊ ဘုရားမြတ်သည်။ အာစိက္ခတိ၊ ဟောပြောတော်မူ၏။
 ဒေသေတိ၊ ညွှန်ပြတော်မူ၏။ ပညပေတိ၊ ပညတ်တော်မူ၏။ ပဋ္ဌပေတိ၊ အပြားအား
 ဖြင့် တည်စေတော်မူ၏။ ဝိဝရတိ၊ ဖွင့်လှစ်တော်မူ၏။ ဝိဘဇတိ၊ ဝေဖန်တော်မူ၏။
 ဥတ္တာနိ ကရောတိ၊ ပေါ်လွင်အောင် ပြုတော်မူ၏။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ [ဂဏော
 ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဂဏိနော၊ ဂဏိနံ + ဝရော ဂဏိဝရော။ -ယောဇနာ။]

အဋ္ဌသာလိနီယာ၊ အဋ္ဌသာလိနီမည်သော။ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယ၊ ဓမ္မသင်္ဂဏီ
 အဋ္ဌကထာ၌။ ကာမာဝစရကုသလနိဒ္ဒေသော၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်၏ နိဒ္ဒေသသည်။
 သမတ္တော၊ ပြီးပြီ။

ရူပါဝစရကုသိုလ်အဖွင့်

စတုတ္ထနည်း-ပထမချာန်

ဣဒါနိ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ်ကို ပြတော်မူပြီးရာ ယခုအခါ၌။ ရူပါဝစရကုသလံ၊ ကို။ ဒဿေတုံ၊ ငှာ။ ကတမေ ဓမ္မာ ကုသလာတိအာဒိ၊ အစရှိသော စကားရပ်ကို။ (ဘဂဝတာ။) အာရဒ္ဓံ၊ အားထုတ်တော်မူအပ်ပြီ။ ဝါ၊ ၏။ [ဣဒါနိပါရာ၌ ပစ္စုပ္ပန်အနက် ပေးလေ့ရှိ၏။] တတ္ထ၊ ထို ကတမေ ဓမ္မာကုသလာ အစရှိသော စကားရပ်၌။ ဂူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိထိ(ဧတ္ထ)၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဂူပဘဝေါ၊ ရူပဘဝကို။ ရူပံ၊ ရူပ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ဥပပတ္တိတိ၊ ကား။ နိဗ္ဗတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဇာတိ၊ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ သဗ္ဗာတိ၊ ပဋိသန္ဓေ နေခြင်းတည်း။ မဂ္ဂေါတိ၊ ကား။ ဥပါယော၊ အကြောင်းတည်း။ ပန၊ အဘီဓေ

၁။ ရူပဝုစ္စတိ ရူပဘဝေါ။ ။ “ဝုစ္စတိ”ဟု လာရာ၌ ဥပစာတင်စားရခြင်းက များ၏။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ ရုပ်တရား၏ ရူပ-အမည်ကို ရုပ်ရှိသောဘုံဘဝ၌ တင်စား၍ “ကုန္တာပစရန္တိ” ကဲ့သို့ ဌာနျုပစာရအားဖြင့် ရူပဘဝကို ရူပခေါ်သည်ဟု ထင်စရာရှိ၏။ သို့သော် ဤနေရာမျိုး၌ ဘဝဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသော ဥတ္တရပဒလောပ သမာသ်ဟုသာ ယူလေ့ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဥတ္တရပဒလောပံ ကတ္တာရူပဘဝေါ ရူပန္တိ ဝုတ္တော”ဟု မိန့်သည်။ [ကိံ ဥပစာရဝသေန ရူပံ ရူပဘဝေါ နာမ၊ ဥဒါဟု ဥတ္တရပဒလောပနာတိ အာဟ ဥတ္တရပဒလောပန္တိ အာဒိ။-မရ]

၂။ ဥပပတ္တိ။ ။ ဥပပုဗ္ဗ-ဝိဒဓာတ်၊ တိပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဥပပတ္တိသဒ္ဓါသည် ယုတ္တိအနက်ကိုလည်းဟော၏။ ဤ၌ ယုတ္တိ၊ အနက်ဟော မဟုတ်၊ ဖြစ်ခြင်း အနက်ဟောတု သိစေလို၍ “နိဗ္ဗတ္တိ” ဟုဖွင့်သည်။ ထိုနိဗ္ဗတ္တိ အရ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ ဖြစ်ခြင်း၊ ပပတ္တိအခါ၌ ဖြစ်ခြင်းဟု ၂-မျိုးရှိသောကြောင့် ပဋိသန္ဓေဖြစ်ခြင်းကို ယူစေလို၍ “ဇာတိ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။ “ဧတာမ္ပိ ဇာတိ” စသည်၌ တစ်ဘဝလုံးကိုလည်း “ဇာတိ”ဟု ခေါ်နိုင်ရကား ထိုဘဝဇာတိကို ယူမည်စိုး၍ “သဗ္ဗာတိ” ဟု ထပ်ဖွင့်ပြန်သည်။ ဤ“သဗ္ဗာတိ” သဒ္ဓါကား ပဋိသန္ဓေနေသော အားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းအနက်၌ ထင်ရှား၏။

၃။ မဂ္ဂေါ။ ။ မဂ္ဂ-ဓာတ်သည် ရှာမှီးခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဥပပတ္တိ မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိ” ဟု ဝစနတ္ထပြုသည်။ “ပဋိသန္ဓေကို ရှာမှီးခြင်း”ဟူသည် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဧနေတိ နိပ္ပါဒေတိ” ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သည်။ ဤသို့ သဒ္ဓတ္တ အဓိပ္ပာယ်ာတ္တအားဖြင့် “ရှာမှီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သောတရား” ဟု အနက်ဖြစ်သော်လည်း အထင်ရဋီအားဖြင့် ဥပါယ(အကြောင်း)အနက်ဟော ဟု ပြလို၍ “မဂ္ဂေါတိ ဥပါယော” ဟု ဖွင့်သည်။ “ပကတိလမ်းသည် လိုရာအရပ်သို့ ရောက်ဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထိုအတူ ချာန်တည်းဟူသော လမ်းသည်လည်း ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ဖို့ရန် အကြောင်းဖြစ်သည်”ဟုလို။

ယျတ္ထမှတစ်ပါး ဝစနတ္ထကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတ္ထံ၊ ဤ မဂ္ဂေါဟူသော ပုဒ်၌။ ဝစနတ္ထော၊ ကို။ (ဧဝံ ပေဒိတဗ္ဗော။) တံ ဥပပတ္တိံ၊ ထို ပဋိသန္ဓေကို။ မဂ္ဂတိ ဂဝေသတိ၊ ရှာမှီး တတ်၏။ ဇနေတိ၊ ဖြစ်စေတတ်၏။ နိပ္ပါဒေတိ၊ ပြီးစေတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ မည်၏။ ဣဒံ(အတ္ထဇာတံ)၊ ဤ အနက်သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တံ၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ ဟောတိ။ (ကိံဝုတ္တံဟောတိ။) ယေန မဂ္ဂေန၊ အကြင် အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့်။ [ရှေးနိဿယ၌ “ဖြင့်” ဟုပေး၏။ ဤ၌ ဇနကဟိတ်ဟု သဘော ထား၍ “ကြောင့်”ဟုပေးပါသည်။] ရူပဘဝေ၊ ရူပဘဝ၌။ ဥပပတ္တိံ နိဗ္ဗတ္တိံ၊ ဖြစ်ရခြင်းသည်။ ဇာတိ သဉ္ဇာတိ၊ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ၏။ တံ မဂ္ဂံ၊ ထို အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဣတိ၊ ဤအနက် သည်။ ဝါ၊ တို့။ (ဝိတ္တံ ဟောတိ။)

ပန၊ ပရိဟာရပုက္ခမှတစ်ပါး ဧဝံကပိက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ဧတေန၊ ဤအကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့်။ နိယမတော၊ မြဲသောအားဖြင့်။ ရူပဘဝေ ၌။ ဥပပတ္တိံ၊ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းသည်။ ဟောတိ ကိံ၊ ဖြစ်သလော။ ဣတိ၊ ဤ ကားအမေးတည်း။ (ဧတေန နိယမတော ရူပဘဝေ ဥပပတ္တိံ။) န ဟောတိ၊ မဖြစ်။ (ကသ္မာ။ န ဟောတိ၊ နည်း။) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ရူပဘဝါ တက္ကမောပိ ဟောတိ-၌ စပ်။) ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ သမာဓိံ၊ ဈာန်သမာဓိကို။ ဘာဝေထ၊ ဖြစ်စေကြကုန်လော့။ သမာဟိတော၊ ကောင်းစွာ အာရုံ၌ထားအပ်သော စိတ်ရှိသူ သည်။ ဝါ၊ သမာဓိရှိသူသည်။ ယထာဘူတံ၊ မဖောက်မပြန် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ။ ပဇာနာတိ၊ အပြားအားဖြင့် သိနိုင်၏။ ပဿတိ၊ မြင်နိုင်၏။ [ဈာန် သမာဓိမှ တိုးတက်၍ မဂ်ဖိုလ်ရလောက်အောင် သိနိုင် မြင်နိုင်သည်- ဟူလို။] ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ (ဓန္ဒသံယုတ်နကုလပိတုဝဂ်၊ သမာဓိသုတ်၌ ဟောတော်မူအပ်သော။) နိဗ္ဗေဘာဂိယေန၊ ရူပဘဝကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖို့၌ဖြစ်သော။ ဝါ၊ လောဘ ဒေါသ မောဟအတုံးအခဲကို ဖောက်ခွဲခြင်းအဖို့၌ ဖြစ်သော။ မဂ္ဂေန၊ အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့်။ ရူပဘဝါတိက္ကမောပိ၊ ရူပဘဝကို လွန်မြောက်ခြင်း သည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတေန နိယမတော ရူပဘဝေ ဥပပတ္တိန ဟောတိ။) ပန၊ ထိုသို့ပင် အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကြောင့် အမြဲအားဖြင့် ရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း မဖြစ်နိုင်သော်လည်း။ (န ဟောတိ၊ ဝါကျကို ပြန်စွဲသည်။) ရူပပပတ္တိယာ၊ ရူပတုံ၌ဖြစ်ခြင်း၏။ ဣတော၊ ဤဈာန်မှ။ အညော၊ အခြားသော။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ အကြောင်းမည်သည်။ နတ္ထိံ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂဘာဝေတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၅၁

စ၊ ဆက်။ (ပြတ်ပြီးကို ပြန်ဆက်။) အတ္ထတော၊ ပရမတ္ထအားဖြင့်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) အယံ မဂ္ဂေါ နာမ၊ ဤ မဂ္ဂမည်သည်။ စေတနာပိ၊ စေတနာသည်လည်း။ ဟောတိ၊ ၏။ စေတနာယ၊ နှင့်။ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ အညီအမျှ ကုပ္ပာတော အစရှိသောအပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သောတရားတို့သည်လည်း။ (ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။) တဒဘယမ္ပိ၊ ထို စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မ ၂-ပါးစုံသည်လည်း။ (ဟောတိ။) [“သမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ” ဟု ဗဟုဝစ်ကတ္တာ ပါနေသောကြောင့် ကတ္တာ ၃-လုံးအတွက် ဟောတိ ဟု ကေဝုစံကြိယာ တစ်ခုတည်း မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့်နောက် ၂-ပါးအတွက် အသီးသီးထည့်၍ စပ်သည်။] ဟိ၊ ချဲ့။ နိရယဉ္ဇာဟံ။ ပ။ မဂ္ဂန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ စေတနာ၊ သည်။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ မဂ္ဂမည်၏။ [သာရိပုတ္တ၊ သာရိပုတ္တရာ။ အဟံ၊ သည်။ နိရယဉ္ဇ၊ ငရဲကိုလည်း။ ပဇာနာမိ၊ အပြားအားဖြင့် သိတော်မူ၏။ နိရယဂါမိ၊ ငရဲသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော။ မဂ္ဂစ၊ အကြောင်း စေတနာကိုလည်း။ ပဇာနာမိ။ (မူလပဏ်-သီဟနာဒဝဂ်၊ မဟာသီဟနာဒ-သုတ်။)]

သဒ္ဓါ။ ပ။ ဒေဝလောကန္တိဧတ္ထ၊ ၌။ စေတနာ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ၊ စေတနာ သမ္ပယုတ် တရားတို့သည်။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ မည်၏။

သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါသည် လည်းကောင်း။ ဟိရိယံ၊ ရှက်ခြင်းသည် လည်းကောင်း။ [“ဟိရိ ဧဝံ ဟိရိယံ” သုတ္တံ၌ ဣယ-သက်။] (တစ်နည်း) ရှက်ခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်သည်လည်းကောင်း။ (ဟိရိနော+ ဘာဝေါ ဟိရိယံ။ - ယောဇနာ။ ဆန်းကြောင့် ဒိဃ။) ကုသလံ၊ ကုသိုလ် ဖြစ်သော။ ဒါနံ၊ ပေးလှူကြောင်း အလောဘသည် လည်းကောင်း။ ဝါ၊ ပေးလှူကြောင်း ဒါနစေတနာသည် လည်းကောင်း။ ဧတေ ဓမ္မာ၊ ဤတရားတို့သည်။ သပ္ပရိသာနယာဘာ၊ သူတော်ကောင်းသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်၏။ ဟိ၊ မှန်။ ဧတံ၊ ဤ သဒ္ဓါ၊ ဟိရိ၊ ကုသလ ဒါန-ဟူသော တရားအပေါင်းကို။ ဒီဝိယံ၊ နတ်ပြည်သို့ ရောက်စေတတ်သော။ မဂ္ဂံ၊ အကြောင်းဟူ၏။ ဝဒန္တိ၊ ဟောတော်မူကြကုန်၏။ (ဒိဝံ+ ဂမေတီတိ ဒီဝိယံ။-ယောဇနာ။) ကဿာ၊ ဒီဝိယံ မဂ္ဂံ။ ဝဒန္တိ၊ ကုန်သနည်း။ ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ဧတေန၊ ဤ သဒ္ဓါ၊ ဟိရိ၊ ကုသလဒါန-ဟူသော တရားအပေါင်းဖြင့်။ (ဧနော၊ လူ အပေါင်းသည်။) ဒေဝလောကံ၊ နတ်ပြည်သို့။ ဂစ္ဆတိ၊ ရောက်ရ၏။ တဿာ၊ ဒီဝိယံ မဂ္ဂံ ဝဒန္တိ။ [အဋ္ဌကအင်္ဂတ္ထိရံ -ဒါနဝဂ်၊ ဒုတိယဒါန-သုတ်။]

အယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ အယံ ပဋိပဒါတိ၊ ဟူသော။ သင်္ခါရပပတ္တိသုတ္တာဒိသု၊

သင်္ခါရပပတ္တိသုတ် အစရှိသောသုတ်တို့၌။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ တို့သည် လည်းကောင်း။ မဂ္ဂေါ နာမ၊ မည်၏။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ အယံ၊ ဤ စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မသည်။ မဂ္ဂေါ၊ လမ်းကြောင်းတည်း။ အယံ၊ ဤ စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မသည်။ ပဋိပဒါ၊ အကျင့်တည်း။ ... ဥပရိပဏ်-အနုပဒဝဂ်၊ သင်္ခါရပပတ္တိ-သုတ်]

ပန၊ အတ္တ၊ ဒွါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္တ၊ ဒွေသ ဝိသေသကို ဆိုဦးအံ့။ ဣမသ္မိံဌာနေ၊ ဤ ရူပါဝစရကုသိုလ်အရာ၌။ ဧဗ္ဗာနန္တိ ဧဗ္ဗာနံဟူ၍။ ဝစနတော၊ ဟောတော် မူခြင်းကြောင့်။ စေတနာသမ္ပယုတ္တာ၊ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့ကို။ အဓိပ္ပေတာ၊ ကုန်၏။ ပန၊ ထိုသို့ပင် စေတနာသမ္ပယုတ်တရားတို့ကို မဂ္ဂ-ဟုအလိုရှိအပ်ပါကုန် သော်လည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧဗ္ဗာနစေတနာ၊ ဧဗ္ဗာနနှင့်ယှဉ်သော စေတနာသည်။ ပဋိသန္ဓိ၊ ကို၊ အာကမ္မတိ၊ ငင်၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ စေတနာပိ၊ သည်လည်းကောင်း။ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မာပိ၊ တို့သည်လည်းကောင်း။ (မဂ္ဂေါတိ၊ ဟူ၍။ ဝတ္တံ၊ ၄။) ဝဇ္ဇန္တိ ယေဝ၊ သင့်ကုန်သည်သာ။

ဘာဝေတိတိ၊ ကား။ ဇနေတိ(ဥပ္ပာဒေတိ)၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝဗေတိ၊ တိုးပွားစေ၏။ အယံ၊ ဤ အနက်သည်။ တာဝ၊ အခြားအနက်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။ ဣမံဤပါဠိတော်၌။

၁။ ဧဗ္ဗာနန္တိ။ ပ။ အဓိပ္ပေတာ။ ။ ပါဠိတော်၌ မဂ္ဂဘာဝေတိ၏ နောက်နားဝယ် “ဧဗ္ဗာနံဥပသမ္ပဗ္ဗ ဝိဟရတိ” ဟု ဆက်၍ဟောတော်မူထား၏။ ထို“ဧဗ္ဗာနံ” အရ ဝိတက်စသော အင်္ဂါ ၅-ပါးကို ရသောကြောင့် ဧဗ္ဗာနံနှင့် အရတူဖြစ်သော မဂ္ဂ အရ၌လည်း ဝိတက်စသော ၅-ပါးပင်ရ၏။ ထိုငါးပါးလုံးပင် စေတနာနှင့် ယှဉ်သော သမ္ပယုတ်တရားတို့ချည်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဧဗ္ဗာနန္တိ ဝစနတော စေတနာသမ္ပယုတ္တာ အဓိပ္ပေတာ”ဟု ဆိုသည်။

၂။ ယသ္မာ။ ပ။ ဝဇ္ဇန္တိ ယေဝ။ ။ “မဂ္ဂ”အရ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မအပြင် စေတနာကိုလည်း ယူနိုင်သောနည်းကို ပြလို၍ “ယသ္မာ ပန”စသည်မိန့်။ “ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂဘာဝေတိ=ရူပဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေဖြစ်ဖို့ရန် မဂ္ဂကို ပွားစေ၏။” ဟူရာ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို စေတနာသည်သာ ပေးနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် စေတနာသည် မဂ္ဂဖြစ်ရကား မဂ္ဂ အရ၌ စေတနာကိုလည်းကောင်း၊ ဝိတက်စသော သမ္ပယုတ်တရားများကိုလည်းကောင်း ကေနယူသင့်သည်- ဟူလို။ [ဝဇ္ဇန္တိတိ မဂ္ဂ ဘာဝေတော (စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့၏ မဂ္ဂမည်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဧဗ္ဗာနဝစနေန သင်္ဂဟေတွာ(ဧဗ္ဗာနံသဒ္ဓါဖြင့် စေတနာ စေတနာသမ္ပယုတ္တ ၂-မျိုးလုံးကို သိမ်းယူ၍) မဂ္ဂေါတိ ဝတ္တံ၊ ဝဇ္ဇန္တိတိ အတ္ထော။-ဋီကာ။]

၃။ ဘာဝေတိ။ ။ ဘူဓာတ်သည် သတ္တာ (ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းအနက်) ဝုဒ္ဓိ(တိုးပွားခြင်းအနက်) စသည်ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် သတ္တာအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဇနေတိ” ဟု ဖွင့်၏။ ဝုဒ္ဓိအနက်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဝဗေတိ”ဟုဖွင့်၏။ ထိုတွင် မဂ္ဂ ဘာဝေတိ၌ မိမိသန္တာန်ဝယ် ပထမဖြစ်စေခြင်းကို “ဇနေတိ” ဟု ဆို၍ ထပ်ကာထပ်ကာ တိုးပွားစေခြင်း၊ ဧဗ္ဗာနဝင်စားခြင်းကို

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၅၃

ဘာဝနာယ၊ ဘာဝနာကြိယာ၏။ (ဘာဝေတိဝယ် ဘာဝနာကြိယာ၏။) အတ္ထော၊ တည်း။ ပန၊ ကား။ အညတ္ထ၊ အခြားသောပါဠိ၌။ ဥပသဂ္ဂဝ သေန၊ သံ၊ ပရိ၊ ဝိ၊ ဥပသာရတို့၏ အစွမ်းဖြင့်။ သမ္ဘာဝနာ၊ သမ္ဘာဝနာ အနက်လည်းကောင်း။ ပရိဘာဝနာ၊ လည်းကောင်း။ ဝိဘာဝနာ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အညထာပိ၊ တစ်ပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်လည်း။ အတ္ထော၊ သည်။ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထိုအနက်တို့တွင်။ ဥဒါယိ၊ ဥဒါယိ။ ဣမ၊ ဤ သာသနာတော်၌။ မမ၊ ငါ၏။ သာဝကာ၊ တို့သည်။ (မံ၊ ငါဘုရားကို။) သီလဝါ သမဏော ဂေါတမော ပရမေန သီလက္ခန္ဓေန သမန္နဂတောတိ၊ ဟူ၍။ အဓိသီလေ၊ လွန်ကဲသော သီလ၌။ သမ္ဘာဝေန္တိ၊ ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ ဝါ၊ သက်ဝင် ယုံကြည်ကြ ကုန်၏။ [သမဏော ဂေါတမော၊ ရဟန်းဂေါတမသည်။ သီလဝါ၊ သီလရှိ၏။ ပရမေန၊ လွန်မြတ်သော။ သီလက္ခန္ဓေန၊ သီလဂုဏ်နှင့်။ သမန္နဂတော၊ ပြည့်စုံ၏။ ... မဇ္ဈိမပဏ်၊ ပရိဗ္ဗာဏဝဂ်၊ မဟာသကုလုဒါယိ-သုတ်။] ဣတိ အယံ၊ ဤဘာဝနာသည်။ သမ္ဘာဝနာ နာမ၊ မည်၏။ ဩကပ္ပနာ၊ သက်ဝင်ယုံကြည်ခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ [ဤ ဩကပ္ပနာကိုကြည့်၍ သမ္ဘာဝေန္တိကို တစ်နည်းပေးရသည်။]

သီလပရိဘာဝိတော၊ သီလဖြင့် ထုံမွမ်းအပ်သော။ သမာဓိ၊ သည်။ မဟပ္ပလော၊ ငှားသော အကျိုးရှိသည်။ မဟာနိသံသော၊ များသော အာနိသင်ရှိသည်။ ဟောတိ၊ ၊ ၏။ သမာဓိပရိဘာဝိတော၊ သော။ ပညာ၊ သည်။ မဟပ္ပလော မဟာနိသံသာ ဟောတိ။ ပညာပရိဘာဝိတံ၊ သော။ စိတ္တံ၊ သည်။ သမ္ပဒေဝ ကောင်းစွာသာလျှင်။ အာသဝေဟိ၊ အာသဝေါတို့မှ။ ဝိမုစ္စတိ၊ လွတ်၏။ [ဒိဃနိကာယံ မဟာပရိနိဗ္ဗာန-သုတ်။] ဣတိ အယံ၊ ဤဘာဝနာသည်။ ပရိဘာဝနာ နာမ၊ မည်၏။ ဝါသနာ၊ ထုံမွမ်းခြင်းတည်း။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဤကား အနက်။ ... ဣဃံ၊

“ဝေဟတိ” ဟု ဆိုလိုဟန်တူသည်။ [စာအုပ်များ၌ ဇနတိ နောက်ဝယ် “ဥပ္ပာဒေတိ” ဟုတွေ့ရ၏။ ဇနတိကို အဓိပ္ပာယ်ပြောရာမှ အပိုပါလာဟန်တူသည်။ ဋီကာ၌ “အညတ္ထ ဒိဋ္ဌိ အတ္တံ ပရစ္စဇိတွာ ဇနတိ ဝေဟတိတိ အယမတ္ထောကသမာ ဝုတ္တော” ဟု တွေ့ရသောကြောင့် ရှေးစာအုပ်များ၌ ဥပ္ပါဒေတိပါဠိ ရှိဟန်မတူ။]

၁။ အယံ။ ၂။ အတ္ထော။ ၃။ ရှေးနိဿယများ၌ “အယံ တာဝ။ ၂။ အတ္ထော” ကိုစကားပျိုး ဟု နာမည်တပ်ကြ၏။ ဆိုလိုရင်းကား-အခြားနေရာ၌ ဘာဝနာ၏ အနက်များကို ဆက်လက် ဖြလိုသောကြောင့် ရှေးဦးစွာ စကားပျိုးထားသည်-ဟူလို။ “ပျိုး”ဟူသည် နောင်ကြီးလတ္တံ့၏ အခြေခံစိုက်ပျိုးခြင်းတည်း။ ဤ၌လည်း နောက်အကျယ်လာလတ္တံ့ အခြေခံအကျဉ်းကို “စကားပျိုး”ဟု ဆိုသည်။ ဤနေရာ၌ကား ထိုကဲ့သို့စကားပျိုး ဖြစ်ဟန်မတူပါ။ ဖွင့်ပြီးအနက်ကို အဆုံးသတ်ခြင်းသာ ဖြစ်ဟန်တူပါသည်။

ကိုက်တွန်း၏။ ရူပံ၊ ရူပက္ခန္ဓာကို။ ဝိဘာဝေဟိ၊ ကွယ်ပျောက်စေလော့။ ဝေဒနံ၊ ကို။ ပ။ ဝိညာဏံ၊ ကို။ ဝိဘာဝေဟိ။ ဣတိ အယံ၊ သည်။ ဝိဘာဝနာ နာမ၊ ဝိဘာဝနာ မည်၏။ အန္တရောပနာ၊ ကွယ်ပျောက်စေခြင်းတည်း။

ပုန၊ တစ်ဖန်။ အပရံ၊ တစ်မျိုးကား။ ဥဒါယိ၊ ဥဒါယိ။ ယထာ(ယံပဋိမဒံ)၊ အကြင် အကျင့်ကို။ ပဋိပန္နာ၊ ကျင့်ကုန်သော။ မေ၊ ငါ၏။ သာဝကာ၊ တို့သည်။ စတ္တာရော၊ ကုန်သော။ သတိပဋ္ဌာနေ၊ တို့ကို။ ဘာဝေန္တိ၊ ဖြစ်စေကြတုန်၏။ မယာ၊ ငါသည်။ သာဝကာနံ၊ တို့အား။ သာ ပဋိပဒါ၊ ထိုအကျင့်ကို။ အက္ခာတာ၊ ဟောပြတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ အယံ ပန၊ ဤဘာဝနာသည်ကား။ ဥပ္ပာဒနဝမုနဋ္ဌေန၊ ဖြစ်စေခြင်း တိုးပွားစေခြင်းဟူသော အနက်အားဖြင့်။ ဘာဝနာ နာမ၊ မည်၏။ [ယောဇနာ၌ “ယထာတိ ယေနကာရဏေန” ဟုဖွင့်၏။ ထိုအလို “ယထာ၊ အကြင် အကြောင်းဖြင့်။ ပဋိပန္နာ။ ပ။ ဘာဝေန္တိ။ တထာ၊ ထိုအကြောင်းဖြင့်။ သာဝကာနံ ပဋိပဒါ အက္ခာတာ” ဟုပေး။ မဇ္ဈိမပဏ်၊ မဟာသကုလုဒါယိ-သုတ်။] ဣမသ္မိံပိ ဌာနေ၊ ဤ ဈာန်အရာ၌လည်း။ အယမေဝ၊ ဤ ဥပ္ပာဒန ဝမုန အနက်ကိုသာ။ အဓိပ္ပေတာ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ဘာဝေတိတိ ဇနေတိ(ဥပ္ပာဒေတိ) ဝမေတိတိ၊ ဟူ၍။ (မယာ။) ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်ပြီ။

ပန၊ ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဦးအံ့။ ကာမာဝစရကုသလ နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ၂။ ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ဓမ္မ ရှေ့သွားရှိသော။ ဝါ၊ ဓမ္မ ပဓာနရှိသော။ ဒေသနာ၊

၁။ ပုနစပရံ။ ။ ပြခဲ့သောသုတ်တို့၌ ဘူဓာတ်၏ သမ္ဘာဝနာ ပရိဘာဝနာ ဝိဘာဝနာ အနက်များကို ဖွင့်ထားပါလျက် ထိုအနက်များကိုမယူဘဲ အဘယ့်ကြောင့် ဥပ္ပာဒနဝမုနအနက်ကို ယူရပါသနည်း ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် ပုနစ ပရံ-စသော သုတ်ကို ထုတ်ပြရပြန်သည်။ ရှေ့သုတ်များ၌ “သံ-ပရိ-ဝိ” ဟူသော ဥပသာရကြောင့် သမ္ဘာဝနာစသော အနက်ကိုဘူဓာတ်က ဟောသော်လည်း ဥပသာရမပါလျှင် ဥပ္ပာဒနဝမုနအနက်ကိုသာ “ပုနစ ပရံ” စသော သုတ်၌ တွေ့ရသောကြောင့် ဤ အဋ္ဌကထာ၌လည်း ဘာဝေတိကို “ဇနေတိ(ဥပ္ပာဒေတိ)ဝမေတိ” ဟု ဖွင့်ရပါသည်-ဟူလို။ [အညတ္ထဒိန္န အတ္ထံ ပရိစ္စုဇိတွာ ဇနေတိ ဝမေတိတိ အယမတ္ထော ကသ္မာ ဝုတ္တောတိ နိရုပသဂ္ဂဿ အညတ္ထ ဝေမတ္ထသေဝ (ဤသို့ ဥပ္ပာဒန ဝမုနအနက်၏သာ) ဒိန္နတ္တာတိ ဣမမတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ ပုနစ ပရံ ဥဒါယိတိ သုတ္တမဟူ၍။-ဋီကာ။]

၂။ ဓမ္မပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမာ။ ။ “ယသ္မိံ သမယေ။ ပ။ စိတ္တံ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိ” ဟုရာ၌စိတ်သည် ပဓာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မ ပုဗ္ဗင်္ဂမာ-စိတ်တည်းဟူသော ဓမ္မလျှင်ပဓာနရှိသော ဒေသနာ” ဟု ဆိုသည်။ “မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ” ဟူသော ဤဒေသနာ၌ကား မဂ္ဂကို ဖြစ်စေသော ဈာန်ကို ပြီးစေ၍နေသော ယောဂါဝစရ ပုဂ္ဂိုလ် ရသောကြောင့် “ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမာ-ပုဂ္ဂိုလ် ပဓာနရှိသောဒေသနာ” ဟုဆိုသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၅၅

ကို။ ကတာ ယထာ၊ ပြုတော်မူအပ်သကဲ့သို့။ တထာ၊ တူ။ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ရူပါဝစရ ကုသလနိဒ္ဒေသ၌။ (ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂ၊ သော။ ဒေသနံ၊ ကို။) အကတွာ၊ မပြုမူ၍။ ကသွာ၊ ကြောင့်။ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမာ၊ ပုဂ္ဂိုလ် ရှေ့သွားရှိသော။ ဝါ၊ ပုဂ္ဂိုလ် ပဓာနရှိသော။ (ဒေသနာ၊ ကို။) ကတာ၊ ပြုတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ပဋိပဒါယ၊ ပုဗ္ဗဘာဂပဋိပဒါဖြင့်။ (ဈာန်မရမီရှေ့အဖို့၌ ကျင့်ခြင်းဟူသော ပဋိပတ်ဖြင့်။) သာဓေတဗ္ဗတော၊ ပြီးစေထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ကာမာဝစရကုသလနိဒ္ဒေသ၊ ၌။ ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဒေသနာ။ ကတာ) ယထာ၊ ကဲ့သို့။ တထာ(ဓမ္မပုဗ္ဗင်္ဂမံ ဒေသနံ) အကတွာ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမာ ဒေသနာ။ ကတာ၊ ပြီ။) ဟိ၊ မှန်။ ဣဒံ၊ ဤ၊ ရူပါဝစရဈာန်ကို။ စတုသု၊ ကုန်သော။ ပဋိပဒါသု၊ အကျင့်တို့တွင်။ (ဒုက္ခာပဋိပဒါ ဒန္တိ ဘိညာ စသော အကျင့်တို့တွင်။) အညတရာယ၊ တစ်ပါးပါးသော အကျင့်ဖြင့်။ သာဓေတဗ္ဗံ၊ ပြီးစေထိုက်၏။ ကာမာဝစရဝိယ၊ ကာမာဝစရကုသိုလ် သည်ကဲ့သို့။ ပဋိပဒါယ၊ နှင့်။ ဝိနာ၊ ကင်း၍။ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ သော ပဋိပဒါစ နာမ၊ ဤ ပဋိပဒါမည်သည်လည်း။ ပဋိပန္နကော၊ ကျင့်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ဝါ၊ ရှိမှ။ ဟောတိ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ ဣတိ ဧတံ အတ္ထံ၊ ဤ အနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။ (ကသွာဟူသော ပုစ္ဆာ၏ ပရိဟာရဖြစ်သော ဤအနက် အဓိပ္ပာယ်ကို။) ဒသေတုံ၊ ငှာ။ ပုဂ္ဂလပုဗ္ဗင်္ဂမံ၊ သော။ ဒေသနံ၊ ကို။ ကရောန္တော၊ ပြုတော်မူလိုသည်။ (ဟုတွာ။) ရူပပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိတိ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝါ) အာဟ။

အမှာ။ ။ ဤ မှနောက်၌ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာနှင့် စာသွားတူသော ပုဒ်ဖွင့် များကို နိဿယသာ ရေးပါမည်။ အဓိပ္ပာယ်ကိုကား ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ၊ ကား။ ကာမေဟိ၊ တာမတို့မှ။ ဝိဝိဇ္ဇိတွာ၊ ကင်းဆိတ်၍။ ဝိနာ၊ ကင်းသည်။ ဟုတွာ၊ ၍။ အပသက္ကိတွာ၊ ဖဲခွါ ရှောင်ရှား၍။ [ဝိဝိဇ္ဇေတွာ ဟု လည်းကောင်း၊ အပက္ကမိတွာ ဟုလည်းကောင်း စာအုပ်များ၌ရှိ၏။ ဝိဝိဇ္ဇ၏ အဖွင့်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိဝိဇ္ဇိတွာ ဟု လည်းကောင်း၊ “အပသက္က တာဝ ဘဂိနိ” ပုဒ်ကဲ့သို့ “အပသက္ကိတွာ” ဟု လည်းကောင်း ရှိသင့်ပါသည်။ ပါရာဇိ ကဏ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အပသက္ကိတွာ” ဟုရှိ၏။ အပက္ကမိတွာကား ဋီကာဖွင့် ပါ၍တည်း။] ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ဟူသော ပါ၍၌။ ယော အယံ ဧဝကာရော၊ အကြင်ဧဝသဒ္ဓါသည်။ (အတ္ထိ။) သော၊ ထိုဧဝသဒ္ဓါကို။ နိယမတ္ထောတိ၊ နိယမတ္ထဟူ၍။ ဝါ၊ အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက် ရှိ၏ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ၏။ စ၊ ဆက်။ ယသွာ၊ ကြောင့်။ နိယမတ္ထော၊ ရှိ၏။ တသွာ၊ ကြောင့်။ ပဌမဇ္ဈာနံ၊

သို့။ ဥပသမ္ပန္တ၊ ရောက်၍။ တသ္မိံ ဝိဟရဏသမယေ၊ ထိုနေရာအခါ၌။ အဝိဇ္ဇမာနာနမ္ပိ၊ ထင်ရှားမရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ကာမာနံ၊ ကာမတို့၏။ တဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ၊ ၏။ ပဋိပက္ခဘာဝံ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကို လည်းကောင်း။ ကာမပရိစ္ဆာဂေနေဝ။ နာမတို့ကို စွန့်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ အဿ၊ ထို ပထမဈာန်ကို။ အဓိဂမံစ၊ ရခြင်းကို လည်းကောင်း။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ ကထံ၊ အဘယ်သို့ ပြသနည်း။ ဟိ၊ အဖြေကို ဆိုဦးအံ့။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ နိယမေ၊ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်ခြင်းကို။ ကရိယမာနေ၊ ပြုအပ်သော၊ ဣဒံ၊ ဤ ဧဝတ္ထဖလသည်။ (ဤ ဧဝသဒ္ဓါ၏ အကျိုးသည်။) ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ ထင်ရှားသနည်း။) နန၊ စင်စစ်။ ဣမဿ ဈာနဿ၊ ဤ ပထမဈာန်၏။ ကာမာ၊ ကိလေသကာမ တို့သည်။ ပဋိပက္ခဘူတာ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏။ ယေသု၊ ယင်းကိလေသကာမကိုသည်။ သတိ၊ ရှိကုန်လတ်သော်။ ဣဒံ၊ ဤ ပထမဈာန်သည်။ နပ္ပဝတ္တတိ၊ မဖြစ်နိုင်။ (ကောဝိယ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) အန္တကာရေ၊ အမှိုက်မှောင်သည်။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ပဒီပေါဘာသော၊ ဆီမီးရောင်သည်။ န ပဝတ္တတိ ဝိယ၊ မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့သို့တည်း။ [ဥပမာနဝါကျကို အပြင်အတိုင်းထား၍ အနက်ပေးသည်။ အမှောင်နှင့်ကာမ၊ မီးရောင်နှင့် ပထမဈာန် တူသည်။]

စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဩရိမတီရပရိစ္ဆာဂေနေဝ၊ ဤဘက်ကမ်းကို စွန့်ခြင်း ကြောင့်သာလျှင်။ ပါရိမတီရဿ၊ ထိုဘက်ကမ်းကို။ အဓိဂမော၊ ရခြင်းသည်။ ဟောတိ ဣဒံ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။ (ဧဝံ၊ တူ။) တေသံ၊ ထို ကိလေသကာမတို့ကို။ ပရိစ္ဆာဂေနေဝ၊ စွန့်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်။ အဿ၊ ဤပထမဈာန်ကို။ အဓိကမော၊ သည်။ ဟောတိ။ [ဥပမာနဝါကျကို အတွင်းသွင်း၍ ပေးပုံ။] ဣတိ၊ သို့။ ဣဒံ၊ ဤ ဧဝတ္ထဖလသည်။ ပညာယတိ၊ ၏။ [ကိံ အမေးကိုဣတိထည့်၍ ပြန်ဖြေသည်။] တဿ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဤ ဧဝတ္ထဖလ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) နိယမံ၊ ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲသတ်မှတ်ခြင်းကို။ ကရောတိ၊ ပြ၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။ [တထံ အမေးကို ပြန်အုပ်သည်။]

တတ္ထ၊ ထို ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇာအကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသောပါဌ်၌။ (စောဒကဿ၊ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဤဒိသိ၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။) သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ကိဒိသိ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ နည်း။-ပန သည် ပုစ္ဆာစောတက နိပါတ်ပုဒ်။) ကဿ၊ ကြောင့်။ သေ၊ဤ ဧဝသဒ္ဓါကို။ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ၊ ရှေ့ပုဒ်၌သာ။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၅၇

ဥတ္တရပဒေ၊ နောက်ပုဒ်၌။ န ပုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ အကုသလေဟိ၊ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ။ အဝိဝိစ္စာပိ၊ မကင်းဆိတ်၍ မူလည်း။ ဈာနံ၊ ဈာန်ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြီးစေ၍။ ဝိဟရေယျ၊ ကံ၊ နေနိုင်သလော။ ဣတိ ဣဒံ၊ ဤတဲ့သို့ရှုအပ်သော။ စောဒနာ၊ သည်။ သိယာ၊ ၏။ ဧတံ၊ ဤရှေ့ပုဒ်၌ သာ ဧဝသဒ္ဓါကို ဆိုခြင်းကို။ [ဧတန္တိ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ အဝဓာရဏာဝစနံ။-သာရတ္ထ ဋီကာ။] ဧဝံ၊ ဤသင်စောဒက ကြံဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ န ခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ မမှတ်ထိုက်။

ဟိ၊ ချဲ့ဦးအံ။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ [အဖြေအားလုံးဆုံးမှ ဣတိထည့်၍ ပြန်လှည့်မည်။] (ဈာနဿ၊ ပထမဈာန်၏။) နိဿရဏတော၊ ထိုကာမတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုဗ္ဗပဒေ ဝေ၊ ရှေ့ပုဒ်၌သာ။ ဧသ၊ ဤဧဝသဒ္ဓါကို။ ပုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဟိ၊ မှန်။ ကာမဓာတုသမတိက္ကမနတော၊ ကာမဓာတ်ကို လွန်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ကာမရာဂပဋိပက္ခတော၊ စ၊ ကာမရာဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဣဒံ ဈာနံ၊ ဤပထမဈာန်သည်။ ကာမာန မေဝ၊ ကာမတို့၏သာ။ ဝါ၊ တို့သည်သာ။ (ဧဝဖြင့် ဗျာပါဒ-စသော နိဝရဏတို့ကို ကန့်။) နိဿရဏံ၊ ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာတည်း။ ယထာဟ၊ အဘယ်ကဲ့သို့ မိန့်တော်မူသနည်း။ ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ၊ ယဒိဒံ နေက္ခမ္မန္တိ၊ ကာမာန။ ပ။ နေက္ခမ္မံ ဟူ၍။ အာဟ၊ မိန့်တော်မူပြီ။ [ယဒိဒံ နေက္ခမ္မံ၊ အကြင် ပထမဈာန်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဧတံ၊ ဤ ပထမဈာန်သည်။ ကာမာနံ၊ တို့၏။ ဝါ၊ တို့သည်။ နိဿရဏံ၊ တည်း။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်ပါဠိ။)]

ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဧဝသဒ္ဓါကို ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ ဥတ္တရပဒေပိ၊ နောက် ဝိဝိစ္စပုဒ်၌လည်း။ (အနေတွာ ဝတ္ထုဗ္ဗော-၌စပ်။) ဣဧဝဘိက္ခဝေ

၁။ ကာမာနမေတံ နိဿရဏံ။ ။ နိပုဗ္ဗ-သရ=ဂတိမှီဟူသောဓာတ်၊ ယုပစ္စည်း။ နိဿရန္တိ နိဂ္ဂစ္ဆန္တိ ဧတေန ဧတ္ထ ဝါတိ နိဿရဏံ။ ဤသို့ ကရဏသင်္ခါ၊ အဓိကရဏသင်္ခါ ရှိသောကြောင့် “ကာမာနံ” ဟု သမ္ပန်အနက်ဟောဆဋ္ဌိယန္တရှိရသည်။ ဤသို့ ပစ္စည်း၏ အနက်၌စပ်ခိုက် သမ္ပန္နဆဋ္ဌိရှိရ သော်လည်း နိပုဗ္ဗ-သရဓာတ်၌စပ်ခိုက် ဆဋ္ဌိကတ္တာလည်း ဖြစ်နိုင်၏ဟု ဋီကာမိန့်သည်။ ထို့ကြောင့် “ကာမာနံ-တို့သည်”ဟုလည်းတစ်နည်းပေးရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ၌ နိဿရဏ၏တွဲဖက် ရှေ့ပုဒ်ဝယ် ဆဋ္ဌိယန္တရှိရပုံကိုထောက်၍ “သကလဝဋ်ဒုက္ခနိဿရဏနိဗ္ဗာနဿ” စသော သင်္ကန်းတောင်း၌လည်း “သကလဝဋ်ဒုက္ခဿ+ နိဿရဏံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “အလုံးစုံသော ဝဋ်ဒုက္ခ၏+ထွက်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်”ဟု အနက် မှန်မှတ်ပါ။

၄၅၈

အဋ္ဌသင်္ခလီနီအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်

(ပဌမော) သမဏော၊ ဣဓ ဒုတိယော သမဏောတိဇတ္တ၊ ဣဓေဝ။ ပ။ သမဏော ဟူသော ဤပါဌ၌။ (ဧဝကာရော၊ ဧဝသဒ္ဓါကို။) အာနေတွာ၊ နောက် ဣဓသို့ဆောင်၍။ ဝုစ္ဆတိ ယထာ၊ ဆိုအပ်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧဝကာရော၊ ကို။ အာနေတွာ၊ ဆောင်၍။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ဆိုထိုက်၏။ [ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဣဓေဝ၊ ဤသာသနာတော်၌သာ။ (ပဌမော) သမဏော။ ပထမတန်းသောတာပန်ရဟန်းကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ ဣဓ ဧဝံ၊ ဤသာသနာတော်၌သာ။ ဒုတိယော သမဏော၊ ဒုတိယတန်း သကဒါဂါမ် ရဟန်းကို။ လဗ္ဘတိ၊...မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်စသော ပါဠိတော်များ၌(ပဌမော) မပါ။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣတော၊ ဤ ကာမစ္ဆန္တမှ။ အညေဟိပိ၊ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော။ နိဝရဏသင်္ခါတေဟိ၊ ကုန်သော။ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ။ အဝိဝိစ္စ၊ မကင်းဆိတ်မူ၍။ ဈာနံ၊ ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ၍။ ဝီဟရိတုံ၊ ၎င်း။ န သက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့အကုသိုလ်တရား တို့မှ မကင်းဆိတ်မူ၍ ဈာန်ဝင်စားလျက် နေခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဧဝကာရော၊ ကို။ အာနေတွာ၊ ၍။ ဝတ္တဗ္ဗော၊ ၍။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ ထိုသို့ နောက် ဝိဝိစ္စပုဒ်သို့ ဧဝသဒ္ဓါကိုဆောင်၍ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စေဝ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ၊ ဝိဝိစ္စေဝ။ ပ။ ဓမ္မေဟိ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပဒဒ္ဓယေပိ၊ ဝိဝိစ္စဟူသော ပုဒ် ၂-ပါး အပေါင်း၌လည်း။ ဧသ၊ ဤဧဝသဒ္ဓါဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၍။ [“ဧသ ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ ဧသ နိယမော ဒဋ္ဌဗ္ဗော”-သာရတ္ထဋီကာ။] (ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧတံ၊ ဤ ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဧဝသဒ္ဓါ ဆိုခြင်းကို။ ဧဝံ၊ ဤသင်စောဒက ကြိဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ နဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ ထိုက်။] [ဟိ(ယသ္မာ)ကို ပြန်၍အပ်သည်။]

စ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ပဒဒ္ဓယေပိ၊ ဝိဝိစ္စဟူသော ပုဒ် ၂-ပါးအပေါင်း၌လည်း။ ဝိဝိစ္စာတိ၊ ဝိဝိစ္စဟူသော။ ဣမိနာ သာဓာရဏဝစနေန၊ ဤဝိဝေက အားလုံးနှင့် ဆက်ဆံသောစကားဖြင့်။ တဒင်္ဂဝိဝေကာဒယော၊ တဒင်္ဂဝိဝေက အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ [အာဒိဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘန (ဈာန်)، သမုစ္ဆေဒ(မဂ်)، ပဋိပဿဒ္ဓိ(ဖိုလ်)، နိဿရဏ(နိဗ္ဗာန်)ဟူသော ဝိဝေက ၄-ပါးတို့ကိုယူ။ တဒင်္ဂဝိဝေက=ကာမကုသိုလ်။] ကာယဝိဝေကာဒယော စ၊ ကာယဝိဝေကအစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ [အာဒိဖြင့် နိတ္တဝိဝေက(ဈာန်)، ဥပဓိဝိဝေက (နိဗ္ဗာန်) တို့ကိုယူ။ ကာယဝိဝေက=အပေါင်းအဖော် တို့မှ ကင်းခြင်း။] သဗ္ဗေပိ၊ ကုန်သော။ ဝိဝေကာ၊ တို့သည်။ သင်္ဂဟံ၊ သိမ်းယူအပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ကိဉ္ဇာပိ ဂစ္ဆန္တိ၊ အကယ်၍ကား ရောက်ပါပေကုန်၏။ တထာပိ၊ ထိုသို့ပင် ရောက်ပါကုန်သော်လည်း။ (သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေကာဒိနံ၊ သမုစ္ဆေဒ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၅၉

ဝိဝေက အစရှိသည်တို့၏။ အသမ္ဘဝတော၊ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်။) ကာယဝိဝေကော၊ ကာယဝိဝေက လည်းကောင်း။ စိတ္တဝိဝေကော၊ လည်းကောင်း။ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ၊ တယော ဧဝံ၊ ၃-ပါးသော ဝိဝေကတို့ကိုသာ။ ဣမ၊ ဤ၊ ဈာနကထာ၌။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

ပန၊ ကား။ [ဝိဝိစ္စပုဒ်၏ အတ္ထဝတ္ထနာမတစ်ပါး ကာမေဟိပုဒ်၏ အတ္ထဝတ္ထနာကို ဆိုဦးအံ့-ဟူလို။] ကာမေဟိတိ ဣမိနာပဒေန၊ ကာမေဟိ ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်။ [သင်္ကဟိတာ-၌ စပ်၊ ယ-၏ ရှေ့ကပုဒ်သည် တ-၏ နောက်၌သာ များသောအားဖြင့် စပ်ရသည်။] နိဒ္ဒေသေ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ ပါဠိတော်၌။ ကတမေ ဝတ္ထုကာမာ၊ မနာပိယာ ရူပါတိအာဒိနာ၊ ကတမေ။ ပ။ ရူပါ-အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ယေ စ ဝတ္ထုကာမာ၊ အကြင် ဝတ္ထုကာမတို့ကိုလည်း။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ တတ္ထေဝ စ၊ ထို မဟာနိဒ္ဒေသ၌ ပင်လျှင်လည်းကောင်း။ ဝိဘဏံ စ၊ ဈာနဝိဘင်း၌ လည်းကောင်း။ ဆန္ဒော၊ ကာမဂုဏ်ကို လိုချင် တောင့်တတတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ ကာမ မည်၏။ ရာဂေါ၊ ဆန္ဒထက် တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ ဆန္ဒရာဂေါ၊ ရာဂထက် တိုးတက်၍ လိုချင်စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ သင်္ကပ္ပေါ၊ နိမိတ္တ အနုဗျဉ္ဇနကို ကြံစည်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ ရာဂေါ၊ သင်္ကပ္ပထက် တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ သင်္ကပ္ပရာဂေါ၊ ရာဂထက်တိုးတက်၍ ကြံစည်စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်။ ကာမော၊ မည်၏။ ဣမေ ဤဆန္ဒ-စသည်တို့ကို။ ကာမာတိ၊ ကာမတို့ဟူ၍။ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။ ဧဝံ၊ သို့။ ယေ စ ကိလေသကာမာ၊ အကြင် ကိလေသကာမ တို့ကိုလည်း။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ တေ သဗ္ဗေပိ၊ ထိုအလုံးစုံသော ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့ကိုလည်း။ သင်္ကဟိတာ၊ သိမ်းယူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣစ္ဆေဝ၊ ဤသို့သာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။

ဟိ၊ လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြဦးအံ့။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့ကို သိမ်းယူခြင်းသည်။ သတိ၊ ဖြစ်လတ်သော်။ ဝိဝိစ္ဆေဝ ကာမေဟိတိ၊ ဝိဝိစ္ဆေဝ ကာမေဟိ ဟူသောပါဌ်၌။ (ယုဇ္ဇတိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ ပါဌ်၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) ဝတ္ထုကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝိစ္ဆေဝ၊ ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်။ ဣတိပိအတ္ထော၊ ဤအနက်သည်လည်း။ ယုဇ္ဇတိ၊ သင့်၏။ တေန၊ ထို ဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်။ [တေနာတိ ဝတ္ထုကာမ ဝိဝေကေန။-ဋီကာ။] ကာယဝိဝေကော၊ သည်။ ဝါ၊ တို့။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ

ဓမ္မေဟိတိ၊ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ-ဟူသောပါဌ်၌။ (ယုဒ္ဓတိ-၌ စပ်။) ဝါ၊ ပါဌ်၏။ (အတ္ထော-၌ စပ်။) ကိလေသကာမေဟိ၊ တို့မှ။ (ဝိဝိစ္စေဝ၊ လျှင်။) ဝါ၊ တစ်နည်း။ သမ္မာကုသလေဟိ၊ အလုံးစုံ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝိစ္စ ဧဝ၊ လျှင်။ ဣတိ အတ္ထော၊ သည်။ ယုဒ္ဓတိ တေန၊ ထိုကိလေသကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်။ စိတ္တဝိဝေကော၊ သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ သည်။ ဟောတိ။

စ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ဧတ္ထ၊ ဤကာယဝိဝေက စိတ္တဝိဝေက ၂-ပါးတွင်၊ ပုရိမေန၊ 'ရှေးဖြစ်သော ကာယဝိဝေကဖြင့်။ ဝတ္ထုကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝေက ဝစနတော ယေဝ၊ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်ပင်လျှင်။ ကာမသုခပရိစ္စာဂေါ၊ ကာမချမ်းသာကို စွန့်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတော၊ ထင်စွာ ဖြစ်စေအပ်သည်။ ဟောတိ၊၏။) ဒုတိယေန၊ ဒုတိယ စိတ္တဝိဝေကဖြင့်။ ကိလေသကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝေက ဝစနတော (ဧဝ)၊ ပင်လျှင်။ နေက္ခမ္မ သုခပရိဂ္ဂဟော၊ ဈာန်ချမ်းသာကို သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။ စ၊ ဆက်ဦးအံ့။ ဧဝ၊ သို့။ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမ ဝိဝေကဝစနတောယေဝ၊ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်ပင်။ ဧတေသံ၊ ဤဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသောပုဒ်တို့တွင်။ ပဌမေန၊ ပထမပုဒ်ဖြင့်။ သံကိလေသ ဝတ္ထုပ္ပဟာနံ၊ သံကိလေသတို့၏ ဝတ္ထုကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ပယ်ခြင်းကို ။ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။) [တဏှာဒိသံကိလေသာနံ ဝတ္ထုနော ပဟာနံ။-ဋီကာ။] ဒုတိယေန၊ ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။ သံကိလေသပ္ပဟာနံ၊ သံကိလေသကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတံဟောတိ။) ပဋ္ဌမေန၊ ဖြင့်။ လောလဘာဝဿ၊ လျှပ်ပေါ်လော်လီ သူ၏ အဖြစ်၏။ ဟေတုပရိစ္စာဂေါ၊ အကြောင်းကိုစွန့်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။) [လောလဘာဝေါ နာမ တတ္ထ တတ္ထ ရူပါဒိသု တဏှုပ္ပာဒေါ၊ တဿ ဟေတု ဝတ္ထုကာမော ဧဝ။] ဒုတိယေန၊ ဖြင့်။ ဗာလဘာဝဿ၊ မိုက်သူ၏ အဖြစ်၏။ (ဟေတုပရိစ္စာဂေါ ဝိဘာဝိတော ဟောတိ။) ဗာလဘာဝေါ နာမ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုစိန္တိ တစိန္တာ ဝါ၊ တဿ အယောနိသောမနသိကာရော၊ သဗ္ဗေပိ ဝါ အကုသလာ ဓမ္မာ ဟေတု။ စ၊ သည်သာ မကသေး။ ပဋ္ဌမေန၊ ဖြင့်။ ပယောဂသုဒ္ဓိ၊ ပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ (ဝိဘာဝိတာဟောတိ။) ဒုတိယေန၊ ဖြင့်။ အာသယပေါသနံ၊ အဇ္ဈာသယကို စင်ကြယ်စေခြင်းသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ဉာတမ္ပံ၊ သိထိုက်၏။ ဧသ၊ ဤနည်းသည်။ တာဝ၊ ကိလေသကာမပက္ခမှ ရှေးဦးစွာ။ ကာမေဟိတိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဌ်၌။ ဝုတ္တကာမေသု၊ ဆိုအပ်ပြီးသော ကာမတို့တွင်။ ဝတ္ထုကာမပက္ခေ၊ ဝတ္ထုကာမပက္ခ၌။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၆၁

နယော၊ သိကြောင်းနည်းတည်း။

ပန၊ ကား။ ကိလေသကာမပက္ခေ၊ ကိလေသကာမ ပက္ခန္တိ။ ဆန္ဒောတိ စ၊ ဆန္ဒော ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော။ ရာဂေါတိ စ၊ ရာဂေါဟူသည်လည်း ဖြစ်သော။ ဧဝမာဒိဟိ၊ ဤသို့ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်။ အနေကဘောဒေါ၊ များသော အပြားရှိသော။ [ကာမာသဝ၊ ကာမရာဂ သံယောဇဉ်၊ ရူပတဏှာ စသည်ဖြင့် များသောအပြားရှိသော။] ကာမစ္ဆန္ဒော ဧဝ၊ ကာမစ္ဆန္ဒကိုသာ။ ကာမောဘိ၊ ကာမ ဟူ၍။ အဓိပ္ပေတော၊ အလိုရှိအပ်၏။ သော စ၊ ထိုကာမစ္ဆန္ဒကိုလည်း။ (ဝုတ္တော- ဌံ စပ်။) ဝါ၊ သည်လည်း။ (သမာနော-ဌံ စပ်။) အကုသလ ပရိယာပန္နော၊ အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သည်။ သမာနောပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရ၌ ပါဝင်နိုင်ပါသော်လည်း။) တတ္ထ ကတမေ ကာမာ ဆန္ဒော ကာမောတိ အာဒိနာ၊ တတ္ထ။ ပ။ ကာမော-အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌။ ဈာနပဋိပက္ခတော၊ ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိသု၊ သီးခြားလည်း။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ကိလေသကာမတ္တာ၊ ကိလေသကာမ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ပုရိမပဒေ၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေတိ-ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ အကုသလပရိယာပန္နတ္တာ၊ အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒုတိယပဒေ၊ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌။ ဝုတ္တော၊ ပြီ။ စ၊ ဆက်။ အဿ၊ ထို ကာမစ္ဆန္ဒ၏။ အနေကဘောဒ တော၊ တစ်ပါးမက များသောအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ကာမတောတိ၊ ကာမတော ဟူ၍။ အဝတွာ၊ မဟောမူ၍။ ကာမေဟိတိ၊ ကာမေဟိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

စ၊ ဆက်။ အညေသမ္ဘိ၊ ကာမမှ တစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဓမ္မာနံ၊ ဒိဋ္ဌိမာန အစရှိသော တရားတို့၏။ [အညေသမ္ဘိတိဒိဋ္ဌိ မာန အဟိရိကာနောတ္တပ္ပာဒိနံ- တံသဟိတဖဿာဒိနံ စ။] အကုသလဘာဝေ၊ အကုသိုလ်တို့၏ အဖြစ်သည်။ ဝိဇ္ဇာမာနေ၊ ထင်ရှားရှိပါလျက်။ “တတ္ထ ကတမေ အကုသလာ ဓမ္မာ၊ ကာမစ္ဆန္ဒော” တိ အာဒိနာ၊ “တတ္ထ။ ပ။ ကာမစ္ဆန္ဒော” အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ဌံ။ ဥပရိဈာနဂံပစ္စနိတဝဋ်ပက္ခဘာဝဒဿနတော၊ အထက်၌ ဆိုအပ်လတ္တံ ကုန်သော ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ်ကို ပြလိုခြင်းကြောင့်။ နိဝရဏာနေဝ၊ တို့ကိုသာ။ ဝုတ္တာနိ၊ ကုန်ပြီ။ [ဋီကာ၌ “ဥပရိ။ ပ။ ဒဿနတ္ထံ တပ္ပစ္စနိကနိဝရဏဝ စနံ” ဟုအဖွင့်တွေ့ရ၏။ ထိုအလို “ဒဿနတော” နေရာဝယ် “ဒဿနတ္ထံ” ဟု လည်းကောင်း။ “နိဝရဏာနေဝ ဝုတ္တာနိ” နေရာဝယ် “နိဝရဏဝစနံ” ဟု လည်းကောင်း ရှေးပါဠိရှိဟန်ဘူသည်။ “ဥပရိဈာနဂံ + ပစ္စနိကပဋိပက္ခဒဿနတော” ဟုသမာသ်

မတွဲဘဲလည်း ပါဠိရှိ၏။]ဟိ၊ ချေ။ နိဝရဏာနိ၊ တို့သည်။ ဈာနဂံပစ္စနိကာနိ၊ ဈာန်အင်္ဂါတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်တို့တည်း။ ဟေသံ၊ တို့ နိဝရဏတို့၏။ ဝါ၊ တို့ကို။ ဈာနဂါနေဝ၊ တို့သည်သာ။ ပဋိပက္ခာနိ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် ပြုတတ်ကုန်၏။ ဝဒ္ဓသကာနိ၊ ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏။ ဝိယာတကာနိ၊ -သတ်ဖြတ်တတ်ကုန်၏။ ‘ဣတိ ‘ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ပါရာမီကဏ်အဋ္ဌကထာ၌ ဝိယာတကာနိ မပါ။] တထာဟိ၊ ထိုစကား မှန်၏။ “သမာဓိ၊ သည်။ ကာမစ္ဆန္တဿ၊ ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏ၏။ ပဋိပက္ခော၊ ဆန့်ကျင် ဘက်တည်း။ ဝိတိ၊ သည်။ ဗျာပါဒဿ ဗျာပါဒနိဝရဏ၏။ ပဋိပက္ခာ၊ တည်း။ ဝိတက္ခော ထိနမိဒ္ဓဿ ပဋိပက္ခော၊ သုခံ ဥဒ္ဓစ္စကုက္ကုစ္ဆဿ’ ပဋိပက္ခံ၊ ဝိစာရော ဝိစိတိစ္ဆာယ(ဝိစိကိစ္ဆာ နိဝရဏ၏။) ပဋိပက္ခော။” ဣတိသို့။ ဝေဋ္ဌကော၊ ပေဋ္ဌကော ပဒေသ၌။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [ရှေးနိဿယ၌ “ပေဋ္ဌကော-နေတ္တိကျမ်း၌” ဟုလည်းပေး၏။]

ဝေ၊ ဤသို့လျှင်။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ-ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိဓမ္မေဟိ ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ ဣမိနာ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်။ ကာမစ္ဆန္တဿ၊ ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိဝေကော၊ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိဝေက သည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်သည်။ ဟောတိ။ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဣမိနာ၊ ဖြင့်။ ပဉ္စနမ္ပိ၊ ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ နိဝရဏာနိ၊ တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ပန၊ ဆက်။ အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟ၊ ဇောန၊ ယူအပ်ပြီးသောတရားတို့ကို မယူခြင်းဖြင့်။ ဝါ၊ မယူအပ် သေးသော တရားတို့ကို ယူခြင်းဖြင့်။ [ရှေးနည်း၌ကား ယူအပ်ပြီးသော ကာမစ္ဆန္တ နိဝရဏကို နောက်ပုဒ်ဖြင့် ထပ်၍ယူသည်။ ဤနည်း၌ကား ဤသို့ကပ်၍ ယူမည် မဟုတ်။] ပဌမေန၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ပထမပုဒ်ဖြင့်။ ကာမစ္ဆန္တဿ၊ ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနု ဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ဒုတိယေန၊ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ တူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်။ သေသ နိဝရဏာနိ၊ ကာမစ္ဆန္တနိဝရဏမှ ကြွင်းသော နိဝရဏတို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ ပဌမေန၊ ဖြင့်။ တိသု။ သုံးပါးကုန်သော။ အကုသလမူလေသု၊ အကုသိုလ်မူလတို့တွင်။ ပဉ္စ ကာမဂုဏဘောဒ ဝိသယဿ၊ ငါးပါးသော ကာမဂုဏ် အထူးအပြားဟူသော အာရုံရှိသော။ လောဘဿ၊ ၏။ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ ဒုတိယေန၊ ဖြင့်။ အာယာတ ဝတ္ထုဘောဒါဒိ ဝိသယာနိ၊ အာယာတ ဝတ္ထု အထူးအပြားအစရှိသော။ အာရုံရှိကုန်သော ဒေါသ မောဟာနိ၊ တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနုဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။

[နိဝရဏ အကုသလတို့မှ တစ်နည်းပြလို၍ “ဩဃာဒိသု ဝါ” စသည်မီနိ။] ဝါ၊ တစ်နည်းကား။ ပဌမေန၊ ဖြင့်။ ဩဃာဒိ သု၊ ဩဃံ အစရှိကုန်သော။ ဓမ္မေသု၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၆၃

တို့၌။ ကာမောယကာမယောဂ ကာမာသဝ ကာမုပါဒါန အဘိဇ္ဈာ ကာယဂန္ထ
 ကာမရာဂ သံယောဇနာနံ၊ ထို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တောဟောတိ၊ ဒုတိယေန။
 အဝသေသ၊ ဩဃယောဂါသဝ ဥပါဒါန ဂန္ထ သံယောဇနာနံ၊ ကြွင်းသော ဩဃ။
 ပ။ သံယောဇဉ်တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ။ စ၊ ဆက်။ ပဌမေန။
 တဏှာယ၊ ၏လည်းကောင်း။ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ၊ ထိုတဏှာနှင့်အညီအမျှ
 ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏လည်းကောင်း။
 ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန။ အဝိဇ္ဇာယ၊ ၏လည်းကောင်း။
 တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ၊ ထို အဝိဇ္ဇာနှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြား
 တို့ဖြင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏ လည်းကောင်း။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တောဟောတိ။
 အဝိစ၊ ဤနည်းသာ မကသေး။ ပဌမေန။ လောဘသမ္ပယုတ္တအဋ္ဌစိတ္တုပ္ပါဒါနံ
 လောဘသမ္ပယုတ်ဖြစ်သော ရှစ်ပါးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော
 ဝုတ္တောဟောတိ၊ ဒုတိယေန။ သေသာနံ၊ ကုန်သော။ စတုနံ၊ ကုန်သော။ အကုသလ
 စိတ္တုပ္ပါဒါနံ၊ တို့၏။ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။
 အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။ တာဝ၊ သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ စသည်တို့မှ ရှေးဦးစွာ။
 ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဧတ္တ၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။
 အတ္ထပ္ပကာသနာ၊ အနက်ကို ပြခြင်းတည်း။ ဝါ၊ အနက်ကို ပြကြောင်းပြရာ
 အဋ္ဌကထာတည်း။

စ၊ အနုသန္ဓေကို ဆက်ဦးအံ့။ ဧတ္တာဝတာ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော
 ပါဠိရပ်ဖြင့်။ ပဌမဇ္ဇယာနဿ၊ ၏။ ပဟာနံ၊ ပယ်ထိုက်သော အင်္ဂါကို။ ဓသေတွာ၊
 ပြီး၍။ [ပဟတဗ္ဗန္တိ ပဟာနံ၊ ပဟာနံ စ + တံ + အင်္ဂံ စာတိပဟာနံ။ ပယ်ထိုက်သော
 ကာမ၊ အကုသလဓမ္မ ဟူသော အစိတ်အပိုင်း။] ဣဒါနိ၊ ၌။ သမ္ပယောဂင်္ဂ၊
 (ဝိတက်စသော) ယှဉ်ဖက်အင်္ဂါကို။ ဒသေတံ၊ ငှာ။ သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ အာဒိ၊
 အစရှိသော စကားရပ်ကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဝါ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ထို သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ
 အစရှိသောစကားရပ်၌။ ရက္ခော၊ သည်။ ပုပ္ဖေန စ၊ အပွင့်နှင့်လည်းကောင်း။
 ဖလေန စ၊ အသီးနှင့် လည်းကောင်း။ (သဟ၊ တက္ခ။ ဝတ္တတိ) ဝိယ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့။
 (တထာ၊ တူ။) ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ ဝုတ္တလက္ခဏာဒိ ဝိဘာဂေန၊ ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာ
 အစရှိသော ဝေဖန်အပ်သော အထူးအပြား ရှိသော။ (ဝိတက္ခေန ဝိစာရေန-၌ စပ်။)
 အပ္ပနာသမ္ပယောဂဘော၊ အပ္ပနာနှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပါဒတာ အစရှိသော အပြား

၁။ အပ္ပနာ သမ္ပယောဂဘော။ ။ “အပ္ပနာနှင့်ယှဉ်သောတရား”ဟူသည် ဝိတက်ဝိစာရပင်တည်း။
 ဝိတက်ကို ပါဠိတော်၌ “အပ္ပနာ-ဗျပ္ပနာ”စသည်ဖြင့် “အပ္ပနာ” ဟုနာမည်တပ်၏။ ထို့ကြောင့်

တို့ဖြင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။ ရူပါဝစရ ဘာဝပ္ပတ္တေန၊ ရူပါဝစရ၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော။
ဝိတက္ကေန စေတ၊ နှင့်လည်းကောင်း။ ဝိစာရေန စ၊ နှင့်လည်းကောင်း။ သဟ။
ဝတ္တတိ၊ ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ဣဒံ ဈာနံကို။ သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ၊ ဟူ၍။
ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌။ ဣမိနာ စ
ဝိတက္ကေန ဣမိနာ စ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတောတိ အာဒိနာ၊
အစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန၊ ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဖြစ်သော။ (ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော
တည်ရာရှိသော။) ဒေသနာ၊ ကို။ ကတာ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင်
ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် ဒေသနာကို ပြုတော် မူအပ်ပါသော်လည်း။ အတ္ထော၊ ကို။ တကြာပိ၊
ထိုဈာန ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤအတိုင်းသာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

ဝိဝေကဇ္ဇန္တိ ဧတ္ထ၊ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဝိဝိတ္တိ၊
ကင်းဆိတ်ခြင်း။ ဝိဝေကော၊ ခြင်း။ နိဝရဏဝိဂမော၊ နိဝရဏတို့မှကင်းခြင်း။
ဣတိ အတ္ထော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိဝိတ္တော၊ ကင်းဆိတ်၏။ ဝါ၊ ကင်းဆိတ်စေအပ်၏။
ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိဝေကော၊ မည်၏။ နိဝရဏဝိဝိတ္တော၊ နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော။
ဝါ၊ နိဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်စေအပ်သော။ ဈာနသမ္ပယုတ္တာဓမ္မရာသိ၊
ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစုတည်း။ ဣတိ အတ္ထော။ တသ္မာ ဝိဝေကော၊ ထိုနိဝရဏတို့မှ
ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော ဈာန်တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ တသ္မိံ
ဝိဝေကော၊ ထို နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော ဈာနသမ္ပယုတ် တရားအစု၌။ ဝါ၊
နိဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်စေအပ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌။ ဇာတံ၊
ဖြစ်သောဈာန် တည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဝိဝေကဓံ၊ ၏။

ပိတိသုခန္တိ ဧတ္ထ၊ ပိတိသုခံ ဟူသော ဤပါဠိ၌။ ပိတိသုခါနိ၊ ထို့ကို။
ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်ကာမာဝစရကုသလ အဖွင့်၌။ ပကာသိတာနေဝ၊ ထင်ရှား
ပြအပ်ကုန်ပြီး သည်သာ။ ပန၊ ဆက်။ တေသု၊ ထိုပိတိသုခတို့တွင်။ “ဝုတ္တပ္ပကာ

ဝိတက်တည်းဟူသော အပ္ပနာသည် အဘယ်နည်းအားဖြင့် “အပ္ပနာသမ္ပယောဂ ဖြစ်နိုင်ပါသနည်း”ဟု
မေးဖွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ပါဠိတော်၌ ဝိတက်ကိုသာ “အပ္ပနာ”ဟု ခေါ်ထားသော်လည်း အဋ္ဌကထာ
အသုံးအနှုန်းအားဖြင့် ဝိတက်၏ကိစ္စအထူးကြောင့် နိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်သော
ပထမဈာန်သမာဓိ၌ လည်းကောင်း၊ ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏ စသည်တို့မှ ဝေးကွာခြင်းကြောင့်
ပထမဈာန်သမာဓိနှင့် အလားတူသော ဒုတိယဈာန်သမာဓိ စသည်တို့၌လည်းကောင်း။ “အပ္ပနာ”
ဟု ခေါ်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ပထမဈာန်သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော ဝိတက်ကို “အပ္ပနာ သမ္ပယောဂတော”
ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။-မူလဋီကာ။ [ဤ မူလဋီကာ အဓိပ္ပာယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ-
အပ္ပနာစဝနဝါရအခန်း၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၆၅

ရာယ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ (ပိတိအဖွင့်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော လက္ခဏာ
စသော အပြားရှိသော။) ပဉ္စဝိဇာယ၊ သော။ ပိတိယာ၊ တွင်။ အပ္ပနာသမာဓိဿ၊
အပ္ပနာသမာဓိ၏။ မူလံ၊ အခြေခံသည်။ ဟုတွာ၊ ဝနုဓာနာ၊ တိုးပွားလာသော။
သမာဓိသမ္ပယောဂံ၊ သမာဓိနှင့် အညီအမျှ ဧကုပ္ပာဒတာ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်
ယှဉ်ခြင်းသို့။ ဂတာ၊ ရောက်သော။ ယာံ ဖရဏာပိတိ၊ အကြင် ဖရဏာပိတိသည်။
(အတ္ထိ။) အယံ၊ ဤ ဖရဏာပိတိကို။ ဣမသ္မိံ အတ္ထော၊ ဤ ပိတိသုခံ ဟူသော
ပုဒ်၏အနက်၌။ ပိတိတိ၊ ဟူ၍။ အဓိပ္ပေတာ၊ အဿဈာနဿ၊ ဤ ဈာန်၏။ ဝါ၊
တစ်နည်း။ အသ္မိံ ဈာနေ၊ ၌။ အယဉ္စ ပိတိ၊ ဤပိတိသည်လည်းကောင်း။ ဣဒဉ္စ
သုခံ၊ ဤ သုခသည် လည်းကောင်း။ အတ္ထိ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ (ဈာနံ)၊ ကို။
ပိတိသုခန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။

အထ ဝါ၊ ထို့ပြင် တစ်နည်းကား။ ပိတိစ၊ လည်း။ သုခဉ္စ၊ လည်း။
ပိတိသုခံ၊ ပိတိသုခ။ ဓမ္မဝိနယာဒယော ဝိယ၊ ဓမ္မဝိနယော အစရှိသော
သဒ္ဒါတို့ကဲ့သို့တည်း။ အဿ ဈာနဿ၊ ၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အသ္မိံ ဈာနေ၊ ၌။
ဝိဝေကဇံ၊ ဝိဝေက-ကြောင့် ဖြစ်သော။ [ဝိဝေက၏အနက်ကို အကျယ်ပေးလိုက
အဖွင့်ကြည့်ပေးပါ။] ပိတိသုခံ၊ သည်။ အတ္ထိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝမ္ပိ၊ ဤသို့လည်း။
ဝါ၊ ဤ အကြောင်းကြောင့်လည်း။ ဝိဝေကဇံ ပိတိသုခံ၊ ဝိဝေကဇံ ပိတိသုခံမည်၏။
[ဝိဝေကဇံ တစ်ပုဒ်၊ ပိတိသုခံ တစ်ပုဒ်ဟု ၂-ပုဒ်မခွဲဘဲ တစ်ပုဒ်တည်းသာ
ဖြစ်သည်။] ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ဈာနံ၊ သည်။ ဝိဝေကဇံ၊
ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဟောတိ ယထေဝ၊ ဖြစ်သကဲ့သို့သာလျှင်။ ဧဝံ၊ တူ။
ဧတ္တ၊ ဤဈာန်၌။ ပိတိသုခမ္ပိ၊ ပိတိသုခသည်လည်း။ ဝိဝေကဧမေဝ၊ ကြောင့်ဖြစ်သည်
သာလျှင်။ ဟောတိ၊ ၏။ အဿ၊ ထိုဈာန်၏။ တဉ္စ၊ ထိုဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော
ပိတိသုခသည်လည်း။ အတ္ထိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧကပဒေနေဝ၊ ပြင်သာလျှင်။
ဝိဝေကဇံ ပိတိသုခန္တိ၊ ဝိဝေကဇံ ပိတိသုခံ ဟူ၍။ ဝတ္ထု၊ ဆိုခြင်းငှာ။ ယုဇ္ဇတိ၊
သင့်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ၌။ ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ပိတိယာ သဟဂတန္တိအာဒိနာ၊
သဟဂတံအစရှိသော။ နယေန၊ ဖြင့်။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင်
ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ အတ္ထော၊ ကို။ တတြာပိ၊ ထိုဈာနဝိဘင်း
ပါဠိတော်၌လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤဖွင့်ဆိုအပ် သည်အတိုင်းသာ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။

ပဌမံ ဈာနန္တိ ဧတ္တ၊ ဟူသောဤပါဌ၌။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ (ဂဏနာနု
ပုဗ္ဗတာယ)၊ ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့်။ ပဌမံ၊ ပထမ ဖြစ်သော။ (ဈာနံ-၌ စပ်။) [တစ်နည်း၊

၄၆၆

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်

ပဌမံ၊ ပဌမံဟူသော သဒ္ဓါသည်။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ ဂဏန်းအစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော သဒ္ဓါတည်း။ (ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့် ပထမကို ဟောသောသဒ္ဓါဖြစ်သည်။) - ဟူလို။] ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဖြစ်သောဈာန်တည်း။ ဝါ၊ ရအပ်သော ဈာန်တည်း။ (ပြစ်သော ဥပ္ပန္နအမျိုးမျိုးတွင် ပဋိလဒ္ဓဥပ္ပန္နတည်း။) ဣတိ၊ ကြောင့်။ ပဌမံ၊ မည်၏။ ပဌမံ၊ စွာ။ သမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ဝင်စားထိုက်သော ဈာန်တည်း။ ဣတိပိ ကြောင့်လည်း။ ပဌမံ၊ မည်၏။ ပန၊ ဆက်။ ဣဒံ၊ ဤ ရှေးဦးစွာ ဝင်စားရခြင်း ဟူသော လက္ခဏာသည်။ ဧကန္တလက္ခဏံ၊ ဧကန် လက္ခဏာသည်။ န၊ မဟုတ်။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ) ကြောင့်။ စိတ္တဝသိဘာဝေါ၊ လေ့လာအပ်ပြီးသော ဝသိဘောရှိသော။ အဋ္ဌသမာပတ္တိလခာဘိ၊ ရှစ်ပါးသော သမာပတ်ကို ရခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အာဒိတော၊ အစဈာန်မှ။ ပဋ္ဌာယ။ စ၍။ မတ္တကံ၊ အပြီးအဆုံးသို့။ ပါပေန္တောပိ၊ ရောက်စေလျက်လည်း။ သမာပဇ္ဇိတံ၊ ဝင်စားခြင်းငှာ။ သက္ကောတိ။ မတ္တကတော၊ အထွတ်အတိပ်ဈာန်မှ။ ဝါ၊ နောက်ဆုံးဈာန်မှ။ ပဋ္ဌာယ၊ ၍။ အာဒိံ၊ အစသို့။ ပါပေန္တောပိ သမာပဇ္ဇိတံ သက္ကောတိ။ အန္တရန္တရာ၊ အကြားအကြား၌။ ဩက္ကမန္တောပိ၊ သက်ရောက်လျက်လည်း။ (သမာပဇ္ဇိတံ) သက္ကောတိ။ (တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ သည်။ ဧကန္တ လက္ခဏံ၊ သည်။ န ဟောတိ။) [အဆုံးမှစ၍ ဝင်စားသောအခါ၊ အကြားအကြား၌ ဝင်စားသောအခါဝယ် ဤ ဈာန်သည် ပထမ ဝင်စားအပ်သောဈာန် မဖြစ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် “ပဌမံသမာပဇ္ဇိတဗ္ဗံ” သည် ဧကန္တလက္ခဏာ မဟုတ်ပါ- ဟူလို။] ဧဝံ၊ သို့လျှင်။ ပုဗ္ဗုပ္ပတ္တိယဋ္ဌေန၊ ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ [ပဌမံဥပ္ပန္နံ ကို ရည်ရွယ်သည်။] ပဌမံ နာမ ဟောတိ။

ဈာနန္တိ (ဧတ္တ) ၊ ဈာနံ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ (အတ္ထုဒ္ဓာရဘာဝေန၊ အတ္ထုဒ္ဓာရ၏ အဖြစ်ဖြင့်။ လဗ္ဘမာနံ၊ ရထိုက်သော။) ဈာနံ၊ ဈာန်သည်။ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန် လည်းကောင်း။ လက္ခဏူပမဇ္ဈာနံ၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့၊ ဒုဝိဓံ၊ နှစ်ပါး အပြားရှိ၏။ ထတ္ထ၊ ထို၂-ပါးသော ဈာန်တို့တွင်။ အဋ္ဌ သမာပတ္တိယော၊ ရှစ်ပါးသော သမာပတ်တို့သည်။ ပထဝီကသိကာဒိ အာရမ္မဏံ၊ ပထဝီကသိုလ်း အစရှိသောအာရုံကို။ ဥပနိဇ္ဈာယန္တိ၊

၁။ ပဌမံ ။ “ပဌမံ၊ ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့် ပထမ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာရအပ်သော။ ဝါ၊ ရှေးဦးစွာဝင်စားအပ်သော” ဟု ပါဠိတော်၌ ဖေးပါ။ ပထမဟူသော အမည်သည် ပထမနည်းအလို၊ ဒေသနာက္ကမ၊ ဒုတိယနည်းအလို ဥပ္ပတ္တိက္ကမ (ပုဂ္ဂိုလ်၌ ဖြစ်ခြင်း၏အစဉ်) တတိယနည်းအလို ပဝတ္တိက္ကမ (ဝင်စားသောအခါဖြစ်စဉ်) အားဖြင့်ရအပ်သော အမည်တည်း။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၆၇

ရှုတတ်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသော အာရုံကို ရှုတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ၊ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်ဟူ၍။ သန့်၊ ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတာ၊ ရောက်ကုန်ပြီ။ ပန၊ ကား၊ ဝိပဿ နာမဂ္ဂဖလာနိ၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့သည်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ နာမ၊ မည်၏။ တတ္ထ၊ ထိုဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့တွင်။ ဝိပဿနာ၊ သည်။ အနိစ္စာဒိလက္ခဏဿ၊ အနိစ္စ အစရှိသော လက္ခဏာကို။ ဥပနိဇ္ဈာနတော၊ ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ မည်၏။ ဝိပဿနာယ၊ သည်။ ကတကိစ္စဿ၊ ပြုအပ်သော ကိစ္စ၏။ မဂ္ဂေန၊ မဂ်ဖြင့်။ (မဂ်ကျမှ။) ဣဇ္ဈနတော၊ ပြီးစီးခြင်းကြောင့်။ မဂ္ဂေါ၊ သည်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ မည်၏။ ပန၊ ကား။ ဖလံ၊ ဖိုလ်သည်။ နိရောဓသစ္စံ၊ နိရောဓသစ္စာ ဟူသော။ တထလက္ခဏံ၊ မှန်ကန်သည်၏ အဖြစ်ဟူသောလက္ခဏာကို။ ဥပနိဇ္ဈာယတိ၊ ရှုတတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ နာမ၊ မည်၏။ တေသု၊ ထို-ပါးသော ဈာန်တို့တွင်။ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤပဌမံ ဈာန် ဟူသောပုဒ်၏အနက်၌။ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနံ၊ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်ကို။ အဓိပ္ပေတံ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာန်၏ အလိုရှိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) အာရမ္မဏူပနိဇ္ဈာနတော၊ အာရုံကို ရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ပစ္စနိကဈာယနတော ဝါ၊ ဆန့်ကျင်ဘက် တရားတို့ကို လောင်မြှုတ် တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ ဈာနန္တိ၊ ဈာနဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ [စာအုပ်တို့၌ “ဈာပန” ဟု ရှိ၏။ ဈာယနသာ ရှိသင့်ကြောင်းကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

☰

ဥပသမ္ပဇ္ဇတိ၊ ကား။ ဥပဂန္တာ၊ ရောက်၍။ ပါပုဏိတွာ၊ ရောက်၍။ ဣတိဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပသမ္ပဒယိတွာ၊ ပြီးစေ၍။ နိပ္ပာဒေတွာ၊ ပြီးစေ၍။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ပန၊ ဆက်။ ဝိဘဂေါ၊ ၌။ ဥပသမ္ပဇ္ဇတိ ပဌမဿ။ ပ။ ဥပသမ္ပဒါတိ၊ ဒါဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ တဿာပိ၊ ထိုဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၏လည်း။ ဧဝမေဝ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်၊ အတိုင်းသာ။ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော။ [ဥပသမ္ပဇ္ဇတိ၊ ကား။ ပဌမဿ ဈာနဿ။ ပဌမဈာန်၏။ ဝါ၊ ကို။ ဝါ၊ သို့။ လာဘော ပဋိလာဘော၊ ရခြင်း။ ပတ္တိ သမ္ပတ္တိ၊ ရောက်ခြင်း။ ဖုသနာ သမ္ပုသနာ၊ ထိခြင်း။ သန္တိကိရိယာ၊ မျက်မှောက်ပြုခြင်း။ ဥပသမ္ပဒါ၊ ပြီးစီးခြင်းတည်း။] ဝိဟရတိတိ၊ ကား။ တဒနုရူပေန၊ ထိုဈာန်အားလျောက်ဝတ်သော။ ဣရိယာ ပထဝိဟာရေန၊ ဣရိယာပုတ်တည်း။ ဟူသော နေခြင်းဖြင့်။ ဣတိ၊ သို့။ ဝုတ္တပ္ပကာရဇ္ဈာနသမဂ္ဂိ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသည်။

၄၆၈

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်

ဟုတွာ။ (ဣတိကို ထပ်ဖွင့်သည်။) အတ္တဘာဝဿ၊ အတ္တဘော၏။ ဝါ၊ ကို။ ဣရိယနံ၊ အမူအရာကို။ ပုတ္တိံ၊ ဖြစ်ခြင်းကို။ ပါလနံ၊ စောင့်ခြင်းကို။ ယပနံ ယာပနံ၊ ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေခြင်းကို။ စာရံ၊ လှည့်လည်ခြင်းကို။ ဝိဟာရံ၊ ဣရိယာတစ်ပါး၊ ညောင်းညာများကို တစ်ပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင် ဆောင်ခြင်းကို။ အဘိနိပ္ပာဒေတိ၊ ပြီးစေတော်မူ၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ ဟိ၊ သာဓက ကား။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ဌံ။ ဝိဟရတိတိ၊ ဣရိယတိ။ ပ။ ဝိဟတတိတိ၊ ဟူသော။ ဧတံ (သုတ္တံ)၊ ဤ ပါဠိကို။ ဘဂဝတာ ဝုတ္တံ။ [ဝိဟရတိတိ၊ ကား။ ဣရိယတိ ဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ပါလေတိ၊ စောင့်ရှောက်၏။ ယပေတိ ယာပေတိ၊ ရှည်သော ကာလသို့ ရောက်စေ၏။ စရတိ၊ လှည့်လည်၏။ ဝိဟရတိ၊ ဣရိယာတစ်ပါး။ ပ။ ဆောင်၏။ တေန၊ ကြောင့်။ ဝိဟရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။]

ပထဝိကသိဏန္တိတ္ထေ၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ ပထဝိမဏ္ဍလမ္ပိ၊ ပထဝိကသိုဏ်း ဝန်းကိုလည်း။ သကလဋ္ဌေန၊ အလုံးစုံဟူသော အနက်ကြောင့်။ ပထဝိကသိဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ။ တံ၊ ထိုပထဝိ ကသိုဏ်းဝန်းကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ ပဋိလဉ္စ၊ ရအပ်သော။ နိမိတ္တမ္ပိ၊ နိမိတ်ကိုလည်းကောင်း။ ပထဝိကသိဏနိမိတ္ထေ၊ ဌံ။ ပဋိ- လဒ္ဓဈာနမ္ပိ၊ အာရုံပြု၍ ရအပ်သောဈာန်ကိုလည်းကောင်း။ (ပထဝိကသိဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။) [ပိသဒ္ဓါ၊ ၃-ခုသည် အညမညသမုစ္စည်း။] တတ္ထ၊ ထိုပထဝိကသိုဏ်း အစရှိသည်တို့တွင်။ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ၊ ဤပထဝိကသိဏဟူသော ပုဒ်၏ အနက်၌။ ဈာနံ၊ ကို။ ပထဝိကသိဏန္တိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ ပထဝိကသိဏသင်္ခါတံ၊ ပထဝိကသိုဏ်းဟု ဆိုအပ်သော။ ဝါ၊ ပထဝိကသိုဏ်းလျှင် အာရုံရှိသည်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဈာနံ၊ သို့။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ရောက်၍။ (တစ်နည်း) ဈာနံ၊ ကို။ ဥပသမ္ပဇ္ဇ၊ ပြီးစေ၍။ ဝိဟရတိ၊ နေ၏။ ဣတိ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား။

၁။ ပထဝိကသိဏ်း ။ ကသိဏသဒ္ဓါသည် အလုံးစုံဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ [သဗ္ဗ သမတ္တမဓိလံ၊ နိဓိလံ သကလံ တထာ။ နိဿေသံ ကသိဏာဿေသံ၊ သမဂ္ဂဉ္စ အနုနကံ။ (၇၀၂- အဘိဓာန်။)] ပထဝိယေဝ၊ မြေသည်ပင်။ ကသိဏံ၊ အလုံးစုံ အကုန်အစင်အာရုံပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ကသိဏတည်း။ ပထဝိကသိဏ်း။ ပထဝိကသိုဏ်း= အလုံးစုံ အကုန်အစင် အာရုံပြုအပ်သောမြေဝိုင်း။ ဤအနက်သည် နေအနက်တည်း။ ထိုပထဝိကသိုဏ်းကို အာရုံပြု ၍ ရအပ်သော ပဋိဘာဂနိမိတ်ကား သဒိဿပဓာရအားဖြင့် ပထဝိကသိဏ မည်၏။ ပဋိဘာဂသဒ္ဓါ သည်“အတူ”ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ တံ တံ နိဿာယကို ကြည့်၍ မဇ္ဇာ ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိ ကဲ့သို့ ဌာနပဓာရလည်း ကြံကြ၏။ ဈာန်ကို အရံကောက်ရာ၌ကား အကြောင်း အာရုံ၏အမည်ကို အကျိုးအာရမ္ပဏိက ဈာန်၌ တင်စားသောကြောင့် ကာရဏပဓာရအားဖြင့် ကသိဏမည်၏။ ရှေးနိဿယ၌“ကုန္တာ ပစရန္တိ” ကဲ့သို့ ဌာနပဓာရ ကြံလေသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၆၉

တ္ထေ၊ ဤ ပထဝီကသိဏံ ဈာန် တူသော ပါဌ်၌။ သင်္ခေပတ္ထော၊ အကျဉ်းဖြစ်သော အနက်တည်း။

ပန၊ ဆက်။ ဣမသ္မိံ ပထဝီကသိဏေ၊ ၌။ ပရိကမ္ပံ၊ ပရိကံကို။ (အဖန်ဖန် ပြုလုပ်အပ် အားထုတ်အပ်သော ဘာဝနာမှုကို။) ကတွာ၊ ၍။ စတုက္က ပဉ္စကဇ္ဈာနာနိ၊ စတုက္ကဈာန် ပဉ္စကဈာန်တို့ကို-နိဗ္ဗတ္တေတွာ၊ ဖြစ်စေ၍။ ဈာနပဒ ဌာနံ၊ ဈာန်ဟူသော နီးကပ်သောအကြောင်း ရှိသော။ ဝိပဿနံ၊ ကို။ ဝပေတွာ၊ ပွားစေ၍။ (ဈာန်ဝင်စားပြီးမှ ဝိပဿနာကို ပွားစေ၍။) အရဟတ္တံ၊ ဖိုလ်သို့။ ပတ္တုကာမေန၊ ရောက်ခြင်းငှာ အလိုရှိသော။ ကုလပုတ္တေန၊ သည်။ ကိ၊ အဘယ်ကို။ ကတ္တမ္ပံ၊ ပြုထိုက်ပါသနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ တာဝ၊ ဘာဝနာမပွားမီ ရှေးဦးစွာ။ အာဒိတော၊ အစမှ စ၍။ ပါတိမောက္ခ သံဝရ။ ပ။ သင်္ခါတာနိ၊ ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလ ဣန္ဒြိယ သံဝရသီလ အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိသီလ ပစ္စယသန္နိသမိတသီလဟု ဆိုအပ်ကုန်သော။ စတ္တာရိ၊ ကုန်သော။ သီလာနိ၊ တို့ကို။ ဝိသောဓေတွာ၊ အထူး သုတ်သင်ပြီး၍။ သုပရိသုဒ္ဓေ၊ အလွန် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော။ (သုသည် သုဋ္ဌ အနက်ဟော။) သီလေ၊ စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလ၌။ ပတိဋ္ဌိတေန၊ တည်ပြီးသည်။ (ဟုတွာ ပတိပဋ္ဌိတဗ္ဗံ-၌ စပ်။) အဿ၊ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ အာဝါသာဒိသု၊ အာဝါသ အစရှိကုန်သော။ ဒသသု၊ ကုန်သော။ ပလိဗောဓေသု၊ တို့တွင်။ ယောပလိဗောဓော၊ အကြင် ပလိဗောဓသည်။ အတ္ထိ၊ [ပရိဗုဒ္ဓတိ၊ ဘာဝနာအလုပ်ကို နောင်ယှက်တတ်၏။ ဣတိ ပလိဗောဓော။ -ပလိဗောဓ ၁၀-ပါးကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ် စသည်၌ ရှုပါ။]

တံ၊ ထိုပလိဗောဓကြီး ၁၀-ပါးကို။ ဥပစ္ဆိန္နိတွာ၊ ဖြတ်ပြီး၍။ ကမ္မဋ္ဌာနဒါယကံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို ပေးနိုင်သော။ ကလျာဏမိတ္တံ၊ ကလျာဏ မိတ်ဆွေသို့။ ဥပသကံမိတွာ၊ ချဉ်းကပ်၍။ ပါဠိယာ၊ ပါဠိတော်၌။ အာဂတေသု၊ ကုန်သော။ အဋ္ဌတိသာယာသော။ ကမ္မဋ္ဌာနေသု၊ တို့တွင်။ အတ္တနော၊ ၏။ စရိယာနု-ကုလံ၊ စရိုက်အား လျောက်ပတ်သော။ ကမ္မဋ္ဌာနံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို။ ဥပပရိက္ခန္ဓေန၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်လတ်သော။ အဿ၊ ထိုမိမိအား။ ဣဒံ ပထဝီကသိဏံ၊ ဤပထဝီ

၁။ အဋ္ဌတိ သာယ။ ။ အာကာသကသိုဏ်းကို ကသိဏုဋ္ဌာဋီမာကာသ၌ သွင်းပြီးလျှင် အာလောက ကသိုဏ်းကို ဩဒါတကသိုဏ်း၌ သွင်း၍ ဓမ္မသင်္ဂဏီ စသော ပါဠိတော်၌ ကမ္မဋ္ဌာန်း ၃၈-ပါးသာ လာသောကြောင့် “အဋ္ဌတိသာယ” ဟုဆိုသည်။ [ကိဉ္ဇာပိ ဝါဠိယံ ပထဝီကသိဏာဒီနိ ရူပါဝစရဈာနာရမ္ပဏာနိ အဋ္ဌေဝ ကသိဏာနိ သရူပတော အာဂတာနိ၊ ဩဒါတကသိဏေ ပန အာလောကကသိဏံ၊ အာကာသကသိဏေ ဝ (ကသိဏုဋ္ဌာဋီမာကာသကို ဆိုသည်။) ပရိစ္ဆိန္နာကာ သကသိဏံ အန္တောဂမံ ကတွာ ဒေသနာ ကတာ။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာ၊ သေသကသိဏ နိဒ္ဒေသ။]

၄၇၀

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ရွှေပါဝစရကုသိုလ်

ကသိုဏ်းဟူသော ကမ္မဋ္ဌာန်းသည်။ အနုကူလံ၊ လျောက်ပတ်သည်။ သစေဟောတံ၊ အံ။ (ဧဝံ သတိ။) ဣဒမေဝ ကမ္မဋ္ဌာနံ၊ ဤပထဝီကသိုဏ်း ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပင်။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဈာန ဘာဝနာယ၊ ဈာန်ကို ဖြစ်စေခြင်းအား။ [ဈာန်ခန်းအဖွင့် ဖြစ်၍ “ဈာန ဘာဝနာယ” ဟု ဆိုသည်။] အနုနုပေ၊ မလျောက်ပတ်သော။ ဝိဟာရံ၊ ကျောင်းတိုက်ကို။ (မဟာဝါသံ နဝါဝါသံ စသည်ဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ လာသော မလျောက်ပတ်သော သစ-ရပ်သောကျောင်းကို။) ပဟာယ၊ ပယ်စွန့်၍။ အနုရူပေ၊ လျောက်ပတ်သော။ ဝိဟာရေ၊ ၌။ ဝိဟရန္တေန၊ နေလျက်။ [မဝေးနီးမော၊ မရောလူရှင်၊ မှက်ခြင်ပါးနီး၊ ပစ္စည်းမိတ်ဆွေ၊ ရလွယ်လေ၊ ငါးထွေ ကျောင်းအင်္ဂါ။ ဤအင်္ဂါ၅-ပါးနှင့်ညီသော ကျောင်းတိုက်၌ နေလျက်။] ခုဒ္ဒက ပလိဗောဓုပစ္ဆေဒံ၊ ငယ်သော ပလိဗောဓကို ဖြတ်ခြင်းကို။ ကတွာ၊ ၍။ (ရှည်သောလက်သည်း ဆံပင်တို့ကိုဖြတ်ခြင်း အစရှိသော ငယ်သော ပလိဗောဓကို ပယ်ခြင်းကိုပြု၍။) ကသိဏ ပရိကမ္မံ၊ ပ။ ကောသလ္လပ္ပဘေဒံ၊ ကသိုဏ်းပရိကံကိုပြုခြင်း ပဋိဘာဂ နိမိတ်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်း ၇-ပါးသော အသပ္ပါယကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ၇-ပါးသော အသပ္ပါယကို ရှောင်ကြဉ်ခြင်း ၇-ပါးသော သပ္ပါယကို မှီဝဲခြင်း ၁၀-ပါး အပြားရှိသော အပ္ပနာကောသလ္လ အပြားရှိသော။ သမ္ပံ၊ သော။ ဘာဝနာဝိဇာနံ၊ ဘာဝနာအစီအရင်ကို။ အပရိဟာပေန္တေန၊ မယုတ်လျောစေဘဲ။ ဈာနာဓိဂမတ္တာယ၊ ဈာန်ကို ရခြင်းအကျိုးငှာ။ ပဋိပစ္စိတမ္ပံ၊ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ရာ၏။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးကား။ ဧတ္ထ၊ ဤအဋ္ဌသာလိနိ အဋ္ဌကထာ၌။ သင်္ခေပေါ၊ အကျဉ်းတည်း။ ဝတ္ထာရော ပန၊ ကိုကား။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ၌။ (မယာ၊ သည်။) ဝုတ္တနယေနော၊ ဖြင့်သာ။ ဝေဒိတဗ္ဗော။

စ၊ ဆက်။ ဧတ္ထ၊ ဤပထဝီကသိဏ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌။ (ဘာဝနာဝိဇာနံ၊ ကို။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေနော။ ဝေဒိတမ္ပံ ယထာ၊ ကဲ့သို့။) ဧဝံ၊ တူ။ ဣတော၊ ဤပထဝီကသိဏ ကမ္မဋ္ဌာန်းမှ။ ပရေသုပိ၊ နောက်ဖြစ်သော ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်း။ (ဘာဝနာဝိဇာနံ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ဝုတ္တနယေနော ဝေဒိတမ္ပံ။) ဟိ၊ မှန်။ သပ္ပကမ္မဋ္ဌာနာနံ၊ တို့၏။ သမ္ပံ၊ သော။ ဘာဝနာဝိဇာနံ၊ ကို။ အဋ္ဌကထာနယေန၊ ရှေးအဋ္ဌကထာနည်းဖြင့်။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ၊ ၌။ ဝိတ္တာရိတံ၊ ချဲ့အပ်ပြီး။ တတ္ထ၊ တတ္ထ၊ ထိုထို အဋ္ဌကထာ၌။ ပန၊ တစ်ဖန်။ ဝုတ္တေန၊ ဆိုအပ်သော။ တေန၊ တိုဘာဝနာ အစီအရင် ဖြင့်။ ကိ၊ အဘယ်အကျိုးရှိအံ့နည်း။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ နံ၊ ထိုဘာဝနာ အစီအရင်ကို။ ပန၊ တစ်ဖန်။ န ဝိတ္တာရယာမ၊ မချဲ့ကုန်။ ပန၊ ထိုသို့ မချဲ့ပါကုန် သော်လည်း။ ပါဠိယာ၊ ၏။ ဟေဋ္ဌာ၊ ၌။ အနာဂတံ၊ မလာသေးသော။ အတ္ထံ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၇၁

ကို။ အပရိဟာပေန္တံ၊ မယုတ်လျောစေကုန်ဘဲ။ နိရန္တရံ၊ အကြားမရှိအောင်။ အနုပဒဝဏ္ဏနမေဝ၊ အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်သော ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကိုသာ။ ကရိယာမ၊ ပြုကုန်အံ့။

တသ္မိံ သမယေတိ၊ ကား။ ပဌမဇ္ဈာနံ၊ သို့။ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ၊ ဤ။ တသ္မိံ ဝိဟရဏ သမယေ၊ ထိုနေရာအခါ၌။ ဖဿော၊ သည်။ ဟောတိ။ ပ။ အဝိက္ခေပေါ၊ သည်။ ဟောတိ။ ဣတိ၊ သို့။ ကာမာဝစရပဌမကုသလစိတ္တော၊ ၌။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ ပဒပဋိပါဋိယာ၊ အားဖြင့်။ ဆပ္ပဏ္ဏာသ၊ ၅၆-ပါးသော။ ဣမေ ဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ၊ စိုးစဉ်း အနည်းငယ် ဆိုဖွယ်အထူးကား။ ကေဝလံ၊ သက်သက်။ တေ၊ ထို၅၆-ပါးသော တရားတို့သည်။ ကာမာဝစရာ၊ တို့တည်း။ ဣမေ ဤ ၅၆-ပါးသော တရားတို့သည်။ ဘူမန္တရဝသေန၊ ဘုံအထူး၏ အစွမ်းဖြင့်။ မဟဂ္ဂတာ၊ မြတ်သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကုန်သော။ ဝါ၊ မဟဂ္ဂုတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ရူပါဝစရာ၊ ရူပါဝစရတို့သည်။ ဟောန္တိ။ ဣတိ အယံ၊ ကား။ (ဤသို့ ကာမာဝစရမဟုတ်ဘဲ ရူပါဝစရ အဖြစ်ကား။) ဧတ္ထ၊ ဤ၅၆-ပါးသော တရားတို့၌။ ဝိသေသော၊ အထူးတည်း။ သေသံ၊ ကြွင်းသော အစီအရင်ကို။ တာဒိသမေဝ၊ ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ။ (ကာမာဝစရ ကုသိုလ် အဖွင့်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သည်သာ။) ပန၊ အထူးကား။ ဧတ္ထ၊ ဣရူပါဝစရ ကုသိုလ်အဖွင့်၌။ ယေဝါပနကာ၊ ယေဝါပနကဖြစ်ကုန်သော။ ဆန္ဒာဒယော၊ အစရှိကုန်သော။ စတ္တာ ရောင၊ ၄-ပါးသော တရားတို့ကိုသာ။ လဗ္ဘန္တိ။ [ယေဝါပနကတရား၉-ပါးတို့တွင် ဆန္ဒ၊ အဓိမောက္ခ၊ မနသိကာရ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာ ၄-ပါးတို့သာ ရ၏။ ပထဝီ ကသိဏဈာန်ခန်းဖြစ်သောကြောင့် ကရဏာ၊ မုဒိတာ၂-ပါးမရ။ မဟဂ္ဂုတ်၌ ဝိရတိမယှဉ်သောကြောင့် ဝိရတိ သုံးပါးလည်းမရ။] ကောဋ္ဌာသဝါရ သုညတဝါရာ၊ တို့သည်။ ပါကတိကာ ဧဝ၊ ပင်ကိုသဘော ရှိကုန်သည်သာ။ ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... ပဌမံ၊ ပထမဈာန်သည်။ (နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီ။)

ဒုတိယဈာန်

ဒုတိယဈာန နိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ၊ ကား။ ဝိတက္ကဿ စ၊ ဝိတက်လည်းကောင်း။ [ဣတိ-၌ စပ်။ “ဝိတက္ကဿ စ၊ ၏ လည်းကောင်း” ဟုပေးလျှင် “ဣတိ ဣမေသံ ဒွိန္ဒံ ဟုပေးပါ။] ဝိစာရဿ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသံ ဒွိန္ဒံ၊ ဤ ၂-ပါးသောတရားတို့၏။ ဝုပသမာ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့်။ သမတိက္ကမာ၊ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်။ ဒုတိယဈာနကုသော၊

ဒုတိယဈာန်ခဏ၌။ အပါတုဘာဝါ၊ ထင်ရှားမဖြစ်ခြင်းကြောင့်။ ဣတိ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ တတ္ထ၊ ထို ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ပါဠိ၌။ (စောဒနာသောနောနယော၊ စောဒနာ သောနောနည်းကို။ ဧဝံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့ သောနည်းဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗော။) ဒုတိယဈာန်၊ ၌။ သဗ္ဗေဝိ၊ လည်းဖြစ်ကုန်သော။ ပဌမဈာနဓမ္မာ၊ ပဌမဈာန် တရားတို့သည်။ ကိဉ္ဇာပိ န သန္တိ၊ အကယ်၍ကား မရှိပါပေကုန်။ ဟိ၊ မှန်၏။ တစ်နည်း-ဟိ (ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ ပဌမဈာန်၊ ၌။ ဖဿာဒယော၊ ဖဿ အစရှိကုန်သော တရားတို့သည်။ အညေယေဝ၊ ဒုတိယ ဈာန်ဖဿ- အစရှိသော တရားတို့မှ တစ်မျိုးတခြားကိုသာတည်း။ ဣဓ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်၌။ (ဖဿာဒယော၊ တို့သည်။) အညေယေဝ၊ ပထမဈာန်ဖဿ အစရှိသော တရားတို့မှ တစ်မျိုးတခြားတို့သာတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဒုတိယဈာန်၊ ၌။ သဗ္ဗေဝိ၊ ကုန်သော။ ပဌမဈာနဓမ္မာ၊ တို့သည်။ ကိဉ္ဇာပိ န သန္တိ-ကုန်၊ (ပြန့်လှည့်စပ်သည်။) ပန၊ ထိုသို့ပင် မရှိပါကုန်သော်လည်း။ ဩဠာရိကဿ ဩဠာရိကဿ၊ ရနံရင်း ရနံရင်းသော။ အင်္ဂဿ၊ ဈာန်အင်္ဂါကို။ သမတိက္ကမာ၊ ကြောင့်။ ပဌမဈာနကော၊ ဈာန်မှ။ ပရေသံ၊ နောက်ဖြစ်ကုန်သော။ ဒုတိယဈာနာဒိနံ ဒုတိယဈာန် အစရှိသည်တို့ကို။ အဓိဂမော၊ ရခြင်းသည်။ ဟောတိ။ ၏။ ဣတိ ဣမဿ အတ္တဿ၊ ကို။ (ဒီပန၌ ယု-ပစ္စည်းဖြစ်၍ဆဋ္ဌိကံ ထားသည်။) ဒီပနတ္ထံ၊ ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ-မာဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ဣဓ၊ ဤ ဈာန်ကထာ၌။ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ မိမိကို မှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တကို။ အဇ္ဈတ္တန္တိ၊ အဇ္ဈတ္တဟူ၍။ အဓိပ္ပေတံ၊ အလိုရှိအပ်၏။ ဝိဘင်္ဂေ ပန၊ ဈာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ကား။ (တစ်နည်း) ဝိဘင်္ဂေ ပန၊ ၌လည်း။ အဇ္ဈတ္တံ ပဇ္ဇတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ ဧတ္တကမေဝ၊ ဤ မျှလောက်ကိုသာ။ (ပါဠိရှိတိုင်း ပေးသည်။) တစ်နည်း-ဧဝမေဝ၊ ဤအတိုင်းသာ။ (ဖြစ်သင့်သော ပါဠိ။ ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [အဓိပ္ပာယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။] ပန၊ ဆက်။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ ဣကို။ အဓိပ္ပေတံ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ အတ္တနိ၊ မိမိ၌။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော။ အတ္တနော၊ ၏။ သန္တာနေ၊ ၌။ နိဗ္ဗတ္တံ၊ ဖြစ်သော။ ဣတိ၊ သို့။ ဧတ္ထ၊ ဤ အဇ္ဈတ္တံ ဝုဒ်၌။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်သည်။ (ဟောတိ။) [ပါရာဇိကဏ်၌ “အတ္တနိ ဇာတံ အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တန္တိ အယမေတ္ထ အတ္ထော” ဟု ရှိ၏။ ထိုစာသွားက ကောင်းသည်။ ဘာကြောင့်နည်း-အတ္တနိ ဇာတံကို “အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တံ” ဟု ဖွင့်ရာရောက်သောကြောင့်တည်း။]

သမ္မသာဒနံတိ ဧတ္ထံ-ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ သဒ္ဓါ၊ သဒ္ဓါကို။ သမ္မသာဒနံ၊
ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ နှိ။ သမ္မသာဒနယောဂတော၊ ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်
ခြင်းကြောင့်။ ဈာနမ္ပိ၊ ဈာန်သည်လည်း။ သမ္မသာဒနံ-မည်၏။ (ကိမိဝ၊ အဘယ်
ကဲ့သို့နည်း။) နိလဝဏ္ဏယောဂတော၊ ညှိသောအဆင်းနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်။
နိလဝတ္ထဝိယ၊ နိလဝတ္ထ မည်သတဲသို့တည်း။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။
တံ ဈာနံ၊ သည်။ သမ္မသာဒနသမန္နဂတတ္တာ၊ ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါနှင့်
ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခော ဘဝုပသမနေန
စ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့ လှုပ်ချောက်ချားမှု၏ ငြိမ်သက်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။
စေတော၊ စိတ်ကို။ သမ္မသာဒယတိ၊ ကြည်လင်စေတတ်၏။ တသ္မာပိ၊ ကြောင့်လည်း။
(ပိဖြင့်ရှေ့နည်းကို ပေါင်း။) သမ္မသာဒနန္တိ၊-ဒန ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ အပ်ပြီ။
စ၊ ဆက်။ ဣမသ္မိ အတ္ထဝိကပ္ပေ၊ ဤအတ္ထဝိကပ်၌။ စေတသော၊ စိတ်ကို။
သမ္မသာဒနံ၊ ကြည်လင်စေတတ်သော။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ပဒသမ္ပန္နော၊ ပုဒ်တို့၏
ဆက်စပ်ခြင်းကို။ ဝေဒိ တဗ္ဗော၊ နှိ။-ပုရိမသ္မိ၊ ရှေ့ဖြစ်သော။ အတ္ထဝိကပ္ပေ ပန၊
၌ကား။ စေတသော တိ ဧတံ၊ စေတသော ဟူသော ဤပုဒ်ကို။ ဧကောဒိဘာဝေန၊
ဧကောဒိဘာဝပုဒ်နှင့်။ သဒ္ဓိံ၊ တကွ။ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ယှဉ်စေထိုက်၏။

တတြ၊ ထို စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ ပုဒ်တို့၌။ အယံ၊ ဤ ဆိုအပ်လတ္တံ့
ကား။ အတ္ထယောဇနာ၊ အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ ဧကော၊ မြတ်သည်။ ဝါ၊
အဖော်မပါသည်။ (ဟုတွာ။) ဥဒေတိ၊ ဖြစ်၏။ ဣတိ၊ ဧကောဒိ၊ ဒီမည်၏။
ဝိတက္ကဝိစာရေဟိတို့သည်၊ အနန္တာရဋ္ဌတ္တာ၊ မတက်ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော၊ မြတ်သည်။ ဟုတွာ ဥဒေတိ ဣတိ အတ္ထော။ ဟိ၊ မှန်၏။
သေဋ္ဌောပိ၊ မြတ်သော အရာကိုလည်း။ လောကေ၊ ၌။ ဧကောတိ၊ ဧကော ဟူ၍။
ဝုစ္စတိ၊ နှိ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဝိတက္ကဝိစာရဝိရဟတော၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့မှ
ကင်းခြင်းကြောင့်။ ဧကော အသဟာယော၊ အဖော်မရှိသည်။ ဟုတွာ (ဥဒေတိ၊
ဖြစ်၏။) ဣတိပိ၊ သို့လည်း။ ဝတ္ထံ၊ ငှာ။ ဝဋ္ဌတိ၊ အထဝါ၊ ထိုပြင် တစ်နည်းကား။
သမ္ပယုတ္တဓမ္မေ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို။ ဥဒါယတိ၊ တက်ကြွစေတတ်၏။ ဣတိ၊
ဥဒိ၊ မည်၏။ ဥဋ္ဌာပေတိ၊ တက်ကြွစေတတ်၏။ ဣတိ အတ္ထော။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန၊
မြတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်။ ဧကော စ၊ မြတ်သည်လည်း
ဟုတ်၏။ သော၊ ထို အမြတ်ဟူသည်။ ဥဒိစ၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို တက်ကြွ
စေတတ်သည်လည်းဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဧကောဒိ၊ မည်၏။ ဧတံ၊ ဤ
ဧကောဒိဟူသော အမည်သည်။ သမာဓိဿ၊ သမာဓိ၏။ အဓိဝစနံ၊ အမည်တည်း။

ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်၊ ဣမံ ကောဒိ၊ ဤမြတ်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်သော သမာဓိကို။ ဝါ၊ ဤ ဝိတက် ဝိစာရ အဖော်မပါသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော သမာဓိကို။ ဝါ၊ ဤ မြတ်လည်းမြတ် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကိုလည်း တက်ကြွစေတတ်သော သမာဓိကို။ ဘာဝေဟိ ဝဗ္ဗေတိ၊ တိုးပွားစေတတ်၏။ [ဘူဇာတ်သည် သတ္တာအနက်အပြင် ဝုဒ္ဓိ(ဝန) အနက်လည်း ရှိ၏။] ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ ဒုတိယဈာန်၊ သည်။ ကောဒိဘာဝံ၊ ကောဒိဘာဝမည်၏။ ပန၊ ဆက်ဦးအံ့။ သော အယံ ကောဒိ၊ ထိုသို့သော ဤ ကောဒိသည်။ ယသ္မာ စေတသော၊ ၏။ ကောဒိ၊ ကောဒိတံည်း။ သတ္တဿ၊ ၏။ န ကောဒိ၊ ကောဒိ မဟုတ်။ ဇီဝဿ၊ အသက်ကောင်း၏။ န ကောဒိ၊ တသ္မာ။ ဧတံ၊ ဤဈာန်ကို။ စေတသော ကောဒိဘာဝံတံ၊ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ [ဣတိ အယံ၊ ကား။ အတ္တယောနော၊ တည်း။-ဤသို့တကြာယံ အတ္တယောနောကို ပြန်အုပ်ရန်“ဣတိ” ပါလျှင် ကောင်း၏။ မပါလျှင် ထည့်။]

စ၊ စောဒနာပါဦးအံ့။ အယံ သဒ္ဓါ၊ ဤ သဒ္ဓါသည်။ ပဌမဈာနေပိ၊ ဌ်လည်း။ အတ္တိနန၊ ရှိသည်မဟုတ်ပါလော။ ကောဒိနာမကော၊ ကောဒိအမည်ရှိသော။ အယဉ္စ သမာဓိ၊ ဤ သမာဓိသည်လည်း။ (ပဌမဈာနေပိ အတ္တိ နန။) အထ၊ တိုသို့ ရှိပါလျက်။ ကသ္မာ။ ဣဒမေဝ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်ကိုသာ။ သမ္ပသာဒနန္တိ စ၊-နံ ဟူ၍လည်းကောင်း။ စေတသော ကောဒိ ဘာဝန္တိ စ၊-ဝံ ဟူ၍ လည်းကောင်း။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပါသနည်း။ ဣတိ၊ စောဒနာတည်း။ (ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတော။ ဟိ။ ချေ။ တစ်နည်း-ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ အဒံပဌမဈာန်၊ ထိုပထမ ဈာန်သည်။ ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘေန၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချားခြင်း ကြောင့်။ ဝိစိတရင်္ဂသမာကုလံ၊ လှိုင်းငယ် လှိုင်းကြီးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော။ [ခုဒ္ဓိကာ ဥမိယော ဝိစိယော၊ မဟတိယော တရဂီ။] ဧလံ ဣဝ၊ ရေသည်ကဲ့သို့။ သုပ္ပသန္တံ၊ ကောင်းစွာ ကြည်လင်သည်။ န ဟောတိ၊ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဝိတက်ဝိစာရတို့ လှုပ်ရှားသည်အတွက် ကောင်းစွာ မကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သဒ္ဓါယ၊ သဒ္ဓါသည်။ သတိယာပိ၊ လည်း။ သမ္ပသာဒနန္တိ၊-နံ ဟူ၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော် မမူအပ်ခဲ့။ စ၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) စ၊ သမ္ပသာဒနံဟု မဟောရုံသာ မကသေး။ န သုပ္ပသန္တတ္တာ ယေဝ၊ ကောင်းစွာ မကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။ ဧတ္ထ၊ အဲဒီ ပဌမဈာန်၌။ သမာဓိပိ၊ သည်လည်း။ သုဋ္ဌ၊ ကောင်းစွာ။ န ပါကဇ္ဇော၊ မထင်ရှား။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ မကြည်လင်သည့်အတွက် သမာဓိ၏လည်း ကောင်းစွာ မထင်ရှား သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ကောဒိဘာဝန္တိပိ၊ ဘာဝံ ဟူ၍လည်း။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မမူအပ်ခဲ့။ ပန၊ အနွယ် ကား။ ဣမံသို့ ဈာန်နော်

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၇၅

၌။ ဝိတက္က ဝိစာရပလိဗောဓာဘာဝေန၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ နှောင့်ယှက်ခြင်း၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ လဒ္ဓေါကာသာ၊ ရအပ်ပြီးသော အခွင့်အလမ်းရှိသည်။ (ဟုတွာ။) သဒ္ဓါ၊ သည်။ ဗလဝတိ၊ အားရှိ၏။ ဗလဝသဒ္ဓါ သဟာယပုဋိလာဘောနေဝ၊ အားရှိသော သဒ္ဓါအဖော်ကို ရခြင်းကြောင့်ပင်။ သမာဓိပိ၊ သည်လည်း။ ပါကဇ္ဇော၊ ထင်ရှား၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ သဒ္ဓါအားရှိသည့်အတွက် သမာဓိ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣဒမေဝ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်ကိုသာ။ ဧဝံ၊ ဤသို့သမ္မသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ 'ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ' ပန၊ ဆက်။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ၌။ သမ္မသာဒနန္တိ ယာ သဒ္ဓါ။ ပ။ သမ္မာသမာဓိတိ-မိဟူ၍။ ဧတ္ထကမေဝ၊ ဤမျှလောက်ကိုသာ။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ဤမျှလောက် ကိုသာ ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း။ ဧဝံ၊ သို့။ ဝုတ္တေန၊ ဟောတော်မူအပ်သော။ ဧတေန၊ ဤ ဝိဘင်းပါဠိတော် ပါဠိနှင့်။ သဒ္ဓိံ။ အယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ၊ ဤ အနက် အဖွင့်ကို။ ပါ၊ သည်။ ယထာ၊ အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် (သိအပ်သော်) ။ န ဝိရဇ္ဈတိ၊ မဆန့်ကျင်။ အညဒတ္ထ၊ စင်စစ်။ သံသန္တတိ စေဝ၊ နှိုးလည်း နှိုးနှော၏။ သမေတိ စ၊ ညီလည်းညီညွတ်၏။ ဧဝံ၊ ဤသို့ မဆန့်ကျင်လောက်အောင် နှိုးနှောညီညွတ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ သမ္မသာဒနန္တိ၊ ကား။ ယာ သဒ္ဓါ၊ အကြင် ယုံကြည်ခြင်းသည်။ ယာ သဒ္ဓဟနာ၊ အကြင်ယုံကြည်ပုံ အခြင်းအရာသည်။ ယာ ဩကပ္ပနာ၊ အကြင် အာရုံ၌ သက်ဝင် ခြင်းသည်။ ယော အဘိပ္ပသာဒေါ၊ အကြင် အလွန်ကြည်လင်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ။) စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ၊ ကား။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ယာ ဌိတိ၊ အကြင် တည်ခြင်းသည်။ ပ။ ယော သမ္မာသမာဓိ-မိသည်။ (အတ္ထိ။)

အဝိတက္က အဝိစာရန္တိ၊ ကား။ ဘာဝနာယ၊ နာဖြင့်။ (ဝိတက္ကဿ၊ ၏။ ဝါ ကို။) ပဟိနတ္တာ၊ ပယ်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တေသ္မိံ၊ ဤဈာန်၌။ ဝါတေဿ၊ ၏။ ဝိတက္ကော၊ သည်။ နတ္ထိ၊ ဣတိ။ အဝိတက္ကံ၊ မည်၏။ ဣမိနာဝနယေန၊ ဤနည်းဖြင့်ပင်။ အဝိစာရံ-ရ၊ မည်၏။ ဝိဘင်္ဂေ၊ ၌လည်း။ ဣတိ အယဉ္ဇ။ ပ။ အဝိစာရန္တိ၊ ဣတိ။ ပ။ အဝိစာရံ ဟူ၍။ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ။ ဣတိ၊ ဤသို့လျှင်။ အယဉ္ဇဝိတက္ကော၊ ဤဝိတက်သည်လည်းကောင်း။ အယဉ္ဇ ဝိစာရော၊ လည်းကောင်း။ သန္တာ၊ ငြိမ်သက်ပြီးကုန်သည်။ သမိတာ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်။ ဝုပသန္တာ၊ အထူး ငြိမ်းအေးပြီးကုန်သည်။ အတ္တင်္ဂတာ အတ္တတ္တင်္ဂတာ၊ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်။ အပ္ပိတာ ဗျပ္ပိတာ၊ ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်စေအပ်ပြီးကုန်သည်။ ["ဝိနာသံ ဂမိတာ" ။-ဋီကာ။ အပ္ပိတာတိ ဂမိတာ ဝိနာသံ ပါပိတာ။-ဝေရဉ္စကဏ္ဍ

ဝိမတိဋ္ဌိကာ။] သောသိတာ ဝိသောသိတာ၊ ခြောက်သွေ့ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်။ ဗျန္တိကတာ၊ ကင်းသော အပိုင်းအခြားရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ၊ ရံ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဧ၊ ။

ဧတ္ထ၊ ဤ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ ဟူသော ပါဠိ၌။ (ဌာတွာ၊ ရုပ်တန်၍။ စောဒကော၊ သည်။) အာဟ၊ ပြီ။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ ဆိုသနည်း။) စ၊ စောဒနာ ပါဠိအံ။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ ဣမိနာပိ။-မာ ဟူသော ဤပါဠိဖြင့်လည်း။ အယံ အတ္ထော၊ ဤအနက်သည်။ (ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းဟူသော ဤအနက်သည်။) [ဘာဝနာယ ပဟိနတ္တာ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ အဘာဝသင်္ခါတော အတ္ထော။-ဋ္ဌိကာ။] သိဒ္ဓေါနန၊ ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော။ အတ၊ ထိုသို့ပြီးပါလျက်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပန၊ တစ်ဖန်။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ (ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတေ။ [ဝုစ္စတေ၏ နယ်ကား“ဝတ္တဗ္ဗမေဝါတိ” တိုင်အောင်တည်း။] ဧတံ၊ ဤစကားသည်။ ဧဝံ၊ ဤ ငါ့ရှင်စောဒက ခြောပြအပ်သည်အတိုင်း မှန်ပါပေ၏။ အယံ အတ္ထော၊ ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းဟူသော ဤအနက်သည်။ သိဒ္ဓေါဝ၊ ပြီးပါပေသည်သာ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ပြီးပါသော်လည်း။ ဧတံ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ဤစကားသည်။ တဒတ္ထဒီပကံ၊ ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းမျှဟူသော အနက်ကိုပြသော စကားသည်။ န၊ မဟုတ်။ ဩဠာရိကဿ ပန၊ ပ။ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ၊ ဟူ၍။ အဝေါစုမှ နန၊ ဆိုခဲ့ကုန်ပြီ မဟုတ်လော။

အပိစ၊ သည်သာ မကသေး။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမာ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်သည်။ သမ္ပသာဒနံ၊-နံ မည်၏။ ကိလေသကာလုသိယဿ၊ ကိလေသာတို့၏ လှုပ်ချောက်ချား ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏။ (ဝုပသမာ၊ ကြောင့်။ သမ္ပသာဒနံ၊ မည်သည်။) န၊ မဟုတ်။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမာ၊ ကြောင့်။ ဧကောဒိဘာဝံ၊ ဧကောဒိဘာဝံ မည်၏။ ဥပစာရဇ္ဈာနမိဝ၊ ဥပစာရဈာန်သည် ကဲ့သို့။ နိဝရဏပ္ပဟာနာ၊ နိဝရဏ တို့ကို ပယ်ခြင်းကြောင့်။ (ဧကောဒိဘာဝံ၊ မည်သည်။) န၊ မဟုတ်။ ပဌမဇ္ဈာနမိဝ၊ ကဲ့သို့။ အင်္ဂပါတုဘာဝါ စ၊ ကေဂ္ဂတာ ဈာန်အင်္ဂါ၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း။ (ဧကောဒိဘာဝံ)န။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ ဣဒံ ဝစနံ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော ဤစကားသည်။ သမ္ပသာဒနဧကောဒိဘာဝါနံ၊ သမ္ပသာဒန ဧကောဒိဘာဝတို့၏။ ဟေတုပရိ ဒီပကံ၊ အကြောင်းကိုပြသော စကားကည်း။ တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။

ဝါ၊ သည်သာ မကသေး။ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမာ၊ ကြောင့်။ ဣဒံ၊ ဤစာနံသည်။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ မည်၏။ တတိယ စတုတ္ထဈာနာနိ၊ ဝိယ၊ တတိယဈာန် စတုတ္ထဈာန်တို့ကဲ့သို့လည်းကောင်း။ စက္ခု ဝိညာဏာဒီနိ ဝိယစ၊ စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့ လည်းကောင်း။ အဘာဝါ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ (မယှဉ်ခြင်းကြောင့်။) အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ၊ မည်သည်။ န၊ မဟုတ်။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အဝိတက္ကံ အဝိစာရ ဘာဝဿ၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရ အဖြစ်၏။ ဟေတုပရိဒီပကဉ္စ၊ အကြောင်းကို ပြသော စကားသည်လည်း။ (ဟောတိ။) ဝိတက္ကဝိစာရာ ဘာဝမတ္တပရိဒီပကံ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းမျှကို ပြသော စကားသည်။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ ကား။ အဝိတက္ကံအဝိစာရန္တိ ဣဒံ ဝစနံ၊ သည်။ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္တပရိဒီပကမေဝ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းကိုပြသော စကားသည်သာ။ (ဟောတိ။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ ပုရိမံ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ရှေ့စကားကို။ ဝတ္တာပိ၊ ဟောတော်မူပြီး၍လည်း။ (ပန၊ တစ်ဖန်။) ဝတ္တဗ္ဗမေဝ၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံ ဟု ဟောတော်မူထိုက်သည်သာ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။

သမာဓိန္တိ၊ ကား။ ပဌမဈာန သမာဓိတော၊ ပထမဈာန် သမာဓိကြောင့်။ ဇာတံ၊ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော၊ ယှဉ်ဖက် သမာဓိကြောင့်။ ဇာတံ၊ သော။ (ဈာန-၌ စပ်။) ဣတိ အတ္ထော၊ နက်။ တတ္ထ၊ ထိုသမာဓိစံ ဟူသော ပါဠိ၌။ (စောဒနာဿာနနာယော ဧဝံဓေဒိတဗ္ဗော။) ပဌမဓိ၊ ပထမဈာန်သည်လည်း။ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော၊ ယှဉ်ဖက် သမာဓိကြောင့်။ ကိဉ္စာပိ ဇာတံ၊ အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏။ အတ ခေါ၊ ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း။ အယမေဝ (သမာဓိ)၊ ဤ သမာဓိသည်သာ။ သမာဓိတိ၊ သမာဓိဟူ၍။ (တစ်နည်း) အယမေဝ(သမာဓိ) သမာဓိတိ၊ ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍။ ဝတ္တဗ္ဗတံ၊ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို။ အရဟတိ၊ ထိုက်၏။ (ကသ္မာ၊နည်း။) ဝိတက္ကဝိစာရက္ခောဘ၊ ဝိရဟေန၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လွှပ်ချောက်များမှ ကင်းခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ကင်းသည့်အတွက်။ (ဟိတကူ။) အတိဝိယ၊ အလွန်အကဲသာလျှင်။ အစလတ္တာ၊ မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ သုပ္ပသန္တတ္တာ စ၊ လွန်စွာကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်းတည်း။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣမဿ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်၏။ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဟောတော်မူခြင်းငှာ။ ဣဒမေဝ၊ ဤ ဒုတိယဈာန်ကို သာ။ သမာဓိန္တိ၊ သမာဓိစံ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ပိတိသုခန္တိဣဒံ၊ -ခံ

၄၇၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်

ဟူသော ဤပုဒ်သည်။ ဝုတ္တနယမေဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။

ဒုတိယန္တိ၊ ကား။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ(ဂဏနာနု ပုဗ္ဗတာယ)၊ ဂဏန်း အစဉ်အားဖြင့်။ ဒုတိယံ၊ ဒုတိယဖြစ်သော။ (ဈာန်-၌ စပ်။) ဣဒံ၊ ဤဈာန်ကို။ ဒုတိယံ၊ နှစ်ကြိမ်မြောက်။ သမာပဇ္ဇတိ၊ ဝင်စားအပ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ ဒုတိယံ၊ မည်သော။ (ဈာန်- ၌ စပ်။) တသ္မိံ၊ သမယေ 'ဖသော ဟောတီတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ ဈာန်ပဉ္စကေ၊ ၌။ ဝိတက္ကံ၊ ဝိစာရပဒါနိ၊ ဝိတက္ကံ ဝိစာရပုဒ်တို့သည်။ (ပရိဟိနာနိ၊ ယုတ်လျော့ကုန်၏။) မဂ္ဂပဉ္စကေ၊ ၌လည်း။ သမ္မာသင်္ကပ္ပပဒံ၊ သည်။ ပရိဟိနံ။ တေသံ၊ 'ထိုယုတ်လျော့ သောပုဒ်တို့နှင့်။ ဝသေန၊ စပ်သဖြင့်။ သဝိဘတ္တိကာ၊ ဝိဘတ္တိကဝဒဝိနိစ္ဆယော၊ သဝိဘတ္တိကပဒ အဝိဘတ္တိကပဒ အဆုံးအဖြတ်ကို။ ဝေဒိဘဗ္ဗော၊ ၏။ ကောဋ္ဌာသဝါရေပိ၊ ၌လည်း။ တိဝဂ်ံ ကံ ဈာန် ဟောတိ၊ စတုရဂီကော မဂ္ဂေါဟောတီတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတံ၊ ပါဠိတော်၌ လာပြီ။ သေသံ၊ ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်။ ပဌမဇ္ဈာန သဒိသမေဝ၊ ပထမဈာန်နှင့် တူသည်သာ။ (ပထမဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်အပေါင်းနှင့် တူသည်သာ။) ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ဒုတိယံ၊ ဒုတိယဈာန်သည်။(နိဋ္ဌိတံ။)

တတိယဈာန်

တတိယဇ္ဈာနနိဒ္ဒေသေ၊ ၌။ ပီတိယံ၊ စ ဝိရာဂါတိ (ဇတ္ထ)၊ ဟူသော ဤ ပါဠိ၌။ ဝိရာဂေါ နာမံ၊ ဝိရာဂ မည်သည်။ ဝုတ္တပ္ပကာရာယံ၊ (သမာဓိံ ပီတိသုခံ ဟု) ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော။ ပီတိယံ၊ ကို။ ဇိဝုစ္ဆန္တံ ဝါ၊ စက်ဆုပ် ခြင်းသည်လည်းကောင်း။ သမတိက္ကမောဝါ၊ လွန်မြောက်ခြင်းသည် လည်းကောင်း တည်း။ ပန၊ ဆက်။ ဥဘိန္တံ၊ ပီတိယံ ဝိရာဂါ နှစ်ပုဒ်တို့၏။ အန္တရာ၊ အကြား၌။ စသဒ္ဓေါ၊ သည်။ သမ္ပိဏ္ဏနက္ခော၊ ပေါင်းစည်းခြင်း အနက်ရှိ၏။ သော၊ ထို စသဒ္ဓါသည်။ ဝုပသမံ ဝါ၊ ဝုပသမ သက်သက်ကိုသော်လည်းကောင်း။ ဝိတက္ကံ ဝိစာရ ဝုပသမံ ဝါ၊ ဝိတက္ကံဝိစာရ ဝုပသမကို သော်လည်းကောင်း။ သမ္ပိဏ္ဏတိ၊ ပေါင်းစည်း၏။ တတ္ထ၊ ထိုပေါင်းအပ်သော အနက်၂-ပါးတို့တွင်။ ယဒါ၊ အကြင်အခါ၌။ ဝုပသမမေဝ၊ ဝိတက္ကံ ဝိစာရမဖက် ဝုပသမ သက်သက်ကိုသာ။ သမ္ပိဏ္ဏတိ၊ ၏။ တဒါ၊ ၌။ ပီတိယံ၊ ပီတိကို။ ဝိရာဂါ၊ စ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဘိယျော၊ အလွန်ဆိုဖွယ်ကား။ ကိဉ္စ၊ အဘယ်နည်း။ (ပီတိယံ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၇၉

၏။) ဝူပသမာ စ၊ လည်းကောင်း။ ဧဝံ၊ သို့။ ယောဇနာ၊ ဗုဒ္ဓတို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

စ၊ ဆက်။ ဣမိဿာ ယောဇနာယ၊ ဤ ယောဇနာနည်း၌။ ဝိရာဂေါ၊ ဝိရာဂသဒ္ဓါသည်။ ဇိဂုစ္ဆနုတ္တော၊ ဇိဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်။ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဝိရာဂ သဒ္ဓါ၏ ဇိဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ပီတိယာ၊ ကို။ ဇိဂုစ္ဆနာ စ၊ စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ (ပီတိယာ၊ ၏။) ဝူပသမာ စ၊ ပယ်ခွာလွန်မြောက် ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ဣတိ အယံ အတ္ထော၊ ကို။ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ၏။ ပန၊ ကား။ (ဝူပသမသမ္ပိဏ္ဏနမှတစ်ပါး ဝိတက္က ဝိစာရ ဝူပသမသမ္ပိဏ္ဏန ကား။) ယဒါ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝူပသမံ၊ ကို။ သမ္ပိဏ္ဏတိ၊ ၏။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “ဝိတက္က ဝိစာရ ဝူပသမံ” ဟုသမာသ်ရှိ၏။ သာ၍ ရှေ့နောက်ညီသည်။] တဒါ၊ ပီတိယာ၊ ကို။ ဝိရာဂေါ စ၊ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဘိယျော၊ ကား။ ကိဉ္စ၊ နည်း။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝူပသမာ စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိဧဝံ၊ သို့။ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ စ၊ ဆက်။ ဣမိဿာ ယောဇနာယ၊ ၌။ ဝိရာဂေါ၊ ဝိရာဂ သဒ္ဓါသည်။ သမတိက္ကမနုတ္တော။ သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်။ ဟောတိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဝိရာဂသဒ္ဓါ၏ သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ပီတိယာ၊ ကို။ သမတက္ကမာ စ၊ လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝူပသမာ စ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း။ (ဥပေက္ခကော ဝိဟရတိ-၌ စပ်။) ဣတိ အယံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ [ဤအဖွင့်အတိုင်း ပါဠိတော်၌- ၂-နည်းပေးပါ။]

စ၊ ဆက်။ ဧတေ ဝိတက္က ဝိစာရာ၊ ဤဝိတက် ဝိစာရတို့သည်။ ဒုတိယဈာနေ ယေဝ၊ ၌ပင်။ ဝါ၊ ဒုတိယဈာန်တုန်းကပင်။ ကာမံ ဝူပသန္တာ၊ အကယ်၍ကား ငြိမ်းအေးပြီးပါပေကုန်ပြီ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ငြိမ်းအေးပြီးပါကုန်သော်လည်း။ ဣမဿ ဈာနဿ၊ ဤ တတိယဈာန်၏။ မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ၊ လမ်းကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာ လည်းကောင်း။ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ စ၊ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်း အကျိုးငှာလည်းကောင်း။ ဧတံ၊ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝူပသမာ ဟူသော ဤစကားကို။ (ဘဂဝတာ။) ဝုတ္တံ၊ ပေါင်းစည်းသောအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ [နန ထည့်၍ စောဒနာ ဝါကျထုတ်ပြီး တစ်နည်းပေးပါဦး။] ဟိ၊ ချဲ့။ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ၊ မာဟံ၍။ ဝုတ္တော၊ သမ္ပိဏ္ဏနတ္ထံ အဖြစ်ဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သော်။ (ပညာယတိ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ- တို့၌စပ်။) ဣဒံ၊ ဤအနက်သဘောသည်။ ပညာယတိ၊ ထင်ရှား၏။ (ကိ၊ အဘယ် အနက်သဘောသည်။ ပညာယတိ၊ နည်း။) နန၊ စင်စစ်။ (ဧကံသတ္တ

၄၈၀

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်

နိပါတ်။) ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမော၊ ပိတက်ဝိစာရကို၏ ငြိမ်းအေးခြင်းသည်။
 ဣမဿ ဈာနဿ၊ ၏။ မဂ္ဂေါ၊ လမ်းကြောင်းတည်း။ ဣတိ၊ ဤ အနက်သဘောသည်။
 ပညာယတိ။ စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ (မဂ္ဂ ပရိဒီပနတ္ထမှ တစ်ပါး ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနတ္ထ
 ကား။) တတိယေ၊ တတိယဖြစ်သော။ အရိယာမဂ္ဂေ အနာဂါမိ အရိယမဂ်၌။ ဝါ၊
 ကျမှ။ အပ္ပဟိနာနံ၊ ပယ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သမာနာနံပိ၊
 ဖြစ်ပါကုန် သော်လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်တုန်သော။) သက္ကာယ ဒိဋ္ဌာဒိနံ၊
 သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို။ (ပဟာနံ-၌ စပ်။) ပဉ္စနံ၊ ပ။ ပဟာနာတိ၊ ပဉ္စနံ၊
 ပ။ ပဟာနာ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ပဟာနံ၊ ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ၊ ပယ်ခြင်းကို ပြသော
 စကားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုစ္စမာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သော်။ တဒဓိဂမာယ၊ ထို
 အနာဂါမိမဂ်ကို ရခြင်း။ အကျိုးငှာ။ ဥဿုကာနံ၊ အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏။
 ဥဿာဟဇနနတ္ထံ၊ အားတက်သရောကို ဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှာ။ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနံ၊
 ဂုဏ်ကို ပြောဆိုခြင်းသည်။ ဝါ၊ ဂုဏ်ကို ပြောဆိုကြောင်း စကားသည်။ ဟောတိယထာ၊
 ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ ဣမ၊ ဤ တတိယဈာန်၌။ ဝါ၊ ကျမှ။ အဝုပသန္တာနံ၊
 ငြိမ်းအေးသည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍။ (သမာနာနံပိ၊ သော်လည်း။ ဝါ၊ ကုန်သော။)
 ဝိတက္က ဝိစာရာနံ၊ တို့၏။ ဝုပသမော၊ သည်။ ဝါ၊ ငြိမ်းအေးခြင်းကို ပြသော
 စကားသည်။ ဝါ၊ ကို။ ဝုစ္စမာနော၊ သော်။ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနံ ဟောတိ။ တေန၊ ထိုသို့
 မဂ္ဂပရိဒီပန ဝဏ္ဏဘဏ္ဍန အကျိုးရှိခြင်းကြောင့်။ ပိတိယာ၊ စ သမတိက္ကမာ။ ပ။
 ဝုပသမာတိ၊ ဟူ၍။ အယံ အတ္ထော၊ ဤ သမုစ္စယ အနက်ကို။ (မယာ။) ဝုတ္တော၊
 ပြီ။

၁+၂။ ပဟာနံ၊ ဝုပသမော။ ။ “ပဟာနံ ဝုစ္စမာနံ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍနံ ဟောတိ” ဟု တစ်ဝါကျတည်း၌ဝိဘတ်
 တူရှိရကား အရတူရပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် “ပဟာနံ” အရ ပယ်ခြင်း ကိရိယာကိုသာ မယူဘဲ
 ပယ်ခြင်းကိုပြသော စကားတိုင်အောင် ဖလူပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ ဝုပသမော၌လည်း နည်းတူ။
 [ပါရာဇိကဏ် မအူဆရာတော်၏ နိဿယ၌ကားဤသို့မယူဘဲ “ပဟာနော ဝုစ္စမာနော” ဟု
 လက္ခဏာပြင်တော်မူ၏။ မိမိကားဝဏ္ဏဘဏ္ဍနသည် ဝိဿသကတ္တား၊ ပဟာနံသည် သာမညကတ္တားဟု
 ကိတ္တား၂-ခုရှိမှ အဓိပ္ပာယ်ပြည့်စုံသည် ဟု ယူဆပါသည်။]

၃။ ဥဿာဟဇနနတ္ထံ။ ။ စာအုပ်တို့၌ရှိသော ဥဿာဟဇနကို “ဥဿာဟဇနနတ္ထံ” ဟု
 မအူနိဿယ၌ ပြင်၏။ ထိုသို့ ပြင်ခြင်းကား ဥပမေယျဝါကျ၌ ဥဿာဟဇနနမပါဘဲ ဝဏ္ဏဘဏ္ဍန
 သာ ပါခြင်းနှင့်လည်းကောင်း၊ “ဥဿာဟဇနနတ္ထံ ပဒံဘဏ္ဍနံတိ ပဒေ သမ္ပဒါနံ” ဟူသော
 ယောနာဖွင့်နှင့်လည်းကောင်း၊ အရူပကုသိုလ်အဖွင့်ဝယ် “ဣမသို့ ဈာနော ဥဿာဟဇနနတ္ထံ”
 ပ။ ဝစနံ ခေဒိတမ္ပံ” ဟူသော စကားနှင့်လည်းကောင်း ညီမျှပါပေသည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၈၁

“ဥပေက္ခကော” စ ဝိဟရတိတိ ဧတ္ထ၊ ဌံ။ ဥပပတ္တိတော၊ အသင့်အားဖြင့်။
 ဣက္ခတိ၊ ရွတ်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဥပေက္ခာ။ မည်၏။ သမံ၊ ညီညီမျှမျှ။ ပဿတိ၊
 ရွတ်တတ်၏။ အပက္ခပတိတာဝ၊ တစ်ဖက်၌ မကျသည့်သာလျှင်။ (အယုတ္တသမာသံ၊
 အ-ကို ပတ္တိတ-၌ စပ်။) ဟုတွာ၊ ဤ။ ပဿတိ၊ ၏။ ဣတိ အတ္ထော။ ဝိသဒါယ၊
 (သံကိလေသ ကင်းသဖြင့်)သန့်ရှင်း ထင်ရှားသော။ ဝိပုလာယ၊ (မဟာဂ္ဂုတ်အဖြစ်သို့
 ရောက်ပြီးသဖြင့်) ကြီးကျယ် ပြန့်ပြောသော။ ထာမဂတာယ၊ (ပိတိနှင့် မရောပြွမ်း
 သဖြင့်) အားအစွမ်းသို့ ရောက်သော။ တာယ၊ ထိုဥပေက္ခာနှင့်။ “သမန္နာဂတတ္တာ၊
 ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂ၊ တတိယဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသော
 ပုဂ္ဂိုလ်ကို။” ဥပေက္ခကောတိ၊ ဥပေက္ခကော ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ ပန၊ ဆက်။
 ဥပေက္ခာ၊ သည်။ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာ၊ ဆဋ္ဌဝံပေက္ခာ လည်းကောင်း။ ပ။ ပါရိသုဒ္ဓါ
 ပေက္ခာ၊ -ကွာလည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဒသဝိဇာ၊ ဆယ်ပါး အပြားရှိသည်။
 ဟောတိ။

တတ္ထ၊ ထိုဆယ်ပါးသော ဥပေက္ခာတို့ကွင်။ ဣဓ၊ ဤ သာသနာတော်၌။
 ခီဏာသဝေါ၊ ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိသော။ ဝါ၊ ရဟန္တာဖြစ်သော။ ဘိက္ခု၊
 သည်။ စက္ခုနာ၊ စက္ခုပသာဒဖြင့်။ ရူပံ၊ ရူပါရုံကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ ဝါ၊ မြင်လတ်
 သော်။ သုမနော၊ ကောင်းသောစိတ်ရှိသည်။ (ဝမ်းမြောက်သည်။) နေဝ ဟောတိ၊
 မဖြစ်။ ဒုမ္မနော၊ မကောင်းသော စိတ်ရှိသည်။ (နှလုံးမသာယာသည်။) န ဟောတိ။
 ဥပေက္ခကော၊ အသင့်အားဖြင့် ရှုသည်။ (ဟုတွာ) စ၊ ဖြစ်၍လည်းကောင်း။ သတော၊
 အမှတ်ရသည်။ သမ္မဇာနော၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသည်။ (ဟုတွာ စ၊
 လည်းကောင်း။) ဝိဟရတိ၊ နေနိုင်၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတံ၊ လာသော။
 (ဆက္ကအင်္ဂုတ္တိုရ် - အာဟုနေယျဝဂ်၊ ပဌမအာဟုနေယျ - သုတ်၌ လာသော။)
 ခီဏာသဝဿ၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဆသု၊ ကုန်သော။ ဒွါရေသု၊ တို့၌။ ဣဋ္ဌာနိ-
 ဌဆဋ္ဌာရမ္မဏာပါတော၊ ဣဋ္ဌ အနိဋ္ဌဖြစ်သော ၆-ပါးသော အာရုံ၏ ရှေးရှုကျခြင်းသည်။
 (သတိ၊ လတ်သော်။) ပရိသုဒ္ဓပကတိဘာဝါဝိပောနာကာရဘူတာ၊ ထက်ဝန်းကျင်
 သန့်ရှင်းသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ ပင်ကိုသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကို မစွန့်ခြင်းဟူသော
 အခြင်းအရာဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ယာဥပေက္ခာ၊ သည်။ (အတ္ထိ။) အယံ၊ ဤ

၁။ ဥပေက္ခကော။ ။ သမန္နာဂတတ္တာကို ကြည့်၍ ဥပေက္ခကော၌အဿတ္တိတဒ္ဓိတိဂြိုဟ်
 ပြုရိုးရှိ၏။ သို့သော်-ဗဟုဗ္ဗိဟိ အဿတ္တိတို့သည် ကတ္ထုသာင်ဂြိုဟ်ပြု၍ အဓိပ္ပာယ်မရမှ
 ပြုရသောဂြိုဟ်များတည်း။ ထို့ပြင်-က ပစ္စည်းသည် အဿတ္တိအနက်၌ သက်လေ့မရှိ။
 ထို့ကြောင့် သတော သမ္မဇာနောကို ကတ္ထုသာင်ဂြိုဟ် ပြုလတ္တံ့ ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း
 “ဥပပတ္တိတော + ဣက္ခတိတိ ဥပေက္ခကော” ဟု ကတ္ထုသာင်ဂြိုဟ်ပင် ပြုသင့်သည်။

ဥပေက္ခာသည်။ ဆဋ္ဌရုံပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ [ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ “ပရိသုဒ္ဓပကတိ” ဟူသည် ကိလေသာကင်း၍ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော သဘောတည်း။ ပရိသုဒ္ဓပကတိ ခဏာသဝပကတိ နက္ခိလေသတော။-ဋီကာ။]

ပန၊ ကား။ ဥပေက္ခာသဟဂတေန၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် တကွဖြစ်သော။ စေတသာ၊ ဖြင့်။ ဧကံ ဒိသံ၊ တစ်ခုသော အရပ်ကို။ (တစ်ခုသော အရပ်၌ရှိသော သတ္တဝါအပေါင်းကို။) ဖရိတွာ၊ ဖြန့်၍။ ပိဟရတိ၊ နေနိုင်၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ဒိဃနိကာယ်-သီလက္ခန္ဓဝဂ်၊ တေဝိဇ္ဇ-သုတ်၌ လာသော။) သတ္တေသု၊ သတ္တဝါတို့၌။ မဇ္ဈတ္တာကာရဘူတာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သော သဘောရှိသူ၏ အခြင်းအရာ ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ (အတ္တိ)။ အယံ၊ သည်။ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ နာမ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာမည်၏။ [သတ္တဝါတို့အပေါ်၌ ကမ္မဿကာ ဟု ရှုတတ်သော ဥပေက္ခာတည်း။] ဝိဝေကနိဿိတံ၊ ဝိဝေက၌ မှီသော။ ဥပေက္ခာသမ္မောဇ္ဈင်္ဂံ၊ ကို။ ဘာဝေတိ၊ ဖြစ်စေ၏။ ဝါ၊ တိုးပွားစေ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (မဇ္ဈိမပဏ်-ပရိဗ္ဗာဏဝဂ်၊ မဟာသကုလုဒါယိ-သုတ်၌ လာသော။) သဟဇာတဓမ္မာနံ၊ တကွဖြစ်ဖက်တရားတို့၏(အပေါ်၌)။ မဇ္ဈတ္တာကာရဘူတာ၊ သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္တိ)။ အယံ၊ သည်။ ဗောဇ္ဈင်္ဂပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ကာလေန၊ ရှေးကာလနှင့်။ (အနုရူပံ၊ လျော်သော။) ကာလံ၊ နောက်ကာလ၌။ (တစ်နည်း) ကာလေန ကာလံ၊ မကြာမကြာ။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ၊ နောက်နောက် ဝီရိယပေက္ခာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော ရှေးရှေးဝီရိယပေက္ခာကို။ မနဿိကရောတိ၊ နှလုံးသွင်း၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ ဤသို့။ အာဂတာ၊ သော။ (တိက အင်္ဂုတ္တိုရ်-လောဏကပလ္လဝဂ်၊ နိမိတ္တ-သုတ်၌လာသော။) အနစ္စရဒ္ဓနာ၊ တိသိထိလ-

၁။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ။ ။ တွန့်ဆုတ်ခြင်းတည်းဟူသော လိနပက္ခ၊ ပျံ့လွင့်ခြင်းတည်း ဟူသော ဥဒ္ဓစ္စပက္ခ၌ ကျရောက်ခြင်းမှ ကင်းသည်အတွက် အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော အလယ်အလတ် ဝီရိယကို “ဥပေက္ခာ”ဟု ခေါ်၏။ နောက်နောက် ဝီရိယပေက္ခာဖြစ်လျှင် ရှေးရှေးဝီရိယပေက္ခာ၏ အခြင်းအရာကိုယူ၍ ဖြစ်ရသောကြောင့် နောက်နောက်ဝီရိယပေက္ခာ၏ အကြောင်းဖြစ်ရကား ထိုဥပေက္ခာသည် နိမိတ္တလည်းမည်၏။ ထို့ကြောင့် “ဥပေက္ခာယေဝ၊ လိနုဒ္ဓစ္စပက္ခသို့ ကျရောက်ခြင်းမှ ကင်းသည်အတွက် အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော ရှေးရှေး ဝီရိယသည်ပင်။ နိမိတ္တံ၊ နောက်နောက် ဝီရိယ၏အကြောင်းတည်း။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ၊ ကြောင်း။” ဟုပြုပါ။ [လိနုဒ္ဓစ္စပက္ခပါတရဟိတံ။ ပ။ ဥပေက္ခာနိမိတ္တံ။-ဋီကာ။] ဆိုလိုရင်းကား-ဝီရိယလွန်တော့ ဥဒ္ဓစ္စ၊ ဝီရိယလျော့လွန်းတော့ ကောသစ္စ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မလျော့မတင်း စောင်းကြိုးညှင်းသို့အသင့်အားဖြင့် ရှုတတ်သော ဝီရိယကို “ဝီရိယပေက္ခာ”ဟု ခေါ်သည်-ဟူလို။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၈၃

ဝီရိယသင်္ခါတာ၊ အလွန် အားတုတ်အပ်သည်လည်းမဟုတ် အလွန်လျော့သည်လည်းမဟုတ်သော ဝီရိယ ဟု ဆိုအပ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဝီရိယုပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

ကတိ၊ အဘယ်မျှလောက်ကုန်သော။ သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ သမာဓိဝသေန၊ သမာဓိ၏ အစွမ်းကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်သနည်း။ ကတိ၊ ကုန်သော။ သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ ဝိပဿနာဝသေန၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ၊ နည်း။ အဋ္ဌ၊ ရှစ်ပါးကုန်သော။ သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ သမာဓိဝသေန၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [လောကီသမာပတ် ရှစ်ပါးကို ရဖို့ရန်ဖြစ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ ရှစ်ပါးတည်း။] ဒသ၊ ကုန်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ၊ တို့သည်။ ဝိပဿနာ ဝသေန၊ ကြောင့်။ ဥပ္ပဇ္ဈန္တိ။ [မဂ်၄-ပါး၊ ဖိုလ်၄-ပါး၊ သုညတဝိဟာရ သမာပတ်၊ အနိမိတ္တ ဝိဟာရသမာပတ်အားဖြင့် ၁၀-ပါးတို့ကို ရဖို့ရန်ဖြစ်သော သင်္ခါရုပေက္ခာ ၁၀-ပါးတည်း။] ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်-မဟာဝဂ်၊ ဉာဏကထာ၌လာသော။) နိဝရဏာဒိ ပဋိသင်္ခါ၊ နိဝရဏစသည်ကို ပယ်ထိုက်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ရွတ်တတ်သော။ (အာဒိဖြင့် ဒုတိယဈာန် စသည်တို့အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ စသည်ကိုယူ။) သန္တိဋ္ဌနာ၊ ပယ်ခြင်းကိစ္စ၌ ဗျာပါရမပြုဘဲကောင်းစွာ တည်တတ်သော။ ဂဟဏေ၊ နိဝရဏ စသည်ကို ယူခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တဘူထာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သောသဘော ရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ (အပြစ်ကိုမြင်ပြီး ဖြစ်၍ လျစ်လျူရှုတတ်သော။) ယာ ဥပေက္ခာအတ္ထိ။ အယံ၊ သည်။ သင်္ခါရုပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ [ဂဟဏေ၊ နိဝရဏ စသည်ကိုယူခြင်း၌၊ မဇ္ဈတ္တဘာဝေန၊ လျစ်လျူရှုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သင်္ခါရေ၊ တို့ကို။ ဥပေက္ခတိတိ သင်္ခါရုပေက္ခာ။ တထာ၊ ထို လျစ်လျူရှုသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ ပဝတ္တာ၊ သော။ ဝိပဿနာပညာ၊ တည်း။-အနု။] ပန၊ ကား။ ယသ္မိံ သမယေ။ ပ။ ဥပေက္ခာသဟဂတံတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ ဤသို့။

၁။ ပဋိသင်္ခါ၊ သန္တိဋ္ဌနာ။ ။ နိဝရဏေ ပဋိသင်္ခါတိ ပဉ္စနိဝရဏာနိ ပဟာတစ္ဆဘာဝေန ပရိဂ္ဂဟေတွာ။ သန္တိဋ္ဌနာတိ နိဝရဏာနံ ပဟာနာဘိပုဓိဘူတတ္တာ တေသံပဟာနေပိ အဗျာပါရဘာဝ ပဂမနေန မဇ္ဈတ္တဘာယ သန္တိဋ္ဌနာ။ (ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ မဟာဝဂ္ဂ-ဉာဏကထာ၊ သင်္ခါရုပေက္ခာနိဒ္ဒေသ။) ဤ အဖွင့်ကို ထောက်၍ “ပဋိသင်္ခါတစ်ပုဒ်၊ သန္တိဋ္ဌနာ တစ်ပုဒ်”ဟု သိသာ၏။ ထိုတွင် ပဋိသင်္ခါဟူသည် နိဝရဏ စသည်ကို ပယ်ထိုက်သော တရား၏ အဖြစ်ဖြင့် ရွတ်တတ်သော ပညာတည်း။ သန္တိဋ္ဌနာဟူသည် “ထိုနိဝရဏ စသည်ကို ပယ်ခြင်း၌သော်မှလည်း ဗျာပါရ မရှိတော့ဘဲ လျစ်လျူ ရှုလျက် ကောင်းစွာ တည်တတ်သော ပညာတည်း” ဟုမှတ်ပါ။ [အဋ္ဌ၊ ဒသတို့၏သရုပ်ကို ဋီကာ၌လည်းကောင်း၊ ပါဠိတော်ရင်း၌လည်းကောင်း-ရှုပါ။]

၄၈၄

အဋ္ဌသာလိနီအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်

အာဂတာ၊ သော။ (ဤ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော်-ကာမာဝစရကုသလ အခန်း၌ လာခဲ့ပြီးသော။) အဒုက္ခမသုခ သင်္ခါတာ၊ အဒုက္ခမသုခ ဟုဆိုအပ်သော။ ယာဥပေက္ခာ (အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဝေဒနပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ ယံ၊ အကြင်ခန္ဓာ ငါးပါး အပေါင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ယံ၊ အကြင်ခန္ဓာငါးပါးအပေါင်း သည်။ ဘူတံ၊ ထင်ရှားဖြစ်၏။ [ယဒတ္ထိ ယံ ဘူတန္တိ ယံ အတ္ထိ၊ ယံ ဘူတံ ဧတရဟိ ခန္ဓပဉ္စကံ။] “တံ၊ ထိုခန္ဓာငါးပါးအပေါင်းကို။ ပဗောတိ၊ မုစ္ဆိထုကမျတာဉာဏ် ဖြင့် ပယ်စွန့်၏။” ဥပေက္ခံ၊ ဥပေက္ခာကို။ ပဋိလဘတိ၊ ရ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ဥပရိပဏ်-ဒေဝဒဟဝဂ်၊ အာနေဉ္စ သပ္ပါယ-သုတ်၌ လာသော။) ဝိစိနနေ၊ သင်္ခါရတို့ကို စိစစ်ခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တဘူတာ၊ သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဝိပဿနပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

ပန၊ ကား။ ဆန္တာဒိသု၊ အစရှိကုန်သော။ ယေဝါပနကေသု၊ ယေဝါပနက တရားငါးပါးတို့၌။ အာဂတာ၊ သော။ (ဤ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် ပဌမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်၌ပင် လာခဲ့သော။) သဟဇာတာနံ၊ တကွဖြစ်ဖက်စိတ် စေတသိက် တို့၏ အပေါ်၌။ သမဝါဟိတဘူတာ၊ အညီအမျှ အားထုတ်တတ်သည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ နာမ၊

၁။ တံ ပဗောတိ။ ။ “ထို ခန္ဓာ၅-ပါးသည် (တဏှာ သမုဒယကဲ့သို့) ပယ်ထိုက်သော တရားမဟုတ်ပါဘဲ အဘယ်ကြောင့် ထိုခန္ဓာ ၅-ပါးကို ပယ်၏”ဟုဆိုပါသည်။- ဟု မေးဖွယ် ရှိ၏။ အနိစ္စာနုပဿနာ စသည်တို့ဖြင့် နိစ္စသညာ စသည်ကို ပယ်စွန့်လတ်သော် ခန္ဓာ၅-ပါးအပေါ်၌ ကောင်းစွာ အပြစ်မြင်သောကြောင့် ထိုခန္ဓာ၅-ပါးနှင့်စပ်သော ဆန္ဒရာဂကို ပယ်စွန့် လိုက်လျှင်ပင် ခန္ဓာ၅-ပါး လည်းနောက်ထပ်မယူသောအားဖြင့် ပယ်စွန့်ရာရောက်၏။ ထို့ကြောင့် “တံ ပဗောတိ” ဟုဆိုပါသည်။ [အနိစ္စာနုပဿနာဒိဟိ နိစ္စသညာဒယော ပဗောန္တော သမ္ပဒေဝ ဒိဋ္ဌာဒိ နဝတ္တာ တပုဋိဗဒ္ဓဆန္ဒရာဂပ္ပဟာနေန ပဗောတိ(ဌာနိဆန္ဒရာဂကို ပယ်ခြင်းဖြင့် ဌာနခန္ဓာ ၅-ပါးကိုလည်း ပယ်ရာရောက်၏။) ယထာ အာယတိ အာဒါနံ နဟောတိ၊ တထာပဋိပတ္တိယာ ပဗောတိ။-ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ။]

၂။ ဥပေက္ခံ ပဋိလဘတိ။ ။ အဘယ်အရာ၌ အသင့်အားဖြင့် ရှုမှုကို ရပါသည်နည်းဟု မေးဖွယ်ရှိ သောကြောင့် ဋီကာ၌ “ဒိဋ္ဌသောဝတ္ထိကတ္တယဿ သပ္ပလက္ခဏာဝိစိနနေဝိယ ဒိဋ္ဌလက္ခဏတ္တယဿ ဘူတဿ သင်္ခါရလက္ခဏာဝိစိနနေ” ဟု အာဇာရနှင့်တကွ ဥပေက္ခာဖြစ်ပုံကို ထည့်၍ပြသည်။ မြင်အပ်ပြီးသော လည်ရစ်၃-ဆင့်ပါသော မြွေ၏အပေါ်၌ မြွေဟုတ်-မဟုတ်မစိစစ်တော့ဘဲ စိစစ်မှု၌ လျစ်လျူ ရှုသကဲ့သို့ မြင်အပ်ပြီးသော လက္ခဏာအရေး ၃-ပါးရှိသော ခန္ဓာ ပဉ္စကအပေါ်၌ အနိစ္စ စသောလက္ခဏာကို စိစစ်မှု၌ လျစ်လျူ ရှုမှုကို ရသည်။-ဟူလို။ [ရှေးနိဿယ၌ ဤဋီကာပါဌ်ကို ထည့်၍မေးသည်။]

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၈၅

မည်၏။ [ဝဟဇာတ်ကသာ ဆောင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၍ ဝါဟဇာတ်ကား အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ တု-ပစ္စည်းမဟုတ်၊ တ-ပစ္စည်းဖြစ်၍ ဆဋ္ဌိကံကို မငဲ့သောကြောင့် “ သဟဇာတာနံ၊ တို့၏ အပေါ်၌” ဟု ပေးသည်။]

ဥပေက္ခာကော စ ဝိဟရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ဤပါဠိ တော် ဈာန်ခန်း၌ လာသော။) အဂ္ဂသုခေ၊ အမြတ်ဆုံး သုခဖြစ်သော။ [လောကီတရားတွင် တတိယဈာန်အထက် သုခ မရှိကောသည်ဖြစ်၍ အဂ္ဂသုခ ဟု ဆိုသည်။] တသ္မိံပိ၊ ထိုတတိယဈာန် ချမ်းသာ၌သော်မှလည်း။ အပက္ခပါတဇနနိ၊ သုခအဖို့၌ ကျရောက်ခြင်းကို မဖြစ်စေတတ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ဈာနုပေက္ခာနာမ၊ မည်၏။ ပန၊ ကား။ ဥပေက္ခာသတိ ပါရီသုဒ္ဓိ၊ စတုတ္ထံ ဈာနန္တိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အာဂတာ၊ သော။ (ပါဠိတော် ဈာန်ခန်း၌လာသော။) သဗ္ဗပစ္စနိကပရိသုဒ္ဓာ၊ အလုံးစုံသော ဆန့်ကျင်ဘက်တို့မှ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော။ ပစ္စနိက ဝူပသမနေပိ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို ငြိမ်းစေခြင်း၌ သော်မှလည်း။ အဗျာပါရဘူတာ၊ ဗျာပါရမရှိသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော။ ယာ ဥပေက္ခာ(အတ္ထိ)။ အယံ၊ သည်။ ပါရီသုဒ္ဓုပေက္ခာ နာမ၊ မည်၏။

တတ္ထ၊ ထို ဥပေက္ခာတို့တွင်။ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ ပ။ ပါရီသုဒ္ဓုပေက္ခာ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ အတ္ထတော၊ လိုရင်းအနက်အားဖြင့် (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) ဧကာ၊ တစ်ခုတည်းသော။ တတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာဝ၊ သည်သာ။ ဟောတိ။ [ရှေးနိဿယ၌ “ ဧကာ-တူ၏” ဟု ပေးသည်။] ပန၊ ထိုသို့ပင် တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ တေန တေန အဝတ္ထာဘောဒေန၊ ထိုထို အခိုက်အတန့် အထူးအားဖြင့်။ အဿာ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏။ အယံ ဘောဒေါ၊ ဤ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ စသောအားဖြင့် ကွဲပြားခြင်းသည်။ ဟောတိ၊ ။ (ကောဝိယ၊ အဘယ်ကဲ့သို့နည်း။) ဧကဿာပိ၊ တစ်ယောက်တည်း ဖြစ်၍လည်း။ သတော၊ ဖြစ်သော။ သတ္တဿ၊ သတ္တဝါ၏။ ကုမာရ။ ပ။ ဝသေန၊ သတို့သားငယ်၊ လုလင်ပျို၊ လူကြီး၊ စစ်သူကြီး၊ ရှင်ဘုရင် အစရှိသည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဘောဒေါ ဝိယ၊ ကွဲပြားခြင်းကဲ့သို့တည်း။ တသ္မာ၊ .ကြောင့်။ ကာသု၊ ထိုဥပေက္ခာတို့တွင်။ ယတ္ထ၊ အကြင်စိတ္တုပ္ပါဒ် ၌။ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာ၊ သည်။ ဟောတိ၊ ။ တတ္ထ၊ ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဗောဇ္ဈဂုံပေက္ခာဒယော၊ ဗောဇ္ဈဂုံပေက္ခာ အစရှိသော ဥပေက္ခာတို့သည်။ န(ဟောန္တိ)၊ မဖြစ်ကုန်။ ယတ္ထ ဝါပန၊ အကြင် စိတ္တုပ္ပါဒ်၌မူလည်း။ ဗောဇ္ဈဂုံပေက္ခာ။ ဟောတိ၊ ။ တတ္ထ၊ ထို စိတ္တုပ္ပါဒ်၌။ ဆဋ္ဌဂုံပေက္ခာဒယော၊ တို့သည်။ န ဟောန္တိ။ ဣတိ၊ သို့။ (ဘောဒေါ၊

ကွဲပြားပုံကို။) ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ဝေဒိတဗ္ဗော ဟုရှိလျှင် “ဥပေက္ခာ၊ တို့ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုန်၏” ဟုပေး။ ဤစကားအရ “ဆ-ဗြ-ဗော-တ၊ ဈာနံပ၊ အတ္ထ တတြာ” ဟု ဆိုကြသည်။]

စ၊ ဆက်။ ဧတာသံ၊ ဤ ဥပေက္ခာတို့၏။ အတ္တတော၊ အားဖြင့်။ ဧကိဘာဝေါ၊ တစ်ခုတည်း၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ သင်္ခါရပေက္ခာ ဝိပဿနပက္ခာနမ္ပိ၊ တို့၏လည်း။ (ဧကိဘာဝေါ ဟောတိ။) ဟိ၊ မှန်၏။ ဒေသာ၊ ဤ ဥပေက္ခာသည်။ (တစ်နည်း) ဧတာ၊ ဤ သင်္ခါရပေက္ခာ ဝိပဿနပေက္ခာတို့သည်။ ပညာဧဝ၊ ပညာချည်းသာတည်း။ ကိစ္စဝသေန၊ ကစွဲ၏ အစွမ်းဖြင့်။ ဒွိဓာ၊ နှစ်ပါးအပြားအားဖြင့်။ ဘိန္နာ၊ ပြား၏။ (တစ်နည်း) ဘိန္နာ၊ ပြားကုန်၏။ ဟိ၊ ဥပမာဆောင်ထင်အောင်ပြအံ့။ ပုရိသဿ၊ ၏။ (ဝိစိနနေ- ဌိစပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ပရိယေသမာနဿဌ-စပ်။) သာယံ၊ ညနေချမ်းအခါ၌။ ဂေဟံ၊ အိမ်သို့။ ပဝိဋ္ဌံ၊ ဝင်လာသော။ သံပုံ၊ မြွေကို။ အပေဒဒဏ္ဍံ၊ ဆိတ်ခြေသဏ္ဌာန် ရှိသောတုတ်ကို။ (အရင်း၌ ခွပါ၍ ဆိတ်ခွါနှင့်တူသော တုတ်ကို။) ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ပရိယေသမာနဿ၊ ရှာစဉ်။ တံ၊ ထိုမြွေကို။ ထုသကောဋ္ဌာသေ၊ ဖွဲ့အစဉ်။ [အချို့စာအုပ်၌ “ထုသကောဋ္ဌကေ” ဟုရှိ၏။ “ဖွဲ့တိုက်၌” ဟုလည်းပေးကြသည်။] နိပန္နံ၊ လျောင်းနေသည်ကို။ (စင်းနေသည်ကို။ စင်းစင်းကြီးအလျားလိုက်နေ သည်ကို။) ဒိသ္မာ၊ မြင်၍။ သပ္ပေါ န ခေါ၊ မြွေလေလော၊ နော (သပ္ပေါ န ခေါ)၊ မြွေ မဟုတ်လေသလော။ ဣတိ၊ သို့။ အဝလောကေန္တဿ၊ ငဲ့၍ ကြည့်စဉ်။ သောဝတ္တိ ကတ္တယံ၊ လှပတင့်တယ်ကြောင်းဖြစ်သော လည်ရေးသုံးဆင့်အပေါင်း ကို။ ဒိသ္မာ၊ မြင်ရ၍။ နိဗ္ဗေမတိကဿ၊ ယုံမှား မရှိတော့သည်ဖြစ်၍။ (မြွေအစစ်ဟု ဆုံးဖြတ်ပြီး ဖြစ်၍။) သပ္ပေါ၊ မြွေလေလော။ န သပ္ပေါ၊ မြွေမဟုတ်လေသလော။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိစိနနေ၊ စူးစမ်းဆင်ခြင်ခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တဘာ၊ အလယ်အလတ်၌တည်သော သဘောရှိသူ၏အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ လျစ်လျူရှုတတ်သူ၏ အဖြစ်သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ၊ သာလျှင်။ အာရဒ္ဓဝိပဿကဿ၊ အားထုတ်အပ်ပြီးသော ဝိပဿနာ ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ ဝိပဿနာညာဏေန၊ ဖြင့်။ လက္ခဏတ္တယေ၊ လက္ခဏာ ၃-ပါးအပေါင်းကို။ ဒိဋ္ဌေ၊ မြင်အပ်ပြီးသော်။ သင်္ခါရာနံ၊ တို့၏။

၁။ သောဝတ္တိကတ္တယံ။ ။ သုဝတ္တိဟူသော ပါဠိသည် “သုတ္တိ” ဟူသော သက္ကတမှ လာ၏။ ထိုပုဒ်ကို အဗျယပုဒ်ဟုဆို၏။ “သု+ အတ္တိ” ဟု ခွဲ၍ “သုဘာယ+ဟိတံ၊ တင့်တယ်ခြင်း၏ စီးပွား” ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ ခေမ၊ အာသီသ၊ ပုဏ္ဏ စသော အနက်များကို ဟော၏။ မဂ်လာ အနက်ကိုလည်း ဟော၏။ မြွေ၌ လည်ရေးသုံးဆင့်သည် လှပတင့်တယ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ရကား သုတ္တိ(သုဝတ္တိ) မည်၏။ သုတ္တိ၌ ဣကပစ္စည်းသက်၍ “သောဝတ္တိက” ဟုဖြစ်သည်။

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၈၇

အနိစ္စဘာဝါဒီ ဝိစိနနေ၊ အနိစ္စ အစရှိသည်အဖြစ်ကို စိစစ်ခြင်း၌။ ယာ မဇ္ဈတ္တတာ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ အယံ၊ ဤ မဇ္ဈတ္တတာသည်။ ဝိပဿနပေက္ခာ၊ မည်၏။

ပန၊ ဆက်။ တဿ ပုရိသဿ၊ ၏၊ ဝါ၊ သည်။ (ပရိယေသတော ဂဟဏေတို့၌ စပ်။) အပေဒဒဏ္ဍကေန၊ ဆိတ်ခြေသဏ္ဌာန်ရှိသော တုတ်ဖြင့်။ ဂါဠှ၊ မြီမြီစွာ။ သပုံ၊ ကို။ ဂဟေတွာ၊ ကိုင်၍။ ကိန္တိ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ အဟံ၊ သည်။ ဣမံ သပုံ၊ ကို။ အဝိဟေဌေန္တော၊ မညဉ်းဆဲဘဲ။ အတ္တာနဉ္စ၊ မိမိကိုလည်း။ ဣမိနာ၊ ဤ မြေသည်။ ဝါ၊ ကို။ အသံသာပေန္တော၊ မကိုက်စေဘဲ။ မုဉ္ဇေယျံ၊ လွှတ်ရပါအံ့နည်း။ ဣတိ၊ သို့။ မုဉ္ဇနာကာရမေဝ၊ လွှတ်ခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကိုပင်။ (လွှတ်ဖို့ရန် အခြင်းအရာကိုပင်။) ပရိယေသတော၊ ရှာစဉ်။ ဝါ၊ ရှာသော။ (တဿ ပုရိသဿ၊ ၏။) ဂဟဏေ၊ ဖမ်းကိုင်ခြင်း၌။ မဇ္ဈတ္တတာ၊ သည်။ ဟောတိ ယတာ၊ ကဲ့သို့။ ဧဝမေဝ။ လက္ခဏတ္တယဿ၊ လက္ခဏာ၃-ပါးအပေါင်း၏။ ဝါ၊ ကို။ ဒိဋ္ဌတ္တာ၊ မြင်အပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်။ အာဒိတ္တေဝိယ၊ လွန်စွာကောက်လောင်သော မီးပုံ၃-ပုံနှင့် တူကုန်သော။ တယော ဘဝေ၊ ၃-ဘဝတို့ကို။ (ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဘဝတို့ကို။) ပဿတော၊ မြင်နေရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သင်္ခါရဂ္ဂဟဏေ၊ သင်္ခါရတို့ကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် ယူခြင်း၌။ ယာမဇ္ဈတ္တတာဟောတိ။ အယံ၊ ဤ မဇ္ဈတ္တတာသည်။ သင်္ခါရပေက္ခာ၊ မည်၏။ ဣတိ၊ သို့။ ဝိပဿနပေက္ခာယ၊ သည်။ သိဒ္ဓာယ၊ ပြီးလတ်သော်။ သင်္ခါရပေက္ခာပိ၊ သည်လည်း။ သိဒ္ဓာဝ၊ ပြီးတော့သည်သာ။ ဟောတိ။ ပန၊ ထိုသို့ပင် ပြီးပါသော်လည်း။ ဧသ၊ ဤ ဥပေက္ခာသည်။ ဝိစိနနဂ္ဂဟဏေသု၊ စူးစမ်းရှာဖွေခြင်း ယူခြင်းတို့၌။ ပဇ္ဈတ္တသင်္ခါတေန၊ လျစ်လျူရှုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော။ ဣမိနာ ကိစ္စေန၊ -ဤ ကိစ္စအားဖြင့်။ ဒွိဓာ၊ အားဖြင့်။ ဘန္ဓာ၊ ပြား၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။ ပန၊ ကား။ ဝိရိယပေက္ခာ သည် လည်းကောင်း။ ဝေဒနပေက္ခာ စ၊ သည်လည်းကောင်း။ အညမညဉ္စ၊ အချင်းချင်း လည်းကောင်း။ (မိမိတို့၂-ပါးချင်း လည်းကောင်း။) အဝသေသာဟိ စ၊ ကြွင်းသော ဥပေက္ခာတို့နှင့်လည်းကောင်း။ အတ္တတော၊ အားဖြင့်။ ဘိန္နယေဝ၊ ကွဲပြားသည်သာ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဒသသု၊ ကုန်သော။ ဣမာသု ဥပေက္ခာသု၊ တို့တွင်။ ဈာနပေက္ခာ၊ သည်။ ဣဓ၊ ဤ တတိယဈာန်၌။ အဓိပ္ပေတာ၊ ၏။ သာ၊ ထိုဈာနပေက္ခာသည်။ မဇ္ဈိတ္တလက္ခဏာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည်သောသဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ အနာဘောဂရသာ၊ ပဏိတသုခ၌သော်မှ နှလုံးမသွင်းခြင်းကိစ္စရှိ၏။ အဗျာပါရ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ၊ ပဏိတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်

၄၈၈

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်]

ယောဂီတို့ညဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပဏီတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ပီတိဝိရာဂ ပဒဋ္ဌာနာ၊ ပီတိ၌ စက်ဆုပ်ခြင်း(လွန်မြောက်ခြင်း) လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်အပ်၏။

ဧတ္ထ၊ ဤ ဥပေက္ခာကော စ ဝုဒ္ဓိအဖွင့်၌။ (ဌတွာ စောဒကော အာဟ၊ ကိ။) စ၊ စောဒနာပါဦးဆုံး။ အယံ၊ ဤ ဈာနပေက္ခာသည်။ အတ္ထတော၊ အနက်သဘော အားဖြင့်။ (တရားကိုယ်အားဖြင့်။) တတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာဝ၊ သည်သာ။ 'ဟောတိ၊ ၏။ သာ စ၊ ထိုတတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာသည်လည်း။ ပထမ ဒုတိယဇ္ဈာနေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ အတ္ထိ၊ ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏ ပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌ ၌လည်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) တတြာပိ၊ ထိုပထမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌လည်း။ ဥပေက္ခကော စဝိဟရတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ အယံ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တု ပေက္ခာ သည်။ ဝါ၊ ကိ။ ဝတ္တဗ္ဗာ၊ ဟောတော်မူထိုက်သည်။ သိယာ နန၊ ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော။ [ဤ သိယာကျမှအဘောဂဝါကျဆုံး၍ နနနှင့် တွဲသည်။] အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်ပါလျက်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ သာ၊ ထို တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကို။ (ဘဂဝတာ) - န ဝုတ္တာ။ ဣတိ၊ သို့။ (အာဟ။) ဣတိ။ ဤကား စောဒနာတည်း။ အပရိ ဗျတ္တကိစ္စတော၊ မထင်ရှားသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (န ဝုတ္တာ။) ဟိ၊ ချဲ့။ တဿာ၊ ထို တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏။ တတ္ထ၊ ထို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌။ ကိစ္စံ၊ ကိစ္စသည်။ အပရိဗျတ္တံ၊ မထင်ရှား။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ဝိတက္ကာဒိဟိ၊ ဝိတက် အစရှိသည်တို့သည်။ (အာဒိဖြင့် ဝိစာရ၊ ပီတိတို့ကို ယူ။) အဘိဘူတတ္တာ၊ လွှမ်းမိုး အပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ ကား။ ဣမ၊ ဤ တတိယဈာန်၌။ အယံ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာကို။ (ဝုတ္တာ-၌ စပ်။) ဝါ၊ သည်။ (ဇာတာ-၌ စပ်။) ဝိတက္က ဝိစာရပီတိဟိ၊ တို့သည်။ အနဘိဘူတတ္တာ၊ ကြောင့်။ ဥက္ခိတ္တ သိရာ ဝိယ၊ မြောက်ချီအပ်သော ဦးခေါင်း ရှိသကဲ့သို့။ (ဦးခေါင်း မော်နေသကဲ့သို့။) ဟုတွာ၊ ၍။ ပရိဗျတ္တကိစ္စာ၊ ထင်ရှားသော ကိစ္စရှိသည်။ ဇာတာ၊ ဖြစ်ပြီ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ထင်ရှားသော ကိစ္စရှိ သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဝုတ္တာ၊ ပြီ။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟရတိတိ တေဿ၊ ဟူသော ဤပုဒ်၏။ သဗ္ဗသော၊ အလုံးစုံအားဖြင့်။ အတ္တ ဝတ္ထုနာ၊ အနက်ဖွင့်သည်။ နိဋ္ဌိတာ၊ ပြီ။

ဣဒါနိ၊ ၌။ သတော စ သမ္ပဇာနောတိ ဧတ္ထ၊ ပါဌ်၌။ (အတ္ထဝတ္ထုနာ၊ ကိ။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။) သရတိ၊ အောက်မှေတတ် မှတ်တတ်၏။ ဣတိ၊ သတော၊ သတ

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၈၉

မည်၏။ သမ္မဇာနတ်၊ ကောင်းစွာအပြားအားဖြင့် သိတတ်၏။ ဣတိ။ သမ္မဇာနော-
နမည်၏။ ပုဂ္ဂလေန၊ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်။ (ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဖြင့်။) သတိ စ၊ သတိကိုလည်းကောင်း။
သမ္မဇေည၊ ကိုလည်းကောင်း။ ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ တတ္ထ၊ ထို သတိ
သမ္မဇေည ၂-ပါးတို့တွင်။ သတိ၊ သတိသည်။ သရဏလက္ခဏာ၊ သိမှတ်ခြင်း
လက္ခဏာရှိ၏။ အသမုဿနရသာ၊ မေ့လျော့ ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
ကိစ္စရှိ၏။ အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာ၊ ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏
အဖြစ်ဖြင့် ယောဂီတို့ညဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ၊ ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်
ခြင်းအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ သမ္မဇေညံ၊ သည်။ အာသမ္မောဟလက္ခဏံ၊
သမ္မောဟ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာရှိ၏။ [အသမ္မုယုနံ အသမ္မောဟော၊ သမ္မ
ဒေဝ ပဇာနနံ၊ သမ္မောဟပဋိပက္ခော ဝါ။] တိရဏရသံ၊ ဆုံးဖြတ်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏။
[တိရဏံကိစ္စဿ ပါရဂမနံ ကိစ္စ၏ ပြီးဆုံးခြင်းသို့ ရောက်ခြင်း။] ပဝိစယပစ္စုပ္ပန်၊
စုစမ်းစိစစ်ခြင်း သဘောတရားဟု ယောဂီတို့ညဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

တတ္ထ၊ ထို သဘော သမပဇာနော ဟူသော ပါဠိ၌။ (ဇောဒနာသောဇနာနယော
ဇဝံဝေဒိတဗ္ဗော။) [ရှေးနိဿယ၌ “တတ္ထ၊ ထိုဈာန်တို့တွင်” ဟု စွဲ၏။] ဣဒံ
သတိသမ္မဇေညံ၊ သည်။ ပုရိမဇ္ဈာနေသုပိ၊ ရှေးဈာန်တို့၌လည်း။ ကိဉ္ဇာပိ အတ္ထိ၊
အကယ်၍ကား ရှိပါပေ၏။ ဟိ၊ မှန်၏။ (တစ်နည်း) ဟိယသ္မာ၊ ကြောင့်။
မုဋ္ဌသတိဿ၊ ပျောက်ကင်းသော သက်ရှိသော။ အသမ္မဇာနဿ၊ ကောင်းစွာ
အပြားအားဖြင့် မသိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပစာရဇ္ဈာနမတ္တမ္ပိ၊ ဥပစာရ
ဈာန်မျှသော်မှလည်း။ န သမ္မဇ္ဇတိ၊ မပြီးစီးနိုင်တုံသေး၏။ [ပါရာဇိကဏ်
အဋ္ဌကထာ၌ “ဥပစာရဇ္ဈာနမတ္တမ္ပိ” ဟု ရှိသည်။] အပ္ပနာ၊ အပ္ပနာဈာန်သည်။
ပဂေဝ၊ ရှေးဦးမဆွ အစကပင်။ န သမ္မဇ္ဇတိ၊ နိုင်။ (တစ်နည်း-အပ္ပနာ၊ သည်။
ပဂေဝ၊ အဘယ်မှာ ပြီးစီးနိုင်ပါအံ့နည်း။) တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ မုဋ္ဌသတိ
အသမ္မဇာနပုဂ္ဂိုလ်မှာ အပ္ပနာဈာန်ကို မဆိုထားဘိ ဥပစာရဈာန်ကိုသော်မှလည်း
မပြီးစီးနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဣဒံ သတိသမ္မဇေညံ၊ သည်။ ပုရိမဇ္ဈာနေသုပိ၊
တို့၌လည်း။ ကိဉ္ဇာပိ အတ္ထိ၊ အကယ်၍ကား ရှိပါပေ၏။ [ပြန်လှည့်စပ်သည်။]
ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း တေသံဈာနာနံ၊ ထိုရှေးဈာန်တို့၏။ ဩဠာရိကတ္တာ၊
ကြမ်းတမ်းကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဘူမိယံ၊ ၌။ ပုရိသဿ၊ ၏။ ဂတိ၊
သွားရခြင်းသည်။ သုခါ ို ပ၊ လွယ်ကူသကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) စိတ္တဿ၊ ၏။
ဂတိ၊ ဖြစ်ရခြင်းသည်။ သုခါ၊ သည်။ ဟောတိ၊ တတ္ထ၊ ထို ရှေးဈာန်တို့၌။
သတိသမ္မဇေညကိစ္စံ၊ သည်။ အဗျတ္တံ၊ မထင်ရှား။ ပန၊ အနွယ် ကား။ (တစ်နည်း)

ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ ဣမဿ ဈာနဿ၊ ဤ တတိယဈာန်၏။ ဩဠာရိ ကင်္ဂပဟာနေန၊ ကြမ်းတမ်းသောဈာန်အင်္ဂါတို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပြီးသည့် အတွက်။ သုခုမတ္တာ၊ နူးညံ့သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ ပုရိသဿ၊ ၏။ ခုရောရာယံ၊ သင်စုန်းသွား၌။ (သမိပျူပစာ၊ သင်စုန်းသွားအနီး၌-ဟူလို။) ဂတိဝိယ၊ သွားရခြင်း ကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) သတိသမ္ပဇေညပရိဂ္ဂဟိတာယေဝ၊ သတိသမ္ပဇေညဖြင့် သိမ်းဆည်း အပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ စိတ္တဿ၊ ၏။ ဂတိ၊ ဖြစ်ရခြင်းကို။ ဣစ္ဆိတဗ္ဗာ၊ အလိုရှိထိုက်၏။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ ဤဈာန်၏ နူးညံ့သည့်အတွက် သတိ သမ္ပဇေညဖြင့် သိမ်းဆည်းအပ်သော စိတ်၏ဖြစ်ခြင်းကို အလိုရှိထိုက်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။) ဣဓေဝ၊ ဤတတိယဈာန်၌သာ။ ဣဒံ၊ ဤသတိသမ္ပဇေညကို။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။

ကိဉ္စ၊ သည်သာ မကသေး။ ဘိယျော၊ ထိုထက်အလွန် ရှိသေး၏။ [ဘိယျော၊ ထိုထက်အလွန် ဆိုဖွယ်သည်။ ကိဉ္စ၊ အဘယ်နည်း။ (ရှေးနိဿယ။)] နေပဂေါ၊ အမိနွားမသို့ကပ်တတ်သော။ ဝစ္ဆော၊ နွားငယ်သည်။ နေတော၊ မှ။ အပနိတော၊ ဖယ်အပ်သည်။ (ဟုတွာ။) အရက္ခိယမာနော၊ မစောင့်ရှောက်အပ်သော်။ ပုနဒေဝ၊ တစ်ဖန်သာလျှင်။ နေံ၊ သို့။ ဥပဂစ္ဆတိ ယထာပိ၊ ကပ်ရောက်သကဲ့သို့လည်း။ ဧဝံ၊ တူ။ ဣဒံ တတိယဈာနသုခံ၊ သည်။ ပီတိတော၊ မှ။ အပနိတံ၊ ဖယ်အပ်သည်။ (သမာနံ) ပိ၊ သော်လည်း။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “တံ” မပါ။] သတိသမ္ပဇေညာရက္ခေန၊ သတိသမ္ပဇေညတည်းဟူသော အစောင့်အရှောက်ဖြင့်။ အရက္ခိယမာနံ၊ မစောင့်ရှောက် အပ်သော်။ ပုနဒေဝ ပီတိံ ဥပဂစ္ဆေယျ။ ပီတိသမ္ပယုတ္တမေဝ၊ ပီတိသမ္ပယုတ္တ ဒုတိယဈာန်သည်သာ။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ဤကား ပီတိဥပဂစ္ဆေယျကို အဓိပ္ပာယ် ထပ်ပြခြင်းတည်း။) ဝါ၊ သည်သာမကသေး။ သုခေပိ၊ သုခ၌လည်း။ သတ္တာ၊ သတ္တဝါတို့သည်။ သာရဇ္ဇန္တိ၊ လွန်စွာတပ်မက်ကြကုန်၏။ ‘ဣဒဉ္စ၊ ဤ တတိယဈာန်သည်လည်း။ အတိမရသုခံ၊ အလွန်ချိုမြိန်သော သုခရှိ၏။ [အချို့စာအုပ်၌ “အတိမရရံ သုခံ” ဟု ရှိ၏။] (ကသွာ၊ ကြောင့်နည်း။) တတော၊ ထို တတိယ ဈာန်မှ။ ပရံ၊ နောက်၌။ သုခါ ဘာဝါ၊ သုခ၏ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်တည်း။ ပန၊ ဆက်။ ဧတ္ထ သုခေ၊ ဤ တတိယဈာန် ချမ်းသာ၌။ သတိပဓ္မဇေညာနဘာပေန၊ သတိသမ္ပဇေည၏ အစွမ်းကြောင့်။ အသာရဇ္ဇနာ၊ မတပ်မက်ခြင်းသည်။ ‘ဟောတိ၊ အညထာ၊ တစ်ပါးသော အကြောင်းကြောင့်။ (အသာရဇ္ဇနာ၊ သည်။) နော ဟောတိ၊ ဖြစ်သည် မဟုတ်။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ ဣမမ္ပိ အတ္ထဝိသေသံ၊ ဤ အနက်အဓိပ္ပာယ် အထူးကိုလည်း။ (သတိသမ္ပဇေည၏ အနုဘော်ကြောင့်သာ အသာရဇ္ဇန မဖြစ်ခြင်းဟူသော အနက် အဓိပ္ပာယ် အထူးတို့လည်း။) ဒဿေတုံ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၉၁

ပြတော်မူခြင်းငှာ။ ဣဒံ ဤသတိသမ္ပညေကို။ ဣဝေ၊ ဣ တတိယဈာန်၌သာ။
 ဝါ၊ ကျမှသာ။ ပုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ နံ။
 ဣဒါနိ၊ ဌ။ သုခဉ္စကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိတိ၊ ဧတ္ထံ၊ ပါဌ်၌။ (စောဒနာ-
 သောနောနယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) တတိယဈာနသမင်္ဂီနော၊ တတိယ ဈာန်နှင့်
 ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်၏။ သုခပဋိသံဝေဒနာဘောဂေါ၊ သုခကိုခံစားခြင်း၌ နှလုံးသွင်း
 မူသည်။ ကိဉ္စာပိ နတ္ထိ၊ အကယ်၍ကားမရှိပါပေ။ ဧဝံ သန္တေပိ၊ ဤသို့ပင် ဖြစ်ပါ
 သော်လည်း။ (ဤသို့ သုခကို ခံစားခြင်း၌ နှလုံးသွင်းမှု မရှိပါသော်လည်း။ သမ္ပယုတ္တံ
 သုခံ-ဌ်လည်းကောင်း၊ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျ- ဌ်လည်းကောင်းစပ်။) ယသ္မာ၊ ကြောင့်။
 တဿ၊ ထို တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ နာမကာယေန၊ နာမကာယနှင့်။
 သမ္ပယုတ္တံ၊ ယှဉ်သော။ သုခံ၊ သည်(အတ္ထိ။) [တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့
 တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမကာယသမ္ပယုတ္တသုခ ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်။)
 ဧတမတ္ထံ၊ ဤအနက်ကို။ (နာမကာယ သမ္ပယုတ္တသုခ ရှိ၏ဟူသော ဤအနက်ကို။)
 ဒဿေန္တော၊ သည်။ (ဟုတွာ။) သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေ ဒေတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊
 ဟောတော်မူပြီ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ (နာမကာယ သမ္ပယုတ္တံ၊ နာမကာယနှင့်
 ယှဉ်သော၊ ယံ တံ သုခံ၊ အကြင်သို့သော ထိုသုခသည်။ (အတ္ထိ။) အဿ၊
 ထိုတတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏။ တံသမုဋ္ဌာနေန၊ ထိုသုခဟူသော ဖြစ်ကြောင်း
 ရှိသော။ အတိပဏီတေန၊ အလွန်မြတ်သော။ ရူပေန၊ စိတ္တဧရုပ်သည်။ ရူပကာယော၊
 ရူပကာယကို။ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဖုဇ္ဈော၊ ဖြန့်အပ်၏။ ယဿ၊ ယင်း ရူပကာယ၏။
 [ပါရာဇိကဏ်၌ “ယဿ” ဟု ရှိသည်။] ဖုဋ္ဌတ္တာ၊ ဖြန့်အပ်သည်၏- အဖြစ်ကြောင့်။
 ဈာနာ၊ မှ။ ဝုဋ္ဌိတော၊ ထပြီးသည်။ သမာနောပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။ (ပိဖြင့်၊ ဈာန်ဝင်
 စားခိုက်ကို ဆည်းသည်။) သုခံ၊ ကို။ ပဋိသံဝေဒေယျ၊ ခံစားရာ၏။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။
 (ထိုသို့အတိ ပဏီတရုပ်သည် ရူပကာယ၏ တွေ့ထိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။)
 ဧတမတ္ထံ၊ ကို။ (အတိပဏီတရုပ်သည် ရူပကာယကို တွေ့ထိအပ်သည့် အတွက်
 ဈာန်မှထသော်လည်း-ချမ်းသာကို ခံစားရာ၏ ဟူသော ဤအနက်ကို။) ဒဿေန္တော၊
 သည်။ (ဟုတွာ။) သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေတိတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ပြီ။

၁။ ဖုဇ္ဈော-ဖုဋ္ဌော။ ။ ပါဌ်-ထွေရှိရာဝယ် “ဖုဋ္ဌော” ပါဌ်ကို အသင့်ဟု ယူဆ၍ ပါရာဇိကဏ်
 ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဧကအင်္ဂုတ္တိုရ် “ကာယဂတာသတိဝဂ်” စေတသာဖုဋ္ဌော” ဟူသော
 ပါဌ်တော်၌ကား “ စေတသာဖုဋ္ဌောတိ ဧတ္ထ ဒုဝိခံ ဖရဏံအံပေါ-ဖုရဏဉ္စ ဒိဗ္ဗစက္ခုဖရဏဉ္စ။ ပ။
 အာပေန ဖရဏံ” ဟူအဋ္ဌကထာ၌လည်းကောင်း၊ “စေတသာ ဖုဋ္ဌောတိ စိတ္တေန ဖရိတော” ဟု
 ဋီကာ၌လည်းကောင်း ဖွင့်၏။ ထိုအလိုအားဖြင့် “ဖရဏတ်-တပစ္စည်း၊ ဖ-၏ အ-ကို ၉၊ တ-
 ကို ၉၊ ပြု၍ “ဖုဋ္ဌော” ပါဌ်ကသာ၍ သင့်မြတ်ဖွယ်ရှိပါသည်။

ဣဒါနိ၊ ဌံ။ ယံ တံ အရိယာ။ ပ။ သုခဝိဟာရီတိ၊ ဧတ္ထ-ရီဟူသော
 ဤပါဌ်ဌံ။ (ဝေဒိတဗ္ဗာ-ဌံစပ်။) ယံ ဈာနဟေတု-ယံ ဈာနကာရဏာ၊ အကြင်
 ဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်။ တံ တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ၊ ထို တတိယ
 ဈာန်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ ဗုဒ္ဓာဒယော၊ ကုန်သော။ အရိယာ၊ အရိယာ
 တို့သည်။ အာစိက္ခန္တိ၊ ပြောဆိုကြကုန်၏။ ဒေသေန္တိ၊ ညွှန်ပြကြကုန်၏။ ပညပေန္တိ၊
 ပညတ်ကြကုန်၏။ ဝါ၊ အပြားအားဖြင့် သိစေကြကုန်၏။ ပဋ္ဌပေန္တိ၊ အပြားအားဖြင့်
 ထားကြကုန်၏။ ဝိဝရန္တိ၊ အကျယ် ဖွင့်ကြကုန်၏။ ဝိဘန္တိ၊ ဝေဖန်ကြကုန်၏။
 ဥတ္တာနိ ကရေန္တိ၊ ပေါ်လွင်အောင် ပြကြကုန်၏။ ပကာသေန္တိ၊ ထင်ရှား
 ပြကြကုန်၏။ ပသံသန္တိ၊ ချီးမွမ်းကြကုန်၏။ ဣတိ၊ ကား။ အဓိပ္ပာယော၊
 အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုတည်း။ ကိန္တိ၊ အဘယ်သို့လျှင်။ (အာစိက္ခန္တိ၊ ကုန်သနည်း။)
 ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီတိ၊ ဥ။ ပ။ ရီ-ဟူ၍။ (အာစိက္ခန္တိ၊ ကုန်၏။)
 တတိယံ၊ သော။ တံဈာနံ၊ သို့။ ဥပသမ္ပဇ္ဇေ၊ ၍။ ဝိဟရတိ၊ ၏။ ဣတိ ဧဝံ၊ သို့။
 အတ္တယောဇနာ၊ အနက်ပုဒ်ကိုကို ယှဉ်စေခြင်းကို။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။

☞

ပန၊ ပရိဟာရ။ ပ။ ဦးအံ။ ကသ္မာ။ နံ၊ ထိုတတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို။
 [ပါရာဇိကဏ်ဌ “တံ” ဟူရှိ၏။] တေ၊ ထို အရိယာတို့သည်။ ဧဝံ၊ ပသံသန္တိ၊
 ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ ပသံသာရဟတော၊ ချီးမွမ်းထိုက်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်။ (နံ တေ ဧဝံ၊ ပသံသန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤကား အဖြေတည်း။)
 ဟိ၊ ချဲ့။ အယံ၊ ဤ တတိယဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ယသ္မာ၊ အတိမဓရသုခေ၊
 အလွန်ချိုမြိန်သော သုခရှိသော။ သုခပါရမိပုတ္တော၊ သုခ၏ အလွန်ဆုံး အပိုင်းအခြားသို့
 ရောက်နေသော။ တတိယဈာနပေါ၊ ဌိသော်မှလည်း။ ဥပေက္ခကော၊ အသင့်အားဖြင့်
 ရှုတတ်၏။ တတ္ထ၊ ထိုတတိယဈာန်၌။ သုခါဘိသင်္ဂေန၊ သုခ၌ ငြိမိတတ်သော
 တဏှာသည်။ န အာကမ္ပိယတိ၊ မဆွဲငင်အပ်။ ဝါ၊ နိုင်။ စ၊ သည်သာမကသေး။
 ယထာ၊ အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့် ဖြစ်လတ်သော်။ ပီတိ၊ ပီတိသည်။ န
 ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ မဖြစ်။ ဧဝံ၊ ပီတိမဖြစ်နိုင်လောက်အောင်သော ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်။
 ဥပဋ္ဌိတသတိတာယ၊ ကပ်၍တည်သော သတိရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ (ဝိသေသန။)
 သတိမာ၊ သတိရှိ၏။ စ၊ သည်သာမကသေး။ ယသ္မာ၊ အရိယာကန္တံ၊ ဧဝံ၊
 အရိယာတို့ နှစ်သက်အပ်သည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ အရိယဇနသေဝိတမေဝ စ၊
 အရိယာတို့ မှီဝဲအပ်သည်သာလျှင်လည်း ဖြစ်သော။ အသင်္ကလိဋ္ဌံ၊ ကိလေသာတို့သည်
 မပူလောင်အပ် မနှိပ်စက် အပ်သော။ ဝါ၊ ကိလေသာတို့ဖြင့် မညစ်နွမ်းသော။
 သုခံ၊ နာမကာယေန၊ ဖြင့်။ ပဋိသဝေဒေတိ၊ ခံစား၏။ တသ္မာ၊ ပသံသာရဟတိ၊

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၉၃

၏။ ဣတိ(တသ္မာ) ပသံသံရဟတော၊ ဤသို့ ချီးမွမ်းထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။
နံ၊ ထိုတတိယဈာနသမဂ္ဂိပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အရိယာ။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်။
ပသံ သာရဟတောတုဘူတော၊ ချီးမွမ်းထိုက်သူ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော။
[ပါရာဇိကဏ်၌ “ပသံသာဟတုဘူတော” ဟု ရှိ၏။] တော ဂုဏော၊ ထိုဂုဏ်တို့ကို။
ပကာသေန္တာ၊ ကုန်လျက်။ ဥပေက္ခကော သတိဓာ သုခဝိဟာရီတိ၊ ဟူ၍။ ပသံ
သန္တိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗွံ။

တတိယံန္တိ၊ ကား။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ ဖြင့်။ တတိယံ၊ သော။ (တစ်နည်း)
တတိယန္တိ ဇတ္ထံ၊ ၌။ တတိယံ၊ တတိယ ဟူသည်။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ တည်း။ ဣဒံ၊
“ဤဈာန်သို့။ တတိယံ၊ ၃-ကြိမ်မြောက်။ သမာပဇ္ဇတိ၊ ကောင်းစွာ ရောက်အပ်၏။
ဝါ၊ ဝင်စားအပ်၏။ ဣတိပိ၊ ကြောင့်လည်း။ တတိယံ၊ သော။ (ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ
ဝိဟာရတိ-၌ စပ်။) တသ္မိ သမယေ ဖသော ဟောတီတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော
ပါဠိရပ်တို့၌။ ဈာနပဉ္စကော၊ ၌။ ဝိတိပဒမ္မိ၊ သည်လည်း။ ပရိဟိနံ၊ ယုတ်လျော့၏။
တဿာပိ၊ ထိုဝိတိပဒ၏လည်း။ [ပိဖြင့်ရှေ့၌ ယုတ်လျော့ခဲ့ပြီးသော ဝိတက်
ဝိစာရတို့ကို ပေါင်း။] ဝသေန၊ ဖြင့်။ သဝိဘတ္တိကာဝိဘတ္တိကပဒဝိနိစ္ဆယော၊ သဝိ
ဘတ္တိကပဒ၊ အဝိဘတ္တိကပဒ အဆုံးအဖြတ်ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကောဋ္ဌာသဝါရေပိ၊
၌လည်း။ ဒုဝဂီကံ ဈာန်ဟောတီတိ၊ ဟူ၍။ အာဂတံ၊ ပါဠိတော်၌လာပြီ။ သေသံ၊
ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်။ ဒုတိယဈာန သဒိသမေဝ၊ ဒုတိယဈာန်နှင့်
တူသည်သာ။ (ဒုတိယဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပုဒ်အပေါင်းနှင့် တူသည်သာ။)
ဣတိ၊ အပြီးတည်း။ ... တတိယံ၊ သည်။ (နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီ။)

စတုတ္ထဈာန်

စတုတ္ထဈာန်နိဇ္ဈေသော၊ ၌။ သုခဿ ‘စ’ ပဟာနာ ဒုက္ခဿ၊ ‘စ’ ပဟာနာတိ၊
ကား။ ကာယိကသုခဿ၊ စ၊ ကာယိက သုခကိုလည်းကောင်း။ ကာယိကဒုက္ခဿ
စ၊ ကိုလည်းကောင်း။ ပဟာနာ၊ ကြောင့်။ ပုဗ္ဗေဝါတိ၊ ကား။ တဉ္စ၊ ထိုပယ်ခြင်းသည်
လည်း။ ပုဗ္ဗေဝ၊ ရှေး၌ပင်။ (ဟောတိ။) စတုတ္ထဈာနက္ခယော၊ စတုတ္ထဈာန် ခဏ၌။
န (ဟောတိ)၊ ဖြစ်သည်မဟုတ်။ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿာနံ အတ္တင်္ဂမာတိ၊ ကား။
စေတသိကသုခဿ စ၊ စေတသိက သုခလည်းကောင်း။ စေတသိက ဒုက္ခဿ
စ၊ လည်းကောင်း။ ဣတိ၊ သို့။ ဣမေသံ ဒွိန္ဒပိ၊ ဤ၂-ပါးတို့၏လည်း။ ပုဗ္ဗေဝ၊
ပင်။ အတ္တင်္ဂမာ၊ ချုပ်ခြင်းကြောင့်။ ပဟာနာ၊ ကြောင့်။ ဣဇ္ဈေဝ၊ ဤ အနက်သည်ပင်။

ဝါ၊ ကိုပင်။ ဝုတ္တံ၊ ဆိုအပ်သည်။ ဝါ၊ ဆိုလိုသည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ [ပါဠိတော်၌ အတ္ထိကံမာ ဟု ဟောသော်လည်း ပဟာနာဟူသော အနက်ကိုသာ မိန့်တော်မူလိုသည်- ဟူလို။] ပန၊ ဝရိဟာရ။ ပ။ အံ။ ကဒါ၊ အဘယ်အခါ၌။ နေသံ၊ ထို သုခ စသည်တို့ကို။ ပဟာနံ၊ သည်။ ဟောတိ၊ နည်း။ စတုန့်၊ ကုန်သော။ ဈာနာနံ၊ တို့၏။ ဥပစာရက္ခဏေ၊ ဥပစာရဈာန် ခဏ၌။ (ပဟာနံ ဟောတိ။) ဟိ၊ ချေ။ သောမနဿ၊ ကို။ စတုတ္ထဈာနဿ၊ ၏။ ဥပစာရက္ခဏေ ယေဝ၊ ၌ပင်။ ပဟိယတိ၊ ပယ်အပ်၏။ ဒုက္ခဒေါမနဿသုခါနိ၊ တို့ကို။ ပဌမဒုတိယတတိယဈာနဉာဏ်၊ ဈာန်တို့၏။ ဥပစာရက္ခဏေသု၊ တို့၌။ (ပဟိယန္တိ၊ ကုန်၏။) ဧဝံ၊ လျှင်။ ပဟာနက္ခမေန၊ ပယ်ခြင်း၏ အစဉ်အားဖြင့်။ အဝုတ္တာနံ၊ ဟောတော်မူအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော။ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂံ၊ ပန၊ ၌ကား။ (ပန၊ ပက္ခန္ဓာရ။) ဣန္ဒြိယာနံ၊ တို့၏။ ဥဒ္ဓေသက္ခမနေဝ၊ ဥဒ္ဓေသ အစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်။ ဣဓာပိ၊ ဤ ဈာနကထာ၌လည်း။ ဝုတ္တာနံ၊ ကုန်သော။ ဧတေသံ သုခ ဒုက္ခသောမနဿ ခေါ်မနဿာနံ၊ ဤ။ ပ။ တို့ကို။ ပဟာနံ၊ ကို။ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန၊ ဆက်။ (တစ်နည်း) ပန၊ ပရိဟာရ။ ပ။ အံ။ ဧတာနိ၊ ဤ သုခ၊ ဒုက္ခ၊ သောမနဿ၊ ဒေါမနဿတို့ကို။ တဿ တဿ ဈာနဿ၊ ၏။ ဥပစာရက္ခဏေ ယေဝ၊ ၌ပင်။ ယဒိ ပဟိယန္တိ၊ အကယ်၍ကား ပယ်အပ်ကုန်အံ့။ အထ၊ ထိုသို့ ပယ်အပ်ကုန်လတ်သော်။ ကသ္မာ၊ ကြောင့်။ ကတ္တစုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ ပ။ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိတိ၊ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ သို့။ ဈာနေသွေဝ၊ ဈာန်တို့၌သာ။ (ဈာန်ခဏကျမှသာ။) နိရောဓော၊ ချုပ်ခြင်းကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်သနည်း။ ဣတိ၊ ဤကား အမေးတည်း။ [ကတ္တ စ၊ အဘယ်တရားကြောင့်လည်း။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဈာနဘာဝနာဖြင့် မခွာအပ်သေး၍ ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော။ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယသည်။ အပရိသေသံ၊ အကြွင်းမရှိအောင်။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ချုပ်သနည်း။ ဘိက္ခဝေ၊ တို့။ ဣဓ၊ ဤ သာသနာတော်၌။ ဘိက္ခု၊ သည်။ ကာမေဟိ၊ တို့မှ။ ဝိဝိဇ္ဇေဝ၊ သာလျှင်။ ပ။ ဝိဟရတိ၊ ၏။ ဧတ္ထ၊ ဤပထမဈာန်ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ သော။ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိ။ ပ။ စတုတ္ထံ ဈာနံဥပသမ္ပန္နံ ဝိဟရတိ။ ဧတ္ထ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်ကြောင့်။ ဥပ္ပန္နံ၊ မခွာအပ်သေးသဖြင့် ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော။ သောမနဿိန္ဒြိယံ၊ သည်။ အပရိသေသံ၊ အောင်။ နိရုဇ္ဈတိ၊ ၏။] အတိသယ၊ နိရောဓတ္တာ၊ အလွန်အကဲ ချုပ်ခြင်းရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ (ဧဝံ ဈာနေသွေဝ နိရောဓော၊ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။) ဟိ၊ မှန်၏။ [ဝိတ္ထာရ၊ မဆိုလောက်၍ ဒဠိကရဏ ကြံသည်။] နေသံ၊ ထိုဒုက္ခ စသည်တို့၏။ ပဌမဈာနာဒိသု၊ ပထမဈာန် အစရှိသည်

အဖွင့်]

ဘာသာဋီကာ

၄၉၅

တို့၌။ အတိသယ နိရောဓော၊ အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းသည်။ (ဟောတိ၊ ဤ။) နိရောဓောယေဝ၊ ချုပ်ခြင်းသာမန်သည်သာ။ န၊ မဟုတ်။ ပန၊ အဖို့တစ်ပါးကား၊ ဥပစာရက္ခဏော၊ ဥပစာရဈာန်ဇာတိ။ နိရောဓောယေဝ၊ ချုပ်ခြင်းသာမန်သည်သာ။ ဟောတိ၊ ဤ။ အတိသယ နိရောဓော၊ အလွန်အကဲ ချုပ်ခြင်းသည်။ န ဟောတိ၊ မဟုတ်။

တထာဟိ၊ ထိုစကားကို ချဲ့ဦးအံ့။ နာနာဝဇ္ဇနေ၊ ဈာန်ဝိထိမှ ကွဲပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော။ ဝါ၊ အထူးထူး အပြားပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော။ ပဌမဇ္ဈာနပစာရေ၊ ပထမဈာန်၏ ဥပစာရဇာတိ။ နိရုဒ္ဓံသာပိ၊ ချုပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော။ ဒုက္ခိန္ဒြိယသ၊ ဤ။ (ဥပ္ပတ္တိ-၌ စပ်။) ခံသမကသာဒိ သမ္ပယောနံ ဝါ၊ မှတ် ခြင်္စ အစရှိသည်တို့၏ အတွေ့ကြောင့် သော်လည်းကောင်း။ ဝိသမာသနပတာပေန ဝါ၊ မညီမညွတ် ထိုင်နေရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော ပင်ပန်းခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း။ [ဝိသမ+ အာသန ဥပတာပ။ ဝိသမနိသဇ္ဇာယ ဥပ္ပနုကိလမတော။- 'ဋီကာ။'] ဥပ္ပတ္တိ၊ ဖြစ်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာသေး၏။ အန္တော အပ္ပနာယံ၊ အပ္ပနာဈာန် အတွင်း၌။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ န တေပ သိယာ၊ မဖြစ်ရာသည်သာ။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ဥပစာရေ ၌။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်ပြီးလည်း ဖြစ်သော။ ဧတံ၊ ဤ ဒုက္ခိန္ဒြိယသည်။ သုဋ္ဌ၊ ကောင်းစွာ။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်ပြီးသည်။ န ဟောတိ၊ သေး။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ပဋိပက္ခေန၊ ဆန့်ကျင်ဘက်သုခသည်။ (ဆန့်ကျင်ဘက်ဈာန် ဟုလည်း ပေးကြ၏။) အဝိဟတတ္တာ၊ မပယ်သတ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ ပန၊ အနုယ ကား။ အန္တော အပ္ပနာယံ ၌။ ပီတိဖရဏေန၊ ပီတိ၏ ဖြန့်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ပီတိကြောင့်ဖြစ်သော ပဏိတရုပ်၏ ပျံ့နှံ့ခြင်းကြောင့်။ [ပီတိဖရဏေနာပိ ပီတိယာ ဖရဏရသတ္တာ (ဝုတ္တံ)။- ဋီကာ။] သဗ္ဗောကာယော၊ တစ်ကိုယ်လုံးသည်။ သုခေါက္ကန္တကာယသ၊ သုခသည် သက်ရောက်အပ်သည်။ ဟောတိ၊ ဤ။ စ၊ ဆက်။ သုခေါက္ကန္တကာယသ၊ သုခသည် သက်ရောက်အပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏။ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ သည်။ သုဋ္ဌ၊ စွာ။ နိရုဒ္ဓံ၊ ချုပ်ပြီးသည်။ ဟောတိ၊ (ကသ္မာ၊ နည်း။) ပဋိပက္ခေန၊ သည်။ ဝိဟတတ္တာ၊ ပယ်သတ်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

စ၊ အဖို့တစ်ပါးကား။ (ဒုက္ခပယ်ပုံမှတစ်ပါး ဒေါမနဿပယ်ပုံကား။) နာနာဝဇ္ဇနေ ယေဝ၊ နာနာဝဇ္ဇနပင်ဖြစ်သော။ (ပထမဈာန် ဥပစာရဉ်ကဲ့သို့ နာနာဝဇ္ဇနပင် ဖြစ်သော်-ဟူလို။) ဒုတိယဇ္ဈာနပစာရေ ၌။ ပဟိနဿာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်သော။ ဒေါမနဿိန္ဒြိယသ၊ ဤ။ [ယသ္မာနယံ၏ ပြင်ဘက်ဥပ္ပတ္တိ-၌ စပ်။] ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဧတံ၊ ဤ ဒေါမနဿိန္ဒြိယသည်။

(ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌ စပ်။) ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေ၊ ဝိတက္က ဝိစာရဟူသော အကြောင်းရှိသော။ ကာယကံလမထေစ၊ ကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသည်လည်းကောင်း။ စိတ္တုပ္ပယာတေ စ၊ စိတ်ကို ထိခိုက်ခြင်းသည်။ လည်းကောင်း။ သတိ၊ ရှိလတ်သော်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ သေး၏။ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းသည်။ (သတိ၊ သော်။ ဧတံ၊ ဤ ဒေါမနသိန္ဒြေသည်။) နေဝ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ ပန၊ ဆက်။ ယတ္ထ၊ အကြင်၊ စိတ္တုပ္ပာဒ်၌။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ၏။ တတ္ထ၊ ၌။ ဝိတက္ကဝိစာရဘာဝေ၊ ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ရှိခြင်းကြောင့်။ ဧတံ၊ သည်။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ။ စ၊ ဆက်။ ဒုတိယဇ္ဈနပစာရ၊ ၌။ ဝိတက္ကဝိစာရာ၊ တို့ကို။ အပ္ပဟိနာဝေ၊ မပယ်အပ်ကုန်သေးသည်သာ။ ဣတိ(တသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တတ္ထ၊ ထို ဒုတိယဇ္ဈာန်၏ ဥပစာရဇာတိ၌။ အဿ၊ ထို ဒေါမနသိန္ဒြေ၏။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ သိယာ၊ ၏။ (ကသ္မာ၊ နည်း။) အပ္ပဟိနပစ္စယတ္တာ၊ မပယ်အပ်သေးသော ဝိတက် ဝိစာရ ဟူသော အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ [ဤဟိတံသည် အဋ္ဌသာလိနီ၌မပါ၊ ပါရာဇိကဏ်၌ ပါသည်။] ဒုတိယဇ္ဈာနေ၊ ၌။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ န တွေဝ သိယာ၊ သာ။ (ကသ္မာ။) ပဟိနပစ္စယတ္တာ၊ တည်း။

တထာ၊ ထိုမှတစ်ပါး။ တတိယဇ္ဈာနပစာရေ၊ ၌။ ပဟိနသ္မာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီး လည်းဖြစ်သော။ သုခိန္ဒြိယဿ၊ ၏။ ပိတိသမုဋ္ဌာနပဏိတရူပဖုဋ္ဌကာယဿ၊ ပိတိကြောင့်ဖြစ်သော ပဏိတရုပ်တည် ပျံ့နှံ့အပ်သောကိုယ်ရှိသူ၏ (သန္တာန်၌)။ ဥပ္ပတ္တိ၊ သည်။ သိယာ၊ သေး၏။ တတိယဇ္ဈာနေ၊ ၌။ ဥပ္ပတ္တိ န တွေဝ သိယာ၊ တောရာ။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ(ယသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တတိယဇ္ဈာနေ၊ ၌။ သုခဿ၊ ၏။ ပစ္စယဘူတာ၊ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ ပိတိ၊ သည်။ သမ္ပိသော၊ အလုံးစုံ အပြားအားဖြင့်။ နိရုဒ္ဓါ၊ ပြီး။ ဣတိ(တသ္မာ)၊ ကြောင့်။ တတိယဇ္ဈာနေ ဥပ္ပတ္တိ နတွေဝ သိယာ။ (ပြန်လှည့်စပ်။) [စာအုပ်တို့၌ နိရုဇ္ဈတိ ဟု ရှိ၏။ “နိရုဒ္ဓါ”ဟု ပါရာဇိကဏ်အတိုင်းရှိမှ ကောင်းသည်။] တထာ၊ ပါး။ စတုတ္ထဇ္ဈာနပစာရေ ပဟိနသ္မာပိ၊ သောမနသိန္ဒြိယဿ။ အာသန္နတ္တာ စ၊ နီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း။ အပ္ပနာပတ္တာယ၊ အပ္ပနာသို့ ရောက်သော။ ဥပေက္ခာယ၊ ၏။ အဘာဝေန၊ ကြောင့်။ ဝါ၊ တွက်(ဟိတံကူ)၊ သမ္ဘာ၊ ၌။ အနတက္ကန္တတ္တာ စ၊ မလွန်မြောက်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း။ ဥပ္ပတ္တိသိယာ၊ န တွေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ။ စ၊ နိဂုံးဆိုဦးအံ့။ တသ္မာ ဝေ၊ ပင်။ (ထိုသို့ ဈာန်အစိုက်ကျမှ ကောင်းစွာချုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်။) ဧတ္ထုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတိတိ၊ ဟူ၍။ တတ္ထ တတ္ထ၊ ထိုထို ဈာန်၌။ အပရိသေသဂ္ဂဟဏံ၊ အပရိသေသ သဒ္ဓါကို။ ကတံ၊ ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ ဣတိ၊ ဤသို့ မှတ်ထိုက်၏။

ဧတ္တံ၊ ဤသို့သော စ. ပဟာနာ- အစရှိသော ပါဠိ၌။ (ဌတွာ စောဒကော။) အာဟ၊ ပြီ။ (ကိ။) အထ၊ ထိုသို့ဖြစ်လတ်သော်။ (ထိုသို့၊ ထိုထိုချာန်၏ ဥပစာရ၊ စောဒ္ဓံ ပယ်အပ်ကုန်ပြီးသော်။) ဧဝံ၊ သို့။ တဿ၊ တဿ-ဈာနဿ၊ ၏။ ဥပစာရေ၊ ၌။ ပဟိနာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဝေဒနာ၊ တို့ကို။ ဣ၊ ဤ စတုတ္ထချာန်၌။ ကသွာ၊ ကြောင့်။ သမာဟဇ္ဇာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်တော်မူအပ်ပါ ကုန်သနည်း။ ဣတိ၊ သို့။ အာဟ၊ ပြီ။ [ပါရာဇိကဏ်၌ “သမာဟရိ” ဟုရှိ၏။] သုဂ္ဂဟဏတ္ထံ၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို လွယ်ကူစွာယူခြင်း အကျိုးငှာ။ (သမာဟဇ္ဇာ၊ ကုန်ပြီ။) ဟိ၊ ချဲ့။ (တစ်နည်း) ဟိ (ယသွာ)။ အဒုက္ခမသုခန္တိ ဧတ္တံ၊ ဤ ပါဠိ၌။ ယာ အယံ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ သာ၊ ထို အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို။ ဝါ၊ သည်။ သုခုမာ၊ သိမ်မွေ့၏။ အတိဒုဗ္ဗိညေယျာ၊ အလွန်ခဲယဉ်းသဖြင့် သိအပ်၏။ သုခေန၊ လွယ်ကူသဖြင့်။ ဂဟေတုံ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူခြင်း ငှာ။ (သိခြင်းငှာ။) န သံက္ကာ၊ မတတ်ကောင်း။ တသွာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့ အဒုက္ခ မသုခါဝေဒနာ၏ လွယ်ကူစွာယူခြင်းငှာ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ယထာ နာမ၊ ဥပမာ မည်သည်ကား။ ဒုဋ္ဌဿ၊ ပျက်သော ပယောဂရှိသော။ (ဒုဋ္ဌပယောဂဿ။) ယထာ တထာ ဝါ၊ ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာ အားဖြင့်။ (တော်သလိုလျော်သလို။) ဥပသင်္ကမိတွာ၊ ချဉ်းကပ်၍။ ဂဟေတုံ၊ ဖမ်းယူခြင်းငှာ။ အသက္ကုဏေယျဿ၊ မတတ်ကောင်းသော။ ဂေါဏဿ၊ ကို။ ဂဟဏတ္ထံ၊ ဖမ်းယူခြင်းငှာ။ ဂေါပေါ၊ နွားကျောင်းသားသည်။ ဧကသ္မိံ ဝဇေ၊ တစ်ခုသော ခြံ၌။ သဗ္ဗေ၊ ကုန်သော။ ဂါဝေါ၊ တို့ကို။ သမာဟရတိ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်၏။ အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ ဧကေကံ၊ တစ်ကောင် တစ်ကောင်ကို။ နိဟရန္တော ထုတ်ဆောင်လတ်သော်။ ပဋိပါဋိယာ၊ အစဉ်အားဖြင့်။ အာဂတံ၊ လာသော။ (တမ္ပိ-၌ စပ်။) အယံ၊ ဤ ယခုလာသော နွားသည်။ သော၊ ထိုအဖမ်း ခက်သော နွားတည်း။ န၊ ထိုနွားကို။ ဂဏှထ၊ ဖမ်းကြကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့ ပြော၍။ တမ္ပိ၊ ထိုနွားကိုလည်း။ ဂါဟာပယတိ၊ ယထာ၊ ဖမ်းယူစေသကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ ဧတဿာ၊ ဤ အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာကို။ သုခေန၊ လွယ်ကူသဖြင့်။ ဂဟဏတ္ထံ၊ ငှာ။ သဗ္ဗာ၊ ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဤ ဝေဒနာတို့ကို။ သမာဟရတိ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်တော်မူ၏။ ဟိ အကျိုးကား။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သမာဟဇ္ဇာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဆောင်အပ်ကုန်သော။ ဧတာ၊ ဤဝေဒနာတို့ကို။ ဒသောတွာ၊ ပြတော်မူ၍။ ယံ(ဝေဒယိတံ)၊ အကြင် ဝေဒနာသည်။ နေဝသုခံ၊ သုခလည်းမဟုတ်။ န ဒုက္ခံ၊ ဟုတ်။ န သောမနဿံ၊ ဟုတ်။ နဒေါမနဿံ၊ ဒေါမနဿလည်းမဟုတ်။ အယံ၊ ဤ ဝေဒနာသည်။ အဒုက္ခ မသုခါ ဝေဒနာတည်း။ ဣတိ၊ သို့။ သော၊ ဤ

၄၉၅]

အဋ္ဌသာလိနိအဋ္ဌကထာ

[ရူပါဝစရကုသိုလ်]

အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည်။ ဝါ၊ ကိ၊ ဂါဟယိတုံ၊ ယုစေခြင်းငှာ။ သက္ကာ၊ တတ်ကောင်းသည်။ ဟောတိ။

အပိစ၊ သည်သံသရာသေး။ အဒုက္ခမသုခါယ၊ ခါဖြစ်သော။ စေတောဝိမုတ္တိယာ၊ စေတောဝိမုတ္တိ၏။ [ဤ စတုတ္ထဈာန်ကိုပင် "အဒုက္ခမသုခါစေတော ဝိမုတ္တိ" ဟု ခေါ်သည်။] ပစ္စယဒဿနတ္ထဉ္စာပိ၊ ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှာလည်း။ [အဓိကဿ ဥပါယဘူတပစ္စယဒဿနတ္ထံ-သာရတ္ထ။] ဧတာ၊ ဤ ဝေဒနာတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ သုခပ္ပဟာနာဒယော၊ သုခကိုပယ်ခြင်း အစရှိသည်တို့သည်။ တဿာ၊ ထို အဒုက္ခမသုခါ စေတောဝိမုတ္တိ၏။ ပစ္စယာ၊ ရခြင်း၏ အကြောင်းတို့တည်း။ ယထာဟ၊ နည်း။ စတ္တာရော ခေါ် အာဝုသော ပစ္စယာ။ ပ၊ သမာပတ္တိယာတိ၊ ဟူ၍။ အာဟ၊ ဟောတော်မူပြီ။ [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်။ အဒုက္ခမသုခါယ၊ သော။ စေတောဝိမုတ္တိယာ၊ သို့။ သမာပတ္တိယာ၊ ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၏။ ပစ္စယာ၊ တို့သည်။ -ဤသို့စသည် ပေးပါ။]

ဝါ၊ တစ်နည်း။ အညတ္တံ၊ အခြားသော သောတာပတ္တိမဂ်၌။ ပဟိနာပိ၊ ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အာဒယော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို။ တတိယမဂ္ဂဿ၊ ၏။ ဝုတ္တဘဏနတ္ထံ၊ ဝုဏ်ကို ပြောဟောခြင်း အကျိုးငှာ။ တတ္ထံ၊ ထို တတိယမဂ်၌။ ပဟိနာတိ၊ ပယ်အပ်ကုန်ပြီဟူ၍။ ဝုတ္တာ ယထာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်သကဲ့သို့။ ဧဝံ၊ တူ။ အဿ ဈာနဿ၊ ဤ စတုတ္ထ ဈာန်၏။ ဝုတ္တဘဏနတ္ထံပိ၊ ငှာလည်း။ ဧတာ၊ ဤ ဝေဒနာတို့ကို။ ဣ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။ ဝုတ္တာ၊ တစ်ပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိပိ၊ သို့လည်း။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ ပစ္စယယာတေန၊ အကြောင်းကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။ ရာဂဒေါသာနံ၊ တို့၏။ အတိဒူရဘာဝံ၊ အလွန်ဝေးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို။ ဒဿေတုမ္ပိ၊ ငှာလည်း။ ဧတာ၊ တို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ သို့။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။ ဟိ၊ ချဲ့။ ဧတာသု၊ ဤ ဝေဒနာတို့တွင်။ သုခံ၊ ကာယိကသုခသည်။ သောမနဿဿ၊ သောမနဿ၏။ ပစ္စယော၊ အကြောင်းတည်း။ သောမနဿံ၊ သောမနဿသည်။ ရာဂဿ၊ ၏။ (ပစ္စယော။) ဒုက္ခံ၊ ကာယိကဒုက္ခသည်။ ဒေါမနဿဿ၊ ၏။ ပစ္စယော၊ ဒေါမနဿံ ဒေါသဿ ပစ္စယော။ စ၊ ဆက်။ သုခါဒိဃာတေန၊ သုခ အစရှိသည်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ ခြင်းဖြင့်။ (ဟတာ-၌ စပ်။) သပ္ပစ္စယာ၊ အကြောင်းနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ တေ-ရာဂဒေါသာ၊ တို့ကို။ ဟတာ၊ ပယ်သတ်အပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ ကြောင့်။ အတိဒူရေ၊ အလွန်အဝေး၌။ ဟောန္တိ၊ ကုန်၏။ ဣတိ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ကုန်၏။)

အဒုက္ခမသုခန္တိ၊ ကား။ ဒုက္ခဘာဝေန (ဒုက္ခ+အဘာဝေန)၊ ဒုက္ခ၏ မရှိခြင်းကြောင့်။ အဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခလည်းမရှိသော။ သုခဘာဝေန၊ ကြောင့်။ အသုခံ။ သော။ (ဈာန်-၌ စပ်။) တောန၊ ဤ အဒုက္ခမသုခံ ဟူသော ပါဠိဖြင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။ ဒုက္ခသုခဝဋီလက္ခဏာတံ၊ ဒုက္ခသုခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော။ တတိယဝေဒနံ၊ တတိယဝေဒနာကို။ ဒီပေတိ၊ ပြ၏။ ဒုက္ခသုခဘာဝမတ္တံ၊ ဒုက္ခသုခ၏ မရှိခြင်းမျှကို။ န ဒီပေတိ၊ ပြသည် မဟုတ်။ တတိယဝေဒနာ နာမ၊ တတိယဝေဒနာမည်သည်။ အဒုက္ခမသုခါ၊ အဒုက္ခမသုခ၊ ဝေဒနာတည်း။ ဥပေက္ခာတိပိ၊ ဟူ၍လည်း။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။ သာ၊ 'ထိုအဒုက္ခမသုခ ဝေဒနာသည်။' 'ဣဒ္ဓာနိဋ္ဌဝိပရိတာနဘာဝနလက္ခဏာ၊' ဣဒ္ဓာရုံအနိဋ္ဌာရုံ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဣဒ္ဓမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ မဇ္ဈတ္တရသာ၊ အလယ်အလတ်၌ တည့်မတ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စရှိ၏။ ဝါ၊ လျစ်လျူ ရှုခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ အဝိဘူတပစ္စုပ္ပန်နာ၊ မထင်ရှားသော ဝေဒနာ ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ သုခနိရောဓပဒဋ္ဌာနာ၊ သုခချုပ်ရာ စတုတ္ထဈာန်ပစာလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ၏။ ["သုခနိရောဓော နာမ ဣဓ စတုတ္ထဈာန်ပစာရော။" သာရတ္ထဋီကာထောက်၍ "သုခ ဒုက္ခ" ဟု မရှိသင့်။]

ဥပေက္ခာ သတိ ပါရိသုဒ္ဓိန္တိ၊ ကား။ ဥပေက္ခာယ၊ ကွာသည်။ ဇနိတသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ ဖြစ်စေအပ်သောသတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းရှိသော။ ဟိ၊ မှန်။ (တစ်နည်း) ဟိ ယသ္မာ၊ ကြောင့်။ ဣမသ္မိံ ဈာနေ၊ ၌။ သုပရိသုဒ္ဓိ၊ အလွန် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော။ သတိ၊ သတိသည်။ (အတ္ထိ။) တဿာ သတိယာ၊ ၏။ ယာ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ အကြင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ။) သာ စ (ပါရိသုဒ္ဓိ)၊ ကိုလည်း။ (စ-သဒ္ဓါ အဋ္ဌာန-ပယုဂ်။) ဥပေက္ခာယ၊ သည်။ ကတာ၊ ပြုအပ်ပြီ။ အညေန၊ အခြားတရားသည်။ န ကတာ၊ ပြုအပ်သည်မဟုတ်။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ (ထိုသို့ သတိစင်ကြယ်ခြင်း၏ ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) ဧတံ၊ ဤ ဈာန်ကို။ ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိန္တိ၊ ၌။ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဟောတော်မူအပ်၏။ ဝိဘင်္ဂေပိ၊ ဈာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း။ အယံ၊ ပ။ ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိန္တိ၊ အယံ၊ ပ။ သုဒ္ဓိံ ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ပြီ။ [အယံ သတိ၊ သည် ဣမာယ ဥပေက္ခာယ၊ ကွာကြောင့်။ ဝိသဒါ၊ သန့်ရှင်းခြင်းသည်။ ပရိသုဒ္ဓါ၊ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်။ ပရိယောဒါတာ၊ ထက်ဝန်းကျင် ဖြူစင်သည်။ ဟောတိ၊ တေန၊ ကြောင့်။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိတိ၊ ၌။ ဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ၏။] စ၊ ဆက်။ ယာယ ဥပေက္ခာယ၊ ကြောင့်။ ဧတ္ထ၊ ဤဈာန်၌။ သတိပါရိသုဒ္ဓိ၊ သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ ဟောကိ၊ [ပါရာဇိကဏ်၌ "သတိယာ ပါရိသုဒ္ဓိ" ဟု ဝါကျရှိ၏။] သာ၊ ထိုဥပေက္ခာသည်။ အတ္ထတော၊

အနက်သဘောအားဖြင့်။ တတြ မဇ္ဈတ္တတာ၊ တာ စေတသိက်တည်း။ ဣဘိ
ဝေဒိတဗ္ဗာ။ စ၊ ဆက်။ ကေဝလံ၊ သက်သက်။ (အခြားသမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့်
မရောမယုက် သက်သက်။) ဧတ္ထ၊ ဤဈာန်၌။ တာယ၊ ထိုဥပေက္ခာကြောင့်။ သတိ
ယေဝ၊ သည်သာ။ ပရိသုဒ္ဓါ၊ သည်။ န၊ မဟုတ်သေး။ အပိစ၊ အဟုတ်ကား။ သဗ္ဗေ၊
ကုန်သော။ သမ္ပယုတ္တဗ္ဗောပိ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့သည်လည်း။ (ပရိသုဒ္ဓါ၊ ကုန်သေး၏။)
ပန၊ သို့သော်လည်း။ (တိုသို့ သမ္ပယုတ်အားလုံးစင်ကြယ်ပါကုန် သော်လည်း။)
သတိ သိသောန၊ သတိကို ခေါင်းတပ်သဖြင့်၊ ဒေသနာ၊ ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ၊ ထိုဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ ဟူသောပါဌ်၌။ (စောဒနာသောဒနာ
နယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော။) [“တတ္ထ၊ ထိုဌ-ပါးသော ဈာန်တို့တွင်” ဟုရှေးနိဿယ
ပေး၏။] အယံ ဥပေက္ခာ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။
တိသု၊ ကုန်သော။ ဈာနေသုပိ၊ တို့၌လည်း။ ကိဉ္ဇာပိ ဝိဇ္ဇတိ၊ အကယ်၍ကား
ရှိပါပေ၏။ (ယှဉ်ပါပေ၏-ဟုလို။) ပန၊ ထိုသို့ပင် ရှိပါသော်လည်း။ ဒိဝါ၊
နေ့အခါ၌။ သူရိယပ္ပဘာဘိဘဝါ၊ နေ့အရောင်၏ လွမ်းမိုးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။
သောဗ္ဗဘာဝေန၊ အေးမြသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ ဝါ၊ တစ်နည်း။ အတ္တနော၊ မိမိအား။
ဥပကာရကတ္တေန၊ ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်။ သဘာဂါယ၊ သဘောတူသော။
ရတ္တိယာ၊ ည၌ကို။ အလာဘာ စ၊ မရခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ ဒိဝါ၊ ၌။
ဝိဇ္ဇာမာနာပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။ ဝါ၊ ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ စန္ဒလေခါ၊ လ-အရေး
သည်။ အပရိသုဒ္ဓါ၊ သည်။ အပရိယောဒါတာ၊ သည်။ ဟောတိ ယထာ၊ ကဲ့သို့။
ဧဝံ၊ တူ။ အယံပိ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ စန္ဒလေခါ၊ ဤ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဟူသော
လ-အရေးသည်လည်း။ ဝိတက္ကဒိပစ္စနိကဓမ္မတေဇာဘိဘဝါ၊ ဝိတက် အစရှိသော
ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ တန်ခိုး၏ လွမ်းမိုးခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။
[ပါရာဇိကဏ်၌ “ဝိတက္ကဝိစာရာဒိ” ဟု ရှိ၏။] သဘာဂါယ၊ သော။ ဥပေက္ခာဝေ
ဒနာရတ္တိယာ၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာတည်းဟူသော ည၌ကို။ အပ္ပဋိလာဘာစ၊ လည်းကောင်း။
ဝိဇ္ဇာမာနာပိ၊ ရှိပါသော်လည်း။ ဝါ၊ သော။ (အယမ္ပိ တတြမဇ္ဈတ္တ ပေက္ခာ
စန္ဒလေခါ။) ပဌာမာဒိဇ္ဈာန ဘောဒေသု၊ ပထမဈာန် အစရှိသော ဈာန်အပြားတို့၌။
အပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ။ စ၊ ဆက်။ အပရိသုဒ္ဓါယ၊ သော။ တဿာ၊ ထိုတတြ မဇ္ဈတ္တ
ပေက္ခာ၏။ [အနုယဝါကျ၌ တဿာ ပရိသုဒ္ဓတ္တာရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အပရိ
သုဒ္ဓတ္တာ ရှိလျှင်ကောင်း၏။] ဒိဝါ၊ ၌။ အပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ၊ ၏။ ပဘာဝိယ၊
ကဲ့သို့။ သဟဇေတာ၊ ကုန်သော။ သတိအာဒယောပိ၊ သတိအစရှိသော
တရားတို့သည်လည်း။ အပရိသုဒ္ဓါဝ ဟောန္တိ။ တသ္မာ၊ ကြောင့်။ (ထိုသို့တတြမဇ္ဈတ္တ
ပေက္ခာ၏ ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်သည့်အတွက် သတိ အစရှိသော တရားတို့၏

လည်း ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။) သေသု၊ ထို
အောက် ဈာန်တို့တွင်။ ကေမ္မိ၊ တစ်ပါးသော ဈာန်ကိုလည်း။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္နိ၊
ဟူ၍။ န ဝုတ္တံ၊ ဟောတော်မူအပ်ခဲ့။ ပန၊ အနွယ်ကား။ ဣမ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်၌။
ဝိတက္ကာဒိပစ္စနိကဓမ္မတေဇာဘိဘဝါဘာဝါ၊ ဝိတက် အစရှိကုန်သော ဆန့်ကျင်ဘက်
တရားတို့၏ တန်ခိုး၏ လွှမ်းမိုးမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း။ သဘာဂါယ၊
သော၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ၊ ကို။ ပဋိလာဘာစ၊ လည်းကောင်း။ အယံ တတြ-
မဇ္ဈတ္တပေက္ခာ စန္ဒလေခါ၊ သည်။ အတိဝိယ၊ လျှင်။ ပရိသုဒ္ဓာ၊ ၏။ တဿာ၊ ထို
တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏။ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ၊ ကြောင့်။ ပ။ ပရိယောဒါတာ ဟောန္တိ။
တဿာ၊ ကြောင့်(တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သည့်အတွက်
သတိ အစရှိကုန်သော တရားတို့၏လည်း ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ကုန်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်။) ဣဒမေဝ၊ ဤ စတုတ္ထဈာန်ကိုသာ။ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္နိ၊
ဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဣတိဝေဒိတဗ္ဗံ။

စတုတ္ထန္တိ၊ ကား။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ ဖြင့်။ စတုတ္ထံ၊ သော။ (တစ်နည်း)
စတုတ္ထန္တိ ဧတ္ထ၊ ၌။ စတုတ္ထံ၊ ဟူသည်။ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ၊ တည်း။ ဣဒံ၊ ဤဈာန်
ကို။ စတုတ္ထံ၊ မြောက်။ သမာပဇ္ဇတိ၊ အပ်၏။ ဝါ၊ ၏။ ဣတိပိ စတုတ္ထံ၊ ဖသော
ဟောတိတိ အာဒိသု၊ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌။ တာဝ၊ ဈာနပဉ္စကမှ ရှေ့ဦးစွာ။
(နိဒ္ဒိဋ္ဌေ။) ဖဿပဉ္စမကေ၊ ၌။ ဥပေက္ခာဝေဒနာ၊ ကို။ ဝေဒနာတိ၊ ဟူ၍။ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊
၏။ ဈာနပဉ္စကဣန္ဒြိယအဋ္ဌကေသု ပန၊ တို့၌ကား။ ဥပေက္ခာဟောတိ ဥပေက္ခိန္ဒြိယံ
ဟောတိတိ၊ ဟူ၍။ ဝုတ္တမေဝ၊ တိုက်ရိုက်ပင် ဟောတော်မူအပ်သည်သာ။ သေသာနိ၊
ကုန်သော။ တတိယေ၊ တတိယဈာန်၌။ ပရိဟိနပဒါနိ၊ ယုတ်လျော့သော ပုဒ်တို့သည်။
ဣဓာပိ ၊ ဤစတုတ္ထဈာန်၌လည်း။ ပရိဟိနာနေဝ၊ ယုတ်လျော့ကုန်သည်သာ။
ကောဠာသဝါရေပိ၊ ၌လည်း။ ဒုဝဂီကံ ဈာနံ(ဧတ္ထ)၊ ဟူသောဤပါဌ်၌။ ဥပေက္ခာ
စိတ္တေကဂ္ဂတာဝသေနေဝ၊ တို့၏ အစွမ်းဖြင့်သာလျှင်။ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ၏။ သေသံ၊
သော။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော အစီအရင်သည်။ တတိယ သဒိသမေဝ၊ တတိယဈာန်
နှင့် တူသည်သာ။ (တတိယဈာန်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်နှင့် တူသည်သာ။) ဣတိ၊
အပြီးတည်း။ ... စကုက္ကနယော၊ ဈာန်၄-ပါး အပေါင်းကို သိရာသိကြောင်း
နည်းသည်။ နိဋ္ဌိတော။

ဤတွင်တစ်ခန်းရပ်။